MANUSCRIPTA
INSTITUTI OSSOLINIANI
II. 166

Nro Inv. 166.

4 — 7 wyr.
[illegible] k. 324 [illegible] [illegible]

K 40v – biała   [illegible]
70–71 "   150 "
86v "
195v
219v–220.
221v
230v
258–263.
264v–267
275v.
274–274
280v–281.
288, 290, 292
303v, 306v.
318
338–341   –398, 489, 410
354, 367v

166. Kodeks papierowy, pisany kilku rękami w XV wieku; fol.; k. 413. Oprawa starożytna.

1) Litere dominicales, numerus ebdomadarum, bisexti, indicciones, epacte, concurrentes ab anno domini 1269 ad annum 1582. k. 1'—4'.

2) Hii sunt libri autentici et in divinis officiis legendi. k. 4'—5ª.

3) Glosas autem ordinarias contrarias in iure canonico et earum soluciones, quas in presenti colligere potui, sub compendio, quo valeo et stilo describo clariori. k. 5—30'. Na końcu: Obsecror et summe deprecor dei et proximi parentis amore, ut legentes saltim ex hoc, quod nature sunt participes, presentis opusculi collectorem diligant etc.

4) Quia iste due conclusiones infrascripte sunt determinate per dominos meos hic de concilio, quibus prius scripsi contrarium et licet dicta scripta mea videntur satis de iure concludere, que tamen recepta pro talibus non fuerunt, ideo transferendo me ad instancias alciores, que probant inferiorum principia, scribo, ut sequitur. k. 31—33' i 38. Na końcu (k. 38): Sic videtur mihi senciendum magistro Paulo de Polonia, decretorum doctori, custodi et canonico ecclesie Cracoviensis.

5) Quia Romana ecclesia est caput aliarum ecclesiarum, ipsa errante, errant et alie ecclesie, ideo videnda sunt primo, que reformanda sunt in capite per concilium generale. k. 34—37. Na końcu: Sic apparet mihi magistro Paulo Wladimiri, custodi et canonico ecclesie Cracoviensis, inter decretorum doctores minimo, senciendum in premissis et tenendum, salva tamen correccione benigna melius sapiencium. Sicque rector protunc universitatis studii Cracoviensis existens et ad generale concilium Constanciense per serenissimum principem dominum Wladislaum, regem Polonie, cum aliis dominis pro ambasiatore missus, eundo per viam scripsi anno domini M.CCCCXV.

6) Conclusiones magistri Mauricii. k. 38'—40.

7) [Incipit tractatus primus, in quo agitur de literis pontificum Romanorum Alexandri IV [Dat. Ananie VIII Kal. Februarii, pontificatus nostri anno sexto t. j. 1260] et Clementis IV. [Dat. Perusii II Kal Iunii, pontificatus nostri anno primo, t. j. 1265)]. k. 41—55; bez początku i końca.

8) Hic incipit tractatus secundus, in quo agitur de literis imperatorum, que quidem litere sunt quinque: duo Friderici II, una Loduici, una Karoli et una Wenczeslai, regis [Romanorum]. k. 56—57. Brak dalszego ciągu.

9) In nomine domini. Amen. Quoniam error, cui non resistitur, approbatur et veritas, que minime defensatur, opprimitur, ut in canone LXXX..., idcirco ad confutandum quedam scripta non solum in iure ac in bonis moribus erronea, sed eciam, prout

apparet prima facie, veritati catholice inimica, in favorem fratrum Cruciferorum de Prussia contra regem et regnicolas Polonie fabricata et congesta ac per quendam Iohannem de Bamberga, decretorum doctorem, nuper in pluribus nationibus huius sacri generalis Constanciensis concilii presentata; in quibus, quia idem Iohannes, ut videtur, asserit principaliter duo puncta: in primo fundare de iure nititur ordinem et iustificare miliciam fratrum eorundem; in secundo reprobat bellum Polonorum factum contra dictos fratres — ad duos tractatus similiter et scolastice me reduco... in primo tractatu examinabitur plane et breviter, quid de iure sit senciendum de ordine predicto; in secundo dabuntur responsiones ad sua scripta supradicta. Quantum igitur ad primum tractatum, ut clare aperiatur materia ex suis propriis fundamentis, veritatem facti in principio supponamus. k. 58—69'.

10) In nomine domini. Amen. Quoniam error, cui non resistitur, approbatur et veritas, que minime defensatur, opprimitur, presensque generale concilium Constanciense ad hoc inter cetera existit principaliter convocatum, ut errores et hereses exstirpentur, igitur ad avisandum materiam certos errores continentem fratrum Cruciferorum de Prussia, qui fratres s. Marie de domo Theutonicorum appellantur, quam subicio determinacioni eiusdem sacri concilii et sanctissimi domini nostri pape, secuntur infrascripta et ut clare aperiatur ex suis propriis fundamentis eadem materia, veritatem facti in principio supponamus. k. 72—83'.

11) Copia concordie pro parte Cruciferorum Torunensium: Nos frater Henricus de Plawen... magister generalis etc. Actum in Thorun, sub anno domini M.CCCCXI die dominica, prima mensis Februarii, presentibus etc. k. 84—86.

12) Litera ducis Witoldi [data super fluvio Memel in insula Sallun a. d. M.CCC°XC, VIII die mensis Octobris] confirmata per regem Poloniae [Wladislaum] super terra Samogitarum. Actum in insula super fluvio Viszla prope castrum Raczansz mense domini episcopi Wladislaviensis, feria sexta prox. ante festum s. trinitatis a. d. MCCCCV. etc. k. 87, 89, 88.

13) Compromissum factum in Ungaria per dominum regem Polonie et Cruciferos: Nos Wladislaus, d. g. rex Polonie etc. Datum Bude ipso die nativitatis s. Iohannis baptiste a. d. 1412. k. 90—91'.

14) Sentencia regis Ungarie [Sigismundi]. Datum, latum et pronunciatum fuit dictum arbitramentum... in castro residencie dicti domini regis Romanorum etc. et arbitratoris [Sigismundi] in aula magna dicti castri sub anno domini M°CCCCXII die 24 mensis Augusti etc. k. 92—101'.

15) Copia potestatis Benedicti de Macra executoris et informaciones in facto episcopi Warmiensis: Nos Sigismundus, d. g. Romanorum rex etc. Datum Bude a. d. M.CCCCXII primo die Octobris etc. k. 102—102'.

16) Sentencia Galhardi de Carceribus, prepositi Titullensis, Colocensis diocesis et Petri Gervasii, canonici Aniciensis ecclesiarum, apostolice sedis nunciorum et executorum et iudicum in causa, que vertitur inter magnificum principem dominum Kazmirum, d. g. regem Polonie illustrem, ex una parte et venerabiles et religiosos viros magistrum et fratres ordinis domus b. Marie Theutonicorum in partibus Prussie ex altera. Acta sunt hec in villa de Warszew Poznaniensis diocesis infra ecclesiam parochialem s. Iohannis baptiste dicti loci anno... M.CCCXXXIX, indiccione septima etc. k. 103—111'.

17) Articuli 155 contra Cruciferos. k. 112—150'.

18) Liber de doctrina potestatis pape et imperatoris. Zaczyna się od słów: Veteres relegentes historias scriptum reperimus etc. k. 151—184'. Na końcu czytamy: Explicit liber de doctrina potestatis pape et imperatoris, editus contra Paulum Vladimiri Polonum eiusque heresim et errores, in quo, si minus perite et parum caute aliquid forte positum est, a sacro concilio cupimus emendari etc. Deo gracias.

19) Uwaga nad tą broszurą zaczynająca się: Iste tractatus, qui incipit: „Veteres relegentes historias“ et finit sic: „Explicit liber etc“. k. 185.

20) Quantum autem ad tractatum secundum, cuius occupacio erit circa responsionem 18 conclusionum contentarum in libello cuiusdam Iohannis de Bamberga, doctoris decretorum, qui libellus idem videtur ad materiam et effectum cum libello fratris Iohannis Falkemberg ordinis predicatorum in se 23 conclusiones continente, non illo pridem condempnato, sed alio, super quo adhuc pendet iudicium et quia in detrimentum uterque prodiit status et honoris regalis excellencie inclitissimi regis et incolarum regni Polonie et ex eodem frumento malicie, ut vehementissime presumitur in favorem fratrum Cruciferorum de Prussia idemque videtur fomes odii et processus utriusque, licet media sunt diversa, ideo de ambobus idem erit iudicium saltem quoad alique et nihilominus eciam, ne huiusmodi scripta prefati Iohannis de Bamberga sic oblata sine responsione debita remaneant, ad impugnandum certas conclusiones ex dictis diversorum doctorum recollectas et per modum avisamenti oblatas dudum nacionibus huius sacri concilii pro reformacione status fratrum eorundem salubriter facienda, resumendo suas huiusmodi conclusiones predictas cum certis erroribus assertis per eundem in probacionibus conclusionum earundem iurium allegacionibus suis inutilibus penitus resecatis, dabo eis claras et brevissimas responsiones non determinando, sed pocius avisando et aperiendo materiam in hoc volentibus se utilius occupare. k. 186—196'.

21) Opinio Ostiensis est, quod in adventu Christi omnis iurisdiccio, principatus honor et dominium translata fuerunt ab infidelibus ad fideles et quod hodie non est iurisdiccio nec aliqua potestas nec dominium apud infideles, cum istorum, sicud dicit ista opinio, sunt funditus incapaces et impugnandi sunt illi infideles, qui

non recognoscunt Romanum imperium dicitque tale bellum contra infideles non recognoscentes Romanum imperium semper esse iustum et licitum quoad Christianos etc. [Responsum] datum Constantie omnibus quatuor nacionibus generale concilium facientibus scilicet Ytalice, Gallice, Anglice et Germanice, per me magistrum Paulum Wladimiri, decretorum doctorem, custodem et canonicum ecclesie Cracoviensis, ad effectum, quod in hac materia per hoc sacrum generale concilium dubia declarentur et errata salubriter reformentur et si quempiam premisse conclusiones delectant, videre poterit cum allegacionibus lacius declaratas in tractatu supradicto et tradito Germanice nacioni a. d. MCCCCXV° die quinta mensis Iulii. k. 197—206'.

22) Ego magister Paulus Wladimiri, custos et canonicus ecclesie Cracoviensis, inter decretorum doctores minimus, tria tractanda subicio, correccione ad quos pertinet semper salva, primo de potestate pape, secundo de potestate imperatoris respectu infidelium et uterque tractatus pro pleniori declaracione materie XI continet questiones. Tercio recitabitur quedam opinio erronea circa hanc materiam, que improbatur et suis racionibus respondetur. k. 207—219.

23) Rubrica. In hoc capitulo ostenditur generali probacione, quod hec milicia [Cruciferorum] non ad promovendum, sed est pocius ad impediendum fidem catholicam. k. 221.

24) Hic primo ostenditur racione certe efficacitatis: predicte litere sive donaciones minime valuerunt, quod neque papa cum imperatore neque imperator per se hoc de iure facere potuerunt. [Tractatus primus]. k. 222—233'. Na końcu: Et hec sunt dicta probabiliter et per modum avisamenti ad effectum, ut hec materia taliter avisata determinacionem sui debitam recipere valeat atque finem, prout expedit vel oportet, a sanctissimo domino nostro papa presertim in hoc sacro concilio generali.

25) Sequitur secundus tractatus: Quantum autem ad tractatum secundum, cuius occupacio erit circa responsionem XVIII conclusionum contentarum in libello cuiusdam Iohannis de Bamberga, doctoris decretorum; qui libellus idem videtur in materia et effectu cum libello fratris Iohannis Falkinberg, ordinis predicatorum, in se XXIII conclusiones continente, non illo pridie iam dampnato, sed alio, super quo adhuc pendet iudicium itd. jak pod l. 20). Na końcu: Et hec sint dicta breviter et scolastice, ne in materia conclusionum predictarum falsitas veritati preiudicet aut iniquitas prevaleat equitati, sub correccione tamen huius sacri Constanciensis generalis concilii et cuiuslibet melius sapientis. k. 234—250.

26) Allegaciones magistri Pauli breves et summarie in facto terrarum Pomeraniensis, Culmensis et Michaloviensis nuper Wratislavie facte. k. 251—257'.

27) Fragmentum tractatuli contra Cruciferos; brak początku. k. 264.

28) Procurator reverendissimi patris domini Andree, episcopi Poznaniensis, contra quasdam pretensas excepciones, ut dicitur ex adverso, contra libellum suum datas, presertim in eadem parte, in qua deduci pretenditur pro parte adversa institutio seu solempnitas ordinis pretensi dicte partis, salvis aliis replicacionibus per eum prius datis remanentibus, specialiter replicando dicit, dictas excepciones maxime in eadem parte tamquam peccantes in materia et in forma nichil ad factum concludens nec ad materiam dicti libelli pertinere. k. 268, 269, 280. Na końcu podpisany Iohannes de Milis.

29) Coram nobis reverendissimo in Christo patre et domino domino Petro, miseracione divina s. Marie in dominica s. Romane ecclesie diacono cardinali, Veneciarum iuniori vulgariter nuncupato, iudice et commissario cause et partibus infrascriptis a domino nostro papa specialiter deputato, proponit in iudicio magnificus Ioannes Nicolai, procurator et procuratorio nomine reverendi patris domini Andree, episcopi Poznaniensis, contra et adversus assertos magistrum, commendatores et fratres pretensi ordinis b. Marie Theutunicorum de Prussia et quamlibet aliam personam pro eisdem in iudicio legitime comparentem convictim et divisim et dicit ac ponit, et si negata fuerint, probare intendit ea, que secuntur citra tamen superfluam probacionem. k. 270—272 i 277.

30) [Querela serenissimi principis domini Wladislai coram domino papa contra fratres Cruciferos de Prussia]. k. 276, 273, 274, 275.

31) Deus et minime ecclesia dedit potestatem imperatori iuridicam causarum criminalium in criminalibus exercere. Tractatus. k. 282, 283, 291, 284, 289, 286, 287.

32) Primo respondetur super terris Pomeranie, Culmensi, Michaloviensi et aliis circa flumen Visle in regno Polonie, quod ordo fulcitus est pluribus privilegiis et literis autenticis, primo condam regum Bohemie et Ungarie Iohannis et Karoli dominatorum, qui fuerunt arbitri et arbitratores inter regem Kazimirum et regnum Polonie ab una et magistrum et ordinem partibus ex altera etc. etc. k. 293 i 306.

Secuntur articuli concernentes terras Culmensem, Pomeranie et Michaloviensem ac eciam deposiciones testium super ipsis publicate et redacte ad publica instrumenta, ex originali registro cause regis Kazimiri contra Cruciferos extracti. k. 294—305.

33) [Sermo de nativitate b. Mariae virginis]. k. 307—314.

34) Declaratio compendiosa, que veritates sint de necessitate salutis credende, que de sola probabilitate tenende, que de pietate fidei reputande et que sint impertinentes iudicande et hoc sub distinccione vel gradu sextuplici, qui ad quintenarium reducitur pro solucione dubitacionis, que nuper movebatur in sermone de nativitate beate Marie virginis, consideracione secunda, anno 1416. k. 314—317'.

35) [Sermo de sancto spiritu]. Zaczyna się od słów: Spiritus domini replevit orbem terrarum etc. k. 319—326. Na końcu: Explicit sermo factus coram concilio generali Constanciensi per dominum cancellarium Parisiensem in die penthecostes VII Iulii (ma być Iunii) a. d. M.CCCC°XVI°. k. 319—326.

36) Sermo de verbis: Obsecro vos tamquam advenas et peregrinos abstinere etc. k. 326'—329. Na końcu: Explicit sermo domini cancellarii Parisiensis factus in concilio generali Constanciensi, dum erant generales processiones.

37) Sermo de verbis: Prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrorum. k. 329'—333.

38) Sermo de verbis: Ambulate, dum lucem habetis, ut non tenebre vos comprehendant. k. 333'—337'.

39) [Dominus cancellarius Parisiensis de materia novem assercionum reverendissimis patribus ac ceteris dominis commissariis in causis fidei per se nunciatarum, ex ipsorum nunc ordinacione, racionem reddit.] k. 342—353'. [Brak końca.]

40) In nomine domini nostri Ihesu Christi, cuius res agitur, ad succurrendum opportune universali matri nostre ecclesie militanti... hic suppono, quod cum nuper a. d. M.CCCC°XVII° die mensis Maii XIX, qui cadebat in vigilia ascensionis domini, hora vesperorum in pallacio episcopali Constanciensis episcopi, reverendissimi in Christo patres domini s. ecclesie Romane cardinales fuissent rogati, exhortatique humiliter et instanter ac eciam requisiti de hiis tribus, videlicet etc. k. 355. — Sequitur copia cedule dominorum cardinalium. k. 355—355'. — Sequitur responsio ad predictam cedulam, quam sacro concilio subicio corrigendam. k. 356—359'.

41) [Incipit tractatus, in quo agitur de literis pontificum Romanorum Alexandri IV [Dat. Ananie VIII Kal. Februarii, pontificatus nostri anno sexto t. j. 1260] et Clementis IV [Dat. Perusii II Kal. Iunii, pontificatus nostri anno primo t. j. 1265.] k. 360—391'.

42) Hic incipit tractatus, in quo agitur de literis imperatorum, que quidem litere sunt quinque; due Friderici II [*a)* Dat. a. d. MCCXLV mense Maii; *b)* Acta sunt hec anno divinice nativitatis MCC quadragesimo quinto mense Iunii, tercia indiccione etc.], una Ludovici [Dat. Monaci XVII(sic) Non. Decembris a. d. MCCCXXXVII], una Karoli [Dat. Nurenberg a. d. M.CCCLV XIII Kal. Ianuarii] et una Wentzeslai, regis Romanorum [Acta sunt hec in Sassinhuss prope Francford in curia dominorum Theutonicorum a. d. MCCCLXXXIII VII Kal. Novembris]. k. 392—401'.

43) Die Lune XIII mensis Ianuarii iudici cum assessoribus pro tribunali loco consistorii sedentibus optulit Casper, procurator magistri generalis, quosdam articulos super castro de Veluna, sicut infra signabitur; quorum tenor de verbo ad verbum sequitur et est talis. k. 401'—403'.

44) Sermo de potestate confessionis. k. 404—404'.

45) Sermo de eodem. k. 404'—407

46) Sermo de rapina. k. 407—408.

47) Instrukcya dla xiędza, jak ma odprawiać nabożeństwo w niektóre dni uroczyste. k. 411—413. Na końcu: Quos Clemens papa, Romanus pontifex, monet et ortatur et pro hiis omnibus corpus Christi superius nominatur.

Jak się zdaje, zawiera rękopism niniejszy bruliony rozpraw i pism Pawła, syna Włodzimierza, w sprawie z Krzyżakami na soborze kostnickim; wskazują na to liczne poprawki textu, przekreślenia, oraz karteczki, na których textu dopełniono lub to, co przekreślono, na nowo napisano. Dowodzi tego i ta okoliczność, że niektóre pisma znajdujemy w dwóch redakcyach. Że kilka rąk w nim się znachodzi, nie przemawia przeciw naszemu przypuszczeniu, bo niejedno może dyktował a inne rzeczy po prostu kazał dla siebie przepisać.

Niezapisane są karty 40', 70—71, 86', 185', 219'—220, 221', 250', 258—263, 264'—267, 275', 278—279, 280'—281, 288, 290, 292, 305', 306', 318, 338—341, 354, 397'—398, 409, 410. Uszkodzone i podarte są k. 111 i 150. Po k. 4 wycięto 7 kart a po k. 324 jednę. W skutek niedbałej oprawy panuje wielkie zamięszanie w rękopisie.

[illegible] 166

[illegible] a natiuitate domini usque ad [illegible]
[illegible] sunt unum maxime [illegible]
[illegible] ptarum tenet anni [illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] aut [illegible]
[illegible] Incarnacionis [illegible]

INSTYTUT OSSOLINSKICH

Anni domini	Litt. dominicales	Versus ebdomadarum	Bisext.	Indictiones	Epacte	Concurrentes
Millesimo cc lxix°	ff	Dominum		xij	xv	primus
Millesimo cc lxx°	e	Oriens		xiij	xxvi	ij
M° cc lxxi°	d	Mirandis		xiiij	vij	iij
M° cc lxxij	b	Accipietis	e	xv	xviij	v
M° cc lxxiij	a	Relaturus		prima	Epacta nulla	vi
M° cc lxxiiij	g	Mandens		ij	xi	vij
M° cc lxxv°	ff	Agricole		iij	xxij	i
M° cc lxxvj	d	Utentis	e	iiij	iij	iij
M° cc lxxvij°	c	Gemine		v	xiiij	iiij
M° cc lxxviij	b	Frugifero		vj	xxv	v
M° cc lxxix°	a	Robusto		vij	vi	vi
M° cc lxxx°	ff	Adiutorio	g	viij	xvij	i
M° cc lxxxi°	e	Temporis		ix	xxviij	ij
M° cc lxxxij°	d	Eventu		x	ix	iij
M° cc lxxxiij°	c	Requisito		xi	xx	iiij
M° cc lxxxiiij°	a	offensas	b	xij	i	vi
M° cc lxxxv°	g	Rurs		xiij	xij	vij
M° cc lxxxvj°	f	Dinellit		xiiij	xxiij	i
M° cc lxxxvij	e	Innovat		xv	iiij	ij
M° cc lxxxviij	c	Vonale	d	prima	xv	iiij
M° cc lxxxix°	b	Invenit		ij	xxvij	v
M° cc lxxxx°	a	Sultans		iij	vij	vi
M° cc lxxxxj°	g	Firmificat		iiij	xviij	vij
M° cc lxxxxij°	e	Regirat	ff	v	Epacta nulla	ij
M° cc lxxxxiij°	d	Aratio		vj	xi	iij
M° cc lxxxxiiij	c	Tripudiat		vij	xxij	iiij
M° cc lxxxxv°	b	Resonat		viij	iij	v
M° cc lxxxxvj°	g	Visitat	a	ix	xiiij	vij
M° cc lxxxxvij	f	Melodiam		x	xxv	i
M° cc lxxxxviij	e	Pluviam		xi	vi	ij
M° cc xcix°	d	Tolerabilem		xij	xvij	iij
Millesimo ccc°	b	Expecta	c	xiij	xxviij	v
Millesimo ccci°	a	Desuper		xiiij	ix	vi
Millesimo cccij°	g	Iuventem		xv	xx	vij
Millesimo ccciij°	f	Salome		i	i	i
Millesimo ccciiij°	d	Alende	e	ij	xij	iij
Millesimo cccv°	c	Totaliter		iij	xxiij	iiij
Millesimo cccvj°	b	Optando		iiij	iiij	v
Millesimo cccvij°	a	Cursum		v	xv	vi
Millesimo cccviij°	f	Utiliter	g	vi	xxvi	i
Millesimo cccix°	e	Metuit		vij	vij	ij
Millesimo cccx°	d	Flexiones		viij	xviij	iij
Millesimo ccc xi°	c	Extimplo		ix	nulla	iiij
Millesimo ccc xii°	a	Celice	b	x	xi	vi
Millesimo ccc xiij°	g	Influunt		xi	xxij	vij
Millesimo ccc xiiij	f	Telluri		xij	iij	i
Millesimo ccc xv	e	Campi		xiij	xiiij	ij

Anni Domini	Lre dnica	Nus Abbdoz	Bisexti	Indictiones	Epacte	Concurrentes
Millmo ccc° xvi°	e	Virentes	d	xiiii	xxv	iiiiꝰ
Millo ccc° xvii°	b	Venuste		xv	vi	vꝰ
Millo ccc° xviii	a	Colorantur		i	xvii	viꝰ
Millo ccc° xix°	g	Propiat		ii	xxviii	viiꝰ
Millmo ccc° xx°	c	Messis	ff	iii	ix	iiꝰ
Millo ccc° xxi	d	Exultacio		iiii	xx	iiiꝰ
Millo ccc° xxii	c	Preclara		v	pma	iiiiꝰ
Millo ccc° xxiii	b	Reboat		vi	xii	v
Millmo ccc° xxiiii	g	Universis	a	vii	xxiii	viiꝰ
Millo ccc° xxv°	f	Regibus		viii	iiii	iꝰ
Millo ccc° xxvi	e	Altis		ix	xv	iiꝰ
Millo ccc° xxvii°	d	Prelatis		x	xxvi	iiiꝰ
Millo ccc° xxviii°	b	Cunctis	c	xi	vii	vꝰ
Millo ccc° xxix°	a	Religiosis		xii	xviii	viꝰ
Millo ccc° xxx°	g	Omnibus		xiii	nulla	viiꝰ
M° ccc° xxxi°	f	Viduis		xiiii	xi	iꝰ
M° ccc° xxxii°	d	Famulitis	e	xv	xxii	iiiꝰ
M° ccc° xxxiii°	c	Pupillo		i	iii	iiiiꝰ
M° ccc° xxxiiii°	b	Misero		ii	xiiii	vꝰ
M° ccc° xxxv°	a	Eronagis		iii	xxv	viꝰ
M° ccc° xxxvi°	f	Factis	g	iiii	vi	iꝰ
M° ccc° xxx vii	e	Debilibus		v	xvii	iiꝰ
M° ccc° xxx viii	d	Egestate		vi	xxviii	iiiꝰ
M° ccc° xxxix°	c	Robore		vii	ix	iiiiꝰ
M° ccc° xl°	a	Mintorio	b	viii	xx	viꝰ
M° ccc° xli°	g	Colonis		ix	i	viiꝰ
M° ccc° xlii°	f	Servis		x	xii	iꝰ
M° ccc° xliii°	e	Eorundem		xi	xxiii	iiꝰ
M° ccc° xl iiii	c	Habitus	d	xii	iiii	iiiiꝰ
M° ccc° xlv	b	Precio		xiii	xv	vꝰ
M° ccc° xlvi°	a	Legitimis		xiiii	xxvi	viꝰ
M° ccc° xlvii°	g	Filiis		xv	vii	viiꝰ
M° ccc° xlviii°	e	Provectis	f	i	xviii	iiꝰ
M° ccc° xlix	d	Parvulis		ii	ulla	iiiꝰ
Annus jubileus M° ccc° l°	c	Matrum		iii	xi	iiiiꝰ
Millo ccc li°	b	Egentibus		iiii	xxii	vꝰ
M° ccc° lii°	g	Alimento	a	v	iii	viiꝰ
Millo ccc° liii°	f	Manime		vi	xiiii	iꝰ
Millo ccc° liiii	e	Mendicis		vii	xxv	iiꝰ
Millo ccc° lv°	d	Clandis		viii	vi	iiiꝰ
M° ccc° lvi	b	Pampibus	c	ix	xvii	vꝰ
Millo ccc° lvii	a	Clericis		x	xxviii	viꝰ
Millo ccc° lviii	g	Doctis		xi	ix	viiꝰ
Millo ccc° lix°	f	Magistris		xii	xx	iꝰ
Millo ccc° lx	d	Famosis	e	xiii	i	iiiꝰ
Millo ccc° lxi°	c	Civium		xiiii	xii	iiiiꝰ
Millo ccc lxii	b	Prefectis		xv	xxiii	vꝰ

Anni domini	Litere dominicales	Nūs obdor	Bisx	Indictiones	Epacte	Conc.
Millo ccc° lxiii°	a	Iulabus		i	iiii	vi9
ao ccc° lxiiii°	f	Regum	g	ii	xv	i9
ao ccc° lxv°	e	Fortibus		iii	xxvi	ii9
ao ccc° lxvi°	d	Armatis		iiii	vii	iii9
ao ccc° lxvii°	c	Militibus		v	xviii	iiii9
ao ccc° lxviii°	a	Magnatis	b	vi	nulla	vi9
ao ccc° lxix°	g	Urbium		vii	xi	vii9
ao ccc° lxx°	f	Centurium		viii	xxii	i9
ao ccc° lxxi°	e	populis		ix	iii	ii9
ao ccc° lxxii	c	Multis	d	x	xiiii	iiii9
ao ccc° lxxiii	b	Fidelibus		xi	xxv	v9
ao ccc° lxxiiii	a	utilius		xii	vi	vi9
ao ccc° lxxv°	g	Roborans		xiii	xvii	vii9
ao ccc° lxxvi°	e	Caritate	f	xiiii	xxviii	ii9
ao ccc° lxxvii	d	Egenos		xv	ix	iii9
ao ccc° lxxviii°	c	Amantibus		i	xx	iiii9
ao ccc° lxxix°	b	Dantibus		ii	i	v9
ao ccc° lxxx°	g	Eisdem	a	iii	xii	vii9
ao ccc° lxxxi	f	vestitum		iiii	xxiii	i9
ao ccc° lxxxii°	e	Edulium		v	iiii	ii9
ao ccc° lxxxiii°	d	potum		vi	xv	iii9
ao ccc° lxxxiiii	b	lectulum	c	vii	xxvi	v9
ao ccc° lxxxv	a	Functum		viii	vii	vi9
ao ccc° lxxxvi°	g	Iniacendo		ix	xviii	vii9
ao ccc° lxxxvii°	f	Solacii		x	nulla	i9
ao ccc° lxxxviii	d	Tribuum	e	xi	xi	iii9
ao ccc° lxxxix°	c	processu		xii	xxii	iiii9
ao ccc° lxxxx°	b	Securum		xiii	iii	v9
ao ccc° lxxxxi°	a	Exitum		xiiii	xiiii	vi9
ao ccc° lxxxxii	f	Viaticum	g	xv	xxv	i9
ao ccc° lxxxxiii°	e	persone		i	vi	ii9
ao ccc° lxxxxiiii	d	Competens		ii	xvii	iii9
ao ccc° lxxxxv°	c	Iulater		iii	xxviii	iiii9
ao ccc° lxxxxvi°	a	Iocunde	b	iiii	ix	vi9
ao ccc° lxxxxvii	g	Sapienter		v	xx	vii9
ao ccc° lxxxxviii	f	assidue		vi	i	i9
ao ccc° lxxxxix°	e	devote		vii	xii	ii9
ao cccc	c	fideliter	d	viii	xxiii	iiii9
ao cccc° i°	b	Benigne		ix	iiii	v9
ao cccc° ii°	a	Quiete		x	xv	vi9
ao cccc° iii°	g	libenter		xi	xxvi	vii9
ao cccc° iiii°	e	Solide	f	xii	vii	ii9
ao cccc° v°	d	voluntate		xiii	xviii	iii9
ao cccc° vi°	c	Salutari		xiiii	nulla	iiii9
ao cccc° vii°	b	prodeo		xv	xi	v9
ao cccc° viii	g	progratis	a	i	xxii	vii9
ao cccc° ix°	f	provita		ii	iii	i9

Anni domini	Litera dominic.	Nūe ebdomad	Bisex	Indictio	Epacte	Concurren
ao mil° x°	e	Beata		iij	xiiij	ijꝰ
ao mil° xi°	d	Offensis		iiij	xxv	iijꝰ
ao mil° xij°	b	Cunctis	c	v	vj	vꝰ
ao mil° xiij°	a	Remouendis		vj	xvij	vjꝰ
ao mil° xiiij°	g	Talibus		vij	xxviij	vijꝰ
ao mil° xv°	f	Dantur		viij	ix	iꝰ
ao mil° xvi°	d	prelibata	e	ix	xx	iijꝰ
ao mil° xvij°	c	promissa		x	i	iiijꝰ
ao mil° xviij°	b	Annecta		xi	xij	vꝰ
ao mil° xix°	a	adnectite		xij	xxiij	vjꝰ
ao mil° xx°	f	Omites	g	xiij	iiij	iꝰ
ao mil° xxi°	e	Amari		xiiij	xv	ijꝰ
ao mil° xxij°	d	Obaudite		xv	xxvi	iijꝰ
ao mil° xxiij°	c	ffratrem		i	vij	iiijꝰ
ao mil° xxiiij°	a	Religionis	b	ij	xviij	vjꝰ
ao mil° xxv°	g	publice		iij	nulla	vijꝰ
ao mil° xxvi°	f	Seculo		iiij	xi	iꝰ
ao mil° xxvij°	e	assignate		v	xxij	ijꝰ
ao mil° xxviij°	c	Docendo	d	vj	iij	iiijꝰ
ao mil° xxix°	b	Utilia		vij	xiiij	vꝰ
ao mil° xxx°	a	Assultum		viij	xxv	vjꝰ
ao mil° xxxi°	g	promo		ix	vi	vijꝰ
ao mil° xxxij°	e	principio	ff	x	xvij	ijꝰ
ao mil° xxxiij°	d	domini		xi	xxviij	iijꝰ
ao mil° xxxiiij°	c	Sancti		xij	ix	iiijꝰ
ao mil° xxxv	b	Expendite		xiij	xx	vꝰ
ao mil° xxxvi°	g	Integrum	a	xiiij	i	vijꝰ
ao mil° xxxvij°	f	ffringes		xv	xij	iꝰ
ao mil° xxxviij	e	vestitum		i	xxiij	ijꝰ
ao mil° xxxix°	d	prebete		ij	iiij	iijꝰ
ao mil° xxxx°	b	Egenti	c	iij	xv	vꝰ
ao mil° xxxxi°	a	peregrino		iiij	xxvi	vjꝰ
ao mil° xxxxij°	g	Donate		v	vij	vijꝰ
ao mil° xxxxiij°	f	Introitum		vi	xviij	iꝰ
ao mil° xxxxiiij°	d	Amicum	e	vij	nulla	iijꝰ
ao mil° xxxxv	c	poscula		viij	xi	iiijꝰ
ao mil° xxxxvi	b	propinate		ix	xxij	vꝰ
ao mil° xxxxvij°	a	Diligite		x	iij	vjꝰ
ao mil° xxxxviij°	f	Bonum	g	xi	xiiij	iꝰ
ao mil° xxxxix°	e	Reddite		xij	xxv	ijꝰ
ao mil° l°	d	A vitiis		xiij	vj	iijꝰ
ao mil° li°	c	Confundite		xiiij	xvij	iiijꝰ
ao mil° lij°	a	perfidos	b	xv	xxviij	vjꝰ
ao mil° liij°	g	Volite		i	ix	vijꝰ
ao mil° liiij	f	Superbire		ij	xx	iꝰ
ao mil° lv°	e	predari		iij	i	ijꝰ
ao mil° lviꝰ	c	ffurari	d	iiij	xij	iiijꝰ

Anno domini	Lr̃e dominica	Nus ebdomadarum	Bisx	Indictio	Epacte	Concurre
a° m° lvij°	b	Avariciam		v	xiij	vus
a° m° lviij°	a	Abiciate		vi	iiij	vius
a° m° lix°	g	Mundi		vij	v	viius
a° m° lx°	e	Gravatum	ff	viij	xxvi	iius
a° m° lxi°	d	Iuniste		ix	vij	iiius
a° m° lxij	c	Expiatis		x	xviij	iiiius
a° m° lxiij	b	Cogitate		xi	nulla	vus
a° m° lxiiij	g	Ventura	a	xij	xi	viius
a° m° lxv°	ff	Delectis		xiij	xxij	ius
a° m° lxvj	e	Peccata		xiiij	iij	iius
a° m° lxvij	d	Timete		xv	xiiij	iiius
a° m° lxviij	b	Punitorem	c	i	xxv	vus
a° m° lxix°	a	Eternum		ij	vj	vius
a° m° lxx°	g	Dimittite		iij	xvij	viius
a° m° lxxi°	f	Offensas		iiij	xviij	ius
a° m° lxxij°	d	Cordis	e	v	ix	iiius
a° m° lxxiij	c	Iusticiam		vj	xx	iiiius
a° m° lxxiiij	b	Diligite		vij	i	vus
a° m° lxxv°	a	Amicis		viij	xij	vius
a° m° lxxvi°	f	Iudicium	g	ix	xxiij	ius
a° m° lxxvij°	e	Iunctis		x	iiij	iius
a° m° lxxviij	d	Iusta		xi	xxv	iiius
a° m° lxxix	c	Sermonem		xij	xxvi	iiiius
a° m° lxxx°	a	Divinum	b	xiij	vij	vius
a° m° lxxxi°	g	Doctrinam		xiiij	xviij	viius
a° m° lxxxij°	f	Sanctam		xv	nulla	ius
a° m° lxxxiij°	e	Saluti		i	xi	iius
a° m° lxxxiiij	c	Pestilem	d	ij	xxij	iiiius
a° m° lxxxv	b	Racom		iij	iij	vus
a° m° lxxxvi	a	Humane		iiij	xiiij	vius
a° m° lxxxvij	g	Sociande		v	xxv	viius
a° m° lxxxviij	e	Deifice	ff	vi	vj	iius
a° m° lxxxix°	d	Suscipite		vij	xvij	iiius
a° m° xc°	c	Devotionis		viij	xxviij	iiiius
a° m° xci°	b	Amnibus		ix	ix	vus
a° m° xcij°	g	Mentalibus	a	x	xx	viius
a° m° xciij°	f	ffirmius		xi	i	ius
a° m° xciiij°	e	Tenete		xij	xij	iius
a° m° xcv°	d	Sollicite		xiij	xiij	iiius
a° m° xcvi°	b	Curetis	c	xiiij	iiij	vus
a° m° xcvij°	a	Audita		xv	xv	vius
a° m° xcviij°	g	Ruminate		i	xxvij	viius
a° m° xcix°	f	Sepius		ij	vij	ius
a° d°	d	Prudenter	c	iij	xviij	iiius
a° d i°	c	Perfecte		iiij	nulla	iiiius
a° d ij°	b	Devote		v	xi	vus
a° d iij°	a	Lacrimose		vi	xxij	vius

[illegible] (marginal note beside a° m° lxxij°)

Mº dº iiiiº	f	peccati	d	vii	iii	iꝰ
Mº dº vº	e	cordis		viii	xiiii	iiꝰ
Millimo viº	d	oculorum		ix	xxv	iiiꝰ
Millio dº viiº	c	auditus		x	vi	iiiiꝰ
Millio dº viiiº	a	angelorum	b	xi	xvii	viꝰ
Millio dº ixº	g	sensuum		xii	xxviii	viiꝰ
Millimo dº xº	f	motuum		xiii	ix	iꝰ
Mº dº xiº	e	ancellatis		xiiii	xx	iiꝰ
Millimo dº xiiº	c	funditus	b	xv	i	iiiiꝰ
Millio dº xiiiº	b	sitiens		i	xii	vꝰ
Millio dº xiiii	a	alacriter		ii	xxiii	viꝰ
Millio dº xv	g	radicem		iii	iiii	viiꝰ
Millio dº xviº	e	malam	ff	iiii	xv	iiꝰ
Mº dº xviiº	d	primatis		v	xxvi	iiiꝰ
Mº dº xviiiº	c	delicta		vi	vii	iiiiꝰ
Mº dº xixº	b	resistatis		vii	xviii	vꝰ
Mº dº xxº	g	hostibus	a	viii	nulla	viiꝰ
Mº dº xxiº	f	gratie		ix	xi	pmꝰ
Mº dº xxiiº	e	demonibus		x	xxii	iiꝰ
Mº dº xxiiiº	d	sermone		xi	iii	iiiꝰ
Mº dº xxiiiiº	b	divino	c	xii	xiiii	vꝰ
Mº dº xxvº	a	adiuvante		xiii	xxv	viꝰ
Mº dº xxviº	g	veluti		xiiii	vi	viiꝰ
Mº dº xxviiº	f	armamento		xv	xvii	pmꝰ
Mº dº xxviiiº	d	spiritus	e	i	xxviii	iiiꝰ
Mº dº xxixº	c	tenere		ii	ix	iiiiꝰ
Mº dº xxxº	b	proposita		iii	xx	vꝰ
Mº dº xxxiº	a	baptismi		iiii	prima	viꝰ
Mº dº xxxiiº	f	mortem	g	v	xii	pmꝰ
Mº dº xxxiiiº	e	cogitate		vi	xxiii	iiꝰ
Mº dº xxxiiii	d	floribus		vii	iiii	iiiꝰ
Mº dº xxxvº	c	adesse		viii	xv	iiiiꝰ
Mº dº xxxviº	a	decimarum	b	ix	xxvi	viꝰ
Mº dº xxxvii	g	omnium		x	vii	viiꝰ
Mº dº xxxviiiº	f	memento te		xi	xviii	pmꝰ
Mº dº xxxixº	e	reddere		xii	nulla	iiꝰ
Mº dº xxxxº	c	pactum	d	xiii	xi	iiiiꝰ
Mº dº xxxxiº	b	sacerdoti		xiiii	xxii	vꝰ
Mº dº xxxxiiº	a	frumenti		xv	iii	viꝰ
Mº dº xxxxiiiº	g	ordei		i	xiiii	viiꝰ
Mº dº xxxxiiiiº	e	omnigenum	ff	ii	xxv	iiꝰ
Mº dº xxxxvº	d	seminis		iii	vi	iiiꝰ
Mº dº xxxxviº	c	germinantis		iiii	xvii	iiiiꝰ
Mº dº xxxxviiº	b	avenarum		v	xxviii	vꝰ
Mº dº xxxxviiiº	g	pisarum	a	vi	ix	viiꝰ
Mº dº xxxxix	f	siliginis		vii	xx	pmꝰ
Millimo dº lº	e	fabarum		viii	i	iiꝰ
Millimo dº liº	d	cimini		ix	xii	iiiꝰ

Anni domini	Lre dnicales	Vrus clavium	Bisx	Indic	Epacte	Conc
Millesimo d° liiij°	b	papa movens	c	v	xxiij	v
Millesimo d liij°	a	separum		xi	iiij	vi
Ano d liiij°	g	allei		xii	xv	vii
Ano d lv°	f	ffeniculi		xiij	xxvi	prima
Ano d lvj°	d	pomorum	e	xiiij	vij	iii
Ano d lvij°	c	optimorum		xv	xviij	iiii
Ano d lviij°	b	vincarum		prima	nulla	v
Ano d lix°	a	ficuum		ii	xi	vi
Ano d lx°	f	olivarum	g	iij	xxij	i
Ano d lxi°	e	bonarum		iiij	iij	ii
Ano d lxij°	d	ferine		v	xiiij	iii
Ano d lxiij°	c	pullorum		vi	xxv	iiii
Ano d lxiiij	a	auium	b	vij	vi	vi
Ano d lxv°	g	vitulorum		viij	xvij	vii
Ano d lxvi°	f	auctarum		ix	xxviij	i
Ano d lxvij°	e	omnium		x	ix	ii
Ano d lxviij°	c	animalium	d	xi	xx	iiii
Ano d lxix°	b	mundorum		xij	prima	v
Ano d lxx°	a	hymnuli		xiij	xij	vi
Ano d lxxi°	g	serasceti		xiiij	xxiij	vii
Ano d lxxij°	e	pisarum	f	xv	iiij	ii
Ano d lxxiij°	d	silue		i	xv	iii
Ano d lxxiiij°	c	pratorum		ij	xxvi	iiii
Ano d lxxv°	b	de tecto		iij	vij	v
Ano d lxxvi°	g	mandatoris	a	iiij	xviij	vii
Ano d lxxvij°	f	reddite		v	nulla	i
Ano d lxxviij	e	cineque		vi	xi	ii
Ano d lxxix°	d	maliciose		vij	xxij	iii
Ano d lxxx°	b	detenta	c	viij	iij	v
Ano d lxxxi°	a	altare		ix	xiiij	vi
Ano d lxxxii°	g	honorate		x	xxv	vii

Hii sunt libri autentici et in divinis officiis legendi. A septuagesima usque ad passionem domini legatur pentatiencus, quem scripsit Moyses. Et liber Josue quem ipsemet scripsit, liber Judicum et Ruth, quos Gedeon et Samuel scripserunt. A dominica palmarum usque in cenam domini legatur Jeremias quem ipse scripsit. Tribus diebus ante pasca legantur lamentationes eiusdem. Ab octavis pasce per tres ebdomadas legatur apocalipsis quam scripsit Johannes apostolus. Deinde canonice epistole legantur per duas septimanas, quas scripserunt Jacobus, Petrus, Johannes, Judas apostoli. Ab ascensione domini usque ad penthecosten legantur actus apostolorum quos scripsit Lucas ewangelista. Ab octava penthecostes legantur libri regum usque in kalendis augusti, quorum primum scripsit Samuel, secundum Nathan, tertium et quartum Jeremias. Et duo libri paralipomenon quos sapientes synagoge scripserunt. A kalendis augusti usque ad septembrem legantur parabole Salomonis et ecclesiastes, cantica canticorum et liber sapientie, quos omnes scripsit Salomon. Et ecclesiasticus quem Jhesus filius Sydrach composuit. A kalendis septembris per duas septimanas legatur Job quem ipsemet scripsit. Deinde per unam septimanam

4a

liber Thobie quem ipse scripsit deinde primam septimanam legatur liber Judith
que ipsa et achior scripserunt deinde primam septimanam legatur hester quem
mardocheus scripsit composuit sed potius ab esdra scriptus creditur et ipius esdre
liber recitatur quem ipsemet edidisse ignoratur a kalendis octobris usque
ad kal novembris legantur libri machabeorum. Priorem vero Symon ponti
fex ultimam eius partem Johannes filius eius traditur eum scripsisse posteriorem Ja-
son filo Judeus egregie eruditus edidisse cognoscitur a kal novembris
usque ad kal decembris legatur Ezechiel daniel et alii xii minores prophete qui
a senioribus synagoge scripti dicuntur sed melius ab ipsis editi creduntur Ab adven-
tu domini usque in natalem domini legatur ysaias quem ipse scripsisse non
dubitatur post octavas epiphanie legantur epistole pauli usque in septua-
gesimam has omnes ipse scripsit sed lucas eam ad hebreos ob eleganciam compo-
tam in grecum transtulit. Super omnes dictarum hystorias incipiendas hanc
regulam observa Si kal cuiuslibet mensis incipiantur secunda feria vel
tertia vel quarta anticipetur hystoria proximo dominica Si autem feria quinta vel
sexta vel sabbatho kal occurrerint sequenti die dominico hystoria inchoetur

lopas aut ordinarie 9trias i iure canonico
et eorum solutiones quas inveni collige potui
sub compendio quo valeo et stilo describo clarius
ori. Prima namque contrarietas eliciť. partes possunt mutuo Cong[ ] sn sptc
consensu remittere ut feri. sua sine scriptis ut no. in
illi stamus i glo. approbamus // Contrarium no. de offic.
deleg. de causis in glo. fi. // Ego credo primum verius
si q. indicando et pronunciando non pt obmitti scriptura
si i toto renuntiare iudiciario ordini ut no. de li. libel.
lus vel probatio si solum iudices ignorat et simbrat
partes celeb. illud adimplere tuc bene
verum partes remittat et no. de re iudi. c.
pt si hoc impedita dict. de causis et no. de re iudi. c.
olt inquita glo. fi. si. et ad de q no. de recep
cone testium de testi. cum causa sup glo. quasi vadolae
que i capit sine dicebat i novella.
Secunda contrarietas admitta i corpalia restituuntur quis ut Incorp[ ]
dic glo. ii. q. ii. ultus. ii. Contrarium innuit de
dic glo. ii. q. ii. ultus ii. Ego sicut leges ars i corpa
gre de vlt. in glo. sicut leges canones sic ut dic i
ciri non restituunt sed leges canones sic ut dic i
glo. i c. vlt. et sic et est differentia i hac inter
leges et canones sit inde differentias quas scripsi
in repetitione c. non ita ii. q. vi. Secunda ista soluta modo
bonum ymma et sm leges ius possidet ut no. lo
xxiiii. d. quibusquibus i glo. fi. vbi dic q bis restitui
yma lz no vere dici possit q ius possideat vel
illa incorporalia bis est possidet inde i corporalibus
lz locum directi possessorium si i corporalib. utile unde
tutum est dicere et petere i libello quem peto me restitui
ad possessionem vel quasi talis iuris et hac q no. de foro
cope. c. quest. in glo. et sup ea et ca. tamquam
altuatum. d. cum de cune resti. cstitutum dicens peto
me restitui ad quasi possessionem talis iuris et pluralia
alle. de re. c. de elect. quelam ad ju. //
Tertia contrarietas cum quis procedit ad deinunc Ingressio
tiationem alicuius preceptis requisitionem non est necessaria ad
monendum ut dic. glo. de electione ilud i ii glo. mag.
v. et cum procedit. // Contrarium no. de caup. c. fi.
in glo. pia // Ego aut quissio funda. sup ignificae
aut plus sup denunciatone primo tam lz locum prima
glo. fi. cum secunda glo. contraria cfiretur g. forma
respecti densu pali. c. fi. quibz etia quittit proinde

accusacionis de causa licet hoc dicat Io. secus non procedit
ubi in pall. c. si. de calump.

Quarta qui emit a polo plato non presentabit ut no.
de elect. qui si apud a tenebat in glo. penult.
Contrarium no. de presbit. de gesta in glo. si. iusti.
Ego credo quod non presentabit illi qui sic emerunt a polo
plato sed eorum successores bene potuerunt presentare ut no.
de iure patro. cum in glo. fa. ibi tamen tenet Io. ut in
dic. Io. dicit quod consensus solius plati dat titulum
presentandi adde quod no. de dona. aplice in glo. sed di.

Quinta induciae deliberationis in criminalibus conceduntur
ut dicit glo. ii. q. viii. presbita. Contrarium no. in
q. ii. quesitum Io. Ego aut potuit instruere e contra
toc aut non sicut causa non habebit. Io. sic et sic
intelligatur glo. c. presbita ut dicit Io. dicit de dila.
c. ii. super glo. fa. et dixi in pall. c. presbita

Sexta continua possessio in prescriptione et quod tempore aliquo
possedit requiritur ut no. de simili. attendentibus in glo.
prima. Contrarium no. xvi. q. iii. nolumus in glo.
certe. Ego teneo glo. pall. nolumus ut videtur sentire
Io. an in pall. c. attendentibus et bene pareat de pre
bend. cum de bene li. vi et satis credo continuam sic
horis et temporibus quibus percipitur decima vel fructus
percipiebat tamen illa possidebat ad hoc quod no. xvi.
de sacra in glo. et quod ibi no. parat et xxxii. d. c.
si. et decima pos. cum certa per possessionem qui primi et
ultimi presumitur de medio ut no. de pri. qui acc
dens in glo. fi. et si probo me nuncias possedisse et
nunc possideo presumitur medio tempore possedisse per hoc
quod no. pro. an dicti ppo. cum aspide super glo. nuncq
hoc tenet bene in ipse de probationibus fa. pte speculi no.
de libellorum conceptione oportet probare adsi v. sed quid qualiter
fuit etc quod no. de peti. et pos. c. i. ad si.

Septima structus primamenta eliditur violenta
presumptio ut no. de i. n. te. resti. ex libris in glo. hoc ideo
Contrarium no. xxxiii. q. i. dixit in glo. hic videtur
iusti. Ego violenta presumptio tollitur presumptio
utrumque enim sit dispensat ut in c. coordinaria xxx.
q. iii. et qui minor causa pos. c. fi. ubi de hoc in
glo. pe et de testibus presumitur in glo. an pe et utrumque

impossibilis est alia probacio ut quia testes sunt mor=
tui vel ibi non fuerunt et sic intelligatur quod no. iiij.
q. ij. quamquam in glo. fi. et ipsi dixi quod bi. in sexto de
appello. cum inter dilectos v. quod si et quod non deposi. c.
fi. in glo. argumento contra et de hoc de sen. ex. si vero
ij. in glo. pe.
Octava. Sacerdos ordo non liberat a patria potestate ut no.
xxxiij. q. v. c. i. in glo. magna. Contrarium no.
de sen. ex. cum voluntate in glo. fi. et decreta et generali
in decretum in summa glo. Sed verum est quod non liberat
nisi quo ad spiritualia ad hoc de iudic. Si clericus la
ye. et quo ad curationem animarum et quo ad dispensa
tionem eius ipsius ut no. ff. in. et ho. in parte c. in
decorem.
Nona quis potest in domo sua uti vestibus monacha
libus et fratre vario ut no. xxvij. q. j. mulieres in
fi. glo. Contrarium no. c. q. de viduis in glo. fi.
Sed potest quis uti veste religiosa scilicet in pugellis et
similibus vestibus privatim et hoc potest in seculo et sic
intelligitur c. quod dicta xxxiij. q. v. vel sicut est
vestis illorum qui sunt de tercio ordine beati francisci de
quibus de sen. ex. cum ex eo in c. et de religi. do.
cum de quibusdam et in glo. unde quod c. capitula aliis
enim vestibus de religionibus approbatis non nisi in
grediantur religionem et sic sunt veri monachi
non spiritu vel nomine tantum de regula c. iij. Et per
susceptionem etiam talis habitus non esset in domo mo
nachus ut no. in parte glo. c. de viduis probatur
de regula porrectum et ibi de hoc plene per Jo. an. et in
no. por.
Decima. Si notorium est fornicato in viro in uno
fornicante etiam cum iudicium ecclesie potest alter invitus
monasterium ut no. xxvij. q. ij. agatosa in glo.
cum iudicium et c. scripsit in glo. fi. Contr.
rium no. de dona. inter virum plerumque in summa glo.
Sed credo primum verius non obstante quod dicit glo. in pre.
all. c. plerumque quia iura ibi allegata non probant
id ad quod inducuntur et hoc verum quia ita notorium
est quod nulla potest tergiversatione celari ut quia publice
moratur cum adultera de cohabi. cle. c. fi. et no. xxxij

q. i. c. i. prima glo. ult. medium et vi de glo. q
ingreditur infra et s. no. prin. Jo. an.
Undecima impubes debet esse qui contrahit matrimonium
ut de despon. impu. c. i. et ii. et no. xxxii. q. ii.
in summa // Contrarium no. xxxii. q. ii. in
glosa quod ita // Ego istud verbum intellige quando
malicia supplet etatem et corpulencia et qualitas
contrahentis de despon. impu. pubes et c. continue
relinquitur arbitrio iudicis et c. de eo hoc arbitrio iudicis
relinquitur an ipsi impubes etatis non complete
contrahere matrimonium ut no. c. c. c. si super verbo impubi
lis //
Duodecima filius sequitur privilegium patris quo
ad originem ut no. xxxii. q. ii. in dicat in glo.
sua // Contrarium no. e. q. liberi in glo. fi. Ego
in illa glo. fi. oppone quantum ad originem i.
quo oritur ut ibi ut non solum quantum ad
dioces. sed quantum ad originem s. ubi oritur
sequitur inter hoc dicit in illa l. et ibi all. i. ff.
privilegium omnibus concessum
Terciadecima cuiuscumque paterni mortale dignum est
excommunicatione ut no. de off. d. ii. Si non sunt in sua
glo. // Contrarium no. xi. q. iii. cum in prima glo.
Ego aliquis non est excommunicatus ipso facto nisi prima
quo debito ut xvii. q. iiii. si quis suadente
addo quod non de dona aplica in glo. f. indet. Ex
communicatur autem quis propter contumaciam cuiuslibet
mortalis quia tunc mortale est contumacia quando
surgit ex amori ut no. xxvi. d. duo si in glo.
penult.
Quartadecima in alienatione prediorum alterius dio
cesis requiritur licencia et auctoritas illius episcopi in cuius
diocesi situm est predium ut no. xvii. q. iiii. in ceniti
conibus in prima glo. / Contrarium no. x. q. ii. s.
qui in glo. hodie i. fi. Ego credo quod utriusque episcopi
consensus necessarius sit de h. plene per Jo. an. de
officiis pastoralis ita ibi videtur concludit Jo. ad
ult. s. de per contra illos h. si no.
Quintadecima simoniam committit qui dat pe
cuniam pro administratione hospitalis ut no. i. q. vii.

Siquis omnem in glo. cu symoniacus esse // Con
trarium no. c. ca. q. in. C. hyb'ita in glo. ff sa
So. aliud est dare pecuniam p administratione hospi
talis ita q pp'o hospitali et tunc symonia est
aliud p administratione ppter ipius administrationis
ut dic pane pauperibus et cui mi spiritualitas
anexa et tunc no est symonia et sic intelligit
illa s'a glo. ad hoc q nō decollat de. ad h. i
te symonia consule //
Sextadecima Sequestr possidet ut no. de causa c.
i in glo. hoc ideo // Contrarium nō de prebendis co
annata i glo. si ita // So. istud ultimum locum
hz in sequestratione necessaria et ubi unus tm facit
sequestrum voluntaria procedit alia glo. ubi co
faciunt sequestrum ut no. pp'o et q. au. ic. co
annata //
Decimaseptima Si fuit invasio preditor tpe
scismatis ut no. de iudi. c. si. i ult. glo // Cont
rarium xx. q. iiii. placuit // Et So. credo istud ul
timum melius quo tenz Jn. de offic. deleg. de causis
clericalis consuluit all. in glo. no ab. n. est
querere an post partem ecclesia an possit predictas tpe
scismatis quia pma sibi concedi' s'm delegatum de fisib
c. si //
Decimaoctaua Imperator et rex no pnt conferre de
gnitates ul prebendas ut no. lxiij. d. c. hinc
et in glo. de imperator // Contrarium no. x. ad in
pcum in glo. una // So. p tales no pnt furre
nisi heant ex privilegio ad hoc q nō. lxij. q. ulte
v sua et in spe. de preben. i si. et nō de preben. is eum i.
pp'u. v nonella li. by //
Decimanona Si possidens nomine meo alij tradat
possessionem statim amitto eam ut nō. de resti. spo.
alium in glo. ut scias // Contrarium nō. xvj. q.
iij. cumpsis in glo. s'a // So. amitto i talibus co
pssis ut nō. do. au. sup pall glo. ut scias
Vicesima Ex convicto est instrumentum ut nō
de resti. spo. alium in glo. iij. Contrarium nō. q
metu ca. ad dicta in glo. q fuit // So. istud
ult hz locum qn no hz auctoritatem et potentem co
tonandi et cunctabat ul fuit tm cuminatus

sz tamen non ptulit vel ptulit sz instans inpnitz
sibi queste reddit talem vt no. pcso. cau. i pall
c. cu dilecti quia tue no est instrumentum.
vicesima prima Papa non pt adire psimplicem
querelam vt no. y. q. i. Ley metropolitanum i prima
glo. Contrarium no. y. q. vy. Siquis Lexy et de
vlcimum vers aliud falsum lit et si pspa. Solutio istud
adire psimpliciter querelam vt no. et legatus posset
vtrumque et tamen de offic. legat. c. i et in c. siquis
archiepiscopus in c. metropolitanum et lateranense
vicesimasecunda quod excepto criminibus quod bone fame
prelatos admittunt laici bone fame vt no. y.
. q. vy. in sua summa. Contrarium no. c. q. clericus
in glo. fa. Solutio intellige ibi in c. clericus quod laici
in nullo casu possunt accusare. si mali et infames
alias esset falsa glo. Si intelliget vel de bonis
laicis de hoc de accusa. tum p.
vicesimatercia Si proceditur per modum inquisitionis
in molestis clericis non plati pbato crimine maiori symo
nia et homicidio punitur privatione beneficij vt
no. y. q. lxy in sua summa. Contrarium no. de accusa
inquisitionis in tertia glo. Solutio Si hoc in predicta
tertia glo. in officio et beneficio cum copla sim quod
aliquid habet non est q. Si autem hoc in officio
vel beneficio cum alternativa sim quod quilibet habetur
tunc dic quod respiciat ad dispensationem quia ibi
dicat sim quod sibi videbitur dum non sit tale cri
men in quo possit dispensari de medico a. si che
ci et hoc sentit Archidiaconus super illa glo. tertia
Vnde verum est quod in talibus pena est arbitraria
per modum inquisitionis procedendo vt no. de accusa
specialiter q. i glo. prima Inno. quoniam v. tunc adde quod
no. de purga. c. cum dilecti super verbo forsan in no
vella.
vicesimaquarta Vbicumque dicit agitur de crimine sz
locum c. qualitercumque xy. q. iy. vt no. de de lo. et
contra vitates in glo. habet paz. Contrarium no.
et coniungit in glo. fa. dicit ibi glo. quod locum
habz. sz etiam si agatur civiliter Solutio credo

quod licet lucrum cede si civiliter de crimine agitur ut ibi
no. archi. Item Jo. an. de finit no. ob. alia glo.
quia licet dicat quod licet locum sit agatur civiliter
non removet quin licet locum sit de crimine agatur
civiliter quia ibi non ponitur aliqua actio
que asserat negationem de crimine. super hoc de
cau. pos. cum ecclesia

Vicesima quinta omne tempus est ecclesiasticum ut no.
in c. j. c. ij. v. fi. glossa et de offic. ar. c. et
in glo. canonicis et de feriis capite cum sit in glo. fi.
Contrarium no. de purga. ca. c. nos inter in prima
glo. Solutio omne tempus est ecclesiasticum quo ad penam
spiritualem non quo ad temporalem ut no. Item ho. et Jo.
an. de iudiciis nouit etc. in c. nos inter et no. quod
illud dicitur tempus ecclesiasticum quod ecclesia non leges seculi
tamen reputat ut in simplici fornicatione xxxij.
q. iiij. nemo. de hoc vi. q. ij. c. j.

Vicesima sexta fama probata non probat ut no. iiij. q.
iiij. c. de contumaciam ij. q. j. c. presbyter in glo. quod presumit
Contrarium no. iiij. q. iiij. c. j. in glo. ij. Solutio Item
vers. et expone in predicta glo. fi. et fama in argu-
mentis sine repositionem de hoc per vers. de libo si
forum et detesti. nemes q. de. s. plot. c. j.

Vicesima septima publicatis attestationibus dicta
medio testium possunt confirmare si impugnatur ut no.
iij. q. iij. de iudiciis in glo. iij. et iiij. q. ij. c.
de testibus vers. si quis testibus in glo. fi. ij. inxta
fin. Contrarium no. eadem glo. v. tutto ideo etc.
Solutio istud ultimum licet locum quin producuntur super
eodem articulo dicta de fine in primis articulis attum
est ad hoc quod non detesta. ob tenore et c. c. testibus
qualitatibus.

Vicesima octava si aliquis dic. gravium episcopi et
est incorrigibilis post depositionem tunc traditur curie
secularis xj. q. j. si quis et no. de iudiciis cum non
ab homine in glo. penult. Contrarium no. s. q.
status post depositionem de h. ad abolendam in glo.
tantibus. Solutio ista ultima glo. simplex si ad hunc
contrarium est post depositionem Item bar. ibi ~~est degrador~~
qui hic no. ij. q. vij. si qui sunt dic. in Jo. an.
in c. ad abolendam Item ho. quod intelligitur bar. ibi de
degrador fi. glo. verbis de hoc ibi per Jo. an. et de

ubo si nominis
Vicesima nona Si alienat res ecclie et con
tractu non leditur sed met locupletatur seu fit
locupletior tenet contractus ut no. xij q ij in
glo. sed nec me // Contrarium no ber. de his que
fi. a p. tua i glo probabili et idem ibi vin go
fi et i fi. aucthe in c. sine // Secundum eundem q
q loquatur in ca similis tam aut res mutuo
gitur et sufficiat q no ledatur aut res utilis
et tunc naturam videtur q sit fcta locupletior
Tricesima Contractus fcus sede vacante ipso iure
tenet ut no. xij q ij si quis clericis in glo que p3
in fi // Contrarium no. ne sede va. c. i. in glo
vacante // Sed istud ultimum credo verius secundum
ber gof et hy et videtur tene aucthe in c. si
qua
Tricesima prima Episcopus non pt facere de monasterio et
ecclesiam secularem ut no. xij q ij si epus i prima
glo // Contrarium no. ne clerici vel mo. velatum
in sca glo // Sed primum verius et probatur xix
q iij. Cum quis i ut tenet aucthe i c. si epc
et vi q no. de religi. do. inter
Tricesima secunda Corpus xpi ce est sacramentum
necessitatis ut no. i q. i. § sed notandum in glo fca // Co
trarium no. de pe. et re. c. omnis utriusque in prima glo //
Sed necessitatis est quia homo salvari non pt si
obmittatur ex contemptu ut no. de cusat in memoria
in prima glo
Tricesima tercia Communicatione possumus cuilibet consueti
ut no. in pall § sed notandum in glo proxime alt in
communicatione proxime alle precedente // Contrarium
no. xxxij d. ad hec in glo. sed quid dicas v si
qua glo aliqui libri sunt defendantur v adducere
que i capit ut dic ect // Sed pone unde sig
communionis ut sunt testes communionis de pe. d. i.
multiplex et ibi no. de infideli an possit esse
testis in glo. maxime si non sunt hec absolucionem
ut c. d. his probatur et tunc sola contricio sufficiet
ad hoc i ei d. que penitet et p ber. de officio pa
storali in glo. quo. tam. sup ea. p. io. an.

Tricesima quarta Iudei persolvunt personales decimas
ut no. xvi. q. i. decime in glo. domino et de decimis
tua ii. in glo. § io. // Contrarium no. c. t. de
this in glo. prima // So. solvunt estimationem ut ec-
clesia co quod percipiunt esset data catholico prochiano
ut no. per hoc an. iii. c. de this et de usuris quanto
Tricesima quinta Cappenarum mag ambulantium et
acquisite sunt res immobiles quibus tenetur per-
solvere decimam ut no. xvi. q. i. decime in glo. dum^o
Contrarium no. de decimis pastoralis in fi. glo.
exhac // So. istud ultimum quod applicatur
dictam per iii. positus ut no. per hoc in pastorali c. pasto-
ralis et archi. super predicta glo. dicitur
Tricesima sexta Si epus de consensu canonicorum
accipit rem cadit a iure ut no. de con. c. ii.
in glo. § quarum // Contrarium no. xvii. q. vi. pla-
cuit in fine glo. per hoc super vera glo. ad modum archi-
diaconus ultimum verius secundum archi. in pall. c.
So. istud ultimum verius secundum archi. in pall. c.
placuit et vi. q. iii. privilegium maxime ubi
prelatus non potest satisfacere de suo ad hoc quod non
de dolo et contu. c. p. i. in glo. penult. et de succes-
sione ab intestato c. fi. in glo. § nomine et pro dampno non
rerum vel in immobilibus ut no. de sepul. cum liberis
super prima glo. per hoc an. et de rigore indebitum
q. vi. vel dic. in delicto prelati cum capitulo non
vero ubi non contulit contemplatione ecclesie ut furtum
vero et in adulterium et si alias vero in submittendo al. et in
satisfaciendo ut no. de dona. c. ii. super glo. tertia
hii fi. vel in contrarium
Tricesima septima Pater non potest filio consecrato
coniugare ut no. xxxii. q. i. de filia in glo. ex hoc
Contrarium no. xxxii. q. v. de forma in glo. prima
Sol. credo quod non potest quia filius subtrahitur
non patris in c. quam in tres xi. q. iii. et ita diversum
de patre sicut de filio si ita intelleximus de decimis
est ambientia
Tricesima octava Papa dispensat circa votum conti-
nentie quia eius auctoritas intelligitur excepta ut
no. xxxiii. q. ii. quo in glo. fa. // Contrarium no.
xxv. q. i. sunt quidam in glo. hic videtur quod
fi. // So. Consulendum est ne dispenset si ta-

dispenset pt et valet ut solut Jo. an. in que
stionibus sup regulis actus legitti. et c. semel
lib. de regulis iuris li. vi.

Tricesimanona papa pt irritare famis licitu est ydo
latrie nesta ut no. xxxii. q. iii. sicut sentencius
in glo. prima // Contrarium no. de iudeis c. sit in
glo. penult // Ego in summa famis irritare cu
orone et excarnare idoli pt ydolatre nesti ad sus
tentacionem vite quia necessitas cit ut no. archid. h in
glo. ff in pte. c. sicut sentencius

Quadragesima Si vir intrat monasterium sine lice
cia vxoris pt exire auctoritate papa ut no. xxxiii.
q. iiii. c. ii. in glo. fi. // Contrarium no. c. q. c.
se. impu. et se glo. // Ego. credo q si vxore igno
rante et non consenciente vir tal pt intraverit potest
exire de glo. singula. quidam et c. placet prima
non tenuit ingressus ut dicit archid. h go. de
fin. sup q all. glo. fi. et sic intelligitur illa
glo. // Contrarium loquitur glo lz vitium prima salte
valebit ut votum et vi. q no. de glo. i. excepte
ablis sup q n.

Quadragesimaprima papa putat solum plato
et non alios clicos ut no. lo. in. d. principali in glo
prima et de offic. dni ad hoc in prima glo. //
Contrarium no. de iure pr. postulasti in glo. prima
et xvi. q. v. c. i. in tcia glo. et de filiis pbrorum
proposuit in ii.a glo. // Ego. credo solum platu pro
tem putare nisi capitulum retinuisset sibi ius pre
sentandi et alios clicos pbendarios q stricta
inspectione facienda q pronos ut no possunt pre
nisi q grave eis iuxta xvi. q. vii. pmiss
et c. se. et de iure pa. ptea et intelligo de plato
sine clicos non ut collegium tale hoc loco
c. nob. de iure patrona quia illi eligerent et
honestius assensus patroni postularetur. Satis cer
tum q ipse iure acquirit iure patronatus vsque
que sibi reddunt dimite ut hoc q no. de gse
d. i. si quis basilicam in glo. fi.a et pbatur
de testi. significavit.

Quadragesimasecunda In baptismo non debet

obmitti p(ro)longe Ego ut no. de cons. d. iiii. in
sum(m)a // Contrariu(m) no. c. d. ulti. i(n) s(ecund)a glo. // So.
no(n) debz obmitti si t(ame)n obmittet(ur) i(n)tell(igo) q(uod) eẞ
baptizatus q(ui)a i(n) forma no(n) i(n)uenit(ur) nisi euntes
docete gentes baptizantes in nomine p(at)ris et filii
et sp(iritu)s s(an)c(t)i math(ei) v. c. fi. et de cons. d. iiii. (...) et
de baptismo debito de h(is) c. t. c. i.
Quadragesima tercia // Sentencia lata p(er) falsos
testes et p(er) falsa instru(men)ta tenet ut no. de p(ro)bat(ionibus) c. l(icet)
in glo. s(ecund)a // Contrariu(m) no. de excep. c. ad venerabilis
in glo. p(rim)o // So. s(ecundu)m ho. sup(er) glo. p(re)c. in illatas
respicit veritatem et q(uod) dicat(ur) tene(tur) respicit opinio
ne(m) tam stante donec veritas al(ite)r apparebit de biga
mis adde q(uod) no. de cum. fil. c. i. in s(ecund)a glo.
et ca. se. in ultima glo.
Quadragesima q(ua)rta Vicarius ep(iscop)i no(n) h(abe)t ordina-
riam iur(isdictionem) ut no. in p(ro)le. vi. c. ii. in ~~ut~~ p(ro)bat(ur) de ap-
pell(ationibus) Romana glo. p(re)c. // Contrariu(m) no. de offi.
vi(carii) c. q(uonia)m i(n)iu(n)cta glo. // Solutio istud ultimu(m) verum
hodie ut p(ro)bat(ur) de appella(tionibus) Romana in glo. s(ecund)a li. vi
Quadragesima q(ui)nta Ca(usa) usurar(um) est causa
sp(irit)ualis ut no. de iudic(iis) c. si aliud i(n) glo. idest sepa-
alio. li. vi. // Contrariu(m) no. c. t. dispendiosa in
glo. ad repetitur intelle. // So. istud ultimu(m) verum
q(ui)a est ecclesiastica no(n) sp(irit)ualis ut no. q(uo)d io. an. sup(er)
eadem glo. l. septimo
Quadragesima sexta Canonic(us) suspensus ab officio
eligere no(n) p(otes)t ut no. de (con)s(uetudine) c. cu(m) dilectus in glo. i. sus-
pensus et p(ro)bat(ur) de elect. c. ad vinctom et q(uod) ibi no.
in glo. // Contrariu(m) no. xxxviii. d. plura in glo. s(ecund)a
So. s(umm)a viii no(n) obstat glo. s(ecund)a q(ui)a intelligi(tur)
q(uan)do suspensus est ab officio sacerdotali t(antu)m ut ibi
sonat archi. i(n) textu et expresse glo.
Quadragesima septima Conferre beneficiu(m)
est ordinis ut no. de (con)s(uetudine) c. cu(m) dilectus in glo. sus-
pensus do(mi)no p(ro)p(ri)a // Contrariu(m) no. de elect. transmissa
in ult(ima) glo. et xxxiii. q. i. audivimus i(n) p(ri)ma glo.
So. aut habet(ur) respectus ad p(rae)sentem aut ad susa-
quente(m) t(ame)n cum est iurisdictionis et sic intelli-
gant(ur) omnes glo. s(ub) textu allegate et sic p(ro)bat(ur)

ctum est q mulier no est capax ordinis de
penit. l. i. re. nona et tm oferet bnficia de con
ses. d. i. cu dilca / Scdo tn est ordinis et sic
intelligat pma glo. et ideo notant apponunt glo.
v gcede et ccs here et pbat qr bnficiu dat
ppt officiu lxxxi. d. cos te sede vapt. c. fi.
li. vi.
Quadragesima octava Canonici gcompmittes
aliquē privat iure eligendi p suam ut no
de postu. pgtum insi. glo. hic pz // Contrarium
no. de elct. bone. ij. insi pme glo. // So.
istud pm est vm satis est q cassetur electo ad in
stanciā elcti ut no. ibidem et hoc tenet ccs Jo. an.
Quadragesimanona In electionibus ecce a papa
inferioz a papa due ptes canonicorz debent
esse putes ut no. de elct. licz in glo. penult.
Contrarium no. c. t. cu nobis olim in glo. insi.
So. statim cu vocat eccia debet oms vocari vel
ibi sunt due ptes ut in pma glo. allegata
et q no. de elci. ego. t. uno i glo. et sic no.
li. vi. si aut no veniret et i stant tpe elige
di suffciat q fiat maior et sanior ps ecia
desputibus dogmo alij sunt legittime citati et
sic intelligat sa glo. ad idem q no. c. t. bone
ij. in glo. si ecclti et c. eccliam. ii. in glo. q glo
dix. p Jo. an. et de gstitu. cu omes i glo. p a
que videt gria ad glo. penult. de hijs que
fiunt a maio. p ca. c. i. tenet ibi Jo. an. q
debent esse due ptes vocandoz si aut illi
venerint tunc putes procedunt ccs unq ubi est
necitas et utilitas qr ecca in viua remanet quis
de postu. gtum. et vi. q no. de nom. op. in.
c. ij. sup libo ob id. .n. v. q cm p Jo. an. et de
vera p t. uno sup glo. q si in addicoe sit in
sua novella li. vi.
Quinquagesima Caput collegij no est de collegio
ut no. de elct. cum in fma glo / Contrarium
ad. de rapt. cum te in glo. ar. q et de gress. p.
pg electiōn in glo. met tat // So. nom collegij
vel capituli no includit plat nisi quada lar
gissima locucōe ut no. de eta. et q. ut hij que

in glo. kathedralibus ult. in medio circulo et p(er) ...
de p(re)ben. cum non ignoretis /

Quinquagesima prima Clericus confirmatus an(te) consecratione(m)
h(abe)t plena(m) administratione(m) ut no. de elect. in glo.
p(er)sonatione(m) // Contrarium [illegible] no. et c. in cunctis
in glo. circa c(on)tra // So. glo. c. nosti respicit illa
que sunt iurisdictionis s(ed) in plena administratione(m)
Glo. contraria respicit illa que sunt in ordinis de quo
dicit pleno iure h(abe)re ecclesiam aut p(ro)solutione. c.
c. transmissam

Quinquagesima secunda Excommunicatus non debet intrare
ecclesiam etiam cum [illegible] ut no. xi. q. iii. sic
apli. in glo. si q(ui)s // Contrarium no. i. q. i. qui studet
in glo. excommunicatum [illegible] in fi. // So. aut intrat
intrare stando in diuinis et orando cum aliis et tunc
non admittatur et sic intelligatur prima glo. et
de sen. ex. c. resp. et quod ibi non. sup. verbo orando [illegible]
dis. ho. et jo. an. et c. tu. c. in glo. de iudic.
[illegible] optime facit [illegible] aut per se et solus
et tunc forte non prohibetur et sic posset intelligi
glo. contraria uel cum aliis ad uerbum dei audiendum
et de sen. ex. c. responso ego non p(er)mitterem aliquem ex co-
municatum ingredi ecclesiam aliquo casu quia non debet
aliquis intrare ecclesiam nisi causa orandi. domus
enim orationis est xvi. q. ult. Et hoc diximus et in
minuta et de c. h. vi. si cum excommunicato non debemus
orare ut s. q. non admittatur adhoc quod non in eccl.
uel non. c. ii. in fi. glo. pe. h. vi. ad hoc quod non de
excep. cum in glo. [illegible] de sepul. satis non ob
c. responso. quia ibi non dicit ecclesia sed apud ecclesiam
et quod ibi no. debita et ho. ele. c. i. sup. glo. fi. in fi.

Quinquagesima tertia Electio facta post et contra appellationem
est cassanda penitus ut no. viii. q. i. lz. q(ui)n. in littera
glo. et p(ro)batur de electione c(on)siderauimus // Contrarium
no. de appella. constitutis. c. in glo. si // So. si lata
est post appellatione(m) ut non eligatur contra priuilegium ecclesie
tunc iuxta [illegible] appellatio [illegible] facit [illegible] ecclesiam
esset annullanda penitus non post appellationem contra
nulla [illegible] ho. in t. cum nobis olim de elect. et in
ver. c. audit in. c. considerauimus in priuilegio non erat
detractum quia tunc est annullanda ut dicit jo. an.

in c. audit(is) sup(er) sum(m)a glo(sa) et credo q(uod) debem(us)
exponere cassant(em) in c. (con)siderami(us) i(d est) cassam et
irritam in(n)ictam (con)tracto cum s(e)c(un)da, et post
ipsa(m) bene valet ut de sp(on)s(alibus) pat(er) pastoralis
Quinquagesima q(ui)nta publicatio scriptinio in
postulatione requi(r)it ita (quod) postulantes ut
no(tatur) de postula(tione) l(ibro) vi in glo(sa) ideo dic(itur) c. q(uo)d
in glo(sa) s(upe)r i(llo) et c. ult(imo) et de elect(ione) publicato in glo(sa)
fi(nali) // Contrarium no(tatur) xxxviij d(istinctione) c. siracusane
virgines s(upe)r a(…) vel ut iura in(pluri)bus concordam(us) dic
(con)sima iura loqui in sollempni postulatione qui
tribuunt ius et inquid debz s(er)vari forma c. q(uia)
p(ro)p(ter) s(upe)r i(llo) in et q(ui)p(p)e istud (con)trarium in non sollempni ita
no(tatur) io(hannes) an(dreae) in publicato vel ubi p(ro) postulation(e)
et consensum mutuum postulanti (con)venitur simile
inquirend(um) q(uod) p(ote)t esse in sub casu notata de elect(ione)
c. fi(nali) in glo(sa) fi(nali) tunc non valabit
Quinquagesima q(ui)nta abbas p(ote)t dispensare cum
monacho ut intret religionem equalem ut no(tatur)
de regula no(n) est in p(ri)ma glo(sa) // Contrarium no(tatur)
xvi q. i. si cupiditas in glo(sa) p(ri)ma d(icitu)r dum dic(it) q(uod) p(ote)t transi-
re de licentia abbatis de monachali ad canonicam
quo est min(us) stricta s(upra) xix. q. ult(ima) § i(tem) et c(etera) q(uod)
no(tatur) xvij q. i. q(uod) no(tatur) et sic no(n) solum ad equalem
s(ed) etiam ad min(us) strictam // Go. dic(it) in c. de reg(ula) c.
f(i). s(ed) q(uod) de licentia sui abbatis et ep(iscop)i post transire
ut transeat ad maiorem ad equalem et laxiorem
tam q(uando) in. de regula significatio p(er) illud capitulum cum
dispensare ut transeat ad maiorem ho(stiensis) tenet q(uod) de
licentia abbatis eius ad minorem in c. no(n) est et
istud videtur magis cum ca(pitulo) q(uia) sine causa solus
papa pot(est) ut sentit glo(sa) a(r)chid(iaconus) de p(re)b(endis) cum singula
in glo(sa) ut si transeant l(ibro) vi et dic(it) ut ibi solus est
q(uod) h(oc) es(t) de rat(ione) p(re)la(tura) c. i(n) suo iuste h(oc) h(oc) q(uia) p(ro)pt(er)
infirmitatem circa laboris dispensat abbas
in remittenda regula ita q(uod) stet in cellula infra
septa mon(asterii) xx. q. ult. c. fi(nali) et de statu mo-
nachorum ad mon(asteri)um v(el) in refectorio q. ibi no(tatur) //
Quadragesima sexta v(ic)tor(e)s iusticie p(ro) scanda-
lum deferendo no(n) est ut no(tatur) de re iudicata in si q(ui)s
(con)gravam(en) in glo(sa) p(ri)m(a) et de victime fame o(m)pulsi

glo. // Contrariu no de regulis iur qui scan
dalizauit in glo. fi. // So. istud grim tenendu
est in ueritate inspectaz animae perso nisi posite sic
una dispensari pt secus si anime nalli et in
dispensabili ut dt glo. inpdicto c. qui scan
dalizauit et q insimili dt glo. fi. insi. in
pdco c. sane/

Quinquagesima septima Omnes minores ordi
nes sunt pt quis recipe nisi consuetudo repu
gnet ut no. de eo ordi. deo in glo. fi.a/
Contrariu no pho lxxvi d. c. iii. et lxxvii.
d. quicuq in tata glo. q dicit q omes simul co
ferri no pnt nisi dispensatiue ul nisi consue
tudo sit // Pimu cont' tene dit tamen
ho. q pmam tonsura et iiii. minores no lz
confe li. no. in c. de eo.//

Quinquagesima octaua Nomine superioris et ma
ioris intelligit proximus superior ut no. de supplen
ne pla. c. i. fi. in glo. // Contrariu no. de
xx. d. nulli in glo. fi. ubi dicit q papa //
So. regulant nome superioris intelligit proxi
in supplenda negligentia ut appellat fallit in
casibus ubi exprimit q ipa intelligat et
p papam appellat ut dcinus pas. nullus ul
dic q aliud est appelle et tunc facere proxi
superior et de illo intelligi / aliud est dare q
inferior dare debeat et tunc intelligat papa
nisi incasu negligentie quia tunc nos suffic
in proximu superiorem de supplen ne. p. lz et
c. fi. et de coc p. c. ii. ut no pho. et Jo. an
in tito no. li. vi. et addc q no decebus et no
ali. c. ii. in glo. ut dicebat in fi. nicle.

Quinquagesima nona Si aliquis monachus
intrat strictorem regula no petita licencia
no est reuocandus ut no. de regula lz in glo.
fa // Contrariu no. dcta et quia intell' omni
in glo. fa // So. hoc teneas fm Jn. et Jo. x
xx. q. iii. mandamus ad pmu no est redep
salem lz pete lic no obtineat/

Lx[a]gesima aliquis no appellat arbitriu
suscipe ut no. de offic. de leg' pastoralis

in glo· sit p3 infi· // Contrariu videt^r^ nota xi
q· i· Statuentes in prima glo· qua pcatu3 si non re
cipit ut ibi et qz et phibendus est et cpellendus
ut patz ij· q· i· si pccauit· xxxiij· q· ij· quicunqz
clericus nouit // Ego credo q regulariter no con
pellit^r^ recipe ut in prima glo· infi· sit talis de quo
magis credat^r^ q possit cpone sicut melius ar
bitrari q alius sue debz recipe et de h^c^ cqest et
quia aliquis no cpellit^r^ ad primam et dic no·
xxij· q· i· c· fi· et q ibi no· in glo· fi· et q· v· h^c^
videt^r^ infi· glo· fi· et in pall· c· quicunqz in glo·
fa et infi· sit arbit cmi ut no· de offic· dele
suspicionis in· gl· /

// prima Sexagesima Coniugati simplicia etc beneficia pos
side no pnt et sunt eis subtrahendi ut no· de cleric
coniuga· cu decore in glo· fa· q c· aliqui sunt cleri
no· f^o^ // Contrariu no· c· t· c· i· in prima glo·
et deliciis no resi· c· fi· in glo· fa^a^ // Ego aut
quibusdam de beneficiis cu uxoratis sunt et tunc ipo
iure illa vacant sic pluima intelligo plura iura
in contrariu allegata al de hiis pq uxoratum et tunc
puniunt^r^ psumuz· sic plura iura c· dum c· t· et
glo· c· cu decore· et h^c^ credo qu cpus contulit
intitulo et no· velemosijna vel pbenda tm
ratione alicuius offici vel ii rone cosuetudinis
dispenset cpus ut no· xij· q· i· c^z^ tua· in et
sus tua glo· parthi· et xxxij· d· placuit sup
glo· fa et in cuncto de c· jo^cs^ de cler· coniuga· in
prima abitacione //

Sexage^a^ scda nomine pbende intelligit^r^ benefi^m^
vel canonia vel q spuale ut sentit jo· bin· q· i·
aplica in glo ibi dud dic pbenda aut pt sive
in eadem ecclia si est legittus xo^r^ c· t· adh· z i· c·
illud dic beneficiud // Contrariu no· de cstitut
cu in glo· vm eis fue· de pben· cu inccatta h· h
Ego nomine pbende subintelligit^r^ canonia si est
illi annexa et vi q no· de pben· si clericus super
libo recipi facias in nouella h· h· et de pben· c·
fi· sup libo ostendat· in nouella parthi· xij·
q· i· c· si q· et de pben· cu de no h· vj· nomine
aut beneficij quitu ad simoniam cmittendam
intelligit^r^ sm· illud beneficiud h· q· m· contulit
circa medium et no· bev de rept postulasti in glo
fa differencia tm est int institucionem ad pbendam

vel ad beneficium ut no. de preben. c. t. cum insi. glo
ttie li. v. et inffamorabilibus ut pote privileg
nomine beneficiorum intelligentur et prebende et bene
ficia maiora et maiora de verbo significatione
Mer9 Sexagesima tertia Verus executor non potest recusari
de appello nomi et in glo. fi. // Contrarium no hec
de offic. deleg. super quoniam § ea aut et in glo. supple
So ipse et ipse dicatur verus executor ut primo
casu non recusetur ut ista nomi. fi. si tamen sit
ut no. in palle. c. super quoniam in prin. i. glo. executor
ut sit plus sit executor verus mere et purus
sive qui non recusetur sed sit executor recusanda
sunt cum recusatur nisi sit datus per ius concessum ut
dic. ho. et Jo. an. de offic. deleg. postoribus si
glo. ad intelligendam in addicione magna nisi si
ubi sit resignaturus et ut si non sit merus
Sexagesima quarta Si dubitatur de mandato super
est de rato caveri ut no. de offic. deleg. Cor[illegible]
in prima glo. // Contrarium no. super opinionem azo. quam
approbatum p ho. de procuratio. c. pen. in glo. prima
So. aliud est dicere se velle probare et aliud probare
quomodo tamen loquitur glo. primo textu allegato pro tam
solo texto adducta quia non sufficiat dicere non probare
de quo supra pr cum super vel dic. ut glo. insi. contra allega
do dicat ut i dig. Jo. an.
Sexagesima quinta Sententia lata ab excommunicato tollerato
non tenet ly. q. v. c. si contra h. vero in glo. excom.
Contrarium no. de re iudi. ad probandum in glo. prima et
xxxiiij. q. i. primo tertia et nomine superioris vel
prelati intelligitur prius de cler. c. fi. nicole et quod
ibi no. et in tertio vel no. c. y. li. vi. sub verbo
prelato in novella et vi de sen. ex. c. si periculosum
in glo. super li. vi. et vide insi. in ultimo casu ac
[illegible] // So. d loquitur in sua excommunicatus dum in
aliis super. quomodo tamen non valet. secundo tenet et dic.
ut no. impall. sua
Sexagesima sexta Ad papam solum appellatur obmissis
omnibus mediis ut no. de offic. leg. c. translatum
in glo. // Contrarium no. c. t. c. i. in prima glo.
So. potest intelligi prodocem c. primum quod appellatione in
telligatur immediata et nullo medio obmisso quia
appellabatur a suffraganeis tarraconensis ecclesie ad ar
chiepiscopum tarraconensem et ibi de appellatione non erat

subiu͂ ꝑ solū de simp^a querela qua ꝑinlegium
vidett̃ ꝑelluis pape ut obmisso medio appellet
ad eum. ij. q. vj. metropolitanum et de appell
si duobus et ibi no ut dic. ꝙ eciā ad legatū
appellabit obmisso medio ut sit ipse no. de officio
deleg. ita tenet Jo. an. sup̃ ꝑall glo. c. ꝙ tuis
licterā et idem Spec. in ti. de appel. § nunc
tractemus v. et nunc.

Sexagesima septima lapsus appellat̃ a dignitate
obtenta ut no Jo. by. q. i. in summa. Contrarium
dic ipse Jo. de ele. c. ceterum verbo expressi in glo. in.
Sol. primum uerum est licet quia lapsus repellitur ne admi
strat in actu et sic tali modo potest dici repelli sed
bene remanet prelatus in sedem et tenet Jo. an.
c. tua ubi plenius no.

Sexagesima octaua ꝓpter paupertatem eccie opus suis
sumptibus visitabit de cens. venerabili in glo. fi.
Contrarium no. x. q. iij. illud te. et c. inter in glo.
fi. Sol. primum tenet ut ob. que glo. quia de
talibus allegate ibidem loquitur in maioribus sedis
aplice ut tenet archi. in ꝑall. c. illud.

Sexagesima nona cogat uos potest tradere filium religi
oni cum eum non habeat in potestate ut no. xx. q. i. ad
dixisti in pri. glo. Contrarium no. c. ea q.
ij. c. i. intra glo. ubi dic. ꝙ eque est in potestate
matris sicut patris quantum ad istum casum. Sol.
hic ultimum verum quia tamen mater super est in ꝑ. si utri
parentes tenent in potestate patris tamen ut ibi dicat
hoc. lex in contrario.

Septuagesima Si petitur iura spalia et non specifi
cantur intelliguntur de illis que habes de iure co. de
offi. ac. competente ut ibi no. in pri. glo. in fi.
Contrarium hic. de relig. do. constituta ex pte ul
consuetudine. Sol. istud ultimum habet locum quando
petitur census qui succedit loco quorundam spalium
et per que spalia sunt in c. constitutus ille census
al. habet locum prima glo. ut ibi sol. Jo. an.

Septuagesima prima clericus conuersat dat. ut
no. de tusat. venerabili in tex. glo. Contrarium
no. de instau. c. i. in glo. circa lit. vj. Sol. aut
aliquis conuersat ex officio voluntario aut necessario

primo casu pone contra maliquos qui videz rem suam ob
ligari quod se subscribit et confirmat et precedat pr(imam)
dicam ff. cum non nisi papa qui contra sua confirmat
et sic intelligantur contra ut no. p(ro)po. an. de tusat.
contrarius sup glo. f(i)a quod dico de(ci)ta sua ratio con
notant in p(ri)m(o) pall. c. nemus et de rebus ecclesie non
alie signus p(ro)sbiterorum in glo. f(i)a uel qui confirmat dicit
ubi precedit confirmatoz donacionem ut prima dic donac(i)o
et confirmans. sequitur si ~~donatio~~ confirmat precedit ~~confirmatorem~~ donacoz
ut dicit jo. an. f. ho. de ca. qui inc. in pos. c. i.
infi. sup uerbis pattinis nota tamen quod p(er) p(re)latoriam
acquirit ius dignitatis uel prelature sed p(er) confirma
toriam contrarium ut no. lxiiij. d. quarta in glo. prima
Septuagesima secunda promus census imponi uel
uetus augeri etc. de auctoritate superioris non pt
ut no. de tusat. p(ri)ma j. in glo. f(i)a. // Contrarium
no. de censi. exhibemus intrarum ingressus infi. // So. co
nona iusta et ronabili causa potest augeri et
sic intelligantur contrarium f(i)m ut no. c. t. significat
in glo. fi. ut pote quia paupertas eius cui debetur
hoc exigit capitulo consenciente et iudice superiore hoc
auctorizante f. ho. ut no. p(ro)po. de prec. eu etiam
sup glo. fi.
Septuagesima tercia Corrupta persona non audiri nisi
infactis p(ri)uatoris ut no. de postulado. c. ij. in glo.
fi. // Contrarium no. de o(ffici)o de legat. cum in prima
glo. // So. prima glo. loquitur quantum ad leges que
non habent disponere de personis clericorum et iudices etia
ty car. uel ibi refert se quantum admonachos sed
alij clerici seculares eius potestate et p(er) cetera sua mil
quintus personas mincat ut ibi f(i)a glo. contra et
an(tiqua) de penulto. c. primo in prima glo. infine de postu.
c. fi. in secunda glo./
Septuagesima quarta alti(us) scapla(r)i uel pasci nemo
pt ut no. de penaltis constitutis in prima glo. // Contrarium
no. j. q. bij. quociens in quarta glo. infi. // So. ipsum(?) d
secundum leges loca imperiamonies ut ibi dicat glo./
Septuagesima quinta Tradicio facta de rebus ecclesie
principium non tenuit ut no. quod inctis ca. abbas ult.
in medium glo. // Contrarium no. xvi. q. vij. c. j. in glo
fi. // So. tenue prima glo. tamen p(ro)pter racionem ut tenuz

Jo. an. in pall. c. abbas
Septuagesima sexta. Platus equiparatur tutori ut no. de in inte. restitu. audito in gsta glo. Contrarium no. v. q. iij. ca. si in fine prime glo. So. dic quod equipat. si no in omnib. nisi intelligant. glo. et no. Jo. an. sup pall. gsta glo. Et hi de elect. is tn in prima glo. de qua potest firmari gnetate ut quib. xpus est dns rerum ecclesiasticarum et sunt platorum solum administrati xxj. q. j. qm vi de ubi si ad ca. inclus de ca. poss. cu sup sim. ho. et Jo. an.
Septuagesima septima. Spaultor no pt esse i stanus ut no. de muliti. ad deputatam in glo. prima. Contrarium no. de seruanct talupme i patrum i glo fi. // So. hij leges infamis polit pcurator in ista fi. glo. prima ut dic ho. in c. cu deputati et unica imperatorum xj. sub dubio forte ut de prima infamia loquit ut v no p sinam est i famis pt ad negocia no ad ecclesiastica tam ut ibi no. Jo. an. et vi. iij. q. vij. c. i. in glo. scda et l. de accedens in glo. fi.
Septuagesima octava. Epi laici gmittit causas inter laicos et inter clericos intelligo ut no. de senda de omnimo in glo. fa. et xxvj. d. lingud in glo. ar. quod ca. i glo. est ibi ad modum archi // Contrarium no. de foro gpe significasti spec in glo. spec vorsse v. si nunq pt // So. al' est delegare et aliud progare primo tam pt ut in prima glo. / Jo no ut in prima glo. et no est dubisitus quia i delegata appellat ad delegantem et in progata ordinaria ad superior ut no. quod Jo. an. sup pall. glo. c. significasti et in delegata pcedit noie et vice delegantis de offic. delegat fame n.
Septuagesima nona. Clericus qui gsentit in judice ecclesiasticum no suum no debet pce tam ut hic penam. c. in alia et c. placuit xj. q. j. ut no. de foro gpe significasti in glo. fi. v. no credo nisi vellet epus suus in cuius odium hic vitasse sinam alterius epi ut ibi no. // Contrarium no.

xv. q. iij. § i aut in summa glo. // Sol. credo q(uod)
si est ad ecclesiasticum iudicium non sunt trahit q(uod)
possit puniri in cause amissione ut in glo. c.
si aut fz si ad iudicem laicum non sunt puniet
et alijs penis similiter quomodo et honoris et loca
ut in c. quoniam et c. placuit et est h(oc) tam
offendit dominus in iurisdictionis ecclesiastice in primo
specie tum ad primum xj. q. placuit ij. ad sedm
de his q. fi. apla in aplica et ad de q non
in questione centesima vicesima sexta.
Octuagesima secunda ad carnes comedendas dies
sunt post cenam ut no de ferijs c. ij. in summa glo. //
Contrarium no. de cons. d. iij. c. j. in glo. sed ubi
dicitur q(uod) terminatur in media nocte // Sol. credo pa(?)
glo. veram unde post cenam que an media nocte
non debent comedere [illegible] sequitur dies prohibita
nisi excusat consuetudo quo ad culpam ut in j. d.
denique et ibi no in glo. quod est.
Octuagesima prima sponse valens fit in lite de
dicende sunt ut no de dolo et contu. sunt in
magna glo. v. no. // Contrarium no. ij. q. j. in p(ri)n(cipi)o
in glo. de sponsis // Sol. valens et moderate re-
stituunt si non valens tum in p(ro)p(ositi)o an in palla c.
sunt in p(re)d(ic)to ut d.
Octuagesima secunda primo contra eum contraxerunt
dicitur ratio p(ro) dote in este separate si est soluendo
de iure. h(oc) contra patrum ut no. de ope. et. tamen
tum sit in glo. // Contrarium no. de ope. d. j. no.
certam in [illegible] glo. // Sol. istam ultimam glo.
credo veram ut sentit ho. et jo. an in palla c.
tum sicut.
Octuagesima tertia indicatum ubi possidet dicitur
inter duos qui dicunt se possidere ut no. de ca.
pos. c. dilectus in glo. prima // Contrarium no.
de prob. fz in glo. bre(vi) tum tertia prima ubi d(icitu)r q(uod) da-
tur ei qui non possidet fz in quietat // Sol. istud
ultimum tenet ubi dicit jo. an. et ibi vi.
Octuagesima quarta re(?) in qua fit post legitimam
recusationem injungit se fit appellatio sunt ut no.
de prob. c. cum contra in glo. et fit p(ate)t Contrarium
no. ij. q. vj. quotiens c. in glo. in nota et

in q. b. qz suspecti in glo. forte d'. apparz
qz nō est nēce appellare quia eque assistit in
t. sit pro recusacōm sicut si pro appellacōm //
So. eadē ratione dnis glosas noviz et nō e
nēce appellare nisi pnunciatū recusacōm nō esse
admittendā qz tunc demū appellari ut nō ut
licet nō c'ga recusantes ? et de appello nonnt uel
si tīnte illā recusacōm repellet pcedendo
ut ulteriora de appello cc ptē. ij tūc bn e nēce
appellare uel pendente recusacōe si pcedit
sup pncipali recusante nō ostenacte. tīate uel
possesse nō valet ecs sine appellaõe ut i ista
qualibz glo. so allegatur pro hoc facit q. nō.
de appello sup ...ta et c. li. legittima super
ubs assignata in nouella h. hij. lz indicant
se lite nō cognosse ut nō. de appello cū ssa
li sup ubs indice ad hoc addicōne pro glo. an.
Octuagesima quinta arbitrz relinquitur arbi-
trio indicatus quia nō est determinatū dnre
tur ubi ro qn impomt appella[re] ut nō. de arbitra
sup hijs dglo. hoc est quale // Contrariū nō.
in c. ps. de mis pat. in glo. co or. s. // So
ubi qn relinquitur ... uel lz nō debeat ap-
pellare si tū appella[re] et dabit si aliqs erit emē-
dand[us] ut quia male fuit arbitratū ut nō
in pall. cle. sile q. nō. de appellante notorio
calumpso ut nō. de appello Romana in glo. qo
notorius h. hij et adde q. nō. de offic. c. 1.
in glo. fi. e. h.
Octuagesima sexta c'ria nō tenetur ad ipsorum
cōm minorz ut nō. xxij. q. 1. § nonaz i l. ins.
Contrariū nō. de i. mitt. in bono mis dglo. pe-
nult. // So. istud ula[tur] tenctas ut i nō. pro ho
et glo. an.
Octuagesima septima contumorijs fuat ordo
indicarius quo ad sumaz sz nō quo ad alia
ut nō. de dolo et contu. t. glo. pma // Contrariū
nō. de iur. c. iij. ad uiam in. quia ecs q[uo] ad
citacōm ut nō. ibid. // So. forte q. citacō est
facienda ut nō. glo. ij. q. 1. hinc lotius q.
verz nisi sit ecce pble q. de impnaco pergi-
pctus tibi inbibo uel ordinaco fieri q. in etiam

ut si tollat statutu notoriu q libtate ecce
ut ibi no ꝯht . que lotaris parrisi . et p
jo . an . in c . nra de cosu . ele sup glo . ad mal
ligendu in sa calupnia et atacto et b sl q . dict
dimit /
Octuagesima octa pthemeario iuramento ꝯ de
libatoe facto ut no gglo . depnt i tua nos q .
q glo . fa . et q no . et c . t qtos in glo . fi . et
t . tua in pma glo . dat pma bnig ani / Et
ctra q no . et tenet glo . xxii . q . iii . qui sa
cramento // Ego tene q imponet pena septe
quorp ut isto ctro nota . insi arbitraret sa
cdos ut iudex minq q xxii . q . ble tpa de
pe . d . mesiam et q no . d . in . st plures i glo
zmuch et bi . q no . xbb . d . c al . ea domus i
glo . fi . /
Octuagesima nona Condicio que de sui natura
inest no facit ꝯtractum condicionalem ut no .
bui q in c sua et no de elec sig infectasti in
sa glo . // Contrariu no . de olet . c . in t glo .
bligo illud h . b . // Ego si apponat et ꝯ pri
mat inctilis facit ꝯtractu condicionale s si
no ꝯ pmat s relinquit dispon iur sic
disponent et petit sic fiat no ceusit condicio
nalis dato q plus sub condicoe disponat ad hoc
no . de spo . c . bno i glo . fi . e l .
Nonagesima Sup excepcoe h . ꝯtestat ut nu de
applo . in t posita in glo . pe . // Contrariu no .
de ofic dlega . prudenciam s pota in glo . ꝯ
lupo // Ego tene q in ysta glo . ultim . btio all
d . insi . que fuit addita ibi ty inra illa tc
Nonagesima pma Pro valet inrom cu btica sub
ꝯdicoe si efficiat . sima ut no . de ꝯdic . apo . c
si . i pma glo . // Contrariu xxxiii q . i . no cupt
Ego istud ultimu vers et pbat de btici detinet
l . vi .
Nonagesima scda No tenet monachatus si apponit
ꝯdico que sit ꝯ sbam monachatus ut no . de ꝯdic
appo . c . h . i pma glo . insi . et clia ul vo . i fim
atte an tua glo . // Contrariu no . xxxii . q . ii . to
let qui i glo . an penult // Ego tene istud bl
timu ut no . p . o . s au i pall . c . fi .

Nonagesima tercia Si ignoranter aliquis ordinatur
vel hereticus presbiter dispenset secundum ut no. ix q.
i. in summa et si ignorat // Contrarium videtur
noi c. q. t. h. in summa glo ibi sine scienter
sive ignoranter // Sed aut est hereticus presbiter
qui ordinat aut hereticus passivus et symonia
cus primo casu loquitur pall summa pro tem
alia glo ut i. no. arch.
Nonagesima quarta Irregularitatem contrahit propter volun
tate furandi homicidium licet non fecit quia non
potuit ut no. de pe. d. i. periculose v. glo. fi.
Contrarium no. de homicidio si aliquis in glo //
Sed istud contrarium tene. n. est vera illa glo fi.
ut probatur xv q. i. c. fi.
Nonagesima quinta Sententia divorcii et nulla
facit prolem legittimam nata post secundo matrimonio
prestatur ecclesie contracto ut no. qui filii sunt le
gittimi cum inter venerabilem in glo et sic // Contrarium no.
in glo fi. // Sed dic summa glo verum quando pater
prohibitionem causa fuit et suscepit plenum vel
dic quod apparet utilitatis iuste quia illic est
intollerabilis error ut de sponsa et re. in c. pe.
de sen. ex. per tuas et e. t. venerabilibus li. vi. et
tunc non excusatur quia esset ignorantia iuris
aut non apparet iuste ex probatur postea quod per falsos
testes vel insola ut de cons. cum venerabilibus et
tunc excusatur et licet locum summa glo quod est ig
norantia facti de restitu. in integrum aguoriciam li. vi.
facit quod non imparit c. cum venerabilis et de purga-
tione. significatibus super prima glo.
Nonagesima sexta Non adest gratia spiritus sancti in
perfectum in sacramento matrimonii ut no. i. q. i. c. quam
diversibilis in summa glo. de symo. cum cum ecclesie in
tertia glo. qui mat. contra po. c. consuluit in glo
secunda // Contrarium no. xxxii q. ii. connubia
Sed ut no. in c. connubia quia adest d aliquibus
vel non dat sic in aliis sacramentis ut no. i. c.
honoratur vel in sacramentis aliis adest gratia et prima
in matrimonio et contra matrimoniali adest gratia
sed non prima // Super prima quod quod an. vi. super glo
tertia c. alle

Nonagesima septima Si uxor p̄p̄a auctoritate re
cesserit a viro et p̄ea petat restitui est audienda
ut no. de resti. spo. litas in glo. al. si ea. et de
diuor. significasti v fine p̄me glo. et de adul
intellexim⁹ v p̄ma glo. // Contrarium no. xxxiii.
q. ii. inspecta in nota fi. // Solucio p̄me videtur in
glo. similiter ut si ipse locum suu petat restitui ut
ibi l. sentit archi. s adhuc credo q̄ index ex
officio suo restituet de diuor. porro v fi.
Nonagesima octaua Alienacio facta in casu licito sine
forma si ledit eccl̄iam rescindetur. sufficit enim rest. in
integrum ut no. de integrum resti. c. i. et in p̄c. glo.
Contrarium no. xii. q. ii. v fine p̄me et c. sine
exceptione in glo. s ibi dicitur q̄ in casu non
concesso et in licito seruata forma restituitur. So
lucio q̄ ubi non est casus licitus hic ipso iure nulla
alienacio et si seruetur forma ut hic no. eo. cum s. et ar
chi. de rebus eccl̄ie non alie. c. ii. sup. illo forma
in nouella h. vi. et de forma videtur esse ut in me
liora proficiat ut in c. fin. s. tunc non esset seruata
forma si non proficeret et sic nulla s possent dici q̄ p̄pu
tanz probabili iudicio et tunc non esset delic. in pall. c.
si non et de hiis que fiunt a p̄. tua in glo. p̄c.
Nonagesima nona Ad archidiaconum spectat in sti
tucio temporalis in ca. lo. et stallo ut no. de institu
cio venisset in p̄ma glo. tunc tenetur // Contrarium no. de
conces. p. pre electionem in s̄a glo. l. dicitur q̄ ad deca
num et capitulum // Sol. illud tene similiter uel dico
q̄ illi ubi agitur de institucione p̄ma archidiaconi tunc
tu non possit se p̄ in statuere de institu. c. fi.
Centesima Sententia nulla nomine tenent ut no. de
conces. p. post electionem v glo. fi // Contrarium no. xi.
q. iii. chrno sacerdos v p̄ma glo // So. p̄suma
cui acquirit ignara acto vectoris actum et receptio
uero s non acquirit. dominium nisi cognita est
possessio ut no. in sa de offi. + indi. s vlt. de hic
non in pall. glo. p̄ma et sup ea p archi. et di
ctores probant prosunt v glo. p̄c. et sup eam in no
uella et de capitulo pastoral in glo. licet vo. et sup
ea in si. cum no. au. et pendens decreta raynaldus

sup ibo impedie ita medium addicionis psmam tu
 inde amittit possessio ut dicit glo. fi. de reb. ecclie
 n. alice et ibi sup ibo innotes pos an.
Centesima prima In c. pg electionis de elect. p. dice
et tenet glo. que incipit rohat ep ho. higebat
q. .J. h. petitorio // Contra dicit glo. fi. s. q agebat
bat possessorio // So. supple et petitorio ut ibi
supplet Jo. an.
Centesima secunda differencia est inter pignus et ypote
cam quod pignus re mobili ypoteca i re immobili ut
no. de rebus et no alie multi in tra glo // Co
trarium no. lxxx. d. c. j. in glo fi. ubi dicit q
no est differencia nisi in nomine // So. no est dif
ferencia quantum ad accionem ypotecariam s quantum ad rem
bus est differencia cum alterum pignus alterum ypo
teca dicat ut no. ati. ff. de pign. ac. l. s. ubi
arg. i pall. c. j.
Centesima tercia Emptores vel vel conductores ecclesiarum
sunt quasi vendentes vel locantes sine tamen iusta et
necessaria no possessores si sunt bone fidei set sunt mali
fidei ut no. de rebus et no alie nisi auctoritate in glo.
hoc apposuit // fi. et xii. q. ii. sine in glo fi.
Contra no. x. q. ii. hoc ius v. h. in glo hoc appo
suit // So. tercio primi veris ut tenet Jo. an. i
pall. c. ad audienciam. quia si esset male fidei
possessor no reperet quod tunc in pari causa turpi
tudinis etc. de regulis iuris in pro l. vi.
Centesima quarta Si de iudicato nomi operis est facta
remissio sic tacite morte ut no. de novi op. nunt
in c. ii. in glo. que incipit remissio // Contrarium
no. in c. c. in glo. prima v. dicit q datur heredi et
in heredem // So. dic q re integra et quando no est
satis datum et remissum morte remittit // s re
no integra et quando satisdatum est secus quia tunc
datur heredi ut no. ati. in. c. morte ulti. in p
ult. glo. remissio et ibi no. Jo. an.
Centesima quinta Si aliquis rem vendidit cum pac
to ut quandocumque precium restituit rem ipsam recipiet
emptor lucrabitur et fructus perceptos quousque precium
recipiet. ut no. de pign. illo hoc in glo. hoc vi.
Contrarium no. in glo. s videtur ubi dicit q tenetur.

ob restitut. // Jo. an. appon̄. pactū de resoluenda
vendicone si displiceat vendito. aut si alius melio
rem condicionē offeret quo casu emptor dno facit
fructus suos. ff. de in. et est ratio quia primo casu
agitur de solo placito emptoris. 2° vero principal.
agitur de vtilitate venditoris contra hos. Jo. an. supp.
spall glo. ~~remissio et i no. Jo. an.~~ secundum ordinem
Centesima sexta. Si sciens relinquit res que aliena
erat heres tenetur saltem ad estimacionem ut no. de te
sta. filius in glo. fi. // Contrarium no. xvi. q. 6. Si
epus in q. prima glo. // Jo. arcdo quod heres tenetur
ad estimacionem ut i glo. fi. primo alle. h. q. opi tenet
in spalle. ca. lo. si epus arch. et Jo. an. in c. filius quod dt.
quod si heres nimis grauet certa tua fiant est legatum
de re alterius etiam cum intollerabili dampno heredis non
debet extorqueri quod fiet de iure ciuili et in hoc
lege nigore papa tempat in c. filius. Jn. tn tenet
contra spalle. glo. dicit Jo. an. in spall. c. filius quod recita
tot opiniones mihi aplius sed michi plus placet opio
Jo. archi. et spall. glo. fi. ideo quia testator sciens
legando rem alienam sicut de. et sciuisse presumitur
vel saltem estimacionem heres dare debet. quod non illam
rem sed estimacionem legasse videtur. si quod potuit ut
potius legatum valeat quam non de dona. cum dilec
ti et debent istud jus ignorare quod daret estima
cionem si non potuit dare rem xxxvi. d. nisi. l.
q. in c. l. secundum de regulis juris ignorancia
l. vi. nec est presumpto quod testator maxime quod nec
plurimum et de facto vocatur vel villanus constitutus sit in
mortis sive salute i. q. vlt. ... et ...
stant ... perdet vbi presse legaret re
sed fiat juris intelligitur legare estimacionem ut o
blatum est si in prono donante celum intelligitur
dare ut potest si quis priuatum et non celum fit no
de juris priuatum quod cum i fi. glo. et c. nullus
in spalle glo. no. ob. si duo omni tuo non vt. si quis
vbi in dicitur de sciencia quia sic debet glo. intelligi
alias non tenetur ad estimacionem ut no. i c. filius in
spall. an. quod sequitur
Centesima sexta septima Jnocuo testamenta perficit
ad epm et primo pie causis ut no. de testa. si heredes

in ſecunda glo. ibi precipue in his et cetera et hec est glo.
lxxxvii. d. quis tamen ibi dicit glo. d[e]beri ad
implere q[uod] in testamento relictum est non distinguendo
inter pias et non pias // Contrarium dicit glo. ff. t.
relictum .i. c. t. et c. tua in prima glo. ubi d[icit]
q[uod] ad pias causas hoc pertinet epo // So. primum
verius et tenet Jo. an. et Ho. in c. hic sequendum. e. t.
et posuit Jo. an. in c. ff. heredes sup pall. ffa glo.
et remittit ad gofredum ff. quia c. Joco. e. t.
Concesima octava Suspensus vel interdictus in sua
ecclesia in omnibus intelligitur interdictus ut Ho. de pinu
legis q[uod] non ullus in glo. permulta // Contrarium no.
xviii. q. ii. placuit excommunicatus sit apud in glo.
ff. // So. aut aliquis est excommunicatus aut suspensus
primo tamen excommunicatus in sua excommunicatus sit apud nos
de officio ecc. ad respondendum et no. xi. q. i. si quis
presbiter in glo. ff. si est suspensus ab officio aut a
beneficio primo casu suspensus in uno loco erit et
in omnibus ut no. in pall. c. si quis presbiter et de appell.
pastoralis in glo. ff. ho tamen suspensus ab uno non
aut erit quo ad alia beneficia ut in glo. pall in
toto. dic q[uod] aut est interdictus locus aut persona p[ri]mo
casu alibi potest audire divina ho non de sen. ex
c. si sententia l. vi.
Concesima nona Parochialis debet habere canonicam de
relictis certis pro parochiam nisi in ornamentis ecclesie ut
no. de sepul. c. ii. in iii. glo. // Contrarium no. e. t.
c. i. in glo. f. q[uod] relinquit ubi dicitur q[uod] debet habere
de relictis ecclesie tamen in qua eligit sepulturam
So. istud ultimum verius licet Ho. c. ut ibi tenet
in. archi. et ab. et dicit in c. dudum. de verbo
in glo. quo de sepulturis
Concesima decima Si parva ecclesia que puto centum
et tenendum de sententiam quam tamen clericus non est presbiter
curia tenetur ut no. de sen. ex. si. ho. ii. in prima
glo. // Contrarium videtur no. c. t. in audientia
in tercia glo. // So. credo cum esse non excommunicatum
ff. alia tamen tenetur ut in prima glo. pro non pessa an. in
pall. c. si. ano et facit ad. q. quam laicus vel

ꝓpterea ꝙ no. de elec. post. di. ic. ꝓ cerpo iglo. fi.
et inquisicio posita sup regula cui quis animus h.

Centesima undecima aliud e ꝓcuratura ll. vi.
qui absolui͛ non stare mandat͛ epi vel stare
mandatꝭ suis dne iudex aliud mandatꝭ ecclie
ut no. i. q. vii. siquis volunt in glo. fi. // Con
trarium no. de sen. ex. ꝓ tenore in fina glo. // So.
istud sm̃ veri est quia no est aliud q̄ offic ut
tenet io. an. in pall. c. ꝓ tenore.

Centesima duodecima Ecclia non solvit canonem
incidit in quinquisitum ut ben. sentit de religi. do. ꝯ
stitutis in glo. pe. // Contrarium no. xi. q. i. sz tribu
tum in sma glo. et xvi. q. i. plac in glo. // Prima
no est sane obtinuit in ꝑce sed sm̃ opinionem gu
lie vberti qui mar. sz ꝙ incidit si restitua͛ de hꝯ
plene ꝓ io. an. in c. ꝯstitut. ultra tn̄ placet opi
io. et ho. et archi. fundē in vꝰ ecclie xvi. q.
ii. qui abstulerit de sua aub. c. ii. s. ꝙ non
incidat.

Centesima tercia decima Ex eo ꝙ quis se petit absolui
ꝓpterea ꝯfite͛ se esse ꝓcuratum ut no. de elec.
venerabilem in glo. nota hoc // Contrarium no. de sen.
ex. ꝓ sac. in glo. sic ꝑz in d. fi. // So. primum vero
vbi petit͛ ĩ iudicio vel qi et solepmt͛ et no ad
cautela ad hc̄ ꝙ no. p ho. et io. an. de hora ꝓ
gta sup glo. penult.

Centesima quarta decima Beneficium vel privilegium pape
pris latissime est interpretandum ut no. de vbo si c. pe.
in glo. fi. et ita et c. olim in glo. fi. // Contra
rium eo. de vbo si c. fi. li. vi. // So. vbi loqt͛
modico ad hc̄ ꝙ no. de decimis tua et c. ꝓ p
in et de privilegi quia cra in glo. fi. q. in pall. c.
olim sup glo. fi. et p hoc de regul. iuris odia
li. vi.

Centesima quinta decima Ex mutuo pecuniam alicui
debitor tenet͛ in valit ad audita et pete illam
obligacionem civilem de iure ꝯcimilem ut no. xiiii
q. iii. c. i. in fina glo. v. nomine // Contrarium no. c.
ii. in glo. fi. // So. illa glo. fi. verior ut dicit ar
chi. ibidem et io. an. sm̃ gof. et ho. de vsuris ꝯsulu͛

sup glo. scda et de confir. c. uno in glo. fertur. i.
finale.
Sed cum fuit facta tota dicta confirmacionem quia dicatur eps
ut no. decre. de. c. i. in glo. prima et no. de pe-
nis. c. i. in iiij. glo. finale. // Contrarium no. quia
clarius in quantum dicitur et intelligitur sup no. capi ut no.
de sen. excomunicacionem in tercia glo. // Ho. autem loquitur
de electo tamen ante de electo et confirmato. Primo casu certa
est quod ad vinculum non censeatur sublimacione capi de trans-
la. sub int. v. sicut et v. vij. tamen et ibi dicto maxime
ximo nota pertinens predictum jo. quod arcedo nollemus
g. fi. et ho. q. q. proxime pr. tamen nec tamen i prima
opinione sed eligendum et alia que concordie vinculum
etc. apposuit v. q. et vi. quod no. de transla. c. fi. in
prima glo. non obstat quod dicat ho. contra opinionem
jo. ita quod per acceptacionem repellitur per confirmacionem et cum
consecracionem sicut et per electionem et cum confirmacione
per sup hiis de accusa. et sic dicunt gof. et ho-
stiensis dicendum maxime tempore certa quia salubre
menoria c. sup hiis fuit quod ubi p. quod f. est tamen
electus tamen non insurgeret se ad aliquod ponendo quia non
dicitur repelli ab oppetito per s. confirmacionem et ab oppetente
do s. consecracionem vel ordinacionem ubi de electo et
confirmato quomodo in bene non capi bone me-
morie dux et pr. ius dus jo. de s. gregorio
disputat hoc ut refert jo. an. de re judi. c. fi. li.
vj. et tenuit contra ad illud casum illius. c. fi.
non includi electum etc. confirmatum. Credo tamen
quod possit non no. multo sic distinguitur a quocumque
de hiis et sup hiis quemadmodum in jurisdictionis ubi contra
in primo casu committat papa epo paduano ut con-
ferret ordines et examplificet quomodo de elect. tan-
tummodo in glo. fi. et de spe. c. t. vel al. aliquam ad
in glo. s. et exemplificat in s. cum ut illud
Si sup hiis quod s. ordinis intelligatur bene sed
consecratum s. intencionis electum et confirmatum per capelle
c. tantummodo et aq. per hoc de elect. quod sicut fr.
postea ad hoc facit quod no. in dicto c. tantummodo sup
libro distinccionibus novella dicit in casibus ex
privilegio concessis eisdem etc. competere sunt clausa. de

quibus de pulegs c. si. in glo pe. li. li. forte pce
dit opinio dicentium quod licet quis dignitatem pe
non respiciat honorem vel ordinem spiritualem sed etiam indif
ferens tamen alia plato tenet intelligam non ei decl
sinatam tamen ut ideo quod non de presp. c. pe. sup verbo
capitulo prius cum abbas tamen dicit cum benedictionem et
abbatissa ut tenet ho. lz alii non de pen. et re.
quidem sint in si. ps. allegant illudque de supplemento
c. i. decretista tacuimus de statu nostro intendentes
ubi statuimus in ele
Conclusio decima septima Glosa ponens electorem
fuerus imperator ut no. xc. in d. legitime in glo. po
sita // Contrarium no. de in. et com. c. venerabilem in glo.
istud est inde // Sed istud ultimum volens ut ibi
Conclusio decima octava Glosa de lege iurisdictionis no.
ptinet ordinatio ecclesie sine separatio ordinum col
tata ecclesie et filia ut no. de offic. or. dilectus in glo
fi. // Contrarium no. de elec. cum inter in glo. fi.
et de presc. c. cum ex. vel al. aqua in glo. fi. ubi apparet
precedere ratione ordinis et non iurisdictionis // Sed
mirabile est hoc quod spectat ex lege iurisdictionis
ut dicit Jo. an. in c. dilectus sup. pall. glo. sed dic
quod non vult distinguere inter legem iurisdictionis et or
dinationis et sed inter legem iurisdictionis et dyoce
sanam quia re. vel sunt ordines et competunt ex l. in
iurisdictionis sub est tamen dyocesanam et totum ius
spirituale consistat sub diocesana ut i. no. p. Jo. an. prius.
Conclusio decima nona Glosa ubi provenit quod filii
fuit legitimi tamen pura dicat quod ibi constabat matrimo
in facie ecclesie contractum // Contrarium no. in ea
glo. in fi. // Sed dicit contrarium per diversas solutiones
dandas omnes tamen puto quod ibi constabat de matrimonio
in facie ecclesie contracto et sic primum dictum glo.
verius
Conclusio vicesima Constitutio precedens religiosa
vacante in sua administratione regulari non habet
locum in translato ad ecclesiam secularem vel qui post
secularis ut no. de elec. ecclesie vel alie. c. i. in x.
glo. in ele // Contrarium c. eccepla de decimis c.
i. in fi. prime glo. // Sed inde tamen loquuntur

et quibus glo. in suo can. loquatur pro cardinales ly-
no pt a diuse sed diuse de hys qui hic sunt appella
et aplita ut debz extendi ista pena quia no
est eadem ratio cum magis obligentur religiosi
quam seculares cum de filiis et penult et fi-
no ob qm no de elect si pp qm in glo et ita et sup-
ca h. ti. et de appell. c. i. in mi glo in tele vel
tene quitam

Centesima vicesima prima Omnia simul deus creat
ut no de summa tri c. i in glo unde salomon
Contrarium no in glo ibi sextum sequenti ibi qui
incipit quia prima dicto // So. colligitur ex
glo prima ubi ibi dit qu simul creata fuit sed simul
dici no potuit et ideo septiam tribuitur tali distinc-
tione dierum et temporum ut melius capiat ...
no xxxv. sext. dic in prima glo. vel sed ab.
ut ut no ecclesia ... an. in pall c. i. omnia simul
creauit in materia informi sed dierum distinctione de-
duxit informam

Centesima vicesima secunda Infames et irregulares
admittuntur ad denunciandum ut no. jo. in. c. i. si p-
tamen ad sit prime glo. et de accusa. cum oportet
Contrarium no per ber. de regulari in pall c. cum op-
teat in glo. sed inmo // So. indicaturum criminale
et spali quibus admittitur ex ... nisi sit ex
contrarium pone ... denunciare voluit ut ibi
no sup glo sed in euangelica predicit opinio et glo
jo. ubi solum agitur ut agat criminaliter et desistat
capto et tunc admittetur et irregulares in criminalia
nica quod vel iudiciali ~~pred~~ tedat dpi. et glo. ber.
ut ibi notatum per jo. an.

Centesima vicesima tertia Si reus clericus religioso et
ecclesiastico iudicio si maluerit coram seculari iudice
quemuis iudicari ... impro et clamore ut perdat causam
vel amittat locum si actor fuit in culpa ut no de
foro compet. si diligenti in glo. cum // Contrarium
no lxxxvii. di. gregorius in glo. sed ubi ... qui verba
illa debent intelligi criminaliter ut sit sensus si co-
tenderit ... qui remittit de proprio potest // So. istud
ultimum est verum ut dicit jo. an. sup pall glo. cum

Centesima vicesima quarta Unaquaque natura conpositum

pt clericus et in ecclesiastica persona sine licentia sui capituli
iurisdiccionem consentire ut no. extra de foro competenti si diligenti
in glo. pe. // Contrarium no. xi. q. i. molesta in pa. glo.
ult. medium // So. tene tu prima glo. pall ut circa
tenet lau. ber. p jo. in pall. c. molesta anth. ibi-
dem et ho. ut recitat jo. an. sup illa glo. pe.
Centesima vicesima quinta Episcopus in cuius diocesi alios
clericus beneficiatum in alia diocesi est sumam ffre q. cum
sup crimine et no sup ceteria vel beneficio ut no. extra de foro
compe. postulasti in prima glo. Cont. ibi sentit glo.
ubi statim sequens dum dicit qui ille in cuius diocesi c
res vel beneficium sumam execucionem mandabit ut sit
sensus qui ille in cuius dioc. delictum sumabit sup crimine
et beneficio et alius … exequitur // So. tene qui
judex delicti pronunciabit sup crimine et sup beneficio/
judex beneficii exequitur ut ibi tenet ho. gofi. pe.
ab. et fere et jo. an. sup pa glo. pall
Centesima vicesima sexta Sentencia nulla lata a
clerico suo iudice circa ecclesiastico no pt ratificari adeo
qui no. desinit esse nulla ut no. extra de … in glo. si. xx. q. ii. c.
i. in glo. si // Contrarium no. de foro compe. significasti
an. glo. si // So. no pt ratificari nisi per papam ut
no. in pall. c. i. et de accusa. ad peticionem in glo.
secunda est sed bene potest in pena judex … facere
qui committat tum ac si esset q. cum sententia lata p
suum proprium iudicem maxime si lata est sentencia p con-
fessionem factam in iudicio quia tunc lz nullus sit
processus … ad … confessionem indicia… adeo
dicit spe. t. si nisi et qui no. de elec. p. …
sup glo. si. sum jo. an. q. t. … et ar. …
qui valet confessio … no valet processus intelligo ubi
facta est confessio an … facere … forum ma-
dati // … est et hoc sumari fieri qui …
marie et de plano … peticionem et … confi-
sup … ipso iudice sicut fecit coram no suo nisi
haberet in … allegacionem contra confessionem de accusa. cum
dilecti // Si aut ex aliis probacionibus … faciat testes
sua … coram iudice suo confirmare et tunc equitate
suadente et in pena condempnet eum ac si coram suo
fuisset convictus vel confessus sup qua equitate sic

fundauit ho. dicens q̄ sciuit cum non esse iudicem
suum et sic habuit malam fidem et tunc non dz cohibere
vendicari q̄ mag. notauit et sic habuit bonam fidem et
sic non dz alind recipere ut no. Jo. an. in ypalle. c. signi
ficasti super glo. predicta non obstat ad id quod dixi de confes
sione c. at si clerici de iudi. in prin. ibi. uel confessi. con
uenit coram seculari iudice. et ad hoc quod habes. B. in sep
tuagesima nona conclusione habebit g°. penam in rem sine contro
uersia ad hoc quod non de foro compe. si diligenti super
glo. fuit. Jo. an. per ho. Et sic potest puniri cum renunciando
ab officio clerici ut. l. q. in. non liceat fortius dampnifica
tiore quod est mirum et in hac pena xxia. ppt. i mria q
indicandi ad hoc non de penis lex/

Inetc conpulsio Centesima vicesima septima Compulsatur dicta de qua de
rescriptis statuto que cum non. l. vj. aloco domiciliij rei conue
ti et aloco ubi trahitur non aloco rei de qua agitur ut
ibi no. in glo. olim dicebam// Contrarium no. de
rescriptis dilatus in. in glo. cohibet. atque ibi ~~tamen~~ tamen//
Ego predeclaratoe compulsam tamen non dubitans ad hoc
quod non in prohemio clementinis in glo. videtur perhibent licentiam
illo dubium est in ordinario quod rectori rei est sortitur
forum ut dicit spe. glo. in c. propter. B. de foro competenti
et prin. in c. dilatus uel quod non habet domicilium ut
quod iter facit quietus quod se collocat ut no. de sepul
cra quibus in glo. quod esse potest. li. l. vj. tunc non dubitando
quod fiet compulsato et sortitur forum rone rei saltem propter
impossibilitatem. Sed circa do. spe. et ad casum ubi nec ubi ad
est possibilitas utriusque et domicilij et rei de qua
agitur et indelegato/ Credo solus ff. sua omnibus libet
inclinans semacuit ut cauetur iurib allegatis quod ac
tor possit conuenire et impetrare dicta compulsata aloco
rei de qua agitur ut cauetur contractus capitulorum de electione
et copte. B. supra allegatorum quod quod dicitur textum recipi
am contrario compulsam non inuenitur. de pstione non bapti
c. fi. rest quod non declarat cum i in f. et. c. c. ad quod
peciat. li. C. de re iu. ff. sto. lr. et dico compulsatorium
fieri regulariter aloco unde trahitur et ubi habet domi
alia sumetiens ubi petitur res compulsabitur aloco rei pe
tite per hoc quod non ho. de foro compete. dilatis et Jo.
an. super albo vinde in posita sine liberationis ubi habet
per regulam notabili quod quicunque coram quocunque ordinario

possit quis conveniri de iure suo in aliquo loco ordinario
et tamen potest coram delegato pape conveniri Credunt
de· statuto compositum corrigat/ qui ad bona dictam
non tamen quantum ad hoc quod semper habet· unde domini
alii non rei de qua agitur· quia cuius mutatum quae
stare probet· c· de rescriptis· [illegible] non de prebend· de
multa in glo· ff· et de elect· §· lz canon in glo· §
inter· li· vi· et li· quod non de [illegible] dispendia in glo·
eccl· statuis· li· vi· vbi glo· sapientes loquitur sub dubio·
Forte ac mirantur aliqui si a loco rei de qua agitur·
remittit quia ita tamen rei stant domicilii fortiatur
gens forum de foro compe· same· et c· §· n· credo dimittit
quod predicta capitula dilatis et compositis corrigantur quia
si fuisset hoc dixisset de loci [illegible] ad audiendum quia
sed illi si debet revocari potius debet sed illi compete di
cap· facit quod non impossibile c· statuto· §· cum non· in glo
quia dominalia· L· li·
Centesima vicesima octava privilegiatus ut non obser
tibus privilegiis statutis vel consuetudinibus papa in ea
dictus pri[vilegi]um tamen non impeditur et ut deferatur· unde
si alii vsui debeant· quia primo recipit privilegi
atus sed illi usui dabit ut de Rescriptis· si pluria in glo·
ff· // Contrarium non in glo· [illegible] // Eo· credo de
stricto de iure procedit· solum glo· all· in simili quae
incipit fontis et tenens opinionem archi· in specialibus·
quia simul privilegium non tollit hic primum aliquo modo
et formam aliquid ad hoc quod nota de Rescriptis· c· j· et
xxv· q· ij· in summa vbi non quod est in dubio simul p
rivilegium non tollit primum ut generalis mentio [illegible]
tat· h· vbi tenet fine predicti ca· si apostolicis et probat de
[illegible] brevis si consuetudine [illegible] de [illegible]
littera vbi glo· ignorans et sine excusabilis quia
inscius consistit de constitu· c· j· li· vj· et de regulis
iuris ignorantia· c· li· non audeo propterea similiter
iusti de credulitate quod [illegible] quae placet sed·
cum· forte quod iste casus relinquitur arbitrio iudicis
quae opinio sit servanda considerata maiori utilitate
et [illegible] ad hoc quod in talibus arbitris [illegible]
pro· [illegible] et ad hoc [illegible]· d· non patet et quod

no. q. i. j. In summis in prima glo. de voto q simp
lices et q no appello tu patri sup glo. Sed nota
finem addicionis predicte. tum et hec esse intelligitur
licet est sine sui iudicio alieni est quis sunt
huius obviosum b. c. quis est i imponendo ut i u
opposite dicatur valeo fortiter videtur in statute ius sa
notabile sit quo arbitrium equitate pro penuriate
destinat. c. si. de re iudi. tibi in si. q. vj. tu
giori et talis quis quod p papa esset dispensa
de iure calumpnie c. j. in pri. Pet. stat q no. de
c. ut redulsisque sup illis qui tutilitate

Centesima vicesima nona Causa notoria relevat
appellantem ab reipsa necessitate apponere ut no.
ut lit. no q. c. ij. in prima glo. Contrarium no.
de appello. in appellata quos pepit in glo. est noto
rius iudic. So. tenet ystrum glo. c. appellati qz
hec notorietas releuet ab honore probandi non ab
responsandi et adde q no. de re iudi. pastoralis v
dotorum in glo. que incipit sicut licet tra/c.
appellacione

C Tricesima violentus male fidei possessor tenetur
restituere fructus quos pecepit et percipere potuisset
sed non violentus solum ad illos qui percipiunt ad eum
peruenisse ut lite gte. et p9. et de resti. spo. quis
et ibi no in glo. si. et de ht. et no xvj. q. ij. no
liceat in glo. si. Contrarium no quia male si
dei possessor et no violentus aut pepit quia
~~pepit et est diligens aut no est diligens sed de~~
~~losus primo casu tenetur tm ad illos quos pepit~~
~~est ad lite q. et no quos pepe potuiss ut no.~~
~~de appello bene in glo. pe~~ So. male fidei pos

...t potest si fuit
...nem successit
... est ad illos
...os pepe potuiss
... no. de appello
...nc in glo. pc

sessor est no violentus aut pepit quia potest et
est diligens aut no est diligens sed dolosus primo
casu tenetur tm ad illos quos pepit est ad lite q.
et no quos pepe potuisset tamq possessor spoli
atq et sic intelligant prime glo. ulti secundo casu
dicam eum teneri que ad illos quos in tpe po
tuisset et sic potuisset intelligi glo. in contrarium alle
gata doluus est affinet culpa de Rege prorcione
ut sit sua successit maxime ut dolo tu equi
parat violencie de pe. co. dilaus v. et ceteri

et q[uod] not[atur] sup[er] v[er]bo expediuit poss[et] et distinguit de
successore vniu[er]sali et di[cere] q[uod] p[er]sona sequit[ur] di. q[uod]
no[tatur] de filijs p[res]b[ite]ror[um] ex tu[n]c insinuasti sup[er] v[er]bo p[er]sona de
iudi. c. fi. et de resti. spo. cum ad sedem inglo. sic
patz et de hu[ius]m[od]i. pro. c. t[ua]m vno. li. vj. i[n] nouella ubi d[icit]
q[uod] p[ri]ma glo. alle. c. gruis (?) ubi si loquit[ur] de male
fidei possessore alii[?] q[uod] de sinteccdente v[e]l bona volu[n]ta-
te p[ro]cedo facit q[uod] no[tatur] de p[rese]p[tione] de fructib[us] et intesse. s[upra]
so. vo. et h. Et ut s[upr]a et iij. q. j. reintegranda
inglo. et tu[n]c

Trecesima p[ri]ma Res eccl[es]ie male alienata repetitur
cu[m] fructibus p[er]cept[is] ut no[tatur] xij. q. ij. si qua inglo. fi.
et capit[ulo] c. q. no[n] liceat clericis et no[tatur] alie sup[er]
Contin[u]o no[tatur] de resti. spo. gruis inglo. fi. et de off[icio]
delegati cu[m] ca. inglo. fi. et xc. vj. d[istinctio] hu[ius]m[od]i
in s[upr]a co[n]su[m]p[ta] inglo. et p[er] p[ro]ced[er]e v[er]o no[n] co[m]p[rehe]ndat
cu[m] fructibus p[er]cept[is] ut no[n] repetit[ur] quos pap[a]
potuit. Ego credo q[uod] si esset male fidei possessor
ille aquo repetit[ur] q[uod] fa[c]ie eccl[es]iar[um] restituant[ur]
et quos pap[a] potuisset maxime si dolo uel mali
cia neglexit collige p[er] no[tatur] s. g[ener]al[i]t[er] p[ro]xima si
aut no[n] est male fidei possessor ad huc credo
fa[cie] eccl[es]ie q[uod] restituat quos p[er]cepit tu[n]c et sic
intelligat[ur] c. signis p[res]b[ite]ror[um] pone ex[em]p[lum] platus
depositus uel intrusus libauit hui[us] alienationis
lite depositionis p[ro]p[ter] fraudulent[iam] et contra illas
occulte uel frangit falsum mistu[m] debiti q[uod]. ecc[lesi]a[m]
ut veritate indeat[ur] actam ad alienatio[n]em tu[n]c da
to. q[uod] restituat ecc[lesi]a fructus p[er]ceptos no[n] est miru[m]
qu[ia] p[er] hunc regressum q[uo]d alienatione sic intelligo
xij. q. ij. vulteranne et q[uod] ibi no[tatur] inglo. fi. ubi dixi
q[uod] aut[em] est male fidei possessor cu[m] titulo aut sin[e]
primo ca[sus] liber[atur] c[on]spicue p[re]so. no[n] ut in s[upr]a. ubi
c[on]tractatz p[ro]xima in fine. liber[atur] tu[n]c i[n] ista q[uod] ego
dixi. de no[n] male fidei possessore ut restituat fruc-
tus. quos p[er]cepit p[er] notata de rebus et no[tatur] alie
ad uiam inglo. fi. cu[m]. poss[et] videri q[uod] ibi sint papal
p[er]missio. sup[er] h[oc]. et alibi no[tatur] Jo. an.

Trecesima s[ecun]da locus exemptus no[n] co[n]cipit[ur] de

de diocesi licet ibi sit positus ut ibi possit sedere episcopus
tamquam infra diocesi sunt abbate recipiente ut
no. de foro compe. c. uno. in glo. quia homines inde
contrarium lib. de except. per frequentes in glo. quoniam
prout descripsit si ### c. quia ubi per que locus et hec
infra dioc. exceptus est et comprehenditur sub diocesi
si / Solutio in facionibilibus posset sustineri et in
privilegio intelligi pot. gla. c. frequens in odiosis non
primam glo. et in glo. allegata ad hec regula odia
de regulis iuris li. vi. et probatur primo de consti. ut
maiores super verbo diocesanum in novella li. vi. ut. obstat
sidnicas de glo. cle. de foro compe. faciat in glo. quoniam
dicit et ibi recipitur quasi sigillo suo recipit non
posset ibi locare sedem quod est verum et sic sequitur
quod non computatur loco contra sua diocesim tamen ibi
unus alius episcopus possit locare sedem in pall. cle. de
foro compe. quod licamus concordiam fuit abbati ex
empto recipiente eum unus alteri episcopo recipien
ti in aliqua parte diocesis vel civitatis et facilius
quoniam continuatur de pluribus in vibus in unico quam
de unico in illud unica ad hoc quod non de probem.
c. i. in glo. de isto inde est puto ad io. an. a
duo io. de cal. quod statutum episcopi non ligat quos subditos
dicendo delinquentem in loco exempto ut non in pall.
c. ut maiores. possit tamen dici quod si statutum punit eu
tem vel intrantem locum exemptum aut ibi de
linquentem si subditus eo actu recessit de loco diocesi
non exempto ut faciat contra statutum tunc incidat
in penam si autem non eo actu sed ponendo casum quod
in die festivo visitando locum exemptum dum ibi
esset incepit delinquere et facere contra statutum et
faciat et tunc non ligaret maxime si statutum verbis
unicus quicumque contra faciat in loco nobis subdito idem
si simpliciter non exprimens de loco nobis subdito idem
si simpliciter non exprimens de loco subdito vel dioc. quia
non est verisimile quod de illo loco voluit vel debuit
cogitare ad hoc xvi. q. i. frater fuit regula in
speciali de regulis iuris li. vi. et quod ibi non corro
borant ista pronotata in contrario posita supra recta

inobservantis et impulsione ipsius commis h. li. maxime
si statutum infligit penam pecuniam ad hoc quod no. ff.
de ysla imperiis & vegalibus qu. h. li. Et forte hic
procedit ubi agitur de pena iuris communis

¶ Tricesima tertia Septenarius numerus est perfectus ut no. de
pe. d. prima i c. sume // Contrarium no. in prohemio
sexti in glo. significata sup. libros perfectas quia perfectus e
numerus qui parte constat vel resultat ex omnibus partibus
suis aliquotis simul aggregatis // So. septenarius
numerus non est perfectus non obstat glo. predicta sume quia
intelligi debet perfectus i. multis similibus approbatus in
quotidianitate iuris septenarii de quo potes videre multa ex
empla de eccl. in s. c. 1. in glo. fi.

¶ Tricesima quarta Si mandatur illi ad quem spectat de
solio executori ut appellat aut illi et executori ut
appellat providendi de prebenda vel canonicatu et prebenda
ut si ingrua erat dictum per provisionem literarum effecta in
prebenda ut no. de conces. prebend. si soli in glo. fi.
mag. glo. h. li. // Contrarium no. e. capitulo in glo.
et tunc quia etiam cum provisionem affecta est prebenda //
So. istud ultimum verius licet c. tibi qui quod al
legat non faciat multum quia loquitur in executore da
to. pertinet ad providendum et pertinet ad supplendum
ut no. de conces. preben. si eo in glo. et supra. c. li.
in c. si soli loquitur quod ad appellandum hec spectat.
c. t. l. 1. § c. pte et § fi. et quod ibi no. in glo.
l. 3. gl. c. li.

¶ Tricesima quinta Iuratio coram iudicialis dat ius et
ei statim ut no. de filiis presbiterorum michael in fine
prime glo. // Contrarium no. xxxiii. q. iii. forte in
prima glo. // So. aut loquitur de iuratione iudiciali simplici
et nuda et tunc illa iura non tenent ut no. de elect.
quod sicut in prima glo. et sola nominatio nuda non faciat
cum dici filium insi et legitimos. s. quod tractatur patruli et
sit in possessione filiationis maxime fama laborante
ad imitationem ad hoc quod no. de proba. pertuas in prima glo.
et quod filii sint legitimi tenuisse in prima et
quarta glo. et de presump. illud et hoc quantum ad filia
tionem licet quantum ad alios actus nominatio sollicitus

coiudicialis vn fecit fidem et ei statum ut i pall
glo. c. q sicut et de h lo m. d. qsto in glo magistra
et q dcm est de simplici ex iudiciali idem intelli
go si in preiudicio deputato petitio. sz q tūc fuerit
est dict talis qui se gerit p paulo vel plato no
debet admitti de ofuetu tū dilatus i pria sz
nominato qui sit ex causa et ad absoluendū sz et
vel ad dimphandū sufficiat de elet. bone. i. c. p ing
sitionem c. venabilem de pe. oz. tū dilatus sz
ho. qui de q̄ no. i pall c. bone et ange. ut
forte et adde q hec dpba. c. bono mete. et
de pen. co. c. si c. quien. et de priuleg. si p.
in glo. sz sunt h. d.

Decima sexta aliud est pret aliud qt. ut no de
pen et re iudi. cam qui i prima glo. et de regul
iuris accessorium h. h. // Contrarium no. de elet.
si cui in glo. nota ystam h. h. // Eo. si id q agit
no est de quibus idem est facere pret vel qtra ut
sunt fortuna sz ho. qui renunciat de offic de
lega qrudentia primo iuxta ut dicit io. an.
sup pall. glo. prima

Decima septima qrarius sedibus est de qualibus
iudiciis ut no. de ta. pos. tū cetera in glo. hoc
supra // Contrarium no. de libel. ob. c. so in
magna glo. vbi dicit q est vniuersali et dominus
iudicibus // Eo. istud vltimum verius ad hoc q
no. verissa spe. tū ad se dicit in sa. glo.

Decima octa si pbendas restitutionis sub
veniunt aliquibus canonicis ut utrque si elegat hac
bunt integrum quia no aut solo istud q sup
erat ut no. de elet. si electis in glo. idem sz //
Contrarium videtur notari c. caplo ut in glo. sz. //
Eo. aut fit restitutio in casu delicti et precium qui
sit aut i lapsum et de lapsum quia primo casu hac
habebunt totum quia ut in prima glo. secundo casu
solum q cumparet et sic intelligit sa glo. et sic
quelibet qria apertum effectum suum sortiatur ibi io.
an. sup pall glo. idem sz. et pbat tex. vnica de
capsi in integrum etc.

Tricesima nona laicus non petit restitucionem decimarum
ut no. de re gesti spo. ex parte in glo. in pe. Contra
rium tenet glo. li. vi. xcii. lo. ibi teneat
de im xvij. q. i. in pri. in glo. simile est. So.
tene ad pe. et l. q laicus non audiatur nisi
laicus probet se legittime assecutum ut no. de re gesti
spo. ad decimas in glo. nota per opinionem h. b. non
obstat q aliqui quis restituitur etiam ad ea que quis
possidere non potest ut no. in pall. quibus quia in illis
casibus ius non resistit possidenti sed assistit in illis
casibus ad hoc q no. de pben. c. i. in glo. ma
gna. h. b. ut sic sit intellectus istorum iurium q
qs restituitur ad illam rem quam possidere non potest solum
ubi intervenit oppressio in iure. Simile q dicatur
q quis potest venire contra factum suum ubicumque intervenit
oppressio in iure ut no. xl. q. i. cta in glo. qua
ipse dicat ubicumque intervenerit oppressio in iure. j.
q. j. qua in glo. an pe. et in regula nemo potest plus
de regulis in vi. h. b. et de consuet. c. in. dcong.
in glo. Item q res inter alios acta non solum in casi
bus oppressis ... ut no. i. q. i. fertur in glo.
tac. Item q causa cessante cessat effectus in casibus
oppressis in iure ut no. lxi. d. neophitos in glo. vi.
des. Item intelligatur potest recipi pena pecuniaria ubi
cumque intervenit ... oppressio ut no. xxxij. q. v.
si vos in sa. glo. Item in spiritualibus potest intervenire pac
tum vel condicio ubicumque intervenit oppressio in iure
ad hoc q no. i. q. iij. in summa de cler. Sequi
tur ... in glo. ij. x. q. vlt. c. pe. Item res eccl
alienatur solum in casibus oppressis in iure qui
sunt iiijor et omnes ad illos restringi possunt ut no.
xij. q. ij. in sua. Item laicus de hiis que spectant
ad officium sacerdotis in iure potest cognoscere ubicumque
intervenit oppressio in iure ut no. xxxiij. q. i. c.
si. ultima glo. Item iuramentum potest per tractum ... solvi
ubi intervenit oppressio in iure ut no. xxv. q. i.
si aliqua in glo. ... et de sui. ... et si x. in pu
... Item ... potest ... non vitiatur nisi in casibus oppressis

ymire ut no. in q. ix prima intacta glo. et de q. ps
quoz in repetitione c. nosti de elect. .
¶ Quadragesima Exceptionem spoliationis in ipsi spo-
liatorum veniendam pt tracte vel expresse ut no. in
c. proponente de resti. spo. in glo. fi. et tamen c. ti.
c. j. // Contrarium no. in q. 3. 1. 2. expresse in glo. sit
assignat // So. aut loquitur in ciuilibus aut in crimina-
li. Primo casu pt esse et si esset probata spoliatio
vel de ea constaret vel constare posset ad hoc de fil.
pres. constarium et quod ibi no. in fi. glo. Si vero in criminali
aut non vult proponere vel postea probare ut. de ea
constat aut omnino constat sed non vult proponere aut vult
proposite veniendam. Omnino casu pt. So no. ut in
dil. c. si quis. et de resti. spoli. frequens. h. li. et
ratio quia maiori suffragio indiget accusatus quam
ciuiliter conuentus ad hoc quod no. de ex. ocl. c. in
glo. hic pz et sup ubo criminalibus et sup ubo
tractando p. Jo. an.
¶ Quadragesima prima Contradictio hec vi. jo. dat
contra successorem vel contra emptorem vel dona-
tarium secundum leges quamuis secus sit secundum canones agno
ut no. de resti. spo. cum ad sedem in glo. sic patet
Contrarium no. c. t. expresse in glo. prima // So. ideo
ultimum teneas quod idem secundum canones non obstat
prima glo. quia argumentatio agno non procedit ut in
decret. contra in ymire ad quod quod non de iudi. at si cle-
ri. in glo. mag. et de foro compe. sig. in glo. mag.
et de eo. et qua. c. bna in fi. glo. et lj. et in
c. publicato de elect. p. Jo. an.
¶ Quadragesima secunda Si actor est contrarius lit.
non contestat. non procedit. dicimus ad diffinitiuam et
est correcta de c. tamquam de dolo et contumacia ut
no. in q. ix in summa // Contrarium no. in pall. c.
tamquam quia non est correcta sed est specialis in contumacia
actoris // So. istius ultimum teneas ut ibi no.
¶ Quadragesima tercia Absentes ex iusta causa re-
putantur contumaces sed missionem possunt et re-
uocant in qua parte est ut no. de eo. ubi. cum ber-
tholdus in glo. pen. // Contrarium no. de dolo
et contumacia et contingit in prima glo. iuxta fi. ubi

tiuit quod ipso iure // Ego similiter sentio et ideo loquitur
ista secunda glo. sub dubio forte vel intelligatur quando
aliquis agit contra absentem non contumacem veram vel presump
tam seu fictam ut in glo. c. cum bertholdus ita quod
nullomodo fuit citatus. Sed si fuit citatus sed fuit im
peditus per primam restituitur ad hoc quod no. C. ti. temor
(?) in et fi. per glo. pe. de h. c. xxiij. q. vj. de illicita et
ij. q. vj. l. biduum in glo. nota cum est
C Quadragesima quarta Cum proceditur ad inquisitionem
vel denunciationem ad instanciam alicuius non est neccessaria
litis contestatio ut no. de dolo et contu. Dilectus in glo.
fi. per pz // Contrarium vult glo. quod debeat lis contestari
ut no. de re iudi. cum .l. et a in glo. quarta // Ego
debet contestari nisi sit reus absens per contumaciam ut
ut in c. Dilectus et sua glo. vel nisi ad hemus in
quisitionem esset deputatus a superiore ad hoc quod no.
de testi. cum clamor per Jo. et Jo. an. quod si proceditur
ad instanciam aliquorum ob eorum motibus vel parties in
sequuntur debet litis contestatio fieri ut dicit Jo. in
suo lib. ut lit. non contesta. qui. l. si et alij. sup
libro xxxiij all. c. cum dilecta de purga. ca.
fac. opus de lite. 9. c. uno et de spon. quoniam
Simile no. de testi. cum olim sup glo. fi.
C Quadragesima quinta Si spoliatus a suo iudice
appellit ex iusta causa remittitur ad suum iudicem
ut restituat ut no. de con. cognoscat ut no. ij.
ut restituat ut no. de ca. cognoscat ut no. ij.
q. j. notum in glo. remittitur // Contrarium no.
. l. t. in glo. sequenti que incipit ca. // Ego prima
glo. veri et secunda verba veri et non obstat quia causa
debet dispensari per papa vel superiore illius iudicis
et adde quod ibi no. arch. et vij. q. j. precum ibi
all. per glo.
C Quadragesima sexta Propter negligenciam aliquis re
mouetur ut no. de offi. c. arch. capz in glo. bona
cum similibus // Contrarium no. de supple. negli. pre
latorum. c. ij. in glo. uox ista l. vj. // Ego aut ille
qui ex iure prelatus et tamquam alius ex re aut
de iure pro se et successoribus quo casu remouetur. Sed
non sed solum dabitur coadiutor ut in pall. glo. vox
ista

Quadragesima septima. Eligere vel conferre est confoventibus beneficia ut no. in c. de mare et ob cum alium mota fuit glo. fi. // Contrarium de elec. tu vinton. in glo. nota quod mota fuit. // So. non sunt contraria ƒ diverso quia una loquitur in collatione alia in electione que sunt diversa ut Jo. Andreas et Io. an. vel illius li. vi. vel dic et verius quod confoventibus beneficia est eligere ut no. in. de elect. ipso in libro sexto per adiciones Jo. an. super verbo victum ƒ non simpliciter ut patet si suspenditur a fructibus beneficiariis ad tempus tunc non est suspensus ab electione ad hoc quod no. in pastoralis glo. nota quod et de regularibus licentiam in fine magne glo. li. vi. Credo tamen quod sit a motus a beneficio per longiorem ad tempus non debeat infra sue ambitionis tempus tribus mensibus tertius amittit ab electione in c. de concessione. aplice ita intelligo dictum Jo. an. ibi positum et non ibidem super verbo a beneficiis

Quadragesima octava. Quod iuris est de toto quo ad totum erit de parte quod ad partem ut no. de offic. delegati. pastoralis in glo. ar. contra. // Contrarium no. de relig. do. c. vno in glo. fi. li. vi. // Salvus sermo vbi est regularis et vbi non. non repugnat cum vel dispensus ad partem parit absolutione et de toto ad partem in contrario valet argumentum ut no. de offic. de legati prudentiam vbi illa quippe in glo. respondens contra. Ei quod no. de offic. ord. si sacerdos in glo. ar. contra.

Quadragesima nona. Suspensus quousque satisfaciat si celebret in irregularitatem non est irregularis ut senit glo. de offic. or. pateat in glo. que maior inde li. vi. c. i. de cler. et si sit suspensus certi. de aliter quod in indeterminatum illa tamen irregularis est ƒ non quod ad tempus indeterminatum. s. quousque vel donec satisfaciat. // Contrarium no. de causa. corrigit in glo. aut pe. li. vi. So. glosa pastoralis capitulo prima aliqui et si sit alias et si sit si alias celebrat et si sit circa conveniat si celebrat et si sit tunc Jo. in uult quod dixi super quod suspensus ad tempus indeterminatum celebrans non est irregularis et hoc tenet Jo. de electione. ponit si celebrat et de hoc parochi. et Jo. an. de elec. quia si sit in novella li. vi. Credo quod debeat stare glo.

pall. c. p̄ma et si sit ut sit terminus quod suspensus non
tempus indeterminato celebrantis non sit irregularis h^c
habet^z. p̄ nota de clar. c. 1. in glo. sic suspensus in
the que p̄bat quod non requirit^z absolutio sed solum
declaratio satisfactionis facte de qua h^c. in quo v̄ sup̄
quo non obstat glo. c. corrigit quia iura ibi alle
gata non p̄bant de tempore indeterminato sed determinato non
ob quod not. de cens. c. fi. in glo. in pe. in cle. quia ab
solutio est quo ad concitationem relaxatio est quo ad
interdictum et sic facit pro et non contra
℄ Quinquagesima Constitutio recipit p̄tita ubi h^c co
p̄mat^z et ubi vero constitutionis sit antiq. ut no. de
religi. do. c. 1. in glo. respiciat in cle. Contrarium
no. de usur. c. uno in glo. quo ad penam. c. copula.
Ideo p̄ma glo. vera est quo ad prohibitionem et pena
qua imponatur^z prohibitis iure cum ut qui aliquis de cleric^z
de cler. statu in cle. et c. ta. cum de concedit. h. ul
terius si ad penam iuris communis adiungit^z alia pena
maxime ipso iure et sic intelligat^z sua glo. et est
in c. uno dat formam uni quod quantum concitationem
non dat non dat formam prohibitionem antiquie ad hoc
quod no. de cler. c. fi. sup̄ ubo constituatos in novella
h. 81. de matia de const. c. 11. et c. fi. ad hoc quod
no. de p̄scripte. c. fi. in glo. in. in et sup̄ ea in novella
℄ Quinquagesima p̄ma dicit usum plenum et usum
plenarie est dicta quia usum plene admittat^z
p̄bacionem in minimum quam usum plenarie non ut innuit
glo. et patet p̄bat de p̄bat. licet in cle. in an. pe
in glo. Contrarium no. quod idem important de p̄mi
legi. c. 1. v. certis in glo. concor. b. concordat cum
remittendo ad c. fi. de heretica quod dicit de plenarie.
concordat ad illud de penit. quod dicit de plenaria
Ideo idem importat v̄ eadem iuris dispositione et
utraque tamen in iure sit requirit ut in restitutione
debet fieri totaliter et plene sic utitur^z ubo plene
sive ubo plenarie ut no. de cens. c. fi. in glo. pe
in cle.
Quinquagesima secunda diocesanum non debere sc̄rimato
in mitte de subditis subditorum suorum nisi per appellationem
statim et plenis subditorum ut no. de offic. or. pa
storalis in p̄ma glo. Contrarium no. et romana

i(n) glo loquit(ur) h. li. // So. potest sentire committe(re)
mater negligentiae, ut no(tat) in(nocentius) no(tatur) de sole. nisi ta(men)
i(n) iuxta finem i(n) glo. argue in(de) vel ut est locus
communis de iure com(muni) salvo iure speciali de consue-
tudine vel privilegio ut no(tat) Jo. an. sup(er) parte pr(ima)
glo.
¶ Quinquagesima tertia nomine filiorum intelliguntur
i(n) nepotes ut no(tat) de testa. raynuntius in glo. que
decessit et de filiis presbi(terorum) ad ... tunc particulariter in pr(ima)
glo. Contrarium no(tat) de baptis. prima in glo. compre-
hendit // Solve et dic quia ibi sub nomine
liberorum bene comprehenduntur nepotes cum filiis
sed sub nomine filiorum regulariter non comprehenduntur
nepotes casualiter sic adde q(uod) no(tat) de libro si c. n.
¶ Quinquagesima quarta idem est remittere quod dare
ut no(tat) de testa. licentiis i(n) prima glo. et de offic.
delegat. coepit i(n) glo. 2a // Contrarium no(tat) de reg. ...
statutum iuxta si in glo. ... 9. et de censi-
bus exigit in glo. li. h. vi. // Solve primam
legem regulariter saltem ad tollendam allegationem
nisi quis aliter disponat de pena perfrans ... fictione
que obstare posset ut in ... glo. quia obligandus
est fraudibus de ... satisfacere cum in-
telligitur qualitercumque satisfaciat ... vel ... in-
tendo aliud sit restituere aliud remittere ut no(tat)
de regulis iuris contractus in glo. fi. h. vi.
¶ Quinquagesima quinta Comprehenso est qualiter aliquis
decipiatur ultra dimidium iusti precii Glosa in c.
cum causa. de resti. complificatur si res est empta
xx. si valebat plus de xx. // Alia glo. dicit
complificatur si res est empta pro x. et valet xvi.
ut no(tat) de empt. et vendi. cum causa in prima glo.
Solve istud ultimum teneas quod melius con-
cordat glo. ultimo allegata non obstat alia glo. quia
si sum deceptus in xx. vendendo sum in xvi. quia qui
plus est ... tanti est de regul. iur. plus
semper h. vi.
¶ Quinquagesima sexta Beneficium dicitur incompos-
sibile quod cum alio sufficere ut no(tat) de elect. ...

no resr ꝯpetente in glo. fi. quia dimit. pn ne
pt hre plura beneficia sufficientia ut ibi dicit
glo. et de elec. dudum. ii. in fi. in glo. pe.
Contrarium non decepit gra in glo. eiu pe. h. vi.
Qo. incopassibilitas ut ille sit pnatus ipo iure p
hemit ꝯ cura psonatu vel dignitate si pmu obti
neat ut dispbet. de rulta et non dispben no pe
ingrata glo. et addit op hec v ꝯnagenti ꝯclusio
ꝯcarabilis ad fi. sz i ꝯpassibilitas iur non uni
tanter sz pam inducentis videtur esse etiam i aliis
omnia. licet brevis sufficiens. Sent tamen summa
spi. spi. dignitate i c. gra et dispben. ad iam dici
dum tutum est qz facias ꝯpnimi dispensaci i ista
scda v ꝯpassibilitate et pt no salvo v omnibus
duabus simplicibus sz simplici et dignitate i
qua habet dispensare ꝯ ut no dispben
sup eo i glo. fi. h. vi. et dispnc c. i. in glo. g°
videtur c. h.

Quinquagesima septima Electus ad licentiam sui p
lati etiam non eps abesse pt ut no de elec. no ꝯ. i.
resi relatum in glo. electus. Contrarium notatur
et int quas ministra glo. et de voto magnus i
glo. gr electus. Qo. inferiores plati dispensare
pnt sup residens sz qz infra ad septennium non
pmoueatur ad sacerdotium soli epi ut no de elec
tio ꝯco in glo. lz igr h. vi. no ob gna glo. q.
c. relatio qz al loquitur de plat no aut de epis
tantum.

Quinquagesima octava ꝯpendente accusatore contra te
stem manib admittet ad testimonium si sit emen
datus et sit pbet se ey datum ut no. de testi. c.
fi. in glo. bua. Contrarium tenet eadem glo. i
fi. quia etiam si esset ꝯdempnatus et appellant no
repelletur nec est vere qz pbet se emendatum. Qo.
intelligo sima ptem glo. pendente accusatore de
qua constat ea p confessionem vel alr notorium est
sam ptem qui negetur ut est notorium quia non
teneretur se emendare deinde de quo no constat

¶ Quinquagesima nona Crimen commissionis punitur pena quadruplici ut no. i. q. i. ad hoc in l. in bonis in glo. hic // Contrarium no. // Contrarium no. de hereti. volentes in glo. et sic committit in tex. // So. est hoc dispensato iuris iudicis et litigatoris quantum ad iudicem et quantum ad ius de rigore hoc pt puniri in qua duplum et sic intelligat summa glo. quod litigatoris no dispensatio seu equitate ultra sortem no debet puniri ul partes comissionem ul qui ius et licet recipiende no debet recipe pena ut hic vellet sibi fieri de in pri. n. q. i. primo et de maio. et ob. illa. et sic intelligatur summa glo. de hoc plur. dr. cum in sup ultima glo. parchi et xv. q. ii. frumtate de hoc pho. de arbitris dilecti

¶ Sexagesima Solus papa hz altare usum rei ad quam deputata est ut no. de relig. do. quod contingit in glo. nota pham intel. // Contrarium recapit. de ffeta c. i. intel. in glo. et de sen. ex si elericus hic hz hoc epus et inquisitores puntur uti carcelibus ad pena et tn hoc i beutu ad custodia depreiis ipsius c. h. // So. si debz altari totaliter et quo ad omnes tunc solus papa potest quo ad sua dioceses tn quia tunc solus epus i sua diocesi ut quod no. de pnnl. t. i. in glo. an pe. intel. ul melius quo ad pall tex. quia contingit ex uti carce ad pena est porius pro quod contra et peccatoris includit custodia ut no. de statu re. fi. vno sup glo. hoc spale in hic. pro in. et ad eo quod no. b. in concordantie tercesima prima de hic de appllo t. m. in summa glo.

¶ Sexagesima prima Nomine ordinarij intelligitur no solum epus hz et inferior platus debet offic ar. tex. ad ectia et in summa glo. // Contrarium no. de vsuris ex ex in glo. intelligas h. hj. // So. noce ordinarij antonomastice ut intelligimus de ordinarijs cum intelligo de papa xx. q. iij. cuita in diocesi epus in spualibus et quo ad pena ordinaria

et tu prodit ordine mendicio alii inferiores non
nisi ex speciali privilegio ut quo ad priorem sim
regula adhibet et no. xi. q. i. de persona et offic.
or. quod bene de offic. or. ordinarii in glo. fi. li.
vi. et adde quod no. de privilegiis cum persone sup verbo
ordinariorum et nomine c. vi.

C Sexagesima secunda privilegium concessum monachis
extenditur ad conversos ut no. xviii. q. iiii. quibusdam
in glo. pe. et sen. ex no dubium // Contrarium no.
de privilegiis per exemptionem in glo. fi. li. vi. // So.
in privilegiis exemptionis quae est stricte sumenda
ut sonat loquitur ista ultima glo. igitur nomine
clerici non venit conversus ut ibi no. gaudet
quo privilegio favorabili non odioso quia sunt ex
tendendi secundum resurgendum ut no. de verbo si. c.
fi. in glo. pone li. vi.

C Sexagesima tertia verba narrata faciunt fidem ut
no. de testi. venies in glo. fi. et de testi. cum alium
in tertia glo. // Contrarium de presump. illud in tertia
glo. // So. faciunt fidem i. presumptionem ut in ista
glo. ultima vel dic quod no faciunt fidem nisi sit
narrativa pape in facto sup quo fundat
eius gratia vel intentio ut dictat lex intelle.
et adde quod no. de privilegiis si papa in glo. tertia et
quarta li. vi.

C Sexagesima quarta dictum arbitratoris reducitur ad
arbitrium boni viri non autem arbitri cum pena re
cepti quia standum est illi quia si sit iniquum
ut no. de iure iuran. venies in prima glo. // Con
trarium in iuncta glo. ii. q. vi. a iudicibus in se
cunda glo. ubi patet quod est dictum arbitri reducitur
est ad arbitrium superioris si est iniquum aliter non
sunt de arbi. // So. illud c. no sunt pt intel
ligi de arbitratoribus ut ibi dicit glo. fi. vel re
vocatur si est simonia ut et dolosum ut ibi
si autem continet iniquitatem solum contra ius litiga
toris et aliter non esset periculum ante possit procedere
glo. et capli venies et vide quod no. de pre
[illegible] et so. an.

C Sexagesima quinta privilegium concessum domino ex
tenditur ad familiares ut no. de foro compe. c. ii.

in ſc̄da glo. // Contrariu nō de p̄uilegii c. pc. i glo.
pe h. bj. // Sō ſi poſtextiōe tendet agnie
 tum nō oſtendit i iſto ca° penult de ſimile
et ad idem c. auctoritate in ſi c. h. et de h̄ nō
lxxxix de iudicatu de offic̄ archi c. ſi. de
uoto magne de ſtatu monacho c. ſi. in ſi. de
lata c. i. in glo. ſc̄da //
C Sexageſima ſexta p appellatōe extingu ī tū ſiua
ut nō de appella pastoralis i glo. ſ. ne et ſcdt
glo. c. t ad reſarte iuxta fine // Contrariu
nō. et ſepe i glo. ſit b. bbl. appet q ſola ſuſ
pendit // Sō iſtud ultimu veꝝ de ſen. et
re. in c. i. et de in ſi in. remittes h̄ in glo. dicat
q extinguebat
C Sexageſima ſeptima agenti poſſeſſorio nō pt
referri h̄o ſpectat ut nō et caſus eſt de re
to. c. ſi. // Contrariu nō de regul iuris qui
ad agenda in ſi glo. // Sō admittit et pt reſti
tucōe au actōis et nō exceptōis ſi poſt reſti
tutus eſt ſpoliatꝰ et ſic intelligit lr̄a glo.
regule qui ad agendu et adde q nō de reſti
ſpo. c. i. ſi. de aplo oſtitutꝰ u.
C Sexageſima octa Simoniacꝰ nō eligitur ut
pt eis i pom ancor regula ut nō lxxxiij d.
c. i. in glo. ſi. et ne clici ul mo. relatu i glo.
ſ^a // Contrariu nō de regulis iuris q omnes
iuxta ſi glo. // Sō auſterior bita pt iudica ſ
nō ordo iuntam ut iuxta ultiā glo. et ut q
nō dixa et qua ut his qui v ſſlo q poſteris in
C Sexageſima nona Gaudꝫ p̄uilegio clicali le
li clicus oniugatꝰ qui oiraxit cu bicta birgine et
incedens i ſcītu et tonſura ut de clic̄ oniugat̄ c.
uno et ibi i pma glo. h. bj. // Contrariu nō
de ſen. ex. b. iudex ſi index in glo. h̄ot ideo
c. h. ulta glo. minimi q ſufficit ſi incederet
in ſcītu et ſine tonſura // Sō dico q utrūꝫ
debꝫ hr̄e ar. agrio ibi nō recipiet nulla glo.
et ideo et ſi nō i cedit i ſcīam bū oprehendit
ſub illis qui nō cadunt i ſcītu et tonſura quia
ſi nō h̄z bnū ultoforcius u. duo ad h̄c q nō

incle in p̄licipijs de elect in glo. certum est
¶ Septuagesima p̄ iuramento de calūpnia in decim
de credulitate ut no. de pba. quoniam in glo. idest po
sitos et de iure iur. c. ꝯ liis in prima glo. ad fi.
li. vj. et ubi de calūpnia iurat. dicto q̄ debe
at iurare de credulitate dat. tempus ad deliberand
ut no. de iura. calūpnie c. cum causam in prima glo.
in fi. // Contrarium no. de pbis. quosdam in glo.
fi. // Ego credo q̄ magnum tempus debeat haberi
de credulitate quia eque prudiat confessio
sicut de veritate ut no. in pall. c. [illegible]
liis in glo. fi. et de isto tpe arbitrabitur iudex
et est casus arbitrarius ¶ C quinquagesimus
quintus
Alia possent et alie de iur. iurium adiurare
i fi. in glo. secunde quia glo. dicit q̄ iudex pt sus
pendere i salariatum vel i questionem facere ex officio
Contrarium no. de iur. c. [illegible] in prima glo. qua
puto viorem [illegible] maliciam supplet etatem i [illegible]
[illegible] spuali ut no. de regula cum beati in glo.
[illegible] fi. // Contrarium no. c. et postulasti i fi.
glo. que est verior et i alia glo. in [illegible]
grata se refert ad matrimonium carnale ut ibi no.
Jo. an. // Item alia [illegible] nonde Si matrimonium p̄
cedit ita q̄ sint effecti una caro p̄ aliquam
causam super veniente separari non pnt [illegible] no. xxx
ij. q. j. et idem sentit Gracianus de q. q. j. //
Contrarium no. de iure iur. quemadmodum in glo. que
dicit no. q̄ verum est et hic ubi apparet q̄ pro [illegible]
[illegible] carnalis copula sufficiat q̄ sponsa de puta.
Ego istud ultimum verius [illegible] q. [illegible] hic qui
ad hoc q̄ no. de resti. ꝯ liis super prima glo. p̄
Jo. an. ad contrariam glo. supple matrimonii. // Item
de iur. qui debet certa decimam [illegible] epo ab [illegible]
sibi subditis ut no. de [illegible] c. certa glo. fi.
Contrarium no. de decimis cum contingat i glo.
fi. // Prima verior ut ibi no. Jo. an. et adde
q̄ no. [illegible] cum olim i glo. [illegible] // Item de iur.
qui pt pfra monachis [illegible] [illegible] no.

xvi. q. i. i summa nrã. & Contrariu nõ e. q. mo
nachi vagantes in pñ glo. // Ho. sum̃ tercio
lectus qr dz inv lom̃ cu licencia abbatis per
opm pstar̃ prechiali eccle ad hoc qr vita
c statu monachorz qr di i ylo vtru et super
ca p. s. an dz mo pstato stentus ee isto

Obsecro et suõme deprecor dei et pximi pietas
amore ut legentes falsum ee hoc qr natue ip
praeipes pnts opusculi collectore diligant
correcti q. karitas est ut in v pximos etiam
qua intelligat no reprehendat xi. q. iii. corp
falsum invidia que diaboli vicium est xxiii
q. iiii. qua magnu nt dicat qr hta bna q
trariã glo. liceat valia gra et salno qr e
multe pauli dubio hoc falsum fore i bemit
recipiat q. qo gstanter opusculu gpendiosu
qd stricio laus inspicie ac rce lectarum ratio
nis. xvi. q. i. & cu qo b feram et dese.
et rc. indi. pastoralis b verbi qr incle et
satis sit qr i plures plaborem anima gsulte
ff. de adidi. tu totalis. & qui se misi. et &.
& ne g. ge tutori deshora. sup lica i alta
oppositione i nouella ut pphos et alios labores
i hoc seculo sua acquirat et regnu celeste
i futuro gaudeat erum pstare dignet ipe deus
omnipotens qui corpo ppm et i ipso sit omnia
ipi honor et gla i secula seculorz Amen

Prima iste due conclusiones insi a scripte sunt determinate p diuersos meos hic
de consilio quibus prius scripsi contrarium, et licet dicta scripta mea videntur satis
de iure concludere quia tamen recepta per talibus non fuerit ideo transferendo me ad
sitas alacret que probat inferiora principia scribo ut sequitur.

Habens ius in beneficio per electione legittima si dedit pape pecuniam
iuxta taxam Camere aplice per armata quia aliter non potuit habere Bullas
expeditas potuit hoc facere sine symonia et penis symonia consequentibus

In casu porro si dedit maiorem summam quam taxa Camere habebat simile
videtur esse in [illegible]

Et quia in omnia istarum conclusionum premissarum difficultate nobis ingerit
isti duo termini quod ius et beneficium. Ideo noto quod beneficium et titulus beneficij
idem sunt realiter et differunt penes diuersos effectus quia dicitur beneficium vsitato
to vocabulo prout respicit temporalia cum bene faciens dicitur titulus pro
ut iuxta qualitatem et modum beneficij fit aliqua denominatio, ut puta
dicitur aliquis prepositus quia secundum qualitatem et exigentiam sui beneficij debet
preponi aliis in choro capitulo uel in mensa etc. et aliqui vocantur gratia .i. q. i.
gratia aliqui dicuntur canonici dei .i. q. iij. saluator etc. Unde potest sic diffi
niri. Titulus siue beneficium est ius spirituale ex electione et confirmatione
prouisione uel institutione et receptione uel possessione canonica subsecuta. Uel
tunc proueniens ad aliquod diuinum officium et ministerium ecclesiasticum in aliquo
loco exercendum quotidianum uel diuisim ius spirituale ponitur pro genere hoc aggre
gatum ex electione etc. loco differentiarum ponitur causarum speciei et ponitur aliud proueniens
pro quod subiectum siue causa materialis designatur quod sequitur causa finalis denotatur
seu obiectum formale, hec diffinitio videtur sufficiens quia datur per quatuor genera causarum.

Ex qua diffinitione sequitur quod omnes tituli ecclesiastici beneficiorum ex ipsa natura
rei per se sunt res spirituales. Patet quia effectus non potest excedere speciem sue cause quia non
exiguit ultra suam speciem debet ergo ex natura similitudo inter causam et effectum
ut patet ex 2o libro metaphysice et in pluribus locis sue naturalis. Si tamen efficiens quia
finalis causa immediata est gratia a deo data, efficiens in prelato est potestas dispen
sandi spiritualia, finalis vero ad quod est potestas diuinum officium in tali loco exer
cendi aut administrandi ecclesiastica sacramenta igitur.

Ex quo sequitur quod de natura omnium beneficiorum ecclesiasticorum est quod sunt gratuita
et ideo dicuntur quasi gratis date. Patet quia natura beneficij non est nisi sue cause
efficiens et finalis quibus repugnat omnis venditio. Unde in euangelio
gratis accepistis gratis date. Matth. x. c. unde .i. q. i. gratia si gratia non
gratis datur uel accipitur gratia non est.

Ex quo sequitur quod beneficia ecclesiastica per comparatione sunt vera dona spiritus sancti. Patet quia
sunt gratia dei effectiue et finaliter que spiritui sancto attribuitur. Unde apostolus
i. ad Cor. xij. Alij quidem per spiritum datur sermo sapientie. Alij sermo scientie secundum
eundem spiritum. Alij gratia sanitatum. Alij prophetia etc. hec autem operatur unus atque

·ii· Ex quo sequitur presupposito quod duplex sit sanitas corporalis et spiritualis quod recipiens curatum beneficium recipit etiam gratiam sanitatum. Probo quia sanitas non est aliud quam quedam primum actum inducens sanitatis firmitatem vel augendo in subiecto dispositionem a deo alio gratis datam et tale utique curatus tamen associatam recipit qui se ad curandas animas in recipiendo beneficium obligavit ita in recipiendo curatum beneficium est factus medicus animarum et per omnes virtutes et curationem recipit omnia que ad hoc pertinent [illegible] recipientem et hec de iure naturali sunt omnia media tamen instincta naturalia sine quibus non potest fieri cura debita animarum hoc probatur ar. c. excepto de offi. dele. quia talis cura non potest esse sine spirituali gratia in quantumcumque gratia divina nunc potest consequenter esse sine pretio et tamen non cessando in structio quod in medicina applicatione spiritualis medicina [illegible] dno [illegible] spiritu [illegible] quarum remissionem peccati [illegible] ·xx· i. Unde avara ultio [illegible] aut [illegible] quod credideris [illegible] in nomine meo demonia eicient linguis loquentur novis serpentes tollent [illegible] quod biberint non [illegible] super egros manus imponent et bene habebunt [illegible] spiritualiter [illegible]

idem spiritus dividens singulis prout vult non solum intelligere hoc voluit apostolus de expressis sed de omnibus eadem ratione innuit solum non expressis

·ii·

Ex quo sequitur quod habens beneficium curatum non minus habet gratiam sanitatum quam habuit Eliseus. Ratio ille sanavit a lepra corporali curatus sanat a lepra spirituali per applicationem efficacissime medicine sacramenti [illegible] et hoc utique non est minus [illegible] etc. Similiter in curato beneficio recipitur spiritus prophetie vel aliter quia predicatores ubi dei habent officium prophetarum secundum beatum Gregorium tractantem illud verbum Ieremie prophete tui viderunt tibi falsa et stulta nec aperiebant iniquitatem tuam ut te ad penitentiam provocarent etc. Dicit beatus Gregorius quod predicatores prophete dicuntur quia dum fugitiva esse presentia indicant que futura sunt manifestant habetur ubi xliij di. sit rector

Ex quo sequitur quod vendens curatum beneficium est vendens gratiam sanitatum cum Giezi et spiritum prophetie cum Balaam et generaliter venditio tituli beneficialis est venditio spiritus sancti. Ratio quia in hiis que sunt sibi invicem essentialiter subordinata impossibile est separatio per naturam quia posita causa finali ponuntur efficientes et conversi [?] similiter de materiali et formali que sunt sibi invicem cause et posita se ponunt et perempta se perimunt et quia non est processus in infinitum in talibus causis secundum quod demonstrat Aristoteles 2o libro sue methaphysice est ergo devenire causa ad primam apte ante quam adultam aptam post que sit ipse deus qui est primus et ultimus omnium et appropriate spiritus sanctus igitur etc. Verbi gratia apte ante causa immediata efficiens tituli est potestas spiritualis in prelato qui ipsum tibi contulit et illa potestas ultimus est a deo que a se nobis tribuit que communicatio attribuitur spiritui sancto igitur causa efficiens tituli originaliter est spiritus sanctus. Similiter apte post finis immediatus beneficii est facere divinum officium in ecclesia cantando vel missam legendo vel etiam predicare et administrare aliis ecclesiastica sacramenta et sic de aliis secundum quod exigit tale beneficium sed ad quem finem sit tale officium certe ad impetrandum gratiam a deo tam vivis quam defunctis pro quibus fit hostie sacre oblatio sed quis finis istius gratie certe ut uniamur deo primo et attribuitur finaliter spiritui sancto appropriative quia unitatem spiritus sancti nos nectit sue originis sicut spiritus sanctus est nexus patris et filii unde in ewangelio Jo. xvij c. pater fac ut sicut nos unum sumus quod isti unum fiat in nobis. Et sic sunt iura intelligenda quod non solum in venditione sacramentorum sed et beneficiorum vendi dicitur spiritus sanctus prout expresse in c. eos qui i. q. i. etc. intelligende sunt secundum hoc scripture qui veritatem negat deum negat xj q. iij. absit iudas etc.

Ex quo sequitur quod vendens curatum beneficium vendit ecclesiastica sacramenta. Probo quia administratio sacramentorum est immediatus finis curati beneficii et est tamquam propria operatio potentie circa suum obiectum vendita potentia vendituntur actus et per consequens et effectus

Ex quo sequitur quod si beneficiorum venditio nulla lege scripta fuisset prohibita

adhuc de sui natura fuisset illicita tamquam simoniaca Et ideo in leuitico xx balaam
ab angelo est correptus qui prophetie dono precium recipere voluit numeri xxij capitulo
Et giesi filius elezei prophete lepra percussus est quia a naaman pro gratia sanitatis recepit
argentum et vestes quarto regum v capitulo per quod ostenditur quod antequam fuisset lege prohibitum
fuit punitum hoc peccatum

Ex quo sequitur euidenter error quo asseritur quod beneficiorum vendicio ideo esset symoniaca
quia sacris canonibus prohibita et quod ideo papa in talibus non possit committere vicium symonie
ymmo fuit ideo prohibita quia de sui natura peccata baalamitica gesiatica et symoniaca

Ex quo sequitur alter error quo asseritur quod tituli beneficiorum sunt a sacris canonibus et
iure positiuo introducti intelligendo secundum suam speciem ideo quia in suo principio et
in sua specie talium venditates ante legem canonicam sunt puniti ut supra ymmo tituli
beneficiorum instituti sunt a domino numeri xviij capitulo et leuitico xiiij capitulo dicente domino
ad aaron Tu autem et filij tui ministrabitis in tabernaculo testimonij excubabuntque
leuite ad precepta tua et ad cuncta opera tabernaculi tu autem et filij tui custodite
sacerdocium vestrum et omnia que ad cultum altaris pertinent etc. Et quia propter officium datur
beneficium subditur postea Ecce dedi tibi custodiam primiciarum mearum omnia
que sanctificantur a filijs israel tibi tradidi legittima sempiterna etc.

Ex quo sequitur quod ista est nulla argumentacio lex iulia de ambitu non habet
locum in foro curie ergo symonia in beneficijs non habet locum in curia Certo quia magna
distancia et differencia inter res temporales et spirituales inter dignitates vel officia
secularia que sine peccato vendi possunt et officia spiritualia quibus repugnat vendi
secundum canones [illegible]
[illegible] dicit divina mu[illegible]
[illegible] celestes [illegible]
[illegible] incommutabili[illegible]
dicitur Bene concedo quod potest argui a lege iulia ad ea que de sui natura
ideo sunt symoniaca quia lege canonica prohibita sicut sunt talia que de sui natura
non sunt peccata Sed contrarium est sicut vendere calamum vel cartam in constitucione
clericorum non est symonia quia nullus tenetur proprijs stipendijs militare Sed est textus
scilicet prohibuit capitulo primo de symonia igitur etc. et ita intelligenda est ista distinctio de
symonia quia prohibita et de prohibita quia symoniaca

Restat videre de isto tercio ius ut videatur quod ius dicatur habere ius in beneficio et
quod ius sine iustum est obiectum iusticie notificari iusticia notificatur ius
unde iusticia a iure peritis diffinitur perpetua et constans voluntas ius
suum unicuique tribuens Secundum etiam aristotilem v ethicorum est habitus a quo sunt operatiui
iustorum et a quo operantur et volunt iusta Et sic actum iusticie est operari
extra quam tamen quod ipsi alteri res cuius est velit debita proporcione habere ad alias personas
a quo per iusticiam ordinantur hoc autem dicitur esse suum unicuique persone quod ei secundum
proporcionis equalitatem debetur et ideo proprius actus iusticie non aliud est quam reddere unicuique
quod suum est Et ideo ius non est aliud quam quedam adequacio sive commensuracio

vnius ad alterum vnde ius naturale est quod est sui natura equalitatis vel adequatum alteri et ita describit b. tho. 2a 2e q. lvij. ar. 3o Et quia iusticia dicat operationes exteriorem que est motus ad obiectum eiusdem rationis naturale est ista naturalis explicatio fundamentaliter per scientiam naturalem que est de motu sive de ente mobili

Ex quo sequitur per resolutionem in principia naturalia quod ad hoc quod aliquis habeat ius in beneficio naturalio primo duo extrema commensurabilia requiruntur per modum materie bene disposite / 2o quedam actualitas per modum forme qua est talis facta commensuratio extremorum scilicet beneficij ad beneficiatum ut in mediate cessante impedimento extrinseco fiat ex hoc composito 2m modum materie operatio ut puta administratio fructuum vel alterius officij exterioris iuxta modum et exigentiam beneficij Ratio quia in hijs que operantur naturaliter licet non sint res naturales sicut virtutes et scientie habent tamen naturalem imitationem ad ipsas et hoc est quod dicit philosophus quod ars imitatur naturam et quia ad constitutionem rei naturalis requiritur materia et forma ergo et hic similiter modo aliquid per modum materie aliquid per modum forme

Ex quo sequitur quod ante adeptam possessionem beneficij que non fit sine actu naturali quo scilicet quis applicat realiter beneficiato ut fiat ~~ad~~ actualis adequatio vel commensuratio beneficij ad beneficiatum et ideo non dicitur quis habere ius in beneficio tamquam in re iam acquisita Ratio quia medium iustitie quod est medium non rationis sed rei ex v. ethicorum consistit in quadam proportionis equalitate rei exterioris ad personam exteriorem / equale autem est realiter medium inter magis et minus ut dicitur x. methaphysice vnde de iure civili heres institutus ante aditam hereditatem non dicitur dominus hereditatis exceptis filijs in potestate existentibus qui dicuntur quasi domini et in eos continuari dominium ff. de lib. po. l. in suis et ff. de suis et le. dominium Similiter emptor et etiam donatarius nunquam est dominus ante traditionem rei quia dicit tex. non contractibus sed traditionibus et conventionibus dominia rerum transferuntur C. de pact. l. traditionibus

Ex quo sequitur quod antequam habeatur titulus ius in beneficio non dicitur quis habere titulum realem nisi forte vocalem quia dicitur prepositus vel decanus voce et non significatione Ratio quia titulus est denominatio secundum qualitatem beneficij cui iam quis realiter inhabebit ut puta aliquis dicitur prepositus quia secundum qualitatem sui beneficij dicitur prepositus sic alijs decanus et cetera

Ex quo sequitur quod nunquam habeatur reale ius in beneficio vere vel putative nulla debet ibi fieri administratio nullum exterior officium Ratio quia operatio dicitur ex totius compositi / forma enim non operatur sine materia ergo nec beneficiatus administrat sine beneficio et sine p[…] non competit ub[…] […]

Ex quo sequitur quod extravagans que incipit cum in iure bonifacij viij. que dicit quod nullus administrator debeat antequam ad litteras apostolicas ad possessiones realem admittatur est iustissima et conformis iuri naturali

Ex quo sequitur quod per pactum sive prudentes non transfertur in me […] ius et realis titulus sed solum vocalis non acquiritur ius in beneficio sed ad beneficium

[Marginal note, right:] […] standi […] de mis[…] […] an. et p[…] […] spe[…] […]

scilicet obtinendi non statim habetur ius in re sed habetur tamen ius ad rem consequendam
Ratio quia in omni operatione successiva licet finis sit principium in intentione
operantis est tamen ultimum in executione operis. Ergo durante operatione sive motu
per causas dispositivas intermedias agentium particularium continue ad illud tenditur
quod primo intenditur quod tamen acquiritur demum termino motus adepto et a quo tamquam a fine
principali debet denominari operatio sicut pape provisio et hoc est quod iura dicunt
quod verba sunt intelligenda cum effectu, id est non intelligitur provisio facta si non potest
sequi effectus quia illud quod adhuc est in fieri non dicitur esse. Verbi gratia vacat
ecclesia que non potest esse sine pastore huius rei necessitas movet papam ad providendum
sibi de persona etc. tamen finalis movet ipsum efficaciter ad operationem provisionis
sed ut necessario bene disponatur per introductionem forme per quam sic applicatur possit ef-
ficacius ipsa fini necessario debet intervenire agentia particularia. primo persona cui
providetur vel durantius magis ipse quia tamquam per medium ecclesie providetur
quia persona est propter ecclesiam non econverso. Item interveniunt littere ipse ad habilitandum
personas ecclesie ut ei obediat vel ut possessio assignetur etc. Item littere quas in capitulum
consistere etc. tandem ultimo cum iam per possessionem sit debita et realis adeptio
vel commissaria beneficii ad beneficium id est ius sive titulus in beneficio primo acquiritur ad quod
primo agebatur

Ex quo sequitur quod ante terminum adeptum est facta provisio per ullum actum precedentem agen-
tium est ius acquisitum in beneficio sed ad beneficium quia per quemlibet talium ad beneficium
tenditur quousque per actum ultimum pervenitur scilicet per apprehensionem beneficii per quam
primo plenum ius dicitur habere in beneficio

Ex quo patet quod dicentes quod pactum ipse in mentem ius in beneficio sive verus titulus
acquiritur est loqui contra rationes iuris et canonum principia sicut naturalis volunt
enim iura quod antequam ius acquiritur in re non licet redimere vexationem circa
assequendam possessionem quia symonia est ut in c. cum dilectus de symonia.
Post vero ius acquisitum sic vere potest redimere vexationem et ita scribunt
communiter doctores canoniste et b. tho. 2a 2e q. c. ar. ii°

Ex quo sequitur quod declarationes ut quis admittatur ad possessionem beneficii vel
prebende aut fructuum et temporalium beneficii est ipse realis symonia ymo
consuetudo de petendo prandio vel alio temporali ad utilitatem petentium contendo
non excusat ut in c. Jacobus de symonia ubi pro receptione in canonicum prebendam
negabatur et sic non plenum ius in omnibus adhuc ibi habent

Ex quo sequitur quod cum fructus temporales dicantur reservati non spirituale beneficium sola
possessio reservatorum fructuum est tamen solutionis corporum et sola possessio facit ali-
quam tacite obligatum et non ius ad beneficium quia si provisio vel vel ius ad beneficium
vel in beneficio includit tacite illam obligationem sequitur quod includit emptionem
et per consequens iam non erit gratuitum quod est contra rationem beneficii gratuiti et
per consequens omnis talis provisio includens obligationem est symoniaca de off. offic. c. ii.

Ex quo sequitur quod solutiones provisionis per annata sive pro fructibus reservatis ad effectum

quod littere quibus pervenitur ad possessionem beneficii dentur de Cancellaria vel de camera
que alias non darentur est istius emere et illius vendere realiter titulum beneficii
Probo quia quicquid est causa cause est causa causati sed solutio est causa litterarum que sunt ultimus causa
beneficii igitur solutio est causa tituli. preterea quicquid antecedit antecedens antecedentis antecedit
et omnes sed solutio pecunie antecedit litteras que sunt antecedens ad possessionem
ergo antecedit litterarum effectum scilicet beneficium Nam simoniacus est qui dat pecuniam
et pro receptione ordinis alias non daturus quod dicit quinque idem est quod accipere
i. q. i. eos in fine et q. iij. si quis in fine. et xiij in fine q. iste quilibet dare
Ex quo sequitur quod obligatio facta in Camera de solvendo annata vel etiam
communibus servitiis est symoniaca. Probo quia littere sunt medium necessarium perveniendi ad
beneficium spirituale cuius inhibitio cum repugnat omnis obligatio que prevenire
aut impedire possit titulum sed obligatio in camera est causa litterarum quia
pecunia premittitur littere et obligatione non facta non dantur littere cuius dominium va-
cuus sine litteris et ponit sine beneficio Unde b. Tho. 2a 2e q. C. ij.
ar. iiij in fine. et ultimo ar. dicit Quod si aliquis episcopus antequam alicui beneficium
conferat ob aliquam causam ordinaverit aliquid subtrahendum de fructibus
beneficii conferendi in pios usus exponendum non est illicitum. Si vero ab eo
cui beneficium confert requiratur aliquid sibi exhiberi de fructibus eiusdem
beneficii idem est ac si aliud munus ab eo exigeret non caret vitio simonie
Et ideo Jo. an. in c. inter cetera de offi. or. super glo. ultima in fine dicit sic
pluries clamavi in terminis quod de hoc fiat sermo in Concilio Viennensi quod optarem
quod Curia reciperet vicesimam redditum ecclesiarum totius orbis ad susten-
tationem pape et Cardinalium et nil exigi vel recipi posset prout maius pre-
latorum quos promovet exceptis taxatis salariis laborantium pro suo
scriptorum et similium et tunc provideret legatis et nuntiis quos mittit
de predicta quota et abstineret ab exactione fructuum primi anni exac-
tionibus decimarum et similibus que nunc pullulant. Et deliberaverunt prelati
in Concilio et forte bene quod tanta viget insatiabilis cupiditas quod
si hoc fieret et istud et illa perciperent

Ex quo sequitur quod solvere pecuniam pro annata etc etiam post actum provisionis aut se
ad solvendum in Camera obligare ad effectum ut littere provisionis
habeantur non minus est simoniacum quam si dicta solutio vel obligatio actum provisionis
precessisset. Probatio est ista quia licet omnia agentia particularia ad eundem
finem concurrentia invicem sint comparata et ad ipsum efficiendum principaliter sint diversarum
naturarum et specierum, tamen prout simul unum structum faciunt in ordine
ad eundem finem, quolibet eorum est eiusdem nature cum alio et cum agente
principali, quia de quolibet eorum respectu eiusdem verificatur nature diffinitio
ab Aristotele data 2o physicorum scilicet natura est actus entis in potentia secundum
quod in potentia. Et dico sic eiusdem nature tamen per respectum ad efficiens principale cuius
sunt effectus omnia sequentia, quam etiam per respectum ad finem, quia omnia
eundem finem tamquam agentia ad ipsum respiciunt, qui finis est entis
in potentia

f° 38

Quia Romana ecclesia est caput aliarum ecclesiarum ipsa errante errant et alie ecclesie Ideo videnda sunt primo que reformanda sunt in capite per Concilium generale

Primus error est papam exigere fructus medios vel integros primi anni de beneficiis de quibus providet vel pro communibus serviciis impacta [illegible]

Secundus capitularium electionum de prelatis suspensio et per se causarum reservatio

Tercius dignitatum et ecclesiasticorum beneficiorum reservatio

Quartus graciarum expectativarum effrenata multiplicatio

Quintus minus iusta prelatorum de suis sedibus translatio

Sextus Cardinalium inutilium nimis districta creatio et hic error fere est fundamentum omnium aliorum

Item deficit inoportuna conciliorum generalium celebratio ubi errata reformentur et hic dandus est modus convocandi concilium in casu quo papa esset negligens

Quantum ad primum pro clariori evidencia premitto sicut in prothemate scilicet quod papa ut dicitur per unam constitutionem reservavit sibi fructus medios primi anni omnium beneficiorum de quibus ipse providet et ideo camera apostolica in provisionibus consueverat obligacionem recipere de solvendis huiusmodi fructibus infra annum a tempore possessionis pacifice computandum hoc primo

Tandem quia pape longum apparet tam diu dictos fructus expectare mutat predictam obligacionem camare in realem et actualem solucionem hoc secundo

Et ideo quotienscumque de aliquo beneficio ecclesiastico providet statim exiguntur fructus reservati et solvuntur alias bulle provisionis dari denegantur hoc 3o

Quitur magis predicta possunt tamquam licita sustineri Et licet aliqui hoc videntur excusare ego tamen asserendo contrarium respondeo quod communis primum de premissis est tollerabile / Secundum est detestabile et tercium penitus dampnabile racionibus infra scriptis

Dico primum tollerabile racione pape quia est dispensator generalis omnium beneficiorum ecclesiasticorum et ex iusta causa reservare sibi potuit licet cessante causa iusta que utique nec est continua nec perpetua sedem apostolicam non decet talium fructuum reservacio / Ad quod videndum clarius est sciendum quod papa non est dominus beneficiorum et per consequens nec fructuum ipsorum ecclesiarum aut ecclesiasticorum beneficiorum sublata racione / quia nec debentur sibi iure utilis dominii cum istud competat racione tituli beneficialis et ideo intitulati in beneficiis ecclesiasticis usufructuariis comparantur 2m dec. de pe. c. fi. / papa autem non sit intitulatus nisi in Romana ecclesia et Romanus pontifex dicitur ibi dispositus sic sibi videtur / non autem intitulatus est in ecclesia Cracoviensi nec dicitur Episcopus vel decanus Cracoviensis / et sic de aliis sed non debentur fructus illius ecclesie qui tantum percipiuntur sub titulos nam propter officium datur beneficium de rescrip. c. fi. li. vi. / Nec apud ipsum est istorum directum dominium cum racione rerum spiritualium que in solius dei dominio sunt Nam que a deo hominibus aut ab hominibus deo collata sunt dona dei dicuntur 2m beatum Augustinum 1. q. iii. salvator / unde sacrilegium committit qui talia aufert vel invadit sive sit homo sive ager. xii. q. ii. nulli liceat / et tamquam sacrilegus iudicari debet ut c. ca. et q. eadem predicta de re. iur. que multociens in glo. ii. Tum eciam racione pape cum vicarii est alterius vices gerere de offi. vica. c. 1. 2. ii. repugnat igitur xpi vicario habere dominium super hiis quia iam non esset vicarius sed dominus

Sed quia officium vicarii est deservire ecclesiis et personis ecclesiasticis ut c. ti. quidditas quod ondit dominus in ewangelio dicens Math. xxiii Qui maior est vestrum sit sicut minister vester propter quod papa scribit se servum servorum dei / sequitur quod papa non habet tractare res ecclesiasticas iure proprii dominii sed tamquam procurator iure utitur alieno scilicet domino Et quia in hac procuratore sive dispensatore requiritur fidelitas et prudencia dicente ewangelio fidelis servus et prudens quem constituit dominus super familiam suam etc. fidelitas ut non sibi usurpet in rebus dominium vel utilitatem preter necessitatem sed si causa necessitatis vel aut publice honestatis utilitatis exigit reservare potest fructus beneficiorum sibi secundum taxacionem prudencie

Est eciam tollerabile ex parte obligati cum revera persone hoc onus non imponitur sed beneficio quod transire debet cum onere suo et ideo ex parte eiusdem obligati posset esse licita cum huiusmodi obligacio est de non suo proprio solvendo sed de solvenda re vel prius valore ei cuius est vel cui debetur / scilicet pape reservati sibi et talis solucio potius dicenda est reservacionis execucio que aliter nequit fieri nisi per ... acceptis sive

tibus reſuatis Idem de omnibus ſeruitijs quibus vacantes ecclie
maiores etc ſunt onerate
Dixi ſupra q ſcdm predictorum eſt detestabile prouinus declaratõe eſt
ſciendum q fraus legi fit qn obſeruantur verba legis ſed mens cir
cumuenitur et ita no· glo· xiiij· q· iij· plerique ꝑ le· fraus ff· de le·
Sic aut error videtur conſiſtere in quadam ſophiſtria reali dum
proponitur ſpãm licite poſſe fructus reſeruatos exigere et iſtud licite
poſſe ymo debere ſoluere / quia ex hoc infertur licet ſymoniace ſolui
debere realiter inpatis oſtitutis fructus huiuſmodi reſeruatos / vnde
paloizatur ſic ſoluentis ſimplicitatis dum conſentire huic illatori
nepharie cogitur ſophiſtice concludenti / Pro quorum intelligentia
clariori videnda ſunt iſta que nãm reſeruationis continet Et quid
ſunt hec ſcz q reſeruantur fructus et q medij et primi anni et qd
beneficiorum vacantium / Idem dic de ombz ſeruitijs in quibz vacantes
ecclie maiores etc ſunt onerate et taxate / In primo datur intel
ligi q hec debitum reſeruatorum fructuum ſiue communium ſeruitiorum
eſt reale non aut debitum perſonale Et ideo rem fructum ſequitur
non perſonam vnde non niſi poſſeſſor rei ad illos tenetur ff· de pu
blica· et vec· l· imperatores de mu· et ho· l· ult· Qui aut fructus
primi anni non dum percepit vel etiam non poſſidet no tenetur / Per
ceptio enim fructuum eſt cā ſolutionis qua ceſſante ceſſare debet ſolutio
et q ons ſolutionis exactio de ap· cum ceſſante / Item fructus enim
debent tranſire cum onere ſuo de dicta· paſtoralis et· c· cum non ſit
Sic eſt q ſolum perceptor fructuum tenetur de dicta· tua nobis et· c· a nob·
Et quia reſeruantur fructus medij contra naturam reſeruationis ſoluitur
integra et ſoluitur plus etc / Et quia primi anni non et / nec 3ij
ſz tm ſemel pro vno anno ſunt ſoluendi / fraus committitur reſeruatori
ſi antequam ad poſſeſſores perueniunt ſoluitur qr ſic contingit de eis fructus
no ſolum ſemel ſz· xes ſoluere poſito caſu ſi· x· fuiſſent impetrantes
eiuſdem beneficij ſucceſſiue / quorum qlz ante aſſecutionem poſſeſſionis
in extractione literarum fructus ſoluet // Eſt etiã contra naturam
fructuum quos natura non procreat niſi ſemel in anno / Item ſi con
currunt iij· vel iiij· impetrantes vnius beneficium quorum quilibz credens
ſibi ius competere extrahendo literas ſoluit fructus erit iterum trina vel
quaterna ſolutio erit fraus Et quia natura reſeruationis no patitur
ſoluentem eē in dampno vel ſub eē periculo eo qr ſolo habet fieri in
loco beneficij cuius ratio qr cum iſtud debitum rem ſequitur ut ſupra
ubi eſt principale ſz beneficium oneratum ibi debent eē ſua acceſſoria
ſ· debiti petitio et q ons ſibi concurrens ſolutio ar· c· ſi· de fo· cõpe· de
reſp· c· cum dilectis / Et ideo uſus Camere collectores et Succeſſores ^Subcollectores
talium fructuum in partibus exigendorum inuenerat / Et qr talis ſolutio
nunc in Curia fit cum dampno ſoluentis qui de Curia ſtare C· de ſolu·

de cambio aut ſub ce ꝑtandi pitulo ſequitur intzio q dolo mutator
qui huiōi dampnū propium et ꝑiculum transffert ſit in aliuz
Cum aut talis mutatio dicte obligationis in realem et actualez
ſolutionem iniquitatem continet eo q hic ꝯtut ꝑlus re plus
tempore plus loco plus ca / con nām dē reſuatōis de pluſ ꝑeti
c. vnico / dico plus ca nam ꝓſſo eſt cauſa huiōi debiti / hic plus
ca ꝓꝑ quia ab eo qui non dum poſſidet ꝑetitur Sequitur q
ceſſantibus alijs infra ſcriptis que in hoc euidenter oſtendunt fraudz
interuenire ſymoniacam / Et qn̄ tum tumq3 proprio motu pro
uideatur de beneficio valor reſeruato ꝑ fructuum no ſolut debite
antequa habeatur beneficium realiter cum effcu et ꝑetitur in ho
neſte ac in iuſte ꝑatet ex precedentibus q iſtud debitum non
eſt ꝑſonale et ideo non debet ſequi ꝑſonam ſ rem ut ſupra
Nec ꝓꝑe uoluntas ſufficit ad inmutandum hunc ordinem rez
ut vnam ſpem mutet in aliam ut de reali debito fiat ꝑſonale /
Et quia hic modus exigendi ꝑdictam ſolutoz eſt via multis frau
dibus ut ſupra ꝑatuit et infra ꝑatebit ſequitur tamq bonis
moribus contrariam fore penitus deteſtabilem et hoc quo ad ſe
cundum dictum

Circa 3m dictum aduertendū q 2m veritatez ꝑdicta ſolutio tranſit
in naturam ꝑcij Et talis ꝑctue exactio eſt doni dei gratuiti ſy
moniaca venditio / Primum ꝑatet q reuera non ꝑot dici ſolutio
ex quo nulla precesſit actualis obligatio quo ad iſtum ſoluentem
ut ſupra Solo eni habet ſurgē ex precedenti debito vnde 2m
ꝯſti. inſti.a de ſolu. ꝟ. 1. ſolu.o eſt eius q debetur redditio nam ſolue
dz is qui eſt obligatus 2m eundez ꝯſti. c. ti. ꝟ. quis poſſit ſolue
Cum igitur hec talis ſoluto in propoſito nro no eſt alicuiꝰ debiti
precedentis redditio / relinquitur q ſit ꝑcij datio rem ſacram turpi
comercio comparantis / ex contractu eni mutuo qui tali conſenſu ipſoz
contrahentiuz ꝑficitur ſz in prouiſione exigentis ꝑ tuuam et
ſoluentis neceſſitur hoc ſymoniaca ſoluto ad hoc eſt tex. optiꝰ in c.
vnico ut ecc. bene.a ꝯ tr̄dinꝰ ad ſe. / Nam reuera in hoc ē tacita
ſpualium emptio et venditio q declarat tex. 1. q. 1. eos ubi de hac
venditione et ꝑcio / Preterea q̄uis ex uerbis contrahentibꝰ cu
expreſſe non appeat q hic ſit emptio ꝛ venditio clare tn conſtat ex
effectibus na non datur ꝑrouiſio cum effcu niſi fiat ꝑ tale rea
lis ſolutio / dico cum effcu q lr̄e non dantur ꝑ quas ventur
ad effcm prouiſionis non eni contractus ementis et vendentis fi
naliter et effectiue in verbis conſiſtit ſ in factis et ideo plus eſt
ipm demonſtrare factis q verbis ſicut plus eſt mentiri facto q
verbo plus eſt facto appellare plus eſt facto negare deū ꝛc / co tex.

istorum similium dat glo. i. in c. dilca de app. Unde quamvis expresse non
dicatur in hoc commercio vendo tibi tale beneficium vel talem gratiam tanta
pecunia quia hoc declinaret quilibet cum grosse apprehendans / tamen reuera
tacite ipso facto hoc dicitur quod plus est quam verbo dicere / dico ipso facto scilicet
cum facto negantur dari littere provisionis nisi detur tanta pecunia
Preterea etiam ex parte providentis patet aliter Quia iste non vult
quod sua sortiatur effectum provisio in eo quod litteras effectum provisionis operan-
tes vel inferentes dare denegat nisi sit quamvis facta fructuum reservatio
solutio et pro quibus provisionem dare denegat quia verbum provisionis
est recipiendum cum effectu de cle. non resi. relatum de pen. di. i. hoc
autem / Preterea actus enim non dicitur esse nisi sit principium et
finis et ideo dicit lex quod vendet non est ff. de re. iur. l. is dampnum
ex de fugi. et malefi. c. fraternitatis quia hec est natura actus ut termine-
tur duobus terminis scilicet a quo et termino ad quem unde actus provisionis
non dicitur esse nisi conveniat ad suum debitum effectum nam non videtur
actum dum adhuc super est agendum vii q. i. nichil ex de bap. ma-
iores. §. si. et ad hoc ff. de verbo obli. in executionibus. §. ult. Quare
sequitur quod non refert an vendatur principium scilicet actus providentis
an medium scilicet littere etc. aut finis sicut est receptio in canonicum quia omnia
ista sunt de substantia actus sine quibus non potest sequi provisionis effectus
de primo nullum est dubium quia iura sunt vulgarissima de secundo est casus
de rescript. c. ad audientiam de tertio casus in c. iacobus de symo.
Quod autem emere beneficia ecclesie vel vendere symoniacum est patet i. q. iii. au-
divimus et c. si quis dator et se. c. questio et in aliis multis nam
ementes beneficia ecclesie consecratores vel ordinatores et vendentes sunt
equaliter symoniaci et gradu sui ordinis privandi et dampnandi
i. q. iii. ex multis

Quare constat quod pro pecunia sit venditur provisio et per consequens quod de
sui natura est gratuitum et gratis impendendum exponitur precio /
Et certum est quod quia hic pecunia dat causam provisioni sive provisionis
effectui quod idem est ratione concluditur quod hec sit symoniaca emptio
et venditio / Ex quo infertur quod quandocumque papa dicatur pro-
videre motu proprio de beneficio ecclesiastico si tamen in extrahendis litteris
pro facta fructus exiguntur et solvuntur in Camara apostolica est symoniaca
emptio et venditio secundum rei veritatem / Ratio huius quia venditur litteris
beneficialibus per quas venitur ad effectum provisionis vendit ergo provisio
ut supra dictum est et ad hoc est casus de rescript. c. ad audientiam / Idem enim
est renunciare litteris beneficialibus propter annuam pensionem ut ibi
et recipere pecunias pro litteris quibus ius queritur in beneficio ecclesiastico precedente
conventione secundum primo. et osti. ibidem
Unde pro intelligentia istorum clariori advertendum quod circa litteras pro-
visionis potest esse quadruplex consideratio quantum ad nostrum propositum

Unomodo prout habent se tamquam causa ad provisionis effectum inducendum quo respectu quia vendicio istius effectus prohibetur · 1 · q · 1 · gratia ergo et ideo quod ad id pervenietur prohibitum vendi interest xxxiii · di · presbiteri · C · de hijs qui ad ecclesiam confugiunt presbiteri penulti ¶ Secundo modo considerantur tamquam contentes ad contentum, continet enim in se rem naturam et statum supplicantis iam signate per papam et per consequens provisionem statum et quia pro ipsis solvitur pecunia, ergo eciam pro provisione in eis contenta racione connexitatis quia de connexis idem est iudicium de consti · translato cum suis concor · ¶ 3a est consideratio quia habent se sicut pars ad totum provisio enim integratur ex hijs que concurrunt ad finem et effectum ipsius provisionis operandum sicut est supplicatio manus pape appositio litere etc / Nam provisio suum effectum sortiri non potest regulariter sine literis, que inferunt et ingerunt ipsum effectum / exigendo igitur vel solvendo pecunias pro parte scilicet pro literis que sunt de integritate provisionis exigi intelliguntur pro tota provisione quia eadem est racio totius et partis xiiii · q · v · penale xxxii · q · iiii · meretrices et in regula in toto de re · iur · li · vi · cum suis similibus ¶ Quarto considerantur accessorie ad provisionis effectum actum emissum ab ipso providente quod sequitur, quicquid actus quia aptitudine spirituali ad inducendum effectum spiritualem scilicet gratie, spiritualis necessario est ergo et hec quia accessorium naturam sequi convenit sui principalis per regulam accessorium de re · iur · li · vi · unde legitur in canone siquis obiecerit · 1 · q · iii · quisquis horum alterum vendit sine quo nec alterum provenit neutrum in venditum derelinquid

Alias raciones multas posui in tractatu quem scripsi de symonia que ad premissa multum faciunt et evidencius predictam veritatem ostendunt quibus clarissime confutatur error predictorum exquisitus in materia huius scripto ¶ Quia enim symoniaca nullum bonum fructum potest producere quod multipliciter probatur · 1 · q · 1 · fertur ad fi · difficile enim est ut bono peragantur exitu que malo inchoata sunt principio · 1 · q · 1 · principatus Nam symoniacis nulla spiritualis cooperatur gratia · 1 · q · 1 · tales Multoque sunt symoniacorum maledicciones et pene · 1 · q · 1 · quia ergo Et ipsorum benediccio in maledictionem convertitur · 1 · q · 1 · benedictio Nam symoniacorum oracio magis illos grauat pro quibus orat quam iuuat unde legitur · 1 · q · 1 · fertur quod maior metuenda est hostis illius calamitas ubi tales intercessores in locum regiminis adducuntur Et quia symoniaca absque omni spe restitutionis deponi · 1 · q · 1 · ergo et ipsorum dampnacio legitur sicut corporum medicina non repitur · 1 · q · 1 · tales Quare in totum sequitur errorem premissorum esse penitus dampnabile et tantum de hac materia quod penultimo deo gracias

Nb. Dit appertinet michi magistro paulo Wladimiri Custodi et Canonico Crac

Cracouien inter decretorum doctores minimo ſenciendum impinxiſſis et
tenendum ſalua tamen correctione benigna melius ſapiencium Dictus
Rector protunc vniuerſitatis ſtudij Cracouien exiſtens et ad generale
Concilium Conſtancien per Sereniſſimum principem dominum Wladiſ-
laum Regem polonie cum alijs dominis pro Ambaſiatore miſſus
cunctis que bian ſcripſi Anno domini millo CCCC·xv·

Ex quo sequitur hoc esse bonum argumentum quod litere pape beneficiales sunt ven-
dite ergo actus pape providentis est venditus. Racio quia impossibile est partes
alicuius integrantes integrantes alicuius totius vendi nisi etiam ven-
datur ipsum totum et per quas etiam omnes sue partes eadem enim est racio totius
et partis ergo idem iuris

Ex quo sequitur quod in beneficiis curatis administrationem sacramentorum vendentibus
[illegible] per hoc sunt vendita ecclesiastica sacramenta. Racio quia administratio sa-
cramentorum est effectus [illegible] et beneficii in quantum curato quis valet possidet
tenetur administrare ipse vel alium sacramenta et licet administret per alium
qui non emit istud beneficium tamen [illegible] est simonia absolutio corporis
christi administratio [illegible] consecratio etc. quia illa operatio attribuitur agenti
principali non instrumento Et hoc est quod dicitur qui per alium facit ipse
fecisse videtur Et hec ergo est de mente b. tho. ubi s. ar. iiij. et hec et
collectarij in c. quanto de simo. quos all. dns [illegible] pro parte contraria

Ex quo sequitur quod datis preciis pro literis que sacra appellantur et in quibus
committitur aliquis consecrari in episcopum de necessitate pure intelliguntur date
pro episcopali ordine Racio quia quicquid est causa cause est causa causati Sed solucio precii est
causa literarum que ulterius sunt facta consecrationis in episcopum ergo precii
solucio est causa episcopalis ordinis

Ex quo sequitur quod ista est bona argumentacio litere episcopales vel beneficiales sunt
vendite ergo consecratio corporis christi quia litere sunt vendite littere
beneficiales ad curam animarum sunt empte precio ergo solucio sacramentalis ergo s. s.
ergo corpus christi ergo s. s. est venditus vel emptus quod sit bona argumentacio patet
per logicam ubicumque omnia intermedie sunt formales a primo ad ultimum
est bonum argumentum Sed litere sunt vendite ergo possessio beneficii est vendita ergo ad-
ministratio ergo corpus christi ergo gracia s. s. etc. ergo a primo ad ultimum litere sunt
vendite ergo ergo s. s. est venditus

Sic videtur in [illegible] magistro paulo de polonia decretorum doctori
Custodi et Can[onico] Ecclesie Crac[oviensis]

Premissa protestatione quam alias in synodo super omnibus per me dictis et dicendis obtuli pro intelligentia mee prime conclusionis que tunc erat in hac forma directio bullarum super solucione annatarum et vacanciarum per statum pensionum est actus symoniacus. que licet veritate sonaverit ex antecedencia quatuor questionum cum suis probationibus in ipsa explicatione subsistit tamen offero conclusiones

1ª Beneficia ecclesiastica sunt divina lege instituta probatur quia officia ecclesiastica sunt divina lege instituta igitur et beneficia. Hoc patet quia apostolus 1 cor. ix dicit qui altari servit de altari participat ita enim et dominus ordinavit per quod innuit quod beneficiatus propter officium habet ius percipiendi temporale beneficium et ante patrum de annatarum iuristarum et canonistarum dicuntur ad ecclesiastica officia instituti numeri xviii c. et in beneficiis temporalibus provisi numeri xviii

2ª Non licet pape ecclesiastica beneficia destruere quamvis sibi liceat in melius commutare probatur quia non licet ex potestate sibi divina officia destruere dicente apostolo non dedit deus potestatem in destructionem sed in edificationem 1 cor. xiii igitur non licet sibi beneficia destruere tenet quia ex opposito contradictio quia ex destructione beneficiorum sequitur destructio officiorum dicit sancta utriusque legis patet deut. xxv et 1 ad thi. 5. non alligabis os bovi triturantis secundum beatum ysidorum non sub titulis alimentorum beneficia ne corruat eorum officia

3ª Omnes leges humanas necesse est in divina lege fundari probatur quia ymago creato suo in suo imaginate exprimitur conformiter sed homo cum suis legibus est imago dei utitur sui imaginati genesis 1 faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram ad imaginem nostre nature sed ad similitudinem nostre legis et morum ecclesiastici xvii igitur etc.

4ª Iudei sacerdotes leviti non fuerunt provisi in possessionibus sed solum sustentabantur decimis et oblacionibus dominus dicente ad aaron et filios in terra eorum nichil possidebitis nec habebitis partem inter eos numeri xviii igitur pape vacat

5ª Soluciones primorum fructuum sive annatarum summo pontifici fundantur in lege divina dominus dixit ad moysen precipe levitis atque denuncia cum acceperitis a filiis israel decimas quas dedi vobis primicias earum offerte domino et date aaron sacerdoti numeri xviii igitur etc.

6 Si papa cum cardinalibus non sint aliter decenter provisi in possessionibus et
redditibus pro sustentandis aliarum ecclesiarum omnibus ex tunc inferiores cum
sub pena peccati mortalis tenentur eis decenter providere patet quia aliter contra legem
nature et testamenti alligaret os bobus triturantibus ut patuit in precedenti
per leges aut divinas impie agens non cedit impune ymmo mactatur in 1a parte

7 Papa et cardinales nulla lege debent aliquid exigere in bullacionum concessi-
onum provisionibus patet ex dicto salvatoris summa domini Gratis accepistis
gratis date Mt 10 Et Ieronimus ibidem ex verbo Christi dicentis dignus est operarius
cibo suo debitum sit eis providere de decenti sustentacione non tamen per illum
modum sive talem legem

8 Papa cum cardinalibus si post statim provisionem honoratam occasione
provisionis pro arresto bullarum exigunt presto non excusantur a giezi-
tarum actibus patet 4 Regum 5 quod Giezi qui occasione sanacionis prophete ho-
noratam legitur exegisse cum similitudine arrestatores bullarum post
statim provisionem videntur pervertere igitur propositum verum

9 Arrestacio per papam et cardinales observata actenus super solucione primorum fruc-
tuum videtur sapere speciem symonie patet quia primo pertinet a radice estimacionis
precii adequantis temporalis pro spiritualibus prelatis sicut est in consecracione et benedictione quibuslibet
vel 2o a radice ambicionis vel avaricie in qua quomodo temporale velut motivum
principale intenditur dandi spiritualia ac tamquam finis ultimus in quo sistit animus
spiritualia conferentis quod magis sonat arrestacionis intencio et si ex radice non
sit symoniaca tamen quia communiter non iudicatur de intencionibus licet [illegible] presumpcione
iuris vel saltem hic sonat arrestacio racione similitudinis est suspecta de symonia
propter quod actus huiusmodi exprimentes propter conformitatem actuum symoniace estimacionis
tamquam symoniacos dampnaverunt igitur propositum verum

10 Posito bullatoribus dumtaxat ydoneis pro quos eandem bullam decenter of-
feratur [illegible] sub hac forma quod plus dabit ille habebit tales actus ex-
hibicionis presumpcione iuris reputatur symoniacus patet ex conformitate actuum
predictorum

11 Arrestacio bullarum super immediata solucione annatarum vel pro quota pecunie
est simpliciter iniusta nec aliqua lege per papam introducenda probatur quia tale
iniustum quilibet nullus vellet sibi fieri ut prius solvat fructus quam percipiat [illegible]

12 Supposito debito primorum fructuum adhuc arrestacio bullarum bullacionum
provisi ut se obliget ad solucionem illorum post percepcionem eciam pacificam
est actus symoniacus probatur quia est arrestacio rei personalis et racione generis

spualis scilz bullarum quibz beneficiatus iure dno pbat ad beneficiu 2 ad of
ficiu debitu ud e reale et tpale comutata ac expssa d actu ex
novi tpalis p spuali d actu symoniaco ut patet ex pbacoibz gols
ini pcedentib 1 ic

Casus e iste. ppa reservavit sibi et ecclie Romane fructus medios
primi anni omnium benefic. de quibz ppa pvidet. Officiales camere apce
consueverunt nulla provisione tali pvidendis tradere et eis scilz denegare
de dare litteras provisionis nisi impetrans se obliget iuramento 2 sub
excoicacoinis lata sine se submittat q pferetur ibidem in ipm si non
solverit infra annu a tpe possessionis adepte tal beneficii de quo sibi
p papa e provisu
Queritur de duobz primo utrum tal obligacio sit licita de iure
2o si talis impetrans non solverit infra annu 2m q se talio obligat.
utrum sit periurus. 2 ex excoicatus.
Videtur q non sit licita obligacio. qr tales obligacoines pactones
condiciones intervenientes in spualibz iura phibet sz non e dubiu
in pposito q tal obligacio intervenit in actu provisionis qr actus p
visionis intelligitur durare quousqz sortiatur suu debitu effectu
Et sic sive d pncipio provisionis sive d medio sive d fine fiat in tota
provisione intelligitur esse facta. et viciata una pte p obligacoine
totus actus provisionis redditur vicios. Ouia ac media sunt qbz
non venitur ad effectu provisionis sicut sunt hic apostolic. sicut e exe
cutoris ul subexecutoris provisio processus vel decretu sicut e in
possessione induco. ul admissio intelligitur pres provisionis
Et qr media sapiunt naturam suorum extremorum. et non e dubiu
tum a quo ipm provisionis esse ptate spuale eccliastica in ipo
conferente aut pvidente tum non ad que esse eciam cum
pvidetur de psona in tali benefic. qr benef. eccliastica non conferunt
intuitu psonarum qd non sunt iure pvati sz conferuntur intuitu
ecclie 2 non e dica q hic beneficiales sunt quid spuale rone
dotis extremorum/ergo p ipis obtinendis non debz intervenire aliqua
obligacio aut solucio sicut nec p ipis vendendis p c ad audiam
y de esse. Itm in provisione ora veniunt sunt quibz non pt pveniri
ad effectu provisionis 2 hic apca ecia d provisione includunt vz clauduntur

inter eundos professionis suspectos
Et sic etiam videtur dicendum ad secundum principaliter quia ex quo principaliter principaliter
obligatio talis non tenuit de iure nec etiam pena apposita tenet
videlicet ex contractu ut premium Et hoc est videndum si ista exceptio
est de iure aliquo et si solum est iniusta vel si de iure tenuit licet iniuste
fuit lata vel si non solum est iniusta sed etiam ipso iure nulla
Et in istis duobus dubiis petitur expeditio.

et c. si. si eo tempore li. vi. et mele e. ti. lrãs unde si ordo fratrum hospitalis Jerosolimi
observari debuit nõ re habuit ad hoc consequi ipsorum finis observans sz aliud hospitale
in aliis ptibus et illud imitari dz Jerosolimitanum pp. suum principium ad quod sequit.
licz 2m finem sit Cracovien. vl pragen. Ex quibus sequitur q fratres de pdcis
diversitatis se alioqui q ad hospitale mutaverit ordine et transferentes se ad
militiã vl ad alia patienda finalit principium et ipsum ordinem pdiderunt qz cessante
causa finali cessat effectus Sed contra hoc opponit. ostiensis in c. ad liberandam
de Judeis impte decisa que decisa fuit ẽmo tercii de passagio terre sancte qz osti.
glozat. et ibi super verbo quibusdam religiosis comendis d. q hospitalarii et
templarii ad hoc sũt spaliter deputati ut intendat continue et insistat defensioni
terre sancte unde multis privilegiis sunt decorati ut pz de prule. dilecti in c. porro
de deci. excepte tua. §. sed predecessor quia quidã finio decretalia decisa una cu glo. osti.
po. ibidem Jo. an. in novella Ex quo videtur constare qd sicut ibi sit 2 hic 2m
tenorem istarum lrãrum licitum erat eis ad militiã divertere contra infideles salvo ipsorum
ordine Jo. q ibi dicitur intelligit. de hospitalariis quorum ordo mutatis nõ recepit
nã licet essent psone ecclasiste et ideo inhabiles ad militia. xii. q. i. duo sũt genera
tamẽ pp. necitatem defensionis terre sancte ipsorum et etiã templariorum militiã etiã tolle
rauit put nõ. ibidem in glo. i. que licz loquatur de templariis tn eadem e ratio de
hospitalariis qr ista compatiuntur in Jure ut in Juribus allegatis et i. c. i. de vbo. signi.
li. vi. et ibi in glo. sz in quo Et ideo in favorem defensionis predc. ec[…]os recepit
in filios ppos ut nõ. c. dco. c. ad liberandã nõ tn pp. hoc sũt exempti a legi. et nõ.
de verbo. signi. venientes li. vi. Ex quo sequitur q istorum hospitalariorum est duplex
effectus unus pp. que sunt / alius pp. que sũt vl fuit milites 2 2m psupponit primu
tamqz fundamentu sicut actus 2s psupponit actu pmu et sicut accessorium suum principale et
p 9ns de nã istorum militum est ipos debere ẽe hospitalarios nõ solũ voce sz etiã signi
ficatione xxiii. q. ii. c. i. xxxii. q. iiii. dicit qz nõ sermoni res sz rei sermo dz esse
subiectus de verbo. signi. intelligentia / Cum aut natura istorum fratrum de prussia
non est talis qz non sũt veri hospitalarii sz sola denominatione sit dicuntur nomen
bene sibi attraxerunt sz vim nominis subtraxerunt qz hospitalibus nõ insistunt
sz armate militie nec morantur in hospitalibus sz in castris fortissimis et aliis
domibus non sunt pcures egenorum infirmorum sz sunt dñi provinciarum et castrorum
sicut notu est pmundum Et qz non sunt pp. hospitalia procuranda sz pncipal.
pp. militiã extendam nõ ad defendendum sz ad offendendum nõ p defensione tre
sancte sz ad occupandũ terras et dominia aliena sicut met fatentur p lrãs oms
lrãs / que de hoc dant optim testimon et apud mundum est notoriũ quod etiã
soli fatentur in cartulis ad iustificandum sua dominia impdita causa oblatis
Et ideo que dicunt. in Jure hospitalariis istis fratribus nõ conveniunt nec
pnt de ipsis intelligi tn non sit idem ordo hic et ille. diversitas enim principii
et finis facit diversitatẽ ordinis ut supra dictum est / et ad diversitatẽ causarum
sequitur diversitas effectuum. viii. q. i. in scripturis de conse. di. ii. qz corpus de supp.
olim. de elec. cu int universas et c. cu inter canonicos de conces. preben. cu in cau
li. vi. Preterea non conveniunt in fine principali hii 2 illi g° nec conveniunt in principio
pp. mutuaz consequentia qz sicut pmum trahit ad se suũ fine. ff. de le. iii. l. si quis
et xxviii. di. q. sic eo. finis trahit ad se suũ pmum dco. c. qz et ff. de addi. le. l. iii.
nã finis sine pn° esse non pt. spe. ii. pte desen. §. iiii. pueg ante [...] sz ecce Cum
ergo nõ conveniunt in fi. nec in pn° g° nec in mediis cu media sapiunt naturam extremorum
de dona. cu dilcus de app. inquisitioni / finis cu hospitalariorum est vsari circa hospita
lia tamqz circa ppriam materiam infirmis et peregrinis intendere et accessorie uo naturę

inminente militia exercere ats non sunt censendi ueri hospitalarij Unde spe. de instru. edi. §. fi. ad. Et etiam d. q hospitalarij seu orphanotrophi sunt quasi tutores pupillorum seu curatores adultorum et ideo faciunt quasi inuentarium. Horum aut aliorum finis solum est pugnare. Et ad contra isti fratres conueniunt cum hospitalarijs in esse militie ratione cuius sunt in iure priuilegiati ergo debent censeri eodem iure cum illis cum sit eadem ratio de transla. inter corpalia §. i. Sol. sicut effectus uel opus non attribuitur instrumento sed principali operanti xxiij. q. v. §. hinc notandum post prin. ibi nunquam glabitur serra contra eum qui secat in ea sic pugnatur. Et licet sit concessum ratione militie cuius non est esse per se sed in esse alteri et sequitur naturam sui principalis non attribuitur militie tamquam instrumento sed suo principali scilicet ordini Et ideo licet ista conueniunt in effectu militie et 2m q non in substantialibus conueniunt q cum conueni ut 2m effectum principalem dicitur simpliciter conueniens xxiij q. i. §. i. et ij. de elect. dudum 2o de appel. cum specialis xxiij. q. iij. sex sunt Preterea nec reuera in hoc accessorio conueniunt quia hospitalariorum militia fuit necessitas istorum fratrum uero est uoluntas sicut declarant omnes iste littere et ideo illorum militia tamquam laudabilis fuit approbata istorum uero tamquam uituperabilis est sacris canonibus reprobata et tamquam iniusta ex causa et ex causa patet xxiij q. i. q culpatur et q. ij. c. i. et ibi in glo. mag. Unde bus Aug. pacem habere uoluntatis est belli aut debet esse necessitatis Non enim pax queritur ut bellum exerceatur sed bellum geritur ut pax habeatur Itaque necessitas hostem deprimit non uoluntas xxiij q. i. noli Ex quibus sequitur q omnes littere quarumcumque libertatum exemptionum facultatum confirmationum et quorumcumque concessiones uel indulta qualescumque et qualiacumque a Ro. pont. uel ab imperatoribus siue Regibus uel principibus aut personis alijs concesse uel concessa istis fratribus sub nomine uel titulo fratrum hospitalis Ierosolimitani sunt surreptitie irrite nulle quia ipso iure atque false stato quia in ipsis notorie falsa causa exprimitur falso enim tales se appellantur cum re uera non sunt ab eo q res est uel non est oratio dicitur uera uel falsa 2m aristotelem in predicamentis nam cui non conuenit effectus nec nomen debet conuenire de pe. di. i. §. ii. ut xpus ait extra de uerbo signi. forus. i. q. i. c. ij. falsitas aut cause omnem dispositionem uitiat no. de affi. et consang. quia circa in glo. pe. Et per consequens patet q utentes istis litteris sunt tamquam falsarij puniendi ut c. ad falsariorum de crimine falsi et uide q dicta de hoc §. c. super uerbo instringere Et dico puniendi sine accusatore et sine alia probatione ex quo de hoc est facti euidencia ut patet ex inspectione Registri huius cause vide q no. in glo. n. c. de manifesta. ij. q. i. et posita in summa de falsa. §. qualiter probatio circa princ. et q dicta §. c. super uerbo instringere Euidencia enim patrati sceleris non indiget clamore accusantis de accu. euidentia ymo a nonullis asseritur nunquam fuisse in re publica aliquod hospitale sancte marie in Ierusalem constructum

Secundo ponitur ad differentiam fratrum hospitalis sancti Johannis Ierosolimitani ac etiam fratrum hospitalis sancti sepulchri Ierosolimitani ex quibus casus inc. interdicitos de dona. et dicunt illi Johannite q isti fratres Theutonici receperunt ab eis habitum quia a crucis ipsorum alba receperunt sibi mantellum album a mantello uero ipsorum nigro receperunt sibi crucem nigram Sed circa hoc potest non immerito dubitari de istis fratribus postquam notorium est primi dum ipsos non intendere hospitalibus sed militie et per consequens non esse eiusdem religionis cum hospitalarijs et constat ipsos esse professos cuius ergo Religionis siue ordinis existant cum professio sine alicuius Religionis esse non potest quia ista sunt idem in esse q probatur de religio. do. c. uiuo li. vj. in glo. sup uerbo professo Si dicitur q sunt de ordine militum quia propter militiam contra infideles exercendam iste ordo sed in ipsos est principaliter institutus ut dicitur in articulis supra in princ. prelibatis Ex quo uidetur sequi q iste ordo non est Religiosus sed potius secularis quia militia non est actus religionis sed potius magnificentie que est pars fortitudinis dirigens hominem circa negotia

bellica 2m tuliu po. rethor. et arlcz iiij. ethi. Religio aut e ps iustitie hns pem
nentiaz int' uitates morales inquatuz sz dirigit in eo q magis de ppinquo ordinat
et dirigit hominez ad deu quam alie uitates morales inquatuz sz dirigit ita ea
que directe z i mediate sut i honore dei et diui^m cultu sicut sut sacrificiu et
oblatões etc. Unde Tull'. po. Rethor. Idem asatorbus adiustiaz ptinet religio
pietas gratia vindicatio obseruantia et uitas. Sed posset dici 2m b. tho. 2a 2e.
q. lxxxi. ar. ij. q religio habet duplices actus quosda ppos et i mediatos quos
elicit p quos homo ordinatur inmediate ad solu deu sicut sacrificare adorare etc.
Alios aut actos hz quos pducit mediantibus uitutibus inferioribus quibus ordinat imperat
ordinans illos in diuinaz reuerentiam qz vtus que opus tenta fine imperat uitutibus
ad quas ptinent ea que sut ad finem. Unde Jacobi po. religio munda z i maculata
apud deum et patrem hoc est visitare pupillos z viduas in tribulatione eorum
sm pdcta actus religionis pducendu Impij est visitare pupillos et viduas in tri
bulationibus eorum est tn actus elicitus a miia que est inferior vtus moralis. In
maculatu se tene ab hoc seculo Imperatiue Religionis est Elicitiue uo temperantie
ul' alterius vtutis. Similiter de milicia est dicendu q ad religione ptinet
Imperatiue inquatuz sz est ad honore dei et diuini cultus defensione. Sed
contra hoc statim sequitur q clerici z pbri istorum fratrum non sunt eiusdem ordinis
cu istis laicis militibus. Ratio qz ipi non sut professi regula respcu milicie nec
sunt ad militiam ordinati et diuisitas cause facit diuersitate in effectu ordinis ut
supra in proxima notula igitur etc. Reuera no video q huic ar.to possit dari
so. Unde b. tho. 2a 2e. q. lxxxviij. ar. 1. dicit q status religionis est quoddam Status religionis
exercitiu quo quis exercetur ad pfectione caritatis. Sunt aut opa caritatis diuersa
quibus homo vacare pt similiter et diuersi modi exercendi. Et ideo religiones
pnt distingui dupliciter vno mo sm diuersitate eorum ad que ordinatur sicut si vna
religio ordinatur ad peregrinos hospitio suscipiendos alia ad redimendos captiuos
ul' ad uisitandu infirmos. Vnde e q in collationibus patrum Abbas nester distinguens
Religionum studia dicit quida summaz intentionis sue erga heremi secreta z cordis con
stituunt puritatem. Queda erga institutionem fratrum et Cenobiorum curam quosdam vero
dexij id e hospitalitatis delectat obsequium etc. Alio mo pt esse diuersitas Religionum sm
diuersitatem exercitiorum puta qz in vna religione castigatur corpus p abstinentiaz
ciborum in alia p exercitiu operum manualium ul' asperitate vestium etc. Sed quia
finis est potissimu in vnoquoqz maior est Religionum diuersitas que attenditur
2m fines ad quos Religiones ordinantur quia que attenditur sm diuersa exerci
tia et sm q. Et sicut maioritatem sic et diuersitatez Religionum oportet ex fine at
tendi. Contrario ex exercitio enim comparatio sm fine est absoluta qz finis quinimo
propter se sz 2a est respectiua qz exercitiu non propter se quitur sz propter fine 2m Jo. an.
qui hanc materiaz de Religionibus late tractataz p. b. tho. 2a 2e. reduxit ad summaz
in c. sane. de regula. z etiam d. m. f. Card. Flor. multu legaliter. Ex quibus
sequitur q lz tam clerici quam milites laici in dictorum fratrum conuentibus profiteantur
regulaz sti Aug.ni no tn propter hoc ipi clerici cu dictis militibus pnt dici eiusdem Religio
nis Ordinis uel etiam professionis. Ratio qz lz isti et illi Idem sunt pfessi non
tamen respectu eiusdem finis. Diuersitas aut finis facit simpliciter diuersitatez ordinis
ut supra in proxima notula. Identitas aut regule no facit identitatem in Religione
qz plures religiones distincte ut fratrum predicatorum minorum hospitalariorum etc. hnt
eandem regulam bti Aug.ni sm quia tria substantialia ordinis profitentur.
Ex quo infertur q clericorum huiusmodi facta professio in manibus laicorum pdictorum est er
ronea z iuri nali Juri inimica. Dico primo erronea qz contra prohibitionem generalis
Concilij facta de quo in c. fi. de religio. do. q prohibet ne quis profiteatur Religi
one nisi post ap. approbatam Idem in p c. vnico. e. ti. li. vi. i. Rf. z ibi Jo.
an. in nouella post Jo. monachi. Idem dns petrus de ancarano colligens q
illud q agitur contra prohibitionem constitutionis non valet no obstat i contrarium

de mat. conit. contra interdictum etiam ptotum soluit post Bar. et Jo. mōchi q si co
stitutio prohibens non procedit ultra q fit contra non valet. C. de legi. l. nō dubiū
ult^a si illud procedit illud suabitur vide q nō nōt^e de spon. du. c. tua et p Jo. an. de re
gula ad aplicam super ūbo obtinet. Preterea cohere et iungi nō pnt quibus stu
dia sunt diuersa. xvi. q. vii. in noua actoe et hoc uerum in claustralib. s^m Jo.
an. qui hoc nō. in c. cū deputati de iudi. sup ūbo studijs et ideo q homines diuse
psessiones siue dispar facultatis non debent sociari in vno officio de elec. cū causam
hoc uerum q non debent sociari collegialit^r ut sint vnū corpus ul' colle^m s
ut singuli non prohibentur ut puta q sunt arbitri ul' iudices &c. s^m d. m. f.
Card. flor. in cle. i. de elec. post pau. Dixi etiā q sit naturali iuri inimica
talis professio qz naturale est cuilz agenti ppt^r finez omnia que sub ipso continet^r
dirigere ad eundē finē sibi pncipalit^r constitutū nam finis trahendo ad se suū
pncipiū iuxta alle^{ta} in pxīa notula etiā trahit omnia media que sub ipso pncipio
tamēn sub eodē gene cōtinetur qz media pticipant naturā suorum extremorum. xlv.
di. disciplina. xxiii. q. iii. sex sunt de offi. custo. c. i. de dona. ap^{ta} nec media
pnt esse sine sub extremis de app. inquisitioni de dona. cū dilectus. ff. de libe. et
postu. l. iii. §. an heredis & § interim. Non pt igitur clericus p uotū obediē
subiectus laico ad aliud dirigi nisi ad ea que sunt militie et p ons' inē cōueni
entia ordini clericali. xxiii. q. viii. cleri. et c. hijs aquibus. Non enim pt idem
ordo sine eadē res aut corpus diuersis iure censeri de decimis. cum in tua et q ibi nō
ff. de usucapi. l. eum qui. Si enim dirigeretur ad aliud ex que principaliter se
quit^r iam in ordio diuersitas ordinis et p ons' ex diuersitate effectus diuersitas cause
Si uero ad nichil dirigitur erit inutilis et desperata talis obediē psessio. Ex q^o
sequitur q etiā uotum huiusmodi clericorum quātumcumque dicatur solempnit^r emissum
eos non obligat ad istius Religionis obseruantiā ymo ad nullius Religionis simplicit^r
eos obligat de quanto intendebat istā specifice dumtaxat profiteri et nō aliā pp^r primo
est regula nemo pt de re. iur. li. vi. et q nō. ibi do. et recitat Jo. an. super ~~uerbo~~ glo.
ii. qz si disponens siue uouens ul' profitens sciuit impossibilitatē puta iuris con
sentire nō vide^r ff. de ac. et obli. non solum. si ignorauit impossibilitatē error
impedit consensum. ff. de iur. om. iudi. si p errorem. ff. de iudi. l. ii. deficit g^o
naturalis obligatio deficiente consensu et p ons' contra rationē voti ē talis
Resp. professio. Votum enim s^m Jo. an. in nouella de uoto. c. vnico. li. vi. est alicuius
boni cum deliberatiōe facta pmissio. xxvii. q. i. de uiduis ii. de re. cū mala ul'
de bona sine deliberatiōe non obligat s^m Ray. et Goff. ad hoc de uoto. c. ueniens
de regula ad ricaz et e. ti. c. constitutionem insi. li. vi. (Nota que hoc determinat scz si
hunc ordinem intendebat profiteri et nō aliū nō est obligatus) s^m archi.
pro scdō facit glo. que incipit quo ad recipiente dtō. c. vnico. de rel. do. li. vi.
que hoc determinat scz si hunc ordinem intendebat profiteri et nō aliū nō est ob
ligatus aliās sic et credo^r ei qz nō est verisimile q sit immemor sue salutis
i. q. vii. sanctimus allegat ad hoc Guill. qui hoc prosequit^r in spe. de statu
mona. ß. xix. et ß. xl. archi. alle. q deus cor interrogat. xxiii. q. v. si quid
et de re. cum voluntate de sen. exco. Et ratio huius est qz hoc casu iste profite^r
ea substantialia religionis scz obedientiam castitatē et paupertatē et etiā modum
ß viuendi s^m talem regulam &c ppter istam religionē quā ingredit^r aliās nō fac
turus si igitur pncipale nō tenet nec etiā accessoriū de fide instru. inter dilectos
secus ubi appet istum vitā voluisse absolute mutare qz hoc casu licz nō obligat^r
illi religioni tamen obligatur ordini ingrē ut in c. nō solū et se. de regu. li. vi.
Ex quo etiā sequit^r q si talis professus dimisso huiusmodi religionis habitu redeatur
ad seculum non ppter hoc sniam excois incurrit con^a religiosos relinquentes sue

religionis habitu a iure lata in c. ij ne cle. vel mo. sed in glo. super verbo instituant.
Ratio ponitur ibidem in glo. ij quia intelligitur de hiis qui profitentur tacite
vel expresse Religionem approbatam per se. ap. de voto c. unico li. vj. Et inde est
quod si laicus professus huiusmodi ordinem vel etiam clericus non dum in sacris ordinibus
constitutus post huiusmodi professionem matrimonium contraxerit tenet utique matrimonium
post contractum non obstante tali professione probatur clare per c. voti de vo. et
vo. redem. li. vj. et Ratio huius est quia non est una de religionibus per se. ap. approbatis
et hoc etiam glo. ibidem approbat que incipit ergo si profitetur dicit quod hoc
verum si quam profitebatur iste credebat illam fuisse approbatam. Non obstat
hiis dictis quod supra premissi super illis fratribus de Urbano papa iiij qui dicit fecis-
se hanc regulam et modum vivendi in qua sunt primo clerici et milites pro-
fessi et conventuales secundum Io. an. quia presupponit Religionem utique conventuare quo
ad finem Religionis principalem ut patet quia sed in operibus dictum principalibus et
quantum ad vitam activam inter ipsos clericos et laicos circa diversitatem professionis
que solet esse materia discordie quia secundario et accessorie non repugnat laicis pro-
fessis militia in casibus notatis qui non semper evenerint que admodum dictum est
supra de hospitalariis fateor quod ad militandum etiam potest religio principaliter institui
personis ad hoc idoneis sed laicis non clericis sicut dicit b. tho. non propter aliquid munda-
num consequendum sed propter defensionem divini cultus et publice salutis vel etiam
pauperum oppressorum qualis non est istorum fratrum militia sed potius est pro eorum
ad acquirendum huiusmodi magna dominia et ad opprimendum proximos prout omnes
eorum iste libri et ipsa confessio declarat luce clarius et ergo dicit ibidem b. tho.
quod hec militia que est propter aliquid mundanum tenendum est omni religioni contraria
2a 2e q. clxxxviij ar. iij Io. an. et doc. secundum eundem in c. Sane de regu.
Et quia vitium religioni contrarium est superstitio sequitur necessario quod hec militia non potest dici
Religio sed superstitio. Superstitio enim secundum glo. ad collo. ij est qui traditioni huma-
ne nomen religionis applicatur. Nam quod quod quantum de se est non pertinet
ad dei gloriam neque ad hoc quod mens hominis deo vacet aut quod carnis in ordinate concu-
piscentie refrenentur aut etiam si sit preter dei et ecclesie constitutionem vel contra con-
suetudinem communem que secundum aug. pro lege servanda est totum hoc inultum di-
vino reputandum est superfluum et superstitiosum secundum b. tho. 2a 2e q. xciij ar. ij
Intrando profundius hanc materiam pro evidentia clariori est advertendum quod in Reli-
gione triplex potest esse consideratio. Una quo ad ipsum religiosum qui se subicit. Alia vero
dei cui se in holocaustum sacrificat secundum tria bona que habet sed secundum animam in eo
quod voluntatem propriam altius obedientie subicit quo ad corpus regularem disciplinam
assumit quo ad bona exteriora quibus renunciat et ista tria sunt substancialia cuiuslibet
religionis probatur de sta. mo. c. cum ad monasterium ad fi. Alia est consideratio qua per activam
vitam ad proximum ordinatur sicut est quod dicit primo rethorice et ysidorus viij li. ethi. dicit
quod religio appellata est quia eam uni deo religamus cuncta mentis ad cultum divinum vinculo
servienti hec religio sit in principio uniuscuiusque religionis ut in baptismo xpi. et vocatur
xpiana religio vel in specialibus religionibus cum quis obligat se ad ea que religionis
sunt secundum aug. vero x. li. de civi. dei Religio dicta perhibetur a religendo
deum quem amisimus negligentes. Et unaqueque religio dicitur ipse imputat ordinem
ad deum ipse enim est cui principaliter alligari debemus tamquam indeficienti principio ad quem
etiam nostra electio assidue dirigi debet sicut in ultimum finem. Ideo religiosi secundum b. tho.
ipse dicuntur qui totam vitam suam divino cultui dedicat mundanis negociis se ab-
strahentes sicut contemplativi dicuntur non qui contemplantur sed qui contempla-
tivis totam vitam suam deputat. Quantum igitur ad primam considerationem quo

superstic
Nota

ad religionis inicium supradictum est / sed quo ad religionis statum licet tempore
defensionis terre sancte expediebat religiones ad militandum institui secundum b. tho.
propter defectum principum qui tunc erat ea militandi quasi continua et frequentiam
bella necessitas exigebat sicut adhuc videtur sub ordine ca in hospitalariis de Rodis
Nunc tamen cessante causa in aliis nec institutis que solum stant ad ocia ex-
pedit tollerare / quemadmodum iste omnes littere probant istos fratres esse ociosos et ne-
dum inutiles sed nociuos in eo quod cum causa necessitatis religiose militie exercende
ipsis defuerat converterunt se ad miliciam ad augendum diuitias ad acquirendumque
magnarum terrarum dominia cum notoria iniuria aliorum Et ideo dicit b. Jeronimus
B ad Eliodorum Episcopum sunt ditiores religiosi quam fuerunt seculares possident opes
sub xpo paupere quas sub locupleto diabulo non habuerunt / suspirat eos ecclesia
diuites quos tenuit mundus ante mendicos quod b. tho. intelligit in q. allegata
proximo ar. vij. vbi sunt superhabundantes diuitie quemadmodum est in nostro proposito
sito que habentur quasi proprie vel per quarum abusum etiam singuli de comunitate super-
biunt et lasciuiunt Et ideo secundum b. tho. tales vitium falsitatis incurrunt qui exte-
riorem cultum deo exhibent contra modum diuina auctoritate ab ecclesia constitutum et in ecclesia
consuetum 2a 2e q. xciij. ar. 1. Quod autem religio apud latinos dicitur hoc apud
Ydolatria grecos latria nuncupatur Inde venit ydolatria est et est cum seruitus soli deo debita
creature exhibetur ut puta terris et dominiis acquirendis que ad dei gloriam
non pertinent nec ad hoc quod mens feratur in dei reuerentiam aut quod carnis inordinata
concupiscentia refrenetur que sunt finis diuini cultus. e. q. ar. ij. Et in quantum
id quod est diuino cultui per professionem deditum subtrahitur sacrilegium perpe-
tratur / et quia voti impletio ad fidelitatem pertinet quam tenetur homo deo ratione dominij
et ratione beneficij secundum b. tho. voti igitur fractio que in esse videtur huic statui
est quedam species infidelitatis ecclesiastice 1. c. Si quid vouisti deo redde displicet enim
fidelis et stulta promissio dei. q. ar. iij. hec autem omnia fractio in esse huic generi
hominum probant euidenter eorum iste littere et per omnes istorum fratrum vitam quam propria professio
diuinis mancipauit seruitiis auaritia que est ydolorum seruitus secundum apostolum cultu
bellico occupatam miserabiliter prophanauit et hoc quantum ad primam consideratorem
Quantum vero ad 2am consideratorem patet quod est nomen dei quod hoc errore
prouocatur et tamquam heretica pertinatia blasfematur vide j. c. c. super verbo
catholice fidei Sed quantum ad 3am consideratorem patet dicit beatus doctor 2a 2e
q. Clxxxviij. ar. ij. quod religionis status ordinatur ad perfectionem caritatis que se
extendit ad dilectionem dei et proximi ad dilectionem autem dei directe patet vita contempla-
tiua que soli deo vacare desiderat / ad dilectionem autem proximi pertinet vita actiua que
deseruit necessitatibus proximorum Et sicut ex caritate diligitur proximus propter deum ita etiam obsequium
delatum in proximos redundat in deum secundum illud mt. v. quod uni ex minimis meis
fecistis michi fecistis / Unde et huiusmodi obsequia proximis facta in quantum ad deum
referuntur dicuntur esse sacrificia quedam secundum illud ad Ebre. ultimo. Beneficentie et
comunionis nolite obliuisci talibus enim hostiis promeretur deus Sed quia eui-
denter constat ex productis in iudicio dictorum fratrum et actitatis in quibus ex-
presse confitentur quod ipsorum ordo ad exterminandum infideles et ad occupandum
ipsorum bona et dominia est institutus et hec secundum ipsos declarat eorum presentes littere
Sequitur necessario ipsorum statum non esse ad perfectionem caritatis sed potius crude-
litatis non ad beneficentiam ostendendum sed ad seuitiam exercendum non ad subueni-
endum proximo sed ad nocumentum inferendum quod est nimis erroneum in Reli-
gione xpiana et repugnans dilectioni dei et proximi ac ipsi euangelice veritati Igitur
est euidens statum ipsorum non esse alicuius religionis sed si licet inferre sequitur
hanc esse sectam erroneam in dei etiam nullomodo tollerandam Licet enim peccatum infide-
litatis sicut et aliud quodlibet peccatum in homine pateretur diligendum non est secundum naturam

tis humana secundum quia ad ymaginem ad similitudinem dei factus est homo ex caritate
propter deum diligendus est iuxta preceptum domini luce x et mathei vij c. de peni. di. i. ij.
ergo si caritate vide in c. proximos et et c. se. e. di. proximos autem tunc diligimus
sicut nos si non propter aliquas utilitates vestras non propter speranda beneficia vel accepta
non propter affinitates vel consanguinitates sed propter hoc tantum quod sunt nature participes dili- natue
gamus et ibi glo. ordinaria in verbo participes dicit quod ubi et creatorem proximi
nostri sunt et ideo sunt a nobis diligendi sicut nos id est ad id ad quod nos Et ideo
licita admittunt conversatione cum infidelibus et ad mensa sedere cum eis ut eos possu-
lucri facere xi. q. iij. ad mensam Et autem non possunt eis possessiones et dominia
eorum auferri quia deo auctore et iuste ea possident vide de hoc in c. c. in verbo que-
cumque loca et in verbo xpianos et super verbo pietate etc. Preterea quod ipsorum bel-
lum cum infidelibus et etiam fidelibus hac occasione semper fuit in iustum vide infra
c. c. super verbo ferventer et in verbo insistatis et in glo. se. Dicere ergo secundum quod
dicunt isti devoti homines quod iste ordo pro istas vias est institutus ad exterminandum
infideles et ad recipiendum eis bona ipsorum etc. quod est hoc aliud dicere quia quod iste eorum
ordo est institutus vel fundatus super homicidio furto rapina et latrocinio certe ne-
cessarium est hoc fateri quod tamen offendit non modicum pias aures et tamen sit dictum quo ad
theoricam et quo ad consideratione tantum Et quia dicit philosophus qualis unusquisque
est talia facit et talia operatur Ideo viso aliqualiter de theorica istius miranda or-
dinis expedit practicam etiam videre dicit enim veritas evangelica a fructibus eorum
cognoscetis eos luce vj c. de quibus fructibus vide quod dico in c. c. in verbo prussie
et in verbo livonie et in verbo cetimus predibus et in glo. illas huic Restat
modo videre de possessionibus terris et dominiis per ipsos acquisitis quod sit iure acquesitis
per rapina et quod iure de aliis que modis licitis sunt quesita de quo vide in c. c. super
verbo vobis et in verbo domini vestre et in verbo possidendus sed plenissime in verbo
acquisita et se. quia glo. iunge huic verbo et eius de istorum fratrum ordine bene expedita
Deinde est videndum utrum possint vel debeant aliqualiter ab ecclesia tollerari de quo vide
infra c. c. in verbo presupserit ultimo referenda est conclusio de non iure ipsorum etc.

Operis . scilicet pugnandi cum infidelibus quia de alio opere non potest intelligi ut declarat
sequentia quod sit evidentius declaratur nam ut narrationi debite aptetur petitio
tamquam consequens ex premissis rethorice persuadentibus sic resolue vide quod concludit pe-
titio certe ut dentur omnes terre ille videlicet que cum subsidio xpianorum possunt eripi de
manibus paganorum que causa suadet hoc vel ratio certe hanc ponit narratio scilicet
quod ad hoc insistunt ut fidem amplient ibi etc. dicit quo modum declarat operis evi-
dentia de quo opere intelligis habet evidentia certe ut talia sint subiecta qualia
permittunt eorum predicata ff. ad l. aquil. si servus servum extra de fide instru. in te dilecte
adsi. sed quo opere concludit petitio que est causa narrationis de eodem intelligenda
est narratio et non de alio quia intelligentia verborum ex causis est assumenda dicendi
de verbo. sugni intelligentia et c. in iiijs facit xxij q. v. humane aures. i. q. i.
marchion sed de bello faciendo cum paganis dicit petitio ergo de isto etiam opere intelligitur
narratio nam sequentia habent trahere sua precedentia et quecumque econverso ut xxviij. q. ij.
egressus. xxvij. q. viij. aptius et ibi glo. si tamen si. Quia si evidentia operis
accipetur hic pro alio opere quia pro bello ista narratio sue petitionis effectum non in
ferret quia ex forma petitionis formanda est sua de actu qualiter et quando i. de Sy-
monia. licet heli verbi gratia Illud dictum scilicet vos insistitis ut fidem amplietis po-
namus pro predicatione etc. non ergo infert sufficienter istam quod ideo dande sunt vo
bis terre quas cum subsidio xpianorum eripere potitis etc. quia responsum est con
formandum petitioni ff. de interroga. acti. de etate. de fide instru. c. inter dilectos in glo.
argumentum ymmo una est impertinens ad aliam

Evidentia . Sciendum quod evidentia est de aliqua re certitudo sine aliqua hesitacione

probat hoc tex. in c. cum contingat de rescp. et c. auditis de i[n] inte. resti. Et quia d[ic]x[i] pot esse tertio / una que sit sp[irit]ualis de re corporali / alia rationi unius ex alio insenti et s[ecundu]m h[oc] duplex est evidentia s. f[ac]ti sive op[er]is et evidentia probationis sive iur[is] / Quod qua aute hoc opus pugnandi exercent hic no[n] exprimit no[n] tamen silere debuit cum omnis qui gladium acceperit sed sua aucte gladio p[er]ibit Mat. xxvi. xxiii. q. iiii. tres p[er]sonas ad fi. unde Jo. an. et d. meus Card. flor. in c. sane de regula sequendo b. tho. de aquino scribunt q[uod] licet religio non sit iustificatur institut[a] ad militandum quod religiosis p[ro]pria aucte liceat bella gerere sed solum aucte p[ri]ncipis vel ecclesie / ad hoc enim quod bellum sit iustum inter cetera requiritur auctas principis sive iudicis xxiii. q. ii. iustum bellum p[re]sumitur iustum nisi probetur tamen ista qualitas tamq[uam] ab extrinseco adveniens no[n] presumit[ur] in esse nisi appareat iuxta no[ta]. Inno. in c. dudum de p[re]sump. / debebat ergo exprimi hic auctas / sed nec sufficit sola auctas ad iustificandum istud bellum nisi etiam etia causa belli iusta appareat quia non sufficit narrare factum nisi causa narretur no[ta]. de rescp. ditans. i. maxime cum bellum in se consideratum est de genere malorum tamq[uam] offensiuum p[ro]ximi in lege d[omi]ni prohibitum sed non occides p[er] quod omnis violentia prohibetur xxiii. q. v. dicit d[omin]us potius p[re]sumitur in iustum in dubio iuxta illud Omne malefactum p[re]sumitur actu de p[re]sump. c. i. anglo. fi. ad fi. quia in huiusmodi prohibitis sp[eci]e intelliguntur prohibita nisi inveniantur concessa ad hoc glo. magna in c. inter corporalia de transla. prelatorum ad fi. debuit ergo causa exprimi legittima et dicta ca[usa] proxima et finalis non remota de qua infra in hac littera quia illa impulsiva et remota bellum non iustificat Ratio quotiens due cause concurrunt i[n] eundem effectum una ut proxima alia ut remota iste effectus est a causa p[ro]xima nominandus de cons. preben. quia diu sitate et no[ta]. Inno. de testi. testium C. de re. p[ri]mu. explanato Ex q[u]o igitur de iustificatione belli huiusmodi istorum hic non apparet nec belli evidentia nisi iusti p[otes]t esse causa admonendi iuste cum contendentis ad ea que infra impeti[ti]one concludunt[ur] et hoc ideo ne vicium honor remuneret lxxxiii. di. nemo consequens est istam litteram esse falsam

declarante. vide qualis virtus istius l[itte]re papa sedet anime vel p[re]suri p[ote]st p[ro]pria in nimis in hac l[itte]ra vel in sequenti et videt istos fratres pugnantes cum infidelibus in partibus orientalibus et livonie etc. p[er] C. dietas vel quasi distantibus a papa quod aliter operis evidentia sibi declarare non potuit nisi opus pateret sensibus corporalibus quod ondit virtus vocabuli Ex tali enim evidentia operis surgit notorium facti etiam quo ad illos qui ibidem in loco existentes non videntur et ideo in diffinitione p[ri]mus ponitur cum d[icitur] notorium facti est publica seu famosa insinuatio vel p[ro]clamatio omnis ex evidentia rei p[ro]veniens que nulla p[otes]t tergiversatione celari s[ecundu]m Jo. an. in c. vestra de coha. cle. et muli. Unde licet in partibus Livonie etc. sit huiusmodi operis evidentia vel etiam notorium facti tamen p[ro]pter locorum magnam distantiam repugnat hoc idem esse credens p[re]suri evidentia operis vel etiam notorium facti nisi probetur esse notorium ad quod optime facit c. ad nostram. 3o. de iur. iur. et tunc p[ro] notorio p[otes]t b[e]n[e] reputari hoc et tenere non p[ro]pter evidentiam operis sed p[ro]pter evidentiam probationis quo casu dicitur potius notorium iuris sed non facti s[ecundu]m ea que notant[ur] p[er] doc. dd. c. vestra / Revera melius dixisset manifesta operatione declarante quam quod dixit operis evidentia declarante quia manifestum est quod oritur ex publica insinuatione et con et scientia paucorum quod no[ta]. in c. vestra de coha. cle. et mu. s[ecundu]m Jo. an. verum quia cum agitur ad condempnationem alicuius manifestum debet probari antequam aliquis condempnetur de consang. et affini. super eo. xi. q. iii. eorum qui accusant[ur] hic aut agitur ad penam per hanc litteram sed ad privationem terrarum etc. ut infra sequitur / certum est quod hec l[itte]ra vim cause condempnationis obtinet concedens licentiam spoliandi infideles Ideo manifestum hic non sufficit nisi probetur ideo patet istius littere falsitas

bello

notorium

vacat
distancia repugnat hec quidem esse pussi evidens evidencia operis vel notorii
facti licet pro notorio possit eciam reputari hoc et teneri ut adquod non puplice
hoc esse notorium nec ista notorietas putata sufficit admovendum animum
concedentis vero patet istius vel litere falsitas vacat

Alexander Episcopus servus servorum dei Dilectis filiis Magistro et fratribus hospitalis sancte Marie Theutonicorum Ierosolimitani Salutem et apostolicam benedictionem

i. Adhuc i. adhunc finem principalem ut sequitur infra hujus autem finis non potest esse causa efficiens istud opus cum hic insistit quod bellum non est adhuc institutum ut paganorum cultus fidei amplectatur sed ut tactum est est institutum propter duo vel propter injurias propulsandum vel propter vindictam rebellium inferendam xxiij q i militare Rebus aut intendendum videndum

est ad eum finem ad quem destinate sunt vel institute non de app. ad nostram de accu. inquisicionis in ele. de religiosis do. quod contingit sed excipitur et de penis quamvis li vj. Et que inducta sunt ad unum effectum non debent induci ad contrarium ff de adi. le. l. legatum i utilitatis fa. xxvj di. de inde xlv di. licet xvj q i. legi xij q ij. civitatem de re iur. quod ob gratiam li vj. Hec eciam finis iste quantum de se et potest bellum efficere contrarium probatur xxiij q i noli ibi non enim pax queritur ut bellum excitatur etc. Et ex quo patet quod cum per effectum debet probari aliquid aut contrario xij q ij inter xxiij q i non auferamus quod evidencia hujus operis militandi quod nec est causa nec effectus respectu hujus finis nullomodo potest nobis declarare quod adhuc finem insistat etc. quod non probat hoc esse quod alibi contingit abesse de transla. metropolita et ubi magis quam eum si. Et quod iste finis de quo hic agitur non potest esse hujus operis scilicet militandi vel pugnandi causa principalis licet sit forte finis operantis et bellantis non eciam utique dis posita causa hujus operis que debet attendi non autem causa impulsiva operantis de ma. et obe. solite xxij q i dixit dominus de quest. ementi. ex parte ij et l. non inquam ff de acqui. et ri. do. sequitur racio quod ex evidencia istius operis non potest esse evidencia hujus finis Et nec eciam iste finis potest dici operantis et bellantis tanquam primarie intencionis et ultime in execucione hec autem intencio nisi deducatur aliquid operis nobis est incognita cum solus deus est cognitor et iudex xxxij di. erubescant Et hoc proprietati mencium que altius videre aut cognoscere non potest xxxiij q iij dubius quod ix q iij alia que ex de usuris consuluit. adhuc patet quod hujus cause falsitas quod evidencia hujus operis hunc intellectum declarat quod isti deberent hunc finem intendere et de quibus evidenter concludi quod ista littera se ipsam destruit quod falsitas etc. causa dispositionem falsificat quemadmodum falsa causa viciat graciam de rescriptis in presencia cum primo de re iudi. cum Bartholdus et Io. an. et ca. pastoralis in ele. Et contra videtur quod cum enim animus habet cognosci per effectum operantis ut in re. estote de re iur. et constat hic per evidenciam de effectu scilicet quod reducti sunt infideles ad fidem in partibus Prussie etc. operacio

istorum fratrum sequitur quod isti intendunt cultum fidei etc. Secundo quod finis non est operis
sed effectus operis iam perfecti quo opere cessante tamquam principali cessat eius culdem
tamquam accessorium dependens aut adprincipia non valet arguitur. Iam licet ex effectu
cognoscitur animus operis precedentis xliii. di. c. i. ex de his c. ii. li. vi. ff. de
his qui non insa. l. ii. § ignominiosa. non tamen ex eodem effectu cognoscitur qualis
est intencio operis subsequentis quia contrariorum contrarie debent esse cause xxxii. di.
hospitalium. Vel solue aliter constat hinc principale negocium esse in presentiam et si
quod probat ista verba in littera ad hoc insistunt i. ad huius finem ut cultum etc. ergo
per responsionem ad primum talia etiam debet esse in eo tamquam principale tamquam accesso
narum sequencia sunt principalis per regulam accessorium de re iur. li. vi. § illa que
facta sunt non possunt iam non esse fieri nec possunt fi. sequitur non sunt ydonei
ad promocionem huius negocii et pono littera de illis non potest intelligi

k. **Feruent** Iste feruor est crudelitatis non caritatis ut declarat hic ista littera quia
petunt terras quas per violenciam possunt eripere etc. allegatis supra hic in ista nar
ratione quia huic operi feruenter insistunt etc. quod est crudelitatis que reproba
xxiii. q. iiii. quis et q. v. c. unum solum, nichil enim inhumanius, nichil enim
nocendi fit de sed omnia consulendi caritate xxiii. q. v. prodest fratribus et c.
ta. q. i. noli. Et quod ex caritate agendum est non ex furore xii. q. ii. frater
nitatis, sequitur talia bella semper fuisse iniusta exactiones quod tamen fit non propter necessitatem
sed propter voluntatem pugnandi xxiii. q. i. noli ubi ponitur verba beati Augustini qui
pacem habere voluntas est bellum aut debet esse necessitatis non enim pax queritur ut bellum
exerceatur sed bellum geritur ut pax habeatur itaque necessitas hostem deprimit non
voluntas etc. Et ex hac littera sequitur istorum fratrum crudelitas et narrantium
falsitas scilicet quod hoc modo cultum fidei insistunt etc.

l. **Insistitis** sed non per apta media quia per iniusta pugna ut sed dicam est per quo
sciendum quod bellum dicitur iniustum v. modis quos profert glo. summa xxiii. q. ii.
c. i. scilicet ratione persone ut si sunt persone ecclesiastice quibus non est licitum fundere
sanguinem e. ca. q. viii. clericis et c. his a quibus. Secundo ratione rei ut si non est de re
petendis rebus vel pro defensione patrie ut e. ca. q. ii. c. i. et q. viii. si
nulla. Tertio ratione cause ut sed in priori notula quia sit sola voluntate non necessitate
pugnatur. Quarto est iniustum ex animo ut si non ulciscendi fiat ut e. di. q. i. quid
culpatur. Quinto si non fit auctoritate principis dco. c. quid culpatur et e. q. ii. c. i.
quid culpatur alia ad hoc vide e. q. i. in glo. ita qui repellere Et contra sit
v. petita requiruntur ad hoc quod bellum sit iustum quod profert constituitur in summa
Ray. de peni. et re. § quibus et qualiter v. quod de rapina. hoc autem bel
lum istorum fratrum impositum est iniustum quatuor modis ut patet ex hac littera
et etiam in aliis locis supra. Primo ratione rei quia non est pro defensione patrie
nec pro rebus ablatis repetendis sed pro alienis terris invadendis et rebus
usurpandis et sic est iniustum ex animo xxiii. q. i. quid culpatur. Tertio ex causa est
iniustum ut patet in notula proxima precedenti. Quarto ex auctoritate quia non explicuit
que tamen hic exprimi debuit ut sed in notula superius evidencia patet igitur
in ipsa deficiunt et ponens patet prius sunt hic falsitatis

m. **Cultum** Iste est finis principalis de quo hic agitur secundum verba istorum
narrancium licet non secundum mentem ut declarat ista littera. Nam iste cultus
sit in cultus et in sculptis quod fit per crimina. Unde legitur in canone quod aut
xlv. di. nova vero atque inaudita est ista predicatio que verberibus exigit
fidem cum tamen veritas clamat neminem esse cogendum ad bonum non suscepturum
xxiii. q. vi. c. i. et in glo. summa Et in c. Erunt Iudei ex de iude. ad hoc
de Christi fidem hec non traditur qui ad principia baptisma non spon

tamquam si vi cogitur pueniret ubi predicitur et in glo. i. quod nullus ad fidem cogendus est xxiii q. v. ad fidem quod fides ex caritate et nunc d. xlv. di. de iudeis et c. qui aut et c. qui sincera non enim talibus invitis saluandi sunt sed volentes ut integra sit forma iusticie deo. c. de iudeis ubi ponit racio huius dicti. Sicut enim homo proprii arbitrii voluntate serpenti obediens periit sic vocante gracia dei non vi sed libera voluntate propria mentis conversione quisque salvatur. Sunt tamen mali in cholonis excitandi quoque exhortacionibus

[f] Operis evidencia [g] declarante [h]
quod vos [i] ad hoc [k] fueritis [l] institutis

deo. c. qui sincera quoque similiter xxiii q. iiii. c. ultimo et qualiter hoc intelligatur habetur extra de bap. maiores et deo. c. qui sincera et c. de iudeis Et quod deo. c. qui sincera dicitur sic ad literam Qui sincera intencione extraneos i. infideles a christiana religione ad fidem rectam cupiunt adducere blandimentis debent non asperitatibus studere etc. constat autem hic dictos fratres aliud facere scilicet per bella et oppressiones ut in [illegible] et contrario per deo. c. quod est in [illegible]; constat eos non hec sincera intencione ad cultum fidei quod etiam expresse ibidem declarat litera cum subditur Nam quicumque aliter agit et eos scilicet infideles sub tali velamine a consueta ritus sui volunt cultura removere suas illic magis quam dei probantur causas attendere Quarum sequitur falsitas huiusmodi in eo quod dicti fratres ad hoc principaliter insistere ut cultum fidei etc. Et quare infideles non debent duci ad fidem asperitatibus Respondet ibidem scilicet neque enim mente reddita vice plano poterunt revocare pellat procul adversitas Unde contigit sic in facto istius sub presencia cum dicti fratres terras liberas Samagitarum tunc infidelium suorum vicinorum que se tuicioni domini Wladislai Regis Polonie recommendaverant multo studio frequencia hec apprehendebant et causa donacionem per prefatum Regem importune exigebant asserentes se ius hec ad acquirendum gladio non solum illas sed omnes alias terras dicti Regis et sui fratris scilicet terras Lithwanie Russie etc. Neque recompensacione huiusmodi donacionis vellet quo ad alias terras proprias dicti Regis prefato suo iuri et titulo cedere eumque et fratrem suum in eisdem terris deinceps non turbare prout [illegible] fatetur in suis articulis supra in 1a [illegible] notula memoratis Et quod dicto Regi et suis progenitoribus in prefatis suis terris multis annis continue non sine grandi atrocitate diversas molestias inferebant ut patet latius in [illegible] contentis Credens prefatus Rex tamquam neophitus et laicus indoctus hec esse ewangelium ymo et non nulli antiqui christiani qui docti videbantur et prelati propter istorum fratrum bellandi usum et christianorum affluencia vitare putaverunt quod cum auxilio christianorum possent per suas terras propriis rapere iuxta tenorem privilegiorum suorum literarum ad eundem suarum terrarum particula dictas Rex voluit per pacem [illegible] hoc pacto comparare dictas terras in eum transferens eas donaverat pro quibus longo tempore in pace [illegible] licet revera nulla fuisset donacio ipso iure tamquam a [illegible] ubi tanto dolus causam dedit contractui et [illegible] consensus non accessit ut patet in actis [illegible] expressa tandem vero non post multum tempus dicti Samagite prefatos fratres de terris suis eiecerunt et fortalicia ipsorum ad terram deiecerunt causas earum prefato domino Wladislao Regi Polonie nunc et coram aliis Regibus et principibus christianis per quandam missivam literam cuius vidi copiam qua ad meliorem [Ꝑut dicta p. 1 2a [illegible] fredrici imperatoris [illegible] Samagitarum]

va

ystorum euidencia. in fine istorum literarum dum aduertendi periculosius aliter, scilicet
diuersa onera inconsueta et intollerabilia seruitutes continuas rapinas bonorum
et usurpaciones oppressiones filiarum suarum et alias iniurias et scandala plurima
prout in eadem littera continentur. Et instabunt diligenter per suos Ambassia-
tores et sollempnes nuncios apud prefatum dominum Regem polonie ut eos in subiec-
tionem suam et protectionem assumeret offerentes se ad recipiendum fidem assumere christi-
anam ac bona et possessiones iuxta informacionem eiusdem domini Regis pro ecclesijs
fundandis et personis ecclesiasticis ac pro monasterijs etc. sufficienter assignare
afferentes ~~assignantes~~ quod si dictus Rex hoc facere renueret oportet eos subici potencie tar-
tarorum et illam se in auxilium aduocare subiugentes quod potius pati vellet
ultimum exterminium quam se subicere dominio Cruciferorum predictorum. Volentes insuper
quod idem dominus Rex de hijs omnibus sedem apostolicam informaret quod fecit intimando
hec domino Alexandro quinto tunc existenti in Bononia, [illegible]
quomodo scilicet predicti Samagite se tartharis subicerent propter quod ille christiane starent
in periculo propter nimiam potenciam tartarorum offerendo se obedire humiliter
quicquid sedes apostolica decerneret faciendum in hoc facto, quibus auditis papa Allexander ista insup-
er mandauit se prouidere pro meliori deliberacione cum dominis suis Romane ecclesie Cardi-
nalibus inde. Et interim dum ista agebantur dicti Cruciferi congregata
maxima multitudine fidelium gencium armatorum, et contra infideles predictis
venerunt contra Regem et Regnum polonie hostiliter. Castra destruxerunt alia
cremauerunt, villas opida et dampna fecerunt plurima, propter quod dominus [illegible]
de tam inclitis gentibus quas in rebus bonis alijs sustulerunt propter polonos qui
secundum assercionem fidedignorum ad lx milia armatorum et secundum alios ad lxxx milia
secundum uero alios ad C milia infra viij horas perdiderunt in prelio conflictu magno
Anno domini mo cccco x die xv mensis Julij, absque alijs conflictibus qui
etiam postea sequebantur. Et quia partes ille de quibus prefati Cruciferi ad dominium
terram Samagitarum pretendunt ius, hec videntur esse occasio dicte
stragis et multarum aliarum et aliorum malorum. Ideo tamen offensiue fidei et
bonum sunt declarande per hoc sanctum Concilium tanquam falso et in quantum
de facto processerunt sunt cassande. tat

Error sine heresibus

n. **Catholice fidei** ymmo est contra fidem catholicam et ut dicitur duplicat
heresim. 1us modus pugnandi paganicus, primo quia canonum violatis preceptorum
sedis apostolice sine causa xix. di. nulli quia peccatum paganitatis est apostolicis preceptis
obuiare lxxxi di. si qui presbyteri peccatum quasi ariolandi est non obedire et scelus
ydolatrie nolle acquiescere et in glossa Gregorius ibidem, et tales dicuntur heretici largo
sumpto vocabulo secundum hostiensem in summa de hereticis § 1 v. et qui transgreditur et di-
cuntur etiam blasfemi quia vnum genus blasfemandi spiritum sanctum est violare
canones auctoritate ipsius et qua editi sunt xxv q. 1 violatores quod ad hunc in pro-
posito ita exigit sicut dictum est in proxima notula et propterea iste error est [illegible]
dampnatus per eam. Secundo modo dicta heresis inequatur, est error vitandi communionem
[illegible] canonice et diuine xxiiij q. iij heresis et non refert secundum glossam Jeronimum
quo error iste deprehenditur dicto videlicet aut facto, quia idem est falsum verbis
asserere et opere demonstrare quia facto etiam negatur, v. qui est [illegible] xi q. iij
extimat, et non solum in falsis verbis sed et in [illegible] operibus mediatum est xxij
q. v. cauete. Vtrique enim istorum malum [illegible] istorum hereticis iudicando quia vterque incidit
aliter sapiendum ille verbo, iste facto et exemplo quod [illegible] efflagitat a quo ipsa
est, et ideo licet talis aberracio non necessario hereticale appellatur ut dicto c. heresis
ad hoc c. firmissime extra de hereticis regula 1. Est tamen hic aduertendum quod ad com-
pletum hereticum duo concurrunt, vnum est error in racione quod est heresis initialis, alterum
pertinacia in voluntate quod est heresis complementum et tales proprie dicuntur heretici secundum

arcen. ineti c. heſt. xxiiij. q. iij. Unde hereticus ipſe eſt qui errat in hijs ad
quorum cognicionem expreſſam uel explicitam tenetur omnis homo ſi aſſit pertinacia
de hijs autem omnibus conſtat hunc exiſtere. Nam primo de veritate preceptorum decem moralium
quibus precipitur diligi proximum non occidi non furtum fieri etc. iſtos non hec ſumi
iudicium in rege in eo quod per ipſos violencia infertur hominibus quos nunc ſunt nobis prin-
cipes et pariter ecclesie di. ij. primus et ſe. hec enim ſine et tenetur quilibet ex caritate
quod ſermonem ſuum aſſerit quod plus eſt de magiſterio aliquo ſed quam verbo dicitur ff. de edili.
edicto l. ti. § ei qui et de app. ad audienciam et c. ut nemo et c. dilecti et i. c. dilecti
glo. i. dat tenore. Ad quodlibet
aliud preceptum decalogi ipſe
tenetur quibus dampnus quod quod
preceptum imperat quod imperatur
necesse eſt fieri ſi non fiat pe

m · · n
ut cultum catholice fidei

nam meretur xiiij. q. i. quod precipitur et de verbo ſig. in hijs igitur tenetur
ſcire quodlibet ipſe explicite nec tolleratur iſtorum ignorancia in laicis xxxviij
di. ſi in laicis et quod ſub nulle continet ut patet in principio de tractatu quod eſt commune
omnibus gentibus ideo ignorancia iſtorum non excuſat ſed accuſat teſte apoſtolo
i. ad cor. xiiij. c. qui ignorat ignorabitur et non xxxviij. di. in ſummo. Reſtat
igitur videre ſolum de iſtorum pertinacia. Et quod pertinaciter etc. Jo. an. de in malo perſe-
verancia unde pertinacem cum eſt valde uel inprudenter tenens duriis in errore
criminis ad dicta obſtinatus ita non mele. vincta de ſententia tim. et ſi ca. i. ſi per eo
in glo. ſuper verbo pertinaciter et addita mele. grandi de uſu et ſi pe. Et conſtat
hunc quintum errorem in reprehenſionem pertinere hunc iſte ordo hunc errorem introduxit
pergit et in ut in eo quod hij de quo ipſi hunc opinionem fecerunt in iſſtabant, quod autem ſit teris
et totum per ipſos ſit et annis ſingulis perpetuatum ad minus bis in anno notorietas
ſit dat teſtem et qui per totum mundum pro notorio reputatur cum in malo per-
ſeverancia cum pertinacia ſed quod ſic continuatum ſit plus quam a. C. annis hoc
demonſtrat iſtorum antiquitas. Iterum cum diviciis grandiſſima huius
ordinis adducunt in ut eum temporalis acquiſicionis diviciis inventis cum tanto ſtudio
ſunt parata quanto dictus in ſolite aucte de inicio alligata i. c. cum tanto de conſue.
ex quo ſequitur quod ſunt dolos quia noluerunt intelligere ut bene agerent et ideo et b. Augu-
ſtinus in queſtionibus non potuit quod heretici aliqui dicunt opinionem non debeant xxxviij. di. non
omnis ignorans et xxxviij. di. c. i. Et quod pontifices ſuas ſibi parauerunt ad de-
fenſionem huius erroris ut ſicut ſub ipſorum defenſione hactenus aliena poſſent rapere
ſicut hoc in ipſorum libro oſtenderet in iudicio quam eum iudicium infertur per deſcriptiones
poſſeſſiones . quod ſi quis dubitabit fore obſtinatos et incorrigibiles et per omnes pertina-
ces et in glo. patet de . Et aliud ex ſcriptis appareat de iſta deſcriptione patet in proceſſu
de inter illiuſtres dominum Vl. Regem polonie et dictum ordinem cum domino R. Rege Po-
lonie et hungarie tunc arbitro et ex tunc. S. de annis ſuo ſub arbitrio ubi iſte in-
ſtitutor cum infectos ſunt producte ad probandum ſingulariter et expreſſe iſtum
articulum qui ſequitur in hijs verbis. Item ponit etc. quod ordo iſte ad hoc inſti-
tutus ſeu confirmatus exiſtit ut eſſet hoſtes crucis chriſti in iudicium eorum potencia
exterminare et terras ſeu dominia eorum de manibus eorum eripere et in uſus ſuos quidem
per augmentum catholice fidei poſſint ualeat et debeat etc. Ecce quanta tenetur hoc
pertinacie quanta preſumpcionis temeritas dicere hunc ordinem eſſe inſtitutum et con-
firmatum propter hoc ut exterminet pagani et bona ſua rapiat. Et ſequitur in eodem
articulo ibidem circa inicium ordo terram ipſam ſubiugandi illam unde ibi acquirere et
et ſic ultra et inter cum hiis circumiacentibus ab infidelibus et chriſti nominis inimicis
expugnauit et obtinuit ſub magnis ſumptibus et laboribus et non modica dampni
ſanguinis effuſione cum expugnando et ſimiliter devaſtando et ſic ſunt de rege.

publicum manifestum et notorium ista sunt verba ipsorum posita in articulo contra
prefatum dominum W. Regem polonie oblato per ipsos Anno domini m° cccc° xiij
die xiij mensis Januarij in kausiken alias in kossino
Et preterea pro 2° istius articuli testes inducere ut ibidem asserit luce clarius esset
hoc credendum sine testibus Ecce quam impius quamque crudelis error iste qui
certe in eo peruenit quante pluralitati strages est commissa sequebantur et alia et
nephanda plurima. quantaque christianorum multitudo est decepta. attento tempore
hoc errore quibus sciret exprimere. Cum quidem error per dictos Cruciferos realiter
defenditur et sine partibus infidelium sine in defacto per eosdem Cruciferos usurpatis
et realiter occupatis agitur sine pro quibus adhuc aspirant usurpandis. quod
notorium confessionis ipsorum ostendit et factorum. dicit enim modus articulis quod talia fa
cere licet huic ordini et hoc probant istis literis Et tandem ad articulos prefati Regis
polonie inter alia respondentes iudicialiter premissorum dicit inscriptis et dicunt sic de
verbo ad verbum Quia Samagite qui fuerunt prout hodie sunt pro maiori parte
infideles et fidei nostre inimici nullum unquam habentes. sed in terris Idee nephandis dicunt
eos et eorum terras subiectis finibus et limitibus comprehendi. cum propter eorum presidia procul dubio
sunt a fidelibus extra fines orbis terre propellendi etc. et plures tales absurditates
exprimunt. Defactis vero eorum notoriis aliis ministeriis relictis hoc solum oportet licet
licet dolenter dicere quod nuper viginti ad lx. milia christianorum armatorum isto errore
per ipsos seductorum temere perdiderunt occasione dominii dictorum Samagitarum pro
quo talium conabitur usurpare et conatur de quo tactum est in mea notula.
Et quod de istis factis istorum fratrum erroneis est publica vox et fama in omnibus
fere mundi mundi partibus. Et error cui non resistitur approbatur. Nec caret scrupulo
societatis occulte qui manifesto facinori desinit obuiare. lxxxiij. di. Error etc.
nequaquam potuit neque debet per hoc sacrum Concilium istud silencio pertransiri. Ideo
instruenda est inquisitio debita contra istos. Verum quod in omnibus Regnis et
provinciis nationis Germanice habetur pro notorio fuit et est notorium. Igitur ad
extirpandum huiusmodi heresim pestiferam populo christiano procedendum videtur per hoc
per hoc sacrum Concilium tamquam super notorio contra ipsos

·P· **Prussie** gens prutenorum olim infidelium fuit polonis christianis inimica
et ideo principes Regni polonie constituerant istis fratribus certas possessiones versus li
mites dictorum prutenorum quos tandem processu temporis cum adiutorio polonorum
sibi subiecerunt et ipsorum dominium receperunt et ideo domini de prussia hodie appellantur.
Qui demum per ipsos sunt ab huiusmodi a polonis certas terras et ducatus a Regno
polonie abstraxerunt de quibus polonos offendunt multo crudelius quam
umquam rabies olim paganica prutenorum offendebat quas quidem terras adunatas
Regni polonie non annullatas sunt quam ante habuerunt propter quibus terris inter
Regem polonie et dictum ordinem est quo antiquam cum occasione non dum clausa. Cum enim
dictus ordo est. multarum gentium armatorum in polonia exposuit magne stragi
sequutaque omnia depredati terras Etiam Culmensis est sita que licet fundata erat
per principes polonie et multis dotata possessionibus atque bonis tamen per prefatos Cru
ciferos fere pro maiori parte est dictis possessionibus spoliata a statu suo Etiam per
eos est in ea posita immutata quod tamen Capitulum qui Canonici ibi religiosi assumuntur
et non alii quam de ipsorum fratrum ordine ut apud dictos Cruciferos de laicos maneat
at auctoritas supprimendi dicto Episcopo et clericis non minus obsequendi quod iura
detestantur ut in c. Etiam sic male consulta. causa. xvj. q. vij. non placuit et se.
Et idem fecerunt de Ecclesia pomezaniensi Et ideo remansit apud eos ipsos
procurandi licentia et erronee permanet que omnia optima inquisitio lucidius
declarabit. quanto autem in illis carnalibus (vel sunt dicte Ecclesie notoria)

·P· **livonie** Inluminum eamdem male usurpaverunt isti fratres. quod possessores fuerunt illius

partibus ipsi recepti dotati et magnificati p[er] p[re]latos ecc[les]iar[um] et ab ecc[les]iis et p[re]
sertim a Rigen[si] ecc[les]ia que ibi est sollempnior et metropolitana dicta bona et
possessiones in feudum ab eis receperat ut eas ab hostibus defenderet, tandem bonis
dictarum ecc[les]iarum subditis et vasallis ex ipsarum existentes et p[re]sertim Rigen[sis] p[ro] quorum p[ro]
defensione q[uod] sibi impendere debuerat tres Vei[...] p[re]les eiusdem ecc[les]ie archiep[iscop]os
suadente diabolo successive captivantes manum sacrilegam eno[r]mi[ter] tractauerunt
p[re]positumque dicte ecc[les]ie vicarium s[i]p[er]iorem archiep[iscop]i Rigen[sis] amentu dire ca[r]ceribus diu
mo tenuerunt eandemque sollempnem ecc[les]iam temerarie occupantes sublatis
inde calicibus ornamentis libris privilegiis sanctorum reliquiis et rebus aliis in vi
tuperium non modicum status ecc[les]iastici sibi indecenter subiugarunt et tu[n]c p[er] ter subse
cerunt de dicti ipsa sibi ancilla facientes p[re]latum dicte ecc[les]ie eiecerunt de sua
ecc[les]ia et eum cum timens ipse dicens usque ad mortem in exilium profugarunt. Cust[odes]
et clericum eiusdem ecc[les]ie captivarunt tractaueruntque crudeliter et non nullum eorum
mortuis in carceribus alios depulerunt similiter expulerunt. Civitatem Rigen[sem]
Castra villas opida et omnia bona dicte ecc[les]ie occuparunt et usque nunc detinent
occupatas et occupata similiter ponentes tam archiep[iscopu]m quam Canonicos in dicto
suo ordine ibi exclusis aliis sed nec etiam archiep[iscopu]m suum ad Rigensem admittunt
dantes q[uod] de eadem ecc[les]ia contrarium volunt et sic et statum illius ecc[les]ie i[n]deter[minate]
immutarunt. Et hec premissis receptis dicte Rigen[sis] Ecc[les]ie reddiderunt hec vero
et similia in ecc[les]iis suffraganeis p[ro]p[ter] Osilien[sem] et Tarbaten[sem] ut eas et earum bona
Civitates Castra villas et opida sibi p[ro] suo ordine effrenat[e] usurparet multis
et variis machinationibus attemptarunt adeo q[uod] hac occasione prout referunt
de illis partibus fidedigni horum veraciter non ignari Ep[iscopu]m Osilien[sem] Ecc[les]ie tunc
fidem racione feodi non minus tenebantur non sine arte dolosa conflatis
fraudibus capi et tandem inquilium et demum in cloaca quod parauerunt
p[ro] igitur expressis q[uod] omnia bona que habuerunt ap[ud] illas ecc[les]ias in feodum
perdiderunt ipso iure in [...] contrarium de[...] et depenis [...] in quibus [...]. Et q[ui]a
similia ista de Rigen[si] ecc[les]ia adeo sunt notoria q[uod] nulla tergiversacione celari possunt
non videtur necessaria inducens declaracio [...] Jo. an. p[...] dicto c. [...] de aliis vero
que magis existunt notoria inquisicio oportuna fidem faciet certiorem

¶ **Certius** expedit videtur nostro quod si votum iste ordo faciat in dicti ecc[les]ia in
partibus tocius p[ro]vincie et livonie quod dicit salvator in ewangelio a fructi
bus eorum cognoscetis eos et quo istud verificabitur q[uod] ibi laborant p[ro] aug
mento catholice fidei est prestandum que partes sunt cum ipsis confinates et
ite[m] ex una parte mare habent portum magnum in quo suarum mercaciarum negotia
tiones exercent. Ab alia parte est dominium dominorum Stolpen[sium] ducis principis catholici
cuius terras subiecerunt ignibus voragini
et muros proiecerunt ad terram et dampna rei publice privata inhumana
sibi sepius intulerunt. Ab alia vero parte est Regni polonie in cuius confinio
tenuerunt sicut quemadmodum invis ipsa et sp[...] magnis ingeniis prius reddunt
hospitalibus per se ad poloniam inierunt, usurpantes et occupantes terras et dominia Regis
polonie quas terras licet Wladislaus pro Kazimiri Rex p[ro]ut polonie eius
contra [...] Jo. [...] xxii iudicialiter p[er] diffinitivam sententiam p[re]sertim ducatum po
meranie evicerat, non tamen p[re]fati huius et similiter p[re]dictarum debitam execucionem
hec umquam potuit ut inimicis fratribus quoquomodo occasione cuius strages
immane contra populo xpiano et ibi hoc Crucifer in quod consultu nondum
[...] annis lapsis magna p[er]didit at multitudine gencium armatarum. Et postea
congregata multitudine in magno numero armatorum Regnum polonie invaserunt
hostiliter vastaverunt Civitates obtinuerunt Castra villas et opida multas
oppresserunt et incenderunt ac homines crudeliter occiderunt et prout narrat[ur]

nichilominus sina diffinitiua le. se. apce. super hoc lata. C. Ecclesias cum reliquijs
sanctorum cum ceteris villis et opidis apportatis inde libris calicibus thezauris
et rebus ibi depositis penitus igne cremauerunt ac terras alias aput Regis
polonie occupacionem preter quod pro parte sedis aplice tempore benedicti pape xij.
tamquam incendiarij et sacrilegi cum generalibus cum omnibus communicatoribus suis 1: et receptoribus dicti
ordinis ampiissima fuerunt denunciati excommunicati, ac ad reedificacionem
dictarum Ecclesiarum necnon omnium ablatorum et dampnorum restitucionem ac et terrarum
omnium condempnati, per duos Judices dele. se. apce. qui hec omnia et alia
multa enormia dictis sina narrat de ipsis inducta sua sina cui et sine
nunc paruerunt, quia neque reparauerunt ecclesias neque restituerunt terras in quibus
condempnati fuerunt scilicet pomeranie Culmen et michalouien neque
dampna. ymmo postea, terra dobrinen que est ducatus nobilis. Regis polonie
per violenciam recepit et multa alia fecerunt que homo vix sufficeret
describere. Tandem nuper de anno domini ao. cccc ix. cum magna potencia
invaserunt iterum Regnum polonie et cum nimia atrocitate vastauerunt
Et quia dicti fratres sancte marie adducunt celebres et festiuos beate marie ante
attendunt ut frequentes in quibus ut plurimum agrediuntur et exercent huiusmodi feroces
crudelia opera atque seua siue cum xpianis siue cum paganis Unde huius
noue vastacionis tempore quia ipso die Assumpcionis sancte marie in tempore Ecclesias
cum villis Opidis et castris combusserunt virgines oppresserunt mulieres et nobiles
et in Castris detollauerunt muros ad terram deiecerunt Ecclesias possessionibus
et alijs bonis spoliarunt Quicquid eciam istorum nuper factorum generaliter
temporibus Gneznen. aret.na ad valore Wladislauien
plus quam ad C milia florenorum abipsis pertule
runt absque dampnis illatis hominibus ecclesiarum ipsarum Et si prelati dictarum Ecclesiarum
ex aliqua causa particulari uel sine causa velint tot et tanta dampna si
lencio pertransire Ecclesia tamen Ro. que est omnium capud non debet hoc tollerare
Et ideo in conflictu quem nuper habuerunt cum Rege polonie magna multitudo
gencium perdiderunt ut exercitus tactum est super verbo talem adsi. Super quibus
omnibus erat compromissum inter partes in Serenissimum dominum S. Ro. et Ungarie
Regem qui insua sina arbitrali precepit eis ut possessiones et omnia ablata
restituere debent cum effectu predictis ecclesijs procurans execucioni mittere x faciendo vnum
de suis nobilibus qui execucioni debite ista debuit demandare, cui quidem sine
eciam nunc paruerunt neque hodie parere volunt, et nec dictum executorem
exequi pro racione curie uel admittere noluerunt ymmo licet in prefata sina
compromissi cautum erat quod quociensque aliqua parcium laudo contrauenerit to
ciens x. milia marcarum argenti pena incurreret, pro 3a parte camere tamen aplice pro alia
3a Ro. Regis, et pro alia 3a parte tenenti exsoluendas Isto non obstante mox
post et contra dictam sinam arbitralem, iterum cum banderijs exercitus Regnum
polonie invaserunt et more solito vastauerunt villas Opida fortalicia
cremauerunt et predis quam plurimas asportarunt, ac mutatores mulieres pu
eros et quoscumque homines de Regno polonie invenire potuerunt in suis dominijs
sine misericordia aliqua submerserunt et occiderunt, Et tamen prefatus dominus dux Stol
pensis vicinus quam alij duces de Regno polonie qui sunt et vocantur duces
mazouie, necnon et alij multi Regnicole et Rex post et contra dictam sinam
arbitralem maxima dampna et molestias diuersas et multas abipsis exacerbantur
Tanto de domino Rege dacie qui eciam ex huiusmodi angulo de spolijs dampnis et
molestacionibus abipsis recepit suam partem, Sine quidem supradicta dampna
vna cum pluribus penis quas incurrerunt laudum predictum violantes sunt deducta
et probata apud acta coram subarbitris prefati arbitri licet sine declaracione
remanserit et hec pene plurium milium adtantam summam se extendit quod solum Camere

apostolicis pro sua parte 3a non vel vix possent satisfacere cum toto dominio prussie
et sic etiam de aliis quibus debetur Cum igitur de istis fratribus nulla potest fieri
iusticia et tam ecclesiastica censura quam ludibrio habetur et secularis nulla sine magna alia
executio ut experiencia docuit quam gladiis et grandibus stragibus populorum sit ideo ipsos
sic tamquam nocivos et dampnosos non esse amplius tollerandos. Ab alia vero
parte prussie et livonie sunt lithwani neophite et Samagite qui quanta
dampna in rebus possessionibus et hominibus ac vastationes molestias et persecutiones
et a quanto tempore ab
eis pertulerint Sed aliqualiter dante deo super verbo hospitalis et super verbo catholice fidei hoc et tunc
quod dum dominus Wladislaus
modernus Rex polonie
operante dei virtute in
ductus fuit per polonos
ad suscipiendum sacrum
baptisma tunc cum eis

tam in orientis quam prussie
ac livonie et in certis eius
partibus ad dei gloriam ampliaret

infidelis propter quod predictis fratribus iam ad poloniam cum generali procuratori ordinis
notificavit suum propositum petendo quod vellet esse pater suus spiritualis illuc
quod etiam accederet et eum de sacro fonte levaret et dum circa suas alias occupa
tiones allegando hoc facere non curavit sed dicto domino Wladislao presuscipiendo
sacro baptismate prout baptizatus erat cum suis fratribus ac pernicie fidei christiane
in polonia commorante cum modico exercitu invasit sua dominia scilicet terras lith
wanie conando interim ea recipere et etiam occupare et qui per hoc alienus ipsum
a suo bono proposito retraxisset Et tamen predecessores nostri prosequendos
pacis tractatus [illegible] Redit hoc est non esse commissio per papam et sic sedentes
in [illegible] [illegible] tractatus predicti Prefatus vero dominus Wladislaus Rex iam
suscepto sacro baptismate revertendo ad propria suos subditos inter eis lithwanie
et principes suos fratres alios et consanguineos baptizari procuravit Ecclesias cathedrales
quam alias edificavit et fundavit Videntes hoc Samagite
vicini prutenorum et etiam ceterorum lithwanorum qui fuerunt homines liberi se prefa
to Regi cum suis dominiis spontanee subiecerunt baptizari etiam cupientes
Et postmodum propter arcioris manus suis et qui continuos ac impedimenta [illegible]
[illegible] dictorum crucifericorum facere disserebant Nunc autem quia ab hiis aliqualiter
respiraverunt propter Regis prefati potentiam successive baptizantur

Videntes hoc intellecto Cruciferi quod lithwania in statu fuisset christiana qui
multorum annorum studio non sine magna strage populorum sibi acquirere conabantur quasi volentes dictos neophitos a christianitate retrahere ut sic
eos liberius invadendi et eorum dominia occupandi cum hoc viderent congregata
magna potentia cum maiori ferocitate quam prius omnes eos plures in
vaserunt et quecumque dicerunt se esse christianos vel nomen christianum ha
buerunt illos crudeliter necaverunt mulieri sexui et sacerdotali ordini non
parcentes ac eorum novellas ecclesias cum sacramentis [illegible] reliquiis igne
voragine redigentes in favillam ubi etiam generaliter fiebat per prefati domini Wladis
Regis principem in utraque christianum decollare ut captivates et causa hac
sua truculencia sibi in gaudium et apud ipsos in laudem ad ostendendum cuius
persecutionem perstaverunt quasi hac in materia mantenere sive scientie alios
deterreri cupientes infideles ne fidem susciperent Dampna harum crudelitatum
sive principes [illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible] admirative
[illegible] in anno continuaverunt xviii annis continuis Rege prefato iam

cultu xpiano. Et licet sepe et sepius tante actus in facie sedis apostolice fuissent
proposite atque deducta ipsi cruciferi et mundi huius gubernacula possidentes
nimium omni reuerentia loquendo quia debet minime intendi exponere circumuentione
nulla est penitus facta inquisitio nulla subsecuta aliqua emenda quia
ad eos de ciuibus xpi de luporum faucibus extrahendis non pertinet. Et quia
tales Reges et principes xpianos huiusmodi qualitercumque priuatos tam p
bulis sedule visitauerunt nullum remedium nusquam in mundo auxilium et receptum
Sed quod malo deterius in hac iustitia videbatur xpiani falsa insinuatione
decepti credentes obsequium prestare deo eisdem Cruciferis in auxilium contin
due neophitos in magna multitudine confluebant. Et de quo eciam ipsi
Cruciferi apud xpifideles multo magis pungendi hoc retorquere impositum Regem
Polonie ac polonos conabantur et conantur sua assertione licet vacua inimicos
per minus diuulgantes quo scilicet prefatus dominus Wlad. Rex polonie tunc polo
nis et frater suo domino vitoldo magno duce lithwanie tamquam relapsi aposta
tice vel recidiua essent facti infideles quod contra xpiane fidei inimicos
ad suam depressionem xpifidelium auxilium ut qui per hec dicti Cruciferi culpa pro
sceleris palliata possent xpicolas aduersus dominum Regem polonie sibi in auxi
lium socios excitare et hec pauca ex multis sufficiant exempli

·r· **Amplietis** effectus demonstrat causam est dei et ideo aptius dicitur sub libri
subiunctus in hac lra quod dicit amplietis et quia huius ampliationis catholice
fidei lra aliud modum huiusmodi non exprimit nec exprimit per adoptionem cuiuscumque in qua
igitur debet intelligi sine tamen modus ordinarius qui scilicet fit predica
tionem verbi dei qua hunc modum xpus instituit primo exemplo postea
uerbo dicens euntes in mundum uniuersum predicate verbum dei omni cre
ature qui crediderit et cetera ultra non dicit quod non credit gladio feriatur
aut bona sibi rapiantur hoc autem predicandi officium est sacerdotum et episcoporum
dicebant non mittatur dicitur tu cum uicto et c. extra contra que scilicet quod uerbum
aut isti sunt laici idiote non possunt illum modum subintelligi relinquitur ergo quod
ille modus subintelligitur extraordinarius qui determinatur sequitur ut est dictum
est in notula supra verbo operis sed ille non est ad dilatationem fidei institutum
ut dicitur supra verbo ad hoc igitur hec lra falsa

·s· **Prosequatur** hec lra dicit ut et semetipsum cum fiducia dilata Cum enim constat
ex precedentibus istos fratres dare operam rei illicite et de qua multum nemo
debeat commodum reportare de dolo et quia exercitus repugnat iustitie quod non sit apostolicis
ipsis spaciosis fauoris affluentia prosequatur ymo iustius videtur et
decens ut eos seuere furoris habundantia persequatur quod qui stultus est
in culpa sapiens debet esse in pena xxxviii. di. qui ea in illo. de i. inu
cet. c. si cingulo s. Et dignum est ut male mitti per ea egressi liberet
ff. deposita bona fides

·t· **Sunt est** hoc est signum relationis quo expressa narratione infertur ista
petitio si qualis narratio talis petitio et prouisio

·v· **Supplicauit** vide quia crudelis est ista petitio quod crudelitati concedit
petitam licentiam et ideo est inhonesta et iniquitatis de impugnandi infideles
est temeraria et periculosa Est et est iniusta quod ad faciendum violentiam proximo
via paratis homicidiis et sceleribus infinitis Et quod est ad absorbendum ius
alienum ideo est iniqua et iniquitatum est contra scripturas canonicas
est erronea Et prout contrariatur preceptis diuinis est impia et insana ac per cri
men lese maiestatis diuine scandalosa piarum aurium offensiua ac temera
tamquam inhonesta stulta et iniusta huic deo catholicis inimica scilicet et iniustitie est

petitio vel quod videatur honestum. Nam stultum est petere quod possit iure negari.
x. **Inclinati** et male quia ista petitio est iniqua et iniqua non debuit inclinare animum iusti iudicis qualis est papa qui omnes iudicat, ipsum vero nullus. ix. q. iij. cuncta per orbem et c. patet. Et quia non est iudex iniquus non est iustitia. xxiij. q. ij. iustum bellum sequitur quod iste non fuit papa a quo processit ista littera presumitur concessa. Si enim iussisset papa iudicibus, exceptum est: Neminem concutiatis neque calumnias faciatis, estote contenti stipendiis vestris. Luce iij c. quod b. Augustinus exponit de militibus protectoribus et habentibus stipendia de publico, quemadmodum sunt isti fratres milites et fideles protectores

Sedi apostolice debitum reddit ut nos gratiosi favoris affluentia prosequitur. Hinc est quod nos vestris supplicationibus inclinati .....

habentes plurius stipendiis magnas possessiones a principibus provisione assignatas et alias etiam ipsorum auxilio acquisitas. Et subdit b. Augustinus cum [illegible] pronunciatione xxiij. q. i. militare qui amplius quaerit tamquam calumniator et concussor [illegible] sententia damnatur ubi etiam glo. s. Concussor autem [illegible] qui civiliter punitur pena quadrupli xviij di. [illegible] c. i. q. vij. sanctimus. Et subdit ibidem b. Augustinus. Nam licet militare non est delictum sed propter predam preliari peccatum est, nec rem publicam gerere criminosum est, sed ideo agere rem publicam ut divitias augeas videtur esse damnabile. Propterea stipendia militibus sunt constituta ne dum sumptus queritur predo grassetur [illegible] vide quod not. de pe. di. i. aut sic. Nam omnia bella culpantur ubi aliquid istorum concurrerit scilicet nocendi cupiditas, ulciscendi crudelitas, implacatus atque implacabilis animus, feritas rebellandi et libido dominandi xxiij. q. i. quid culpatur.

x. **Quecumque loca.** Hec enim dominia possessionum et possessiones licite sine peccato possunt esse apud infideles quod probatur per Innocentium contra doctores [illegible] c. quod super his de vo. et vo. red. [illegible] de off. dele. li. vi. super glo. que dicit de possessione probatur quia in rei veritate domini est terra et plenitudo eius [illegible] tua nobis [illegible] subiecit hec omnia totius creature propter quia fecit omnia Gene. i. c. Et ideo solem suum facit oriri super bonos et malos. Et licet ista appropriatio omnium communia [illegible] quia naturale est nobis communes [illegible] et commune discordia [illegible] ff. de le. ij. [illegible] dulcissimis. Hinc est quod principum [illegible] usibus inductum est quod aliqui aliqua, alij alia possiderent et appropriarent [illegible]. Et ideo [illegible] naturali et humano sunt distincta dominia et regna divisa. i. di. ius gentium et ff. de iustitia et iure l. ex hoc et [illegible] super verbo disposuit. Ex quo patet quod ab initio rationalis creature non erat in homine aliquid non dei et ideo occupantium concedebantur, unde Deutero. xi. c. leg. omnis locus quem calcaverit pes vester vester erit, et dicit vester erit quia preoccupata ab uno non liceat alteri occupare, unde psalm. xxij. Ne transgrediaris terminos proximi tui [illegible]. Et lege naturali etiam erit prohibitum ne quis alteri faciat quod sibi non vult fieri ut in prin. decretorum. Postea habuerunt [illegible] principes spatia dominia [illegible] patet per Abraham et Loth quorum unus accepit ad unam partem alter ad alteram Gene. xiij. c. Insuper de dominio dicit Innocentius quod semper homines tamquam [illegible] nullo huic

domin[m] ante ius gentiu natura eni omnes homines erat iusti liberi de libertate ff. i. de iurisdic. aut dicat q iure nature patresfamilias sup familias suas habebat coniuncz aptm. i. ciuiliter modam s hodie non hz nisi imperator. C. de pa tria ptate p totum. et dicat q deus aptm. exauit iurisdicio q late iz sequit de feo tempe. licet i.

Dñus terras regiones castra villas seu opida et queq3 loca que uos adiuti subsidio (erat) xpian eripere poterit d' maib3 pagãoz

b Subsidio. hec sub pdm illatu e z[m] b. Aug[m] cuius verba po nitur i canone si nes. xxiii. q. vi. i lo cum opem fecit qui ad pcandum adiuuat.

c Xpiani. multi xpiani fuere qui istis pdicti ythis his maxie occasione: hec p ubez q confluebit p milicia i subsidiu. Et q sic fer ad pugnad i fideles tendebat bn fuere utinam no essent

pditi pdicione irreuocabili non solu temporali s etia q i talibus parum interest decipere z decipi posse xvi. q. i. si cupis. xxxviii. di. c. i. z i summa

d. Eripe. i. extra rape. q sonat i violencia. que quide violencia e pena n inferendi alicui sine culpa ul' saltem sine causa. q re que culpa erat in i culp[m] vocari non queat. de osti. c. cognoscetes z pria. suos tn debet tene ciuidores de hys que si ama. p ca. quesiuit de spn. exe. Romani. ff. amuse li. vi. pro subiectis cu infideles puniri de rap. t. i archiepiscopatu ergo si causa no s' puniedi lvi. di. pius pilsim. Et q infideles non sunt puniendi nisi in casib no p primo. z doc. in c. q suplicys de uo. z vo. redemp. ut s z si in sultant contra xpianos z eos impediunt in cultura veri dei. Ex ilamus e ppinuit. Ex predicatores euangelij non admittut z gna. si pcarint cotra legem nature que omib gentib est cois. nulla aut istaz appet i hec lia. igitur intendi e q iustificet ipsa ista violencia q no e z non appet equi pollent de elec. ut circa. ff. pe. li. vi. de consc. di. i. solepni[tas] sequitur narratio hanc lrz e retroie magna z p one v litas atq3 falsum

e. Paganoz. nondu pugnau in iure quiq3 sumuntur p quoda q bene e p C. de paga. z dect fui. p to[m] aut dum pco qui no est miles s i pago pma net. C. de i offi. te. l. ulcia quiq3 sumi[z] p infideli de diuor. i. c. gaudemus glo. ca. z h[c] ultio. cap. h put declant precedencia z sequecia i verbo xpiani z xpianos q po[m] ad dr z infidelia. Et dicitur h paganoz p ingne. z q extrema pbant mediu xxxviii. di. qui ea. liii. di. c. i. de use. di. in sabbo agi. attecta fine ad que ag.[z] q adreducend infideles ad cultu xpianu ut pz in lra gna. optet intelligi uerbu paganoz p q eadem est racio reducendi ad fidem ma suetos infideles z blassemos pacificos z eos qui pseruant xpianos i ppiqs z remotos q. z media s' z[m] h[c] colligenda z intelligenda ut in iurib alle. z de ousi quiga. attedens z no. xvi. q. iiii. volum. Ex q[o] sequi[z] ipsa lra respicit ad hunc fine verba huius lre rittaz pur interpretacoz recipiunt quatenus sequent. ad tam legittimu iusti belli z[m] q uel. arbat ut s z intelligent[z] solum de pa ganis i iuste molestantib xpianos &c. Na licz mediu quiq3 trahit ad s' fine extremu ut xxxviij. di. q ca. cu s. hoc vero diuino. natura negocij de quo agitur non repugnat. xxij. q. vij. aplis. z i glo. s. dat. ex. Cu aut h pnr agitur

xxxij

de infidelibus ad cultu fidei reducendis vi armorum ut p3 in ha ꝛ i p̃sacõe
ul' suppl'e c obmissa ta bellu huiusmodi iustificat ut ꝫ in vbo euidentia p3 no
intellig' ꝑ h repetita d' restip olim ꝛ c tam q' xviij di puet xxiij q iiij
quid crudele dpe di iij judeis q3 ca ꝛ causatu debet esse eiusdem nature ꝛ
q̃ q' ꝯ puns i ca causate id3 e in effcu causato i q i quicumq3 patres ꝛ c
tito turpe ꝛ c fau ꝛ s de pe di ij q3 radix de ten dita de offi dele s
sup gra li vj Et cum defeus cause influctat tam patient reddit
inutilem i q i qui p̃stacõem ꝛ q vij daibitur de g' di iiij quo de
re iur nemo pt cum concor li vj sequitur hanc ꝯcessionem esse i utile

dñio nõ ptiuẽtur ad aliq̃s xp̃ianos
ul' iam ea nõ possiderit atq3 eo9
existat memoria Ex nũc i ius
et pprietatẽ Bti petri suscipimus

f Xp̃ianos idem est
inditum de paganis
q3 ca apud ipos
iusta sit rerum dña
ꝛ' m' fmo ꝛ doc
ut in c q sup de
vo ꝛ uo re deq'
dcm est satis in
uerbo quecumq3 loca
non licet infidelibus
suas possessiones et
dña auferre q3
sine pctõ ꝛ deo
auctore ea possi
dent que non solu

ppter xp̃ianos s3 pro quolibet humana creatura facta sunt ad hoc i ducit
fmo tex Exod' xx c s3 non occides non furtum facies ubi ꝛ' m' btm dug vj
in uerbo non occides omnis violencia est prohibita i vbo vo furti omnis
rapina ut p3 xiiij q v dixit dns ꝛ s' iusta ad s' contra in exodo est
idem in c penale ibidem dicit furti eni nomine hic intelligitur omnis illicita
ta vsurpatio rei aliene non eni rapinam pmisit qui furtum prohibuit
sed utiq3 furti nomine in lege re test ꝛ rapina intelligi voluit ppter
eni totum significauit q q' illicite rerum pximi aufertur Rapina eni est
species furti ꝛ' m' glo dco c penale Nam ois raptor e fur ut insti de vi bo
rap in pn' Cum aut' tm pre' nali q dno canonico ꝛ ciuili teneatur
q infidelibus non est tenenda inferenda molestia sine ca Nale eni e q tibi
non vis fieri alteri no facias ꝛ i et inpn' de uetis ꝛ condicit dilectio pximi
contra preceptum dni omnes eni infideles pximi nri sunt de pe di ij
pximos ꝛ c non illi tm pximiq et hm molestia no ca sine causa q ciuili
prohibetur de iude c q ꝛ c sicut xxiij q viij dispar C de pacta et
eorum pacificis l xp̃ianis cum s

g Iam possiderit hec verba itez ꝯfirmant cum infideles q3 q de xp̃ianis ne
ga' qnis intelligitur p3 q de aliqs concedit' xxv di qualis cui e s s3 istam
falsitatem neg' tam dne q humane legis pphiberet ut ꝫ in me' dcm
est in vbo quecumq3 loca illa eni que i nullius bonis sunt iust occi occupanti
conceduntur insti de rerum dini s' s3 vero ꝛ ideo malicie e qda occupatis
de elect si quis iusto ꝛ de pen' s3 duo li vj ff de re dini l lapilli cõe
sequitur q n subsit causa legitima non s spoliandi hoc di satis pcesum
xvj di ult pueresum in ventu cum locupletata quis no debet cum alteri
iniuria ꝛ iactura cum fructibus pceptis ꝛ qui pcipi potuerunt
ut in regula locupletari de re iur li vj Et qui talit sunt spoliati

debent restitui cum fructibus perceptis et qui percipi potuerunt de resti. spo. tenus
et sufficit secundum canones querenti pro spoliatum licet non petat restitui judex
tamen pot eum restituere non petentem ut not. i. q. iii. quia prelatus

h. **Eruit** hic ponitur pape reservatio que reservat sedi apostolice istarum terrarum
dominium cuiusquidem reservationis tacitumitas reddit omnes litteras imperatorum
sequentes subreptitias

i. **Et spectatur** quia sunt pro dominio directo ut ff. de verbo sig. l. inter du
et sic debet hic capi ut in preceptis videatur ista statutis aliquis concessisse ibi
tum omnibus pertinentibus tamen dominium etc. Et in eo quod hic dicitur exemit ius (*margin:* jure)
et spectatur suscipimus que ante hoc istarum non fuit verum dominium apud paganos
sed apud infideles arg. opi. contra contraria que est q. in aduentu xpi Omnis
jurisdictio principatus et dominium subtracta fuerunt ab infidelibus et translata ad
fideles. hunc autem principatum commisit petro et successoribus etc. prout not.
de voto q. super Et quod hiis qui non recognoscunt ecclesie dominium vel Ro.
imperium licitum esset talia aufferre Ex qua opi. sequuntur multe absurditates na
si istarum dominium non esset apud infideles sequitur quod xpiani possent sine peccato
furari subtrahere rapere invadere et occupare terras etc. infidelium non recognos
centium Ro. imperium etc. et si velint nobiscum pacifice viuere Ite sequitur
quod ius naturale non habet hic locum sed quod tibi non vis fieri etc. Item quod hec
regula peccatum non dimittitur nisi ablatum restituatur Item omnes leges prohibitiue
sed non occides non furtum facias et multe alie leges non ligarent xpianos
surripientes res infidelium hec opi. conti non tenetur Unde dominus Jo. de Anco
rano in repetitione c. peccatum de re. iur. li. vi. reprobando hanc opi. inter
alias rones dicit sic Moueor primo quia bona hostium tunc fuit vera et capti tunc
fuit serui cum est eis bellum indictum ut l. hostes de captiuis et extunc ad occu
pantur in bello incipitur esse vera quo prius erat dominium apud eos quia quod
de uno tempore permittitur de alio prohibetur l. statu liberorum ff. de le. ii. facit
c. nonne de presump. ymo in tali bello capti xpiani efficiuntur serui ipsorum
ut patet in toto ti. de captiuis et non possunt sine peccato fugere et furari dominis
suis ut ipse hostis inuenit sentit in summa de pe. et re. § quibus et qualiter
sub § quibus accusatoribus ex quo si xpianus sit eius esset penitus incapax
dominiorum rerum ab eis capti non fierent ipsorum serui cum contrarium ipse firmat

k. **Beati petri** hoc eos retraxit ab ecclesia et ideo meruit ad imperatores
et impetrauerunt ab eis terras infidelium in pleno dominio sine aliqua
exceptione ut patet in litteris sequentibus

l. **Suscipimus** et male quia papa non debuit hoc facere aliquo tenetur alios pro
hibere de natur. ex libro veniens c. cum et qui me defendere tenetur me non
debet impugnare xxvi. quaestio tamen. xxv. di. c. uestro ff. de codi. indebiti
frater a fratre Non enim inde debet nasci iniuria unde iura nascuntur de
actu qualit. et qu. 2o. xi. q. iii. peruenit

m. **Postulauit** ymo et et antequam quia infideles qualitercumque non recognoscunt
Ro. imperium ac dominium ecclesie in eo quod sunt oues xpi per creationem secundum Jo. Jo. x.
alias oues habeo que non sunt de hoc ouili etc. de iure et in merito sub se xpi
vicario ut illud euangelii ad petrum prelatum pasce oues meas quod generaliter
datum est et ideo generaliter intelligendum Et ideo papa tenetur eos defendere et quibus (*margin:* papa tenetur paganos defendere)
pacifica permissione tenetur consule non debet impugnare eos sine causa rationabili
spoliare de eorum possessione et spe. c. conquerente xvi. q. i. predicator viii. q. i.
clemens de pleben. c. ii. de cen. cum apostolus Et ideo not. inno. i. c. quod super
de vo. et vo. re. quod solus papa habet eos punire quotiens excedunt si adest fa
cultas et potentia sed si non papa pot tunc quia ipse solus habet eis bellum indicere

det inuocare brachium seculare. Ex quibus no sequitur hinc no fuisse pp̄at q non solum hab xpi ouiculas gtepnit paste z alupis defend. sed solus eas mitit deuorare

·n· christianum cultum ista est causa finalis propter quam principaliter agitur

·o· Reducta hec reductio est proculdubio summa cum si infideles intelligent q reductio eorum debet esse per subtractionem bonorum sine pro fortius a fide nostra retrahent

et erunt in sua perfidia nequiores. iustissime cum sit metus amissio omnium bonorum probatur in c. abbas q metus causa. contra ex quo infideles non sunt ad fidem cogendi sed tollandi et suis exortationibus inducendi. xlv. di. de iudeis xxiii q. v. ad fidem / quia tollerantia esset et quia salubris exortatio ad fidem si auferret eis bona domina et honores esset ista esset dura coactio que est prohibita tum sine istis temporalibus non potest diu vita hominis durare ar. i. q. iii. si quis obiecerit / ideo non debet per aliam viam admitti de pari tione et c. cum quid una via de re. iuris li. vi.

Vobis no singulariter singulis sed generaliter vniuersis per quo sciendum q duplex est istorum et aliorum Religiosorum consideratio una qua considerantur absolute in se sine aliquo alio respectu et hoc modo repugnat eis habere proprium tam singulis quam etiam vniuersis obstante professione ipsorum de non habendo proprio de sta. mo. cum ad monasterium et q ibi no per Jo. an. insti. quo casu nec castrense peculium quod acquiritur ex militia cadit in aliquem ipsorum nec in eos cum idem sit iuris in toto q in parte no. xii. di. c. i. nuhc. de elec. ne Romani. i. per de plen. ma ioribus in prima glo. Alia est consideratio ipsorum per respectum ad finem et effectum ad quem sunt / quia si debent consequi necesse est

eos habere vite necessaria et hoc casu no repugnat eis proprietas in communi / ita q professores loci illius censentur simul omnes no aliquis singulorum ad hoc vide q no. Jo. an. in c. Johannes de regula per glo. in q. / Et ideo administratio talium est apud vniuersitatem no apud personas singulares professione eorum obsistente unde qui administrat nomine vniuersitatis no nomine proprio administrat sic dicitur q tota proprietas monasterii spectat ad abbatem not. xviii. q. ii. nullam ubi de hoc. Et q effectus

et illa sub speciali protecti
one ac defensione apostolice
sedis postquam ad christianum cul
tum reducta fuerit perpetu
is temporibus permanere sanci
mus. Ipsa quoque vobis et do
mui vestre cum omni iure
et pertinentiis suis ac deci
mis exinde percipiendis
concedimus in perpetuum libere
possidenda ....

sine pro

d' p'o

ſiue finis ad quā immediate dicit͛ hec ordinem ul̄ reſpicit dicti fratres eſt duplex
vnus ratione hoſpitalis circa quod verſatur iſte ordo ...ū͛ ul̄ ſpeci ... circa
... mat̄iā· Alius finis eſt ratione ... iſte ... p̄ſuppoṅit realiter
p̄mū ... fundametū ut ... in verbo hoſpitalis Et ideo hic inter intellige vos
non ſimpl͛ et tamq̄ vobis p̄n͛ ... ad ... talos ... realit͛ admīſtrā
tibus et ... p̄oribus huioi hoſpitalis et hoc declarant uerba que ſequntur
in l̄ra ſ. ... domui ... capiendo ... non diuiſim non q̄ ... domui m̄q̄·
dormiunt ul̄ comedunt ... q̄ talis domus ... ſequitur iſtos fr̄es ... domui
q̄ ... p̄modū ... final' ... trahit ad ſe ... ordinem ... omnia que ... ipn̄
ſicut poſſ... ... ordo iſte ſit p̄pt̄ hoſpitale et n̄o ... Nam hoſpitale eſt
p̄pt̄ pauperes peregrinos ... infirmos ut ... p̄z ſup uerbo hoſpitalis Et ... legat͛
ul̄ donatur hoſpitali intelligit͛ donatū pauperibus ita po͛ nobilit' ... an·
in· c· dudū de ... ſuper ... pauperū ... quia eſt q̄ domi͛ ...
iſtarū et locorū de quibus hic agitur poſito q̄ eſſent iuſte acquiſita ... radicat͛
... apud hoſpitale / meū enī eſt q̄ mei cauſa ſit ... dita et q̄d'
michi fuit meū eſt· ff· ſi fructus ... l· ſi tito ... Apud fr̄es uero non
eſt domi͛ licet ſit admīſtrandi p̄tas a qua ſunt ... immobiles· Unde
q̄ ... fratribus intelligitur domui huioi acq̄ſitū ... facit q̄ n̄o
in· c· ne religioſi de regula· ſicut ſeruus non acquirit ... domi͛ ff· de acq̄r̄d'·
poſ· l· i· poſſidet enī ... ff· de acquiren· poſſ· l· ... heredes
in glo· de iure ... C· de ep̄is ... ſi ſeruus Et ... donat͛ intuitu
domus intell͛ eſſe ... de teſta· cum in officijs ... c· requiſiſti·

Domui veſtre· ſ cui domui tamē ipi h̄eant multos conuentus ... in p̄ſſa
quā in alijs p̄tibus ... intelligedū de domo p̄n̄ali de qua origina͛ ...
iſta fraternitas et de qua ſe nominant ſ de hoſpitali ... p̄ea q̄ n̄o in· c·
cum abbas ... ibi in glo· ... quod de offi· de le· ... et ſi p̄ncipal' ...
in glo· ij· Sed tamē q̄ ... ciuitas eſt p̄ ... occupata et
p̄ ... hoſpitale p̄ ... xp̄ianos derelictū ul' quaſi n̄o tenet͛ iſta
fratres illud ... et ideo non p̄nt de ipo intelligi ... q̄ ... hoſpita
lariorū eſt ipos eſſe ſine hoſpitali ſicut monachos ſine monaſtio de ſta· mo· c· ij·
et de capell· mona· c· ... ... debe intelligi q̄ ... hoſpi͛ ...
... tranſlatū ... ad tranſlatom p̄ſonarū ...
p· c· tranſlato· de conſti· ... Nam p hoſpitale ... intelligi͛ ... hoſpi͛
... de elect· cupientes ... ff· ... in glo· ... ſi ... ſuper ...
eius maiorē ſiue capitulis p̄ſidentie locus dici͛ p̄ncipalis ... que legun·
... in ... vj· ... p9 ſalutac ... ubi ... ibi roma· vij· q· i·
... de iur· ... Ego ... de p̄ben· ... li· vj· Solutio iſti9
... que acq̄rut͛ dupl͛ ... conomo ... ordine ad ſuū
finem p̄ncipalem ... qui ſunt ad fine ſ. ad ipos fratres qui
ea admīſtrant· i· ad talem ... p̄pt̄ que ſunt iſtitūt / inter quos eſt ſupmus
et infimus et ideo ... ht̄nt reſpicere illud quod eſt ... in illo genere ſ.
magr̄m hoſpitalis qui ratione generalis admīſtrationis ... intell͛ ... hoſpitalis
ut ſup· alleg͛ eſt / q̄admodū ... plat... de ſta· requiſiſti·
et· vij· q· i· ... Sz p̄ut h̄nt regla͛ ad finem ... eſt ...
... q̄ idem eſt finis oim̄ conuentuū ſ. colligere ... fouere paupes et infirmos
... et ideo ... h̄nt ... magis debeat eſſe iſtius conuentus ... altius cum
ſubſit eadem ratio quo ad omnes ... idem ... de· c· tranſlato ... de ...
inter corpalia et ideo intellige domui ... domibus ... reſoluendo ...
... plate ... ad omnes ... glo· ... glo· ... et ... coaſta

vide
Et decimas devotio magna istorum fratrum ad cultum fidei nec volunt quod deus ibi habeat suam partem / decima enim est omnium iuste quesitorum pars deo debita ut e. ti. de decimis tua . ij . deus enim qui dignatus est totum dare dignatus est decimam recipere non sibi sed clericis profuturam . xvj . q . 1 . decime / non sufficit istis terrarum dominium nisi etiam habeant dominium decimarum quod dumtaxat debet esse apud ecclesias . xvj . q . 1 . modernamente in glo . unita cum tamen decimas laici possidere non possunt de prescriptione tamen

In perpetuum . An decime possunt laicis concedi in feudum in perpetuum dic quod non quod probatur multis iuribus x . q . 1 . c . ult . de deci . ad hec et c . quamvis de his quae fi . a prela . c . cum apostolica

Libere . hec libertas est pretiosissima quia secundum b . augustinum nichil est infelicius felicitate peccantium . que penalis nutritur impunitas et mala voluntas velud hostis interior roboratur ubi apponitur in canone . xxiij . q . 1 . paratus

Possidenda numquam isti fratres ea que vigore istarum litterarum possident iuste possideant videtur quod sic quia auctoritas iudicis facit licitum quod alias non est licitum ff . de inoffi . l . ait pretor . quod tamen tu dic non et quod auctoritas superioris excusat non . lxiij . di . solempnitatem in principio glo . de tempore or . dilectus in glo . obtemperare . Secundo quoniam est verum quia de auctoritate superioris non apparet preterquam falsas litteras / Et dato quod appareret . tamen auctoritas superioris qui non potest prohibitionem tollere delictum non excusat sed ubi potest tollere qua cessante cessat delictum tunc auctoritas superioris excusat non . de re . iuris . quod quis li . vj . Cassus

Constat autem hunc modum acquirendi esse furtum et rapinam divino et naturali iure prohibitum ut dicitur in verbo christianos / Res autem furtiva quanto diutius detinetur tanto gravius peccatum est quia diuturnitas temporis non minuit peccatum sed auget et tanto graviora sunt peccata quanto diutius infelicem animam detinent allegata de consuet . c . cum tanto / nam fur semper est in mora . ff . de condicti . furti . l . in re furtiva . § . 1 .

Ita quod terre Religiones Castra ville aut opida et loca huiusmodi per nos ac quoscumque alios nullius umquam subiciantur dominio potestatis

Acquisita capitur in mala significatione . i . recepta vi armorum ut tantorum cum proden . Sed quid de illis que iusto bello / aut aliis modis licitis sunt quesita de hoc dubitatio secundum ar . dictum non est inutile Secundo . est prompta quoniam ad bellum vigore istarum litterarum quod numquam fuit iustum / nec etiam ante istas litteras inde dicitur in verbo evidencia / quod etiam ex ipsorum articulis infra scriptis bene colligitur / in eo quod dicitur quod iste ordo per has litteras sit institutus ad hoc . ideo quod ante institutionem non fuit eis licitum pugnare . xij . q . 1 . duo sunt genera et per consequens quodcumque acquisitum vi armorum per ipsos et quocumque tempore est illicitum et iniustum Si vero loquitur loquimur de acquisitis gratia dicti aut quo ad dominium aut quo ad administrationem ipsorum / quia sicut refert inter dominum et ministrum sive servum / quod est gerens sui domini et non eius sic inter ius dominii et ius administrandi aliquas res . Si loquitur primo et certum est de iure quod nichil potest acquiri istis fratribus cum ipsi non sint capaces alicuius dominii et quadam non dicitur . et no . Jo . an . in c . Johannes de regula . pos glosas in q . 2a idem . d . in . ff . Card . ibidem in 3o . concilio de monachis renunciantibus ipso quod vivere debent de fructibus dotis institutis unde non debet monasterium fundari sine dote sufficienti . 1 . q . ij . placuit de insti . c . 1 . in autentica ut determinatus sit numerus cle . In mendicantibus vero succedunt elemosine loco dotis Jo . an . sic eadem ratione est dicendum

Nostri in hoc sunt modo fundati

de istis fratribus et aliis religiosis qui in professione abdicaverunt a se omne dominium de
statu mo. cum ad monasterium ad fi. que tales sunt nudi ministri et servus corpantur. liiij.
di. multos et quicquid per eos acquitur religiose domui ut puta hospitali monasterio etc.
tunc ministri sunt acquirere de regula. c. fi. sicut servus non sibi acquirit sed domino cuius gratia
est ff. de acquiren. poss. l. i. adde hic quod supra dixi in verbo vobis Ex quo sequitur
omnem contractum in quo transfertur dominium tum istis fratribus fore esse invalidum sicut
omnem formam diffinitam adiudicatoriam dominii esse nullam nisi sufficienter appareat
nomine domus religiose huiusmodi actu active vel passive cuius quidem domus preceres sunt
dumtaxat non dominus et omnes administratores procuratores nomine intelliguntur. i. q. i. sal
vator nec sufficit nomine ordinis agere sicut diximus de capellis secularibus vel collegiis
que bene habent aliquarum rerum vel possessionum dominium in ipsum aut ordinem non cadit aliquod
dominium nisi ratione talis domus sed forte bene cadit ius administrandi Ad hoc aut quod
talibus domibus acquiratur requiritur quod sint auctoritate episcopi facte alias de iure tali non possunt dici sacra
vel religiosa loca quod probatur per hoc. c. ad hoc de reli. do. nam talia donari et alienari
possunt secundum Inno. de dona. c. interdiltos Item unus quisque privatus hospitale sibi
construit sua auctoritate non ideo est locus religiosus sed forte hoc competit ex privilegio hos
pitalariis sancti Jo. secundum Jo. an. de eo c. interdiltos quod sacra loca et hospitalia construere possunt
quod si est verum intellectum est tamen salvo iure diocesani secundum Inno. et post eum ab ipso petita licentia
nisi aliud in privilegio exprimatur de deci. dudum de verbo. signi. cum ex eo li. vi. Jo. an.
Hec aut preducta notorie constat nunc convenire istis fratribus et eorum conventibus cum
ipsi non in locis religiosis huiusmodi sed in castris fortissimis per ipsos met factis et constructis
et alias acquisitis et locis privatis suos inhabitaverunt conventus Oratoria quidem habent et
hospitalarios se nominant sed hospitalia non cognoscunt Sed nec re vera in hoc suf
ficeret auctoritas alicuius episcopi obstante prohibitione Concilii generalis quod talia loca fundare
et construere prohibet que non sunt secundum institutione approbata de reli. do. c. fi.
li. vi. quod aut fit contra simplicem prohibitionem non valet quo ad iuris effectum secundum
Jo. an. in c. ad apostolica de regula. super verbo obtinet per l. non dubium. C. de legibus
et sufficit legislatorem ita voluisse nec obstat quod multa fieri prohibentur facta tamen tenent
de mat. contr. c. inter prosperum que intelliguntur cum alia iura prohibent alia
vero vel eadem dicunt contra factum valere unde vide que communius de re. iuris li. vi.
ubi in glo. datur huic questioni triplex solutio Ex quibus necessario concluditur quod huiusmodi
conventibus sive domibus nichil acquiri potuit nec aliquarum rerum vel possessionum dominium
in eas potuit vel potuit de iure iudicari Ex quo infertur generaliter quod dicti fratres tenentes
possessiones et dominia nomine ordinis et non nomine dignitatis aut loci alicuius contra votum
proprie professionis faciunt et proprietarii sunt censendi Jo. qui hiis dicitur possidere cum nomine
de restit. spo. cum venisset cum concor. in glo. ponit sed Ordo suo nomine non est capax
possessionis bonorum per ea que non Jo. an. in c. cum dilecta de rescrip. super ultima glo. et in
c. edoceri et c. ti. ad idem facit bn. no. per eundem in c. ex literis de proba. super verbo non
potest et devidi. cum deputati sequitur ergo quod administrando ea sui ipsius gratia
est proprietas usurpatio et hoc quantum ad primum de dominio. Quantum vero ad secundum de admi
stratione ipsorum triplex potest esse consideratio una in quantum isti fratres faciunt unum corpus
sive unum collegium Alia in quantum ordinatur ad suum effectum principalem 3a per respectum
ad domum religiosam per cuius medium veniunt ad effectum Quo ad primum dicitur distinguitur
collegium per doc. in c. dilecta de excess. pla. quia quedam collegia surgunt quasi naturaliter ut
illa que sunt de iure gentium ut Collegium civitatis ville Castri etc. Aliud est
Collegium quod non est ita naturale nec de iure gentium sed est mere voluntarium sicut Collegium
Canonicorum vel religiosorum etc. Et de istis secundis d. an. Card. Flor. ibidem dicit talem regulam
Quod omne collegium est prohibitum nisi inveniatur expresse approbatum in iure ad hoc
ibidem tex. et ff. de colle. illi. l. fi. Approbata autem in iure sunt omnia collegia eorum
qui faciunt artem licitam in Civitate vel municipio Et approbata sunt omnia col
legia intuitu pietatis ut eorum qui sunt ad adiuvandum oppressos vel alendum expositos
ff. de colle. illi. l. i. Et hoc dicit verum inter seculares Sed si sunt religiosi collegia ipsorum

Quod fratres que habent hospitalia

Collegia

non sunt approbata nisi sint de religionibus approbatis de relig. do. c. fi. et c. unico
c. ti. li. vi. fran. Card. ymo dico quod sunt expresse prohibita ut in eisdem iuribus et in
glo. super verbo presumptuosa dicto c. unico li. vi. Reus enim violate legis habetur
qui contra legem ausus fuit sperare quod licitum non est. C. de pe. bo. publ. l. i. in prin.
con. le. aut est absque licentia principis novum ordinem vel collegium instituere ut dicto
c. fi. ff. de colle. illi. l. i. et iii. Ex quo sequitur quod istis fratribus quantum est ex parte
collegii ipsorum nichil iuris acquiri potuit neque pro se neque per omnes neque bonorum administratio
neque possessio etc. quia prohibitio principalis ex quo non iure con. repetitur et ipsius approbatio omnia
accessoria et que sequuntur ex ipso prohibita intelliguntur de re. iur.
nec per ista privilegia falsissima censi pro religio approbata ut etc. Quia aut ista
corporis collegium secundum Jo. an. sunt iure prohibita hoc clare ostendit secunda consideratio que est
ex parte finis. Omnia enim collegia secundum Jo. an. dicto c. dicta sunt licita iure civili que sunt
causa religionis divino nichil faciat contra sena. con. i. dimid nil mali faciunt occasione
collegii quod sic prohibet illicita collegia, et hec collegia licet bonum nomen habeant tamen
quia male operantur fit illicitum collegium et ideo destruendum et ad hoc facit l. ultima c.
ti. et l. greca ibi posita Jo. an. Constat aut notorie tam ex istorum literarum theo…
quod etiam exevidentissima istorum fratrum practica fere toti mundo notoria quod ipsorum finis
sunt homicidia voluntaria rapine et latrocinia sicut et hoc fatentur in dictis suis
articulis de quo supra in verbo catho. fidei et per omnes constat evidentissime non solum
iure canonico et civili verum etiam divino ac et naturali ipsorum collegia huiusmodi esse prohibita et
dampnata Et ideo auctoritate sacri Concilii nostro iudicio penitus abstruenda. Quantum
vero ad considerationem tertiam prohibitis principio et fine omnia media intelliguntur esse
prohibita ut possessiones terre castra domus administrationes et questus quia media
participat naturam extremorum de dona. ap. xl. di. disciplina xxiii. q. iii. sex sunt.
Et etiam iuxta qualitatem finis attendenda sunt media ad fi. de quest. genuga. acce
dens. liii. di. legem et no. xvi. q. iiii. volumus. Et cum finis malus est ipsum quoque
malum. Et de malo fine istorum constat ex premissis quod scilicet est homicidia et rapine etc. sequitur
necessario quod conventus fratrum istorum huiusmodi non possunt de iure dici domus religiosorum
sed salva reverentia loquendo verius dicetur spelunce latronum. Ex premissis igitur
patet evidenter quod omnia quecumque sunt per istos fratres acquisita sunt illicite et iniuste acqui
sita et quecumque possident iniuste possident, cum ratione collegii illiciti, cum ratione belli
iniusti, cum ratione finis dampnati, cum ratione conventus prohibiti cum ratione ordinis
simulati. Ex quibus infertur consequenter quod ex hiis constat notorie de non iure ipsorum super
omnibus terris sive dominiis que vel quas occupant. Et per omnes constat evidenter
ipsos numquam habuisse causam iustam occupandi terras spectantes ad Regnum Polonie
quas adhuc occupant. Ex quibus etiam constat evidenter istos fratres fuisse et esse
in culpa omnium guerrarum et stragis populorum que hac occasione inter Regnum Polonie
ex una et ipsos ex alia parte multociens sequebantur. Et sequitur consequenter ex premissis
ipsos semper fuisse et esse terre Prussie et aliarum terrarum quas obtinent iniustos
detentores quid aut sit iuris de hiis taliter acquisitis dicitur in glo. se.

Assignare · ymo de necessitate salutis tenentur ipsi posse omnia sic rapta et alias male
quesita restituere omnes qui successerunt in re huiusmodi viciosa, quia peccatum non dimit-
titur nisi restituatur ablatum ut in regula peccatum de re. iur. li. vi. quod plenissime
prosequitur Hosti. in summa de pe. et re. § quid de rapina, hoc verum si extant illi vel
eorum heredes quibus restituenda sunt. Alioquin ubi restitutio esset vaga vel dubia
etiam de hoc debet disponere secundum quod sibi videtur utilius secundum Hosti. in summa c. ti. et §.
… Unde d. an. fran. Card. Flor. in c. dilecta de exces. prela. in q. ultima
querit ad quem pertinebunt bona Collegii dissoluti et dicit quod si non fuerit collata a singulis

ſ aliunde obvenerunt redeunt ad eum qui contulit vel disposuit ... supposito quod sit dictum fuit de bonis templariorum quando ille ordo fuit destructus quorum bona disposuit ecclesia Ro. ut voluit ...

Voluimus tamen quod postquam illa deo propitio a vobis fuerint acquisita et possessa pacifice. Nos omnium ipsorum et predictarum etiam decimarum certam partem ecclesiis earumque prelatis constituendis ibidem iuxta providentiam sedis apostolice tenemini assignare ...

ul' rapina ... debet subsequi restitutio ...

Infringere ...

secundum leges civiles tales sunt falsarij · ff · de falsarijs si quis obrepsit et no · xix ·
di · in memoria · in glo · magna quod ipso facto dicitur falsarius si carta appareat falsa
pena autem falsi secundum le · vel qui · falsi est deportatio et bonorum publicatio si falsarius
liber fuit sed si servus ultimo supplicio punietur ut · ff · de fal · l · i · § · ult / secundum canones
autem quicumque litteras pape falsavit vel fuit illis usus scienter est excomunicatus et debet
tradi Curie seculari deiectus et degradatus · e · ti · c · ad falsariorum / hoc vero qui de illis
per se vel per alios vicium falsitatis exercent et certum est non per suspicionem sed per facti evidenciam

Nulli ergo omnino hominum liceat
hanc nostre concessionis et protectionis
paginam infringere uel ei au
su temerario contraire ....

Si autem dubitetur tunc
falsarius est capiendus
et in carcere detrudendus
et summo pontifex
consulendus · xix · di ·
in memoria de falsa ·
suspecio / Qui vero utuntur
litteris falsis per alios impe
tratis si clerici sunt ab offi
cio et bene · suspendentur si laici
sunt excomunicati donec
satisfecerint competenter
dicto · c · ad falsariorum

§ · qua vero tamen si fuerint ignorantes usque ad · xx · dies excusantur / qui
concedunt ad inquirendum utrum sint false et tunc resignent vel destruant si velint
excomunicationem evadere quod non potest absque licencia sedis apostolice relaxari · c · ti · c · dura
nec simplicitatis vel ignorancia hic excusatur quia tenetur a peritioribus inquirere hec no
Hostiensis · in summa de falsa · § · et qualiter puniatur · Et sciendum quod in quo falsi sunt quidam
specialia secundum Hostiensis · post Goff · in summa e · ti · § · qualis probatio circa prin · Nam licet
ab inicio requiritur probatio luce clarior tamen ex quo de instrumento producto
habetur certa suspicio de falso / pro falso habetur nisi a parte producente vitas compleatur
et ad penam proceditur ut · C · de proba · l · iubemus · quod alias non contingit · iii · q · i ·
primo · ff · de penis · l · absentem / secundo condempnatur quis sine accusatore quod alias
non contingit regulariter · ii · q · i · nichil · ff · de muneribus et hono · l · munerum ·
§ · defensores

presumpserit · ymo postquam constat evidenter ex productis istorum fratrum atque
factis notorijs hunc ipsorum non esse ordinem approbatum / sed verius horrorem
et errorem intollerabilem licet religionis nomine palliatum / sequitur in contrario non
esse per ecclesiam dei ulterius tollerandum / ubi enim religionis effectus deest nec nomen
debet haberi probatur · xxxviii · di · que ipsis / et lxxviii · di · cum reci et ibi glo · que inci
pit sed nomen dignitatis · Quod a quocumque auctore aliquid sit institutum et quantumcumque diu
obtentum si non subest causa vel si est onerosum extirpandum est et probatur xii ·
di · omnia de cons · di · i · placuit · x · q · i · hanc consuetudinem · lxiii · di · § · verum extra
de cen · pervenit / Unde glo · in dicto · c · cum reci · Si res perierit nec nomen habere meret
cum ibi sit · / preterea quod enim aliud est dissimulare hunc errorem quam tacite ap
probare quod absit ab ecclesia sponsa christi · quia error cui non resistitur approbatur
lxxxiii · di · Error et vitas cum minime defensatur opprimitur nec caret scrupulo
societatis occulte etc · Item quod per se alicui suo errore non polui qui consensum prestat
erranti · lxxxvi · di · in facinorum et · c · odia et · c · culpam · Et quia constat notorie per rerum
evidenciam istos fratres de prussia nuncupatos ad hanc ipsorum potenciam et divitias
devenisse per usuras mercanciarum negotiationes et Rapinas quibus insistunt / nec
non per oppressiones ecclesiarum et ecclesiasticarum personarum ac etiam aliarum Et constat etiam
notorie quod fere omnes ex omni parte vicinos suos et principes christianos nimiam
crudelitatem exercent Regna principatus terras limites et dominia eorum nec minus
attemptantes temere occupare non nullaque ex eisdem terris limitibus et dominijs

de facto occupantes ut ſ. in vbo pruſſie liuonie ⁊ i uerbo tercium ptibus ſepe et ſepius dcoꝝ principu terras et dnia hoſtiliter et notorie cu banderijs quoqʒ extenſ in vadendo cremando p violenciā occupando dampnificando xpianum ſanguinem truculentiſſime et ſepius effundendo mulieres et virgines opprimendo homines utriuſqʒ ſexus ſine cauſa et ſine iuſticia ſubiugendo · trucidando necando ſacerdotali ordini minime deferentes · Eccias et monaſtia ac alias ſacras edes violendo cremando aliqʒ tot ⁊ tanta ſeua et enormia frequent ppetrando

Si quis aūt hoc atteptare preſumpſerit indignacionem omnipotentis dei et btōꝝ petri et pauli apſloꝝ eius ſe nouit incurſurē / Datum auanie · viij · kl' februarij pont' nri anno ſexto

que et qualia vix facit gens infidelis / que oia cum in tm ſint notoria q nulla tergiuſacōe celari pnt / de qua notorietate cla dubitur probacio tu rcipietur de hoc ſumaria informacio / de quo ꝓ plures conſtat apud acta de ſ. mpu' prelibate Grauis igitur nephas videretur ſine dubio tot et talia tollerare cum ꝫm canonicas ſanctiones hec ſint

culpe in quibus culpa eſt relaxare vindictam de poſtu · c · i · Unde Criſo' ſup math · Iniurias dei diſſimulare nimis eſt impium ⁊c. Et attento etiam q a tanto tempore quo indificauerut in illis ptibus pruſſie et liuonie dicti fratres / lithuanos et Samagittas olim infideles · nūc uero dei gra conuerſos / et inſtio dm · w · Regis polonie ſtos xpianos continue impugnauerunt nig uiſe regulariter bis in anno ut ſup in ubo tercium ptibus tum multarum animarum fidelium et infidelium detrimento et iactura ⁊ in hoc etia put nonnullis fertur pſtiterut pxiam occaſione q pfati et etiam alij infideles vicini non fuerut dudum conuerſi ad fidem xpiana ⁊ fatentur hec ſoli prefati neophiti / aſſerentes q niſi dci fres poſuiſſet eis obicem moleſtando eos quaſi continue et terras ipoꝝ bona et domia conates magno ſtudio occupare eoſqʒ ſibi ſubiugare ⁊ libtates coꝝ eis auferre ⁊c · dudu fuiſſent vna cum alijs facti xpiani / Ex quibus omnibus ſupradictis conſtat euidenter iſtud genus hoim · fuiſſe et eſſe ad non modicu dei Eccie nocumentum ac etiam fidei xpiane ·

Clemens Epūs ſeruus ſeruoꝝ dei dilcis filijs magro et hoſpitalis ſcē marie Theutonicoꝝ Jeroſolimitani ⁊c. per oia ut ſupra / Datum peruſij · ij · kl' Junij pont' nri ano p°.

Hic incipit tractatus 2us in quo agitur de litteris Imperatorum / que quidem littere sunt quinque
due Frederici secundi / una Ludowici / una Karoli / et una Wenzeslai Regis Romanorum. Et sciendum
quod istarum litterarum solum transsumpta sunt producta apud acta et non originalia tran-
sumpta autem robur non habent etiam si per manum tabellionis sint scripta nisi ipsum ex-
emplar auctoritate iudicis sit scriptum de fide instru. c. i. et ultimo / ymmo etiam sigillo et
auctoritate proprii episcopi vel iudicis esset transsumptum non sufficit ad probandum nisi vocatis
qui fuerunt vocandi sit transsumptum 2m quoniam. Unde si instrumentum faciat mentionem
de alio instrumento non creditur ei nisi exhibeatur secundum C. de eden. auctentica siquis
/ preterea omnes iste littere Imperatorum nulla mentionem faciunt de litteris summorum pontificum que precesserunt longo tempore
in quibus omnium istarum terrarum proprietas reservatur beato petro ut supra dixi in littera Alexandri
in verbo beati petri / Item earum de alia non facit mentionem excepta penultima et ultima
etiam si de ipsis constaret viderentur surrepticie impetrate / Prime due littere sunt Frederici
secundi / prima in qua dantur eis terre per expressum Prussia Lithwania et Russia nec non
omnes alie terre infra regnum scismaticorum quam infidelium ad quas cum suis vexillis poterunt pertingere
In 2a littera dantur eis Terre Curlandia Lettonia et Samagittarum / et durant iste
due littere mediata per unum mensem vel quasi et sunt in aliis que eiusdem tenoris litterarum
non sunt in posteriori fit mentio de priori / quequidem littere non possunt summari propter multa
dicta / Sed dividas sic litteram ex qua divisione patebit summarius / dividitur in duas
partes principales primo ponitur narratio / 2o provisio 2a ibi nos igitur prima subdividitur
in duas in prima narratur ad quid deus constituit Imperium et circa quod versari debeat intentio
Imperatoris / 2o inseritur magistri hospitalis Theutonicorum Iero. petitio ibi hinc est
2a vero pars principalis in qua ponitur provisio subdividitur in duas prima providet / 2o in contrarium
attemptari prohibet et penam addicit / 2a ibi post hec prima in duas nam primo donat
eis terras infidelium / 2o concedit eis multa iura et privilegia in eisdem / 2a ibi liceat in-
super / prima in duas quia primo donat terras / 2o ordinat quod huiusmodi infideles postquam commissi
fuerint terras ipsorum proprias in feudum a prefato magistro recipiant / 2a nos igitur / prima ad huc
in duas quia primo donatur eis terre Prussie Lithwanie et Russie et quecumque alie infra
terminos ipsarum attinenciis tam scismaticorum quam infidelium / in 2a hanc donationem generaliter
declarando extendit et extendendo specialiter donando scilicet omnes partes et fines infidelium
ad quoscumque fines vel partes ipsarum fratrum vexillum cum exercitu ~~devenerit~~ transierit / 2a
ibi et etiam et per consequens donavit eis terras Thartarorum Turcorum et Sarracenorum et omnium
aliorum infidelium O quam liberalis fuit iste Imperator in re aliena

Adhoc / id est ad hunc finem ut sequitur infra et quo ad istam primam particulam sic summarie
hoc intendit Quod ad hoc deus istius Frederici Imperium statuit et amplificavit ut ipse inten-
dat depressioni et conversioni infidelium dando christianis facultatem subiugandi ipsos
et convertendi quod est erroneum prout inferius apparebit

Fidem / licet clara non est hec causa finalis propter quam deus principaliter Imperium instituit /
quod cum igitur de conversione infidelium quod concernit fidem et est causa fidei propaga-
de una de maioribus causis spiritualibus que soli petro et suis successoribus sunt reservate
et ideo non sine misterio cum aliis permissum fuisset relaxare petro dicebatur duc
in altum luce. v. c. xxiiii. q. i. non turbatur non spectat hoc ad Imperatoris officium
cui duntaxat temporalia sunt commissa de ma. et obe. solite et c. novit de iudiciis sed
talis commissio fidei propagande convenit sedem apostolicam de bap. maiores circa principium
exprimendo igitur sic tam notorie falsa facit illud quod vide supra secundum suam propositionem
notorie falsam de restrictione super litteris

Preparavit · O domine Imperator non tibi predicatio evangelii est commissa sed gladius
temporalis non ad propagandam fidem sed potius defensandam cum sis Ecclesie advocatus
et defensor nec ad depressionem infidelium sed ad ministrandum cuilibet iusticiam tam fideli
quam etiam infideli / Iacet Imperator tribus Coronis coronatur scilicet ferrea que
significat in eo fortitudinem / argentea que significat claram in ipso iusticiam / quod
semper promittit firmiter servare et reddere unicuique quod suum est / 3a aurea que significat

in ipso palijs excellentia / de hac triplici corona no. Jo. an. in c. ne Romani de iure iur. / dicere et ergo quod deus ad predicationem ewangelij imperium preparauit vel ad propagandam fidem in gentibus est nimis presumere falcem suam mittere in messem alienam

Indulgentes · hec auctoritas ubi pugnatur pro fide spectat ad ecclesiam / ar. in c. ult. in fi. de pe. et re. et quibus et qualiter et quod de rapina et ideo hec indulgentia siue facultas per istum imperatorem concessa est nulla ipso iure quia ea que fiunt a iudice si ad eius non spectat officium viribus non subsistunt ut in reg. ea de re. iur. li. vj. et ff. c. ti. l. fin. a iudice / quo ra. Jo. glo. Item etiam si bonum est quod facit iudex ex quo non spectat ad eius officium viribus non subsistit ponit exemplum xcvj. di. bene quidem ubi licet statutum res ecclesie alienari non posse fuit bonum, tamen statutum imperatoris super hoc non valuit quia ad eius non pertinebat officium ut ibi generale enim est quod non sufficit bonum facere nisi id bene fiat xvj. q. i. monachi de postu. c. ij. de tollu. c. i. et quia non / Na in eo quod quis facit non pertinens ad suum officium non dicitur iudex sed tamquam priuata persona ar. Jo. an. post Jo. mo. in notula in dicta reg.

Fredericus secundus diuina fauente clementia Romanorum Imperator semper augustus Ierusalem et Sicilie Rex Ob hoc deus Imperium nostrum pre regibus terre sublime constituit et in diuersis mundi climatibus nostre iurisdictionis terminos ampliauit ut ad magnificandum in seculis nomen eius et fidem in gentibus propagandam nostre sollicitudinis cura versetur Sicut ad predicationem ewangelij Sacrum romanum imperium ad hoc deus preparauit ut non minus ad depressionem sed plus ad conuersionem gencium incredibilium intendamus illius promissionis graciam indulgentes quo viri catholici pro subiugandis barbaris nationibus et diuino cultu reformandis instanciam diuturni laboris assumant et incessanter res et personas exponant.

In ihrlm vide istos narrantes notoriam falsitatem dicit se magistrum hospitalis in ihrlm quod mirum saltem quomodo magister vel quo tendit ibi magistrum fuit in ihrlm nec tamen magister ibi in hospitali ministrauit nec ad hoc est electus in magistrum ut illi hospitali administraret cum illuc cum prohibitione quod ipse sine ipsius spali licentia nemo venire potest vide quod dixi supra c. i. in verbo hospitalis · ab hec tractatur plena de uoto de q. in lib. ho. quod et quod eam queret quod etiam

Terras. vide quod infra inferius melius declaratur i nos igitur attendentes feruentem deuotionem eiusdem magistri qua pro ecclesia sue domus conquirendis feruenter estuabat etc. et vide supra c. i. in verbo cultu et secundum beatum Ambrosium · mens auari vinculis cupiditatis astricta gracius aurum intuetur quam solem et ipsa auari oratio ad diuinum cuius queritur id est libri et sicut hic

Prussia ex hoc non quod iste liber manifeste false causam dederit istis fratribus prussiam expugnandi et occupandi et per consequens clare constat istos fratres etiam ex isto capite in terra prussie non habere aliquem iustum titulum et per consequens compellendos ad dimittendum ipsam tamquam rem raptam et notorie viciosam sicut c. quod liber de iudi. et dixi supra c. i. in verbo assignare idem per omnia dic eadem ratione de omnibus alijs terris quas vigore vel potius occasione istarum literarum nephandarum taliter occupauerunt sicut sunt liuonia curlandia lettonia et pars magna terre Samagitarum qua

etiam ad partes occupant etc. de quibus in se. lra patet etiam clarissime ex istis
licet inde iustum bellum habuisse istos fratres et per quos populi fideles ad ipsos per vmili
cia expetenda confluentes fuisse graviter deceptos hoc errore qui est non
potuit sine dolo inbitamentum dolo enim facere videtur qui contra iura mittat ut in c. ll.
q. contra de re iud. li. vi.

Hinc est igitur quod presentis privilegii serie volumus fieri notum
universis nostri imperii qui sunt et in posterum venientis qualiter
frater Henricus de Hoenloch venerabilis magister sacre domus hos
pitalis sancte Marie theutonicorum in Jherusalem fidelis noster nobis
proposuit devotam animi sui voluntatem referendo quod ipse et
fratres domus sue ferventi desiderio ad propagandam fidem ca
tholicam et omnipotentis obsequium in providencia dei auxilii
benivole laborem assumerent et assisterent ad invadendum con
quirendum terras istas videlicet prussiam lithwaniam et russiam
in laudem veri dei et magnificenciam nostram diligenter implora
bat et petebat humiliter quod nostra sibi serenitas et domui sue
concederet et confirmaret omnes terras quas in prenominatis
partibus prussie litwanie et russie cum fratrum suorum instancia
conquirerent ...

Concedimus hec concessio et nulla ipso iure tamquam de non suo facta
quia aliena res donari non potest quo ad hoc ut statim dominium transferatur nec
etiam valet in preiudicium domini veri facta C. de dona. l. y quia quod quis non habet
transferre non potest in alium C. de dona. si filius. i. q. vii. dubium de iure patro
quod ad consultacionem ad fi. 2m osti. in summa de prescrip. sub rubrica titulo pro
donato Et est hic sciendum quod hec donatio sive concessio est nulla tam ratione rei
donate quam ratione donantis quam etiam ratione eius cui donatur propter quod libet istorum
sigillatim primo ex parte rei quia quotiens pure vel simpliciter donatur res que est in
potestate hostium non in dominio donatoris talis donatio non valet probatur in lege
et in glo. 2 c. abbas sane de sen. et re. iudi. li. vi. in quo allegabat ubi tangitur
casus de Rege aragonie qui donaverat hospitalariis locum de Rosellis qui tunc fuit
in potestate sarracenorum et spectabat ad regnum Et inducit ad hoc glo. vi. ibi
quia liber homo et fedus hostium et que nostra sunt non concedit venire in stipulacione
veniunt non pure ff. de verbo obli. l. liber homo 2 l. si stipuler sibi nec legatum quod propter
qualitatem delicti habitum non potest ut ibi j. ille tamen res que sunt apud hostes pure
sub condicione donari non possunt ut si cuitantur in iusto bello ideo ut dicto c. abbas

vacat usque ⊕ (right margin, beside line 2 of "Concedimus" paragraph)

(left margin:) a dom. c. / per sing. d. ff. cod. / pre. c. q. si dat. / et c.

Hoc voluit spe[cialiter] dominus Jo. de Anagnano ibidem in c. suo no[tabi]l[ite]r in rebus q[ue] semp[er]
fuerunt hostium. Si aut[em] semel fuerunt n[ost]ra nu[n]c aut[em] ab hostibus occupata p[ossu]nt
donari p[ro]ut legari et in stipulationem deduci p[ro]pter spem qua[m] habemus iure post
liminij ut l. id q[uo]d apud ff. de le. i. ubi spe[cialiter] ip[su]m ex p[re]dictis infert Bar. q[uod] concessio
Regni Jh[e]r[usa]l[e]m facta p[er] papam Regi Karolo et suis successoribus licet infideles tene[n]t
de eo valuit concessio q[ui]a solu[m] illud regnum fuit [christi]anor[um] et constat concessio
p[ro]pter spem post liminij ut dixi. Et ex p[re]dictis habes que res infidelium p[ossu]nt
licite occupari et efficiuntur occupantium et que non dixi p[lu]s in in c. sup[er] his
de voto in iij q[uestione] ubi tenet Jn. q[uod] apud infideles est vere dominium nec p[ossu]nt ab eis
licite auferri si pacifice vivunt nobiscum Jo. de Anan. inde o[mn]i[no] in c. i in verbo
quecu[m]q[ue] locat et in verbo [christi]anos ‖ Secundo ead[em] r[ati]o[ne] donantis nulla fuit concessio
q[uia] donare quis non p[otes]t nisi sit dominus illius rei s[ecundu]m com[munem] o[pinionem] in s[ummu]m de dona[tione] § quis possit
donare p[er] l. ff. de re. iur. cui iris est donandi sed notum est q[uod] imperator non est
dominus terrarum quas possident infideles nec ea[rum] quas possident [christi]ani nisi illarum
q[ue] p[er] ip[su]m reguntur C. de summa trin. cunctos p[o]p[u]los et ibi p[er] Cy. licet dicit Adrian[us]
no[n] obstant iura quo dicunt q[uod] omnia sunt imperatoris licet di quo iure
C. de p[re]scrip. quadrie bene a Zenone xxiii q. viii quemor[um] ubi q[uod] d[icitu]r q[uod] ip[s]e
est princeps mundi et dominus ff. ad l. Rodia de iactu ubi q[uod] hec et similia s[ecundu]m arch[idiaconum]
q[ui] hoc notat xxiii q. viii c. c[on]venior intelligunt quod omnia sunt imperatoris quo
ad iurisdictionem vel et etiam tuitionem non quo ad p[ro]prietatem et singulare dominium
Et hoc sat[is] in spe[culo] de feu[dis] § q[uonia]m exiguntur v[ersiculo] xiiij cum duob[us] v[ersiculis] se. Et dicit arch[idiaconus]
q[uod] o[mn]i[a] i[n] s[ummu]m de p[re]scrip. § q[uonia]m exiguntur v[ersiculo] z lic[et] non co[mmun]iter dicat Or[dinarius] licet aliqui
intelligat q[uod] omnia sint principis quo ad iurisdictionem et tuitionem verius est tamen quo
etiam quo ad p[ro]prietatem et maius dominium et transferendo in aliud videtur p[ro]bans dare rem
sua[m] qua[m] aliena[m] s[ecundu]m eum sed hoc aliqui non admittunt archi. ymo contrariam o[mn]io tenet
hec op[inio] vide q[uod] no[tatur] de consti. c. in ecclesiam Et est dominus mundi ap[ud] ill[os] s[ed] non actu
ff. de natu. resti. l. pe. alij dicunt q[uod] dominus cura et sollicitudine ar[gumento] ff. de nego.
gest. l. si pupilli Ex quo igitur dicte terre sicut et alie [christi]ane [christi]ane non sunt
imperatoris p[ro]pterea hec concessio non valuit ⊕ Sed nec etiam donare potuit illud ius
suum q[uo]d sibi ro[mani] imp[er]ij competat s[cilicet] ius superioritatis et iurisdictionis in dictis
terris et quibuslibet alijs quia cum istud sit ius publicum abdicare a se non potuit
quo ad istos dumtaxat nisi hoc faceret quo ad omnes dimittendo imperium nec
tale ius est p[re]scriptibile quo ad hoc q[uod] aliqui fiat acephali quia contra oblatum non
currit p[re]scrip. de p[re]scrip. cum non liceat et est dicendum similiter p[er] omnia hic sicut
dicimus de plenitudine iuris p[a]p[a]lis q[uo]d nemo p[re]scribere p[otes]t cum nullus inferior
sit capax talis iuris. p[re]scribi tamen p[ossu]nt aliqua iura p[ar]ticularia que habet
p[a]p[a] in aliquo loco de p[re]scrip. ad audientiam et c. cum nob[is] de quo non v[ide] in sum[ma]
Card. de postu. bene ij post In hoc tamen non obstante dicitur q[uod] de facto
p[re]scripserunt aliqui [christi]ani contra imperium q[uo]d non recognoscunt imperatorem ut dicitur
de Rege francie q[ui] fi[lii] sint le. c. p[er] venerabilem Ex quibus sequitur ratio q[uod] iste
imperator p[er] hanc litteram et sic inchoat o[mn]io concessit an aut ius superioritatis

In nomine domini Amen

Quoniam error cui non resistitur approbatur et veritas que minime defensatur opprimitur. ut in eandem errorem Johannis dicti ad confirmandum quedam scripta non solum in iure ac bonis moribus erronea sed etiam veritati catholice inimica in favorem fratrum Cruciferorum de Prussia contra Regem et Regnicolas polonie fabricata et congesta ac per quendam Johannem de Bomberga decretorum doctorem nuper in pluribus nationibus huius sacri generalis Constantiensis Concilii presentata. In quibus quia idem Johannes ut videtur assumit principaliter duo puncta. In primo fundare de iure nititur ordinem et iustificare miliciam fratrum eorundem. In secundo reprobat bellum polonorum factum contra dictos fratres. Ad duos tractatus similiter faciendos me reduco. In primo ostendetur plane et breviter quod de iure sit sentiendum de ordine predicto. In secundo dabuntur responsiones ad sua scripta supradicta. Veniamus igitur ad primum tractatum ut clarius aperiatur materia quod sine presumptionibus fundamentum veritatem fideliter in principio supponamus.

prout apparet ... sima facie

II

t. i. scripsi duo ...
non detrahendo aliquid ... aliis instruendo ... clarius ... defensio ... ... perita ...
de ipso dissidens ... similiter ... meliore ... melius ...

Thema.

Exorta discordie materia inter Serenissimum principem dominum Wladislaum Regem Polonie etc. ex una et dictos Cruciferos parte ex alia super nonnullis terris et dominiis etc. huiusmodi Cruciferi fundantes intentionem suam super eisdem dominiis coram Serenissimo domino Sigismundo Romanorum et Ungarie Rege et suo substituto sive commissario equitum prius potestate concessa electo ad hoc concorditer et assumpto plures litteras et diversas tam sub titulo Romanorum Pontificum quam etiam Imperatorum etc. produxerunt. In quarum una littera bullata sub titulo Friderici Imperatoris secundi producta continetur donatio eis facta terrarum spectantium tunc infidelium scilicet prussie Curlandie et lectonie quas obtinent nunc de facto tunc per acquirere debuerunt per arma bellica pro dilatatione fidei et Romani Imperii prout acquisiverunt et eas etiam obtinent nunc de facto. Continetur quod etiam donatio omnium aliarum terrarum ipsorum infidelium quascumque pervenire possent cum eorum banderiis et exercitibus. In secunda vero littera sub titulo eiusdem videntur eis donari terre alie scilicet lithuanie et Samagitarum tunc infidelium et terra Russie que est Sarmaticorum quas non habent circa partem exceptam de terre Samagitarum quam etiam obtinent. Littere vero sub titulis Romanorum pontificum producte videlicet Allexandri quarti et Clementis quarti summarie et in effectu hoc intendunt quod quascumque terras infidelium generaliter adiuti subsidio et exercitibus christianorum possent eripere de manibus paganorum deberent esse eorum quo ad utilitatem

pprietate tn ipaz bto Petro et Romane Ecce reservata In quibus
omnibus lris pdcis . p causa pricipali huiusmodi donacionu poni . ut fides [marg.: Apz vz dn fres adh...]
catho^ca amplict^r hoc p^o . Dicebo q lz l omnibq pdcis lris fres hos-
pitalis Jherosoli^ni scte Marie de domo Theu^toz appellant^r de fcto tn
ita est q nunq habitabant ul habitare consueverit in aliquo hospitali
vel q nunq in aliquo hospitali fecissent vel facerent pfessione regu-
larem a tanto tpe de quo possit ee apud homines memoria . Nec aliqd
tale fit ul auditu fuit esse in reru na ad qd hrent respcu pricipal^r
etiam a pdicto tpe . l Hoc 2° .

Tercio pdixerunt in eadem causa nd nullos articlos asserentes tenenq
ptestanti . et etiam defensantes . q eoz ordo ad hoc sit per pdcas lras
institutq et etiam confirmatq . ut quoslibz hostes crucis xpi invadere
eosq cu potencia exterminare . et terras eoz seu dnia de manibq eoz eripe
et i usus suos convertere p augmto catho^ce fidei possit valeat et debeat .
In quo arti^lo tenet et asserunt licet tacite Qz Religiosus ordo possit
instituti ad exterminandum quoslibz Infideles et ad eripiendu ipoz dnia
de manibq eoz . Item dicunt in eisdem arti^lis q licitu fuit huic eoz
ordini omes ptes finitimas infideliu invade ac ipoz bona possoes .
terras et dominia de manibq eoz eripe et in suos usus convertere .
Ite tenet et asserunt i eisdem arti^lis Qz quilibz infideles ppt eoz per-
fidiam procul dubio sunt a fidelibq usq fines orbis terre pellendi &c .
Ite fatent^r q nd nullas tras istorum acquisiverunt ab infidelibq cum
maxima effusione sanguinis oppiari sz exterminando infideles &c hoc 3° .

Isto pludio in fco supposito surgit triplex qo . Pma utru pfate dona-
tiones de iure valuerunt . aut vale potuerunt ad effcm q omes pdce
lre a vicio falsitatis possint aliquali excusari / S^a utru pdictis
fribus possit vel potuit copete vel acquiri aliquod reru dominiu //
Tercia An istoz frm societas sive secta possit conformit^r ad scptas
canoicas Religiosus ordo reputari . vel p eccam aliquo mo approbari
De quibq dubitare nd est inutile . Et qz de hijs aliqualit^r latius [struck] auxiliu circa textu
lraz pdcaz hic me brevissime expedio nd gaudens allegationum
multitudine sz paucitate contentq causa brevitatis

Quantu ad pmu pricipale considerande sunt cause ad omnia huiusmodi
donacionu iuxta illud Aristotelis . Animibq dandis attendas in^or ista .
Quis dans quis ve petens . que res que causa petendi / Quod nonnit

glo. que incipit Aliud est in c. et si qones de symonia Et sic circa cor
gnitam causae occurrit quadruplex hic consideratio. Et primo ratione donantium clarum
est de iure quod ambo videlicet papa et imperator easdem terras dictis fratribus dona-
re non potuerunt Ratio quia licet possessio ex pluribus causis quis habeat
dominium tamen non nisi ex una causa acquiritur. quod enim est meum
ex una causa acquisitum non potest esse meum ex alia nisi desinat esse meum
ut in c. inter dilectos de fi. instru. et ff. c. ut quis duas de elec. li. vi.

2. Donatio autem imperatoris supradicta pretextu causa fidei ampliande ut supra in
themate de iure naturali non potuit nec subsistit Ratio quia nullus debet re
sua privari nisi causa cognita, causa autem fidei cognitio tamquam principaliter non
spectat ad imperatoris officium ergo nec accessorium scilicet talis donatio in-
dulgere enim facultatem pugnandi pro fide pertinet ad ecclesiam circa casum in
summa de pe. et re. § quibus et qualiter v. ex de rapina. Ergo talis facul-
tas pugnandi per imperatorem concessa est nulla ipso iure et per quis eorum
donatio quia ea que fiunt a iudice si ad eius non spectant officium viribus
non subsistunt ut in c. ea de re iu. li. vi. hoc vero glo. ibi etiam
si bonum est quod faciat inde ex post capitulum precedenti di. bene quidem ubi licet
statuere res ecclesie alienare non posse fuit bonum tamen statutum imperatoris
sed hoc non valuit quia ad eius non pertinebat officium Generale enim est quod
non sufficit bonum facere nisi id etiam bene fiat.

3. Et Dominus etiam papa supremus dei vicarius est in terre non tamen
donare licite potuit terras infidelium generaliter dictis fratribus vel aliis neque potest sine iusta causa quia licet de
~~potest~~ contra ius naturale et divinum hoc vero causa ratione infidelium qui dumtaxat
naturali iure sunt censendi quod ratione papae cuius potestas naturali iure et divino
est subiecta Ratione primi papa non potest eos punire nisi peccent contra ius
naturale exemplo dicitur punicionis Sodomitarum et Gomorrae quod prosequitur Inno.
et doctores communiter in c. quod super hiis de voto et vo. re. et ponuntur principaliter ibi certi
~~iii~~ casus ~~[illegible]~~ in quibus per papam licite puniuntur scilicet si impediunt
christianos in cultura veri dei vel opprimunt. Item predicatorem evangelii non
admittunt. Item si ydola colunt cum naturale sit unum solum deum colere creatorem
omnium non creaturas. Privare autem bonis temporalibus est magna pena quam
infligere alicui sine culpa vel saltem sine iusta causa maxime non con-
victo non ~~vel~~ confesso nec defenso est contra ius naturale cum defensio est iuris
naturalis. Dare non facultatem aliena tollere per violenciam rapiendi contrarium
legi divine et precepto decalogi scilicet non occidas. Non furtum facias Exo.
xx. Nam secundum b. Aug. In verbo non occidas omnis violencia est pro-
hibita In verbo vero furti omnis rapina ut in canone xiiii. q. v. dixit.

summa considerationis ratione causae efficientis.

ut scilicet christianos habitare non permittunt

vel absolute et

Secundum scilicet si christianos occupit

dns et sc. Rone sede [scandl] repugnat in ipso pastorali officio oues xpi luporum
rapacitati expone quatuicumque infideles existant quas tamen pro sua possibi-
litate ad ouile ecclesie adducere iuxta saluatoris dictum Jo. x. Alias oues habeo que non
sunt de hoc ouili sed ecclesie et illas oportet me adducere etc.

2a consideracio respectu cause finalis

Respectu vero cause dat id est gracia cuius fit talis donacio Non potest dici gracia
istorum fratrum principali et finali. quia quod donatur eis intuitu hospitalis
intelligitur esse fratrum p. c. tum in officiis etc. requisiti de testa. de quo postea
clarius apparebit dico intuitu hospitalis videlicet tunc realiter existentis ad ex-
cludendum omnes domus et omnia hospitalia istorum fratrum in prussia et in
aliis partibus postmodum acquisitas et acquisita quibus non intelligitur
esse facta aliqua predicta donacio quia in questio quod non dum erat aliqua fieri
donacio non valebat. textus est in c. Abbate sane de re. iudi. prius allegatum
li. vi. sicut nec rei que non dum est possit dari priuilegium nec fruitus con-
stitui. de eccle. edifi. c. ad audienciam ii. ubi de hoc Nec immo non
accusari potest quod non dum est de despon. impu. ad dissoluendum. Dico eciam
quod intuitu hospitalis Therosolimitani cuius se esse fratres asserunt domibus
predictis libere et aliis. Et quia tale nullum est ergo deficiente sic causa ~~finali~~
finali nulla est donacio. Ex quo sequitur quod esse istos fratres hospitalis
Therosolimitani nullo tali hospitali existente est esse effectum sine causa quod
repugnat ordini rerum ... Sequitur eciam quod omnes predicte libere
istis fratribus nominatim conuenerunt quia per eis ratificari siue iustificari non
possunt cum ipsi hospitalibus principali non insistunt et per quos asserentes
se fratres hospitalis etc. quod tamen vitam hospitalariorum non ducunt vel hospitibus
nec sua professione regulari ad aliqua hospitalia sunt astricti vitium
incurrunt falsitatis cum nomina debent consonare rebus et recipienda
sunt cum effectu de cle. non resi. relatum.

et ut videtur

3a consideracio respectu cause materialis

Et quia pagani sua dominia iure naturali gencium possident atque
iuste rebus non possunt eorum dominia licite occupari. Habent materiam late pro-
sequitur Inno. et doctores qui post eum dicto c. quod super hiis de vo. et vo.
redemp. et b. tho. 2a 2e q. lxvi ar. 8 Et hoc tenetur communiter tam per
theologos quam eciam canonistas et iuristas Unde donari non possunt res
que sunt in potestate hostium non in dominio donatoris probat textus ad literam
in c. Abbate sane de sen. et re iudi. li. vi allegatum ubi in glo. ...
ponitur ratio quia liber homo et fundus hostium et que natura fieri non concedit
venire in stipulationem [vel venale] non possunt. ff. de verbo. obli. l. lib. ho. et hoc bene

in rebus que semp fuerunt hostium Si aut semel fuerit nre nunc aut
ab hostibus occupate pnt donari pnt legari et i stipulacone deduci
ppt spe quam hemus iure postliminij ut l. id qd apd ff. de le. i. ubi
infert bar. z recitat do. pe. de ancra. dto c. abbe qd toccessio Regni
Therlin facta p pp̄am Regi karolo et suis successoribus valuit licet nil
teneret de eo qr plud illud Regnum fuit xpianorum et costituit cocces-
sio ppt spem postliminij. [Quarta gsideraco r° te formalis]

Reductio [ante] infidelium [z possessiões] ad fidem Catholicam [vero] per arma bellica, no e
causa sufficiens neqz iusta donandi alicui terras vel dominia
eorundem aut etiam rapiendi qa pcepcu pietatis no est ipietas fa-
cienda Nec sunt facienda mala ut eueniat bona # prohibuit
enim Concilium gnale Tolletanum ad credendum alicui vim inferre
dicens Non enim tales inuiti sunt saluandi. s volentes ut integra sit
for iusticie Sicut enim ho ppri arbitrij spontanea volutate obediens
perijt sic vocante gra diuina ppa mentis couersione quisqz credendo
saluatur. xlv. di. in c. de iudeis. z d. c. q sincera. e. di. dicitur qd q non
blandimentis s aspitatibus conatur alios ad fide couertere suas illic mag-
is qz dei pbant causas attendere. z (ut dicit beatus tho. 2ª 2e. q. x. ar. viij dt qd ppt hoc fideles xpi frequent.
infideles bellum mouent no quidem ut eos ad credendum cogant qr etiam si eos vicissent z captiuos haberent i
libertate relinquerent an credere vellent / s ut eos compellant ne xpi fide ipediant

Ex quibus supradictis sequitur / qd omnes donacones supradicte z ptense
tam Romanorum pon. qz Imperatorum nullo iure valuerunt. nec
valere potuerunt. nec valent quod vm est ~~tum qr imperialis donatio~~
~~deficit in radice ptatis z in doctor qd lacius psequor etiam tractatu~~
~~et q̄ in tractatu &c.~~ / tum qr pdicte donacones facte sunt de re no sua
et talis donatio no valet in preiudicium veri dni. C. de dona. l. ij qr
donare id quis no pt nisi sit dns illius rei z in oste i summa de dona.
§ quis possit donare p le. ff. de re iur. cui ius est donandi qa
z in iuris reglam nemo pt plus iuris transferre in alium qm quod
sibi compete dmostratur. s notum est qd nec pp. neqz Imperator e dns
illarum terrarum quas possident infideles pstium quo ad singlare
et ppium dnium Nec obstant iura que dicunt qd oia sunt Impa[toris]
Item qd ipe est princeps mundi z dns. qa hec z similia intelligunt
qd omnia sunt Imperatoris quo ad iurisdictionem z tuitionem sit z omnia
que sunt i Regno sunt Regis quo ad iurisdictionem z defensionem
no quo ad ppietatem et singulare dominium sm Ostien. [illegible] q.

[Left margin:]
…na atqz i audita e ista
…tio que iberibus exigit fidem
… canone qd at. xlv. di. et i
…iudei. de iudeis dicat
…pe vpd fide hre no e dictu
…xpianorum bap^ma no spotanee
…cogi puenire. ubi pbatur
…ij. qd nullus ad fidem co-
…gi qr fides est uoluntatis ec
… p iura i allegata

… respectibus ut dcm est, tum qr
… dona gne tum rone i fideles
… ius nale spoliant. tum
… qd sit iuris ordine
… tali z sic est iuris
… de quo latius i tract.
… gelos ij. tum qr impia
… donaco deficit i radice
… et debet ius plenius
… ij. etiam gclone e tam
… hospitale Jherosolonitani
… illum qr cuiusqz ee dnm, tum
… s ssum cuiusqz est
… donacionum i capaces;
… etiam i sig melius appa
… tum respectu i sufficit
… i iuste.

[Right margin:]
z d. ppsitus z bonorum tpalium
repugnat viti saluti
ut st. dcm e z z legi nale
et ideo talis reductio ~~[illegible]~~
~~licita neqz iusta~~
λ xxx. q. i. nosce

viij q. omnis Item qd Imperator dr dns mundi intelligit aptitudine
s; no actu z vm alios circa z solliatudine Cu igit ipe tre no fuerit
dtoz donatu ipe nulla potuit ee donato qz eiusque no hct trasferre
no pt in aliu C. de dona si filius 1. q. vij deiberetu/ Et si obiatur
princeps pt tollere rem bonius z dare alti ut sonat glose z dta doctoz
Rnr qd pt ex causa que publica concernat utilitate z data recopensa ne
ledat iustitia als non Et sic intelligunt commur doctores mr utrusqz
psttim Bar d 1. tosti ff. et expresse in l. ne latius z in l. omes C. si
con ius vl utilitatem pub. qd tenet glo z doc. d l. rescripta z d l. qs
ciens C. de pcibus Imperatori offerr z arch. vo q. iij p principalo z
alias allegaciones omitto ca brevitate ~~quas vide circa textum~~ / Sunt et alie plures ptulares falsi in literarum pdictarum intueri de quibus circa textum

Cum igit falsitas cause omem dispone viciat de tosanig. z affirm.
qz dta in glo. si. nam sicut sma lata ex falso Instro no tenet Ita cocessio
ex falsa ca C. si ex falso Instro l. 1 z ij. Sequit evident qd premiss
pdictas lras ee ~~[illegible]~~ erroneas falsas pemtus z iniquas z pquas con
ius sciptu pt ciam ipe et principis fabricatas qd presumit p. c. lig.
z c. quoniam de crime falsi. / Nam iniquitia sit ad absorbendu ius alie.
sine iusta causa sunt inique z iniuste et put sunt ad impugnadu aliquos
sic temarie uidelicet qd dites ad rapina violencia infendam z pugnas ad homicidia
z alia scelera sunt iniuriose z sedicose z crudeles ~~[illegible]~~
~~de quo conant precepte decalogi sunt impie z infame ac piaz aurium~~
~~offensive~~

Ex quibus supdictas sequit evident coclones infrascripte Primo qd pdicti
cruciferi pugnado cu infidelibus occasione huiusmod donacionu expte p
tempore nunquam habuerint iustu bellu na posito qd no obstitit falsitate
lrarum pdictarum costare posset de facultate cocessa impugnadi tlr infideles
error auctorizant no excusat etiamsi esset probabilis salte a toto
qm compto errore est satisfaciendum z m osti d suma de treu z pa.
§ 1 v. Ite error. hic aut error no facti s; Iuris nullo mo potuit de
probabilis qa neqz ppa neqz Imperator potuit dare licenciam rapiendi
aliena z violencia hominibus inferendi ut dtm est i. c.

Sequit etiam qd nunquam licuisse nec licet istis fribus vigore donacionu
z lrarum pdictarum inado detinere uel etiam occupare tras et dnia prussie
curlandie lectonie samagitarum uel aliquem spoliare de eisdem prout

Cum aut in hac ma lrarum pptar, quib ut asserit institut sit iste ordo, hoc pfundo suppoi
videlz, q licitu sit patribus ~~pfati quis ad hoc suffulti, aut et imperator a papa pontifices~~
[margin: p^{rz} ad] bellu gere cu infidelib paganis, ca fidei ampliande. Et q in tali bello licite hmoi
[margin: ... insti] infideles patribus subiugant. Et q a ipsorum tre et dnia hoc mo sic capta ca licite occupat
quamquam hmoi suppa sunt fundamentu nostrorum conclusionum, salva veritate catho^{ca}, divine legis
et fidei xpiane ~~nullo mo~~ sustinendu, ut ~~modo~~ patebit inferius satis pate pt rsio, ad replice conm ... contra
clericatam. Sequit enim ex hoc. Omnes hmoi lras ex erroneas, hoc sub ... prefatu ordine de
hereticale hoc ..., nullius eorum dominiu acquirere potuisse. Et si aliquas quas habuerunt in aliquibus tris
vel dniis ab illis ceciderunt ipso iure, seq a tpe hmoi terris inhabiles reddiderunt p. c. cum ...
leges de her. li. vi. hoc ... Sed q in hoc omnes lre supdicte fundant et finaliter resolvunt, patet
q in eis principaliter, solum causa fidei ampliande, ~~...~~ intelligitur vel ponitur oium earundem ... predictorum ~~...~~
ad hoc principaliter per easdem tendit. Unde tale bellu rapina sive eorum concessio ... et alia de
quibus in eisdem lris habet mentio, ad hoc referunt, et ad hunc tamen finaliter reducuntur et ...
... hoc principaliter fieri intelligunt. Et inde est q alia ca non valet hic tacite intelligi, per quam
iustificari possent donationes bella et rapine hmoi, que ca non est mediu sufficiens a
...i pertinendi ad hunc fine quod sunt proba. p. c. ... de ... q. ... intelligencia
enim dictorum ... causa est assumenda dicendi ... intelligencia de ... ~~...~~

de facto detinent et occupant. Ipsasque invasiones detentiones et occupaciones
huiusmodi fuisse et esse violentas illicitas et iniustas dictis fratribus Cruciferis, qui
eisdem terris et dominiis nullum penitus ius tribuere et per omnia patet evidenter
istos fratres numquam habuisse nec habere aliquem titulum in terra prussie Curlandie
lectonie et in omnibus alijs quas isto modo occupant quia vigore literarum et do-
nacionum predictarum vi et potencia armorum et bellorum huiusmodi iniustorum occupaverunt
eas de manibus paganorum cum maxima effusione sanguinis xpiani prout
hoc expresse fatentur in suis articulis supradictis et est fere toti mundo notorium etc.

Sequitur etiam quod de necessitate salutis tenentur isti fratres dictas terras prussie
lyuonie et omnes alias dimittere et restituere quas taliter acquisiverunt
per rapinam ut est illa pars terre Samagitarum cum Castro dicto Memla ac
eciam quam idem Cruciferi fatentur expresse in prefatis articulis hoc modo ha-
buisse. huius conclusionis veritas patet quia ex quo donaciones et litere huiusmodi pre-
tense non potuerunt eis dare iustum titulum terre iste non possunt esse occupatam
et per consequens peccatum non dimittitur nisi restituatur ablatum.

Sequitur etiam quod in casu quo eas non vellent dimittere prout tenentur fa-
cere sine mora tenetur ecclesia ad hoc eos compellere etiam invocato si opus
fuerit auxilio brachij secularis. Quod autem sine mora tenentur omnes terras huiusmodi
dimittere non est in iure dubium quia fur semper est in mora ff. de condi. furtiva
l. si pro fure versu vel. tho. 2a 2e q. lxvj articulo viij dicit quod ille qui debet
restituere tenetur statim restituere quia sicut rem recipere aliena est peccatum contra
Justiciam ita eciam detinere. Et ideo dicit textus quod non multum interfuit
quo ad periculum anime iniuste detinere ac invadere alienum in c. sepe de resti.
spo. Quilibet autem tenetur statim peccatum deserere iuxta illud Eccli. xxj quasi
a facie colubri fuge peccatum. Et quod ad compellendum eos ecclesia teneatur. Arch.
prosequitur ij q. i. In primis circa principium cum quo dico quod in enormibus et
publicis criminibus compellitur ad penitenciam penitere autem non potest nisi re restituta etc.

vel auxilio

Ex quibus eciam patet manifeste (et salva pace loquendo) dolus et iniquitas predictorum fratrum cum Serenissimo
Rege polonie predicto contendencium ut supra dictum est in themate occasione
huiusmodi dominiorum terre Samagitarum sive partis eius. ~~[illegible]~~ Racione cuius iniqui-
tatis tangit regula iuris quia dolo petit qui petit quod restituere ~~[illegible]~~ oportet eundem
de re iuris li. vj. Nam talis res furtiva vel vi possessa dicitur viciosa
quia non potest usucapere vel prescribere fur vel raptor. Nec aliquis quis

ab eis emerit uel aliis accepit bona fide Unde ctibus raptoribus notoriis denegatur de iure penitencia et ecclesiastica sepultura quia aliter saluari non possunt nisi pro posse ablata restituant Clerici vero eos sepelientes uel eos absoluentes aut eorum rapine participes officio et beneficio sunt spoliandi probatur in c. si quis co. de rap. Ubi de hoc casus.

Ex premissis patet euidenter in facto magna temeritas istorum fratrum qui occasione dominiorum et presertim dominii Samagitarum pollorum quod taliter usurpare conabantur non sine magna strage populorum pugnantes fortissime cum prefato Rege polonie multa milia armatorum hominum perdiderunt Ideo possunt semper fuisse in culpa tot homicidiorum sacrilegiorum et omnium scelerum que et alia in omnibus guerris huiusmodi contigerunt quibus ipsi taliter pro acquirendis terris potius causam prestiterunt quia non solum tenentur de rapinis propriis scilicet homicidiis et aliis commissis sceleribus sed etiam aliorum et non solum propter tales per suos sed etiam eorum suos ut l. qui ad se inhia. de vi publica et per oste. i. summa de pe. et re. ff. quibus et qualiter ut quod de rapina.

Sequitur etiam ex premissis quod utentes et maxime in iudicio dictis litteris non solum deum offendunt iudicem decipiunt proximum ledunt sed crimine falsi ut videtur dampnabiliter committunt ipso iure sentenciam maioris excommunicationis incurrunt et dicto quod sunt excommunicati donec satisfecerint competenter scilicet restituendo per c. Ad falsariorum de crimine falsi ff. qui vero Nam hec est differentia inter falsarium uel falsari procurantem simplices litteras et utentem quia solum utens infra xx dies falsis potest sibi prouidere et penam euadere qui dies dantur sibi a iure ad examinandum eas et consulendum si sint false uel non. Post xx dies sera est penitencia idem tarda et ideo excommunicati sunt laici et clerici ultra hoc beneficiis et officiis spoliandi Et falsantes uel falsari procurantes statim cum suis fautoribus et defensoribus sunt ipso iure excommunicati et beneficiis priuati dicto c. ~~[struck]~~ ad falsariorum

Ex quibus sequitur quod isti fratres producentes istas litteras in causa predicta ut supra in themate ad obtinendum dominia aliena uel retinendum occupata debent haberi tamquam falsarii puniendi Et dicto puniendi etiam sine accusatore et etiam sine alia probatione et ut c. i. sed. de fal. ff. qualis probatio etiam principium ubi dicit quod in questione falsi sunt quedam specialia Nam licet alibi ubi requiritur probatio luce clarior tamen ex quo de instrumento producto habetur etiam suspicio de falso pro falso habetur nisi a parte producente ueritas comprobetur

Quantum autem ad 2m propositum principale Conclusio generalis est ista. Quod in omnibus que possident isti fratres vel detinent quod sonat in genere ipso ipso nichil penitus iuris habuerint umquam nec habere poterunt, neque habent deputati, sed omnia que sunt obtinent iniuste detinent, et omnium eorum iniusti occupatores existunt. Et hoc videtur propter triplici racione. primo racione sue illicite quo prohibito omnia media de iure intelliguntur prohibita. propter clausulam cum quod prohibetur de re iuris li. vi. Et non apparet esse dubium quod ampliacio fidei per bellum et per arma bellica ac rapinas non sit ipso prohibita per generale concilium Tolletanum. sed etiam est naturali iuri et divino contraria ut dictum est Igitur et omnia que sunt propter hoc intelliguntur esse per dictum concilium prohibita et de iure ipso facto illicita et iniusta.

Secundo racione heresis quod non solum tacite sed eciam expresse, a tempore cuius memoria [...] tales iniustos possessores inhabilitat. Nam exprimitur bona eorum dari confiscata ipso iure per c. cum secundum de hereticis li. vi.

Tercio racione professionis regularis non sunt capaces alicuius dominij, cum in tali professione abdicarunt a se omne dominium quod probatur per c. cum ad monasterium ad sed de statu monachorum et xvij. q. i. non dicatis Et ista hoc est adutendum quod duplex est istorum regularium consideratio. una absoluta qua considerantur ipsi et sui ipsius gradu licet in suo ordine que habent unus ad alterum. Et hoc modo repugnat eis habere rerum dominium tam singulis quam eciam universis ob stante professione singulorum de non habendo proprio. ut in iuribus allegatis. quo casu nec castrense peculium quod acquirunt eo militia cadit in aliquem ipsorum nec in omnes simul. cum idem iuris sit in toto quod in parte de elec. ne Romani q. li. vij. di. c. i. et de prebendis c. maioribus glo. i. dat doctor

Alia est consideratio ipsorum per respectum ad finem ad quem sunt, quem sibi dant consequi iuxta est eos habere vite mortuam et hoc casu non repugnat eis proprietas in dominium. put no. Jo. an. in c. cum sollicitus de [irregularitate] [...] glo [...] Et dicto de proprietate administrandi non de proprietate dominij quia cum dicti fratres tenent rem cum[...] sunt subiectorum fine medij in ordine ad finem ad quem sunt in mente. Accidit autem non potest esse fundamentum. sed ipsum commodum in eodem genere ut in ordine loco non potest in eis aliquod dominium radicari et fundari sed in loco per talem rem publicam cohercenda deputata propter quod sunt ut lex civitatibus de le. i. Et ideo tales regulares dicuntur medi[...] ministri et servi qui fine cooperantur liij di. multos et per dicto c. no dicatis Et sunt servus non sibi acquirit sed domino ff de acqu. rerum posses. l. i. Ita quod per ipsos regulares acquiritur hospitali eorum vel monasterio in quo regulariter sunt professi acquiritur quod probatur de offi. or. c. quanto. et de regula c. sunt. Possident enim bona tam civiliter et naturaliter ff de acquirenda possessione l. cum de eo [...] glo et sunt

Unde tales qui se ipso renunciant unum dant de fructibus dotis sui hospitalis vel monasterii propter non. in c. sollicitus de regula per Jo. an. et alios. et ideo non debet fundari hospitale seu monasterium sine dote sufficienti i. q. ij placuit de insti. c. i. donatio ut debitam sit unius ecclesie in [...] in mendicantibus non succedunt ecclesie loco dotis Jo. an.

Sed quia fratres dicti licet religionis colore habeant sub quo res publica pretendunt non tamen valet respectum ad alios. sed solum ad se ipsos agentes sunt sui ipsius contra non rem publicam sed privatam, unde ut possessores infidelium possunt obtineant. et in usus suos convertant. put patet quia ipsorum leges et actus supradictis. Ideo non potest dici quod ipsorum conventibus castris aut locis alijs in quibus habitant et per eos tali acquisitis aliquod dominium acquirant. Et hoc multiplici racione. tum quia nullo privantur ipsorum huiusmodi commodis desinunt esse sunt videntur per eos possessi meum enim est quod meum casu sit. non de arbi. dictum quod in stercor[...] meum est ff. si servus ven. l. si cui § i. Et sic repugnat eis habere dominium. de re enim domini est quod sit sui ipsius quia non ab alio possidetur

nichil ipse possidet, ff. de adulte. si euenit · et not. pu. q. i. quid dicatis i. glo. mag. / tum quia donatio esset perdita
prisse · vigore quare debet esse acquisito dominiorum huiusmodi sit nulle / et licet earum erronee ut liquet patuit / tum
3°. si eent de iure aliquo · quia tunc videntur presupponere hospitale valere et eius per modum sic / ad conuictus hui
postea tenet acquisitas, qui non habent rem hospitalium neque nomine mie se extendunt, Ideo enim que tunc non
erat aliqua fieri donatio non valebat ut ff. p. c. oblate sane de re iudi. ubi allegabat li. hy. et ad hoc toto
superius allegaui Igitur et in hoc nulla potuit neque potest eis fieri acquisitio pro quo est bonum scriptura et ll. de pesti
Ite 2°. ratione sua quibus repugnat nomine huiusmodi conuictuum suorum aliquid acquirere et possidere ex quacunque
alia donatione, contractu siue causa. Nam cum ipsi videantur se habere per modum agentis predictis respectu talium
conuictuum et patiens omnium aliorum que ipsos tangit cum predictis possessoribus ipsi fratres dicuntur circa eas agere et et possidere
quia actus debet attribui agenti principali non instrumento ... q. v. s. hinc nondum Et tunc si deberet nomine suorum huius
conuictuum possidere · unum cum dicti fratres non essent agens principale illorum si institueretur, et maxime quod possiderent
cum nomine possidetur p. c. cum venisset de resti. spo. cum si Et sic idem esset effectus et causa sui ipsius, principalis et
secundarium agens et instrumentum possidens et quod possidetur respectu eiusdem, et patiens agens et paciens
in eodem genere cause, quod repugnat ordini naturali · rerum omnium Sed nec dicti fratres pertinent suo ordini acquirere
aut suo nomine possidere, cum corpus ordinis non habeat rem absolutam sed quod est sui ipsius gratia, quia sic non caderet in
ipsum aliquod dominium et in consideratione prima sequitur oportet tunc dominium aliquod aliud reducere, tamquam in suum
finem, ad quod esse si dictus ordo habeat subiecte et respectiue videlicet ipsum hospitale non ymaginarium
sed reale, et Iherosolimitanum ... aut ... cum sicut fratres asserunt, quia lex non est ... imposita ...
rebus in quo hospitali uel ipsius gratia tunc administrent et in consideratione ... maxime secundum suum
est gratia sui dominium et non ... sic isti fratres regulares dicuntur ... gratia hospitalis, cum fratres esse ... et non ...
Nam hospitale non debet esse principaliter propter ipsos sed propter pauperes et infirmos, ... q. vij. sancimus
... legatum uel donatum hospitali intelligitur donatum pauperibus quod no. Jo. an. in c. dudum de conuersione coniu.
et ubi pauperum · hinc et est quod quod donatur fratribus intuitu hospitalis intelligitur esse factum de testa.
cum in officiis c. requisisti

Et quia tale hospitale Iherosolimitanum de quo hic agitur nullum est igitur esse nullum est ipsius dominium
Sed nec esse aliquod habetur in quo ... profiteantur regulam et militant · vel cuius gratia possessiones administrent
Igitur sequitur ... nullo modo possessiones vel dominia posse esse apud ipsos.

Bo. ... ... confirmat ...

et ad penã ꝑcedit̃ ut C. de pba. l. iubemq qđ alẽ nõ cõtingit. Sᵒ.
cõdempnaꝛ quis sine accusatore qđ alẽ regulariter nõ contigit ii q. i. nichil ff de reum et ho. l. ꝑ defensores osti

Ultio infert̃ ex ꝑmiss. q nõ caret scrupulo socie et occulte defen-
santes dctas litas flas manifeste et erroneas et ꝑ qns ꝑticipantes dctas
tali crimine falsitatẽ enormisso candẽ sniaꝫ excoiꝫ ~~incurrit~~ p. c. nup
ec. s cocubine de sen. excoi. Et tm de pᵒ pncipali

Sequit̃ᵃ secundum ꝑpositum pncipale

Quantu vero ad scdm quesitu pncipale
Conclusio gnalis est ista q in oimbꝫ que possident isti fres vel deti-
nent quod sonat magis ꝑpe nichil penitq iur vel dominij hũert
hnt vel hre potuerit neqꝫ hnt de pnti aut hre pnt. s omnia qcqꝫ
optinẽt iniuste detinet et oiaꝫ corp iniusti occupatores existunt. Ro
qꝛ dcti fres nõ sunt capaces alicuiq dominij cu vocant̃ regulares
et regule ꝑfessores, et ꝑ qns in ꝑfessione abdicarunt a se oe domini.
p c. cu ad monastium de sta. mo. ad fi. qꝛ tles st mndi mistri et fmis
cõpant̃ liiij di. multos. et sicut seruus nõ sibi acqrit s dno ff. de ac-
qren. poss. l. i. Ita ꝗcqd per istos acquirit hospitali i quo ꝑfessi sut
regulam acquirit̃ de offi. oc. c. quanto de regularibꝫ c. fi. possicꝫ eius ec.
nusu et mochu ff. de acqren. possin. l. cu heredes i glo. de sue vnde
tles qui renũciat ꝑpo viue debent de fructibꝫ dotis sui hospitalis vel
monastij put nota. in c. tu. iohnes de regularibꝫ p Jo. an. et alios
et ideo nõ debet fundari hospitale siue monstium sine dote suffiti i. q. ij
placuit de insti. c. i. vanientia ut declaraty st nuo cle in pnᵒ. In medi-
cantibꝫ vero succedunt elemosine loco dotis Jo. an.

Ex quo sequit̃ q dniuꝫ reꝫ pncipalr et radicalr est apd hospitale
vel monisterium siue locum aliud p aliqua Religione deputatum non
apud fres Regulares. Ro sicut eim refert inter dnm et seruum qꝛ
seruus est gra sui dni et nõ econuso Nam hospitale sic isti fres re-
gulares dnt ee gra hospitalis cuiq fres esse dnr et nõ econuso Nã

vacat

vacat

hospitale nō debz ee pncipalr ppt rpos · ſz ppt paupes ꝛ infirmos
ꝑpī q · viij · ſancimꝰ · Et iō qcqꝫ legatr uel donatr hospitali intꝫ gr
donatū pauperibꝰ quod not Jo · an · in · c · dudum de testi · coniuga ·
sup vbo paupm hinc etiam est q qcqꝫ donatr istis fribꝰ intuitu hospit
intelligit ee ſtm de testa cū i officiis ꝛc · requisisti · Et q hospitale cuiꝰ
fres ſe esse asserūnt nullū est i ee nullū domiūm · q pfessioni rglari
repugnat hre rez dominiū tam i singulari q̄ ī ee ɔmunē · licꝫ adinistrō
nō repugnat ſiue adinistrandi ptās · vnde qui adinistrat alicui hos
pitali noīe ppo ꝛ nomīe vniūsitat adinistrat ꝛc · q tō ptās ul adinis
tratō monasterij dicat ptine ad Abbatem put nor · xviij q · ij · nulla
ptās tn dominij eoꝝ nc pt ee apud singlos obstante pfessione singloꝝ
nc pt ee ɔmuni apd vniūsos · q idē iur est in toto qd in pte · xij ·
di · c · j · ꝛ pbat glo · j · ic · maioribꝰ de pben · cū ſi

Ex quibꝰ cōstat euidenter omem trāsactōm omem donacōm ꝛ qnār
omez ɔtractū in quo trāsfert aliquod domiūm cum istis fribꝰ ſtm ee
inualidum · Sequit ſlr omem ſnām diffinitam adiudicatoriā
alicuiꝰ possōis uel dominij ee nullā · Eo q neqꝫ age pnt neqꝫ co
ⱶhe · nisi nomie hospitalis aut domus religiose huiōd in qua fudat
dnīum · cuiꝰquide pcuratores esse dent nō dnī · nā omes adinistratōes
pcuratorꝫ noīe intelligunt · j · q · iij · ſaluator · de p° vide Jo · an · i c · qto
de offi · or · ſr glo · hic pꝫ vbi dicit q vbi agit de pecunia ul alia ciuili
querimonia cōtra rglarem nō ht locū qo cū nc ppriū heat · xij · q · j · nolo ·
ꝛc · nō dicatꝰ de ꝛo · vide Jo · an · i c · cū olim ij de pruileg ſr vbo · pmotꝰ
vbi dc q ſiue Religiosus ſibi stipulet ul monastio ſuo ſīt pſonat
ul quocqꝫ mō alio ɔhat monstio aqr · Secus ſi stipulet alij · tc enī
nc illi aqr q nō pt · nc ecc dno aqr q nō vult ~~[illegible]~~ ff de stipula ſuoꝝ l ſimil
(ſiue monstio)

Ex quibꝰ pꝫ manifeste error istoꝝ frm q cū hospitalia nō
heant · neqꝫ loca Religiosa huiōd in quibꝰ hitent noīe ſui ordis
agut cohūnt ꝛ omnia faciūt · q licꝫ collegia ul capitla ſecularia
quoꝝ pfessioni nō repugnat habe possꝫ omīu dnīa · pnt noīe ſui collegij
ul capli age ꝛ cōtrahe · hoc tn nō habꝫ locū in Regularibꝰ · vnde licꝫ
quiqꝫ Abbas agit p ſe ꝛ ſuo Couētu · hc tn in ppe quod rtitat Jo · an ·
i · c · Abbe de re iudi · li vj · ſr glo · ij · in fi · pꝰ Jo · mo · ꝛ archi ·
~~Conuētus aūt eorudem frm ſiue loca in quibꝰ habitant cū nō ſit~~
~~ɋ alicuiꝰ rei publice · ſz puate istoꝝ frm nō acquirnt eis aliquod~~
~~dominium~~

ſ ɔpeui ɔstitutꝰ i glo · i ·
i ſua remissioe

Ex quibus infertur consequenter quod isti fratres tenentes possessiones et magna terrarum dominia nomine sui ordinis et non nomine alicuius hospitalis etc. voto paupertatis professionis damnabiliter praevaricant, ut videtur, et tamquam proprietarii sunt de iure puniendi per c. cum ad monasterium de sta. mo. Ideo quod ex quo hospitale Iherosolimitanum in rerum natura non est cuius se fratres asserunt, eius nomine non potest aliquid possideri quod de iure possidere cuius nomine possidetur de resti. spo. cum venisset et per omnes tenentes ea nomine ordinis tenent, etiam ea nomine ipso quod totum includit suam partem et ... in c. toto de re iud. li. vi. et idem est iudicium totius et partis ... penale. Ex quo sequitur proprietatem usurpatam, meum enim est quod mecum est commune cum aliis et quod iuvat suum non esse iuvat sibi commune non esse ff. de usu. leg. l. si pupillus § ult. et facit ad hoc c. cum in illis de preben. li. vi. et quod ibi notatur in glo. fi. ¶ Ex quibus suppositis inferuntur conclusiones infrascriptae. Primo quod bona generaliter omnia qualitercumque per eos acquisita vel detenta sunt de iure vacantia quantum est ex parte istorum fratrum et per omnes ordinem tamquam per eos illicite occupata. Dico notanter quantum est ex parte ipsorum quia quantum est ex parte aliorum quibus de iure competit repetitio et restitutio ut quod sunt eis per violenciam spoliati etc. non sunt vacantia quia ius et dominium remanet apud ipsos

Sequitur etiam quod tam omagia vasallorum quam subiectio civitatum terrarum et quorumlibet communitatum et etiam subditorum et singularium personarum etiam iuramento firmata ipso iure habent corruptum ordini non obligat nec communitates ille neque illi tenentur istis fratribus tamquam suis superioribus de iure in aliquo obedire propter istas veritates, quod ex quo constat quod conventum et ordinis predictorum nullum potest esse dominium nulla ... eius fundata iurisdictio et sic ex opposito nulla subiectio, et sic nulla subiectionis obligatio. Ergo ipso iure nullius fidelitatis huiusmodi iuramentum quod iuramentum meum non potest eum facere dominum qui de iure dominus esse non potest, nam pacto privatorum iuri publico minime derogatur de pac. competenti sunt diligenti cum concor. et facit optime regula Nemo potest de re iu. li. vi. et quod sunt ea notat dominus

Sequitur etiam quod obligatio eius facta de ducatu qui novamarchia appellatur fuit et est ipso iure nulla, et ideo dominus ducatus potest de ipsorum manibus recipi sine alicuius pecuniae solutione propter quod nullum ius potest competere dictis fratribus detinendi nec aliquo iure possunt repetere pecuniam mutuatam

Sequitur etiam evidenter ex premissis istos fratres numquam habuisse nec

[Left margin notes, partly cut off:]
...et ad dni. de s. ba. c. glz. ... p. st. paupertas ... castitas ut i. c. cum ... supra alle. to. voto ... pugnat proprietas et lyz ... obedie. ... que deo ... vonet ... malis alio ... velle principari aut ... alios in quibus salva ... deli ... qua ... deo ... dni. ... ratione beneficii ... requirat ut appet. ... sit magnarum terrarum ... alios ... ... fabricates ... principant quod est ... et p ... sic agentes ... infideles. ... deo ... reddere ... infidelis et stulta ...

[Right margin:] ut venit

habere potuisse iustam causam detinendi dominia ad Regem et Regnum Polonie de
iure spectancia que de facto occupant et per consequens sequitur evidenter de non iure
ipsorum sicut terris pomeranie culmen et michalouien quas a Regno
polonie abstraxerunt et eadem est racio de terris aliorum

Sequitur eciam ipsos fratres fuisse in culpa omnium guerrarum et stragium populorum
que hac occasione inter Regem et Regnum polonie ex una et ipsos ex alia parte
multociens sequebantur. Idem inter ipsos et alios principes eadem racio etc

Cum igitur constat evidenter ex predictis ad dictos cruciferos nichil iuris
pertinere de omnibus prefatis bonis terris et dominijs per eos occupatis tum
quia sunt eorum penitus incapaces tum quia falsitas litterarum et donacionum predictarum
falsam eis causam prestitit occupandi tum quia ea detinent nomine hospitalis
quod in rerum natura nullum est notorie tum quia ea obtinent per rapinam no
toriam Igitur constat notorie de non iure ipsorum et per consequens constat nulla
eis pro dictis dominijs actionem competere neque ex recepcione vel eciam defensione
sed simpliciter perhibent sacram Synodum fore realiter compellendos cum effectu ad
eorum omnium dimissionem et sic patet quid sit dicendum ad secundum propositum principale

et patent erronea

tum quia a tempore ... fuissent ...

scisse ...

Sequitur Tercium propositum principale

Circa tercium propositum principale scilicet an ista societas sive secta
possit Religiosus ordo reputari occurrit triplex consideracio videlicet
circa Religionis principium medium et finem. Religio enim proprie importat
ordinem ad deum cui principaliter alligari debemus tamquam indeficienti principio
Est autem Religio secundum b. tho. pars iusticie habens preeminenciam inter virtu
tes morales in eo quod magis de propinquo ordinat hominem ad deum quam alie
virtutes morales in quantum scilicet dirigit circa ea que divine et immediate sunt
in honorem dei et divinum cultum et ideo habet duplices actus quosdam proprios
et immediatos quos elicit per quos homo immediate ordinatur ad deum sicut
ut adorare sacrificare Alios actus habet quos producit mediantibus virtutibus
inferioribus quibus imperat ordinans illos in divinam reverenciam quia virtus
que operatur circa finem imperat virtutibus ad quas pertinent ea que sunt
ad finem Unde Iacobi j Religio munda et immaculata apud deum et patrem
hoc est visitare pupillos et viduas in tribulacione eorum et sic potest

actus religion per modum imperij est visitare infirmos in tribulatione est tamen actus elicitus eius immaculatum se custodire ab hoc seculo imperate religionis elicitive vero temperantie etc. Aliter de applicatione est dicendum quod imperare religionis est in proprium est ad divinum cultum defension elicitive autem alterius virtutis inferioris.

Ex quo sequitur quod clerici et presbiteri istius societatis sive secte cum suis laicis militibus non sunt eiusdem ordinis sive religionis. Ratio quia cum applicatio non competit ordini clericali non possunt clerici immediate et finaliter ad militiam ordinari distinctio autem religionum non capitur penes actus proprios et immediatos religionis quia in illis omnes religiones conveniunt sed penes actus imperatos virtutum inferiorum quod prosequitur Jo. an. in c. fine de regularibus dicens quod religiones possunt distingui duobus modis. Uno modo secundum diversitatem operum ad que ordinatur. Scilicet si una religio ordinatur ad peregrinos suscipiendos hospicio. Alia ad redimendos captivos. Alia ad visitandum infirmos etc. Alio modo secundum diversitatem exercitiorum puta quod in una religione castigatur corpus per abstinentiam ciborum in alia per exercitium operum manualium vel asperitatem vestium etc. Sed quia finis est potissimum in unoquoque maior est religionum diversitas que attenditur secundum diversa exercitia et secundum opera penes fines ad quos religiones ordinantur quam hec que attenditur secundum diversa exercitia et secundum opera. Nam comparatio finis est absoluta quia finem querimus propter se. Sed secunda est respectiva quia exercitium non propter se queritur sed propter finem.

Ex quibus etiam sequitur quod licet tam clerici quam milites layci in dictorum fratrum conventibus profiteantur regulam sancti Augustini non tamen ipsi clerici cum dictis militibus possunt dici eiusdem religionis ordinis vel eiusdem professionis. Ratio quia licet isti et illi eandem sunt professi non tamen respectu eiusdem finis. Diversitas autem finis facit simpliciter diversitatem ordinis. Identitas vero regule non facit ydemptitatem in religione quia plures religiones distincte profitentur eandem regulam videlicet beati Augustini etc.

Ex quo ulterius sequitur quod clericorum huiusmodi facta professio in manibus laycorum et militum predictorum est erronea ac sacris canonibus inimica. Dico erronea quia contra generalis concilij prohibitionem facta de quo in c. fi. de religiosis domibus quod prohibet ne quis profiteatur religionem nisi per sedem apostolicam approbatam. Idem in c. unico e. ti. li. vi. ibi Ro. Item erronea quia colligere et coniungi non possunt quibus studia sunt diversa xxxi. q. vij. in nova actione. Et hoc verum in claustralibus

ſcdm Jo. an. qui hoc not in c. cu deputati. de iudi. ſz ubo. ſtudijs Et ideo dicat q hoies diuſe pfeſſionis ſiue diſpar cultus no debent ſociari i uno officio de elec. cu tam. hoc vim q no debent ſociari collegialr ut ſint unu corpus uel collegiu ſz ut ſingli no phibent ut puta q ſint arbitri uel iudices vt no. d. ar. ff. card. fflor i cle. 1. de elec. pus pau ſtc erronea. q nale eſt cuilibz agenti ppt fine omia q ſub ipo fine continet dirigere ad eundem finem. no igr clericus p votu obedie ſubiectus laico militi pt ad aliud dirigi. niſi ad ea que ſt milicie z pquens nie conueniencia ordini clericali pprm q. huj cliti. No em pt idem ordo ſiue eade res aut corpus diuſis que ce- ſtri de deci. cu in tua. q ſi dirigetur ad aliud iam ſequitur neceſſario diuſitas ordinis ex diuſitate finis Si ad nichil dirigitur erit deriſo- ria clis pfeſſio

Ex quo ſequitur eciam q votu huiuſmodi clericor z laicor cſtitutor dicatur ſolempniter emiſſum. eos no obligat ad iſtius religionis obſuaciam ymo ad nulla religione ſimplr eos obligat de quanto intendebant iſta ſpecialiter duntaxat pfiteri. z no aliam. p ho eſt ra. Neq pt de re iur li. 6. z q not ibi dnq q ſi pfitens ſciuit in- poſſibilitate conſentire no videtur ff. de acci. z obli. no ſolu. ſi ignora[ta] error impediuit conſenſu ff. de iur. oc omi iudi. ſi p errore deficit ergo nalis obligacio deficiente conſenſu z pquens cum rom voti eſt clis p- feſſio. votu em zm Jo. an. i nouella. de vo. c. unico lib. 6. eſt alicu boni cu deliberacione fca pmiſſio. de re em mala uel de bona ſine delibe- racione no obligat zm hay. et hoſt. remiſſiones ibi vide. Pro 2o dcto pfate concluſionis eſt glo. que incipit quo ad rcipien dcto c. unico que hoc dictat ſz ſi huc ordine intendebat pfiteri z no aliud no e obligatus Ale ſic Et creditur ei q nd eſt viſſile q ſit imemor ſue ſalutis. q. q. vij. ſanctimq zc Ro huiq eſt q hoc caſu pfitens reglam pfitebatur zm iſtu mod viuendi z ppter iſta Religionem alr no facturus ſi ignt pride no tret nec acceſſoriu. de r. i. iuſtru. mr dictos Secus ſi appareret aliqua vita voluiſſe abſolute mutare. q hoc caſu lic no obligatur illi Religioni tn obligatur ordini in gnie vt d c. no ſolum z ſe. de Regula. li 6.

Nota pfeſſio

Ex quo ecia ſequitur q ſi clis pfeſſus dimiſſo huiuſmod Religionis habitu redeat ad ſeclm no ppter hoc ſi maz excacois ul cone apoſtaſie i curit a iure plata. cum clès i c. ij ne cle ul mo. li 6. Ro ibi ponit

glo. ij que intelligit(ur) de hiis qui p(ro)fitent(ur) religionem p(er) se(dem) ap(osto)licam approbata(m)
Sequit(ur) etiam quod si laycus p(ro)fessus huic ordini uel clericus non in sacris or-
dinibus constitutus post huiusmodi p(ro)fessionem matrimonium contraheret teneret tale
matrimonium non obstante tali p(ro)fessione. hoc verum si p(ro)fitens credebat illa(m)
fuisse approbatam. p(ro)bat(ur) clare p(er) c. quod votum de vo. et vo. re. li. vj. in tex.
et in glo. Et tantum quo ad consideracionem primam

Secunda consideracio circa Religionis statum

Circa religionis statum est aduertendum. Quia prout dicit b.
tho. 2a 2e q. clxxxviij ar. 2o. Quia Religionis status ordinat(ur)
ad p(er)fectionem caritatis que se extendit ad dilectionem dei et proximi. ad di-
lectionem dei directe p(er)tinet uita contemplatiua que soli deo vacare desiderat. Ad
dilectionem autem proximi p(er)tinet uita actiua que deseruit necessitatibus proximorum
Et sicut ex caritate diligit(ur) proximus propter deum ita etiam obsequium dela-
tum in proximos redundat in deum et in id ma(tthei) xxv. Quod vni ex minimis
meis fecistis mihi fecistis. Unde et huiusmodi obsequia proximis facta quantum ad deum
referunt(ur), dicuntur esse sacrificia quedam et in id ad heb(reos) ult(imo). Beneficientie
et communionis nolite obliuisci talibus enim hostiis p(ro)mere(tur) deus. Et quia ad re-
ligionem p(er)tinet proprie sacrificium offerre deo consequens est quod aliqui religiones
ad opera actiue vite ordinant(ur). sicut hospitalitas militia etc. Cum igitur mili-
tare ad effectum ut eripiant(ur) bona infidelium de ipsorum manibus et in usus
proprios istorum fratrum conuertant(ur) est militare propter se non propter deum. non propter utilitatem
proximi et publicam. sed priuatam et propter commodum proprium non ad defendendum op-
pressos sed ad opprimendum alios. quod est omnino contra statum religionis. Unde videtur
est quod non potest iste ~~actus~~ status religiosus ordo aliqualiter reputari. sed prophanus.
Dicit enim idem doctor c. q. ar. iiio. Quia militia que est pro diuini cultus
defensione et salute publica. uel etiam pauperum oppressorum p(er)tinet ad religi-
onem. Illa non que est propter aliquod mundanum tenendum contra omnem Religionem guerra
quod dicit not(ar)i p(er) Io. an. et alios d. c. Sane de reglaribus qualibus ista c. in proposito ut pro
luce clarius ex ipsorum litteris et articulis suprascriptis et notoriis in facto dat cui
des testimonium nella igitur ratione inficiari potest istum statum esse contra religioni

contrarium. Et quia vitium religioni oppositum est superstitio. Igitur hec milicia
non religio sed superstitio est dicenda. Superstitio autem secundum glo. ad colos.
2. c. est quando humane tradicioni nomen religionis applicatur nec quod quantum
de se est non pertinet ad dei gloriam neque ad hoc quod mens feratur in deum aut quod
carnis inordinate concupiscentie refrenetur. aut etiam si sit preter dei et ecclesie constitutiones
vel communem consuetudinem communem que per legem fundata est secundum augustinum. totum hoc in
cultu divino reputatur superfluum et supersticiosum verba sunt b. tho. 2a 2e q. xcij
ar. 2o. Tale etiam miliciam b. bern. reprobat scribens ad fratres milicie
yet templi dicens 2o c. Non sane aliud dices inter vos bella movet lites que
suscitat nisi aut irrationalis iracundie motus aut inanis glorie appetitus
aut terrene cuiuslibet possessionis cupiditas talibus certe ex causis neque occidere
neque occumbere tutum est etc.

Ex quibus sequitur evidenter quod non est idem sentiendum de ista societate
sive secta quod de aliis religiosis ordinibus ad miliciam institutis. Quia illi
fuerunt propter ecclesiam instituti necessitate et utilitati rei publice. videlicet pro defensione
terre sancte et in iure reputantur approbati. dicit enim idem sanctus ~~doctor~~ tho. quod propter
defensionem propriam secularium ecclesia tunc aliquas religiones ad militandum
instituit. unde notandum omnia d. c. ad liberandam de iudeis in parte decisa sunt
verba religiosis commendis que hospitalarii ad hoc sunt specialiter deputati ut in terre — & templarij
sancte defensioni terre sancte. Et ideo fuerunt multis privilegiis decorati ut
de privile. porro 2 c. dilecti de decimis ex parte tua. de hospitalariis verbo
non aliis videlicet sepulcri domini causa que est in c. inter dilectos de donationibus etc. Hec non
secta ut videtur fuit temerarie ipsa istorum fratrum adinventa. licet nec civili
et canonico iuris sit reprobata. Pro quo advertendum quod supra distinguitur
collegium per doctorem in c. dilecta de excessibus prelatorum. quod quedam collegia
Collegia surgunt ex naturali ut illa que sunt de iure gentium ut collegium civitatis
ville etc. Alia que non sunt de iure gentium sed ex voluntate sicut colle-
gia religiosorum canonicorum etc. Et de istis traditur talis regula. Cum omne — in 2a d. in f. …
collegium est prohibitum nisi inveniatur expresse approbatum in iure ad hoc
inducitur ff. de colleg. illicit. l. i. Approbata autem sunt omnia collegia
in iure corpus que faciunt artem licitam in civitate vel municipio et etiam
illa que sunt intuitu pietatis ut corpora que sunt ad adiuvandum oppressos vel alendum
expositos ff. de colleg. illi. l. i. Et hoc bene inter seculares. sed si sunt reli-
giosi collegia ipsorum non sunt approbata nisi sint de religionibus approbatis
de religi. domibus c. fi. et c. ti. c. unico. li. vi.

Ulterius propter premissa dicunt etiam isti fratres licet ad excusandas excusationes

ynt vide

in ptis, quod eorum ordo sumpsit inicium in civitate Aconen Ihrlitane provincie · ptendentes ipm originaliter ibi tunc fuisse institutum, scilicet pro defensione terre sancte, quibus sic se intelligunt contradicat privilegium ipsum · videlicet honorij ppe iij · quod sub hoc tenore se ptendunt, quod sonare videtur in hac forma Novella plantacionem vram rore aplice gre irrigare pponimus et fecunditate bonorum operum qua viget ad pns et vigebit favente divina clemencia in futurum vigilantis cure ipendio adiuvare Eapropter dilecti in dno filij, vris iustis postulacionibus clementer annuimus et domum vram seu hospitale in quo estis ad dei laudem atque defensionem suorum fidelium et liberanda xpi cruce congregati cum omnibus possessionibus et bonis suis · que in presenciarum licite habere dinoscitur aut in futurum iustis modis prestante dno poterit adipisci · sub beati petri et nram proteccionem suscepimus et presentis scripti patrocinio communimus etc. et paucis interpositis subiungit Statuimus ut ordo fratrum hospitalis Ierosolimitani circa pauperes et infirmos ordo vero fratrum milicie templi circa clericos et milites perpetuis ibidem temporibus observetur etc. Datum Anagnie per manum magistri Symbaldi sancte Romane ecclesie vicecancellarij v. kl. Augusti Indictione xv · incarnacionis dominice anno mo cc xvij.

In quo quidem privilegio ut apparet principaliter duo facit, primo illud hospitale dicte civitatis Aconen in quo tunc fuerunt pro defensione fidelium congregati cum omnibus suis possessionibus presentibus et futuris iuste acquisitis et acquirendis recipit in proteccione / 2o ~~facit~~ statuit certis ordinem ibidem videlicet in eodem hospitali perpetue observandum · scilicet quod circa pauperes et infirmos ordinem fratrum hospitalis Ihrlimitanorum teneant · circa vero clericos et milites ordinem templariorum · / Circa primam partem dicit notanter domum vram seu hospitale · non dicit domos vras seu hospitalia sancte dicit in quo estis non dicit in quo eritis · postea isto relicto sancte dicit ad defensionem suorum fidelium non ad offensionem · nec dicit ad eripiendum bona infidelium de ipsorum manibus et usus suos convertendum · sed ad liberandam xpi crucem quod duntaxat convenit locum terre sancte · Circa 2am partem dicitur notanter Ex ista ordo debet ibidem perpetue observari · non dicit alibi quod privilegium datum uni loco non extenditur ad alia nisi hoc exprimatur. ut de decimis ad audienciam

Ex quo sequitur, quod cum istud privilegium et alia similia non sunt data

ordini · sed illi hospitali duntaxat fauore defensionis terre sancte omnes est
quod destructo hospitali posito ibidem ab hostibus omnia ipsius priuilegia sunt
destructa Ita ponit notabiliter glo. fi. in c. Abbate de v. sig. cum tocior.
Et ibi Jo. an. sr ea. Sed destructo et non reedificato alibi reedificatum
habebit eadem priuilegia · tamen immo de elec. quod dilige. / Vel tamen ipsum pri-
uilegium datum ordini durat ordine durante datum vero loco vel possessionibus
quamdiu sunt ordo durat etiam remoto ordine de re. de. c. ij. de sta mo. reco-
lentes et per omnes cessante isto priuilegio cessauit ille ordo eodem priuilegio
institutum

Preterea posito enim quod istud priuilegium fuisset etiam concessum ordini
non solum illi hospitali Et quod eiusdem ordinis est principaliter inten-
dere hospitalibus circa pauperes et infirmos et secundario vero circa militiam
religiosam duntaxat quo ad personas laycas videlicet pro defensione terre
sancte quorum neutrum conuenit istis fratribus · ergo cessante causa cessauit
priuilegium quo ad ipsos quod probat glo. iij. pri. q. i. generaliter. Nam si aliquod
priuilegium datum est religiosis cessante religione cessat priuilegium /
ut xxv. q. ij. § vltimo · et decretalis Abbate de v. sig. Quo ad primum res in
facto est euidentissima et luce clarior · quod non intendunt principaliter hospi-
talibus circa pauperes et infirmos / Nec secundo conuenit videlicet militia quia
illorum militia fuit necessitatis et ideo per ecclesiam fuit approbata tamquam iusta
istorum vero fratrum militia est mere voluntatis et ideo tamquam sacris canonibus
inimica est reprobata et tamquam iniusta ex anima et ex causa patet xxiij q. i. quod
culpatur. et q. ij c. i. et in glo. magna · Unde b. Aug. pacem habere voluntatis
est bellum autem debet esse necessitatis · non enim pax queritur ut bellum exerceatur.
sed bellum geritur ut pax habeatur. Itaque necessitas hostem deprimit non voluntas
xxiij q. i. noli quod persequor plenius circa tempus · et quod tractatu secundo circa pro
conclusionem Cum autem clare constat huic ordini ~~[illegible]~~ istorum fratrum
non esse illum et eundem ordinem de quo in priuilegio posito honorij pape iij
sequitur quod falso dicatur quod hic ordo recepisset initium de Acon · maxime cum
quod · fere quasi se appellant fratres hospitalis Iherosolimitani cum ab illis de toto dis-
conueniunt et aptius dicerentur templarij propter maiorem conuenientiam quam
hospitalarij

Ex quo sequitur euidenter / quod hec secta ~~[illegible]~~ ad obtinendum aliqua
dominia per hos fratres sub specie religionis temeraria est incepta et falso

introducta contra legittimas et canonicas sanctiones. dicit enim b. tho. 2a 2e
q. xciij ar. 1. quod vicium falsitatis incurrunt qui ex parte ecclesie cultum deo ex-
hibent contra modum divina auctoritate ab ecclesia constitutum et ecclesia consuetum.
Unde violator legis est qui absque licencia principis novum ordinem vel
collegium sibi instituit. ff. de colle. illi. l. j. et iij de reli. de c. fi. Dic-
untur ~~fuit~~ in proposito quod dicti fratres predicto hospitali relicto fecerunt sibi no- (provide fuisse)
vum ordinem asserentes quod per plures summos pontifices iste eorum ordo sit institutus ad ex-
terminandum infideles. quod non solum est novum sed valde erroneum in re-
ligione christiana. Omnia autem talia colle. et in fo. an. de palle. to c. dilecta
de excessi. platorum. licet nomine bonum habeant vel religionis. tamen quia
male operantur occasione collegij sunt illicita et iure prohibita. pro eo et in
primis sunt destruenda. ad hoc inducit l. ult. de colle. illi. et l. que ibi po-
sita. Et hec sufficiant de consideratione secunda.

Tercia consideracio

est respectu finis circa quem versari debet ~~religio~~ iste ordo

vero circa hos et circa adultedum q. ad hoc sit iste ordo per de... institutus ut quoslibet hostes christi possit invadere, extimare de manibus eorum ~~...~~ quippe et in suos conatus pavguncto... et per quos circa hos ca... dei sunt luculentius ... ex quibus clarius patet

~~circa quod est advertendum~~ to quod sicut religiosus status ordinatur
ad perfectionem caritatis ut supra dictum est circa quam caritatem versari debet
finaliter quelibet religio. Ita ex opposito ista secta. que est omni religioni
contraria ut dictum est ordinatur ut videtur finaliter in eius oppositum. et nichil opponitur
caritati nisi peccatum mortale. de pe. di. ij. caritas etc. ex radice sequitur
quod hec secta finaliter et fundamentaliter in peccato mortali consistit et per consequens est
heresis. nam quicquid est enervativum caritatis ut peccatum mortalis, indictum est
eciam offensivum fidei quia caritate non stat esse sine fide de. c. caritas
nec fidem esse valentem sine caritate dicente apostolo. j. ad cor. xiij c. Si ha-
buero omnem fidem ut montes transferam caritatem autem non habeam nichil
sum vel nichil mihi prodest etc. Igitur sequitur istam sectam in fide esse erroneam
~~et per consequens~~ et ideo hereticam ~~et hoc est~~ nam ipsimet ipsi fatentur in suis articulis quibus
confirmant omnes livonie potentes scilicet quod ipsorum ordo ad exterminandum infideles et ad
occupandum ipsorum dominia est institutus et ponuntur fateri eos quod ipsorum ordo
non est ad perfectionem caritatis sed verius impietatis et crudelitatis non ad be-
neficencia ostendendam proximis sed ad sevicia ostendendam. non ad subveniendum
proximo. sed ad nocumentum inferendum. quod repugnat dilectioni dei et proximi

et p q̄ns Erran̄tes veritati ~~[illegible]~~ Vnd b. Bernar-
in libro ad hugonē mḡrm milicie templi scribit sic teplarijs ꝛc. c.
Quis igit̄ finis fructus ve sclari huiꝰ nō dico milicie s; malicie
si et occisor letali pctat ꝛ occisus eternali perit Et post pauca subdit
Nō quidem pagani necandi essent si q̄modo alr possent a nimia
infestatōe seu oppressione fideliū cohiberi ꝛc. / ꝓximos aūt nr̄os q̄stuq̄z
infideles parum nō dubitat ꝛm q̄ legit̄ de pe. di. ij. Si ꝯ caritate q.
ꝓximos ꝛ c. in tex. ꝛ in glo. Et ideo licz pctm infidelit̄ ꝑpor. sicud et
aliud pctm̄ q̄cūq̄z in hoīe diligendum nō est ut ꝛm nam humana ꝛm
quā ad ymaginē et similitudinē dei fcūs est homo ꝯ caritate dili-
gendus est quilibz iuxō preceptū dnī luc. x. ꝛ marc. xij. c. Vnd Aug. q
dicit Nō ergo suscipiamus pctores ꝑ pt̄ hoc q si pctores s; tn̄ cosipos
q ꝛ hoīes sūt humana consideratōne tractemꝰ ꝑsequamur i eis ꝑpriam
iniquitatē misereamur ꝯdicōnē naturam lē i Canoē dno ysta. xxiij. q. iiij

Cū aūt iste ysit ꝑphanus ordo ~~formaliter~~ et heresis est ~~[illegible]~~ explicatio adūtendū ꝛm
petrū de Tarentasia e° simile di. xxiij. q hes inepta. diuisio a comuni ^Et qz p̄t admi... fide lib diuis...
fide spali hes appellatr̄ doctor tho. ibim in scripto ꝛ not. archi. xxiiij. q. iij
in c. heresis. Vnd cum iste ordo huiꝰ errorē cōtinet fidei cōtrariū q ꝛm aplm
et in p̄dcōs articulos ꝛc.
p caritatem opat̄ ad Gal. v. c. in eo vz q includit violencia ꝛ rapina
ꝛ p q̄ns sediciones homicidia ꝛc. Quis igit̄ dubitabit eundem ordinē ~~[illegible]~~ Et videlicet ...
~~dicere heresim~~ ꝯcludente fide explicam / cuiꝰ fidei forma est caritas et
sine qua impossibile est placē deo ad hebre. xj. c. cuiusqz fidei actus nō solum
est crede deū sicut credunt demones ꝛ cōtremiscunt Ja. ij. c. Nec solū
crede deo quod etiā est informis fidei que sine operibꝰ caritatis mortua
est ut in eode c. s; crede in deū vt dicit symbolū aplicū i. credendo p
dilectōne dei videlz ꝛ ꝓximi ire in eū ꝛm Aug. thā super qd verificat̄ d
aplo Sci p fidem vicerūt regna adepti sūt ꝑmissiones ꝛc. ad ebre.
xi. c.

Cuiꝰ q ad hes pt tali gsidari triplex
~~Quia aūt heresis triplex pt considerari~~ radix ~~pdicta~~ ꝛm dicam tri-
plici ꝑ pctō mortalis In quo triplici pctō fundamentali hec consistit
ista secta ~~[illegible]~~ /

Prima radix attendit̄ respectū ꝓximi qui offendit̄ cōe eius dīne
legē precepta / Nam istū ordinē ēe institutū principalr̄ ad occidend
infideles ꝛ ad rapiendū eis bona tpalia q aliud est dice qz q iste
corp ordo est instituꝰ ul fundatus s homicidio volūtario furto Rapina

et latrocinio etc necessarium est hoc fateri, quod tamen offendit non modicum pias
aures ~~et nullatenus dubitat in hereticum~~ quia quecumque opponuntur veritati divine scripture
vel canonice etiam opponuntur summe veritati a qua est quod probatur dicto c. heres
xxiiij q. iij et xxx q. j. violatores et per consequens opponuntur fidei que innititur
summe veritati tamquam suo obiecto. Sed non est dubium huius errorem pestiferum
insanire contra precepta decalogi. videlicet Non occidas. non furtum facias etc.

Insuper dicit apostolus Omnis enim lex in uno sermone completur scilicet diliges
proximum tuum sicut te ipsum ad Galat. v. c. Et alibi scribitur Qui proximum
diligit legem implevit. Ex quibus sequitur quod ista heresis in eo quod excludit
dilectionem proximi contrariatur etiam omni legi et rebellat divine maiestati
Includendo autem violenciam et rapinam includit dominandi libidinem et superbiam
que est omnium viciorum mater generans tam spiritualia vicia quam carnalia que apostolus
dicto c. v. ad Gal. enumerat scilicet fornicacio luxuria. inimicicie contenciones
ire rixe ydolorum servitus secte etc. dicens quod qui talia agunt regnum dei
non consequentur. Ex quibus infertur istum ordinem necessario non esse statum ad
perfectionem caritatis sed esse verius abissum peccatorum atque sentinam profundissime i
pietatis et iniquitatis et per consequens sequitur ipsum esse crudelissimam heresim

Secunda radix sive consideracio

Secunda radix est respectu istorum fratrum qui propter bona temporalia obtinenda
vel iam obtenta retinenda religionem sibi simulant quam non habent quod est
nimie cecitatis. Cecitas autem mentis et ebetudo sensus sunt vicia opposita — Cecitas ebetudo
dono intellectus secundum b. Tho. primum ex cecitate scilicet ad intelligendum debilitat
primum ex luxuria nascitur. secundum oritur ex gula. secundum b. Gregorium moralium xxxj. et
b. Tho. 2a 2e q. xv. ar. j. et ij. Que quidem cecitas sui ratione excludit penitus
intellectualis visionis lumen. Uno modo se spontanee avertendo ab ipso
iuxta illud ps. Noluit intelligere ut bene ageret. Alio modo per occupacionem
mentis circa ea que magis diligit sicut temporalia etc. secundum illud ps. Supercecidit
ignis scilicet concupiscentie et non viderunt solem, scilicet iusticie. Unde simulare religionem
propter bona temporalia in quibus finem constituunt vel ad disseminandum falsam
doctrinam est peccatum mortale secundum eundem q. cxj. ar. 2o. ex simulato secundum peccatum ipsum
est ipse mediatum quod datur in exterioribus signis factorum. Nam habitus exterior
in religiosis est quoddam signum status religionis representans in quo statu quis

obligat ad opa pfectionis vt in viro pposito licet habitus religiosus appeat
d istis fratribus religio tn nulla ut s patuit et sufficienter colligi ex cor
articulis z lris supplicis. Et ideo tales ypocrite cu quis no cuat sanctitate
vel religione. s sctus vel religiosus apparere est pctm mortale dta q. ar
e⁰. z allegat ide sctus doctor e. q. q. ar. 2⁰. bem Gregorius ~~sup. id~~
xxxj. moralium vbi d̅ Sunt nonnulli qui z sanctitatis tenent habitum et
pfectionis meritum exequi no valent. hos neqq credendum est in ypocritaz
numero currere. q aliud est infirmitate aliud malicia peccare
Vnde illi qui tenent habitum sanctitatis z meritum pfectionis no exequuntur sunt
simulatores q exterior habitus sanctitatis opa pfectionis significat
Et q ista simulatio mendacium sive ypocrisis ~~vult inesse isti huic secte~~ no videtur aliqua
et de se eciam citra quamcumque offensionem pximi est pctm mortale qd
cessare no pt nisi cessante ista secta z p qns clare pz de Radice 2ª.

Tercia Radix est eminacio ptatis ecclesiastice cum ptati ecclie contraria
ista secta. Nam licet sit euidens prohibitio Concilij gnalis expresse
phibentis de reli. do. c. fi. z e. ti. c. vnico li. 6. Nequis sibi assumat
aliquam de Religionibus que no sit p sedem Aplicam approbata. ista tn
secta huic prohibitioni resistit, facto qd no minus est q verbo resistere tenens eam ut tacite vel
na facto eciam negatur xpus qui est veritas xi. q. iij. exiant z no solum
in falsis verbis. s eciam in simulatis opibus mendacium est xxij. q. v. caueto
z p qns resistit ecclesie ptati; cuiusquidem prohibitionis ignorancia non
excusat. j. q. iiij. s. ultio. vnde talis pfessio no est nisi pcepti transgres-
sio que sm est pctm mortale opatur qd not in c. illud de ma z obe.
2 c. ij. Nec sufficit hic credere Religionem fuisse approbatam ex quo requiritur
ppt talem prohibitionem debita pdiscussio pficientes latam culpam effugiat
que dolo compatur et pq semp tali casu pfumuntur vbi de contr no no appz
dicitur enim lex q reus violate legis habetur qui contra legem ausus fuerit spare
qd licitum no est C. de pe. bo. pub. le. j. in principio

Ex quibus liquet manifeste q hec secta pmissa no simplex s multiplex videtur ~~heretica radice~~ heretica pace te
~~no est simplex~~ s admin dici posset triplex heresis seu triplr heretica,
omnis 2m radice p⁰ magis pp est heresis ... 2ª ypocrisis s ...
3am ydolatria de qua est dicendi. quod pbat verba bti Gregorij posita
in Canone si quis psbri lxxxj. di. Inquiet q pctm ariolandi est
no obedire z scelus ydolatrie nolle acquiescere. pctm q paganitatis exstitit

xplici precepto contiure et ipo dr nulli licet ronē huius titi dr eadē hec
largo sumpto vocabulo ī Hosti. ī suma de heti. § 1. v° et qui transgredit
Tales aut Sectaidos et heticos dt sctus doctor Iudeis et sarracenis
ee multo peiores qz infidelitas heticorum ē grauius pctm quam infidelitas
aliorum qz hetici qui pfitent fidem evangelij z ei͡us corrupunt grauius
pccant quam Iudei qui fidem nunquam susceperunt hij tn Iudei q suscepert
figurā eius in vetu lege quā male intpitantes corrupunt grauius pccant
quam gentiles qui nullo mō fidem evangelij susceperunt 2ª 2e q. x. ar. vj.

Cum igitur pfatos articulos istorum frm fore heticos nullus sane mētē
dubitat. de quibus z de lris eorum supradictis qua rlatone videtur constare
apud acta/ onē est ipos fres esse notorios heticos. et tamquam tales
precedendum erat Unde nōiat Inno. in c. cū olim de accu. qz ad hoc ut p-
cessus notorij locum heant nō est ncce qz omnes circumstācie sint note
alr nullum maleficium posset ee notoriū/ qz nullum est qz nō posset hre ali-
quā circumstanciā p quā excusari posset et ergo sufficit qz fcm non
possit infitiari licet excusari posset ad hoc ut pcessus locum heat sine
ordine Iudiciario Item nōiat dns ff. card' flor in c. vtrū de tehy-
cle. z multi. hic aut in pposito nedum fcm articulorum p dcorum. § ec-
fcm huius crudelis malicie quā excitant iux eosdem articulos z lras
dci fres nō solū negari nō pt quod est quasi toti mūdo notoriū. § eē
tollit omnis excusacō p easdem lras z articulos / Ex p quo seq'
qz lras huiusmodi ipsorum erroneas defendere est ipsorum defende errorem
Nam quid aliud est fauē huic corpti prist aut procinium ē ea pse-
tare. nisi fauē heresim z fauē hetice cōtra Conciliū gnale/ de quo ī
c. excoīcamus de heti. qm tales puta receptatores defensores et fautores
st. ipso excoīcati ipō Iure. sicut et ipi hetici/ quā excoīcacōm si parum
sustinuerint st° infames ī eligibiles ad publica officia actiue z passiue
intestabiles/ nec succedunt in hereditate. nullus tenē eis respondere
vsuq negocio. § ipi tenentur alijs responde Sentēcie ipsorum et instrumēta
st nulle atqz nulla. Clerici ab officio z bnficio deponuntur. ē. dcō c.
excoīcamus §. credentes/ Et ultra ista iā dca hodie nouo Iure crede-
tes receptatores defensores et fautores heticorum z ipsorum filij usqz ad
sedam gnacōm/ ad nullum bnficium ecclasticum admittuntur/ et quod secus
fit est irritum ipō Iure/ Et quicuqz sciens eos psumpsit ecclastice
tradē sepulture excoīcatus est ipo fco. usqz ad satisfactōm ydoneam
Nec absoluuntur nisi spēcijs manibus publice exhumet et pciet hmōi

corpa dampnatorum · prout hec et alia habentur in c. quicumque e. ti. li. vi.

Fautores autem hereticorum dicuntur quibus facto aut verbo eos protegunt. Jo. an. in novella · post archi. e. c. s. verbo fautores et in verbo defensores · facto scilicet si per ipsos in iure vel iudicio etc. facto enim velut nullo probato et in ipsum ii. q. i. §. quis autem eius ceteros · ibi notat alb. de aid constare non posse xxxvii d. erubescant vel si.

Item dicit quod verbis fautores quis posse excusando hereticum non colligitur lubrico nec pro toto quales sunt advocati / qui etiam ipsos defendendo eorum processus excusant / proinde dici fautores patet xi. q. iii timendo. ii. q. i. c. si. Item tollerate defendendo dicuntur etiam fautores Jo. an.

Preterea quanto quis defendit errorem quamque personam errantem · plus est dampnabilior simpliciter et dicitur heresiarcha · xxiiii q. iiii qui aliorum et est acius puniendus quam errans · ut in eodem c. Ad id et glo in palle c. excommunicamus § verbo defensores / Ex quibus patet quid sit sentiendum · de 2o puncto principali Aliis obmissis causa brevitatis que extensius posui et a textu literarum potano / Et tantum de primo tractatu

xxi

III

Et quia saluator noster Christus postquam premisit in Euangelio quod attendendum est nobis a falsis prophetis qui veniunt ad nos in vestimentis ouium intrinsecus sunt autem lupi rapaces / statim subiunxit a fructibus eorum cognoscetis eos / Quia non potest arbor mala fructus bonos facere etc. Math. vii c. Huius autem secte fructus pestiferi non solum videntur consistere in dictis erroneis et articulis supra memoratis sed in factis etiam et operibus scelerates et penitus contrariis Religioni christiane / Et ideo visis dictis superdictis que magis videntur concernere theoricam in hoc negocio Veniendum est ad practicam et ad inquisicionem ex officio huius sacri Concilii faciendam per qua deveniatur Articuli qui creduntur esse notorii et in quibus publica laborat infamia qui sequuntur infrascripti

In nomine domini Amen

Cum error cui non resistitur approbatur et veritas que minime defensatur opprimitur, proinde generale Concilium Constanciense ad hoc inter cetera extitit principaliter convocatum ut errores et hereses extirpentur. Igitur ad aviandum materiam certos errores continentem fratrum Cruciferorum de Prussia qui fratres sancte Marie de domo theutonicorum appellantur quam subiectio determinacioni eiusdem sacri Concilij et Domini nostri domini nostri pape secuntur infrascripta. Et ut clarius appareat ex suis propriis fundamentis eorum materia veritate facti in principio supponamus

Thema

Exorta discordie materia inter Serenissimum principem dominum Wladislaum Regem polonie ex parte una et fratres Cruciferos parte ex alia super nonnullis terris et dominijs et ijsdem Cruciferi fundantes intencionem suam super eisdem dominijs coram Serenissimo domino Rege Romanorum et hungarie Rege et suo substituto sive commissario ex utriusque partis consensu electis ad hoc concorditer assumptis plures litteras et diversas tam sub titulis Romanorum pontificum quam eciam Imperatorum produxerunt. In quarum una littera videlicet sub titulo Friderici Imperatoris ij producta continetur donacio eis facta terrarum tunc possessarum infidelium scilicet prussie / Curlandie / et lettowie / quas tunc acquirere ipsi debuerunt per arma bellica pro dilatatione fidei et Romani imperij prout acquisiverunt et eas etc. obtinent. Continetur eciam donacio omnium aliarum terrarum ipsorum infidelium quascumque perquirere possent cum eorum banderijs et exercitibus. In secunda vero eciam sub titulo eiusdem videntur eis donari tres alie terre scilicet Lithuanie et Samagittie tunc infidelium et terra Russie que est Scismaticorum quas non tenent sed pro parte excepta de terra Samagittie quam eciam obtinent. Littere vero sub titulis Romanorum pontificum producte scilicet Allexandri quarti et Clementis quarti summarie et in effectum hoc intendunt quod quascumque terras infidelium generaliter adiuti subsidio et exercitibus christianorum possent eripere de manibus paganorum deberent eorum quo ad

Prima probacio donacionis cruciferorum 3 terrarum

Secunda donacio pro littera

Tercia donacio

4ta donacio est summorum pontificum

Causa donationum — utilitatem pertinere tamen ipsorum beato petro et Romane Ecclesie reservata. In quibus omnibus litteris predictis pro causa principali huiusmodi donationum ponitur quod videlicet dicti

insistunt — fratres ad hoc insistunt ut fides catholica amplietur hoc primo. Secundo quod licet

falsa littera donationis — omnibus predictis litteris fratres hospitalis Jherosolomitani sancte Marie de domo Theutunicorum appellantur. De facto tamen ita est quod nunquam habitabant vel habitare consueverunt in aliquo hospitali vel quod unquam in aliquo hospitali fecissent vel facerent professionem regularem a tanto tempore de quo possit esse apud homines memoria. Vel ex aliquod tale fuit est vel auditum sunt esse in rerum natura ad quod currit ipsorum principaliter causa a predicto tempore. hoc 2º.

Institutio ordinis eorum — Tertio produxerunt in eadem causa nonnullos articulos asserentes tenentesque pro constanti et etiam defendentes quod eorum ordo ad hoc sit per predictas litteras institutus et eorum confirmatus, ut quoslibet hostes crucis Christi invadere eosque cum potentia exterminare et terras eorum seu dominia de manibus eorum eripere et in usus suos convertere pro augmento catholice fidei possit valeat et debeat. In quo articulo tenent et asserunt licitum esse quod religiosus

quod religiosus ordo militia exercere potest — ordo possit institui ad exterminandum quoslibet infideles, et ad eripiendum ipsorum dominia de manibus eorum. Item dicunt in eisdem articulis quod licitum fuit huic ordini omnes partes finitimas infidelium invadere, ac ipsorum bona possessiones terras et dominia de manibus eorum eripere et in suos usus convertere.

Item tenent et asserunt in eisdem articulis quod quilibet infideles propter eorum perfidia procul dubio sit a fidelibus contra fines orbis terre propellendi.

Item fatentur quod non nullas terras isto modo acquisiverunt ab infidelibus cum maxima effusione sanguinis christiani scilicet exterminando infideles hoc 4º etc.

Conclusio + — Isto preludio in facto presupposito surgit triplex questio. Prima utrum prefate donationes de iure valuerunt aut valere potuerunt ad effectum quod omnes predicte littere a vitio falsitatis possint aliqualiter excusari

Secunda utrum predictis fratribus possit vel poterit competere vel acquiri aliquod rerum dominium

Tertia an istorum fratrum societas sive secta possit conformiter ad scripturas canonicas religiosus ordo reputari. vel per ecclesiam aliquo modo approbari. De quibus dubitare non est inutile.

Et quia de hijs latius [aliqualiter y arizani] [illegible] circa textum lucij pro declaratione huius me breuissime expedio non gaudens allegationum multitudine sed paucitate contentus causa breuitatis

Quantum ad primum principale considerandum est causas circa omnia huiusmodi donationum juxta id quod ait textus: Cum in verbis dandis attendas quod vista: dans, quis, res, petens, que res, que causa petendi. Quod nota glo. que incipit Aliud est in c. et si quaestiones de symonia. Et sic secundum quod ergo causarum occurrit quadruplex [hic] consideratio. vj

Et primo ratione donationis clarum est de iure quod ambo videlicet papa et imperator easdem terras dictis fratribus donare non potuerunt. Ideo quia licet possessio ex pluribus causis quaeri habeatur dominium tamen non nisi ex una causa acquiritur quod enim est meum ex una causa non potest esse meum ex alia nisi desinat esse meum ut in c. inter dilectos de fide instrumentorum et facit c. cum ut quis dicas de elect. li. vj.

[Left margin: propter potestates sed ... dicti]
[Right margin: Prima consideratio est ratione causae efficientis]

Donatio autem imperatoris supradicta praesertim causa fidei ampliandae ut supra in themate de iure naturali non potuit nec subsistit. Ideo quia nullus debet re sua priuari nisi causa cognita. Causae autem fidei cognitio tamquam principale non spectat ad imperatoris officium, ergo nec accessorium sicut talis donatio. Indulgentia enim facultatis pugnandi pro fide pertinet ad ecclesiam ut in c. ista in summa de pe. et remis. et quilibet et qualiter ut quod de rapina, ergo talis facultas pugnandi per imperatorem concessa est nulla ipso iure, et per consequens et donatio, quia ea que fiunt a iudice si ad eius non spectant officium viribus non subsistunt ut in c. ca. de re iud. li. vj. hoc ratione secundum glo. ibidem etiam si bonum est quod faciat iudex ponit exemplum de bene quidam ubi licet statuit res ecclesie alienare non possit fuit bonum tamen statutum imperatoris sed hoc non valuit quia ad eius non pertinebat officium generale enim est quod non sufficit bonum facere nisi id etiam bene fiat.

Et Quamuis etiam papa supremus dei vicarius est in terris non tamen donare licite potuit terras infidelium absolute et generaliter dictis fratribus vel alijs, neque praeiudicium iuris naturalis et diuini. hoc ratione tamen ratione infidelitatis quam dilatabat naturali iure est censendi quod ratione papae eius potestas naturali iure et diuino est subiecta. Ratione primi papa non potest eos punire nisi peccent contra ius naturale exemplo deus punivit Sodomam et Gomorram quod pro primo. et doctores communiter dicunt quod sed hijs de uo. et vo. re. Et ponunt ibi certi casus in quibus per papam licite puniuntur [ubi] si impediunt [illegible] de cultura veri dei vel opprimunt eos predicatorem euangelij non admittunt vel ydola colunt cum naturale sit unum solum deum colere creatorem omnium non

[Left margin: cum quod hoc esset]
[Right margin: dicitur papa donare terras infidelium]
[Right margin: ubi si [illegible] vel impediunt [illegible] habitare in pace non permittunt]

creaturas priuare aut homis temporalibus est magna pena quam infligere alicui sine culpa uel salte sine iusta causa. maxime non conuicto. non confesso. non defenso. est contra ius naturale cum defensio est iuris naturalis. Dare vero facultatem aliena tollendi per violenciam rapiendi contrariatur legi diuine et preceptis decalogi scilicet non occidas Non furtum facias Exo. xx. Nam secundum b. augustinum in verbo non occidas omnis violencia est prohibita. In verbo vero furti omnis rapina ut in Canone xiiij. q. v. Dixit dominus et scilicet Racione status repugnat ipsa pastorali officio oues xpi luporum rapacitati exponere Christicolas infideles conpescat quas tamen pro sua possibilitate debet ad ouile xpi adducere. iuxta saluatoris dictum Jo. x. Alias oues habeo que non sunt ex hoc ouili scilicet xpo et illas opportet me adducere etc.

2a consideracio respectu cause finalis
Respondeo vero cum dicitur. 1. gracia cuius fit talis donacio non potest dici gracia istorum fratrum principaliter et finaliter et racio quia donatur eis intuitu hospitalis intencione eo fine. per c. cum in officiis. et c. requisisti de testa. de quo postea clarius apparebit. Dico intuitu hospitalis videlicet tunc realiter consistentis ad concludendum omnes domus et omnia hospitalia istorum fratrum in prussia et in aliis partibus postmodum acquisitas et acquisita quibus non intelliguntur. Sed si aliqua predicta donacio. quia aduenit quod non dum erat. aliqua talis donacio non valebat. tenta est d c. Abbate sane de re iudicata ff. allegabatur li. vj. scilicet nec rei que non dum est possit dari priuilegium nec seruitus constitui de ecclesie edific. c. ad aucliam ij ubi dicitur non intrinsicum accusari potest quod non dum est de spon. in pub. ad supplendum. Dico eciam quod intuitu hospitalis Jherosolimitani cuius se esse fratres asserunt in omnibus predictis litteris et aliis Et quia tale nullum est ergo deficiente sua causa finali nulla est donacio Ex quo sequitur quod esse istos fratres hospitalis Jherosolimitani nullo tali hospitali consistente est esse effectum sine causa quod repugnat ordini rerum vniuersi Sequitur ecclesia quod omnes predicte littere istis fratribus minime conueniunt. quia per eis verificari sive iustificari non possunt. cum ipsi hospitalibus principaliter non insistunt et per quos asserentes se fratres hospitalis etc. qui tamen vitam hospitalariorum non ducunt in hospitalibus. nec sua professione regulari ad aliquod hospitale sunt astricti. vicium incurrunt falsitatis cum nomina debeant consonare rebus et recipienda sunt cum effectu de ole. non res. relatum. yout vide

3a consideracio respectu cause materialis
Et quia pagani sua dominia que iure naturali gencium possident atque iuste. Jo. non possunt eorum dominia licite occupari. habent magis late prosequitur. Jnno. et doctores qui post eum dicunt c. quod super hiis de uo. et uo. re. et b. thomas 2a 2e. q. x. ar. x. Et hoc tenet gratia tam per theologos quam eciam Canonistas et Juristas. Vnde donari non possunt res que sunt in potestate hostium non in dominio donatoris probatur tex. ad literam in c. Abbate sane de sen. et re iud. li. vj allegabatur. vbi in glo. vj. ——— —— - - - - ponit vero quod liber homo et fundus hostium et que natura fieri non concedit venire in stipulacionem

venire no pnt ff de vbo obl l. liber ho et hot viii in rebus que semp fuerunt
hostium Si aut semel fuerint nre nunc aut ab hostibus occupate pnt
donari pnt legari et i stipulacoin deduci ppt spe qua hemq iure
postliminiy vt l. id quod apud ff de le. i. vbi infert bar et recitat
dispe de iur dto c. Abbe q concessio Regni Sicilie fca per ppam Regi
karolo et suis successoribus valuit licet nil teneret de eo qz plus illud
Regnum fuit paganorum et consistit concessio ppt spem postliminiy.

consideratio formalis Reductio aute infidelium per oppressiones ad fidem catholicam vz per
arma bellica aut per subtractione bonorum tpalium videt repugnare
veritati sacre scripture vt sup dcm est et etiam legi Canonice et ideo
talis reductio no est ca sufficiens neqz iusta donandi alicui terras vel
dominia eorundem aut etiam rapiendi quia pretextu pietatis no est
impietas facienda xxiii q. i. noli. Nec sunt facienda mala vt eueniat
bona. Noua namqz atqz inaudita est ista predicacio que verberibus exigit
fidem legitur in Canone q aut xlv di. Et in c. de iudei de iudeis di capite
ro fidem hre no credit qui ad paganorum baptisma no spontaneus s vi
cogitur peruenire vi plenam i glo. ii. q nullus ad fidem cogendus est qz fi
des ex necessitate ee no debet p pma i alleta Prohibuit enim concilium
generale Tolletanum ad credendum alicui vim inferre dicens Non enim
tales inuiti sunt saluandi s volentes vt integra sit forma iusticie Sicud
enim ho pprii arbitrii voluntate serpenti obediens periit sic vocante
gra diuina ppa mentis conversione quisqz credendo saluatur plen di in
c. de iudeis et in c qui sincera e di. di q qui no blandimenti s asperi
tatibus conatur alios ad fidem conuertere sua illic magis qz dei placita cap
attendere et vnde b. tho. contra gentes q. x. ar. viii dt q ppt hoc fideles xpi
frequenter contra infideles bellum mouent no quidem vt eos ad credendum
cogant qz etiam si eos vicissent et captiuos haberent in eorum libertate
relinquerez an credere vellent. s vt eos compellant ne xpi fidem impediant

vide Ex quibus supradictis sequitur q omnes donaciones supradicte et prius tam
Romanorum pontificum qz imperatorum nullo iure valuerunt nec vale
potuerunt nec valent quod verum est diuersis respectibus vt dictum est. tu
qz iuri diuino contrarie tum tamen infidelium qz contra ius naturale spoliantur
tum tamen modo qz fit iuris ordine no seruato et sic etiam contra ius naturale
de quo ^contra^ latius infra ^videbitur^ tractatu 2o. contra conclusionem 6am; tu qz hospitale Ihrlm
expoliatum est nullum gravamen eius ce dum tu i ssterium fratrum cruciferorum
qui sunt huiusmodi donacioni incapaces. De quo 2 i sequen melius apparebit
tum respectu insufficientis cause ac iniuste tu qz predicte donaciones facte
sunt de re no sua et talis donacio no valet i preiudicium veri domini
C. de dona l. ii. qz donare id quis no pt nisi sit dominus illius rei,

+tum qz imperialis donacio deficit in radice potestatis ut de
hoc l. plenius tractatu q.
contra conclusionem 3am [illegible]

ym osti. in ſtima de dona q quis poſſit donare p le. ff. de re iure cui quo est
donandi ex ym ini regulam Nemo pt plus iuris transferre in alium q quod sibi
compete dinoscit. ſi non est q nec ppa neque imperator est dns illarum terrarum
quas possident infideles pertinenti quo ad singulare et proprium dominium
Nec obstant illa que dicunt q omnia sunt imperatoris item q ipse est princeps
mundi et dns quia et illa intelligunt q omnia sunt imperatoris quo ad iuris
dictionem et tuicionem sicut et omnia que sunt in regno sunt regis quo ad iu
risdictionem et defensionem non quo ad proprietatem et singulare dominium secundum arch.
xxiij q. viij c. omnes item q imperator dicitur dns mundi intelligitur aptitudine
si non actu et secundum alios cura et solicitudine | Cum igitur ipse terre non fuerint
dictorum donancium ipse nulla potuit esse donacio quod enim quis non habet trans
ferre non pt in alium C. de dona. si filius. j. q. vij. Sarbertum
Et si obiciatur princeps pt tollere rem uniuscuiusque et dare alteri ut sonat gloss. et
dicta doctorum dicendum q pt ex causa que publicam concernit utilitatem et dicta
recompensa ne ledatur iusticia alias non Et sic intelligunt communiter doctores
iuris utriusque pertinenti Extra. j. q. tosti. ff. de ... et exposite in l. ne liceat et i l.
omnes C. si contra ius vel utilitatem publicam item tenet glo. et doctores
i l. rescripta et in l. quociens C. de precibus imperatori offerendis. 2 arch. xj q. 3.
p principalem etc. Alias allegaciones omitto causa brevitatis quas vide
extra textum Sunt et alie plures particulares cause ... literarum predictarum que
pt intueri de quibus etiam tetigi extra textum.

qd boria : zopha

Cum autem in hac materia literarum predictarum quibus ut asserunt instituta sit
iste ordo hoc presumendum supponatur videlicet q licitum sit xpianis ~~[illegible]~~
~~qui sunt ad hoc subiecti ... imperatore ...~~ bellum gerere
cum infidelibus paganis causa fidei ampliande Et q in tali bello licite
huiusmodi infideles xpiani subiugantur Et q etiam ipsorum terre et dominia
hoc modo sive ex eadem causa licite occupantur quod quidem huiusmodi suppositum
sine fundamento non solum est fictum sed salva veritate catholica divine legis
et fidei xpiane ~~nullomodo~~ non videtur sustinendum ~~ut videtur~~ ut patebit inferius satis patet pt responsio ad
triplicem questionem ex themate elicitam Sequitur enim ex hoc omnes huiusmodi
literas esse erroneas hoc primo et per consequens ... hoc 2°. nullum
q dominium eos acquirere potuisse Et si aliquod ius habuerunt de aliquibus
terris uel dominijs ab illis ceciderunt ipso iure. sed q a tempore quo huiusmodi
inhabiles redderunt p c. cum in leges de her. li. vj. hoc 3°. Sed q ubi hoc
omnes litere supradicte fundantur et finaliter resoluuntur pt. quia in eis principaliter 2 plura
causa fidei ampliande ~~expresse~~ intelligitur id ponitur omnia in eodem supposito predictorum ~~et ad eo~~
~~ad hoc principaliter ... tendit~~ unde tale bellum rapina sive ecc co
ressio ipse et alia de quibus in eisdem literis habetur mencio. Ad hoc referuntur
et ad hunc tamen finaliter reducuntur et per omnes ppt hoc principaliter ~~fieri~~ viit

intelliguntur. Et inde est quod alia causa non videtur hic tacite intelligi per quam
iustificari possent donaciones bella et rapine huiusmodi que tamen non esset
medium sufficiens aut necessarium perveniendi ad hunc finem quod hic probatur p
c. preterea de officio delega. a Jo. ff. Intelligencia enim dictorum ex causis
est assumenda dicendi ut c. Intelligencia de verborum significatione

Cum igitur falsitas cause omnem dispositionem viciat de consang. et affin. c. ex
eta in glo. fi. Nam sicut sentencia lata ex falso instrumento non tenet ita concessio
ex falsa causa et si ex falso instrumento l. i. c. ij. Sequitur evidenter ex premissis
predictas litteras esse erroneas falsas penitus et iniquas et per omnia
contra ius scriptum potius scienter surreptitie et precibus fabricatas quod presumitur
p c. licet 2 c. q. 9. de tempore fil. et tamen sub illa specie pietatis scilicet causa fidei
ampliande sunt ad absorbendum ius alienum sine iusta causa contra ius naturale
divinum positivum et humanum Et ideo sunt inique et iniuste et post sunt ad pugnandum
alios sunt temerarie viamque dantes ad rapinam violenciam inferendum
et per omnia ad homicidia et alia scelera que inde pervenerunt sunt iniuriose
sediciose et crudeles. Rota ponitur alia quarta conclusio quod ex eisdem litteris sequuntur.

Ex quibus videlicet sequuntur evidenter conclusiones infrascripte. Primo quod fratres
Cruciferi pugnando cum infidelibus vigore huiusmodi donacionum principum nunquam
habuerunt iustum bellum. Nam posito quod non obstante falsitate litterarum potestatem
concedere possent de facultate concessa impugnandi tales infideles error auctoritate
regnante non excusat eciam si esset probabilis saltem a toto cum computo errore
est satisfaciendum in summa. de treu. et pa. c. i. v. iste error. Hic
autem error non fuit ut iam dictum nullo modo potuit esse probabilis quia neque papa
neque imperator potuit dare licenciam rapiendi aliena et violenciam
hominibus inferendi ut dictum est igitur etc.

Sequitur eciam consequenter nunquam licuisse nec licere istis fratribus vigore
donacionum et litterarum predictarum invadere detinere vel etiam occupare terras et
dominia Prussie Curlandie Lettonie Samagittarum vel aliquas spoli
are de eisdem prout de facto detinent et occupant. Ipsasque invasiones et occu
paciones huiusmodi fuisse et esse violentas illicitas et iniustas dictis fratribus
Cruciferis in eisdem terris et dominiis nullum penitus ius tribuentes
et per consequens patet evidenter istos fratres nunquam habuisse nec habere aliquem titulum in
terris Prussie Curlandie Lettonie et omnibus aliis quas isto modo
occupant ex vigore litterarum et donacionum predictarum vi et potencia armorum et
bellorum huiusmodi iniustorum expulerunt eas de manibus paganorum cum maxima
effusione sanguinis humani prout hoc expresse fatentur in suis articulis supradictis
et est fere toti mundo notorium etc.

Sequitur eciam quod de necessitate salutis tenentur isti fratres dictas terras

Conclusio prima quod dicti fratres virtute huiusmodi donacionum sine litterarum nunquam contra infideles habuerunt iustum bellum

Conclusio 2a

Conclusiones

prusse Lyuonie et omnes alias dimitte et restitue quas tlr acqsiuert
per rapinam vt est illa ps terre Samagitarum cum castro dco wewila ac
ecia quia iidem Cruciferi fatent' cepisse in pfate articlis hoc mo huiusse
hui9 collusionis veritas pz qr ex quo donaciones et lre huiusmod pusse non
poterant eis dare iustu titulu terre iste no pnt ce occupancium et p
ons pctm no dimittit nisi restituat ablatum

Sequit' eciam qr in casu quo eas no vellent dimitte pnt tenet' facere
sine mora · tenet' eciam ad hoc eos copelle eciam inuocato si opus fiet
auxilio brachij sclaris. Et aut sine mora tenet' omnes terras huiusmod di
mitte no est in iure dubiu · qr fur sp est i mora ff. de codi · furtiva l.
si pfure vnd b · tlo ? ? · q · lxij ar · viij · dr qr ille qui dz restitue te.
statu restitue · quia sicud rem recipe alienam est pctm cont iusticiam ita
eciam detine Et io dicit textus qr no multu interest quo ad periculu die
iniuste detine ac inuade alienu in c · sepe de resti spo · Similiter aute
tene' statim pctm desere · iux id ecclastici xxi · qr a facie colubri fuge
pctm Sed qr ad copellendu eos eciam teneat' · vnde hoc psequit' in q i ·
sn pmis eciam pncipium cum q · c · ro qr de enormibus et publ. quos copellit
ad pmam peniteri aut no pt nisi re restituta vgr &c

Ex quibus eciam pz manifeste salua pace loquendo dolus et iniquitas
pdictorum fratrum cum Serenissimo Rege polonie pdcto contendencium vt sup dcm
est in themate occasione huiusmod dominiorum vz tre Samagitarum sine
pte ipius Regine huius iniquitat tangit regula iuris qr dolo petit qd — qui pe[tit]
restitue oportet eundem de re iuris li · vj · Nam talis res furtiva vel
vi possessa dicit' viciosa quia no pt vsucape vel pscribe fur · vel
raptor Nec alius qui ab eis emerit vel alr acceperit bona fide — insti de vsu[capionibus]
vnde talibus raptoribus notorijs denegat' de iure pmia et ecclastica — 2 § pl...
sepultura qr absolvi no pnt nisi qr posse ablata restituant — de rape...
Clerici vero eos sepelientes vel eciam absolventes aut eorum rapine p — 69 ...
ticipes officio et beneficio sunt spoliandi pbat' in c · si qs de raptoribus vbi
de hoc casus

Ex pmissis patet evident' insuper magna temeritas istorum fratrum qui occasione
dominiorum et pdcti dnij Samagitarum pdictorum qr tlr vsurpare conabat'
no sine magna strage pplorum pugnantes fortissime cum pfato Rege po
lonie multa milia armatorum hominum pdiderunt Ipsosque semper fuisse
in culpa tot homicidiorum sacrilegiorum et omnium scelerum quot et qualia
in omnibus guerris huiusmod cotigerunt quibus ipi tlr p acquirendis tris
pdictis cam pstiterunt qr no solu tenet' de rapinis ipis scilicet ho
micidijs et alijs commissis scleribus set eciam aliorum et no solum
subiectis psuos sed eciam contra suos vt l · qui ad le Julia de vi publica

et per ost. i suma de pe. z re. § quibus. et qualr. v. q de rapina.

Sequit etiam ex premiss q rtentes et maxime i iudicio dictas li. nos s[?] deum offendunt iudice decipiunt. pxim ledunt. s. cime falsitatis dapnabilr committunt. ipso iure sentm maiorem excõicacon incurrunt et dico q s. excõmunicati donec satisfecerint competent. s. restituendo pr. ad falsariorum de cime falsi § qui vero. Nam hec est dicta mt falsari uel falsad pcante prales lras et rtente flid. cta sunt rtens infra pp dies pt sibi puidere et pena euade. qm dcos dant sibi a iure ad examinandu cas et cosulendu si sint fle uel ne. post pp dies sca est pena. i. tacita et io excõicati si layci z clerici alr hoc beneficijs et officijs spoliandi sed flantes uel flari pcantes statim cu suis fautoribus et defensoribus sunt ipso iure excõmunicati et beneficijs priuati dto c. ad falsariorum.

Ex quibus sequit q isti fres pducentes istas lras in causa pñta ut s intimatione ad obtinendu dominia aliena uel rtinendu occupata de iure veniunt tamq falsarij puniendi. Et dico puniendi etiam sine accusatore et etiam sine alia pbacone v. osti. in suma de fal. § qualis pbatio cta principiu ubi dicit q in crimine falsi sunt quedam specialia. Nam licet alibi iudicio requirit pbatio luce clarior. tn ex quo de instro pducto hec cta suspicio de flo. pflo hec. mi a pte pducente veritas compbe. et ad pena pcedit rt c. de pba. l. iubemus quod alias no contingit &c. condempnat quis sine accusatore quod alias regulariter no contingit. i[?] q. i. nichil ff. de mu[?] z hom[?] l. inuer[?] § defensores osti.

Ultimo infert ex premiss q non carent scrupulo scelerat occulte defensantes dictas lras flas manifeste et erroneas et pcius procurantes tlr in crimine falsitatis criminosos eandem sentm excõicacon de iure dictas incurri p. c. nuper et c. si cocubine de sen. ex. Et tm de primo principali.

Sequitur secundum ppositu principale

Quantum vero ad secundu ppositum principale conclusio gnalis est ista Quod omnibus que possident isti fres vel detinent quos sonat magis ppe. nichil penitus iuris habuerunt unq nec hre potuerunt neq hnt de pnti. s. omnia quecunq obtinent iniuste detinent et omn corp iniusti occupatores existunt. Et hoc videt mi explicati rone. pmo rone finis illiciti quo pbibito omnia media de iure intelligunt pbibita p i. Urbic[?] q. prohibet.

Cõn +

de re pu͞r libro vj.to Sed no apparet esse dubiu͞ q ampliatio fidej per vim et per arma bellica ac rapinas no solum est p̄hibita per gnale Conciliu͞ Tol letanu͞ s etiam est nāli Iuri et dino dna vt s. dixi est Igit et dominia que st ppt hoc intelligunt etiam per dictu͞ Conciliu͞ p̄hibita et omi Iure ipso illicita et iniusta.

Secdo ro̅ne heresios quod no solu͞ tacite s expsse a tpe crimis perpetrati etiam alios iustos possessores inhabilitat Nam optiue bona corp diu͞ confiscata ipo Iure per c. cu͞ zm de here. li. vj.

Tercio ro̅ne pfessionis regularis no st capaces alicuius dominij. cu͞ in tali pfessione abdicarunt a se ome dominiu͞ quod pbat p c. cu͞ ad Monastiu͞ ad fi. de statu monch. z xij. q. i. no dicatis Et circa hoc est aduertendu͞ q duplex est istorum rglariu͞ consideratio vna absoluta qua considerant ipse et sui ipsius gra licet et in suo ordine que habet vnus ad aliud Et hoc mo repugnat eis hre rerum dniu͞ tam singulis q etiam vniuers obstan pfessione singlorum de no hendo pprium vt in Iuribus allegatis. quo casu nec castrense peculium quod acquirit ex milicia cadit in aliquem ipsorum nec monnes sil cum de Iure sit in toto quod in pte de cler. cle. ne Romani. i. R. xij. di. c. i. et de pbe. c. maioribus glo. i. dat totor. Alia est consideratio ipsorum per respectu͞ ad finem ad quem st qui s deut consequi ntte est eos hre victa nitia et hoc casu no repugnat eis ppetas i comuni put no Io. an. de. c. cu͞ Iohe regu p gla i q. 2a. Et dico de ppetu͞ administrandi. no de ppetate dominij q cu͞ dci fres tenet vom cuiusda subiectois sine medij i ordine ad finem ad quem st i mete. Medium aut no pt esse fundamentu͞ s ipum optiuenu͞ in eodem gne vel in ordine io no pt in eis aliquod dominiu͞ radicari et fundari. s in loco ptli re publica exercenda de puto. ppt quia st vt. l. ciui tatibus de le. i. Et ideo tales Regulares sunt medii ministri et serui in Iure copant lxiij di. Multas et pdo c. no dicatis Et sicud seruus no sibi acquirit s dno ff. de acquiren. poss. l. i. Ita quoque per ipos regulares acqri hospitali corpi ul Moni. in quo reglam st pfessi acquirit quod pbat de offi. or. c. quto et de regla. c. s. possidet em eta tonsu et Monachum ff. de acqre poss. l. cu͞ heredes i glo. de Iure Vnd tales qui pro remdaant vinere deut de fructibus dotis sui hospitalis vel Monasterij put no. de Iohes de regla p Io. an. et alios et io no deb fundari hospitale sive Moniu͞ sine dote suffi.te i. q. ij placuit de insti. c. i. Vauctete ea vt deter minatis sit nus cte. dnpu. In medicantibus vo succedut elemosine loco dotis io. an.

Sed q dci fres licet Religionis colore heant sub quo res publica pre tendat no tamen hnt reali respectu͞ ad alios s solu͞ ad se ipos agentes sit sui ipsius gra no rem publicam. s priuata vz ut possessores infideliu͞ p se obtineant et in usus suos conuertant. put pz ex ipsorum litteris et articulis supradictis Ideo no pt dici q ipsorum conuentibus. Castris aut

locis alijs in quibus habitant et per eos tali acquisitio aliquod dominium
acquirat. Et hoc multiplici ratione ratione [primo quia nullo pacto ipsorum hospitali
comodis deserviunt et sic videntur per eos possideri, quemadmodum enim quod mei
iuris sit non de arbitrio alieno et quod michi servit meum est. ff. si servi
vendicetur l. si certo § 1. et sic repugnat eis habere dominium. De ratione enim dominii est
quod sit principaliter. Nam qui ab alio possidetur nichil ipse possidet. ff. de
adulte. si eveniet et non. vij. q. 1. Non dicatis in glo. mag. [tertio quia do-
nationes predicte et prescriptionis vigore quarum debet esse acquisitio dominio huiusmodi
sunt nulle et littere eorum erronee ut supra patuit [tertio eorum narrationes sicut dictum est
quod tamen videntur presuppone hospitale reali tunc existens per ~~modum~~ modum
finis ad quem tunc huiusmodi postea tali acquisitas qui non habent te hospi-
talium neque nomine nisi ut tamen se ostendunt. Res enim que tunc non exstiterat
aliqua fieri donatio non valebat. ut patet per c. Abbas sane de re iudi. ubi
allegabatur li. vj. Et ad hoc textus superius allegatum. Igitur et in hoc non
potuit neque per eis fieri ~~donatio~~ acquisitio, proprio eorum huiusmodi facto extra. de litteris
de rescripto. [Item ergo ratione fratrum quibus repugnat nomine huiusmodi
conventum suorum aliquid acquirere aut possidere. cuiuscumque etiam
alia donatione contractu sine causa. Nam cum ipsi videantur sic habere
per modum agentis principalis respectu talium conventuum et per quos omnium
aliorum que ipsos conferunt. secundum sui professionem etc. ipsi fratres dicuntur etiam
eas acquirere ac etiam possidere quia actio de actibus huiusmodi agenti principali non possessio
xxiij. q. v. § hinc nondum. Et tamen si deberent nomine suorum huiusmodi
conventum possidere. tamen eorum dicti fratres non essent agens principale illorum
sed instrumentale. Immo quia dicitur possidere cuius nomine possidetur per c.
cum venisset de resti. spo. cum si. Et sic idem esset effectus et causa in ipsis
principale et secundarium, agens et instrumentum, possidens et quod possideri debet respectu
eiusdem, et ponens agens et patiens in eodem genere cause quod repugnat
ordini naturali rerum universi. [Sed nec dicti fratres possunt suo ordini acquirere
aut suo nomine possidere. cum eorum ordo non habeat rationem absoluti sed quod esset
sunt ipsius quia sic non cadit in ipsum aliquod dominium secundum consideracionem
primam. Igitur omnia talia dominia ad aliquod aliud reducere tamquam in suum
finem, ad quod etiam se dictus ordo habeat subiective et respective, videlicet ipsum
hospitale non ymaginarium. sed reale et Iherosolomitanum vel aut in
interpretatione cuius se fratres asserunt. quia lex non est verbis imposita sed re-
bus In quo hospitali vel ipsius gratia talia administret et in consideratione
eorum etc. sicut suus est gratia sui dictum et non alterius. sic isti fratres
regulares dicuntur esse gratia hospitalis cuius fratres esse dicuntur et non econverso. Vnde
hospitale non debet esse principalis gratia ipsos sed propter pauperes et infirmos

xviij q viij sancimus et quidquid donat' vel legat' hospitali intelligit' do
natum pauperibus quod no. io. an. in c. Sudin de consti. cuniga sr vbo
pauperum hinc est quod quidquid donat' istis fratribus intuitu hospitalis in-
telligit' eis fratrum de testa. cu in essita. z c. requisisti Et quia tale hospitale
therosolimitanum de quo hic agit' nullum est igit' etiam nullum est ipsius
dominium Sed nec aliquod habet' in quo profiteantur regulam et inhitat
vel cuius gracia possessiones administrent Igit' sequit' necessario nullo modo
possessiones vel dominia posse esse apud ipsos

Ex quibus constat euident' omnem transactionem omnem donacionem et
generaliter omnem contractum in quo transfert' aliquod dominium cum istis
fratribus fratrum esse inualidum Sequit' similiter omnes fratres esse vanam adiu
dicatores alicuius possessionis vel dominij esse nullam. Eo quia neque
agere possunt neque contrahere nisi nomine hospitalis aut domus religiose huiusmodi
in qua fundat' dominium cuiusquidem procuratores se dicunt non dum
non omnes administraciones procuratoris nomine intelligunt' i q iij salua
tor. Et primo vide io. an. d c. quanto de offi. or. sr glo. hic pz vbi dicit
quod vbi agit' de pecunia vel alia ciuili querimonia contra regularem
non habet locum quod cum non possimus habeat xij q i nolo z' no dicat. Et 2° vide
io. an. d c. cum olim de priuile. sr vbo permota vbi dicit quod sine religi
osus sibi stipulet' vel monasterio suo. siue personaliter vel quocumque modo alio
contrahat monasterio acquirit Secus si stipulet' alij. tunc enim nec illi acquirit quia non
potest nec etiam domino sine mandato acquirit quia non nisi ~~remiss ~~ vide ff de stipula. seruorum l. [illegible]

Ex quibus pz manifeste error istorum fratrum qui cum hospitalia non habeant
neque loca religiosa huiusmodi in quibus habitent nomine sui ordinis agunt
contrahunt et omnia faciunt quia licet collegia vel capitula secularia quorum
professioni non repugnat habere possessionum dominia possunt nomine sui
collegij vel capituli agere et contrahere hoc tamen non habet locum de regularibus
vnde licet quandoque Abbas agit pro se z suo conuentu hoc tamen impropre quod
recitat io. an. i c. abbate de re iudi. li. vj. sr glo. ij. i fi. post p. mo-
et Archi

Ex quibus infert' consequenter quod isti fratres tenentes possessiones et magnam
terrarum dominia nomine sui ordinis et non nomine alicuius hospitalis contra
votum proprie professionis dampnabiliter predicant habent tamquam proprietarij puniendi
veniunt de iure primo di per r. cum ad monasterium de sta. mo. Facta
quia quoniam hospitale therosolimitanum in rerum natura non est cuius se fratres esse
asserunt cuius nomine non potest aliquid possideri quia ut dicitur possidetur cuius nomine
possidet' de resti. spolij. cum venisset et propterea tenentes ea nomine ordinis

tenent etiam ea noie ipo qr tam includit suam ptem cum etiam in toto
de re iur lib vj . Et idem est iudiciu totiq et pte simij q r penale
Ex quo sequit ppetat usurpato . mcu enim est quod in est que eu alijs
z eos. qui suud iurat no est iurat sibi tomine no ce ff. de vbo sig l.
si pupillus q ult et fa adhoc c cu i illis de pben li vj et qsi no i
glo fi . Cum igit hec tria sint de sba eunuslib pfessionis re-
gular sz paupertas obediencia et castitas ut i c cu admonit supra
allegato . voto pauptat repugnat ppetas et hic vetip dnia obedientie
vo q deo solempniter vouet i manibus alior repugnat velle pri
cipari aut dnari super alios In quibq salua pace cum fidelitate qua
ho tenet deo tam tone dominij qr tone bificij dtus ordo degnat
ut app vz tenedo sic magnas terras dnia et su alios dnantes . n no
moneta ppriam fabricantes nnc pub ca principant quod est con votu
pfessionis regular . Et ponis con votu ppriam sic agentes deo efficiunt
infideles . ymo et Ecclastes . v . c . Si qr deo vouisti ne moreris reddere
displicet enim ei infidelis et stulta pmissio

Sequit etiam qr tam et magna vasallor qr subiectio Ciuitatu
terrar et quorz comunit et etiam subditor et singularu p vle
etiam iuramento firmata . ipo iure hunt eor ordini no obligat ,
nec comunitates ille neqz illi tenet istis fribq tamqz suis superi-
oribus de iure in aliquo obedire pz istis rtas qr ex quo constat q
conctiu z ordinis pdcor nullu pt esse dominiu nulla i eis
fundat iurisdictio et sic expposito nulla subiectio et sic nulla sub
iectionis obligatio . ergo ipo iure nullu fidelit hmoi iuramitu
qr iuramentu mcu no pt eum facere dnm qui de iure dns ee no
pt Nam pacto pnator iuri pub co nil ine derogat de fo. gpc.
si diligeti cu loctor et fa captie rgla Nemo pt de re iur li vj .
et quod su ea not dng

Sequit etiam qr obligatio eis fca de ducatu q nouamiarchia
appellat sint z est ipo iure nulla . et ideo dns ducaty pt de ip
sor manibq recipi sine aliqua pecunie solucone . pz qr nullius
ius pt copetere dcis fribus detinedi n aliquo . iure pnt i pete
pecuniam mutuatam .

Sequit etiam euidet qr ipi ms istos fres nuqz hiusse n hre
potuisse iustam tam detinedi dnia ad Rege z Regnu polon
de iure spectancia que de fco occupant et p ons sequit euidet

Ex quibz sequit euidet in
fideliter et fribus inf
p o p bo fra omia
fructus pecos acqui
sita vel detenta st
de iure vacatn qrt p
ex pte istor fratru
et p sub omi casu
p eos illicite sunt
spata deo notat
qrt p ex pte ipor
et qrt z ex pte alior
quibq de iure com
petit repetitio et re
stitutio ut qua st
eis p violentiam spo
liati etc . Non sunt
vacatn qua ius et
dnm remanet
apud ipos

[illegible] builder

de nō iure ipsorum sᵗ terris pomeranie Culmen et michalouien quas a Regno polonie abstraxerunt et eadem est rō de terris aliorum

Sequitur etiam ipsos fres fuisse in culpa omnium gwerrarum et stragis ꝑplorum que hac occone inter Reges et Regnum polonie ex vna et ipsos ex alia parte multotiens sequebantur Idem etiam int ipsos et alios princi-pes eadem rone

Cum igitur constet evidenter ex predictis ad dictos Cruciferos nichil iure pertinere de omnibus prelatis bonis terris et dominijs p eos occupa-tis tum quia sᵗ corporis pemtus incapaces tum quia fluitas lucrorum et dona-tionum predictorum flam et patenter erroneam eis tam pstituit occu-pandi tum quia a tpe cuius hec res fuissent contestata usque iure tum quia ea detinet nomine hospitalis quod dicerem nā nullum est notorie tum quia ea obtinet per rapinam notoriam Igitur constat notorie de nō iure ipsorum et p ons constat nullam eis p dictis dominijs actionem competere neque exceptionem vel eorum defensionem sed simpliciter per hanc sa-cram Synodum fore realiter compellendos cum effectu ad eorum omnium di-missionem Et sic patet quod sit dicendum ad Secundum propositum principale

Sequitur tercium propositum principale

Circa tercium propositum principale

scilicet An ista societas sive secta possit Religiosus ordo reputari occurrit triplex consideratio videlicet circa Religionis principium medium et finem Religio enim per se importat ordinem ad deum cui principaliter alligari debemus tamquam indeficienti principio Est autem Religio sm doctorem theo-logorum iusticie species pemmenciam inter virtutes morales in eo quod magis de propinquo ordinat hominem ad deum quam alie virtutes morales inquantum scilicet ordinat ea ea que directe et immediate sᵗ in honorem dei et divinum cultum et ideo habet duplices actus quosdam proprios et immediatos quos elicit p quos homo immediate ordinatur ad solum deum ut adorare sacrificare Alios actus habet quos producit mediantibus virtutibus infe-rioribus quibus imperat ordinans illos actus in divinam reverenciam quia virtus que sequitur circa finem imperat virtutibus ad quas pertinet ea que sᵗ ad finem Unde Jacobi . i . Religio munda et immaculata apud deum et patrem hec est visitare pupillos et viduas in tribulacione

earum etc. Sicut supradicta actus religionis per modum imperii est visitare infirmos in tribulatione est tamen actus elicitus amicitie immaculatum se tenere ab hoc seculo est imperatus religionis elicitus vero temperantie etc. Militare de militia est dicendum quod imperative religionis cum ministerium est ad divinum cultus et (?) elicite aut alterius virtutis inferioris.

Ex quo sequitur quod clerici et presbiteri istius societatis sive secte cum suis laicis militibus non sunt eiusdem ordinis sive religionis. Ideo quia cum militia non competit ordini clericali non possunt clerici immediate et finaliter ad militiam ordinari. Distinctio autem religionum non capitur penes actus proprios et immediatos religionis quia in talibus omnes religiones conveniunt sed penes actus imperatos virtutum inferiorum. quod prosequitur Jo. an. in c. sane de regularibus dicens quod religiones possunt distingui dupliciter uno modo secundum diversitatem operum ad que ordinantur sicut si una religio ordinatur ad peregrinos suscipiendos et hospitandos. Alia ad redimendos captivos. Alia ad visitandos infirmos etc. Alio modo secundum diversitatem exerciciorum puta quod in una religione castigatur corpus per abstinentiam ciborum in alia per exercicium operum manualium vel asperitatem vestium etc. Sed quia finis est potissimum in unoquoque maior est religionum diversitas que attenditur penes fines ad quos religiones ordinantur quam hec que attenditur secundum diversa exercicia et secundum quod Nam comparatio sua ad finem est absoluta quia finis queritur propter se sed secunda est respectiva quia exercicium non propter se queritur sed propter finem.

Ex quibus ulterius sequitur quod licet tam clerici quam militantes laici in dictorum fratrum conventibus profiteantur regulam sancti Augustini non tamen ipsi clerici cum dictis militibus possunt dici eiusdem religionis ordinis vel confessionis (professionis). Ideo quia licet isti et illi eandem sint professi non tamen respectu eiusdem finis. Diversitas autem finis facit simpliciter diversitatem ordinis. Idemptitas vero regule non facit ydemptitatem in religione quia plures religiones distincte profitentur eandem regulam videlicet b. Augustini.

Ex quo ulterius sequitur quod clericorum huiusmodi facta professio in manibus laicorum et militum predictorum est erronea ac sacris canonibus inimica. Dico erronea quia contra generalis concilii prohibitionem facta de quo in c. fi. de religi. do. quod prohibet ne quis profiteatur religionem nisi per sedem apostolicam approbatam. Idem in c. unico c. ti. li. vi. Item erronea quia cohiere et coniungi non possunt quibus studia sunt diversa xvi q. vii in nova actione et hoc verum de claustralibus secundum Jo. an. qui hoc notat in c. cum deputati de iudi. in verbo studiis. Et ideo dicitur quod homines diverse professionis sive disparis cultus non debent sociari in uno officio de elec. cum causam hoc verum quod non debent sociari collegialiter ut sint unum corpus vel collegium sed ut singuli

no phibent^r vt puta q sint arbit uel iudices. xxviij. q. ij. ff. card. flor.
in cle. i. de elect. p9 pau. Item erronea. qr nāle est cuilibet
agenti ppt fine omnia que sub ipo fine cotinet dirige ad eunde finem
No igit clericus per votu obediencie subiectu layco apliti pt ad aliud digi
mi ad ea que st milicie z pans mi^me. couenientia ordini clericali ppin
q viri clerici. Non enim pt idem ordo siue eadem res aut corpus diuisi pnc
conferi de deci. cu nrna. q st dirigit ad aliud iam sequit nccrio di
uersitas ordinis ex diuersitate finis Et ad nichil dirigit erit derisoria ta
pfessio

Ex quo sequit^r etiam q votum huiusmodi clericorum z laycorum eptitudine di
cat^r solempniter emissum eos no obligat ad istius religionis obseruanciam
ymo ad nullius Religione simpr eos obligat deqrito intendebat ista
spēe diuntaxat pfiteri et no aliam p pmo est regula. Nemo pt de
re iur. li. vj. et q not ibi dominus q st pfitens sciuit ipossibilitate cose
trer no videt^r ff. de acti. et obli. no solum. st ignorauit error impedit
consensum ff. de iurisdictione om. iudi. st per errore deficit ergo nullus
obligat deficiente consensu z pans cois ronem voti est tlis pfessio. votu
enim xvij. q. j. an. i nouella de vo. c. vinco. li. vj. est aliciuius ani cu deli
beratoni facta pmissio de re enim mala vel de bona sine deliberatone no
obligat xxij. q. iiij. et Goff. rinssiones ibi vide. Pro 2o dco pserte co
clu^ons e glo que icipit quo ad receptum de vo. c. vinco. qui hoc declmat
s3 st hunc ordine intendebat pfiteri z no aliud no e obligatus Ad
sic et credit^r ei q no est rissile q sit inmemor sue salutis. j. q. vij
sanctimo. et rō hmo est q hoc casu pfitendo reglam pfitebat z m
istu modu vivendi et ppt istam Religione alī no fouerit. Et igt pri^le
no tenet nec accessorium dē si pfitem. mt dictos dcius vbi apperet
aliquē vitam voluisse absolute mutare q hoc casu licz no obligat
illi Religioni tn obligat^r ordini in gnie vt m r no solid z se. de
Regula. li. vj.

Ex quo etia sequit q st tlis pfessus diuisa huiusmodi Religionis habitu
reuertat ad sclm no pter hoc snam excoicatonis vel e mc. apostasie
incurrit a iure platt cu tlis d c. ij. ne cle. vl mo li. vj. Ione ibi
point glo ij. q intelligit^r de hijs qui pfitent Religione p sedē apcam
approbata. Sequit^r etiam q st laycus pfessus hunc ordine vel clericus
no in sacris ordinibus constitutus post huiusmodi pfessione matrimoniu sibi hoc
teneret tlc matrimonium no obstante tli pfessione hoc vnu etiam si
pfitens credebat illam fuisse approbatam. plā. clac. pc. q votu
de vo. z vo. re. li. vj. in tep z glo. Et tm que ad psidicatos pma

Secunda Consideratio circa Religionum statum

Circa Religionis statum

est aduertendum
quod prout dicit b. tho. 2a 2e q. c. lxxxviij ar. ij. Quod Religionis
status ordinatur ad perfectionem caritatis que se extendit ad dilectionem
dei et proximi ad dilectionem dei directe pertinet vita contemplativa que soli
deo vacare desiderat. Ad dilectionem autem proximi pertinet vita activa
que deseruit necessitatibus proximorum et sicut ex caritate diligitur proximus
propter deum ita etiam obsequium delatum in proximos redundat in deum
Mathei xxv. c. Quod vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis vnde
huiusmodi obsequia proximis facta in quantum ad deum referuntur dicuntur esse sacrifi-
cia quedam secundum id ad hebreos vlt. Beneficientie et communionis no-
lite obliuisci talibus enim hostijs promeretur deus Et quia ad Religionem per-
tinet proprie sacrificium offerre deo consequens est quod alique Religiones
ad opera actiue vite ordinantur sicud hospitalitas militia etc. Cum
igitur militare ad effectum vt eripiant bona infidelium de ipsorum manibus
et in vsus ipsos suorum fratrum conuertant est militare propter se non propter deum
non propter vtilitatem proximi et publicam sed priuatam et propter comodum
proprium non ad defendendum oppressos sed ad opprimendum alios quod est
contra totum statum Religionis igitur euidens est quod non perfectus status Re-
ligiosus ordo aliqualiter reputandus sed prophanus Dicit enim idem doctor
c. q. ar. iij°. Quod militia que est pro diuini cultus defensione et sa-
lutis publice vel etiam pauperum oppressorum pertinet ad religionem illa
vero que est propter aliquod mundanum tenendum est contra religionem contraria secundum
not. per io. an. et alios in c. Cane de regula qualis ista est in proposito
vt patet luce clarius ex ipsorum litteris et articulis suppositis et notorietas in facto dat
euidens testimonium. nulla igitur ratione infitiari potest istum statum esse contra
religionem contrarium. Et quia vitium Religioni oppositum est superstitio Igitur hec mi-
litia non religio sed superstitio est dicenda. Superstitio autem secundum glo. ad Collos.
2° c. est quando humane traditioni nomen Religionis applicatur. nam quodque quantum
in se est non pertinet ad dei gloriam neque ad hoc quod mens feratur
in deum aut quod carnis inordinate concupiscentias refrenet aut etiam si sit preter dei
et ecclesie constitutionem vel contra consuetudinem communem que pro lege seruanda
est secundum augustinum totum hoc in cultu diuino reputatur superfluum et superstitiosum
verba sunt b. tho. 2a 2e q. xciij ar. ij. Talem etiam militiam beatus Ber.
reprobat scribens ad fratres militie templi et dicens ij c. Non sane aliud
inter vos bella mouet litesque suscitat nisi aut irrationalis ira-
cundie motus aut inanis glorie appetitus aut terrene qualiscunque
possessionis cupiditas talibus certe ex causis neque occidere neque occum-
bere tutum est.

6 ꝑſtio

Ex quibus sequitur evidenter quod non est idem sentiendum de ista societate sive secta quod de aliis religiosis ordinibus ad miliciam institutis. Nam illi fuerunt per ecclesiam instituti necessitate et utilitate rei publice videlicet pro defensione terre sancte et quia ipse reprimuntur approbati. Dicit enim idem sanctus Thomas quod propter defensionem principum secularium ecclesia tunc aliquas religiones ad militandum instituit. Unde notatur contra ut c. ad liberandam de iudeis in parte decesa[illegible] sunt ubi religiosi commendantur quod hospitalarii et templarii ad hoc sunt specialiter deputati ut intendant defensioni terre sancte. Et ideo sunt multis privilegiis decorati ut patet de privilegiis per totum et c. dilecti de decimis et c. tua nobis. De hospitalariis vero aliis videlicet sepulture dominici causa est in c. mulier de electione de donacione et c. Hec vero secta ut videtur fuit temeritate propria istorum fratrum adinventa licet potuit canonice et civiliter fuisse reprobata. Pro quo est advertendum quod supra distinguitur collegium per doctores in c. dilecta de excessibus prelatorum quod quedam collegia sunt quasi naturalia ut illa que sunt de iure gentium ut collegium civitatis ville etc. Alia que non sunt de iure gentium sed mere voluntaria sicut collegia religiosorum canonicorum etc. Et de istis traditur talis regula per d. in f. Cardinalem Flor. Quod omne collegium est prohibitum [illegible] inveniatur expresse approbatum nisi iure ad hoc inducatur ff. de coll[egiis] [illegible]. Approbata autem sunt omnia collegia in iure corpora que faciunt [illegible] in civitate vel municipio et etiam illa que sunt intuitu pietatis [illegible] sunt ad invadendum oppressos vel alendum expositos ff. de collegiis illicitis l. i. Et hoc idem inter seculares sed si sunt religiosa collegia ipsorum non sunt approbata nisi sint de religionibus approbatis de religiosis domibus c. fi. li. vi et c. unico li. vi

Verum ipsi prenominati dicunt etiam isti fratres licet ad excusandas excusationes in peccatis ut videtur quod corpus ordinis sumpsit initium in civitate Acconensi Ierosolimitane provincie pretendentes ipsum originaliter ibi tunc fuisse institutum specialiter pro defensione terre sancte quibus si sic intelligunt contradicit privilegium ipsorum videlicet Honorii pape iii quod sibi hoc tempore se pretendunt quod sonare videtur in hac forma. Novellam plantacionem vestram volentes apostolice gracie irrigare proponimus et fecunditate bonorum operum qua viget ad presens et vigebit favente divina clemencia in futurum vigilantis cure impendio adiuvare. Ea propter dilecti in domino filii vestris iustis postulacionibus clementer annuimus et domum vestram seu hospitale in quo estis ad dei laudem atque defensionem suorum fidelium et liberandum christi crucem congregati cum omnibus possessionibus et bonis suis que in presenciarum licite habere cognoscitur aut in futurum iustis modis prestante domino poterit adipisci sub beati petri et nostram protectionem suscepimus et presentis scripti patrocinio communimus et Et paucis interpositis subiungit Statuimus ut ordo fratrum hospitalis Ierosolimitani circa pauperes et infirmos

Ordo vero fratrum milicie templi circa clericos et militares perpetuis ibidem temporibus obseruetur etc. Dat. Anagnie per manum magistri Rumbaldi sancte Romane ecclesie vicecancellarii vj kl. Augusti indictione xv. incarnationis dominice anno m.o c.o xlvij.

In quoquidem priuilegio vt apparet principali duo facit primo illud hospitale sancte ciuitatis Ihierusalem in quo tunc fuerunt pro defensione fidelium congregati cum omnibus suis possessionibus presentibus et futuris iuste acquisitis et acquirendis recipit in protectione. Secundo statuit eis ordinem ibidem videlicet in eodem hospitali perpetue obseruandum scilicet quod circa pauperes et infirmos ordinem fratrum hospitalis Iherosolomitani teneant, circa vero clericos et militares ordinem templariorum. Circa primam partem dicit notanter domum vestram seu hospitale non dicit domos vestras seu hospitalia. Item dicit in quo estis, non dicit in quo eritis postea isto relicto. Item dicit ad defensionem suorum fidelium non ad offensionem nec dicit ad expugnandum bona infidelium de ipsorum manibus et usus ipsos conuertendum scilicet ad liberandum populum christianum quod duntaxat contingit locis terre sancte. Circa secundam partem dicit notanter quod iste ordo debet ibidem perpetue obseruari non dicit alibi quia priuilegium datum vni loco non extenditur ad alia nisi hoc exprimatur ex. de decimis ad audienciam.

Ex quo sequitur quod tunc istud priuilegium et alia similia non sunt data ordini sed illi hospitali duntaxat fauore defensionis terre sancte. Quibus est quod destructo hospitali predicto ibidem ab hostibus omnia ipsius priuilegia sunt destituta ita ponit nobiliter glo. sup. in c. abbate de v. sig. tunc cotor. et ibi per eam. scilicet quia destructo et non reedificato alias reedificatum habebit eadem priuilegia. 2o in fine de elec. quia diligencia. vel 2um ipsum priuilegium datur ordini durat ordine durante. datum vero loco vel possessoribus quod sunt ordinis durat eciam remoto ordine de r. i. d. c. ij. de sta. mo. et taletes et per omnes cessante isto priuilegio cessaunt ille ordo eodem priuilegio instituto.

Preterea posito etiam quod istud priuilegium fuisset etiam concessum ordini non solum illi hospitali et tunc eiusdem ordinis est principaliter intendere hospitalibus circa pauperes et infirmos 2ario vero circa miliciam religiosam duntaxat quo ad personas laicas videlicet pro defensione terre sancte quorum neutrum conuenit istis fratribus. igitur cessante causa cessaunt priuilegium quo ad ipsos quod probat glo. in j. xlj. q. j. qua. Nam si aliquod priuilegium datum est religioso cessante religione cessat priuilegium vt [illegible] ij § ultimo et de. c. abbate de v. sig. Quo ad primum res ista est euidentissima et luce clarior quia non intendunt principaliter hospitalibus

circa paupes et infirmos. Nec in 2o conuenit vz i auxilia q illorum auxilia sunt necessitate et id per eccliam sunt approbata tamq iusta. Istorum vo frm milicia est me voluntatis et ideo tamq sacris canonibus inimica est reprobata z tamq iniusta ex ait et ex cta p. xxiiij q. i. q culpat z q. ij. c. i. z i i glo mag. vnde b. Aug. in9 pace hre volūtas est bellū at de ee necitatis. Non enim pax querit vt bellū exerceat. s bellū gerit vt pax heat. Ita q necitas hostem deprimit no voluntas. xxiij q. i. noli. quod plenius circa textū et infra tractatu 2o circa 3m ma conclusio. Cum ait clare constat huic ordini [redacted] istorum frm no ee illum et eundem ordine de quo i privilegio pdco honorij ppe iij sequit q sic dici. q hic ordo recepisset iniciū de Acon. nisi 2m q illorum se appellant fres hospitalis theronī cu ab illis in toto desquedūt z aprie dicent templarij ppt maiorē conueniencia q hospitalarij

sanctos

Ex quo sequit evident q hec secta [redacted] ad obtinendū aliena dominia per hos fres sub spe religionis temerarie est inducta et sic introducta cōtra leges et canones. Dicit enim b. tho. 2a 2e q. xciij ar. 1 q viciū falsitatis incurrit qui ex pte eccle cultū deo exhibent cōtra modū diva auctte ab eccla constitutū et in eccla consuetū Unde violator legis est qui absq licencia principis nouū ordine vel collegium sibi instituit ff. de colle. illici. l. i. z iij de reli. do. c. fi. Sic aute videt fuisse in proposito q dci fres pdco hospitali relicto fecerunt sibi nouū ordine asserentes q per bullā supdictā iste eorum ordo sit institutus ad expugnandū infideles quod no solū est nouū s valde erroneū in religione xpiana. Omnia aut talia collegia 2m io. an. i. palle. to. c. dilecta de cocess. pbe. licet nomie bonū heant az religionis, tn qa male opant occasione collegij sunt illicita z iure phibita. Vo 2m ipm sunt destruenda adhec inducit l. ult. de colle. illici. z l. greca. ibi posita. Et hec sufficiant de consideratione secunda:

Tercia consideratio est respectu finis circa que versari debet iste ordo

va~~Et quia licet vt pretenduntur papales et imperiales supradicte in hac controuersia de qua supra in themate videntur esse vltim et finale refugiū frm pdtorum quas sit absolute reduxerunt. Tamen si aliquod aliud firmius fundamentum~~cat

Tercia consideracio est respectu finis circa quem versari debet iste ordo ·

Et licet finis hic pretenditur esse ampliacio fidei prout colligitur ex
literis et articulis supradictis, quia tamen impossibile est per hec media que
sunt eidem fini contraria de se mala et iure divino prohibita · videlicet per vio
lencias iniurias rapinas et iniusta bella devenire ad hunc finem · de
quibusquidem mediis sufficienter est et constat ex eisdem literis et articulis ideo
sequitur necessario quod dictus ordo aliud habet in re quam pretendat in colore, Cum
igitur est necesse dicere quod aliud hic realiter intenditur per huiusmodi media que sub
colore dicti finis et sub specie fidei ampliande pretenditur, et nullum dubium de
mediis quin sint fidei contraria et lege divina prohibita · Igitur nec de fine huius
ordinis erit dubium propter necessariam consequenciam · et propter naturam correlatorum que
posita se ponunt etc. Ex quo inferre oportet hunc ordinem esse hereticalem

Idem inferri potest aliter a dicto fine qui pretenditur simul cum dicto actu Et ita si am
pliacio fidei esset finis et quia finis est causa prior omnium que sunt ad finem, igitur per
hoc oporteret concedere quod fides est causa prior omnium huiusmodi bellorum que cum sint iniusta
quia non habentia aliquam aliam causam intrinsecus sui iustam, ut supra patuit et patet ex eisdem literis
sequitur quod fides est causa prior iniuriarum rapinarum et per consequens homicidiorum et
aliorum malorum que in talibus bellis eveniunt quod cum non est dubium repug
nare fidei ergo oportet concedere quod dictus ordo innitens huic fundamento est
contra fidem

Reducendo igitur totam hanc materiam ad tres conclusiones principales quibus
tota structura huius prius ordinis destruitur ponuntur probabiliter conclusiones
infrascripte / Prima · Non est licitum paganos bellis opprimere vel i (prima conclusio)
nvadere, eorum subiugare · vel de rebus eorum maioribus eorum contra dominia eripere sine
iusta causa aut pacem sine absolute et immediate causa fidei ampliande non habito
respectu ad aliquam aliam causam primam et principalem iusti belli, prima parte conclusio est
evidens ex predictis / per secundam partem probatur conclusio Jo. xx. ubi dicitur Apostolis et dis
cipulis · sicut misit me pater et ego mitto vos / constat autem quod propter ampliandam
fidem per humilem doctrinam · per benignam admonicionem et pacificam ac
virtuosam conversacionem prout sacra scriptura testatur quod servaverunt Apostoli et dis
cipuli et sic faciendo successoribus reliquerunt / Sic quia lex christiana est lex
amoris concordie atque pacis et non lex timoris discordie vel bellorum que
sunt scriptura multipliciter detestatur Ideo dicit Apostolus quod arma milicie mee
sunt spiritualia, misit ergo christus apostolos et discipulos inermes ad predicandum et
ampliandam fidem gentilibus et ita fiendum per alios instruxit quia eius actio est
nostra instructio · Unde beatus Augustinus super Jo. in persona christi dicit Audi circumcisio

audi pprium, audite omnia regna terre, no impedio dnationē vram in hoc mundo. ſz venite credendo et nolite ſervire metuendo · hanc cōclonē tenet concordit valentissimi Theologi et aliqui scripserunt de hoc sacro concilio fundantes ipam efficacit et theoce et pz etc aliquali compendio.

Igitur sequitur q huius cōclonis contradictoriu est error ad quem finali reducitur hec milicia et ad quē hec tota materia resolui posset tamqz istud finale et ultimum fundamentu q affirmatoz eius a nulla tamē sui hec a erronea supdictam,

1m corm Ex hac cōclone tria Correlaria inferuntur Primu q lre qualescumqz supdcte huic errori innitentes continent virtualit heresim, et q ipo iure irrite et invalide atqz nulle, et p ons neqz gnalem neqz spalem ptatem aliciu tribuunt i fideles invadendi subiugandi spoliandi etc

2m corm Scdo sequitur hanc miliciam supponentem huiusmodi lras pro suo fundamento i quibus no agitur immete de aliqua alia causa iusti belli q ut dcm est s. nomo fundari in hesi ut videtur et p ons ex ipsorum prissis principiis clare constat et pbatur eundem ordinē esse hereticalem,

3m corm Tertio sequitur q ex eisdem principiis manifeste sequitur ee quod i suis articulis asserunt dcti fres vz hunc ordinē fuisse institutu per easdem lras ad invadendu quoscumqz infideles etc cu iste lre tamqz nulle no contineat aliquam ptatem a Ro. ponce ad Imperatorē ut dcm est et p ons neqz institucom ordinis corp neqz fundacom

2a cōclo Cōclusio scda Religiosus ordo gnalis ad militandu institutus cont infideles no pt movere bellum infidelibus ex quacumqz causa spali nisi eciā auctas superior intervenerit ad hoc spalis, hec cōclo est de mente b. Tho. 2a 2e q. clxxxviii ar. iii i fine. ubi dicit q religio no pt instituunt ad militandu, q religiosi ppa auctte liceat bella gere ſz solu auctte principu vel ecce, Et hoc eciam sentiunt oms Canoniste et pptim 9o an. de c. sane de regula

1m corm Ex hac cōclone tria correlaria inferuntur Primu q ca fidei ampliande relata ad miliciam cu sit ca pacens gnalis et remota cuiuslibet ordinis ad militandu instituti, no pt ee magis ca spalis huius ordinis milicie q alii nec unus ordo militum pt ee magis ad dilatandu fidem q alius sumus si nisi p actus et rone aliqua spali puta predicacionis vel alia de qua spalitate sive ca spali ex hiis i pposito no pt apparere igitur nec de aliqua auctte bellandi spali constat ult alios ordines ad militandu institutos.

Octavo sequitur quod ubi de aliquo impedimento fidei non appareret sic vel verisimiliter faciendo etc. non habet locum milicia causa fidei ampliande sicut est in dictis libris igitur etc. quia finis eius milicie spiritualis naturaliter est removere prohibens seu impediens tamquam ad suam causam fidei seu boni communis vel civilis quod non potest immediate ordinari ad aliud quam ad huiusmodi impediens removendum tamquam ad suam causam. et quod hic non constat de aliquo impedimento huiusmodi igitur non constat de aliqua causa huiusmodi milicie spiritualis et per consequens non constat potius quod existentem libris de causa fidei ampliande quantum ipsi pretendunt — 2m cor.

Tercio sequitur quod posito sine preiudicio veritatis quod ordo istorum fratrum fuisset in principio [illegible] generali ad militandum institutus non tamen sibi licuit invadere infideles pro eos ad occupandum ipsorum dominia et licet ipsi tamen ordines apostolice non habita spirituali et ideo sequitur eandem miliciam esse et fuisse et quod hoc capite legi divine repugnante et per consequens hereticalem — 3m cor.

Tercia conclusio. Ad hoc ut iustum bellum de iure appareat requiritur causae huiusmodi debita cognicio et declaracio legitima. ubi de hoc posset probabiliter dubitari probatur hoc quod licet tria principaliter requirantur ad bellum iustum ut ponit 2m b. Thomas 2a 2e q. 40 ar. 1 scilicet auctoritas causa iusta et recta intencio si tamen de iure constare debeat de hiis tribus ubi alias sine evidencia non habetur necesse est hec duo concurrere. Primo ut de causa cognoscatur ad minus summarie et quod sequatur declaracio legitima. Nam dubitari non debet de auctore impugnantis de causa legitima impugnandi et de iniusta resistencia impugnati quod eorum ignorancia etiam probabilis non excusat nisi subditos racione obediencie et in dubio probabili iusti belli ut in eadem 23 q. 1 quid culpatur igitur evidencia requiritur iuris aut facti evidencia autem iuris non potest haberi nisi per viam iusticie videlicet per probacionem in iure factam vel personam et per consequens declaracionem legitimam et ad hoc sunt multa iura. Nec racione ipse videtur licitum ipsos infideles privare suis dominiis sine causa legitima ad dictum iuris ordine non posse et per consequens iniuste quod hoc repugnare videtur naturali iuri et divino. quia cum quod in facto consistit de iure censetur ignorare sicud et alia faciunt locorum preclarum per c. 1. de consti. li. 6 legitur de necessitate iuris ad hoc quod fiat de huiusmodi debita cognicio debet precedere probacio et per consequens aliqualis ordo iuris — 3a conclusio

Et ex isto tria corrolaria inferuntur. Primum corrolarium. Nisi de iure ordine iudiciario constiterit aliter non potest iustificari. vel de iure probari auctoritas ipse causa legitima et intencio recta invadendi predictos infideles et ideo non potest iudicari ipsa milicia superiorum intervenientis auctoritas penes [illegible] — 1m cor.

ipsius tacitu aut in(ter)p(re)tatum, et p(er) (con)s(equen)s lice suspicite, no(n) sic(ut) e(st) de illo de
aliqua in eo com(m)i(ss)o · in nihil p(ro)bant vimo videnter p(ro)bare (con)t(ra)riu(m) · sic q(uod) ip(s)a (con)
p(ro)bauerit [tacite] sine culpa (et) sine ca(usa) (et) p(er) (con)s(equen)s (con)t(ra) ius nale et diuinum · Ro
est q(uia) culpa de iure no(n) p(re)sumit(ur) nisi p(ro)bet(ur) s(ed) t(ame)n h(uius)mo(d)i igno(rant)ia de iure
p(re)sumit(ur) vbi sci(enti)a no(n) p(ro)bat(ur) p(er) r(egulam) p(re)sumit(ur) de re iur · li · vj

2m cor^m Sec(und)o sequit(ur) q(uod) milicia p(re)dictor(um) fr(atru)m eo ip(s)o q(uia) pugnat(ur) absq(ue) s(upr)a tali m(od)o
(et) p(er) (con)s(equen)s iniuste ac (con)tra ordine no(n) s(er)uato, no(n) s(e)r(uato) i(n) se isto debito ordini
iusticie (con)t(ra)ria et iniusta · s(ed) (et) quo ad alios est culpabilis acte et pugne
exigit intelligit(ur) iure diuino p(ro)hibita, et p(er) (con)s(equen)s eciam q(uo)d hec capite
hereticalis iudicanda · Dico aut(em) acte (et) pugne tum r(ati)one scandali,
tum r(ati)one offensionis corp(or)alis n(ost)ri no(n) r(er)um i(n) q(ui)b(us) no(n) licz quemq(ue) iniuste
offendere nec offendi

3m cor^m Tercio sequit(ur) q(uod) nisi impugnat(i) eciam infidelis stat cum p(ro)p(ter) q(uo)d
impugnat(ur) iuste resistit impugnanti (con)t(ra)rius nisi tam(en) h(ab)eat iu(s)
pugnandi quia talis causa no(n) tollit sibi ius nale defendendi

Ex quib(us) liquet manifeste · An secula(r)is h(uius) error(e) p(ro)p(ter) uel debeat ali
quali(ter) tollerare uel si dictos fr(atr)es (con)pellere teneat(ur) ad dimittendu(m) [eis] cum
effectu bona o(mn)ia et dominia per eos occupata uel quolib(et) acquisita p(ro)ut
supra est expressum · Et hec sufficiant de consideratione 3a et p(er) (con)seque(n)s
de 3o p(ro)posito principali ·

Et hec sunt dicta [qu(ae) non ad] [(con)trariu(m) tractatu(m)] no(n) determinatiue s(ed) p(ro)babil(ite)r [(con)ventionem] et per modu(m)
inquirentis ad effectu(m) ut hec materia tali inquisita determinatione sui
debitam recipere valeat atq(ue) finem p(ro)ut expedit uel oportet
a Sanctissimo d(omi)no n(ost)ro papa presertim in hoc sacro Concilio g(e)n(er)ali

Et hec sunt d(ic)ta no(n) determinatiue s(ed) p(ro)babil(ite)r (et) p(er) mod(um) inquirentis ad e(ffectum)

Nos frater Henricus de Plawen ordinis beate Marie Theutonicorum
Jherusalem Magister generalis Significamus tenore presencium quibus ex-
pedit universis. Quod pie compassionis affectu pendentes et salubri
animadversionis meditacione in nostro revolventes animo quot et quanta
mala procedunt ex discordiis et dissensionum discidiis, Quodque
contencionibus imminent pericula animarum, et quot expolia sanguinis christianorum
eveniunt proximis in ea [illegible] nec concertacionibus imminent pericula anima-
rum specialis devocionis exspectant volentes longiori simulate negligencie perdere
contrariis et amiciciarum displicenciarum commutacionibus inter Serenissimum
principem et dominum dominum Wladislaum Regem polonie, lythwanieque
principem supremum et heredem Russie etc. et prelatum principem dominum
Alexandrum alias Witholdum Magnum Ducem lythwanie et ipsius Regni
terrasque lythwanie et alias omnes eisdem subiectas ex una, ac nos
et ordinem nostrum ac terras eiusdem ordinis nostri prussie et lyflandie
et alias omnes nobis et ordini subiectas parte ex altera, nos summe gratum
sacrificium acturos et nostras nec non nostrum propositum retrahere decre-
vimus et ea que propter dispendia controversiarum infectibus bonum census sunt diruta
et destructa reparare integritate ad statum pristinum reducere quietum
et tranquillum cum eisdem Serenissimo principe et prelato duce et ipsorum
terris perpetue pacis et inviolabilis federis firmamus unione, et eam
sub fide et honore nostris sine dolo tenere promittimus et firmare. Eiusdem
unionis omnes adiutores nostros cuiuscumque status et condicionis fuerint
et nichilominus terras dominorum et significat hos prelatos principes et duces
Illustres videlicet reverendum patrem et dominum dominum ducem Wenceslaum episcopum
Wratislaviensem, Kazimirum Stetinensem, Conradum cum filiis Olsnicensem, Wartislaum
de Wolgast, Johannem de Saxonia, Johannem cum fratribus de Glogovia,
Johannem de Monsterberg, Ludwicum de Bregh aliosque principes
Comites Barones Milites et Clientes duces nostros singulariter
inclusive volentes eos ab huiusmodi unionis federe separari et ut ipsa
unio cum tanta maturitate et tam sollicita deliberacione concepta ad
finem et consumate ordine debitum absque [illegible] reddatur ipsam per articulos
infrascriptos duximus determinandam regulandam Quos articulos inpresenti littera
positos et inclusos Sigillo nostro auctoritate pollicemur sine fallo volumus
sequitur igitur primus et principalis primus articulus

Quod inter Serenissimum principem et dominum Regem et Regnum polo-
nie superdictum et terras suas lythwanie et alios coadiutores suos
et subditos suos ex una, et nos et ordinem et terras nostras videlicet prussie

et Lythwanie et alios coadiutores singulos et ~~subditos~~ subditos eius parte ex altera omnes displicencie dissensiones controversie et dampna dimissa et totaliter sopita debent esse

Item quod omnes captivi qui in hac gwerra sunt captivati a captivitatibus utrorumque de ambabus partibus sint quitti liberi et soluti sine fraude, et quod omnes depactaciones et pactaciones eorundem captivorum que nondum sunt pacte deleantur et in nichilum redigantur. et si aliqui pro ipsorum dampnificacione cauciones fideiussorias fecerint aut eciam literas omnes omnino annullentur. et fideiussores sint liberi fraude et dolo quibuslibet procul motis

Item omnia castra civitates et alie terre ab utraque parte in ipsis gwerris capte debent utrimque restitui sine dolo et homines terrarum speciales qui stabiles a promissionibus et homagiis hinc inde prestitis sint liberi super quo capitula litere debent dari sic quod eadem castra et civitates cum resignacionem edificiis et aliis non desolentur, et homines indistincte eorundem castrorum constituti non spolientur nec dampnificentur sed quod castri firme et sine impedimento ad aliqua deducendo

Item terra Samaytarum perpetue quod dominus Rex et dux Witholdus eorundem utriusque ipsorum in possessione quieta tenere debent nisi ipsam vellent ordini dimittere ante mortem. hoc stet in ipsorum voluntate et hoc debet literis patentibus roborari, quod post mortem ipsorum eadem terra ordo si poterit in remittere sine impedimento cum omnibus iuribus et pertinenciis iuxta tenorem literarum ordinis super appropriacione eiusdem terre alias confectarum

Item dux Semowitus Mazovie debet libere obtinere terram et districtum Zawkrze quod alias ordini obligavit ita quod a solucione pecunie summa eadem terra fuerat obligata sit solutus et quittus

Item terra Dobrin debet remanere terra corone Polonie et omnes terre quas Corona habuit ante istam gwerram in possessionem et iste terre Pomeranie terra Michalow et Chelmen terra Prussie Mrzimow et Orlow cum suis attinenciis debent manere ordini et omnes alie terre quas ordo habuit ante istam gwerram in possessione

Item factum castrorum Drizen et Santhok dominus Magister per dominum Regem fuit requisitus debent remitti ad decisionem duodecim personarum per eorum dominum Regem et magistrum eligendorum qui si per partes ad finem deducere non poterunt committunt ad superarbitrum dominum papam. remittuntur item de omnibus gravaminibus Regni et terre Lythwanie simul et factum generosorum ducum Mazovie Johannis et Semowiti et filiorum et successorum suorum et Wartislai ducis Stolpen et ad decisionem duodecim personarum per dominum Regem Polonie predictum et magistrum eligendarum remitti

debent quam si prepositas ad finem deduci non poterunt ad supra dictum arbitrum
dominum papam remittentur.

Item de insulis quibusdam quas Selez deposuerunt ac Samagitis
et Schalowitis terre de Wyske apud Dywaltze fuerunt dispositiones
ordinaverunt presenti modo addicione duodecim personarum concordare
tenentur.

Item violationes pacis et securitatis seu salvorum conductuum que
infra federa alterutrum parte sunt commisse debent reparari sine dolo.

Item mercatores utriusque partis cum eorum bonis absque impedimento
transire debent per terras et per aquas secundum antiquam consuetudinem.

Item ad hunc finem quod perpetua amicicia permaneat inter Regnum
Polonie et Lithwanie et omnes terras que eis sunt subiecte
et ordinem ac omnes terras ordini subiectas et quod unio federis
perpetui procellas penitus dissensiones violet quelibet partium
insurgentibus aliquibus dissensionibus et impedimentis debet
dare sex personas et quod eedem duodecim persone habebunt
amicabiliter componere per viam iuris aut amicicie ipsas dissen-
siones disturbia et impedimenta complanare et si in fine
concordes non fuerint ad supradictum arbitrum dominum papam
res debet remitti et quod hoc perpetuis temporibus observetur.
Si autem aliquem causam emerserint hereditatem spectantes
fundos et debita contractus hoc debet iudicari et expe-
diri in illius districtu iudicio [illegible] inter [illegible] quod
autem [illegible] accidit bona feudalia hoc debet terminari
sub iudicio feudi iure feudali iudicio solito et consueto.

Item dominus Rex et dux Witholdus omnes incredulos in
terris eorum constitutos ad hoc debent tenere quod fidem assumant
catholicam et pro ampliacione fidei ecclesias construere [illegible]
[illegible] et omnes alios paganitatis evellere similiter
magister et ordo terre Prussie in Lyvonia incredulos ad
fidem convertere tenebitur.

Item ambe partes terras infidelium eis propinquas istius
unionis et composicionis notificare debent et quod fidem
catholicam assumant ipsos ad hoc compellant / et si hoc facere
recusaverint quod tunc ambe partes se mutuo adiuvent ut
ipsorum infideles ad fidem possint convertere catholicam. Et
si ambe partes in hoc concordes fuerint quod insimul cum
exercitibus transire debent tunc in ambarum [illegible] expensis

et noverint predivisione terrarum quas sibi poterint subiugare
illud servare debeant et tenere prout in litteris ~~terra~~ eorum particulariter
est expressum nisi partes predicte aliud voluntarie decreverint faciendum

Item omnes persone cuiuscunque status tam spirituales quam seculares de utrisque
partibus redire sine impedimento poterunt ad eorum bona eadem possidenda
prout prius possiderunt et debent habere firmitatem et ius dominorum suorum
prout prius habuerunt excepto dumtaxat domino Episcopo Warmiensi qui solum
et tantum consensum habere debet ad suum capitulum Cui magister pro violacione
nichil debet facere nisi quod de iure facere posset

Item dominus Sigismundus Rex Hungarie in hac composicione et pace debet
includi si velit sine dolo Cui per magistrum intimari debet de inclusione
predicta sine mora et quod dominus Rex Polonie per magistrum requisierit de ipsius
domini Regis Hungarie voluntate scire tamen quod interim dominus Rex Polonie
non faciet dampna Regno ~~polonie~~ Hungarie nec gwerras cum ipso
habebit si ipsum Rex Hungarie non impediet Sed si ipsum impediet et
gwerras sibi moverit dominus Rex Polonie se poterit reddere
talione et se defendere toto posse

Item ambe partes debent eciam manere circa omnia eorum privilegia et bonas
laudabilesque consuetudines atque iura prout hactenus permanebant
nulla tamen inde fiet derogacio articulis qui hic prescripti sunt

Item eciam in perpetuum debet corona Regni Polonie et Lythwa-
nie terre et homines fore esse contra ordinem nec adherere inimicis
ordinis eius Similiter modo in perpetuum nos magister generalis et ordo
esse debemus contra Regnum Polonie et terras Lythwanie nec eius
inimicis corone adherere sine dolo et fraude

Item Nos frater Henricus de Plawen magister generalis supradictus una cum
Reverendissimo in Christo patre et domino domino Johanne Rigensis ecclesie
archiepiscopo et Reverendis in Christo patribus dominis dominis Johanne Herbipolensi
Arnaldo Culmensi et Johanne Pomezaniensi ecclesiarum episcopis et fratribus
Conrado de Egloffstein per Almaniam et Conrado de Vitinghoff
per Lyvoniam preceptoribus necnon nobilibus et famosis dominis
militibus Johanne Rumpenheim de Kolbey et Wenceslao Nothaft Conrado
dicto Dinckspyel testibus et fideiussoribus promittimus sub fide premissa et spondemus
quod litteram sub nostro titulo conscriptam in omnibus suis articulis condicionibus
et clausulis maiori nostro sigillo roborari et confirmari volumus Et ad pleniorem
testimonium eorum que in litera eadem sunt conscripta sigillo horum prelatorum prece-
ptorum commendatorum ad litteras militum et famulorum videlicet Reverendorum patrum
et dominorum Culmensis Pomezaniensis et Sambiensis ecclesiarum Episcoporum et fratrum

p Alamanie Ytalie et Livonie preceptorum magni commendatoris
summi marschalki de Elbingo de Cristburg thezaurarii de
Thorun Balge Brandenburg Ragnith Osterode Danczk
Mewa Golkega Grudentz Redinn Slochaw Tuchel Strasberg
Swetze et Zabeschynbachia commendatorum Lypadyrszhab Girbin
Rutsan et Rogetschen advocatorum Augustini de Szegenberg
Conradi de Corsethaalb Culmen Elbing Kunigsberg et
Brunsberg civitatum apponende fecimus ad cautelam uberiorem vero dicta
Glotoria concordiam utriusque partis vero ipsius domini Regis Polonie
cancellariorum et nunc ad tunc se addivocatis civitate deputatis
hoc quibus sigilla nostri tamen subjecti prelatorum baronum et ceterorum
supra expressorum testimonio litterarum sunt appensa. Actum in Thorun
sub anno domini millesimo CCCCXXXVI die decimo primi mensis februarii
presentibus predictis prelatis et baronibus quorum ut premittitur nomina superius
sunt expressa

Preterea ex errore scriptorum obmissum est de termino conventionis
assignato qui terminus quatuor septimane post festum pasche
proxime futurum in civitate qua continetur in littera dicte civitatis
tum Glotoria predicte conventionem et confirmationem litterarum predictarum est
statutus prout in littera avatrice huius depositum domini civitatis
est expressum Ideo expressio hic facta de eadem termino non debet habere
aliquam suspicionem aliquis de vitio

Rtilo

In nomine domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Summi Regis dispen
satio in effabili bone tamen dispones universorum virtutes hanc que
pax dicitur prestanciore dignitate est reputatur. Ex qua filius Altissimi tamquam
dignior eam parisiens voluit vocari, qua eo superveniente ordinatus omnem
consensum nobis reliquid exemplum, apostolis memorans pacem meam do
vobis, munus quod imparis amplitudine nigit ambidem sine qua carni
nos queant hii celi celestes medicus et auctor bone pacis in cuius dulcedine
singuli racione fungentes meritis sua loca fige debent et fundare.
Proinde nos Wladislaus dei gracia Rex polonie necnon terrarum Craco
vie Sandomirie Syradie Lancicie Cuyavie Lithwanieque princeps supre
mus Pomeranie Russieque dominus et heres etc.
Significamus quibus expedit universis presentibus et futuris presencium noticiam
habituris. Quomodo cogitantes ea que pacis sunt, et non afflictionis
considerantesque quod effusio cruoris super principes facit clamare in medio et non
in via, futurorum etiam periculorum dispendijs cupientes occurrere dignum arbi
tramur et consentaneum racioni, qualiter dissensionis scissuram tollere et quorumque
controversie a longe retroactis temporibus exorte inter progenitores nostros
nos et nostros heredes per terras Lythwanie et Russie ex una.
Et Religiosos predecessores pro tempore et tempore Magistros generales
preceptores et fratres ordinis beate Marie hospitalis Jerusalem de domo
Theutunicorum, heredesque ipsorum per terras prussie et lyvonie parte ex altera
sive contra Religiosos et Magnificum dominum Conradum de Jungingen dicti
ordinis Magistrum generalem parte ex altera emanarunt, acceptisque innume
ris proprie causis quarumque morte abolitam suavissima tollerunt. Sed divi
nitus adveniente pacis emulo serene semi in preposito consiliis fugere
nequiverunt durantes. Tandem providente Altissimo Carissimus frater
noster Illustris dux Allexander alias Witoldus Supremus Lithwanie etc. pro se
et suis nominibus quendam tractatum concordie de et super pace perpetua
firmanda cum dicto ordine super flumine dicto Nemen in Insula alias
dicta Salijn multis Religiosis pro eius consulibus ac proceribus
pluribus utriusque partis de Anno domini Millesimo CCC XC octavo
Jndictione sexta die Apparicionis Archangeli Michaelis celebravit.
Jn quo partes remissione mutua de omnibus et singulis offensis et in
jurijs decapitulaverunt et applaudierunt bona fide Terminos Insuper

quos dictus ordo prius in omnibus et singulis terris districtibus finibus et
metis suis dominiis pertinentiis usibus usufructibus cum omnibus quibus nichil
excipiendo sit pertinens temporibus habuit, clarius certis nominibus distinxe-
runt ultimo pacem perpetuam cum adiunctis aliis modis et condicionibus predi-
ctis et rationabiliter ordinatam litteris hinc inde et sigillis quam plurimis firma-
verunt cuius quidem compositionis tenor sequitur sub hac verba

Incip^t. tra Witoldi

In nomine sancte et individue trinitatis Amen Nos Alexander alias Wytholdus
Dei gratia supremus dux Lithwanie et Russie etc. Universis presentibus et
posteris quorum noticiam habituris salutem et rei geste ad perpetuam memo-
riam cognoscere veritatem
Cum auctor pacis ad pacem et unitatem spiritus suis religiosis monuit et mandavit
fidelibus nos inmittit dignum arbitramur ut necessitante displicencie cessare et offe-
nse contra religiosum ordinem beate Marie Jerosolimitanum de domo Theutonicorum
prout nos divina pacis agitante inspiracione perpetua remissione et concordiam
complanacione orthodoxe fidei committere
Hinc est quod nos de illustrium et nobilium nostrorum consiliariorum nostrorum cum
Reverendo domino Conrado de Jungingen magistro generali suisque commpreceptoribus
dicti ordinis anno die et loco infrascriptis testibus eciam placitorum con-
cordie celebravimus super pace inter nos nostros et eius suos complices
et dictum magistrum suos et totius eiusdem ordinis pro parte altera firmanda
perpetuo et finienda et variis premissis tractatibus
Itaque nos coacti nec vi aut metu compulsi sed sponte et bona
voluntate sinceritate animi nostri quia veram ad fidem christi gerimus [?]
expressimus infrascriptis modis
Inprimis si quid promisimus memoratis terris nostris proposse fidem katholicam
dilatare sacrosancte Romane ecclesie sacrique Romani imperii ac
apostolice et fratrum que ceteri liberi reges et principes katholici christiani ex
debito tenentur, nullorum opinione tamen contraria vel defensione aut propul-
sacione in iure. Nunquam et tamen nostris contrarius invadere aut latitan-
tes vel alios in fide cum proposito et voluntate admittere, et quidquid
nobis fuerit possibile intuitu propagande fidei cum nostris ducibus et proceribus
et infrascriptis fuerit adimplere
Insuper promisimus et partibus bona fide promittimus quod eamus et manutene-
bimus pacem inviolabilem et concordiam cum dicto domino Conrado magistro
suis successoribus totoque ordine predicto ac preceptoribus et fratribus in Prussia
et Lyvonia eorum et eorum terris quibuslibet et circa eadem perpetuis temporibus
observari et
Nec nunquam volumus et debemus aliqua ligam inire aut facere contra ordinem
et fratres predictos cum dominis aut aliis hominibus quibuscumque, et tamen

Manivid capitaneus in Wilna, Brothusseke, Mikoł Waysil filius Bursken
Cumunia marschalkus ducis prefati domini Alexandri, Gastolt capitaneus
Kreweni Kymundtin Kinewillel capitaneus in Troki, Sungail
capitaneus in Kallang, Wallmag filius Posti, Wigul capitaneus in Wil-
komira, Salk capitaneus in Upale, Korske capitaneus in Medniken,
Namug prefati Illustris principis domini Alexandri marschalkus, Sporn
Boynide capitaneus in Ienniske, Surge Staumunay filius Sentard,
Talegaynide filius Sinthaldell, Wylgeyny filius. Omnia et singula
in superdictis tractatis in eorum quolibet contenta, promittimus bona fide, dolo
et fraudulentia penitus amotis, quod domino nostro supradicto Alexandro alias
Wytholdum supremum ducem Lythwanie et Russie, eiusque ipsius heredes
et successores, ad predictam pacem tam commendabilem et salubrem fideliter
tenebimus. Venerabilem dominum nostrum et suos ad primum et ulteriorem dominum Conradum
de Iungingen magistrum generalem ordinis et eius dicti ordinis pre-
ceptorem generalem cum omnibus opidis castellis patrie ac dicto ordini
et promittimus viribus nostris et modis possibilibus et ad quamcumque acta capla
predictum dominum nostrum Alexandrum, suos heredes et successores et successores
fideliter servabimus et effectualiter inducemus. In quorum omnium evidens
testimonium sigilla nostra [illegible] sigillo dicti domini Alexandri presentibus
sunt appensa. Datum super flumine Memel in insula dicta Salin
Anno domini millesimo CCC° XC viij° die mensis octobris, presentibus
venerabilibus in Christo patribus dominis Henrico et domino Henrico et domino
Iohanne Warmiensi, Sambiensi et Culmensi ecclesiarum episcopis ac Pomezaniensi domino
[illegible] et dominis prelatis diversorum statuum et facultatum et professionibus et
magistris [illegible] ac capitulis capitularibus et pluribus aliis
fidedignis testibus ad premissa.

Post quam siquidem compositionem pacis adversariis dictumque affectum
concordia, cum non sufficit sufficiens [illegible] scilicet actum concordiam
displicencia [illegible] contra invicem [illegible] utrimque plurimum.

Nos vero intelligentes necessitatis molestias nisi celebrius accitu
posse in memoriis [illegible] sunt agitari post [illegible] celebrante anno
tamen anno die et loco infrascriptis [illegible] sunnope Volumus pacis
federa placabilibus tractatibus redintegrari et [illegible]

Ubi enim terras dicto ordini ablatas dictarumque restituendas igitur cum alia que
in premissis concordie tractatum composita de utraque ad utrumque ut premittitur continentur
[illegible] vigore presentium approbamus laudamus et confirmamus et contra suam scilicet
approbatam ratificatam et confirmatam sub fide nostra ut regie maiestatis [illegible]

et descendentibus quibuslibet legitimis successoribus dictarum terrarum videlicet Lithwanie
et Russie pertinentium inviolabiliter tenere et servare nec contravenire debebimus
nullo modo per nos seu per quoscumque alios arte ingenio consilio modo vel
auxilio directe vel indirecte publice vel occulte volentes ut dictus frater noster carissimus
Alexander alias Witholdus suo et nostro nominibus terras oblatas dicti
ordinis sine contradictione qualibet restituet et possessione resignabit cum effectu
ac unum annum et nos tales ordinis compatriotas libere dirigere promittimus bona
fide dicto ordini pertinentes relinquere

Promittimus insuper quod nullos fratres ordinis prius dicti Magistri aut suorum
successorum fugitivos seu alios quoscumque criminosos per quos ordo et tunc ordinis
possit molestari divertere prae ~~[...]~~ debemus et tunc illos remittere
et suam In quorum omnium testimonium mandavimus presentes literas tam in latino
quam in theutunico partes sub sui sigilli maioris munimine communiri
Actum in insula super flumen Visla prope castrum Raczansz [...] dioc.
Wladislaviensis feria quinta proxima ante festum sancte Trinitatis Anno domini
millesimo CCCC. V°. presentibus ibidem in Christo patribus dominis Nicolao Gnez-
nensis Ecclesie Archiepiscopo Petro Cracoviensi Alberto Poznaniensi Johanne
Wladislaviensi Jacobo Plocensi episcopis necnon prelatis principibus dominis Johanne
et Semovito ducibus Masovie et magnificis viris Johanne de Thenczyn
Castellano Johanne de Tharnow palatino Cracoviensi Jacobo Sandomiriensi
Johanne Ligensza Lanciciensi Wyslao presbitero Mathia Magno
Wladislaviensi palatinis Cristino de Ostrow Sandomiriensi Mszczuye Lublinensi
Cristino Sandecensi Clemente de Moskorzow Wisliciensi Mathia Sand[...]
Mysthowo Poznaniensi Johanne Grzymala Johanne Kalisiensi Adalberto Brzes[...]
Castellanis ac Bernardo de Wengryszow Judice Wilnensi aliisque
nobilibus Regnicolis nostris fidelibus dictis datum per manus venerabilis [...]
Apostolici sancti Floriani et Magistri Cracoviensis Ecclesiarum Regni nostri prepositi ac
Cancellarii nostri fidelis sincere dilecti

quolibet postposito dolo et sinistre iniurias si quas nobis aut ordini
nostro nec specialiter quomodolibet intulerunt remittimus penitus et offensas
Insuper limites et terminos inter nos et ipsum ordinem terras distinguentes
firmavimus et distinximus in hunc modum incipiendo in quadam insula dicta
Sallyn sita in ostio dicti Memel habente post se aliam insulam dictam
Remerwerder, sic quod tota insula Sallyn apud ordinem predictum perpetuis temporibus
permanebit, et ita ab extremitate superiori dicte Sallyn directe sursum
procedendo ad flumen dictum Newesse inclusive seu ville Cotinne sub
silva dicta Heligwald abhinc dictum flumen sequendo in medio fluctus
usque in Wysse wilkey abhinc linealiter et directe eundo ad quendam
lapidem dictum Kodi iacentem a flumine dicto A Wilde vulgariter nuncupato
Wyse lapide usque stagnum dictum Emarden, abhinc directe ad
lacum seu stagnum dictum Apentesse adeo lacus seu stagnum predictum
tum eundo usque ad viam vulgariter nuncupatam Brangelisschenweg
abhinc directe usque ad Memonten, abhinc linealiter procedendo usque
finem seu amnem aque vulgariter der heyde ad locum ubi fons oritur ad
dicto fonte orto procedendo per directum in solitudine quandam communiter
Wilmms dictam ubi flumen Eglesse ortum habet, abhinc directe
eundo per medium dicte solitudinis videlicet Wiltnisse usque ad terminos illorum
de Plestow, et hii omnes termini premissi siti sunt versus Lyuoniam ascen-
dendo vero versus Prussiam termini subscripti predictum ordinem spectare
sine quolibet contradicentis obstaculo habebunt incipiendo a supradicta in-
sula Sallyn in directum procedendo usque ad flumen dictum Dupe
abhinc ascendendo ad locum ortus sui, abhinc directe procedendo
usque ad flumen qui effluit a lacu dicto Mettheyse et communiter habet
dictum Methenisse, abhinc per descensum fluminis usque ad flumen dictum
Zelze, deinde dictum flumen sequendo usque ad Mithanie et flumen qui
Naure dicitur. Et abhinc directe eundo usque in medium fluminis Naure
Longius promittimus quod si illustris dominus Semovitus dux Mazovie here-
des aut successores eius a dicto ordine redimerint castrum dictum Wiss-
tu sive pertinentiis nos nostri heredes aut successores debebimus terras
terminos seu limites cum duce suis heredibus et successoribus inter nos
et Mazovie terras facere iuxta bonam iustam et legitimam informacionem
consideracionem hominum antiquorum. Omnes autem termini versus Prussiam et
Lywoniam predictas limites ut premittitur distinctas cum omnibus suis iuribus
et utilitatibus ad predictum ordinem ipsiusque recognoscimus predictum plene spectare
et siquid iuris in eis nobis nostris coheredibus heredibus et successoribus
competeret seu competere posset ipsius penitus renunciamus. Item

Item dictum castrum cum
et quicquid in ...
... potuimus
... in ...
... pro ...

Terre et dominia Ruthenorum de Pleskow, quecumque sive per nos aut
per nos et ordinem communiter aut divisim acquisite fuerint vel alias qualiter
cumque ad nos devenerint, plus ordo eas precio obtinebit. Nec umquam
bona fide eundem ~~quominus~~ quominus eas obtineat impediemus.
Insuper volumus, quod homines ordinis et Ecclesiarum predictarum in omnibus terris
nostris mercari et negociari libere valeant, absque theoloneis aliisque ex
actionibus, quas eis tenebimur sicut nostris, salvis tamen theolo
neis ab olim institutis et quibuslibet aquis et viis, ut in terris
quibus nunc utuntur, et dicti homines ordinis sunt astricti.
Preterea nullo casu mancipium aut servum ordinis sine expressa licencia
magistri generalis qui pro tempore fuerit detinebimus ad terras nostras recipere aut
locare. Item nos in expedicionibus communibus cum predictis ordine et suis hominibus
euntibus, quidquid ipsi ceperint, suos habeat et teneat ut captivos.
Excessus quoque et maleficia per ordinis homines qualitercumque commissa
capitaneus ordinis libere judicabit. Excessus vero communes
per utrosque homines commissos capitanei utriusque partis
insimul et communiter judicabunt. Nullus insuper nostrorum armigerorum
duos milites vel alterius ministrorum ... homines eciam si prefidelis
fuerint in dampnum seu preiudicium ipsius ordinis aut suorum subditorum
vendicet, pro terris nostris ac promittimus et impediemus et prohibemus in terra
posse. Insuper omnes prescriptos seu ... ordinis in regnum
ad terras nostras maxime qui in suam vindictam homicidia seu incendia
ordini seu suis hominibus commiserint.
Preterea pro terris dicti ordinis contra quoscumque inimicos tenebimur, contra
sunt tamen paganicos Ruthenos nisi expresse per fuit de beneplacito dicti
ordinis quo tamen dampna reparata ordini aut suis hominibus
~~justissimus~~ inferemus, omnia vero et singula premissa in articulis premissis et
eorum quolibet contenta bona fide promittimus pro nobis heredibus et successoribus
et quibuslibet successoribus nostris firmiter ac inviolabiliter observare, nec umquam
contravenire, nec eis contravenire permittemus per quoscumque, arte, vel
ingenio, de jure vel de facto, consilio auxilio publice vel occulte. In quorum
omnium evidens testimonium et fidem et super premissis, nostris terris in titulo
quod inconcussum permaneat eisdem, sive sunt minores, ac dominorum subscriptorum
nobilium nostrorum sigillorum munimine muniri mandavimus communiri. Et nos Wal
demirus predicti illustris principis domini Alexandri patruus, Sigismundus
prefati domini Alexandri frater, dux Jurge de Pinsko, dux Iwan de Belsa,
dux Alexander de Strodub, dux Iwan Holszanski, dux Iwan de
Druczsk, Jawnudus de Kalseu, Ginigal, capitaneus in castro

Nos Wladislaus dei gracia Rex polonie lythwanieque
princeps et heres Russie etc. Significamus tenore presencium quibus
expedit vniuersis Quomodo licet nos et inclitus princeps dominus
Alexandri alias Witholdi magni ducis lythwanie ac plurimorum
Baronum et subditorum Regni nostri Magnificorum quoque principum
ducum Johannis Semouiti mazouie et Bogusslai stol
pensis ducum et eorum subditorum ac omnium coadiutorum et adhe
rencium nobis nominibus in Serenissimum principem dominum Sigis
mundum Romanorum Regem semper augustum et hungarie
Croacie dalmacie etc. Regem fratrem nostrum carissimum super omnibus
displicenciis limitibus graniciebus dampnis iniuriis rancoribus
dissensionibus litibus et odiis pactorum promissorum conuentionum
et promissorum violacionibus que inter nos subditos ad
herentes et coadiutores nostros et fratrem henricum de plawen ordinis
hospitalis sancte Marie domus Theutonicorum Magistrum generalem
ac ipsius ordinis Cruciferorum de prussia terras subditos et
coadiutores eorum vertebantur et vertipoterunt tamquam in arbitrum
arbitratorem iudicem et amicabilem compositorem de alto et
basso et sine dolo compromiserimus et huiusmodi compromissum
et tempus in eo diffinitum lapsum et eo protractum in compromittentibus
vtrisque continuatum Constat tamen dissensiones bella guerras
lites et discordias volentes cum ex pace conseruare et in
quiete ac dulcedine pacis colere auctorem contemplacione eciam
domini Sigismundi Regis etc. predicti plurimum de iusticia et equitate
nostris insistentibus fide prudencia et pietate quibus multipliciter
illustrant confidentes in ipsum partem et omnes huiusmodi compromissi
pleno pacis et concordie sponte inire recipiente Nos et dominos
ducum et prelatorum videlicet Gneznensem Wladislauiensem
Poznaniensem plocensem et Warmiensem Episcoporum et terrarum ipsorum
nobilibus et subditorum eorum quibus omnibus et singulis superi
nomine Nos Wladislaus Rex predictus bona fide et sine
dolo promittimus de nostro scitu et promouebimus ad effectum

quod promittit et quilibet ipsorum predictus compromissum et omnia supra
et infrascripta indeque sententiam sententiam ratam et gratam habebunt et
semper habebunt rursus quod predictum compromissum ratificabunt
et approbabunt infra terminum facta pronunciatione fienda vel non
facta compromisimus ac de alto et basso absolute et sine dolo
compromittimus et ponimus tamquam in arbitrum arbitratorem judicem
et amicabilem compositorem etc. et super omnibus displicentiis
controversiis odiis rancoribus pactorum stipulationum contractuum
partisfederum et confederacionum jurium libertatum et privilegiorum con-
cessionum lesionibus violacionibus, ac etc. et super omnibus
iniuriis dampnis limitibus granicijs diffamacionibus detrac-
tionibus excessibus gravaminibus interesse et expensis hactenus factis
et debitis per magistrum generalem et ordinem predictos generaliter
super omnibus et singulis actionibus obligacionibus juribus querelis
conviciacionibus peticionibus et aliis rebus ac questionibus quibus-
cumque presentibus et preteritis, exceptis pecuniarum debitis, et penis ap-
positis ad que se magister et ordo eius ceteris submissionibus plenius
efficaces nobis obligarunt per quibus mencionem domini Sigismundi
Regem et compromittere nolumus, nec etiam intendimus, dantes
et concedentes domino Sigismundo Regi plenam potestatem quod possit
summarie simpliciter et de plano sine strepitu et figura judicij
lites controversias et causas et omnia predicta inter nos presentes
prelatos, duces Barones Coadjutores nostros et subditos
contra ac dictos magistrum et ordinem Cruciferorum parte ex altera
sedare judicialiter vel extra judicialiter et dictas dissensiones ac
displicencias controversias lites questiones et quascumque causas
predictas vel preteritas et omnia alia contingencia et dependencia in
eadem seu earundem et dictum infrascriptum compromissum tangentia
etiam premissorum emergencia oriunda vel orta quomodolibet, pronos
pronuncianda, audire et terminare cognoscere in et super omnibus
et singulis prout libitum voluntatis in quibuscumque locis et temporibus
diebus feriatis et non feriatis presentibus partibus vel absentibus
vocatis tamen lite contestata vel non contestata juris ordine
et sollempnitate servata vel non servata verbo vel in scriptis sententiando

vel paciendo simul vel divisim diffiniendo ordinando arbitrando
decidendo componendo vel alias quolibet faciendo prout sibi melius
videbitur expedire / infra hinc et duos annos continue sequentes
Ita tamen quod omnes cause que quolibet pacto per ipsum dominum
Sigismundum Regem Romanorum etc. hac vice hinc indecisa diffiniri
et discuti sine ulteriori dilatione decidantur / reliquas autem alias in-
tricabiles difficultates et obscuritates connexas que maiori in-
dagine et examine indiget eorundem duorum annorum dumtaxat
durante spacio et terminis quo fieri potest in Buda vel intra
limites Regni Hungarie ipse vel alius seu alios quem vel ali-
quos ad hoc ipse dominus Rex Sigismundus duxerit deputandos
vel deputandum terminet et cassis infra terminum predictum et toto
Idem dominus Sigismundus Rex etc. Arbiter predictum arbitralem
sententiam ordinationem et compositionem amicabilem taliter compro-
missum hincinde et omnia inter contenta viribus suis subsistat
vel ad ea vel eorum aliqua tenenda vel observanda astringant
prolatamque infra dictos terminos corrigere declarare et interpretari
valeat si que dubietates vel obscuritates emerserint ut partes
promiserint bona fide arbitrium laudum ordinationem et composi-
tionem et quidquid super premissis et quolibet premissorum Idem dominus
Sigismundus Rex duxerit faciendum acceptare ratificare emo-
logare ratum et gratum habere et observare et eis parere et acquiescere
nec maliciose contravenire de iure vel de facto quoquomodo neque a
pronunciatione ~~[illegible]~~ sententia ordinatione et compositione predicti domini
Sigismundi faciendo appellare et super hiis vel illorum aliquo
recurrere ad arbitrium boni viri aut ea petere revocare emendari
vel moderari nec racione potestatis domini Sigismundi Regis predicti arbitri
et arbitratoris / nec racione rerum et questionum de quibus compro-
missum vel alia racione opponemus contra dictum compromissum
vel contra sententiam ordinacionem et pronunciacionem dicti domini Sigis-
mundi Regis qualitercumque prodierit vel qualitercumque processerit sive arbi-
trium vel sua mandata sive fuerit iuris ordine sive pretermisso
subpena predictum dominum Sigismundum Regem arbitrum et arbitratorem
apponenda et taxanda cuiuscumque pena totiens committatur et exigatur

quociens contra premissa vel aliquod predictorum venire facto non observatum aut parcium fuit per se vel alium seu alios quocumque modo tantum pena commissa et exacta semel vel plures soluta vel non soluta aut exacta nichilominus omnia et singula premissa in sua semper remaneant firmitate Renunciantes insuper omni iuris auxilio canonici vel civilis omnibus exceptionibus inhibitionibus allegacionibus remediis et ceteris beneficiis iuris facti et patrie legibus et consuetudinibus quibus possemus facere vel venire contra compromissum predictum et omnibus que tenori compromissi possent obici vel opponi Et specialiter clausulis punctis et articulis in quibuslibet litteris paccionibus federibus concordiis et contractibus predictis positis et expressis ac aliis in contrarium facientibus quibuscumque harum quibus sigillum nostrum est appensum testimonio litterarum Datum Bude in die Nativitatis sancti Johannis Baptiste Anno domini millesimo quadringentesimo duodecimo

Visis compromissis predictis ac intellectis et examinatis partium Juribus scripturisque
partibus auditis et eis intellectis deliberacione prehabita diligenti pro bono pacis
et concordie vigore Compromissi predicti xpi nomine deum solum [?] ante recti[?]
predicte Judicium devotissime invocato inter partes predictas viam arbitracionis et
amicabilis composicionis assumentes, et omnibus melioribus forma Jure et modo
quibus magis et melius possumus et debemus laudamus amicabiliter componimus de-
claramus arbitramur diffinimus dicimus atque componimus in hunc modum et in hanc
formam videlicet

Imprimis pronunciamus decernimus declaramus amicabiliter componimus arbitramur et
sentenciamus per hanc nostram arbitramentalem et amicabilem composicionem quod tam per
subditos Serenissimi domini domini Wladisslai Regis Polonie et Regni ac eciam Illustris
principis domini Witoldi magni ducis Lithwanie et subditorum eorum coherencium coadiutorum
et stipendiariorum quam eciam venerabilis fratris domini Henrici de Plawen magistri totius ordinis
[illegible] ac eciam ordinis eiusdem atque eorum subditorum complicium adherencium et stipendia-
riorum aliosque devenientes et transeuntes vndecumque per terras terras et aquas quascumque
liceat libere sine impedimento ac molestia aliquali ire et perambulare mercatores et
alia quecumque consimilia ducere quo maluerint prout antiquitus extitit consuetum
sub pena ultra satisfaccionem Iniuriarum et dampnorum illatorum et illatarum decem milium
marcarum puri argenti a parte solvenda contra partem contrafacientem applicanda per tria parte
Camere apostolice et per alia tercia parte Imperiali et per alia tercia parte parti alteri et totiens
committenda quociens contra predicta ventum fuerit predictis tamen in esse suo salvis remanentibus

Item pronunciamus decernimus declaramus amicabiliter componimus arbitramur et sentenciamus
per hanc nostram arbitramentalem et amicabilem composicionem quod ecclesie Wladislaviensi et
Reverendo in xpo patri domino Johanni dei gracia eiusdem Episcopo ac domino Andree preposito
et capitulo dicte ecclesie restituant per magistrum et ordinem omnia sibi per eosdem ablata et // aut suos
tento quod ipse Episcopus nomine sue ecclesie absque permutacione libere utatur suum villa Curys [?] dicta
et omnibus obvencionibus et Juribus infra pomerium consistentibus adiacentem ecclesiam prout
cum libera et plena Jurisdiccione spirituali et temporali. Ac dominus Andreas prepositus recipere
quinquaginta marcas prutenicales a Commendatore de Tuchol pro decimis quas idem
colligit per ecclesia Wladislaviensi de villis maiorum destructis consistentibus eidem domino
Andree preposito damnum episcopi [?] et arbitrate estimacione applicata prout et sicut per [?]
bat [?] fruebat et percipiebant ipse dictus Episcopus iam tribus annis elapsis et eis fruebat
aliquo tempore et quod decreto dicti magistri et ordinis amplius percipere impediat [?] quo [?]
possint et valeant omnibus predictis libere uti et gaudere sub pena ut supra etc.

Item quod ipsi magister et ordo dicto domino Episcopo et Andree preposito plene et integre satisfaciat
de omnibus proventibus iam duobus annis elapsis Episcopo et Andree preposito anno vno [?]
de dictis villis Curys [?] et decimis sublatis per eosdem magistrum et ordinem sub pena ut supra

Item quod predicti magister et ordo dicto domino Episcopo restituat omnia ablata in villis
suis Curys [?] videlicet in Bolborow [?] in Commorsk [?] et in Mileborg [?] de rapinis [?] et aliis [?] ipsi
domino Episcopo preposito et ecclesie predicte per magistrum et ordinem et Commendatorem [?] domum

Epm et apostolum Magro et ordini predict. Ulterius vna cum aliis et Dominis Magnam
pollicentibus impunctuamus Dicti Wladisslaum Aut aliam nobis faciendum compro
et diffinito mox informatorum prelatos quos transmittemus ad partes vt quibus commissum
Aut nobis aliam nobis facienda expedita arbitrarium et amicabili composicionem et diffini
sub pena x m marcarum puri argenti committenda partem contrafacientem applicanda
pro tercia parte Camere apostolice et pro alia tercia parte fisco nostro Imperiali et pro alia tercia
parte applicanda parti obseruanti et tociens committenda quociens contra predicta venire
fuit presumptum tamen a esse suo validis semper remanentibus

Item pronunciamus decernimus declaramus amicabili componimus arbitramur et sentenciamus
prout in nostram arbitramentalem et amicabilem composicionem quod Reuerendus in Christo pater
dominus Heinricus dei gratia Epus Warmiensis restituere debet calicem suum et librum et calicem suum
restituat per Magistrum et ordinem predictas omnia ablata prouencia de calicem suo
eorumdem suum cum eis debitis dicti saluis et salue conductus per eosdem Magistrum et ordine
standi mercia sua et illa et suis mercibus ad libera et plena Iurisdicione spiritualem
et temporalem prout consueuerat uti suum nec debent aliquid Magistri et ordo quod eorum misi
mediante Iure facere et hoc sub pena x m marcarum puri argenti applicanda pro
tercia parte Camere apostolice pro alia tercia parte fisco Imperiali et pro alia tercia parte parti obseruanti
et tociens committenda quociens contra predicta ventum fuit presumptum in esse suo saluis
semper remanentibus

Item pronunciamus decernimus declaramus amicabili componimus arbitramur et
sentenciamus prout in nostram arbitramentalem et amicabilem composicionem quod prefati
dominus Rex Polonie et dux Wittoldus debent dare litteras Magistro et ordini + in instrumento
predicti super terra Samogicie sicut est contentum in libris federis pacis in Thorun | Rex et dux (?) — illegible margin note
inter eos duos Regem ducem Wittoldum et Magistrum et ordinem inite Sub pena
decem milium marcarum argenti puri applicanda pro tercia parte Camere apostolice
pro alia tercia parte fisco Imperiali et pro alia tercia parte parti obseruanti Et tociens
committenda quociens contra predicta ventum fuit presumptum tamen in esse suo saluis semper
remanentibus

Item pronunciamus decernimus declaramus amicabili componimus arbitramur et
sentenciamus prout in nostram arbitramentalem et amicabilem composicionem quod prefati
dominus Rex Polonie dux Wittoldus Heinricus Magistri Ordinis prelibati et ipse ordo
bona fide absque dolo debent libere sine mora dimittere et relaxare omnes ~~captiuos~~ captiuos
‡ Imperiali nostrorum Commissariorum proposite dispensande et mutande pro inlimitibus et
grauius eorum predictorum debent omnes et singulos ac soluto ~~dimitte~~ ab omnibus mutuis
obligacionibus et homagiis ita quod post eorum captiuorum deliberacionem vsque ad octo
dies si voluerint apud capitaneum Habeant possint libere ~~duos~~ deliberare, vbi partem predictorum
domini Regis Polonie et ducis Wittoldi debent remanere cum ea parte Magistri et ordinis
prefatorum, et sic quod elegerint

captiuos dei (?) Hawelb (?) et Iter Viletthen (?)

Incidenta quod plenum ~~[illegible]~~ domini poterunt aut plenum in suis ipsis mensibus sub pena
decem milium marcarum argenti puri committenda partem contrauenientem applicanda. ~~Item~~
Item quod ~~dux~~ dominus dux Rex et Wittoldus Imperiali ad tale ~~dux~~ ‡

ipsos prefatos commissarios libera facultas accedendi quo maluerint cum rebus suis garantur Et predicta debitarum sub pena centum decem milium marcarum puri argenti applicanda pro tercia parte Camere apostolice pro alia tercia parte fisco Imperiali et pro alia tercia parte parti altera et totiens committenda quotiens contra predicta ventum fuerit prout tunc esse suo super salvis remanentibus

Item pronunciamus decrevimus declaramus amicabiliter componimus arbitramur et sentenciamus per hanc nostram arbitramentalem compositionem quod omnes captivos acceptos hinc inde recepte post facta pacis fide Inthoron libere restituant illis a quibus sunt ex parte utraque promissiones vales fideiussorie et alie quecumque restituantur illis a quibus sunt ex parte Et sine exactione fiant sive non sunt ex parte promissiones casse inanes et vacue et nullius efficacie et momenti quas eciam cassamus irritamus evacuamus annullamus et irritas et nullas esse decrevimus et mandamus volumus quod racione illarum tangere in iudicio aut extra neminem posse molestari vel inquietari Sub pena xx milium marcarum puri argenti committenda contra contrafacientem applicanda pro tercia parte Camere apostolice pro alia tercia parte fisco Imperiali et pro alia tercia parte parti observanti Et totiens committenda quotiens contra predicta ventum fuerit predictis tunc semper in esse suo salvis remanentibus

Item pronunciamus decrevimus amicabiliter componimus arbitramur et sentenciamus per hanc nostram arbitramentalem et amicabilem compositionem quod capitules dominus Johannes Czippler Fredricus de Wyntercik Johannes

Item pronunciamus decrevimus declaramus amicabiliter componimus arbitramur et sentenciamus per hanc nostram arbitramentalem et amicabilem compositionem quod ad deductum in quarto decimo articulo gravamen in effectu quod debitori prefate Cruciferorum dati erant Regi Polonie subsidiati quia ex posse instruebat Cruciferos et adduct Septimo decimo articulo quinto in effectu quod postquam debitori gaudentes non Poloni receperunt Cruciferos ut eciam diem statuerunt in quo duo Rex Polonie et Magister Ordinis convenirent ut saltem ipsi concordarent quod tamen nullo modo facere voluerunt Et ad deductum in xvi articulo quinto in effectu quod Poloni principem gaudium armatorum quam congregaverunt Cruciferi cognoverunt sibi stipendiarios in quibus expendiderunt xx milium sexagenarum monete Polonicalis dicto Cruciferos absolucionis facere et absolvimus illos quod reddimus absolutos et ullatenus super illis per duos Regem Polonie et ducem Witoldum vel alium posse molestari

Item pronunciamus decrevimus declaramus amicabiliter componimus arbitramur et sentenciamus per hanc nostram arbitramentalem et amicabilem compositionem quod pendente compromisso super gravaminibus seu limitibus nullus audeat facere aliquam novitatem dolose prius aut post

Comissarios debito fuerint limitati quod quilibet maneat in terminis in quibus fuit deputati
sub pena eciam decem milium marcarum argenti puri committenda totiens quotiens et fraccionem
applicanda per terciam partem Camere apostolice per aliam terciam partem fisco imperiali et per aliam terciam
partem parti observanti Et totiens committenda quotiens contra presentia ventum fuerit presentibus
tamen in esse suo salvis semper remanentibus

Informacio ordinis in Thorun

Item quia unio facte pacis perpetue Melnoren inita inter duos Reges Polonie et ducem
Wytoldum eorumque subditos et adherentes et magistrum ac totum ordinem Cruciferorum
eorumque subditos et adherentes fuit mutuo consensu per partes predictas celebrata
et inita et per expressum earum per nullas penitus dissensiones violari et super
aliquibus in ipsa insurgentibus dissensionibus declaracionem et sentenciam declaramus
ac volumus dictam unionem pacis perpetue et contenta in scriptura dicte unionis
et concordie perpetuo valituram et valituram et partes predictas debere perpetuo observari
Exceptis tamen hiis in quibus per commissarios per Compromissum in Nos factum partes
predictas et prius arrestis nostri declarandum super eo et aliud quodcumque declarandum
duxerimus secundum alias vel alio modo fuit declaratum Et dictam unionem et omnia

Observat de pace perpetua

contenta in scriptura dicte unionis perpetuo observari / exceptis adicimus ad penam decem
milium marcarum argenti puri committenda per partem contra facientem facienda applicanda
per terciam partem Camere apostolice per aliam terciam partem fisco imperiali et per aliam terciam partem
parti observanti / Que pena totiens committatur quotiens contra presentia ventum fuerit qua
pena commissa exacta vel non presentia semper maneant in sua robore firmitate
Salvis tamen hiis que in presenti capitulo et omnibus precedentibus capitulis continentur
Juribus Imperialibus quibuscumque

Item dictam pronunciacionem et quod adducitur in xxxv capitulo contento
inferius quod dominabus Lythwanie ad terram Prussie facere vie et in confinio fuerit
designate in magnum prejudicium ordinis ad quam viam tollendam instituendam
vias ipse ordo compositis per eos ... et precipit depravari in multis fletis et dictos
duos Reges et Wytoldum absoluendos fore pronunciamus absolvimus illosque
reddimus absolutos et nullus super illis per Magistrum et ordinem predictos
ulteriorem posse molestari

Castra de ... primum

Item pronunciamus et quod Si castra predictum dux Wytoldum noviter creata
fuerint infra limites patrimonii duorum Regum et ducis predictorum quod super illis
Magister et ordo nullam molestiam eis inferant Si vero infra limites magistri
et ordinis predictorum excepta terra Samagitarum dictum Regum et ducem prefati illa debeant
Magistro et ordini libere et sine impedimento relaxare sub pena ut supra Si vero
intra Samagitarum predicta castra nos comissarios per nos deputandos edificata
invenerint vel eorum deliberacioni reservamus an predicta domini Regum et Wytoldus illa castra
in terra Samagitarum poterint edificare an non

Item arbitramur pronunciamus diffinimus declaramus componimus et sententiamus
quod omnes alie posiciones et articuli predicti Cruciferorum nobis per superdictas partes
traditi et tradite debeant ab partes probandi et probande cum huiusmodi facultas pro-
bacionis eorundem et eorundem effectum ipsorum capitulorum non sunt et quia de dubi-
um quod articula sunt antiqua et sublata per pacem initam inter partes predictas in Thorun ex-
quendam posicionum et articulorum infra scriptus tenor summarie suprascriptis et effectualiter
sequuntur

Inprimis effectus primi articuli est quod concordia quam fecerunt Cruciferi cum domino
Rege Polonie et suis in Civitate Thorun Anno domini Millesimo CCCC^o xj^o in mense
februarii ipsi Cruciferi servare noluerunt eo quod in die natiuitatis beate Marie virginis
in loco premisso anni presentis nec per suos procuratores comparere noluerunt sed quarto die postea
comparuerunt protestantes ergo expense sunt per parte domini Regis Polonie

Item effectus secundi articuli est quod post quam fecerunt ipsi Crucif. comparuerunt quinta
die statim suos articulos et responsiones dare noluerunt sed aliquot diebus pro-
traxerunt pro quibus per parte domini Regis Polonie fecerunt expense et interesse.

Item effectus tercii articuli est quod stante super graniciis et limitibus fuit concordatum
Cruciferi nichil tractare voluerunt desuper de aliis mediis si alias factis intricaverunt
ne pervenirent ad finem

Item effectus iiij^ti articuli est quod arbitri Cruciferorum non tendebant ad decisiones
causarum sed solum tendebant ad hoc ut ad super arbitrum domini pape causa remitteretur

Item effectus quinti articuli est quod post xiiij^cim dies post quam convenerunt Poloni
et Cruciferi et quilibet pars suos arbitros elegerat inventum est quod nuncii ipsorum
cruciferorum plenum mandatum non habuerunt

Item effectus vj^ti articuli est quod pro parte domini Regis Polonie fecerunt expense sunt
predictis diebus marcarum supradictarum et est summa predictarum mille marcarum monete Polonicalis.

Item effectus vij^mi articuli est quod Cruciferi diffamaverunt dominum Regem Polonie
et ducem Wytholdum de periuriis eis quod promissa ipsorum non servassent

Item effectus viij^vi articuli est quod Crucif. intulerunt dominis Regi Polonie et duci Witoldo
magna dampna imponendo eis quod captivos Cruciferorum non dimiserunt prout promiserant
et quod ipsi Crucif. adhuc hodie detinent captivos de Regno Polonie

Item effectus ix articuli est quod Cruciferi intulerunt magnam iniuriam dominis Regi et duci pro eo

false asserentes quod ipsos ipse dominus Rex et duces sepedicti Capitaneos paganorum contra
propria promissa ad ipsum venire et quod legem cum infidelibus contra Christianos fecissent

B. Item Articulus xvii declaratum est quod Cruciferi fecerunt et promalbam inimicorum domini
predicti Regi et domini et quod ipsi Cruciferi pacem et gardiam mutuam violarunt

a. Item Articulus xviii declaratum est quod Cruciferi dixerunt quod ipse dominus Rex et domini cum paganis
et Tartaris bellant contra Cruciferos et sic ipsi Cruciferi ingerunt contra
totam Christianitatem contra dictos Regem et dominum in eorum detrimentum et in famam valde
magnam

Item Articulus xxiii declaratum est quod Cruciferi conduxerunt duos mercatores
de Polonia et quos viderunt in terra eorum de mercatoribus Polonie fuerunt singulariter
et spoliaverunt bonis eorum que extendunt se ad xxx [illegible] monete Polonicalis

fideiussores — Item Articulus xxi declaratum quod propter infamiam quam conferebat Cruciferi ipsius domini
Regi et duci cum Cruciferis voluerunt venire ad ostagium propter quod petere interesse

Item Articulus vii declaratum est quod diversis temporibus ipsi Cruciferi de subditis ipsius
terram Nobiles quam Rusticos interfecerunt cum eorum liberis [illegible] pacis magnis [illegible]
quod omnes qui tempore guerre adheserant Regi Polonie in veritate possunt gaudere
et quod bona eorum pacifice possiderant

Item Articulus xlviii declaratum est quod Cruciferi receperunt lxx vasa cinerum
Polonium partem cum Curiam que vocatur [illegible] Thorun

Item Articulus xix declaratum est quod Cruciferi spoliaverunt tres mercatores de
Polonia a quibus ipsi Cruciferi receperunt xx vasa cinerum duo mellis et xlviii
equos et centum et quinquaginta marcas monete Polonicalis

Item Articulus xx declaratum est quod ipsi Cruciferi receperunt a quibusdam Nobilibus
de Polonia boves ad C l marcas ascendentes et quod receperunt multos Carbones

Articulus xxi declaratum est quod ipsi Cruciferi de Thorun et spoliaverunt de rebus suis ad sex marcas ascendentes — Item Articulus xxii declaratum est quod Cruciferi Captivaverunt sex milites Polonorum cum sex adolescentulis et eos incarceraverunt in carceribus detinentes
a carnisprivio usque ad festum Pasche ubi petere a tempore lx marcas

Item Articulus xxiii declaratum est quod Cruciferi captivaverunt tres mulieres
de Polonia cum maritis eorum et receperunt xxx marcas ab eis

Item Articulus xxviij declaratum est quod certi vassalli Cruciferorum spoliaverunt duas
Polonas de xvi marcis

Item Articulus xxix declaratum est quod Cruciferi detinent duos Cives a quibusdam vill
cap et depactaverunt eosdem ad C xx marcas

Item Articulus xxx declaratum est quod Cruciferi detinuerunt et detinent Nicolaum Rothart
[illegible] cum pueris et depactaverunt eosdem in M L x marcis Et ceperunt eius alias res
res

b Item Articulus xxxvij declaratum est quod Cruciferi spoliaverunt quosdam Cives de Byd
goscza [illegible] curribus et duos equos lx marcarum valentibus

a Item Articulus xxxviij declaratum est quod Cruciferi spoliaverunt Civem Bydgosciensem

Item Articulus xxxviij declaratum est quod Cruciferi spoliaverunt duos Cives Bydgoscien
de domo que valebant CC marcas polonicales

Item Articulus xxxi declaratum est quod Cruciferi receperunt xx vasa [illegible] et una
marinum valent quinque marcas

Item Articulus xxxij declaratum est quod Cruciferi prohibuerunt ne mercatores Poloni
possint applicare ad portum Regni per flumen Wysla

Item Articulus xxxiij declaratum est quod Cruciferi prohibuerunt regnicolis Polonis ne navigia
deducant per flumen Wysla

Item Articulus xxxiiij declaratum est quod post pacem perpetuam ipsi Cruciferi detinent
iniuste [illegible] possessiones Regni ducatus et Cuiavie et fructus perceperunt ex eis
quos fructus estimat ad xxxa sexagenarum grossorum bohemicalium

b Item Articulus xxxvi declaratum est quod Cruciferi occupaverunt iniuste terram [illegible]
[illegible] spacium ad latitudinem quasi medium miliare in longitudine per duo miliaria

a Item Articulus xxxv declaratum est quod Cruciferi interfecerunt quendam vassallum domini
Regis Polonie

Item Articulus xxxvi declaratum est quod Cruciferi quosdam ~~vasallos~~ vassallos domini Regis
Polonie abstraxerunt ab obediencia domini Regis Polonie post ultimam pacem factam

Item Articulus xxxvij declaratum est quod xl equites Cruciferorum abduxerunt de
Regno Polonie CCCC pecora

Item Exceptis xxxviiii^m articulo est quod Cruciferi occupaverunt insulam Poterwerder
ad Regnum polonie spectantem

Item Exceptis xl articulo est quod Cruciferi submerserunt iiii^or familiares domini
Regis polonie

Item Exceptis xli articulo est quod post pacis unionem Cruciferi vastaverunt terras et
domanias domini ducis Wytoldi devastando potestates plurimas et comburendo et de-
portando que Sapina existimantur ad x^m sexag[enas]

Item Exceptis xlii articulo est quod post pacis unionem Cruciferi fecerunt ligam cum
diversis principibus contra duos Reges et ducem Wytoldum

Castrum Memel

Item Exceptis xliii articulo est quod Cruciferi detinent Castrum Memel intra Sama-
gytarum quod tamen dominus Rex et dux prefatus contra vim pacis usque ad mittam eorum plene
dederunt possidere

Item Exceptis xliiii articulo est quod aliquas terras Cruciferi pro eo habuerunt pro-
pterea detinent quas requisiti restituere noluerunt

Item Exceptis xlv articulo est quod dux Otto quondam terram Pomeranie una cum civitatibus
quam peciit a illorum dominorum predecessoribus restituatur

Item Exceptis xlvi articulo est quod terra Pomeranie Dobrinensis Cuyavie [illegible]
[illegible] Nakel Chmalbie Syradie Brestey Lancicie et maioris et minoris Polonie
contermino sunt duorum Regum et ducis polonie et non Cruciferorum Et quod hec sunt
notoria et manifesta

Item Exceptis xlvii articulo est quod articulus precedens probatur per suos libros
quod predicte terre sunt de diocesibus Polonie videlicet Gneznensis et Cuiaviensis

Item Exceptis l articulo est quod xlviii^us articulus probatur per hoc quod Gdansk et
Pomerania adhuc hodie sunt partim Gneznensis partim Wladislaviensis partim
Caminensis diocesis

Item Exceptis li articulo est quod Cruciferi sunt de iure patronatus duorum
Regis et principum polonie quia ipsi duo Reges et principes fundaverunt
ordinem Cruciferorum

Item Exceptis lii articulo est quod Cruciferi Castellum terras [illegible] contra
dominum Regem et principes polonie donatorum plures alias terras occupaverunt
iniuste que petuntur restitui una cum fructibus perceptis et percipiendis

Item articulus liij decidi est quod omnia privilegia Cruciferorum a summis pontificibus
et Imperatoribus concessa sunt sibi reputanda eo quod obviaverunt iuris patronatus domini Regis
et principum polonie

Item articulus liiij decidi est quod Cruciferi destruxerunt Castrum Slochavie et
spoliaverunt terram dobrinensem Syradiensem Lanciciensem Cuiaviensem et terras Cracovie
et destruxerunt villas et ecclesias defloraverunt virgines et rapuerunt multos
in eisdem terris

Item articulus l.v. decidi est quod Cruciferi nolunt restituere terras pomoranie
et culmensem quas iniuste et violenter usque nunc detinent

Item articulus lvj. decidi est et generaliter quod pax est violata

Item articulus lvij. decidi est quod Cruciferi violaverunt perpetuam pacem eo quod terram
dobrinensem et Slotorie totaliter restituere non curant nec fructus inde perceptos
reddiderunt

Item articulus lviij decidi est quod ipsi Cruciferi ingrati terram patroni ipsorum
ducis Mazovie violenter occupaverunt terras et limites ultra x miliaria in longitudine
et x miliaria in latitudine

Item articulus lix decidi est quod ipsi Cruciferi violenter rapuerunt bona domini Regis
et principum polonie

Item articulus lx decidi est quod ipsi Cruciferi amplius conati sunt Regnum po-
lonie postquam viderunt dominum Wladisslaum Regem polonie coronatum

Item articulus lxj decidi est quod Cruciferi contradixerunt domino Regi polonie quod vellet
eum ire ad baptismum affinibus sibi infidelibus et Scismaticis denunciaverunt et invaserunt
terras eius domini Regis ad spacium lx miliarium conantes quod prefatus dominus Rex a
baptismo retraheretur

Item articulus lxij decidi est quod Cruciferi post baptismum domini Regis Wladisslai
terram eius per xlviij annos continuos invaserunt baptisatos et cathecuminos et neo-
phitos interfecerunt et aliquos deduxerunt et tandem prodiderunt domini Regis fratrem germanum
christianissimum miserunt in captivitatem cum ludibria facientes in obprobrium fidei katholice
et ecclesias scismaticorum invaserunt quas tartari combusserunt cum suis principibus

Item articulus lxiij decidi est quod Cruciferi sororem ducum Regis polonie et Witoldi
baptizatam tradiderunt imperatori Wasilio magno duci scismaticorum ut scismaticum
matrimonium contra voluntatem predictorum ducum Regis et ducis faceret matrimonium cum infidelibus
infidelium sit prohibitum et adhuc illam tenent

Item articulus lxiiii decimus est quod quamvis inculcatum per Lythwanie de die in diem fidei katholice se subiciunt et quamvis eius fideles existunt tamen apud Cruciferos vocant eos infideles spiritum mundi et omnes expugnandos tamquam eos spoliavit et omnes mortes sunt

Item articulus lxv decimus est quod dominus papa misit litteras inhibitorias quibus Cruciferis inhiberet ne bellarent ultimo contra Lythwanos quas litteras apud Cruciferos deriserunt et vilipenderunt

Item articulus lxvii decimus est quod Cruciferi tempore domini Wladislai regis detinuerunt terras Dobrinensem et Slotoriensem una cum fructibus usque modo quorum obvenciones et utilitates existimantur ad centum milia marcarum

Item articulus lxviii decimus est quod Cruciferi terras predictas nolunt restituere domino Regi et domina Regina [illegible] nisi extorsissent magnam summam pecunie videlicet l milia florenorum et duo milia et quadragentas sexagenas grossorum bohemicalium atque promissiones vero super terra Samagitarum

Item articulus lviiii decimus est quod apud Cruciferi voluerunt tenere custodiam suam sub castro Rachalss super Wyslam de qua custode exprisse [illegible] de castro Drzano Drezno

Item articulus lxx decimus est quod Cruciferi spoliaverunt servum domini Regis Polonie de sub castro Drzano Drezno

Item articulus lxxi decimus est quod Cruciferi occupaverunt villas circa castrum Drz. Drezno fingentes novas metas de novo signatas de bonis ingenuis Regis Polonie Regni Polonie decimam centum et plus sexagenarum

Item articulus lxxii decimus est quod Cruciferi occupaverunt silvam mense episcopalis Poznaniensis

Item articulus lxxiii decimus quod Cruciferi derivaverunt flumen Drwancza ab antiquo alveo precipitando

Item articulus lxxiiii decimus est quod Cruciferi in loco Fordan vocato destruxerunt mangia et Regnicolas Regni Polonie in eos infecerunt ubi dem et submerserunt

Item articulus lxxv decimus est quod Cruciferi spoliaverunt cives Bydgostiensis mangones cum magnis navibus de flumine Wysla

Item articulus lxxvi decimus est quod quamvis Rex Polonie concessit quibusdam civibus Cruciferorum possent piscari in quodam flumine Regni scilicet Wyslam nunc tamen dominum Regem Polonie proprietate fluminis sibi usurpantes usurpant

Item articulus lxxvii decimus quod quidam commendator de Sthua opidi Camen traxit quendam nobilem vassallum Regni nomine Kynarzo thiky

Item articulus lxxviii decimus est quod apud Cruciferos receperunt lx lastas frumenti emptas domini Regis cum promissaque eorum vectitos

Item effectus lxxviij articuli est quod ipsi Cruciferi terram contra formam federis nolunt tenere eo quod ad huc hodierna die limites occupant sicut prius

Item effectus lxxx articuli est quod tempore treuge federis contra cruciferi confederaverunt se cum Wlinigallone Regis inimico

Item effectus lxxxj articuli est quod ipsi cruciferi Wyssone vasallum Regis spoliaverunt rebus suis que se extendunt se ad octogentas sexagenas

Item Capitula illorum qui dicuntur prescripti videlicet Johannes de Zyppleyn Johannis Renys fratres Raynaldus Gunther de Lobe

Item Capitula Stasek et Bertoldi filii sui et Slonnyske ... domini Ryschbach

Item effectus articuli tenui ex parte domini Archiepiscopi Gneznensis producti est quod ipsi cruciferi occupaverunt et spoliaverunt villas Grinas et Komas mense archiepiscopalis Gneznensis quarum petitur restitucio cum fructibus perceptis et aliis rebus ablatis per eosdem

Item articuli effectus tenui ex parte domini episcopi Wladislaviensis producti est quod cruciferi tempore predicte discordie nondum spoliaverunt dominum Episcopum Wladislaviensem et mensam suam de villis Gerlebalach et Orzechowo infra Culmensem Cruciferorum consistentibus quarum ~~petitur~~ petitur restitucio earundem cum fructibus perceptis et tributis indebite extortis et rebus ablatis

Sequuntur articuli et posiciones
ex parte ducis Mazovie producti

Effectus primi articuli est quod Anno domini Millesimo CCC xlij fuit gravis dissencio orta inter duces Mazovie Semowitum et ... ex parte una et inter dominum Ludolphum magistrum ordinis predicti ex altera et de super certis limitibus infra scriptis

Item effectus secundi articuli est quod post dictam gwerram duces predicti et magister prefatus fecerunt concordiam perpetuo duraturam ut in literis patentibus eorundem magistri Ludolphi et Regis polonie confirmatam

Item effectus tercij articuli est confirmacionis copie litere magistri ordinis Ludolphi predicti super limitacione seu graniciarum super terras Mazovie et prussie proprio sigillo dicti magistri et suo conventus ordinis sigillatarum

Item effectus iiij articuli est quod duces Semowitus fuit in pacifica possessione terrarum citra limites ... continentur quarum terrarum effectus in precedenti articulo continentur et est ... datam illarum terrarum Et quod predicta sunt publica et manifesta

Item Effectus VI^ti articuli quod non obstante litera Magistri generalis Cruciferi occupaverunt
terram ducis Mazovie ultra metas in litera contentas in latitudine ad IIII^or miliaria
et in longitudine ad multo plura

Item Effectus VII articuli est quod Cruciferi ultra metas in predicta litera contentas diversos agros
prata silvas borras [illegible] mellificia circa flumen Orzicz et Rudam iniuste occu-
paverunt et usque nunc detinent occupata

Item Effectus VIII articuli est quod Cruciferi tempore guerre [illegible] ducis castrum Nowi
grod in terra Mazovie situatum devastaverunt et combusserunt ibidem diversos nobiles
et ignobiles utriusque sexus interfecerunt

Item Effectus VIIII articuli est quod Cruciferi [illegible] [illegible] nominatam tempore quo dux
Mazovie [illegible] hostiliter invaserunt et eundem ducem captivaverunt et multas suas
gentes interfecerunt et omnes thesauros ibidem repertos deportaverunt

Item Effectus X articuli est quod Cruciferi villam domini Johannis ducis Mazovie in
confinibus que villa vocatur Przeczlaw invaserunt et ibidem tres masculos occiderunt
et quandam mulierem virginem corruperunt

Item Effectus XI articuli est quod Cruciferi invaserunt quandam villam ducis Mazovie
[illegible] nominatam et ibi armentum cuiusdam ducis predicti rapuerunt aliaque bona plurima
deportaverunt et que deportare non potuerunt combusserunt

Item Effectus XII articuli est quod [illegible] [illegible] de mandato ordinis
villam ducis Johannis nominatam [illegible] invaserunt ibidem diversos [illegible] et [illegible]
interficiendo et omnia bona deportando

Item Effectus XIII articuli est quod Cruciferi quandam villam [illegible] nominatam devasta-
verunt ibidem plures homines interficiendo

Item Effectus XIIII articuli est quod tempore Cruciferi multos piscatores [illegible] Item [illegible] in
terris [illegible] Johannis ducis [illegible] interfecerunt et [illegible] bona [illegible] [illegible]

Item Effectus XV articuli est quod tempore Cruciferi [illegible] invaserunt terram Johannis ducis
prefati et diversos ibidem interfecerunt et multos [illegible] subtraxerunt

Item Effectus XVI articuli est quod anno domini M° CCC° nono Commendator de Ostrod cum suis
commendatoribus sibi adiunctis terram ducis Johannis [illegible] nominatam invaserunt et diversos
homines interfecerunt et diversas virgines defloraverunt et diversas mulieres violaverunt et rapuerunt

Secuntur attemptata contra dominum ducem Johannem
post ultimam pacem

Item Effectus XVII articuli est quod ipsi Cruciferi post ultimam pacem [illegible] quorum
nomina secuntur spoliaverunt in terra prussia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Bramslaw opidanum Czechonomen kun Nobelin de obrab. Et quedam prius Nicolaum de villa
Conorollgrad quorum bona estimant ad cccc sexagenas tanto et dimidiam
Item testis xlij articulo quod Scultetus de villa Prantschowa monasterio et dominio Prussie
quendam Jacobum opidanum de xlviij et dimidia sexagenis publice et palam spoliauit
Item testis xliij articulo est quod opidani de villa Gniewko quendam opidanum Wise-
gradiensem in xlij sexagenis grossorum spoliauerunt
Item testis xliiij articulo quod villani de predicta villa Gniewko Albertum opidanum
Wisegradensem de duabus sexagenis cum media et x grossis spoliauerunt et grauiter afflixerunt
Item testis xlv articulo est quod homines Cruciferorum tres opidanos predicti opidi
Wisegradensis omnibus bonis spoliauerunt et spoliatos ultra [illegible] qui [illegible] de
lata [illegible]
Item testis xlvj articulo quod fratres Cruciferorum Mathiam et Johannem opidanos
Wisegradensis de singulis bonis spoliauerunt
Item testis xlvij articulo est quod omnia predicta a xlij articulo inclusiue sunt publica
et notoria
Item testis xlviij articulo quod de Ciuitate [illegible] et terra [illegible] sunt infecti
per commendatorem [illegible] de terra Prussie
Item testis xlix articulo est quod dicta metas et limites veros ipsi Cruciferi trans-
tinuerunt dampnose et pastores multos spoliauerunt pecoribus et pecudibus.
Item testis l articulo quod ipsi duces Johannes et Semouitus renouarunt et
reuocarunt [illegible] sibi ad iniurias quas iniurias estimant Johannes ad octo-
ginta milia sexagenarum et Semouitus ad c sexagenarum.

Secundus articulus et expositiones [illegible]
ducis Stolpen [illegible] ducis [illegible]

Testis primi articulo quod ipsi Cruciferi iniuste occupant magnum [illegible] ducatus
Stolpen [illegible] ad flumen Wysla
Item testis secundi articulo quod ipse dux Stolpen [illegible] possessores [illegible]
[illegible] diligentia [illegible] terram a[illegible] Cruciferis qui [illegible] recusauerunt [illegible]
[illegible] quod estimant ad [illegible] marcarum puri argenti ~~estimant~~
Item testis iij articulo quod Castrum Butow [illegible] ducatus Stolpen [illegible] Cruciferi
iniuste occupant cum fructibus quod [illegible] ad quinquaginta milia marcarum argenti
puri estimat

Item effectus v. articuli est quod ordo impedivit officiales ducis ne colligerent mella magnis ducatus predicti quod dampnum extimat ad x m. marcarum Pragensium argenti

Item effectus vi articuli est quod Waldemmus Stark advocatus ordinis de nova Marchia spoliavit villas circa ducatum vi^c. Colbatz et marcarum m^a marcarum argenti

Item effectus vii articuli est quod marschalcus ordinis nomine Wabrok intravit terram domini ducis cum potencia cum spoliando et mulieres et virgines violando et perpetravit homines dicti ducatus occidit quod dampnum extimat ad l m. marcarum argenti Pragensium

Item effectus viii articuli est quod procuratores ducis Stolpensis de Wanthso [illegible] contra voluntatem cruciferorum duces fecerunt de limitibus et graniciebus marchie effectum

Item effectus viiii articuli est quod procurator dicti ordinis nomine Plegher de [illegible] destitutus domino (?) intrans terram ducis interfecit Wenczeslaum et Jeroslaum et omnia que de domo Jeroslay fuerunt abstulit de predam que dampna et iniurie extimaverunt ad xx^m marcarum Pragensium argenti.

Item effectus x articuli est quod cruciferi in Nelbstetin et villas et ecclesias de tanta spoliavit que dampna extimatur ad tria milia marcarum Pragensium argenti

Item effectus xi articuli est quod advocatus de Louenburg nomine ordinis submersit quendam hominem ducis pro eo quod petebat salarium pro suo servicio servitio quam iniuriam extimat idem dominus ad mille marcas Pragensium argenti

Item effectus xii articuli est quod Johannes advocatus de Lowenberg effregit ecclesiam ville Bandissin et oblationes et omnia que in ea erant abstulit que extimat dominus ad mille marcas argenti Pragensium et captivavit unum familiarem ducis nomine Mogik et adhuc eum detinet

Item effectus xiii articuli est quod officiales cruciferorum de nova Marchia post compromissum factum in dominum Regem et terram ducis invaserunt et spoliaverunt ultra xxx equos quam iniuriam extimat dux ad xx marcarum argenti Pragensium

Item effectus xiiii articuli est quod advocatus de Lowenberg fecit captivari ducis de Stemio [illegible] quod dampnum extimat dux ad l marcarum argenti Pragensium

Item effectus xv articuli est quod advocatus de Lowenburg et ceteri de nova spoliaverunt ecclesiam de Bandissin quam iniuriam et dampna extimat dux ad m^a marcarum argenti Pragensium

Item essencia xvij articuli est quod post compromissum factum in Regem Romanorum cruciferi
devastaverunt terram ducis Stolpen et alia commissa dampna intulerunt

Secuntur articuli et gravamina
contra Cruciferos pro ducis est

Essencia primi articuli est quod domini Rex polonie et dux Wytholdus volunt tenere primum
articulum pacis licet sunt antiqua dampna quod eundem articulum scripta publica dissonancia
receperunt contra quod in forma cruciferi nituntur esse

Item essencia secundi articuli est quod Episcopus Wladislaviensis tenet eundem articulum pacis
litigat in Curia Romana de dampnis sibi illatis contra pacem ultimam

Item essencia iij articuli est quod Rex et dux Wytholdus in conclusione celebrata
in Moravia receperunt dampna antiqua et occasionem istorum trium articulorum magister
expulsus a milite civitates suas ad Reges et principes pro sui excusacione cum
expensis quinque milium florenorum hungaricalium quas expensas cruciferi repetunt

Item essencia iiij articuli est quod Rex polonie et dux Wytholdus volunt servare
eundem articulum pacis quia adhuc habent multos captivos et tenent in gravamen
eorundem sumptum et expensas ... suis capitaneis et capitaneatibus fratrum quorum
summa ad xxx marcas prutenicales et quod tendit quas expensas repetunt

Item essencia v articuli est et alia quod dux Wytholdus fecit submergi quendam
familiarem ordinis Cruciferorum qui mittebat ad quendam bonum capitaneum in Lythwania

Item essencia vj articuli est quod minus captivorum est ... xxxxvj

Item essencia vij articuli est quod quia dux Wytholdus detinet captivos
magistri Lyvonie cum gravissimo dispendio ordinis ad summam xxx marcarum
prutenicalium ... solvi mitte esse inter alia

Item essencia viij articuli est quod multi captivi Cruciferorum sunt detempti
contra formam sententie polonorum et multa sunt missi ad partes remotissimas de ...
dampnabus tenet quod nunquam redeant ad fidem katholicam

Item essencia x articuli est quod dux Wytholdus primo cum fit pacem
remisit ... quos in statim post pacem debebat dimittere

Item Effectus xi articuli est quod contra treugam pacis dominus Rex et dux prefati multos captivos mutilaverunt post pacem fecerunt ... ut satisfaciant pro mutilatis

Item effectus xii articuli est quod dominus Captivus Cruciferorum Poloni post pacem extorserunt ... solucionem pecuniarum

Item Effectus xiii articuli est Registrum summarum captivorum acceptis post pacem ultimam et quod tenet illos captivos qui debuerunt fore dimissi

Item Effectus xiiii articuli est Registrum captivorum de Marchia post pacem factam que capta et depredata fecerunt pro Cruciferis et de summa captivorum ... marchie ... interesse ductorum ... florenorum hungaricalium

Item Effectus xv articuli est narracio nominum captivorum Polonorum qui spoliaverunt homines ordinis sub Captivitate

Item Effectus xvi articuli est quod narracio captivorum qui post pacem factam debuerunt fore dimissi pro libertate corporis et non dum soluit

Item Effectus xvii articuli est narracio nominum captivorum qui adhuc in captivitate detinentur

Item effectus xviii articuli est quod Jungelyn captionavit militem ... post festum sancti michaelis pro ... C xx ... Polonicalis

Item Effectus xix articuli est Registrum expensarum quas fecit magister ad relevacionem communem Captivorum et durat ... folia in medio

Item Effectus xx articuli est quod dominus Rex Polonie et dux Wytoldus contra treugam pacis multos relegatos Pruthenos ... tenuerunt ... post ultimam pacem factam seu ... ut ... legati eliminentur de regno Polonie

Item Effectus xxi articuli est quod Poloni contra treugam pacis Castra et Civitates quas tenuerunt Pruthenis non restituunt integras sed spoliatas tam utensilibus quam ... instauris

Item Effectus xxii articuli est quod dux ... in ... detinet ... villas ordinis

Item Effectus xxiii articuli est quod dux Wytoldus fecit arrestari bona mercatorum Lyvonie ... Et tamen magister Lyvonie habet litteras ducis Wytoldi quod bona mercatorum Lyvonie debent esse libera

Decimi ... ducis ... (margin note)

Item Articulus xxvij declaratum est quod Marschalcus domini Regis Polonie fecit novum et falsum theolonium super flumen Drawencze

Item Articulus xxviij declaratum est quod Capitaneus de Bromberg fecit novum passagium et contra consuetum super flumen Wysle in magnum preiudicium ordinis

Item Articulus xxix declaratum est quod Capitaneus Wladislauiensis impedit piscatores Commendatoris Thorunensis navigia cum retibus et piscibus recipiendo

Item Articulus xxx declaratum est quod Thomschik miles iniuria sibi facta plurima quaedam capitula diffamatoria contra ordinem divulgat

Item Articulus xxxi declaratum quod subditi domini Regis Polonie contra literas pacis et salvi conductus domini Johannis Archiepiscopi Rigensis una cum fratre Henrico Holt missos per ordinem ad dominum Regem Romanorum et Ungarie arrestaverunt

Item Articulus xxxij declaratum est quod dominus Rex Polonie contra promissum in literis pacis quod factum castri Dregno iuridice debet terminari tamen ipse dominus Rex fortem misit proditores ut castrum predictum fortune lucrare posset

Item Articulus xxxiij declaratum est quod in convencione facta in Thorun oratores et nuncii domini Regis Polonie non fuerunt inducti ad tractandum de iusticia nec volebat remittere tamen ad super declarandum dominum papam vel ad sacrum romanum imperium Sed dominus Rex predictus congregavit exercitum contra terre fortalicia Pruthenorum

Item Articulus xxxiiij declaratum est quod dominus Rex Polonie conclusit viam mercatorum Prussie

Item Articulus xxxv declaratum est quod narracio dictorum nominum mercatorum magni generalis ordinis in Polonia interfectorum

Item Articulus xxxvj declaratum est narracio dictorum nominum mercatorum ordinis qui in Polonia sunt spoliati bonis suis

Item Articulus xxxvij declaratum est quod dominus Rex Polonie nec literas Apostolicas nec aliorum principum pro ordine directas recepit immo Capitaneus suus in Brzesc scripsit commendatori de Thorun quod nullum nuncium sibi mittat quia submergat quoscumque transmittat

b Item Effectus xxxviij articuli est quod in terra Polonorum est conspiracio contra cruciferos

a Item Effectus xxxix articuli est quod dominus Wytoldus non mandavit pacem firmatam servari quia contrarie mandavit illis de Ploczsko et Nogardy ad hoc ut faciat guerras Lyvoniensibus

Item Effectus xl articuli est quod Registrum in quo sunt nomina militum Prussie qui post pacem ultimo factam fuerunt spoliati

Item Effectus xlj articuli est Registrum dampnorum in Prussia in agro Culmensi et alibi post firmatam pacem factorum villarum et diversis Castris civitatibus opidis et personis que dampna durant septem quinque folia

Item Effectus xlij articuli est quod dominus Wytoldus contra Magistrum pendente Compromisso edificavit duo Castra contra inhibicionem ordinis [?] magni

Item Effectus xliij articuli est Registrum dampnorum que fecerunt Samogite [?] Polonis tempore treugarum pendente Compromisso contra diversis castris civitatibus villis opidis et personis contra formam pacis facta que dampna durant septem tria folia Clement[?]

Dereliquis vero tam deductis quam deducendis quam comparacionis emanari non possunt et aliqua altiori indagine requirunt terminum ad partes per nos Commissarios deputandos duobus tam ad recipiendum informaciones oportunas pro declaracione partium quam ad amicabiliter deponendum consensu partium si eosdem emanandum vel refaciendum nobis alias postea per nos aut alios quos deputandos concordandum emanandum arbitrandum et amicabiliter componendum prout in litterarum Compromissionalium partium concessum est Et hoc quidem et quo circa nobis visum fuit et commode potuimus desuper intendimus. Hec non reservantes nobis super iam pronunciatis et pronunciandis potestatem interpretandi declarandi et alia faciendum secundum vigorem litterarum compromissionalium partium nobis facultas competit

Data lata et pronunciata fuit dictum arbitramentum et amicabilis composicio inter partes predictas per Serenissimum principem dominum Sigismundum dei gratia Romanorum Regem semper Augustum ac Hungarie etc. Regem arbitratorem iudicem et amicabilem compositorem inter partes predictas electum

et assumptis apostolicis predictis Et de mandato dicti Serenissimi principis et arbitratoris
~~lecta electa~~ lecta alta voce per honorabilem virum Cazzmanum de Stoupenicz? Sucino
archiepiscopi Magunt. notarium et Canonicum in Ecclesia Augusten. publicata fuit Sentencia
Dioces. Vesprimien. dyocesis in Castro Visegradiensi dicti domini Regis Romanorum
etc. et arbitratoris in aula magna dicti Castri sub anno domini Mo CCCC
xij die xxiiij mensis augusti Indictione v Tempore sanctissimi in christo patris et domini
domini Johannis divina providencia dignissimi pape xxiii Regnorum autem dicti domini
Regis Romanorum et Hungarie etc. xxvi anno Romanorum vero anno secundo presentibus
audientibus et intelligentibus videlicet domino Andrea Lascarij preposito Wladislawien. et
domino Michaele Blida Canonico Poznanien. doctoribus decretorum procuratoribus dominorum
predictorum Regis Wladisslai et ducis Wytoldi et pro parte eorundem dominorum Regis et ducis
Et dominis Johanne et Henrico episcopis supradictis Et presentibus Reverendo in christo patre domino
Johanne dei gratia et apostolice sedis Archiepiscopo Rigen. domino Henrico procuratoribus
predictis domini Henrici magistri ordinis cruciferorum generalis et capituli ordinis
et pro parte eorundem magistri et ordinis Et presentibus Reverendissimis in christo patribus domino
Clemens Brande Cardinali Placentino ac legato apostolico in regno Hungarie etc. domino
Johanne Archiepiscopo Strigonien. domino Andrea et Benedicto de Gualdo? Archiepiscopo
Colocen. domino Comite Bertoldo de Ursinis de Urbe Comite Suanensi? domino
Agone? de Cunerast ambasiatoribus dominorum predictorum
domino Symone Abbate sancti Johannis Reomen. doctore decretorum
domino Philippo de Puteania milite domino de Auvayz? Consiliario ac Cambellano Regis Francie
domino Brunoro de Scala de Verona
Item domino Jacobo de Carraria de Padua
domino Guillelmino Comite de Prata
domino Eberardo de Wyrsen? Secretario Cancellario Regie maiestatis Romanorum
Symone de Ozora Comite Themesien. Hugone de Hervost
domino Johanne preposito Strigonien. et vice cancellario Imperiali
domino Benedicto preposito Albensi seu Albe Regalis
Magistro Johanne Cancellario de Ciclys? Imperiali
Egregiis legum doctoribus domino Arnaldo de Berthya? Stephano de Macagalottis
de Urbe necnon

Egregio legum doctore domino Benedicto de Capagra
domino Ugolino Doria de Janua

Testibus ad predicta omnia et singula presentibus Serenissimum principem
Regem Romanorum etc. Et deliberatorem vocatis ad hoc vocatis et rogatis
domino Armaldo Stephano de Caragalacte [illegible]

Nos Sigismundus dei gracia Romanorum rex semper augustus ac Ungarie Dalmacie
Croacie etc. rex, Arbiter arbitrator et amicabilis compositor inter serenissimum principem
dominum Wladislaum Regem polonie et perillustrem principem Allexandrum
alias Witoldum magnum ducem litwanie fratres nostros karissimos et
prelatos barones et subditos regni polonie magnificosque Semo-
uitum et Johannem duces Masovie et Bogoslaum Stolpensem duces
eorumque subditos et omnes coadiutores dicto domino regi polonie ex
una, et venerabilem fratrem Henricum de plawen hospitalis sancte Marie
ordinis theutunicorum magistrum generalem et ipsum ordinem eiusque sub-
ditos coadiutores et adherentes eorum partibus ex altera, super omnibus
displicenciis et controversiis que inter dictas partes vertebantur et nunc in-
tentantur electus et deputatus benivole per partes et assumptus
Notum facimus tenore presencium quibus expedit universis. Quod ex
magna nobilis et egregii viri Benedicti de Macra militis
iure licenciati domini de Chirch fidelis nostri dilecti, cuius approbatam
industriam in magnis et arduis quod expediat que de certa
lege laterque concupivit nos de multo nos induxit ut sibi in quo
scrupulos questiones que gravitatis sunt ponderis et cordi nostro cum plurimum
insident committamus. Quare meliori modo via modo et forma
quibus melius possumus et efficacius poterimus B. deputamus ad
omnia et singula infrascripta et tunc dictis nostras vices plenarie
eidem committimus nostrumque iudicem delegatum sub arbitratorem
ac commissarium de nostra certa sciencia ipsum presentibus constituimus. Primo
damus sibi auctoritatem quam firmam et firmiter precipiendo. Bude anno domini
M° CCCC° XIIII° XXIIII mensis augusti latam et latas cum omnibus
suis particulis punctis clausulis dependenciis et connexis valeat et
debeat execucioni demandare. Testesque pro liquidacione ablatorum
et dampnorum illatorum per ipsorum execucione fienda recipere, et vult

una cum concordia torunensi cum conexis. et execucioni mandandis quo ad castrum Memel.

partibus sive in quibus terminis competentibus sicut de per nos assignatis non
fuerit ipsis terminum assignare totiens quotiens sibi visum fuerit expedi-
re quem seu quos partes parere per omnia sine mora debeant
Item damus eidem domino Benedicto auctoritatem in causis predictis ubi per ipsas
partes per nos ad partes remissis et predictas partes denuo comparendum
citandi testes et partes, testibus quoque iuramentum deferendi, ipsos compellendi
personas audiendi instrumenta videndi, et generaliter omnia probationum
genera recipiendi, Item metas et granicies atque nova opera
respiciendi et super illis terminis quibus probationes recipiendi
et in illis si fieri poterit de earundem partium partium voluntate et consensu finem
componendi, et si non poterit sine comparicione de earundem partium consensu
que fuerint probationes nobis referendi. In his autem taliter
agat quod postea in maiori valeant sibi committi pro nostra
maiestate et corona decus et nobis non pareat de tramitu vel
odio vel favore, vel timore vel amore muneris vel absque eo
sed solus dei amor et fidelitas quam nobis et corone nostre debet
sit in corde et in operibus suis. Datum Bude anno domini M°
ccc° xiij° primo die octobris annorum regnorum nostrorum Hungarie etc.
xxvij Romanorum vero tercio

In nomine domini amen. Noverint universi quod nos Galhardus de Carceribus
prepositus Titulensis Colocensis diocesis et Petrus Gervasii canonicus Aniciensis ecclesiarum
apostolice sedis nuncii et conservatores et iudices in causa que vertitur inter magni-
ficum principem dominum Kazimirum dei gratia Regem Polonie illustrem ex una parte
et Religiosos viros magistrum et fratres ordinis domus beate Marie
Theutonicorum in partibus Prussie ex altera a sede apostolica specialiter depu-
tati. Iam pridem recepimus litteras apostolicas veras et integras ac omni suspicione
carentes bulla plumbea sanctissimi patris et domini nostri domini Benedicti divina
providentia pape XII cum filo canapis more Romane curie bullatas ut prima facie
apparebat nos ea qua decuit reverentia recepimus de verbo ad verbum tenorem qui sequitur
continentes. Benedictus episcopus servus servorum dei dilectis filiis magistris
Galhardo de Carceribus preposito Titulensi Colocensis diocesis et Petro Gervasii
canonico Aniciensis ecclesiarum apostolice sedis nunciis salutem et apostolicam benedictionem.
Querelam gravem pro parte carissimi in Christo filii nostri Kazimiri Regis Polonie
illustris in consistorio coram nobis et fratribus nostris propositam audivimus continentem
quod olim magister et fratres ordinis domus beate Marie Theutonicorum qui tunc erant
in partibus Prussie commorantes nonnullas terras et dominia ipsius Regni sui Polonie
consistentia videlicet Culmen et Pomoranie dudum necnon alio tempore
unus magister qui tunc erat et fratres dicte domus Wladislavien. Brestensem
Dobrinensem terras ad regem et progenitores eius de iure spectantes ipsius Regni
ipsum consistentes non sine magna strage Christi fidelium et concrematione multarum ecclesiarum
vel etiam hostiliter invaserunt et per violentiam occuparunt et adhuc de facto detinent
occupatas in animarum suarum periculum ipsiusque Regis atque etiam dicti Regni sui
dicte terre ad quem pertinere spectare noscuntur sicut et per sententiam latam super dicta terra
Pomoranie per tres iudices delegatos per felicis recordationis Johannem papam XXII
predecessorem nostrum dum adhuc ageret in humanis ad instantiam clare memorie
Wladislai Regis Polonie tunc viventis genitoris Kazimiri Regis predicti deputatos
ab olim dicitur liquido apparere ac dictum Regnum quod est Romane ecclesie censuale
quodque post deum nullum preter papam ecclesiam Regnum recognoscit superiorem in temporalibus
et eiusdem ecclesie Romane cum ipsa censu qui denarius beati Petri

dicat. eadem ecclie a ipso Regno debito multiplicatur poterit defraudata
remanere periculum atque dampnum Supplicato igitur nobis pro parte dicti
Regis ut providere super hiis de optimo Remedio curaremus Nos apud
sedem apostolicam informari volentes eidem Magistro et fratres predicti super premissis
infirmitate laborarent dilectis filiis nostris Petro tituli Sancte Praxedis
presbitero et bone memorie Johanni Sancti Theodori Diacono tunc di-
uincti Cardinalibus commisimus oraculo vive vocis ut se super hoc
apud sedem eandem plenius informarent Nobisque ~~referrent~~ referrent
que per informationem huiusmodi reperirent ac deinde prefatus super huiusmodi
infirmitate informatione recepta dictoque Johanne post modum sicut
domino placuit de hac luce subtracto ipsoque Petro Cardinalibus se
de speciali mandato nostro de Romana curia recedente ad dictas partes
absentante dictum Regulus frater noster Johannes episcopus Portuensis de spe-
ciali mandato per nos vive vocis oraculo sibi facto de informatione
huiusmodi per dictos Cardinales ut prefertur recepta cuius acta sibi fecimus
assignari fecit successori nostro nobis et dictis fratribus nostris relationem
plenariam et fidelem Et quia per relationem huiusmodi nobis constitit quod Magister
et fratres predicti super premissis notorie infirmitate laborant Nos volentes
nec valentes illa si vere sunt palliata conspicere conniventibus oculis pertransire
quin contra illorum occupatores incendiarios sacrilegos et mille
scelera huiusmodi sunt concessimus enormitates committentes ne ipsorum impunitas
aliis in exemplum transeat debite procedamus discretioni vestre de fratrum
fratrum nostrorum consilio per apostolica scripta committimus et mandamus quatenus
vos vel alter vestrum per vos vel alium seu alios Magistrum ecclesiam
predictam cunctosque fratres ordinis et eorundem complices huiusmodi
in ecclesiis et locis et aliis ubi expedire videritis generaliter excommunicatos
publice nuncietis et faciatis per alios nunciari quousque absolutionem
sedis predicte meruerint obtinere ac deinde dispositis in

in invasionibus occupacionibus et incendiis sive dampnis simpliciter et de
plano sine strepitu et figura iudicii vocatis qui fuerint evocandi
informacionibus tamen et si vobis constiterit legittime de invasionibus occupa-
cionibus dampnis et incendiis supradictis et personis que talia perpetrarunt
eosdem incendiarios nominatim excommunicatos publice nuncietis diebus
dominicis et festivis et per alios in locis ubi expedire videritis nunciari fa-
ciatis et ab omnibus devitari arcius evitari et tam eos quam alios in huiusmodi
occupacionis necnon dampnorum huiusmodi illatores ad reedificacionem ecclesiarum
prout vel aliorum locorum ut premittitur destructorum et satisfaccionem ac emen-
dacionem aliorum bonorum immobilium necnon ad restitucionem plenariam decima-
rum cum fructibus inde perceptis et rerum mobilium quarumlibet ablatarum seu
dimissarum vel plenariam estimacionem ipsarum rerum mobilium seu emenda-
cionem dampnorum super dictis bonis immobilibus illatorum taxacionem pro bonis
quos fecerit de dictis bonis mobilibus pro personarum et rerum qualitate
ac valore seu estimacionem ipsarum mobilium ablatarum seu incensarum et de-
predatarum ubi ipsarum mobilium valor seu estimacio aliter probari non
poterit iuramento eiusdem Regis ac aliorum qui pertulerunt dampna
huiusmodi declarandi eidem Regi et aliis dampna passis integraliter
faciendi nullo super hoc eisdem invasoribus occupatoribus incendiariis
Raptoribus et dampnorum ~~[illegible]~~ illatoribus appellacionis suffragante
Remedio simpliciter condempnetis Huiusmodi sentenciam quam super premissis proferri
contigerit execucioni debite demandantes contradictores quoslibet et
rebelles cuiuscumque status dignitatis ordinis vel condicionis existant
per excommunicacionis et suspensionis necnon ac interdicti in eos seu ecclesias
eorum ac universitates seu communitates eorum terras et alia iuris
Remedia prout expedire videritis compescendo invocato ad hoc si
opus fuerit auxilio brachii secularis Non obstantibus felicis recordacionis
Bonifacii pape viii predecessoris nostri qua cavetur ne aliquis
extra suam Civitatem et diocesim nisi in certis exceptis casibus et

illis ultra unam dietam extra suam dioc(esim) ad iudicium evocari seu
ne iudices ap(osto)lice sedis deputati p(er) dictam eorum civitatem et dioc(esim) in quibus
deputati fuerint contra quoscumque procedere sive alii vel aliis vices
suas committere aut aliquos ultra unam dietam fines dioc(esis) eorundem
trahere presumant ac de duabus dietis in concilio generali et aliis
quibuscumque constitucionibus ap(osto)licis predecessorum n(ost)rorum Romanorum pontificum
tam de iudicibus delegatis quam de personis ultra certum numerum
ad iudicium non vocandis aut aliis editis que vestre possent
in hac parte iurisdictioni aut potestati eiusque libero exercicio quo-
libet obviare seu si eisdem magistro et fratribus vel quibusvis
aliis communiter vel divisim a dicta sit sede indultum quod excommunicari
suspendi vel eorum ecclesie civitatis dioc(esis) et loca ecclesiastico
subici interdicto seu quod ultra vel extra certa loca ad iudicium
evocari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam
ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi eorumque locis propriis
ordinibus et nominibus propriis mencionem et quibuslibet aliis privilegiis
indulgenciis et litteris apostolicis generalibus vel specialibus quorumcumque
tenorum existant per que presentibus non expressa vel totaliter non inserta
vestre iurisdictionis explicacio in hac parte quodlibet valeat impediri
et de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in
nostris litteris mencio specialis. Ceterum volumus et apostolica auctoritate de-
cernimus quod quodlibet vestrum prosequi valeat articulum et pro(cessum)
in eiusdem cognicione quamvis eius interrupcione nullo fuerit impedimento cuiuscumque
expeditus, quodque vobis utrique vestrum a data presencium sit in premissis
omnibus et eorum singulis perpetuata potestas et iurisdictio attributa ut
eo vigore eaque firmitate possitis in premissis omnibus et singulis et
quoque predictis procedere ac si predicta omnia et singula coram vobis cepta
fuissent et iurisdictio vestra super premissis omnibus et eorum singulis per

tacionem vel modum aliud perpetuata legittime competisset quibuscumque constitucionibus
contrariis non obstantibus. Quod si prefati magister et fratres infra presentis pre-
cepti nostri effectum parere non curaverint et eis obedire contemp-
serint, nos perceptores eorundem ut infra peremptorie temporis spacium post
citacionem vestram huiusmodi cum omnibus eorum juribus et dicte domus
exempcionum privilegiis si que habent idem videlicet magister et
fratres quos pro confirmacione huiusmodi principaliter et proprios repertores
predictorum compassivum [illegible] personaliter. Alii vero procuratorem seu procuratores
ydoneos plenum et sufficiens mandatum ac plenam et liberam potestatem habentes
seu habentes ad obediendum et parendum eorum nomine et parte sua super premissis
nostris ordinacionibus beneplacitis et mandatis coram nobis compareant se sentent
huiusmodi super premissis judicio vel concordia finienda et terminanda et statuenda
dominus plenarie pariturum et alias facturi et recepturi quod de jure
eisdem possit beneplacito voluntatis. Alioquin nisi paruerint et dicta
privilegia portaverint illa dicte sedis apostolice ostensuri extunc privilegia
ipsa suspendimus et ipsos in eisdem sive ordinariis volumus esse sub-
iectos ac subiectos contra eos procedi prout iustum fuit et expedire vide-
rimus, predictis eorum absencia non obstante. Ceterum si prefatus magister
et fratres plures vel aliud seu alios aut non fuit in domibus seu
domiciliis eorundem citari vel ipsi impedimentum prestiterint ne citari
valeant, nos quidem volumus et decernimus quod et cuilibet vestrum presentis
auctoritate litteras ipsos dictis aliquibus diebus vel festivis cum plures
convenerit ad divina ut sic facta citacio ad eos plenarie veniat
presumatur citare vel citari facere publice in ecclesiis civitatis vel
locorum insignium magis vicinorum in quibus possitis tute moneri
et deinde procedere contra illos sive citati fuerint statuto ipsis
peremptorie termino comparituri coram nobis comparuerint sive compare-
re contempserint iuxta formam premissam ac si citati essent legittime coram
nobis quod quidem citacionis modum nobis sic licitum observari etiam
in aliis citacionibus faciendis de illis seu contra eos ut coram
nobis debeant vel procederent comparere quos quidem citacionis

ita volumus et decernimus eosdem citatos arctari ac si eos personaliter co-
ram possent comprehendisset et eorum presencia facte esset quacumque
contraria non obstante dicte vero citacionis per quam predicti magister et
fratres citati fuerint ut coram nobis deberent ut premittitur comparere
ac formam et quidquid super premissis duxeritis faciendum nobis plene
litteras vel instrumentum publicum harum seriem continentes fideliter intimare
curetis. Dat. Avinion. iii idus Marcii pontificatus nostri anno
quarto. Quarum siquidem litterarum apostolicarum auctoritate admissa
dicti domini Regis seu procuratoris eiusdem prefatos magistrum et fratres
dicti ordinis ac specialiter et nominatim advocatos et commenda-
tores eiusdem ordinis videlicet commendatorem generalem advoca-
tum Culmensem ac de Thorun, de Grudencz, Lipnensem, Rednensem,
Engelsbergensem, Columbensem, Strasbergensem, Papowensem, Wenzlawensem
ac de antiquo castro Thorun et infra Cuyavie Nessoviensem
Nesschoviensem, Orloviensem, Quirinensem, Brestensem, Cowaliensem,
Radzoviensem et Arssenburgensem, infra vero Pomeranie Elbingensem,
Gdanensem, Dirssoviensem et Swecensem, infra autem Prussie Marien-
burgensem, Cristburgensem, Bessoviensem, Elbingensem, de Balga, Regensem ac ceteros
tunc dicte terre advocatos et commendatores coram nobis iudice
supra nominato apostolico ad terminum locum et tempus prefatum citavimus.
Comparente igitur iudicialiter coram nobis loco et termino prescriptis
supradicto magistro Bertoldo de Rudnik iuris perito procuratore
dicti domini Regis Polonie nomine procuratorio ipsius qui de mandato
suo seu procuratorio fidem fecit per publicum instrumentum scriptum
et subscriptum per manum publici notarii et sigilli dicti domini
Regis appensione munitum cuius tenor talis est. In nomine
domini amen. Anno a nativitate eiusdem domini millesimo ccc°
xxxix° indictione septima die septima mensis Januarii hora
post completorium pontificatus sanctissimi in Christo patris et
domini nostri domini Benedicti divina providencia pape xii anno

quarta Indictione mei infrascripti publici notarii et testium subscriptorum ad
hoc vocatorum specialiter et rogatorum Excellentissimus princeps dominus Kazi
mirus dei gratia Polonie Rex Illustris constituit fecit posuit et
ordinavit honorabiles viros dominos Magistros Jaroslaum de Bogoria
Archidiaconum Cracoviensem, Bartholdum de Rutsbort Wratislaviensis
diocesis presbiteros et Albertum plebanum de Bochna Cracoviensis
diocesis Absentes tamquam presentes et quemlibet [illegible] eorum
in solidum ita quod non sit melior condicio occupantis sed quod unus eorum
incepit alter eorum prosequi valeat et finire suos veros et
legitimos procuratores actores defensores et nuncios speciales in causa et
causis quam et quas habet et habiturus est cum religiosis viris Magistro
et fratribus domus beate Marie Theutonicorum de prussia super quibusdam
terris et bonis infra Regnum Polonie consistentibus coram supradictis
Reverendis dominis nunciis et iudicibus aliis cum venerandis viris dominis
Galhardo de Carceribus preposito Catulley Colocensis diocesis et petro
Gervasii Canonico Aniciensi Curie Camere apostolice predictis nunciis vel altero
eorum aut quocumque alio iudice seu auditore dato vel dando tam in
agendo quam in deffendendo dans et concedens eisdem suis procuratoribus
et cuilibet eorum in solidum plenam liberam et omnimodam potestatem agendi
defendendi excipiendi replicandi libellum seu libellos et quascumque alias
petitiones dandi et recipiendi litem contestandi de Calumpnia et veritate
dicenda iurandi ac prestandi in animam suam cuiuslibet alterius generis
iuramentum et aliud prestandi si opus fuerit deferendi terminos dilationes
et dilationes petendi ponendi et articulandi positionibus et arti
culis respondendi et exceptiones cuiuslibet generis proponendi testes
instrumenta litteras et quascumque alias petitiones dandi et recipiendi
litem contestandi publicationes testium producendarum ab aliqua partium
iurare videndi contra replicandi et suspectos dicendi locum iudices
et notarios eligendi et transferendi ac assessores petendi
sententiam diffinitivam audiendi ab ipsis vel eorum altero si necesse
fuerit appellandi apostolos petendi et appellationem prosequendi

restitucionis beneficium in integrum et absolucionis ad cautelam quocienscunque
opus fuerit implorandi alium vel alios procuratorem vel procuratores loco eorum
et ipsorum cuiuslibet constituendi seu substituendi eum vel eos quociens
et quando eis vel alteri eorum videbitur revocandi et ipsum eum
et tales et omnes procuracionis huiusmodi resumendi prout eis vel
eorum alteri visum fuerit utilius expedire et generaliter omnia alia et
singula faciendi et exercendi tam in iudicio quam extra que circa premissa
fuerint et que veri et legitimi procuratores et defensores facere possunt
et exercere possent et deberent et que ipsemet dominus Rex facere
et exercere posset si personaliter presens adesset et si mandatum
exigant speciale. promittens sollempni stipulacione idem dominus Rex
se gratum ratum habere et firmum quicquid predictos suos procuratores
vel ipsorum aliquem et substitutum vel substitutos ab ipsis vel altero
eorum in premissis et circa premissa actum factum et procuratum fuerit sive
gestum. volens et idem dominus Rex predictos suos procuratores et eorum
quemlibet et substitutum vel substitutos ab ipsis vel eorum altero ab
omni satisdacionis onere relevare promisit michi notario
publico infrascripto legittime stipulanti vice et nomine omnium quorum
interest vel interesse poterit sub futurum iudicio sisti et iudicatum
solvi cum omnibus clausulis oportunis sub rerum suarum omnium ypotheca
In quorum omnium ~~et singulorum~~ testimonium presens instrumentum publicum per me
notarium infrascriptum scribi voluit et rogavit ac suo sigillo
Regni sigillari mandavit. Actum Cracovie in domo habitacionis
venerabilis in christo patris domini Johannis divina et apostolice sedis providencia
episcopi Cracoviensis Anno indiccione die mense horis et pontificatus
quibus supra presentibus venerabili in christo patre domino Johanne episcopo
supradicto et inclito principe domino Nicolao dei gracia duce Opa-
niensi domino Ottone Cancellario polonie domino petro de
wyssil Castellano Sandomiriensi domino Nicolao de Cosshutchow
Castellano Cracoviensi et aliis multis testibus fide dignis
Et ego Albertus Cristini clericus Cracoviensis diocesis publicus apostolica
et Imperiali auctoritate notarius predictis procuratorum constitucioni et substitucioni
ac relevacioni et promissioni necnon omnibus aliis et singulis dum

cum supradictis testibus presens interfui et ea que omnia scripsi et publicavi
manu mea et signo consueto signavi Rogatus / Dicto itaque termino
producto idem procurator libellum seu petitionem suam obtulit infrascripti tenoris petens
contra Magistrum fratres et commendatores predictos vel aliam personam pro ipsis legitime
intervenientem procedi prout in petitione tenetur petitionis et litterarum apostolicarum
commissionis predicte quibus propositis et oblatis comparuit etc. discretus
vir dominus Jacobus de Arnoldivilla plebanus Culmensis dyocesis procurator et
nomine procuratoris Magistri et fratrum predictorum qui de procuratorio suo fidem fecit
per publicum instrumentum scriptum et signatum per manum publici notarii et dicti
Magistri sigilli appensione munitum cuius tenor talis est / In nomine domini amen
Anno Nativitatis eiusdem Millesimo cccº xxxviij Indictione sexta quarta
die mensis decembris hora sexta vel quasi Pontificatus sanctissimi in Christo
patris ac domini domini Benedicti pape xij anno quarto in curia paro-
chiali in antiqua civitate in Thorun Culmensis dyocesis in presentia mei publici
notarii ac testium subscriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum Magi-
ster ac Religiosus vir dominus Theodericus burgravius de Aldenburg
ordinis hospitalis beate Marie domus Theutonicorum Jerosolimitani generalis
Magister de voluntate et consensu expresso suorum conpreceptorum videlicet Luthol
Magni commendatoris Heinrici Marschalki Sifridi hospitalarii et
commendatoris in Elbingo Hartungi Drapparii et commendatoris in Crist-
burg Theoderici Thezaurarii Gerardi et commendatoris in Thorun Aliorum
que officialium et fratrum sui ordinis tunc conventum ac capitulum facientium
pro se et omnibus et singulis preceptoribus commendatoribus prelatis fratribus conventibus
domibus et locis mediis Religionis domus et fratribus sui ordinis infra prius
sue Culmensis Pomoranie Cuyavie et Dobrinensis terrarum dicte Culmensis
dyocesis ordinavit discretum virum Magistrum Jacobum de Arnoldivilla plebanum
Culmensis dyocesis Vimdone civitatis Pomeranie dyocesis et quemlibet ipsorum
insolidum ita quod non sit melior conditio occupantis suos et eorum et singulorum
preceptorum commendatorum prelatorum fratrum domorum conventuum locorum et membrorum
predicti sui ordinis nuntios procuratores et actores speciales in omnibus
singulis causis quas vel quam ipse Magister aut conpreceptores commendatores
prelati et fratres vel aliqui vel aliquis eorum seu aut ordinis sui nomine
habet vel habent habiturus est vel habituri sunt contra vel adversus eum
illustrem principem dominum Kazimirum Regem Polonie et suos subditos nostro

coram Reverendo ~~domino~~ patre domino Jaroslao sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopo
ceterisque dominis episcopis et clericis dicti archiepiscopi metropolitani sive suffraganeis
ac aliis universis Regni Polonie tam clericis quam laicis coram quocunque vel
quibuscunque judicibus ordinariis vel etiam delegatis datis et dandis sive ac
conceptorum suorum cum procuratori nostro et vice dictis partibus et cuilibet eorum in solidum
in causis et litibus predictas plenam et liberam potestatem agendi defendendi excipiendi
replicandi judices tres et dilationes petendi et recipiendi ~~appellandi~~ per Revocandi
et Restituendi juramentum calumpnie ~~tam clericis quam laicis coram quocunque vel~~
~~quibuscunque judicibus ordinariis vel etiam delegatis datis et dandis~~ de
de veritate dicenda et quodlibet aliud licitum sacramentum et cuiuslibet ipsorum prestandi
in animam et defensiones opponendi et probandi testes et instrumenta producendi et alterius
partis testes instrumenta et munimenta et eos vel ea reprobandi concludendi sententias
sententiam vel sententias audiendi et appellandi appellationes et alias quascunque litteras
testimoniales petendi et recipiendi appellationem prosequendi alium vel alios
loco sui substituendi et revocandi ipsos et quociens sibi videbitur expedire
et omnia et singula faciendi et exercendi que circa premissa occurrerint facienda
et etiam que veri et legitimi procuratores et actores negociorum gestores et sindici
facere possent et que ipse constituens et quilibet aliorum superdictorum facere posset
si presens esset in premissis et quolibet premissorum etiam si mandatum exigunt
speciale promittentes se velle quod super ratum et firmum perpetuis temporibus habituros
quicquid predictos suos procuratores et sindicos aut substitutos ab eis factum
procuratum fuerit sive gestum actum anno judicii mense die hora pontificatus
predictis et loco predicto presentibus honorabilibus viris dominis Nicolao Cusado Nicolao
Cardinalis fratre minorum in aliorum et maiori parte conciliis ibidem Johanne
Albo pro procuratore ibidem fratre Henrico plebano ibidem ac consulibus
scabinis et civibus civitatis eiusdem et aliis multis testibus ad premissa
vocatis specialiter et rogatis et in evidentiam minori sigillum dicti generalis
Magistri de Marandria cum presentibus est et appensum Et ego Enoch
Kuczmannus de Bythom clericus Cracoviensis diocesis publicus auctoritate imperiali
notarius ... ordinatum ut omnibus aliis premissis una cum prenominatis
testibus presens fui presens presens instrumentum publicum feci manu mea propria conscripsi
... supradicta ... generalis ... subscripsi Rogatus ...
... predictos et producta premissa ... premissorum ... premissa
quod nos intendebat in hoc consentire tamquam in judices suos ...
... suorum ... comparare ... coram nobis ... simulis et ...
... ... ad ... ... appellatus ... ... eo

fessum allocucionis Reverendissimi vos vero attendentes quod in dicta eo pretorum
magistri fratrum ac commendatorum seu priorum contumaciam exigente non obstante
de iure et vigore apostolici rescripti procedere poteramus instante procuratore
dicti domini Regis et pro vos procedere in ea pro dicto petente peticionem
oblatam nomine partis dicti domini Regis Kazimiri tenorem qui sequitur
continentem / Coram vobis venerabilibus viris dominis Galhardo de Carcenak
preposito Titulensi Colocensis diocesis et Petro Gervasii canonico Vivarien
apostolice sedis nunciis speculatoribus ac iudicibus necnon subscriptam
a sede apostolica specialiter delegatis cum clausula quatenus vos vel alter vestrum
proponit magister Bertholdus abbas domus de Paradiz procurator et pro
curatorio nomine Serenissimi principis domini Kazimiri Regis polonie
illustris contra fratrem Theodericum de Aldenburg et fratres
domus sancte marie Theutonicorum in prussia prout eorum commorantibus
et personarum legittimam introductionem pro se et dicit quod dudum prepositos
coram eis in consistorio cum sanctissimo in christo patre et domino domino
Benedicto divina providencia papa xij et coram Reverendis patribus
dominis Cardinalibus qui tunc temporis in eodem consistorio erant proponere
dicti domini Regis et fratres dicte domus tunc temporis consistentes multis
supradictis nonnullas terras et dominia infra Regnum suum polonie
consistencia videlicet terras Culmensem et Michalowiensem quas detinent
indebite et occupatas sed et pomoranie primo et postmodum
certis temporibus terras Wladislaviensem Brestensem et Dobrinensem terras
ad Regem predictum et ad progenitores suos de iure spectantes et
infra Regnum ipsum consistentes recolende preclare memorie domini
Wladislai Regis olim polonie [2]   patris dicti domini Kazimiri Regis po
[2] Regis lonie predecessoris non sine magna strage populi fidelium crematione
Centum Ecclesiarum nec non castellis in impetu et per violenciam
occupaverunt et adhuc de facto detinebant per violenciam occupatas
tamen super quarum recuperationem ipsius Regis nec non tocius dicti Regni sui
dicte terre ut premittitur spectare intendunt sicut eciam plenitur sciunt
super dicta terra pomeranie per certos iudices delegatos et felicis re
cordacionis domini Johannis pape xxij domini adhuc agente in humanis
administracione clare memorie dicti domini Wladislai olim Regis polo
nie tunc viventis proposita fuit liquide apparet ac dictum Regnum nec non
sancte Romane Ecclesie unde census nomine denarii sancti petri

eiusdem Romane ecclesie de debito multipliciter defraudata extitit premissorum
eidem dampnum et preiudicium omnibus et singulis que vera erant et sunt
ad audienciam dicti Sanctissimi patris deductis ac supplicato eidem pro parte dicti domini
Regis ut providere super hiis de opportuno remedio dignaretur et demum
de mandato eiusdem Sanctissimi patris deductis factis sufficienti fide in Ro-
mana Curia per dictos magistros et fratres erant super predictis que merito a fama
ipse Sanctissimus pater volens quod dicta fratrum si veritate fulcitur comuniter
obtinens predictos inter ceteros decrevit voluit et mandavit vobis domino Ge-
rhardo ac Petro executoribus et iudicibus antedictis cum clausula super
dictos Cruciferos vos vel alter vestrum per vos seu alium deputatis in huiusmodi
occupacionibus incendiis sive dampnis simpliciter et de plano et sine strepitu
et figura iudicii veritate cognoscere inquisicionem recipere curaretis et si vobis
legittime constiterit de in huiusmodi occupacionibus dampnis et incendiis
supradictis et personis que quod fratrum predicti commiserunt curaretis et si vobis
legittime constiterit dictos incendiarios nomine excommunicatos publice nunciaretis
diebus dominicis et festivis et per alios eciam in locis ubi expedire videbitur faci-
entis publice nunciari et ab omnibus arcius evitari. Cum igitur ad peticionem et
procuratoris nostre parti se offerat et coram offerat se paratus de premissis
plenam vobis dare fidem et vos super eisdem sufficienter informare petit
idem quod super contentis magistrum et fratres supradictos et eorum suppositos
fautoresque et successores aliorum iuxta mandatum apostolicum eundem
per vos vel alios et in locis ubi videbitur expedire faciatis excommunicatos
denunciari et publice pronunciari et ab omnibus arcius evitari et eciam
eos quod alios in huiusmodi occupacionibus incendiarios ac dampnorum
huiusmodi illatores ad reedificacionem ecclesiarum per eos vel eorum opera aut
premittitur destructarum ad satisfaccionem et emendacionem aliorum bonorum immo-
bilium necnon ad restitucionem plenariam dictarum terrarum cum fructibus inde
perceptis et rerum mobilium inde ablatarum seu amissarum vel solucionem
estimacionis earum. Rerum mobilium ablatarum seu emendacionem dampnorum
super dictis bonis immobilibus illatorum que omnia estimat ad Centum
nonaginta quatuor cum dimidio millia marcarum Polonici pon-
deris et monete et ad hoc ipsos plus similiter condempnari taxa-
cionem per vos omnes factis deductis bonis mobilibus per personam et ipso-
rum qualitate et valore seu estimacione eorum mobilium seu incensorum
et deperditorum ubi eorum valor seu estimacio aliter probari non potest
iuramento domini Regis prefati et aliorum qui proculdubio dampna huiusmodi
declarandi ipsi domino Regi et aliis dampna passis integraliter faciendo

nullo eciam super hoc appellacionis suffragante remedio petens tamen
similiter quod super premissis processum cogit execucionem debite dema-
dari sublatis contradictoribus quibuslibet et rebellibus cuiuscumque status
dignitatis ordinis vel condicionis existant per censuram et suspe-
sionis Inposicionis et interdicti sentencias in ecclesias eorum ac domi-
nii statis seu communitates earundem terras et alia iuris remedia pro-
ut expedire viderit compescendo invocato eciam ad hoc si opus
fuerit auxilio brachii secularis non obstantibus et clausulis opportunis
Expetit eciam nomine quo supra quod si predicti Magister et fratres in hac parte
processibus vestris ac mandatis negligunt efficaciter obedire eos quo-
que coram summo pontifice peremptorie citetis quod infra semestre tempus
spatium post citacionem huiusmodi cum omnibus eorum et dicte domus corporacionis
privilegiis si que habent idem videlicet Magister et fratres quos per infor-
macionem prehabitam publicatam et precipuos reperit predictorum processuum pa-
tronos principaliter alii vero procuratorem vel procuratores ydoneos cum
pleno et sufficienti mandato ad obediendum et parendum eorum nomine
super premissis apostolicis ordinacionibus beneplacitis et mandatis apostolice
conspectui se presentent plenarie et paritum super in premissis et hiis
que circa premissa quomodolibet sedes apostolica duxerit statuenda et alias
facturi et recepturi quod sedis apostolice processit voluntate Alioquin
si defecerit in premissis vel aliquo premissorum quia decernitis sicut
et ipse dominus summus pontifex decrevit et voluit quod omnia ipsorum
exempcionis privilegia eo ipso sint suspensa quemadmodum ipse suspendit
eadem pontifex et voluit eos ordinariis suis esse subiectos
prout predicta omnia et singula in litteris apostolicis super predictis et predictorum
verum confectis et vobis directis plenius continetur Eciam petit
insuper super predictis omnibus et singulis sibi a vobis simul et separatim
fieri iusticie complementum predicta autem omnia et singula atque de predictis
omnibus melius poterit proponit dicit et petit premissis predictus cum
dampnis fructibus interesse et expensis factis et protestando de faciendis
et cum omni eo cum modo et nomine ac iuris forma quibus melius
potest vestrum officium implorando salvo iure addendi minuendi
corrigendi supplendi et mutandi cum aliis iuris beneficiis opportunis
Recepto igitur peticione predicta prestito per eum de calumpnia de veritate
dicenda legittime ac concedendi predictorum et procuratorem dicti domini Regis

contumaciam partis adverse / Datis etiam articulis et testibus productis examinatis
receptis et eorum attestacionibus publicatis productis eciam instrumentis quibus
uti voluit idem procurator domini nostri predicti procuratore dicti domini Regis polonie
predictum procuratoris eiusdem Renunciatum extitit et conclusum et et nos in ipsa
altius examinatam habuimus processus huiusmodi visis et auditis
informacionibus et allegacionibus et aliis iudicia cause productis et actitatis
ac iuribus cause eiusdem et merite iusticie laude discussis et deli-
beratis cum deliberacione prehabita diligenti [illegible] et ea parte dictis
cum magistro et fratribus ac commendatoribus citatis ad audiendum nostram
diffinitivam sentenciam ad diem presentem dicto magistro Bertoldo procuratore
dicti domini Regis polonie ad hoc in ecclesia pretacta constituto et
parte ac presenti per nos diffinitivam sentenciam postulante predictis magistro
et fratribus ac commendatoribus contumaciter absentibus quorum absencia
dei presencia repleatur Sacrosanctis dei ewangeliis positis coram nobis
ut nostrum de vultu dei prodeat iudicium et oculi nostri videant equitatem
sedentes pro tribunali in loco ad hoc per nos assignato Dei nomine in-
vocato qui incepit iuste filios hominum iudicare sumo patre et filio
et spiritu sancto Amen Quia nobis constat informacione prehabita
plenaria et deliberacione per producta et probata legitime [illegible]
[illegible] dicti domini Kazimiri Regis polonie Illustris et procuratoris
eiusdem [illegible] fratres [illegible] de Aldenburg [illegible]
ordinis domus sancte Marie Theutunicorum Marschalcus [illegible]
fratres ludovicus de Wirtenberk tunc magister ordinis super dicta domini
[illegible] et ad [illegible] Culmen de Thorun de Grudencz de lippa
Rodinensis Elgingensis ac domus de Coppirbinga Colubensis Strosbergensis
ac domus de Brodnica papoviensis Wengesburgensis ac de antiquo
Castro Thorun ac eciam Cuyavie Nessoviensis [illegible]
Brestensis Caualoviensis Radzeyoviensis Mosburgensis aliarum domus
de [illegible] ac eciam pomoranie [illegible] Gdanensis Dirschoviensis
[illegible] necnon eciam prussie Marchburgensis [illegible]
Elbingensis de [illegible] ac [illegible] necnon fratres dicti ordinis predictorum ac
aliorum locorum et [illegible] predictorum qui [illegible] cum valido exercitu
et armatu et spoliis [illegible] timore dei postposito dicti Regni polonie
Regnum polonie de [illegible] videlicet [illegible] de [illegible]
de [illegible] de Baldrzikow de [illegible] de [illegible] de Pulkedzicz
de Cagelino necnon [illegible] et [illegible] in [illegible]
et ablatis per eos inde [illegible] libris calicibus thesauris et aliis depositis

[illegible] fit primo [illegible] sentencie

dictarum ecclesiarum cum ornamentis et aliorum reliquiis et ymaginibus penitus
combusserunt. Item fratrem Theodericum de Aldenburg magistrum necnon et
commendatores et advocatos ac fratres dicti ordinis locorum ac parcium predictarum
et quoscumque alios qui dictas ecclesias incenderunt et combusserunt et quorum
auxilio incense et combuste fuerunt auctoritate apostolica nobis in hac parte commissa
denunciamus excommunicatos ac per civitates et villas et ecclesias kathedrales
civitatis et diocesis Gneznensis, Poznaniensis, Wladislaviensis, Plocensis et Cracoviensis
ac Lubucensis, Wratislaviensis et Culmensis sub pena suspensionis ab eorum
officiis in ecclesiis suis dictis diebus et festivis donec aliud a nobis
receperint mandatum publice nunciari. Ab absolucione vero fratris Theoderici
de Aldenburg magistri ac commendatorum et fratrum predictorum et aliorum dictarum
ecclesiarum incendiariorum sedi apostolice huiusmodi reservantes. Predictos quoque magistrum
commendatores et fratres locorum parcium dictarum dicti ordinis domus beate Marie
Theutonicorum de Prussia ad reedificacionem ecclesiarum predictarum per eos dolo
eorum destructarum et combustarum et ad restitucionem et emendacionem
aliorum bonorum immobilium ipsis ecclesiis similiter condempnamus. Preterea quia
constat nobis per habitam informacionem plenariam et diligentem predictis productis
et probatis litteris et actitatis coram nobis ex parte dicti domini Regis Polonie
necnon predictam pertinere ipsius domini Regis ex parte terras Culmensem, Pomoranie, Wla-
dislaviensem, Bresten., Dobrinensem et Michaloviensem cum suis civitatibus
castris opidis et villis et suis iuribus ac pertinenciis universis sitas sunt infra
metas Regni Polonie et infra ipsum Regnum et tamquam de Regno ad
ipsum Regnum pertinentes. Reges et principes Regni Polonie progenitores
dicti Kazimiri Regis Polonie illustris qui pro tempore fuerunt eas tenuerunt
ac et possederunt. Constitit nobis etiam per eandem informacionem et productis
et probatis et actitatis coram nobis quod predicti magister commendatores et fratres
qui pro tempore fuerunt domus supradicti ordinis beate Marie Theutonicorum de
Prussia tempore dictas terras Pomoranie, Bresten., Wladislaviensem et Do-
brinensem cum suis castris et villis pertinentibus et pertinenciis ad dictum dominum
Regem et ad progenitores eius consistentes infra Regnum Polonie cum
magna strage fidelium in dei offensam ac eiusdem domini Kazimiri Regis
et clare memorie domini Wladislai patris eius domini Regis Polonie in
iacturam gravem et lesionem hostiliter invaserunt et occupaverunt et ad
huc dictus magister qui nunc est commendatores et fratres predicti ordinis
violenter terras Culmensem et Michaloviensem cum suis civitatibus castris pomeranie
et villis ac iuribus et pertinenciis universis infra dictum Regnum Polonie con-
sistentes et ad Regnum ipsum pertinentes indebite et iniuste detinent occupa-
tas. Constitit nobis etiam quod predicti magister commendatores et fratres dicti ordinis

terrarum Magne Polonie ad ipsum dominum Regem spectante in villis quoque
hospitalibus et capellis eciam ecclesiis et edificia tam ipsarum castra villas
civitates et opida dicte provincie combusserunt vastaverunt et despolaverunt
ac Gneznam civitatem metropolitanam dicti Regni Polonie Gneznensem nec non
Lanciciam Wladislaviam cum castro Syradiam cum castro eius Wartham
Szadek Baldzicow Charlupa omnes villas in territorio seu districtu
Kalisiensi Pysdri cum castro et claustro seu monasterio fratrum Minorum
in eadem Colin Slup Syradia Kleczew Pobedzisce cum castro eius
et consimiliter civitates seu opida Camina cum omnibus suis villis
sibi adiacentibus et earum districtibus et territoriis totaliter ipsius provincie
spoliatis omnibus bonis mobilibus et se moventibus multis hominibus interfectis
et plurimis eciam tam in captivitate deductis de civitatibus quam incolentibus
et opida ipsius provincie combusserunt vastaverunt et despolaverunt et alia
dampna dicto domino Regi et Regno suo sive eius subditis plurima
intulerunt. Et ideo petit ad restitutionem dictarum terrarum Pomoranie videlicet

Adiudicatur Regi Polonie terra Pomoranie Culmensis Michaloviensis

Dobrinensis Brestensis Wladislaviensis Culmensis et Michaloviensis plena-
riam et integram fieri dicto domino Kazimiro Regi Polonie. Item
fructuum redituum et proventuum inde perceptorum et bonorum mobilium
ablatorum incensorum et depredatorum. Item dicto ad emendam dampnorum
super bonis immobilibus illatorum seu verum eorum estimationem valoris
eorum tum fructuum perceptorum quam bonorum mobilium ablatorum de-
predatorum et incensorum et dampnorum super bonis mobilibus illatorum quorum
quam taxamus ad centum nonaginta quatuor milia et quinqua-
ginta marcarum polonicalis ponderis et monete prout et dictus
dominus Rex in nostris manibus ipsum iuravit presentibus dictis testibus cum-
que ipsa dampna in predicta summa declaravit. Item super ad restitutionem
expensarum factarum in dicta lite et causa ipsius partis domini Regis
seu partem ipsius faciendam dicto domino Regi quas in mille sexagintis
marcarum predictorum ponderis et monete taxamus prout dictus procurator
in nostris manibus tactis predictis presentibus dicti Lewinskius asserit
dictum dominum Regem fecisse et expendisse. Et quia detinent predictas Magister
Cruciferorum commendatores et fratres domus predicte vel eciam Magister
predictarum terrarum ablatarum detentores et occupatores dictorumque dampnorum
illatores et expensarum perpetratores dicte parti ipsius domini Regis Polo-
nie predicte eundem terram pretium causa huius diffinitivam
sententiam sunt similiter condempnamus. Quorum cum testium et ad
evidentiam et certitudinem pleniorem presentes sententiam diffinitivam nostram
in instrumentum rescripti apostolica ac dictorum predictorum libelli super ipsorum
et ... scribi et faciendum publicari ferendum redigi mandavimus

per nos publicos scribas infrascriptos et sigillorum
appensionem muniri et ut fides plenior et indubitata ... transscripto
transsumpti copia ac premissorum predictorum summe transscriptorum adhibeatur
ubicumque et quorumcumque judicio vel extra ac si ... originalia
appareret ac omnibus aliis et singulis supradictis scriptis ... muniri mandamus
auctoritatem judicialem interponimus et decretum datum ... ut supra
in villa de Warzoll Poznaniensis diocesis in ecclesia ... parochiale
Sancti Johannis Baptiste dicti loci clame ... capellanus
MCCCCXXXIX indictione septima pontificatus ... et dud
in Christo patris et domini nostri domini Eugenii divina providentia pape ... et die
XV mensis septembris circa horam vesperorum ... ...
nobilibus ... dominis domino Janislao ... ... domino
Clemente plebano domino Johanne Poznaniensi ... ...
Lubliniensi ecclesie ac Cujaviensi presbitero fratre ... ...
Nicolao de Mogila Albanis et domino ... ...
Gregorio ... Zagrabiensi diocesis et ... ...
presbiteris et pluribus aliis tam clericis ... ...
multitudine testibus fidedignis ad premissa ... ...
rogatis

Et ego Petrus de Montilio clericus ... ... apostolica
et imperiali auctoritate notarius publicus placam ... diffinitive
... predictum dominum Galhardum de Carcenis ... ... et ...
presentis consensu prefati domini Petri Gervasii Collegi ... ... emanavit
et legitur personaliter interfui ... una cum notariis publicis ... instrumentis
et testibus supra scriptis et de mandato eorum predictas ... licteras
apostolicas sanas et integras cum vera bulla plumbea in filo ... ...
sanas non cancellatas non viciatas nec abolitas nec in aliqua
sui parte et premissum ac libellum et eorum tenores ... de verbo
ad verbum in hanc presentem formam diffinitiva apposui transcripsi nil addens
vel minuens propterea ... ... et ... legeretur
et auscultavi ... publicis subscriptis et ... fuit
auscultatum cum originalibus et ... publicis presentis et ... inveniens
in ... me subscripsi et signum meum consuetum apposui
requisitus ... domini judicis ad ... ... diffinitive
et omnium et singulorum supradictorum et scriptorum ... et ...
eorum auctoritatem interposuerunt et eorum sigillis mandaverunt appensionem
muniri ... et ... ... premissorum

rici in clericus Linc' dioc' publicus apostolica
auctoritate notarius predictis sentencie diffinitive lec-
tioni de Cancell' de Whutone et processi
petri Senescalli collagi sui actum erat
et ut supra habita notarius publicus et testibus
commissionis literas apostolicas de mandato
vera bulla plumbea in filo canapis pendente
bullatas non abolitas in aliqua sui parte et premissis
in ipsis sententia diffinitiva scripta sub forma
publica super scripto et quam fecit
ac omnibus et petri publicas scriptis
hic me subscripsi et signum meum consuetum

est nobis a falsis pphetis qui veniunt ad nos in vestimentis ovium intrinsecus autem sunt lupi rapaces statim subiungit A fructibus eorum cognoscetis eos quia non potest arbor mala fructus bonos facere etc Math vij c Huius autem fere secte fructus pestiferi non solum consistunt in dictis erroneis et in articulis memoratis sed in factis etiam et operibus scelerat[is] et peritus contrariis religioni xpiane Et ideo visis omnibus supradictis que magis videntur continere theoricam in hoc negocio Veniendum est ad practicam et ad inquisicionem ex officio huius sacri Concilij faciendam per quam denunciantur articuli qui creduntur esse notorij et in quibus publice laborant infamia qui secuntur infrascripti

Articuli contra Cruciferos

In nomine domini nostri Ihesu xpi Amen Quia presens generale Constanciense Concilium propter tria principaliter convocatum existit atque in spiritu sancto congregatum Primo ut scisma pestiferum tollatur ab ecclesia / 2o ut heresis extirpentur / 3o pro reformacione ecclesie facienda tam in capite quam in membris duobus aliis non obmissis Quantum ad 2m istorum docet salvator noster precedens in ewangelio Math vij c dicens Attendite a falsis pphetis qui veniunt ad vos in vestimentis ovium intrinsecus autem sunt lupi rapaces et subdit A fructibus eorum cognoscetis eos et post pauca non potest arbor mala bonos fructus facere etc Agitur de fructibus heresis prussiane que non minor videtur / ymo multo / maior horribilior detior et dampnabilior quam wiclephistarum et hussonistarum videlicet fratrum qui fratres hospitalis sancte marie de domo theutunicorum ierosolimitani se appellant

Contra alos de pruſſia ponuntur arti infraſcripti

Instigator promotor et procurator cauſarum fidei per ſacrum Concilium
deputatus dat facit et exhibet articulos infraſcriptos ſuper quibus petit laborari ſummarie eſſam quere contra ipſos

1 Con +

In primis ponit dicit et aſſerit quod predicti fratres de domo theutunicorum alias
de pruſſia fratres hoſpitales ſancte marie Jeroſolimitani appellati a via
veritatis catholice fidei declinantes ac errantes in invio et non in via
per abrupta tortuoſiſſima viciorum tenent firmiter et aſſerunt tenebant quod et etiam
aſſerebant licet falſe erronee temerarie impie et iniuste contra legem
evangelicam nec non contra fidem katholicam et apoſtolicam contra quod veritatem
divinarum ſcripturarum ac etiam contra canonica inſtituta videlicet quod quicumque ſeu quilibet
infideles propter eorum perfidiam proculdubio ſunt a fidelibus extra fines orbis
terre expellendi Item dicunt tenent firmiter et aſſerunt licet tacite et impli-
cite quod Religioſus ordo poſſit inſtitui ad opprimendum quoſlibet infi-
deles et ad eripiendum ipsorum dominia de manibus eorum tenent et firmiter
et etiam aſſerentes pro expreſſum eorum dictorum ad hoc eorum iſte ordo preterea
a Romano pontifice ut ipſorum verbis utamur principaliter et ſpecialiter ſit inſtitutus
ſeu confirmatus ut quoſlibet hoſtes crucis Christi invadere eosque cum potentia
opprimere et terras eorum ſeu dominia de manibus eorum eripere et in uſus
ſuos convertere pro augmento katholice fidei poſſit valeat et debeat Item
quod licitum fuit huic eorum ordini licet preterea omnes partes finitimas infidelium
invadere ac ipſorum infidelium bona poſſeſſiones terras et dominia de manibus
eorum eripere et in ſuos uſus convertere quas quidem aſſertiones huiuſmodi
ſuperdictas et nonnullas alias iſtis ſimiles dicunt tenent et aſſerunt
prout hec et alia clarius et latius continentur in ipſorum articulis et per eos
oblatis et productis in iudicio inſtituto coram Serenissimo Rege polonie tamquam
parte adverſa prout obtulerunt et produxerunt videlicet coram Serenissimo principe
domino S. Romanorum et hungarie Rege tamquam in eadem cauſa arbitro principali
et coram nobili viro domino B. de maczei de ungaria eiuſdem Romanorum regis
ſubarbitro et ſubſtituto de conſenſu ambarum partium predictarum electo et
aſſumpto ad quos articulos et ad producta acta quod zacticata in eadem

causa se refert procurator et pars memorata Itaque fuit et est verum publicum et notorium ut supra dictum est et nunc tenentur sunt et fuerunt publici et notorii heretici pro talibus qui tenendi vitandi et fugiendi

Item volentes dicti fratres publici et notorii heretici taliter comites per statutos per statuta que media aliena dominia istorum obtinere suadentes heresim heresim quod aliqualiter colorare utebantur et utuntur quibusdam litteris privilegiis sive bullis partem producendo easdem et eadem in iudicio supradicto prout produxerunt hec easdem litteras privilegia seu bullas heresim partem penitus contentibus falsis iniustis et iniquis taliter erraticibus ad proximos ac hereticos viam prebentibus ad homicidia et rapinas et ad alia multa mala plurimum scandalosa et pyratarum animo offensivis errore que continentibus non solum in iure sed in facto prout clare constat et constare potest ex earundem seu earum tenoribus ad quas et ad que vel saltem ad ipsarum ipsorum que privilegiorum licet vera transumpta in processu et in registro dicte cause contenta ad que se refert procurator et pars predicta Itaque fuit et est verum publicum et notorium Quecumque littere privilegia seu bulle videntur esse in duplici dicta due sive duo sub titulo Fredrici Imperatoris 2i et una sub titulo Ludowici Imperatoris 4i Similiter due sive duo sub titulis Romanorum pontificum videlicet Alexandri 4i et Clementis 4i que litteris privilegiis sive bullis supradictis et partem ultra omnes alias litteras privilegia seu bullas per eosdem fratres in prefato iudicio productas et producta magis dinitentur sua intencionem heresim continentes erronea iniusta et iniqua ac hereticam tamquam super fundamentis licet nullis ac nullius fabricatis fundare videntur prout fundaverunt atque fundant continens nullis et defectis partem per utrasque litteras privilegia sive bullas sive eorum qualibet et quolibet istas terras videlicet Lituanie Russie et Samagitie ipsis de iure debitis continens pertinaciter temerarie inique et iniuste cum non nisi contraria causa dictaverat pro aliquid alicuius veri dominium necnon etiam partem per Fredricum Imperatorem predictum donatas esse et fuisse eisdem istas terras per possessum et spectare videlicet Prussie Lituanie Curlandie Lettonie et Samagitie partium infidelium contentes necnon

etiam terram Russie scismaticorum sub specie paganorum ac etiam omnes
alias terras infidelium quascumque ipsi fratres cum suis banderijs vel vexillis
perquirere possent debellando. Que omnia etiam sunt erronee iniuste et inique
cum imperator huiusmodi donacionem premissarum facere non potuit tamquam rei non
sue nec aliqualiter consistentis in ipsius potestate, cum nichil dat qui
non habet. Et nichilominus est de prefatis terris donacionem sibi factam
a Romano pontifice supradicto qui in eisdem literis privilegijs sive bullis
omnes terras infidelium donare eis videbantur quascumque ipsi fratres
Adiuti conatibus suorum possent eripere de manibus paganorum
similiter premissarum licet est false erronee iniuste et inique cum neque papa
neque imperator salva iusticia etiam inter suos subditos rem unius
sive alienam non suam propriam potest dare alteri nisi causa evidens exigeret
pure publica utilitate concurrente et data recompensa iure nulli resistente
et dummodo vel est non data si hoc protervitas exigeret vel malicia delin-
quentis, quod fortius habet locum inter infideles eis actu non subditos
qui nec iure divino quolibet neque canonico vel civili sed dumtaxat
naturali licet perquisitis est divino sunt censendi. Nec de causa huiusmodi
legitima apparet in eisdem literis quibus est quod etiam de donacione premissarum in
eis apparet non per dictis quod literis privilegijs seu bullis sic conditiones
falsis et erroneis prout sunt. Cum non sit verisimile ymo sentire
impium et temerarium tantos mundi principes tam generales in iure
deliravisse qui fuerunt iurium conditores Romanum quod pontificem
omnia iura habens in scrinio sui pectoris. Aut ipsos intium fuisse
depravatos et insanos quod per huiusmodi literas sive privilegia prætensas
et prætensa dando sic licenciam rapiendi omnia aliena viam
aperire voluissent homicidijs et alijs multis malis. Atque sic
impie seminando huiusmodi errorem et plantare hanc heresim voluisset
non solum contra ius naturale sed contra divine legis precepta contra quam
veritatem evangelicam atque contra fidem katholicam et apostolicam
quod est dictos fratres impingentes istos non Romano pontifice et imperatoribus

supradictis eandem heresim esse temerarios ipsos et insanos dimissos
atque obnoxios crimine lese maiestatis ipsos quoque esse et fuisse auctores
huius heresis litterarum predictarum privilegiorum sive bullarum fictarum et fictorum
fabricatores iniquos et nigros falsitatis doctores. Et prout quod ipsos
esse et fuisse excommunicatos dupliciter et excommunicandos dupliciter quia non
solum tamquam falsarios sed etiam tamquam hereticos ac nove heresis
inventores dicit quod producendo dictas litteras eis quod utendo ut dixi
est publice et notorie prout utebantur et utuntur dicti fratres fuerunt
et sunt publici ~~falsarii~~ et notorii falsarii heretici et excommunicati
pro talibus quoque habendi iudicandi et tenendi

Item volentes dicti fratres heresiarche et falsarii non excommunicati
publici et notorii supradicti sub quadam religionis specie hanc suam
heresim palliare pretendebant et pretendunt eorum societatem sive sectam
esse religiosum ordinem per predictas litteras privilegia sive bullas ad
ampliandam fidem katholicam videlicet armis per miliciam a Romano pontifice fuisse
institutum et confirmatum prout hec asserunt in dictis suis articulis ad
quos se refert procurator predictus licet fratres asserunt temere et inique
cum non sit religiosus ordo sed secta erronea tota quoque gravissimis
dampnata erroribus ut in sequentibus apparebit continetur ipsa istorum
fratrum adinventa contra tales fautores non ad ampliandam fidem sed
ad querendum que sua sunt non que ihesu christi cum istum modum
ad fidem convertendi per arma bellica non christus docuit sed angelus
sathane christus autem docuit suos discipulos aliter dicens Euntes
in mundum universum predicate evangelium etc qui crediderit et baptizatus
fuerit salvus erit nusquam dixit qui non crediderit gladio feriatur
vel bona sibi temporalia auferantur. Volentes quoque dicti fratres in eorum
hanc sectam religionem aliquam simulare fratres hospitalis ierosolimitani
sancte marie de domo theutunicorum se nominant nominarunt et nominare
consueverunt licet ficte et false cum sit erat et fuit sive et absque
eo quod tale hospitale in rerum natura habeatur vel existat prout non habetur

nec est nec fuit saltem a tanto tempore et per tunc temporis de quo sit uel esse
possit hominum memoria Et licet olim in dicto opido [illegible] primitie tale
fuisse dicatur quod taliter appellabatur hoc nomine de quo dicti fratres dicunt
commisse et sui ordinis percussi sumpsisse initium hoc tunc omni hominum in presenti
tempore eorundem excedit memoriam pretendentes insuper huiusmodi fratres sub prefati
hospitalis vocabulo communis facto ac etiam sub quodam habitu regulari
licet simulato religionem quam non habent / quamque taliter simulando et fingendo
eorum iniquitas mentita est sibi cum sit erat et fuit sive et absque eo
quod ipsi vitam ducant ducant uel duxissent regularem in aliquo hospitali b.
religiosorum sive hospitalibus videlicet faciendo ibi professionem regularem
aut in aliquo alio loco huiusmodi hospitali subiecto pro religiosis que ac
pro religione huiusmodi deputato prout non ducunt nec in eo uel in eis professionem
faciunt regularem / nec fecerunt uel duxerunt aut aliquo facere uel
ducere consueuerunt / etiam a tanto tempore cuius initii memoria hominum non
existit ut videlicet sua vita aut professione huiusmodi regulari essent uel dici possent
tales quales se esse pretendunt scilicet fratres hospitalis memorati Itaque
fuit et est verum publicum et notorium / Dic quod faciendo ut dictum est publice
et notorie prout faciunt et fecerunt sua cupiditate seducti sunt erant
et fuerunt simulatores et ipocrite publici et notorii pro talibus que
habendi tenendi et censendi iudicandi

iij. Item volentes dicti fratres simulatores et ipocrite publici et notorii realiter
ostendere prout sunt tamquam falsi prophete sub prefato religiositatis habitu
velud in vestimentis ouium apparere ut sic rapacitate lupina intrinsecus
palliata possent crudelius in homines deseuire prout deseuiunt seuierunt
et seuire taliter consueuerunt in fideles licet infideles quos deus contulit
[illegible] nostram nobis principes et primos / bellis scilicet fortissimis eos
impugnando turbando molestando opprimendo eorumque possessiones et
bona rapiendo et ipsa taliter vsurpando prout impugnabant turbabant
molestabant et etiam opprimebant rapiebant que et etc vsurpabant
licet temerarie iniuste et inique / iuris que naturale et societatis humane
terminos infringendo communis contra dilectionem proximi et contra precepta

decalogi in subversionem evangelii et fidei orthodoxe ac eciam contra leges
tam humanas quam divinas veniunt faciendo itaque fuit et est verum
publicum et notorium dicit quod faciendo ut dictum est publica et notoria prout
faciunt et fecerunt sunt erant et fuerunt falsi prophete et heretici nec non persecu-
tores christiane fidei publici et notorii pro talibus quod habendi tenendi iudicandi
et eciam reputandi iuxta salvatoris dictum in evangelio attendite
vobis a falsis prophetis qui ad vos veniunt in vestimentis ovium intrinsecus
autem sunt lupi rapaces etc.

b. Item quod predicti fratres falsi prophete et heretici ac persecutores christiane fidei
publici et notorii existunt a tanto tempore cuius inicii memoriam non
non existit et a tempore date litterarum privilegiorum et bullarum predictarum et
predictorum preceptorum et pretensorum et ante et post totum tempus annis singulis
vel quasi non inferius opprimendo fuerunt et nunc sunt quando
in ipsis est sive eorum secta et societas huiusmodi in usu petita et consuetudine
cum validis exercitibus armatorum invadendi impugnandi turbandi mo-
lestandi et eciam opprimendi predictos infideles eorumque possessiones et
dominia rapiendi ac eciam usurpandi itaque fuit et est verum publicum
et notorium dicit quod faciendo publice et notorie prout faciunt et
fecerunt sunt et fuerunt non solum heretici sed antiquate heresis nutritores
publici et notorii pro talibus quod tenendi et habendi

Item non solum heretici et antiquate heresis nutritores publici et notorii
existunt predicti prout sunt sed eciam dictas litteras privilegia sive bullas pretensas
et pretensa defensando defensavi quod faciendo prout faciunt et fecerunt
hiis eisdem litteris privilegiis sive bullis falsis penitus erroneis et
erroneis criminibus et in fide ut supra dictum est nec non super bonis
et dominiis per eosdem fratres sic erronee acquisitis vel aliis adhuc acquiren-
dis cum serenissimo rege polonie vel cum aliis contendendo litigando
resistendo dictas litteras privilegia sive alios supradictos iudicio
ut dictum est producendo aut pro occasione istorum defendendo defensavi quod

faciendo prout faciunt et fecerunt publice et notorie quamuis pertinaciter temere
varie inique et iniuste prout de hiis omnibus constat et constabit per ea
actis et actitatis dicte cause adque se refert predictus procurator sunt et fuerunt
publici et notorij notorie quod heretici pertinaces pro talibus quod habendi tenendi
et esse reputandi necnon iuxta doctrinam euangelicam tanquam ficus fatua et
arbor arida que nescit bonos fructus facere excidendi et delendi
vij Item quod dicti fratres heretici notorij et notorie tales pertinaces durissimis cordibus
nimium indurati ac etiam obstinati eandem suam heresim summis cona-
tibus prosequentes quasi ex quadam lege siue regula annis singu-
lis bis in anno congregatis validis exercitibus armatorum temporibus eis
ad hoc negocium magis aptis et accommodis videlicet de mensibus febru-
arij in hyeme et iulij in estate inuadebant partes tunc infidelium
nunc vero gratia diuina cooperante factas fidelium nunc istas nunc alias
excepto quod quandoque propter inundaciones aquarum vel propter alia viarum impedimenta
ad easdem partes se cum dictis exercitibus transferre non poterant
eosdem partium infideles etiam pacificos et mansuetos nec christifidelibus
in aliquo molestos excepto quod tales per dictos fratres prouocati
irritati et vexati quandoque christianos vicinos vice versa turbauerunt necnon
etiam ipsorum tunc infidelium terras possessiones et dominia expugnando
inuadendo bellando molestando et tam ipsorum familias quam alia
bona per se rapiendo incendia homicidia et alia multa mala
faciendo et etiam perpetrando licet iniuriose temerarie iniuste crudeliter
et inique quamuis etiam quandoque non solum bis in anno predicta faciebant
sed tociens quociens eisdem fratribus placuit vel eis videbatur
quas quidem inuasiones seu vices inuadendi huiusmodi predictas in suo
sermone vulgari Reysas vocant Et quod fuit et est per ipsos hoc
adeo in vsum practicam et consuetudinem deductum practicatumque
consuetum quod a multis christifidelibus non solum licitum sed pium reli-
giosum et meritorium credebatur quamuis erat et est impium
erroneum temerarium illicitum hereticum et iniustum Itaque fuit et est

hoc publicum et notorium

viij Item quod predicti fratres heretici pertinaces ac etiam in suo errore indurati existentes de malo in peius declinantes dei omnipotentis ac ipsius genitricis semper virginis gloriose reverentia postposita et contempta in precipuis et maioribus eiusdem sancte Marie festivitatibus videlicet in die assumptionis et in die purificationis temporum et mensium predictorum suas huiusmodi invasiones vicos seu reysas predictas faciunt et fecerunt ac contra et regulariter facere consueverunt licet vilipendendo constitutiones ecclesiasticas ac consuetudinis catholice generalis cum in diebus talibus et aliis festivis pugnandum non est etiam si bellum esset aliud inceptum nisi ad hoc impelleret necessitas importuna vel etiam intempestiva Itaque fuit et est hoc publicum et notorium

Item quod dicti fratres hac ipsa sua perversitate heretica depravati volentes quasi per mendicata suffragia sue cupiditatis propositum facilius adimplere multas pecunias plurimos xpianos multosque milites et gentes armigeras xpianas sibi in auxilium attraxerunt ac etiam conduxerunt prout attrahunt et conducunt ac etiam attrahere et conducere consueverunt licet dolose et mendaciter et inique ipsos videlicet sub prefata specie pietatis scilicet quasi pro ampliandia fide katholica realiter seducentes seductos quoque taliter et deceptos errore sue heresis huiusmodi veluti quodam toxico pestifero dampnabiliter infecerunt et inficiunt ita quod de diversis partibus xpianis diversi status homines eodem errore taliter seducti decepti pariter et infecti causa militie annis singulis in magna multitudine ipsis fratribus in auxilium concurrebant et concurrunt ac concurrere et affluere consueverunt maxime temporibus et mensibus supradictis reysas predictas contra huiusmodi infideles cum eisdem fratribus faciendo eosdemque infideles et eorum terras et dominia taliter invadendo impugnando turbando molestando et alia supradicta faciendo quamvis erronee ac pie temerarie et iniuste eo excepto quod a sex annis citra propter predictas reysas huiusmodi contra infideles dumtaxat facere obmiserunt Itaque fuit et est hoc publicum et notorium fuit quoque dominum tenendum credendum et

reputatur dicitur tenetur creditur et reputatur palam publice et notorie
fuit quod et est publica vox et fama

R Item quod taliter impugnando invadendo predictos infideles et ipsorum terras et dominia
bellis quod huiusmodi insistendo licet crudelibus iniuriosis temerariis et iniustis
adiuti quod dictis exercitibus armatorum bellatorum ac potencia predictorum fidelium
predictorum plures terras notabiles et magna terrarum dominia successivis temporibus
a dictis infidelibus evicerunt et de ipsorum potestate extraxerunt quamvis debite
iniuriose violenter et iniuste scilicet prussiam Curlandiam lettoniam magnam
quod ac notabilem partem in terra Samagittarum necnon et alias terras et
dominia sic evictas et extractas vel evicta et extracta quas vel que
de presenti obtinent in sua potestate sive occupant licet minus iuste debite
et inique in animarum suarum magnum periculum ac in ipsorum huiusmodi iniuriam
passorum eis quod legittime succedencium grande preiudicium et gravamen
dicitque fuit et est verum publicum et notorium

xi. Item quod licet verum de iure consistit quod quilibet regularis profitens alicuius
hospitalis monasterii vel alicuius loci religiosi huiusmodi cuiuscumque
observanciam regularem sive vitam communem sive professionis atque voti
solempnis huiusmodi sive in communi sive in singulari non valent habere
aliquid dominium quorumcumque possessionum sive rerum prout non valent /
de bonis ipsorum hospitalium monasteriorum vel locorum pia devocione
fidelium pro religiosis personis fundatorum in quibus talem
professionem faciunt vel fecerunt vivere debeant prout debent aut
aliis de elemosinis fidelium nec ultra aliquid dominium sive in
communi sive in particulari sibi penitus usurpare licet quod dicta bona sive
dominia possideant prout nomine suo nec sue communitatis nomine sed nomine
huiusmodi hospitalis monasterii sive loci tamquam procuratores ipsius legittimi
dispensatores quod sive administratores non domini et quod hoc per eosdem
regulares sic professos acquiritur non sibi nec eorum ordini sed
acquiritur huiusmodi hospitali monasterio sive loco hiis de iure veris
existentibus prout vera sunt fratres tamen memorati agentes
ordinis prepostero videntur se habere ad predicta penitus per contrarium

Et licz ad palliandam iniquitatem sue heresis professiones regularium
sacre videantur ut sic tam nos quam ceteri heresim et vestem ac eciam
professione regulari religiose simulata contra ipsorum venenum perniciose
pravitatis sue heresis effundunt in alios et facilius subministrent sicut
multipliciter effuderunt et subministraverunt ut notum est et clarius
infra apparebit Non tamen hiidem fratres in aliquo hospitali sive loco
alio religioso alicui dedito vel eciam deputato quod vel pro religiosis
permittit fundato eorum suam professionem faciunt vel fecerunt sicut nec facere
consueverunt ut vz ratione huiusmodi professionis regularium veri religiosi aliqualiter
possent dici vel eciam reputari sed cum fecerunt et faciunt contra suis castris
et conventibus sive locis aliis in quibus moram traxerunt morari
que consueverunt licz eciam in oratoriis castrorum quorundam et locorum eorum
Eorumque quidem quedam castra sive loca huiusmodi dicti fratres taliter tenendo
et eciam possidendo iuxta dominum et formam ac adfinem et effectum in
corpore capitularis kis que sive privilegiis predictorum super dictis contentis vz
quod pugnando cum infidelibus bona ipsorum infidelium sibi optineant
et ad suos usus convertant prout sic tenent et possident possidebant
que et tenebant ac possidere et tenere consueverunt Non religionis causa
nec pro religione aliqua aut utilitate publica sed sui ipsius gratia
et suo nomine ac ad usus suos proprios et privatos tenent et possident
tenebant que et eciam possidebant ac possidere consueverunt Dicti que
conventus ipsorum castra sive loca non religiosa sive religiosi
sed ~~privata~~ privata non publica sed privata ideo dici debeant et eciam
reputari quorum non dicitur aliquod esse verorum dominium nec eis aliquid
acquiri potest potuit sicut nec acquiritur nec ipsorum nomine aliquid
possideri prout nec possidetur Sunt que dicti fratres sub eorum professione
predicta et cum ipsa licz taliter simulata tenendo possessiones et verorum dominia
suo nomine sive sui ordinis predictorum predicti et preteriti prout tenent ut notum
est dicte sue professioni dampnabiliter preiudicant et tamquam proprietarii sunt
censendi non solum in conventu et in genere sed eciam quilibet eorum de per se

cum eadem sit ibi totius et partis Quequidem ut dicitur fuit et est
verum publicum et notorium sit quod fuit dictum tentum et reputatum dici teneri
et reputari palam publice et notorie

xij Item quamvis contra fidelitatem sine dubio existere videatur deo sua vota
non reddere et premissa non tenere quam fidelitatem tenetur homo deo tamquam vero
domino quam vere dominio/ dicti tamen fratres post et contra huiusmodi vota
ipsa et premissa deo facta possessiones et temporalitates diversa sine sunt
vel dicuntur eisdem donata ab aliis vel donatae licet per errorem tamen omnibus
talibus donatis non teneat neque tenet / cum ipsi corpus suum incapacitate
tamen ipsi errore donationem sine predicta bella quamvis iniqua et iniusta
ac per rapinas predas sine alio quomodo eisdem fratribus talia qualia
acquisita vel acquisitae existunt hic inde ipse et suo nomine ac sui ipsius
generis sine sui ordinis supradicti et predicti dampnabiliter usurpantes tenent
et possident possidebant quod et tenebant ac tenent et possident quamvis
licet facere non debeant prout non debet neque decuit prout ipsi eorum
suum professionem regularem predictam et qualem fecerunt et solempniter
emiserunt faciunt quod et emittunt ac facere et emittere consueverunt quociens
et quandocumque aliquis eorum de novo assumitur ad predictum eorum prefatum ordinem
sine fratrum tamquam prelatum promittunt et voverunt solempniter videlicet in paupertate
castitate et obediencia velle vivere et velle tamen servare velle se teneri
quemadmodum et quilibet alii professi regulares in suis professionibus sic
facere consueverunt Sic quod dicti fratres inter adimplent illud quod scribitur
ecclesiastes v c Si quid vovisti deo ne moreris reddere displicet enim ei infidelis
et stulta promissio Non solum sunt deo omnipotenti infideles infidelitate
fidei plane contraria que specialiter heresis nuncupatur de qua dictum est
sed prout est infidelitas fidelitati morali opponitur et repugnat Sic
quod est faciendo ut dictum est cultum deo debitum et in professione premissa
solempniter iniustitie mammone et diviciis conferendo tamquam idolatrie
exhibent et impendunt ac sic per religionem idolatriam prudentie simulatam
et ypocrisim loco fidei exprimunt heresim horribilem per fidelitate deo
debita infidelitatis vicium et contemptum ac alia multa mala et
enormia que sequuntur dicti fratres tamquam sectarii et multorum priorum
sectatores sunt amplectuntur/ atque colunt quamvis tacite amplecti

quod et colere consueuerit Itaque ut dictum est fuit et est verum publicum et notorium

Item quod ipsi dicti fratres theutonici professi deo voueant solempniter prout vouere
paupertatem velle se tenere cui repugnat hic verum dominium et non subiectionem
et obedienciam de manibus posita aliorum cui repugnat velle principari
aut dominari super alios Nichilominus tamen dicti fratres tanquam contra suam
et professa ac infideles filii non solum tenent sed etiam tenuerunt possessiones
et terrarum dominia ~~degentes~~ degentes et recedentes a paupertate deo sic
promissa solempniter sed etiam principantes et dominantes in subditis terrarum et
dominiorum predictorum et predictarum quas terras sive dominia occupare nisi supradicto
principatumque huiusmodi et dominium ipsum contra corpora subditorum sibi suo non
vsurparunt et vsurpant licet per tirannidem nequiter et iniuste ac contra
huiusmodi votum proprium Et licet etiam monetam cudere propriam non debeant
prout non debent neque deperire prout propter incapacitatem eorundem Non
obstantibus privilegiis sive concessionibus vel indultis quibuscumque
supradictis licet sit atque nullius Nichilominus tamen ipsi fratres se princi-
pes rei publice ac dominos aliorum theutonici facientes prout faciunt dictam
monetam suo nomine cudunt et cuderunt cudique faciunt et fecerunt
Dicitque subiectionem et obedienciam huiusmodi quam deo promiserunt re et ope-
mentientes facto sive promissioni contrario aliis dominantes ac etiam principaliter
licet non sine grandi blasphemia ipsorum fratrum nec non in genere gene-
ralium tractorum ac in ipsorum subditorum tyrannica oppressionem Itaque fuit
et est verum publicum et notorium

Item quod postquam huiusmodi prussiam predictam predictam pervenit ab infidelibus
eruerunt et de ipsorum potestate taliter extraxerunt, exterminatis ibidem nota-
bilioribus potencioribus pocioribusque hominibus dicte terre prout
exterminaverunt alios videlicet occidendo decapitando alios sub-
mergendo alios aliter mori faciendo et alios de ipsorum possessionibus
et dominiis ac de ipsa terra imperpetuum exilium realiter expellendo
Castra villas et opida et alias possessiones ipsorum quascumque ecclesiasque
et construxit habere voluerunt propter receperunt et occupauerunt.

occupatas quas et receptas sive occupata et recepta tenuerunt
et nunc tenent contra ius violenter iniuste temerarie et inique in magnum
aliarum suarum periculum ac in ipsorum huiusmodi civitatum passorum vel heredum
eorundem grande preiudicium et gravamen licet eadem et similia fecerint
in aliis terris et dominiis quibuscumque vel quecumque hec non ab ipsis
infidelibus extraxerunt sive habuerint sicut quod faciunt et fecerunt ac facere
consueverunt Itaque fuit et est verum publicum et notorium.

xv. Item quod occupatis dictis possessionibus bonis et diviciis per se taliter usurpatis
finantes quas decem terram oppidis castris ac aliis fortaliciis et
munitionibus prout finaverunt et ex munierunt gentem Prutenorum aliam
liberam variis et gravissimis oneribus et angariis oppresserunt
et opprimunt nec non opprimere consueverunt compellendo ipsos Prutenos
ad diversa opera servilia ex quibus multumque onerosa eisdem fratribus
dependenda videlicet iam ad edificandum municiones muros grandissimis
castraque fortissima iam ad fodienda fossata magna iam ad silvas
inevitabiles complanandas contendas nunc ista nunc alia et non solum talia
sed etiam ad reysas potentias faciendas contra infideles cum eisdem fratribus
totiens quotiens ipsas faciunt oportet eos sequi ex relictis ipsorum
domibus uxoribus et pueris propriis ex suis expensis propriis ac ex
quibus ad alia servilia et crudelia extenda quod est dictu Sic quod dicta
gens Prutenica que sue gentilitatis tempore erat libera nunc autem ex
post susceptionem sacri baptismatis tante servitutis iugo tenetur est subacta
et subiecta quod vix gens huic similis in orbe terrarum adeo angustiata
et oppressa posset reperiri quod non est dubium in grave iniuriam cedere
nec non contemptum magnum quam preiudicium fidei ac ex religionis Christiane
licet ex eadem et similia faciunt et fecerunt aliarum terrarum hominibus
quas hoc modo ab infidelibus habuerunt Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xvj. Item volentes dicti fratres reputari optime fidei zelatores dominice legis
et immaculatarum ac notorii heretici contendentes et ut suas reysas potentias et
bella huiusmodi cum infidelibus gerere propter augmentationem katholice fidei
ab hominibus aliis credantur nonnullos Prutenos utriusque sexus [illegible]
terrarum potestatum homines alios quos huic sue servituti inseparabili

predicta subiecerunt baptizaverunt baptizarique fecerunt quibus simulate
per vim et tirannica oppressione indebite crudeliter et iniuste ac contra
prohibicionem Concilii generalis Tolletani precipientis neminem ad credendum
vim inferre ut integra fiat forma iusticie. Sicut enim homo
proprii arbitrii voluntate sponte obediens periit, sic vocante gracia dei
non vi sed libera voluntate proprie mentis conversione quisque salvatur. Ipsos que
sic baptizatos in fide christiana minime instruxerunt prout non instruunt
nec instrui faciunt cum ipsi soli vel fratres regentes sunt idiote
litterarum expertes simbolum vix scientes penitus et ignari. Sicque illi
baptizati in fide et in moribus omnino non instructi, vivunt more
paganico vel quasi prout vivere consueverunt tamquam fidem christianam
non habentes constat que fuit et est Rex publicum et notorium

Isti videntes dicti fratres sua cupiditate heretica excecati quod ex tali
frequentia christifidelium et concursu ad eos supradictos multa eis lucra
accrescerent et comoda proveniebant cupientes nova quadam arte
licet subdola vana et iniqua huiusmodi hospites ad se per militiam
confluentes forcius sibi allicere cum eis ad hoc apud se statutis temporibus
proclamabant et proclamari faciebant ad certum tempus quod eis propria
huiusmodi facienda aptius videbatur, mensam honoris sic vocatam
et vulgari theutunico ere tische pro advenientibus ad eos se fac-
turos missis super hoc quibusque suis litteris Regibus et principibus ac
aliis dominis et personis magni status christianis. Cum quidem mense
honoris taliter appellate licet predictorum fratrum vanitate adveniente mos erat
et est talis quod prandio per aliquos personis et hospitibus huiusmodi puta per x
vel per xii vel in alio pauco numero personis fratres solempniter preparato
dumtaxat ille persone ex militibus electe per araldos ibidem presentes ad
predictam mensam locabantur que persone testimonio eorundem araldorum
plures mundi partes causa milicie peragrarunt et in pluribus
Regnis et aliis partibus visi sunt per araldos et cetera ex dictis
militibus et personis omnibus aliis in hoc precellere videbatur

2m illud etc ordine loca eis distribuebant circa eorum mensam et dabant
Illique sic locati ad magnum honorem sibi reputabant prout etc ab aliis
erat solitum reputari Et quod ideo ad consequendum premissum honorem
cum magna multitudine diversi status militia de diversis mundi partibus
Supplanis de quibus quidem aliqui ut a nonnullis asseritur vendicis domi
possessionibus propriis et quidam in pecuniis obligatis ad prussiam et ad dictos
fratres pro militia confluebant ubi et apud quos fratres quidem per menses
et per menses exspectando dictas Reysas et suas pecunias apud eos
expendendo magnos pecuniarum thezauros ibidem dimittebant Sicque
dicti fratres hac ipsorum callida astucia et talliter astuta aurum et
argentum ab eis tunc extorquebant // plerumque etc sub velamine honestatis
vel propter personas intermedias eisdem pro pecuniis victualia ministrando
Itaque fuit et est verum publicum et notorium
xlviij. Et postquam iam prussiam Curlandiam et Lettoniam tunc habuissent
quietam ad optinendum aliorum alia quod dum sue cupidinis insaciabili
voragine nimium aspirantes acies suas hinc inde et ceteris bellatorum
adversus partes alias converterunt rapacitate quod lupina hinc inde licet sit
fratrem eis quod ipsa invadebant et etc impugnabant molestabant et turbabant
ab una parte Samagittas ab alia parte Lituanos et ex parte alia
Rutenos scismaticos sub specie et colore paganorum ac ipsorum terras et
quidem ad dictas quod eorum terras et contra ipsas iam ad unam earum iam
ad plures iam ad istam iam ad aliam suas hinc inde reysas solitas faciendo
ibique vastando cremando rapiendo et etc destruendo dictas terras
omnibus singulis vel quasi ut supra dictum est etc a tanto tempore et per tempus
cuius initii hominum memoria non existit usque ad tempus conflictus
infrascripti vel quasi multa et diversa homicidia opidorum villarum
castrorum et habitacionum diversarum incendia adulteria stupra Rapinas
quod tam hominum utriusque sexus quam etc rerum aliarum quasi innumeras
cedes et strages plurimas preliorum bella cum dictis tunc infidelibus crudelia
sepius committendo et prius temeritate impie et iniuste et inique

ac alia scelera nephanda plurima in predictis terris fecerunt ac nequiter
patraverunt Verum quod faciebant et fecerunt ac facere consueverunt Verum quod
fuit et est verum publicum et notorium Itaque fuit dictum tentum et reputatum
dicitur tenetur et reputatur palam publice et notorie

Item quod ultra expugnacionem predictorum samagitarum partem notabilem terre ipsorum
confinatam cum terra prussie medio fluvio Memela vulgariter appellato
de corpore eiusdem potestatis contraxerunt prout hec in specificatis suis articulis fatentur
per confessionem licet eciam evidencia rei que sufficit et hec facit optimum testimonium
ad quos articulos se refert instigator et promotor officii prelibati
Asserentes ibidem in primo articulo dicti fratres istis verbis vel similibus hec fuisse et
esse publicum manifestum et notorium quod dictus eorum ordo partem circa districtum
in terra Samagitarum confinem in quo situm est castrum dictum Welona cum
aliis terris circumiacentibus infra et supra ab eisdem infidelibus expugnavit
duo castra per eosdem infideles ibidem successive constructa ut eorum verbis
utamur sub magnis sumptibus et laboribus et non modica christianorum sanguinis
effusione expugnando et funditus devastando Licet ibi verum quod in eadem
terra et in ipsius dicta parte sic contracta et abstracta tenuerunt ipse
et eciam occupavit insuper Castrum Memela vulgariter nuncupatum ac bona
alia possessiones que dominatus et nunc tenet et occupat contra violenter
temerarie inique et iniuste in periculum salutis animarum suarum ac in grave
preiudicium et gravamen tam comitatus dictorum Samagittarum in generali
quorum eciam in ipsis scilicet vim passorum vel heredum suorum Itaque fuit
et est verum publicum et notorium

Item videntes tandem dicti fratres qui magno studio et conamine et
a multo tempore ut dictum est de potestate lituanorum terram lituanie predictam
contrahere satagebant quod serenissimus princeps dominus Wladislaus Rex polonie
modernus cum suo fratre domino Allexandro alias Vitoldo magno duce
eiusdem lituanie fuisset iam fidem christianam per sacri baptismi susceptionem
et quod eciam eorundem principum conspectu tota multitudo gencium in

eandem lituania susciperet et suscipere tunc debuerat bap^s sacramentum
Cuius causa eorundem fratrum pretexta et procurata ad acquirendum dominium lituanie
sic cessauit Nichilominus non obstantibus predictis scilicet quod dicti lituani fidem
iam susceperant baptizatique fuerant vel saltem iam baptizabantur successiue
Intendentes adhuc ad dominium lituanie optinendum per eos habere vigore
donacionum apostolicarum et eciam imperialium ac litterarum predictarum et consimilium
prout pretendebant ut ex eorum articulis colligitur supra scriptis dictis et positis
ad quos se refert instigator predictus Cupientes quod prefatos principes
et eorum populos in dicta lituania bellorum et guerrarum turbinibus continuis
fatigare ut sic debiliti molestati et eciam fatigati cogerentur eandem lituaniam
ipsorum subicere potestati exercitibus maioribus plus solito congregatis vel
quod intrabant ad vastandum dominium lituanie Ubique ferocitate et atrocitate
maiori plurimis solita occidebant et necabant miserabiliter senes
et iuuenes et maiores audito dictos neophitos viros et alios
muliebri sexui non parcentes cremabant eorum nouellas ecclesias unacum
villas opida castra et alia ipsorum habitacula res quoque ipsorum et bona
mobilia quecumque et quascumque inuenire poterant pro suo libito necnon eciam homines
utriusque sexus et familias abinde ad prussiam et adliuoniam ac ad
alia eorum loca apportabant multaque alia enormia et abhominabilia
mala faciebant et fecerunt prout eciam sic facere ut dominum est consueuerunt
quod non est dubium cedebat destructionem fidei ac in vituperium nominis christiani
itaque fuit et est verum publicum et notorium fuit quod et est publica vox et fama
XXI Item quod dictis principibus et eorum populis antedictis iam conuertentibus
christianis volentes coartare in eisdem dicti fratres prius eorum terras ex-
occupandas nouellam fidem et noviter tunc plantatam et sua crudelitate
heretica extinguere quantum in eis fuit decem annorum spacio vel circa annis
singulis ad minus bis in anno more eorum solito cum validis exercitibus
armatorum et in maxima potencia peragrando dominium lituanie in longum
et in latum et per modum crucis prout eis placuit affligebant dictos
neophitos maximis dampnis incendiis cedibus et guerris
grauissimis plus multo quam ante cum fuissent infideles sacerdotes abeis

propugnando de terra et ecclesias eorum novellas quocienscumque reedi-
ficate fuerunt in predictis annis tocies comburendo quod non est dubium
in grave preiudicium et contemptum vigere fidei christiane Sic quod fuit et est verum publicum
et notorium fuitque et est publica vox et fama

Item quod vastantes terram dictam christianam et prefatos neophitos sic
crudeliter persequentes obsiderunt quod cum maxima potentia exercitus
bellatorum quam colligere poterant prefato Rege cum suis fratribus et
multis aliis pluribus potentibus dicte terre iam tunc existentibus christianis
Castrum et oppidum ibidem notabiliter vilna nuncupatum quod in se
tria castra continet videlicet inferius medium et superius / in quo inferiori
tunc felicis memorie dominus Kazimirus prefati Regis frater vir katholicus
et bonus christianus fugiens rabiem et insultus dictorum fratrum cum
multis aliis nobilibus et notabilioribus dicte terre se clauserat et
recollegerat Ibique dicto Castro inferiori per dictos fratres taliter qualiter
aquisito et recepto licet cum magna strage hinc inde occisorum / eodem
principe captivato et educto extra ad eorundem fratrum tentoria sive
castra ubi stabant eorum exercitus dicti fratres sua crudelitate hereditaria
sevientes absque aliqua miseratione humana prefatum principem fere
fecerunt ibidem in publico miserabiliter plecti capite et de hoc adhuc
non contenti sed de sua malicia gaudentes eius quod caput sic a corpore
depositum et abscisum fecerunt ignominiose portari in una lancea publice
per suos exercitus omnibus non sine magno vilipendio fidei religionis que
christiane Itaque fuit et est verum publicum et notorium fuitque et est publica
vox et fama

Item non valentes sic proficere in aquisicione dicte terre tanto conamine
cum tanta potencia videlicet cum maiori quam habere poterant et tanto
tempore laborantes / non valens quod arbor bona mala fructus bonos
facere sed labruscas / nichilominus pretendentes omnibus dolose iniuste
subdole et inique se vigore donacionum apostolicarum et imperialium
ac eorum litterarum predictarum et pretensarum ius habere ad dictam lituaniam
a dictis principibus repetendam ut dictum est Cupientesque saltem
hoc colore ab eis terram Samagittarum predictam obtinere que terra

eisdem fratribus et vicina scilicet inter livoniam prussiam et lituaniam
situata et qua habita facilius postea lituaniam habere potuissent
quadam subtilitate licet dolosa et iniqua induxerunt regem et
ducem predictos ad donandum eis dictam terram videlicet in vim recompense
predicti ipsorum juris sic pretensi prout asserunt in suis articulis preterea
suppositis ad quos se etiam refert instigator et promotor officii prelibati
qui principes memorati pacem aliter ab eisdem fratribus habere non valentes
volentes sibi et suis subditis pacem perpetuam ab eis taliter procurare
taliter qualiter donaverunt eisdem fratribus contra jus donare nunc potuerunt
tum racione incapacitatis eorundem fratrum tum racione donacionis in [illegible]
facta per eosdem fratres taliter deceptorum qui se religiosos esse simulabant
cum essent heretici, nec est verisimile immo temerarium presumere dictos
principes eandem heresim voluisse sic nutrire, tum etiam racione incolarum
et inhabitancium dicte terre quos istud tangebat negocium qui
inviti admiserunt dictos fratres et compulsi licet hoc jure et forma justicie
esse non debuit Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xxxiiij Item quod dudum cum dicti fratres in aliquo certo numero eandem terram
Samagittie ingenuis sic intrassent ibique moram aliquamdiu traxissent
prout traxerunt sive morabantur querentes que sua sunt non que
Jhesu Christi scilicet castra et fortalicia sibi facientes homines quoque dicte
terre insolitis aggravantes laboribus privantes libertatibus atque bonis
et diversis afficientes honeribus committentes etiam enormia videlicet stupra
et alia prout aggravabant privabant ac etiam committebant, dicti Sama-
gite talia dampna honera et scandala sustinere non valentes eiecerunt
ipsos de eadem terra sua propria et realiter expulerunt Itaque fuit et est
verum publicum et notorium

xxxv Item quod hiidem fratres in reprobum sensum dati et ad maleficia avidi
pacem cum hominibus non solum infidelibus sed etiam cum fidelibus Christianis
habere non valentes nec volentes postquam ut premittitur propter eorum maleficia de terra
Samagittarum predicta expulsi fuissent fingentes licet false non propter
eorum facinora eis talia evenisse sed quod a prefato Rege polonie committente
vel etiam annuente Et intrantes regnum polonie hostiliter cum magna
potencia exercituum armatorum eodem Rege in remotis partibus dicti Regni

tunc agente et penitus ignizato horribiliter vastaverunt ipsum
Regnum contra tunc perpetue pacis federa non solum supradicta sed eciam
que dudum inter olim Kazimirum Regem tunc et regnum polonie
parte ex una et inter dictos fratres ex alia fuerunt solempniter facta
et eciam roborata Primum quia in ducatu dobrinensi Regis et Regni
predictorum videlicet Anno domini M° CCC de mense Augusti et quod est
detestabilius ipso die assumpcionis sancte marie virginis gloriose multas
rapinas sacrilegia incendia homicidia et alia mala plurima civitates
villas et opida cremando vastando spoliando patraverunt et fecerunt
licet nequiter temerarie et iniuste in dei offensam non modicam grave
quoque oppressionem christifidelium ac scandalum plurimorum Itaque fuit et est
verum publicum et notorium

probatur Item quod eodem tempore in ducatu predicto opidum capitale dobrin vulgariter
nuncupatum vastaverunt et vastando Castro in eodem opido atrocissime
expugnato virgines in eodem castro repertas stupraverunt stuprarique fecerunt
et quendam militem Stanislaum ibidem captivato et extra castrum predictum
educto ferocissime capite truncaverunt pluresque alios ibidem captivatos
quantum in eis erant similiter decollassent nisi corum proprii stipendarii
ut dicitur restitissent predictum quoque castrum ignis voragine redigentes
in cineres totaliter deleverunt Sicque fuit et est verum publicum et notorium

probatur Item quod eodem tempore castrum quoddam aliud castrum in eodem ducatu Slotoria
nuncupatum expugnantes muros destruxerunt et ad terram prostraverunt et piccis
totaliter destruxerunt lapides quoque et lateres ad propria domina deportaverunt et
deportari fecerunt Tercium vero Castrum in vulgari polonico Bobrownikij
in theutonico vero Bebirn vulgariter appellatum similiter expugnantes
soli se ibi admorandum et ad manutenendum eandem terram sive ducatum
redimere in quo castro aliqui ex eisdem fratribus ex tunc morantes
continue eundem ducatum duorum annorum spacio vel quasi et usque ad
tempus conflictus de quo inferius dicitur tenuerunt sub sua potestate continuis
diuturnisque violenter et iniuste non solum in grave dampnum dicti Regis
sed eciam in grande preiudicium tocius Regni polonie periculum et offensam

Itaque fuit et est verum publicum et notorium fuit quod et est publica vox et fama

xxviii Item quod ipsi fratres in sua malicia furentes et prefatum ducatum sic vastum
non solum in bona ecclesiarum manus tetenderunt sacrilegas ea diripiendo
cremando et funditus destruendo sed etiam in ipsas ecclesias et personas
ecclesiasticas videlicet ecclesias in villis et opidis infrascriptis effringendo libris
calicibus ornamentis necnon rebus aliis ecclesie preciosis depositis ecclesie in
aliquibus ecclesiarum sacramentis ad terram proiectis ipsas nephariae spoliarunt
spoliando ecclesias nonnullas ecclesiarum prophanarunt et ecclesias combusserunt
non sine gravi vilipendio et contemptu religionis christianae scilicet in
antiquo Rypyn In Ozale In Brosze In Sadlowo. In Gorzno
In Szczyn In Robitze In Jastrzambe In Osseck In Nowogrod
villis et opidis sic vulgariter nuncupatis et quam nonnullis aliis terre
dicte plocensis quam ecclesie Wladislaviensis Quod quod fuit et est verum publicum
et notorium fuit quod et est publica vox et fama

xxix Item quod omni reverencia et timore dei postpositis et contemptis in prefato
opido dicto Gorzno plocensis diocesis Reverendum parochialis ecclesie presbiterum
et virum religiosum ibidem in sua cella letaliter vulneraverunt et plagis
mortalibus sibi impositis semivivum reliquerunt qui tandem die sequenti tamquam
vulneratus et afflictus expiravit et non solum istum sed plures
alios presbiteros et alios clericos atrociter percusserunt vulneraverunt occiderunt
et crudeliter tractaverunt non sine gravi contemptu status ecclesiastici
et ordinis clericalis Quod quod fuit et est verum publicum et notorium

xxx Item volentes ecclesie dei fratres multorum malorum patratores in ecclesiam
plocensem et domus episcopi crudelius desevire predictum opidum dictum Gorzno
ad mensam episcopalem pertinens ad mensam episcopalem eiusdem episcopi necnon
domum episcopalem cum aliis pluribus edificiis curie episcopalis ibidem
rebus diversis et bonis mobilibus et se moventibus videlicet armentis
pecoribus et pecudibus inde ad partes dictas compulsis ac ecclesie deputatis
funditus destruxerunt et totaliter combusserunt Itaque fuit et est verum
publicum et notorium

xxxi Item adhuc plus sevientes in eandem ecclesiam allodium de villa
dicta Lasthowo mense episcopalis diversis generis et armentis ac aliis rebus

ad spirituale victum pertinentem copiosum et etiam opulentum notum
et aliud allodium simile sicut in villa Chesanczowo similiter bonis
mobilibus et se moventibus penitus spoliantes totaliter combusserunt
Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xxxv Item machinati insuper in maiorem destructionem prefate plocensis ecclesie
xx villas notabiles et magnas vel quasi ac opida in eodem ducatu
consistentes et ecclesie consistencia eiusdem ecclesie ad mensam episcopalem pertinentes
et pertinencia, ipsis similiter penitus spoliatis rebus diversis et utensilibus
ac bonis mobilibus et se moventibus funditus destruxerunt et etiam combus-
serunt sic quod episcopum pro tempore existentem dicte ecclesie qui de huiusmodi possessionibus habuit
et habet consuevit de verisimiliter imputatis sive de anno tercio redditibus annis
singulis sexcentarum marcarum monete presentialis vel circa valoris aut mille
ducatorum auri de camera longe excedencium vel quasi exceptis aliis
fructibus obvencionibus et utilitatibus magni valoris et estimacionis que
omnia vix unquam eadem plocensis ecclesia poterit salvare ad pristinam
condicionem reducere vel etiam restaurare. Villarum vero nomina predictarum et opi-
dorum huiusmodi sunt hec que sequuntur Brzoze pauli Brzoze Janowo
duplex Glambogk duplex Gorzno Item Szalesze Item nova villa
Item Sokolowo duplex cum molendino Item Trambino Item Czirnikowo
Item Chesanczowo duplex cum allodio episcopali supradicto Item Jastrzambe
Item Grausthowo Item Zaborowo Item Sulkowo Item Laszewo cum allodio
episcopali supradicto hec sunt ville combuste et opida et nonnulle alie
possessiones eiusdem ecclesie Itaque fuit et est verum publicum et notorium

Item quod predicti fures sacrilegi raptores et incendiarii prelibati eodem
xxxvj huiusmodi vastacionis tempore similiter in eandem Wladislaviensem pertinentem
villam notabilem Czechoczino nuncupatam una cum allodio
sive curia et domo episcopali ibidem rebus diversis et victualibus
habundante ad mensam episcopalem pertinentem in ducatu predicto
igne totaliter deleverunt et delevi fecerunt parochialemque ecclesiam
ibidem effringendo ipsam rebus diversis ad divinum cultum spectantibus
et aliis spoliarunt Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xxxvij Item ad peiora anhelantes non solum dictam villam sed xx villas
alias vel quasi ibidem mense episcopalis eiusdem cum quinque molendinis nobilibus

ac totum districtum ibidem eiusdem Wladislauiensis ecclesie nec non villanos earundem
villarum mobilibus bonis eorum et se mouentibus ac diuersis suppellectilibus
et rebus aliis penitus spoliantes ignis voragine in cineres redigerunt
et penitus combusserunt Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xxxv Item de hiis non contenti sed xj piscinas nobiles in predictis villis bonis
et diuersis piscibus habundantes ad mensam episcopalem pertinentes eiusdem ecclesie
aquis et eciam piscibus ex eisdem piscinis eductis et emissis ad proximum flumen
ibidem Drzewanga nuncupatum aggeres siue loca earundem piscinarum excauando
euertendo totaliter destruxerunt et desertas fecerunt Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xxxvi Item postquam aliquanto tempore revoluto homines et incole villarum predictarum
dicte Wladislauiensis ecclesie resumptis aliqualiter viribus se ad habendum sua necessaria
reduxissent greges quoque armentorum pecorum et pecudum ac aliorum aliud
diuersorum possedissent et domos suas atque villas supradictas reedificassent
et destructum reparassent / nec non eciam Reverendus pater dominus Wladislaus modernus episcopus
supradictam domum et curiam episcopalem suam in dicta villa Czechoczino
magnis sumptibus reedificasset dictumque suum allodium bene taliter
instruxisset quod pecudibus et pecoribus ac aliis necessariis habundabat
prefati malefactores ad destructionem eiusdem ecclesie multo amplius iterum
cum potencia armatorum irruentes in dictum districtum prefate ecclesie tam
dictam domum et allodium eiusdem episcopi quam eciam omnes villas supradictas
et taliter reedificatas similiter ut ante spoliantes funditus destruxerunt
et totaliter cremauerunt Sic quod non solum eandem ecclesiam dampnificauerunt
sed eciam homines eiusdem ecclesie villarum predictarum grauissime depauperauerunt
et eciam oppresserunt Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xxxvii Item eodem tempore vel circa volentes hiidem sacrilegi incendiarii et
heretici in sua malicia taliter obstinati adhuc maioribus dampnis
afficere et grauius opprimere eandem ecclesiam omnes curias siue allodia
eiusdem ecclesie separatas et separata ad mensam episcopalem spectantes et spectancia
in villis infrascriptis videlicet in Comerzsko in Besszewo in Dechotowo
in Chalebancz in Brodna in Sobowo in Claustrowo et duabus villis
aliis in terra pomeranie quam dicti malefactores in sua obtinent potestate
consistentibus armentis et diuersis bestiis et animalibus granis frumentis

ac aliis rebus victualibus necnon supellectilibus quibus omnibus
dicte curie habundabant realiter spoliarunt et de domibus eorum ipsas abdu-
centes in suos usus converterunt et per se retinuerunt prout et nunc detinent
licet violenter iniuste nequiter et inique Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xxxviii Item predicti spoliis non contenti sed ad maiora mala committenda aspi-
rantes curiis et allodiis omnibus supradictis necnon multis villis
notabilibus ad numerum xl vel circa ad mensam episcopalem eiusdem ecclesie
Wladislaviensis spectantibus et in predicta terra Pomeranie consistentibus a xx annis citra
vel quasi proxime preteritis eandem ecclesiam et ipsius episcopum spoliantes
easdem villas curias sive allodia per se pluribus annis occupabant
tenebant que occupatas ac eorum occupata fructus redditus et proventus
ex ipsis provenientes in usus suos proprios convertendo homines que eorundem
ecclesie villarum predictarum diversis et gravibus servitutibus laboribus exaccionibus
angariis et oneribus opprimendo Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xxxix Item de predicti non contenti sed eciam omnes pecunias que solvuntur et solvi
sunt consuete annis singulis loco decimarum dicte ecclesie et ipsius episcopo
a tempore per villanos villarum omnium in dicta terra Pomeranie et in diocesi Wladislaviensi
consistencium similiter annis pluribus supradictis per se colligentes sibimet
usurpaverunt et in usus proprios converterunt contra ius iniuste temere et inique
in prefate ecclesie et ipsius episcopi oppressionem non modicam et gravamen
Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xl Item predicti non contenti sed ad eversionem et fundamentalem destruccionem
eiusdem ecclesie Wladislaviensis molientes tandem omnes curias supradictas sive
allodia eiusdem ecclesie Wladislaviensis et structuras vel ipsorum edificia necnon domus
et habitaciones nobiles et notabiles pro habitacione episcoporum dicte ecclesie
magnis sumptibus et edificiis preciosis factas et constructas in eisdem
funditus destruxerunt et totaliter combusserunt Ita quod domus episcopalis eiusdem
ecclesie multum ornata et eciam magnis sumptibus constructa que eciam
sufficere pro quovis rege videbatur que fuit circa opidum Danczk
sita et per dictos incendiarios ac sacrilegos sic combusta in ea forma
in qua erat una cum xx milibus florenorum auri de camera vel circiter

estimacionem reedificari possent In villa vero Chaldaw appellata similiter vix cum duobus milibus flor. auri In villa Gobrolt cum adiacentibus vix cum vi milibus In villa Brodna nuncupata vix cum sexingentis flor. auri In claustrello prope eorum opidum Culmen dioc. vix cum mille quingentis flor. auri similiter cum certis reedificari possent, exceptis domibus villanorum et edificiis villarum combustarum earum et aliarum de quibus insistit dictum Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xli Item predicti non contenti sed eciam villas eiusdem ecclesie Culmensis quas occupauerant supradicti et ipsarum villarum homines spoliantes suis bonis mobilibus et se mouentibus vniuersis easdem omnes villas vel quasi vna cum ecclesiis in aliquibus earum existentibus et ipsarum ecclesiarum paramentis et suorum reliquiis totaliter cremauerunt, necnon eciam molendina piscinas et alias possessiones eiusdem ecclesie in prefata terra pomeranie irreuocabiliter vel quasi destruxerunt quamuis exsupradicti villis aliquas ecclesias polonorum dictos malefactores qui easdem villas tunc occupauerunt prosequentes et querentes eos eminencius dicti hii fratres et malefactores memorati tamen vel palterum occasione proinde ille prestiterunt Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xlii Item premissis non contenti videlicet quod tot mala totque dampna grauissima non solum predicte ecclesie Culmensi sed eciam ipsius ecclesie hominibus in dualibus siue ducatibus predictis videlicet dobrinensi et pomeranie sic nephariis ut dictum est irrogarunt sed adhuc feroius continue aspirantes ad destruccionem eiusdem ecclesie et crudelius seuientes irruentesque cum magna multitudine et potencia armatorum hostiliter in terram Cuyauie dicti Regni et ipsius Regis polonie primo opidum Raczans nuncupatum notabilius eiusdem ecclesie rebus multis et diuersis eciam preciosis ac bonis mobilibus et se mouentibus spoliarunt quibus in predicto taliter deportatis eciam ipsum opidum vna cum ecclesia cum suburbio appellata ante portam eiusdem opidi ignis incendio in cineres redigerunt incinerari que fecerunt et cremari Itaque fuit et est verum publicum et notorium fuitque et est publica vox et fama

xliii Item de premissis non contenti sed eciam vnum insigne allodium eiusdem ecclesie quod prope adiacebat predicto opido gregibus armentorum pecudum et porcorum ac aliorum diuersorum multitudine copiosa necnon

ꝯuis diversis frumentis et avenis ac aliis rebus et victualibus
habundantissimis eisdem rebus et mobilibus similiter in predam receptis
cum suis edificiis deleverunt igne et taliter combusserunt quod allodium
in ea forma in qua fuit duo cum mille florenis auri de camera
reedificari posset in suis edificiis Itaque fuit et est verum publicum et notorium
fuit quod et est publica vox et fama

xliiij Item premissis adhuc non contenti sed circa xv villas notabiles
vel circa istum numerum vel plures aut modico pauciores prefato
opido adiacentes et adherentes circa per tempus dicte certe
primum et spectantes similiter ut supra ipsis cunctis bonis suis
mobilibus et se moventibus spoliatis et in predam abductis
ignis voragine redegerunt in cineres et favillas quibus per
modum de novo reedificatis idem malefactores iterato vicibus
spoliantes cremaverunt et totaliter omnes combusserunt una cum ecclesiis
in aliquibus earum tunc existentibus et ipsarum ecclesiarum sacramentis
et eorum reliquiis Sic quod predicte ville circa distabat a se aliis
citra proxime preteritis tot et talia dampna passa est ab eisdem
malefactoribus quod singulis computatis [illegible] cum [illegible] milibus
florenorum auri de camera minime solvi possent Sic quod fuit et
est verum publicum et notorium

xlv Item cum solito a tempore immediate supradicto sed circa decennium vel Regnante
Kazimiro predecessore moderni Regis moderni in Regno Polonie
eandem villam certam continuissime opprimebant ipsam quod prefato opido
ac castro notabili in eodem opido consistente cum [illegible] omnibus villis
curiis allodiis ac aliis suis possessionibus quas et que terra de dobrinensi
quam in pomerania ac etiam Cuiavie terris et districtibus
predilatis opprimebat et oppressit per obitum spoliabat quod
predicta et singula multis annis longo tempore occupabat tenuerit
quod occupata fructus redditus et proventus sibi usurpando et in
usus suos proprios convertendo Itaque fuit et est verum publicum et notorium
fuit quod et est publica vox et fama

xlvj Item volentes dicti fratres cruciferi [illegible] oppressores et ipsius bona

eos prout ille occupantes alit' restitue sua bona et pfatum dictum
Opidum atque Castrum eidem eccle et ipius prout epo nisi fuis
ipam ecclam et epm sub spe cuiusdam concordie lic; p eosdem
frēs talit' extorta compellent ad dimittendum decimas manipulares
quas decimas diuisi grani om̄ anuatim ul' q̄ dcā ecclā hebat
et eos possidebat ac hre et possidere consueuerat de omnibus et
singul agris et agriculturis ul' q̄ p totam pdcam terram pomerie xl
et in dioc̄ lblād. put copulere pacificantes q̄uis in dolo fraudulent'
et iniq̄ ad dcō epō sic oppsso noīe eiusd ecclē talit' spoliate
et oppsse ille quali stipulanti sine pmittenti lic; illibe diuite
et coacte q̄ exinde deinceps loco decimarum manipularium huiusmod
pdcaz et pposis in eadem tra de qualib; manso annis singulis
quatuor solid' monete pruticalis valent' pntc duos grossos de
camera. hodie vō nō valent' huiusmod q̄ debet recipere tpibus pntis
et hre / pmittent' eos tunc vicissim dci frēs lic; in dolo fraudulent'
et inique put euidencia ipessum post modum declarauit / eidem
epō in dcā pretensa concordia oia bona eiusd ecclē que essent
in eorundem fratrum dominiis cunt' qualib; manutene sub sua defensio
ipam q; ecclam in suis bonis nequaquam amplius molestare Et q
p huiusmod pretens concordiam depauperata fuit et est eadem eccl. extunc
pdict' decīs manipularibus annis singul ad extē ad valorem
quatuor milium flor' auri de camera Et q; dci oppressores extunc
vz ab annis lx. citra ul' circa. eandem ecclam ille fraudauerit
omni anno quatuor milibus florenorum huiusmod ul' q̄ et nunc fraudat
q̄d nō est dubium dg̃e in salut' pnciū actus ipsorum ac demisse
ecclē nc nō ipius epi q̄ tpe eiusd' oppssorum non modicum pudicum xlvi
q; et grauamen Itaq; fuit et est verum publicum et notorium fuit q; et est
publica vox et fama

xlvij Item nō solū dcā eandem ecclam decepit et decipiunt in suis
decimis sed eos emerentes certas possessiones siue villas de quarum
agris et agriculturis eidem ecclē solūe tenebatur decima

soluc(i)o(n)e fecerunt de eis sibi p(re)dia agrorum huiusmodi soli sit colonis
decima de eisdem agris debitam nolunt solvere eidem ecclesie prout non
solverunt nec solvere curant p(re)textu se privilegiatos a sede apostolica cum suis
possessionibus a solucione huiusmodi decimarum ad sedem apostolicam non pertinent
sicut nec debet cum iniuria alicuius per talia privilegia ius suum
alteri vel aliqualiter absorbere Itaque fuit et est verum publicum et notorium
xlviij Item premissis omnibus non contenti sed adhuc magis p(er)sequentes
statum ecclesiam et ipsius iurisdictionem tam in spiritualibus quam in temporalibus
eiusdem machinacionibus impediverunt et impediunt Reverendum patrem dominum
Jo(hannem) episcopum modernum eiusdem ecclesie et suos officiales in prefato ducatu
Pomeranie in diocesi Wladislaviensi exercere libere iurisdictionem tam in spiritualibus
videlicet non permittendo excommunicatos aut excommunicatores publice denunciari
eorum subditos et quamque eciam alios non subditos licet eciam iuste excommunicati
existunt, quam eciam in temporalibus videlicet intromittentes se de iudiciis
et homicidiis eciam in villis et in bonis eiusdem ecclesie iudicando licet
tamen iniuste et inique fecerunt et faciunt quoniam idem
episcopus et sui officiales propter crudelitatem dictorum fratrum multociens
abhorrescentes et timentes audent prout non audebant neque audent
contra dictorum fratrum voluntatem iusticiam ministrare. Sic quod malefici
et rebelles sive in causis matrimonialibus et aliis spiritualibus
sive in temporalibus ad eos recurrentes in suis maleficiis eos
defensantes propter eosdem licet eadem et similia eciam aliis episcopis dicte
ecclesie et eorum officialibus faciebant et fecerunt prout eciam sic facere
consueverunt Itaque fuit et est verum publicum et notorium
xlix Item quod cum Reverendus pater dominus Jo(hannes) prefatus episcopus dicte Wladislaviensis ecclesie videns quod
sui officiales in predicta terra Pomeranie non poterant suam iurisdictionem
libere exercere volens remedium apponere revocavit eosdem suos officiales
in dicta terra Pomeranie et constituit eos terra eciam kathedrali
videlicet in Civitate Wladislavia que est extra potestatem dictorum fratrum videlicet
in Regno et dominio domini Regis Polonie volens quod quicumque haberent
haberent agere coram ipso vel suis officialibus de dicta terra Pomeranie

ad ciuitatem eandem Wlad' s' tussire debent dicti fratres iniquitatis
filij volentes quadrupli tocius cleri et populi eiusdem Wlad' dioc' in
predicta terra sue matri ecclesie et ipsius episcopo prefato in rebellione
contra et rebellem facere ac scisma cupientes membrorum huiusmodi
a suo capite taliter separare procurarunt et fecerunt nomine tocius
cleri dicte terre a reuocatione officialium huiusmodi predicta appellari interponi
ad sedem apostolicam et ad papam non nullos libellos famosos contra
eundem episcopum in predicta appellatione tali quali inserentes inseri quod facientes
Dicit quod sub predicta appellatione pretextu licet inique pfata prefatus clerus
et populus steterunt multo tempore taliter rebellando sue matri ecclesie et
ipsius episcopo sicut nec hodie eis bene obediunt nisi dequanto placet
dictis fratribus Sic quod fuit et est verum publicum et notorium

l. Item quod predicti fratres non contenti sed volentes etiam sibi in hominibus et
in bonis eiusdem ecclesie dominium vsurpare non solum oppresserunt et
opprimunt multis et variis tributis penis exactionibus et angariis
villanos et rusticos villarum eiusdem ecclesie in dicto ducatu Pomeranie
pro eorum libito ab eis exigendo sed etiam compellebant et compellunt
eos ad colendum agros eisdem fratribus ad ducendum et portandum
ligna lateres et lapides pro edificandis munitionibus ad faciendum
fossata et ad alios labores grauissimos (nec non etiam sepius cogebant
et coegerunt eos ire secum ad faciendum eorum reysas solitas contra
infideles predictos etiam ad multas dietas expensis eorundem villanorum huiusmodi
propriis Dicit quod propter eos grauati et oppressi quidam non possunt nec potuerunt suam
pensionem consuetam siue censum dicte ecclesie debitam soluere cum effectu
sic quod faciebant et fecerunt ac facere consueuerunt licet in dicte ecclesie non
modicum detrimentum Itaque fuit et est verum publicum et notorium

li. Item quod eorundem fratrum grauata sua et peruersa nimium exaspirans de predictis
adhuc non contenta sed volens etiam sibi clerum in seruitute subicere
et sacerdotium ponere sub tributo ut inuenirent ad eundem ... posuit
et subiecit (et tamquam infideles filij dicti fratres in clero dominantes
coegerunt rectores parochialium ecclesiarum dicte terre quamuis et aliarum
terrarum ut creditur quas obtinent sub sua potestate contra facultates ...

ecclie sive busitoj emeret sibi equos tenet et etiam impinguarat
pro facienda guerra Regi polonie licet contra prohibitionem lateranen
Concilij generalis prohibentis collectas vel quascumque angarias imponendas
clericis vel consenciendo in eas sub pena excommunicationis late dampnate et
in c adversus de emu. ecclesiarum Itaque fuit et est verum publicum et notorium

lij Item non solum ecclesiarum prelatorum sed etiam Religiosorum spiritualium et
cenobiorum sive monasteriorum persecutores crudelissimi extiterunt
nam ut post annum quinquagesimum tercium unum insigne monasterium
Monachorum de ordine Cistercien situm in opido dicto Coronolbo
gnezn dioc. vladislavien Venientes cum magna potencia armatorum non solum
spoliarunt prout spoliaverunt idem monasterium et predictum opidum
ac eciam multas villas et possessiones notabiles eiusdem monasterij
sed etiam tam ipsum monasterium quam dictum opidum unius xpmi
villas magnas et bonas eiusdem monasterij que adiacent ipsi
monasterio cum pluribus ecclesiis calicibus paramentis et sanctorum Reliquijs
realiter combusserunt et in cineres redigerunt comburi que fecerunt et
reedificato dicto opido eiusdem monasterij iterum combusserunt Itaque
fuit et est verum publicum et notorium

liij Item non solum ecclesias supradictas sed etiam Ecclesiam Gneznen metro
politanam in Regno polonie crudeliter persequentes suis possessionibus
ut in districtu Camen nuncupato eiusdem ecclesie spoliabant totumque
districtum quasi vel quam multas villas multasque possessiones alias
notabiles dicte ecclesie occupabant tenuerunt que annis pluribus et
occupatum fructus redditus et proventus sibi usurpando et in usus
proprios convertendo et non solum semel sed pluribus vicibus sic
fecerunt ut occupando districtum predictum prout occupare consueverunt
quaciescumque guerram faciunt cum Rege vel cum Regno polonie
memorato Itaque fuit et est verum publicum et notorium

liiij Item non solum prefatum districtum dicte ecclesie Gneznen pluries occupabant
sed etiam pluries vastabant villas ac possessiones quasi supradictas
cum ipsarum ecclesijs suis que rapinis et incendijs destruebant
prout vastaverunt et eciam destruxerunt et maxime ab viij annis
proxime preteritis citra. hostes que villarum et possessionum quasi predictarum

in pfato distctu eiusdem ecclie ad tantam inopiam deduxerunt
q multi coguntur ex eis hostiatim mendicare Sic q dci fres
eorum crudelissimi inimici adeo eandem ecclesiam ecclesiam oppsserunt
q ubi archieps eiusdem eccle p tpe habebat et hre solebat
de pecuniis ordinarie imptatis annis singulis de eodem districtu
et ipius huiusmodi possessionibus xviij cetena marcas gr boemicalium
iij milia flor auri de camera in valore excedencium vel circa
exceptis pluribus allodiis ad mensam archiepi eiusdem eccle
ptinentibus et p eosdem fres spoliatis et combustis aliis q obuencionibus
fructibus ac aliis multis utilitatibus hodie dno habz vel hre
pt C marcas siue et flor auri Itaq fuit et est verum pu et notorium

lv. Item premissis non contenti sed adhuc in maiorem destructionem eiusdem
ecclie anhelantes opidum dcm Camen cum sua fortalicio
in distctu supradco ecclie eiusdem ecclie tradentes ibique concordia
facta cum tenutariis dci castri vz q deberent cum omnibus
eorum rebus salui recedere et q eisdem fratribus traderent ipm
castrum qui credentes eorundem frm vbis licz fallacibus et
tlr simulatis concordia ad eos descendere de eodem castro siue
fortalicio mox eos captiuarunt et castrum ipm sub spe dce
concordie receperunt eodemque fortalicio taliter habito sub sua ptate
tandem tam fortalicium quam dcm opidum funditus destruxerunt
et totaliter cremauerunt destrui q et cremari fecerunt dcos q
captiuos annis pluribus in captiuitate sua tenuerunt et ut
creditur et nunc tenent licet ex ipis duos pspiteros ligatis
eis retro manibus inter homines in publico ploco diuisa duobus
diebus tamquam latrones publicos exponere cum q fecerunt ipis
in graue vitupium et contemptum ordinis clericalis postea
vero abire dimiserunt Itaq fuit et est publicum et notorium fuit
q et est publica vox et fama

lvj. Item q ante destructionem dci fortalicij et opidi annis precedentibus
dicti fres diuinam reuerentiam non timentes nec in aliis criminibus
enumeratis contenti inuenientes in dcm opidum mox quendam
famosum et notabilem virum Capitaneum p tunc dci fortalicij

infra missarum solempnia coram multitudine populi de eorum per-
tinencia existentes prout extiterunt ipsum quod suspendere aut
decollare voluerit licet sine aliquo iudicio ac etiam in territorio
alieno nec suum hominem sed etiam alienum et fecisset nisi ville
prece et alie instancie intervenissent et etiam obstitissent Ita quod
fuit et est verum publicum et notorium

lvij Item villam dictam Grodzno magnam et notabilem cum
allodio habundanti ad mensam archiepiscopalem principum Gneznensium
dicte tunc ville redditus annui ad summam notabilem ascendentes
fuerit et esse consueverit eorum ministrorum sive mansionariorum
in ecclesia Gneznensi et ad certa divina officia in eadem ecclesia deputati
una cum aliis allodiis dicte mense archiepiscopalis eiusdem ecclesie
videlicet in Suchta [?] magna Czirekniga [?] etc camen [?] etc dicti fratres
ignis incendio totaliter deleverunt et delere ac comburi fecerunt
in grave detrimentum dicte ecclesie necnon ministrorum predictorum ac divini
cultus diminucionem Itaque fuit et est verum publicum et notorium

lviij Item predicti non contenti sed adhuc et magis eandem ecclesiam opprimentes
ipsius iurisdictionem tam in spiritualibus quam in temporalibus de presenti
districtu et maxime in villis eiusdem ecclesie que sunt in terra
predicta Pomeranie impediverunt et impediunt subditos ipsius
ecclesie vel aliis suis sentenciis vel mandatis obedire non curantes
ad se recipiendo et etiam colligendo necnon contra eandem ecclesiam
et ipsius homines munitiones vel [?] data copia suis machinacionibus
defensando fecerunt quod et faciunt suis ~~quitt~~ conniventiis [?]
et etiam machinacionibus quominus officiales archiepiscopi Gneznensis pro
tempore in eodem districtu libere possint vel valeant aliquos pro
eorum excessibus exercitare vel aliter punire seu aliter iusticiam
ministrare dicte quod faciendo non est dubium subditi iusticiam
rebellandi occasionem prebere ac iurisdictionem ecclesiasticam enervare
Itaque fuit et est verum publicum et notorium

lix Item quod nunc post annum domini millesimum etc iam venientes
hostiliter cum magna potentia armatorum erectis suis banderiis

in Regnum polonie vastam quod de dicto Regno vna terram ma
gnam districtum siue comitatum notabilem videlicet Nakiel alias Crayna
vulgariter nuncupatam Regis polonie multas villas opida fortali
cia ac alias diuersas et in magno numero possessiones notabiles
necnon ecclesias et alias sacras edes combustionem igne totaliter deleuerunt
vel quasi et in cineres irreparabiliter conuerterunt continuoque fecerunt et deleri
siue in planum conuerti sicque fuit et est verum publicum et notorium

lx Item quod intrando terram Regum [Regnum] et vastando non semel sed pluries
ac vicibus iteratis non solum in predicta terra Nakiel siue comitatu
sed etiam in districtu Bidgostien. necnon in ducatibus supradictis videlicet
Dobrinen. Cujavien. ac etiam in ducatu Mazonie multas villas
opida fortalicia ac alias diuersas possessiones tam spiritualium quam etiam
secularium personarum multorumque nobilium et etiam aliorum diuersorum dominorum
necnon etiam multas ecclesias suis incendiis spoliis et rapinis grauissime
destruxerunt destruique fecerunt Sicque malefactores memorati
non fratres milicie sed fratres profundissime iniquitatis et malicie tot
et tanta dampna fecerunt in eodem Regno polonie que videntur quasi
innumera et inestimabilia tot et tanta mala nequiter perpetrarunt
que videntur quasi inenarrabilia Sicque multos nobiles et alios
valentes et diuersos homines ad extremam egestatem et paupertatem
irreparabiliter deduxerunt et isti sunt fructus huius ordinis gloriosi Itaque
fuit et est verum publicum et notorium

lxi Item postquam dicti fratres terram ut dictum est oppressissent dictum Regnum
de hiis malis non contenti sed de malo ad peius anhelantes
totumque regnum polonie euertere molientes congregata maxima
multitudine gencium armatorum de diuersis partibus xpianis volentes
quod in polonos xpianos crudelius deseuire bombardis et aliis
instrumentis bellicis sufficienter instructis necnon nonullis quadrigis
seu curribus cum kathenis ferreis oneratis pro vinciendis hominibus
et ligandis fortissime se armabat prout fuit euidencia postmodo
declarauit Rex prefatus senciens tanta fieri exposita malis verisimiliter

psumens de futuris volens qz tamens agere suis exercitibus
congregatis cum prefato suo fratre rex dux vitoldus magnus dux litwanie
et volentes ambo eisdem fratribus cum suis exercitibus occurrere
pgressi sunt eos usqz ad corpdem fratrum domina querentes nichilominus
pmediacios solempnes qui saltem iam videntes multitudine gencium
hinc inde stridentibus armis sibi oppositam vellet ad aliquid
pacis et concordiam inclinari Dicti fratres magis in sua superbia
elevati et ad bellum potissime preparati ad effusionem sanguinis xpiani
properantes ordinatis aciebus bellatorum miserunt per duos avoldos
duos gladios dictis principibus scilicet prefato regi unum et suo fratri predicto
alium dicentes prout audivimus assiitur Accipite vobis istos
gladios in auxilium quia hodie non poteritis nobiscum bellum
evitare quibus factis mox cum suis gentibus irruerunt cum impetu
vehementi super exercitus principum predictorum Ibique fuit magna strages
populi nec quasi hinc similis in mundo nostris temporibus usquam facta
est vel audita multa milia armatorum ex parte eorumdem fratrum
ibidem corruerunt Sic qz dicti fratres habentes corum temeritate nimia non
plenum deum multitudinem sed ex se plurimos pociores ac in magno
numero ibidem in conflictu quasi manum propria tradi necaverunt sic qz
se et suos dampnabiliter perdiderunt sed utinam non perdicione perpetua
et loquendo iuxta famam qualiter famatum qui bella fieri viderunt
ad C milia armatorum vel quasi dumtaxat de suis gentibus taliter
occiderunt quod vergit in gravem dei offensam in detrimentum fidelium
ac in pnicie mali exempli scandalum qz plurimorum Ita q f et c v p z nos

Item quod dicti Rex et dux fratres et principes pliberati in conflictu predicto
triumphantes et optenta huiusmodi victoria licet plura Castra et opida
dictis fratribus receperant tamen inter alia prefatus dux frater eiusdem Regis
gentes armorum in magno numero posuerunt pro custodia Castri
in opido Elbing vulgariter nuncupato Warmiensis dioc tandem
dicti fratres resumptis viribus postquam prefati principes cum eorum
exercitibus redierunt ad propria congregata iterum magna potencia

armatorum et vallato dicto castro vltimate tandem suis blandicijs
et tractatibus amicabilibus licet dictis et subdolis taliter qualiter
optinentes dictum castrum de manibus generosi predicti datis eis
litteris sufficientibus salui conductus et ultra hoc sub titulo ipse
sinceritatis et concordie amicabilis per viam dictus litwanicam eosdem
cum omnibus rebus eorum conducentes in quoddam oppidum corporis de
fratrum holand nuncupatum dicte Warmien dioc. invenientes in eodem
archiepiscoporum milites ac alios viros strenuos ac principales bonos
pruthenos cum ipsorum familiaribus etiam in magno numero prope
sua arma a se deposuerant alios in mensa alios in balneis
alios pausantes in dormitorijs atrocissime necaverunt et occidi
fecerunt viros tres vel quatuor exceptis bene prius sicut Ita quod de
familiaribus dictorum archiepiscoporum licet occisorum viri aliqui familiares
pauci tamen de manibus dictorum trucidancium cum extrinseco fugientes
mortis periculum euasere Itaque fuit et est verum publicum et notorium sicut et est publica vox et fama

lxiij. Item quod pacificato et aliqualiter concordato hincinde inter dictas
partes huiusmodi generose predicte negocio cum dictis fratribus in bonum et effectum
eiusdem concordie et expactis hincinde inter easdem partes habitis
captivos quos apud se in eorum captivitate de dominijs dictorum
principum tenerant et habuerunt de huiusmodi captivitate emittere
et absolvere ac absolutos permittere inde libere recedere debuerunt
Ipsi tamen fratres violatores fidei ipse fraudum quam integram simulantes
se tenere huiusmodi dictam concordiam factis eorum nephandis huiusmodi
facientes emissis dictis captivis et eos ad recedendum libere
absolutis sed in vijs positis eis insidijs eos inhumaniter occiderunt
et occidi fecerunt et alios submerserunt sic quod ex multis captivis
predictis paucissimi aspectum ad sua redierunt Et quod fuit et est
verum publicum et notorium fuit quod et est publica vox et fama

lxiiij. Item postquam Rex et dux supradicti cum suis exercitibus de
ipsorum fratrum dominijs recessissent ut supra dictum illico dicti fratres
nescientes bene agere sed ad rapinas multum avidi Warmien
ecclesiam et episcopum pertinuit episcopi in partibus prussie suis cum
possessionibus et alijs bonis mobilibus nec non rebus eius predictis

et iocalibus spoliavit Castra villas Opida et possessiones
alias per se occupando prout occupaverunt tribus quasi annis vel quasi
tenuerunt quasi occupatas et occupatarum fructus redditus et proventus
per se usurpando et in usus proprios convertendo licet inique tenuerunt et iniuste
detinuerunt quasi episcopus suus ac ecclesie sue predicte bonis omnibus ecclesie spoliatus
crudelitatem ipsorum perhorrescens derelicta eadem sua ecclesia coactus
est exulari sic de proprio et in domo Regis polonie predicti demoratus
prout tribus annis vel quasi ibi commune de pauperibus morabatur fecerunt
quod dicti fratres quominus idem episcopus valuit in sua ecclesia predicta libere
residere et communi gaudio potuit eiusdem ecclesie libera et pacifica
possessione licet non sine gravi oppressione ipsius dicte ecclesie et grave preiudicio non
modico pontificalis dignitatis fuit et est verum publicum et notorium

hd. Item quod predictis bellis conditionibus prout dicti fuerunt licet est premodo
exquisitis per eundem predictorum scilicet partem prefati Regis polonie et coad-
iutorum suorum episcopi dicti et predictos fratres ac ipsorum coadiutores
partem ex alia super omnibus controversiis dampnis et iniuriis quibuscumque
in Serenissimum principem dominum S. Romanorum et hungarie Regem etc compromisso
et per eundem Romanorum Regem super nonnullis articulis inter dictas partes
sub penis gravissimis de consensu earundem per eundem pronunciatum
fuisset arbitratum laudatum ac etiam declaratum et concordatum inter
cetera quod predictis ecclesiis videlicet Wladislaviensis et Warmiensis ipsarum possessiones
necnon domini Andree lascarij tunc preposito dicte Wladislaviensis ecclesie ablata
et detenta hiidem fratres restituere debuissent Super quibus vero
prefato Regi Romanorum etc liquere tunc non potuit constituit et deputavit
eisdem partibus et de consensu ipsarum expresso/ unum nobilem virum
de Regno hungarie videlicet dominum B. de chatera licenciatum utriusque
iuris et magistrum in artibus liberalibus qui in partibus polonie
et prussie super limitibus dominorum et super nonnullis aliis;
super quibus tunc agebatur inter partes predictas informaciones
testes iura et munimenta per eundem que partes eedem vellent hiinde

pdict recipet ac etc sup quibus p eund Ro re Regem
fuit pnunciatu iam fuerat expressioni debite demandaret toru
cpo duo W pfato dcti fres medium pse medium p suos
pcurres legittimos copaentes ad hmoi ullos actu tanck ad om deb
et decendum de suo iure quod in terris Samagittarum lituanie
et alijs et eorum limitibus se hre ptendebat pfua q i eisdem
fundanda intendo supdicts articulos vna cum ceris liris
Ro pont et imperator pdicts et ptem cprmis tlr qlic fabricats
dfisse et dmoribus erroneis dequibus supius dem est dpedico
pdupcit Cum itaq pfatus dnus W tn ad execucionem huiusmod
arbitralis sentencie qua ad alia pcedit mis madatu s editu
madauit q dicts fribus ut pfats eccljs et eorum epis scz
Wladis et Warmien earum possones nec no alia bona mobilia
ipis ac pfato dno d. pto Wlad restitue debent om effcu
put de hijs supdicts constat et constae pt exacts et pcessu
huiusmod dce cause adque et ad que refert se instigator et pcur
memoratum. dicti tn fres in sua malicia obstinati nec Ro Rege
curants neq penas formidantes grauissimas in eadem sna
arbitrali quibus se volumtarie submiserut contentas nec dem.
timentes nec homines deas eccias et earum epos ad suas
possones pdicas admitte voluerit nec ablata et detenta supdcis
dicts psonis quomismo tunc restitue voluerit put no restituerit
licz pmodu eis aliqua no tn omia restituerit, ymo ptinuey
et vilipendents dem mandatu eis fem qmis no sine mag
apptlo contempta secularis ptats dci Ro regis quadam appellom ptem
licz ipo iure nullam frivolam temerariam et iniquam interpo
suerit et intpom fecerit ad electores Imperij put sufficient
constat et constare pt exacts actitats q sunt ex pcessu de dce
cause ad que se refert dominis pcurs pmotor et pcur in grande
detrimentu ecclias ac pnudicium psonarum pdcarum cum clare cstat
et constare pt tam depnt quam de pso electores Imperij no esse
Iudices Ro Regis ac etiam priu et psonarum pdcarum Itaq fct.

v. pet nots

hom Item quod publicata supradicta sententia arbitrali Regis Romanorum predicti que inter cetera continebat quod plena debet esse securitas et libertas viarum hinc inde inter partes predictas mercatoribus et aliis hominibus quibuscumque tam per terram quam per aquam pro ipsorum necessitatibus vel negociis exercendis de polonia in prussiam et contra prout hec et alia in eadem sententia continentur ad quam similiter se refert predictus instigator, multi mercatores ac alii necessarii simplices homines tam de Cuyavia, Mazovie quam de aliis dominiis Regis et Regni polonie et suorum, credentes dictos fratres velle iam finaliter dictam concordiam laudum sive sententiam arbitralem et dum se cum suis bonis causa negociacionis ad ipsorum dominia transtulissent et transferrent hiidem fratres humane miseracionis deposita sua crudelitate heretica nimium excecati que ipsorum videtur esse propria dictos mercatores et alios homines de regno polonie et dominiis principum predictorum quotquot recipere potuerunt crudeliter necando miserabiliter punire alios occiderunt alios proiciendo ad aquas submerserunt primi quod fecerunt necessariis eorum pecunias et alia multa bona per se receperunt prout hec et alia sunt deducta et ut creditur sufficienter probata coram reverendo in christo patre domino Johanne Strigoniensi archiepiscopo et suo Collega domino N. de gara palatino magno hungarie prefato Romanorum Regem ad hoc substitutis de consensu expresso parcium predictarum prout eis constat et constare potest ex actis et processu coram eis habito ad que et ad que acta et acticulata huiusmodi refert se pro ut et procurator predictus [illegible] deffectu aliarum probacionum in casu quo predicta negarentur per partem adversam vel aliquid premissorum Et quod fuit et est hoc publicum et notorium

hom Item volentes adhuc apponere iniquitatem super iniquitatem non obstante sententia arbitrali Romanorum Regis antedicta. ymmo post et contra ipsam sententiam viribus iteratis irruentes cum suis banderiis et multitudine armatorum in Regnum polonie ad vastandum nominatim quod ante eandem sententiam vastaverunt ipsum Regnum cremando spoliando

rapiendo multa quoque homicidia rapinas sacrilegia incendia et
alia enormia plurima ecclesiis et sacris edibus non parcentes nec
muliebri sexui neque sacerdotali ordini nequiter perpetrarunt
Dicit quod in dicto Regno presertim in ducatibus Mazouie Dobrinensi
Cujauie nec non in districtibus Bidgostiensi Nakliensi supradictis
tam spirituales quam seculares homines nobiles plebeios et
villanos suis huiusmodi rapinis et incendiis ad paupertatem nimiam
deduxerunt Dicit quod fuit et est verum publicum et notorium

lxxviii Item quod non obstante eciam dicta sentencia arbitrali que eciam Illustrem
principem dominum Boguslaum ducem Stolpensem tamquam coadiutorem
prefati domini Regis Polonie contingebat et comprehendebat similiter
intrantes suum ducatum Stolpensem non semel sed pluries ad
vastandum suis banderiis erectis multas villas ibidem
multas quoque ecclesias cum sacramentis et sanctorum reliquiis cremaverunt
effregerunt et eciam spoliarunt nonnullos homines nobiles
et alios decapitaverunt mulieres honestas et virgines turpiter
oppresserunt decapitaverunt que et opprimi fecerunt multa quoque homicidia
Rapinas sacrilegia incendia alia quoque plurima enormia nequissime
patrarunt dictum quoque ducatum sic vastando penitus destruxerunt
multos quoque homines et divites similiter ut supra depauperarunt
Itaque fuit et est verum publicum et notorium

lxxix Item quod post et contra eandem sentenciam arbitralem predicti cruciferi
in Gnesensi metropolitana Wladislauiensi et Ploczensi dyocesibus bonis
nec non prefatum dominum Nicolaum Kastarij tunc presertim Wladislauiensis ecclesie nunc
vero electum ecclesie Poznaniensis suis rapinis et incendiis
huiusmodi nonnunquam dampnificaverunt immo aliquas eciam magis
post eandem sentenciam quam ante dicto quoque domino Nicolao preposito tres
villas notabiles scilicet Wangerskie Dimo et Maczeijewo sic
nuncupatas dicte Ploczensis eciam post et contra eandem sentenciam cremaverunt
et cremari fecerunt Dicit quod fuit et est verum publicum et notorium

lxx Item quod cum tandem Rex polonie prefatus querendo remedium
contra mala volens dictos fratres quodammodo stringere ad satisfactionem
aliqualem vel saltem ad concordiam efficacem, se cum suis exercitibus
contra ipsorum fratrum dominia posuisset, Cumque nonnulli pauperes homines
querentes sibi victum lucrum de suis lucris et negotiationibus de diversis
villis et opidis regni polonie bene septingentis curribus
vel quasi de suis rebus victualibus oneratis ad vendendum
gentibus armorum iter facerent proficiscentes, ipsos dictos exercitus
predicti fratres ad effusionem sanguinis humani avidi et carnifices
atrocissimi positis eis insidiis de Castro dicto Zoldow Culmensis
diocesis non solum receperunt eos dictos currus cum eorum rebus victua-
libus predictis sed cum hiis eciam qui cum eis erant crudeliter occiderunt
aliquos submerserunt occidi quosdam et submergi fecerunt vix aliqui
pauci hoc mortis periculum fugientes evaserunt Ita quod fuit et est
verum publicum et notorium

lxxi Item quod cum nonnulli armigeri de dictis exercitibus segregati
ivissent pro suis faciendis dicti fratres super eos irruentes eorum
captivitate non contenti quinquaginta viros vel circa ex eis
crudelissime occiderunt et occidi fecerunt, ut autem sit de ipsorum morte
et occisione huiusmodi contenti sed tanquam canes impudici sue crude-
litatis rabiem aliter saciare non valentes, corporum talium occisorum
pudendis amputatis et virili parte cuiuslibet eorum ad os apposita
ad conspiciendum eos cunctis illic per viam transeuntibus pro spectaculo
reliquerunt, Communis non sine grandi prejudicio religionis christiane
Itaque fuit et est verum publicum et notorium

lxxii Item quod treugato iterum aliqualiter huiusmodi gwerre negocio tam
prefato Ro. Rege quam eciam Jo. xxiii pro tunc papa operantibus qui
papa ad hoc suum specialem nuncium misit videlicet Re. p. dominum Wil-
helmum Lausanensem episcopum licet prefatus Rex polonie in tractatu huiusmodi
treugarum diligentis fuit ocians et cum instancia requisitus fuit

dictos fratres ut prefato tali pacto facerent et firmarent quod quamvis eciam
aliquid gravaminis cum eodem Rege facere eos contingeret quod
ubi captivare possent homines quod eos occiderent et mortificarent
debent. Eisdem fratres plus et plus in profundum malorum declinantes
volentes crudelitatem suam in aliquo minuere ut apparet sed
tamen potius adaugere nequaquam tali pacto volebant acquiescere
nec in hoc aliqualiter consentire prout non consenserunt Itaque fuit et
est verum publicum et notorium

lxxxiii Item quod non obstantibus treugis predictis sic firmatis ut dictum
est nichilominus consueta debilique non valentes ad nonnullas
villas de manibus Capitaneorum Regis polonie per violenciam
exercuerunt iam diversa incendia in Regno polonie per immissos
homines suos procurarunt cum effectu prout idem incendiarii capti
ut dicitur sponte fatebantur iam eciam intrantes cum magna
potencia armatorum ducatum Stolpensem domini Boguslai ducis supradicti
incendiis et rapinis fere totaliter vastaverunt, iam ecclesiam Gneznensem
et ipsius Archiepiscopum videlicet suis censibus et redditibus et
in villis eiusdem ecclesie ipsius homines spoliarunt, unde ista vel
alia faciendo contra dictas treugas, et tercio contra alias treugas
pace ipsorum prorogatum factas ultimo parisius inter predictos principes
per excellentissimos videlicet Romanorum et francorum Reges temerarie attemptarunt
eas quod similiter violarunt predictas villas nulle nolentes restituere
prout non restituerunt et alia eciam faciendo Itaque fuit et est verum publicum et notorium

lxxxiiii Item quod concedendo nonnulli duces de Regno polonie presertim de
ducatu Mazovie terram Culmensem que confinat cum terra prussie
tunc in suo dominio optinentes intra limites dicti Regni, non
attento quod dicti fratres dum adhuc terram prussie non haberent
ad eos veniebant in vestimentis ovium videlicet sub habitu regulari
religionis simulata intrinsecus autem fuerunt sicut et hodie sunt
lupi rapaces prout postea ex eorum fructibus apparuit et

apparet luculenter etas eis donaciones fecissent et eciam possessiones
in eadem terra Culmensi prout fecerunt sicut asseritur a nonnullis
ad effectum videlicet quod pugnare deberent contra Prutenos tunc temporis infideles
communis nullius et defectu eo quod donaciones de jure nichil valuerunt
sicut nec valide poterunt tum propter incapacitatem dictorum fratrum
tum propter eorundem donacionem quod decepcione et errore cum
non sit verisimile quod tamquam sortis communis est impium et temerarium videlicet
predictos principes voluisse libere mittere eorundem fratrum in possessionem ipsorum quod
impietate sit fouenda Oritur quod pia simplicitas ducum et principum
predictorum malum fabricavit suis capitibus gravissimum flagellum
quod durissimum non solum suis heredibus et posteris sed eciam toti
Regno polonie hactenus ignorantes Ex quibus possessionibus sic donatis
tamquam dum fuerit devicta potencia Prutenorum et ipsorum terra ut supra dictum
est occupata satisfaciendo sue rapacitatis desideria tandem dictos
duces a totali dominio dicte terre Culmensis realiter excluserunt
hactenus temerarie inique et iniuste dictam terram quam terram et ipsius
dominium contra occupare tenuerunt quod occupatum et occupatum
et nunc tenent communis in grave periculum animarum dictorum fratrum ac in
ipsorum ducum ac eis quod libenter succedencium magnum preiudicium et
gravamen Itaque fuit et est verum publicum et notorium
lxxv Item non solum prefatos duces a dominio eiusdem terre libere excluserunt
sed eciam Regibus polonie racione eiusdem terre pro tempore existentibus
noluerunt subici nec ipsos in suos superiores volentes recognoscere
prout non subiciunt neque recognoscunt communis temerarie iniuste
et inique eandem terram a Regno polonie tamquam proprium
a suo toto sic dampnaliter abstrahentes ipsum Regnum taliter
sciderunt et quantum in ipsis est diviserunt non sine magna
iniuria dicti Regni nec sine gravi preiudicio Regni polonie
et contemptu Itaque fuit et est verum publicum et notorium
lxxvi Item ipsa dicta terra et abstracta de ipsius dominio non contenti

sed etiam in ecclesia Culmensi que est in eadem terra sibi dudum usque
parentes que ecclesia per predictos duces Regni polonie multis
bonis temporalibus et possessionibus notabilibus dotata fuit sed
est prius et fundata hiidem fratres iniquitatis filij eandem
ecclesiam fundatam sic dotatam miserabiliter opprimentes multas
de dictis possessionibus sibi abstraxere quasdam per violentiam
alias per concordiam fictam qualem dolosam videlicet dictam et
iniquam pretendentes ut dicitur a nonnullis in eadem pretensa concordia
in recompensam huiusmodi possessionum abstractarum absoluisse et
etiam libertasse eandem ecclesiam et ipsius subditos ab onere
faciendi cum eisdem fratribus reysas eorundem fratrum solitas
contra infideles supradictos licet nequiter dolose fraudulenter
ut eandem ecclesiam in predictis suis possessionibus deciperent
sicut deceperunt cum ecclesia ipsa iure cum suis bonis et subditis
debet esse libera et ipsam subiecere huiusmodi seruituti cum grandi
sacrilegio violantes emunitatem ecclesiasticam dictas quas possessiones
per se occupare tenuere quas et nunc tenent occupatas in preiudicium
animarum suarum et in eiusdem ecclesie grauissimam oppressionem Et hec
fuit et est verum publicum et notorium

lxxvij Item non solum in temporalibus eandem ecclesiam oppresserunt sed etiam
in spiritualibus suo errore et quadam tirannica pestifera repleuerunt
videlicet ponentes in eadem ecclesia tam episcopos quam Canonicos de
suo proprio ordine sive secta huiusmodi hereticali prout ponunt
quotienscumque offert se tempus vacationis episcopalis dignitatis
vel etiam inferiorum beneficiorum aliorum Et hec predicta terra ac etiam ecclesia
Culmensis antedicta tam in spiritualibus quam in temporalibus taliter
qualiter regebatur et nunc regitur per eosdem fratres publicos
et notorios hereticos supradictos Et hec proh dolor grex dominicus
christifidelium miserabili negligentia prelatorum traditus lupis
huiusmodi rapacibus iam ad pascendum et ipsis morsibus
iam a longo tempore sic crudeliter expositus caret bonus pastor

a tanto tempore non apparuit qui huiusmodi onera propria potestate et
?? hominibus imposita supportasset ad omne quod videtur nedum
mirabile sed sine dubio impium et execrabile et horrendum
Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xxviii Item non solum abstraxerunt terram ut dictum est eandem terram Culmensem
a prefato Regno polonie sed et Culmensem ecclesiam ipsam videlicet
scindentes a sua metropolitana ecclesia scilicet Gneznensi que est in Regno
polonie cum ipsa Culmensis ecclesia erat et esse consueverat suffra
ganea ipsam que Rigensi ecclesie metropolitane in partibus livonie
multum distantibus licet in corporum suorum potestate existentibus de suffra
ganea ecclesiam adiungere et adiungi procurarunt contra iuris debite
et iniuste in non modicum preiudicium dicte Gneznensis ecclesie necnon et
Culmensis predicte cum dicta Rigensis ecclesia et diocesis decies tum distat
vel quasi ab eadem Culmensi ecclesia et diocesi quam ipsa Gneznensis
Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xxix Item de predicta terra et ecclesia non contenti sed etiam ad terras alias
et dominia dicti Regni fortius aspirantes terram pomeranie in
Regno polonie consistentem et inter limites eiusdem Regni que
terra est ducatus notabilis a ducibus polonie qui eundem
ducatum sine tamen tunc temporis optinebant taliter qualiter compellentes
et eos extorquendo sicut extorserunt et eos coperunt contra iuris illicite
et de facto ac indebite dolose iniuste et inique cum nullo contractu
legitimo valuit in dictos fratres huiusmodi dominium translatum sicut nec
valere potuit neque prout ut supra dictum est videlicet tum ratione incapacitatis
ipsorum tum ratione defectus predictorum instrumentorum et in specie facti
deceptorum ubi dolus et impressio fratrum taliter decipientium causam
prestitit tali contractui si quis fuit quod de iure presumitur cum
non sit verisimile preterea translacionem dominii dictos duces valuisse
facere huiusmodi in lesionem tam eorum ratione Regis et Regni polonie
in quorum preiudicium talis contractus de iure fieri non potuit nec
debuit Et nichilominus eundem ducatum taliter detinentes cum omnibus iuribus
et dominiis suis iam a longo tempore detinuerunt et nunc detinent occupatum

volentesque eo eiusdem subesse Regi Polonie pro tempore nec superiorem
suum recognoscere prout non subsunt neque recognoscunt eundem du-
catum eos a prefato Regno Polonie taliter removere et eos dimisere
licet dimisse tenere et detento in grave periculum animarum dictorum fratrum
Regis et Regni predictorum preiudicium et gravamen, necnon in ipsorum
subditorum eiusdem ducatus tirannicam oppressionem. Dicit quod fuit et
est verum publicum et notorium. Dicit quod facientes ut dictum est publice et
notorie prout faciunt et fecerunt sunt et fuerunt occupatores temerarii
iniuriosi quoque detentores necnon tiranni et oppressores publici et notorii.

lxxx Item premissis non contenti sed iterum aliud terram eorum in Regno Polonie
consistentem et intra ipsum Regnum videlicet Michaloviensem indebite occupatam
similiter a ducibus Regni Polonie taliter qualiter obtinentes aut verius
extorquentes prout extorserunt licet invalide nulliter et de facto iniuste
et inique eo nullus talis contractus de iure valere potuit ymmo hiis
supradictis ipsam quoque terram ab eodem Regno similiter ut dictum est
abstraxerunt et quantum in eis fuit diviserunt quam similiter aliquo
tempore tenuerunt taliter occupatam et nunc tenent in animarum suarum periculum
dictorum Regis et Regni preiudicium et gravamen. Ita quod fuit et est verum publicum et notorium.

lxxxi Item premissis talibus non contenti sed procedentes ex terras alias eiusdem
Regni Polonie vadentes per eorum libitum quoddam bellum unum Castrum
forte dictum Nessaw prope in ducatu Cuiavie dicti Regni construxerunt
nonnullas quoque villas silvas ac alias possessiones in
eodem ducatu similiter cum eodem Castro taliter occupatum tenuerunt
quod occupaverunt et occupatum et nunc tenent licet iniuste et inique in
grande preiudicium et gravamen regis et Regni predictorum ac in grave
iniuriam et oppressionem eiusdem ducatus sine consensu in eo
eo nec titulo donationis nec emptionis poterant ista possidere
neque prout eo titulo donationis etiam erronea nulla est ipso iure, nec eos
titulo prescriptionis quia male fidei possessores similiter possidentes vi penitus
aut clam ullo tempore non prescribit de quo Castro eiusdem ducatum
necnon eos ipsum Regnum suis Rapinis et incendiis sepe sepius
invadentes gravissime dampnificaverunt ac dampnificare dampnificari
que consueverunt quotiens volunt aut voluerint. Et inimici iurati
sunt taliter Regibus et Regno Polonie necnon ducibus atroces

ciuitates et districtus sepe et sepius inuocando quod si eorum donaciones forsitan huiusmodi competere eis seu alias de iure essent valide prout non sunt, meruerunt esse prout ipsis dudum fecerunt se indignos. Itaque fuit et est verum publicum et notorium.

xxxiii Item premissis terris non contenti sed eciam non obstante quod fluuius dictus Wisla fuit et est communis limes diuidens dictam terram Culmensem per eos occupatam ab aliis terris Regni Polonie videlicet Cuiauie Bidgosciensi et Nakelensi et tamquam communis limes ipsarum interueniens communiter seruiebat ipsis terris videlicet proxime dictis ab vna parte et dicte Culmensi parte ab alia, sicut seruire debet, de vtraque parte pro potestate sua nauigia fecerunt ad aliam partem et eciam ipso dicto fluuio corone Regni Polonie graues et notorias iniurias inferentes ipsum Regnum inuadendo in pluribus suis terris districtibus siue locis quando volunt per fluuium facientes sibi ipsum licet inique et iniuste omnia nauigia sibi vsurpare volentes permittere aliquem nauigare siue ad ipsos siue ab ipsis venientes nisi in ipsorum suis propriis nauigiis ut sibi eorum questus qui inde prouenit accrescant prout sic apparent qui questus et prouentus non notabilis dumtaxat non sunt siue magna iniuria Regis et Regni predictorum. Sic quod inuadebant ac inuadere consueuerunt ipsum Regnum tamquam latrunculi et [illegible]. Itaque fuit et est verum publicum et notorium.

xxxiiii Item predictis nauigiis non contenti sed cum ab alio latere dicte terre Culmensis quidam fluuius Drwanza appellatus sit et est interueniens inter eandem terram Culmensem et terram Dobrinensem in Regno Polonie diuidens dictas terras tamquam communis limes vtriusque earundem ipsi decem fratres rapinis et iniuriis huiusmodi eis solitis forcius inherentes ut eandem terram Dobrinensem et consequenter alias terras dicti Regni possent inuadere quando vellent non solum dictum fluuium tamquam sibi proprium per se taliter vsurparunt sicut vsurpant sed eciam vtraque litora ipsius occupantes in certis locis pontes firmissimos cum castris magnis et fortaliciis fortissimis ad eandem terram Dobrinensem sibi fecerunt videlicet in Lubicz in Golub et in Strosberg alias in Brodnica opidum Culmensis diocesis. De quibus locis et castris

spoliorum expendentes tamquam latrones despoliantes invadebant et invadunt
quam volunt ac invadere consueverunt dictam terram Dobrinensem quamque ipsam
capientes totam occupant quamque propriam tamquam lupi rapaces discurren-
tes mactant occidunt quoque homines rapiunt capiunt sacrilegia et incendia
faciunt et alia multa mala Et quoque faciunt et fecerunt ac facere consue-
verunt Itaque fuit et est verum publicum et notorium

lxxxiiii Item quod cum iam terras supradictas tenerent occupassent in Regno Polonie
vel saltem ex eis aliquas nolentes in hiis quiescere nec eis contentari
dudum videlicet lxxx annorum spacio iam decurso vel circa grandi multi-
tudine congregata gencium armatorum eorum intraverunt dictum Regnum
et ad occupandum conceperunt terras alias eiusdem regni nimium aspirantes
ubi felicis memorie domino Kazimiro tunc Rege Polonie eis in bello
fortissime resistente et in bello triumphante multa milia hominum
armatorum ex eisdem fratribus et ipsorum gentibus tunc temporis gladio
corruerunt quod bello apud Polonos denominatur a villa que vulgariter
Plowcze appellatur Wladislao dicto in cuius campis erat ... Et quoque
dicti fratres ... deceptorum eandem multitudinem ad se sic
allectam licet dolose et inique suis fallaciis quasi propriis manibus
secum ... necaverunt et miserabiliter perdiderunt in grave preiudicium ...
ac eorum religionis ... Itaque fuit et est verum p et n fuit quod est p v et f

lxxxv Item nolentes adhuc sic desistere ab incepto sed resumptis viribus
in persecucionem eiusdem Regis et Regni gravaminum magis in sua malicia
furientes congregata iterum maiori potencia armatorum invaserunt ad
vastandum dictum Regnum quod tunc vastantes crudeliter ad gravia dampna
ediverunt Civitates oppida villas Castra et non ecclesias in magno
numero et in diversis terris et districtibus dicti Regni combusserunt combur-
i quoque fecerunt multa sacrilegia Rapinas homicidia et alia plurima
enormia nequiter patraverunt terras quoque alias a predictis videlicet Brestensem
Wladislaviensem Dobrinensem occupaverunt quas eorum multis annis tenuerunt
occupatas Itaque fuit et est verum publicum et notorium

lxxxvi Item quod hoc oppositum tandem erat in publico consistorio coram domino
Benedicto tunc papa xii ad instanciam felicis recordacionis Kazimiri

Regis polonie vz inpetitu quod dicti fratres in partibus prussie commo-
rantes non nullas terras et dominia infra Regnum suum polonie consistencia
vz Culmen[sem] et pomeranie dudum necnon Wladislavien[sem] Bresten[sem] dobrinen[sem]
et Michalovien[sem] terras ad Regem et progenitores eius de iure spectantes infra
ipsum Regnum consistentes non sine magna strage xpifidelium et carce-
ratione et captivitate plurimorum hostiliter invaserunt et per violenciam occupaverunt
et adhuc sicud dicebatur detinebant occupatas in animarum ipsorum preiudicium [?]
ipsius Regis ad quem tunc dicti Regni sui dictarum terrarum ut premittitur spectare
noscebantur preiudicium et gravamen et supplicato pro parte Regis prefati sibi de oppor-
tuno remedio provideri Et [?] predictus papa recepta informacione summaria
in curia quod dicti fratres erant infamati de premissis volens sicut non valuit
ista convincentibus oculis palliata [?] conscientia pertransire commisso duobus iudicibus
delegatis negocio mandavit simpliciter et de plano procedendo iusticiam ministrare
Cum iudices iuxta vim et formam mandati eis facti servatis servandis procedentes
in causa quam eis constabat exproductis et probatis legitime coram ipsis quod
fr. Theodricus de Aldenburg tunc magister pretensus Commendatores quoque et advocati
pretensi eiusdem ordinis et pretensi de terra Culmen[si] vz de Thorun de Grudzencz
lippanen[si] Radinen[si] Elgiburgen[si] alias dictus de Coprziwnica Golubien[si]
Strosbergen[si] alias dictus de Brodnicza poponien[si] Wenczlowien[si] ac de antiquo
Castro Thorun ac de terra Cuyavie quam tunc occupaverant Nessovien[si]
Orlovien[si] Murinen[si] Bresten[si] Cancloniczen[si] Radzeyovien[si] Masburgen[si]
alias dictus de przedecz ac de terra pomeranie Elbingen[si] Gdanen[si] Dirscho-
vien[si] Camen[si] necnon de terra prussie Marienburgen[si] Stumen[si] lessinen[si] Elbinen[si]
de lessek ac Rigen[si] necnon fratres dicti ordinis predictorum et aliorum locorum et pro-
priorum [?] qui tunc erant cum et hostili exercitu et vexillis erectis timore
dei postposito et diabolo suadente Regnum polonie devastando civitates
vz de Nakel de Wartha de Schadek de Wildziczoll [?] de Conyn de Slupcza
de pobiedziski de Cagoll [?] necnon fratrum minorum et sancte Crucis in pysdri igne
incenderunt et ablatis per eos inde plurimis libris calicibus thezauris et
aliis depositis dictarum ecclesiarum cum suariis [?] et sanctorum reliquiis et imaginibus
totaliter combusserunt] Ideo omnes supradictos in spe et quosdam alios digne

qui dictas Ecclesias incenderat et combusserat et quorum occasione compulsi fuerant auctoritate apostolica eis commissa denunciavere excommunicatos et per Episcopos et prelatos ac ceteros Ecclesiarum Rectores Civitatum et diocesium Gneznensis poznaniensis

Wladislaviensis plocensis Cracoviensis lubucensis Wratislaviensis et Culmensis sub pena suspensionis ab eorum officijs in suis ecclesijs diebus dominicis et festivis dum populus ad divina conveniret mandaverunt nunciari Item ipsos eciam ad reedificandum ecclesias

predictas necnon ad restitucionem et emendacionem aliorum bonorum mobilium similiter condempnaverunt Item quia constabat eis similiter quod terre predicte videlicet Culmensis

pomeranie Wladislaviensis Brestensis dobrinensis et Michalouiensis cum suis Civitatibus Castris opidis et villis et suis Juribus et pertinencijs universis

site sunt infra metas Regni polonie et infra ipsum regnum et tamquam de Regno ad ipsum Regnum pertinent et principes Regni polonie progenitores

dicti domini Cazimiri Regis polonie qui pro tempore fuere easdem possederunt et quod ipsas terras dicti fratres et commendatores prefati cum magna strage

fidelium in dei offensam ac ipsius Kazimiri Regis et ipsius patris clare memorie domini Wladislai eciam Regis polonie in iacturam gravem et lesionem

hostiliter invaserunt et occupaverunt tenent quoque cum omnibus iuribus et pertinencijs universis occupatas indebite Item constabat eis similiter quod terram magne

polonie ad ipsum Regnum spectantem cum valido exercitu hostiliter et vexillis erectis intrantes et invadentes ipsam terram Castra villas Civitates

et opida igne penitus combussere vastaverunt et desolaverunt videlicet Gneznensem Civitatem metropolitanam dicti Regni polonie zneinum Nakel lanicia

Brucolb cum Castro Siradiam cum Castro Warthsam Schedek Baldziczolb Chartlupa omnes villas in territorio seu in districtu kalisiensi pisdri cum

Castro et claustro seu monasterio sive monasterium Conijn Slupcza Clecisko pobiedziski cum Castro ibidem et Costrzin Civitates seu opida multa

cum omnibus suis villis sibi adiacentibus et in eorum districtibus et territorijs constitutis ipsis penitus spoliatis omnibus bonis mobilibus

et se moventibus et multis hominibus interfectis et plurimis cap

cadem terra in captivitatem deductis detinendo quibus municionibus
et opidis igne penitus combustis destruxerunt et deplanaverunt
et alia dispendia dicto domino Regi et Regno suo suisque subditis
plurima intulerunt Et ideo prefati iudices eosdem fratres ad restitucionem
dictarum terrarum pomeranie Wladislavie Brestensis Dobrinensis Culmensis et Mi
chalouiensis plenariam et integram dicto Regi polonie ac fructuum
redditum et proventuum inde perceptorum et bonorum mobilium ablatorum
incensorum et deperditorum nomine ad emendacionem dampnorum super bonis
immobilibus illatorum que omnia taxantur ad Centum nonaginta
quatuor milia et quingentas marcas polonici ponderis et monete
nomine in expensis litis taxatis per eosdem ad mille [illegible] marcas
similes dictos invasores occupatores incendiarios sacrilegos et
malefactores prelibata sentencia condempnarunt que sentencia nulla
appellacione suspensa transiit in rem iudicatam prout hec omnia
superscripta in eadem sentencia iudicum predictorum lacius continentur
ad quam se refert instigator officii prelibati Itaque fuit et
est verum publicum et notorium

Item premissa omnia iure attendentes non solum non curabant destructas
xxvj. civitates suburbia aut reedificare predictas terras vel ablata mobilia
restituere sed nec terras per eos sic invasas et eos occupatas ad dictas
aliquam restituere voluerunt nisi fuit per quandam concordiam communis
iniquam et per eosdem fratres taliter qualiter extortam licet nullam et defectam
nomine indebite et iniuste talem videlicet ut annis nullis dicitur quod
ad eternam perpetue pacis federa inter Regem predictum et Regnum polonie
ex una et dictos fratres parte ex altera tres terre supradicte scilicet Culmensis
pomeranie et michalouiensis debebant manere apud dictos fratres
quas et nunc occupant et tres alie quas eos tunc occupabant
scilicet Brestensis Wladislavie et Dobrinensis penes regem et Regnum prefatos
quas tunc primo restituerunt Regi et Regno predictis simulantes
sic pacem perpetuam cum eodem Rege et Regno dimisse licet fraudulenter

et dolose ut ipsum Regem et Regnum sic deciperent ut scilicet a repeticione
ulteriori suarum terrarum huiusmodi et sibi terrarum de iure debitarum desisterent cum tamen
iuri suo renunctiare non intelligitur qui renunctiat spoliatus secundum canonicas
sanctiones immo contrarium de iure presumitur ut c. ij. de resti spo cum
renunctiacio debet esse libera et actiones petitorie licet sint temporales
quo ad penam sunt tamen perpetue quo ad persecucionem, ut sic adhuc
eandem pacem tenuerit sed postea nichilominus de eisdem terris non
sine gravi iniuria ipsum Regnum vastaverit pluraque dampna ipso Regno
sepius intulerit quam quicunque alij infideles Cum quod dicti fratres
extorta terrarum dicta concordia licet ipso iure nulla tamen racione incapacitatis
parte istorum fratrum tum racione Regis et regni predictorum qui de iure non
tenentur ab eisdem terris taliter recessisse ut dicitur et easdem terras tamquam
suas hereditarias tenuerit et nunc tenet occupatas in preiudicium animarum
suarum ac in grande preiudicium Regni et regni polonie ac non ipsorum
subditorum terrarum predictarum tirannicam oppressionem Itaque fuit et est usque in presens et notorium

xxxviij. Item elapso post hec aliquanto tempore et convallato quodam castro
in vulgari polonico Bobrowniky in theutunico vero bebirn nuncupato
in ducatu dobriniensi supposito per capitaneos et gentes armorum serenissimi
domini Wladislai Regis polonie moderni et ad eiusdem Regis mandatum
circa xxvj annos nunc elapsos vel quasi pro eo quod quidam dux opolie
tunc ipsum castrum et eciam ducatum optinens in feudum a Rege polonie
totum ducatum cum eodem castro tradere disponebat in manus eorundem
fratrum in preiudicium ac eciam contra voluntatem regis et Regni eorundem
sicut tradiderat dicti fratres tamquam fidei immemores et pacis iuriti non
obstantibus predicta concordia irruentes cum magna potencia armatorum
in eundem ducatum ac per consequens in ipsum Regnum et Repulsis capitaneis
et gentibus armorum prefatis de obsidione dicti castri ipsum castrum cum
eodem ducatu tamquam receperunt et eciam occupatum tenuerunt quod multis
annis occupatum tenuerunt non sine gravi iniuria Regis et Regni predictorum
alia quod eciam postmodum multa mala dicto Regno intulerunt Et nichilominus
tamen in sua malicia obstinati predicte presentis concordie dimittentes contradixerunt
ut a nonnullis asseritur racione sibi dictis terris quod Rex et Regnum

polonie ad servandum eis dictam concordiam essent obligati licet ma
liciose temerarie pertinaciter et insulse contra iusta iuris regulam
etiam si dicta concordia alias fuisset valida frustra tamen fidem postulat ab
eo observari cui fidem a se prestitam noluit observare ut rescripsit quia
frangenti fidem fides quo ad aliud etiam si foret iuramento firmata
non obligat Itaque fuit et est verum publicum et notorium

Item postquam prefatus princeps dominus W. Rex polonie modicus post
multa dampna et iniuria sibi et prefato suo Regno per eosdem fratres sit
multipliciter irrogata ut dictum est tante ipsorum fratrum rabiei et malitie in
gladio resistendo metu divine iustitie ut creditur eorum potentiam prostrinxisset
ipsamque mutilando bello fortissimo de quo supra dictum est non valet
morasset ducibus comitibus militibus et aliis de ipsorum coadiuto
ribus viris valentissimis in magno numero in conflictu huiusmodi
captivatis castris quam multis eis receptis et opidis Et postquam
idem Rex tamquam amicus pacis nichilominus cum ipsis convenientibus
circa opidum Thorun Culmensis diocesis pepigit fedus pacis et
concordie perpetue solempniter cum eisdem dictos captivos de sua
captivitate eis relaxando castra quoque et opida restituendo licet
etiam aliquibus pecuniis receptis ab eisdem fratribus paucis tamen respectu
ad illam iniuriam condescendendo ipsis de predictis terris quas ipsi etiam
huiusmodi voluerit licet facere non debuit ut saltem cum iactura
terrarum huiusmodi predictarum sibi de iure debitarum posset sibi et suo
Regno predicto pacem ab eis tali foedo pretio comparare quam nec
sic potuit optinere Dicti fratres pacis emuli et iniquitatum
agiri fratres militie et nequitie non militie resumptis viribus
iterum post eandem concordiam sic solempniter celebratam infra brevi
tempore ruptis dicte pacis federibus cum magna potentia intrantes
dictum Regnum erectis suis banderiis vastaverunt sicut prius Et
nichilominus ut a nonnullis asseritur contendunt se iuvare per
eandem concordiam verum qualem tamquam confirmatam per
dominum Romanorum et Ungarorum Regem licet frivole pertinaciter et iniq(ue)

Cum ipso super regnum Ergo eo non dicit quis fructus consequi quod
nisus est impugnare Ipsique tamen eandem unionem quam dictam concordiam
impugnant factis contrariis Et bastante domino Rege Polonie prout
bastaverit ut premissum dictum est Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xv Item quod cum illustris princeps dominus Jo. dux Mazovie et in Regno Polonie
circa annos xx proxime preteritos vel circa quoddam fortalicium sive castrum
in eodem ducatu suo sibi fieri procurabat et edificari fecerat magnis
laboribus et expensis dicti fratres nocturno tempore eundem ducatum suum cum
potencia armatorum clam subintrantes et forte dicto duce in lecto
adhuc dormiente in eo ibidem in loco crudeliter invenientes loco indutie
quam sibi concesserant deluserunt ipsum cum multis suis militibus et aliis
viris nobilibus penitus damnizarunt captivarunt captivatumque rapientes
de lecto nudum in una tunica et vix pantalicis suis pedibus valente
imponere et ipso posito super unum equum sine sella de eodem suo ducatu
eduxerunt Ducique illudentes eidem principi contra eorum suum magnam
verecundiam tam nudo turpiter tractaverunt et nichilominus dominum edificium
sive castrum suum demoliri fecerunt et totaliter destruxerunt hancque
vicissitudinem pro impensis eius beneficiis sibi reddiderunt videlicet pro donacionibus
in terra Culmensi ut dicitur a suis progenitoribus eis factis supius
memoratis Ita quod fuit et est verum publicum et notorium

xvi Item quod cum iam fit ut premittitur prefati Poloni fuissent recepti et in possessionem
cepissent exercere potestatem et angelici ecclesiarum prelati in Livonia
dictorum fratrum simulacione seducti quemadmodum et poloni qui prelati
eandem patriam videlicet Livoniam et Lettoniam tam in temporalibus quam etiam
in spiritualibus a tempore conversionis earundem primum gubernabant presertim
ille qui presidebat pro tempore Rigensis ecclesie tamquam in illis partibus
principali iure sedis metropolitane credentes tunc ipsos fratres fuisse
religiosos cum non essent prout non sunt licet in habitu ficte religionis
apparerent ipsorumque miliciam pie tunc cupientes sub ecclesiis in eisdem
partibus perpetuari certas possessiones certamque partem terre ibidem in Livonia
eisdem fratribus assignarunt ut sub ipsorum prelatorum ac ecclesiarum prelatorum

obediencia existentes dictas ecclesias ab incursibus infidelium defensare
deberent sub obediencie huiusmodi aliquanto tempore simulantes ut pyca in
cauda venenum effunderent prout effuderunt tamen diu petere alios sub
ipsorum prelatorum obediencia pacifici quousque de bonis earundem ecclesiarum
fuerunt aliqualiter saciati potentati et ditati facti quod ibi et edificatis
sibi castris et fortaliciis nequam grandia et pessima ac infideles filii
se realiter a dicta obediencia retrahentes primo in matrem ipsam
et dictam videlicet Rigensem ecclesiam manus sacrilegas iecerunt a qua
multa bona defendimus receperunt scilicet captivantes suos prelatos et
duos vtes eiusdem Rigensis ecclesie archiepiscopos successive unum duxerunt
post alium videlicet Romanos primos Albertum primum archiepiscopum dicte ecclesie
Johannem de Bechte cum pluribus suis familiaribus de quibus
nonnullos statim captos decapitaverunt et Johannem Blberim quos
longo tempore in captivitate detinentes crudeliter tractaverunt nec
eos de huiusmodi captivitate prius emiserunt nisi ea que voluerunt
ab eo extorserunt Itaque fuit et est verum publicum et notorium

Item quod prefatus Romanus prelatus domino Jo. Blberim tunc archiepiscopo dicte ecclesie
captivato et per eos detento dicti fratres fractis cistis et scriniis
tunc eiusdem archiepiscopi quantitatem magnam argenti tam in vasis quam
in massis et aliis iocalibus preciosis videlicet mitram pallium et alia
ornamenta pontificalia ac eciam vestimenta diversa ad valorem vi
milium marcarum argenti vel quasi receperunt et in suos usus
converterunt de hiis non contenti sed omnia bona ad mensam archiepiscopalem
pertinencia occupabant tunc et occupata detinebant prout detinent
fructus redditus et proventus inde percipientes multis annis et a tempore
captivacionis dicti archiepiscopi usque ad tempora sui successoris sibi taliter
inbursando in grave preiudicium archiepiscopi et ecclesie predictorum Itaque
fuit et est verum publicum et notorium

xiiij Item quod ad finem supremum dominii illarum provinciarum aspirantes prius
castra villas pissimas et alias possessiones diversas ecclesiarum predictarum
easdem fratribus vicina et vicinas per se usurpando successive
quibus ab eisdem ecclesiis et precium a Rigensi predicta abstrahere

postmodum nonnullis terris et districtibus dicte ecclesie maxime
Rigensis memoratam spoliantes et per se taliter usurpantes prout usque ad
de presenti se dictis suis dominis et prelatis opposuerunt nec eis subesse
obedienciam vel obsequium aliquod voluerunt neque volunt Castra et fortalicia
in eisdem terris et districtibus ecclesie ipsorum sibi construxerunt constructa
que tenuerunt contra prout eciam et nunc tenent in grave preiudicium maximum
Rigensis ecclesie ac non modicum in illis partibus fidei christiane detrimentum
Itaque fuit et est verum publicum et notorium fuit quod et est publica vox et fama
xxiiii Item quod volentes dicte ecclesie magis assumere viam quam fidelis cupientes
ne aliqui de partibus christianis venire possent in succursum eisdem
ecclesiis portum maris dicte Rigensis ecclesie Dunemunde vulgariter nuncupatum
per quem mercatores et alii homines navigio ad Rigensem Civitatem
intrare et exire consueverant magnis navibus perforatis ipsis que prius
oneratis et repletis magnis lapidibus et submersis taliter obstruxerunt
in gravem oppressionem ecclesie et Civitatis Rigensis ac in magnum
preiudicium in dictis partibus fidei christiane Itaque fuit et est verum publicum et notorium
xxv Item quod monasterium et Castrum fratrum ordinis Cisterciensis circa dictum
portum situm Dunemunde etiam vulgariter nuncupatum cum bonis et
possessionibus dicto monasterio adiacentibus occuparunt prout adhuc
occupant de presenti et expulsis inde fratribus et monachis aliis occisis
aliis ad aquam proiectis et submersis castrum sibi de dicto monasterio construxerunt
et fecerunt sicque prefatum ordinem fratrum Cisterciensium predictos ac dictos fratres
qui ibi fuerunt ad sustentamentum fidei christiane non modicum et eciam
ad profectum totaliter deleverunt et exterminaverunt in magnum preiudicium fidei
christiane Itaque fuit et est verum publicum et notorium fuit quod et est publica
vox et fama inter homines horum verum habentes noticiam
xxvi Item quod cum bone memorie predictum dominum Fredericum Bocmund tunc dicte Rigensis ecclesie
Archiepiscopum suis machinationibus perquirentes de suis ecclesia et diocesi
predictis expellere coegissent dictus quod Fredericus eorundem fratrum insidiis
taliter tunc citatus et compulsus ad faciendam moram in alienis partibus
prout fecerat dicti fratres in absencia eiusdem archiepiscopi nonnulla
Castra sua et provinciale Rigensis ecclesie taliter subintrantes et eciam
occupantes cum multis aliis bonis eiusdem ecclesie prout occupaverunt

tandem dictum illarum partium receperunt et totam illam terram sibi provinciam
sive patriam subiecerunt et subiectam tenuerunt prout tenent de presenti vasallorum
dicte Rigensis ecclesie circumvallare fecerunt Civitatem Rigensem et ad baudrijs
castrorum eiusdem ecclesie coegerunt et compulerunt alios ex eis crudeliter
occidendo alios spoliando depredationes faciendo et bona eorum rapiendo
qui eis consentire noluerunt Itaque fuit et est verum publicum et notorium

iij Item quod cum dicta Rigensis Civitas eiusdem Rigensis ecclesie sentiret se
nimiam oppressionem ab eisdem fratribus et predictus portus maris per
quem succurri sibi debuit per fideles de partibus Christianis fuisset
iam obstructus per eosdem fratres et destructus cives eiusdem civitatis
coacti fuerunt apud vicinos infideles subsidium implorare et Lituanos
tunc temporis infideles sibi in auxilium advocare quo tamen non obstante
dicti fratres tandem eandem civitatem taliter qualiter acquisitam et subiectam
castro in ea fortissimo de lateribus et lignis eiusdem ecclesie sibi
edificaverunt et fecerunt homines et subditos eiusdem ecclesie etiam
expensis propriis ad labores gravissimos dicti Castri coegerunt
quorum Initio sit tractu non solum edificium eiusdem Castri sed
etiam molendina in medio fortaliciorum in circuitu dicte Civitatis
et in terra ecclesie ac alia sibi construxerunt et fecerunt que et quia
voluerunt detinent quam civitatem contra iustitiam occupatam taliter tenuerunt
prout tenent etiam de presenti fructus redditus proventus inde provenientes sibi
nequiter imbursando necnon decimam piscium et alia iura eiusdem
ecclesie sibi temere usurpando Itaque fuit et est verum publicum et notorium

iiij Item quod habita civitate Rigensi predicta et possessa fratres se passim
tam cives quam alios ecclesie predicte homines gravissimis exactionibus
et aliis angariis oppresserunt et nunc opprimunt prout opprimere consueverunt
et quotiensque partes infidelium invadebant suas Reysas solitas
faciendo super dictos dictos Cives in eorum numero necnon et alios
homines dicte ecclesie etiam expensis propriis ire secum compellebant prout
multotiens compulerunt et compellere consueverunt Itaque fuit et
est verum publicum et notorium fuit quod et est publica vox et fama

xxix Item quod prefati cum super istis occupacionibus civitatis Rigensis et aliorum bonorum eiusdem ecclesie Rigensis archiepiscopi pro tempore eiusdem ecclesie cum dictis fratribus in Romana curia diutius litigando pro se et dicta ecclesia ac contra eosdem fratres per diffinitivas sententias victoriam reportasset licet processus in vim executorie sententiarum huiusmodi contra dictos fratres in forma debita facti essent ut a dicta occupacione desisterent excommunicationis quam sententie et alie censure ecclesiastice late ac legitime execute demumque auctoritate apostolica in participantes aggravate et in multis partibus ac locis insignibus fuissent publicate prout sunt et fuerunt licet quod etiam per imperatorem Carolum quartum sunt tunc eis et aliis stricte inhibitum ac sub penis gravibus et formidabilibus ne dicta bona communitates castra curias predictas aut personas ipsius ecclesie invadere aut eis iniuriam inferre vel castrum aut fortalitium in solo ecclesie sancte Rigensis archiepiscopi erigere presumerent vel auderent, ipsi tamen fratres in sua malitia obstinati tam ecclesiasticam quam etiam secularem potestatem contempnentes non solum dictam civitatem et bona alia eiusdem ecclesie restituere et a dicta occupacione desistere noluerunt sicut nec hodie volunt sed etiam alias terras eiusdem ecclesie invadentes quas tunc archiepiscopi eiusdem ecclesie adhuc possederant videlicet Ruthenicam Selonien et Semigalien olim etiam per paganos in dictis partibus destructarum sic vulgaliter nuncupatas duo castra fortia lapidea videlicet Selborch et antena vulgariter appellata sibi erexerunt et edificarunt in eisdem alia que continua faciendo contra eandem ecclesiam sic in dictis excommunicationis sententiis xxxvi annis vel quasi in contemptum clavium ecclesie perduraverunt usque ad tempora Bonifatii ix a quo absolucionem talem qualem videlicet sub ficta prout asseritur a nonnullis habuerunt. Itaque fuit et est verum publicum et notorium fuit quod et est publica vox et fama

C Item quod licet pro modico ex longo tempore litigantibus pluribus archiepiscopis successive dicte ecclesie cum eisdem fratribus tam per legatos quam etiam per subdelegatos iudices sedis apostolice multe alie et diverse tam adiudicatorie quam executorie sententie et censure ecclesiastice plate fuisset prout sunt et fuerunt contra dictos fratres ipsi tamen apponentes iniquitatem

super iniquitate nulli earum umquam partem aliquam contulerint neque
voluerint cum effectu nec etiam civitatem nec alia bona dicte ecclesie
restituere voluerint prout etiam hodie neque volunt sed semper et frequenter
vel quasi sordentes in eorundem domini contemptu clavium ecclesie
xl annis vel quasi per ipsorum calumpnias et corrupciones malas lites
protraxerunt in Ro. Cur. dictis archiepiscopis resistendo licet calumpniose
et inique ac de bonis eiusdem Rigen. ecclesie ad premissa expendendo
Dicit quod Re. patres bone memorie Fredericus predictus Engelbertus Fromoldus
Sifridus et Jo. qui dicte ecclesie erant archiepiscopi successive morari
in eadem ipsorum civitate vel dioc. propter metum et crudelitatem dictorum
fratrum non valentes moriebantur in paupertate in alienis partibus et maxime
in Ro. Cur. cum eis litigando sicut quod faciebant et fecerunt dicti
fratres persecutores fidei vane prout etiam facere consueverunt in grave preiudicium
fidei et contemptum status ecclesiastici. Itaque fuit et est verum publicum et notorium
fuit quod et est publica vox et fama

Item quod postquam humanis possibilibus eorundem domini et tunc partici-
pantes ipsorum aggravacionibus in pluribus partibus publicati aliqua
confusi apud homines videbantur non se in aliquo reformantes
sed malum malis forcius aggregantes nec ad medicinam sue
malicie sed ad sui vitium eundem eorundem fratres humano accep-
tantes de vana extremitate incidentes in aliud tam vicium in
spiritualibus et temporalibus generalem archiepiscopi videlicet spoliatum quam omnes
canonicos et alios in dignitatibus constitutos dicte Rigen. ecclesie manu
sacrilega capientes diris carceribus multipliciter mancipatos
spacio duorum annorum vel quasi captivatos tenuerunt de quibus
aliquos et presertim scolasticum eiusdem ecclesie qui ceteris magis stre-
nuus in defensandis iuribus ecclesie videbatur ibidem in carceribus
mortificaverunt et interfecerunt Itaque fuit et est verum publicum et notorium
fuit quod et est publica vox et fama

Item quod nonnulli tunc seculares clerici in dicta Civitate Rigen.
dictorum fratrum crudelitatem nimiam horrescentes ad evitandum mortis
periculum susceperunt in diversis monasteriis habitum regularem ibique
compulsi tandem nominatim coacti vel metu mortis regularis vite professionem
fecerunt Itaque fuit et est verum publicum et notorium

C iij. Item quod dictis preposito et canonicis et ceteris huiusmodi personis ecclesie
nunc non ecclesie non nullis aliis presbiteris cler. excapitulatis ipsorum cum domibus
et habitaculis violatis cameris cistis et scriniis ruptis et effractis
libros peccunias litteras iura instrumenta vestimenta et diversa cle-
nodia et omnia queque invenire poterant tam in ecclesia quam
in prepositi canonicorum et capituli predictorum domibus animo ad maximam
in predam rapientes apportarunt et in usus suos propriorum libito
converterunt litteras vero iura instrumenta suffocaverunt Itaque fuit et est
verum publicum et notorium
C iiij. Item quod de premissis non contenti sed obstinacione diabolica magis
cordibus indurati seris fractis et clausuris dicte Rigensis eccle-
siam cum privilegiis libris calicibus ornamentis et aliis rebus et
clenodiis preciosis non ipsius ecclesie librariam diversis et diversarum
facultatum libris refertam spoliantes omnia predicta pro sue voluntatis
libito destruxerunt et alias quo eis placuit converterunt licet in grave
preiudicium in illis partibus fidei orthodoxe Itaque fuit et est verum publicum et notorium
fuit et est publica vox et fama
C v. Item cupientes dicti fratres sacrilegi et heretici memorati quod hec
ipsorum tanta nequicia alicui reclaretur et quod eorum tot et tanta
flagitia scelera et delicta mundi principes ignorarent quoque
in publicam hominum noticiam in aliis partibus christianitatis non venirent
ut finaliter extirpato toto clero de illis partibus livonie possent
soli liberius omnia occupare prout hec rei evidentia in sequentibus
demonstrabit preclusserant omnes vias et passus tam per mare quam
per terram ne aliqui intrare vel exire possent easdem partes livo-
nie sine scitu et voluntate fratrum eorundem et quociens aliquos christi-
anos exire contingebat hiidem fratres ad iurandum eos com-
pellebant ne de huiusmodi violenciis iniuriis sacrilegiis et aliis
sceleribus predictis per eos perpetratis quandoque in aliis partibus alicui
revelarent Itaque fuit et est verum publicum et notorium fuit et est publica vox et fama
C vj. Item quod premissis veris existentibus prout vera sunt tandem
dicti fratres iniquitatis filij ~~dnos~~ dictam ipsorum peram vz predictam

Rigensem eciam mirabiliter conculcantes et destruentes fidelitate que
quam eidem impendere tenebantur in offensionem eius promaxima infideliter
comitantes licet non sine crimine lese magestatis et magne ingratitudinis
omnia opida castra fortalitia allodia omnesque alias possessiones
eiusdem Rigensis ecclesie tam ad mensam archiepiscopalem quam ad mensam
Capituli pertinentes cum quibus proventus dicte ecclesie cum omnibus iuribus
et pertinenciis suis occupaverunt occupatasque et occupata pluribus
xxx. annis continue tenuerunt prout et nunc tenent fructus redditus et
proventus sibi nequiter inbursando sic quod non solum archiepiscopus predictus sed tam
capituli quam alii clerici quoniam de illa parte finaliter fuerunt coacti nonnulli
eorum fugientes de carceribus alii vero tunc Romani et Bohemie Regis
ac aliorum instancia bis de carceribus liberati Itaque fuit et est verum
publicum et notorium fuit que et est publica vox et fama

Item volentes dicti fratres eandem Rigensem ecclesiam quam prius habuerunt
in eorum sibi perpetuo licet in ancillam et que de ipsorum manibus dicta
ecclesia quacunque parte postmodum non eveniret taliter qualiter petiverunt
a domino Bonifacio tunc papa ix° qui receptis pecuniis ab eisdem fratribus
licet hereticis Cardinalium Romane ecclesie consilio non habito nec assensu ac sine
aliqua cause cognitione et minus propere agendo in tam arduo
negotio et penitus abutendo potestate apostolica incorporavit eis eandem
ecclesiam et ipsorum fratrum ordini statuendo et eciam ordinando quod nullus
de ceteris perpetuis temporibus in Canonicum seu prepositum aut decanum vel ad
aliquam aliam dignitatem seu personatum vel officium cum cura vel sine
cura dicte ecclesie quovis nomine nuncupetur recipi possit aut debeat
nisi prius regularem professionem fratrum predictorum fratres emitti consue-
tam emisit Et quod postquam omnes vel maior eorum pars huiusmodi
professionem emisissent extunc non sancti Augustini sed beate marie theu-
tunicorum ordinis fratrum predictorum et fratrum censeantur et perpetuo nuncupentur
prout continetur plenius in litteris super hoc factis contra in quibus dicta
in eodem tam fidei quam eorum religionis repudiavit ad quam se transfert
dicta universitas in despectum aliorum prelatorum Itaque fuit et est verum publicum et notorium

C viij. Item q[uod] stantib[us] in civitate sup[ra]dict[is] et pact[is] mox apud Bonifaci[um]
p[a]p[am] p[re]d[i]c[tu]m simil[ite]r mediantib[us] pecuniis transferri procuravit eccl[esi]am
dictam R[iga]ns[em] p[er] d[omi]n[u]m Jo[hannem] tunc archiep[iscopu]m eiusdem Rigen[sis] eccl[es]ie in re cum
eisdem dictis fratrib[us] litigantem ad titulum Alexandrinam patriarchale
eccl[es]iam ut gaudet solo titulo eiusdem eccl[es]ie et quidam alii de ipsorum
fratrum p[ro]feso ordine sive secta de eadem Rigen[si] eccl[es]ia tali[te]r qualit[er]
procurarunt provideri licet p[re]cio appreciato et simoniace ac tamquam
Simonis magi ipsius q[ue] maledictionis participes ap[osto]lo petro dicente
pecunia tua tecum sit in p[er]dicione qui existimasti donum dei
pecunia possideri q[uo]d donum dei non e[st] dubium ex p[re]latum eccl[es]iasticam
ad suis p[er]tinenciis Itaq[ue] fuit et e[st] ver[u]m pu[blicum] et notor[ium]

C ix Item non obstante p[ro]visione p[re]d[i]c[t]a tali quali sit ut p[re]mittitur simo[nia]ce
procurata atq[ue] facta Nicholaum idem supradictum fratres et simo[nia]ci quadmodo
dudum et ante provisionem factam tenuerunt occupaverant ita eadem occupatam
qu[o]nd[a]m occupabant et nunc occupant despicit omnia bona t[em]p[or]alia
eiusdem eccl[es]ie Rigen[sis] nolentes admittere eundem fratrem suum sic p[ro]visum
ad possessionem Civitatis Rigen[sis] nec non castrorum et aliarum possessionum
sicut non admittunt faciunt q[ue] et fecerunt q[uo]minus idem fr[ater] archiep[iscopu]s
Rigen[sis] intrepatum possit et valeat in eadem eccl[es]ia residere possessione
q[ue] ipsius ac iurium et p[er]tinenciarum eius plena et libera gaudere
Itaq[ue] fuit et e[st] ver[um] pu[blicum] et notor[ium]

C x. Item volentes dicti fratres simo[nia]ci et heretici p[ro]libati ut videant[ur] ab
hominibus h[ui]us illius eccl[es]ie archiep[iscopu]m tali[te]r qualit[er] p[ro]curatum aut verius
procreatum ad eorum fratrem eorum simonis magi discipulo et simo[nia]ce sic
p[ro]viso fecerunt eum contentum de certa pecunie quantitate annuatim quotus salvo
in aliis p[ar]tibus ubi vellet non sed de possessione eiusdem eccl[es]ie iurium
q[ue] et p[er]tinenciarum ipsius saltem in t[em]p[or]alib[us] intromittere debet quoquomodo
qui frater eorundem p[re]d[i]c[t]us sic relinquendo ipsis eccl[es]iam et tradendo
recept[is] xxx argenteis abiit sequendo vestigia Jude scariothis
et videndo lupos fugit quia non e[st] sibi cura de ovib[us] quia
mercennarius est Et q[uod] dicta solempnis eccl[es]ia ab olim devote

prepositarum irrigata et plantata per religiosos Christianos et fidei zelatores longo tempore feliciter gubernata et possessa iam proch dolor heu facta heretica per dictos fratres terribiles fidei inimicos ac persecutores fidei crudelissimos sicut iam est occupata et destructa in preiudicium fidei Christianissime manifestum et est destructa Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xxj Item timentes hujusmodi fratres ne postmodum idem frater eorum archiepiscopus Rigensis intrusus aut suus successor ab eis repeteret eiusdem ecclesie possessiones ne sic posset ipsis postea de eisdem possessionibus resistere fecerunt omnes inutiles que erant ante aliquas desertas penitus in castris non nulla cremando et quedam alia annichilando et eas destruendo villas desertando et depopulando prout destruxerunt annichilaverunt et depopulaverunt homines de eisdem villis ad suas terras recipiendo ac eas colligendo de destructis et huiusmodi suas possessiones terras meliorando Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xxij Item quod postmodum a quatuor annis proxime preteritis citra et infra dictos annos predictum ipsorum fratrem modernum archiepiscopum Rigensem ecclesie intrusum et per eum pontificali ordini minime deferentes nec censuras ecclesiasticas curantes vel eas advertentes ymo dampnabiliter contempnentes captivarunt captivatum que in Castro Marienburg Culmensis diocesis aliquamdiu tenuerunt donec ab eo per pactiones extorserunt quicquid voluerunt Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xxiij Item quod non solum dictam Rigensem ecclesiam occuparunt et eas dampnabiliter sibi subiecerunt dicti fratres sed eciam dudum alias ecclesias eiusdem Rigensis ecclesie suffraganeas videlicet Curoniensem et Revaliensem in partibus Livonie Sambiensem et Pomesaniensem pomezaniensem in partibus Prussie et Culmensem in Regno Polonie In quibus ecclesiis supradictis tam episcopi quam canonici sunt et fuerunt per tempus lacionum ac esse et fieri in eis consueverunt de eadem secta dictorum fratrum licet heretica et dampnabili Quare ideo apud eosdem fratres et laicos manet imperandi auctoritas tam episcopis quam canonicis et aliis clericis ecclesiarum predictarum non restitutas ob-
respondendi

quod tamen communiter detestantur canonice sanctiones Unde fit quod prefati
episcopi non audent ut plurimum iurisdictionem ecclesiasticam exercere sive in spiritualibus
sive in temporalibus contra voluntatem huiusmodi laicorum preceptorum protectorum in
grave tam ecclesiarum ipsarum quam iusticie offensionem Itaque fuit et est
verum publicum et notorium

CXIIII Item quod volentes ecclesias et alias ecclesias in partibus Livonie dicte Rigensis
ecclesie subiectas et ipsius suffraganeas videlicet Osiliensem et Tarbatensem
sibi subicere quemadmodum fecerunt de aliis supradictis ut videlicet easdem
ecclesias et earum civitates castra villas opida et alia quecumque bona
que possident realiter usurpare suoque dominio aggregare
atque adinvenire multis et variis machinacionibus attemptarunt
et nunc quibusdam in eis est attemptare non desistunt Quare hac occasione
per [illegible] dominum Henricum prout prefate Osiliensis ecclesie episcopum predecessorem
immediatum episcopi moderni eiusdem ecclesie confictis fraudibus et
in dolo captivatum ingulaverunt et suffocaverunt ingulatum quoque et
constrictum turpiter in sterquilinium sive in cloacam proiecerunt [illegible]
Itaque fuit et est verum publicum et notorium fuitque et est inde habuerunt huius
rei noticiam habentes publica vox et fama

CXV Item quod prefatam ecclesiam Tarbatensem suis incendiis rapinis et male
ficiis spoliatam et consumptam esse gravissime oppresserunt plures et leserunt
et presertim ab annis xiiii proxime preteritis et infra dictos annos vel circa
videlicet cum potencia armatorum eiusdem ecclesie diocesim subintrantes
greges armentorum pecudum et pecorum inde abigentes villas et
opida eiusdem ecclesie et aliorum hominum in eadem diocesi consistencium nullis
bonis et diversis mobilibus ipsis penitus spoliatis cremaverunt fena
tempore annonas atque blada igne deleverunt homines trucidaverunt
non nullos occiderunt et occidi fecerunt aliquos captivarunt aliaque
multa mala dicte ecclesie et aliis tam subditis eiusdem ecclesie quam
aliis non subditis in eadem diocesi dampna intulerunt Episcopos quoque
tam Osiliensem quam Tarbatensem ecclesie predicte pro tempore existentes multis
molestiis perturbacionibus et diversis sepius affecerunt et per
bant et [illegible] facere consueverunt Itaque fuit et est verum publicum et notorium

cvij Itē q̄ Jo de Doleȳ Rigeñ dioc̄ militē notabilissimū et famo
sissimū de ptibus liuonie ac Capellū Rigeñ et tarbaten ecclār
pdictār iuxta quatuor annos inc̄ pxime ptitos de ptibus prussie
ad domū ssuam Apud ptes liuonie tusemuten et ī opido
Wolmiren dioc̄ deprehensū nulla cognitā causa pfata proptantes.
noctis tenebras circa candelam ipo introducto ad stabulū equor
et penitus ignorante quid cū eo ageretur crudelissime et miserabilit
ibi decapitauerūt decapitari q̄z fecerūt Itaq̄z fuit et ē bux publicā et
notoriū fuit q̄z et est publica vox et fama

iiij Itē q̄ cū quidā Jo dictus Smyt alias fabri de Ciuitate lubicen
existens Capitus gentiū armator ad uocatōz fratr pdcor cū
multitudine armator in succursum venisset eisdem fribus gbbera
tur hostibus cū Rege polonie vz anno dnī mo cccc vl circa
eisdem q̄z fribus cū dictis gentibus aliquādiu seruisset tandē q̄z
cū p dessinito solario et conducto eosdem fres monuisset dci fres
eūd jo. Capitū ad vnū saccū inposito et incluso in opido dicto
danczk Wlad dioc̄ p inicere et loco solarij pdcī ad flumen dcm
Wisla piecerūt et pici ac submergi fecerūt ac eciā subito fuit ita
q̄z fuit et est bux publicā et notorium fuit q̄z de hijs et fuerūt publice infamati

iiij Itē q̄ eodem āno vl q̄si in die cene dnī in pfato opido danczk
vocatis ad se a et ad Castr suū qd̄ in eodem opido optinent dci
fres tribus de potioribus dci opidi vz Cunrado de letzko ciūs
Ciuiū Arnoldo Aechtē et Bartholomeo Groß Groß consulibus
eosdem ī pnisos et Tamizatos nulla cognita causa pmissa ibidem
decapitauerūt et eciā crudelissime necauerūt decapitariq̄z et necari
fecerūt eos q̄z in fimo vit muros castri eiusdem ad multos
dies sepelierunt et sepeliri fecerūt Itaq̄z fuit et ē bux publicā
et notorium fuit q̄z et ē publica vox et fama

[illegible] Itē eodē anno vl quasi eodict fribus nonnulli intrantes Castr
lubonia mitrapatū Culmen ecce ibi q̄z prandio parato quedā Nico
laū Glbauesibel Capitaneū eiusdē Culmen ecce et tomtum dicti

Castri uiuo fratrem sui ordinis professum recipientes ad unum eius duplicem
ad unum flumen Drzewancza appellatum ibique eo ligato et ad unum
saccum intruso et incluso ad aquam eiusdem fluminis proicientes submersi fue
submergi que fecerunt quorum tunc submersio et in aquis repertum cadaver
eiusdem corpus ad suam ecclesiam kathedralem reportantes ecclesiastice
tradiderunt sepulture Cumque episcopus eiusdem ecclesie unus de ordine
eorum professo prout asseritur a non nullis eorum superiore quem ut se
magistrum generalem nuncupat super deposuisset vel querela postulans
satisfactionem ecclesie predicte fieri pro suo canonico idem magister eorum professus
nichil adhuc penitus facere voluit nec fecit Itaque fuit et verum
publicum et notorium

Cxx Item quod novissime anno videlicet domini millesimo cccc xvi et nunc preteriti
et de mense Julii vel circa eiusdem anni in opido Danczk supradicto
primum consules et alios de potioribus dicti opidi non quietos
nec confessos de aliquo crimine iurisque ordine in aliquo non
servato crudeliter decollaverunt decollari que fecerunt Itaque fuit
et est verum publicum et notorium

Cxxi Item postmodum eodem anno per duos per tres et per plures de
eisdem opidanis successive non nullos eorum ex eis noctis
tempore de lectis capientes usque ad magnum numerum videlicet l vel
circa miserabiliter occiderunt et occidi similiter fecerunt nullo iuris
ordine observato multosque eorum alios submerserunt et submergi fecerunt
et adhuc occidunt et submergunt successive quosque eorum sibi fore
contrarios suspicantur Itaque fuit et est verum publicum et notorium

Cxxii Item videntes tantam crudelitatem eorundem fratrum alii opidani
eiusdem opidi nullo tuto limitati sed quasi extra se existentes dimmensi
volentes sue saluti cautius consulere non valentes in tali
dubio expectare tamen timentes sibi mortis periculum ut videlicet de ipsorum
dormitoriis similiter caperentur ad mortem tam subitam quemadmodum
et alii supradicti ex hoc ccc viri vel circa de eisdem opidanis
relictis propriis uxoribus et pueris necnon suis domibus
et bonis aliis hinc inde ad alia aliorumque dominia fugierunt

Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xxxvj Item non valentes dicti fratres crudelitatis et malitie sectatores crudelitatem suam et maliciam continere nec volentes quinymo plures laycales tam domus quam alia bona omnia omnium predictorum tam secularium sive civium et suburbanorum quam etiam fugitivorum propter tollere occupatas occupaverunt et occupare tam uxores quam pueros eorundem omnium predictorum de eadem civitate turpiter eicere expellere compelli quod procurare et fecere Verum quod predicte mulieres et honeste cum suis pueris de omnibus suis bonis sic exclusi et expulsi sub paupertatis onere coguntur miserabiliter egestate laborare Verum quod fuit et est verum publicum et notorium

xxxvij Item quod multos alios homines diversis temporibus etiam quedam sacerdotali ac etiam regulari statui et ordini non parentes nec sexui muliebri sine et absque aliqua cognitione cause et preter juris ordinem sola libidine voluntatis eorundem fratrum licet inique et perverse crudeliter occiderunt necaverunt decollare et etiam submerserunt submergi quod fecerunt decollari occidi et necari Verum quod faciunt et fecerunt facere quod consueverunt Itaque fuit et est verum publicum et notorium Verum quod fuit dictum tentum et reputatum dicitur tenetur et reputatur palam publice et notorie ~~manifeste~~

xxxviij Item quotiescumque recipiunt de novo aliquem ad suum predictum ordinem volentes sibi tollere plaudendi eundem facultatem statim sine et absque aliqua probatione saltem legitima cogunt et recipiunt solempniter ab eo professionem regularem licet inique dolose et iniuste ligantes sic quatenus in eis est homines ne diversis eorum nequitiis valeant ab eis resilire cum tamen institutam canonica talem professionem sic precipitem non admittunt sed integrum annum probationis canonice statuere providerunt Verum quod faciunt dicti fratres et fecerunt facere quod consueverunt Verum quod sepe contingit quod tales sic professi nomen domini blasphemantes maledicunt illis qui eos taliter receperunt Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xxxix Item quod indifferenter recipiunt ad eundem eorum predictum ordinem homines sceleratos crudeles et infames et quosque de aliennis partibus proscriptos ob eorum demerita vel etiam profugatos Verum quod faciunt et fecerunt

et facere consueverunt Itaque fuit et est verum publicum et notorium
CXXVI. Item quod de more usu consuetudine et observancia ipsorum talis fuit
et est quod duo tres quatuor vel plures mittuntur expensis fratribus dictis
singulis de partibus prussie per almaniam ad recommendandum eorum
pretensum ordinem et ad alliciendum homines ad ipsum qui tales discurrentes
et peragrantes diversas partes almanie et de eadem suo pretenso ordine
multa recommendatoria enarrando et etiam promittendo ut asseritur
a cumulis tamen falsis falsis promissis seducunt sic homines
et inducunt in perceptionem sue habitus prout induci consueverunt
Dicitque dicti fratres quosque spurios et alios de coitu dampnato illegitime
natos et propter infamiam patrum dictis patriam propriam deserentes
quosque alios pauperes homines alliciunt de facili licet etiam nobiles
statum de talibus parentibus secundum conditionem nobilitatis eorum
tenere non valentes colligunt et recipiunt ad eorum pretensum ordinem
Dicitque faciunt et fecerunt et facere consueverunt Itaque f et e v p et n
CXXVII. Item quod huiusmodi professionem regularem pretensam tam clerici etiam presbiteri
quam etiam laici quotienscumque ipsam fieri contingit faciunt et fecerunt
facereque consueverunt in manibus laicorum videlicet Commendatorum sive
aliorum superiorum eiusdem ordinis pretensi huiusmodi erronee cum talis
professio respectu militie propter quam institutum fuisse eundem pretensum
suum ordinem pretendunt dicti fratres ut dictum est non est aliquo
obligatoria saltem respectu clericorum immo est et fuit potius erronea
contra bonos mores ac etiam contra canonica instituta repugnans
statui et ordini clericali tamquam de iure impossibilis etiam si
alias huiusmodi militia in se esset licita et honesta Dicitque fit
de facto et frequenter quod dicti fratres et laici superiores huiusmodi pre-
dentes irreverenter tractant suos presbiteros non solum simplices
presbiteros sed etiam proprios episcopos videlicet sue societatis pretense sive secte
loquentes ad eos cum veniunt videlicet in vulgari theutonico du pfaffe
quod sonat in aliquem despectum, quodque etiam subiugant eosdem
presbiteros suos fratres Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xxix Item quod non solum crudeles homicide et raptores ac aliis criminibus
suprafactis irretiti existunt sed etiam diversarum mercanciarum negociatores
ac mercatores realiter existentes certam pecunie quantitatem videlicet octingenta
milia marcarum monete prutenicalis quarum quelibet duos florenos
auri de camera valebat et valere consueverat apud eum de suis
fratribus qui racione sui officii apud ipsos in ipsorum vulgari simone
theutunico grosz scheffar appellatur quod sonat in latino magnus
dispensator pro diversis mercibus causa lucri comparandis et nego-
ciacionibus mercanciarum exercendis annis singulis reponebat reponi
que consueverat hac lege sibi data quod anno quolibet revoluto ultra
dictam summam pecunie capitalis videlicet octingenta milia marcarum quam
ex integro restituere erat astrictus de lucro sex milia marcarum vel
in quantum eis videbatur ad commune ipsorum thezaurum reponeret et
thezaurizando apponeret omni anno Et nichilominus ultra hec quod de
pannis laneis de lineis mercanciis in copia pro tota curia et familia
superiorum eorundem fratrum qui generales magistri eorum nuncupantur cum vino
de speciebus pro coquina in habundancia et non nullis aliis rebus et necessariis
eidem ipsorum magistro annis singulis de lucris huiusmodi providere tenebatur
et deberet Dictus quoque magnus dispensator nuncupatus cum dicta pecunia
diversa genera mercanciarum exercendo et iuxta legem sibi constitutam
restituebat predictam pecuniam capitalem et lucra predicta ad thezaurum
eorum reponebat Dicto quoque magistro et sue curie quoad de pannis quam
de aliis rebus predictis sufficienter providebat omnia quoque alia que de
eisdem lucris residuabant ultra iam premissa sibi propriis utili-
tatibus usurpabat Sic quoque faciunt et etiam faciebant dicti fratres facereque
et mercari consueverunt Itaque fuit et est verum publicum et notorium Sic quoque
dicitur teneri et reputari fuit quoque dictum tentum et reputatum palam
publice et notorie fuit quoque et est publica vox et fama

xxx Item quod quocienscumque naves mercibus onerate de ultra mare
venientes applicant prefato oppido Danczk ubi est portus
maris notabilis sub eorum potestate nullus de mercatoribus aliis
audet quicquam preter omnem prohibicionem et obstante eorundem fratrum

nisi prefatus eorum frater magnus dispensator appellatus prius
eligit et emat meliores sibi placidas quantum velit sicque alii
mercatores quamquam coguntur tamen ab eisdem fratribus eas emere
precio cariori Itaque fuit et est verum publicum et notorium

Cxxxi. Item quotienscumque dicte naves evacuate eisdem suis mercibus aliis
denuo ibidem onerantur ad deferendum eas ultra mare nulla extra-
neus neque audet prius inde recedere prohibentibus dictis fratribus nisi
recedat navis ipsorum fratrum mercibus onerata tanto tempore quod possit
prius evacuari pro ipsorum libito antequam alie naves superveniant ante-
dicte ut puta per unum mensem quamque vel minus quod eidem dispensatori
magno placet vel videtur Itaque fuit et est verum publicum et notorium

Cxxxii. Item advertentes dicti fratres mercancias et negociaciones quas secta-
tores et mercatores realiter consistentes grana frumenti et siliginis
rebus ceteris maiori precio estimari in certis partibus ultra mare
quod frumentum in magna copia portari consuevit de Regno polonie ad
ipsorum dominia volentes dictum frumentum soli ad sua lucra ipsa sibi quaerere
prohibebant omnibus ne quisquam frumentum huiusmodi de ipsorum fratrum
dominiis debet exportare vel audet licet fraudulenter et dolose
ad decipiendum alios mercatores ut vero habent ipsi sua iniquitate
a talibus lucris alios mercatores excludit prout excludebant
scilicet onerantes suas naves proprias dicto grano et mittentes ultra
mare soli quamquam talia lucra et tunc capiebant et habebant communis non
sine magno preiudicio aliorum mercatorum Itaque fuit et est verum publicum et notorium

Cxxxiii. Item quod non solum in omnia tunc ut dictum est exercent mercancias predictas
in speciali Commendatores sive ipsorum priores in suis Commendatoriis
qui tenent et regulant suos subditos non permittunt habere molendina
sed omnia fere molendina soli possident in terris eorum potestati
subiectis ut sic coacti licet subtiliter subtilitate tirannica ipsorum
subditis sua grana in eorundem fratrum molendinis molere
ipsi fratres primo a suis eisdem subditis certam quotam sive partem
farine sive grani huiusmodi lucrentur de eisdem molendinis prout
lucrantur in magna quantitate omni anno farinam quamque taliter aquisitam
et extortam mittentes ultramare vendunt et vendi faciunt
pro aliquibus milibus florenorum et aliis pro certa pecunie quantitate sicque
faciebant et faciunt ac facere consueverunt Itaque fuit et est verum
publicum et notorium

xxxiiij Item volentes dicti fratres in partibus livonie soli mercancias exercere
prout exercent quamvis eciam per alios suos mercatores Et ut huiusmodi sua
mercimonia possent liberius pro sue voluntatis libito vendere et lucrari
alios mercatores intrare dictas partes cum suis mercibus quantum est
in ipsis fratribus non permittunt nec admittunt nisi quibus volunt facere
graciam specialem vel qui sunt eisdem fratribus complacentes ad ipsorum libitum
ponendo vero ipsis mercatoribus diversa obstacula que in mari quam
in terra suis ex variis machinacionibus portum maris sepius precludendo
hec maliciose et iniuste ac depredacionem et gravamen non solum huiusmodi
mercatorum sed eciam tocius illius patrie Et ita quod quamplures alii mercatores
sub eisdem fratribus existentes et degentes de suis mercanciis non
bene possunt se nutrire Et ita faciebant et faciunt ac facere consueverunt
Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xxxv Item quod huiusmodi mercanciarum lucris non contenti sed eciam per usurariam pravitatem
ad magna terrarum dominia aspirantes primo ducatum dobrinensem in Regno
polonie nondum xxx annis elapsis a quodam duce opolie nadirspan
appellato vasallo Regis polonie tunc eundem ducatum optinente in
obligacionem receperunt certa summa pecunie quantitate eidem duci super
eodem ducatum mutuata recepto ex tunc annis multis videlicet xiiij vel
quasi tenuerunt et possederunt fructus redditus et proventus inde provenien-
tes pro se retinendo sine et absque hoc quod aliquid in sortem huiusmodi debiti
computassent prout non computaverunt ipsumque ducatum prefato duci aut
Regi polonie fratres restituere noluerunt prout nec restituerunt
nisi eis fuisset prout est realiter satisfactum per realem solucionem
et pecunia numerata de totali summa pecunie per eos mutuate
Itaque fuit et est verum publicum et notorium

xxxvj Item quod antequam dux prefatus eisdem fratribus sic ut dictum est
in pecuniis obligasset ducatum supradictum longe ante eciam eis
obligaverat unum castrum notabile Slotoria vulgariter
nuncupatum in eodem ducatu cum multis villis et aliis diversis
possessionibus ad ipsum castrum pertinentibus in certa pecunie quantitate
qui fratres longo tempore multis ex annis tunc possiderunt dictum Castrum

cum dictis pertinenciis usque ad fructuum redditibus et proventibus medio tempore perceptorum nichil penitus de sua pecunia capitali mutuata deducere sive defalcare voluerunt neque deduxerunt sed eam integraliter exegerunt et exactam receperunt antequam dominum Castrum cum predictis villis et possessionibus restituerunt Itaque fuit et est verum publicum et notorium

Cxxxvi. Item quod districtu notabili zalbercze vulgariter nuncupato multas et diversas notabiles villas opida et alias possessiones continentem in ducatu Mazovie ac in Regno polonie a duce Mazovie videlicet duo Semoniti in obligacionem recepto pro certa quantitate pecunie eidem duci super eodem districtu mutuata longo tempore multisque annis eundem districtum tenuerunt et eciam possederunt fructus redditus et proventus percipere retinendo nec tamen aliquid ex eis in sortem et extenuacionem huiusmodi pecunie mutuate computando prout non computaverunt more usurariorum tenuissent prout quod sit pro certe quantum in eis fuit et tenebit donec sua pecuniam mutuatam realiter et integro persolutam habuissent licet eciam eam aut ipsius valorem in huiusmodi fructibus redditibus et proventibus sufficienter percepissent nisi manus domini ut creditur corporum nimiam superbiam aliqualiter tetigisset per serenissimum Regem polonie qui in virga ferrea dominum districtum de ipsorum manibus extraxit Itaque fuit et est verum publicum et notorium

Cxxxvii. Item aliud eciam districtum notabilem Wisna appellatum in dicto ducatu Mazovie eisdem fratribus pecunie duci obligatum in certa pecunie quantitate per annos vel quasi sit in obligacione tenuerunt fructus similiter et proventus percipere retinendo sive et absque eo quod aliquid ex eisdem in sorte computasset pecunie mutuate prout non computaverunt tamquam usurarii neque prius dominum districtum restituerunt nisi soluta esset pecunia predicta totaliter et integro Itaque fuit et est verum publicum et notorium

Item in districtu notabili Regni polonie quandam magnam silvam et multum notabilem a quodam pro tunc Capitaneo Regis polonie Babsko vulgariter nuncupatam in obligacione recepta pro certa

pecunie quantitate eam non solum ad suis utilitatibus iam longo
tempore tenuerit et tenet sed etiam ipsam iam sibi proprio conatur
usurpare et usurpavit, dicte silue magna parte iam reducta ad
culturam non nullas villas in ea locavit Et quod fuit et est verum publicum 2 u

Item ducatus sive marchionatus qui nova marchia appellatur
in partibus Saxonie a serenissimo principe domino S. Ro. et Hungarie
Rege similiter in obligationem pro certa pecunie quantitate receperunt ultra
quod ab eis tenuerit cum omnibus prouentibus et fructibus diuidendis et adhuc
tenet more usurariorum et tamquam usurarium iniuste et inique gau-
dentes de lucro usurario iniquo et dampnato tam diuina lege
quam humana cum tamen contra communem ... iam suam pecuniam
mutuatam de eodem marchionatu sufficienter perceperit Itaque fuit
et est verum publicum et notorium

Item volentes dictam usurariam qualitatem ipsi sunt tales hanc subditos
asserentes quod licet false erronee tamen falsum proferre contra veritatem
sacre scripture ac etiam contra canonica instituta quod licitum esset de x marcis
monete eorum ad unius anni spacium mutuatis unam marcam de lucro
ultra sortem recipere et quod tale premium lucrum usurarium censeri non debet
Et quod inter dictos suos subditos quasi pro quadam lege fecerunt approbare
et approbarunt Nonnulli quod de ipsorum subditis hac occasione seducti usuras
exercent et exercere consueverunt videlicet pro una marca monete prenotate
x marcas vel xii eiusdem monete ad unum annum mutuando
Itaque fuit et est verum publicum et notorium

Item dicti fratres prenominati existentes ad usuras exercendas [illegible] ad
mutuandas suas pecunias super terris castris opidis et aliis
possessionibus quibuscumque et quibuslibet eis accomodatis
tamquam prefati lucri cupidi usurarii dampnati et iniusti obli-
gatores suas usurias recipiebant et recipiunt quotiens
eis offeruntur ac recipere consueverunt usuras videlicet hoc modo credendo
non nulla quod possessiones dimiserunt eis taliter obligata in ipse
dampnabiliter usurparunt et usurpant Itaque fuit verum publicum
et notorium Et inter quod et fuerunt de premissis publice infamati

Cxliij Item quod dicti fratres monetam cudentes propriam et cudi facientes licet
iniquam et iniustam iam a vii annis proxime preteritis citra vel quasi
et per ipsos annos ad tunc ipsam diminuerunt in pondere et valore dimi
nutam que fecerunt quod ubi prius una marca eiusdem monete duos
florenos auri de camera valuit et valere consueverat tamen nunc vix
nunc valet dimidium florenum vel iii^{as} partes de uno floreno quodque
prius emebatur una marca vix nunc emitur vel emi potest pretio
tam mercium vel etiam sic quod dicti fratres in hoc sectantes eorum sua lucra
licet cum subditorum suorum maximo detrimento plerosque de suis
subditis iam non modicum depauperaverunt et in eorum bonis graviter
oppresserunt et leserunt cum eius tirannice inique et iniuste. Itaque
fuit et est verum publicum et notorium fuit quod et est publica vox et fama

Cxliiij Item quod cum dicti subditi non valentes hoc gravamen sustinere
eisdem fratribus humiliter supplicassent pro melioratione monete
super dicta facienda hiisdem fratres rancore concepto iniquo animo
contra ipsos supplicantes plures eorum tam nobiles terrigenas
quam alios cives et oppidanos terrarum et provinciarum dictis fratribus
subiectarum anno domini millesimo quadringentesimo septodecimo
proxime preterito crudeliter occiderunt occidi que et decapitari fecerunt
successive alios diris carceribus mancipaverunt mancipari
que fecerunt nonnullos que eorum de domibus noctu non de cubiculis
ipsorum noctis tempore receptos ad aquam proiecerunt et eos submiserunt
pariterque et submergi fecerunt iuris ordine in aliquo penitus
non servato. Ita quod fuit et est verum publicum et notorium fuit quod dominum
tentum et reputatum dicitur tenetur et reputatur palam publice et
notorie. Verum quod eos de premissis publice infamati

Cxlv Item quod quotiescumque aliquem clericum secularem et presbiterum curatum
parrochialium sacerdotem vel rectorem in terris et dominiis
eisdem fratribus subiectis mori contingit totiens dicti fratres
spoliant spoliaverunt et spoliare consueverunt eiusdem parrochialibus
ecclesiis suis rebus atque bonis se de facto intromittentes

quod defunctorum licet nequiter tamen sacrilegi eadem delicta per se taliter usurpando et eciam rapiendo Ipsis que usurpatis atque raptis ad eorum ecclesias sic vacantes clericos pro suo beneplacito ponendo Et pretendentes se ad hoc fuisse privilegiatos a sede apostolica licet false dictas prelatos ecclesias sic gravant et opprimunt graviter que et opprimere consueverunt Itaque fuit et est verum publicum et notorium fuit que et est publica vox et fama

Item pretendentes similiter se privilegiatos a solucione decimarum licet false ut eciam deciperent in decimis eisdem debitis ipsas decimas de suis agriculturis ac aliis possessionibus propriis nolunt solvere neque solvunt multas sic ecclesias decimis eis debitis fraudaverunt atque fraudant Sicut que faciunt et fecerunt ac facere consueverunt licet iniuste et inique cum decime iure divino debeantur et de iure parochialibus ecclesiis sint solvende et maxime decime prediales Itaque fuit et est verum publicum et notorium fuit que et est publica vox et fama

Item quod de dictis fratribus layci in terris sibi subiectis superdictis superioritatem prelatis non solum in temporalibus sed eciam quodque in spiritualibus sibi nequiter usurpantes iurisdictionem ecclesiasticam impediverunt et impediunt non permittendo suos episcopos subditis iusticiam libere ministrare neque subditos eciam clericos non solum contra ipsos fratres sed eciam quoscumque contra alios coram eisdem episcopis suam prosequi iusticiam neque propter quecumque gravamina ad sedem apostolicam contra voluntatem eorundem fratrum appellare prout non permittunt neque permittebunt Ideoque subditi et clerici eorundem fratrum crudelitatem et tirannidem formidantes suam iusticiam prosequi et eciam consequi tunc non valebant nec audebant prout non valent neque audent quociens se casus huiusmodi offerunt Sicque dicti fratres contemptores iusticie huiusmodi oppressores non solum durant in laycos ac clerum tirannidem sed in clero non sine gravi vituperio status ecclesiastici ac ordinis clericalis Itaque fuit et est verum publicum et notorium fuit que et est publica vox et fama

Cxlviii Item licet nonnulli articuli erronei de speculo Saxonum quod in vulgari theutonico Maydeburgsche racht appellatur quod sonat in latino ius Maydeburgense olim per felicis memorie Gregorium papam XI dudum fuerunt prout sunt dampnati et sub excommunicationis pena late sententie omnibus iudicibus saltem per Germaniam prohibiti de quibus aliqui sunt isti de facto scilicet quotiens movetur aliqua questio civilis sive criminalis seu criminaliter non ipsi actori vero affirmanti sed ipsi reo neganti defertur probatio quod omnino est erroneum cum neganti factum per rerum naturam nulla est directa probatio Item quod testamentum sive donatio non valet pro debilitate corporis in lecto decumbentis quantumcumque mente sit sanus qui indutus armis non potest equum solus ascendere de uno lapide aut ligno a terra ad unum cubitum elevato et sic de aliis similibus erroribus condempnatis Nichilominus tamen ipsi sic censuras ecclesiasticas non curantes iudicia quoque civium inter suos subditos facientes licet erronea iniqua et iniusta contra eosdem errores et articulos predictos sic prohibitos iudicibus et iudicant iudicari quoque faciunt et fecerunt et consueverunt quoque iudicare Itaque fuit et est verum publicum et notorium

Cxlix Item quod Rebelles Romane ecclesie ac sacris generalibus conciliis existentes se potestati apostolice realiter opponunt et resistunt tamquam heretici videlicet non obediendo dictis Conciliis et generalibus decretis sanctorum patrum Constitutionibus mandatis et litteris apostolicis prout non obediunt ipsas et ipsa transgrediendo violando quoque litterarum apostolicarum emanatarum et processuum quorumcumque de Romana Curia emanatarum et emanatorum presentationem publicationem et executionem prohibendo contempnendo et impediendo hec et alia multa mala ac decretis constitutionibus mandatis et litteris apostolicis huiusmodi contraria faciendo prout fecerunt et faciunt ac facere et perpetrare consueverunt quadam temeraria voluntate inique et iniuste Itaque fuit et est verum publicum et notorium

Cl Item quod male et pessime sentientes de clavibus ecclesie excommunicati et prout dicti damnatas ac alias censuras ecclesiasticas per se non curant neque timent sustinendo ipsas prout sustinuerunt et sustinent ac

sustinuit convenerit ami
legiatos esse et frust
hic colore vilipendunt
effugiat disciplinam Ite
et est publica vox et f
Item volentes hoc dicere ad
non possent scripserit sibi quod
in grossa litera in vulgari t
bitur apud ipsos magis n
in effectu quod quecunque scientia q
est cuius nulla copia non sunt n
et dolose ac ad decipiendum populum n
peratis Itaque fuit et est vox publica et
Item qualiter sic ut dominus est ditati suffici
potentati de Rapinis et aliis illicite acquisit
finem ponere sue cupiditati et malitie sed ctu
vicina Regna Danorum optinenda fortiter aspirante
spatio preterito recepto ad se uno Goliardo fingere ip
Illustrissime Regine dacie licet mendaciter et dolose et
lia cum apparatu condecenti conduxerit et conduci fecerit c
ad Regnum dacie tamquam heredem dicti Regni ut sub tali colore
Castra civitates et opida eiusdem Regni potuisset subm
se obtinere qui goliardus licet in eodem Regno quamplures
deceptos fuisset venenum receptus et tractatus corrupta ti
dictorum fratrum fuit tandem captus et ad ultimum supplicium iudicatum
et combustus Itaque fuit et est verum publicum et notorium fuit quod et est publica vox et fama.
Item quod hiisdem fratres iniquitatis magistri et religionis populare iniusti
Religionum ordines perspicientes quoddam monasterium sanctimonialium
subintrantes in terra Gotlandie prope civitatem sive opidum Wisby
lincopensis dioc. ordinis sancti Bernhardi montis solis appellatum ipsum

…rum Religiosis totaliter
…ntes ibidem ipsas decedi
…m occupare et occupari
…ere et fecere Itaque fuit
…vox et fama
…partibus circumquaque vicinis
…manifesta fuit et est quod
…ditatis et civitatum provinciarum que
…suorum vicinorum quamplurimi oppresserunt
…innumerabilibus et generaliter male
…pessime condicionis videlicet homines
…modo bonis temporalibus spoliando
…gibus et principibus christianis ac aliis
…subditos ipsos opprimendo statum ecclesie
…aliis presbiteris maledicendo deum et sanctos
…semiando corpus Christi male tractando librum
…s evangelii contempnendo Erant quod deum non timentes
…ubi superbi dolosi perversi cupidi avari invidi bibuli
…tinentes ociosi sediciosi scandalosi et omnium viciorum
…utiles plurimum quam ceteri homines et notorii nullius
…er vestigium in se habentes licet ceperunt crucem nigram
…o sive mistelo cum vere nigredinis non videre signum
…nebrarum non crucis Christi sed verius latronis dampnati cum vesti
…pa imitantur Et isti sunt fructus iniquitatis supradicti Henrici
…tate crudelissime et horrende Itaque fuit et est verum ymo et notorie
…p de premissis omnibus et singulis fuerit et fuit publice et notorie
…ffamati et divulgati et ut tales in omnibus partibus ubicumque ipsorum
habere noticia habiti tenti et reputati palam publice et notorie

Item quod de premissis omnibus et singulis erat et est publica vox
et fama

Ceterum relegentes historias scriptis regni et me-
morie commendatas quod poloni post fidei percepta gra-
ciam bis et semel ad vomitum infidelitatis olim relicte
reversi sunt per hec. Primo quidem consensu favore
quando principes suos licet facto suo illis in scandalum
mindolo Regi lytwanie aut eius exercitui religionis
christiane causa devastande liberum usque ad oderam flu-
vium saxonie transitum concesserunt. Secundo vero consen-
su favore et ope exercitus quo quidem ipsi et eorum Rex
kasimirus contra fratres de domo theutonicorum illis fidei
tamen tuende in expeditione defendantibus immense iniuncta
auxilio infidelium depopulati sunt in memoriam quod sub
umbra eorum tremendi gladii persecutione infidelium servicii
prope aporta mortis libertati respirabat. Tercio autem
et quod gravius est consensu favore opeque exercitus et
perfidie defensione qua quidem ipsi eorumque Rex wladislaus
et duces facti defensores infidelium eorum auxilio fratres
de domo theutonicorum semel et secundo vastaverunt etiam
quoque et absque verecundie rubore sicut hodierna pre-
dicaverunt predicatores et constantissime inter ceteros
paulus vladimiri quod auxilio infidelium per principes
christianos licite fideles devastare error qui in detri-
mentum vergit universalis ecclesie et fidei obvia est ortho-
doxe. Secundo eum et ceteros errores quos in favore
paganorum odiumque christianorum et contra potestatem imperato-
riam paulus asserit ne ut tamen serpant vel latius
fiat defectum et plures per eius gerunt bellum ubique
detentos volumus manifestare et ostendere quam
periculosi sunt ecclesie et nocivi quod poloni et eorum Rex

et ducas neque vlt^a lym) rei faciat simile vindicta
compressi corrigant Et ob hoc divin adeo inspirati
iuri apositi est doctrina qua ad accusandum excusatores
in pectus polonor corpus Regis et ducum paulus
in venit mendace ostend^e. et egressior narraci
ca est mater ve tedij. tantu vitia et vix ea que
amullatima doctrine pauli conspicimus alijs refectis
omnibus volumus breviter sub gracia desserere
Conclusio prima ante omnem constitucionem iuris posi
tiui laycus in laycos absque usurpacione habuit
potestatem et probatur philosophus octavo ethicorum dicit pa
rentes quidem enim diligunt filios ut sui ipsorum aliquid
existentes Sed ante omnem constitucionem iuris positiui
quilibet mater sua absque usurpacione habuit potestatem
et per consequens ante omnem constitucionem iuris positiui laycos
in filios suos laycos habuit potestatem Et quia
ratio laycus qui in filios suos laycos habet potestatem
in laicos in laycos habet potestatem et per consequens sicut quod
licet arguere ab inferiori ad superius affirmative euidens
est quod ante omnem constitucionem iuris positiui laycus
in laycos absque usurpacione habuit potestatem Item
sic quod de lege nature est et ante omnem constitucionem
iuris positiui erat quod pueri ante quartodecimum annum
paciuntur discrecionis defectum studium qua pupilli regere
se ipsos idco illo tempore naturali iure pupilli in
dictu sine layci sive alij tutores acceperunt iustis
quibus modis tutela finitur quod videlicet tutor sive
laicus fuit sive alius in eos qui sub eius fuit
tutela absque usurpacione habet potestatem iustis de
au^te tutoris quasi ptotu et per consequens euidentissimum est

q ante omem constitucoez iur positivi laicus in
laycos absqz usurpacoe habuit ptatem
Item sic hō eā dū nā civile anal est et sociale
ii politicorum indubie aū omēz constitucoez iur po-
sitivi de lege natē absqz usurpacoe laici civiliter
vixerunt et socialiter Sz vita sociāl multorum non
pt esse neqz subsistē nisi aliquis psidet qui ad
bonum commune intendet et heret ptate ceteros di-
rigē et ergo q aū omem constitucoez iur posit
laycus in laycos absqz usurpacoe habuit ptate
legi natē notū est
Item sic quandoqz explurib9 constituta sūt et fit
unum aliquod commune sive excontinuis sive exdi-
visis in omnibus videt principalis et subiectum
et hoc exomi nā inest animatis ut d ph9 j°
politicorum Sz aū omēz iur positivi explurib9
laicis dom9 una erat constituta in familia vel
aut civitas et q° in ea nāli iure fuit principalis
in ipm hab3 ptatem io certo notū est q aū oēz
constitucoez iur positivi laicus in laycos de lege
natē et ergo absqz usurpacoe habuit ptatem
Item sic Aug9 dicit xix libro decivitate dei c.
xiiij q in domo iusti vivent exfide et adhuc ab
illa celesti civitate pegrinant etiā qui imperant
serviunt eis quib9 vident imperare neqz enim dnandi
cupiditate imperant s officio consulendi nec principandi
superbia sed providendi mia hoc nālis ordo pscribit ita
deus hoiem condidit Sed constat q imperiū no est
sine ptate et q post condicone hois aū omēz con-
stitucoem iur positivi fuit aliqua dom9 iusti laici

et ergo cum omnem constitucionem iurispositiui de ordine
iure ve nali laicus in laycos absque usurpacione habet
ptatem Et paulus non tm erat um ecia lex natur
in eo corrupta est obscurata ve asserente in xxij con
clusione q nunquam de iure laicus ad aliqua constitucione
habuit ptatem in laicos s sola usurpacione
Conclusio secunda Imperatus adeo est institutu edificatu

De imperatore

ve pbat imperatu cum de nouo ptas est et non est
ptas nisi adeo Ro xiij Indubie imperatu adeo est in
statutus et appo asserere doctrine sane repugnat
Et confirmat deus enim dm imperatu approbauit qui
a phariseis interrogatus an liceat censum dari cesari
Dixerat Reddite ergo que sunt Cesaris cesari et que sunt
dei deo / Math xxij et nichil cuius non est instituttor
ipse approbat preo q nunc humoi ptam est q ponit
et nunquam approbat · sine condempne orthodoxum oportet
fateri q imperatu adeo institutu est Et Richardus
fassus est in epla ad Conradum Regem francorum Nec
dulcius inquit nec amabilius huic armis vero
regum sacerdotum coniungi seu complantari in vna po
tuerit qua ut in psona dm ambo hec pt concurrint
utpote qui factus est nobis eternum tribu sedm carne
summus et sacerdos et Rex non solum aut · sed et commiscuit
ea mechilor / et consideauit in suo corpe qd est plus
xpianus · et post pauca ergo inquit que deus co
iunxit homo non sepet · non eud utriusque institutor
deus indestructocem ea coniunxit s edificacoe
doctor quoque sanctus super iiij d. xix · q i ; ar iij dt
q p vnctione Reges non conferunt in aliquo sacro

ordine · f · excellencia ptatis cord' a xpo descendere
significat et ut ipi sub xpo in pplo xpiano reg-
nent Et hui' quide Imperator constus humilit' fate'
q ptatem sua excelesti supsit arbitrio C de summa
tri et fide catholica · l · i · insi Et ff de veteri iure
enucliando · l · i · deo ait auctore nrm gubernante
Imperiu qd nobis a celesti maiestate traditu est · et
bella feliciť peragim' · et pace decoram' pis quoqz
positu dicit q Imperator sua ptatem dnit et adco
constitutu est xcvj · d · si Imper xxiij · xxiij · q iiij que-
situ Et ex de maio · et obe · solite Illud Gen i° fecit
deus duo magna luminaria figuate exponens dicit ·
fecit deus duo luminaria magna · id est duas instituit
dignitates que sut pontifical auctas et regalis
ptas Et ista xcvj · d · cu ad vnu aut tas Cypriani la-
cius tamen clarius declarat et ponit vc Cu inquit
ad vnu ventu est ult' sibi nec Imper iura pontifics
arripiat nec pontifex nome Imperatoriu usurpet
Qui id mediator dei et hominu hō xpc ihc actib'
ppris et dignitatib' distinct' officia ptates utriusqz
distinxit ppria volens medicinali humilitate sursu effi
ra hūana supbia rursus in inferno demergi ut et
xpi Imperres p eterna vita pōtificib' indigerent · et
pōtifices pcursu tpaliu tm modo rerum Imperialibus
legib' uterent' · qtus spualis actio a carnalibus
distaret incursibus · et deo militas minime se ne-
gotijs secularib' se implicaret · ac vicissim no ille
rebus diuinis psidere videret' qui esset negotijs secularib'
implicatus Et ex hijs evidenter liquide pendet' q de' vtriusqz
instituit ptatem Imperialem scz et pplem et vnam

alteri opposita in edificacionem et non destructionem absurdissime
obsurdet qui non videt quod imperium adeo dependet et
nunc aptatum ipse ut paulus in xxxiiij conclusione
iuris domini ignarus temere asserit

q° iij Conclusio iij potestas imperialis non est essencialiter
papali subordinata probatur potestates imperialis et papalis
contrarium dicit sibi mutuo repugnat et ergo nullo
modo una earum alteri essencialiter subordinata est

Item sic in potestatibus essencialiter subordinatis licite
ab inferiori appellatur ad superiorem Sed per adversarium potestas
imperialis essencialiter papali subordinata est et ergo ab
imperatore licite appellatur in temporalibus ad papam Sed
illud prohibet papa extra de appellacionibus si duobus et extra qui filii sint
legitimi causam que et ergo nunc potestas imperialis essencialiter
papali subordinata est

Item sic per glossam ro. xiij qui autem resistit superiori
potestati magis est obediendum quam inferiori et precipue
in essencialiter subordinatis Sed per adversarium potestas
papalis est superior et imperialis inferior ei essencialiter sub
ordinata et ergo in temporalibus si aliud imperator aliud
papa iubeat contempto illo obtemperandum est pape quod enervat
imperatoriam potestatem et in precedenti argumento inventum
est mediatum contrarium et ergo asserentes quod potestas imperialis
essencialiter papali subordinata est vel ex temeritate
vel ignorancia enunciat

Item sic in essencialiter subordinatis dum inferior potestas com
prehenditur in superiori virtute sicut ducatus in regno
et inferiores in sacerdocio potestas superior potest indubie omnia
que potestas inferior potest sed regnum potest omnia que potest ducatus

et sacdocium pot oia que possunt ordines inferiores
et inde e qr i primitiua ecca aliquj ordinabat presbros
qui plus inferiores ordines no susceperant Sz adusam
ptas imperialis essencialr papali subordinata e et
go oia q pt impr ptate imperiali pt et pp et nichil
pp a gladium sanguinis effundendi exercere Sz illud
dn pp a dns in petro phibuit dicens ei Conuite gla-
dium tuum in locum suum ast xxvi periculosum est asserere
q ptas imperialis eculr papali e subordinata et
pauly erores arguendus e p eo q sua conclusio xxiiij
et ei ptacio minos sbordinacoes manifeste inserunt
Conclusio iiij ptates imperatoris et pp a formalr   q iiij
constitutiue sunt immediate in eodem comparantur et loqr de
supposito creato pbatur dicte eius quibus diuisiue i
eadem potencia aie sunt inde comparantur Sz ptas
imperialis et papalis generis diuidunt ptates regitiue
xxvj. d. duo sunt et ulla cas inest hoi nisi me-
diante potencia aie et go nulla me ambe sunt in eodem
comparantur
Item sic ptas imperialis formalr constituit im-
patorem et papalis papam Sz p aduersariu ambe in
eodem sunt comparantur et go idem ho e impr et pp. Sed
dn auditum sunt statim pbat plus et ei assertore in
sensatum eto certius est q dicte ptates sunt immediate i eodem
comparantur
Item sic ptas imperialis et papalis in eodem sunt compa-
rantur Sz cui e potencia eius est et actus ut dicit
phs in libro de sompno et vigilia et go idem ho pt
exercere actus imperiales et papales occidere et missa
celebrare et ita de aliis Sz illud tollit perpetuo

quod xpc ipse in persona petri posuit mathei xxvi et

confundit actus utriusque dignitatis quos idem xpc mirabiliter

separavit distinxit et per consequens firmissime tenendum est quod dicte

potestates in uno homine se minime compaciuntur

Item sicut militare deo et implicare se negociis secularibus

se in eodem non compaciuntur nemo enim militans deo impli-

cat se negociis secularibus ait apostolus ii ad Thy ii Sed officium

potestatis spiritualis est deo militare et officium potestatis imperialis

est se implicare negociis secularibus et per consequens certissimum

est quod potestates imperatoris et pape formaliter constitutive

se minime in eodem compaciuntur

Item sicut potestas imperialis et spiritualis in eodem se compaciuntur et

per consequens insufficienter dicta divisio in imperio vel in papa Sed non in

imperio omnes videmus et quod non de papa sub positum fateri

... de judicijs novit et de privilegiis c in viij d. quo jure

et xxxiij q ij inter hec ubi formaliter sic scribitur Sed sancta

dei ecclesia mundanis nunquam constringitur legibus gladium non

habet nisi spiritualem qui non occidit sed vivificat ergo veritas

irrefragabilis est quod potestas imperialis et spiritualis se minime

in eodem compaciuntur

Item sicut Alanus in exposicione vocabulorum sacre scrip-

ture dicit quod duo gladij luce xxij significant duos

judices scilicet judicem fori et judicem poli id est Regem et

sacerdotem Sed constat quod nunquam in nova lege idem supposito

est Rex et sacerdos et ergo certissimum est quod potestates impera-

toris et formaliter constitutive nunquam in eodem se compaciuntur

Conclusionem suadet auctoritas separati per primam conclusionem

allegata et Bernardus in primo libro de consideratione ad Eugenium in

criminibus inquit non in possessionibus potestas vestra propter

illa siquidem et non propter has accepistis claves regni celorum

prevaricatores utique exclusuri non possessores.

ptas commissa petro — et paulo post quenam tibi maior videtur et dignitas

et ptas dimittendi pcta an predia diuidendi. sz no
est comparo. habet hec infima et terrena iudices
suos reges et principes quid fines alienos inuaditis
quid falcem vram in alienam messem extenditis no
est indigni vos sed qr dignum vos talibus quippe
potioribus occupatis. Ex quo ptas imperatoris for
maliter constitutiua est pfecta et plenaria iurisdictio
tempalium et q° dato q duo gladij luc xxij duas
significat ptates ppe et imperatoris formaliter
constitutiuas clarissimum e q ppa neqz vtramqz sz iuris
dictionem neqz vtrumqz gladium ut paulus in xxi con
clusione et xxiiij ignorauit asserit Papatus enim
dum ab eius edificatore nro euangelium inuariabilit
equalis manet mansitqz ptas et petrus primo
a xpo ipm susceptum tenuit clarissimum est q ppa
no pt ronem papatus maiorem sibi arrogare ptatem
quam petrus habet Ex quo euangelium no asserit
neqz testatur petrus duos habuisse gladios sz vnu
tm Petrus inquit habens gladium eduxit eum.
Jo. xviij et mt. xxvi exemit gladium suum et q°
dato q figurata locutione duo gladij euangelici duas
significant ptates nulla scriptura nec clerici ex euan
gelio q ppa vtramqz habz iurisdictionem xpus namqz
dum euangelio de gladiis locutus est no quid gratis
dato sz emendo qui inquit no habz vendat tunicam
suam et emat gladium et discipuli ad hec illa re
spondentibus et dicentibus ecce duo gladij hic ipe
dixit satis est. clarissimum est q omnes emendum vel qui
emi potuit sit intellexerunt Ex quo ptas pa
palis nequaquam emenda est et ergo q duo gladij sunt
due ptates intentioni xpi et eius discipulorum videtur
manifeste contrariis euangelij repugnare Et glo ambe

Una de mili et altera de gladio verbi textum apte expo-
nuit Et primo quidem duo inquit gladij sufficiunt ad
testimonium sponte passi salvatoris Unus qui et explicabat au-
daciam eundi pro duo et allesa cuius auricula scilicet duo
moribus pietate virtuteque medicandi in esse doceret
alter qui nequaquam exemptus vagina ostenderet eos
non totum quod potuere pro eius defensione facere premissos
altera quoque duo dicit gladij promuntur unus novi alter
veteris testamenti quibus adversus diaboli munimur in-
sidias et dicit sotus etc. quod nichil deest ei qui utriusque
testamenti doctrina munierit
Et illa quamvis admiratione dei auctoris scripture
fideliter sunt scripta contra ea tamen et apparet valde argumentum
deus petro terreni simul et celestis imperij iura commisit
xxij di. omnes sed papa succedit petro et est equalis in
potestate et ergo ambe dicte potestates in papa se compatiuntur Item
dicitur quod papa dominus quod ligat et solvit super terra est
ligatum et solutum et in celis ait vi et imperator tamen
ligat solvit etc super terram imperium ipse simul est et
racione dicitur terrenum et celeste et imperatoris tantum ter-
renum et ergo argumentum non valet neque sequitur ipse
terreni simul et celestis imperij iura deus commisit
ideo potestates imperatoris et pape formaliter constitutive
se ambe in papa compatiuntur sed salte loquimur de
imperatore ut plures appriciate
9° v Conclusio v. Universus orbis edicto imperij reipublice
aliquo subiectus est probatur luce ij exijt edictum a
Cesare augusto ut describeretur universus orbis aut
ut censum profiteretur universus orbis terre secundum aliam
sed nullus potuit totius orbis professionem exigere nisi
qui totius orbis habebat imperium et ergo sumisse totius

est q uniusus orb edicto impij a tpalib aliqu sbiectu e
Item sic glo. int lincam exponens quod sequit hec
descripcio pma facta est apreside Syrie Cyrino dicit
in qua iudea e media et qi umbilicus toci terre
census ergo pmu a medio terre exigit ut inde
postea usqz ad fines terre exigit et reddere. Ex eo
stat philosopho q nemo pot consistere eo fines the
edicto imperij no subiectu et ergo etc. Itm e q uni
usus orbis edicto impij in temporalib aliqu sbiectu e
Item sic glo. mgr hec descripcio pma dicit. hec est
pma cam que totum orbem conclusit. et mgr i sco
lastica historia dicit q hec descripcio dr pma id est
uniusalis q alie pcesserunt pticulares. sed impli
cat q descripcio sit uniusalis et aliqui excludunt
qui no describunt et ergo q uniusus orbis edicto
impij in tpalibus aliquo subiectu e concl. uere e
Item sic in tpalib solus impr princeps mundi
est et dns ff. l. rodiam. de iactu. depcacio a tpa
libus quoqz omnibus ea tenentibus minor e extra
de maio. et obe. solite omnesqz nacoes subco sunt
xi. q. i. § hec si quis u volumus et oms pincie lxiii
di. adorami. et clerici tpalia possidentes debent ei tri
butum C de epis et cler. de legib xi. q. i. si tributum
et c. sc. xxiii. q. viii § ecce et c tributum et sic sunc
conclusioe uniusus orbis edicto impij a tpalib
subiectu est. Et paulus de rocmar affirmans p xxiii
conclusione q no est asserendum imperatore hre ali
quam ptate generalem sup infideles. Et hec quidem
ut in notescat cetis. eius motuum recitandum est
et penitus annullandum dicit eum in eadem conclusioe et
xxiii q impiu comptum fuit dominans sup oms
gentes et infideles defacto p violencia oppressionemqz

et in iuste et ergo non est asserendum ait imperatorem habere aliquam potestatem quoadlibet super infideles Sed dicit ea que ab hostibus capimus per violenciam quasi capimus et oppressione. et ea que ab hostibus capimus per violenciam quasi capimus et oppressione et ea que ab hostibus capimus iure gencium statim nostra fiunt in nostram ve tu... fiunt potestatem Justis de rerum divisione § item ea plurima est formaliter videndo quod argumentum pauli inmune valet Et equalis non dicit sepe alienigene in iuste populum iudeorum oppresserunt et populus iudeorum iuste alienis instinctu dei excitatus est oppressus nulla est repugnancia quod romani ceteras gentes in iuste oppresserunt et ille alieis instinctu dei moti iuste fuerunt oppressi Et in hoc quidem dicunt romani a deo fuerunt et ipse eis concedit dedit imperium super ceteras gentes procul dubio imperium totum a deo est et imperator habet potestatem super omnes infideles non obstante quod illi contra iuste imperium acquisierunt Sicut propheta quibus in iuste ad regem ostendit potestatem eius tamen regnum totum est a deo qui regnare facit homines ypocritam propter peccata populi Job xxxiiij Et item romani dicunt multis gentibus ex causis consensu et quo iuste a principio imperabant ut patet i. articulo viij tenendum est dicere quomodo quod imperium concessum fuit Romanis de facto per oppressionem aliarum gencium et contra iuste et in iuste ut paulus contra xxiij conclusionis et xxij imprudenter asserit Sed dico ad id paulus sic arguit et in materia xxj conclusionis optimus principatus est ubi unus principatur et politia est ergo necesse habere unum solum principem in orbe sed non potest esse imperator ad quem nichil de spiritualibus quo ad papa Sed christus dicit habet in vestimento et in femore suo scriptum Rex regum et dominus dominancium apocalypsis xix procul dubio ipse solus contra stadium quod homo quoad utraque iurisdicionem i unius...

orbe pnceps est et argumentu negand pro eo q insigna
vni conectit sz duobz diuis pape sclz et imperatori vtriusqz
iurisdictionis apicem comunicauit
Tercio in ead conclu^e ad idem sic arguit in eo narranti
vnam tam concludit in fine q de necessitate salutis e oi
omni hūana cratura sub esse sub Romano pontifici
Et q vniuersis orbis pontifi accipit hūana cratura salte
tem collectiue et q edicto ppe et nllo mo imperatoris
vniuersus orbis in tpalibz subiectus est Ez ptas ppalis
Dei adiuta ptate orit et no minus sz hic pnis imperial
stolo manifestu est q nullam causa est spiritalia nisi in
quantu ei adeo suppodita est Et q in hiis que ad bonu
ptinet ciuile ptas ppalis est sub imperiali et imperial
sub ppali in hiis que ad salute ptinet aue sedm illud
Math xxij reddite ergo que sut cesaris cesari et
que sut Dei deo et ergo argumentu negand ꝰ et
in hiis que ad bonu ptinet ciuile mag imperi qua
ppe obediendu est et econtra mag ppe qua imperatori
in hiis que ad salute ptinet eterna
Sed qm bonu ciuile siue tpale q imperator hz gu-
bernare referend est sicud ad fine ad bonu salute
ue eterna cui ppa deputatus est Et omnis potencia uel
ars uel virtus finis superioris ordinatrix est et pn-
ceps potencie uel artis uel virtutis finis inferioris .i.
ethy^orum Ideo indubie ppa in vniuerso orbe supmus pn-
ceps est et econtra regnu sedm illud Apoc v rede-
misti nos deo in sanguine tuo ex oi tribu et lingua
et pplo et nacione et fecisti nos deo nro regnu et
sacerdotes.
Conclusio vj Imperator est generalis vicarius dei in   c^a vj
tpalibus pbat ex conclusione precedenti Imperator
totius orbis in tpalibus hz imperiu sed nullus

Rome nisi dei dum a nullo nisi ab eo edificata est ex con-
clusione vi et ergo absque dubio est generalis vicarius
dei in temporalibus

Item sic imperator cum dum adeo ex conclusione pre-
cedenti et secundum totus orbis in temporalibus sit imperii
indubie adeo habet potestatem universum orbem in
temporalibus iudicare secundum ex glo. dum i. dei iudicium est
hoc est iudicando dei sunt vicarii et ergo absque formidine
tenendum est quod imperator est generalis vicarius dei in tem-
poralibus

Item sic imperator dum est princeps universi orbis in
temporalibus clarissimum est ex textu et eius glosa
Ro. xiii dei enim minister est quod loco dei per universum
orbem habet exercere vindictam in eos qui in temporalibus
male agunt sed exequitur nobis omnis qui loco dei vin-
dex est aut vindicat est eius vicarius et ergo evi-
dentius est quod imperator est generalis vicarius dei in
temporalibus

Item sic deus cum dum ex digestis dedit imperatori uni-
versum orbem in temporalibus iudicare non tamen totus est
secundum omnis rome caret qui non videt quod imperator vicarius
dei habet potestatem iudicare universum orbem in temporalibus
sed quem omnis talis est generalis vicarius dei in tem-
poralibus et ergo quod imperator est generalis vicarius
dei in temporalibus certo notum est Et quod absque mox
probat auditum quod vicarius dei generalis in temporalibus
primariam habet potestatem et ceteri ea tenentes subordi-
natam et secundariam et ergo absque dubio imperator
habet primariam potestatem in temporalibus et paulus in
errore se fundans asseruit per xxxiii conclusione

quod imperator non habet dare licenciam occupandi terras
infidelium non recognoscentium suum imperium quod eo quia
apud ipsum non est potestas primaria Et quia ut placuit
philosopho 1 phisicorum uno inconvenienti dato multa sequuntur
et in primo de celo parvus error in principio maximus
erit in fine Ideo non est mirum quod paulus concesso dato
errore alium infert et xxxiiii conclusione asserit
quod licet imperatori cruciferis de prussia concedere aut
aliis super occupandis terris infidelium nullius iuris
eis tribuunt sed magis christifideles decipiunt Et illas
quidem conclusiones quamvis infidelitatis tuende ea
disseruit atque contra alios molitus est christo tamen
dei iudicio sit dignum illud ps. vii incidit in foveam
quam fecit contra cum veniunt ambe contra quaecumque de
iure enim imperatoris unusquisque possidet quod
possidet ut dicit Aug. super Jo. et ponitur viii
di. quo iure et sequenti quid nobis notum est quod
infideles qui romanum non recognoscunt imperium
nullo iure imperatoris possident propria que possi-
dent evidentissimum est quod absque omni iure et per consequens
iniuste possident propria que possident et quia
imperator deus est vicarius dei generalis in temporali-
bus potest terras iniuste occupatas auferre et
dare aliis colendas possidendas hec absque alicuius
iniuria et ergo indubie professor christiane religio-
nis mox auditu contendit affirmare quamvis
paulus negat quod imperator habet dare licenciam
occupandi terras infidelium non recognoscentium suum
imperium et eius licet Cruciferis de prussia concedere
aut aliis super occupandis terris infidelium plenum
ius eis tribuunt et nunc christifideles decipiunt

c° vij

Conclusio septima Imperator omnem terram infidelium qui eius imperium non cognoscunt potest licite ad suam iurisdictionem revocare probatur arguendo ad hominem Paulus dicit in sexta conclusione quod terra sancta quam possident Sarraceni iusto bello victa fuit ab imperatore Romano Ideo licitum est pape vel alteri cuius interest vice Romani imperii eam ad suam iurisdictionem revocare. et eadem ait Ideo quod ubi colebatur Christus iam colitur Machametus Sed teste evangelio sicud iudea que in terra sancta appellatur facta est stipendiaria Romanis per singula capita Ita et quelibet alia terra infidelium et ea que admodum in terra sancta colitur Machametus in qualibet alia religione infidelium colitur diabolus aut eius ydolum et ergo ex conclusione Pauli imperator eodem iure terram sanctam et quamlibet aliam infidelium potest licite ad suam iurisdictionem revocare

Item sic secundum Gregorium in omelia super illud Matthei iiij Ihesus ductus est in desertum nequaquam enim qui debitorem suum repetit aliquid iniustum facit et ergo Imperator omne quod sibi debitum est, potest licite exigere aut repetere Sed terra non tantum infidelium sed omnium dominorum temporalium debet imperatori fore(?) et iurisdictioni subiecta ut docent ambe conclusiones immediate precedentes quinta et sexta et ergo evidentissimum est quod imperator omnem terram infidelium qui eius imperium non recognoscunt potest licite ad suam iurisdictionem revocare

Item sic per conclusionem vi Imperator est qualibet-

vicarius dei in temporalibus et ergo super omnia temporalia
dispensator a deo institutus est Sed dispensator debet
esse fidelis luc. xij et fidelis non est si non habeat
intencionem ad bonum commune et ergo imperator potest
licite et tenetur facere ea unde bonum commune imperij
potest reintegrari et ex terra infidelium qui impera-
torem non recognoscunt ad eius iurisdictionem revocare
magnam partem conferret ad bonum commune imperij re-
integrandum et ergo absque dubio imperator omnem
terram infidelium qui eius imperium non recognoscunt
potest licite ad suam iurisdictionem revocare et si negli-
git dispensator est duo suo infidelis

Item sic imperator quia perpetuo augeat imperium augustus
appellatus est Sed nomina debent rebus esse con-
sona Instit. de donacionibus § est et aliud et C. de
off. prefecto urbis l. i. in fi. et ergo tenetur de-
conformare nomen et terram omnino infidelium tunc eius
imperio sunt subiecti et illud non recognoscunt ad
suam iurisdictionem revocare

Item sic universus eum orbis dominum in temporalibus
imperari subiectus est ex qua conclusione et materia
certissimum est quod infideles qui romanum imperium
non recognoscunt imperatorem terris quas colunt
spoliarunt Sed secundum rigorem iuris tam predo spo-
liatus restituendus est ff. de vi et vi ar. §
qui anime et extra de resti. spo. in literis et ergo imperator
tunc non habeat superiorem in temporalibus potest licite amovere
terra infidelium qui eius imperium non recognoscunt

ad suā iurisdictōez revocare et sufficiēs tē c aufe-
rendi infidelibus iurisdictōes et dominia quā
infideles istis impiū spoliaverunt. Cuius oppositū
paulus in vij conclusione constant[er] asserit tū q[uia]
ut ait infideles p[re]scribere potuerunt. tū q[uia] Romani
habuerunt aliquos confederatos quibus nunc p[re]-
fuerunt. Sed q[uia] s[e]c[un]d[u]m constitucōez frederici de p[ro]-
hibita feudi alienatōe. l. imperialez feudū
sine consensu dni alienatū libere ad eū reverti-
tur nulla p[re]scriptōe obstante et s[e]c[un]d[u]m assertiōe evangelii
universus orbis in temporalibus Romano imperio
est. ideo paulus in iure civili et divino p[ro]pter ig-
norantie despumat confusione

c[onclusio] viij

Conclusio viij Imperator de iure potest infideles
quiete degentes debellare. p[ro]batur ex conclusione im-
mediate p[re]dicti Imperator p[otes]t de iure terras in-
fidelium quiete degentium ad suā iurisdictōez re-
vocare. Sed plures infideles quiete degentes
nolunt ad imperatoris iurisdictōne venire nisi
bello subacti et ergo luce clarius est q[uod] imperator
potest de iure infideles quiete degentes de-
bellare

Item sic s[e]c[un]d[u]m glo. 1. con[tra] vij apud iniquos
infideles iniqui sunt fidelibus quo[rum]cumque mo-
do sunt et ergo notū est q[uod] semp[er] quando eis suppetit
nocendi licentia contra catholicā etiam velle-
mentius insurgunt et fidē xpianī nobis conant[ur]
inclinare. Sed melius est occurrere in tempore q[uam]

post exitu vindicare. Et qu licet vnicuiqz sine iudice
vindicare ff. l. i. et go imperator no debet expectare
q infidelibus quiete degentibz suppetit nocendi licentia
sed antequam dissidium faciunt dz si pot apte preculu
qd abeis timet esse futurz eos debellare
Item sic Cris sup illud Math iiij Vade retro sa-
thana xpm referens sic ait illius dictamis ex
exemplo nrae quidem iniurias abimpiis sine
sine iudeis sive in sto magnanimiter sustinere dei
aut iniurias nec usqz adauditu sufferre qui in
ppriis iniuriis ee quemlibet patientem laudabile
est iniurias aut dei dissimulare nimis e impium
Sed iniurie dei sunt et magne q nomen xpi
blasphematur tota die et etiam quaqz ab infidelibz
quiete degentibz conspuitur et ergo has iniurias
imperator tenetur illico si ei suppetit licentia gladio
bellico vindicare Si enim Rex alege alienigena
Nabugodonosor sanxit ne blasphemaretur deus
deus isrl qui tres pueros de camino ignis libe-
ravit dampnet 3o blasphemum est dicere qd ut ait
paulus imperator et Reges xpiani no pnt desce-
nire in gentiles aquibz no tm blasphematur
sed etiam conspuitur xpus qui no tres pueros s3
totu orbem terrarum cu ipis Regibus deflamma
gehenne liberavit
Item sic faciente culpa habet qui qd potest
corrigere negligit emendare hoc xxiij. di. facientis
et qui errata que pt emendare no corrigit ipe

committit xxiij q. viij Preterea et ergo imperator
ne reus negligencie nedum aut commissionis teneatur
potest licite cui ei suppetit licitum et tenetur infide-
les procorum presidia debellare et debellatos a presidia
cohibere non quod quia ad fidem sunt compelli aut
sint compellendi Sed quia humane mentis est et ea
que in de consued consuetudine ducuntur abhorrere et
consueta magna custodia diligere ideo forcibus bellis
vel flagellis tribulacionum infideles a presidia sunt co-
hibendi sunt et ad fidem provocandi ut dum timore pene
presidia mens consuetudine ducitur abhorreat et fides
ex consuetudine dulcescat sicud ad primore gehenne
continet sic homo apto fit consuetudo iusticie et
incipit quod durum erat amari ut ait Augustinus super ps
Cxxxvij Et ergo licet absolute verum est quod infideles
non sunt ad fidem cogi neque sunt cogendi pro eo quod
coaccioni voluntas non subiacet et fides tota in
voluntate est credentis ut dicit Augustinus in libro disputacionis
et lra Error tamen est et intolerabilis quod infideles
relinquendi sunt libero arbitrio ut paulus in xvij
conclusione dampnabiliter asserit volens inde persuadere
quod a fidelibus pax sit concedenda quatenus cum
eis tempore pacis confortati poloni et cruciferi Rex
et duces possent eum etiam vehemencius et tuncius
vastare Et ipsius errore tria assunt primo quod
in eadem conclusione quod sola dei gracia in hac vocacione
valet infidelium sed errat et error suus inde mani

festus

fectus est quod ad iustificacionem impii vel vocacione in-
fidelis habetur usum liberi arbitrii requiri gracie
infusio. motus liberi arbitrii in deum motus liberi ar-
bitrii in peccatum culpe remissio. explicacio quoque fidei
et fides deum expanditur est ro x circa verbum facere doctrine
Beda vero in xxxi conclusione allegat quod nova atque in-
audita est ista predicacio que uberibus fidei congregat plu-
res quid autem ex eis in contextu arguitur quod episcopi qui eos debu-
erunt esse pastores et aggredi verbo facti fuerunt percusso-
res et aggressi verbo. et merito reprehenditur nec eis fit
iniccio quod imperator potest infideles ferro aut bello ad fidem
provocare io paulus volens esse legis doctor non quid
dixit sed ipsorum non intelligit neque que loquitur neque de quo
affirmat ex eodem lege Tercio vero sub septimo de conver-
sione iudeorum vide di. de iudeis dicit de conversione
ceterorumque paganorum dicit quod pagani quemadmodum iudei
blandimentis et non asperitatibus ad fidem convertendi sunt
Ex quo pagani deum illud non cognoscunt Romano imperio
sunt rebelles et iudei erga ipsum devoti et ubique sunt
parati ideo manifestum est quod paganorum dispar causa est
et iudeorum et ergo quod paulus false asserit ut minus
sic peritur doctore ignarius responsio mea est xxiii. q.
viii c. dispar. Tamen ut veritas tota explicita et com-
plicita odore noticie sue in omni loco diffundat dicitur
videtur utile quod iudei tamen sint sub imperio et sunt
obstinatus licite durioribus ducibus venire ad deum
compellitur xxiii. q. vi. iam vero et unus pro alium
licite ad colendum deum disciplina coercione adducitur
ut dicit aug. ad macedonium et c. tuum xxiii. q. iiii
debet homo indubie licet iudeis ad credendum

vim inferre et asperitates nec oculum hoc prohibet sed
precipit dumtaxat quod iudeis qui ad deum venire con
tempnunt vis mortis pro eo non est inferenda unde
deus per ipsos xpus ad patrem precatus est ne funditus
pereant sed quod ut ad conversionem provocentur dispergantur
ne inquit occidas eos sed disperge pro quibus subdu
bie licet iudeos ad credendum vel ad fidem asperitatibus
citra mortem provocare sed quod principes cum tem
porales magis spirituales eos mitius delicate ideo
frequenter est quod circa ad credendum sentit eos contrarios de
blandimentis vero dicunt dicimus quod blandimentum dum
est peccatum et non temporandum nec peccatum faciendum ut
infideles ad fidem convertantur vero in doctrina sana
deviat vel caute exponendum est quod qui gentes a
xpiana religione ad fidem cupiunt adducere blandi-
mentis debent non asperitatibus studere ut paulus allegat
et di. xlv. c. qui sincera denique contra conclusionem
et pro infidelium defensione paulus in xxxix conclu-
sione allegat quod paganis quiete degentibus xpianis
non licet nimius inferre violentias c. de paganis
sacrificiis et templis co. l. xpiani. et quia lex
illa dumtaxat prohibet dumtaxat quod xpiani applicent pa
ganis se contra et impro denotes quiete degentibus
nichil temptantibus turbulentum legibusque contrarium
manus non audeant inferre violentas et istud non
impedit quin imperator vel alius eius auctore potest
paganos quiete degentes debellare. paulus lege
simul suis verbis truncat et truncata quod peius est
pro defensione infidelium allegat
q° ix Conclusio ix imperator de iure potest infidelibus

quiete degentibus bellum indicere probatur Imperator ex
conclusione in me^te predicti de iure pot infideles
quiete degentes debellare Qz nullum bellum iustum
habetur nisi denunciatum uel indictum ut dicit
ysidorus xviij libro ethymologiarum et ergo indubie Imperator
de iure pot infidelibus quiete degentibus bellum
indicere

Item sic bellum iustum est qd imperiali edicto geritur
de rebus repetendis aut propulsandorum hostium causa
ut dicit ysidorus ibidem Sz ex vij conclusione Imperator pot
licite terram infidelium quiete degentium repetere
ad suam iurisdictionem revocare et ergo certo certius est
quod infidelibus quiete degentibus Imperator de iure
pt bellum indicere

Item sic ex viij conclusione Imperator de iure pot infideles
quiete degentes ad suam iurisdictionem revocare Qz
cum regie virtutes due sint proprie iusticia scilicet et
pietas et plus in regibus laudatur pietas quam iusti-
cia ut dicit ysidorus ix libro ethymologiarum et ergo Imperator infideles
quiete degentes magis debet ad suam iurisdictionem
invocare pietate quam iusticia Et quos non potest
invocare pietate potest de iure et tenetur severitate
iusticie scilicet iure belli subicere et bellum eis indicere

Item sic Augustinus dicit contra faustum quod ordo naturalis
mortalium paci accomodatus hoc poscit ut suscipi-
endi belli auctoritas atque consilium penes principes
sit et ergo indubie Imperator qui est princeps principum
potest infidelibus quiete degentibus bellum indicere
Et errat paulus a doctrina scotz et legis civilis
asserens in xix conclusione quod solus papa indicere
hz bellum infidelibus et non alij nisi ubi quis.

desno iure contendit Gladius enim materialis dnj exercendus est admissu non quidem sacerdotis sed imperatoris et papa resistentes debet aggredi aut hostes non ferro sed ubis ut dicit Bernardus iiij libro de consideratione ad Eugenium indubie imperator et non papa licet ad eius nutum debet in fidelibus bellum indicere

97 Conclusio x imperator licite potest infidelibus quiete degentibus terras quas colunt auferre probatur universus enim orbis dnj de iure imperatori subiectus est in temporalibus per v^am conclusionem et vj^am Cum ergo sit quod infideles quiete degentes qui terras colunt omnes sunt vasalli imperatoris Sed cum in libro feudorum in quibus casibus feudum amittitur c. i. omnis annus vasallus tenetur aduo infra annum et diem sub pena amissionis feudi petere eius investituram. et infideles quiete degentes neque illud fecerunt neque curant facere a multis annis et ergo iuxta rigorem iuris propter meruerunt feudum amittere et imperator potest eis de iure terras quas colunt auferre.

Item sic Aug. contra petilianum dicit quod ad omnes tempus sic dnj valet auferre impios et iniquos illa vox dnj valet auferre a nobis regnum dei et dabitur genti facienti iustitiam et ergo imperator licite potest et si ei suppetit potestas tenetur infidelibus quiete degentibus terras quas colunt auferre et dare genti deum colenti et eius facienti iustitias

Item sic xxiij q. v. si nos diligentissimi rectores et prudentissimi consultores deputantur qui dampnorum admonitoribus ut honoris ut locorum ut pecunie privare malos deterrendos coercendos quod decrevit ut mali suum cognitum fugiant et ergo imperator deum prudente g

Item infideles quiete

infideles quiete degentes ut cor(um) ydolatria cognitum
fugiunt locor(um) et terrar(um) quas colunt privare de
terre secretis diligentissimus vtor est et piissimus
consultor quis est enim qui illud potest licite facere
Item sic omnis terra que sacrificijs pagane superstitionis
contaminata fuit imperator licite potest sibi vendicare
et sacrificantes ultimo interimere supplicio C de pa-
ganis sacrificijs et templis cor(um) l. penult. et ult.
Sed sic cognitum est quod omnes terre quas colunt in-
fideles quiete degentes sunt huiusmodi et ergo imperator licite
potest eos privare non tantum terris quas colunt privatoe
sed etiam ultimo supplicio
Item sic omnis vasallus qui negat suum dominum incurrit
feudum amittere extra de concessionibus prelator(um) c. quia
Sed infideles quiete degentes dicuntur sunt vasalli im-
perator(um) et cum non recognoscunt imperium negant eum esse
suum dominum et ergo ipsi omnes incidunt amittere et imperatori
licet ipsis auferre terras quas colunt dominabiles
sua possessiones et iurisdictiones et huiusmodi apparet qui paulus
in quanta conclusione constat assit in utrumque cor(um)
manifestum est hoc et illud quod non est amicus cesaris
et magis gaudet radicem infidelium serpere atque tras-
sari quam xpum persuadentes gentes fidei predicatores etiam
quamque disturbare et ex qua conclusione sufficienter demonstratum
est quod infideles terras quas colunt dominabiles sua in-
iuste et cum peccato possident et aliunde manifestum quod deus
non est autor peccati ut dicit augustinus in libro de spiritu et litera.
Ideo non tantum mendacium est sed et blasphemia quod ut paulus
ait infideles dominia sua possessiones et iurisdictiones
sine peccato deo autore possident dominium quoque
universe creature saltem que non est ad ymaginem dei

qd homo instatu hnisset in noccie Dud postqua con-
ditori subiectus esse noluit iure pdidit et scriptura
ysta omnia subiecit subpedibus eius de xpo exponit
testimoniu[m] p pmo scute bto thoma d pma pte q xcvij
ar° j et p 2° de xpo ar° j q xxx indubie paulus dud
perrore suo asserit q deus creavit hec indrue appt
horez que formavit adsua ymagine errat scripturaq
allegata no pbat in textu et doctores sancti calupnia-
tor est nequissimus

q° xj Conclusio xj Bellare excaritate cont infideles pro
fide tuenda regni celestis mitorum est coclusio pbat
pmbus apli 1 ty vj certa nequit certamine boni fidei et
sequitur in mediate apphende vitam etna 1 sedm glo qz
illo no querat nisi vita etna patet ex applacone
jur positivi xxiij q v omnj ubi ppa exercitum francor
adpugnadum pfide cont infideles exortans omnj ait vtrj
nosse volumus cunctatem qm quisquis qd no optatet dicimus
in hoc belli certamine fideliter mortuus fuit regna celestia
illi minime negabunt et habe fide c q viij omni timore
Item sic certi ivj pjusticia ait agonisare pro aia tua
et usque admortem certa p iusticia sz sedm aplm Ro v ex
fide iustificami et ergo bellare cont infideles pfide
tuenda sacra madat scriptura et glo pcedens no cont
dicas p vera ait fide et vera religione in quibus est
anime salus de certandum est et qz suare madata sacre
scripture excaritate celestis regni mitorum est iuxta id
Math xix si vis ad vita ingredi suua madata et ergo
certo certius est q bellare excaritate cont infideles pro
fide tuenda celestis regni mitorum est

Item si quilibet actus qui maliciam non habet implicatam vel defectum debite circumstancie potest dici actus virtutis pro eo quod quolibet tali actu potest uti virtus in suum finem sicud est ambulare loqui et huiusmodi sed bellare contra infideles pro fide tuenda dum potest bene fieri actus est qui nec maliciam habet implicitam nec defectum debite circumstancie et ergo potest esse diuine actus virtutis caritatis et quia meritum vite eterne maxime residet penes caritatem et ergo certissimum est quod bellare ex caritate contra infideles pro fide tuenda regni celestis meritorium est

Item si opera eciam dum sunt persuadenciora sermonibus etc. certissimum est quod non minus belli certamine quam ore quis fidem suam profitetur et persuadent racione apostoli Jacobi ij° et cetera nimis apostolus ore fidem confiteri ex caritate contra infidelibus regni celestis meritorium est corde inquit creditur ad iusticiam ore autem confessio fit ad salutem Ro x. et ergo ceco palpanti post parietem notum est quod bellare ex caritate contra infideles pro fide tuenda regni celestis meritorium est

Item si dauid et plurimi illius temporis iusti dum bellando precepti legem deo placuerunt indubie belli certamine regnum celeste merebantur sed lex noua veteri est perfectior et ergo absque dubio bellare ex caritate per legem nouam regni celestis meritorium est Et quia lex noua est lex fidei Ro iij et ergo absque contradiccione bellare ex caritate contra infideles pro fide tuenda regni celestis meritorium est Et quia papa ad bellandum bella iusta vel regni celestis meritoria potest alios inducere et ad eius nutum gladius materialis exercendus est ut dicit Bernhardus iiij libro de consideracione ad eugenium et ergo indubie papa potest populum christianum et miliciam inducere et hortari ad bellandum

bello ferro cum infideles et ult' hoc tm tenet' contra
infideles bellare uolo et aggredi manifestus error
est ut ait paulus in secunda conclusione quod papa non
debet impugnare nec ledi permittere infideles sed defen-
dere similiter cum corpore suo ut canter scripsit ij ti ij et
tanto laeciora audacia quanto magis ipsi defendunt
procul dubio paulus et qui cum eo asserit quod papa debet
infideles defendere et non impugnare neque ledi permit-
tere eorum gratus advocatus est et promotor Et ergo
dicendum est quod papa licet infidelibus debitor est Judeis
et gentibus et pro iure sua intelligi est dare opera qua
potest ut ad fidem confortantur qui tamen ferro sananda
sunt volnera que busiend' non receperunt medicine co
unum ex duobus etiam infideles qui uolo ad deum provocati
venire non contempnunt papa restat ordinare quod uel ferro
provocati distat veritate fidei cognoscere uel humiliati
funditus abolere peream etc ne quidem oues xpi
in potentia sicud nec sunt secundum creacionis remaneat
ut paulus stulte asserit quod eo quod in prima conclusione
et perea scribit quod infideles licet non sunt de ouili etc
oues tamen sunt oues xpi secundum creacionem ignorans
quod ex secunda parte cogitur fateri quod omnes creature oues
xpi sunt censendi et quod infideles non possunt prius fieri
oues xpi de tempore quam de ouili etc et quod partes ob hoc
mutuo sibi contradicunt Infideles etiam dum in potentia
de ouili sunt etc et non nisi in potentia oues xpi
procul dubio eorum que locutionis infideles sunt oues
xpi de eo tribus etc et paulus implicat ponens unam
partem sine alia Textum etiam evangelii alias oues
habeo que non sunt ex hoc ouili s. de populo israel de ouili
intelligit etc aliter quam sensus sponsus sed flagitat

aquo ſeptus eſt et ergo hereticus poteſt appellari xxiiij q iij c. ultio papa quoque qui codigeſt poteſt con infideles verbo bellare et eius ortatu milicia xpiana ferro abſque con iniuria et ergo prout paulus allegat non debent unde in iniurie procedere unde iura naſcuntur inde contra nram doctrinam militat nec ſequitur papa infidelibus pactum prouiſione tenetur conſulere et ergo non debet eos impugnare uel ledi permittere utrumque enim debet et pacifice eis conſulere ut errore infidelitatis abiecto ad fidei veritatem ſe convertant et nolentes ſe convertere impugnare uel ledi permittere ut veritate fidei quam odiunt timendo quod nolunt pati conſueſcunt amare Sic enim paulus proſtratus eſt ut erigeretur cecatus eſt ut mutaretur mutatus eſt ut mitteretur miſſus eſt ut qualia facta fecerat in errore talia pro veritate pateretur ut ſcribit aug donato preſbytero Et glo. 1. cor. xv. exponens illud quod ait idem apostolus noviſſime autem tanquam abortivo viſus eſt et michi dicit id eſt ſimili abortivo quia coactus eſt adden conuerti ut abortivus cogitur naſci Denique Bernhardus dicit iiij libro de conſideracione ad eugenium evangelizare paſtoris eſt opus inquit fiat evangeliste et paſtoris opus impleſti Sed papa tenetur infidelibus evangelizare ergo quamvis concedimus et concedendum eſt quod papa tenetur infideles paſtorare et negamus quod eos propterea non debet impugnare uel ledi permittere ut paulus quo in conclusione ignoranter arguit

Concluſio xij ordo fratrum bte marie de domo theutonicorum ad impugnandum contra infideles pro fide tuenda edificatus eſt concluſione imperator pro C° xij

fitet lodewicus quartus in quodam privilegio ubi
inter cetera de ipo ordine et eius pfessoribus differens
dicit q abiectis rebus suis ppriis voluntatibus ab-
dicatis spretoq suorum corporum cruciatu ascendentes
in adversa pro romano imperio et domo ihrlm se-
murum no formidant exponere et in ppo sanguine
pfide catholica et patriis legibus manus suas pal
lia rubricare quapropter eorum sta religio ab imperialibus
beneficiis sumpsit primum imperialiter q ortus est flo-
ridus imperatorum quoque platula et studia et multi
licet summi pontifices eandem approbant conclusionem
quam tamen honorius tercius ipsum ordinem primo confirmavit
ideo eius dumtaxat verba volumus ad idem recitare
adhuc ait statuimus ut cum ptuenda catholica eccia
et ea que est sub paganorum tyrannide de eorum sparti-
tiis crudeliter intrepide laboretis liceat vobis libere
in usus vros convertere ea que de spoliis ipsorum ceperitis
paganorum et ne de hiis contra velle vrum portionem
alicui dare cogamini Sed quia dimittere sensum
et querere racionem infirmitas quedam est intellectus
ut dicit phus viii phy or et sensu veritate conclusionis
experimur Ideo stultum est temptare rone ostendere
q ordo frm de domo theutonicorum ad bellandum
contra infideles pfide tuenda edificatus est ut paulus
in prologo tenere asserit ipos fres moleste pro-
ferre conversione infidelium q eis occupandi posses-
siones et dominia deperiit vita cum hoies corporalis
dum plus est bonum tpale sed veritate fatham coactus

Job ij recte ait q pellem p pelle et cunctaq habet
homo dabit p aia sua id est malult amitte pelle
boni temporalis qua in pelle corpis sustine supplicia
et fres de domo theutonicorum teste imperatoria ma-
gestate et experiencia rebus suis abiectis spretisq
suorum corpum cruciatu pro missione infidelium
et fide tuenda no formidat suas suas pallia
ppo sanguine rubricare calupnia pua est et
iuvencie in mna hns cos pinde moleste ferre
conversione infidelium q eis causa occupandi pos-
sessiones illorum et dominia deperiit Sacra q
religio frm de domo theutonicorum dum ab imperia-
libus bñficiis sumpsit inicium imperial q ortus
est floridus imperatorum quoq plantula et sacra
et ipi fres abcorum edificatoe semper fuit suntq
et pdici grat in cum pmanebut devoti sacro
imperio omo averitate peregrine est ut paulus
asserit in plogo q suis insultant fundatoribus
Duces etiam Polonie dum fribus de domo theu-
tonicorum parua portione tradiderunt terre in
munitoe edificata ipos et eorum subditos de tyra-
nide infidelium ereptos a vita et possessionibus suis
salvarent et nullus tene militare suis stipendiis
unquam a. [illegible] quid est et iuxta pprie-
tate sermonis fatemur q duces polonie sunt
dici redditores debiti fribus et ipi fres eorum do-
tatores Nam fratres dum vitam suam que plus
eis diligenda est qua omne bonum temporale in

morte pducibus polonie dederunt et eorum subditos in vita eorum et possessionibus salvarent et ab eis tm porcione terre pmunitoe edificanda receperunt. Stulto eleccior est qui non videt quod fratres de domo theutonicorum magis ducum polonie quam ex racione ducis eorum dotatores sunt censendi. donum quoque dei ipse est dacio irredibilis id est quod non datur in tenacione retribucionis et duces polonie fratribus de domo theutonicorum porcionem tradiderunt terre in tencione retribucionis recipiende ut eos et ad subditos eorum de tyrannide infidelium ereptos in vita et possessionibus suis salvarent. Evidentissimum eciam est quod duces polonie neque sunt neque unquam fuerunt donatores ordinis fratrum de domo theutonicorum ut paulus utriusque vocabuli ignarus apud exigua ulta inpprecat demum fratres de domo theutonicorum dum quod verorum xpianis de tyrannide infidelium eruendorum non formidat corpora sua mortis periculo exponere et vestes suas pallia in xpi sanguine rubricare. Certissimum est quod veros xpianos et catholicos sacerdotes sub tyrannide infidelium quotquot invenerunt thores desperticiis eorum eruunt et nullum de eis occiderunt. Ex quo sacerdotes Rutenorum quos per eo quod manifesti sunt heretici non immerito nominarem ceteri quam paganos lythuanie et Rucia victi aliqui trucidati sunt et poloni quorum carni et sanguini compatiuntur persecucionem xpianorum paulus non desistit acquiescere super auxilium Ruthenorum et aliorum infidelium spem suam posuerunt. Io paulus eorum interpretacionem non sufficit vindicare stimulat non quidem caritatis adversus fratres de domo theutonicorum agitatus ipsis imprecat quod neque ordinem neque eo dicioni permittit sacerdotali.

Conclusio terciadecima ffres de domo theutonicorum contra 9° 13
polonos eorumque Regem et duces licite possunt bellare quia vim
cum vi repellere omnes leges omniaque iura permittunt ff
de l. aquil. scientiam qui cum aliter et poloni eorumque Rex et
duces illa causa in vera nisi cupiditatis libidinis ne
dnandi cum et quandoque sine auxilio infidelium fres de
domo theutonicorum et eorum subditos bello sepe impeti
erunt atque persecuti fuerunt in dubie expmissione mixta
legis et iuris licencia fres de domo theutonicorum potuerunt
possuntue contra polonos eorumque Regem et duces potencia
erigere bellare quilibet et cetera facere que ius belli requirit
et paulus in prologo de eis non aliter quam quod hostes fraudes vel
dum fecerant sunt fuit quod crudeles et plurimi nephande
faciunt vel fecerunt quam latro in patibulo suspendendus de-
iudicare quantum est quod crudelis fere ne est post hostes quod dum poloni
virtute non quilibet eorum sed infidelium victoriosi exultant et
cruciferos non quod volebant sed quod valebant tantum occiderunt
contra veritatem ne dicamus in mendacio gloriantes scribit quod polo-
norum gladius cruciferorum sanguine saciatur
Item sit in ordine movemus dum primum magis movet
quam secundum et ultimum vero primi per se et poloni eorumque Rex
et duces sunt fuerunt vero primum movens quod infideles sepe
vastaverunt eciamque atrocius in dubie poloni eorumque Rex

et duces magis vastaverunt ecclesiam quia infideles quos advo-
caverant sed fratres de domo theutonicorum contra infideles pro eo quod
ecclesiam tam crudeliter vastaverunt potuerunt pro tunc bellare et pro
spicuo notum quod fratres de domo theutonicorum contra polonos
eorumque rege et duces licite pro tunc bellare et nunc poloni
christiani sua pestifera pestifera atrocitate qua in suo sinu
enutrita in christiani tamquam membra auxilio infidelium insidiat
quos sibi confederato assumpserant quasi sunt in flagellum et quasi non
optantes divinis quietem in finale excidium sic enim legimus
et ut dicitur descriptas dicam in libro judicum sepe quod mali ex-
citantur ad puniendum peccata bonorum ut tandem pro bonos contra
ipsi quoque puniantur morte tradendi judicium parant
Item sic fratres enim de domo theutonicorum ad bellandum contra infide-
les pro fide tuenda sunt edificati ex conclusione predicti et
christiani qui infidelibus contra ecclesiam consilium et auxilium con-
ferunt eosque defendunt sunt illis dampnabiliores et deteriores
xxiiii q. iii qui aliorum et eorum de judeis et sarracenis ita
quorundam verissime est quod fratres de domo theutonicorum pro tunc contra christi-
anos bellare qui infidelibus contra ecclesiam consilium et auxilium
contulerunt et eos defendunt sed ubi ecclesie notum est quod poloni
eorumque rege et duces infidelibus contra ecclesiam consilium et

auxilium contulerunt consuluerunt quia et eos constanter defendunt
atque defenderunt et ergo evidentissimum est quod fratres de domo
theutonicorum iuste pugnant contra polonos eorumque regem
et duces bellare et quia paulus in prologo conclusione dicit
quod iuste impugnati sine peccato non possunt resistere impugnantibus
et premittit in prologo quod polonia fratribus de domo theutonicorum
contra impugnantibus resistit et resistere cogebatur ideo poloni
fratribus de domo theutonicorum resistentes peccaverunt et talis
quis cogit peccare primum fatetur omnes christiani utentes
ratione et secundum est error intollerabilis et ergo poloni sunt
graviter puniendi et paulus suum errorem tenetur revocare
Item sic duo enim sunt genera hominum qui christiano nomine glori
antur quidam enim sunt veri christiani qui fide simul sunt et opera
et illis de domo theutonicorum minime sunt infesti sed im
pugnant quidam vero sunt falsi christiani qui ubique confitentur
se fide christum et opera sunt vero ritus infidelium defensores quia
sunt et consortes et illi quidem dum nequitie facti vero infi
delibus consenciunt et digni sunt morte non solum qui faci
unt sed eos qui consentiunt facientibus Ro. i. eadem litera
contra illos et infideles fratres de domo theutonicorum possunt bellare
sed facto cognitum est et ubi omnes pervulgatum quod poloni
eorumque rex et duces sunt falsi christiani qui opera sunt

ritus ne infidelium defenſores quoque ſunt et conſortes

et quo contra eos et infideles eam licenciam fratres de domo

theutonicorum pro bellare et paulus impudenter aſſerit

quod erigat potencia contra regem polonie michi contra

opera enim deum ſunt perſuadencia ſermonibus pro ethicis indubie

magis eſt fidem negabile facti qua ore et conſonat apoſtolus

ti. i. confitentur ait quod ſe noſſe deum factis autem negant

Sed rex polonie deum quod negabile fidei obviat defen-

ſor eſt conſors et ac patronus infidelium et eorum auxilio

christianos conterunt ſepe vaſtavit et amplius vaſtare con-

minatur treugis annalibus elapſis conſtantur quia in ſe

conſuis aſſerit et gloriatur quod iuſte ibi ſunt facta et

proinde ſicud indubie factis fidem negavit et ideo neque chriſtianus

eſt neque de fide ſed chriſtianorum credens eſt diſcipulis namque

dicitur de paulo qui poſt ſuam converſionem ſed fiducialiter

egit in nomine ihesu omnes timebant non credentes quod

eſſet diſcipulus actuum nono et rex polonie post suam

converſionem preciſam ad vomitum infidelitatis reuerſus incom-

parabiliter acrius quam ante chriſtianos vaſtavit auxilio infide-

lium et perſecutor eſt ſtultus eſt et non ſapit ea que dei ſunt

omnis qui credit quod eſt verus chriſtianus Et confirmatur

abſtinens enim deum non videtur exhibere opere fides a quibus

ecclesia eius euacuata atque distracta ut dicitur sub ubi
ambrosius 2 x q 1 aduocauit et a rege polonie ecclesia
christi euacuata et distracta et vastata accidit in-
dubie non videtur ab eo christo fides exhibenda sed fides que
exhibenda est est fides catholica et ergo nullomodo credendum quod
Rex polonie fidem habet catholicam porro augustinus in epistola
ad ... dicit quod ipsa fides in latino sermone ab eo dicta
appellata quia fit quod dicitur Sed Rex polonie oppositum eius
quod fide dicitur facit operatur ne dum auxilio infidelium vas-
tat destruit que ecclesiam et persequitur et ergo quod fidem habet catholicam
asserere quod fides nullo modo credendum neque creditur Rursum
Tullius super id in ... itaque dicit quod non est fides que ex-
torta timore procedit aut desiderio muneris alicuius
terrene sed quod Rex polonie fidem simulat propter ... quia
eius desiderio sed muneris terreni scilicet regni polonie fuit
quia ... est et ... quod nullus ... corona
huius regni recipienda erat secum potuit cum ... que
et ergo ... inde manifeste sequitur quod non habet ... fidem et ...
bono vel malo professor maior est ... qui sentitur
euidentissimum est quod gentiles qui cum ... professionem sacre fidei
sequuntur omnes sunt falsi christiani quia et omnes theologi
ignorant quod ut ait ... super id ... docete omnes

no pt fieri ut corpus baptismi recipiat sacrm nisi ante
aia fidei suscepit veritate aut saltē ītērom voluñte
ne ḡeat sacrm suscipiendi et lithuani et alij gentiles
qui sub eo sunt qui plāt regi polonie lauent vnda
no quidē sp̄ sacr̄ baptismatis s̄ stagni aut alti⁹ laci
fluuij ne catuatim sicut pecudes de fide penit⁹ nō
stricte neq̄ instructi s̄ ut nomē ḡeant xp̄ianū ⁊ sb
stemate xp̄ianī nois fieri pare possint s̄ sunt q̄ fa
fetores auxiliarij reg̃ polonie ad destruendū et
sepe in eo destruxerunt crucē ī mirabilem ipsum ite
ritīces xp̄ianū ⁊ ḡo crudelissim ē q̄ gentiles qui
Regem polonie ad pfessionē sancte fidei sequunt ut ait
paulus neq̄ eo neophiti neq̄ ueri s̄ falsi sunt xp̄iani et
paulus in pbe de fribus d̄ domo theutonicor q̄uent q̄
neophiticos crudelit pimunt ⁊ cremant ipos ⁊ nouellas
eccias quomō queso causē quas ut dolo xp̄ianos
decipiat sub stemate crucis erigunt merent appellacōe
crucis retinere cū ipi gentiles nō meruerunt xp̄iani
nois titulo ī signiri decuud ut ait aug⁹ xviij libo
de ci dei c li videtis dyab⁹ templa demonū d̄seri
⁊ ī noie liberantis mediatoris cucurrere genus h̄uanū h̄eticos
mouet qui sub uocabulo xp̄iano doctrine resistent xp̄iane
quasi possent indifferent sine ulla correpcione esse ī ciuitate
dei sicut cōfusionis indifferent h̄uit pfōs int se diu̅sa
⁊ adu̅sa sentientes sic atq̄ ita videtis dyab⁹ q̄ ī septē
trione templa d̄monū a xp̄ianis successiue destruent

& nomine xpi fidei predicatione latius circumquaque discurrent
reges mouit polonie & witold ipsum interiment sam
quasi licet absque correpcione post baptismi suscepcionem
ritus suae infidelium & eorum auxilio ... vastaret
ergo quia Rex polonie & witollus loti unda sacri bap-
tismatis ministerio polonorum ex persuasione et non quia
spiritus dei ut paulus asserit sed prius eorum diabolicis desideria
iste tunc fecerunt & amplius uoluit dominari quam sunt
Conclusio quartadecima xpiani qui ex caritate in XIV.
subsidium fratribus de domo theutonicorum ad pugnandum contra in-
fideles pro fide tuenda confluunt merentur regnum celeste patet
ex xi conclusione bellantes ex caritate contra infideles pro fide
tuenda confluunt regnum celeste meritorium est Sed xpiani qui
ex caritate in subsidium fratribus de domo theutonicorum ad pugnandum
contra infideles pro fide tuenda confluunt bellant bellaque
que se parant aut sunt parati contra infideles pro fide tuenda
& ergo regnum merentur celeste et paulus multiplicavit errat
errorem ve suum euomit in ia conclusione xxxiii error
illa ratione tollerabilis quod xpiani confluunt dictis cruciferis
de prussia in subsidium ad impugnandum infideles pacificos
ex eo quia infideles causa fidei xpiane ampliande pax
enim hominum dum est ut ait augustinus xix libro de civitate dei
c xiii ordinata concordia que quidem in hoc consistit
quod motus appetitum eorum omnes in id sunt consentientes sed
infideles dum sunt inquinati fidelibus quotiensque non possunt
ut dicit glossa 1 cor 7 apud iniquos nunc tu est quod
si inuenerint tempus nocendi fidelibus semper nocent

et nunquam tu eis sunt ordinata concordia secundum motus omnes appetitiuos et ergo nec cum fidelibus sicut nec inter se sunt pacifici et quia conclusio pauli contra eum facta et illud ysa lvii non est pax impiis includit et maiorem expresse exprimit quod fideles sunt pacifici dicit quod bellare contra infideles ex eo quia infideles sunt fidei xpiane ampliande error est nulla ratione tollerabilis ex qua conclusione bellare contra infideles ex eo quia quia infideles sunt fidei ampliande licitum est et potest esse fieri expresse meritorie et ergo conclusio pauli errorem multiplicitis includit et aperte affirmat

Item sicut imperator Romanis qui ut sunt uel esse debent principalibus specialiter demandat ut pugnus sentire et quiete degentibus nichil temptantibus turbulentum legibus contra verum non audeant manus inferre religionis auctoritate abusi C de paganis sacris et templis corpus l. Romanis Et corpus ulterius neque imperator neque principes supplantari constringit constitucione uel appellatione contineret et ergo non obstante dicta lege imperator et principes licite possunt pugnare et compellere auxilia aut iussu Romani confluere in subsidium fratribus de domo theutonicorum ad pugnandum contra infideles fidei xpiane causa ampliande et quia omne opus quod licite potest fieri causa potest eciam imperari ut et omni opere quod acuitate aut eliciatur aut imperatur meretur quis uitam eternam et ergo verissimum est et oppositum heticum quod Romani qui expresse meritorie in subsidium fratribus de domo theutonicorum ad pugnandum contra infideles rex quiete degentes pro fide tuenda confluunt regnum merentur celeste et paulus sensibiliter

errat dum in prologo scribit quod in consuetum (?) re p eo error
dedicit quod fideles xpi causa extende militie re-
dentes obsequium se prestare deo in instituere illu- c-
rucifero in subsidium confluunt et intentione catholice fidei
ampliande gentes quieta infidelium crudeliter impug-
natur non attendens in iudicia exercens quod emendandi causa
et non nocendi et gratia misericordie et non crudeliter ipsa impugnatur
Item sic ambrosius in 1 libro de offi dicit quod fortitudo que bello
tuetur a barbaris patriam vel domi defendit infirmos vel
a latronibus socios plena iustitia est et consistit xxiij q iii
fortitudo sed xpiani qui ex caritate in subsidium fratribus
de domo theutonicorum ad pugnandum contra infideles
pro fide tuenda confluunt tuentur a barbaris patriam xpianorum
domique defendunt infirmos xpianos et a latronibus seu infide-
libus socios et ergo eorum bellum licitum est et iustum et quia
omne iustum bellum quod ex caritate geritur regni
celestis meritorium est sicut bellum eorum indicat de quibus
scriptum est quod fortes facti sunt in bello hebr xi et ergo totus
cecus est in sacra theologia qui non videt quod xpiani qui
ex caritate in subsidium fratribus de domo theutonicorum ad pugnandum
contra infideles pro fide tuenda confluunt regnum merentur
celeste Et paulus scribens pro ultima conclusione quod subdite
cruciferorum predictorum Reysas cum eisdem faciendas bis in anno
contra infideles pacificos non sunt excusabiles a peccato contra
errat tum quia ex caritate bellare contra infideles contempte-
dernatores fidei xpiane causa ampliande regni celestis merito-
rium est tum quia infideles ex ratione sua nec cum fidelibus
nec in se sunt pacifici

Item sic si fidelis quis est vim hoc esse credit quia omnes qui ex caritate suscepto crucis signaculo in succursum terre sancte accesserunt regnum merentur celeste. Sed sicut patet ex libris plurium summorum pontificum christiani qui ex caritate suscepto crucis signaculo in subsidium fratribus de domo theutonicorum ad pugnandum contra infideles pro fide tuenda confluunt illam indulgenciam idem quod privilegium consequuntur que accedentibus et subvenientibus in succursum terre sancte sunt concesse et ergo si fidelis quis est vim hoc etiam credit quod christiani qui ex caritate in subsidium fratribus de domo theutonicorum ad pugnandum contra infideles pro fide tuenda confluunt regnum merentur celeste. Sed q_m paulus. Cum pagani et Rutheni qui manifesti sunt heretici defenduntur roborati quia sunt nimis et etiam sepe vastata succubuit decet quod prorsus est terror nulla bone conscientie tollerabilis quod christiani infidelibus quiete degentes fidei christiane causa ampliande impugnant aut possunt impugnare et ergo potius censendus est defensor paganorum et hereticorum quam fidelis aut verus christianus Et quia contra infideles et polonos eorumque regem et duces fratres de domo theutonicorum eadem licentia possunt pugnare et ergo absque nova allegatione evidens est et concedendum cognitum sequitur quod ceteris paribus christiani qui ex caritate in subsidium fratribus de domo theutonicorum confluunt ad pugnandum isti contra infideles et illi contra polonos eorumque regem et duces equale premium adeo in regno celorum merentur accipere.

XV Conclusio quintadecima Semper licite possunt fratribus de domo

8 +

theu' concedere terras imperium possidendas quas de
manibus infidelium quiete degentium eripuerint p'
ex decima conclusione Imperator licite potest infidelibus
quiete degentibus terras quas colunt auferre si illas
ex ij et ex deffendendo libere potest aliis infeudare et per consequens
contrarius est quod Imperator licite potest fratribus de domo theu' concedere
terras imperium possidendas quas de manibus infidelium
quiete degentium eripuerint Et paulus erat senciens
per 3a conclusione quod non licet infidelibus eciam Romanum imperium
non recognoscentibus auferre dominia sua possessiones
vel iurisdictiones
Item sic terre enim quas colunt infideles quiete degentes
sunt ad disposicionem imperatoris ex decima conclusione sunt reductae et
Imperator omnia sua facta in gloriam dei facere et ordinare
tenetur igitur terras illas licite potest concedere genti
in qua deus celi colitur et eius gloriam magnificari
Sed facto constitutum est quod in ordine fratrum de domo theu' 9
deus colitur et eius gloria magnificatur dum per ea sanguinem
suum sepe fuderunt et pati sunt effundere et hoc dominis hostiis
hostis est et enuator imperatoris libertatis asserens quod Imperator
non potest licite fratribus de domo theutonicorum concedere terras
imperium possidendas quas de manibus infidelium quiete
degentium eripuerint Et paulus asserens per propositionem 9 or
quod Imperator non potest dare licentiam occupandi terras infidelium
non recognoscentium suum Imperium
Item sic terre enim quas colunt infideles quiete degentes
sunt ex digestis multipliciter subsunt dominio Imperatoris et
deceit infideles nolunt voluerunt quod reddere fructum tributis

ſuis in dubie ſuper aggravacionem ſalvatoris et viſionem iudeorum
inter xxxi imperator licite potest concedere terras illas genti que
ei fructum reddet temporibus ſuis ſed cum imperator liber
concedere terras illas in feudum cui voluit et fratres de domo
theutonicorum parati ſunt imperatori de illis terris reddere fructum
temporibus ſuis dum eo teste improbatione xi conclusionis non
formidant pro Romano imperio et fide catholica animarum
ſuarum pallia rubricare et ergo adventore ab ſurdet negans
quod imperator licite potest fratribus de domo theutonicorum concedere terras
imperpetuum poſſidendas quas de manibus infidelium quiete
degentium eripuerint Et paulus errat affirmans quod
per primam conclusionem quod licet imperator cruciferis de pruſſia con-
ceſſe aut aliis ſuper competendis terris infidelium nullum ius
ei tribuunt ſed magis per fideles eripiunt

Item ſic terre enim quas colunt infideles dum ſunt ſubdo
minio imperatoris et abſque eius conſenſu alienate et omne
feudum quod ſine conſenſu domini alienatur ad dominum libere reverti-
tur nulla preſcriptione obstante ex constitucione frederici in libro
feudorum de prohibita feudi alienatione l. imperiale in dubie
imperator de iure potest terras illas infeudare cui vel quibus voluerit
ſed non videtur iniuria facere qui utitur iure ſuo ex de electione
in extravaganti lucoviana et ergo abſque iniuria cuiquam imperator
licite potest fratribus de domo theutonicorum concedere terras imperpetuum
poſſidendas quas de manibus infidelium quiete degentium
eripuerint et paulus errat aſſumens per primam concluſionem
quod infideles preſunt contra imperium in feudo preſcribere

XVII. Conclusio ſedecima papa licite potest fratribus de domo

theutonicorum concedere terras imperpetuum possidendas quas de-
manibus infidelium eripuerint. Praeterea arguendo ad hominem
imperator etiam dominus licite potest fratribus de domo theutonicorum
concedere terras imperpetuum possidendas quas de manibus
infidelium eripuerint et papa magis per paulum utramque habens
potestatem temporalem et spiritualem indubie quod de imperio determinatum
est nunc sed concedere de papa dicitur quod licite potest fratribus de domo
theutonicorum concedere terras imperpetuum possidendas quas
de manibus infidelium eripuerint. Sed cum nulli videatur facere
iniuriam qui utitur iure suo aut facit quod licite potest facere
et ergo quod papa fratribus de domo theutonicorum concessit aut
potest concedere terras imperpetuum possidendas quas de manibus in-
fidelium eripuerint manifestum ius continet et nulla iuris
eget interpretatione quia et enim non videtur quod iniurias
quis absque alicuius iniuria dantur inde exemplum vel libertate
sufficit teste salvatore qui ratione datorum voluntas amice
ait non facio tibi iniuriam tolle quod tuum est et vade volo
autem et huic novissimo dare sicut et tibi aut non licet mihi
facere quod volo Mt xx. Sed sicut patet ex eius litteris et
statim digestis papa exemplum et absque alicuius iniuria fratribus
de domo theutonicorum concessit terras imperpetuum possidendas
quas de manibus infidelium eripuerint et ergo absque iuris
interpretatione. Huiusmodi concessio vim legis et robur accipit ex
ipsa voluntate quemadmodum et quod principi placuit legis
habet vigorem Institutionum de iure naturali § sed quod principi et inde
dominum manifestum est quod paulus determinatur asserens in xx quaestione
quod huiusmodi concessionis litterae a romano pontifice concesse iuris
interpretationem recipiunt maiorem habent determinationem arguendo

est dū asserit p̄ceās ꝯclusione q̄ in dictis lr̄is n̄o ponit᷑ causa
legittima quare infideles p̄ fr̄es d̄ domo theutonicorum debeāt
spoliari que ꝛ cum causa magis p̄t esse l᷑ima quā uel
consilis confessionis faciende quā cultū catholice fidei ad dei
gloriā ampliare ꝛ quā ampliare ꝛ sonare dent omnia
nr̄a op̄a omnia in gloriā dei faciete ait ap̄lus i.ᵃ ad cor.
deno ꝫ hanc causam romanus pōtifex in suis lr̄is co-
memorat apte operis ait euidentia d̄clarante q̄ nos ad
hoc fuerunt insistitis ꝛ cultū catholice fidei tam in oriente
quā prusie ac liuonie ꝛ in confinis eis p̄tibus ad dei gloriam
amplietis io paulus n̄o tm̄ de doctrina sum etiam docuit
lingwa sua magis loqui placita quā uera

XVII Conclusio septimadecima Iusto bello fr̄es d̄ domo theutonicorum
p̄nt infideles quiete degentes t̄ras quas occupat p̄uare
p̄ba᷑ ex digestis multipliciter manifestū est q̄ t̄re quas
occupat infideles quiete degentes p̄ in iuria imp̄io
sunt ablate ꝛ fr̄ibus d̄ domo theutonicorum concesse imp̄e-
tunt possidede ꝫ iustū bellū ē q̄d geritur de rebus
repetendis ut dr̄ xxiij q. ij c. dominus et xxiij li° ethi ꝛ ꝛ ergo
absq̄ ꝯtradictione iusto bello fr̄es d̄ domo theutonicorum
possunt infideles quiete d̄gentes terris quas occu-
pant p̄uare

Item sic milites tenent᷑ militare ꝛ bellare bellū iustū
p̄tate iubente bellare subqua militant ut dr̄ augustinus contra
manicheos ꝛ h̄r̄ xxiij q. v. miles ꝫ fr̄es de
domo theutonicorum sub imp̄io militat ꝛ g° imp̄ator
iubente eos bellare tenent᷑ bellare ꝛ bellat bellū iustū
ꝛ quia ex eorum p̄uilegiis constat ꝛ sic cognitū est

p. impres plures usserunt preperunt et q infidelibus quia degentibus bello lacessiti terras quas occupat fres de domo theutonicorum auferret sibi submonarcha imperii impetuum possideas et ergo omni sine omni de moto dubio iusto bello fres de domo theutonicorum pnt infideles quiete degentes terras quas occupat fuae

Item sit sm psyl xviii li ethicorum ius gentium e vim vi repelle et omnes leges omnia iura id pmittunt ff ad l. aquil stiaz § qui cu aliter cu moderamine tamen inculpate tutele C unde vi l. i. ibi codigestis et facto cognitu est q infideles quiete degentes terras quas occupat ui tenet et armis contra impium defendunt et ergo auctoritate imperii fres de domo theutonicorum armis iusto bello et vi pnt infideles quiete degentes terras quas occupat fuae et quia imperio volutas est ff ibi fuit abeo per edificatione q fres de domo theutonicorum terras infidelium quiete degentium ipsis expugnatas submonarcha imperii possident et ergo absque omni formidine tenendum e q iusto bello fres de domo theutonicorum tenendum est q iusto bello fres de domo theutonicorum pnt infideles quiete degentes terras quas occupat fuae

Item sit sm omnes ul ars ul uirtus adqua ptinet finis ibi dispone debet de his que sunt ad fine. i ethicorum et bella carnalia in xpo fideli sunt referenda sicut ad fine bonum spuale cui papa deputatur ideo indubie ad ipsum ptinet et ipe ibi dispone et induce alios ad bella et bella iusta ibi sm ipsa disposuit induxit ibi fres de-

domo theutonicorum et omnibus operam ferentibus stipendia debent
spiritualia quod bellent contra infideles etiam quiete dege-
tes et eorum terras in obsequium Christi et fidei dilatationem
captivatas in perpetuum possideant et ideo ulteriori non eget
declaratione quod iusto bello fratres de domo theutonicorum
privaverunt seu privare infideles terris quas occupant
vel occupaverunt Et paulus errat affirmans in xxix con-
clusione quod Cruciferi de prussia impugnantes pacificos
infideles ut sic nunquam fuerunt iustum bellum vel eisdem
Sed quam pro ordine suo assumit quod impugnantibus infideles
degere in pace volentes omne ius resistit scilicet naturale
divinum canonicum et civile naturale scilicet quod non vis fieri tibi ius
divinum scilicet non occidas non furtum facias ecce propter ius canonicum
xxiii q. viii dispar Et civile C. de paganis sacrificiis
et templis eorum l. paganis scilicet ut ignorantia eius mani-
festa fiat omnibus respondendo ad primum dicendum est quod illud
preceptum legis nature quod tibi non vis fieri alteri ne facias
debet intelligi cum proportione servata non enim si prelatus
non vult sibi resisti a subdito ipse subdito resistere non debet
Sed auctoritate pape et imperii qui prelati sunt et dominium
super infideles iste in spiritualibus et hic in temporalibus cruciferi
de prussia bellant contra infideles et impugnant
et ideo contra huius precepti non oportet quod cruciferi de prussia
si nolunt impugnari ab infidelibus quod ipsi infideles non
impugnent nec debent impugnare ad secundum dicendum quod

sicut dicit amb' & tressiit' xxiiij q v remittuntur
cu dmo iussu ad puniend' pcta ipsi exercitat' sicut ipse
ille iudaicus exercitatus e ad occupand' tra pmissionis et
ad delendas gentes peccatrices sine culpa nocentis sanguis
effudit & que aberit male possidetur in ius & do-
minium rite transeunt. Bonorum ergo cruciferi de prussia cu
iussu ppe & imperatoris auctore dei tenentur ut qui iure dei
fungunt' inter sui exercitati ad occupand' tra infidelium
tradeos subiugand' indubie iusso dmo ad id faciend' exer-
citati sunt & ideo sine furto & rapina tra infidelium et
que possidet occupat pnt ut occupat & nocivu sangue
effudit sine culpa & absque hoc q peccat contra hoc p-
ceptu non occidas que occisio hois dumtaxat phibet'
sm q hz roem indebiti si quam nova composita dum frequent
plus importat quam componentia homicidium plus import
quam occisio hois import enim homicidium occisionem hois
indebitam & io homicidium nunquam e licitum sz ipe e pccm quis
hoiem aliqn occidere liceat & ideo fres de domo theutonicorum
bellantes contra infideles quamvis sepe occidunt non
tn committunt homicidium ut paulus ignarus utique vobis bulus
in prologo constant' asserit. Ad 3m dicendum q totus canon dumtaxat
in scripturis sanctis & veteribus & novis continet' ut dicit aug'
in p' libro de ci dei c xxiij & 2o libro de doctrina xpiana atque
in epla ad ... erat paulus puer inquo inquo se doctorem
pfite' ignarus asserens q ius canonicum xxiij q viij
dispar' i pugnantibus infideles dege imparare volentes
resistat dato tamen q3 dicat ius pontim ut pparte ubi

ait ſus canoicu i videmq vinq q put q xxiiij q^{oe} dignitu
eſt infideles nuq; impare degut tu fidelibq ſz ſt quando
eis ſuppet notendi licentia tunc fideles vehet^r i ſingut
& g^o paulq qd debuit p hac ignorat^r petit & ſue
poitum xxviij q viij diſpar ſibi aut eius erudi i nullo
ſuffragat^r ſz in toto reſiſtit ad xxiij qn ſufficient inſu
eſt i ma viij qclusionis & xxiiij io expo^{ta} pig^r tam^r
& ſtultu e igit^r expone

XVIII. Concluſio ſit decimaoctaua omnez t^r^a quas fres de do-
mo theuto^{z} de manibq infidelium ereptam tenet iuſte
poſſidet p^r ex ec cluſioe i me^{te} p̄cedenti omnez t^r^a qua
fres de domo theutonicorum de manibq infidelium erepta tent
iuſto bello reperunt ez ſm legez omne qd iuſto bello re-
perunt id capiunt eorum e ea inquit que ab hoſtibq capiun-
tur ſuc gentium ſtatim nunc fiant inſtit de rer diuiſione & ſi
ea omne aute qd eorum e iuſte poſſidet & g^o a primo ad
ultimum omnez t^r^am qua fres de domo theutonicorum de
manibq infidelium erepta tenet iuſte poſſidet
Item ſic ex digeſtis omnez t^r^a qua fres de domo theu
tonicorum de manibq infidelium erepta tenet ad diſpoñ
imperij de iure aut ruſſa & ab eo ipſis fribq i feudu
eſt conceſſa & g^o qd omnez t^r^a qua de manibq infi-
delium erepta fres de domo theuto^{z} tenet iuſte poſſi-
dent ſtiola mai^{tu} eſt
Item ſic lex euangelii dn ad hoc dicit^r lex li-
bertatis q^r ex prima vbi eius inſtitucoe ſolu inſtituit

per que ignorancie introducimus uel que ad rectum gracie usum perti-
net conuenienter et recta ecclesie uel minus eius possidenti sunt
quod tunc gerere debet reliquit determinanda magistris est quod
ipsa est determinare quid circa cultum diuinum augendum et persuadendum
sit faciendum quia uel vitandum sed causa augendi cultus diuini
et persuadendi ipsa fratribus de domo theutonicorum omnem terram
quam de manibus infidelium ereptam tenent concessit imperpe-
tuum possidendam et ergo qui negat et paulus negans quod
fratres de domo theutonicorum omnem terram quam de manibus
infidelium ereptam tenent iuste possident manifeste negat
potestatem a christo ecclesie traditam et fauet retinenti fidei nostre
errori quorum utrumque dampnum est et contrarium manifeste est quod
doctrina catholica sana est et plena iusticia

Item sit terra circa infidelium quam de manibus eorum possunt
bello eripere fratres de domo theutonicorum non ex concessione
ecclesie et imperii sed ius ipsorum transiuit et dominium et quilibet
potest iuste possidere possidet ne quod in eius ius transiuit
et dominium manifestum est nec dubium quod fratres de domo theutonicorum
omnem terram de manibus infidelium ereptam tenent iuste pos-
sident unde etiam quod neque rem usurpat alienam neque fur-
tum aut rapinam committunt sed sua recipiunt quando terram
infidelium bello inuadunt et occupant unde ergo quod paulus
in proposito conclusione affirmans quod talis impugnatio illicita usur-
pacione rei alienae furtum includit et rapinam errat
terrorum sui eius uel insipiencie reliquit hominibus me-
moriam res ipsa indicat

Conclusio decima nona in festo purificationis tractata est XIX

assūptonis ste maie licitū ē fribꝫ ꝺ domo theū^t adusꝫ
infideles bellaē ul ad bella ꝓcedē pbaʳ ꝑillud q̄ dr^a
i mach ij cogitauerūt laudabilitʳ iudei dicētes oēs
ho^o quicūqꝫ venerit ad nos in bello die sabbatorū
pugnemꝰ adusus eū aucte neq̄ sur^e quam pꝫ xxiij
q viij si nulla ꝛ rone sic arguitʳ fres ꝺ domo theu^t
ut docꝫ pi coclusio ex eorꝫ ꝓfessione tenetur ꝛ sūt
instituti ꝓ fide tuēda adusus infideles bellaē ꝫcp
in flucribꝫ teli toīr cīa tempꝰ purificatois ste maie
ꝛ ay ul ptꝫ inq̄pia ul rao qr̄a aque intʳ medie intʳ
eos tris eorꝫ ꝛ infideliū cogelate sūt ꝛ securū
ꝑbet trāsitū exercitui tpe hyemali ꝛ estiuali circa tpus
assūptonis ste maie sūt īmores cū īmori ꝗ periculo
ꝓuadatʳ ꝛ victualia exercitui nūo plura repiūtur
ꝛ ꝓ neccitate purgete fres ꝺ domo theutonicorꝫ
coacti sūt circa tempꝰ purificatois ste maie ꝛ assūptois
adusus infideles bellaē ul ad bella pcede ꝛ quia nō
pnt tpus siste neqꝫ impedire qn qꝫlꝫ festū suo or-
dine veniat ꝛ suis spaciis trāseat vniusa sub celo caʳ
iij ideo q̄ fres de domo theu^t ꝑdie purificatois ste
maie ꝛ assūptōis adusus infideles bellant ul ad
bella pcedūt licitū ē nullꝫ rōne ꝛ nullaꝫ supʳ
sticꝫ supsticiōnis neqꝫ qua poloī obsuauerūt ꝑ ea
qua cōmpti sūt intʳ gentes ꝛ didicerūt opa eorꝫ
et istud dn̄ factū est ill in scandalū nō quia or thu
ꝫ pub^tm cora deo eius q sit angel ꝛ vꝫ eīna dcāt

quid paulū p̄ma ſue geſt que ſūt maı̄ta p̄cedētia
ad ſudiniū ſmo arguie et p̄ide ꝑe ſtultitie q̄ i cetioı
aliaꝝ q̄ua teſte ſcriptuā · i · re · xvi · et · i · coꝛ · ij · no pot
vide audȝ ſine coſtitue et dice in xlij q̄lo q̄ fr̄es
d domo theu ſ in die pūificat̄ois ſte maie et aſſūptoꝛ
adūſus infideles bellāt uel ad bella p̄cedūt cupidit̄
aut dn̄andi libidinis cā atiꝫ ideo ut dc̄ in xl iij
p̄ rone dici pſpeior ſpatā euētȝ fr̄es eīn d domo theu ſ
dū ab eoꝛ edificatōe optime nouerūt q̄ꝫ adeo cui
militat e victoia ij Eſ iij et q̄ dcq no ſui armoꝛ po-
tētia ſꝫ put ipi plaꝫ dat dignis de victoiaꝫ ij maci
ult no quid atpe ul rone dici ſꝫ adeo tota cordis de-
uotōne quotiens i die pūificatōis ſte maie ul aſſūptoꝛ
q̄tingit eos adūſus infideles bellāe ul ad bella p̄cede
ſpant affuturā ſibi victoiaꝫ papa quoq̄ ſ · et impr dū
utq; coꝛ ordinauit q̄ fr̄es d domo theutonicoꝛ t̄ras
quas d manib; infideliū poſſūt eripe debeat ſub Ro-
mana ecīa et monarchia ſac imp̄ij fidei cā tuēde
poſſide et cūtas amouet dſr̄e no facile malū eſſe
credeq et cū tale aliq̄ dicit̄ hoc ad ſe magſ ſudicat
ꝓtine ne credat̄ ut dc̄ aug ſ in libo d ſpū et lr̄a ſi-
dubie paulq adūſus eos i videre facib; agitaͣ et ſibi
minime credeq e dū ex ꝯſuis moc dyaͥ aſſerit q̄ cu-
piditat̄ aut dn̄andi libidinis cā adūſus infideles
bellāt ul ad bella p̄cedūt vtriq; ecīa coꝛ ſ · bellāe
fidei cauſa tuēde et t̄re infideliū ſubrecipit fidei cauſa

possidende dum e actus religionis opus ue spuale excepte
finis quod in sabbato fieri scriptura non prohibet sed commendat
stultum est omnino dicere quod fratres de domo theutonicorum in die purifi-
cationis sancte marie et assumptionis adversus infideles
bellantes ut ad bella procedentes fidei tamen tuende et terre
infidelium subiugandae fidei causa possidende solvunt
sabbatum cum opus eorum corporale quod ad salutem corporalem
alterius ordinatur dum non est contra observantiam sabbati teste
qui ait mihi indignamini quia totum hominem salvum feci in
sabbato Jo vij et bellare adversus infideles terre eorum subiu-
gande fidei causa possidende ordinatur ad sabbatum non tamen
quidem corporale sed eciam animarum que magis procuranda est
quam corporalis layco notum est quod fratres de domo theutonicorum
In die purificacionis sancte marie et assumptionis adversus in-
fideles bellantes ut ad bella procedentes terre eorum sub-
iugande fidei causa possidende minime solvunt sabbatum Et
infelix paulus distribucionis causa capiende si recta
sed interdum absque solucione sabbati vadit ad ecclesiam alte-
rius vite non minus quam fratres de domo theutonicorum non possunt
absque solucione sabbati adversus infideles causa eorum terre
subiugande fidei possidende bellare ut ad bella procedere
quod excepte finis opus est magis spuale quam recipere suam
distribucionem denique in vade terras infidelium de quanto
fit diebus purificacionis sancte marie et assumptionis speciem
sapit supersticionis ut dicit paulus in xxiij q. hoc et in 38
dicit quod nulli alii liberi diebus festivis in pugnando oc-
cupantur apud ?? sed sicut facto questum est quod polom

corp(or)a(que) rex et duces auxilio infidelium die festivo
etiam libere vastaverunt et in die assumptionis s(an)cte marie
libere impugnaverunt et quantum in eis fuit totam expu-
gnaverunt eam totam expugnassent si tota i(n) exercitu i(n)
empto fratrum de domo theutonicorum restitissent et ipso
paululum ut ipso gladio occidantur (contra) fratres quod poloni corp(or)a(que)
rex et duces sunt superstitiosi et irrecusabiliter peccaverunt
Conclusio vicesima dampnata heresis est dicere quod poloni
corp(or)a rex et duces etiam auxilio infidelium licite
vastaverunt propter apostolo scribit et pater dicit non sum dignus
vocari apostolus quia persecutus sum ecclesiam dei et corp(or)a xpi et
se maximum appellat peccatorem quia persecutor erat ecclesie
i(n) thy. i. indubie dampnata heresis est dicere quod pro quis
licite persequi etiam et poloni corp(or)a(que) rex et duces
etiam auxilio infidelium vastantes ecclesiam atrociter perse-
quebantur in membris eius non quidem paucis sed in innumerabi-
libus eam multa milia xpianorum in ore gladii prostratos
necaverunt et plures ut dicitur aquis subactos ab-
sorbuerunt deo quia devotos fratres de domo theutonicorum fere
quingentos occiderunt et terra eorum quasi media violenter
possidere ceperunt et hoc non tantum apud theologum verum
etiam simpliciter xpianum dampnata heresis est et maxima dicere
quod poloni corp(or)a(que) rex et duces etiam auxilio infi-
delium licite vastaverunt
Item sit fides etiam eam absque non videtur exhiberi xpo
a quibus ecclesia eius evacuatur atque dissolvitur ut de pro dubio

anno xxxiiij q. 1. aduocauit pro nul dubio dampnata here-
sis est dicere quod potest quis licite ecclesias cruciare atque distrahere
Et poloni eorumque Rex et duces eciam auxilio infide-
lium vastantes ipsas cruciauerunt atque distraxerunt
dum ultra omnes quos morti traditos perdiderunt
in uiuos xpianos utriusque sexus de finibus suis
expulsos in seruitute ydolatrarum redegerunt quorum
ritum et ydolatriam multi ex eis fide abnegata iam
professi et ideo absque omnis contradictionis tollere dampnata heresis
est dicere quod poloni eorumque Rex et duces eciam auxilio
infidelium licite vastauerunt

Item sit dampnata heresis est dicere quod potest quis licite
committere sacrilegium sicut poloni eorumque Rex et duces eciam
auxilio infidelium vastantes commiserunt sacrilegium
nec quisque primum sicut grande nimis tu deo amabiles sacer-
dotes in ecclesiis et extra inuentos occiderunt vestes quoque
sacras et vasa in usos commutauerunt xpianos edes
sacras luxuria et aliis illicitis impleuerunt ecclesias
diuino cultui consecratas flammarum combustionibus con-
sumpserunt sanctorum reliquias de auro vel argento erutas
per loca xpiana pedibus conculcauerunt in manibus impiorum
dissipauerunt sacramentum eucharistie manibus infidelium
direxerunt ecce deus vir in facie xpianorum absolutum
traditum dissipauerunt totum et quoque qui negat quod dampnata
heresis est dicere quod poloni eorumque Rex et duces eciam
auxilio infidelium licite uastauerunt a fide omnino absurdus

Item sic infideles cum deum in hoc quod terras vastave-
runt grauissime peccauerunt dampnata heresis est impo-
ssibile dicere quod potest quis licite in fidelibus in hoc con-
sentire quod terras vastant exponere inquid de medio corpus et
separari et inmundum ne tetigerit [illegible] consilium vi sed
poloni corpus quod reges et duces infidelibus non tantum in hoc
consenserunt quod terras vastauerunt verum etiam corpus fortes
fuerunt auxiliarii et ergo dicere quod poloni corpus quod reges et
duces terras auxilio infidelium licite vastauerunt sine
questione dampnata heresis est
Item sic Iacobi iiij dicit resistite dyabolo et fugiet a uobis et magister
in quarto libro de summo deum in nota exponere id magis et esto
consenciens aduersario tuo dicit neque quisque dixerit amicitiam
cum dyabolo esse faciendam neque concordare cum illo expedit cui
semel renunciando bellum indiximus et quo uicto coronabimur
neque consentire illi iam oportet cui si minime consensissemus
numquam istas incideremus miserias sed vastare terras auxilio
infidelium deum est grande peccatum cui dyabolus consentit certissimum
est quod poloni corpus quod reges et duces in hoc quod terras auxilio
infidelium uastauerunt consenserunt dyabolo et ergo omni sub-
moto dubio quod poloni corpus quod reges et duces terras
auxilio infidelium licite vastauerunt dampnata heresis
est
Item sic Crisostomus super id magis quod Asa autem gentes Iosaphat
et vides quia non deus oportet auxilium terrenum
dei non abeis accipe cum aut nec accipe quod abiramus
dei docet nos super dicta historia de Asa cum uero non deus

instruit nos exemplum de Iosaphat qui cum petit auxilium
ab inimicis dei de auxilio dei desperat validiores sibi
estimans inimicos dei quam deum qui autem dat auxilium
inimicis dei adversatur deo deo enim volente gerere ius
suum ipse eum defendere temptat sed poloni corpora scilicet rex
et duces etiam vastantes auxilio infidelium petiue
runt receperunt scilicet auxilium ab inimicis dei et per consequens inimicis
dei auxilium dederunt ergo de auxilio dei desperave
runt validiores sibi estimantes dampnata heresis est
dicere quod poloni corpora scilicet rex et duces licite de auxilio
dei desperaverunt inimicos scilicet dei validiores quam deum
estimaverunt et deo adversati sunt et ergo dicere quod poloni
corpora scilicet rex et duces etiam auxilio infidelium vasta
verunt dampnata heresis scilicet

Item sic arguendo ad idem poloni corpora scilicet rex et duces
etiam auxilio infidelium licite vastaverunt ut ait
paulus ergo poloni corpora scilicet rex et duces licite in
fideles invenerunt etiam vastando et eis ad vastandum
auxilium prebuerunt sed quod est dampnata heresis utriusque
patet per illud quod ad Iosaphat dictum legitur ii paralipomenon impio
prebes auxilium et hiis qui oderunt dominum amicicia
iungeris et ideo certo iram quidem domini merebaris ergo in du
bie quod poloni corpora scilicet rex et duces etiam auxilio infide
lium licite vastaverunt dampnata heresis est sed ex quo quod poloni
corpora scilicet rex et duces etiam auxilio infidelium licite vasta
verunt euidenter sequitur quod glosa pauli libro i videlicet principes
christianorum non licite imminente sibi periculo ad sui defensionem et

et sue t're uti pot auxilio infideliu no solu s subiector
s3 et alior i telligedo d' infidelib9 pacificis no hntibus
nobiscu guerra actiue ul' passiue ideo ipso pauli mat'ta
thesis e et eius niis piculosa pt hoc q nlls princeps
xpianus pot gra nos uti auxilio infideliu nisi nobiscu
guerra hear actiue ul passiue et infideles nuqua
nobiscu sut pacifici qm tn paul9 niti thesim sua ro-
boare exo machabeor qui cu romanis sut infidelib9
auxilii fendi gra costituerut societate. r mach viij et
rndetur ad contra dicit q no obstet illud ij paral' xix
Impio pbes auxiliu et his qui oderut dnm amicitia
iugeris et id ceo ira quide dni merebaris quia hec ait
gtraia loquitur i bello iniusto ideo ad ondedu quo
thesim sua iniustitia fudat no intellexit no pigtenntur
repete q iustu bellu e qd agitur de reb9 repetend
ut dr vsid' xviij lib° ethi q 63 qm rex isrl' belli
geauit adusus rege sirie de re s. ramoth galaad
repetenda ipsum inquit q nra s. ramoth galaad et ne-
gligimus tollere ea d' manu regis syrie iij re xxij et go
iustu bellu rex isrl' adusus rege syrie bellauit et
ij iosaphat qui ei auxiliu pbuit dictu e impio
pbes auxiliu et his qui oderut dnm amicitia iugeris
et id ceo ira quide dni merebaris Asa q3 rex iuda iustu
bellu adusus baasa rege fuit isrl' et tn pemuit
accipies adusus eu auxiliu infideliu iij re xv et ij
parali xvi et go qd adsu'm sue thesis sptuaz stiz inpu-
dent paul9 qponit eto contra est et tesmat' eius

sed generaliter dicitur quod nec dare oportet auxilium infidelibus nec ab eis accipere
in nullo bello nec iusto nec iniusto dicitur quod dicitur infidelibus vel ab
eis recipere auxilium et iudas machabeus pro eo quod in romanorum
auxilio confisus est minime commendatur sed magis reprehenditur dum
mox postea quam fiduciam in romanis statuit in bello occisus
cecidit 1 mach. 9. vel dicendum quod iudas machabeus constituit
societatem cum romanis tunc infidelibus auxilii ferendi gratia contra
grecos infideles 1 mach. 8. sed poloni cum suo rege et
duces cruciferorum constituerunt societatem cum infidelibus auxilii
ferendi causa contra fideles et eorum auxilio sepe usi sunt
et ergo paulus ex machabeorum thesim suam minime potest
probare et quis quidem thesis et aliorum errorum quos in favo-
rem paganorum et scismaticorum christianorum paulus invenit
plures quam novit [illegible] idolo illi que admodum ipse
omnes condempnandi sunt et minime allegandi
xxi c° Conclusio xxi pro dampnis omnibus et singulis que auxilio
infidelium poloni cum suo rege et duces fratribus de domo
theutonicorum et eorum subditos irrogarunt tenentur eis de necessitate
salutis satisfacere probatur de necessitate salutis quicumque in alterum
peccavit tenetur ei satisfacere ut probat reconciliatio fra-
terna math. v. sed poloni cum suo rege et duces in fratres de domo
theutonicorum et eorum subditos gravissime peccaverunt dampnis
eis auxilio infidelium irrogatis per conclusionem immediate
precedentem et ergo [illegible] theorema clarum est quod pro dampnis omnibus et
singulis que auxilio infidelium poloni cum suo rege
et duces fratribus de domo theutonicorum et eorum subditis ir-
rogarunt tenentur eis de necessitate salutis satisfacere
Item sic de necessitate salutis [illegible] est servare iusticiam sed ex

4+

ideo ethicus qui contra iusticiam dampna alteri irrogavit potest
sine satisfactione adequaliter iusticie pervenire. Ideo de necessitate
salutis quicumque contra iusticiam dampna alteri irrogavit tenetur
sibi pro eis satisfacere. Et quia per quosdam in materia predictorum
theutonicorum magis facto cognitum est quod poloni eorumque rex
et duces auxilio infidelium enormia dampna et gravia
fratribus de domo theutonicorum et eorum subditis contra iusticiam
arrogarunt et ideo certo certius est quod poloni eorumque rex
et duces pro dampnis omnibus et singulis que auxilio in-
fidelium fratribus de domo theutonicorum et eorum subditis irro-
garunt tenentur eis de necessitate salutis satisfacere

Item sicut non remittitur peccatum nisi restituatur ablatum
ut ait augustinus in epistola ad macedonium et ponitur
xiiii. q. vi. Si res aliena. Sed poloni eorumque rex et
duces auxilio infidelium immobilia bona et mobilia
hominum et aliis rebus fratribus de domo theutonicorum et eorum
subditis iniuste abstulerunt per quosdam in materia predicte
et ideo sine recompensatione iustis dampnis et satisfactione
non possunt consequi peccatorum remissionem et illa dum sit necessaria
ad salutem racione iusticie penitus absurde dicit qui negat
quod poloni eorumque rex et duces pro dampnis omnibus et
singulis que auxilio infidelium fratribus de domo theutonicorum
et eorum subditis irrogarunt tenentur eis de necessitate
salutis satisfacere

Item sicut paulus in questione xlvi res iniuste occupate in
bello iniusto non possunt esse occupantium nec sine peccato possunt

aliqsterq retinere vt ait na tiit Rex furtiua ut ibi
possessa dicit viciosa qua no pt vsucapere ut pstibe
fur ut raptor nec alius quamis abcis emerit ut alis
accepit bona fide Instit de vsucapionibus § furtiue
et gs aute et in xlviij q ce de nccae de salute oia
talit occupata sunt p posse restituenda nec aliquatis
retinenda et in xlviij dup inquit belli huioi aut
alis principal no solu tene de rapinis homicidiis
et aliis sceleribus ppetrat p se ipm s3 ecs que sunt ibi
p alios et no solu p suos s3 ecs contr suos S3 poloi
corp q3 Rex et duces bello iniusto et qs mags cu impio
du eo auxilio infideliu occiderunt no quidz genti
les qui foris sunt r corp .v. s3 xpiani qui sunt ciues
scorum et domestici dei ephe ij deo q3 sancte ci gla
merct irreuerentiam exhibuerunt incredibile Rex
et bona frum de domo theutonicorum et eorum subditorum
ablatas possidet occupat ue et ideo tenetur omnia
huioi ablata de necitate salutis restituere et p dampnis
eos bello illatis ipis satisfacere

9° xxij Conclusio xxij xpiani qui cu polonis corp q3 Rege
et ducibus auxilio infideliu aduersus fres de domo
theuton bellantes sunt mortui omnes ad ocne
dapnacois descenderunt amaritudine pba xpiani
qui cu polonis corp q3 Rege et ducibus auxilio
infideliu aduersus fres de domo theuton bellantes
sunt mortui et ex ipo q ce et ex omnes facientes

in iniustu sunt mortui Sz quilibz faciens i iniustu peccat
mortalit' ideo xpiani qui tu polonis corz qz rege
& ducibz auxilio infidelium adfres d' domo theu'z
bellates sunt mortui omes & in pcco morli st mortui
Et quia omis qui in pcco morli moritur ad et'ne
dapnacoinis descedit amaritudine & go absqz for-
midine xpiani qui tu polonis corz qz rege & du-
cibus auxilio infidelium adusus fres d' domo theu'z
bellates sunt mortui omes & ad et'ne dapnacoinis
descederunt amaritudine

Item sic omne qd gciat' veritati pz quia e aie vita
est pccm mortale Sz xpiani qui tu polonis corz
qz Rege & ducibz auxilio infidelium adusus fres
d' domo theu'z bellates sunt mortui omes co tra
veritate bellates sunt mortui pco qz actualit' infeu'e
noiumentu alti quod ex se repugnat veritati qui
alti wt Bonu omes exdigest sunt mortui & go
indubie omes isti in pcco mortali sunt mortui Et
quia omis qui in pcco mortali moritur ad et'ne dap-
nacois descedit amaritudine & go ctissim e qd oes
fuoi ad et'ne dapnacoinis descederunt amaritudine

Item sic infideles in eo qz ex odio & pua intencone
fres de domo theu'z oppugnaverunt ad et'ne dapna
meruerunt descede amaritudine Sz xpiani qui tu po-
lonis corz qz Rege & ducibz auxilio infidelium adusus
fres d' domo theutonicorz bellates sunt mortui oes

in hoc q consenserunt infidelibus qui fres de domo theuton

expugnauerunt et fuerunt fortes auxiliarii et ideo

digni sunt morte non solum qui faciunt sed eciam qui consenciunt

ut facientibus Ro. i. absque racione ulcionis omnes ipi sunt

mortui ad eterne dampnacionis descenderunt amaritudinem

Item sunt fures et latrones si infurando et depredando om

duntur visum est preis non esse ordinem ex quo de furto r ij et ideo

absque dubio ad eterne dampnacionis descendunt amaritudinem

Sed xpiani qui in polonie corona Rege et ducibus

auxilio infidelium adversus fres de domo theutonicorum

bellantes sunt mortui in depredando sunt mortui ut patet

ex omnibus conclusionibus premissis et ideo ad eterne dampnacionis

descenderunt amaritudinem et minime preis ordinem est

q^o xxiiij Conclusio xxiiij Poloni cum eorum Rege et ducibus cum toto

regni meruerunt amittere probatur et supponendum est

supponitur neque in ordine recitando peccatum in quo deus

in se ipso contempnitur est grauissimum sicut peccatum infide

litatis et blasphemie et post peccatum in quo contempnitur

deus in sacrario et inter alia precipue in isto in quo

conficitur opus dei et hoc continetur et post peccatum in quo

contempnitur deus in membris suis et post peccatum in quo

contempnitur deus in preceptis suis quod racione est omni

peccato peccato mortali quo premisso sic arguitur poloni cum

Rege et ducibus pro eo quod olim deum in uno eius membro

quod occiderunt unum sanctum episcopum scilicet Stanislaum contempserunt

corona regni meruerunt amittere amiserunt quia iudicium
ecclesie sed iam quasi ultro ex crucesignatos rex et suis eviden-
tius contempserunt deum in se ipso per eorum infidelibus contemp-
serunt quia deum in sacramento et precipue eucharistie in quo
essencialiter corpus deus et homo continetur contempserunt quoque
deum in membris suis in innumerabilibus quia occiderunt et con-
tempserunt deum in preceptis suis dum contra ea occide-
runt virgines et mulieres oppresserunt auxilio infidelium
ecclesiam vastaverunt civitates quia sacra violaverunt et rapinam
commiserunt et ergo poloni contra quia rex et duces iam
ultro deteriora meruerunt supplicia et amittere non tantum
corona regni sed eciam ultro supplicio puniri

Item sit qui contra pacem ecclesie sunt si dignitate aut
cingulo milicie sunt merito eis nudari xxiii q i
et c de his ... iii Sed poloni contra quia rex et duces cum
multitudine infidelium sicut arena que est ad oram maris
innumerabili venerunt turbare ecclesiam turbaverunt quia alio tempore
et iterum alias iterum turbare minantur de cursu tempore treuge
annalis intra partes quoque ecclesie sedicionem continuaverunt
et hodie una parte in tumultu contra alia ad pugna
parant excitant quia et ergo corona m regni omnique dignitate
et cingulo milicie meruerunt nudari et de iure sunt nu-
dandi

Item sit Ambrosius iii libro de officiis de quo vehemencioribus
hostibus et infidelibus et hiis qui amplius leserint ve-
hemencior resistendum ultro et indecens est quod de ... dignitatis

qui p nilices suas plebes qz peccate fecerat ex plebe iudeo vnde z dei impphy prima iracundia effusa est nullum moyses victor sup ea patetur z qz gabaonitas qui fraude nisi qua bello temptauerunt plebe primi no expugnaret istius sub condicionis imposite afficeret iniuria Ex poloni corporis qz Rex z duces dni fuerunt causa primaria z infideles qui auxilio fuerunt eis secundaria tam atrocis vastationis ecclesie z causa primaria plus influit in suum causatu qua secundaria ut dicitur in prima ppo li de causis poloni corporis qz Rex z duces dni fuerunt causa primaria z infideles qui auxilio fuerunt ei secundaria tam atrocis vastacionis ecclesie z causa primaria plus influit in suum causatu qua secundaria ut dicitur in prima ppo li de causis poloni corporis Rex z duces sunt vehemenciores hostes ecclesie amplius ea leserunt qua ipsi infideles quos dni pro eo qz ecclesiaz tam atrociter vastauerunt iustum e tempore z omni dignitate priuatos seruituti afficere notissima iusticia e qz poloni corporis Rex z duces corona regni z cingulo milicie mudati condicione affiriantur imposite seruitutis

Item sit omnes qui cuiuscumqz generis arma infidelibus subministrant omnia bona sua amittere z capitale penam subire meruerunt C quo res ex portu no debeant l. ij Ex poloni corporis qz Rex z duces subministrauerunt detulerunt qz vniuersi generis armaturaz infidelibus et eos ut validiores sint aduersus xpianos instruxerunt z ipso meruerunt amittere no tm corona regni vm etia

omnia sua bona. Sed fratres non contenti nec estimentes ultionis
neque coopti quasi pallio zeli qui ad vindictam capi-
endam de iniuriis dei et eius ecclesie Polonie corpus
Rege et ducibus reddet prout scelere quod meruerunt id
factum est quod contra catholicam ecclesiam surrecto collo
ad dilaniandam [?]ami corporis membra cessare presup-
serunt hodieque cessanda et licencior audacia si vin-
dicta non fuerint compressi pro eo cessabant quod cum in-
fidelibus quorum rabies quando eis suppetit nocendi
licencia contra ecclesiam desevire non cessat per[?]cusse-
runt et eorum auxilium spem suam posuerunt et ideo
dum optime norunt astute cogitantes quod subacta
eis terra que dominio fratrum de domo Theutonicorum sub-
dita est possent velut ecclesiam in mari et in terra parvam
et ultra eorum vires esse quod omnium vicinarum ecclesias belli-
ca sibi victas sive subigerent dicioni tum ceterorum vi-
cinarum ecclesiis pacis federa fedare non quidem ex amici-
cia cantatis sed ut eis pacis tempore non resistentibus ecclesiam
que tutele fratrum de domo Theutonicorum credita
est possent sibi facilius subigere et postea contra
ceteras in mari et in terra servicius victores bellare et in
hoc quidem proposito eorum obstinati sunt sed videri potest
quod consanguineus regis Polonorum Witoldus cum eius amicis
fautor causa quidam belli victoria spe potitus terram Prussie
iam fere Polonie subacta mox in summa superbiam impie

non cessari

[illegible]

locutus est ſeſe in reno equm ſuu ad aquatum
et quo du melius e in tpe otrre qua post exitu
vindicate C que lic3 vniuu3 .ſn iudicis vindicare
ſe·l·r· vniualis ecclia ne eam totingat impetu
corp aliqn tota oppſſam iri vl in quo eius tota
ptas ſit vnita obtuat pns ſacrs tocilu gnale te-
netur redde polonis corqz Regi et ducibus
p ſcelere qd meruerut Ꝝ Amen

Explicit liber de dna ptats ppe et Imperators
editq contra Paulu Wladimiri polonu eius
qz heſim et errores in quo ſi minq pcite aut parſ
taute aliquid forte poitu est d ſacro tocilio ue-
pimq emendari Ꝝ Deo gras

Iste tractatus qui incipit Veteres relegentes historias et finit sic Explicit liber de dia-
potestate pape et imperatoris editus contra Paulum Wladimiri Polonum cuius heresim et er-
rores etc in materia et in forma est idem cum tractatu qui incipit Accipe gladium qui est e-
iusdem auctoris nisi quia in isto sunt aliqua apposita que in alio sunt obmissa

Continet autem iste tractatus processum doctrinalem et argumentatum quo demonstrare inten-
dit principaliter quod bellum Polonorum cum Cruciferis de Prussia fuit iniustum et quod rex Polonie
et Poloni assistentes eidem commiserunt sacrilegium et crimen etiam contra Cruciferos
et ponuntur in eo xxiiii conclusiones

Et quia bellum in facto consistat quod non iustificatur nisi ex pluribus circumstantiis que sunt circa
singularia quorum non est scientia sed experientia ad sensum hinc est quod non est possibile istud
scire per processum doctrinalem quo proceditur non ex singularibus sed ex universalibus
et necessariis non per experientiam sed naturali lumine intellectus et adeo si debet omnibus
constare de bello iusto vel iniusto oportet ad hoc venire per alium processum iudi-
cialem indaginem et comprobare per testes idoneos quibus nota sunt ad sensum illa
facta singularia iustificancia ipsum bellum

Ex quo evidenter patet hunc totum processum esse falsum et erroneum et peccantem in materia
et in forma In materia quia in eo multa ponuntur falsa et divine legi contraria In forma
quia per talem processum non probatur et sic constat tam materialiter quam formaliter
ipsum esse hereticum et per consequens ipsum tali per hoc sacro generali concilio condempnandum

Ad probandum autem conclusionem suam dictam duo facit principaliter in primis undecim
conclusionibus intendit stabilire potestatem imperatoris in Prutenos vero viii secundum
Cruciferorum quosdam incipiendo a conclusione duodecima usque ad vicesimam exclusive
Et abinde usque ad finem infert quasdam conclusiones et multa alia erronea et in hiis
omnibus utitur verbis mordacibus et ex impetu malicie multa falsa narrando in vituperium
Polonorum et Regis Polonie quibus infert manifeste atrocem iniuriam et presertim
Paulo scriptori presentis utendo ad huius iniurias et contumelias et secundum hoc
totus tractatus habet tres partes principales ad modum unius silogismi

Sequuntur errores sigillatim de eodem tractatu

Quoniam autem ad

tractatum secundum animus occupari erit circa responsionem xviii
conclusionum contentarum in libello cuiusdam Johannis de Vambeka
doctoris decretorum qui libellus idem videtur cum materia et effectu cum
libello sive ~~libel~~ Johannis Falkenberg ordinis predicatorum in se xviii
conclusiones continente nondum plene condempnato sed alio super quo
adhuc pendet iudicium Et quia in detrimentum vtrorumque prodit status
et honoris Regalis excellencie Inclitissimi Regis et Incolarum Regni
Polonie et ex eorum fomento malicie vt vehementer michi presumitur
in favorem fratrum Cruciferorum de Prussia idemque videtur fomes odii et
processus vtrorumque licet media sint diversa Ideo de consilio idem est utrumque
saltem quo ad aliqua Et nichilominus eciam ne huiusmodi scripta prefati Johannis de Va
berga sic oblata sine responsione debita remaneant ad impugnandum
certas conclusiones ex dictis diversorum doctorum recollectas et per modum
avisamenti oblatas dudum Nacionibus huius sacri Concilii pro refor
macione status fratrum eorundem salubriter facienda Resumendo quasdam
huiusmodi conclusiones probatas cum certis erroribus assertis per eundem
in probacionibus conclusionum earundem Iniurium allegacionibus
suis inutilibus penitus resecatis dabo eis claras et brevissimas
responsiones non determinando sed pocius avisando et aperiendo viam
in hoc volentibus se velint occupare

Verum quia adversarius asserere videbatur licet false predictas meas conclusiones
in detrimentum potestatis Papalis et Imperialis fuisse fabricatas Ideo Ego
pro resistencia et remocione aliquali huiusmodi calumpnie adversarii
protestor quod nichil intendo cum assercione dicere quod sit contra fidem bonos
mores et sanam doctrinam aut contra statum reverenciam vel personam summi
Pontificis vel Imperatoris Et quod occurrerit me dixisse vel dicenda
principaliter aut incidentaliter volo haberi pro non dicto Volens eciam hanc
protestacionem currere et valere ac si eam specialiter resumerem aut re
sumpsissem super quolibet dicendorum per me et eciam quolibet iam dictorum

Et primo premitto in principio dicta magistri mei Mauricii de Praga valen
tissimi theologi qui respondendo ad huiusmodi conclusiones sic dicit

Iuxta concordem doctorum sentenciam quod simpliciter Ergo heresis est omne dogma
sacre scripture assertive contrarium ex tunc tractatum pro parte Pruthenorum
qui incipit In nomine sancte et individue trinitatis etc et fuit sub auctoritate
beati Jeronimi ad militem primum de hereticis et primum sapientis heresim
per omnes colligite xviii conclusiones quibus deducit miliciam Prutenorum
contra infideles semper fuisse licitam et iure fundatam Nam in prohemio

dicit illam religionem esse fundatam pro defensione terre sancte / et
tuitione patrie / tanquam propter causam finalem / sed quia illa causa
desiit / ex eo quia terra sancta per illos religiosos non expugnatur / et
precipua quam utilitatem omnium ex conversione infidelium est tuta / sed
talis religio superfluit / nec in ista patria est tolleranda / ex salvatoris sing
parabolisantis luce xiij de ficulnea infructuosa / succide illam et quod
etiam terram occupat / cuius oppositum opusculans deducit / vel saltem
illuc sunt transferendi / ubi premissa per quibus dicuntur fundati ex
plere valent / salvatore dicente / auferetur a vobis regnum et da
bitur genti facienti fructus mt. xxj et hoc sufficiat de prologo /

Tandem ponitur conclusio prima in hac forma / licet pagani et infi
deles aliquam communionem valeat inter oves christi creatione et redemptione / sed
tamen revera bestie perfidia rebellione sevicia et crudeliter et pecora capi /
et sic in verbis illis domini pasce oves meas / minime comprehensi

Hec quo expresse negat plenitudinem clavium ecclesie christi premissa mt xvj°
Quodcumque ligaveris super terram etc. Joh ultimo exposita pasce oves / quia exposi
tio non comprehendens universalem pastoream etc. dicit finis conclusionis
non correspondet veritati premisse / sicque christum declarat mendacem / quia minus
exhibuit sive solvit quam promisit / cum potest sic argui / christus promisit christo
et suis successoribus omnium omnino sine exceptione curam ~~illius~~ et pastu
ram / dicens quodcumque ligaveris etc. / primo et totius generis humani lapsi in adam /
incipiens curam illius habere luc x. Sed paganorum et infidelium creatione
et redemptione inter oves christi animatorum curam et pasturam minime commisit /
cum ait pasce oves meas / ut dicit conclusio in fine / ergo quod promisit non exhibet /
quod est hereticum contra id Jo. xiiij / ego sum via veritas et vita / et quia patet ex
terminis contra alique premissarum est heretica / sed non maior ideo sit evidenter / igitur minor
que est quo / quamobrem opusculans tenetur eam revocare / et opusculum suum dis
simulatione combustum / tamquam arbor mala malos fructus conclusionum fructi
ficans / quam iubetur excidi et in ignem mitti mt vij°

Tertio secundo / omnes oves redemptione christi sunt proprie sue / quia ab eo empte in tempore
et ab eterno predestinate et separate / quia nemo potest rapere eas de manu
eius Jo. x. / tunc quia impossibile est predestinatos dampnari / apostolo dicente
quos predestinavit hos et magnificavit Ro. viij. Sed talium omnium pasturam
in illis verbis domini / pasce oves meas / proprie commisit / ergo que sunt proprie
sue / licet pagani et infideles per christum redempti sunt proprie in illis verbis
comprehensi / quod est contra conclusionis / sed ideo sit katholica / licet quod prima conclusionis
est heretica. Nec valet appositio quod sunt redempti et non comprehensi sub
verbis dominicis / propterea quia sunt bestie perfidia et rebellione ut dicit secunda pars
conclusionis / exprimit se contra apostolum quod propter sua malicia temporale excideret
ab eterna predestinatione quam natura sequitur redemptione apostolo dicente / Ro. primo
Qui factus est secundum carnem predestinatus est ex resurrectione mortuorum ihesu christi
propter redemptionem lapsorum in adam / cum ideo apostolo non tamen redemptionem

quo ad sufficienciam sed quo ad efficienciam scilicet predestinatorum, de quibus salvator ait: Hic est
sanguis meus qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum, Mt. xxvi, ubi pro
multis dicit pro solis predestinatis, quali locucione apostolus utitur dicens loquens
de predestinacione, ut ipse Christus est primogenitus in multis fratribus, Ro. viii, et hac non
efficacie utitur apostolus in concione distinguens creacionem a redempcione
per continuacionem et mediam in eta confirmacionem dicente: Jungit diversa quia
significata est enim planum fidelibus quod Christus solus creator et redemptor
omnes homines curabiles redemit quo ad sufficienciam, sed non omnes quo
ad efficienciam, nisi quos predestinatos, ut ex premissis. Tenorem pastura
commendavit in verbis prefatis Pasce oves meas, tamen apponit errorem
dicta conclusio. Et confirmatur quia Christus pro ipsis paganos et infideles appellat
oves que non sunt ex ovili ecclesie et illas dicat se habere tamquam suas et
non alienas, eo quod pater dedit sibi eas, Jo. decimo, nemo potest rapere eas de manu
patris, Jo. x. Igitur per pronomen meas principaliter eas comprehendit,
cum dicit conclusio frivole et erronee contra evangelicam veritatem.

Tercio sic: Tanta est latitudo extensive Pape in spiritualibus sicut Imperatoris in temporalibus, sicut fatetur opusculans in conclusione iiii^ta. Sed Imperator habet superioritatem et curam universalem sine excepcione super omnes fideles et infideles, ut ex toto processu fatetur opusculans. Igitur et Papa habet similiter super omnes sed non nisi ex verbis domini Pasce oves meas. Igitur omnes infideles et pagani sub illis verbis comprehenduntur Pasce oves meas, contra quod dicit conclusio. — 3^m argumentum

Et confirmatur quia Papa in signum sue universalis potestatis deputat Paganis et infidelibus Episcopos titulares, sed huiusmodi deputacionem frivole faceret, si non eorum curam et sollicitudinem sub predictis verbis dominicis accepisset. Igitur Pagani et Infideles sub eisdem verbis comprehenduntur, cuius contrarium dicit conclusio derogando potestati Papali. Sed non mirum si Pape et ecclesie contradicit, cum eciam sibimet repugnet, dicens paganos oves sub pastura Petri non cadentes.

Quarto sic: Condicio cui quia opus bonitatem pastoris concludens dicit: alias oves habeo que non sunt ex hoc ovili, paganos et infideles denotans, et illas oportet me adducere et fiet unum ovile et unus pastor, ostendens quod sine ista reduccione non possit fieri actu vel potencia unitas ecclesie in Simbolo exposita. Est ipsa reduccio infidelium ad ecclesiam per sollicitudinem pastoris. Igitur cura Paganorum et infidelium est Pape commendata ad reduccionem potissime eciam per oportet sub pena dampnacionis eterne in verbis dominicis Pasce oves meas. Et confirmatur quia si Petrus ex verbis prefatis non fuisset obligatus ad reduccionem infidelium, eo quod secundum istam conclusionem non pertinent ad ipsum, sequitur quod peccasset mortaliter intromittendo se de conversione infidelium ad ipsum non pertinencium, quod est hereticum, repugnans revelacioni sibi facte in figura linthei pro miore anglos sub- — 4^m argumentum

miſſi in quo erant quadrupedia tre beſtie et reptilia ſibi mandata ut ea occidit et comedat que tandem omnia recepta ſunt in celum per quam viſione intellexit oues infideles per quatuor mundi climata ſparſos ſibi eē commiſſos dat x. S;
no n in illis verbis dominic paſce oues meas que inqua verba p eam viſione ſibi intellexit declarata ſic extenſe Igitur ſequitur q Pagani et Infideles qui reputantur beſtie p opuſclm et peccora ex pfidia rebellione et ſeuicia compre hendintur ſub illis verbis pfatis de naturae predce viſionis cui contradicat ita concls tanquam heretica

Et confirmatur quia petro commiſſa fuit cura om Aplor ſibi dicente ſingular Paſce agnos meos Jo. vlt. ſz aplis omnib Petro inuncta fuit cura commiſſio om Paganor et infidelium xpo dicente Euntes in mundu univerſum pdicate evangelium omni creature Mrci vlt. Igitur cura univerſalis commiſſionis om gentilium p Aplos fuit Petro ſpaliter commendata ſz no n in vbis pmiſſa co cludentib; paſce oues meas Igitur Pagani et infideles ſunt comprehenſi ſub verbis predcis cu om dt 9o. / Cetm cu omis ſaluandi cenſeantur nomine ouium Mt xxv. vbi a dextris filij dei in die Judicij collocantur / quor multi ſunt & erunt publicani et meretrices precedent vos in regno dei Mt. xxi Sz huiuſ errantes oues nece e vt p paſtorem reducantur / xpus vero p vbu paſce oues meas Papam gnalem paſtorem conſtituit ſm oms doctores ecclie Quamobrem concluditur q Pagani et Infideles ſub i.o verbo dominico inclu duntur / Decus negare oporteret q xpus unqua dediſſet Petro paſture gnalite poſtqua in toto textu Biblie nuſqua invenitur actualis impoico paſture niſi ſub vbis pfatis Aut quomo xpus predeſtinatos ex infidelibus quibus velud ouib; regnu celeſte parauit a conſtitucione mundi Mathi xxv. In errore ſalut neglexiſſet ſi pro cor reducone eis in verbis pfatis no prouidiſſet Optq homo ex ſe pccare ſuffiat ſz no redire domino p Prophetam dicentem Per dico tua ex te ſalus autem ex me Ozee xiij Sz nec pt ab infidelitate ſine predicacione paſtoris ad fidem redire Aplo dicente Quo credent ei quem no audi erunt / quo autem audient ſine predicante quo ergo predicabunt niſi mit tantur Ro. x. Itaqz ad commiſſionem om infidelium Petrus miſſus e in vbo ſepefato Vez quia ſatis pſumitur q Pruteni pelegerunt ne Infideles eis proximi fidem reciperent quia ſic et no aliter iuxta ſua Privilegia poſſones inf delium invadere poſſent hinc infideles convertendos a paſtura excludunt eccllie ſte aſſerentes q ſi infideles ſub verbis dominicis paſce oues meas minime com prehenduntur Papa cu ecclia no det ſe de cor conuſione intromitte / quod

quod sit hereticum quilibet novit fidelis Her cum Manditis

Item quia in probacione predicte conclusionis eciam asseritur quod Papa tales infideles
qui ipsius aut Imperatoris dominium minime recognoscunt quos asserit eo resistere
pertinaces et rebelles etc. astringitur impugnare in quo dicto concordat cum xvi conclusione
fratris Johannis Falkemberg non solum est in bonis moribus erroneum in eo quod sic
docetur et suadetur iniusta hominum oppressio ac iuri naturali contraria sed etiam in eo
quod violat preceptum de pace servanda contra illud Apostoli ad Ro. xii Cum omnibus pacem
habentes Si fieri potest quod ex vobis est cum omnibus hominibus pacem habentes etc. videtur
heresis Unde beatus Gregorius tractans eadem verba Apostoli dicit Doctus Apostolus quod
cum omnibus pacem habeamus hoc difficile prospiciens premisit si fieri potest et sub-
iunxit quod potest fieri cum dixit quod ex vobis est transsumptum in Canone Inter
verba xxii q. iii Cum enim omne dicat nullum excepit de maiori et obedientia solite Item
dicta assercio beatitudinem excludit contra illud Mathei v Beati pacifici et amatores pacis
Violenciam includit contra decalogum Repugnat officio summi pontificis contra
illud Jo. x Alias oves habeo que non sunt ex hoc ovili quas oportet me adducere etc.
Ubi verbum oportet licet necessitatem videtur importare non tamen hoc esse per bellum
sive pugnam sicut pretendit assercio ista Unde legitur in Canone qui sincera
xlv di. quod agendum est potius ut racione et mansuetudine provocati sequi
nos velint non fugere Nam Moyses ad bella non vadit non pugnat contra
inimicos sed orat et donec orat vincit populus verba sunt in Canone Si quis
sacerdotum xxxvi di. ad cuius exemplum et alii maxime summi pontifices de-
bent facere Tandem quia in alia probacione asserit et in eadem conclusione
quod infideles revera sunt bestie et tamquam racione carentes relicto vero
deo colunt ydola credunt deorum multitudinem blasphemant Christum persequuntur
christianos iura et loca eorum occupant et omnem bestiarum rabiem supergrediunt
etc. et quod hec naturaliter eis inesse videntur per quod dictum contrarium videtur
sibi ipsi Nam si talia insunt naturaliter infidelibus igitur non sunt per papam
vel alium pro talibus impugnandi cum secundum philosophum iiio Ethicorum In hiis
que insunt nobis a natura non laudamur nec vituperamur que quidem vicia huius
impingendo taliter principiis naturalibus eciam impinguntur primo principio
scilicet deo qui tamen secundum veritatem eciam cum omnia bene fecit et per quos non
videtur sine blasphemia creatoris Ex quibus colligitur quod dicta conclusio cum suis
probacionibus est falsa crudelis erronea in bonis moribus et in fide .

2a conclusio

Conclusio secunda Jurisdictiones dominia Principatus et honores Regnorum Principatuum et terrarum non sunt nec quovis titulo esse possunt de Jure apud Infideles qui talie seu Imperii dominium et superioritatem minime recognoscunt et concordat cum dicto Johannes Falkenberg xma sua conclusione in iiijta probacione

Responsio

Ad istam conclusionem secundam magister Mauricius sic ridet. Quia primam conclusionem iste opusculans spoliare nititur infideles de vestimento fidei eis ex predestinacione debito Post tale spolium anime nititur eos continue spoliare de possessionibus corporis per secundam conclusionem magis hereticam quam primam Et quia prima conclusio est huius totius erroris fundamentum videtur sequencium conclusionum proinde diligencius subvertenda tali argumento Ex prima conclusione sequitur formaliter heresis igitur ipsa est heretica Consequencia secundum omnes suas partes tenet continua ex terminis et antecedens probatur primo quo ad totam Sequitur enim Jurisdictiones etc. igitur inferiores fideles naturaliter subiecti superioribus infidelibus possunt suis superioribus racione infidelitatis subtrahere obedienciam tenet consequencia quia infideles propter peccatum infidelitatis desinunt esse domini ex conclusione et sic prelatus in peccato mortali quo est deo infidelis desinit esse prelatus et dominus que omnia sunt articuli Wykleff dampnati in Concilio Constanciensi

2m argumentum

Secundo hec conclusio renovat antiquam heresim Judeorum nolencium recognoscere se se dominium Cesaris et desuper quoniam Christus movencium Dic nobis quid tibi videtur licet censum dare Cesari an non Matthei xxii Arbitrabantur enim ad ista opusculante quod Cesar infidelis non posset habere super eos dominium cum tamen omnium Christus determinavit reducens eos in recognicionem dominii dicens Ostendite michi numisma census quod cum obtulissent quesivit cuius esset ymago et superscripcio in denario et ridentibus Cesaris conclusit Reddite ergo que sunt Cesaris Cesari ubi expresse docuit recognicionem dominii apud infidelem Cesarem non recognoscentem dominium Ecclesie quod tunc erat apud Judeos quibus ait Auferetur a vobis regnum Matthei xxi Et confirmatur Quia Christus dando Cesari infideli tributum pro se et pro Petro Matthei xvii docuit ecclesiasticos recognoscere dominium apud Infideles Similiter Joseph cum Maria censuantes Cesari infideli Luce ii Unde quoque Mauricius cum sociis Maximiano leguntur dixisse Milites sumus Imperator tui sed tamen servi quod libere confitemur dei Tibi miliciam debemus illi innocenciam Et et Christus Apostolis legitur dixisse Cum steteritis ante Reges et Presides non recognoscentes dominium Ecclesie nolite cogitare quid loquamini Luce xxi Ecce Christus recognoscit Regna et Principatus apud infideles

Item Christus recognovit super se dominium et Jurisdictionem Pilati infidelis dominium Ecclesie non recognoscentis dicens Non haberes potestatem super me etc. Et consequenter recognovit dominium Pilati provenire ex dominio Imperatoris infidelis

dominium ecclesie non recognoscentis cum subdit pilato nisi datum tibi esset desuper
i. ab imperatore. Igitur christus recognovit dominium et iurisdictionem apud infideles
imperium ecclesie non recognoscentes.

Tercio Reges gencium dominantur eorum Luc. xxij. Igitur apud gentiles sunt vera Regna
et dominia contra conclusionem, cuius oppositum continetur.
Et confirmatur. Christus sub et super dicitur correlative. Sed contra conclusionem pilatus infi-
delis non recognoscens imperium ecclesie non habuit verum dominium et per consequens non fuit
super. Igitur christus non est passus sub eo, cuius est contra symbolum et sic hereticum,
igitur aliqua premissarum non maior que non est in lumine naturali vel minor que contradicit
lumini fidei. Item beatus paulus appellat ad infidelem Cesarem Actuum
xxv. dicens ad tribunal Cesaris sto ubi me oportet iudicari et post cesarem appello.
Sed appello non est nisi ad ordinariam iurisdictionem. Unde igitur beatus paulus recog-
noscit iurisdictionem apud infidelem Cesarem dominium ecclesie non recognoscentem.
Item beatus petrus fidelibus qui videbant istum errorem conclusionis super precipit
ut infideles Reges et principes recognoscant esse suos dominos et Reges et princi-
pes eos que honorent dicens Reges honorificate. Subditi estote in omni timore
dominis non tantum bonis et modestis sed etiam discolis, immo subditi estote omni humane
creature propter deum sive Regi quasi precellenti sive ducibus tanquam ab eo missis
prima petri ij. Paulus etiam rogat fieri postulaciones et orationes pro Regibus et
omnibus in sublimitate constitutis ut quietam et tranquillam vitam agant
hoc enim bonum est et acceptum coram salvatore nostro qui omnes homines vult salvos
fieri. j. ad Thy. ij°. Sed temporibus apostolorum petri et pauli non fuerunt nisi infideles
Reges et principes non recognoscentes dominium ecclesie apud quos apostoli fa-
tentur fuisse vera Regna iurisdictiones principatus terreque honores
Regnorum et dominia contra conclusionem prefatam. Igitur cum recognitio apostolorum sit catholica
sequitur quod conclusio est heretica. Et confirmatur quia tempore christi temporalia regna
et dominia fuerunt vera in mundo de eo quod ait Cum steterunt alii Reges et prin-
cipes non recognoscentes dominium ecclesie unde psalmista Astiterunt Reges
terre et principes convenerunt in unum adversus dominum et adversus christum eius sed allegatur
Actuum iiij°. Sed tunc dominium non erat de christo dicente. Regnum meum non est de
hoc mundo. si ex hoc mundo esset Regnum meum ministri utique mei decertarent
pro me Jo. xviij. Igitur apud gentiles est verum Regnum et dominium naturale contra dominium
ecclesie distinctum. Salvatore id firmante cum ait Reges gencium dominantur
eorum etc. vos autem non sic. Ubi non tollit dominium ab ecclesia sed qualificative
distinguit aliud esse modum dominandi in ecclesia quoad respectum eterne beatitudinis et aliud
in mundo respectu finis naturalis hoc est ex principiis naturalibus conceptis. Quocirca
si iste opusculanus istum modum distinctionis dominiorum mundi et ecclesie cognovisset

nicgrū illam toccione possuiss · qua vehementer prutenos reddit suspectos qui
sub ptextu dilatationis ecclesiastice temporale dominium ambientes · quale ambicionem
tam arbitror huius opusculi compositionis / quia eciam videntur sepe conclusiones
sequentes pmouentes secularem dominium eorum quius destructiuum dilatationis generalem
duntaxat finem naturalem intendentes Et licet finis sit naturalis sit finis simpliciter
naturalis tamen quia est secundum quid eciam non desinit esse finis eo modo quo xpus
dixit de se Joh viij Ego sum lux mundi per essenciam non prudicauit dd.o
Aplis Math v · Vos estis lux mundi · sed quod et per participacionem · h m · maunc

Et ultra ista superius allegata · Ockam in 3a parte dyalogorum li. 1. c. xxx°.
multas alias adducit scripturas sacras ad hoc propositum et dicta sanctorum doctorum ·
quibus manifeste conuincitur iste error · Nam legitur Act xxiiij quod paulus dixit
ad felicem paganum / Ex multis annis esse te iudicem genti huic etc. vbi paulus
paganum esse verum iudicem recognouit et sic de alijs / Et quod in probacione dicte conclusionis
asserentes quod propter mere infidelitatem incredulorum fuit omne dominium etc translatum in
xpianos scilicet in aduentu xpi · pro quo aduertendum quod circa huiusmodi translacionem re-
periuntur opiniones contrarie et varie due videntur extreme et 3a media · prima
quod licet in sacra scriptura xpus quandoque dicatur Rex / non tamen tantum quod homo habuit dominium
in bonis temporalibus / Et si habuit illud tamen petro non commisit et eo suis vicarijs
non habuit habet in eis potestatem Nam dicunt quod xpus accepit paupertatem
matrem sicut et ceteros defectus etc Vnde Jo xviij Regnum meum non est de hoc
mundo · etc Alia opinio videtur esse · in qua se fundare videtur dictus doctor
que videtur intendere quod in aduentu xpi in carnem · Omnis iurisdictio potestas
honor et dominium sit translata ab infidelibus in xpianos / et ista habet totum se
manifestum scripturarum testimonium ut supra est allegatum // Tercia est media
quam tenent communiter Canoniste videlicet Quod licet summum et principale huius mundi
dominium sit a xpo translatum in suum vicarium prout probabit in sequentibus /
non tamen per istam translacionem Jus naturale gencium quo distincta sunt terre et reg-
norum dominia subalterna ut probatur 1 di · Jus gencium videtur in aliquo violatum
Vnde b. tho · 2a 2e · q · x · ar · x dicit Licet infideles non debeant de nouo con-
stitui dominum vel prelati fidelium propter periculum fidei tamen per hoc non tollitur dominium
ipsorum aut preceptis sunt fideles licet dicti ipse sint fideles / ergo a forciori sunt infideles
quod dicit dominium et prelacio introducta sunt ex iure humano · sed ex iure gencium
distinctio autem fidelium et infidelium est ex iure diuino · Jus autem diuinum
quod est gracie non tollit Jus humanum / quod est ex naturali racione et ideo infi-
delitas non repugnat dominio / Et licet iste auctor doctoris predicte trahit sibi
Oldra · 2do · an · questionem ambo tamen isti determinant totum ipsum videlicet Oldra de
sup q · q · lxxxij que incipit An contra Sarracenos yspanie etc et d°.

an. mc. ſ. a ſubdele^to. de offi^o. dele. li. vi ſ^r glo. q^e dicit, ſz ex iuriſdictio
eſt apud infideles et eſt etiam porta, ad h^c e legi^t et no^t. xxiij q. i. c. i.
ubi dicit An. et Jo. q^d quantum ad ſinam execucionis nulla eſt ptas eſt ecclesiam
ſ in cauſ criminibus et temporalibus ſua eſt etiam h^t firmitatem. ar. xi. q. iij.
Julianus et hoc no^t. xxiij. q. i. ^c pmo^o. et c. quicumque. Et ex premiſſ conſtat
videt^r euident q^d pfata concluſio eſt ſimp^r falſa et no ſolum peccat in
que canon^o. ſ eſt iure nali contraria et dino et ſic hereticalis manifeſte.

Tercia ſua Concluſio no curat^r hic ꝑtracti et ideo no dat^r ſibi viſio

Quarta cõcluſio ptatem imperialem quam h^t Imperator ſr
xpianos, eandem etiam de iure h^et ſup infideles maxime quo ad uſum
ſiue exercicium gladij materialis.

Hec concluſio fundari videt^r in alio extremorum Et concordat cum effectu
cum vj concluſione Jo. falkenbg^r. Et circa hanc concluſionem materiam
adverſat^r in calumpnia aliquorum. quaſi ſcripta mea iſti contraria vergent in
diminucionem imperialis ptatis tamquam erronea. licet revera mea no eſſent
ſ magnorum utriuſque iuris doctorum ac interpretum iuris Canonici, quos in
hoc allegavi Et ideo ut veritas facilius videat^r. Pro intellectu huius materie
clariori querendum videt^r hic de tribus. Pmo an omnes xpiani de iure ſub
eē debuerint aut debent Imperatori in tpalibus p^t innuit dicta concluſio, Et ſ ſic
2° An. etiam omnes infideles, Et ſi ſic 3° An Imperator p ſuo libito de
iure poſſit diſponere de rebus terris vel dominijs eorum tamquam dns de rebus ppijs,
quia in hoc videt^r conſiſtere Cruciferorum de pruſſia fundamentum

De pmo queſito, vz An omnes Reges vel principes xpiani etc. de iure ſubiecti
ſint Imperatori opiniones ſ^t contrarie quia quilibet p parte negativa olđra.
determinat in ſuis qdlibus. q. l. ꝑ xp loquitur pſtrin de Regibus hyſpanie et
ffrancie etc. et ibi vide de origine Imperij Et de hoc queſito no plus ad pñs.
Sz potius de 2° circa quod eſt advertendum, q^d quidam poſuerunt duplicem ptatem
ſiue ſuperiorit^e in hoc mundo celeſti, quarum una dicitur no dependere ab
alia nec alteram earum ſubordinari alteri ſ utraque eē a deo imme^te vz ptate

ppe in spualibus, et ptatem Imperator in tpalibq Et zm alios dr q licet
Impium sit institutum a deo tn per homines vz p Romanos pbij di c̄cilia i glo. ht ergo
[illegible] Et p istiq opinionis apparet fa. pcbj. di. cum ad verum ibi cum ad verum
i. xpm ventum est. nec Imperator Iura pontificum arripiat nec pontifex nomen
Imperatoris vsurpat. Et in auct. de consuli. §. fi. coll. iiij d. Cz de quinst
Imperatorie tamqz lege animatam mittens p quod arguitur q Imperium est a deo
Nam Imperium et sacerdotium a deo fuerit in auct. quo oz. epos i pn. coll
v. hinc est q ipse dei filius recognoscens Iura Imperatoris celesti sibi ordi-
natione concessa soluit tributum iubens que cesaris sunt dare cesari et q sunt dei
deo Math xxij. et xi. q. i. magnum Ite allegant illud Ecce gladium vagina
Jo. xviij quod etiam allegatur p contrario Ite q Imperator est dns mundi. ut
zc de alijs multis, et zm istam opinionem procedit forte dicta conclusio.
Sed contrarium dicunt coiter Canoniste scz q vtraqz Iurisdictio spualium et
tpalium est in pp pbatur xxij di. c. i. cum dr q Iura celestis et terreni Imperij
petro sunt commissa. Et p ista opinione dictam doctorum aliquorum allegabo.

Dns Antho. de but. in c. Venit de Iudi. sa glo ij conformando se dicte glo. que
idem determinat de hac materia remittit qui fi. sunt lc. tam posse et c. p venerabilem
§. rationibus et plene p Ind. de fo. compe. lic. p 10 di. x di. quia et xcvj di. cum ad uerum
zc. duo ij q. vij. § his ita. Et dicit q hanc conclusionem coiter Canoniste
tenent. d. m. f. Cardin. flor. dicit, q conclusionem hanc Ecclesia approbauit prout
decisum est in plibq caplis maxime. de ma. et obe. solite de Iudi. nouit
q fi. sunt lc. p venerabilem de elec. fundamenta de re iudi. Aplice li. vj. Et hoc lz
antiquissima consuetudo. cuius contrarij no est memoria. Et zm hanc ptate
pp. vt superior Imperator transtulit Imperium de Grecis in Germanos prout no.
glo. sa vbo transtulit. de elec. p venerabilem, que transla. facta fuit postea ut hetur
i spe. hystoriali per Stepphanum ppam qui martirizatq fuit postea. ut
hetur in spe hystoriali li. xx. c. lvj et se. Opz igitur fateri zm ipm q Im-
perium dependet a ptate ppe Nam ad ipm spectat examinatio approbatio
et reiectio electi ad Imperium Nam et electio Imperatoris ptinet ad principes
scz Colonien. Treueren. Maguntin. et qui eniuant de re. iudi. Aplice
i glo. pe. li vj. Et hoc de Iure posito p concessione ppe. dicto c. per venerabilem
lz osti hoc exponat de Iure i. nali rone quod dcus Cardin improbat,
Illud aut Ius datum principibq pdcis confirmatum e p consuetudine f. Card.
Preterea vbi est aliqd difficile sz quo sunt opi. dicunt doc. q standum e dictis
Ecce ad hoc tex. de consuetudine c. fi. de Iura. ca. c. i. q fi sunt lc. p venerabilem.
vbi de hoc casus clarus et vide tex. vt lite no contestata quia. et no. de fo. compe.
lic, et dicens q ex precepto dei mala morte dz perire dicto c p venerabilem, § q.

c. dat jo. an. post osti. q in ambiguitate opinionum magis credendum est legi canonice
q dictis sanctorum uel magistrorum. quia pape non alteri data est talis potestas interpretandi du-
biorum. unde et imperator ad ipsum recurrit C. de summa t. l. fi. idem osti. Et
arguit ibi abbas legistas. qui in suis opinionibus non stant casui expresse terminato per
decretalem. Jo vero de lignano in c. solite de ma. et obe. dicit quod circa materiam hanc in-
ducuntur leges et canones pro et contra. sed illis non bene crederem quia papa facit de-
creta et imperator leges et nullus est idoneus testis in causa sua. Et ideo condit
rombus idem et melius in c. Nouit de iudi. sic glo. ii in fi. sed quod in papa sit utraque
potestas sic arguendo. Suppono primum quod unicus debet esse principatus in uniuerso. quia
in entibus ordinem essencialem in uniuerso dirigentibus simpliciter impossibile est duo esse eque perfecta
quia si essent duo in pugnantes mutuo se impugnarent destructio. si pares ergo unus superfluus.
ergo si dispares ergo hii non essent equales sed imperator non est maior quam papa
quia entia nolunt male disponi. multitudo principatuum mala. ergo unus princeps
hec deductio fuit phi xii methaphisice ubi determinat unum esse. Sed principatus pape
est spiritualium. imperialis temporalium. sed temporalia sunt ordinata in spiritualia sicut in suum
finem. i. q. iii. si quis obiciat ergo papa spiritualium et temporalium tenet hec consequentia quia
implicat finem et ordinata ad finem ff. de procura. l. ad legatum. et l. ad rem.
Confirmatur papa est anima imperialis corporum. sed anima dominatur corpori sicut dominus
seruo. ut in i pol. ergo dominus est dominus sui tamen consequentia probatur. Si uinco uincentem te uinco
et te deges. pphem. aut. li. vi. Confirmatur papa est dominus anime et operationum eius
imperator corporis. corpus autem est instrumentum operationum anime ergo etc. tamen consequentia quam agens
principale est perfectius instrumento operante sicut sitans securi ii q. vii. § Ite balaam.
Item principatus pape est infusus a deo xxii. di. in nouo principatus imperialis ab
homine xcvi di. legimus. effectus autem immediatus dei concedit effectum humanum ar-
guendo a nobilitate cause et sic nobilitate effectus de cele missa. cum a iorethe.
Item papa habuit quondam potestatem petrus fuit uicarius christi ergo habuit quondam
potestatem tenet hec consequentia quia uicarius habet idem consistorium cum ordinario de consue-
tudine c. ii li. vi. Item demonstratur quod unus solus sit princeps. quia principatus optimus
est. ubi unus principaliter principatur hoc determinatur in pol. et est ad instar
yconomia. ut scribitur in yconomicorum est ergo necesse habere unum solum principem
in orbe hunc non potest esse principatus imperialis ad quem nichil de spiritualibus
ergo est pape. Item regimen terrestre debet esse uniforme regimini celesti cum
ab eo dependeat tota natura de su. t. c. i. et i. methaphisicorum et i. celi. sed in regimine
celesti est deuenire in genere corporum ad speram celestem nobilissimam ad cuius
motum mouentur omnes spere inferiores. sic in genere spiritualium est deuenire ad
primum nobilissimum a quo cuncta dependent ut c. statum allegato. sed nobilissimum
corporum est instrumentum nobilissimi spiritualium. cum ab eo procedant et spiritualia.

⁊ corporalia ergo ſic in regimine terreſtri eſt devenire ad principem temporalium ⁊ ille eſt
imperator ſic ad principem ſpiritualium ⁊ ille eſt papa. ergo imperator erit inferior pape
Item arguitur a luminaribus Sol illuminat diem et noctem. diem per ſe noctem
per miniſtrum ſcilicet lunam unde ⁊ iuxta varietatem aſpectus lune ad ſolem variatur lumen
lune ita papa de per ſe illuminat diem .i. animam et noctem .i. tenebroſa temporalia per
miniſtros ſcilicet imperatorem. Ex quibus infert Jo. de lignano. Quod pape poteſtas eſt
una ſola et imperialis quaſi illius pediſſequa. Jo. de lig.
Ex quibus ſequitur quod iſtius orbis terreſtris monarchia eſt apud beatum papam
qui de iure habet utrumque gladium, eo quod habitu et origine iuriſdictio fuit in eccleſia
iuris laicos ſed iuriſdictionis exercitium ſive poteſtas actualis in meris temporalibus divino
nutu per eccleſiam data fuit imperatori verbi. di. cum ad verum. quod preſcripſit
dominus Antho. de bu. ut lig. de Jo. tope. poſt primo. d. Nec hoc poſſe ſtatuerunt
ſummi pontifices ſed origine ſic ſtatuta ſunt. Deus enim a principio celum et terram
creavit, ⁊ omnia que in eis ſunt angelicam ⁊ humanam naturam ſpiritualia et temporalia per ſe
per ſe ipſum rexit ſicut factor ſua re gubernare ſolet et bonum quod fecit. Item precepta de
dit ⁊ tranſgredienti penam impoſuit Gen. ij. Ex quo de ligno etc. Ipſis etiam peccantibus
penam impoſuit ſcilicet Ade ⁊ Eve. Gen. iij. ad mulier quoque dixit etc. ⁊ ad Ade quoque etc. qualiter
autem per ſe ipſum deus uſque ad Noe ⁊ tempore Noe cepit deus creaturas ſuas regere
per miniſtros quorum primus fuit Noe de quo quod fuit rector populi apparet quia dedit
ſibi gubernationem arche per quam ſignificatur eccleſia Gen. iiij ⁊ vi°. Item quod etiam Noe
et filijs dedit rectoriam ⁊ legem dedit Gen. ix. Ubi etiam licet non legatur ſacerdotem fuiſſe
ſacerdotis tamen officium exercuit ſtatim poſt egreſſum arche, antequam populus legem
dedit Gen. viij. Ubi edificavit autem Noe altare quod officium ſacerdotis eſt. Et
Abraham et Caym fecerant etc. In hac vicaria ſucceſſerunt iudices patriarche
Reges et ſacerdotes ⁊ alij qui per tempus fuerunt in regimine populi iudeorum, et ſic du
ravit uſque ad Chriſtum qui fuit ⁊ eſt naturalis dominus ⁊ Rex de quo in pſalmo deus iudi
cium tuum regi da. etc. Et yſaie. xxxiij. Dominus iudex noſter legifer, dominus Rex noſter. Et
ipſe Chriſtus vicarium ſuum conſtituit petrum et ſucceſſores ſuos cui et dedit
claves Regni celorum, et cui dixit ei paſce oves meas, Et licet diverſa in multis
diſtincta ſunt officia ⁊ regimina mundi, tamen quandocumque neceſſe eſt recurrendum eſt ad
papam. ut puta in dubijs vel ratione iuſtitie allegate vel negligentie in iuſtitia mi
niſtranda ab imperatore vel quocumque iudice ſeculari etc. in conſtitutione An. de but. Et
poſſet hic dubitari ex quo eccleſia habet utrumque gladium poteſtate et habitu, quare eccleſia
non actu et executione, ſaltem executionem gladij temporalis aliquando exercuit eccleſia
per ſacerdotes xvi. q. i. relatum. Et quod miniſter novi teſtamenti eſt miniſter manſue
tudinis et ſacrum veritatis, ſacrum vero altaris repugnat utrique ſanguinem et ...

quā sicut vnio anime ad corpus quia sicut aīa viuificat corpus sic ops pstorum viuificat ecclesiam (ideo execucio gladij tpalis que diuidit aīam a corpe penes ministrum sacramenti vnitatis ee nō debz. Adducit adhoc Jo. an. in c. nouit de iudi. 2o in An. de but. (et Jo. xviij Conuerte gladium tuum in vaginam. Et indicat Jo. an. B. bulli ad Eugenium ppam. dicente Aggredere subditos. sz vbo z nō ferro. quid vsurpare gladium temptas quē semel iussus es imponere in vagina. Et q. ad thimo. iij c. Opz epm nō esse percussorem. Dicat eciā Bnd. v sup. Gladium mālem hēt ppa nutu imperator iussu. anles vsu vel manu. Et hoc est in unit expauagati Bonifacij que incipit vnā sanctam Anto. de but. (Idem f. Cardin. fflor. Et io in execucione gladij tpalis trāstulit ecclia in imperatorem z ceteros reges et eo trāslato exercē nō pt. quia possumus in alios trāsferre. que nobis nō licz exercere xiij q. ij c. or. xi. q. iij te quidem. Et sic hoc iurisdicio imperialis est precedit a deo. qz in volumte dei fuit ut exerceat per imperatorē et hoc nō per dunt sūma que dicunt nō sit impedit de tpali iurisdiccione nisi in ceteris casibus cc. Et sic intelligit ille cano eiuadducere pcbus di. v gimnd alle. Et nisi aliquid fuit in obstinacia ante tpus gre z in qd tpus postez Romani vendicauerunt imperium precedit illa argumenta. p que alicz inferri pt pendepe dentia imperij a ppa. sic d. m. ff. Cardin. flor. qui est nouit i c. venij lem de elec. Et multa ingenia sit in hoc vepauerunt vt inquirerent initium mo narchie. sz nulla disputacio pt ee inutilior vm ipm. qz veritas est qd imperium ceptum fuit Romanis dicto per oppssione aliorum gencium. sic z i alijs Regnis que hūerunt monarchiam ut fuit Regnum Babilonicum z Regnum macedonicum quod floruit sub Allexo. et Carthaginen quod floruit cum hanibal dux Carthaginen plurimis annis vastauit ytaliam ut pz in titulinio de 2o j bello punico hēt eciam monarchia que intitu ostendit qd ppa ut vsqz gladij ptas fuit apud sūmum pontificem cz in ve. testamento z in no. fuit talia monarchia quā compilauit dantes poeta florentinus. et qz fuit Gebelinus intebā: onde qd imperium i nullo dependet a ppa. et ppt illum tractatum fuit ppe combustione tamqz hereticus hec franc. Cardin. Jnno. p de mt. in repeti c. 1. de constitu. dicit hanc disticcionis ee equā gnāli consideratam qp due sit iurisdictiones. nec antiquis tpibus appz hoc indubitatum reuocatum de ista maiori tate z superioritate precedens vo tpe ppt discordias et dissensiones exortas inter summos pontifices et imperatores declaratum est qd ppa hēt vtrumqz gladium z superioritate ad imperium z hinc est qp eum coronat z inungit. et quāqz deponit. et hoc p sūma nouissima pbat in c. ad aplice de re iudi. li. vj z cle. pastoralis ad fi. e. ti. et de iur. iur. cle. 1. et plenius in expauagati Bonifacij viij que incipit vnā sanctam ppe vacatum imperio succedit in iurisdiccione seculari ut in c. licz de fo. compe. z ibi nō. p Jnno. z subdit p. de mt. Sed diceret ad

isti Romani pontifices statuerunt in suum fauorem quibus non videtur credendum
quia in re ipsa nullus debet esse iudex neque testis neque arbiter ut C. ne quis in
sua causa in rubro et in nigro et l. nullus de testibus canonizata . iij . q . v . item ad
hoc rundet Inno . in dicto c . licet et extra lacia vt c . per venerabilem qui fi sunt le . et
summa e . ti . § qualiter . j . ff . hoc primo ondit dicens , quod duplex est potestas spiritualis
que est apud summum pontificem et secularis tamdem huius Regem ad hoc de cta . zqh .
c . pe . et vij di . duo . Superioris autem fortior temporali in tribus . dignitate vel ma-
ioritate inquantum spiritus est maior quam corpus de trinitate . c . ij . vnde Abraham
patriarcha ut minor obtulit melchisedech decimas ut maiori Gen . xiiij
Benedixit illi melchisedech ut maior fatetur ad hebre . vij . Est fortior institutione
vnum sacerdotum melchisedech precessit legem scriptam de quo in c . trinitate . de
consti . fa . Exo . xxviij . c . i . fi . Item per sacerdotium deo iubente sunt ordi-
nata Regalis potestas q . ff . viij . c . in fine . vbi dixit dominus ad Samuelem
Constitue super eos Rege . Tercio est fortior virtute siue potestate . quia spiritualis
terrena instituit et iudicat vt dicto c . per venerabilem in nescitis quod angelos
iudicabitis quanto magis secularia . originaliter ad Cor . pa . vj . c . et probatur d .
§ . Ecce . Vltimus hoc probat ratione ordinis in dicta auctoritate quod ex eptis in patris
Consueuerunt enim digniora premitti de ma . et obe . c . i . et c . statuimus Secundo
hoc probat ratione subiecti . Certum enim est quod quanto quis melioribus preest tanto
maior deprehenditur in autem . de defen . ciui § . nos igitur Sed anima cui papa preest
preponenda est omnibus rebus humanis quibus preest Imperator . ut C . de sacrosanc .
Eccle . l . precipimus / Demum istam superioritatem probat ex vnitate fidei . sicut
enim ponere duo principia est hereticum . xxiiij q . fi . c . pe . sic ponere duos vica-
rios equales in terris hereticum videtur quoad nos pertinet Ne igitur heretici
videamur hec vna sit fides quia sicut est vnus deus immutabilis , de su . tri . c . i . sic et
vnus sit vicarius suus in terris generalis . Non obstat quod preexstiterunt ex eadem
principio , et quod Imperium sicut et sacerdotium sit a deo . Nam Imperium est a deo non
immediate . sed per debitam et subalternam emanationem a vicario ihesu cristi . Et contra hoc
loquitur Apostolus ad Ro . xiij c . Non est potestas nisi a deo vel aliter Imperium
prout de quadam separatione execucionum temporalis a spirituali a deo est disponente
et volente , quod hij gladij exercentur per diuersos sed ordinatio hos gladios exercentium
quadam ordine inter se habent ut minor a maiori procedat Et quod de ista
distinctione duarum dignitatum reperit de inter gratiam de diuisione feu . sed non sunt vt
de top . d . l . inter tutor . ff . de adminis tra . tu fere non sunt hec due potestates
sed omnis est a deo . etiam mala deo permittente . vnde pronunciatur de passione pilato
ppdi Non haberes in me potestatem , nisi esset tibi data desuper perhibetur tamen .

nō intelligit̃ tollit̃ ordo qui fit in unctiōne · cōnatione ⁊ aliis de quibus i cle · i · de iur iur · Nam hic ordo seruat̃ in Regibus qui unguntur · de sac̃ vnc · c · i · ⁊ saul inunctus a Samuele ut hēt · i · Re · viij c · ⁊ i · q · iij · Judices unde s de pfsi cuiuslibz Regis est unctio sacerdotalis multo magis de esse illius q sup omēs Reges vij q · i · In apibus · Imperiū ergo est a deo ut a prima causa ⁊ a vicario dei tamqȝ a cā 2ª ⁊ quasi quoddā agens instrumentale · 17

Non obstat etiam ꝯ in ipm̄ · q xpus tributū soluit · et que sunt cesaris sibi dari mandauit · Nam ipe soluit ut vitaret scandalum at̃ xviij · c · ⁊ xxiij q · i · Jam uide · Nam limitate dixit que sunt Cesaris ⁊ illa eiū dō que est relata ut l · i · C · de sūma · tri · Non ergo omnia sibi dari iussit sꝫ que sua sunt q̄ nō omnia · Et nō videt q de hoc interrogatꝰ peciit sibi dari numisma · et interrogauit cuius erat illa ymago et visum fuit Cesaris tūc dixit Reddite que sunt Cesaris cesari · p hoc iubens sibi reddi ymaginē suam ⁊ forte sic voluit ut scandalum euitaret · Non ob · etiā q petrꝰ phibuit vti gladio · q nō iussit ut abiiceret · sꝫ ut i vagina conderet impat̃ qi exercitiū auferens nō Imperiū phibens · et quīmo expresse collig̃ vtrūqȝ gladiū esse penes ecclam p illa vba Ecce duo gladii hic · sꝫ i ecclā ⁊ nō dixit xpus altum sunt plus · sꝫ sat est · Vltimus querit idē p · de Aur · i quo consistit iª maioritas ppe ad Imperatorē · et dicit q consistit primo in eo quod dixi de approbatione unctione ⁊ consecratione · p que exercitiū administrationis consequit̃ · licꝫ alij teneat q an approbationē possit administrare vt nōt in cle · i · de iur iur · ⁊ plene p oldra · q · xi · Scdo consistit in maxima difficultate · p qua Romana Religio tota uel ps posset grauissima detrimenta pati ut ex° in · c · pastoralis de re iudi · i cle · ⁊ in dō c · per venerabilem § rationibus · qui fi sunt le · In huis enī accidūs casibus q occurrūt necē fuit p rmū rei publice puideri l · ij § nouissime ff · de iur iur ⁊ c per uenit de hoī · li · vi · fa · qd not Jo · an · i dō c · per venerabilem sup verbo casualr i nouella · ⁊ c · q fit hijs de voto i glo · i · credimus · in primo stinu et · 2 de Romis aute i nouel · Ubi vero ista difficultas et negotiorum grauitas · nō occurrit hic locū cōmina · ut p omnibus rebus ⁊ causis ecclasticis psit ppa · ⁊ i ipsis Canones seruentur · Laycis aut cais rebus ipsorum psit Imperator · et ipi leges assuescent ut l · leges sacratissime C · de legibus ⁊ hoc mō int eos ptas ⁊ Jurisdictio sunt distincte · Et concludit q ptates que ad exercitiū sunt distincte · sꝫ quo ad potestatem btō petro rex q est concessa · sꝫ exercitium gladii tpalis pp committit Imperatoribus · p · de Aureano ·

Iste tn̄ pluribus faciliꝰ iam videri potest ꝙ Imperatori nō cōpetit iurisdictio
vel ptas exercitij gladij tpalis sup infideles qui suum Imperium mīme recog-
noscunt de quibus ptem hic agitur quia nō sibi sꝫ ppe subsūt temporaliter
prout nō p Jo. an. et alios post Inno. c. 1. de consti. Et licꝫ diuino iure pl biuads
subiciunt̄ potēcialr vel passiue nō tn̄ sibi subsunt actualr tꝫ actiue
vꝫ p qsm vel aliud actū nālem. Et tn̄ lex nō obligat nisi actu subditū
vt nō dcō c. 1. de consti. lex diuina qm̄ dcī infideles nuqm̄ receperunt
eos ad subiectionē hmōi actualem nō arctat. et p cns nec lex canōca vel
ciuilis. / Cum igr̄ obedire ppe nulla lege obligari videntur sequitur ꝙ nec Im-
peratori cuius ptas est subalterna et dependens ab illa. Nō enim pp plus Im-
transferre potuit in tpm Imperatorem ꝙ ipse solus hūit. Et ꝙ solus nō
habuit neqꝫ hꝫ ptatem actuale siue reductā ad actum nālem sr hmōi
infideles igr̄ etc. Ptatem aūt gladij mālis que sibi cōpetit diuino
iure tamqꝫ vicario xpi quā btūs bñ ad Euge. iiij. ppam mitiū vocat ut
s dcīm est a se abdicare nō potuit nec transferre ī aliū quāquid ptate se-
ctus est omī supior et quā transferre in alium nō consistit in sua ptate cū
adhoc sꝫ hēat passiue. transtulit ergo illud quod transferre potuit et quod suū
fuit. sꝫ actum suum vsū siue exercitiū et tale sub exercitij sꝫ actuale siue usu-
ale i. quod respicit actum nālem videtur hēre Imperator in tpalibꝫ respectu sibi
subiectorum adhoc nālr dispositi. Cum igr̄ dcī infideles hanc ptatem Im-
peratoris siue suā mīme recognoscunt vꝫ p actuale obediām vel cōsensum
Et nālr actꝫ actiuorum nō recipiunt̄ nisi in paciente bene disposito sequitur
ꝙ talis ptas de iure nō pt hēre hic effectū sup dcōs infideles et hoc et nō p dec.
dcō c. 1. de consti. Et psitū p Jo. an. sr glo. iiij ibi tu dr̄ Sic et leges ab oibꝫ
sꝫ suade. C. de le. l. leges. dicit ꝙ ab hac gnālitate excipiunt̄ ppa. Imperator
sarraceni et alij pagani Jo. an.

Vnde ad idem d. m. f. cardin flor dcō c. p prīlem nōt Cꝫ de su-
perioritate siue regimū mētis surgit tribus modis. Primo p volūtē dei re-
uelata aliquibꝫ hominibꝫ. 2o per cōsensum eorum qui reguntur. 3o per violēciam
po et 2o regimū est iustū 3o non. Et primo modo iustificatur ptas
ppe incipiens a ptate tradita petro i. ve. testo. Postea resumpta a xpo
et translata in petrum et successores. Insr eade ptas iustificatur p 2o respectu
xpianorum et recognoscenciū dominiū Ecce, et quo tm̄ Ecclia catholica que est omni
fidelium congregatio in hoc cōsensit qd i. c. iam approbatum antiquissima con-
suetudine cuius cōtrarij memoria nō existit / Cum igr̄ nō cōstat Imperium
sr infideles p dcōs gnāles ee iustificatum po aut 2o. nō pt dici Imperatorem
aliqā ptate de iure hēre sr dcōs infideles sꝫ tm̄ 3o p violēciam et tyrannidem
quadmodo Romani totum mundum vel qui sibi subiecerant ..

Dicit enim Imperium cum Arch. ex quo cepit esse xpi et sui vicarii fuit primo naturale et legitimum quod cum fuit violentum tamen fuit firmatum ab ecclesia et eciam approbatum in persona Constantini qui primo fuit Imperator xpianus tunc purgatum erat vicium violencie et oppressionis primordialis quia Constantinus prout cronice referunt et dicit Arch. x. di. quando beato Silvestro gladium et insignia regalia tradidit in signum quod cum ipsum nullus esset legitimus Imperator nec esset in futurum nisi a papa et ab ecclesia approbatus

Et per hec dicta ad secundum quesitum est responsum Sed de tercio quesito inferius me expedio circa conclusionem vi tam Tandem in probacione dicte conclusionis eciam asseritur per modum conclusionis inferendo videlicet Presidet igitur papa in spiritualibus et Imperator in temporalibus regulariter toti mundo que quidem conclusio negat tacite in papa utramque potestatem contra determinacionem ecclesie Et insuper ibidem demum asseritur quod dicti infideles tenentur leges Imperiales observare Alioquin gladio sunt feriendi etc Que eciam assercio est erronea suadens tyrannidem lege divina prohibitam et alia plura asserit inconveniencia

Ex quibus dictis colligitur quod predicta conclusio cum suarum probacionum assercionibus huiusmodi predictis collective est falsa Et prout tollit Iura Ro. ecclesie et eciam aliorum est temeraria Inquantum vero derogat potestati summi pontificis contra determinacionem ecclesie nec non docens tyrannidem legi divine naturali et humane contrariam est tyrannica sapiens heresim et crudelis

Conclusio quinta Sicut per Imperatorem Ro. seu eius auctoritate fidelibus contra aliquibus rebellibus seu resistentibus iniuste qui alias coherceri non possunt Ita et infidelibus eiusmodi licite potest bellum indici

Hec conclusio v. concordat cum ix et x. conclusionibus fratris Iohannis Falkemberg cuius reprobacio patet sufficienter ex predictis

Conclusio vi ta Incredulis qui ecclesie seu Imperii Romani dominium et superioritatem non recognoscunt de facto per Imperatorem Ro.

ſeu eius auctē licite per bellum moueri maxime per eorum ad ſubiectionem
et obedienciam debitas reductionem
Hec concluſio ſimiliter ut alia eadem facilitate contempnitur qua pro
batur et concordat cum vij et viij. concluſionibus Jo Falkenberg Nam
Imperator ſuam ptatem que requirit actualiter ſibi ſubditos ut recipia
in paciente bene diſpoſito de iure non exercet ſuper huiuſmodi infideles et
ideo ſi aliter fieret prout docet iſta concluſio eſſet omnino violentum ty
rannicum et irregulare contra ius diuinum naturale et humanum et
quia infideles lege diuina non artantur contra vel ciuili que leges
non obligant niſi actu ſubditos ut ſupra dictum eſt Sicut ſuperioritatem
pape recognoſcere aliquo iure poſitiuo non tenentur Ita nec Imperatoris
Ad hoc autem ad quod quis non eſt obligatus non venit de iure com
pellendus probatur de bap. c. maiores § item quod ſiue aut in ſi.
Igitur concluſio iſta dans licenciam et docens talem reductionem ad obedi
enciam eſt tyrannica Iuri naturali contraria et diuino Nec tales
infideli eo ipſo quod non recognoſcunt dominium Imperatoris vel pape
poſſunt dici hoſtes vel rebelles eccleſie ſiue Imperii et quod non eſſent impug
nandi ſicut iſte ſupponit in ſuis probacionibus omnium fere iſtarum
concluſionum quia non recognoſcere eſt pure negatiuum quod nichil poteſt
eſſe autem rebellem occupatorem perſecutorem ſiue hoſtem eſt importat
aliquid poſitiuum videlicet actum perſequendi etc qui eis non ineſt nec a natura
nec de hoc habetur euidens non magis inneſſe de iure cum Iuriſ non
c. ſtudium de preſump. Et per conſequens infideles ſtantes in limitibus
legis nature que non repugnat legi christiane non poſſunt de iure dici Im
peratoris vel eccleſie inimici perſecutores vel rebelles etc de aliis per aduer
ſarium numeratis ſecus ubi de facto ſe opponerent et turbarent christianos
etc Nec iſta concluſio ſuſtineri poteſt eciam tenendo opinionem que licet
quod Imperium non licet eum a papa ſed immediate a deo vel quod mediantibus
Romanis primo fuit inſtitutum et poſtea tranſlatum in Imperatorem
etc quod dicitur Et eccleſia licet auctoritate a deo xxj. di. quamuis et xxij
di. omnes ſed Imperator a populo iiij di. § leges in glo. j. et xvij. di. conci
lia in glo. que incipit licet ergo et quod eciam Romani tranſtulerunt
poteſtatem in Papam ordinandi de cetero Imperatorem ut ſic ipſe met

eliget vel alijs committet Nam cum hoc licet aliqñ totus mundus fuit
subiectus Ro. Imperio et idem Imperium nõ ẽ priuatum aliquo dominio
cuiuscumqz Regni propt quod oĩa regna adhuc sunt subiecta Et q
ideo ipe adhuc de Iure sit sup oms naciones et p quns sup omns In
fideles licet qz Imperator cum hoc hre dicatur plenitudinem ptatꝫ in
temporalibus et dti infideles sibi de Iure erunt subiecti nõ tamẽ eos
priuare ipoꝝ Iuribus vel dominijs pt contra Ius nale vz Iuris
ordine nõ seruato ca nõ cognita z defensione legitima nõ concessa qo
nec Cesariꝫ hoc concedere potuit vnd Inno. not in c. que in eccle
siaꝝ de consti. qz licet princeps alicui tollat actionem de fco Iudex
tamen ex officio suo hoc nõ obstante actori iusticiam ministrabit.
Nam talis priuacio infidelium que hic pditur vim sine obtinet
que sna etiam Imperatoris dicitur nõ valere pte non vocata vt no
in le. fi. C. de le. et ẽ textus in cle. pastoralis §. ceterum de. nec predictā
supplecio de re iudi. vbi sna fuit nulla quia processum fuit pte legitime
non citata quia hoc ẽ contra Ius naturale fuit cu talis ordo fundet
in re naturali Nam citacio nichil aliud ẽ qz quedam facultas defen
sionis de. ma et obe. not⁹ xor ij. q. j. nos in quemqz et c. non sine
et l. de vnoquoqz ff. de re iudi. Precludere ḡo viam citacois ẽ
precludere viam defensioni sꝫ defensio ẽ de Iure naturali l. vt
vim ff de iusti. et Iure et Iura naturalia sunt inmutabilia etiā
p Principem vt in §. fi. insti. de Iure nali gentium et ciui.
et hoc tenuit laud. in dca cle. pau de leza et geng et ad hoc al
legatur gle. et et d. bal. in l. princeps ff. que sine siue app
restin. Nec supplecio defectuum hic prodesset vt in dca cle. racio
quia illa solum refertur ad solempnia nõ ad sbalia ordinis ut in
c. illa de elec et nota in c. de transac. cu si et not spe. ti. de le
legate. §. Nunc ostendendum de xviij Patet igitur pnacionem
huiusmodi infidelium ee inualidum et p quns donacionem que hic pdit
ee nullam

Nec Imperator ẽ sit dns omnium temporalium qz de re aliena ad suum
libitum liceat sibi vel valeat quod voluit ordinare sꝫ dumtaxat
ex causa que publicam respicit vtilitatem vt supius tractatū pto
ẽ expressum vñ Naboth ysrahelites noluit dare nec commutare
nec vendere vineam suam Regi Achab. quia videbat qz rex

ex nulla necessitate querebat, eam nec propter communem utilitatem sed solum
ex avaricia seu cupiditate [illegible] et consumptive in canone
quemvis xxiii. q. viii. Licet ista causa esset sufficiens privandi
eos dominiis et quia non recognoscunt Imperium. Nam Romani
in principio non ideo subiecerunt sibi alios bellando aut superan-
dimus quia non recognoscebant eorum dominium. Alioquin peccassent gra-
viter quia talia bella sunt illicita ubi in causa est libido dominandi
xxiii. q. i. c. culpatur. Sed ideo contra istam opinionem quia consenciunt eis qui no-
luerunt quod sub uno regimine principaliter deberet gubernari res-
publica totius universi quod tamen fuit expediens et ideo sic bellantes
sed pro re publica iuste bellaverunt et per consequens iuste sibi alios re-
sistentes subiecerunt et iustum dominium acquisiverunt et alii iniuste
restiterunt. Sic igitur Imperatorem qui dicitur habere eam Imperium
a Romanis non decet aliter facere quia eadem causa que movit dele-
gantem debet etiam movere delegatum ut in c. super litteris de rescrip.
Nam primum in unoquoque genere debet esse metrum et mensura omnium aliorum
sub eodem genere contentorum secundum philosophum x. metha. Verum quia ergo
ratio naturalis dictat quod non debet unus Imperator cunctis mortalibus
dominari quia in casu posset esse iniquum et Iuri naturali contrarium
quando huiusmodi dominium esset in detrimentum rei publice et boni communis
quod prosequitur Occam 3a parte dyalogorum libro primo circa princi-
pium. Unde licet naturaliter optimus principatus est ubi totus
solus principaliter principatur ut ibi patet, tamen in aliquibus casibus
melius est relicto isto optimo regimine pro eo quod habere non potest diversas
provincias diversis principibus subiacere. Talis autem modus op-
timus gubernandi impeditur propter iram vel propter singularem ma-
liciam subditorum vel propter iniquitatem et insufficienciam impi-
um assumendi. Nam quod ad omnes universi mortales pertinet commu-
nionem in temporalibus habere ad invicem et non optime gubernabuntur
nisi uni principi seculari sint subiecti. Non tamen per hoc con-
cludi videtur quod omnes volentes communionem ad invicem habere non
optime gubernantur nisi sub uno principe seculari. Et quod plures
principes dominari mortalibus ordinavit deus propter peccata hominum

iusto dei iudicio est secundum Ockam Et ideo quia tale dominium
de se bonum non est ideo in casu expediens est sicut nunc quod etiam ad tem-
pus de iure cesset Cum igitur non expedit in hoc casu sub uno
principe seculari rempublicam gubernari totius mundi non potest
imperator stante tali casu nunc de iure vel licite movere bellum
infidelibus pro ipsorum ad obedientiam reductione Cum autem expedit
et cum non etiam Ockam licet sepe lateat homines vel papam im-
peritos et malos deo tamen nuda sunt omnia et aperta Et ideo cum la-
teret illos peteret quod non expediret eos Regem habere j. Reg. viij c.
Constitue nobis Regem ut iudicet nos sicut et universe habent
nationes Et petitio eorum deo displicuit non enim debuerunt petere imi-
tationem modi regendi ordinati a deo

Conclusio viij Remedium bellicum licet etiam licitum adversus infi-
deles qui fidem impediunt christianam vel blasphemiis vel persua-
sionibus malis vel etiam persecutionibus apertis Et dicit hanc con-
clusionem esse b. tho. in summa 2a 2e q. x. ar. viij quia hic trahit
ad suum propositum

Hec conclusio absolute et in sensu quo per beatum tho. asseritur est va-
ra et catholica et contradicit conclusionibus precedentibus et sequen-
tibus sed in sensu hic extorto et ad quem hic trahitur violenter
est falsa et crudelis cum suo fundamento patet ex probationibus suis
quia illos infideles qui non recognoscunt dominium ecclesie vel impera-
toris dicit fidem impedire blasphemare persequi etc de aliis hic et
in aliis conclusionibus enarrat quod est falsum et est peccare contra
logicam que dicit quod ex negativa non sequitur affirmativa et ideo
quod tales dominium ecclesie vel imperatoris non recognoscunt ex hoc
inferri non potest quod ergo fidem impediunt persequuntur etc Persecutio
enim rebellio impedimentum huiusmodi est aliquid positive de quo cum nobis
non apparet per litteram platonis intelligitur non esse unum quod impediat

aut prosequantur quia idem est hic non esse et non apparere ff. de
conditione empti et ven. l. in lege et in c. solempnitates de conse.
di. j. cum ss. Nam talia verba enunciativa sive narrativa non indu
cunt dispositionem de iure neque probant ut in primo in c. recepimus
de privile. et probatur etiam in c. si papa li. vj° et in cle. si summus pon.
de sen. exco. C. de pla. l. rationes Cum igitur nulla appareret hic
istorum infidelium prosecutio rebellio nullum impedimentum fidei etc.
locum non habet in proposito remedium bellum contra tales infideles sic
et contra mentem b. Tho. taliter hic persuasum et contra Apostolum
ad Ro. xij transsumptive xxiij q. i. nisi bella ubi dicit
Apostolus Iam nobis ultra bella carnalia non esse peragenda sed contra
paganos quia religionem nostram sicut olim christianam non lacessunt
in preche. Et quia sub adversarium hic dicitur quod hoc dictum Apostoli
intelligitur de hiis qui dominium ecclesie vel imperij recognoscunt
et sic iura christianorum non occupant nec fidem impediunt nec impe
dire verisimiliter presumuntur in futurum et sic vivunt absque iniuria
catholicorum ut dicit tales per humanitatem sunt tractandi de aliis
dicit secus Ad quod taliter videtur quod de istis non est maior ratio
quam de aliis nec ista distinctio infidelium potest colligi ex scripturis
Nam predicta verba Apostoli et quecumque iura alia vel scripture que
bella prohibent vel pacem precipiunt vel consulunt ut ij ad
Cor. ult. pacem habete et deus pacis erit vobiscum etc. loquuntur
indistincte et generaliter igitur indistincte et generaliter debent intelli
gi quod probant iura xix. di. si Romanorum in glo. que incipit
ar. quod verbo generali allegata et ubi lex non distinguit nec nos distinguere
debemus ho. di. c. si. ij. q. v. consuluisti di. xxxix. c. si. Igitur
verbum bella in precepto dicto Apostoli generaliter sit platum generaliter est intel
ligendum et in generali verbo omnia debent comprehendi j q. j. sunt
non nulli xxiij q. iij putant xij q. j. dilectissimis et xxiij q. ij.
non exrimemus igitur etc.

Et hic est addiscendum quod omnia iura vel que ad istas conclusiones
hic inducta intelligi debent in sensu contrario et induci debent
contra ipsas

Opinio ostien̄ est q̄ in adventu xp̄i om̄is iurisdictio principatus honor et dominium translata fuerunt ab infidelib; ad fideles et q̄d hodie nō est iurisdictio u' aliqua ptās nec dominium apud infideles cū istorū sicud d' ista opinio sunt funditus in capaces Et impugnādi sunt illi infideles qui nō recognoscunt Ro· Imperium et dicit q̄ tale bellum contra infideles nō recognoscentes Romanū Imperiū sit esse iustū et licitū quo ad xp̄ianos — Op. ost.

Ista opinio licz habeat aliquos sequaces tn̄ communiter doctores scribentes sequunt' in hc̄ Innocentiū qui tenet contrariū et tractat' ista matia p ipos d e q̄d sup lib; de voto et voti redemptione — Inno.

Verum quia hec opinio videt' seditiosa et dat viam ad multas strages in pplo et eos ad rapinas committendas q̄ si non sunt domini istorum licebit cuilib; ea occupare et rape eos videt'. igi' hec matia plca pitalis ratio declanda p h' sacrum Concilium vnde eos famosissimus in ytalia ille vtriusq; iuris doctor P. de Antherano d quadam repeticione sua illius regule iuris peccatum nō dimittit' et cetera quā in Concilio pysano fecerat hanc opi improbando infert contra multas absurditates sz q̄d xp̄ani possent sine peccato furari subtrahere rape occupare et in bade bona et terras infidelium qui etiam Ro· ul Imperiū nō recognoscunt eos si velint nobiscum pacifice viuere et sequunt' q̄d hec regula peccatum nō dimittit' et cetera hic nō haberet locum et sequit' q̄d hec prohibito dimc leg non — P. d' auctor.

furtum facias vel occidas in quibus dicitur rapina
et omnis violentia prohibetur sicut bene Augustinus hic locum
non habet. Item est lex nature scilicet quod tibi non vis fieri etc.
et multe alie prohibitiones christianos non ligarent etc.
Et pro faciliori extirpatione istius erroris Ego facio
quinquaginta duas conclusiones in quibus est factum
tangitur illorum et in quibus partibus sit erratur et ne cedat
pro illos duos quos tangit hoc negotium quod in vituperium
eorum talia scripta processissent sicut de facto quod de
occultis ipsorum factis me non impedio sed de hiis que sua
notorietate in pluribus partibus sunt evidentia a deo
quod nulla tergiversatione celari possunt nec facio ad
alicuius vel aliquorum vituperium sed adhuc et essem
ut ibidem innotescat talis error pro hoc sacrum
Concilium in quantum error sit et dubia declarentur
et ut penitus cesset de me sinistra suspicio licet
venerandus sum deputatus inter duos meos pro ambas-
siatores serenissimi principis et domini mei Regis polonie etc.
non tamen ambasiator hoc facio sed tamen doctor
non intendens aliquem errorem pertinaciter asserere sed
me correctioni huius sacri Concilii in omnibus humiliter
subicio ymmo si expediens vel scriptis meis huiusmodi vel
quibuscumque aliis obiectis prius factis vel in antea
faciendis aliquis error forsitan notaretur in iure
vel in facto aliquo in iurisdictione offensivo hic expresse
revoco et hic volo pro non dictis necnon scriptis de quo
protestor et hanc protestationem tracta omnibus actibus meis

Bolo[slaviensis] tre pro resumpta

Paulus voladimiri decretorum doctor [et] magister in artibus Custos et Canonicus Eccl[esi]e Cracovien[sis]

Galli vj Julij d[omi]nus paulus voladimiri doctor decretorum in congregatione publica dedit hanc cedulam una cum conclusionibus de quibus sit mentio in suo scripto

Thema

Themata sevientibus olym prutenis tunc infidelibus et alijs contra polonos xpianos admittuntur in polo[nia] a principes polonie Cruciferi ad subsidium qui fratres sancte marie hospitalis Jerosolimitan[i] de domo Theutunicorum appellantur, et eis principes polonie constituunt et donant certe possessiones versus limites infidelium dictorum de quibus possessionibus cum adiutorio polonorum et aliorum xpianorum successiuis temporibus gentem crudelem prutenorum tunc infidelium sibi subiugarunt et dominium occuparunt et d[omi]ni de prussia iam appellantur. Ibique edificant[ur] Ciuitates sollempnes et munitissime Jam castra fortissima totumque corpus dominium fortissimis munitionibus sic firmatur, quod plus quam decuple potentie redditur in expugnabilis Et licet iam subactis sic dictis prutenis dudum cessauit expugnandi xpianos crudelitas paganorum salvoque vices consueuerunt reddere xpianorum insultibus prouocati hij tamen cruciferi ceteros mansuetos infideles et quietos impugnare et ipsorum terras et dominia inuadere eosque prius irritationibus huiusmodi contra se et contra alios prouocare Inquantum in

cis est usque modo non cessatum. Sed sub primo colore quasi
adhuc rabies paganica in scolas deseviret eo
vocant in subsidium christianos assumunt sibi quod pugna-
turi cum valido exercitu invadere partes infidelium bis in anno
hiis scilicet diebus et temporibus videlicet Assumptionis et puri-
ficationis gloriose virginis marie quas vices suo
vulgari sermone Reysas vocant sicque in consuetudinem
error deducitur quod fideles christi cum concurrente milicie
credentes obsequium prestare deo in multitudine illic
confluunt et racione catholice fidei ampliande gentis
quieta infidelium crudeliter impugnatur. Hinc sequuntur
homicidia vadunt fideles cum infidelibus pari
dampnacionis periculo rapine fiunt et alia nephanda
infinita Itaque crescit fama ordinis crescunt
divicie cum potencia Utriusque cruciferi colligunt
ad thesauros et ditantur per christianos et per paganos
Romanorum pontificum et imperatorum litteras impetrantur
ut quascumque regiones terras sive dominia infidelium
expugnaverint sive occupaverint sint eorum. Tandem
spiritus dei qui ubi vult spirat potentissimos
principes paganorum de gentilitatis errore ad agni-
cionem vere fidei evocavit ministerio polonorum
ad sacri baptismatis undam lavandos perduxit
cum unus eorum regni polonie gubernacula suscepit
alter litwanie et aliarum partium tam scismaticorum
quam infidelium vicinarum gubernator permansit et
extat et quorum potencia partibus terris prussie

Liuonie polonie olym incussit formidinem adiactuam
hos ad professionem sacre fidei ita sequitur immensa gentilium
multitudo currunt catervatim ad fontem sacri baptismatis
et fere omnes eorum subditi naturales de terris Litwanie
eorum sacri fontis lavacrum susceperunt. Alii susceperunt ad-
huc successive. Alii vero ipsorum regimini se spontanee
subiecerunt. Considerant hec mirabilia Cruciferi
et qui moleste ferentes quod omnes terra occupandi possessores
et dominia predictorum taliter deperiret maiori ferocitate
invadunt plures et successive modo solito dictos neophitos
et tam baptizatos quam eorum alios non dum baptizatos multos
crudeliter perimunt eorum sacerdotali condicioni vel ordini non
parcentes cremant ipsorum novellas ecclesias et innumera
alia faciunt que honestas postulat subticeri. Sed
etiam Romanis antiquis contra statum suis fundatoribus
insultant ingratissime suos captivant donatores
duces Romanos tractant turpissime ipsorum ordinis
dotatores et convocata demum multitudine copiosa
christifidelium sibi in adiutorium quasi adversus infideles
bellandi gerentes speciem erigunt contra regem Polonie
catholicum impressam et invadunt regnum Polonie hostiliter
Castra demoliuntur et alia redigunt in cineres spoliant
et violant et plurima nephanda ibi sunt que stilus
vix valet exprimere et demum sic a prutenis cruciferis
inflata crudelitas in Polonia deploratur quia quos
sibi poloni pro scuto assumpserant sua ferocitate quasi
sunt sibi in flagella. Gemit Polonia non solum tanta
atrocitate sibi pestiferam in sinu suo enutritam

Rex ert cogit^r tandem venire ad resistenciam ordinat^r
itaq^z aciebus utriq^z conuenint ad bellandum sternit^r
ab alto potencia ordinis campus hen humanis re
plet^r cadaueribus et polonorum gladius cruciferorum
sanguine saturatur

Anno dni cpo m^o cccc^o x^o die xv mensis Julij conquest^s
est per intervalla temporis vicibus iteratis Rex quod prefate
lre omni tristicia, posuerit sua occasione tot calamitatibus
videntur prestitisse fundamenta et fomenta ad presidendum
igitur radicem pestiferam tanti mali ex isto themate
verissimo et evidentissimo eliciebantur alique
questiones de quibus plene in quodam tractatu de
potestate pape et imperatoris respectu infidelium per me
facto ad quasdam conclusiones datum visio per quinquaginta
duas conclusiones infrascriptas que sequuntur

1^a conclusio Prima conclusio licet infideles non sint de ouili ecclesie
omnes tamen sunt oues xpi sine dubio sunt creaturas
Jo. x. Alias oues habeo que non sunt de hoc ouili
scilicet ecclesie Juno.

2^a Verba ad personam petri prolata voce diuina videlicet
pasce oues meas accipienda sunt pro omnibus fidelibus
et infidelibus indistincte ratione petri successor debet
non solum pascere sed eciam eas defendere et quibus pastura
prouisione tenetur consulere non debet impugnare vel ledi
permittere nisi causa racionabilis id exposcat eo quod
non debent inde iure privari pro credere unde pura nascitur
de natura ex libere voluntate et unico Juno.

3^a Non debent principes xpiani iudeos et alios infideles

compellere desinit dominiis aut eos spoliare iusta causa
non constante Ro(mano) quia iura eos quiete vivere volentes
prohibent molestari C. de iudeis l. nullus et multorum
contra c. ti. etc.

Quamvis a principio creature omnia erant omnibus communia 4a
iure tamen gentium videlicet naturali et humano distincta sunt rerum
dominia et de iure gentium etiam ea preoccupata ab uno iam
non licet alteri occupare lege naturali prohibente scilicet quod tibi
non vis fieri alteri non facias et lege divina nec transgrediaris
limites proximi tui etc. ... primo et glossa alii

Non licet infidelibus etiam Romanum imperium non recognoscentibus 5a
auferre dominia sua possessiones vel iurisdictiones
quia sine peccato et deo auctore ea possident qui creavit
hominem ... propter hominem quem formavit ad suam
imaginem unde omnia subiecit sub pedibus eius oves
et boves etc. ... Tho(mas) primo et glossa alii

Terra sancta quam possident sarraceni iusto bello 6a
victa fuit ab imperatore Romano ideo licitum est
pape vel alii cui interest Romani imperii eam
ad suam iurisdictionem revocare et etc. quia ubi colebatur
Christus ibi colitur machametus primo et ff.

Non est causa sufficiens auferendi infidelibus iurisdictiones 7a
et dominia quia infideles quondam imperium spoliaverunt Ro(manum)
quia prescribi potuerunt etc. Romanis non subesse qui
habuerunt aliquos confederatos quibus nunc prefuerunt
primo et Francus de Zabarellis

Ecclesia Romana que habet imperium in occidente et etiam omnes 8va
alie ecclesie licite tenent quod possident ibi et alibi non

obstam qd dr qd Imperatores Romani aquibus eciã sst
hoc oia armis p violenciam occuparit Imo 2 ffranc
Cruanis heretici 2 scismatici bonis suis iuste veniũ
9 spoliandi no tm pt auctom pur vl pudic licitũ sit
ea fidelib occupac Inno·
10 Papa qui est vicarius xpi hz ptatem 2 iurisdictom no
tm sup xpianos s; et sup oms gnalr infideles de iure
licz no de fto Et qr xpc eam habuit math ultio
data e m oĩs ptas decelo 2 in terra 2c Et no videt
diligens prfamilias nisi sup oms ptatem suo vicaro
dimisisset Inno· et ffr
xi Si gentilis qui no habz nisi legem nãe facit cont
legem nãe p papa licite est puniendus exemplo
Sodomittar qui adeo puniti sut qr cont lege
nãe pcauerut Gen xix Inno· 2 ffranc
xii Sicr ppa pt punire infideles colentes ydola qr
nãle est unum solũ deũ colẽ et no creaturas
Inno· et ffrancistus
xiii Papa pt iudeos iudicãc si cont lege faciunt in
moralibus 2 id si contra legem suam heresies
inueire dinoscut Inno· 2 ffranc
14 Licet ppa quãz dimittit penas debitas omibz pdas
infeudas io qr facultatem no hz vel actualem
vl ppt picula vl scandala que inde timent euenire
ptas tm iurisdictonalis e apud ipm clauẽ faciendi
Inno· et ffranc
15 Papa pt iuste pceptũ facẽ 2stitucionẽ qd infide
les m iuste no molestent xpianos 2 ipor iurisdictõi
subiectos Inno· et ffranc

Xrianis papa pt d totu xpianos a iurisdictione et domi[nio] 16
infidelium eximere pt etiam p sentenciam tales a fideles dominio
et iurisdictione privare quod licet super xpianos non tamen debet facere
nisi magna causa hoc exigat maximo debet eos potius
sustinere dummodo non sit periculum xpianis vel grave scandalum
generetur. Inno. et franc.

Licet infideles ad fidem cogi non debeant et relinquendi 17
sunt libero arbitrio quia sola dei gratia in hac vocatione
valet ut dicunt canones potest tamen papa mandare in-
fidelibus quod admittant predicatores evangelii in terris
suis. Ro. quia omnis creatura rationalis facta est
ad deum laudandum ut in ii^o libro sententiarum di. i.
Si ergo prohibent predicationem peccant et ideo essent
puniendi. Inno. et franc.

In omnibus predictis in quibus papa licite aliquid mandat 18
infidelibus si non obediunt sunt compellendi brachio
seculari. Inno. et franc.

Solus papa potest indicere bellum infidelibus et non alius 19
nisi ubi quis de suo iure contendit. Inno. et franc.
Nota supra scripta in c. quod super his de vo.
et voti redemptione

Ex quibus supradictis colligitur quod licet Ro. pont. 20
concesserit alicui regi vel ordini super occupandis
terris infidelium iurisdictionem et preceptionem recipiunt ut
nulli de suo iure preiudicent quam interpretationem si
natura verborum non patitur quia papa leditur aliquis

insticiá de falsitate sint suspecte et si alis contra eos ius
tollit alicui sine ea licentia sint ille ipso iure majoris.
ubi decta pape scia non appz vaco quod actus sui disposito
que ex sui natura non valet nisi expresa licentia si ea
sufficientis non exprimitur dispositio redditur nulla nisi de
eta scia qcedentis appareat qui scz facere hic est potuissent
sine ea et talis est lra pape Clementis inter omnes alias
lras precipua quam se dicunt Cruciferi de prussia
habere asserunt que non solum caret eta scia pape
sed nec in ea ponitur causa sufficientis et licentia quare
Infideles contra eos debeant spoliari ut pz ex tenore
copiarum
Predicte conclusiones concludunt primum tractatum de
ptate pape respectu Infidelium
Sequitur conclusiones de secundo tractatu de ptate
Imperatoris respectu Infidelium.

Quamvis ad investigandum terrestris monarchie
fundamenta se multa ingenia occupaverint hec
tamen opinio magis est veritati consona et est
com̄uior doctorum sua scz separans hinc utramque Iurisdictionem
spiritualem et temporalem que opinionum constat esse falsitas
non solum iure canonico sed est naturali et divino declaratio
pz in pluribus locis unde in extravaganti Bo
nifacii octavi que incipit Unam sanctam in fine concluditur
quod de necessitate salutis est credere omnem humanam
creaturam sub esse Ro pontifici naturali iure pz
quod optimus principatus est ubi unus principaliter

principat[ur] 2.º polli. Est ergo necesse tenere vnum solum
principem in orbe. sed non potest esse Imperator adeo que
nichil de spiritualibus ergo papa. De diuo consequitur Inno.
in c. licet de fo. compe. et franc.

Imperium temptum fuit a Romanis de facto per oppressionem 23
aliarum gencium idem est dicendum de alijs regnis que
habuerunt monarchiam ut Babilonicum macedonicum
etc. ffranc. Card.

Licet Imperator dicatur mundi dominus secundum iura ciuilia 25
de iure tamen laicus ante aliqua constitucionem nichil
habuit potestatem in laicos sed sola vsurpacione sicut
quo probant dicta si Imperator

Quamuis Imperium dependeat a potestate pape qui habet 24
utrumque gladium non tamen ab Imperatore ad papam appellari
potest racione subordinacionis in temporalibus Ro
quia non est talis subordinacio que facit papam censeri
superiorem quo ad actualem exercitium in temporalibus sed tantum
in habitu saluis casibus diuersimode expressis Caspar etc.

Quamuis cognicionem causarum ciuilium aliquando per sacerdotes 26
competit vocabiliter tamen Imperatori et Regibus hoc
exercicium maxime in criminalibus vbi agitur de separacione
anime a corpore commisit Ro quia non decebit aliud esse
esse quia minister noui testamenti est et minister
sacramenti ciuitatis etc. primum ... q. iij relatum
Caspar etc.

27 Quoniam regnum in terris surgit tribus modis primo per
voluntatem dei revelatam aliquando hominibus,
2o per consensum eorum qui reguntur et sic iuste 3o per vio-
lentiam et tyrannidem et iniuste Cum igitur non constat
imperium super omnes infideles generaliter esse aliquo institutum
institutum primo aut secundo modo quemadmodum de papa
est dicendum secundum opinionem predictam magis
probabilem non est asserendum imperatorem habere aliquam
potestatem super istos generaliter infideles

28 Imperator non habet dare licenciam occupandi terras
infidelium non recognoscentium suum imperium eo
quod apud ipsum non est potestas summaria sed subordinata
et secundaria sub spacium temporis huiusmodi potestatis

29 Littere imperatorum Cruciferis de prussia concesse aut
aliis super occupandis terris infidelium ullum ius
eis tribuunt sed magis ipsos fideles decipiunt, cum
nichil dat qui non habet ut huiusmodi littere tam Romanorum
pontificum quam imperatorum eos privilegiantes patet
maxime contra ius naturale et divinum

30 Item Cruciferi de prussia pugnantes cum infidelibus
pacificis aut potius eos impugnantes ut sic nunquam
habuerint iustum bellum cum eisdem eo quod impugnantibus
illos ex parte eorum violenter omne ius resistit
scilicet naturale divinum canonicum et civile Naturale scilicet
quod tibi non vis fieri alteri ne feceris Divinum scilicet non occidas

non furtum facias Exod. xx. quibus verbis deus rapina
et omnis violencia prohibetur xiiij q. v. dixit dominus
Iure canonico xxiij q. viij. dispar etc. Et civili C.
de paganis et eorum sacrificiis l. christianis etc.

Talis impugnacio infidelium per fideles non solum ex- 31
cludit dilectionem proximi sed etiam huiusmodi illicita usurpacio
rei aliene furtum includit et rapinam proximi cum
nomine proximi tam fideles quam infideles indistincte de pe-
di. ij. non illi tamen proximi etc proximos

Non est licitum infideles armis vel oppressionibus
ad fidem compellere christianam quia hic modus
est cum iniuria proximi et non sunt facienda mala
ut eveniant bona et Canon dicit Nova atque
inaudita est ista predicatio que verberibus
exigit fidem xlv di. c. qui aut

Decretum generalis concilii tolletani precipiens 33
quod blandimentis non asperitatibus debent illi sua-
dere qui alios debent convertere licet de iudeis
exprimat sua racione que eadem in aliis habet facere
extenditur ad omnes generaliter infideles Via contra
aliter agunt suas et illic magis contra fidei probantur
causas extendere textus est ibidem ad literam xlv
di. de iudeis etc.

Error nulla racione tollerabilis quod christiani 32
consulunt dictis Cruciferis de prussia in subsidium

ad impugnandum infideles pacificos exeo quod infideles
sunt hoc dicatur ad militie extendende sive causa fidei
xpiane ampliande. Vero quia propter hoc tu pietatis non est
impietas facienda xxiii q. i maxime ac Secus dicendum de
bello hyspanorum contra sarracenos quia illud fit
ad recuperandum terras dudum occupatas in quibus prius
habitabant xpiani secundum eldra iij q. lxxij

37 Qui in bello iniusto huiusmodi impenitentes percutiat
penitentiam recipere cum impijs et dampnatis merito sunt
censendi nec cum eorum fert qui ad peccandum adiuuat
dicit Raymundus xiiij q. vj si res

36 Tenentur milites christiani catholici non subditus certus
debet esse de belli iustitia quod pugnando acquiritur
Alioquin in dubio graui se exponunt periculo si tamen
subditus existat excusatur in dubio probabili iusti
belli inmando suum dominum hoc est verum si inquisitum
quantum potuit et peritores consuluit et ipse dubius
remansit secundum Raymundum et Hostiensem

39 Non excusat subditum metus amissionis rerum
temporalium si credit probabiliter bellum aut scit esse in
iustum Vero quia licet metus culpam attenuet non
tamen prorsus excludit et c. Sacris de hiis que
vi metusve causa fiunt.

38 Licet ad iustificandum bellum quinque requiri dicantur
communiter per doctores secundum personam rem causam animum et

et auctas Sexti tn no est aliquatenus obmittendu
sz tpis habilitas Ro est quedam sunt tpa quibus
bella als iusta sunt phibita de treu rpa ca.

Sola necitate que legem no habet excusat alqs 39
a pa dicbus pugnando sollempnibz et festinis
no aut alios libe inpugnando hec pbat Macha-
beorz exemplo ij macha. ult.

Opus qd tam matialit i. fm se simpr est simile 40
qua etiam formalit i. finalit p respectu ad agente
est in publico phibitu Veth

Illa que solu matialit aut solu formalit sc simila 41
no sit sunt cavenda stricte phibita Ro qr difficilius
est abstine ab hijs qz a pmis z io no peccat quis
mortalit p actus hmoi nisi p hec excludat illa
bocatio quam quis nato dz cultui divino Veth

Non est dubium quin vadere cuntas infidelium z etiam 42
pugnare ul ad impugnandu ire maxime cu qua-
tibus aut armis et alijs apparatibus bellicis
citra necitate casum sc pparare est fm se z matialit
opus simile z etiam formalit inquantu p intencionem
opantiu hoc fit ad commodu tpale z de tanto magis
vituperabile de quanto finis vituperabilior p respectu
ad impugnantes in hijs constitut ut sz sibi ipos infi-
deles subiciant et hic finis est libido dominandi

aut ut ipsorum bona et dominia acquirant et occupent
et sic est cupiditas que est omnium malorum radix

43 Error violans preceptum domini de sanctificatione sabbati
dequanto Cruciferi guerrandi causa solitas
reysas contra infideles faciunt bis in anno ipsas
faciunt huius maxime precipuis sancte marie
sollempnitatibus scilicet Assumptionis et purificationis
Hic cum labor sit cupiditatis aut dominandi libidinis
causa res qui extinguit spiritualem quietem ideo
est prohibitus Jeremie ix ut inique agerent
laboraverunt etc.

44 Observancia Cruciferorum de tribus infidelium invadendis
aut aliis prosequendis huiusmodi bellicis negociis dequanto
fit prefestum huius diebus superstitionum speciem videtur sapere
et cultum excludere pietatis et cultum in agendis huiusmodi
quo ad ipsos bellantes vane dici presertim spectatur
eventus vitiis et penitus contrarius religioni christiane
Ro huius ponitur in Canone Illud quod est xxvi q ij
et probatur auctoritate beati Augustini li. i. de doctrina christiana
et c. ea q. b. non licet res unde Apostolus Gal iiij c.
dies observatis et menses et tempora et annos etc. Verum
cum prospectu ad beatam virginem dicta plus videtur
devocionem apponere ut sit beata virgo cum celebritas
agitur magis tunc huiusmodi agenda promoveat quam ad bellum

ad diem plus quam ad aliud sua amplia sunt vel stricta
vel quod tale obsequium sibi prestitum magis reddit
tunc honorificum vel acceptum etc. sed nec quantum
ad agentes habenda est dici vero ut sic faciliuus
consequantur quod intendunt etc. quia attribuendo ista tempora
pietas excluditur que omnia attribuit suo principio
Subditi Cruciferorum predictorum regisas tum eisdem 27
facientes bis in anno contra infideles pacificos
non sunt excusabiles a peccato et eadem magis est obe
diendum deo quam homini nec excusat iuris ignorantia
precipue naturalis et divini consti.
Juste pugnari sine peccato non potest resiste impugnatus 26
sed tenetur potius sapienter emendare consti.
Res occupate de bello iniusto huiusmodi non possunt esse 24
occupantium nec sine peccato possunt aliquatenus retineri
ideo non talis res furtiva vel vi possessa dicitur viciosa
quam non potest vsu capere vel prescribere fur vel raptor
vel alius quamvis a bonis emit vel accepit bona fide
insti. de vsucapionibus § furtive et § quod autem consti.
De necessitate salutis omnia taliter occupata sunt proprie 28
restituenda nec aliquatenus retinenda salua compen
satione etc. non liquidi ad liquidum quia dilatum est licet
sit in iudicio penalis fori ideo quia peccatum non dimittitur
nisi restituatur ablatum etc.

69 Dux belli huiusmodi aut alius principalis non solum tenetur de rapinis homicidiis et aliis sceleribus perpetratis per se ipsum sed etiam que sunt sibi per alios et non solum per suos sed etiam contra suos hostibus.

70 Infideli rem raptam vel subtractam repetenti coram iudice christiano non debet iusticia denegari cum sint domini quia iusta rerum dominia sunt etiam apud ipsos.

Princeps christianus necessitate imminente sine peccato ad sui defensionem et sue terre uti potest auxilio infidelium non solum sibi subiectorum sed etiam aliorum intelligendo de infidelibus pacificis non hostibus nobiscum guerram active vel passive probatur exemplo machabeorum qui cum essent viri sancti et pugiles fidei pacti sunt cum Romanis infidelibus ut mutuo se iuvarent. i. macha. viii. c. etc. non obstat illud ii. paralip. xix. c. impio prebes auxilium et hiis qui oderunt dominum amicicia iungeris et ideo iram domini merebaris quia hic contraria loquitur de bello iniusto Hec conclusio est Jo. an. in addicionibus spe. de iudeis et sarracenis in dicto tractatu probata multipliciter recordat Oldra iii q lxxi

Impium est asserere et absurdum quod infideles
alicuius iurisdictionis honoris potestatis vel dominii
essent hodie penitus incapaces quia hec sediciosa
assercio viam prestat ad hec homicidiis et rapinis
quia si non sunt istorum domini licebit cuilibet ea rapere
vel eciam occupare ex quo convincitur quod christianus posset
sine peccato furari rapere vel invadere terras et bona
infidelium eciam nobiscum pacifice vivere volencium contra
legis prohibicionem non obstantem non furtum facias non occidas
in quibus omnis rapina et omnis violencia prohibetur
ut patet supra. Item Non enim negandum est infidelibus qualiter
quod eis humane societatis ius concedit xxiij q. ij noli. Item
Non est absurdum immo negandum tamquam erroneum scilicet
quod omnis honor dominium ac iurisdictio ab infideli
fuit abstracta in adventu christi. Nam dicit beatus
Thomas licet infideles de novo non possint constitui
nec debeant domini vel prelati fidelium propter periculum
fidei. Item tamen per hoc non tollitur dominium ipsorum
ante preexistens super fideles nec infidelitas repugnat
dominio quia dominium et prelacio introducta
sunt ex iure humano sed ex iure gencium. distinccio
autem fidelium et infidelium est ex iure divino. Ius
autem divinum quod est ex gracia non tollit ius humanum

quod est expnatilali roue 2a. ij. q. ix ar. x

Patrum Constan omnibus quatuor nacionibus Generale Concilium facientibus scilicet ytalice Gallice Anglice et Germanice per me Magistrum Paulum Woladimiri decretorum doctorem Custodem et Canonicum ecclesie Cracouien adcessum quod in hac materia per hoc sacrum Generale Concilium dubia declarentur et errata salubriter reformentur et si que premissas conclusiones deleat vide potius cum allegacionibus lacius declaratas in tractatu supradicto et tradito Germanice Nacioni Anno domini millesimo cccc xvi° die quinta mensis Julij

Thema: Seuientibus olim prutenis tunc infidelibus et aliis
contra polonos xpianos admittuntur in polonia per principes polonie
Cruciferi in subsidium qui fratres Sancte marie hospitalis Jerosolimitani de
domo Theutonicorum appellantur et eis per principes polonie constituuntur
et donantur certe possessiones versus limites dictorum infidelium, de quibus possessionibus
cum adiutorio polonorum et aliorum xpianorum successiuis temporibus gentem
crudelem prutenorum tunc infidelium sibi subiugauerunt et dominium occupauerunt, et
domini de prussia ideo appellantur, ubique iam edificantur ciuitates solempnes
et munitissime iam castra fortissima totumque eorum dominium fortissimis muni-
tionibus sic firmatur quod plus quam decuple potentie redditur inexpugnabile
Et licet iam subactis sue dicioni prutenis dudum cessauit impugnandi xpianos
crudelitas paganorum hii tamen Cruciferi etiam mansuetos infideles et quietos
impugnare et ipsorum terras et dominia inuadere usque modo non cessarunt sub pretextu
colore quasi adhuc rabies paganita in xpicolas deseuiret conuocant in
subsidium xpianos statuunt assumunt sibi pro regula cum valido exercitu inuadere partes
infidelium bis in anno hiis scilicet diebus et temporibus videlicet assumptionis et purifi-
cationis gloriose virginis marie quas vices suo vulgari sermone reysas
vocant Sicque in consuetudinem error deducitur quod fideles xpi causa de-
uote milicie credentes obsequium prestare deo in multitudine illuc confluunt
et occasione catholice fidei ampliende gens quieta infidelium crudeliter im-
pugnatur hinc perpetrantur homicidia vadunt fideles cum infidelibus pa-
ri dampnationis periculo rapine fiunt et alia nephanda infinita Itaque
crescit fama ordinis crescunt diuitie cum potencia utrimque Cruciferi
colligunt ad thezauros et ditantur per xpianos et etiam per paganos Roma-
norum pontificum, Imperatorum littere impetrantur ut quascumque regiones
terras siue dominia infidelium expugnauerint siue occupauerint sint eorum
Tandem spiritus dei qui ubi vult spirat potentissimos principes paga-
norum de gentilitatis errore ad agnitionem fidei vere euocans ministerio
polonorum ad sacri baptismatis vndam lauacros perduxit, vnus eorum
Regni polonie gubernacula suscepit, alter lithwanie et aliarum
prouinciarum tam scismaticorum quam infidelium vicinarum gubernator princeps
et Rector, Et quorum potencia partibus xpianis prussie liuonie et polonie
olim incussit formidinem, hos ad professionem sacre fidei, iam sequitur
immensa gentilium multitudo currit cateruatim ad fontem sacri bap-
tismatis, et fere omnes eorum subditi naturales in terris lithwanie sexus
sacri fontis lauacrum susceperunt alii adhuc suscipiunt successiue
Alii vero ipsorum Regimini se spontanee subiecerunt. Considerant hec
mirabilia Cruciferi et quam moleste ferentes quod eis causa occupandi possessiones
et dominia predictorum taliter deperit maiori ferocitate inuadunt plures et
successiue more solito dictos neophitos et tam presbiteros quam et alios iam bap-
tizatos quam et non baptizatos multos crudeliter perimunt cremant ipsorum nouellas

cetias et alia in miseria faciunt que honestas postulat subticere Sed et iam
zanis antiquis presertim suis fundatoribus insultant gravissime quos
captivat donatarios ducis xpianos tractant turpissime ipsorum ordinis
dotatores et convocata multitudine copiosa xpifidelium sibi in ad
iutorium quasi adversus infideles gentes spem licet fictam coloribus
erigunt potenciam contra Regem polonie catholicum invadunt
Regnum polonie hostiliter Castra demoliunt alia redigunt in cineres spo
liant violant et plurima nephanda ibi fiunt que stilus vix valet
exprimere Et dum sic a pruthenis in Cruciferos translata crudelitas
in polonia deploratur quos quos sibi poloni prestituto assumpserant
sua ferocitate conversi sunt sibi in flagellum Genuit polonia non
solum tantam atrocitatem sibi pestiferam in suo sinu enutritam verum
eciam cogitur tandem venire ad resistenciam ordinatis itaque aciebus
utrimque conveniunt ad bellandum sternitur ab alto potencia ordinis
y hen campus humanis repletur cadaveribus et polonorum gladius Cru
ciferorum sanguine saturatur et spiritualia temporalibus viciis iteratis //
Verum licet cessante insultu paganorum iam regnatorum patre bapte
et aliorum iam plenarie subiectorum potentie xpiane sed orthodoxorum prin
cipum iam dictorum cessavit dudum in illis partibus eorundem hospitala
riorum pugnandi officium quod tamen dicte bulle imperatorum et pontificum Ro
manorum quas se habere asserunt omnium suppositis potestatorum videntur eisdem
occasionem prestitisse et colorem Igitur hoc verissimo et evidentissimo
themate prehabito ad faciendum milites xpianos in sua milicia cautores
Ego magister paulus wladimiri Custos et Canonicus Ecclesie Cracoviensis inter
decretorum doctores minimus, tria tractanda subicio correctione ad quos
pertinet semper salua

Primo de potestate pape
2º. de potestate Imperatoris — respectu infidelium Et utrique tractatus pro ple
niori declaracione materie xi. continet questiones
3º. recitabitur quedam opinio erronea tractantem materiam et reproba
tur et suis racionibus respondetur

Quantum ad primum tractatum Primo queritur utrum principes sine
peccato possint expellere sarracenos et Judeos de Regno suo et eis bona
auferre Et an quis possit hoc principibus persuadere vel suadere
2º. si infideles habent regna et provincias separatas a nostris et ibidem
iurisdictionem exercent et omnia tenent utrum licet xpianis illis in pace
viventibus bellum movere et eorum bona occupare sine peccato
3º. incidit An licitum sit xpianis terram sanctam defendere et fideles
habitantes in ea
4º. An liceat pape ratione Romani Imperii auferre infidelibus iurisdictiones

quibus ipsi infideles spoliarunt imperium
5° An ecclesia Romana et omnes alie licite teneant que tenent cum hec omnia per imperatores Romanos armis per violentiam videtur fuisse acquisita
6° An liceat bona hereticorum et scismaticorum occupare
7° An aliquo casu possit papa punire infideles
8° An papa potest exercere iurisdictionem in ipsos infideles qui non tenent terram in qua christiani principes habuerunt prius iurisdictionem
9° queritur an papa potest mandare infidelibus quod admittant predicatores in terris suis evangelii
10. queritur quid fiet si papa non potest eos de facto punire
11. queritur si populus alicuius principis infidelis convertitur ad fidem et princeps non quid iuris

Quo ad 2m tractatum. Queritur primo de potestate imperatoris, quam scilicet potestatem vel iurisdictionem habet imperator super infidelibus et eorum bonis et ibi premittitur una cum prefato plura argumenta continens efficaciter probantia quod papa solus est princeps mundi habens utrumque gladium, imperator vero est minister in temporalibus habens potestatem a papa iure posito
2° queritur an imperator potest dare licentiam occupandi terras infidelium presertim non recognoscentium suum imperium.
3° queritur an bene Romani pontifices et imperatores Cruciferis concessisse super occupandis terris infidelium aliquod ius eis tribuunt ad acquirendum vel petendum easdem
4° queritur an Cruciferi pugnantes cum infidelibus pacificis habent iustum bellum
5° queritur an sit licitum generaliter infideles armis vel oppressionibus ad fidem suscipiendam compellere
6° An sit tollerabile vel licitum quod christiani confluunt Cruciferis in subsidium ad impugnandum infideles, ex eo quod infideles sunt hoc dicatur causa fidei christiane ampliande sive sit causa milicie exercende
7° An pugnare sine necessitate vel ad pugnandum se preparare cum infidelibus diebus festivis sit licitum
8° An subditi Cruciferorum pugnantes cum infidelibus vel eos invadentes sive contra eos reysas facientes bis in anno ut supra vel impugnantes scienter iniuste christianos de mandato suorum dominorum possint excusari a peccato
9° queritur de rebus terris vel dominiis occupatis in huiusmodi bello an efficiantur occupantium nec sic possint retineri sine peccato, Et si non an dux belli aut ipsorum sive persone principales de necessitate salutis teneatur vel teneantur restituere ablata et dampna data alias et ab aliis ut remittatur sibi peccatum
10. An christianus sine peccato possit ad sui defensionem et sue terre ~~tuoti~~ uti auxilio infidelium

11. Queritur utrum fideli repetenti coram iudice xpiano rem raptam vel subtractam ministrari debeat iusticia.

Ad primam questionem est dicendum quod postquam infideles inter xpianos volunt viuere pacifice, nulla molestia in personis et rebus est eis inferenda. C. de iudeis l. nullus et c. multorum c. ti. hinc est quod contra xpianos prescribunt xvi. q. iii. porro et ibi no. xxiii. q. vii. si de rebus per archi. // Peccat ergo dominus si sine causa eos spoliet, ymo nec papa debet eis bona auferre, quinymo debet eos quamdiu potest eos tollerare xlv. di. qui sincera de iudeis et si iudeos // Et est ratio predictorum ut per eorum conuersionem eos lucri domino facere possemus xxiii. q. iiii. infideles et ar. xi. q. iii. ad mensam de diuor. gaudemus et c. quanto Et iudei maxime tollerandi sunt quia per eorum codices veritatem et fidem nostram probamus, postquam enim in suis codicibus noluit credere credant illi ut dicit beatus augustinus psalmo xl. Beatus Jeronimus assignat aliam rationem quia in lege habetur quod in fine seculi illuminabuntur reliquie israel et reliquie israel salue erunt et hoc fieri non posset si licitum esset eos expellere de toto orbe terrarum. Et ita Jeronimus in omelia innocentium dicit. Et hec vera sunt ubi xpianis non imminet periculum vel scandalum ut no. in c. quod super hijs de vo. et vo. re. / Ex causis enim predictis expelli possunt et priuari bonis. Quia postquam pietate et ex gratia ab ecclesia tollerantur ut dicit tex. in dicto c. et si iudeos si ea abutuntur priuilegium merentur amittere tamquam ingrata ut ibi exemplo ancille et filij eius. Cum enim esset ingrata et molesta domine sue per quam etiam figuratur ecclesia fuit contra eam eiice ancillam et filium eius xxiii. q. iiii. si causa Nam per mortem xpi effecti sunt serui ut dicto c. et si iudeos Et propter hoc dicit archi. quod princeps qui eorum dominus est potest eos vendere xlv. di. qui sincera, et etiam auferre bona. liiii. di. fraternitatem per archi. / multo magis secum eos expellere ar. C. si seruus exportetur l. i. et ii. Et hec vera ut dixi ubi non viuunt quiete vel imminet scandalum, alias non debet papa vel persuadere principibus hoc per no. dicto c. quod super hijs et nihil ad eum de hijs qui foris sunt de diuor. gaudemus et in hoc residet aldra. q. xxi.

Antequam veniam ad solutionem questionis 2e. sciendum quod licet Illustres patres primo et secundo videntur esse contrarij et omnes quamtum valentissimi utriusque iuris doctores in suis scriptis sequuntur partem unam primo. saluis melioribus dicendum et sequendo communem scolam expeditis omnibus que in 2e. tractabitur et suis rationibus sufficienter respondebitur, hanc igitur materiam sufficienter prosequendo primo.

et doctores communiter post eum inn. q super hiis de vo. et voti. red. dt.
conclusionem q apud infideles rerum dominia iurisdictiones et possessiones possunt esse
licite sine peccato; probat primo de possessionibus / quia in rei veritate domini est terra q apud infideles sunt possessiones
et plenitudo eius de deci. c. tua nobis sed ipse deus hec omnia subiecit
rationali creature propter quam omnia fecit gen. p°. et l. in pecudum. ff. de
usur. Et fuerunt ista a principio omnibus communia quousque usibus primorum
parentum inductum est q aliqui aliqua alii alia possideant et appa-
rent sibi / et hoc ideo quia naturale est res communes negligi et communio discor-
diam parit. ff. de le. ii. cum pater. §. dulcissimis / Et ideo iure
gentium distincta sunt dominia et regna divisa. i. di. ius gentium dominia
et ff. de iusti. et iure. l. ex hoc et no. de sum. tri. et fi. ca. c. i. super
verbo disposuit / Ex quo patet q ab initio rationalis creature non erat in bo-
nis alicuius nisi dei et ideo occupanti concedebantur unde deutronomio.
xi. legitur omnis locus quem calcaverit pes vester vester erit etc. / et dicit
vester erit quasi preoccupata ab uno non liceat alteri occupare unde
proverbiorum. xxiii. legitur ne transgrediaris limites proximi tui etc.
/ et lege naturali erat prohibitum / ne quis alteri faciat q sibi non
vult fieri ut in principio decretorum / Ex quibus evidenter constat q
pro omni rationabili creatura ista sunt ordinata adeo qui solem
oriri facit non solum super bonos sed etiam super malos et omnia vo-
latilia pascit mathei. v. in fi. et dat escam omni carni ut in ps°.
preterea habuerunt etiam primi parentes specialia dominia per divisiones sicut
patet in abraham et loth quorum unus accepit ad unam partem alter
ad alteram Gen. xiii. c. / Insuper de dominio dicit inno. q super
homines tamquam super suos nullus habuit dominium ante ius gentium
nam enim omnes homines erant liberi insti. de libertinis. §. i. / Sed dt.
inno. de iurisdictione q iure nature pater familias super familias suas iurisdictio
habebat communiter a principio. i. commodum Sed hodie non habet nisi
in paucis. C. de patria potestate per totum etc. q est simile. Ex quo agitur
q iurisdictio cepit a iurisdictione patris familias licet non expresse hoc inferatur
ex dictis inno. / dicit etiam inno. tertium q ipse deus a principio exercuit
iurisdictionem q late prosequitur de foro compe. licet. i. / hiis premissis
dicit inno. q dominia possessiones et iurisdictiones licite sine peccato possunt esse
apud infideles hec enim non tantum pro fidelibus sed pro qualibet rationali
creatura facta sunt ut supra Ex hoc infertur secundum inno. q non
licet infidelibus auferre dominia sua possessiones vel iurisdictiones quia sine
peccato et deo auctore ea possident ad hoc inducit tex. exodi. xx. sed
non occidas non furtum facias in quo omnis rapina et omnis vio-
lentia prohibetur ut in canone. xiiii. q. v. c. i. et sequentibus
usque ad §. contra in exodo.

Tercio queritur: An licitum sit xpianis terram sanctam defen-
dere &c. et fideles habitantes in ea: dicit Innocentius hoc non esse dubium q.
sit xxiii. q. viii. Omni et c. si. et dicit Innocentius post multa q. licet terram
sanctam possideant sarraceni licite papa indicat eis bellum / quia iuste
mouetur si intendit terram sanctam recuperare que consecrata e.
natiuitate habitatione et morte ihu xpi / et in qua tamen non colitur xps
sed mathometus / ut nicolatur a xpianis Item terra sancta iusto bello
victa fuit ab Imperatore Romano post mortem xpi unde licitum est
pape ratione Imperij Romani quod obtinet de eam ad suam iurisdictionem reuo-
care et quia iniuste spolians est ab eo qui non habuit ius spoliandi
Et secundum Innocentium hec ratio sufficit in omnibus alijs terris in quibus Im-
peratores Romani iurisdictionem habuerunt // Sed oppositum ad hoc uidetur
quod etiam terram sanctam non possit papa recuperare quia Ecclesia non habet Imperium
nisi in occidente xcvi. di. constantinus Solutio Innocentius quod si papa non potest
ut Imperator uel ex alijs causis proxime dictis saltem ipse Imperator
hoc potest / uel Rex Ierusalem ad quem Regnum de illud pertinet sicut cre-
dere debemus ex quo contrarium nobis non apparet quod non / Item ad c.
constantinus dicit quod loquitur quo ad proprietatem secus quo
ad tuitionem / quia unus gladius alteri assistere debet / Spiritualis tamen
precellit unde potest papa punire negligentiam uel delictum Imperatoris
xcvi. di. quis dubitat et c. duo et c. si Imperator // potest etiam papa as-
sistere Regi Ierusalem ad quem hoc spectat.

Quarto queritur An liceat pape ratione Imperij Romani aufer-
re infidelibus iurisdictionem quibus ipsi infideles spoliarunt Imperium / dicit
dominus franciscus Cardinalis florentinus quod etiam contra Imperium prescribi potest / sicut
etiam contra papam ut ipse notat de postulatione prelatorum c. bone. ii. Respondendo pro iu-
re quoque. q. An inferior possit prescribere iura papalia et dicit aut queritur
de plenitudine iuris papalis et hoc nemo inferior prescribere potest
quia hec potestas est concessa soli pape. q. de usurpalij ad honorem et nullus
inferior est capax talis Item prescriptio hec est contra obedientiam et
non valet de prescriptione. cum non liceat / aut uult prescribere aliqua
iura particularia que habet papa in aliquo loco et potest siue sint
temporalia siue spiritualia q. de de prescriptione / ad audientiam et c. cum nobis
// Et quamquam contra ipsum ius Imperij non possit prescribi quo ad hoc quod
aliqui fiant acefali de prescriptione. cum non liceat / tamen multi de
facto etiam xpiani prescripserunt in tantum quod facto non recognoscunt
Imperatorem ut dicatur de Rege francie / qui fi. sunt le. pro xviii. lib.
// Item Romani habuerunt aliquos confederatos quibus non prefuerunt
Et quamquam sit de iure antiquo tamen totiens versata sunt Imperia
varijs modis quod non potest bene sustineri illa ratio // quia ex quo semel

fuerint alique provincie sub imperio Romano liceat hodie bellum indicere
ad eas recuperandas / Item alia ratio et melior est / quod licet Ianuensis vel al
teri Regi liceat terram suam recuperare per ea que supra dicta sunt q. 3a.
quo ad alias terras secus nisi subsit aliqua specialis causa propter quam licitum
sit eis indicere bellum / et que possit esse rationabilis ut dicetur infra q. x.

Quinto queritur qua dictum est supra q. 3a. quia ecclesia licet imperium
in occidente / an ecclesia Romana et omnes alie ecclesie et etiam alii Ianuenses
licite teneant ibi et alibi quod videtur quod non quia imperatores Romani a quibus
ecclesia habet hec omnia armis per violentiam occupaverunt / et sic mala fide
tenent / dicit primo quod omnes generaliter clerici et laici possunt secure tenere et bona
fide quecumque tenent quia nescimus utrum illi qui occupaverunt predicta vi
fuerint iure suo puta quia forte recuperaverunt quod prius amiserunt per vio
lentiam / vel forte per matrimonia vel donationes ad eos pervenerunt le
gittime / licet in eos multos habuerint rebelles quos vicerunt //
De ecclesiis autem constat 2o primo quod bene possunt tenere quia si non constat
quis fuit dominus ante occupationem facienda est presumptio pro statuto tamquam vi
cario Christi et ecclesiis aliis que pro ipsa possident ~~cum omnibus naturalem~~ et
eius auctoritate / Nam papa et ecclesie nomine eorum possident cum omnibus naturaliter
contingentibus subiectis. xii. q. i. videntes quod est singulare pro hoc xvi. q. i.
quam quod / unde et clerici tenent bona tamquam communia non tamquam propria de prebendis.

Sexto queritur de bonis scismaticorum et hereticorum an liceat
ea occupare videtur quod non sicut non licet occupare bona infidelium
ut supra q. i. 2o primo dicit quod immo licet propter constitutionem princi
pum et concedentium viii. di. quo iure xxiii. q. vii. per totum quod dicit
ut de here. cum 2m li. vi. nam specialiter est permissum quod in certis casibus
bona eorum possunt a fidelibus occupari ipsa auctoritate alias hoc non licet
de quo in c. presidentes de here. li. vi. in nota et no. hostiensis in summa de
hereti. § qui nunquam catholici in aliis vero casibus non videtur licitum
bona talium occupare facit de hereti. excommunicamus

Septimo queritur an possit papa aliquo casu punire infideles cum
delinquunt / Pro quorum declaratione dicit primo quod papa qui est vicarius Christi
potestatem habet non tantum super christianos sed etiam super omnes infideles quia Christus
habuit potestatem super omnes per deus iudicium tuum Regi da etc. et a ecclesia
ultimo data est michi omnis potestas in celo et in terra Et non videretur
pater familias ipse redemptor nisi vicario suo quem in terris dimisit ple
nam potestatem super omnes dimisisset pro hoc est quod no. de homicidio pro hu
mano li. vi. // Item petro et successoribus dando claves regni celorum
posuit eum pastorem suarum ovium dicens pasce oves meas Omnes
autem tam fideles quam infideles oves sunt per creationem licet non sint de
ovili ecclesie / Et pro hoc 2m primo apparet quod papa super omnes habet iurisdictionem
et potestatem de iure licet non de facto de elec. significasti de ma. et obe.
solite de iudi. novit / Ex hoc infert primo de ratione aliquorum que
dominus meus Francus Cardinalis florentinus colligit quod quinque conclusiones // prima

eſt q ſi gentilis qui non habet legem niſi nature q legem nature facit pot
licite p papam puniri ar. Gen. xix. ubi Sodomite qui contra legem
nature fecerunt puniti ſunt a deo. Cum igitur iudicia dei ſint
nobis exemplaria non apparet quare pp qui eſt vicarius dei hoc
non poſſet et etia debeat dummodo facultas aſſit || 2m 9o papa pot
punire infideles colentes ydola nale cum eſt unum ſolum deum creatorem
colere et non creaturas || 3m 9o papa iudeos iudicare pot ſi contra le-
gem faciunt in moralibus et idem ſi contra legem ſuam hereſes inve-
niunt et hac ratione motus pp Gregorius et Inno. mandauerunt com-
buri libros tales in quibus multe continebantur hereſes et mandauit
puniri illos qui tales hereſes ſequuntur vel docent et de illis libris dicitur
in ſpeculo hyſtoriali lo. xxix. c. Cxxviii. et ſequentibus || 4m 9o de
xpianis non eſt dubium q pp pot eos iudicare ſi contra legem euange-
lij faciunt ibidem ſi alias grauiter peccent de iudicio novit || 5m 9o
q licet imperatus papa quoque dimittit penas iuſtas et debitas omnibus
predictis infidelibus vel quia facultatem non habet vel pp pericula vel
ſcandala que inde venire timentur poteſtas tamen hoc faciendi eſt ap. eu

Octauo queritur an papa pot exercere iuriſdictionem in ipſos infideles
qui non tenent terram in qua xpiani principes habuerunt iuriſdictionem poſtquam
dicit Inno. Et pp pot iuſte facere preceptum et conſtitutionem quod iuſte
non moleſtet xpianos qui ſub ſunt eorum iuriſdictioni ymmo quod plus
eſt pot eos in totum eximere a iuriſdictione et dominio ipſorum ar. de iudeis c. i.
et c. cum ſit et c. ex ſpeciali et c. fi. lxiiii. di. mancipia et c. ſi. ymmo
etiam ſi male tractant xpianos dicit Inno. pot eos pp per ſententiam pri-
uare dominio et iuriſdictione quam ſuper xpianos habent, et ita pot eximere quod
videtur fieri ex priuilegio et pot priuare que priuatio fit de iure ||
dicit tamen Inno. q magna cauſa debet eſſe poſtquam pp ad hoc veni-
at debet enim pp ſuſtinere infideles quantum pot dummodo non ſit periculum
xpianis nec graue ſcandalum generetur q ſum. no. poſt Inno. dominus
meus Fran. Card. flor. etc.

Nono queritur an pp pot mandare infidelibus q admittant pre-
dicatores euangelij in terris ſuis dicit Inno. q ſic licet enim non
debeant infideles cogi ad fidem quia omnes in hoc libero arbitrio relinquen-
di ſunt et ſola dei gratia in hac vocatione valet xlv. di. de iudeis
xxiii. q. v. ad fidem || ipſo q poſſunt cogi admittere predicatores indu-
cit Inno. q omnis creatura rationabilis facta eſt ad deum laudandum
ut in 2o libro ſententiarum di. prima ſi ergo prohibent predicatores
hoc predicare peccant et ideo puniendi.

Decimo queritur quid ſi ſunt p pp non pot eos de facto punire dicit Inno.
q in omnibus predictis in quibus pp licite aliquid eis mandat ſi non obediant
ſunt compellendi brachio ſeculari et indicendum eſt bellum per papam et
non per alios niſi ubi quis de iure ſuo contendit || Et ſi obiciatur nihil
ad nos de hijs qui foris ſunt ii. q. i. multi Sol. Inno. q illud intelligitur

q non debemus eos exterminando vel compellendo ad fidem inducere ali-
q sola dei gratia vocatur xlv. di. de iudeis sicut tamen xpianos turbat
vel alias delinquit facit q non dedimus gaudemus || Et dicit b. tho.
2a 2e q. xii. ar. 2o Quod ad ecclesiam non pertinet punire infidelem in
illis qui numquam fidem susceperunt secundum illud apli i. ad cor. Quid
michi de hijs qui foris sunt iudicare Sed si aliquis per infidelitatem
peccat potest sententialiter ius dominandi amittere sicut et quandoque propter alias cul-
pas secundum eundem b. tho.

Undecimo queritur Quid si populus alicuius magni principis infidelis
converteretur ad fidem et ipse princeps remaneret in sua infidelitate Dicas
primo q debet tollerari propter periculum in sua iurisdictione et dominio nisi timeretur peri-
culum fidei vel ipsorum fidelium, quia tunc potest cogi ad recipiendum potius
vel commutationem de iudeis c. si.

Circa tractatum secundum

Restat iam videre de potestate Imperatoris et ideo queritur primo
q potestatem habet Imperator super infidelibus generaliter videtur q plenam nam
omnes nationes sub eo sunt xi. q. i. §. h si quis et nolumus ipse enim est
princeps mundi et dominus ff. ad l. rodiam de iactu Et iudei sub eo sunt
C. de iudeis iudei et omnes provincie et lxiii. di. adrianus Et omnia
sunt in potestate imperatoris viii. di. quo iure et xxiii. q. viii. convenior
C. de quadriennii prescriptione vn azonone prout not glo. extra ergo in c. ve-
nerabilem de elec. nam Imperium pendet a deo in aut. de consulibus §. fi.
coll. iiii. ubi dicitur q deus misit Imperatorem tamquam legem animatam
in terris et q non nisi illorum que per ipsum reguntur est dominus C. de sti. tri-
nitatis fideles et i. p. c. ij. lxiii. di. adrianus ij. vide de elec. c. venerabilem
glo. et i germanos || Circa istam materiam advertendum an Impera-
tor subsit pape in temporalibus aut non iure videntur esse contraria
in hoc vide xcvi. di. cum ad verum ibi cum ad verum ventum est
nec Imperator iura pontificatus arripiat nec pontifex nomen Imperatoris
usurpet | In contrarium videtur xxii. di. c. i. ubi dicit canon q iura ce-
lestis et terreni Imperij petro sunt commissa etc. Et ideo pro istius materie
declaratione est sciendum q prout not dominus meus franciscus Card. florentinus
in c. venerabilem de elec. multa ingenia se in hoc vexaverunt ut invenirent
initium monarchie terrestris et composuerunt plurimi libros de monar-
chia et nulla disputatio potest esse inutilior secundum eundem Card. | Quia
veritas est q primum compertum fuit regnum q dicitur babilonicum Item
regnum macedonicum q floruit sub alexandro et Cartaginense q flo-

ruit cum hanibal dux Cartaginenſium pluribus annis vaſtauit ytaliam ut patet in titulivio de 2o bello punico vnde no^t io . xcvj . di . Si imperator Cz laicus de iure etiam ante aliquam conſtitucionem nunquam habuit poteſtatem in laicos ſed ſola vſurpacione / habetur etiam monarchia noua que nititur oſtendere quod ſemper vtriuſque gladij poteſtas fuit apud ſummum ponti ficem et in veteri teſtamento . et in nouo fuit et alia monarchia quam com pilauit dantes poeta florentinus et quod fuit gibelinus nititur oſtendere quod imperium in nullo dependet a papa et propter illum tractatum fuit prope combuſtionem tamquam hereticus Item aliud librum edidit de menardino paduanus doctor maximus ſcripturarum diuinarum qui adheſit bauario contra quem proceſſit Ecclesia Item nititur etiam marſilius oſtendere quod poteſtas coactiua . i . per quam vi et armis poſſit quis cogi non poteſt eſſe apud papam ſed eſt apud imperatorem et quo ad ſpiritualia / et in hoc rationes poſſunt multiplicari || In hoc autem hec veritas quod utrumque uniuerſaliter ſcilicet temporalium et ſpiritualium eſt in papa hoc probatur multis rationibus | primo nam regimen terreſtre debet eſſe vniforme regimini celeſti quia mundus inferior regulatur ad inſtar ſuperioris primo meteororum quia ab illo dependet tota natura de ſumma ciuitate et c . ſi . primo meteororum 2o celi . ſi in regimine celeſti eſt deuenire in genere corporum ad ſpheram celeſtem nobiliſſimam ad cuius motum mouentur omnes ſphere inferiores Sic in genere ſpiritualium eſt deuenire ad principium nobiliſſimum a quo cuncta dependent ut c . i . ſtatim allegato ſed nobiliſſimum corporum eſt inſtru mentum nobiliſſimum ſpiritualium cum ab illo procedant et ſpiritualia et corporalia ergo ſicut ~~aliu cum ab illo~~ in regimine celeſti eſt deuenire ad principem temporalium et ille eſt Imperator Sic ad principem ſpiritualium et ille eſt papa ergo imperator eſt inſtrumentum pape ſicut celum dei ut ſupra Item quod vnicus debet eſſe principatus in vniuerſo quia in ſubſtantibus ordinem eſſentialem in vniuerſo differentibus ſpecie impoſſibile eſt eſſe duo eque perfecta ergo hij non erunt equales ſed imperator non eſt maior ergo papa . Item vnus eſt dux totius monarchie ex mente philoſophi Entia no lunt male diſponi multitudo principancium mala vnus ergo princeps hec deductio eſt philoſophi . xij . metaphiſice vbi demonſtrat vnum eſſe deum Nam ideo multitudo mala quia ſi eſſent duo repugnan tes inſurgeret deſtructio ſi diſpares ergo ſuperior ſi pares vnus ſuper fluus debet ergo eſſe vnus princeps Ex quo propoſito arguitur quod ſit papa iudex omnium eccleſiaſticarum eſt bene capax iuriſdictionis ſecularium ſed non econtrario ratio redditur in c . de crimine et c . qualiter de iudicijs et non poteſt dari aliquis ~~alte~~ iudex ſecularis qui ſit vnus princeps habens vtrumque gladium ergo eſt iudex ſpiritualis ſcilicet papa Item nemo negat papam habere poteſtatem ſpiritualium pleniſſimam ſequitur ergo neceſſario quod etiam habet temporalem quia quelibet perfectio ſuperior continet ſub ſe inferiorem et non econtrario vnde anima intellectiua in homine continet perfectionem ſenſitiue et vegetatiue nec propter hoc eſt in homine niſi vna anima Ex quo

inferetur quod tamen potestas spiritualium sit perfectior potestate imperialium temporalium
quia temporalia velut accessoria sunt ordinata in spiritualia sicut in finem
supra .i. q. iii. si quis obiecerit quod non sunt dicte quod perfectum nec creata
a deo directe et principaliter sed consequenter et accessorie ad usum hominum
insistentium spiritualibus. ff. de usu. l. inpendium potestas ergo spiritualium
tamquam perfectior continet sub se potestatem temporalium de ma. et obe. c. solite
ergo potestas papalis est spiritualium et temporalium tenet hec consequentia
quia implicat finem et ordinata in finem. ff. de pecu. l. ad legatum
et l. adeum Confirmatur papalis est anime imperialis corporalium
quia anima dominatur corpori sicut dominus suo ut dicitur .ii. politicorum dominus
ergo dominus est dominus servi et consequentia per regulam vinco vincentem
te vinco et te de accessionibus precedentibus. aucte li. vi. Confirmo ex eodem quia
est dominus anime et operationi eius imperator corporis corpus autem est
instrumentum operationum anime quod ideo et quoniam agens principale
est perfectius instrumentali operante sicut scribatis scribi .ii. q. vii. s.
sed balaad // Item principatus pape est infusus a deo .xxiii. di. in novo
principatus imperialis ab homine .xciii. di. legimus effectus autem im-
mediatus dei excedit effectum humanum ar. de nobilitate de supra nobilitate
effectus de eccle. in suam tamen marthe Item xpus habuit omnimodam potestatem
et hec quia vicarius habet idem consistorium tamen or. no. de consue. c. ii.
li. vi. // Item arguendo a luminaribus sol illuminat diem et nocte diem
per se noctem per lunam unde 2m varietatem aspectus
lune ad solem variatur lumen lune ita papa ut sol de per se illuminat
diem .i. animam noctes .i. tenebrosa temporalia et materialia per lunam scilicet
imperatorem Ex quibus infero pot demonstrari quasi naturaliter quod
ipse potestas una est sola et imperialis quoniam illius pedissequa et ad hoc
bene inducuntur leges et canones pro et contra quia illis non bene
credimus quod papa facit decreta et imperator leges et nullus ydoneus
testis in causa Jo. de lignano Item demonstratur quod unus solus
sit princeps et principatus est optimus ubi unus principaliter
principatur hoc demonstratur 2o politicorum et est ad instar yconomica
ut scribitur .i. yconomicorum est ergo natura hic unum solum principem
in orbe hic non potest esse principatus imperialis ad quem nichil de spiritualibus
quod est principalis // Item ut fertur ab initio mundi exercuit deus per
ipsum in puniendo adam et evam Gen. iii. et v. deinde fuit tra-
dita a deo post diluvium noe tamen deus gubernationem commisit Gen. v. et vi.
per quam etiam principatus significatur // et ipse etiam exercuit officium sacerdotis
Gen. octava // Successerunt deinde reges et alii de quibus in veteri
testamento // Sed tempore gratie evacuata est lex veteris testamenti. Et xpus habuit
omnem plenitudinem iurisdictionis et fuit naturalis Rex ut de quo dicitur
in psalmo deus iudicium tuum Regi etc. et hec transmisit in petrum et
successores eius quod prosequere 2m Inno. de foro compe. c. licet .i.

// Sunt et alie rationes de quibus in extravaganti per unam sanctam ubi con-
cluditur in fine quod de necessitate salutis est credere omnem humanam creaturam
subesse Ro. pontifici et inducitur illud Jo. xviii. Converte gladium
in vaginam. Et auctoritas Bern. ad eugenium in libro de consideratione
per quas concluditur quod papa consideratus ut est vicarius Christi habet
utramque iurisdictionem // Sed exercitium habet imperator in temporalibus quia
non fuit conveniens quod ecclesia uteretur gladio temporali qui est ad mortem
improborum et separandum animam a corpore cum prelati maxime ten-
dant ad unionem anime ad corpus debite regulate // Possent fieri et
alie rationes sed qui negat principia debent convinci non potest quin tamen non
habeo nisi negare quod Christus non assumpsit omnem iurisdictionem ymo
dixit Regnum suum non esse de hoc mundo // Quod quid sit de hac materia que
semper dependebit secundum prefatos Card. / hoc tamen advertendum quod pre-
supposito opinione 1a quod iurisdictio temporalis sit subordinata ecclesie non tamen propterea
potest de imperatore ad papam appellari quia non est talis subordinatio
que faciat papam censeri superiorem quo ad actuale exercitium sed tamen in
habitu et in casibus in iure expressis ut vacante imperio de foro
compe. licet 1. Et secundum hunc modum iurisdictio imperialis procedit
dit adeo quod sunt de voluntate dei ut exerceatur per imperatorem et
hoc modo procedunt iura que dicunt non se impedit de temporali
iurisdictione nisi certis casibus ut hic de elec. venerabilem cum similibus
// Sed quicquid sunt in observantia ante tempus gre. secundum quod tempus
postquam Romani vendicaverunt imperium procedunt illa contraria per que
aliquid inferri potest / pro independentia imperii a papa // tamen hodie decla-
ratum est in pluribus c. maxime de ma. et obe. solite de iudi. novit
qui fi. sunt le. per venerabilem de elec. fundamenta de re iudi. apostolice
li. vi. Et utraque partibus est inspexa et hoc habet antiquissima consue-
tudo cuius contrarii non est memoria secundum quod papa ut superior imperatoris
transtulit imperium de grecis in Germanos prout not. in glo.
in c. translulit in c. venerabilem de elec. que translatio facta fuit
ut habetur in speculo hystoriali li. 29. c. 66. / 2 66. per Stephanum papam
qui postea fuit martirizatus // Oportet igitur fateri quod imperium de-
pendet a potestate pape nam ad ipsum spectat examinatio approbatio reiectio
electi ad imperium nam et electio imperii pertinet ad principes scilicet
Colonien. treveren. maguntin. etc. qui enumerantur de re iudi.
apostolice in glo. pe. li. vi. et hoc de iure posito per concessionem pape dicto
c. venerabilem / licet hosti. exponit de iure 1. naturali ratione quod nil
est dicere secundum predictum Card. Illud autem ius datum principibus
confirmatum est per consuetudinem // Preterea ubi aliquid est
difficile super quo sunt opiniones standum est dicto ecclesie ad hoc tex. de
consue. c. fi. de iura. ca. c. 1. qui fi. sunt le. per venerabilem ubi casus
clarus et inde tex. ut lite non contes. quoniam et no. de foro compe.
licet et dicens contra mala morte de pre dicto c. per venerabilem ex-
cepto dei / in quo c. dicit Jo. an. post hosti. in ambiguitate opinionem

magis credendum est lex canonice quam dubiis factorum uel ingrorum quia ipse non alii
data est talis interpretatio interpretatio dubiorum unde et imperator ad ipsum re
currit C. de sū. tri. l. fi. idem hosti. et arc. abbas contra legistas qui
in suis opi. non stant tamen expresse tenato per dictae. // Respondendo
igitur contrariis cum dicitur imperatori omnia sunt subiecta dicitur hoc uerum
quo ad tuitionem et iurisdictionem uniuersalem non quo ad singulare dominium ut no.
de consti. que in ecclesiarum xxiii q. viii. conuenior Et est dominus mundi aptitudine
sed non actu arc. ff. de nata resti. l. pe. ebra. dicitur quod est dominus cura et sollicitudine
arc. ff. de nego. gestis l. si pupilli. / Inducatur et illud quod dictum est petro
conuerte gladium tuum in uaginam luce xx. ad quod respondetur quod per illud non fuit
tradicata potestas gladii sed exercitii, immo uoluit dicere glo. quod imperator et reges
exercicium huius gladii habent abecclesia nam ecclesia etiam aliquando habuit uniuersaliter tamen
cum liud et illud per sacerdotes exeant ut xi. q. iii. relatum. Sed hoc exercicium
maxime in criminalibus aliis commisit quia non decebat illud ipse exercere et saepe
quedam possumus per alios que per nos non possumus et quedam aliis possumus
committere que non possumus retinere de insti. c. ult. lxxxviii. di. Episcopus gu
bernationem ne clia ul mo. c. ult. li. vi. Et ex predictis potest inferri quod 2m opi.
que habet quod papa habet superiorem dicendum esse donatione constantini factam ecclesie
illarum fuisse quia nichil donauit sed potius quod ecclesie erat relaxauit. / Glo. in aute.
quo oportet episcopos in princ. coll. v. uidetur uoluisse quod tenuit quo ad proprietatem
sed non quo ad uniuersalem de qua quere uide quod no. qui fi. sint le. per uenerabilem
dicitur ergo quod potestates quo ad exercitium sunt distincte sed quo ad proprietatem beato
petro utraque est concessa sed exercitium gladii temporalis papa committit imperatori
de matia ind. x. di. quoniam idem de frumle. c. ii. in prima glo.

His premissis quam queritur primo scilicet quam potestatem siue uniuersalem habet
imperator super infidelibus et corporibus presertim sub imperio non recognoscentibus
sentibus de ista ecclesiam romanam sciendum quod regnum ineris surgit tribus mo
dis primo per uoluntatem dei reuelatam aliquibus hominibus // 2° per consensum
eorum qui reguntur // 3° per uiolentiam, primo et 2° regnum est iustum 3°
non et 2m primum modum iustificatur potestas pape incipiendo a potestate tradita
patribus inde tamen post ea resumpta a Christo et translata in petrum et succes
sores eius / Insuper eadem potestas iustificatur 2° modo ex quo tota
ecclesia catholica et omnium fidelium congregatio in hoc consentit quod est iam
approbatum antiquissima consuetudine cuius contrarii memoria non existit
de 3° non est opus prosequi cum sit de facto potius quam de iure // Cum igitur
non constat imperium super infideles predictos gratia rationis esse iustificatum primo aut
2° non potest dici imperatorem aliquam potestatem habere super dictos infideles
sed tamen 3° per uiolentiam et tirannidem ut supra dictum est ¶ Ex quo in
fertur solutio q. 2e. quod imperator non habet dare licentiam occupandi terras
infidelium non recognoscentium sub imperium hoc ipse potestatis de facto quod non
apud imperatorem sed est apud papam Solum enim est apud imperatorem potestas
exercitium siue ministerium ut supra sufficienter deductum est Solus enim papa So° q. 2e.

medial habet bellum eis et non aliud secundum Inno. ut supra tractatu primo. q. x. // et expeditis inferetur solutio q. 3e. Et hic imperator Cruciferis concessit super occupandis terris infidelium nullum ius eis tribuit ad petendum eas cum nichil dat qui non habet 1. q. vij. daibtum Et que contra ius sunt debent pro infectis haberi per regulam que contra ius de re. iur. li. vj.

Bo. q. 3e.

Ex quibus colligitur evidenter altius q. so. Et Cruciferi iniuste pugnantes cum infidelibus pacificis ut sunt iniqui habuerunt iustum bellum patet quia illos in pace degere volentes impugnantibus omne ius resistit ius civile. C. de paganis et eorum sacrificiis l. Xanis cum suis concordantiis que lex eos quiete viventes iubet non molestari Ius canonicum extra de iudeis c. ij. et c. sicut et xxiij. q. viij. dispar cum suis concordantiis Ius naturale resistit. s. quod tibi vis alteri fac etc. ut in principio decretorum Ius divinum resistit. s. non occidas non furtum facias Exodi. 20. in quo verbo non furtum facias omnis rapina in verbo non occidas omnis violentia prohibetur ut patet xiiij. q. v. dixit dominus et se. usque ad s. contra in exodo dicit enim beatus augustinus in libro questionum exodi iij. c. et habetur consequenter in c. penale xiiij. q. v. furti enim nomine bene intelligitur omnis illicita usurpatio rei aliene non enim rapinam permisit qui furtum prohibuit sed utique furti nomine in l. veteris testamenti etiam rapinam intelligi voluit apte enim totum significavit quicquid illicite rerum proximis aufertur. Rapina enim est species furti secundum glo. dicto c. penale. Nam omnis raptor est fur ut insti. de vi bo. rap. in principio. Preterea talis impugnatio infidelium maxime sine iusta causa non toleratur. Secundum dilectionem proximi quia ingressus vitii contrarius altius opatur egressus proximi aut ut secundum veritatem sunt tam fideles quam infideles in distinctione de pen. di. ij. non illi tamen proximi intra et glo. in c. proximos et quia licet tam pontificum Romanorum quam imperatorum eos maxime contra ius naturale et divinum non privilegiat igitur etc.

Bo. q. 9e.

Ex predictis etiam facilius potest videri ad aliam q. scilicet quod non est licitum infideles armis vel oppressionibus compellere ad fidem christianam quia hic modus est cum iniuria proximi et non sunt facienda mala ut eveniant bona xxij. q. ij. pc non sunt xiiij. q. v. facte et c. neque vero in canone quoniam aut xlv. di. legitur nova vero atque inaudita est ista predicatio que verberibus exigit fidem Et in c. sicut extra de iudeis dicitur quippe christi fidem habere non creditur qui ad christianorum baptisma non spontaneus sed invitus cogitur pervenire ubi probatur secundum glo. quod nullus ad fidem cogendus est xxiij. q. v. ad fidem quia fides voluntatis esse non debet xlv. di. de iudeis et c. quoniam aut et c. qui sincera quia servitia coacta deo non placent dicto c. de iudeis Et ideo statutum est in generali tolletano Concilio dicto c. de iudeis quod blandimentis non asperitatibus debent illi studere qui alios deducere

Bo. q. 4e.

comittere Ratio ibi redditur nec quorum mente reddita ratione plano po
terunt reuocare pellant procul aduersitas Et subditur Na quicunque
aliter agunt suas illis magis que dei probantur causas attendunt quod at
de iudicis dicatur eadem penitus subest ratio de quolibet infideli et ideo
idem sub ar. c. na contrapiam et c. translato de consti. de resp. inter ceteras
insi. de transla. inter corporalia / ubi dicit magis operatur potestas quam ca
ritas hii que sua sunt querunt non que ihesu xpi et ideo facile a leges
diuine regula discedunt et dicitur donari magis quam consulere placet honor in
flat superbiam et quod prouisum fuit ad concordiam tendit ad noxam
tex. est xlv. di. in c. licet non nunquam

Ex hys concluditur error nulla ratione tollerabilis sed quod
xriani confluunt illic ad impugnandum infideles exceptis infideles
sine hoc dicatur causa fidei xpiane ampliande cum pretextu pietatis
non est impietas faciendo. xxx. q. i. nosti xiiii. q. v. forte. i. q.
i. non est putanda siue etiam dicatur causa militie exercende etc.
Cum omnes uoluntarie auxilium prestantes Cruciferis impug
nandi mansuetos infideles a mortali peccato excusari non possunt
siue sint eorum subditi siue non. non enim operam fert qui ad peccandum
adiuuat xiiii. q. vi. si res et per consequens qui ubi impenitentes periunt
fouentes huiusmodi bellum illicitum filii irre[?] sunt peccatorum huiusmodi cum dampnatis
merito sunt censendi et bellum autem yspanorum contra sarracenos
est iustum secundum aldradum in questionibus q. lxxii. ideo quod est ad recuperationem
xpianorum terrarum et in quibus xpiani prius habitabant / Debet enim
miles catholicus bellanti non subditus esse certissimus de iusticia
belli quod bellando prosequitur alioquin si est dubius uel mortuus quoniam se
exponit periculo dicitur enim dum hoc si non potest alicui subueniri quin offendetur
alter quomodo dubius est neutrum iuuari quam alterum grauari xiiii. q. v. denique
quod solum subditus excusatur in dubio probabili iusti belli iuuando
suum dominum hoc autem operatur uinculum obediencie ad quam obediendam obligatur
secus si ciuis esset de in iusto bello uel probabiliter crederet ad hoc est tex. in
canone quod culpatur. xxiii. q. i. Hec autem ratio cessat in non subditis quos
non stringit lex obediencie sed spontanea uoluntas hoc heretorum in subdito
secundum hosti. et Raimundum si inquisiuit quantum potuit et peritiores
consuluit et semper dubius remansit alioquin affectata ignorancie
erit non expers sic puniretur ut in c. cum inhibitio de clandestina
despon. § si quis uero neque excusatur metu amissionis rerum
temporalium quod licet metus culpat attenuat non eam tamen prorsus
excludit de hys que ui metusue causa fiunt c. pueris / de hoc plene per
osti. in summa de pe. et re. § quibus et qualiter v3. et de Rapina Rapiunt
enim in hoc auctoritas suis uel iudicas // Unde ad euidenciam clariorem

precedentium et sequentium sciendum quod quinque requiruntur ad hoc ut bellum sit iustum secundum ostiensem per Ray. loco preallegato scilicet persona / res / causa / animus / et auctoritas // persona scilicet habilis ad pugnandum scilicet secularis cui licet sanguinem effundere nam clerico non licet nisi in necessitate inevitabili // Res ut scilicet sit pro rebus repetendis vel defensione patrie // Causa scilicet ut si propter necessitatem pugnetur ut pugnando pax acquiratur xxiii q. i. noli // Animus ut non fiat propter odium vel ultionem vel propter cupiditatem sed ad correctionem et vel propter caritatem iusticiam et obedientiam / nam militare non est delictum sed propter predam militare peccatum est // Auctoritas ut scilicet fiat auctoritate ecclesie ubi pugnatur pro fide vel auctoritate principis xxiii q. i. quid culpatur // possit addi sextum scilicet habilitas temporis / quia quedam sunt tempora quibus bella et iusta sunt prohibita de treu. et pace c. i. Et maxime diebus solempnibus festivis sub est prohibicionis in quibus cessandum est ab omni opere servili maxime a peccato et omni et spiritualibus operibus Sola enim necessitas que legem non habet excusatur aliquis a peccato pugnando hiis diebus scilicet vel sua defendendo / non autem in impugnando alios extra de re. iur. quod non est licitum xxiii q. ultima si nulla / Sic machabei sine culpa in sabbato pugnant i machab. ult. / qui tunc sublata necessitate dicti sabbati distulerunt / nolentes insequi inimicos fidei qui ad opprimendum iudeos venerant i macha. viii c. Et per hoc apparet solucio alterius q.

Ex quibus concluditur alius error cruciferorum de prussia qui fratres sancte marie nuncupantur. Cum quociens gwerrandi causa hostilitas regalis contra infideles faciunt bis in anno hiis regulariter temporibus sancte marie sollempnitatibus scilicet assumpcionis et purificacionis aut pugnando invadunt aut ad gwerrandum de propriis habitacionibus exeunt etc. Et quia hoc errore religionum xanc penitus contrario dantur licencia conparitandi legem dei et transgrediendi preceptum de observatione Sabbati Ideo pro tempus audiencia meliori est advertendum Cum in precepto de observando Sabbato duo continentur / unum scilicet finis scilicet quod homo vacet rebus divinis / quod significatur in hoc mandato ut dicit sabbati sanctificetis Exodi xx. Illa enim in lege sanctificari dicuntur que divino cultui applicantur // Secundum est cessacio operum cum subditur non facias ibi opus quod exponitur leuitici xxiii. Opus inde servile non facietis Et opus dicitur a servitute que triplex est / una est dei et hec dei servitus licite que non est prohibita / alia qua homo servit peccato Jo. viii. qui facit peccatum servus est peccati / tercia qua homo servit homini / Est hoc aut unus homo servus alterius non secundum animam sed secundum corpus Ideo secundum hanc opera servilia dicuntur opera corporalia in quibus unus homo alteri servit

Et intantum dicuntur servilia inquantum per se pertinet ad servientes Inquantum
autem sunt circa servus et liberos non dicuntur servilia secundum b. tho. de aquino
Exemplum quia tam liber quam servus tenetur in necessariis providere non tantum sibi sed et
proximo precipue in pertinentibus ad salutem corporis sine differentia temporis et
fonte scilicet casu secundum id proverbi. xx. Erue eos qui ducuntur ad mortem
Secundario vero in rerum dampnis vitandis secundum id deuteronomii. xxii. non vi
debis asinum bovem et ovem fratris tui errantem et preteribis sed reduces
fratri tuo Et ideo corporale pertinens ad salutem corporis proprii vel et proximi
sive ad vitandum dampnum imminens exterioris rei non est contra obser
vantiam Sabbati Unde Jo. vii. michi indignamini quia totum hominem
salvum feci in sabbato Et mathei. xii. quis est ex vobis homo qui habet
unam ovem et ceciderit sabbato in foveam nonne levabit eam etc. Et extra
de feriis licet xxiii. q. viii. per nulla de cons. di. i. statuit Opus autem secundo
et tertio servile, ideo est prohibitum quia contrariatur observantie sabbati, inquan
tum impedit applicationem hominis ad divina Et quia magis impeditur
homo a divinis per opus peccati ideo magis agit contra hoc preceptum
qui peccat in die festo // Vel aliter potest dici secundum Ricardum. quod opus
servile vel liberale iudicari debet penes finem proximum non autem re
spicit ipsum opus principaliter, sed ratione finis proximi que constituit intentio
agentis, dicitur servile vel liberale per respectum ad agentem / Nam
dicit philosophus. v. ethi. c. iiii. Si quis luxurie gratia lucretur avarus si
autem ut delectetur luxuriosus esse videbitur // Unde licet opus spirituale
per se concernat bonum anime que libera est et ideo liberale dicatur, et opus
corporale per se respicit bonum corporis secundum se tamquam finem proprium, et per
hoc ideo dicatur quia corpus serviliter subditur anime / tamen opus
liberale potest esse servile inquantum per intentionem agentis principaliter
ordinatur in bonum corporis quod est proprium servilis operis Ut si advocatus
studeat propter lucrum temporale, quod tantus proponat vel rusticus quod tantus arat
Hoc opus licet secundum se et materialiter sit liberale, tamen formaliter est servile
scilicet per respectum ad operantem / Sic econverso opus corporale et servile secundum
se potest esse liberale formaliter ut si quis scribit ut alios eru
diat etc. // Opus igitur quod tam materialiter et simpliciter secundum se est servile
quam et formaliter et finaliter scilicet per respectum ad agentem est in sabbato pro
hibitum Illa vero que solum materialiter aut solum formaliter
sunt servilia non sic stricte sunt prohibita nec ita stricte homo astrin
gitur ab hiis predictis diebus quia facilius est abstinere ab illis quam ab istis
Et ideo non peccat quis mortaliter per tales actus nisi per hoc ex
cludatur illa vacatio qua necessario debet cultui divino
Et quia non est dubium quod invadere pugnare vel ad pugnandum coaptare
aut armis et apparatibus bellicis circa necessitatis casum scilicet preparare est
secundum se et materialiter opus servile et etiam formaliter inquantum

per intencionem operantium hoc fit ad commodum temporale, sicut revera ad aliud fine non potest esse cuidentale ordinatum et de tanto hoc est magis vitu-
pabile de quanto dampnabilior finis per respectum ad pugnantes in
hiis constituitur ut scilicet si propter hoc faciunt ut sibi ipsos infideles subi-
ciat, ecce libido dominandi; Aut ut ipsorum bona et dominia optineat et
occupet ecce cupiditas que est omnium malorum radix tale enim bellum
dicitur iniustum ex causa ut iam dictum est; Hic enim labor qui extinguerit
quietem mundo est prohibitus Jeremie xx c. ut inique agerent laboraverunt etc.

So. q. 8. **Ex quibus iam premissis** sequitur altius . q. po. Quod subditi
Cruciferorum vel sui cum eisdem cruciferis facientes bellum in anno
ut dictum est contra infideles quos sciunt in pace vivere, vel credunt fore man-
suctos probabiliter non sunt excusabiles a peccato mortali et eadem ratione cuiuscum-
que auctoritate quis sub iudice impugnat christianos vel iuste impugnatibus
resistit contumaciter; Nam hoc casu tollitur lex obediencie quia magis
obediendum est deo quam homini xi q. iii . Qui resistit et c. Julianus
nec excusat eos ignorancia iuris presertim naturalis vel divini nec
eciam metus amissionis rerum temporalium ut dictum est vna eciam dicitur
ostensum in summa de treuga et pace § . quod sit iustum bellum etc. Ergo quod ante et si-
militer cuiuscumque auctoritate iudicis legittimi non existentis a. auctoritate iuris hoc concedentis
aliquis impugnat alium iuste pugnat in repugnancia ac iniuste
et temerarie se defendit quia tanto magis apparet de contumacia et
presumptuosa rebellione ar. de pe. di. vi. § . i. ad si. ex de mai. et obe.
si quis . ff. de rei vendi. qui restituere proprietati ac fatetur si emendu-
erit sic etc.

So. q. 9. **Ad aliam .** q. facilis est responsio Cum queritur an res occupate
in bello huiusmodi efficiantur occupancium, nam presupposita iniusticia
belli que maxime tunc est cum aliquis de principibus conductoribus predictis deficit
vel vis resistit sicut ut dictum est in precedenti . q. non est dubium quod non possunt
esse occupancium nec possunt retinere sine peccato nec eciam talia pre-
scribi possunt que vi sunt occupata. Nam talis res furtiva vel vi pos-
sessa dicitur viciosa quam non potest usucapere vel prescribere fur vel raptor
nec alius quamvis ab eis emit vel aliter accepit bona fide de
usucapionibus § . furtivam et § . quod autem; hoc tamen salvo quod si bellum
sit iustum ex causa ex parte predicta et ex auctoritate; si tamen res subsit quod pro re-
bus repetendis factum est non tenetur qui movit bellum restituere
quod ille cepit vel dampnificavit adversarium suum ultra quam ille
habuit de suo iniuste aut dampnificaverat eum; Et hoc dico contra
iudicium fori penalis ubi habet locum compensacio et non liquidi ad
liquidum quod non habet locum foro consciencie contra vel.
Ex quo infertur quod omnia taliter occupata sub racione restitucionis et
de necessitate salutis possessoribus debent restitui, quia pena peccatum non dimittitur nisi

ablatum restituatur ut in i.ª pt.am de re. in vi. li. vi. // de auctore uo
siue duce belli etiam non est dubium q tene.t pro ed de raptis et depdacoibus
ppris s etiam aliorum omnium quos secum dux.t ad bellum et similiter de ho
micidiis et scelerib. ppetratis in tali bello et non solum a suis s et
contra suos ut l. qm ad le. iuliam de vi pu.ca et p.e.a. in sua.
de pe. et re. §. quib. et qualiter et quid de rapina

vi Expeditis etiam facilius pot respondri ad aliam. q. s3 ce no e tat
Ad. q. qua queritur an xanus siue pro se pot ad sui defensionem
et sue terre uti auxilio infidelium dico hanc q. in for. ce expeditam
p. Jo. an. in addic. spe.li de iudeis et sarracenis ultra medium q
sic dicit puto infideles pacificos non hntes gsbernam active ul
passive nobiscum neccitate imminente licite posse vocari als non
s3 si gwerra viget ul verum bellum est in iustum ul iustum s
non viget nccitas et facit de ac. cum olim. c. ii. que dispit. etiam
tpa c.m ea Nam machabei qui fuerunt viri sancti et pugiles
fidei inierunt pactum cum romanis ut mutuo se iuuarent. i.
macha. viii. c. et tn romani tunc erant pagani, Et abraham
confedat. se cum escol et eos secum dux.t ad bellum et tn no erat de
lege sua Gene. xiiii. c. Et facit. i. macha. v. c. Non obstat id
ii. paralip. xix. c. Impio pbes auxilium et hiis qui oderunt dnm
amicicia iungeris et ideirco iram dni merebaris Et q hetur de ypaij.
xxiii. q. iii. §. i. et Item sicut legi.s qr ista mte.m de bello i iusto
ad hoc precipue cum alit se tueri non pot induca.s ff. ad l. aqli.
scientiam. §. qui cum aliter, bene facit tle. de homi. c. vno. ii. ff
Et q de paulo legi.tur actuum. xxiii. et hetur xxiii. q. iii. §. Item
ab aliquo ad fi. Item sic astricti pot uti dolo. xxii. q. ii. utile
xxiii. q. ii. dns Et tanes tollamus ppter pacem ecclie xxiii. q. iiii.
quidam Et deus pmalos vindictam fecit xxiii. q. v. §. si. amon.o
tius acto est exemplar verum, Item eg.o in iusto bello infideles
iuuatur p fideles. xxiii. q. i. q. culpatur xi. q. iii. iulianus Item
propter nccitatem tortamus excercatis de sen. exco. si vero Item ad de
fensione sanctum utimur arte mathematica utroqz testa.to dapna
ta. C. de mathematicis. l. corp. contrar. oldra. i. q. q. lxxi.

Ad aliam. q. s3 utrum infideli repetenti cum suo iudice xano rem
raptam ul subtractam in iustral dz sustiq. R.z q no e hoc dubium c.m
veram opi. Inno. qr iusta rerum dnia ita sunt apud eos sicut apud
nos ut no. in. c. q super hiis de vo. et vo. re. et ut tactum est in. q. i. prox
est c.m opi. tamen nullus fuit dni.m ul posso. talis rei ap.d infideles

Ideo sciendum q opi. vid.z qrelle q opi. Inno. vera sit i infidelibus q dni.m
ecclie recognoscunt Na c.m eos tales sunt bn ab ecclia tollandi qr

nec ad fidem paſſe ſunt cogendi ut dcm̄ eſt / et intelibus tollatur ab eccl̄ia
poteſt haberi locum .1. pe. ij. c°. Servi obedite in omni timore dominis
veſtris non tantum bonis et modeſtis ſed etiam diſcolis z .1. ad thi. vj. i pri°.
Servi omni honore dominos ſuos arbitrentur // Alios autem infideles qui
nec poteſtatem eccl̄ie Ro. nec dominium recognoſcunt nec obediunt omni
Reg° principatu et dominio ſunt indigni ſicut qui terram ſanctam vel par-
tes quas xpiani aquiſierunt occupata tenent qui debent auctoritate
eccl̄ie impugnari ¶ Nam zm oſti. in adventu xpi omnis iuriſdictio
principatus et dominia ſubtracta fuerunt ab infidelibus et tranſlata ad
fideles z hoc ex iuſta cauſa quia x^a Eccl̄ici x. Regnum a gente in gentem
transfertur propter iniuſticias iniurias contumelias z diverſos dolos
ad hoc c. tranſlato de conſti. Unde ipſe xpus dei filius predixit
Iudeis Math. xxi. Auferetur a vobis Regnum et dabitur genti facienti
fructus ſuos / hunc autem principatum commiſit petro z ſuis ſucceſſo-
ribus ut pz in eo q le. z no. in c. phuac decho. li. vj. z. c. q fi. ſint
le. p venerabilem ſ. rationibus Et hac ratione dicit prec. zm eundem oſti.
infideles debent ſubici fidelibus no e converſo pz in eo q le. z no. in c. 1. z c.
multorum et c. z ſi iudeos de iudeis / hanc opi. vi. z ſeq. oldra. i. q. q
format, an contra ſarracenos yſpanie bellum ſit licitum, cui ratione quia
illa tota provincia fuit xpianorum et ibi eccl̄ie monaſteria z alia pia
loca ubi colebatur xpus z ſuberat Ro. eccl̄ie ſarracenum occuparent
ſpoliantes nos propter peccata nra premiſſe dominia // Unde cum agitur
ad recuperatum terre a qua ſumus violenter expulſi bellum e licitum
et debent indicari defenſio non invaſio z licet oldra. inducat hanc
opi. oſti. tamen hoc non e contra immo. dicendum dixit quod hec ratio ſufficit
in omnibus terris in quibus umquam Ro. imperatores rexerunt ut b. xiij. q.
Ex quibus concludit oldra. cum oſti. quod hodie non e iuriſdictio nec dominium nec
honor nec poteſtas apud infideles cum iſtorum ſint funditus incapaces
z ita no. in xiij. q. lxviij. Ex eius opi. inde ſequitur abſurditates ſcz quod
xpiani poſſint ſine peccato furari ſubtrahere rapere occupare z invadere bona
z terras infidelium qui eorum vel eius dominium non recognoſcunt z ſi
velint nobiſcum pacifice converſari, Secundo z quod 1° ſi ita hic nobis locum
peccatum non dimittitur niſi reſtituatur quod zm predicta illud non e peccatum / Videtur tamen
oſti. z immo. inniti i. oibz quibus dicit hec eſſe licitum quod requiratur auctoritas
pape z eccl̄ie ſed tamen nullum dubium quod eius determinatori eſt inherendum nec
peccat qui auctoritate eccl̄ie occupat / Sed z circumſcripta auctoritate pape oportz fa-
teri zm opi. oſti. quod dominium iuriſdictio z poſſeſſio huiuſmodi infidelium z bona
ſunt ut bona vacantia de relicte habita que occupantibus conceduntur
ſicut ea que in nullius bonis ſunt ut aves piſces z lapilli in littore
maris z ſimilia iuſti de rerum divi. ſ. Sic ubi Secundo z quod illa prohibitio non
furtum facias non occidas z ceter Item illa que tibi non vis fieri alteri non
facias z multe alie lege divina non ligarent xpianos ſurripientes res
infidelium

Hec opi. plena vid. tur pitulis dat em licencia iniuriandi pximo et
occasionem prat proximaz homicidijs infinit prec et ideo tenet non
tenetur. Vnd. dns petrus de ancrano in repe.^ne c. pam non dimittitur
de re. iur. li. vi. q repcavit pis tempore generalis concilij reprobando
hanc opi. q. iij. ar.^lo 2°. d^t. aymon primo q bona hostium tc fuit
nra et capti tunc fuit servi cu est eis bello indictu ut l. hostes
de captiuis et extunc cum occupant^r in bello incapuit ec nra q^o
prius erat dni^m apud eos. qz q de uno tpe permittitur de alio prohibetur
l. statu liberos ff. de le. ij. fa^t. c. nonne de psump. / ymo in tali bello
capti xpiani efficiuntur servi ipsorum ut pz in toto titulo de captiuis
ymo ut ipse met prius in eadem repe.^ne premisat non pnt sine pcco
fuge ul furari suis dnis et ipse hosti. hoc sentit insu.^a de pe. et re.
c. quibus et qualiter sub §. quibus accusatoribus q^d q pxamus Si
em erant penitus incapaces dnior et bonorum ut ipse dicit q^o
nra ab eis capti non fient ipsorum servi cum contrarium ipse firmat
¶ 2° pbat infideles non sunt ad fidem cogendi sed suis exortationibus
inducendi xlv. di. de iudeis xxiii. q. v. ad fidem, sed p. intelleximus
de iudeis non st' dni rex suarum et sine pcco pnt ab eis
surripi certe efficientur in sua psidia nequiores et metu iusto
amissionis bonorum retrahentur a fide nra ar. c. abbas q metu
ca, ubi e iustissimus metus amissio omni bonorum ¶ Item p
cetra tollat pssonas eorum in sua infidelitate et incidijs et plibus
alijs ut in c. gaudemus de diuor. quare non ita in iurs.^ne dnijs
et bonis que possidet non occurrit ratio ymo contraria qz semp bona
ut accessoria sequuntur conditionem psone. c. i. de iure patro. li. vi.
¶ Item que tollerancia etiam pssit esse et que exortatio salubris ad
fidem p auferret eis bona dnia et honores etc ista non esset exortatio
sed dura coactio cu sine istis bonis tpalibus non pot diu vita hominis
durare ar. c. sequitis obiceret. i. q. iij. et cu huiusmodi coactio e prohibita
ut B. q. 10 non dz p aliam viam admitti de pan tue et c.
cum grauamina de re. iur. li. vj.

Pretia ad confirmandum premissa licet fu. in maddiciombus spc.
ti. de iudeis et sarra. trac.^do hanc q. dm xpianus licet invadere
terras paganorum ul infidelium an sine iusta causa possint eis
suarum terrarum possessionum dnia auferri remittit ad glo. suam mag.^is
in c. q super hijs de vo. et vo. re. ubi dta primo limitare vid.^r 2^m
opi. osti. tet tn in c. si a subdelegato de offi. de le. li. vi. i. nouella sup
glo. q dicis q iuris.^o e apud infideles et extra eciam et subiuget
in addi. spc. pfato ti. recitando aliorum dta in hac matia sic dicens
vidi quedam solempnia scripta cum racionibus concludencia q pncipes
pacificos i fideles de suis terris absque licentia ca non debent expellere

Prima fundatur ex precepto q̄ t' non vis fieri &c de quo satis ipu'
dictum Item qr iure nature nobis precipitur inducit c. caritas
ut mihi videtur in ante si q̄d iste uo illi tu usq; ad q̄d illi uo plus
Et ex eo iure nature ex caritate illis in necessitate subvenire tene-
mur xlij di. quiescamus lxxxvj di. non satis ¶ 2º inducat
tex. canonis xxiij q. i. noli infi. 2 q. v. prodest q̄d primo usq; i
nichil inhumaniter Et q̄ ex caritate agendum est non ex furore
xij. q. ij. fraternitas ¶ 3º induca glo. ph. in c. si de arbus xxiij q. viij.
Item iure gentium possident ergo iuste xxiij. q. iiij. q̄ dicam Item
c. qm xxiij. q. iiij. 2. q. v. ymo solum ubi improbatur crudelitas
¶ 4º sunt oves ȝ. io. x. alias oves habeo que no sunt de hoc
ovili sed ecclesie 2 sine distinctione dictum fuit petro io. ult. pasce oves
meas successor g. petri hic illas pascere 2 defendere hoc no impugnare
vel ledi permittere de natis ex libero ventre c. uno ¶ 5º adducam
textus qui bene faciunt adducuntur xlv. di. qui sincera 2 c. de iudeis
2 xxiij q. iiij. c. si 2 q̄ no. xxviij. q. i. iudeorum in prima glo.
ymo sine ipsorum consortio illos de lucrari no possumus xxiij.
q. iiij. infideles xi. q. iij. ad mensam ¶ 6º verbum apli dicentis
ad Ephes. ultimo quo dñi de servis obedientibus debent se here Et ad
colloc. ult. in prin. inducit q̄ pro scelaribus infideles puniuntur
de rap. in archiepiscopatu g. sine causa non sunt puniendi liij. di. satis
perversum nec de habitacionibus vel possessionibus expellendi cum causa iustitie
ac tolerancia eorum c. ti. 2 si iudeos facit xi. q. iij. nolite & audi
g. ¶ 7 ultimo tex. c. in l. xpianis C. de paganis 2 eorum sacrificiis
qui eos quiete viventes iubet non molestari de iudeis prin. ex.
c. ti. c. ij. et c. sicut / Item accuncio canones xxiij. q. viij. dis-
p. ut ibi no. 2 xxiij. q. iij. porro ubi 2 no. / Item reddite que sunt dño
tum autem dedit filiis hominum g. negandum eis no e q̄ ius humane
potestatis concedit xxiij q. ij. notandum facit v. di. at cuius vero
inducit dominium xxiij. q. v. §. ultimo h io. an. in loco parallelo
Ad racionem autem hostiensis R. q̄ hoc no e asserendum ymo negandum
tamquam erroneum s. q̄ omnis honor dominium a iurisdictio omnium infideli
sunt sublata in adventu xpi // Nam dicit beatus tho. 2ª 2e q. x.
ar. x. q̄ licet infideles non debet de novo constitui dñi vel prelati
fidelium propter periculum fidei et scandalum tamen per hoc no tollitur dominium
ipsorum ante p existens sup fideles qr dominium a prelatio introducta
sunt ex iure humano distinctio autem fidelium et infidelium e ex iure
divino Ius autem divinum q̄ e ex gratia non tollit ius humanum quod
e ex naturali ratione. Si igitur in adventu xpi dominium infide-
lium sup fideles no e sublatum ut clarum e multominus fidelium sup
infideles et minus adhuc sup aliis possessionibus / dicit enim idem beatus tho.

2a 2e q. xii ar. 2o quod infidelitas non repugnat dominio eo
quod dominium introductum est de iure gentium quod est ius humanum pro-
cedens procedens ex naturali ratione. Et tale ius et dominium naturale quod
declarat b. Tho. 2a 2e lvii q. ar. 3o dicens quod ius sive iustum
naturale est quod ex sui natura est adequatum vel commensuratum alteri et hoc
potest esse dupliciter. Uno modo secundum absolutam sui consideracionem
sicut masculus ex sui ratione habet commensuracionem ad feminam ut ex ea
generet, et parens ad filium ut eum nutriat. Alio modo aliquid est alteri
naturaliter commensuratum non secundum absolutam sui racionem sed secundum aliquid quod
ex ipso sequitur, puta proprietas possessionum. Si enim consideretur iste ager abso-
lute non habet unde magis sit istius quam illius, sed si consideretur ad oppor-
tunitatem colendi et ad pacificum usum agri, secundum hoc habet
quandam commensuracionem ad hoc quod sit unius et non alterius ut patet per
philosophum 2o politicorum. Absolute autem apprehendere aliquid non solum
convenit homini sed etiam aliis animalibus. Et ideo ius quod dicitur
naturale commune est nobis et aliis animalibus a iure autem sic dicto recedit
ius gencium ut dicit iuris consultus. Considerando autem aliquid ad
id quod ex ipso sequitur est proprium racionis et ideo hoc quidem est naturale
homini secundum rationem naturalem que hoc dictat. Unde iuris con-
sultus: Quod naturalis racio inter omnes homines constituit id
apud omnes gentes custoditur vocaturque ius gencium. ¶ In-
veniuntur autem secundum eundem b. Tho. sancti viri infidelibus
dominis fideliter servivisse in testamento veteri sicut Ioseph Pharaoni,
Daniel Nabuchodonosor et Mardocheus Assuero. In novo
testamento sicut beatus Sebastianus, unde ad Philippenses iiii: Salutant
vos omnes sancti maxime autem qui de Cesaris domo sunt, scilicet Ne-
ronis qui erat infidelis. Et utile erat fideles esse de familia
imperatorum ad defendendum fideles sicut et b. Sebastianus christianorum
animos quos in tormentis videbat deficere confortabat. ¶ Fate-
tur b. Tho. 2a 2e q. x ar. x quod potest iuste per sentenciam vel ordinacionem
ecclesie tale dominium infidelium super fideles tolli quia infideles merito
sue infidelitatis merentur potestatem amittere super fideles qui transferuntur
in filios dei. Et ideo in hiis qui temporali subiectione subiciuntur
ecclesie et membris eius statuit eciam ut servus iudeorum factus christianus
statim a servitute liberatur nullo precio dato si fuit vernaculus
i. in servitute natus. Similiter si infidelis existens fuit emptus
ad serviciam. Si autem emptus fuit ad mercanciam tenetur eum infra
tres menses exponere ad vendendum. De hoc plene in glo. distinctione
liiii di. § hec tunc observanda et c. fraternitatem extra de iudeis c. si ¶ nota
hoc in iuria fuit eciam quia cum ipsi iudei sint servi ecclesie potest disponere
de rebus eorum sicut et principes seculares multas leges ediderunt
erga suos subditos in favorem libertatis

In illis vero dicit b. tho. infidelibus qui temporaliter ecclesie vel eius membris non subiacent preceptum eius ecclesia non statuit. licet posset instituere de iure / et hoc facit scandalum vitandum sicut et dominus math. xvij.
c. quod poterat se a tributo excusare quia liberi sunt filij dei sed
tamen mandauit tributum solui ad scandalum vitandum // Ita
et paulus cum dixisset quod serui dominos suos honorent subiungit ne
nomen dei et doctrina blasphemetur ¶ Concludit ex premissis
quod infideles in aduentu christi non perdiderunt dominium suum sed postea
per constitutionem ecclesie et principum dumtaxat in illis qui sunt christiani
liiij. di. mancipia extra de iudeis c. 2o. Et quod dicitur est de seruis iudeorum idem per omnia dicimus sarracenorum cum laur. et jo. et
multis alijs secundum fran. / hu. tamen discordat in mancipiis paganorum
qui ut dicit et si fiant christiani fiunt etiam tenentur dominis paganis
secundum illud apostoli prima ad thimo. vj. Quicumque serui sunt sub iugo
infidelium dominos suos omni honore dignos arbitrentur. Et in epistola
ad ephe. vj. Serui obedite dominis vestris carnalibus cum timore
etiam infidelibus dicit glo. et sic paganus potest esse dominus christiani sed non
fieri quod prestatur fran. in summa. §.
Ad idem glo. fi. infi. in §. hoc est obseruandum. liiij. di. Et ratio diuersitatis quia iudei per abusionem scripturarum et contemptu aliorum magis fidem nostram impugnant. et ideo non debemus eos nec
per aliquod conuiuia nec cum eis comedere nec habitare xxviij. q. i. nullus
cum sarracenis tamen possumus manducare. xi. q. i. ad mensam
// Alij scilicet lau. et jo. et multi alij sequaces dicunt indistincte et
melius secundum fran. Quia sicut christianus cum iudeo non debet facere supradicta
ita nec cum sarracenis. quia et sarraceni hodie iudaizant se circumcidendo et cibos distinguendo secundum vul. glozatorem fran. unde
eadem causa prohibitionis et idem periculum utrobique / permissio autem apostoli
supradicta secundum fran. ad primitiuam ecclesiam est referenda cum adhuc
non iudaizabant vel loquitur quando accedebant ad eos causa predicationis / nec tu credas quod solo ista habet locum de hijs que cum iudeis
permissiue habitant sed quo ad alios infideles solo non procedit
Capitulum Tandem per ad auctoritates per christi inductas quia scilicet math. xxj.
auferetur a vobis regnum et dabitur et loquitur de iudeis qui receperant legem veteris testamenti. non autem infidelibus auferri potuit
illud quod ipsi numquam receperant / quia legem veteris testamenti numquam receperant
sicut nec receperunt legem noui testamenti. hoc autem dictum loquitur secundum glo. de
regno dei quod est multiplex. primo regnum dei i. gratia dei qua deus
regnat in nobis / secundo vero gregorius. regnum dei i. notitia scripturarum secundum illud luce xvij. Regnum dei intra vos est // 3o. Regnum
dei i. regimen ecclesie et dabitur illis qui facient fructum eius
i. apostolis et eorum successoribus // Item nec probatur per c. translato de
constitutione quod omnis possessio iurisdictio et dominium ab infidelibus ad fideles esset

tranſlata volt enim in illis v̄bis d'plus probare quod ex q° ſacer-
docium leuiticum quod incepat in aaron a iudeis eſt tranſlatum a
xpo imperatores tanquam caput et alios tanquam membra xp̄iane fuit ut
et legis tranſlatio fieret de obſeruanda circumciſione et cuſtodiendo
ſabbato etc In dicto verbo dicturus etiam vero huius tranſlationis aſ-
ſumat prout legitur dicto c. quia ſimul ab eodem et ſub eadem ſponſione
utraque data fuit / ideo quod de uno dicitur .i. quia ſtatutum de altero intel-
ligatur .ſ. ſtatutum / et hec operatur quod ~~de uno dicitur~~ ratio connexionis
prout tangit glo. et intellige ſub eadem ſponſione .i. ad eundem ef-
fectum collata tam reſpectu ſpondentis .ſ. dei qui promiſit ſe daturum
terram fluentem lac et mel de utro. vj. c. / quam etiam reſpectu ebreorum ſpon-
dencium de obſeruando utrumque .ſ. tam legem quam ſacerdotium Exodi. xxiiij.
Sunt etiam ex alio connexa quia ad ſacerdotes pertinet legem interpretari
de utro. xvij. qui filij ſunt le. p̄ beneficiis de . . omnibus tranſlato ergo
ſacerdocio per quem tranſlata eſt lex .i. poteſtas legis interpretande / et hec
connexitas eſt acceſſorij et ſui principalis quia lex dependet a ſacerdote
Cum autem alij infideles dictam legem non receperunt nec ſacerdotium fuit
apud ipſos non videtur aliud probare dicta ~~etiam~~ allegatio / niſi quod poteſtas
condende vel interpretande legis a iudeis eſt tranſlata imperatores etc Non
autem omnia que nos et poſſumus infidelium que non habent lege diuina te-
nentur ſed iure gentium ut ſupra dictum eſt. Quod quidem ius gentium non
connexitur cum ſacerdocio igitur etc

Tandem allegatur dictum capitulum x. Regnum agente transfertur etc Reſponſio quod hec dicta
iuſticia que eſt ſumma inde quod propter iniuſticiam de quibus deponi ne
ſit iudex aliorum propter iniuria tollitur potencia ne valeat facere proximo
iniuriam et ſic de alijs Et ideo hec dicit ſalomon in auctoritate predicta Regnum
a regno transfertur propter iniuſticias iniurias contumelias et diuer-
ſos dolos ſuper quo dicto Nicolaus de lira dicit Ex diuinis transfertur
propter ſuperbiam exemplificat de monarchia aſſiriorum que tranſlata
eſt ad babilonios et a babilonijs in perſas et medos danielis v. c. et
ab illis in grecos machabeorum p°. / et a grecis in Romanos. luce 2° c.
Nam ante medium ſalomon premiſit nihil agas in operibus iniurie
.i. nulli facias iniuriam propter tuam potenciam et quam hec precedit ex
ſuperbia ſubdit ibidem odibilis coram deo et hominibus ſuperbia
Sic etiam dicendum eſt de papa qui gerit vices dei iuſte punire poteſt ex-
ceſſum cuiuſcunque quoſcunque infideles et quotieſcunque excedunt limites
legis nature ſi adeſt facultas ut ſupra dixi tractatu ſecundo circa ſolucionem
q. viij.

[illegible] contra [?] gladii probare quod hec militia non ad[?] sed est potius ad impediendum fidem christianam

Et ne in colore huius materie aliud pretendatur quam sit in re, Ideo reducendo dicta [?] ad certum ipsa prima [?] ~~con~~ litterarum predictarum / est sciendum quod cum dicte littere contineant materiam fidei tamquam finem et causam sed de considerare theologica cum reducente ad virtutem caritatis etc. contineant etiam materiam belli occupationis dominiorum invasionis et subiugationis infidelium etc. tamquam media ad eam finem et causam sunt de considerare moralis scientie presertim et maxime iuridice facultatis que omnia reducit ad regulam Iustitie. Ideo primo hic dicendum est accipiendo hanc materiam sibi hic subiectam scilicet secundam materiam iustitie que iusta est virtus moralis inferior caritate. Erit ergo Iuristarum negotiari circa huiusmodi media utrum sint iusta vel iniusta quia si iniusta non est verum nec est possibile quod per talia media fides promoveatur sed potius impeditur et theologis contrario [?] est unde concludunt non fidem sed heresim quod quod per iniusta bella fides licite amplietur / aut dilatari possit per occupationes terrarum et dominiorum illicitas / videtur heresis

Et quod talia bella etc. sunt in causis huiusmodi litterarum predictarum si [illegible] primum in genere cause efficientis instrumentalis utrum ipse littere non possunt reduci ad causas sive ad regulam iustitie necesse est quod bella huiusmodi. ~~[illegible]~~ sed cetera et alia que fiunt per easdem litteras / Adhuc autem ut dicte littere ad terminos iustitie reducantur oportet quod iustas causas contineant illorum actuum et concessorum scilicet donationis facte et invadi infideles suis dominiis etc. quod cum ipsi actus sint de se indifferentes possunt bene et male fieri si dici debent boni aut iusti oportet quod de iusta causa vel de causis debitis ipsorum appareat de quibus quod hic non apparet non possunt iste littere iuste reputari volunt enim iura in talibus quod causa facti est magis attendenda quam ipsum factum et ideo de iure non sufficit narrare factum nisi causa narretur quod probatur in c. dilectus de r de rescrip. cum multis similibus in prima glo. alle. / Et non solum non possunt iuste reputari sed etiam debent realiter iniuste iudicari et per iniustis haberi [?] sicut in [?] contra [?] actus iuste etc. non apparent de iure intelligunt non esse et per [?] in litteris non contente quod idem est in hac materia non apparere et non esse quod sumitur probatur de elec. ut etiam [?] per li. vi de consti. c. i [?] cum si. Et ideo ut ista clarius elucescant attende particularius que sequuntur.

hic non est defectus

Quantum ad primum propositum principale considerande sunt causae ante omnia huiusmodi donationum super illud arestriste ... dandis attendis ... causa petendi ...

[illegible]

Et primo ratione donationis clarum est de iure quod ambo scilicet papa et imperator easdem terras ... fratribus donare non potuerunt ... quia licet possessio ex pluribus causis quis habeat dominium tamen non nisi ex una causa acquirit ... enim est meum ex una causa non potest esse meum ex alia nisi desinat esse meum ut in c. inter dilectos de fide instru. et ... ut quis duas de elect. li. vi. Nec imperialis donatio ...

Donatio autem imperatoris supradicta ... causa fidei ampliandae ut supra in themate de iure nulla non potuit nec subsistit. Ideo quia nullus debet re sua privari nisi causa cognita. Causae autem fidei cognitio tamquam principaliter non spectat ad imperatorium officium ergo nec accessorium scilicet talis donatio indulgere enim facultatem pugnandi pro fide pertinet ad ecclesiam ... in summa de pe. et re. § quibus et qualiter ... de rapina. Ergo talis facultas pugnandi per imperatorem concessa est nulla ipso iure et per consequens etiam donatio quia ea quae fiunt a iudice si ad eius non spectant officium viribus non subsistunt ut in c. ea de re. iure li. vi. hoc idem secundum glo. ibidem etiam si bonum est quod faciat iudex ... bene quidem ubi licet statuere res ecclesiae alienare non posse sunt bonum tamen statutum imperatoris super hoc non valuit quia ad eius non pertinebat officium. Generale enim est quod non sufficit bonum facere nisi etiam id bene fiat.

Et communis etiam papa supremus dei vicarius est in terris non tamen donare licite potuit terras infidelium absolute et generaliter ... fratribus vel aliis neque ... ius naturale et divinum hoc idem tam ratione infidelium qui dumtaxat naturali iure sunt censendi quam ratione ipse cuius potestas naturali iuri et divino est subiecta. Ratione primi papa non potest eos punire nisi peccent contra ius naturale exemplo dominum punivit Sodomam et Gomorram quod prosequitur Innocentius et doctores communiter in c. quod super his de vo. et vo. redemp. et ponunt ibi certos casus in quibus papa ... licite punire scilicet Si cristianorum terras occupant

pax. 23 q. 1. b. Augustinus de civitate dei dicente Constat pacem belli acceptam esse finem. Idem ad bonifacium Bellum geritur ut pax acquiratur. Esto ergo in bello pacificus ut eos quos expugnas ad pacis utilitatem vincendo perducas. Ipsa autem ampliacio seu processio fidei contrariatur. Sequitur finis. Et ideo non pertinet ad officium eorum militum christi. Sed cum ampliacio fidei sit actus fidei principalis que est virtus theologica ad theologos pertinet. Et licet fiat permedia aliarum virtutum in illorum ampliacionem et actum moralium, non tamen per miliciam nisi paccatores ut dicit doctor sanctus in 2. etc.
Hinc est quod b. thomas dicit in 2a 2e. q. 10 ar. viii Christi fideles christi frequenter contra infideles bella movent, non quidem ut eos ad credendum cogant, quia etiam si eos vicissent et captivos haberent in eorum libertate relinquerent an credere vellent sed ut eos compellant ne christi fidem impediant. Unde etiam est quod iustum bellum dicitur cum ysidorus quod ex edicto geritur. prebus repetendis aut propulsandorum hominum causa 23 q. 2. c. ij de quo inmentio facta patrorum hic agitur. Et ideo sequitur evidenter istos fratres extra hunc modum militantes quia sua sunt non que ihesu christi querere quod etiam probatur in canone qui sincera xlv. di. ubi dicitur qui non blandimentis sed asperitatibus conantur alios ad fidem convertere suas illic magis quam dei probantur causas attendere etc. hoc etiam ipsi videntur fateri in suis articulis supradictis ubi sic inquit. Christi adque sit iste eorum ordo per dictas literas institutus ut quosque hostes crucis christi possit invadere expugnare et terras de manibus eorum eripere et ipsos posius convertere ad augmentum fidei. Ecce quanta crudelitas quod adhuc eorum confessionis. Et plus dicunt quod nullas terras isto modo acquisierunt sub fidelibus cum maiori effusione sanguinis christiani. Ecce religio, ecce qualis devocio obtinendi dominia aliena. Nam hoc in hoc causa est tam efficax testimonium in facto notorie veritatis quod inficiacioni non est locus. Vide crudelis perversitas et perversa crudelitas. Bernhardus in libro ad hugonem magistrum milicie templi c. 2o sic scribens in ipsis templariis a quibus derivatur isti fratres tamquam a suis primitivis quod probat eorum privilegia. Videlicet quod talibus excitans nec est causa nec eventus tutum est ubi scilicet in causa est aut ira inrationalis iracundie motus aut vane gloriam appetitus possessionis cupiditas etc. Audi quid plus dicit ibidem. Quis igitur finis fructus vel est eorum huius non dico milicie sed malicie si occisor letaliter peccat et occisus eternaliter perit. Et post pauca subdit Non quidem pagani necandi essent si quomodo aliter possent nimia infestacione seu oppressione fidelium cohiberi etc.

Margin notes:

quia per quid istorum fratrum milicia contrariatur paci
et non admilites

Et plus dicunt quod nullas terras isto modo acquisierunt sub infidelibus cum maiori effusione sanguinis christiani etc. Ecce quanta crudelitas quod adhuc eorum confessionis

Et quia pagani sua dominia iure nãli gentium possident atque iure ...
ideo nõ possunt eorum dominia licite occupari · hanc materiam late pset.
Inno. et doc. qui post eum dixit c. qd sr hijs · de uo · et uo · redep · et b. tho.
2a. 2e. q. xp. ar. pe. Et hoc tenetur qui tam p theologos qz etiam cano-
nistas et iuristas. Unde donari nõ pnt res que sunt in ptate hostium
nõ in dño donatoris pbat tepo ad litem in c. Abbate sane de sen et re-
iudicata. qd allegabat ubi glo. vj. ponit² id qz liber ho et fundus
hostium et que nã fieri nõ concedit venire in stipulacionem nõ pnt. ff.
de vbo. obli. lib. ho et hoc verum in rebus que ipo sunt hostium. Si aut sit
fuerint iure nãe aut ab hostibus occupate. pnt donari prime legari.
et in stipulacione deduci ppt spem qua hemus iuris post liminium
vel. id quod ~~...~~ apud ff. de le. 1. ubi infert. doc. et ventat de px. de aur.
dicto c. Abbe. qz concessio Regni sicilie facta per papam Regi karolo et suis
successoribus valuit licet nil teneret de eo. qz solum illud Regnum fuit
xpianorum et constitit concessio ppt spem post liminium ⸸

Reductio aut infidelium possessiones ad fidem catholicam vel p arma
bellica per subtractione bonorum temporalium videt² repugnare veritati sacre
scripture ut s. dictum est et etiam legi canonice, et ideo talis reductio nõ est
causa sufficiens neque iusta donandi alicui terras uel dominia eorumde
aut etiam rapiendi qz pretextu pietatis nõ est impietas facienda. xxiij.
q. 1. noste. Noua namque atque inaudita est ista pdicacio que verberibus
exigit fidem. legit² in canone qz aut xlv. di. Et in c. sicut iudei de
iudeis dicit² Quippe xpi fidem hre non credit² qui ad xpianorum baptisma
nõ sponte sed vi cogitur peruenire ubi pbat² in glo. ij. qz nullus
ad fidem cogendus est qz fides ex necessitate esse nõ debet p iura.
ibi allegata. Prohibuit enim concilium generale Tolletanum ad crede-
dum alicui vim inferre dicens. Non enim tales inuiti sunt saluandi sed
volentes ut integra sit forma iusticie. Sicut enim ho proprij voluntate arbitrij
serpenti obediens perijt sic vocante gratia diuina ppa mente quisque
quisque credendo saluat². xlv. di. in c. de iudeis et in c. qui sincera
e. di. dicit qz qui eos blandimentis sed asperitatibus conant² alios ad
fidem conuertere suas illic magis quam dei pbant² causas attendere. Se-
unde b. tho. 2a. 2e. q. x. ar. viij. dicit qz ppt hoc fideles xpi frequenter
contra infideles bellum mouet. nõ quidem ut eos ad credendum cogant
qz etiam si eos vicissent et captiuos haberent in eorum libertate relinquerent

Rsp 3a. conclusio que est in lib.
sue iij q dona² i qua
cunque qz infideles iuste
possident sua dominia
nõ pnt donari pape
nec licite occupari

venire

iiij a conclusio irrespon
ce formalis

arbitrij

va

an credere vellent . sed ut eos compellant ne prepediant fidem impediant . vat

Nota quod ex iustis causis omnes donationes nullius valuerunt . propter quod eciam tangit plures alias rationes speciales

Ex quibus supradictis sequitur quod omnes donationes supradicte et predicte tam Romani pontificis quam imperatoris nullo iure valuerunt nec valere potuerunt nec valent quod verum est diversis respectibus ut dictum est tum quia dominio privari non possunt ratione infidelitatis quia de iure naturali spoliantur tum ratione modi quia fit iuris ordine non servato . et sic eciam contra ius naturale de quo latius infra ~~tractatu 2o circa conclusionem~~ [illegible] tum quia imperialis donatio deficit in radice potestatis . et de hoc infra plenius tractatu ijo . circa conclusionem etiam . tum quia hospitale Jherosolimitanum est nullius gratie eius capax tum respectu fratrum Cruciferorum qui sunt huiusmodi donationum incapaces de quo etiam inferius melius apparebit . tum respectu insufficientis cause ac iniuste tum quia predicte donationes facte sunt de re non sua et talis donatio non valet in preiudicium veri domini C. de dona. l. ij quia donare illud quis non potest nisi sit dominus illius rei et nota in summa de dona. § quis possit donare per l. ff. de re. iur. cui ius est donandi quia contra iuris regulam Nemo potest plus iuris transferre in alium quam quod sibi competere dinoscitur . sed notum est quod nec papa neque imperator est dominus illarum terrarum quas possident infideles presertim quo ad singulare et proprium dominium Nec obstat iura que dicunt quod omnia sunt imperatoris

Item quod ipse est princeps mundi et dominus quia hec et similia intelliguntur quod omnia sunt imperatoris quo ad iurisdictionem et tuicionem sic et omnia que sunt in regno sunt regis quo ad iurisdictionem et defensionem . non quo ad proprietatem et singulare dominium secundum archidiaconum xxiij . q . viij c. quoniam Item quod imperator dicitur dominus mundi intelligitur aptitudine sed non actu et secundum alios cura et solicitudine Cum igitur ipse terre non fuerint donatorum dominium ipse nulla potuit esse donatio . quod enim quis non habet transferre non potest in alium C. de dona . si filius . 1 . q . vij . daybertus Et si obicitur princeps potest tollere rem unius et dare alteri ut sonant glose et dicta doctorum Respondetur quod potest ex causa que publicam concernit utilitatem . et data recompensa ne ledatur iusticia, alias non . Et sic intelligunt communiter doctores iuris bartholus . presertim Bar . in 1 . col . ff . et capitulo in l . ne lacius et l . omnes C . si contra ius vel utilitatem publicam idem tenet glo . et doc . in l . rescripta et in l . quociens C . de precibus imperatori offerendis et Arch . xi . q . iij per principalem etc. Alias allegationes omitto causa brevitatis

Sunt et alie plures praeclare cause falsitatis bulle prefate que pretermitto . de quibus eciam tetigi circa capitum . +   sic at.

quod hic creditur quod predictas litteras non probatur istos fratres habere aliquam bellandi cum infidelibus potestatem et propterea eos subiugandi aut spoliandi nec potest de iure dici a iudicari fuisse alicuius Ro. pont. aut imperatoris / cum sint legi divine repugnantes / quod nulla est potestas

+ Cum autem littere supradicte instans causam earum de quibus agitur in eis non continet / videlicet donacionum predictarum ut supra patuit / belli quod non est pro rebus repetendis vel propulsandis hominum iniuria ut etiam supra patuit. Et quod etiam contra sententiam continet que pravari videntur licet tacite infideles suis dominiis quod etiam esse non debet / nisi cum cognitione quod fide in predictum et sit de aliis causis in quibus licite puniuntur de quibus supra dictum est. Ideo ... videntur ... et etiam adiuva lege que ... ordinem exigit et includit. Igitur sequitur quod nullo modo sunt reducibiles ad regulam iusticie et propterea sunt erronee et omnia inde secuta videlicet bella dominiorum pacata etc. Hic enim videntur pravari infideles sine sua culpa et sine causa legitima quod probat iste liber quod tamen repugnat iuri naturali divino positivo et humano quod culpa aut causa de iure non puniuntur nisi probetur. Nec intelligitur causa ista consensu nisi de hoc appareat / probat nota in glossa ... etc.

ad fo. 223

Cum igitur predictas litteras de quibus hic non apparet nec probatur nec sola causa fidei ampliande est sufficiens bella et pravari infideles suis possessionibus / primo in eo quod hec causa sola specificatur datur de iure intelligi quod non est alia causa specialis ad faciendum talia. In eo quod non ... principalis hic ponitur datur intelligi quod ipsa sola sit causa prima principalis bellorum rapinarum et aliorum de quibus hic agitur. Et in eo quod sola includitur in litteris aut quod ponitur ... alie excluduntur. Quod probatur iure quod quod de uno conceditur ... intellectus patet quod de alio negatur ... qualis cum sit. Sequitur ergo contrario quod dictas litteras principio preterea cum sit contraria iuri naturali divino et humano non solum est iniusta sed etiam est impossibilis ad finem ad quem pretenditur videlicet ad ampliacionem fidei / et propterea ius litterae predicte huiusmodi sunt false / quod falsum non ... aliqua veritas cum sit primaria veri. Igitur predictas litteras non probatur istos fratres habere potestatem aliquam / bellandi / infideles / subiugandi bonis pravandi etc. Nec etiam de iure possunt contra ... vel principes quod eis concessit tales litteras / primo de iure possunt et probatur contrarium ... quod potest ipsius voluntate vel ... intelligitur emanasse ... licet etc. ... decime ... Igitur non potest ... dici de iure quod sint alicuius pape vel imperatoris / sed censentur taliter qualiter fabricate.

quod predicte littere non solum ... causa iusta deficiunt sed etiam causam falsam in se continet manifeste Et quod sunt ad absorbendum ius alienum et ad alias ... etc. ideo sunt inique scandalose et crudeles

Preterea non solum propter defectum iuste cause sed etiam ideo predicte littere nichil valet quod falsam tamen in se continet manifeste / videlicet in eo quod premissa dicit quod evidencia operis declarat quod dicti fratres ... fuerunt instituti ut cultum fidei tam in oriente quam Persie ac Armenie etc. partibus ampliet, quod ... non potuit ... pate ... evidencia operis ipsi pape / sedenti Avinione vel Perusii prout dicunt date litterarum earundem / repugnat enim locorum distancia que est quinquaginta dietarum vel ... inter Avinionem et Persiam etc. Aliter enim evidencia operis sibi declarare non potuit nisi opus pateret sensibus suis exterioribus quod importat ... vocabuli / propterea sciendum quod evidencia est de aliqua re certitudo sine aliqua hesitatione / probatur ... etc. ... auditis de integro ... / Duplex autem est certitudo una que fit sensui exteriori de re corporali / alia racioni ... et ideo duplex est evidencia scilicet facti sive operis / et evidencia probacionis sive iuris prout consuevit notari per doc. ... de ... et ...

Apostoli ... spirituales ...

n. dr. cui9 ul qualis opis, si de bello intelligit. put determinac videt. sequencia in eisdem
litis illud de se no e ampliativu fidei ut sup patuit, na quez sequencia determinant sua
precedencia quez eg. pbant sma xxiii q ii. Egressus z xxxiiii q. vii aplius z ibi glo dat com.
n. eciam psunt bellu iustu nisi appeat, ymo bellu sp psunt iniustu. nisi de iusticia
appeat. de resti. spo. olim. de pugna. canis c. i. z ii. cu si qui qui gladio pugnat videlz
auctoritate ppa gladio peribit Mat. xxvi z i canone xxiii. q. iiii tres psonas ad fi. Nec
Religio sic instituitur ad militandu q Religiosi liceat ppa auctoritate bella gerere. put dicit
s. tho. i 2a ze q. clxxxviii ar iii. z notatur p doc. i c. pater de regula i vi. n. eciam de alio
ope q e 2ri se ampliatiu fidei. pt intelligi puta de pdicacione vbi dei zc. qua li adeorum
statu officium no ptinet ut sup patuit, ideo de sue [illegible] dicti no psunt. Iuiu. ficitas
ac omem dispositionem viciat decam z affi. q ita i glo. si sua sicud sentencia lata expsso
instructo no tenet ita concessio expssa ca ii C. si ex falso instructo. l. i. z. ii. Sequitur
evidenter expimisi. pdictas omes litas esse erroneas fictas penitus z iniquas, na
sub illa spe pietatis sz ca fidei ampliande sunt ad absorbendu quis alienum sine iusta
ca [illegible] contra ius nale dimi.. ptis et sumaius, et ideo sunt iniuste z inique
et put sunt ad impugnandu alios sine culpa sunt temerarie. viacz dantes ad rapi-
et
na, violencia infeuda, z p gnis ad homicidia z alia scelera q inde pveniunt sunt iniurose
[illegible] z crudeles

Nota hic ponuntur errores qui i eisdem litis virtualiter includuntur et
pbatur, q aliter no e possibile iustificare istas litas nisi ista supponat
necessario sequitur litas ee erroneas q pt hac milicia sine ordine ee hereticalem [illegible]

Verum q i pdictis litis qda supponuntur tamq ipazz fundamenta, qdam vero q eis inferuntur et sequuntur.
Supponitur enim q fides catholica p milicia z p bella possit ampliari, eciam si ta belladi alia
p unior z maior spes [illegible] no subesset. Et q i fideles eciam pacifici z mansueti fide no
impugnantes i aliquo [illegible] put [illegible] bellis ca fidei ampliande pulsari licite impugnari
2a
Et q huiusmodi i fidelium terre z dominia q eciam xpianorum sunt no fuerunt put licite occupari
no obstante q iure nali ea possident atqz iuste. Et q tales i fideles no obstante q
essent libere condicionis z naliter liberi put p xpianos bellis licite subiugari ul i servitute
redigi. Et q talia eciam supdicta put licite fieri eciam sine ipsorum i fidelium culpa et sine
alia ca [illegible] eciam sine ordine i aliquo no fundato. Et q talia no solu put licite fieri sed
eciam sunt actus pietatis z meritorii vite eterne, eciam sup qbz [illegible] religiosi ordo seu
reglares possit i stitui, aut religiosos put exterri. Hec sunt principia ad que pdicte
litis finaliter resolvuntur. Et hec sunt fundamenta ordinis Cruciferorum de prussia si vera
q pcipue litis sunt i stituti put in pore pte asserit. ut sup i the, q quide fundamta
cu sunt fidei xpiane contraria, et salua veritate catholica ordine legis sunt aliqualiter
sustinenda a satis pate videtur. iam supio ad eplicu qoz sup ex the. elicita. Sequitur enim
ex hoc omes huiusmodi litas esse erroneas. hoc pmo. Et psitu ordine esse hereticale [illegible]
simulq dom. vl dos fres agre potuisse, et si qd habuissent ab illo eciam recederent ipo iure
[illegible] pt. cu 2ri leges dehere. li. vi. hoc 3o.

Cum igitur falsitas cause omnem dispensationem viciat de consang. et affini.
que etiam in glo. fi. Nam sicut sententia lata ex falso instrumento non tenet ita con-
fessio ex falsa causa. C. si ex falso instrumento l. i. et ii. Sequitur evidenter ex premissis
predictas litteras esse erroneas falsas penitus et iniquas et per quas contra ius ...
pro sciam pape et principes fabricatas quod presumitur p. c. licet et c. quinque de
cri. fal. Nam sub illa specie pietatis sunt tanquam fidei ampliande sunt ad absorben-
dum ius alienum sine causa iusta contra ius naturale divinum pariter et humanum
et ideo sunt inique et iniuste et prout sunt ad impugnandum alios sunt teme-
rarie viam prebentes ad rapinam violenciam inferendam et per consequens ad homi-
cidia et alia scelera que inde proveniunt sunt iniuriose sediciose et crudeles
pro quibus ideo sequuntur evidenter conclusiones infrascripte. Primo quod predicti
dicti Cruciferi pugnando cum infidelibus occasione huiusmodi donationum predictarum
nunquam habuerunt iustum bellum. Nam posito quod non obstante falsitate litterarum
predictarum constare posset de facultate concessa impugnandi terras infideles
error auctorizante non excusat eciam si esset probabilis saltem a toto quam com-
perto errore est satisfaciendum contra ostiensem in summa de treuga et pace § i. v.
Item error hic aliud error non fuit. Quia nullo modo potuit esse probabilis
quod neque papa neque Imperator potuit dare licenciam rapiendi aliena et
licenciam homicidia inferendi ut dictum est. Igitur etc.

Sequitur eciam consequenter nunquam licuisse nec licere istis fratribus vigore dona-
tionum et litterarum predictarum invadere detinere vel eciam occupare terras
et dominia prussie Curlandie lectowie Samagitarum vel aliquas spoliare
de eisdem prout de facto detinent et occupant. Ipsasque invasiones detenciones
et occupaciones huiusmodi fuisse et esse violentas illicitas et iniustas dictis fratribus
cruciferis in eisdem terris et dominiis nullum penitus ius tribuentes et per
quas patet evidenter istos fratres nunquam habuisse nec habere aliquem titulum in terris
prussie Curlandie lectowie et omnibus aliis quas isto modo occupant que
vigore litterarum et donationum predictarum vi et potencia armorum et bellorum huiusmodi
iniustorum ceperunt eas de manibus paganorum cum maxima effusione sanguinis
christiani prout hoc ipsi fatentur in suis articulis supradictis et est fere toti
mundo notorium igitur etc.

Sequitur eciam quod de necessitate salutis tenentur isti fratres dictas terras prussie
livonie et omnes alias dimittere et restituere quas taliter acquisiverunt
per rapinam ut est illa pars terre Samagitarum cum castro dicto Arwila

Marginal notes:

Cruciferi huiusmodi pugnantes ... fratribus ... militandi ...

Conclusio prima ... Et primo hic dicitur quod cum dicti Cruciferi pretextu istius ... militandi contra infideles nunquam habuerunt iustum bellum

Conclusio 2a quod ... fratres nullum ius habuerunt aliquod ... in terris prussie Curlandie et omnibus aliis quas isto modo obtinent ... huiusmodi bella crudelia et iniusta

Conclusio 3a quod ... tenentur ... terras prussie restituere et dimittere realiter cum effectu

ac eciam quam ijdem Cruciferi fatentur cepisse in prefato articulo hoc modo habuisse hujus conclusionis veritas patet quia ex quo donaciones et litere hujusmodi prestare non poterant eis dare iustum titulum terre iste non possunt esse occupate et per consequens peccatum non dimittitur nisi restituatur ablatum

[illegible] quarto quod ecclesia tenetur eos compellere ad dimittendum hujusmodi [illegible] terras si opus [illegible] invocato brachio seculari

Sequitur eciam quod in casu quo eas non vellent dimittere prout tenentur facere sine mora tenetur ecclesia ad hoc eos compellere eciam invocato si opus fuerit auxilio brachij secularis Et dixi autem sine mora teneantur omnes terras hujusmodi dimittere non est in jure dubium quia fur semper est in mora ff. de condi. furtiva l. si pro fure. Unde b. thomas 2a 2e q. lxvj articulo viij dicit quod ille qui debet restituere tenetur statim restituere quia sicut rem recipere alienam est peccatum contra iusticiam Ita eciam detinere Et ideo dicit textus quod non multum interest quo ad penam an iuste detineat ac invadat alienum in c. sepe de resti. spo. Cuilibet autem tenetur statim peccatum deserere juxta illud Ecclesiastici xxj. quasi a facie colubri fuge peccatum Sed quod ad compellendum eos ecclesia teneatur Archidiaconus prosequitur ij. q. 1. In primis circa principium cum glosa quia de enormibus et publicis quis compellitur ad penitenciam penitere autem non potest nisi re restituta &c.

[illegible] quarto quod ubi iustus [illegible] iniquitas [illegible] [illegible] aspiracionem terre et [illegible] ad [illegible] terra [illegible]

Ex quibus eciam patet manifeste salua pace loquendi dolus et iniquitas predictorum fratrum cum Serenissimo Rege polonie predicto contendencium ut supra dictum est in themate occasione hujusmodi dominiorum videlicet Terre Samagitarum sive prerum ipsius Regis hujus iniquitatem tangit regula juris quia dolo petit qui petit quod restituere oportet eundem de re. jur. li. vj Nam talis res furtiva vel vi possessa dicitur viciosa quam non potest usucapere vel prescribere fur vel raptor Nec alius quivis ab eis emerit vel aliter acceperit bona fide Unde talibus raptoribus notorijs denegatur jure primam et ecclesiastica sepultura quia aliter saluari non possunt nisi pro posse ablata restituant Clerici vero eos sepelientes vel eciam absoluentes aut eorum rapine participes officio et beneficio sunt spoliandi probatur in c. si eo de rapi. ubi de hoc casus

[illegible] quarto 1 q. eciam declaratur [illegible] temeritas qui occasione [illegible] terre Samagitarum cum Rege polonie suis patentibus literis [illegible] et bello sibi dato perdiderunt multa milia armatorum

Ex premissis patet evidenter in facto magna temeritas istorum fratrum qui occasione dominorum et presertim dominij Samagitarum predictorum quod talem usurpare conabantur non sine magna strage populorum pugnantes fortissime cum prefato Rege polonie et multa milia armatorum hominum perdiderunt et possunt semper fuisse in culpa tot homicidiorum sacrilegiorum et omnium scelerum quot et qualia de omnibus guerris hujusmodi contigerunt quibus ipsi talem per acquirendis terris predictis Primo [illegible]

tam psticerunt qr no solum tenet de rapinis pmiss sibi homicidijs et alijs commissis scelerib; sed etiam aliorum et no solum perpetrat psonas sed etiam com sues ut l. qui ad le iulia de vi pub.ca et p ost. in suma de pe et re. § quibs et qualr v qs de rapina.

Sequit etiam ex pmissis qr vtentes et mapie in iudicio dicas lras no solum deum offendunt iudice decipiunt pximum ledunt sed crimine falsitatis dampnabiliter committeri ut videtur ipo iure senam maiorem excoicacois incurrunt et dico qr sunt excomunicati donec satisfecerint competent sicut restitu. per c. ad falsarior. de crimine falsi § qui vero. Nam hec est diua iter falsum vel falsam pcante sup falsos lras et vtente illis. Ca. solo vtens infra .xx. dies pt sibi puidere et penam euadere qui dies dantur sibi a iure ad examinandum eas et consulendum si sunt ille vel ne. post .xx. dies fera est pena id est tardi. et ideo excomunicati sunt laici et clerici ulterius beneficijs et officijs sunt spoliandi. Sed falsantes vel falsari procuratos stati cum suis fautorib; et defensorib; sunt ipo iure excoicati et beneficijs priuati dicto c. ad falsarior.

Ex quibus sequit qr isti fres producentes istas lras in causa ptita ut dici in themate ad obtinenda dominia aliena vel retinenda occupata de iure deberent tamquam falsarij puniendi. Et dico puniendi etiam sine accusatore et etiam sine alia pbacone ratio quia osti in suma de fal. § qualis pbacio est principaliter ubi dicit qr in qone falsi sunt quedam spalia. Nam licet ab initio requirit pbacio luce clarior tum quoque de instrumento producto habet esta suspicio de falso pfalso habet nisi a pte producente veritas comprobet et ad penam procedit ut c. de pba. l. iubemus quod alias no contingit. Item eo de pnat quis sine accusatore quod alias regulariter no contingit ij q. i. michi sit de mu. et ho. l. iniuria. § defensores osti.

Ultimo infert ex pmissis qr no carent scrupulo societatis occulte defensantes dictas lras falsas manifeste et erroneas et p quis participan talis in crimine falsitatis cum iaponis eandem senam excoicacois de ptic. dnr incurrere p c. nuper ca. c. si concubine de sen. excom. Et tm de primo pnli.

Sequit secdm ppositum principale

Quantum autem ad secdm ppositum princi.le conclo gnalis

Nota .ca. § Ex vtentes dictis lras in iudicijs mapie i iudicio ut dicitur i themate incurrunt maiori excommunicatione i incidunt ipo iure ad satisfactionem competen.

Nota .ii. § Ex producentes tales lras i iudicijs ut dicitur venire deberent tamquam falsarij puniendi etiam sine accusatore et sine alia pbacone.

Nota .iij. § Ex defensantes dictas lras falsas participare videntur cum excomunicatione i incidunt.

Nota secdi .ca. pncipalis: fratres sive .xij. ptem pnle pbi .i. ordinis qr dicti fres omnes optinent i iuste occupata existunt, n. pnt aliquid iuste possidere tp[ri]alia in[illegible]

est ista Et in omnibus que possident isti fres vel detinet qd sonat mags
ipe nichil penitus iuris habuerunt unqm nec hre potuerunt neqz hnt
deputi s omnia quecumqz obtinet iniuste detinet et omni cop iniusti occu
patores existunt Et hoc videt vin triplici rone Primo rone finis il
liciti quo phibito omnia media de iure intelliguntur phibita p regulam
cum quid phibet de re iur l. li° vi Et no appetet esse dubium qd ampliatio
fidei per vim et p arma bellica ac rapinas no solum est phibita per
generale concilium Tollerannum s etc est nali iuri et divino gra ut d. dem
est igitur et omnia que fit ppt hoc intelliguntur etiam per dem concilium
phibita et omnino iure pdco illicita et iniusta Vnd opti. i summa de heti. is.

[marginal note:] ppa 3a ro

Scdo rone hereticos [interlinear: q iure poterunt spolia] qd no solum tacite s ep pse a ipe iuris ppetti
eorum alis iniustos possessores [interlinear: q privat 2] inhabilitat Nam eorum bona cor dur
confiscata ipo iure per c. cum 2m de hetis li. vj. ut sup dem c. +

[marginal note:] 3pta 2a ro

[marginal note:] ppa 3a ro

[marginal note:] Et ibi c. ca opti i summa ti. pyrc alle. s. qua pena dicens qd loca q tenet hetici Sccle applicat ut. C e ti. auti ho ob. qd d. qd constui debet ut c. ti. si q ortodoxe quia 2m em hodie vita psert ut i auten d cetan ti. s. fiat ortodoxus opti. vide plene d hac matia phemi. bock i c. vigentes de heti.

Tertio rone pfessionis regularis no sunt capaces alicuius dominii cum
in illa pfessione abdicarent a se ome dominium quod pba p c. cum ad monm
ad si de statu monach. et xij q. i. no dicatis Et circa hoc est adutend
qd dupp est istorum regularium consideratio una absoluta qua conside
rant in se et sui ppia gra lite et in suo ordine que hent unq ad
aliud. Et hoc no repugnat eis hre rerum dominium tam singulis qz etiam
universis obstante pfessione singulorum de no hendo ppo. ut d. iuribus
allegatis quo etiam nec castrense peculium quod acquirit qd militia
cadit in aliquem ipor nec i omnes sl. cum idem iuris sit in toto qd
in pte de elect. cle. Ne romani q. de pij. di. c. i. et de pben. c. ma
ioribus glo. i. dat color.

Alia est consideratio ipor per respectum ad fine ad que sunt que si deunt
consequi nece est eos hre vite neca et hoc casu no repugnat eis pprius
d comuni put no. io. an. in c. cum iohes de regular. post glo. i. q. ij
Et dico de ppetate administrandi no de ppetate dominii qd cum dei fres
tenet rone cuiusdam subiectionis sive medij i ordine ad fine ad que
sunt i mente medium aut no pt esse fundamentum s ipm quomodo in eadem
gne vel in ordine io no pt in eis aliquod dominium radicari et fundari
s in loco p eis re publica excercenda deputato ppt qua sunt ut l. civitatis
de le. i. Et io et eos regulares dur media ministri et servos d. que copant
liuij di. multos et p dco c. Non dicatis et sic d servus no sibi acquirit
s dno ff de acquiren. poss. l. i. Ita qz per ipos regulares acquirit

[right margin, cut off:] Alit dicit ... lit ubi d. q ... militari ... ord aufh ... ista d. Qu ... 2 arg ... ipa bona ... pult ... ord s ... ius ... Scd ... dicens ... Regula ... stract ... p̃ ... insti ... s ... iuri ... tanda

hospitali corp uel monastio in quo regulam sit professi acquirit quod proba. de offi. or. c. quito et de regula. c. fi. possidet enim eccia collegium et monchus sit de acquiren. poss. l. cum heredes in glo de iure. Unde clerici qui pro rei iudicat vivere debent de fructibus dotis sui hospitalis uel mon. prout not. in c. fo. de regla. p. Jo. an. et alios et ideo non debet fundari hospitale sive monm sine dote sufficienti. i. q. ij. placuit de insti. c. i. dauit ta ut determinatur sit iud cle. in prud. in medicantibus ubi succedunt elemosine loco dotis Jo an.

Sed quod fres predicti licet religionis colore habeant sub quo res pub. pretendat non tamen sunt realiter respectu ad alios sed solum ad seipsos agentes sic sui ipsius gratia non rem publicam sed privatam uel ut possessiones fidelium per se abtineant et in usus suos convertant. prout patet ex supra plris et aliis suppositis ideo non potest dici quod ipsorum conventibus castris aut locis aliis in quibus habitant. et per eos taliter acquisitis. aliquid dominium acquiratur. Et hoc multiplici ratione tum quia ratio privatis ipsorum huiusmodi comodis deserviunt et sic videntur per eos possideri. meum enim est quod mei causa fit. no. de ar. bi. dilaci et quod michi servit meum est. ff. si servi. ven. l. si. cito § i. Et sic repugnat eis habere dominium. De ratione enim dominii est quod sit sui ipsius gratia Nam qui ab alio possidet nichil ipse possidet. ff. de adulte. sic evenict. et not. xij. q. i. nos dicant in glo magna tum quia donaciones predicte et processus vigore quarum debet esse acquisiciones dominiorum huiusmodi fuit nulle. et licet earum erronee ut supra patuit. tum etiam quod esset certe de iure alique quod tamen videntur presupponunt hospitale realiter tunc consistens premodum finis ad conventus huiusmodi postea taliter acquisitas qui non habent re hospitalem neque nomine minime se contendunt. Cui enim que tunc non dum erat aliquid fieri donacio non valebat ut p. p. c. Abbas sane de re iudi. et allegabat h. vj et ad hoc ceteras supplicatas allegavi Igitur secundum hoc nulla potuit neque potest eis fieri acquisitio. pro quo etiam bene facit cle. licet de decimis

Item etiam ratione sentiunt quibus repugnat nomine huiusmodi conventuum suorum aliquid acquirere aut possidere ex quacumque causa alia donacione contractu

sine causa. Nam cum ipsi videant se habere per modum agentis principalis respectu talium conventuum et personis omnium aliorum que ipsos deserviunt sed si possessiones ut ipsi fres dicunt etiam eas acquirere ac etiam possidere quod actio dei attribui agenti principali non instrumento xxiij. q. v. c. hinc non dum Et in sic deberent nomine suorum huiusmodi conventuum possidere. iam ergo dicunt fres non cent agens principale. istorum sed instrumentale. Cum a quo dicitur possidere cuius

nomie possidet. per c. cum venisset de resti. spo. Et sic idem eet essius et sui
suispius pride et sibarius. agens et instrum. possidens et quod possidet
respectu eius idem. et p omnes agens et paciens in eodem gne cause quod re
pugnat ordini nali rerum vniuersi ¶ Sed nec dicti fratres pnt suo ordini acquire
aut suo noie possidere cum corpus ordo non liceat vonj absoluti sic, q eet sui
ipsius gra. qr sic non cadit in ipm aliquod dnium. Zm consideracone prima
Igitur qr talia dnia in aliquod aliud reducit tamqm in suum fine ad quod ee
se debet ordo licat subiecte et respectiue videlicet ipm hospitale non ymagi
narium sed reale et Iherosolimitanum. vt aut mi parte cuius se fratres asse
runt qr lex non est verbis inposita sed rebus. In quo hospitali vel ipsius
gra talia administret. Zm consideracom 2am sicut cum sed servus est gra
sui dni et non eq. sic isti fratres regulares debent ee gra hospitalis cuius
fratres ee dicunt et non eq. Nam hospitale non debet esse pricipalr ppt ipos
sed ppt pauperes et infirmos xviij q. viij sanctimus qr quicquid legatur vel
donatur hospitali intelligitur donatum pauperibus qd no. io. an. i c. Iudi
de celeb. conuga sr vbo pauperum hinc etiam est q quicquid donatur istis fratribus
intuitu hospitalis intelligitur ee fratrum de testa. cum i officio e c. requisisti
Et qr tale hospitale Iherosolimitanum de quo hic agitur nullum est igitur etiam nllum
est ipsius dnium Sed nec etiam aliquod licet i quo ipi psticant regulam
et inhabitant. vel cuius gra possessiones administrent Igitur sequitur
necessario nullo modo possessiones vel dominia posse ee apud ipos

Ex quibus constat evidenter omnem translacionem omnem donacionem et generaliter
omnem contractum in quo transfertur aliquod dominium cum istis fratribus fm
ee invalidum Sequitur similr omnem sniam diffinitivam adiudicatoria alicuius
possessionis vel dominij ee nullam Ideo qr neque agere pnt neque contrahere
nisi noie hospitalis aut domus religiose huiusmodi in qua fundatur dominium
cuiuscumque quidem procuratores esse debent non dni Nam omnes administratores
procuratores noie intelliguntur. i q. iij saluator. De primo vide Io. an. i
c. quanto de offi. or. sr glo. hic pz vbi dicit q vbi agitur de pecunia vel alia
ciuili querimonia contra regularem non licet locum qo. cum nec ipsum liceat
xvj q. i. nolo. 2c non dicatur. De 2o. vide Io. an. i c. cum olim ij de priuile.
sr vbo pmota vbi dicit q siue religiosus sibi stipuletur vel monasterio
suo siue psonalr vel quocumque modo alio contrahat monasterio acquirit
Secus si stipuletur alij tunc enim nec illi acquirit qr non pt de hoc de potestate
constitutionis vglo. i. cum sua remissione. nec etiam dno siue monasterio
acquirit qr non valet ff. de stipula. seruorum l. seruus io. an

Nota Hospitales esse ut aliis
...modum actorum primo q ...
... nullo contractu n. ...
diffinitivam sentenciam pt transferri
aliquod dominium i pictos fratres

Nota ~~Hospitalis clericis aliquo praeter exclusionem~~ hic infertur errorem agentium et contrahentium nomine sui ordinis et non nomine hospitalis

Ex quibus patet manifeste error istorum fratrum qui cum hospitalia non habeant neque loca religiosa huiusmodi in quibus habitent nomine sui ordinis agunt contrahunt et omnia faciunt quia licet collegia vel capitula secularia quorum professioni non repugnat habere possessionum dominia possint nomine sui collegii vel capituli agere et contrahere hoc tamen non habet locum in regularibus unde licet quisque abbas agit pro se et suo conventu hoc tamen intelligitur esse quod ut notat Jo. an. de c. Abbate de re iudi. li. vi super glo. ii. infertur per Jo. monach. et Archi

Nota hic ostenditur quod tenentes possessiones et dominantes aliis etiam nomine sui ordinis videntur facere contra substantiam professionis regularis

Ex quibus infertur consequenter quod isti fratres tenentes possessiones et magna terrarum dominia nomine sui ordinis et non nomine alicuius hospitalis contra votum suae professionis damnabiliter prudicant ut videtur et tamquam proprietarii veniunt de iure puniendi per c. cum ad monasterium de statu mo. et ex quo hospitales hierosolimitani in rerum natura non est cumque fratres asserunt eius nomine non posse aliquid possideri quia quod dicunt possidere cum nomine possidetur de iusta. ff. cum venisset et per consequens tenentes ea nomine ordinis tenent, etiam ea nomine proprio quia totum includit suam partem c. ex tenore de re iur. li. vi.to et idem est iudicium totius et partis primi q. v. penale ex quo sequitur proprietatem usurpando aiem cum est quod non est commune cum aliis et consequenter qui iurat suum non esse iurat sibi commune non esse ff. de vbo. sig. l. si pupillus §. ult. et facit ad hoc c. cum in illis de preben. li. vi et quod ibi notatur in glo. fi. Cum igitur hec tria sint de substantia religionis professionis regularis scilicet paupertas obedientia et castitas ut in c. cum ad mon. in superius allegato voto paupertatis repugnat proprietas et habere rerum dominia obedientiae vero que deo solempniter vovetur in manibus aliorum repugnat velle principari aut dominari super alios in quibus salva pace eorum fidelitatis quia hoc tenentur deo tam ratione dominii quam ratione beneficii deus et ordo dedignatur ut apparet in tenendo sic magnarum terrarum dominia et super alios dominantes vero non monetam propriam fabricantes in re publica participantur quod est contra rationem professionis regularis et per consequens contra votum proprium sic agentes deo efficiuntur infideles iuxta illud ecclesiastes v. c. Si quid deo vovisti ne moreris reddere displicet enim ei infidelis et stulta promissio

Nota hic ostenditur quod bona omnia quolibet per eos acquisita censentur de iure vacantia quo ad ipsos

Ex quibus supradictis inferuntur conclusiones infrascriptae Primo quod bona generaliter omnia qualitercumque per eos acquisita vel detenta sunt de iure vacantia quantum est ex parte istorum fratrum et per consequens omnia cessa per eos illicite

occupata. Dico notanter quantum est ex parte ipsorum, quia quantum est ex parte aliorum quibus de iure competit repeticio et restitucio, ut quia sunt eis per violenciam spoliati, et non sunt vacancia, quia ius et dominium remanet apud ipsos.

Nota hic dicit quod eorum subditi non tenentur eis tamquam suis superioribus in aliquo obedire. Et si fidelitatem iuraverunt, non valet iuramentum; eciam si valet, ab illo sunt de iure absoluti

Sequitur eciam quod tota omagia vasallorum et subiecciones civitatum terrarum et quorumlibet communium et eciam subditorum et singularium personarum eciam iuramento firmata ipso iure huiusmodi eorum ordini non obligant, nec communitates etc. neque illi tenentur ipsis fratribus tamquam suis superioribus de iure in aliquo obedire. Patet primus veritas, quia ex quo constat quod conventuum et ordinis predictorum nullum potest esse dominium, nulla in eis fundatur iurisdiccio, et sic ex opposito nulla subieccio et sic nulla subieccionis obligacio. Ergo ipso iure nullum fidelitatis huiusmodi iuramentum, quia iuramentum meum non potest eum facere dominum qui de iure dominus esse non potest. Nam pacto privatorum iuri publico minime derogatur, de so. cope. si diligenti cum cetera et facit optime regula Nemo potest de re sua legem ... et quod Cy. ea notat dominus. Adde eciam c. ostiensis in summa de heret. § quia pena

alia racione ... absolutus ... adebito ...

Sexto quod obligacio Novemarchie racione eis facta fuit nulla

Sequitur eciam quod obligacio eis facta de ducatu qui Novamarchia appellatur consistit et est ipso iure nulla, et ideo dictus ducatus potest de ipsorum manibus recipi sine aliqua pecunie solucione. Patet quia nullum ius potest competere dictis fratribus detinendi nec aliquo iure possunt repetere pecuniam mutuatam.

Nota quod iniuste occupant terras ad Regnum Polonie spectantes pertinentes

Sequitur eciam evidenter ex premissis istos fratres numquam habuisse nec habere potuisse iustam causam detinendi dominia ad Regem et Regnum Polonie de iure spectancia que de facto occupant, et per consequens sequitur evidenter de non iure ipsorum in terris Pomeranie, Culmen et Michalowien, quas a Regno Polonie abstraxerunt, et eadem est racio de terris aliorum.

Nota quod sunt in causa et culpa omnium malorum que in guerris cum eis contigerunt

Sequitur eciam ipsos fratres fuisse in culpa omnium guerrarum et stragium populorum que hac occasione inter Reges et Regnum Polonie ex una et ipsos ex alia parte multociens sequebantur. Item inter ipsos et alios principes eadem racione etc.

Nota quod sunt realiter compellendi ad omnia que possident dimittendum

Cum igitur constat evidenter ex predictis ad dictos cruciferos nichil iure pertinere de omnibus prefatis bonis, terris et dominiis per eos occupatis, tum quia sunt eorum penitus incapaces, tum quia fluctus litterarum et donacionum predictarum fluxerunt et patent erronea, eis causam prestitit occupandi, tum quia a tempore quo omnis heresis fuissent confiscata ipso iure, tum quia ea detinent nomine hospitalis quod in rerum natura nullum est notorie, tum quia ea obtinent per rapinam notoriam. Igitur constat notorie de non iure ipsorum et per consequens constat nullam eis prescripcionem

diminissis actionem competere neque competendo vel etiam defensionem sed simpliciter per sanctissimum dominum nostrum papam et per hanc sacram synodum fore realiter compellendos ad effectum ad eorum omnimodam dimissionem. Et sic patet quid sit dicendum ad secundum propositum principale

Propositum principale tertium in tres partes principales dividitur in tres considerationes principales prima quod immediate respiciat principium ordinis

Sequitur tercium propositum principale

Circa tercium propositum principale scilicet An ista societas siue secta possit religiosus ordo reputari occurrit triplex consideratio videlicet circa religionis statum ut principium medium et finem. Religio enim ipse importat ordinem ad deum cui principaliter alligari debemus tanquam indeficienti principio. Est autem religio secundum beatum Thomam propter veritatem preeminentiam inter virtutes morales in eo quod magis de propinquo ordinat hominem ad deum quam alie virtutes morales inquantum sic dirigit circa ea que directe et immediate sunt in honore dei et diuini cultus et ideo habet duplices actus quosdam proprios et immediatos quos elicit per quos homo immediate ordinatur ad solum deum ut adorare sacrificare. Alios actus habet quos producit mediantibus virtutibus inferioribus quibus imperat ordinans illos actus in diuinam reverentiam quia virtus que operatur circa finem imperat virtutibus ad quas pertinent ea que sunt ad finem unde Jacobi primo Religio munda et immaculata apud deum et patrem hoc est visitare pupillos et viduas in tribulatione eorum quod licet sit preceptum actus religionis per modum imperii est visitare infirmos in tribulatione est tamen actus elicitus misericordie immaculatum scilicet tenere ab hoc seculo est imperatus religionis vero elicitus temperantie. Similiter de iusticia est dicendum quod imperatur religionis est inquantum est ad diuini cultus defensionem elicite autem alterius virtutis inferioris.

Ex quo sequitur quod clerici et fratres istius societatis siue secte eius laycis militibus non sunt eiusdem ordinis siue religionis. Ratio quia eius militia non competit ordini clericali non potest clericus immediate et finaliter ad militiam ordinari. Distinctio autem religionum non capitur penes actus proprios et immediatos religionis quia in talibus omnes religiosi conueniunt sed penes actus imperatos virtutum inferiorum quod prosequitur ...

Ratio hic elicitur aliqua conclusio prima quod istius societatis siue secte clerici et laici non possunt eiusdem religionis vel ordinis reputari

ſane de regularibus dicens q religioſos pñt diſtingui dupl' vno mo ſcdm
diuſitatem cor ad que ordinat' ſicud ſi vna religio ordinat ad peguinos
hoſpicio ſuſcipiendos Alia ad redimendos captiuos Alia ad viſitandum in
firmos Alio mo ſcdm diuſitatem exercicior puta puta q in vna religione
caſtigat' corpus per abſtinenciam ciborum in alia per exercicium operum ma
nualium uel aſperitatem veſtium etc Sed q finis eſt potiſſimus in vno q
maior eſt religionum diuſitas que attendit' penes fines ad quos reli
giones ordinat' q hec que attendit' ſcdm diuſa exercicia ſcdm q Nam
comparac' ſcdm fine eſt abſolta q fine querimus ppt ſe ſi ſcda eſt reſpectiua
q exercicium nō pt ppt ſe querit ſi ppt finem

Ex quibus notandum ſequitur q licet tam clerici q milites layci in diuſis
ſiue conuentibus pfiteantur regulam ſcti Auguſtini nō tamen ipi clerici
cum dictis anlitibus pnt dici euſdem religionis ordinis uel eiuſdem pfeſ
ſion Ro q licet iſti et illi eandem ſit pfeſſi nō tamen reſpectu euſdem fis
diuſitas aūt finis facit ſimpl' diuſitatem ordinis identitas vero
regule nō facit ydemptitatem in religione q plres religiones diſtin
cte pfitent' eandem regulam vz btī aug[ustini] etc

Ex quo ulterius ſequitur q clericorum huiuſmodi facta pfeſſio in manibus laycorum
et militum plator eſt erronea ac ſacris canonibus inimica Dico er
ronea q contra generalis concilij phibicionem facta de quo in c fini de relig
do quod phibet neque pfiteat' religionem niſi pſedem apcam app
batam Idem in c vnico c te li vi i R Item erronea q coheren
et coniuncti nō pnt quibus ſtudia ſunt diuſa pbi q vij i noua actione
et hoc vm in clauſtralibus ſcdm io an qui hoc not i c cum de puti de mdi
ſtr Bo ſtudijs Et io dr q pſone diuſe pfeſſionis ſiue dyſpares cultu
nō dent ſociari in vno officio de elect cum tam hoc vm q nō dent ſociari
collegialit ut ſint vnum corpus uel collegium ſi ut ſinguli nō phibet'
vt puta q ſint arbitri ul iudices ſcdm d o ff card fflor in cle
i de elect pa pan Item erronea q nāle eſt cuilibz agenti ppt fine
ord que ſub fine continet' dirigi ad eundem fine nō igit clericus per votum
obediencie ſubiectus laico militi pt ad aliud niſi ad ea que ſt milicie et pg
mi me conueniencia ordini clericali xxiij q viij clici Et io cum pt idem
ordo ſiue eadem res aut corpus diuſo iure cenſeri de dcci cum itua
q ſi dirigit' ad aliud ita ſequit' notā diuſitas ordinis q diuſitate

finis Si ad nichil astringit erit derisoria talis professio

Ex quo sequitur etiam quod votum huiusmodi clericorum et laycorum seruientium clericis simpliciter emissum eos non obligat ad certe religionis obseruantiam primo ad nullam religionem simpliciter eos obligat de quanto intendebat istam specifice dumtaxat profiteri et non aliam pro primo est regula Nemo potest de re iuris li. vj et quod notat ibi dominus quia si profitens sciuit impossibilitatem consentire non videtur ff. de acti. et obli. non solum. si ignorauit error impediuit consensum ff. de iurisdictione omnium iudicum si per errorem deficit ergo naturalis obligatio deficiente consensu et per quem consensum tenetur voti est talis professio votum enim secundum Io. an. in nouella de vo. c. vnico li. vj est alicuius boni cum deliberatione facta promissio de re enim mala uel de bona sine deliberatione non obligat secundum Ray. et Hoff. remissiones ibi vide Pro 2a. sto professe conclusionis est glo. que incipit quo ad recipien. sto c. vnico. que hoc determinat scilicet si huic ordini intendebat profiteri et non aliud non est obligatus alias sic Et credendum ei quod non est verisimile quod sit immemor sue salutis 1 q. vij sanctamus. 2o resolutio est quod hoc casu profitendo regulam profitebatur certum modum viuendi et propter istam religionem alias non fecisset si igitur principale non est nec accessorium de re iu. in-stru. inter dilectos Ozea vbi apparet aliquem vitam voluisse absolute mutare quod hoc casu licet non obligatur illi religioni tamen obligatur ordinum aggredi vt in d. c. non solum et si de regula li. vj.

Ex quo etiam sequitur quod si talis professio dimisso huiusmodi religionis habitu reuertatur ad seculum non propter hoc sententiam contra apostatas uel etiam apostasie incurrit a iure prolatam contra tales in c. ij. ne cle. uel mo. li. vj Nec ibi ponit glo. ij quod intelligitur de hiis qui profitentur religionem per se ap. approbatam. Sequitur etiam quod si layca professus huiusmodi ordinem uel clericus non in sacris ordinibus constitutus post huiusmodi professionem matrimonium contraheret teneret tale matrimonium non obstante tali professione hoc verum etiam si profitens credebat illam fuisse approbatam probatur clare per c. quod vo. de uo. et uo. in dec. li. vj in textu et in glo. Et tantum quo ad considerationem primam

Secunda consideratio circa Religionis Statum

Nota quod votum etiam simplex sine ex se ad obseruantiam huius religionis professe non obligat

Nota quod si dicti sic ex illicito huius regulam ad seculum redeat non propter hoc incidit in sententiam apostate uel excommunicationi aliquem

Nota quod si talis non in sacris constitutus matrimonium contrahat tenet de iure matrimonium

Nota secundum 3a consideratione que respicit statum istarum personarum de ista ord. Et quia non sit approbata dicta persona prohibetur secundum ponitur sed de statu probatur duobus articulis primo vbi medium est secundum

Hoc etiam posito quod dato 2a quod respiciat
[illegible] sive religionis statum
ubi probatur quod cum hec militia
non sit ad defendendum proximos sed
ad offendendum alios non reli-
gio sed superstitio est dicenda

Circa religionis

statum est advertendum quod sicut dicit b. Tho. 2a 2e q. clxxxviii ar. ii. Quia religionis status ordinatur ad perfectionem caritatis que se extendit ad dilectionem dei et proximi. Ad dilectionem dei directe pertinet vita contemplativa que soli deo vacare desiderat. Ad dilectionem autem proximi pertinet vita activa que deservit necessitatibus proximorum. Et sicut ex caritate diligitur proximus propter deum ita eciam obsequium delatum in proximos redundat in deum. Mt. xxv. quod uni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. Unde et huiusmodi obsequia proximis facta inquantum ad deum referuntur dicuntur esse sacrificia quedam 2a ad Hebr. ult. Beneficientie et communionis nolite oblivisci talibus enim hostiis promeretur deus. Et quia ad religionem pertinet proprie sacrificium offerre deo consequens est quod alique religiones ad opera active vite ordinantur sicut hospitalitas militia etc. Cum igitur militare ad finem ut eripiant bona infidelium de ipsorum manibus et in usus proprios istorum fratrum convertant est militare propter se non propter deum non propter utilitatem proximi et publicam sed privatam et proprium comodum suum non ad defendendum oppressos sed ad opprimendum alios quod est ordo contra finem religionis. igitur evidens est quod non potest iste status religiosus ordo aliqualiter reputari sed prophanus. Sicut enim idem doctor eadem q. ar. iii. Quia militia que est pro divini cultus defensione et salute publica vel eciam pauperum oppressorum pertinet ad religionem. Illa vero que est propter aggregandum mundanum tenendum est ad religioni contraria. Idem notat per Jo. an. et alios in c. Sane de regula. Qualis ista est in proposito videlicet lucrandum ex ipsorum literis et articulis suprascriptis et notorietas ipsa dat evidens testimonium. nulla igitur ratione inficiari poterit istum statum esse omni religioni contrarium. Et quia vicium religioni oppositum est superstitio igitur hec milicia non religio sed superstitio est dicenda. Superstitio autem secundum glo. ad Coloss. iii c. est quando humane traditioni nomen religionis applicatur. Nam quicquid quantum de se est non pertinet ad dei gloriam neque ad hoc quod mens feratur in deum aut quod carnis inordinate concupiscentie refrenentur aut etiam si sit preter dei et ecclesie constitutionem vel contra consuetudinem communem que pro lege servanda est ut Aug. dicit totum hoc in cultu divino reputandum est superfluum et superstitiosum verba sunt b. Tho. 2a 2e q. xciii ar. 2o. Talem eciam militiam b. Ber. improbat scribens ad fratres militie templi et dicens 2o c. Non sane inter vos aliud bella movet litesque suscitat nisi aut irrationalis iracundie motus aut inanis glo-

appetitu aut terrene qualiscumque possessionis cupiditas. talibus ecce causis neque occidere neque occumbere tutum est. t

Ex quibus sequitur evidenter quod non est idem sentiendum de ista societate sive secta quod de aliis religiosis ordinibus ad militias institutis. Nam illi fuerunt per eciam instituti necessitate et utilitate publice rei videlicet pro defensione terre sancte et in iure reperiuntur approbati. Dicit enim idem sanctus thomas quod propter defensionem principis secularium ecclesiarum aliquas religiones ad militandum instituunt unde non tamen ad liberandum de quibus in parte de re(?) sa(?) sunt ubi religiosi commendis quod hospitalarii et templarii ad hoc sunt specialiter deputati ut intendant defensioni terre sancte. Et ideo fuerunt multis privilegiis decorati ut de privilegiis porro et c. dilecta de decimis quoniam pro tua. De hospitalariis vero aliis videlicet sepulcri domini cum est in c. inter dilectos de dona et hec vero secta ut videtur sunt temeritate propria istorum fratrum adinventa licet iure civili et canonico fuisset reprobata. Pro quo advertendum quod duplex est distinguitur collegium per doctores de c. dilecta de concessi(?) prelatorum quia quedam collegia sunt que sunt naturalia ut illa que sunt de iure gencium ut collegium civitatis ville etc. Alia que non sunt de iure gencium sed mere voluntaria sicut collegia religiosorum et canonicorum etc. Et de istis tradit thomas regula etc. in d. an. f. card. flor. quod omne collegium est prohibitum nisi inveniatur expresse approbatum in iure ad hoc inducitur ff. de colle. illicitis l. fi. Approbata autem sunt omnia collegia in iure corporum que faciunt artem que licitam in civitate vel municipio, et eciam illa que sunt intuitu pietatis ut corporum quod sunt ad iuvandum oppressos vel alendum expositos ff. de colleg. illi. l. i. Et hoc est verum inter seculares. Sed sunt religiosi collegia ipsorum non sunt approbata nisi sunt de religionibus approbatis de re. do. c. fi. et c. ii. c. unico li. vi.

Verum propter premissa dicunt ecclesia isti fratres licet ad excusandas excusaciones in peccatis ut videtur quod eorum ordo sumpsit inicium in civitate Moneyn Ahalitane(?) provincie pretendentes ipsum originaliter ibi tunc fuisse institutum sed pro defensione terre sancte, quibus si se intelligunt concedit privilegium pro ipsum videlicet honorii pape iii quod sic hoc habere se pretendunt quod sonare videtur in hac forma. Novella plantacionem vestram vere apostolice gracie irrigare proponimus et fecunditate bonorum operum qua iugiter ad prius et vigebit sancte divina clemencia in futurum et propulantur(?) cure impendio adiuvare. Ea propter dilecti in domino filii vestris iustis

Respondetur sicut dicit quod fuerunt alii ordines ad militiam instituti fuissent iusta causa et iure approbati non tamen ista secta

Respondetur supposito tamen quod sit aliud quam istis cui privilegium allegaret, quod sonare videtur ad defensionem fidelium non ad offensionem aliquorum

postulationibus clementer annuimus et domum vestram seu hospitale in quo estis ad dei laudem atque defensionem suorum fidelium et liberandam xpianorum cruce segregati cum omnibus possessionibus et bonis suis que in presentiarum licite habet cognoscitur aut in futurum iustis modis prestante domino poterit adipisci sub beati petri et nostram protectionem suscepimus et presentis scripti privilegio communimus etc. Et paucis interpositis subiungitur Statuimus ut ordo fratrum hospitalis Jherosolimitani circa pauperes et infirmos ordo vero fratrum militie templi circa clericos et applicites perpetuis ibi temporibus observetur etc. Dat. Magune per manum Egidii Cumboldi sancte Ro. ecclesie vicecancellarii v. kl. Augusti Indictione ... incarnationis dominice anno ij. xvij.

11 Nota hic dicit in quibus dictum privilegium que tunc militie non recordat in ipsorum libro 2 tituli suspicit

In quoquidem privilegio ut apparet principaliter duo facit. Primo illud hospitale dicte civitatis Cremonensis in quo tunc fuerint pro defensione fidelium congregati cum omnibus suis possessionibus presentibus et futuris iuste acquisitis et acquirendis recipit in protectione. Secundo statuit eius ordinem ibi videlicet in eodem hospitali perpetue observandum scilicet quod circa pauperes et infirmos ordinem fratrum hospitalis Jherosolimitani teneat, circa vero clericos et applicites ordinis templariorum.
Circa primam partem dicit notanter domum vestram seu hospitale, non dicit domos vestras seu hospitalia. Item dicit in quo estis, non dicit in quo eritis postea isto relicto. Item dicit ad defensionem suorum fidelium, non ad offensionem, nec dicit ad expendendum bona infidelium de ipsorum manibus in usus proprios quod est, sed ad liberandum xpianos cruce quod dumtaxat concernit locum terre sancte.
Circa secundam partem dicitur notanter: Et iste ordo debet ibi perpetue observari, non dicit alibi quod privilegium datum uni loco non extenditur ad alia nisi hoc exprimatur.

12 Nota hic dicit quod destructo hospitali Jerosolimitano in quo dicitur se fuisse institutos destructa sunt omnia ipsorum privilegia

Ex quo sequitur quod cum istud privilegium et alia similia non sint data ordini sed illi hospitali dumtaxat favore defensionis terre sancte quod est quod destructo hospitali predicto ibi ab infestibus omnia ipsius privilegia sunt destructa sicut ponit notabiliter glo. finalis in c. Ablate de v. sig. cum concor. et ibi Jo. an. sed ea dicit destructo et non reedificato, aliter reedificatum habebit eadem privilegia secundum Inno. de elec. quod dilige. Vel secundum ipsum privilegium datum ordini durat ordine durante, datum vero loco vel possessionibus quousque ordo durat etiam remoto ordine de re. do. c. ij. de sta. mo. recolentes et per consequens cessante isto privilegio cessavit ille ordo eodem privilegio institutus.

Rpon^a h̄ d. q̄ cū isti fr̄es hospitala- | nō intēd̄ere c̄ca paup̄es z ī firmos | cessauit hac religio ī eis | p̄uileḡm / Et nō hospitalarij s̄ | t̄plarij essent potius app̄lla- | ndi

Preterea posito etiā q̄ istud p̄uilegiū fuisset etiā concessū ordini hospitali illi hospitali. et q̄ eiusdem ordinis est p̄ncipalit̄ intendere hospitalib; circa paupes et infirmos. z ario nō circa miliciam religiosam. dimictēdo quo ad p̄sonas laycas. vi p̄ defensione tr̄e s̄te quorū neutrū conuenit istis fr̄ib; igit̄ cessan̄ causa cessauit p̄uilegiū quo ad ipos quod p̄bat glo. iij. xvj. q. i. quidā Nam si aliquod p̄uilegiū datū est religiosis. cessan̄ religione cessat p̄uilegiū ut xxv. q. ij. § ultio et d̄to. c. cū abbe de r. sue.

Quo ad p̄m̄ res ipsa est euidentissima z luce clarior q̄ nō intēdunt p̄ncipalit̄ hospitalib; circa paupes et infirmos. Nec d̄ 2° conuenit ipsis d̄ milicia. q̄ illorū milicia fuit necessitatis. et io p̄ ecc^am fuit app̄bata tanq̄ iusta. istorū / nō fr̄m milicia est mere voluntatis. et io tanq̄ faciens contra ius immica est rep̄bata et tanq̄ iniusta q̄ alia et ep̄ta xxiij. q. i. § culpat̄ z q. ij. c. i. z ibi i glo. mag. Vnde b. Aug^o. pace hab̄e voluntas est. bellū aut̄ d̄z ee necitas. Non eni pax querit̄ ut bellū exerceat̄ s̄ bellū gerit̄ ut pax h̄eat̄. Itaq; necitas hostē p̄mit nō voluntas. xxiij. q. i. noli quod p̄sequor plenius c̄ta tex. et q̄ t̄ tu ij^o c̄ta conclusion. Cū aut̄ clare constat hunc ordinē istorū fr̄m nō ee illum eundē ordinē de quo i p̄uilegio p̄d̄to honorij ppe iij. sequit̄ q̄ p̄le d̄ q̄ hic ordo recepisset iniciū de Accon ipsi z^m q̄ p̄le q̄ s̄ ap- pellant fr̄es hospital Jherosolimi. cū ab illis in toto dissonent et apti⁹ dicent̄ templarij ppt maiore conuenienciā q̄ hospitalarij.

Rpon^a h̄ d. q̄ cū hec secta sit ātq̄ i rep̄bata ideo est de- struenda

Ex quo sequit̄ euident̄ q̄ hec secta ad obtinēdū aliena dominia per hos fr̄es sub sp̄e Religionis temerarie est inuēta et p̄le introducta contra leges et canonicas sanctiones. Dicit z^o b. tho. z^a z^e q. xcij. ar. i. q̄ crimen falsitatis incurrunt qui ex p̄te eccl̄e cultū deo exhibent contra modū diuina auctoritate ab eccl̄a constitutū. z^o i eccl̄a consuetū. Vnde violator legis est qui absq; licencia p̄ncipis. nouū ordinē uel collegiū sibi instituit. ff. de col. illicita. l. i. z iij. de re. d̄. c. fi. Sic aut̄ vidit̄ fuisse in p̄posito q̄ d̄ti fr̄es p̄d̄to hospitali relicto fecerunt sibi nouū ordinē assentes q̄ p̄ lr̄as sup̄d̄tas iste eorū ordo sit institut⁹ ad ex- terminandū infideles. q̄d nō solū est nouū s̄ valde erroneū i religione xp̄iana. Cū aut̄ ill̄ia collec^a z in clo. an. i p̄alle^co c. dilectā de excess. p̄la. h̄ nō h̄om h̄eant ut religiosi ex q̄ male opant̄ omne collegiū s̄ illicita z iure p̄hibita. Ideo z^m ipsum s̄ destruenda. adhoc venit

l. ult. de colle. illic. et l. greca ibi posita. Et hec sufficiant de consideratione secunda.

Nota sexto 3a considerationem que respiciat finem, circa quem versari pretendit iste ordo. Et quod non sit ampliatio fidei sed potius fidei destructio probatur duobus ex parte primo ratione mediorum ut sequitur.

Tercia consideratio est respectu finis circa quem versari debet iste ordo.

Et licet finis hic pretenditur esse ampliacio fidei prout colligitur ex litteris et articulis suprascriptis quod tamen impossibile est per hec media que sunt eidem fini contraria de se mala et iure divino prohibita videlicet per violentias iniurias rapinas et iniusta bella devenire ad huiusmodi finem. Sed quod huiusmodi medijs sufficienter constat ex eisdem litteris et articulis. Igitur sequitur necessario quod dictus quod dictus ordo aliud habet in re quam contineat in colore. Cum igitur est necessario dicendum quod aliud hic realiter intenditur per huiusmodi media quam sub colore dicti finis et sub specie fidei ampliande pretenditur et nullum dubium de medijs quod sint fidei contraria et lege divina prohibita. igitur nec de fine huius ordinis erit dubium propter necessariam consequentiam et propter necessariam correlationem que posita sunt ponuntur etc. Ex quo inferre oportet huius ordinem esse hereticalem.

Nota 2a ratione finis qui pretenditur.

Idem inferri potest a dicto fine qui pretenditur sumendo argumentum contra si ampliacio fidei esset finis. Et quod finis est causa propter omnium huiusmodi bellorum que tamen sunt iniusta quod non habeant aliquam aliam causam infra hoc sibi instantiam ut patet ex eisdem litteris. sequitur quod fides est causa propter iniuriarum rapinarum et per consequens homicidiorum et aliorum malorum que in talibus bellis eveniunt quod tamen non est dubium repugnare fidei ergo etc. Concluditur quod dictus ordo intensiue sub colore fidei est contra fidem.

Nota quomodo epilogi tota ipsi materia reducitur ad tres conclusiones principales.

Reducendo igitur totam hanc materiam ad iij conclusiones principales quibus tota structura huius pretensi ordinis destruitur ponuntur probabiliter conclusiones infrascripte.

Prima conclusio

Prima. Non est licitum paganos bellis opprimere vel invadere eorum subiugare vel de ipsorum manibus eorum propria dominia eripere sine iusta causa aut pretextu sine absolute et immediate causa fidei ampliande, id est non habito respectu ad aliquam aliam causam primo et principaliter iusti belli. Probatur prima pars quia ubi est evidens ex probationis. probatur 2a probatur conclusio quia Christus discipulis dicit apostolis et discipulis Sicut misit me pater et ego mitto vos. Constat autem quod Christus ampliavit fidem per humilem doctrinam per benignam admonitionem per predicationem ac virtuosam conversacionem prout satis scriptura

testat^r. Item seruauerint xpi et discipuli et sic faciendum successoribus reliquit
Item quia lex euang^lica est lex amoris concordie atque pacis et non lex timoris
discordie vel bellorum que sunt contraria multipliciter dicte stat. Ideo dicit apostolus
quod arma milicie nostre sunt spiritualia. Misit ergo xpus apostolos et discipulos inermes
ad predicandum et ampliandum fidem gentibus et ita fiendum per alios in
struxit quia eius actio nostra est instructio. Unde beatus aug. super ps. 1 p^a
xpi dicit. Audi circumcisio audi preputium audite omnia reg. terre non impedio
dominationem vestram in hoc mundo sed vincite credendo et nolite seuire me
tuendo. Hanc conclusionem tenent valentissimi theologi et aliqui scripserunt
in hoc sacro concilio fundantes ipsam efficaciter et theologice. Et patet etiam
aliqualiter ex premissis. Igitur sequitur quod huiusmodi conclusionis contradictorium est er
ror ad quem finaliter reducitur hec milicia et ad quem hec tota materia resol
ui posset tamquam in suum finale et ultimum fundamentum quia a nullo
catholico sui habet aut erroneam supradictam.

Et ex hac conclusione tria correlaria inferuntur. Primum quod litere — 1^m correl^m
qualescumque super dicte huic errori innitentes continent virtualiter heresim
suntque ipso iure irrite et inualide atque nulle et per consequens neque generalem
neque specialem potestatem alicui tribuunt infideles inuadendi subiugandi
spoliandi etc.

Secundo sequitur hanc militiam supponentem huiusmodi literas pro suo fundamento in — 2^m correl^m
quibus non agitur in meritis de aliqua alia causa iusti belli quam sit ut dictum
est super necessario fundari in heresi ut videtur et per consequens ex ipsorum principiis princi
pijs clare conuincitur et probatur eundem ordinem esse hereticalem — ymmo militiam

Tercio sequitur ex eisdem principijs manifeste falsum esse quod ipsius ordinis —libris — 3^m correl^m
asserunt dictos fratres videlicet hunc ordinem fuisse institutum per easdem literas ad i
nuadendum quoscumque infideles etc. cum iste litere tamquam nulle non con
tineant aliquam potestatem romani pontificis aut imperatoris ut dictum est et
per consequens neque institucionem ordinis eorum neque fundacionem

Conclusio secunda. Religiosus ordo generaliter ad militandum institutus — 2^a conclusio
contra infideles non potest mouere bellum infidelibus ex quacumque causa speciali
nisi etiam auctoritas superioris interueniret ^(aliter) specialis. Hec conclusio est de mente
b. tho. 2^a 2^e q. clxxxviij ar. iij in fine ubi dicit quod religio non sic
instituitur ad militandum quod religiosi propria auctoritate possint bella gerere

ſʒ ſolum auctoritate principum vel alterius et hoc etiam aſſerit comuniter canoniſte et preſertim
Jo. an. in c. ſane de regula.

Cor^m p^m — Ex hac concluſione tali correlaria inferuntur. Primum quod cauſa fidei ampliande relata ad miliciam cum ſit cauſa penitus generalis et remota cuiuſlibet ordinis ad militandum inſtituti non poteſt eſſe magis cauſa ſpecialis huius certe milicie quam alterius nec unus ordo militum poteſt eſſe magis ad dilatandum fidem quam alius cum non ſit niſi penitus et ratione aliqua ſpeciali puta predicacionis vel alia, de qua ſpecialitate ſive cauſa ſpeciali quod ſit in propoſito non poteſt apparere igitur nec de aliqua auctoritate bellandi ſpeciali conſtat ultra alios ordines ad militandum inſtitutos

Cor^m 2^m — Secundo ſequitur quod ubi de aliquo impedimento fidei non apparet facto vel fiendo per ipſos etc. non licet locum milicia cauſa fidei ampliande. ſicut eſt in dictis litteris igitur etc. patet quod fides non poteſt aliter ampliari per miliciam niſi per indirectum videlicet removendo impedimentum. ſi igitur non apparet de tali medio ad finem ſcilicet impedimento non poteſt etiam de fine apparere et ceſſante cauſa proxima et finali ceſſat et remota igitur immo et prima magis videtur attendere tamen proxima quam remota. quod effectus a cauſa proxima eſt nominandus dicto ceſſi. pben. quod diſputatur et non primo. de teſti teſtio in etc. finis enim aplicie ſpus et nalis eſt removere perturbans ſeu impediens fidem ſeu bonum comune vel ciuile qui non poteſt in mentem ordinari ad aliud quam ad huiuſmodi impediens removendum tamquam ad cauſam ſuam tamen. et quod hic non conſtat de aliquo impedimento huiuſmodi igitur non conſtat de aliqua cauſa huius milicie ſpeciali et per penitus nec conſtare poterit quod eiuſdem litteris de cauſa fidei ampliande conſtitutive pretendat.

Cor^m 3^m — Tercio ſequitur quod poſito ſine preiudicio veritatis quod ordo iſtorum fratrum fuiſſet in ſui generali ad militandum inſtitutus non tamen ſibi licuit invadere infidelium partes ad occupandum eorum dominia et licencia poſtmodum ſedis apoſtolice non habita ſpeciali et ideo ſequitur eandem miliciam eſſe et fuiſſe etiam ex hoc capite legi divine repugnantem et per penitus hec talem

3^a cclo — Tercia concluſio. Ad hoc ut iuſtum bellum de iure appareat preequiritur cauſe huiuſmodi debita cognicio et declaracio legitima. ubi poſſet de hoc probabiliter dubitari patet hoc quia licet tria principaliter requiruntur ad bellum iuſtum ut ſit ſecundum b. tho. in 2^a 2^e q. xl. ar. 1. ſcilicet auctoritas

Justa causa, et intencio recta, si tamen de iure constare debeat de hiis in quibus
ubi aliis facti evidencia non habetur necesse est hec duo concurrere. primo ut de causa
cognoscatur ad minus summarie. Et quod sequatur declaracio legitima. Nam dubi-
tari non debet de auctoritate impugnantis, de causa legitima impugnandi, et iusta resis-
tencia impugnati quod talium ignorancia eciam probabilis non excusat nisi
subditos racione obediencie, et in dubio probabili iusti belli ut in canone xxiii
q. i. quid culpatur. Igitur evidencia requiritur iuris in facto, evidencia autem
iuris non potest haberi nisi per manum iusticie videlicet per probacionem in iure factam
vel per formam et per consequens declaracionem legitimam et ad hoc sunt multa iura.

Alter racione premissa videtur licitum prelatos infideles privare suis dominiis sine
causa legitima aut talium iuris ordine non premisso et per consequens iniuste. quod hoc re-
pugnare videtur naturali iuri et divino. quia tamen quod in facto consistit de iure
censetur ignorare sicud et alia facta locorum particularium p c. i. de consti. li. vi.
Nam licet aliquid iuste sit notorium quod tamen iudici non est notorium
ut iudici ideo probandum est ut in c. ad nostram de emp. et vend. cum sic. Igitur
de necessitate iuris ad hoc quod fiat cause communis debita cognicio, debet precedere probacio
et per consequens aliqualis ordo iuris

Et ex hac conclusione tria corrolaria inferuntur. Primum corrolarium Nisi de   1m corrolarium
iuris ordine huiusmodi constiterit aliter non potest iustificari vel de iure probari auctoritas
premisse causa legitima et intencio recta privandi prelatos infideles, et ideo non potest iudi-
cari in hac milicia superiores invenisse auctoritas penes cognitorem eorum prelatorum tanquam
tam aut interpretatum et per consequens licere suspicere non facientes de tali ordine aliquam
mencionem nichil probant ymo videntur probare contrarium scilicet quod ipsa eos privaverunt
tacite sine culpa et sine causa et per consequens contra ius naturale et divinum Racio est
quod culpa de iure non presumitur nisi probetur, et cause huiusmodi ignorancia de iure
presumitur ubi scientia non probatur per regulam presumitur de re. iur. li. vi.

Secundo sequitur quod milicia prelatorum fratrum corpore quod pugnatur obmisso tali medio   2m corrolarium
et per consequens iniuste et iuris ordine non servato non solum est iniuste debito ordini
iusticie contraria et iniusta. sed eciam quo ad alios est culpabilis active et passive. igitur
intelligitur iure divino prohibita. et per consequens eciam ex hoc capite scandalis vindi-
canda. Dico active et passive tum racione scandali tum racione offensionis corporalis
nec non rerum in quibus non licet cuiquam iniuste offendere nec offendi

Tercio sequitur quod nisi impugnatus eciam infidelis stat contra propter quia   3m corrolarium
impugnatur iniuste resistit impugnanti quamvis iniuste tamen debeat impugnandi

qz talis cauſa nō tollit ſibi Jus nāle defendendi ·

Ex quibꝫ liquet manifeſte · An eciā hunc errorē poſſit uel debeat aliqualr̄ tollerari · Vel ſi dc̄os fr̄es cōpellē teneat̄ ad dimittēdū realr̄ cū effcū bona omnia et dn̄ia per eos occupata · Vel quolibꝫ acquiſita put ſupius eſt expreſſum

Et hec ſufficiant de conſideracone tercia et p ꝯnſ eciā de t̄rio ꝓpoſito pncipali

Et hec ſint dicta ~~nō determinate~~ ſꝫ ꝓbabilr̄ et p modū cōmiſſioni ad effcūm ut hec mat̄ia talr̄ cōmiſſa debitā concluſionem ſui debitam recipe valeat atqꝫ fine put expedit ul optet a ſanctiſſimo dn̄o nr̄o ſſr̄a · pſertim in hoc ſacro Concilio gn̄ali ·:·

Sequitur secundus tractatus

Quantum autem ad tractatum secundum

cuius occupacio erit circa Responsionem xviij conclusionum contentarum in
libello cuiusdam Johannis de Bamberga doctoris decretorum qui libellus
idem videtur in materia et effectu cum libello fratris Jo. ffalkenberg ordinis predica
torum misse xxiiij conclusiones continente. non illo prorsus iam dampnato sed alio sed
quo adhuc pendet iudicium Et quia in detrimentum utriusque potest status et ho
noris regalis excellencie Inclitissimi Regis et incolarum Regni polonie
et excedit fermento malicie. et vehementissime presumitur in favore fratrum cru
ciferorum de prussia Utrumque videtur fomes odij et processus utriusque licet me
dia sit diversa pro ut ad ambos idem erit iudicium saltem quo ad aliqua Et
nichilominus ecce ne huiusmodi scripta prefati Jo. de Bamberga sic oblata sine re
sponsione debita remaneat. ad impugnandum certas conclusiones ex dictis diversorum
doctorum recollectas. et per modum avisamenti oblatas dudum in nacionibus huius
sacri Concilij pro reformacione status fratrum predictorum salubriter facienda. Resu
mendo singulas huiusmodi conclusiones positas cum certis erroribus asserte pendentibus in
probacionibus conclusionum earundem, iuribus allegacionibus suis inutilibus penitus
resecatis. dabo eis claras et brevissimas responsiones non determinando sed potius
avisando et aperiendo materiam in hoc volentibus se utiliter occupare.

Verumque adversarius asserere videbatur licet false, predictas meas conclusiones in
detrimentum potestatis papalis et imperialis fuisse fabricatas etc. Igitur pro resis
tencia et remocione aliquali huiusmodi calumpnie adversantis. protestor quod
nichil intendo cum assercione dicere quod sit contra fidem. bonos mores et sa
nam doctrinam. aut contra statum reverenciam vel personam summi pontificis vel
Imperatoris, et si quid occurrerit inter dicta vel dicenda. principaliter vel inci
denter volo haberi pro non dicto Volens eciam hanc protestacionem currere et vale
re ac si eam specialiter resumerem ad singula sicut quibus dicendorum per me et
eciam quolibet iam dictorum.

Et primo premitto in principio dictum magistri mei Mauricij de praga valentis
simi theologi qui videndo ad primas duas huiusmodi conclusiones sic orditur
super conclusione doctorum summam qua supponitur quod heresis est omne dogma
sacre scripture asserte contrarium conclusio contenta pro parte prutenorum
qui incipit In nomine sancte et individue trinitatis etc. Et sunt sub
auctoritate beati Jeronimi ad melitem, pro ut est hereticus et pro ut sapiens ...

per omes collec xbiij coclusiões quibꝰ deducit milicia prutenor q infideles semp fuisse licita et huc fundata, vnde in prohemio dicit illam religione ee fundata p defensione tre sce et tuicone prie tamq ppt cam finalem. ſ qr illa ca deficit ex eo qr tra sca p illos religiosos nō expugnat et pria quam inhitant omnium q ex confusione infidelium est tuta.
Igit talis religio sic sunt nec de illa pria est tolleranda. ex salvatoris sua parabolizante Luc xiij de ficulnea i fructuosa succide illam ut quid e tra occupat. cuius oppositum opusculans deducit. ut salte illuc sit transferendi ubi premissa p quibus dicuntur fundati cople valent. Salvatore gente. Auferetur a vobis regnum et dabitur genti facienti fructus. Math xxj.
Et hoc sufficiat de prologo.

Tandem ponit coclusio prima in hac forma. Licet pagani et infideles alij tonsurati valeant inter oues xpi creacione et redempcione ex parte xpi. Sunt tamen revera bestie p sua rebellione sevicia et crudelitate et pecora campi. et sic in verbis illis dicite pasce oues meas minime comprehensi.
Hec coclusio expresse negat plenitudine clavium eccie xpe premissa arti. xbij. Et quecunq ligaueris sr terram etc. et Jo. ult. exclusa pasce oues. ex exhibitio nō comprehendens plenum pasturam ut dicit finis illorum nō correndet universalitati premisse. sicq declarat mediate qr minus exhibuit sive soluit q promisit. unde potest sic argui. xpc promisit petro et suis successoribus omnium ouium sine excepcione curam et pasturam dicens Et quecunq ligaueris etc. Immo et totam gnis humani lapsi in Adam migens curam illius habe Luc. xv. ſ paganorum et infidelium creacone et redempcione inter oues xpi tonatorum curam et pasturam mie commisit cum ait pasce oues meas ut dicit conclo in fine Igitur quod promisit nō exhibuit. quod est hereticum contra id Jo. xiv. Ego sum via veritas et vita. etc. et quia premissa tibi igitur aliqua premissarum est heretica. ſ nō maior cum sit evangelica. Igitur minor que est conclo. Quobrem opusculas tene cam renovare et opusculum sine dissimulacone cobnuir tamq arbor mala. malos fructus coclusionum fructificans. que iubetur excidi et igne mitti Math vij.
Secundo sic omnes oues redempcione xpi sunt principaliter sue qr ab eo ex eterno tempore et ab eterno predestinate et sibi appropriate. ex nemo potest rapere

eas de manu ei9 Jo. x. Tum qr impossi^le est p̃destinatos dampnari apl̃o
quos p̃destinauit illos & magnificauit. Ro. viij. Et illud ouium p̃ostea
in illis verbis dominice pasce oues meas pri^r. commisit. eo q̃ ille s^t pri^r.
sue. Igitur pagani et infideles per xp̄m redempti sunt principali^r i illis
v̄bis cõp̃hensi. q̃ est oppo^m conclois. q̃ cum sit catho^cu liquet q̃ p̃po^m
conclusiois est hereticum Secus dã oppo^m q̃ sint redempti et nõ cõpre-
hensi sub v̄bis dominice p̃ptea qr s^t bestie perfidia et rebellione ut dic^t.
2^a ps conclois eptice sequitur contra aplm̃. q̃ p̃p^t suã maliciã tp̃alem
exciderunt ab et̃na p̃destinaoe. quia necco sequitur redempo. ff apl̃o
dicete. Ro. p^o q̃ xp̃s 2^m carne p̃destinat9 est ex resurrectione mor-
tuorum ihũ xp̃i. i. p̃p^t redemptõm lapsorum in adã. Vnde cum apl̃o nõ voco
redemptõm quo ad sufficienciam. s3 quo ad efficaciam p̃destinat eã q̃ de
qua saluator ait. hic est sanguis me9 qui p multis effundet^r i remis-
sionem pctõrum Math. xxvj. Vbi p multis d^t p solis p̃destinatis quali locu^o
Apl̃us vtitur loquens de p̃destinacone. q̃ xp̃us est primogenit9 i multis
fribus. Ro. viij. et hoc mõ efficacie vtitur opusculans in conclone distin-
guens creatõne a redemptõe p coniunctõne media ut3 gñmatice dicete
Iungit diuisa coniuncto significata. est enim planum fidelibus q̃ xp̃us vni-
u̾salis creator et redemptor omnes hoĩes creabiles redemit quo ad suf-
ficienciam s3 nõ omnes quo ad efficaciam nisi electos p̃destinatos utz ex p̃-
missis. quorum pasturam commendauit i v̄bis p̃fatis pasce oues meas cuius
oppo^m erroneum d^t conclo. Et confirmatur qr xp̃s paganos et infideles
appellat oues que nõ s^t ex ouili eccie. et illas d^t se habere tamq̃ suas &
nõ alienas. eo q̃ pr̃ dedit sibi eas. Ideo nemo pt rapere eas de manu
pris Jo. x. Igitur per pronomen meas principalr eas cõp̃hendit cuius
oppo^m d^t conclusio friuole et erronee. q̃ euidentem veritate

(Tercio sic. Tanta est laci^do extensiue p̃pe in sp̃ualibus sicut Imperatoris
in tp̃alibus sicut fatetur opusculans i conclone 2^a. Sed Imperator hẽt
superioritatem et curam vniu̾salem sine excepcõne s^r omnes fideles et
infideles ut per totum processum fatetur opusculans Igitur et p̃pa habet
siliter s^r omnes. s3 nõ nisi ex v̄bis dominice pasce oues meas Igitur omnes
infideles et pagani sub illis v̄bis cõp̃hendũtur pasce oues meas cuius
oppo^m dicit conclo. Et confirmatur qr p̃pa insigniendo sic v̄lis ptatis de-
putat paganis et infidelibus epos titulares s3 huiusmodi deputatõm
friuole faceret. si nõ eorum curam et sollicitudinem sub p̃dictis v̄bis dominice
accepisset Igitur pagani et infideles sub eisdem v̄bis cõp̃hendũtur cuius
oppo^m d^t conclusio derogando ptati i p̃pali ptati Sed nõ mirum si p̃pe &
eccie contradicit cui eciam similiter impugnans d^t paganos oues sub pastura per-
nõ cadentes

8 argum 7

Ncto sic Concedo cum qua ipsius bonitate pastoris concludens dicit alias
oves habeo que non sunt ex hoc ovili paganos et infideles denominans et
illas oportet me adducere et fiet unum ovile et unus pastor ostendens quod
sine ista reductione non posset fieri actu vel potencia unitas ecclesie
in symbolo posita. est ipsa reductiva infidelium ad ecclesiam per sollici-
tudinem pastoris Igitur cura paganorum et infidelium est pape commendata
cum reductione possibili et per oportet sub pena dampnacionis eterne in illis
dominicis paste oves meas Et confirmatur quia si petrus ex verbis prefatis non
fuisset obligatus ad reductionem infidelium. eo quod cum ista questione non per-
tinueret ad ipsum sequitur quod peccasset mortaliter intromittendo se de questione
infidelium ad ipsum non pertinentium. quod est hereticum repugnans revelationi
sibi facte in figura linthei per iiii[or] angulos submissi in quo erant
quadrupedia terre bestie et reptilia sibi mandata ut ea occidat et
comedat que tandem omnia recepta sunt in celum, per quam visionem
intellexit. omnes infideles per iiii[or] mundi climata sparsos sibi esse com-
missos Act. x. Sed non nisi in illis verbis dominicis paste oves meas
que magis verba per illam visionem sibi intellexit declarata sic exposita
Igitur sequitur quod pagani et infideles qui reputantur bestie propter crudelitatem
et pecora ex perfidia. rebellione et sevicia comprehenduntur sub illis
verbis prefatis de necessitate predicte visionis cui contradicit ista conclusio
tamquam heretica.

Et confirmatur quia petro commissa fuit cura omnium apostolorum Christo sibi
dicente singulariter paste agnos meos Jo. ult. Et apostolis unacum
petro iniuncta fuit cura conversionis omnium paganorum et infidelium
Christo dicente Euntes in mundum universum predicate evangelium omni crea-
ture qui scribitur Marci ultimo Igitur cura principalis omnium gentilium per
apostolos fuit petro specialiter commendata. sed non nisi in verbis premissa conclusionibus
paste oves meas. igitur pagani et infideles sunt comprehensi sub verbis
predictis cuius oppositum dicit conclusio. Certum postquam oves salvandi censentur
non omnium ait propheta. ubi adoptionis filii dei in die judicii collocantur
quorum multi sunt et erunt publicani peccatores et infideles de quibus dominus
Salvator scribis et phariseis legitur dixisse Amen dico vobis quod pu-
blicani et meretrices precedent vos in regno dei Math. xxi Sed huiusmodi
errantes oves necesse est ut a pastore reducantur. et non per verbum paste
oves meas papam generalem pastorem constituit secundum omnes doctores ecclesie
Ergo bene concluditur quod pagani et infideles sub illo verbo dominico concluduntur
Secus negare oporteret quod Christus unquam dedisset petro pasturam generaliter propriam

cum in toto decursu biblie nusquam inveniatur actualis impositio pastoris nisi sub urbis prefate. Aut quod ipse predestinatos cum infidelibus quibus includitur omnibus regnum celeste paravit a constitucione mundi Mathei xxv. In errore salutem neglexisse sed pro eorum reductione eas in urbis prefate de pastore non providisse postquam homo per se peccare sufficit sed non redire domino per prophetam dicente perdicio tua ex te salus autem ex me Osee xiij. Sed nec potest ab infidelitate sine predicacione pastorum ad fidem redire Apostolo dicente Quomodo credent ei quem non audierunt quomodo autem audient sine predicante quomodo ergo predicabunt nisi mittantur Ro. x. Itaque ad conversionem omnium infidelium petrus missus est in verbo sepefato Verumquia satis presumitur quod pretendentes predicti elegerunt ne infideles eas proximi fidem recipient quia sic et non aliter iuxta sua privilegia possessiones infidelium invadere possent. Hinc in fideles convertendos a pastura excludunt catholice fidei asserentes quod si infideles subiacentes dicatis pasce oves meas minime comprehendimur. Ipsum tamen certum non debet fieri de eorum conversione intromittere quod quod statutum sit hec in quolibet novit fidelis &c. M. Mauricij

Verum quia in probatione predicte conclusionis eciam asseritur quod supra dicte infideles qui primus aut Imperatoris dominium minime recognoscunt quos asserit ideo resistentes pertinaces et rebelles &c. astringitur impugnare. In quo dicto concordat cum predicta conclusione fratris Johannis falkinberg non solum est in bonis moribus erroneum. In eo quod sic docetur et suadetur iniusta huiusmodi oppressio ac iuri naturali contraria sed eciam in eo quod violat preceptum de pace servanda contra id Apostoli ad Ro. xij. Si fieri potest quod ex vobis est cum omnibus hominibus pacem habentes &c. Videtur hec Ps. ubi B. Gregorius tractans eadem verba Apostoli dicit Sciebat apostolus quod cum omnibus pacem habere difficile prospiciens premisit si fieri potest et subiungit quod ex vobis est transscripte in canone inter que potest fieri; cum dixit quod ex vobis est &c. ma. et obe. verba xi. q. iij. Cum enim omne quod nullum exceperit de. ma. et obe. persolute. Item dicta assertio beatitudine excludit contra id Math. v. Beati pacifici i. amatores pacis. Violenciam includit contra decalogum repugnat officio summi pontificis contra illud Jo. x. Alias oves habeo que non sunt ex hoc ovili quas oportet me adducere &c. Ubi verbum oportet licet necessitatem videatur importare non tamen hoc esse dicit per bellum sine pugna sicut pretendit ista assertio Unde legitur in canone qui sincera plus di. Cum agendum est potius quam ratione et mansuetudine provocati sequi nos velint non fugere. Nam moyses ad bella non vadit non pugnat

oim inimicos sed orat et donec orat vincit ipsius verba sunt in canone
Dignus sacerdotum propositi di. ad cuius exemplum et alii maxime
summi pontifices debent facere (Tandem et in alia propositione as-
serit et in eadem conclusione Quod infideles revera sunt bestie
et tamquam ratione carentes relicto vero deo colunt ydola credunt deorum
multitudine blasphemant christum persecuntur christianos iura et lo-
ca eorum occupant et omnem bestiarum rabiem supergrediuntur etc et
quod hec naturaliter eis inesse videntur. Per quod dum videtur contra se ipsum
Nam si talia insunt naturaliter infidelibus igitur non sunt per sanctam vel
aliud pro talibus impugnandi cum secundum Aristotelem 2o ethicorum In
hiis que insunt nobis a natura non laudamur nec vituperamur quecumque
vicia humiliori principi genere tales principiis naturalibus etiam imputantur primo
providentie sed deo qui tamen secundum veritatem evangelicam omnia bene fecit et
per quod non videtur sine blasfemia creatoris Ex quibus colligitur quod
dictum zelo cum suis conclusionibus est satis crudelis et erronea in bonis
moribus et fide

zelo 2u

Conclusio secunda Iurisdictiones dominia principatus
et honores regnorum principatuum et terrarum non sunt nec possunt talia
esse penes de iure apud infideles qui ecclesiam seu imperium dominum et
superiorem minime recognoscunt et concordat cum dicto Jo. falk(enberg)
prima sua conclusione in 3a propositione

Ad istam conclusionem 2am. ac avaritia sic videtur Circa primam
conclusionem iste opusculans spoliare nititur infideles de vestimento
fidei eis ex praedestinatione debito. post tale spolium anime nititur eos
consequenter spoliare de possessionibus corporeis per 2am conclusionem
magis hereticam quam primam Et quod ista conclusio est huius totius erroris
fundamentum et sequencium conclusionum. Inde diligentius subintende
tale argumentum

primum argumentum

Ex ista conclusione sequitur formaliter heresis igitur ipsa est heretica etiam
si omnes sui partes tenent consequentia ex terminis et antecedens probatur primo quo-
ad totam Sequitur enim Iurisdictiones etc Igitur inferiores fideles naturaliter
subiecti superioribus infidelibus possunt suis superioribus ratione infidelitatis sub-
trahere obedienciam tenet quia quod infideles propter peccatum infidelitatis desinunt
esse domini ex conclusione et sic prelatus christianus in peccato mortali quo ad deo infideles

desinit esse prelatus et dominus que omnia sunt articuli Wiglef dampnati in concilio Constanciensi.

Nono hec conclusio renovat antiquam heresim Iudeorum nolencium recognoscere se sub dominio cesaris infidelis et dicencium Christo monetam Dic nobis quid tibi videtur licet censum dare Cesari an non Mathei xxii. Arbitrabantur enim eum isto opusculante quod cesar infidelis non posset habere super eos dominium cuius tamen oppositum Christus determinavit reducens eos in recognicionem dominii dicens ypocrite ostendite michi numisma census quod cum obtulissent quesivit cuius esset ymago et superscripcio in denario et responderunt cesaris conclusit Reddite ergo que sunt cesaris cesari et que sunt dei deo. Ubi expresse docuit recognicionem dominii apud infidelem cesarem non recognoscentem dominium ecclesie quod tunc erat apud Iudeos quibus (auferetur a vobis regnum dei Mathei xxi). Et confirmatur quia Christus dando Cesari infideli tributum pro se et pro petro Mathei xvii docuit ecclesiasticos recognoscere dominium apud infideles. Similiter Ioseph cum Maria censum cesari infideli Luce ii. Beatus quoque Mauricius cum sociis Maximiano legitur dixisse Milites sumus Imperator tui sed tamen servi quod libere confitemur dei. Tibi miliciam debemus illi innocenciam. Unde et Christus apostolis legitur dixisse Cum steteritis ante reges et presides non recognoscentes dominium ecclesie nolite cogitare quomodo loquamini Luce xxi. Ecce Christus recognoscit regna et principatus apud infideles.

Item Christus recognovit super se dominium et iurisdiccionem pilati infidelis dominium ecclesie non recognoscentis dicens Non haberes potestatem super me. Et etiam recognovit dominium pilati provenire ex domino Imperatoris infidelis dominium ecclesie non recognoscentis cum dixit pilato Nisi datum tibi esset desuper i. ab Imperatore. Igitur Christus recognovit dominium et iurisdiccionem apud infideles imperium ecclesie non recognoscentes.

Decimo Reges gencium dominantur Luce xxii. igitur apud gentiles sunt vera regna et dominia contra oppositum conclusionis. Et confirmatur quia sub et supra dicuntur correlative sed ex conclusione pilatus infidelis non recognoscens Imperium ecclesie non habuit verum dominium et per consequens non fuit superior. Igitur Christus non est passus sub eo quod est contra Symbolum et sic hereticum igitur aliqua premissarum non admittenda que non est in lumine naturali igitur minor que contradicit huic fidei. Item beatus paulus appellat ad infidelem cesarem Actuum xxv dicens Ad tribunal cesaris sto ubi me oportet iudicari et post cesarem appello. Sed appellacio non remittit nisi ad ordinariam iurisdiccionem habentem igitur b. paulus recognoscit iurisdic-

apud infidelem cesarem dominium ecclesie non recognoscentem. Item b. petrus fidelibus qui videbantur istum errorem colentes sepe precipit ut infideles reges et principes recognoscant esse suos dominos et reges et principes eorum honorent dicens Regem honorificate Subditi estote in omni timore dominis non tantum bonis et modestis sed etiam discolis. unde subditi estote omni humane creature propter deum. sive regi quasi precellenti. sive ducibus tamquam ab eo missis prima pe. ij. Paulus vero rogat fieri postulationes et orationes pro Regibus et omnibus in sublimitate constitutis ut quietam et tranquillam vitam agant hoc enim bonum est et acceptum coram salvatore nostro qui omnes homines vult salvos fieri prima ad Thi. ij. Sed temporibus apostolorum petri et pauli non fuerunt nisi infideles reges et principes non recognoscentes dominium ecclesie apud quos apostoli fatentur fuisse vera regna iurisdictiones principatus terrarum honores regnorum et dominia contra conclusionem prefatam Igitur cum recognitio apostolorum sit catholica sequitur quod conclusio est heretica. // Et confirmatur quia tempore christi temporale regnum et dominia fuerunt vera in mundo in eo quod ait Astiterunt enim Reges et presides non recognoscentes dominium ecclesie iuxta psalmista Astiterunt Reges terre et principes convenerunt in unum adversus dominum et adversus christum eius sic allegatur Actuum 4°. Et talia dominia non erant ecclesie. christo dicente Regnum meum non est de hoc mundo. si ex hoc mundo esset regnum meum ministri utique mei decertarent pro me Jo. xviij Igitur apud gentiles est verum Regnum et dominium naturale contra dominium ecclesie distinctum salvatore id firmante cum ait Reges gentium dominantur eorum. et vos autem non sic. Ubi non tollit dominium ab ecclesia sed qualificate distinguit aliud esse modum dominandi in ecclesia quia respectu eterne beatitudinis. et aliud de mundo respectu finis naturalis hoc est temporis naturalibus consequendi Quamobrem si iste opusculans istum modum distinctionis dominiorum mundi et ecclesie cognovisset nusquam illam conclusionem posuisset quia vehementer prutenos reddit suspectos qui sub pretextu donationis ecclesiastice temporale dominium ambientes. qualem ambitionem arbitror huius opusculi compositionis. quia etiam videntur sapere conclusiones sequentes promoventes stolare dominium ecclesie que destructivum dominationis gentilium duntaxat finem naturalem intendentes Et licet finis sit naturalis sit finis simpliciter. naturalis tamen quia est temporalis quod etiam non desinit esse finis communis quo christus dixit de se Jo. viij Ego sum lux mundi per essentiam nos participant dicendo Apostolis Math. v°. vos estis lux mundi secundum quod et per participationem Her. M. Mauricius.

Et ultra ista superius allegata Ockam in 3a parte dialogorum libro primo c. xxv multas alias adducit scripturas sacras ad hoc propositum et dicta sanctorum doctorum quibus manifeste convincitur iste error. Nam legitur

actuu xxiiij q paulus dixit ad lystram paganus qui multis annis te esse iudicem gentium sciens etc. ubi paulus paganum esse verum iudicem recognovit et sic de aliis. Et quod in probatione dicte conclusionis asserit quod propter indignitatem incredulorum fuit omne dominium etc. translatum in christianos scilicet adventum christi pro quo advertendum quod circa huiusmodi translationem reperiuntur opiniones contrarie et varie due videntur extreme et 3a media. prima quod licet in sacra scriptura christus quandoque dicatur rex non tamen cum quod de hoc habuit de bonis temporalibus est. habuit illud tamen petro non commisit et ideo suus vicarius non habet in eis potestatem. Ymmo dicunt quod christus accepit paupertatem maximam sicut et ceteros defectus etc. unde Jo. xviij regnum meum non est de hoc mundo etc. Alia opinio videtur esse in qua se fundare videtur dictus doctor que videtur ostendere quod in adventu christi in carne omnis iurisdictio potestas honor et dominium sit translata ab infidelibus ad christianos et prima huius contrarium sit manifestum scripture testimonium ut supra est allegatum.

Tercia est media quam tenent communiter Canoniste videlicet quod licet summum et universale huius mundi dominium sit a christo translatum in suum vicarium prout patebit in sequentibus. non tamen per istam translationem ius naturale gentium quo distincta sunt terrarum et regnorum dominia subalterna ut probatur. 1 di. ius gentium videtur in aliquo violatum unde b. tho. 2a 2e q. x. ar. x. dicit quod licet infideles non debent de novo constitui domini vel prelati fidelium propter periculum fidei tamen per hoc non tollitur dominium ipsorum ante preexistens sive fideles et dicit ipse super fideles ergo a fortiori super infideles quod dicit dominium et prelatio introducta sit ex iure humano scilicet ex iure gentium. Distinctio autem fidelium et infidelium est ex iure divino. Ius autem divinum quod est ex gratia non tollit ius humanum quod est ex naturali ratione et ideo infidelitas non repugnat dominio. Et licet iste auctor conclusionis predicte trahit sibi Oldra. et io. an. in testimonium ambo tamen isti determinant contrarium ipsum scilicet Oldra. in suis q. q. lxxij que incipit In contrarium sarracenos yspanie etc. et Jo. an. in c. si a subdelegato de offi. dele. li. vj sic glo. quod dicens scilicet quod iurisdictio est apud infideles et quod etiam posita ad hoc et legitur et notatur xxviij q. i c. i. ubi dicunt an. et io. quod quantum ad sinam excommunicationis nulla est potestas quod etiam sit in causis civilibus et criminalibus sina quod ecclesia habet firmitatem ut xi q. iij Julianus et hoc notatur xxviij q. i ij proa. et c. quisquis. Ex premissis constare videtur evidenter quod prefata conclusio est simpliciter falsa et non solum peccat in iure canonico sed est iuri naturali gratia et divino et sic hereticalis manifeste.

Tercia sua conclusio non curatur hic ponenti et ideo non datur sibi intitulo — *(margin:)* iij

P^a^ c^c^lo

Quarta conclusio Potestatem Imperialem quam habet Imperator sup xpianos eandem etiam de iure habet sup infideles maxime quo ad usu sive exercitium gladij materialis.

R^o.

Hec conclusio fundari videtur in alio extremorum contrariorum, quod concedat d. effectum ubi co clusione .4. falkinberg. Et circa hanc conclusionem materiam adviseat^r michi calupnia aliquorum. quasi scripta mea istius contraria regerint i diminuenz Imperialis ptatis tamquam erronea. Licet revera mea no essent s; magnorum utriusque Iuris doctorum ac Iurisperitorum Iuris canonici quos in hoc allegavi Et ideo ut veritas facilius videatur. pro intellectu huius materie clariori que rendum videtur hic de tribus. Primo Utrum omnes xpiani de Iure subesse debuerint aut debent Imperatori in temporalibus prout innuit dicta conclusio Et si sit. 2° Utrum etiam omnes Infideles Et si sic. 3° Utrum Imperator pro suo libito de iure possit disponere de rebus terris uel dominijs ipsorum tamquam dominus de rebus proprijs. quia in hoc videtur consistere cruciferorum de prussia fundamentum. De primo quesito videlicet Utrum omnes Reges uel principes xpiani etc. de Iure subiici debent Imperatori. opiniones sunt contrarie quarum quam pro parte negativa oldra. determinat d. sive. q. q. lopus loquens pro istis de Regibus yspanie et francie etc. et ibi vide de origine Imperij Et de hoc quesito non plus ad propositum Sed potius de 2°. Circa quod est ad vertendum quod quidam posuerunt duplicem ptatem sive superiorem in hoc mundo terrestri quarum unam dicunt non dependere ab alia. nec alteram esse subordinari alteri. s; utramque esse a deo immediate videlicet ptatem pape in spiritualibus et ptatem Imperatoris in temporalibus Et 2^m alios dicit quod licet Imperium sit institutum a deo tamen per homines scilicet per romanos xcvj di. cum ad verum ubi cum adverso i. xxxiij bentum est. nec Imperator Iura pontificum arrogat nec pontifex nomen Imperatoris usurpet Et in aut. ^ta de consuli. § fi. coll. iiij dicit Cum deus misit Imperatorem tamquam legem animatam in terris per quod arguitur quod Imperium est a deo Nam Imperium et sacerdotium a deo fuerunt d aute^ta quo oportet episcopos in principio colla. v. hinc est quod ipse dei filius recognoscens Iura Imperatoris celesti sibi ordinacione concessa soluit tributum Iubens que cesaris sunt dare cesari et que sunt dei deo etc. xxiij. et xi q. i. magnum Item allegatur illud conde gladium in vaginam Jo. xviij quod etiam allegatur per oppositio Item quod Imperator est dominus mundi etc. et sic de alijs multis. et 2^m istam opinionem procedit forte dicta conclusio Sed quam dicunt communiter Canoniste scilicet quod utraque Iurisdictio spiritualis et temporalis est d. ipsa. probatur xxiij di. c. i. cum dicit quod Iura celestis et terreni Imperij pro

De dualibus ptatibus

ſ' comiſſa Et p(re)ſ(en)ta opinione dicta doctor(um) aliquor(um) allegabo
Ind an de bu in c. nouit de iudi ſ(upe)r glo. ij conformando ſ(e) d(i)c(t)e glo. qui
idem determinat & hac mat(er)ia remittit qui ſi. ſ(upe)r legit. cum p(ost)ea o(mn)i. z c
per ven(er)abilem & rombus et plone p Jn. de ſe. tope lit. per do. p di. qui z
xcbj. di. cum ad(m)iſſo z c ij. duo. ij q vij & hijs ita. Et dicit q(uo)d hanc concluſi
one communiter canoniſte tenet d. m. f. card. flor(entinus) d(icit) q(uo)d concluſionem hanc
dicta approbauit put dictum eſt i(n) plib(us) c(apitu)lis maxime de ma(ioritate) et obe(dientia). ſolite
de iudi nouit. qui ſi. ſ(upe)r le. per ven(erabi)le(m) de elec. fundamenta. de re. iudi.
apliod li. bj. Et hoc h(abe)t antiquiſſima conſuetudo cuius contrarij no(n) e(st) memo(ri)a.
Et t(ame)n hanc p(otes)tatem p(a)pa ut ſuperior imperator(um) tranſtulit imperium de g(re)c(is)
in Germanos. put notat glo. ſ(upe)r v(er)bo tranſtulit de elec. per ven(er)abilem que
tranſlatio ſ(ac)ta fuit per Stepphanum p(a)p(a)m qui martirizat(us) fuit poſtea ut
h(abe)t(ur) i(n) ſpe hiſtori(a)li li. ze c. lbj. z ſ(equitur). Oportet igit(ur) fateri t(ame)n ipm q(uo)d im
perium depedeat a p(otes)tate p(a)pe Nam ad ipm ſpectat examinatio approbatio
et reiectio elec(ti) ad imperium Nam et electio imperator(is) p(er)tinet ad prin
cipes ſ(cilicet) Colonien(sem) Treueren(sem) Maguntin(um) z c qui enumerant(ur) de re. iudi.
aplite i(n) glo. pe. li. bj(ll)a. Et hoc de iure poſito per conceſſione p(a)pe. d(i)c(t)o c. per
ven(er)abilem licet o(mn)i hoc opponit de iud. i. n(atur)ali r(ati)one quod dictus Cardi(nalis)
improbat Illud aut(em) ius datum principib(us) p(re)d(i)c(t)is confirmatum eſt p(er) conſuetudine(m)
ſ(ecundum) Cardi(nalem). // P(re)terea ubi eſt aliq(ui)s diffi(cu)l(ta)s ſ(upe)r quo ſ(unt) opiniones dicunt docto
res q(uo)d ſtandum eſt dict(e) Eccl(esi)e ad hoc tep(ore) de conſue. c. fi. de iura. calump.
c. i. qui ſi. ſ(upe)r le. p ven(erabi)le(m) ubi de ipo caſu clarius et vide tep ut lite no(n) c(on)teſ(tata)
qui et no(n) de ſe. tope lit. et dicens coi(n) ex p(re)cepto dei mala mente debet
perire d(i)c(t)o c. p ven(er)abilem in quo c. d(icit) io. an. p(er) o(mn)i q(uo)d i(n) ambiguitate opio(n)u(m)
magis credendum eſt legi canonice q(uo)d d(icit) ab ſanctior(um) uel maior(um) . q(ui)a p(a)p(e) no(n)
alteri data eſt t(a)lis int(er)p(re)tatio dubior(um) vnde z imperator ad ipm recurrit
c. de ſuma. t(rinitate) l. fi. i(n) de o(mn)i. Et arguit ibi Abbas legyſtas qui i(n) ſimbo(lo) opi
no(n) ſtant caſui expreſſe terminato per decretalem. // Jo. vo de ligna(no) i(n) c ſolite
de ma(ioritate) et obe(dientia) d(icit) q(uo)d in hac m(ater)ia bi(n) inducunt(ur) leges et canones p(er) et con(tra) et
illis no(n) bene crederem q(ui)a p(a)p(a) facit decreta et imperator leges. et nullus
eſt ydoneus teſtis in cauſa ſua. Et ideo ondit r(ati)onib(us) ſuis et melius
in c. Nouit de iudi. ſ(upe)r glo. ij i(n) fine. ſ(cilicet) q(uo)d in p(a)pa ſit utraq(ue) p(otes)tas ſ(upe)r
argu(ment)o Suppono p(ri)mum q(uo)d vnica d(ebe)t ee principatus in vniuerſo i(n) ſimilib(us) et
dic(it) cencialc in vniuerſo dimitib(us) ſpe. impoſſi(bi)le eſt duo ee eque p(ri)ncipa(les)
q(ui)a ſi ee(n)t duo r(e)pugnantes inſurgeret deſtructio. ſ(i) pares ergo vnus
ſuperfluus. ſ(i) diſpares ergo bij no(n) ee(n)t equales. ſ(ed) imperator no(n) e(st) maior
q(ua)m p(a)pa. q(ui)a entia nolu(n)t male diſponi. mult(itu)do principatuum mala e(r)go vnus
princeps. h(abe)t(ur) deductio fuit ph(ilosoph)i xij metha(ph)ice ubi demrat vnum ee (pri)n(cipium) p(ri)mo

papalis est spiritualium imperialis temporalium. temporalia sunt ordinata ad spiritualia sicut ad instrumentum finem. i. q. iii. Si quis obiecerit. ergo papalis spiritualium et temporalium. tenet hec quia qui implicat finem et ordinata ad finem. ff. de procura. l. ad legatum et l. ad rem.

Confirmatur. papalis est quasi animarum imperialis corporalium. sed anima dominatur corpori sicut dominus servo ut in ii pol. dominus ergo domini est dominus servi tamen quia per regulam si vinco vincentem te vinco te. de accus. preterea autem li. vi. Confirma. papa est dominus anime et operationum eius. imperator corporis. corpus autem est instrumentum operationum anime. ergo et cetera tamen quia cum agens principale est perfectius instrumento operante secundum secans servi ii q. vii. c. Item Balaam. Item principatus pape est infusus a deo xxii di. in novo principatus imperialis ab homine xciii di. legimus. effectus autem immediatus dei excedit effectum humanum arguendo a nobilitate cause et sic nobilitate effectus. de eccle. missarum cum marthe. Item papa habet diadema potentem petra sicut vicarius Christi ergo habet diadema potestate. tenet hec quia qui vicarius habet idem consistorium cum ordinario de consue. c. ii. li. vi. Item demonstratur quod unus solus sit princeps quia principatus optimus est ubi unus principaliter principatur hoc demonstrat ii pol. et est ad instar yconomici ut scribitur in yconomica est ergo necesse habere unum solum principem in orbe hic non potest esse principatus imperialis ad quem nichil de spiritualibus ergo est papalis. Item arguitur Regimen terrestre debet esse uniforme regimini celesti cum ab illo dependeat secundum naturam de sit. tri. c. i. et q. metheor. et i. celi. sed in regimine celesti est devenire in genere corporum ad speram celeste nobilissimam ad cuius motum moventur omnes spere inferiores. sic in genere spiritualium est devenire ad primum nobilissimum a quo cuncta dependent ut c. statim allegato. sed nobilissimum corporeorum est instrumentum nobilissimum spiritualium cum ab illo procedant et spiritualia et corporalia. ergo sic in regimine terrestri est devenire ad principem temporalium et ille est imperator sic ad principem spiritualium et ille est papa. ergo imperator erit instrumentum pape. Item arguendo a luminibus sol illuminat die et nocte die per se nocte per instrumentum scilicet lunam. unde in xii baruch testatur aspectus luce ad solem variatur lumine lune. Ita papa de per se illuminat deum i. animam et nocte i. tenebrosa temporalia per instrumentum scilicet lunam imperatorem. Ex quibus infert Jo. de lignano quod papae potestas est una sola et imperialis quasi illius pedissequa. Jo. de lig. Ex quibus sequitur quod istius orbis terrestris Monarchia est apud vicarium Christi qui de iure habet utrumque gladium. ex quo quod habitu et origine iurisdictio fuit in eo in inter laicos sed iurisdictionem coercivam sive potestas actualis in meris temporalibus divino nutu per ecclesiam data fuit imperatori Rom. di. cum ad verum quod prosequendo d. Anto. de but. in c. licet de fo. compe. post Innoc. Et nec hoc ipse statuerunt summi pontifices sed origine sic statuta sunt

Deus enim a principio creavit celum et terram et omnia que in eis sunt angelicam et humanam naturam spiritualia et temporalia corporum quam perpetuam recepit sicut factor suam rem gubernare solet et bonum quod fecit. Item precepta dedit et transgredienti penam imposuit Gen. ij de pomo ligni etc. Corporis etiam peccantibus penam imposuit scilicet Ade et Eve Gen. iij. ad mulierem quam dixit etc. et ibi Ade quod etc. qualiter autem perscripsi dicendum usque ad Noe et tempore Noe cepit deus creaturas suas regere per ministros quorum primus fuit Noe de quo quod fuerit rector populi apparet quod dedit sibi gubernationem arche per quam significatur ecclesia Gen. vi° et vij°. Item quod cum Noe et filijs dedit victoriam et legem dedit Gen. ix ubi etiam licet non legatur sacerdotem fuisse, sacerdotis tamen officium exercuit statim post egressum arche antequam populus legem dedit Gen. viij ubi edificavit autem Noe altare quod officium sacerdotis est. Similiter Abraham et Cayn fecerant autem. In hac vicaria successerunt Judices patriarche Reges sacerdotes et alij qui pro tempore fuerunt in regimine populi Judeorum et sic duravit usque ad Christum qui fuit et est naturalis dominus et Rex noster de quo in ps. Deus iudicium tuum regi da etc. Et ysaie xxiij Dominus Judex ~~et Rex noster de~~ noster legifer dominus Rex noster. Et ipse Jhesus Christus vicarium suum constituit Petrum et successores suos quibus et dedit claves Regni celorum et cui dixit ei pasce oves meas et ideo quamvis in multis distincta sint officia et regimina mundi tamen quotienscumque necesse est recurrendum est ad papam, ut puta in dubijs vel ratione iniustitie allegate vel negligentie in iustitia ministranda ab Imperatore vel quocumque Judice seculari et in constitutione (an. de but.) // Sed posset hic dubitari ex quo ecclesia habet utrumque gladium potestate et habitu quare etiam non actu et executione. Secundo executionem gladij temporalis aliquid exercuit ecclesia per sacerdotes xxiij q. i. Illa ... quod minister novi testamenti est minister mansuetudinis et pacis unitatis sacrum non altaris significat unionem Christi et ecclesie quia significat unio anime ad corpus quod sicut anima vivificat corpus sic Christus per sacrum vivificat ecclesiam. Ideo executio gladij temporalis que dividit animam a corpore penes ministros sacramenti unitatis esse non debet. Adducit ad hoc Jo. an. de c. novit de iudi. et An. de but. in d. Jo. xviij Converte gladium tuum in vaginam et inducit Jo. an. B. Ber. ad Eugenium papam dicentem Aggredere subditos sed verbo et non facto quid usurpare gladium quem usurpare gladium temptes quem semel iussus es imponere in vaginam. et i. ad thy. iij. c. Oportet episcopum non esse percussorem dicit enim Ber. ubi supra gladium materialem habet papa nutu, Imperator iussu, miles usu vel manu. Et hoc est contra constitutionem Bonifacij que incipit unam sanctam (Nota de but. ubi supra et card. flor.) Et ideo in executione gladij temporalis transtulit ecclesia in Imperatorem et ceteros Reges et eo translato ecclesie non potest quod prius in alios transferre que nobis non liceat ...

7 ·q· ij e.or xj· q· iij te quidem Et enim hoc iurisdictio imperialis etiam procedit a
deo · quod voluntate dei fuit ut crearetur per imperatorem et hoc modo procedunt iura
que dicunt non se impedit de temporali iurisdictione nisi in certis causis etc. Et sic
intelligitur ille Canon cum ad vere ptclj di· verum alle· Et insuper quod
fuit in observancia ad tempus grecorum et quod tempus postquam Romani vendicaue
runt imperium procedunt ista argumenta per que aliquis inferri pt pro independencia
imperij a papa secundum dominum cardinalem ff· card· flor· qui eos notat in c· venerabilem de elec.
et multa ingenia se in hoc vexauerunt ut ouquirent modum monarchie
terrestre et perdiderunt plurimi libri et multe monarchie sed nulla disputatio
pt ec i vtilior etiam ipsum quod veritas est quod imperium compertum fuit Romanis
deficio per oppressione aliarum gencium sic et de aliis Regnis que habuerunt mo
narchiam ut fuit Regnum Babilonicum et Regnum macedonicum quod flo
ruit sub Allexandro et cartaginensem quod floruit cum hanibal super car
taginensem plurimis annis vastauit ytaliam ut patet in titulo de 2o bel
lo punico habetur etiam monarchia que nititur ostendere quod sic utriusque gladij potestas
fuit apud summum pontificem et in ve· testamento et in nouo · fuit et monarchia
alia quam copilauit dantes poeta florentinus Et quod fuit Gebelinus intebatur
ostendere quod imperium in nullo dependet a papa et propter illum tractatum fuit pe
combustione tamquam hereticus habetur· franc· card· Jnd· p· de Anc· in repeti
c· 1· de const· Sicut habent constitutionem distinctionis ec equum generali consideratam
quod due sunt iurisdictiones nec antiquis temporibus apparet hoc indubium renouatum
de ista maioritate et superioritate procedunt nostro tempore per discordias et dissensiones
exortas inter summos pontifices et imperatores declaratum est quod papa habet utriusque
gladium et superioritatem ad imperium et hinc est quod eum coronat et vngit
et quique deponit et hoc per iura nouissima probatur in c· ad apostolice de re iudi
li· vj et cle pastoralis ad fi· e· ti· et de iur iur· cle· 1· et plenius in ex
uagante Bonifacij viij que incipit vnam sanctam Item vacante imperio
succedit in iurisdictione seculari ut in c· licet de fo· co· et ibi no· p Anno· et
subdit p· de Anc· Sed dicit aliquis isti Romani pontifices statuerunt in
suum fauorem quibus non videtur credendum quod in re sua nullus debet esse iudex
neque testis neque arbiter ut · C· nequis in sua ca· in rub.o et in nigro et l·
nullus de testibus canonizata · ij· q· iiij etc· Ad hoc videtur Jmo in dicto
c· licet et quod sit laicis in c· per venerabilem qui fi· sunt le· et in summa c· ti· §· 1· ff·
hoc secundo ondit dicens · quod duplex est potestas spiritualis que est apud summum pontificem
et secularis est apud unum Regem ad hoc decretum · et quod c· pe· et vj· di· duo·
spiritualis autem potestas temporali in tribus dignitate vel maioritate antiquitate prius est
maior quam corpus de consta· c· ij· vnde Abraham patriarcha ut minor ab
tulit melchisedech decimas ut maiori Gen· xiiij· Imitatur illi melchise

ut maior fuit ut ad hebre. vij. Est prior institucione quia sacerdotium apud levitas
dedit propter legem scriptam de quo in c. translato. de consti. fa. ego. xxxviij. c. ista.
Item per sacerdotium deo ordinatum inicte fuit ordinata regalis potestas q. re viij. c.
infi. ubi dixit dominus ad Samuelem constitue super eos regem. Tercio est prior
auctoritate sive potestate quod spiritualis terrena instituit et iudicat ut dicit c. per venerabilem
ibi nescitis quod angelos iudicabitis quanto magis secularia. originalia ad Corin.
pa. vj. c. et xxxij. di. c. Ecce. Ulterius hoc probat ratione ordinis in dicta auct.
quo ordine episcopos in primo consueverunt eum digniora permitti. de ma. et obe. c. i.
et c. statuimus. Ordo hoc probat ratione subiecti, certum enim est quod quanto quis inter
homines prestat tanto maior resplendit in auct. de defen. civi. § nos igitur
sic ita cum propria prestat preponenda est omnibus rebus humanis quibus preest imperium
ut C. de sacro sanc. eccle. l. precipimus. Demum ista superioritate probat quod
in fidei simul eum ponere duo principia est hereticum xxiiij. q. i. c. pe. sic ponere
duos vicarios equales in terris hereticum videtur quo ad quos pertinet. Nisi igitur
hereticus videatur licet una sit fides. et sicut est unus deus immutabilis de sum. tri.
c. i. sic et unus sit vicarius summus in terris generalis. Non obstat quod precesserint ex
eodem principio et quod imperium simul et sacerdotium sit a deo. Nam imperium
est a deo non immediate sed per debitam et per subalternam emanacionem a vicario
ihesu christi et de hoc loquitur amplius ad Ro. xiij. c. Non est potestas nisi a deo
vel aliter imperium potest dici quadam separatione operationum temporalis a spirituali a deo
est disponente et volente quod hii gladii exerceantur per diversos sed ordinavit hos
gladios exercendum quodam ordine inter se hierarchico ut minor a maiori procedat.
Et quamquam de ista distinctione duarum dignitatum regum et inter que de divisione fo. sed
hic iuris ut dicit tex. in l. inter tutores ff. de adminis. tu. sic non solum hee
due potestates sed omnis est a deo etiam mala deo permittente. Unde christus in passione
pilato predixit Non haberes in me potestatem nisi esset tibi data desuper. Per hoc tamen
non tollitur ordo qui fit de unctione coronacione et aliis de quibus in cle. i. de
iure iur. Nam hic ordo servatur in regibus qui unguntur. de sac. unc. c. i. et
saul unctus a Samuele ut habetur i re. viij c. et i. q. ij. Iudices unde sicut de
ipsis ministris regis est unctio facta sacerdotibus multo magis de eo illius qui
super omnes reges est vii q. i. in apibus. Imperium ergo est a deo ut a causa
et a vicario dei tamquam a causa secunda et quodam agente instrumentali.

Non obstat etiam et in ipsum quod christus tributum solvit et que sunt cesaris
sibi dari mandavit. nam ipse solvit ut vitaret scandalum c. xxiij. c. et xxiij.
q. i. Iam vide Nam humanitate dixit que sunt cesaris et illa enim deo que
est relata ut l. i. ff. de sum. tri. Non ergo omnia sibi dari iussit sed que
sua sunt que non omnia. Et notandum quod de hoc interrogatus precepit sibi dari
numisma et interrogavit cuius esset ymago et responsum fuit cesaris. Et dixit

Reddite que sunt cesaris cesari per hoc iubens sibi reddi ymaginem suam et forte sic voluit ut scandalum euitaret. Non ob. eciam quod petrus prohibuit uti gladio quia non iussit ut abiceret sed ut in vaginam conderet imperauit quod exercicium inferens non in proprium prohibens et quod ymo quod alia autem colligitur vtrumque gladium esse penes eccam per ista verba dicit duo gladij hic scilicet in eccam et non dixit sufficit alterum sed satis sufficit etc

Ulterius querunt idem p. de Ancona in quo consistat maioritas illa pape ad imperatorem et dicit quod consistit primo in eo quod dicit de approbatione vnccione et consecratione per que exercitium ad ministracionem consequitur licet alij tenent quod ante approbacionem possit administrare vt no. in cle. i. de iure iur. et plene per oldra. q. 21. Secundo consistit in maxima difficultate pro qua romana religio tota alterius possit grauissima detrimenta pati vt quorum in c. pastoralis de re iudi. in cle. et in dicto c. per venerabilem q. filij sint legitimi. In hijs enim arduis casibus qui occurrunt necesse fuit per vnum rei publice prouideri l. ij. § nouissime ff. de orig. iur. et c. per venerabilem quod sit legitimi. In noua c. quod sit legitimi li. vj. sa. quod no. io. an. in dicto c. per venerabilem sit vbi casualiter in nouel. et c. quod sit hijs de voto in glo. mag. et credimus in primo strictius et pro de filiis aut in nouel. vbi vero ista difficultas et negociorum grauitas non occurrit hoc locum contraria ut personis rebus et causis ecclesiasticis presit papa et in ipsis canones seruentur laycis autem causis et causis rebus ipsorum presit imperator et ipsique leges obseruentur vt l. leges sacratissime. C. de legibus et hoc modo inter eos potestas inter eos et iurisdictio sunt distincte et concludit quod potestates quo ad operacionem sunt distincte sed quo ad principalitatem beato petro vtraque est concessa. sed exercicium gladij temporalis per ipsum committit imperatori hec p. de Ancona.

Sed contra istis taliter probatis facili iam videri poterit quod imperatori non competit iure ministerio vel potestas exercicij gladij temporalis super infideles qui suum imperium non ministerium recognoscunt. de quibus per totum hic agitur quia non sibi sed pape subsunt temporaliter ut lucet dominio. fuerit prout not. per io. an. et alios post inno. c. i. de consti. et licet domino iure subsunt potencialiter vel passiue non tamen sibi subsunt actualiter christi vicario subiciuntur potencialiter vel passiue. non tamen sibi subsunt actualiter. Et cum lex non obligat vel arcte viz per consensum aut aliud actum naturalem. Et cum lex diuina quod dicitur infideles nisi actu subditum ut not. dicto c. i. de consti. lex diuina quod dicto infideles nisi actu subditum ut not. dicto c. i. de consti. lex diuina que dicit infideles nec arctauit et per quos nunquam receperunt eos ad subiectionem huiusmodi actualem nec arctauit et per quos nunquam receperunt eos ad subiectionem huiusmodi actualem nec lex canonica vel ciuilis. Cum igitur obedire pape nulla lege obligari videntur sequitur quod nec imperatori cuius potestas est subalterna et dependens ab illa. Non enim papa plus iure transferre potuit in ipsum imperatorem quam ipse plus habuit et quod plus non habuit neque habet potestatem actualem sine reducta ad actum naturalem super huiusmodi infideles igitur etc. potestatem autem gladij materialis que sibi competit dominio iure tamquam vicario christi quam beatus bernardus ad eugenium papam nutum vocat ut b. dictum est a se abdicare

no potuit nec transferre i aliud no consistit in sua ptate cum ad hoc sit habeat passive. transtulit ergo illud quod transferre potuit et quod suum fuit scilicet actum suum usum sive exercitium. et tale ius exercicij scilicet actuale sive usuale. i. quod respicit actum naturalem videtur habere Imperator de temporalibus respectu subiecti dumtaxat ad hoc naturaliter dispositi. Cum igitur dicti infideles hanc ptatem imperatoris sive ius minime recognoscunt utpote per actualem obedientiam vel consensum. Et naturaliter actus activorum non recipiuntur nisi in paciente bene disposito. sequitur quod talis ptas de iure non potest habere hic effectum super dictos infideles. et hoc eciam notatur per doc. dicto c. i. de consti. et presertim per io. an. secundum glo. in ibi eius dicit omnes et leges ab omnibus sit servande C. de le. l. leges dicit quod ab hac generalitate excipitur papa Imperator Sarraceni et alij pagani io. an.

Unde ad idem d. an. f. Card. flor. dicto c. per venerabilem not. Et quod dicta superioritas sive regnum in terris surgit tribus modis. Primo per voluntatem dei revelatam aliquibus hominibus // 2o. per consensum eorum qui reguntur. // 3o per violencia. primo et 2o regnum est iustum 3o modo non, Et 2m primum modum Iustificatur ptas pape incipiens a ptate tradita prioribus in ve. testamento postea resumpta a xpo et translata in petrum et successores. Insuper eadem ptas iustificatur 2o respectu xpianorum et recognoscentium dominium ecclesie ex quo tota ecclesia catholica que est omnium fidelium congregacio in hoc consensit quod est iam approbatum antiquissima consuetudine cuius contrarij memoria non existit. Cum igitur non constat Imperium sit infideles predictos generaliter esse iustificatum primo aut 2o non potest dici Imperatorem aliquam ptatem de iure habere super dictos infideles sed tantum 3o per violenciam et tyrannidem quemadmodum Romani totum mundum vel quasi sibi subiecerant

Sic enim Imperium romanum ex quo cepit esse per et sui vicarij fuit primo naturale et legittimum quod antea fuerat violentum cuius fuerat firmatum ab ecclesia et esse approbatum in persona Constantini qui primus fuit Imperator xpianus tunc purgatum erat vicium violencie et oppressionis primordialis quia Constantinus prout Cronice referunt et notatur arch. p. di. quia beato Silvestro gladium et insignia regalia tradidit (et regnum ex eo ipsum nullus licet unquam esset Imperator nec esset de futuro nisi a papa et ab ecclesia approbatus.

Et per hec dicta ad 2m questitum est responsum sed de 3o quesito inferius me expedio circa conclusionem iiij

Tandem in probacione dicte conclusionis. eciam asseritur primo dicte conclusionis defendendo ut presidet ergo xpus in spiritualibus et Imperator in temporalibus regulariter toti mundo quicquid contra negat tacite in xpo utramque ptatem contra determinationem

ecclie Et insuper ibidem denuo asserit Tc. dca Infideles nate hent
leges imperiales obsuare. Alioquin gladio st feriendi et que ecia asstō
est erronea suadens tyrannidem lege dina phibita et alia plura asserit
i conueniencia.
Ex quibus dictis colligit qȝ pdicta conclusio cum suarum pbacoium assertōibus
huiusmodi pdictis collecte est falsa Et puit tollit iura Ro. ecclie et eciam alioꝝ e
temeraria Iniuriosa vero derogat ptati summi pontificis cum declaracionum circa
Necnon docens tyrannidem legi diuine nali et huane contraria est tyran-
nica sapiens heresim et crudelis

conclusio · vta

Conclusio quinta. Sicut per Imperatorem Ro. seu eius auctte fidelibus co-
tumacibus rebellibusque seu resistentibusque iuste qui alr cohercere non pnt.
ita et Infidelibus cuiusmodi licite pt bellum indici

Re° Hec conclusio vta concordat cum ipo et p. conclusionibus fris Jo. falkenberg
cumque Re° patet sufficienter ex pdictis.

concl° vjta

Conclusio Sexta. Incredulis qui eccle seu Imperij Romani dominium
et superioritatem non recognoscunt desto. p Imperatorem Ro. seu eius auctte licite
pt bellum moueri. maxime p eorum ad subiectionem et obediencia debitas re-
ductione
Hec concl° similr vt alia eadem falsitate concipitur qua pbatur. Et concordat
cum vij et viij conclusionibus fo. ffalkenberg. Nam Imperator sua ptatem
que requirit actualiter sibi subditos ut recipiatur a paciente bene dispo.to
de iure non competit sr huiusmodi infideles et ideo si alr fieri puit doceret ista concl°
esse omnino violentam tyrannicam et irregularem contra Ius diuinum nale
et humanum. Et quia infideles lege dina non artantur canonica vel ciuili
que leges non obligant nisi actu subditos ut e. dcm est Sicud superi-
oritatem ipse recognoscere non tenetur aliquo iure pcepto Ita nec Imperatoris
ndhr aut ad quod quis non e obligatus non venit de iure compellendus
pbatur de bapmo c. maiores § vero ꝯ sunt aut cum si. Igitur concl° ista diabo-
licam et docens clerum reductionem ad obediencia est tyrannica Iuri
nali contraria et diuino. Nec etas increduli eo ipo qȝ non recognoscunt
dominium imperatorum vel ipse pnt dici hostes vel rebelles eccle siue Im-
perij et qȝ ideo ceant impugnandi sicut iste supponat i pbacoibus omnes fere
istarum conclusionum. quia non recognoscere est pure negatiuum quod nichil ponit

esse autem rebellem occupatorem persecutorem sive hostem et imputat aliquid
potius vz actu persequendi et qui cum non inest rei a natura nec de hoc habet
evidencia non intelligit inter de iure zm Inno. d. c. dudum de presump. Et
per consequens infideles stantes in limitibus legis nature que non repugnat legi
gratie non possunt de iure dici Imperatoris vel Ecclesie inimici persecutores vel re-
belles. et sic de aliis per adversarium inductis. scilicet ubi de facto se opponerent
et turbarent christianos etc. Nec ista conclusio sustineri potest etiam tenendo opinionem
que habet quod Imperium non habet tantum a papa. sed immediate a deo vel quod mediantibus
Romanis primo fuerit institutum et postea translatum ad Imperatorem zm quod
dicitur extra ecclesiam Romanam habet auctoritate a deo xcvi. di. cum ad verum et xciii. di. § omnes. sed
Imperator a populo lxiii. di. § leges cum glo. i. et lxiii. di. concilia cum glo. que incipit
habet ergo et quia ecclesia Romani transtulerunt potestatem ad suam ordinandi de pro-
prio Imperatorem ut scilicet ipsemet eliget vel aliis committet Nam zm
hoc licet aliquando totus mundus fuit subiectus Romano Imperio et ideo Imperium non
est privatum aliquo dominio cuiuscumque Regni propter quod omnia Regna adhuc
sibi sint subiecta. Et quod ideo ipse adhuc de iure sit super omnes Nationes et
per consequens super omnes infideles. Licetque Imperator zm hoc habere dicatur plenitudinem
potestatis in temporalibus et quod infideles sibi de iure essent subiecti. non tamen
eos privare ipsorum iuribus et dominiis potest contra ius naturale vz iuris ordine
non servato causa non cognita et defensione legitima non concessa. ergo nec Crucifer
hoc concedere potuit. Unde Inno. notat di. que in ecclesiarum de consti. quod licet
princeps alicui tollat actionem de facto iudex tamen ex officio suo hoc non obstante
actori iusticia ministrabit. Nam talis privatio infidelium que hic pre-
tenditur vim sententie obtinet que sententia etiam Imperatoris dicitur non valere parte
non vocata. ut notatur in le. si. C. de le. et c. tempore cum de ele. pastoralis § ceterum
de nec prodest supplecio de re iudicata. ubi sententia fuit nulla ex processu
fuit parte legitime non citata. ex hoc est contra ius naturale facere cum talis ordo
fundetur in iure naturali Nam citatio nichil aliud est quam quedam facul-
tas defensionis de ma. et obe. inter quatuor ii. q. i. nos in quibusque et c. non sine
et l. de vinoque ff. de re iudicata. Precluditur ergo viam citationi est precludere
viam defensioni. sed defensio est de iure naturali l. ut vim ff. de iusti. et
iure. Et iura naturalia sunt immutabilia etiam per principem ut de § sed naturalia de iure
gentium et civili. et hoc tenuit Laud. in dicta clem. pastoralis de re iudicata et gem.
et ad hoc allegatur glo. et ibi d. bal. de l. princeps ff. quod sine suis appro. re-
stitu. Nec supplecio defectum hic prodesse ut in dicta cle. ro. ex illa solum
refertur ad solempnia non ad substantialia ordinis ut di. illa de elec. et notatur
de c. i. de transacti. cum si. et not. spe. ti. de legato §. Nunc ostendendum
de obiiciendo per ergo privationem huiusmodi infidelium esse invalidam et per consequens quod hic
pretenditur esse nullam

Nec Imperator est sic dnus oium tpalium q de re aliena ad suum libitum
liceat sibi uel valeat qd voluerit ordinare ſz duntaxat q tm que
pubca respicit utilitatem ut supius tractatu pmo est eppssum Und
Naboth Israhelites noluit dare nec commutare nec vendere vineam suam
Regi Achab q videbat q Rex et nulla necitate querebat eam nec pter
commune utilitate ſz solum ex auaricia et cupite iij Re xxj et tractatur
i canone conuenior xxiij q viij Nec ex ista causa est sufficiens puad
eos dominiis etc q no recognoscunt Imperium Nam Romani i principio
nd ideo subiecerunt sibi alios bellando aut puarunt dniijs q no recog-
noscebant eorum domium Alioquin peccassent grauiter q talia bella sunt illicita
ubi in eis est libido dnandi xxiij q i c quid culpatur Sed ideo tm istam opi
q consentire eis noluerunt q sub uno regimine pncipali debet gubnari
res pubca tocius mundi qd tn fuit expediens et ideo sic bellantes sz pro re
pubca iuste bellauerunt et p ans iuste sibi alios resistentes subiecerunt
et iustum domium acquisierunt et alij iniuste restiterunt Sic igitur Imperator
qui dr hre causam Imperij a Romanis nd debet alr facere q eadem rō que
mouit allegantes debz etiam moue allegantem ut d c fi laus de R p Nam
pmi i unoquoque gene debz ee metrum et mensura omnium aliorum subcodem gne conten-
torum tm ar x° p methace Tamen quicquid rō nālis dictat q no debet unus
Imperator cunctis mortalibus dnari q in casu posset ee iniquum et iuri nāli
contrarium qm huiusmodi domium esset in detrimentum et pniciem rei pubce et boni
communis qd psequitur Ockam 3a pte dyalogorum li i ca pmum Unde licet
nālr optimus pncipatus est ubi unus solus pdns pncipatur tn pnt tamen
in aliquibus casibus melius est relicto isto optimo regimine pro eo q haberi
nō pt diuersas puincias diuersis pncipibus subiacere Talis aut modus optimus
gubnandi impeditur ppter iram uel ppter singularem maliciam subditorum uel ppter
iniquitatem et insufficienciam assumendi Nam q tn omes uniusi mortales
pnt rōne tpalibus hre adminicium et no optime gubnabuntur nisi uni
pncipi sclari sint subiecti No tamen peritior concludi videtur q omes no
lentes communionem admittere ipsi no optime gubnatur nisi sub uno pncipe
sclari Et q plures pncipes dnari mortalibus ordinauit deus ppter pcta hominum
iusto dei iudicio e tm Ockam Et ro q ele dnium defectu hnd no pt in casu
expediens est sicut nunc qd etiam ad tempus de iure cessit Cum igitur no expedit
d hoc tamen sub uno pncipe sclari rem pubcam gubnari tocius uniuersi no
pt Imperator stante tali causa nunc de iure uel licite moue bellum infidelibus
p ipsorum ad obedienciam reductione Credam aut expedit et qm nō tm Ockam
licet sepe lateat homines uel perpaucos ipsos et malos deo tn nuda sunt omnia
et aperta Et ideo cum lateat illos rectores q no expediret eos Regem habere i
Re viij c Constitue nobis Regem ut iudicet nos sicut et uniuersi habent

Nacones · et periclo corp deo displicuit, no enim debuerunt petere mutacionem modi regendi ordinati a deo

Conclusio viij^ma. Remedium bellicum habet etiam locum adversus infideles qui fidem impediunt xpianam vel blasfemijs vel persuasionibus malis vel etiam persecucionibus apertis · Et dicit hanc conclusionem esse beati tho · i sec̃ 2a 2e · q · x · ar · viij · quia hec tendit ad suum propositum . — 9o viij

Hec conclo absolute et in sensu in quo p beatum tho asserit esse vera et catho^ca et concordat conclusionibus precedentibus et sequentibus · sed in sensu hic captato et ad que hic tendit violenter est falsa et crudelis cum suo fundamento · p3 ex probacionibus suis · quia illos infideles qui non recognoscunt dominium ecclesie vel imperij · dicit fidem impedire blasfemare persequi et sic de alijs hic et in alijs conclusionibus enarratis quod est falsum et est peccare contra loycam que dicit quod ex negatiua non sequitur affirmatiua et ideo quod tales dominium ecclesie vel imperatoris non recognoscunt ex hoc inferri non potest · quod ergo fidem impediunt persequuntur etc. Persecucio enim rebellio impedimentum et quod est aliquid positiue, de quo cum nobis non appareat per legitimam probacionem intelligitur non esse verum quod impediat aut persequatur · quia idem est hic non esse et non apparere · ff · de pigno · empti et ven · l · de lege et d · c · solempnitates de cons · di · i · cum si Nam talia verba construtiua siue narratiua non inducunt disposicionem de quibus neque probant ut in omnino · de c · recepimus de simile et probatur c · ti · si ppa · li vi · et d cle · si summus pontifex de sen excom · c · de proba · l · rances Cum igitur nulla appareat hic istorum infidelium persecucio rebellio nullum impedimentum fidei etc. locum non habet in proposito remedium bellicum contra tales infideles sicut et contra mentem b · tho · tal hic persuasium · et contra aplum ad Ro · vij trassumpta^ne xxiij · q · i · nisi bella ubi dicit aplus Iam nobis nolit bella carnalia non esse pacienda · sed contra paganos quod religione non sic^d ol̃ v̄ mia non lacerant et marcop · Et quod p adversarium hic dicit quod hoc dictum aplum intelligi de hijs qui dominium ecclesie vel imperij recognoscunt et sic terras xpianorum non occupant nec fidem impediunt nec impedire consulere possunt in futurum et sic viuunt absque iniuria catho^corum vnde dicit tales plurimam^te sunt tractandi de alijs dicit secus · Ad quod tali · quod de istis non est maior ratio quam de alijs nec ista distinccio infidelium potest colligi ex scripturis · Nam predicta verba apli et quecumque alia iura vel scripture que bella prohibent vel pacem precipiunt vel consulunt · ut de i^a ij ad Cor · ultimo pacem habete et deus pacis erit vobiscum etc. loquuntur indistincte et generaliter · igitur indistincte et generaliter debent intelligi quod probant iura xvi · di · si romanorum cum glo que incipit ar · quod verbo generali all et ubi lex non distinguit · nec nos distinguere debemus lex · di · c · si · ij q ·

· c · consuluisti · Igitur verbum bella deberet comprehendi · 1 · q · 1 · sed non nulli xiiij · q · iij
putat · xij · q · 1 · dilectissimis · et · xviij · q · ij · non expectemus igitur · etc ·
Et hic est advertendum quod omnia iura vel quod ad istas conclusiones hic inducta
intelligi debent in sensu proprio et induci debent contra ipsas

Conclusio viij Conclusio viij · quod propter peccatum ydolatrie vel transgressionis legis nature coherceri possunt
infideles alias incorrigibiles brachio seculari · et bellum indici potest iuste contra
tales Et dicit hanc conclusionem esse Innocentii · et doctorum · d · c · quod super hiis de vo · et vo ·
re · dicit contra quod licet Innocentius dicit quod tale bellum movendum est per solum papam et non
per aliud nisi ubi quis de suo iure contendit · tamen dicit quod per Imperatorem
et eius auctoritate hoc fieri posse et debere videtur · quia licet exercicium gladii materialis

Quarto ipso Conclusio ix · et dicit de infidelibus pacificis seu mansuetis a principibus ortho-
doxis vel fidelibus aliis minime compellendis sive impugnandis intelligendum
de illis qui absque blasphemia et impedimento fidei ydolatrie cultu legis
transgressione naturalis persecucione paganorum sub ecclesie seu imperii dominio sine potestate
de facto degent et per obedienciam debitam eam recognoscunt Et in probacione dicit quod
illi infideles qui ecclesie seu imperii dominium potestatem et iura non recognoscunt
sunt turbatores et persecutores fidei et pocius paganorum blasfemi hostes et in-
imici ac rebelles pertinaces et resistentes iniuste Ideo non sunt neque dici possunt
pacifici et mansueti

Dico ad ij conclusiones Quid sit intendendum ad predictas duas conclusiones patet sufficienter ex premissis
Et per istas nonas conclusiones supradictas stabilire de iure intendebat potestatem
Imperatoris respectu infidelium ad effectum ut miliciam Cruciferorum de prussia
excusaret possunt excusare intitulatur in conclusionibus sequentibus et ut eciam fun-
daret huiusmodi donaciones ut pretenditur eis factas · de quibus supra in themate titu-
lo primo · sed deficit in salutari suo scribendo huiusmodi insanias falsas ut videtur quia non
salvari possunt tales quoquomodo nec fundari · Et ideo iste scribens non videtur
ab errore vito excusari Videlicet b · tho · in suo quolibet in quadam questione dicit quod de hiis que
ad fidem pertinent · vel ad bonos mores nullus excusatur si erroneam opinionem
sequitur in talibus enim dubiis non de facili prestandus est assensus Et enim asserit
opinioni alicuius magistri contra manifestum scripture testimonium sive eciam contra id
quod publice tenetur et ecclesie auctoritate non potest ab errore vito excusari etc.

Conclusio prima Conclusio x · pugna Cruciferorum domus theutunicorum hospitalis beate marie
Iherosolimitani qua papa seu Imperatoris auctoritate verius ipsorum et tocius christianitatis vice
et nomine contra deos pro tempore committitur infideles culpari iuste non potest · nec
a quoquam tamquam illicita reprobari · Concordat dictus Jo · falkenberg in suis
xv · xvij et xviij conclusionibus · probat quia tales sunt blasphemi et turbatores

fidei etc. sicut sup. Item probat quod talis ipsorum pugna est a sanctis patribus et princi
pibus catholicis ac ab ecclesia dei communiter approbata tum per premencionem ipsorum Cruci
ferorum ad actum huiusmodi institucionem tum per diversorum privilegiorum super hoc datorum
concessionem tum per Regum principum et aliorum fidelium auxilii prestacionem et con
cursum ut dicit notorium esse in facto. Item probat dicens quod in huiusmodi pugna concurrunt
omnia que ad qualificacionem iusti belli requiruntur. Auctoritas scilicet principum quia
papa et Imperator. Item causa iusta quia contra ydolatras legis nostre transgresso
res fidei turbatores Iurium et terrarum christianorum temeratores et illicitos occu
patores rebelles et iniuste resistentes ut prefertur. Item intencionis rectitudo
scilicet principaliter ad honorem dei quietem et salutem christianorum conservacionem et ampliacionem
fidei recuperacionem Iurium et bonorum ecclesie Imperii et catholicorum cohibicionem
et emendacionem malorum. Item concurrit personarum pugnancium habilitas quia ad
tales actus sunt principaliter instituti et contra Cruce Christi inimicos signo crucis
insigniti etc. Insuper multa alia inducit horribilia in iure erronea
et in fide subingerens circa finem quod si in tali pugna multi moriuntur eorum dampnum
divicie imputari. Inducit eciam multa que faciunt contra conclusionem
predictam et solvit per distinccionem supradictam quod omnia debent intelligi tantum
de hiis qui dominium ecclesie aut Imperii recognoscunt.

Conclusio prima est super probacione cum suis probacionibus et iustificatus pugna
Cruciferorum iniustam et directe legi divine contrariam tamquam defendens
errorem est in bonis moribus erronea et in fide ut videtur. Patet solutis
que supposito supponitur enim quod omnes tales infideles sunt blasfemi ydolatre
persecutores christianorum et occupatores terrarum ipsorum etc. quod cum de ipsis in principio
non apparet intelligitur de iure non esse verum quod dicit per iura supra allegata
et per consequens absolute est neganda. Non enim dictum infideles intelliguntur
de iure impedire fidem seu blasfemare etc. nisi de hoc appareat quod tales
personas que ad fidem resolvuntur et ... non potest dici ve
nisi de veritate facti appareat quod fieri contingit dupliciter aut ad sensum aut
ad intellectum. Et quod ad sensum hoc nobis non potest apparere nisi solum illis
qui sensibus corporalibus viderunt eos colere ydola aut audierunt deum
blasfemare etc. Nec eciam ad intellectum de hoc constat nisi deveniretur
per viam Iusticie et per declaracionem in iure licitam. Cum igitur de predictis
nec habetur evidencia facti scilicet sensibus corporibus nec evidencia iuris que est ve
evidencia intellectus non possunt talia dici vera aut notissima prout iste
supponit in suis probacionibus etc. Ex quibus evidenter patet hoc dictum
esse erroneum in contrarium allegatum ad excusandas excusaciones in peccatis
videlicet quod huiusmodi pugna omnia conveniunt que ad qualificacionem iusti belli
requiruntur cum in contrarium sit veritas. Nam omnia hic deficiunt que ad iustum

bellū requirūt̄ · ꝑmo omīa que ī iustū bellū faciūt hic cōcurrūt vꝫ
auctas res cā anīmꝯ et ꝑsona xxiij q · ij · ī ſūma · Tercia nō pt̄ dici
hic interueniſſe auctas / cū ꝑ ſtās lr̄as de ea nō pt̄ apparē · et ſi appet
error ſuperiorꝯ mīme excuſaret ꝫ hoſti ī ſūma de treu · et pace · § · i
v° ꝫte error · ꝗꝫ nr̄ tal̄s milicia ē ꝑ rebꝰ repetendis · uel ꝑ defenſione pri
ꝰ veriꝰ ptis inſ debit acquirēdis et ipoꝝ ſubiectōne et exſtimatōne vꝫ
ex ipoꝝ articlis et lr̄is ordinat / et hoc nō militaē pctm̄ ē · qđ pba² 23
· q · i · militare ubi dr̄ ꝫ aug̃ · q̄ militaē nō ē delictū · ꝗ ꝓpt̄ pdam
militaē pctm̄ eſt / nec re pub' cam̄ gerē ī indoſum ēſt · ꝗ ideo gerē re
pub' cam̄ ut dilatās augeās vidētꝫ dāpnabile · Eſt ꝫ ī iuſtū ex cā
ꝗ nō pugnāt hic ex neceſſitate aliqua · que neceſſitas ē cauſa iuſti belli ꝗ
ſola volūtate · cōm̄ aug̃ dicente · ꝗꝫ pace hr̄e volūtatꝭ · bellū aūt̄ de
ce necīta̾ · Nō enī pax querit ut bellū excercat̄ · ꝗ bellū gerit̄ ut
pax acquirat̄ xxiij · q · i · noli exiſtimare · Inſup eſt iuſtū ex aīo
vꝫ ꝗ nō ſolū dn̄andi libidīe ꝫ ſubiciendi ſibi ꝑtes infideliū · ꝗ
etiam aliena tlr̄ rapiendi ꝫ occupandi et tale bellum eſt culpabile
c · cā · et · q · ꝗ culpa² · ubi dr̄ ꝗ in bello ſt̄ ī ꝓhendenda ſꝫ nocendi
cupiditas · ulciſcendi crudelitas libido dn̄andi ꝛc · Tercio rōne
ꝑſonaꝝ ē iniuſtū q ſt̄ ꝛ ligioſos ptendūt · ꝗ ſ aliis religiōn uel ꝛꝫ
nō ꝑfeſſ tal̄s milicia eēt dāpnabilis ſortiꝰ regularibꝰ rōne ſue pfeſ-
ſionis / Et ꝑdēo ſine ꝑiudicio vitatꝭ ꝗ pugnare cū infidelibꝰ
nō recognoſcentibꝰ imꝑerium ꝛc · ꝑ recupacōne terraꝝ uel iurium
imꝑij ꝛc ut hic ptendit̄ eēt licitum aut iuſtū nō ī hoc ptinet
ꝗ ptinꝰ poſſ ad religioſos · ꝗ potiꝰ ad milites ſeclares · ꝗ iſte actꝰ
nō eſt religioſis · cuꝫ eſt omīa ī mediate dirigē ad honorē dei et diuini
cultū hic aūt milicia dirigit ad ſe ipm̄ et ad ſuū ꝑuatū comodū
ſꝫ ut ī mediate ſibi ipī / dt̄os infideles ſubiciat / et ꝑ ſe reip' dn̄ia
retineat · ut pꝫ ex lr̄is ipoꝝ et articlis · Unde b · bn̄ ad teplarios
milites ſcribens dr̄ talem̄ miliciam eē ſecularē nō religioſam ſic
inquiens · j · c · O uera ſcā ꝫ tuta milicia / atꝗ a duplici illo piclo
prſus libera quo id homīꝫ genus ſolet frequēter piclitari ubi dumtaxat
xp̄us / nō eſt cā militandi · Quociens namꝗ cōgrederis tu qui mili
ciam militas ſecularem tīmedum oīno · ne aut occidas hoſtem quidē ꝯ
corpe te uo ꝯ anima · aut tu forte occidaris ab illo² in corpe ſil̄ ꝫ ꝯ aīa
Ꝓ cordis nēpe affectū nō belli euētu penſat̄ uel piclm̄ uel victoria
xp̄iani ꝛc · Et quia talis pugna uel milicia / que eſt ad obtinendū
aliꝗ tpale · eſt cōm̄ ſtam̄ religionis · et eſt oīno religioni ꝯria / ꝫ mꝰ.
tho · 2ª 2ᵉ · q · clxxxviij ar · iij et ꝑ Jo · an · et dr̄ · ꝯ c · ſanc · de regula ·

Unde tlis no posset dici religio s constituta contendunt b. tho. Quatq enim reli
gionis est quo tendit vz p opa superrogatoria ad pfcom caritatis cui
omnio repugnat tlis milicia que etiam licet p concessum vset acta opq
justicie vz spoliando iuste infideles tamq occupatores et hoc tn non
videt hre ronem caritatis ad pxi q pter hoc utilitati no intendit ppa
morte principa s ppe inhetur io et etiam ad actam vitam ptinere no vide
Et per hoc dicta soluta sunt omnia alia contraria Est enim nimis teme
rarium dici cettos sris pribus aut principibus orthodoxis qui hoc huic errore
et dice q eos certa adhuc actu puta tlis milicie optende instituit s
quid veritas in hoc heat patuit expmiss Et qa tlis milicia consu
qualitr constitu dicta sicut vo lotorum ptcularium censet ex po. pon. ignorare de
consti. c. i. li. bj. Nec intelligit tacite aliquem ordinem approbare nisi exppsse
de hoc constitut. quod pbat de re. do. c. fi. et c. ti. c. unico. ij. Re. li. bj.
Sequit q concesso privilegiorum quorcumq eis facta no arguit ordinem
ee approbatum unde dt tep. d cle. s summus de sen. ex. ij. et qs vz summa
. pon. aliquem subtili cuiuslibz dignitatis excta etiam sua vbo consti de
vel lris nominet honoret seu quouis alio mo certet per hoc indigte
illa ipm approbare no intelligit aut quitq ei tribuit novi iuris Et io
qtcumq ppa in suis lris dicos fres ordinis ste marie theutonicorum
nominet eos no intelligit approbasse nisi hoc se velle exprimat quod
pbat inducta cle. vtep et in glo. s vbo tractet et in vbo intelligit
et in vbo iure per iura ibi allegata. Et q vba narrata disponi
no induciit de privile. s ppa. li. bj. io etia approbacionem huiusmodi pbare
no pnt ut d iuribus allect Et aut allegat de concursu principum
et aliorum fidelium eisdem fribus in subsidium ostendit q circa tlis appba
no ptinet ad alios vel aliud qz sedem aptcam ut c. fi. de re. do. et c. ti.
. c. unico li. bj. tlis concursus approbacionem no induxit nec frequentia
concurrencium huiusmodi sive multitudo. errore dicorum fratrum in aliquo mi
nuit vel excusat ut videt.

Conclusio undecima In bello cruciferorum predictorum quod contra polonos	9a. xj
ptpe gerit infideles ipsi increduli et eorum in conflictu socij capti
servi capticium efficiunt et bonorum eorundem ex pte ipsorum cruciferorum
fit acquisicio iusta. Probat ex eo quo principis gentis edicto, p
mo et per ipm principem eo quo p cruciferos ecclie principes et
dancorum in hac pte pugiles strenuos et atletas fortes ad hoc spali
instituos Et in tli bello capti de iure fiunt servi capticium ut d. l. no

Subito r l. hostes hostes ff. de capti.

Respo. Conclo predicta xj est falsa iniuriosa periculosa et erronea fauens predicto errori et hac rone in fide suspecta. Et quanto aut iustificat talem captiuitatem tyrannicam atque violentam contra preceptum decalogi scilicet non occides in quo omnis violencia prohibetur aut acquisitionem bonorum huiusmodi iniustam et diuine legi contrariam scilicet non furtum facias videtur realiter heretica, quia est dogma falsum legi diuine seu veritati catholice contrarium. Dico quod est falsa et hoc dualiter de causis primo rone talis belli iniusti in quo capti non efficiuntur de iure capientium serui. Secundo rone status personarum qui rone sue professionis sunt incapaces dominij propter votum ad monasterium de sta. mo. ad f. Igitur talis acquisitio bonorum per eos non solum est illicita et iniusta sed ipso iure nulla et per omnibus patet manifeste quod hec conclusio est periculosa dictis fratribus et iniuriosa pluribus aliis

Conclo xij. Conclusio duodecima. Meritorium est commendabile et honorificum principibus nobilibus militibus et aliis xpianis confluere cruciferis prelibatis in subsidium ad expugnandum contra prefatos rebelles indomitos et impios infideles. Concordat cum dicto Jo. falke in xiij sua conclusione, et in 2a probatione. Et dicit hic in probatione inter cetera quod illi qui in tali bello moriuntur propter pugnacium a deo celeste premium consequuntur etc.

Re°. Conclo ista xij. est simpliciter falsa temeraria captiosa et ad seducendum principes et alios xpianos in fauorem predicte heresis temerarie presumpta. Est insuper veritati catholice contraria. Et in eo quod suadet xpianis fidelibus ad tale bellum confluere quod impugnat fidei et pacem [illegible]. Et idcirco in hoc quod dicit hoc esse meritorium commendabile et honorificum quod in veritate videtur esse illicitum damnabile atque inhonestum, est impia et insana ac piarum aurium offensiua

Conclo xiij. Conclo xiij. In casu indigencie magne seu necessitatis est per prelatos et catholicos cruciferis anticipandum ut in victualibus stipendiis et aliis ad premissa sibi necessariis non deficiant pro inde consulendum. Probat quia per miliciam ipsorum contra infideles ecclesie catholicorum agitur causa salus animarum et utilitas corporum communis et honor dei queritur et fidei ampliacio et conseruacio inducitur. Nam dicit quod ipsi hec sit [illegible]

Re°. Conclo ista xiij. Est simpliciter falsa temeraria et erronea infidelium

seductiua ac etiam eiusdem heresis nutritiua. Cuius conclusionis probaciones licet
et articulis istorum fratrum superius prohibatis contradicunt euidenter.

Conclusio xviij. Iniuriam Cruciferorum memoratam a quibuscunque status corum
obtrectatoribus militie impugne predatorum mordentibus lacerantibus siue reprobatibus
irrogatam Ecclesia et Catholici dissimulare non debent. Sed pocius compescere.

Hec conclusio est falsa et temeraria insultans magistris et doctoribus ac non
nostris iudicibus ad quos pertinet reprobare errores. Cum quidem reprobacio
huiusmodi hic in nostro proposito siue doctrinalis siue auctoritatiua uel iudicialis
sit remedium canonicum ad remouendas hereses et errores ab Ecclesia dei.
Quod hic tamen impugnatur quando oportet concedere quod tota Ecclesia tacite impugnatur. Et
ex quo prohibet reprobacionem predictam sequitur necessario quod prohibet extirpacionem erro-
rum supradictorum. Ex quo infertur euidenter quod repugnat huic sacro Concilio
Constanciensi quod inter cetera propter extirpandas hereses est principaliter conuocatum.
Et per consequens predicta conclusio est huius sacri Concilii turbatiua. Et dignato sua ...
dicit reprobatores huius erroris predictos per ipsos Catholicos compescere est peri-
culosa et crudelis impia et insana ac piarum aurium offensiua.
Ad argumenta autem sua non est opus aliquid dicere quia non sunt digna re-
sponsione aliqua.

Sequitur secunda pars principalis dictarum conclusionum
in qua videtur impugnari bellum polonorum per iiij^or
conclusiones subsequentes.

Nunc veniendum est ad secundum punctum principalem
huius scedule tractatus in quo reprobari videtur bellum polonorum contra Cru-
ciferos per subsequentes conclusiones. Verum quia post predictum bellum
diffundebatur sermo apud Reges principes et alios christianos per eosdem
Cruciferos prout fama publica declarabat quod scilicet Rex polonie cum
polonis et cum auxilio infidelium eos debellasset etc. Igitur ad oc-
currendum scandalo quod in mentibus simplicium ex hoc per huiusmodi ignorantiam
riciam sequi posset superius in l. conclusione Magistri Jo. an et sua
conclusione qua ponit in speciali de iudeis et sarracenis videlicet quod talis defensio cum
auxilio infidelium defendi potest sicut etc. ut ibi secundum scripsit oldra. in suo
consilio lxxij. quibus dictis doctorum predictorum licet iste replicans aliqualiter
detulit ipsa tamen nichilominus per suas glosas sic aptare sibi nititur

ad suum propositum ut sua affecta potius quam rei conplexa inferat quod intendit.
Et ideo dicit prima habet conclusione ut sequitur.

9º pr(opositi)o i(n) ordine — Conclusio prima. Si opinio que habet quod christianus sine peccato ad sui de-
fensionem infidelium pacificorum bellum cum catholicis active vel passive non
habentium auxilio necessitatis causa uti possit probabiliter valeat sustineri ad
terminos tamen mere et simplicis defensionis, tutele que iuncto inculpabilis restrin-
genda est seu intelligenda dumtaxat in eisdem. Et primo inducit
aliqua argumenta utriusque contra. pro et contra dicte opinionis que causa brevitatis
obmitto. tandem dicit quod planius videtur ista opinio Io. An. conveniencius
istis modificacionibus seu condicionibus supradictis alias secus.
Tandem probat istum intellectum tribus racionibus et dicit primo quod defensio debet esse iusta
et quod necessitas urgeat et quod tales suos non excedat. Nam alias magistrum excede-
deret transiret ad impugnacionem vel vindictam etc. Item dicit quod cum
infidelem qui alienigena est et inimica fidei vehementer presumitur quod nocere
velit et sevire contra christianos ac metas excedere defensionis. Item quia tale aux-
ilium inter fideles et infideles fieri non potest absque communione coniunccione et
amicicia speciali que inter eos regulariter sunt prohibite. Nam dicit quod pertinet
fidelis cum infideli regulariter habet resistenciam et prohibicionem iure communi.
Concludit ergo quod dicta opinio ad alium casum non premissum puta impugnacionis
vindicte vel offense extendi sive ampliari non debet. Innuens tacite quod Rex
polonie utens auxilio infidelium videtur excessisse vel preter casum urgentis necessitatis
sive mere defensionis metas predicte opinionis excessisse. et sic mercando cum
quam bona fidem presumitur non habere. etc. hic voluit in effectu et in summa sue [illegible]

R(esponsi)o — Opinio predicta est male modificata. peius probata et pessime intellecta
et ideo ista scripta sunt in fine erronea Regi et Regno polonie iniuriosa
ac sibi invicem contraria patet nam in modificacione predicta excludit impug-
nacionem vindictam vel offensam. ut ex probacionibus dicte conclusionis in ratione hic que
de se alias sunt iure prohibita. xxiii q. i. quid culpatur et q. ii. dominus. ex in
talibus non licet uti auxilio fidelium nec infidelium. igitur talis modificacio
superflua et nullum operatur effectum et ponens probacio nulla. Ex quo infertur
quod excludendo talem impugnacionem illicitam videtur includere impugnacionem
alias iure concessam. de qua non. et in primo. de iure spo. aliam que non est
sine iusto bello. xxiii q. ii. c. iustum bellum. ex quo de uno negatur de alio
conceditur. xxxi. di. qualis. Ex quo sequitur contrarietas sibi ipsi. et per
dictam modificacionem videtur nichil concludere. Sic non intelligit quod nec

.. siam impugnacionem alis iure concessam se extendit dicta opinio et eius limi
tacio non facit ad propositum cum de hoc non est sermo sed loquitur in defensione in casu
necessitatis et cuiuscumque defensionis regem polonie cum polonis metas ex
cedere et ut hic innititur de iure intelligit similiter ex quo non probatur arg. c. ordinarij
de offi. or. li. vi et per le. legem et l. rutilia polla ff. de contrahen. emp. et ven.
Et sic regi et regno polonis iniuriosa. Est etiam pessime intellecta in eo
quod dicit participium fidelis cum infideli regulariter habet resistenciam et prohibicionem
iure communi Et quod omnis communio conuictus et amicicia inter eos regulariter
sit prohibita, quod utique non est verum nisi loquatur de communione coniugali dum
taxat in matrimonio contrahendo ut xxviij. q. i. caue christiane. Nam hic co
munio et alia sunt concessa. xi. q. iij. ad mensam xxviij. q. i. omnes et de iudeis quod
sit laudabile xxiij. q. v. an. unde licet cum eis loqui comedere ad mensam ex
emplo domini xxviij q. iiij infideles et dicto c. ad mensam solum enim cum iudeis
ad mensam ipsorum comedere iura prohibent quia discernunt cibos suos. a nostris ut
deut. xiiij. quod notat glo. prima dicto c. quod sit per iura ibi allegata et ubi
cessaret illa causa cessare debet huiusmodi prohibicionis effectus de app. cum cessante
Et est communis opinio quia talia que sunt sui natura non sunt mala licet ex consuetudine
vel ex causa possint esse mala semper intelliguntur concessa nisi inveniantur prohi
bita et hoc probat glo. que incipit arg. in c. int corporalia de transla. per iura
ibi allegata Cum igitur comercium cum infidelibus non est de genere prohibendorum non
potest dici talem participium sive comercium de iure esse prohibitum nisi ubi exp
rimitur cum negari eis non debeat quod iuris humane societatis contendit xxviij
q. ij. nondum facit v. di. at ecius vero. prohibetur tamen in certis casibus ex causa
ut si infidelis non vult cohabitare cum fideli coniuge sine blasfemia creatoris
prohibetur cohabitacio unde solvitur matrimonium quatenus euitetur peccatum quod alias
non solueretur propter infidelitatem ut in c. quanto de divor. et sic de aliis casibus
in iure expressis

No ob. de amicicia illud quod legitur in palip. xix imperio prebes
auxilium et hiis qui oderunt dominum amicicia iungeris et ideo ira domini
merebaris et cum dicto male intellecto innititur iste error quia ibi prohibetur
auxilium impij vel esse ipsi impio ducatum iniustum prout dicunt docto
res nec debemus eis iungi in amicicia scilicet ad obediendum domino vel quod
simus eis amici in ipsorum impietate quia hoc ibi prohibetur Alias vero amicicia
cum eis minime prohibetur Nam omne animal diligit simile sibi ecclesiastes. xiij
Similitudo enim est causa amicicie et amoris secundum Aristotelem viij ethicorum
quod sic declarat beatus thomas prima secunde q. xxvij ar. iij dicens quod similitudo causat
amorem amicicie seu beniuolencie ex hoc enim quod aliqui duo sunt similes
quasi habentes unam formam sunt quodammodo unum in forma illa sicut duo homines
sunt unum in specie humanitatis et duo albi in albedine et ideo affectus unius

tendit in alterum sicut in seipsum et vult ei bonum sicut et sibi etc. Unde Aristoteles
viii ethicorum dicit in eis esse amiciciam et iustum. et ideo quemadmodum iusticia
est virtus moralis ad alterum, utpote completo ethicorum non distinguendo inter
fidelem et infidelem. sic et virtuti amicicie morali que similiter est ad
alterum viii° ethicorum non repugnat alicuius incredulitas sive gentilitas
quod probatur de canone omnes xxviii q. i. de tex. et glo. ubi in glo. q incipit
non videtur licet in ipsis infidelibus non est virtus prout capit theologus,
sunt tamen virtutes politice que eciam sine caritate habentur a multis. Et dico
quod non repugnat amiciciam esse proprie dictam. que inter solos virtuosos sit
propter bonum virtutis et honestum morale esse inter fidelem et infidelem
quod de amicicia propter bonum utile que eciam est inter malos moraliter
nullum dubium. quod tamen virtutes morales per assuefactionem habeantur ut dedu-
cit Aristoteles 2° ethicorum. nec infidelitas repugnat tali assuefactioni et vir-
tuti non videtur quare infideles non debeant esse virtuosi loquendo de infidelitate
prout opponitur fidei que est virtus theologica. secus de infidelitate prout opponitur
fidelitati que eciam est virtus moralis. Nec obstat hiis illud dictum Au-
gustini Omnis vita infidelium peccatum est nec valet bonum quod fit absque deo
ubi enim deest cognicio eterne et incommutabilis veritatis falsa est virtus eciam
de optimis moribus. quod sic solvitur dicto c. omnes xxviii q. i. Sicud enim
apud hereticos sacramenta negantur esse vera. non quantum ad formam sed quantum ad virtutem
sic et virtutes negantur esse vere apud infideles. non quia vere in eis sint iuxta
illud quod dicitur virtutibus Romani promeruerunt imperium sed quia effectu carent
eterne salutis. Et per hec omnia alia sunt soluta.

Conclusio ii. Ad casum defensionis predictum non pertinet opinio quod dicit quod
super. lotum nullatenus licet cum xpianus illorum utitur auxilio infidelium
qui ius placitorum et dominii universalis ecclesie vel imperii minime recognoscit
aut iura seu terras xpianorum occupat. seu alios tales constituit quibus pro catho-
licos bellum moveri licite posset. Probatur quia opinio illa non quod tales
infideles quorum auxilium implorari potest debet esse nobiscum pacifici. non
habentes nobiscum bellum active vel passive. quales non sunt predicti cum sint hostes
et inimici ecclesie et imperii ut dictum tactum est igitur etc.
Hec conclusio est unum dogma falsum fundatum in heresi et ideo est erroneum
in moribus et in fide et tamquam iuri divino naturali et humano contrarium est
periculosum perniciosum et iniquum. Cuius falsitas est evidens tam respectu xpianorum
quibus sic negatur necessitatis tempore tale infidelium auxilium contra ius naturale. quam
respectu dictorum infidelium quibus in eo quod falso imponitur iniusta terrarum xpianorum
occupacio contra bonos mores. cum ipsi iure naturali gencium talia possideat
atque iuste ut dictum patuit. Et ubi supponitur talibus moveri bellum per

xpianos licite posse sine aliqua causa iusta est contra fidei iure et divine legi
ut sup. satis tactum est in precedentibus. Est enim defensio permissa hominibus
iure naturali canonico et civili q. di. ius nale de homi. significasti. ff. de vi
et vi ar. l. i. § vim vi. Et ideo omnia illa sine quibus talis defensio non posset
fieri et de facili intelliguntur permissa. xxiij q. iij §. Ite ab aliquo. ad fi. de ff.
de le. preta ff. ad le. aquilia § cum alii. et c. de virita de homic. ij q. Tollere
ergo tale defensionis remedium hominibus parvis ubi eis aliud non adesset
et ubi casus se offerret quod aliter defendere se non valeret est eis facultatem
talem iuris nalis. sicque dicere esse faciendum. nichil aliud est facere quam docere
deum temptare contra legem divinam et veritatem catholicam ac prelatos homines
ponere ad genere piculum tpale et eternum quod intendit ista conclusio pestifera
nimis erronea et iniqua.

Conclusio iij Non incidit dici defensio seu tutela sua inculpata quia q. xvij d ordie
maxime non flagrante violencia aut minime urgente necessitate. alia innu-
mera sibi infidelium multitudine accersita invadit et vastat inseparabiliter
p patriam principem catholicorum ita multa quam milia xpianorum ab ipsis
incredulis crudeliter occidunt. Contra. d. effectum cum conclone Jo fal
kinbg. Probat per iij media talis qualiter d quibus licet expresse non no
minat Rege polonie sufficient tamen intelligitur. quod de ipius bello cum
Cruciferis de prussia sic loquitur. de ipso quod subsumendo lic. tacite in
clare et intelligibiliter ad hoc finem omnia applicando. que recitare ob-
mitto tamquam fabulas inutiles gra brevitatis.

Hec conclo iija est in favore pdcti erroris temeraria presumpta et con r. c.
ficta. ideo suspecta de heresi Regi et Regno polonie iniuriosa scandalosa
temeraria et iniqua. Patz hinc temeritate presumpcio in eo quod auctor
ptendit se prelatos iudice Regis et Regni polonie iudicando talis dicendo
Rege modum legitime defensionis excessisse sine necessitate et violencia
non flagrante ut ptendit. ad quem tamen non ptinet istud iudicium Et lic.
etiam sibimet in hoc iudex videtur dicendo hoc esse in facto notissimum pt
tangit d sine placonibus suspectus tamen iudex videtur et nimis qui in
dubijs saltem admining quo ad alios iuris ordine ptermisso propter in
hoc etiam dedit sicam contra Canones xj q. iij gne satis cum si. Cum
tanta fit modus et animus magis dz attendi d libus quam ipsum factum ff. de
fur. l. verbis. lxxxvj di. non satis de pe. di. i. § q. de cons. di. iij per
aliud. In quo facto causa belli bellandi pdclusariam suppnit et sic rei vi-
tas occulta. Cum tamen de facto constet contra ptetus patris federa. p. sine pa
tentibus lris Regem et Regnum atrocissime vastauerint et vastando

tandem nonnullis castris de mollis villisque populosis terris circa opida et unum unum ducatum notabilem dictum dobrinensem receperunt et etiam tenuerunt Et nichilominus pro anno alio tunc sequenti ad eversionem dicti Regni machinantes maximam multitudinem gencium armatarum congregarunt qua necessitate dictus Rex coactus ad occurrendum tanto periculo nolens expectare fractorem eciam si potius prevenire intendit ipsorum thetonicorum cum suis exercitibus et ipso tractante pacem cum eisdem per media mittuntur duo gladii unus sibi alter suo fratri ex parte fratrum predictorum cum talibus intimata Ecce vobis duo gladii in subsidium pro vestra defensione Nolite vos abscondere sed eligite vobis campum ad pugnandum quia non potestis hodie bellum nobiscum evitare et post hoc subito irruerunt super dictos exercitus etc. Et hec dicta habent teste facti notoriam veritatem Unde graviter et molesta sibi invidia emulorum cupiens sua cecitate palliare notoriam veritatem et presumpcione superba per modum doctrine hoc ordinavit quod non valet via iuris narrationis in magna multitudine infidelium sibi accersita sed minime hoc plando ferrarum de iniquitate arguitur Nam quod vastabat talis Catholicorum terra ut innuit conclusio ipsa fratrum iniuste dicitur quod ex parte dicti Regis non fuit sine causa defensionis licite ex parte quod fratrum predictorum non fuit sine culpa Ideo quod tunc pro tempore tantam scripta huiusmodi equitas ad iniquitatem pertrahitur et pro veritate falsitas dicitur presto est sine dubio materia detraccionis

Conclusio iiii^ta^ conclusio xlviij Conclusio iiij^ta^ Xpianos incredulos predictos in magna potissime ut pro multitudine adversus infideles maxime Rege et Catholicorum pugiles ac atletas eos contra terras ipsorum invadendo et vastando et bellum illis inferendo sic ducenti tociens in eiusmodi conflictu commissum est imputandum et ipse ad dampnorum per invasionem vastacionem et bellum talismodi datorum restitucionem in utroque foro obligatur Concordat cum xxi conclusione Jo. falkenberg probat quia moventi bellum iniustum imputantur tociens in illo conflictu commissum et ipse ad universorum restitucionem tenetur de iure sicut Talis enim latrunculus est dicendus ff. de v. sig. l. hostes. et dicto c. sed posita iii 10 an. Bellum autem talismodi est iniustum de quo sonat conclusio videlicet ex conclusionibus precedentibus etc.

Ch. co. Hec ultima conclusio sicud precedens contra plures in favorem predictorum hereticorum confederantium presumpta Regi et regno polonie iniuriosa falsa temeraria et iniqua Ideo est hic proscripta. Et data quod iusticia belli predicti non esset evidens et notoria ex parte polonorum nec etiam verba talibus hic narrantes fuerint evidenciam de contrario probabilem viam de similes sed ipsa

li. vj. cu ſi. Ex quibus p₃ euidens iniqtas huius Iudicis ſua p pugnaſtiam et inocete cou₃ iura notorie cōdempnare, cu pocius ſit ſuira ad abſoluendu q₃ ad cōdempnadu de pba. cō l. reos. de fi. Inſtrumenter dilcoe in fi. Nam i dubio accipiendum eſt id qd uiciatur. ff. de legibus d ambigua. Et hec ſunt dcta breuiter et ſcolaſtice ne i matia cōcluſionu pdicta₃ falſitas ueritati piudicet aut iniquitas pualeat equitati. Sub correctione tn huius ſacri Concilij et generalis ac cetis et cuiuſlibet melius ſapienti.

Allegac(iones) m(agistri) pa(uli) d(omi)n(o)r(um) et summarie coppia in facto t(er)rar(um) Pomer(anie) Culmen(sis) et michaloy(ie) in(ter) Wratislavie fc̄e

Concordia regni Ungarie a pa. bohemia prout ... sub ubi dd quod ... committend ... non ... haberet ... quod ... ... nulla

Venio nunc ad 2m p(ri)ncipale videlicet ad removendum ea que i(n) hac materia impediunt concordiam / Et sunt omnia fundamenta / et p(ro)ptereanum omnes racionem i(n) quibus Cruciferi videntur se fundare

Constat enim evidenter p(ro) diffinitas iniurias mediatas et ipsarum sinistrarum antedicta doceta ipsos esse et fuisse violentos ac illicitos et iniustos detentores terrarum p(re)dictarum et quod male fidei possessores Et ubi hic non sufficeret / Constat p(er) attestaciones i(n) judicio publicatas et classificas p(ro)bationes / Et ubi hic non sufficeret Constat p(er) evidenciam facti p(ro) sui temporis / et pro sui continuare / que eciam p(ro)bata videntur p(re)sumptionem violenta p(ro)ut notatur i(n) c. quia verisimile de p(re)sump(cionibus) / Et ubi nec hoc sufficeret / clare apparebit ex literis que i(n)ferius subsequuntur

Et idem primus est i(n) eo qui vim i(n)tulit et qui successit i(n) vicium violenti seu rei viciose p(ro)ut quia vos deinde Eo quod non ulterius intersit quo ad periculum anime i(n)iuste detinere / ac i(n) valde aliquid quod p(ro)batur adliciam i(n) c. sepe de resti(tucione) sp(oliatorum) Et talia mala fidem non purgat qualiscumque concordia postmodum subsecuta / quia de iure p(re)sumitur i(n)iusta et iniqua tam ex parte agentis quam ex parte pacientis / Ex parte agentis p(re)sumitur et p(ro)batur vi extorta / et i(n) tantum hic est verum quod propter violenciam facti quod precessit volentes p(ro)bare contrarium scilicet quod non sit vi extorta / non est

de iure admittenda probato / q nota p doctores
i c. sup hoc de renunc. z pstim p io an
post primo sup glo i. ¶ Et opte parentes quia
de iure non e vissile Regem polonie spontanee
velle sandere a suo Regno / tot z tantas suas
opulentas / ut asuit sibi iam quesito multis
laboribus z expensis p dictas dissitas suas /
velle reddere ita faciliter / p huiusmodi concordias
¶ Cu non est vissile q quis iactet res suas
que oia pbant iuc ut i c. qz vissile de
sup [illegible] et alibi et. textus iuris q non e vissile
q sponte iuri suo renunciaunt qui renunciat
spoliatus ut i c. consuluit de resti spo ¶ Et
ideo contra tales concordias Regi polonie de iure
competit exceptio et contra [illegible] explicato
Unica etiam si non fuisset spoliatus adhuc de
iure psumitur q non libere renunciaunt suis
Iuribus / si renunciat pbat glo magna dicto
c. sup hoc ¶ Unde contra concordias ul contra
de iure non competit ipsis Cruciferis aliqua
actio aut exceptio ¶ Et omnis transactio p
metum extorta ul p fraudem non obstat
z in Innocentii i summa de transactione § si z p le ibi
allegatas ¶ Et nec p talem concordiam
de iure transfertur i Cruciferos dominium
Terrarum p dictarum / ita licet ego renunciavero
iuri meo / non tamen expost aliquis iuris accessit
spoliatori violento ita notant p doctores

z pſſtim p 10 an i c ſolicite de veſti ſpoſ et
no ſolu eſt ſit vero deſpoliator / ſz etiam de=
malefide poſſr cu tamen cruciferis et iure
gstat vi extortam z ſic iniqua / Itē de
tranſlatione dominij i dictos cruciferos agebatur
/ qd dominium no tranſfert' niſi donatoe venditōne
permutatione ul alio modo ſili / qui modo no
eſt crucifer' pacis ſpectuc / na i gstitub tamen
no veniunt i gnē illa que quib i ſpe no
eēt vſpliat' gceſſuris ul ſuturis / Itē tales
cruciferi liz viij tranſlationib iniqua eſt ſup vt
lite mota qz tranſlatio no liz locu p' q rem indicata
ut nota' i c. coposita de ac i glo ij 22m oſti
i ſumma de tranſlatione ſ z i quibus ceſſet dta ſt
/ Itē ut natura eſt gclud' qualiter cruciferi tamen eſſe
iniqua / z gtra conſti tam dni iuris qua ſpecialia
/ Itē dmo iuris percipitur / no ſurtu facias ex
od' xx / Itē qd dbu 6 iuris tertiatis & qz no
ſurti incr' oīms illicita vſurpatio rei aliene
z punit' i canone eum q inij ~~dixit~~ dixit dus
/ ſſurtu eni de gtito rei aliene i inito dno
/ No obſtat q rex z plati ac barones z c R
gni polo' dicut' gceſſiſſe / qz ſecerit liz init
ut de iure p'mittitur z pba' iure ſupius allegato
/ ſp̄ta tales ſtipulationes ſiue pacta de tenuedis
ſris tamen aliems dcit i tellegi z'm modu ve
ruerit ipas / vz violenter z de facto cu aliud modo
no exprimit' / qz actus no ſtipulat' i paciente

nisi nos per pacem / Unde illa eadem misericordia
tormenti posita de qua multum gaude' videbantur
dominum Crucifer / scilicet quod iste terre pomorane culmsal
et Culmen et cetera debent manere ordini et omnes
~~alias~~ alie quas ordo tenuit ante ista concordia
/ Debet intelligi quod debet tenere eo modo quo tenuit
scilicet per violenciam vel de facto / cum ipsas iure non
tenuit ut supra diffusa declarant / Quidem / tantum alia
nova non exprimuntur ex qua remanere debeant
apud ipsos / intelligi antiquas / Quemadmodum iste
remanendi et tenendi antiquitus / Et qui modo
cum sit nali iuri contrarie et divino / Sequitur enim
quod cum rapina et omnis usurpacio illicita rei
aliene / est divino iure prohibita / quod ex verbis talis
pacto et concordia intelligitur divino iure pro-
hibita cum eos iure teneatur accessoria cum
suo principali ut dicitur de accessorio de reg. iur. li. vi
/ Et cum ergo conjungat in dictam difinicionem / scilicet
ipsam esse tenendum / de iure in possessione / atque in ho-
nestam nullam obligacionem in ducere quod probatur
clare in c. si de pactis ad si necta glo. ii / Jura
enim omnes pactio quod contra leges constituciones
sive contra bonos mores fit nullius est momenti
quod probatur ibidem / per iura in eadem glo. allegata / Et
sicut tempore pacis respectu Crucifer quod dictas
terras taliter retineat / ita ergo tempore pacis et
respectu Regis polonie quod eas non reoptat / qui cer-
te duplici vinculo videtur astrictus / Primo iuramento

in sua coronatione prestito de conservandis iuribus Regni
illibatis de quo presumitur et iure probatur in c. intellecto
de iureiurando. Et sic dico incumbit sibi ex suo officio
et tenetur aliis de iure que male alienata
tenentur revocare ut in canone quod quibus quesit
xxv q. vi. Et etiam probatur hic glossa in dicto c. in-
tellecto. Ubi est dictum quod si iurasset Rex non
repetere non tenetur servare huiusmodi iuramentum quia
in malis promissis 22 q. iiii. Esset enim hic
alienare quantitatem partem Regni vel quantitatem licet tacite
pro hac gerenda quod de iure non potest fieri in grave
preiudicium Regni, quod probatur per ea que notant
iura et doctores post eum dicto c. intellecto. Ubi
papa reprehendit quendam Regem Ungarie, qui alie-
naverat aliqua in preiudicium sui Regni. Et
quia ipse Rex iuraverat non contravenire, dicit ibi papa
tale iuramentum non esse licitum et ideo non servandum.
Ex quo infertur quod si Rex Polonie per expressum renunci-
asset sive diffinitive iudicium sedis apostolice, aut
iuri sibi quesito excercendo in vim huiusmodi contractus.
Et etiam si iurasset non contravenire, non valet huiusmodi
iuramentum neque pactum. Ad idem et ratione multiplici
ratione. Primo quia pactum tanquam publice non ob-
ligat quia Rex ipse ideo neque iuramentum factum. Concessio
Secundo quia alienatio huiusmodi preiudicialis Regno est
iuri communi contraria, et non tenet, ita etiam renunciatio
huiusmodi non tenet, ratione que exprimitur. Quia idem est iudicium
de quibus ut in c. translato de consti.

Tercio quia hoc repugnat dignitati Regis et honori
suo publiceque utilitati Regni hoc modo ponere
negocia Regni ~~ad~~ ad gratiam in comodam / quod
non est dubium esse contra bonos mores ina tu
de re iur. li. vi / Tercio et sexto / quia dicti Cruciferi
sunt inhabiles ad eorum renunciationes sive alie-
nationes huiusmodi capiendum / ut dicetur inferius
Igitur sequitur necessario quod de iure non potest intelligi / quod
~~Rex~~ Rex Polonie per huiusmodi concordias tales quales
renunciasset vinculo terras suas predictas Pomeranie
Culmensem et Michalowiensem / vel quod ~~recessisset~~ a sua recessisset
diffinita incorata / et a iure sibi iam quesito et cetera
In primo de iure intelligi debet contra quod non renunciat
ut recessit, quia de iure hoc facere non potuit vel saltem
non debuit
Septimo sunt ceteri tales actus / per quos videtur transferri
dominium / invalidi ex parte Cruciferorum / qui de iure
non sunt capaces alicuius dominii. Et hoc racione
professionis regularis per quam abdicatur ab eis dominium
quod probatur per c. cum ad monasterium, de statu monachorum
et ibi qui non dicatur / Tales enim in iure comparantur
servis liberum dominium multos et dicitur non dicatur / quia
sicut vestes quas servus utitur ex peculio domini
/ ut servus illarum possideat / ita ut vestimentum quod
portat regularis dicitur possideri / Et sicut servus
non sibi acquirit sed domino / ita et quod regulares acquirunt
suo monasterio vel hospitali acquiritur / Hoc probatur iure
de officio ordinarii c. quante et de regula et si

Unde tales non possunt agere nec contrahere nomine proprio / sed
si administratores sunt aliqua / agunt et contrahunt
nomine alieno / et tamquam procuratores / scilicet nomine hospi-
talis etc. / Et de hac materia satis plene in speculo
parte prima ti. de actore § Item excipitur contra actorem
quod est monachus et de nobilibus etc.

Quaeritur in dominis Cruciferis in quo hospitali administrant
vel cuius hospitalis nomine possident tot et tantas
terras domina / tenutas et castrorum et aliarum possessionum
/ Vel cui hospitali assueverunt istas terras / Dicitur
quod hospitale Jerosolimitanum nullum est in rerum natura / licet
forsan sint aliqui / Cum igitur hospitalarii sint
sint eorum verba intelligi debeant cum effectu / Et licet
non est dubium in posita de rebus ... alii hospi-
aut hospitalibus acquiri aliquid poterat / quod tunc
adhuc non dici causa / probatur lex textus in ... abbe
sante / de sepulturis et ibi notatur in § allegabatur vi
/ ubi dicitur quod in monasterio quod non dicitur causa / aliqua donatio
sibi non valebat / Dicitur nec rei quae non dicitur
est possit dari privilegium / nec in ea simul
constitui / quod est probatur in c. ad audientiam de
ecclesiis edificandis ubi de hoc Unde apparet ma-
nifeste quod isti fratres sunt tamquam apostatae de iure
reputandi et est puniendi prout ad monasterium
proprium allegando / Et in hospitale quod nullum est
/ nihil potest eius nomine possideri / cum hi sic dicuntur
possidere cuius nomine possidetur prout in versiculo

Rerepti ipso. Et possidentes nove ordinis de iure
intelliguntur eius nomine ipso possidere, cum totum
includat singulum partium particula in toto de re-
pugnans li. vi. Et ideo est iudicium totius et partis
unum q. v. penale. Igitur sequitur dampnabilis
et illicita vsurpatio proprietatis contra illud Ecclesia-
~~contra illud Ecclesiastes~~ stici i c. Si quid deo vo-
visti ne moreris reddere; displicet enim infidelis
et stulta promissio. Cum enim est quod non est sive
in alijs. Et ideo qui intrat sub hoc esse intrat
sibi commune non esse. Vnde grego. i. c. cum in illis de
preben. li. vi. propria ibi allegata.
Ex quibus sequitur evidenter, scilicet ipsud vel contraria
esse iuri contraria, que rectores sunt in iudicando
et in contractibus observari, scilicet contra hospitalia non
habeant quorum nomine agant. Omnia faciunt
nomine sui ordinis qui non licet, ut est hic de iure.
¶ Secunda nimia generalitas iure reprobatur.
Ordinem autem aliquem esse nimis generale, cum ordo
tanquam genus omnes personas vel conventus eiusdem
ordinis contineat per universum constitutos. ¶ Sed ni-
conventus licet singuli singulas possessiones dicant
habere, non tamen aliquem sunt communes vniversitati
nulla ratio potest competere ordini universo.
¶ Tertia ratio non dicitur attribui generali in communi
suppositorum. Et quia suppositis repugnat possessio,
igitur et ratio. ¶ Vnde Io. an. in c. quanto de offi.

et sup glo hic patet / et C4 ubi agit de petitu
uel alia simili conuencia qt regulares / non licz locum
questio / sed ut ff. hereat vy q 1 nolo 2 c no
dicat / Qualiter in contractibus id dicit i c ni olim in
de priuilegiis sup verbo pmota / scz q siue religiosus
sibi stipuletur / uel monasterio suo / siue persona uel conuen
mo alis contrahat / monasterio acquirit / Secus si sti
puletur aliquid tunc enim ut illi acquirit / et non pt de hic
i c constitutus i glo i in sua remissione / ut ets
suo monasterio quia non wlt ff. de stipula puerorum
l. finus 10 au / Necnomine
Nec nomine capitulorum siue conuentuum suorum pt agere
Quia licz collegia uel capitula secularia quorum
professioni non repugnat licz possessiones dominia
sunt nomine sui collegii agere et contrahere / hic tamen
non licz locum i regularibus per ea q notatur 10 an
ps cresti 2 io monaci i c abbe sane de re
iudi li vi sup glo in i si / ubi dt q licz quidem
abbas agit quidem pse et suo conuentu tamen
est i pse
Ex quibus se quitur evidenter C4 si de aliqua donacione
apparet duum conzonie / de tra Culmen eius facta
sunt ipsi pretendunt illa de iure penitus esse nulla / quia
ipsi donacionis huius i capaces / Et hospitale
huius nullum est / Quia quod quod donatur fratribus istis
i tuitu hospitalis uidetur esse factum / quod probatur
iure de testa in i officii 2 c requisiti

Nec huic donacioni ptense obstaret sentencia rei
iudicate / que erat lata contra ius ptis bene
tenet ut i c. cum inter vos de sen. et re iudi.
¶ Nec obstat quevis privilegia / aut confirmaciones
qualescumque / quas se habere pretendunt / quia illa
omnia tamen et aliqua alia ratione donacione ptensa
acceperunt ¶ Et si non tamen principale ut tenet
archidiaconus quod probatur de eo c. cum inter tam in textu quam
in glo. que incipit quia donacio sed de fi. instru.
inter dilectos Et iterum dico de gracia tornacensi
¶ Ex quo de iure non tenuit / tamquam procedens ut
premittitur arbitramento facta in Bulgaria / prout
tenet tamen archidiaconus / que dicta gracia deinde con-
firmavit In super illis premittitur non tenuit /
quia fuit contraria rei iudicate ¶ Et illa
arbitraria de iure probatur esse nulla / per ea ex-
posita de arbi. ubi de hoc casus
Et posito sine preiudicio veritatis / quod huiusmodi gracia
de iure tenuisset tamen obstat eis fides fracta
et gracia per Concifredos non servata / Et ideo
frangenti fidem etc. de iure iur. c. pervenit
n. Eo enim ipso quod postea alia conpositione non servabat
¶ potuit postea altera redire ad ius suum pristinum quod probat
glo. que incipit sed nonne in c. cum inter R. de elec.
per iura in ea allegata ¶ Illo enim per conposicionem
huiusmodi sive pactum ius pristinum censetur extinctum
cum secuntur in se taciturnas condiciones / scilicet ut si
in fidem permaneret etc. que dicam ita in sui

ut i c tu pdem de parts / Secus e i spualibus
ubi pmutatoz sub extiguuit / qz i illis nulla
qdicio admitti s simpr pmutat dicto c tu
pdem / qd etiam pbat dicta glo c tu infr R
Et hat materia clare expedit h bonifac i c
puet supius allegato
Cu i i obligatoriis mutua z inuata vno co
sensu totaliter alit intelligi absolute
put notat ff ... flors dic c puet
Igit sic uictio exclusisse ... iud questio
ex sua iudiciu sedem apostolic Regi polonie ma-
net saluu / Et pquod execucioni debite de-
madandu z tu de zo pali
Conclusionem om pdictoz ptestate i hac ma

Quantu ad causa principale / Cum igit
Sedme principes notor qstat ex pmiss istos
fres pdictaz terraz esse z fuisse occupatores
violentes illicitos z iniustos put i diffinitiua
sua qtinet sup dicta qstat ipoz fundamenta
sup hic de iure ec nulla ut possi eas aliquo
releuare / z pquod euidentissime qstat de uo
iure ipoz / hijs inferr expsse uictio / q etiam
qstat vos uo posse pmittere declarare laudare
seu quoz alit expbare / q ipi ciuitas terras
teneant ul possideant sicut hactenus possede-
runt / Sicut vero uicta qz hic est q absit

asemitate tua / cor(um) petrum auctorizando / tacite co-
sentie(ndo) ipsorum depredacionem multa bona ipsorum
cum videbas fuisse tradebas ad eos / et in adulterum
porcionem tuam ponebas / h(ec) et fecisti inique
& tacui i(n) p(ro)b(ati)o(ne) / s(et) hoc esset q(uo)d absit co(ntr)a
reg(u)la(m) plus fauens q(uam) iusticie & iniq(ui)tate p(er)se-
cuti q(uo)d n(on) licet / dicat e(ni)m canon qui
p(otes)t obuiare & p(er)turbare p(er)uersos & n(on) facit
nichil aliud est q(uam) fauere impietati co(ntra)
xxiii q. iii qui p(otes)t / s(et) hoc esset co(ntra) app(ro)-
bare fundamenta superdicta legi diuine (con)traria
nulla penitus & iniq(u)a / & p(er) q(uo)d esset h(ec) apponere
iniq(ui)tate(m) sup(er) iniq(ui)tate(m) / esset h(oc) insup(er) q(uo)d
absit tacite (con)sentire i(n) oppressione tota(m) gentem
Regni polo(nie) / et i(n) ipsius futuram destructionem
/ ita n(on) tacet s(an)c(tu)s p(au)l(u)s sonat oculte qui ma(n)ifesto
facinori desinit obuiare / s(et) xxxiii di. error
/ nec excusare h(ab)et posse ut saluare (con)sciencia
Regis polo(nie) sit extortus ut d(ict)o b(ea)to d(omi)no (est)
forsitam (con)senciens ad h(ec) ut dicti fratres de-
beant predictas terras p(er)petuo retinere quod
t(ame)n (con)stat notorie eius(dem) Regis & sui Regni
fore inimicos / honorum i(n)ymicos ut s(upra) & c.
/ ymmo pocius accusaret / t(ame)n licet (con)sensum approbat(ionem)
vi extortum tamen adderet afflictionem afflicto
/ cum (con)stat de violencia manifeste & maxime
qui (con)sensus est ac(tus) iustus metu fac(tu)s viciu(m)

honori ut sup dcm est no pgact
Postea esset ecc hr diffinite siue legator
sedem apo^ce dthe supdicte ut alie di-
ffinic qua diffinita z pquis ullib agec z
dfro quo qgit honestati Regalis excellencie
nc honori ꝑ cu tlia qpmissa seu arbi-
tria sup ia diffinitos uegors facta d
diffinite siue qtria dequa qstat sic de-
jue ulla p t exposita de arbi vbi dthe
ꝑ nec moue vos dz adqrin q mp m
vngari zbus vz octo anis ia elaps
iam i vim sclis qpmissi inbcass ptec p
mittado c e v qcor dz tormen pdicta
sten ulnpt cronica ac d jue ullam appr
bauit siue qfirmauit ꝑ qr malesta no velle
reformac qtrarin vid honestati ꝑ qr
dt jmpator i aute ta dimpui tca pim
coll m ꝑ no em erubescam si ch melis
honor que fuit ipi diximg ad i vomanus
qpetetem honoribus i pone correctione
ue abalys corrigi ex ppteng ꝑ sit ipa
quez corrigit suam suam z sim frm
ꝑ sit z ecca ꝑ sit ecca quibz sapies det
face put nos spe y pte ti d excep s mj
d ne aute Non go restat aliud nisi q
humano fauor vg posito dnin hutes pomlie
qformando vos siue necorata dqua recede

nō potest / sicut nec Rex polonie potuit
ut supra dictum / tollere difficultates de beatissi
mo arbitramento vestro / que in predicta pre-
stiterunt execucioni dicte sentencie / et dare
modum quod predicti fratres cogantur restituere
dictas terras cum effectu / quia per hec corporum
saluti prouidetur omnis occasio descendendi eas Regi
decetero submouetur / Regnum ac Regi po-
lonie quod suum est tribuitur / iusticia veritas
et equitas tamen sine lege quia christiane
obseruatur / et hoc est equum et salutare / et
contrarium iniquum igitur oculi tui videant
equitatem / et tamen de 30 psalmo et hoc quod
ad presens mandamus

offensiua ut patet ex eorum articulis antedictis. Preterea et alia multa
in facto notissima supradicta fidei minime conuenientia, ymmo religioni contra-
riancia, dicti fratres redduntur vehementer suspecti de errore, Nam ex eorum
dictis huiusmodi et aliis clare videtur, quod statuere quod omnia talia dominia vi possessa
iniuste detinent, et omnium eorum iniusti occupatores existunt, ymmo non valent
de iure posse aliquid possidere propter incapacitatem eorum [illegible] et iuris re-
pugnanciam. Et cum ista materia in facto satis notoria ex non solum in natio-
nibus huiusmodi partium cotidie ad auizandum porta, sed eciam per parte dictorum
fratrum voce et in scriptis publice defensata et alias specialiter sanctissimo
domino nostro pape sufficienter publicata ad excitandum officium sue sanctitatis
que materia non solum preiudicare posset [illegible] pacis concordie, sine cause
principium predictorum etc. sed eciam fidei katholice. Oratores ambassiatores
supradicta nostre [illegible] cum omni deuotione et humilitate petunt et
requirunt sanctitatem domini nostri pape eius nichilominus implorantes officium quatenus
dicte tamen [illegible] preiudiciali ex suo officio quibus intelligit ante omnia
prouidenciat et constat, [illegible] procedat [illegible] actum siue iudicialem
siue extraiudicialem, quibus ad dictorum fratrum instanciam siue respiciens
quecumque et quandocumque [illegible] hoc [illegible] et [illegible]
aliosque contestantur etc.

[illegible marginal note]

Procurator ffr. pris dni Judici exhibit pozn con quasdam ptey exceptiones ut dr̄ ex adverso con libellum sim datis psti in eadm pte i q deduci ptendr̄ pptr adversa institucio sen solepnitas ordis, dre ptes salvus alys replicacionibus p lud smis datis specialr replicando dicit dcas exceptiones maxime in eadm pte ubi pcautes in materia et a fori nichil adfacy concludere n̄ ad materiam ptinentem dei libelli ptinere

Et p° con illas exceptiones seu deducciones simul coniunctas sumbasq̄ ubi sic incipit ptra dn ulein sat incepte deduci videt. Quam pozn ipis dno ingrd r ordini ..i coppus uo petuisse contemplari cic usq ad finē, dr replicando ponit pnar q licz in eisd ptey exceptis quantu adverba multu solepnizari videat. dcus ptey ordo adverse pts vz q sit pudacz fundata atrem aus solepnus reputat r q habet r hēt administraciones r officia, et q pelegios ordis sint muttipatz a pdicto ordie habitus instituti tollat r sic de alys circumstancys notificacionibz seu deduccionibz talibus qlibus alias exppssatis, no ty ex eisd deduccionibus aliq concludit put colligi pt, quid sit in re. dcus ptey ordo ul que sit ipius subtā realr in effectu, r p qus pdcte ptey dc exceptis no cordent nisi qdā pot sompnia ul ambages ad dand intelligi illud ee qd no e in re Quia si dcus ptey ordo in no e aliqs realr in effectu put clare deducit in libello supdco no pt dici hre aliqs administratores ul administraciones q loca aliqua sibi subiecta put ex adverso ptendit in eisd exceptionibz Vel si in re veip ud no ē aliqs ordo hmoi ptey put no ee asserit r ad tc no pt dici solepnus nec pt dici solepnu q pelegios ul pdicto ordie reputat nc pt dici solepnis institutus aut tollatus r sic de alys deduccionibz seu notificacionibz supdctis.

ul

Ptra porro sine pmdicio dr q hmoi ptey ordo i quantu aliqs ordo dici mereat sit solepni ordie reputatz put ex adverso ptendr, dr replicando dcus pcur q tlis cius opio seu reputacio nichil cordeat facit ad fny q ista duo put simul stare q aliqs reputet hē tle r in conuen opio tli no sit r in ri. ut dcus libellus fundari cordet in opione tm pdca, si in ri dey ordinz deducendo in ugatiue put nec alle ucs sine ptey q pendey libellu i pugnat fundati cordent i con opione seu reputacione pdcta si in ri

& reale existenciam eiusdem partis ordinis presupponunt inquantum
vero dicitur late sumpto comendatori et fratribus ordinis beate marie
hospitalis ierosolimitani. Et nichilominus inquantum dicte sue et ipsorum opinioni
et reputacioni fundari videntur talis reputacio et deducta
in eorum libello non habere aliquod reale fundamentum et per consequens non
tribuit aliquod iuris dicte parti adverse

Item quod dicta pars adversa ex tali eorum opinione seu reputacione predicta
ut pretenditur non debeat prout nec debuit pars se iuvare, in quantum
de dicta opinione vel reputacione apparet dicit replicando predictus
procurator quod talis partis eorum reputacio fuit et habuit causam et originem
ex predictis magistro et fratribus licet planam [illegible] prout apparet
ita ex eo quod ipsi se publice pro talibus ut dicitur nominant et
nominaverunt reputaverunt et reputant et ab aliis nominari et repu-
tari voluerunt dicuntur permisisse et permittunt, qualis non fuit ortum
sic habuit et sumpsit ut dicitur dicta partis eorum opinio quam
[illegible] apparet erronea unde quod dicitur per dictos magistros
et fratres fuisse sic in dolo eiusdem erroris seu opinionis
predicte, non debet ut debuit prout ... opinio et reputacio
predicta partis iuris aliquod seu comodum reportare quod deceptis et non
decipientibus iura subveniunt

Item ad illud specialiter ubi deduci videtur dictum partis ordinem
in loco regulari dudum fuisse solempniter institutum et alios
ordines etc. ut dicitur replicando dictus procurator in quantum de
institucione huiusmodi aliqualiter apparet quod talis partis institucio
quod fuisse facta ibidem per modum cuiusdam hospitalis seu in quodam
hospitali talis ut dicitur quod voluerit gaudere ut dicitur eodem ordine partis — ipsi
prefata instituto seu talis ut dicitur instituto debebant in eodem
hospitali vivere et perpetuo residere. fuerunt pauperibus et in-
firmis servire adhuc de sua professione regulari obligati
seculario loco et accesso et in congrua tempore defendere catholicos
contra sarracenos infideles et alia facere prout in dicta partis
institucione dicitur contineri. Unde si constaret theutonicos tunc
fuisse dictos dicti ordinis inventores seu in predicto hospitali
fuisse congregatos confirmatos vel institutos prout per parte adversam
pretenditur ex adverso ut dicitur replicando idem procurator quod illi tales
theutonici dicuntur fuisse veri hospitalarii et religiosi
fundatores dictorum ordinis et institucionem predictam et partis isti
loco quod fuit pars adversa in hac causa non fuit illi nec talis nec
illis in eorum ordine dicuntur successisse cum isti substancialia dicti
partis ordinis non observant nec aliquod hospitale habent seu tenent

corum professionis habent nec per modum hospitalis habitant ad ministrandum principaliter pauperibus et infirmis, sed dicuntur modo quo ordine instituantur propter se habere et peius etiam non est verum quod illud ibidem subiciatur procuraturis parte adversa. Sed quod ipsi fratres sive religiosi propterea supposuissent fraudulenter de predicto hospitali cum ipsi dicuntur gaudere solo nomine predicti ordinis sive hospitalis, rem seu substantiam ipsius non habentes

Item ad aliud in quo dicitur quod dicto sancto sepulcro domini a sarracenis capto et dicto hospitale destructo fratres dicti ordinis hinc inde dispersi ex caluminia post dispersos conflictus contra sarracenos dispersi priorum opera et bona exempla asserunt ea et ubi constat istos fratres successisse illis qui dicuntur in dicto hospitali fuisse instituti et peius idem est in aliis dicto replicando predictis parum confessionem per defensionem huiusmodi predictam dicti fratres locum sepulcri domini ut dictum est reliquerunt sic simul fugiendo contra de predicto hospitali ut dictum est, unde nec ipsum hospitale ~~talem~~ sed similiter postea resumpserunt nec unquam postmodum in aliquo hospitali et per modum hospitalis vitam suam duxerunt sed similiter pauperibus et infirmis ex institutione predictorum ac per modum ordinis predicti et hospitalis inovati. Et peius ~~ordinem~~ unde ordinem talis institutionem ipsorum ut dictum est et relicto ut dictum est dimiserunt voluerunt penitus abiecerunt nec sunt aliqui ordinem habere aut aliud erunt ~~receperunt~~ per ut non habent

Nec est verum quod in eisdem partibus transmarinis ultimo tempore christianis tenentibus sed quod pannonosi priorum ipsorum infidelium perfide tartarica auctore dictorum fratrum oppugnaverunt eorum terras expugnaverunt carpendum terras et de qua dictum est in libello predicto oblato parte adversa prius possessionem ipsam tam tirannica et illicita non potest dici perfide tartarica nec ~~in fide~~ et auctore dicto et facta sed dicitur per eam contra fidem et contra. Idem Nec etiam est verum quod postea in eisdem transmarinis partibus propterea impiarum et magis crudele subiciatur quod ipsi fratres frunge orthodoxe fame fidei in eisdem terris suo proprio sanguine plantaverunt, quod dicit replicando idem primo quod iste non est modus plantandi fidem sana eorum per expugnationem predictam seu possessionem infidelium vel parum parochiam vel aliena primus dictum sacris canonibus contrarius, et non religioni est fidei sane, quod quidem huiusmodi animositas predicta non potest dici virtus sed vicium et grandis temeritas ut dictum est spoliaturis predictis

^loca

^istos

ipsi fratres

^ceterius locis et habitatoribus parte commorancium

Item ad aliud ubi deducitur videlicet quod fraudem excommunicationis fratres
pungentes omnem privaverunt quibus fidelis attestata veritate dampnum pretium
ordinem esse tollendum etc. Dicitur replicando ... constare
constare dictum dampnum pretium ordinem ulterius esse realiter in effectu licet
dictum ipsum esse simulatum sub quadam specie religionis pretium propter dominia
et bona temporalia obtinenda et exceptata quae simulatio huiusmodi dicitur
esse ypocrisis et peccatum mortale, non potuit neque potest tollere
omnia huiusmodi peccata per quam taliter peccatum mittitur mortale
nisi aliquid tribuere predictis agris et fratribus seu corpori predicto
pretium ordini, nec dictum valida est predictis fratribus in
favore ipsorum ut dicitur latius ... tamen fuerunt simulationi
huiusmodi et peccato, et per quod tamen ... contrarias atque
nullas

Item contra illud ubi fit dictum quod recipiat vel reputet predictos aliquos
ordinem predictum vel non eum regulares ... victoris ...
in ... dicitur replicando ... quod
quod habet assertum esse ... ubi constat de victore legittimo et
ea victoria ... neutro hic constabat, ymo
constabat ... contra ... constabat expresse esse
de emologatione sive ... litere per ... reges ... ubi
... quod constabat quod isti ... fratres ... sive ...
... fuerunt ... se opposuit et privati
... talis ... ubi absque ea legittima sibimet pro-
fuerunt

Tertia non constabat et expresse esse quod victores fuissent legittimi
legittimi quod non fuit ... non constabat de eo ... fratres
et fratres simul esse ... convictus realiter vel collegii
... ipsos ... indivisibiliter ... congre-
gationem tantum ... et per quod non constabat et ipsos possidere
posse aliquid in communi ... et constabat de contrario saltem ...
... ut dicitur ... acta ipsos esse ... personas ...
coniunctim licet pretium tamen ... corpora realiter et ...
constabat ipsos non esse eiusdem ... collegii seu universitatis.
ul eiusdem ordinis realiter in effectu. Unde sequitur quod tam
... ordinis corpus pretium constabat ... nullo
expresse ... ipsos non esse ... legittimos, nulla licet
expresse ... quod ultro subiungitur, verum quod nomine ordinis pretium
Nec est corpus quod ... potuerunt, quod dico quod ... in ...
... littere fuerunt nomine ordinis non constat de aliquo
... corpus ordinis ... esse, quod si est ordo ... debet
eiusdem pretium corpus ordinis ... non dicitur esse ordo nisi
... coniunctis seu ...

pretium ... fratres ... ordinis ... eiusdem ... alibi vel ... sic ... aliquid ...

fol. 280

Coram vobis Reverendo in xpo patre et domino domino petro miseratione
divina sancte Marie in domnica sancte Romane ecclesie diacono Cardinali
Venetiarum vulgariter nuncupato Iudice et Commissario
cause et partibus infrascriptis a domino nostro papa specialiter deputato
proponit in Iudicio magister Jo. Nicolai procurator et procuratorio nomine
Reverendi patris domini Andree Episcopi poznaniensis [illegible] et adversus
quoscumque magistrum Commendatores et fratres hospitalis ordinis beate marie
theutonicorum de prussia et qualibet alia persona pro eisdem in
Iudicio legitime comparentes coniunctim et divisim et dicit ac
ponit et si negata fuerint probare intendit ea que sequuntur
citra tamen superfluam probationem

In primis dicit et asserit ponit quod et probare intendit quod a x.
xx. xxx. xl. l. lx. et citra annis et citra ac ultra immo
a tanto tempore et per tempus cuius initii seu contrarii hominum memoria non
existit fuit esse quod consuevit et hodie est in Regno Po-
lonie quidam ducatus Nobilis terra dobrinensis nuncupatus suis
longitudine latitudineque et amplo territorio seu certos fines et limites
distinctos et separatos a finibus et limitibus cuiuslibet alterius ducatus
seu territorii Et quod ut predicitur fuit et est verum publicum et notorium

Item ponit quod a predictis temporibus et per ipsa tempora in eodem ducatu seu
terra dobrinensi ac in terra ipsius limites fuerunt esse quod
~~consuevit~~ consueverunt et sunt certa loca populata et inhabitata
seu certe ville populate et habitate multis et diversis personis
hominum utriusque sexus quorum una vocatur et appellatur nt ceteras
Dzirno alia vero Wangersko et alia Matzeyowo Et quod fuit
et est ~~verum~~ verum publicum et notorium

Item ponit quod a dictis temporibus et per ipsa in eodem Regno polonie et infra fines et limites ipsius regni
fuit esse quod consuevit et hodie est quedam sollempnis ecclesia
Cathedralis et Episcopalis que vocata et appellata Ecclesia
Wladislaviensis suis certa et limitata diocesi ab aliis separata
et distincta unum Episcopum pro tempore existente tamquam caput ac
certos prelatos decanum archidiaconum et alios de capitulo facientes
tamquam membra Et quod fuit et est verum publicum et notorium

Item quod predicte ville Birno Wangerszko et Maczeiowo de vsu more consuetudine et obseruancia legitime prescriptis et de continuisse ac inuiolabiliter tentis et obseruatis temporibus suprascriptis et propria ipsa spectauerunt et pertinuerunt spectantque et pertinent consueuerunt pleno iure ad Reuerendum patrem dominum Episcopum Wladislauiensem et eius mensam Episcopalem pro tempore existentem soli et in solidum, quodque Reuerendus pater dominus Episcopus Wladislauiensis Ecclesie qui pro tempore fuit et etiam modernus Episcopus fuit et est in plena et pacifica possessione iuris et dominii dictarum villarum et locorum vel quasi talibus conscriptis et pro ut predicitur fuit tentus dictus creditus et reputatus et quod de hoc tenetur creditur et censetur palam publice et notorie.

Item quod de dictis vsu more obseruancia et consuetudine legitime prescriptis Episcopus Wladislauiensis pro tempore existens fuit sic quod consueuit et fuit a villanis et rusticis earum villarum inhabitatoribus pro tempore certos annuos census redditus et prouentus necnon munera et emolumenta alia, vtilitates quoque alias et honores percipere et labores et ita fuit et est verum palam publicum et notorium.

Item ponit quod communis hominum opinio assercio credulitas et vera reputacio quedam dictio ac publica vox et fama fuit et est quod dicte ville Birno Wangerszko et Maczeiowo de vsu more consuetudine et obseruancia predictis spectauerunt et pertinuerunt spectantque et pertinent consueuerunt temporibus suprascriptis ac propria ipsa cum omnibus censibus redditibus vtilitatibus et aliis suprascriptis ac iure spectante et possessione vel quasi ad dominum pro tempore Episcopum Wladislauiensem et eius mensam Episcopalem soli et in solidum ac hodie spectant et pertinent talibus conscriptis et sic fuit et est verum.

Item ponit quod de premissis omnibus et singulis fuit et est publica vox et fama.

Item ponit quod Reuerendus pater dominus Andreas Episcopus Poznaniensis modernus de anno domini Millesimo cccc° .. et ante et post duos annos continue fuit Episcopus dicte Ecclesie Wladislauiensis ac in pacifica possessione et quieta eiusdem Ecclesie extitit et ut talis fuit communiter tentus habitus et reputatus usque ad tempus sue promocionis ad Ecclesiam Poznaniensem tunc ... et de premissis fuit et est verum publicum et notorium.

Item ponit quod tunc eidem Venerabilis pater dominus Andreas Episcopus pos-
naniensis tunc dicte Ecclesie wladislaviensis prius prepositus de multis
suis tunc expensis ac sumptibus eiusdem wladislaviensis Ecclesie
laudabiliter se gessisset, alias Venerabilis pater dominus Johannes prius
Episcopus Ecclesie wladislaviensis eidem domino Andree tunc preposito predicto suam
benevolentiam de unanimi consensu predicti sui capituli de anno domini 1420 etc.
donavit dictas villas sitas Wangersko et Matzenowo cum omnibus
censibus redditibus obventionibus utilitatibus et emolumentis predictis
per eundem dominum Andream Episcopum posnaniensem quoad viveret tenendas
possidendas, prout in litteris huiusmodi donationis et confirmationis desuper confectis plenius
continetur ad quas se refert dictus procurator et hec dicit proponit probabit
et articulatur coniunctim et divisim facientibus seu facere volentibus pro parte sua et contra partem
adversam et non aliis nec alio modo et quod fuit et est verum publicum et notorium

Item quod atque donationis predicte prefatus dominus Andreas tunc prefate
Ecclesie wladislaviensis prepositus fuit et erat continue in possessione
pacifica et quieta villarum et locorum predictorum usque ad renun-
ciationem et dimissionem de qua infra fit mentio, videlicet in
percipiendo omnes videlicet census redditus utilitates [struck: labores] et aliorum
predictorum infra fines et limites dictarum villarum et locorum pro-
venientium salvis iuribus decimalibus predictarum et ut talis habitus
tentus et reputatus et quod fuit et est verum publicum et notorium

Item quod de premissis omnibus et singulis fuit et est publica vox et fama

Item dicit et asserit ponit quod et probare intendit
quod dominus Andreas tunc prefatus prepositus sit ut premittitur existens
in possessione pacifica villarum et locorum predictorum edificavit et
edificari procuravit suis propriis sumptibus et expensis in una
predictarum villarum videlicet in villa sita vulgariter nuncupata et appel-
lata in suo franco allodio quandam domum notabilem atque sumptuosam
ad habitandum ibi etc. temporibus seu pro sua habitatione et sue familie quam
quidem domum seu allodium huiusmodi multis et diversis suppellectilibus
stabiliavit et ornavit copiose necnon equos oves boves vaccas
pecudes et diversa alia campi pecora et animalia et armenta
pro eadem domo seu predicto allodio comparavit et comparari procuravit
propriis pecuniis de quibus omnibus ubertas et diverse utilitates sunt

sic quod fuit et est vera publica notoria et manifesta.

Item quod de premissis omnibus et singulis fuit et est publica vox et fama

Item dicit et asserit nomine quo supra et probare intendit / quod prefati asserti
magistri et fratres subsequenter ipsius ordinis regularis seu religiosi licet
professi / domum prussie et alia illicite ut dicitur occupantes dudum
videlicet de anno domini M° ccc° viij et de mense Augusti dicti anni
Serenissimo domino Wladislao Rege polonie moderno tunc sibi ad
venerabilibus palam publice et notorie ac per suas litteras patentes
per eos diffidato contra debitam honoris et contra omnem religiosi-
temperancie modestia quin ymmo penitus temeritate nequiter et hosti-
liter ac alias indebite et iniuste omni rationabili causa cessante mo-
verunt guerram generalem dicto Regi et toti Regno polonie
ipsumque regnum cum magno exercitu gentium armatorum vexillis
extentis hostiliter invadentes ipso die solempnitatis assump-
cionis sancte marie virginis gloriose que fuit xv dies dictorum
mensis Augusti et anni supradictorum dictum quod Regnum crudeliter
impie ac inhumaniter ac more tirannico devastarunt / incendia
homicidia rapinas et sacrilegia enormia ubique committendo
presertim in dicto ducatu dobrinensi et eiusdem Regni Castra villas
et opida concremando ac muros ad terram deiciendo / cremari et
destrui faciendo ac multa alia enormia et nephanda ibi
perpetrarunt et perpetrari procurarunt et fecerunt / sic quod fuit et est
verum publicum et notorium fuit quod dictum exercitum habitum maiorem dici-
tur creditum et reputatur palam publice et notorie

Item dicit et asserit procurator quo supra et probare intendit / quod prefati asserti magistri
et fratres dictam guerram per eos sic ut premittitur inceptam atque
motam extunc continuarunt spacio octo annorum vel circiter et per suos
satellites continuari et durari fecerunt / Et licet dicta guerra infra
dictos octo annos pluribus vicibus intercepta fuisse dicitur per treugas
concordias et ipsi fratres tamen pactis minime steterunt et iterum
ac pluries et sepius resumpserunt illam non curantes aliqua tractatus
concordia ymmo quanto erat in eis continuaverunt ipsam guerram
pluribus vicibus licet certis annis interpellatis dictum Regnum

et p[rese]ntim p[re]fatum ducatum dobrinen[sem] eiusdem Regni tunc valido exercitu
hostili invadendo villas cremando ac opida spoliando gregibus
aialium suppellectilibus et rebus aliis nec non p[ro]p[ri]e[ta]t[ibus] ecclesiis et rebus
seu possessionibus ecclesiasticis sic q[uod] ut p[re]dicitur fuit et fuit [illegible] tentus
creditus et reputatus dicit teneri q[uod] creditur et reputatur palam pu-
blice et notorie fuit et est vox publica et notoria

Item q[uod] p[re]fati ma[gist]er et fr[atr]es ducatus sic ut p[re]mittitur dictam
Gwerram et vastantes p[re]fatum Regnum [illegible] cremantes villas
et opida in p[re]fato ducatu dobrinen[si] infra dictos octo annos
seu dictis octo annis durantibus ut sup[ra] p[re]mittitur cremaverunt dictas
tres villas scilicet Wagersko et Machyowo ad p[re]fatum Reverendum
patrem dominum Andream et per eum p[re]dictam ecclesiam [illegible] ut sup[ra]
dictum est p[er]tinentes in anno domini M CCCC° vij ac post quandam
concordiam [illegible] dicti [illegible] per eos factam p[er] [illegible] Regem et Un-
garie Regem q[ua]m concordiam ma[gist]er et fr[atr]es p[re]dicti observare minime
[illegible] continuare de p[re]missis mala malis
accumulando imposuerunt in eisdem tribus p[re]fatis villis gregem
aialium et bestiarum diversarum pannos suppellectilia pecunias et res
alias [illegible] fecerunt cremari et ad tantam egestatem et pau-
pertatem p[re]dictas tres villas deduxerunt per
Andream episcopum annis quibus easdem villas post hoc tenuit
[illegible] census redditus et proventus seu labores et honores ac
[illegible] emolumenta [illegible] p[re]dictas et p[re]dictam de eisdem
villis et ipsarum villanis [illegible] potuit [illegible]
toto [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] sic q[uod] fuit et est
q[uod] teneri credi et reputatur palam publice et notorie

Item q[uod] p[re]fati [illegible] ma[gist]er et fr[atr]es [illegible] non contenti de
[illegible] dampnis ut p[re]mittitur concessis mala prioribus
accumulando ultra dictas cremationes factas in dictis tribus
villis scilicet Wangersko et Machyowo eodem tempore [illegible]
[illegible] dictis mense et anno violenter cremaverunt
[illegible] allodio edificia ac domum p[re]fati Reverendi
patris domini Andree episcopi [illegible] cum magnis frumenti et
[illegible] ac victualium quantitatibus ac aliis diversis rebus infra ipsum

[Margin notes: p[er] eos [illegible] et [illegible]; [illegible] satalitos; p[er] eos [illegible] satalitos [illegible]]

bonum et eius edificia conspirantibus dictorum cremari fecerunt una cum preda
impientes equos pecudes et pecora una cum suppellectilia pannos
pecunias et res alias rapi quod et in predam deducta fuerunt que
omnia supradicta salvo errore calculi ascendebant ad valorem tri
centarum marcarum monete tunc currentis de quo paratus est prin
cipaliter iuramento docere quod allodium per incendia et rapinas
quas ibi destruxerunt et deserti fecerunt quod prefatus pater
prius dominus Andreas episcopus non habuit ex eodem allodio nec
habere potuit proventus utilitates debitas et consuetas saltem tres
ac triginta annis quibus dictum allodium post hoc
tenuit quales et quantos ante habuerat et habere consueverat
sic quod ut predicitur fuit et est communiter dicto tempore creditum per
superius et reputatur dicta quod tenetur credi et reputari palam publice

Item dicit et asserit quod post quod dampna et incendia
dicto Renczko per dominum Andream Episcopum Poznaniensem illata
et postmodum post dictum annum domini Mº CCCC XII quo tempore predicta
dampna sibi fuerunt per predictos ingratos et fratres illata ipse s
quod prefatus pater dominus Andreas Episcopus Poznaniensis tenuit
dictas tres villas cum prefato allodio per septem annos continuos
et amplius quibus durantibus propter dicta dampna enormia
causa [illegible] rapinis et cremationibus illata nulla aut
saltem modicam utilitatem inde habuit Et ante quod post mortem ipsius
dimisit libere Renczko per dominum Episcopum Wladislaviensem modius
et sic [illegible] anno domini Mº CCCC XX sic quod fuit et est verum
publicum et notorium et manifestum

Item ponit quod premissa omnia et singula fuerunt et sunt vera
publica et notoria una cum dictis omnibus et singulis in partibus
ac diocesibus et civitatibus Wladislaviensi et Poznaniensi et
civitatum Dobrinensis et locis vicinis fuit et est publica vox et fama
dictique ingrati et fratres dicti ordinis de hoc publice sunt vehementer diffamati

Item dicit et asserit ponit quod et probare intendit quod fuit et est communis
opinio vulgaris quod asserta vera credulitas nimium quod [illegible]

spoliatis omnibus bonis mobilibus et se mouentibus multis hominibus interfectis
et pluribus extra terram in captiuitatem deductis demandatis quam multis villis et opidis
igne penitus combustis vastauerunt et desolauerunt, et alia dampna et
predicto Regi et suo Regno Polonie suisque subditis plurima intulerunt, prout
hec clarius in eadem diffinitiua sentencia Judicum predictorum et latius continentur.
Et iidem Judices delegati et nuncii sedis apostolice condempnati predictos magistrum generalem Commendatores
et fratres domus ordinis beate Marie Theutonicorum ad restitucionem dictarum terrarum Pomeranie
Wladislauiensis Brestensis Dobrinensis Culmensis et Michaloviensis plenariam et integram
faciendam dicto domino Kazimiro tunc Regi Polonie ac fructuum redituum et prouentuum inde
et bonorum mobilium ablatorum maiorum et deperditorum seu veram estimacionem perceptorum
ipsorum, necnon ad expensas in huiusmodi lite factas, que omnia ad certam pecunie quantitatem valoris
expressa taxauerunt, premissis super debite iuratis per parte dicti Regis, tunc declarantes
magistrum et fratres supradictos, predictarum terrarum illicitos detentores
dampnorum illatores et excessuum patratores et occupatores, dictarum
protulerunt, sicut aliter condempnauerunt, prout hec ista in eadem sentencia cum instrumento publico desuper
confecto ~~plenius continetur~~ que omnia hic digne [illegible] v. s. hec perfecte sufficient expressis plenius
continentur, que sentencia nulla appellacione legittima suspensa in rem transiuit iudicatam.
Licet bone memorie predictus dominus quandam concordiam pacis perpetue inuenisse per modum antememoratum dum
Kazimiro tunc Rege et cum fratribus predictarum terrarum occupatoribus ut prefertur et illicitos detentores
in qua concordia dicti fratres tenuerunt terras meliores et eis magis acomodas [illegible]
videlicet Pomeranie Culmensem et Michaloviensem quas et usque ad presens retinent tres alias quas inuaserant
cessit videlicet Brestensem Wladislauiensem et Dobrinensem restituerunt dicto Kazimiro tunc Regi
hincinde licet talis fuerit stipulata [illegible] [illegible] pace perpetua
propter ipsi fratres tres terras restituunt, ut tres alias [illegible] perpetuo retineant, et sic
vendunt magno precio, quod quasi restituere tenebantur. Et [illegible] ipsi emunt terras
quas occupant precio alieno. Magna certe magistrorum astucia [illegible] de alieno
facere [illegible] lucrum. In restitucione pacem spondet ut pacem habeant [illegible]. Et
[illegible] de rapinis lege diuina precepto [illegible] non dimittitur nisi restituatur
ablatum, fingunt in oppressione concordiam in qua pacem cum Regno simulant realiter
oppressiones. Et sua violencia purgare se putant subdola calliditate talem
concordiam extorquentes. Et licet bone memorie predictus non minus dicta concordia talis oppressio
violenta qua dictorum occupancium extorserat fraus et dolus ut [illegible] repudiata
[illegible] rei iudicate huiusmodi res ipsa liquida et iam clarificata predictam sentenciam [illegible]
in dubium perperam extorquendam voluerunt. Nicholaus [illegible] prefatus Kazimirus tunc Rex
[illegible] alius [illegible] valens consulere suo Regno eandem concordiam licet ~~[illegible]~~ nullam
[illegible] penitus et inique usque ad extremum sue vite diem tenuisse. Quis coactus ut
[illegible] iure [illegible] violenter, quod dicunt iura quod non est consilium quod sponte iuri suo renunciare
[illegible] qui renunciat spoliatus. Tandem postquam modum prefato serenissimo principe
domino Wladislao Rege moderno Polonie et suo fratre domino [illegible] magno duce Lithuanie cum ipsorum gente
lithuanica de gentilitate errore ad graciam sacri baptismatis diuina inspiracione euocatis
quorum dominia tam ante quam post sacri baptismatis huiusmodi, dicti fratres [illegible] magno
studio anhelantes prefatos terras lithuanicas grauissimis durissimis temporibus affecerunt
dictos quam principes [illegible] [illegible], quibus [illegible] turbatis, et assumpto interim prefato
domino [illegible] domino Wladislao exponente in Regem Polonie, dicti principes pacem querentes cum eisdem
fratribus plures concordias successiuis temporibus hincinde perpetua pace firmatas et

et quamquam cum ipsorum principum nostro dominiorum suorum terminis preiudicio et iactura facere
cogebatur, qui tamen contra eundem regem prefati fratres fuerunt minime obseruate, primo
contra eundem federa pacis perpetue recuncto et monuerunt guerram tenentes
propria quod eis nulla racione tunc potuit premissis tamen literis diffidatoriis et quibus
exercituum congregatis in multitudine copiosa Regnum Polonie hostiliter invaserunt ibique
nonnullis castris et opidis per potenciam acquisitis et aliquibus demolitis et muris ipsorum ad terram prostratis
et aliis totaliter destructis et combustis, militibus et armigeris decollatis et raptis
virginibus stupratis et aliis nefandis quamplurimis sceleribus perpetratis, terram
dobrinensem supradictam in eodem Regno Polonie iterum per usurpacionem violenter occupaverunt
et occupatam tenuerunt usque ad conflictum duorum principum cum eisdem fratribus non sine magna
strage corporum fratrum et eis adherencium, nunc fertur, licet eadem terra conflictu operante deo per ipsorum
manibus liberata. Licet namque memoratus dominus Wladislaus rex Polonie illustris facta victoria
in conflictu eundem plura castra civitates et opida, que possederat prius acquisita et aquisita
in partibus terris Culmensis, Pomeranie etc. ad Regnum suum spectantibus, ut prefertur, et prefatis
fratres occupatas, ut prefertur, dubitans tamen contra se ad eas vel dictam a regum [illegible] ius
habere eo quod easdem terras dicti fratres sub longo tempore tamen titulo obtinebant, licet revera
nullo iusto et iniuste. Et quod super quas eas predecessores suum ut supra tactum est [illegible]
dominum terra contra Rege Polonie fuisse facta concordia [illegible] quamvis nulla violencia
ut dictum est, licet ut eciam prefatus dominus Wladislaus rex fuisse [illegible] rex
Wladislaus dictas terras iniqua possidebat. Attento et quod fratres post dictam resumpta potencia
et congregata iterum multitudine armatorum gencium post conflictum supradictum fortificabant
magis et magis et reagrebant successive dicta castra civitates et opida terris predicta
ut dictum est prius. Horrens magnam humani sanguinis effusionem que cum eisdem fratribus
[illegible] imminebat atque volens deo et suis dominiis pace ab eisdem
fratribus tamen precio comparare, ac ignorato de diffinita sentencia et sentenciis prelibatis castris et
aliis residuis que tunc adhuc idem dominus Wladislaus rex ibidem obtinebat, relapsavit
et dimisit, quadam perpetue pacis concordia cum eisdem fratribus inita, que tamen
concordia interrupta in qua sic exprimitur in effectu in quadam articulo, ubi posito
[illegible] Item sic sunt iste terra dobrinensis sic sequitur. Et iste terre Pomeranie,
Michalowo et Culmensis terra, Nessow, Wiszinow et Orlow cum suis attinenciis
debent manere ordini et omnes alie terre quas ordo habuit ante ista guerra in possessione.
Propter quos concordia quantum ad hanc partem istius articuli exprimitur, quod iste terre Pomeranie etc.
debent manere ordini, si illud debet ius denotare impugnat diffinitive sentencie que
concludit quod debent pertinere ad Regnum Polonie etc. Quantum ad istud quod debent esse nulla.
Si vero fratres intendunt quod tunc manere de facto sicut ordo eas habuit in possessione
ante guerram prout dictum est, nec ordo de terris aliis nichil novi iuris habuit ista
concordia fratribus expeditus, sed intelligitur debere tenuisse, ut sunc eratas pro ipsis concordia
erant. Cum predicti fratres expedisse prefato domino Wladislao Regi Polonie in terra dobrinensi
nichil iuris tenere preter concordiam potuerunt. Et quamvis dicta concordia minime eisdem
fratribus fuerit valida, nichilominus eam tenere non curaverunt neque tenuerunt, immo eadem
vel quasi prosilientes ad consueta rebellis crudeliter cum suis [illegible] complicibus
dictum Regnum hostiliter invadentes plures et diversas devastaverunt civitates prout
eadem simonie opprimendo, castris et aliis pluribus locis, religiosi et ordini clericali ac
femineo sexui non parcendo.

- Invadentes terra contra Polonie
- [illegible] terre quas terra habuit
- ante ista guerra in possessione

Deinum Ser(enissi)mus princeps et d(omi)n(u)s S. Ro(manorum) et Hungarie Rex volens easdem partes
ad debitam concordiam reducere inter posuit partes suas et assumpto alterius parte
hic inde scilicet stipulante ipse compromisso. Ino tito aliquo respectu quod dicti fratres sunt
dominorum incapaces et quod violenti occupatores et illiciti detentores predictorum terrarum
constituunt vel saltem in violencia et vicem aliorum successerunt / et quod processus diffinitivas
et sentencias super dictas auctoritate apostolica prolatis fuerunt declarati / In tito respectu
actiones super dictas de quibus agitur quod eorum fuerunt prejudicatas delectos eadem auctoritate apostolica
Regis Polonie ad iudicatum et cetera inter limites Regni et tempore de Regno et ad ipsum Regem
spectantes sententialiter declarate / Vel ac compromissum sive laudum impugnans diffinito sive pro nunc attento
et ipso iure nullum / In tito respectu ad ipsos quoscumque et dictum concordiam Torunensem
facientes / Verum non attento quod ad eandem concordiam prefati domini Wladislai Regis nomine [quod]
erat quibus erroneus et extortus contractus super dicto / In attento quod ex parte dictorum
fratrum nomine sui ordinis dictam concordiam Torunensem fatientium erat inhabilitas
contrahendi / reddebat eadem concordiam nullam et irritam ipso facto / et per consequens et istud
laudum sive compromissum eadem ratione erat nullum / Contractus cum fuit cum ordine / qui
nomine ordinis in genere et indebite et non cum aliquo certo corpore nomine alicuius certi suppositi
contrahens dicitur in genere et respondens actus ad suppositorum sunt non generum / nec generi
attribuatur aliquis operatio sive actus per ut possessio vel dominium / nisi ratione suppositorum
Sed nunc ordo quod in genere est capax dominii ratione suorum suppositorum qui sunt religiosi et professi ab
cantes apte ac dominium / Hic itaque non attento Secundo nunc et tito aliquo respectu ad qualitatem
dicte concordie Torunensis / Specialiter / in qua tota multiplicanter committitur / vel aliquis inter eos terminos
fratribus ut dictum est / Et specialiter in dicta concordia non attento quod terminis articulis predictis
qui sic incipit Item omnia castra / in qua continetur cum est vera capacitas / in eo quod ibidem dicitur
quod omnia castra cum terris et territoriis alterius parte in tempore gwerrie acquisita debet unicuique restitui
sine dolo cum tamen dicti fratres nichil restituere habuerunt / immo castra per eos acquisita tollerunt ante dictam
et erroneum penitus et iniquum / in eo quod dicitur ibi quod post mortem Regis / domini et cetera duces et cetera
de eadem terra ordo se patitur intromittere sine impedimento cum omnibus iuribus et spectantibus et cetera
ut omnia iura et proventus ibidem incolarum possunt libere occupare / non aliquo iure sed contra ipsorum
solito et consueto contra iuris naturale et divinum / Item non attento et in xii articulo in quo sic dicitur Item terra
Dobrinensis debet permanere dicta corona Polonie et omnes terre quas corona habuit ante ista gwerra
in possessione / et iste terre Pomeranie terra Michaloviensis et Culmensis terra pessulis Amczmolis
et bellis cum suis attinenciis debet manere ordini et omnes alie terre quas ordo habuit
ante ista gwerra in possessione / Circa quem articulum quod sicut ad contractum partem istius articuli eorum comprimens
quod iste terre Pomeranie et cetera debent manere ordini / sunt ubi debet ius denotat impugnat
articulus de iure est nulla / Si vero secundum nudum denotat / scilicet quod debet manere de facto sicut ordo
tenuit ista concordia fratribus sepe dictis / nec intelligitur de iure tenuisse / ut sunt iste partibus
et capitis emite. Cum predicti fratres expeditus prefato domino Wladislao Regi Polonie / in terra Dobrinensi
Item terra castrorum / et in xi articulo qui sic incipit Item ad quem sine / sic dicitur et [..] quod super omnibus
discordiis qui postea emerserint sive racione limitum sive alia quacumque inter dictas partes / debent
eligi xii viri / et in casu discordie ipsorum / pena debet et superaddit / cum ibidem ambe partes ab
eadem concordia taciti recesserunt et se mutuo absolverunt / verum in compromittendo in Romanorum et Hungarie
Rege plibatum / Item et cetera non attento quod articulus xxiii qui sic incipit Item ambe partes et cetera sicut
omnia erronea et inicus legi divine ~~naturali et cetera~~ contrarius naturali sicut est christiane
in eo quod partes polliceantur se invicem mutuo ad contendum infidelibus potentia armorum contra fidem
christianam, et ~~ad dividendas terras~~ ipsorum terris inter se dividendis et cetera.

Ad articulo(s) Regina ... ipse ... remittit ... suppositorum ... nec attento

in quo parte dicti et sic

Item non attento quod in eadem concordia dominus rex ... ipse iuravit ipse tamen prefatus debet in
manu dicta via contra prefatum ... et literas atque iura prout quocumque permaneat ac
vide et capitulis et in aliis quae continentur locis / nam si ... sine iura voluit
concludere / praedicta sententia diffinitiva iam contineat / et ista concordia etiam ipso iure nulla
cum sententia lata contra ius partis bene tenet / nec pacto huiusmodi concordie derogari potuit vel aliis
quibuscumque ... in preiudicium dicte sententie cum pacto privatorum iuri publico minime
derogatur. Si vero alias literas ... subtractas ... continentiam ... comprehendere voluit / a quibus
forsan propter partem alteram est recessum actu contrario ut dictum est / concordia etiam iniqua cum contra
non dicto quis commodum ... quibus est impugnat. Insuper non attento quod dicte pacis
concordie tormeney causa principalis videbatur et precipua observatio pacis perpetue sive
inde promissa et firmata aliter quam per dictos fratres / vastationem regnum ut prefertur et sic
sit ... in rex pax firmata huiusmodi / unde fuit tollere et effectum huiusmodi concordie / quia
fratres cruciferi fidem ... rex predictus sive regnum / ad eandem observandam de iure minime
tenebantur. Nec attento quod prefati fratres omnem concordiam cum eis initam tenere
non curaverunt et pacem federatam violarunt / regemque ac alios principes nuncio regni
polonie non sine gravi dampno et atroci iniuria ... incolis et eisdem regnicolis
de eisdem terris de quibus agitur / crudeliter ac sepissime offenderunt et offendere
consueverunt. Hiis itaque et aliis non attentis que erant attendenda voluit
procedere tramite / equitatis / in iusticia ... partis ... equo libramine iustitiae

Prefatus serenissimus princeps dominus S. Ro. et hungarie etc. rex compromissarius huiusmodi
vigore huiusmodi compromissi per vobis procedere per quandam suam pronunciacionem declaracionem
seu diffinicionem arbitramentalem et amicabilem compositionem quam in scriptis tulit sive
laudum / laudavit pronunciavit declaravit et servari mandavit licet enormem
et dictam ... concordiam tormeney per eorum ... invitam iniquam et iniustam
ipso iure ... et extortam / et contenta in ea perpetuo valitura et valide
de ... ipsas debere perpetuo observari / sub penis ibidem appositis / et certa
et alia fecit prout in eadem declaratione sive laudo plenius continetur / quod laudum
et omnes concordias supradictas et ipsorum omnium tenorem hic habere dignemini pro expressis

Qui quidem pronunciacionem sive laudum licet favorabile dictorum fratrum ... videbatur
... ad guerras anhelantes statim eodem anno vel quasi post et contra
laudum et pronunciacionem huiusmodi . ... regnum polonie hostiliter invaserunt cum suis
exercitibus armatorum ... ... vastarunt / sicud predictus
et ... et alia pia loca rapiendo captivando accidendo multos honestos
turpiter opprimendo / demumque regnum ... pronunciacionem
huiusmodi / multis dampnis et gravissimis iniuriis crudeliter affecerunt / prout hec
sufficienter sunt deducta et probata coram subarbitris sive commissariis prefati domini
Ro. etc. regis de consensu ambarum partium predictarum assumptis ad hoc / licet durante tempore
eiusdem compromissi per eos sunt nunc diffinita ... declarata ...

Cum igitur beatissime pater diffinita sententia que ... fine ... partes / minime
... vel concordia aut pacto aliquo privatorum de iure valeat immutari
... rebus tamquam iniustis detentoribus ... / et illicitis occupatoribus
violenter ... laudum / ... sine arbitrium / ac per quamcumque
supradictam ... ... non fit actu

Quare supplicatur vestre sanctitati pro parte prefati serenissimi principis domini Wl. regis polonie illustris
alicui etc. committere dignemini et mandare ut de premissis se informet summarie et de plano
sine strepitu et figura iudicii sola facti veritate inspecta et si constiterit de sententia diffinitiva huiusmodi
delegatorum sive iudicum ... apostolice ut prefertur super dictis terris lata / nisi ...

infra dictum tempus competente dictis scribis adhuc assignandum canonica causa iustificat
suum titulum quem se tunc pretendunt in eisdem terris per eos occupatis, ita quod sufficienter
constiterit de ipsorum iure eis postmodum legittime acquisito, alioquin si aliter constare poterit
de non iure ipsorum mandet executor ~~dictus~~ eandem sententiam quoad omnia sua puncta
vim rei iam iudicate seu [illegible] sententia declarate in quibus adhuc paritum non
existit, Etiam si oportet denuo condempnando ad restitucionem fructuum redditum
et proventuum dependitorum terris atque late potestatis huiusmodi usque nunc perceptorum
et deperditorum quantitate vel quantitatem [illegible] congnoscendo et taxando illos compellet mediante
Et nunc et in aliis que postmodum emiserunt inter ipsas partes dicta scriba lucrum et
commodum de sua malicia reportare videatur, si constiterit sibi in forma competenti
quod prefati scribe prefatas cum dicto glorioso Rege modernum intratum suis litteris
patentibus diffidarunt, ac pacem quam inde diucius observatam violarunt, ac
invadentes hostiliter dampna regnum atque vastaverunt castra necnon demoliendo
cremando et alia varia dampna et iniurias Regi predicto, ac aliis multis de eodem
Regno irrogando, condempnet et compellat ipsos ad reformandum et reedificandum dicta
castra, necnon ad restitucionem omnium ablatorum mobilium et deperditorum omniumque dampnorum premissorum
fratrum occasione ac culpa ipsorum, aut veram estimacionem eorum, tam ante dictam concor-
diam tornacensem illatorum et eadem concordia non obstante, etiam si super hoc facta foret
tum tamen pars adversa eam tenere non curavit nec servavit, ut premissum est, quia etiam
post eandem concordiam non obstante etiam dicto laudo, constiterit ut dictum est quod non servavit
nec tenere curaverit, conscientiis eorum probacionibus eorum prefatis sub arbitris sive
commissariis prefati domini nostri pape domini et Regis, iam inductis ut dictum est
aut aliis inducendis in iura et violenciam passis, necnon dampnum instrumenta
monstraret medio iurato puncgiores et prudenciores huiusmodi qualitatem dampnorum
huiusmodi quantitatem, sacramento communiter declarata Non obstante si excedentes eorum
videntur aliqua dampna fuisse irrogata dictis scribis vel eorum potentis subditis
quibus tamen dampnis huiusmodi ipsi sua occupacione iniusta terrarum predictarum, sua
hostili vastatione dicti Regni, sua quoque violacione pacis perpetue scedula
demque sua [illegible] excessiva et rapina, et per quos sua culpa occasione
prestiterunt, Eandem quoque partem liceat exequi et in eadem forma verborum quo
ad omnia puncta dictus executor, quia partes iudices habuit eorum cum invo-
catione brachii secularis et aliis clausulis oportunis ibidem tunc expressis Non
obstante etiam dicto laudo si quod esset de iure et concordia tornacensi aut quacumque
alia supradicta etiam forsan ante hec [illegible] aut quacumque alia quolibet verbo
vel et aliis in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque

Utrum renunciacio tacita vel expressa in concordia sequente, sive dissitatem, amissum ius quitum expressa sua | 2o utrum quod generaliter pariat exceptio contra tunc actore, quod executionem sive petere | Ad primum quod cum constet despoliatore possidere dissitatam, non amittit ius renunciacione tacita et expressa, quod ymo non pabinacio, quod non est verisimile quod sponte iuri suo renunciaverit quod renunciat spoliatus tamen est in possessione dixisti sic ubi in glossa in d. expo quod spoliatus renunciat possidet, quod invitus et coactus renunciatur. Unde contra eum sic supposito non admittentur testes, ut habetur in [illegible] in fine esse

Item quod vi coactus non videtur expressum actum debito, quod non coactus compati senectute exsecucioni iuris, quod nulla sit in iuria qui utitur iure suo. potuit rex petere execucionem sive si voluisset. [illegible] ob coactam.

Reverendissime pater, [illegible] conspecta proposita v. d. parte devoti c. d. serenissimi principis domini Wladislai Regis Polonie illustris, Quod licet fratres ab aliis fratribus Cruciferis de Prussia qui fratres ordinis sancte Marie de domo Theutonicorum hospitalis Jerosolimitani appellantur, fuisset assumpti in partibus Regni Polonie intuitu pietatis, et in subsidium contra paganos et infideles [illegible] alios vicinos Regni, non nullis bonis et possessionibus ponderi prius et dotati, ipsi tamen ~~non post multa~~ pro eo ipsi aggressi [illegible] ingrati se in actum penitus adversus benefactores suos, ~~[illegible]~~ et adversus Regnum Polonie, sepe sepius vastantes illud ~~hostiliter~~ crudeliter et gladiis dirissimis ~~[illegible]~~ affligentes, non nullas terras et domina in eodem ~~Regno~~ Regno ac eciam ipsi ~~Regno~~ consistencia, que ad ipsum Regnum et ad Reges Polonie pertinere noscuntur et pertinebant, hostiliter invadentes occupaverunt, prout eas aliquas vel aliqua detinent adhuc presentialiter occupatas et occupata, in grave preiudicium Regis et Regni predictorum ac ipsorum fratrum occupancium ~~[illegible]~~ gravissimum detrimentum. ~~Et cum super terra Pomeranie et ipsius dominio~~ ~~[illegible]~~ quam predicti fratres tunc et invadentes ut predicitur intra ipsum Regnum occupassent violenter ~~[illegible]~~ adhuc detinent occupatam, et ~~sententia diffinitiva auctoritate sedis apostolice pro Rege tunc existente et suo Regno Polonie, et contra prefatos fratres occupatores huiusmodi molestos nostris fuisse lata~~ per eos iudices delegatos ~~tempore~~ auctoritate ~~[illegible]~~ pape XXII predecessoris vestri et eiusdem mandato, cuius sive tenore et iusta iudicium tale dignum est presidio | Dicti fratres quod tunc erat cum sint non amatores ymo potius contemptores et malo addentes malum, dictum Regnum tunc magis exercitibus bellatorum hostiliter invadentes, ac dirissime vastantes plures alias terras et domina occupabant | Demum exposito postmodum domino B. felicis recordacionis pape XII predecessori v. d. parte domini Kazimiri clare memorie pro tunc Regis Polonie, quod olim magister et fratres domus ~~Theutonicorum~~ beate Marie Theutonicorum, qui tunc erant in partibus illis ~~[illegible]~~ prope commorantes non nullas terras et domina in ipso Regno suo Polonie consistencia, videlicet Culmensem, Michaloviensem et Pomeranie dudum, ac non nullas ~~[illegible]~~ terras Cuyaviensem et Dobrinensem terras ad dictum Regem videlicet pertinentes exponentem et progenitores eius dicentes spectantes in ipso Regno Polonie consistentes non sine magna strage occupaverunt, et concremantes tunc castra vel civitates hostiliter invaserunt et per violenciam occupaverunt, prout ~~[illegible]~~ adhuc tempore exposicionis huiusmodi de facto, ut tunc dicebatur, ~~videlicet tempore ex~~ exposicionis huiusmodi occupata sic de facto tenuerunt tempore exposicionis huiusmodi, prout tunc dicebatur, in animarum ipsorum periculum ipsius Regis ad quem iure eadem Regni sui, dicte terre ut premittitur spectare noscebantur, sive noscuntur. | Sic et sentencia lata super dicta terra Pomeranie per eos iudices delegatos prefatos [illegible] sanctissimum papam XXII [illegible] adhuc agentes in humanis ad instanciam clare memorie Wladislai Regis Polonie tunc dicti genitoris Kazimiri Regis ~~pre~~ supradictas deputatos absolvunt dicebatur licet appellatione [illegible]

Margin: prout et vastantes

Margin: [illegible]

Margin: suspensa per Rege tunc Regis Polonie ac quod occupatores fuissent et suspensa in re iudicata et

Margin: pro Rege aliud

Et quod ~~[illegible]~~ apud sedem apostolicam ut constabat fratres prelibatos fuisse
infamatos de premissis / Prefatus dominus B. papa xij non valens terra salva conscientia
oculis conniventibus pertransire / quinimo volens debite procedere contra incendiarios raptores occupatores
incendiarios sacrilegos et malefactores huiusmodi / prout eorum ~~[illegible]~~ nominatos
quod possent nec ipsorum imputatas aliis transiret causas / certis iudicibus commissis
a sede apostolica ad hoc specialiter deputatis precepit et mandavit ut super de premissis cognoscerent
et iustitiam ministraret. Qui iudices sentencialiter sententiis inter cetera
huiusmodi auctoritate apostolica eis commissa procedentes iudicialiter / quod constabat eis in forma
probata plenaria et diligenti exposita productis et probatis legitime / Magister et fratres supradicti
qui ut dictum est cum validis et hostilibus exercitu et vexillis erectis timore dei postposito
dyabolo suadente Regnum polonie devastando non nullas ecclesias et monasteria ut expressa
expressa igne incenderunt et ablatis rebus inde penitus libris calicibus thezauris
et aliis depositis diversorum ecclesias / eas cum sanctuariis et sanctorum reliquiis et ornamentis
penitus combusserunt / Idcirco dicti iudices ~~[illegible]~~ auctoritate apostolica denunciaverunt prenominatos
magistrum necnon ac commendatores et advocatos fratres quam alios dicti ordinis locorum et
personarum predictarum ~~[illegible]~~ et consiliarios alios qui dictas ecclesias incenderunt et combusserunt et
quorum occasione premissa incendia fuerunt et combusta / Mandantes eosdem per episcopos et prelatos
et ecclesiarum Rectores Civitatum et diocesium Gneznensis Poznaniensis Wladislaviensis Plocensis Cracoviensis Lubucensis
Wratislaviensis et Culmensis in suis ecclesiis diebus dominicis et festivis publice nunciari
Absolucione eorum duntaxat sedi apostolice reservata. Et nichilominus sentencialiter condempnatos
magistrum et fratres supradictos ad reedificationem ecclesiarum huiusmodi combustarum et ad restitutionem rerum
omnium inde ablatorum incensorum et depositorum. Constabatque ipsis eisdem iudicibus
scilicet probata in forma plenaria et diligenti expositis productis et probatis legitime et notorie
terris ipsis quod terre Culmensis ~~[illegible]~~ Pomeranie Wladislaviensis Bresthensis Dobrinensis
et Michalowiensis cum suis civitatibus Castris opidis et villis et suis iuribus et
pertinenciis omnibus / site sunt infra metas Regni polonie et infra ipsum Regnum
et lingua dicti Regni ad ipsum Regnum pertinentes quodque Reges et principes Regni
polonie progenitores prefati Kazimiri Regis pro tempore fuerunt eas tenuerunt
et possederunt / Constabatque et ~~[illegible]~~ eis quod predicti Magister Commendatores et fratres
~~[illegible]~~ Cruciferi de expressa qui pro tempore fuerunt / scilicet dictas terras scilicet Pomeranie Bresthensis
Wladislaviensis et dobrinensis cum magna strage christianorum et dei offensa ipsius quondam domini
~~patris Regis~~ ac clare memorie domini Wladislai patris ipsius pro tunc Regis polonie
in iactura gravi et lesione hostiliter invaserunt et occupaverunt violenter / ceteras
terras nec non terras Culmensis et Michalowiensis scilicet cum suis civitatibus castris
villis et opidis ac iuribus et pertinenciis omnibus infra dictum Regnum polonie
consistentes et ad Regnum ipsum pertinentes / indebite et iniuste detinuerunt occupatas
Constabat insuper eisdem iudicibus / quod ~~[illegible]~~ magister Commendatores et fratres supradicti
terram Magne polonie ad eundem Regem ut sperabant cum validis exercitu hostiliter et vexillis
erectis intrantes et invadentes terram ipsam Castra villas civitates et opida igne
penitus combusserunt vastaverunt et desolaverunt videlicet Gneznam civitatem metropolitanam
dicti Regni / Zneyn. Nakel. Lanicia Conyn cum castro Sradia ~~[illegible]~~
ibidem. Wartha ~~Sieradz~~. Kaldziwells Charsglupa et aliis dictis expressis
cum multis aliis ibidem expressis / et cum ipsarum civitatum opidorum et Castrorum huiusmodi
suis et adiacentibus terrarum districtibus et territoriis constitutis ipsis premissis

que est dictum ac publica vox et fama omnium hominum dictarum partium locorumque
circumvicinorum circa ea arbitrancium uel saltem maioris partis eorundem prefatos
astutos ungaros et fratres diffidasse prefato domino domino Regi
polonie, dictaque guerra mota [illegible] ac prefato Regni incole
dicatur dominium illic ut preferitur innotesse, prefatas quoque tres villas
dictas Wangrzyno et Maczeiowo cum prefato allodio incendisse
ac incendi mandasse uel fecisse rapinas quoque et spolia sacrile-
gia dampna huiusmodi supradicta in eisdem villis prefato Reverendo
patri domino Andree Episcopo irrogasse et fecisse seu fieri procurasse
et mandasse ac illas et illa [illegible] rata et grata ha-
buisse et de eorum mandato facta et perpetrata dampnabiliter
fuisse eciam in rebus et bonis ecclesiasticis seu personarum ecclesiasticarum
ipsosque prefatos ungaros et fratres fuisse in dolo et in culpa ac principales
et origo eorundem incendiorum dampnorum et violenciarum huiusmodi perpetratorum
et perpetratarum prout et quemadmodum superius describitur et presertim in
predictis tribus villis dictis Wangrzyno et Maczeiowo factorum
et factarum, fuit quoque ut predicitur fuit et est [illegible] communiter creditum
et reputatum [illegible] creditur et reputatur palam publice et notorie

Item dicit et asserit dominus procurator quo supra nomine ponit et probare
intendit quod prefatus Reverendus pater dominus Andreas Episcopus pro
quorum dictorum propter eorum incendiorum rapinarum et
violenciarum predictorum et predictarum tulit et passus est dampna
tam in allodio quam dictis tribus villis contentis et descriptis
ad valorem triginta marcarum monete ... ultra et citra
ad quam summam dicta dampna estimat salua iudicali
taxacione ac moderamine quod eciam prefatus procurator paratus est
iuramento proprio ac dicti domini Episcopi principalis parendo
legittime declaracione iuxta iuris formam

Quare petit prefatus procurator nomine quo supra per vestram
diffinitivam sentenciam pronunciari decerni et declarari dicta incendia
spolia rapinas seu dampnaciones et violencias fuisse et esse

temerarie iniqua et iniusta, immo temerarie iniquas et iniustas
ac de facto supra et preter iuris dictis quod nigro et fratribus non li-
cuisse nec licere ita facere in preiudicium dicti domini Andree Epi-
scopi Poznaniensis, ipsos processus nigri et fratris Petri condempnandos
fore et per vos condempnari ac eundem condempnandum ac solvendum
realiter realiter et cum effectu dicto Reverendo pro domino Andree
Episcopo Poznaniensi summam ducentarum marcarum et quadra-
ginta marcarum monete polonicalis [xx] dampnorum que
in dicto allodio et tribus villis spacio decem septem annorum
passorum computando viginti marcas monete per quolibet
quolibet ex dictis septem annis ac in expensis litis legitime
factis et de faciendis protestatur, condempnandos quod cogi et
compelli viis iuris et remediis opportunis ad premissa
complenda. Et alias in et super premissis omnibus et singulis
tam coniunctim quam divisim meliori modo quo potest et debet
petit sibi per vos iustitiam ministrari vestrum super
benignum officium implorando

Quam dat dicit et offert ac ponit et petit tam
coniunctim quam divisim omnibus melioribus modo via iure
et forma quibus melius et efficacius potest et debet, salvo
sibi in premissis iuris beneficio premissa corrigendi de-
clarandi minuendi ut fuit et est moris

pmodu alicui9 coniunctus vel alicui coniunctum / sz postq
no apparet expresse voluisse alicui9 corpus coniunctum
vel huiusmodi coniunctum ad dicta verba conmuniter ubi fit mencio
dicti consequens est q n est appareat de aliquo ordine intelexisse Et
per quod necessario dicendum sequitur dictas partes similes esse liberas
persone status ac persona et ideo ipsas esse nullas et
carere iure ordinationis beneficiorum conmuniter

Sz hijs igitur clare concluditur dictas partes exceptiones
partis aduerse fuisse et fore nullas nec de aliquo obstare
quominus illo oblato ex parte dicti ... prius dicendum
fuisse et esse vera non obstantibus partis exceptionibus partis aduerse
huius

Sic dat vnus pro prestacionibus ... dominus de
...

Johannes de ...

Deus et minime Eccl(esi)a dedit potestatem imperatori iurisdictionem causarum criminalium in criminalibus exercere / p(rim)a q(uesti)one circa fine in tractatu Accipe gladium et oppo-
rotat errorem contra paulum

Imperium a deo dependet et minime a potestate pape q(uesti)one 2ª in fine

Potestas imperatoris non est essentialiter spirituali subordinata pro quia sibi mutuo repugnant / 3ª q(uesti)one ipsius in forma

Error est quod potestas imperialis spirituali in habitu est subordinata / in tractatu accipe gladium q(uesti)one 2ª probacione 2ª

Potestates imperatoris et pape formaliter constitute se minime in eodem compatiuntur 2ª q(uesti)o in forma et in Tractatu Accipe gladium est 3ª q(uesti)o

Et ibi in eadem q(uesti)one tercia in probacione vi vel vii circa finem dicat Quod decretalis illa per venerabilem sub titulo qui filii sint legitimi aliter exponit scripturam quam sensus spiritus sancti flagitat / illam videlicet quod iste auctor ipse allegat deutronomii xvii Si difficile et ambiguum apud te iudicium perspexeris / inter sanguinem et sanguinem / causam et causam / lepram et lepram et iudicium intra portas tuas videris verba variari / surge et ascende ad locum / quem elegerit dominus deus tuus / venies quoque ad sacerdotes levitici generis et ad iudicem qui fuerit illo tempore / queresque ab eis qui iudicabunt tibi veritatem / et facies quecumque dixerint tibi qui presunt loco etc. Et subdit Qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis imperio etc. morietur homo ille etc.

Item notetur 2ª probacio dicte conclusionis 6ᵗᵒ et probacio 6ᵗᵃ que incipit Item militare deo et implicari se negociis secularibus se in eodem non compaciuntur / 2ª ad thimotheum 2º Et ideo inquit certissimum est quod conclusio ponit

Et attende quod raciones sue eque concludunt pro errore illorum qui dixerunt quod iurisdicciones spiritualis et temporalis non se compaciuntur in eadem persona ecclesiastica Et ita nullus ecclesiasticus licite habet iurisdiccionem temporalem

Item in probacione septima circa medium dicit sic in forma
Certissimum est quod papa neque utramque habet iurisdiccionem neque utrumque gladium

Cuius contraria sua est Edicto imperii totus orbis in temporalibus erat subiectus et notentur probaciones / Et attende in 6ª probacione post medium ubi dicit quod potestas pape dicitur a divina potestate oriri / et non minus sed verius prius imperialis sceptro manifestum est Item ibidem quod dixit quod ad bonum pertinet civile potestas spiritualis cum sit imperiali

Concluſio ſexta Imperator eſt generalis vicarius dei in temporalibus et mittatur

Accipe ad d.m ſuper vniuerſum orbem fundat in precedenti et allegat alias raciones

Item in probacione x. post principium concludit ſic dicens / et ergo abſque dubio Imperator

habet permanentem poteſtatem in temporalibus

Item poſt medium dicit quod infideles qui Romanum non recognoſcunt imperium nullo

iure imperatoris poſſident ipſa que poſſident / euidentiſſimum eſt quod abſque omni

iure et ergo iniuſte poſſident ipſa que poſſident

o + v

Item circa finem dicit ſic concludendo Et ergo indubie profeſſor pene religionis

more auditum contendit affirmare / quod inis paulus negat ~ Imperator habet

dare licenciam occupandi terras infidelium non recognoſcencium ſuum imperium Et

eius licencia Cruciferis de pruſſia conceſſe aut aliis ſic occupandis terras infidelium

plenum ius eſt tributum

Concluſio vii Imperator omnem terram infidelium que eius imperium non recognoſcunt

poteſt licite ad ſuam iuriſdictionem reuocare / Et inducit raciones que ita concludunt

de omnibus Regibus fidelibus et Regnis que non recognoſcunt ſic ſic Romanum

imperium Reſpondeant hic Reges francie Anglie Caſtelle etc

Concluſio viii Imperator de iure poteſt infideles quiete degentes debellare /

probat ex precedenti et inducit aliquas raciones ſedicioſiſſimas et contra ecclesiasticum

neum et contra Reges non ſubditos Imperio Item notetur hic de Iudeis inter ſanctos

quiete viuentibus et Reſpondeat qui eos non occidunt

Conclusio ix Imperator de iure poteſt infidelibus quiete degentibus terras quas

tollit auferre bellum indicere · probat ex precedenti et addit alias raciones ·

Conclusio x Imperator licite poteſt infidelibus quiete degentibus terras quas

tolunt auferre · probat ex v et vi · et per alias raciones que militant contra Reges

fideles Item in x. probacione circa medium dicit post quod infideles terras

quas tolunt et dominia ſua iniuſte et cum peccato poſſident / et dicit quod contrarium dicere

eſt blaſphemia ·

Item in probacione v · circa medium post conclusiones dicit quod comune ex duobus circa infi-

deles qui verbo ad deum prouocati venire contempnunt / ipſe reſtat ordinare

quod uel in ferro prouocati diſtant veritate fidei cognoſcere / vel humiliati ſubditi

ab omni peccant circa / neque quod omnes populi in potencia / ſicud nunc ſunt et in errore

remaneant vt paulus ſtulte aſſerit

Ad videndum melius iſta materiam de poteſtate pape et Imperatoris vt prodidit ...

clariq pateant . dicta doctorum inferius subicio in fine prime collecta.

Sequitur 2a pars pendentis libri huius tractatus

In probatione conclusionis 3 ante finem dicit, quod sacerdotes Ruthenorum quos pro eo quod manifesti sunt heretici, non minus meritorium est occidere quam paganos Et excusat fratres de domo theutonica qui tales in Lithwania et in Russia trucidarunt et interemerunt.

Conclusio 4 fratres de domo theutonicorum contra polonos eorumque Reges et ducatus licite possunt debellare, probat quod poloni etc nulla causa iniecta nisi cupiditate et libidine vel dominandi etc eosdem fratres sepe impetierunt et prostraverunt Indubie quod permissione cuiuslibet legis et iuris licentia possunt facere ut dicit conclusio.

Item in probatione 6te ante medium dicit quod stultus est omnis qui credit quod Rex polonie est bonus christianus. Et quod evidentissimum est quod gentiles qui eum ad professionem sacre fidei secuntur omnes sunt ficti christiani, et dicit per totum atrocissimas alias iniurias, Et excusat sic dictos fratres quod huiusmodi Neophitos crudeliter perimunt et exterminant propter novellas etates dicens quod ipsi gentiles non meruerunt christiani nominis titulo insigniri. In fine concludit dicens. Ergo quod Rex polonie et witoldus loti sunt unda sacri baptismatis ministerio polonorum ex persuasione est non quidem spiritus dei ut paulus asserit sed prius eorum diabolica erant desideria fecerunt etc.

In conclusione 4 in probatione prima dicit circa finem, quod bellare contra infideles ex eo quod infideles causa fidei christiane ampliande licitum est et potest fieri ex caritate, Et ideo dicit conclusio pauli errorem multiplicem includit asserens quod christianis sit quod non licet impugnare infideles pacificos ex eo quia infideles sunt causa fidei ampliande etc et probat quod nunquam sunt nobiscum pacifici, quod nunquam habent ordinatam concordiam et omnes motus appetitus, et concludit sic ergo nec cum infidelibus sed non nisi sit pacifici. hec probatio procedit ita bene contra christianos aliquos

In 2a probatione concludit dicens ergo non obstant dicta le. si. c. de paganis sacrificiis et templis eorum l. christianis

Imperator et principes licite possunt pugnare et eorum licentia aut iussu christiani confluere in subsidium fratribus de domo theutonicorum ad pugnandum contra infideles fidei christiane causa ampliande Et post pauca iterum ibidem sic concludit. Et ergo verissimum est et opponi hereticum, quod christiani qui ex caritate in subsidium fratribus de domo theutonicorum ad pugnandum contra infideles etiam quiete degentes pro fide tuenda confluunt Regnum merentur celeste Et dicit quod paulus conscribitur errat dum in prologo scribit, quod de consuetudine error accumulatur pro eo quod fideles pro causa exercende milicie credunt

obsequium prestare deo in multis illuc confluunt scilicet Cruciferi in subsidium et
decorem catholice fidei ampliande gens quieta infidelium crudeliter impugnat
non attendens invidia concitatum quod emendandi causa et non nocendi, ergo dicit
misericorditer et non crudeliter ipsa impugnatur. In fine probacionis 1e sic con-
cludit, Et ergo absque nova allegacione evidens est et concedendum cognitum sequenter
quod ceteris principibus christiani qui ex caritate in subsidium fratribus de domo Theutonicorum con-
fluunt ad pugnandum contra infideles et illi contra Polonos eorumque Regem
et duces equale premium a deo in Regno celorum merentur accipere.

Conclusio xxv Imperator licite potest fratribus de domo theutonicorum concedere terras in
perpetuum possidendas, quas de manibus infidelium quiete degencium eripuerint,
Et in fine 2e probacionis dicit quod paulus errat asserens quod Imperator non habet dare li-
cenciam occupandi terras infidelium non recognoscencium Imperium suum Et
in probacione 3a dicit quod paulus errat affirmans quod licet Imperator Cruciferis
de prussia concesserit occupandas terras infidelium nullum Jus eis tribuit etc.

Conclusio xxvi papa licite potest fratribus de domo theutunicorum concedere terras in perpetuum
possidendas, quas de manibus infidelium eripuerint, probat contra dictum pauli dicentis
quod excedit utramque potestatem Et dicit quod paulus derogacionem asserens quod illa
a Romanis pontificibus concessa non ponuntur causa quare infideles per fratres de domo theutonicorum
debeant spoliari, cum tamen illa causa ponitur scilicet ut cultum catholice fidei ampliarent

Conclusio xxvii Justo bello fratres de domo theutonicorum possunt infideles quiete degentes
terris quas occupant spoliare Et in secunda probacione dicit quod fratres de domo theutonicorum
sub Imperio militant, et ergo Imperatore iubente eos bellare, tenentur bellare
et bellant bellum iustum, et subdit quod ex eorum privilegiis constat et factum cognitum
est quod Imperatores plures inserunt preceperuntque, quod ab infidelibus quiete degentibus
bello lacessitis terras quas occupant auferrent sibi sub monarchia Imperii in
perpetuum possidendas, Et in 3a probacione infert per conclusionem dicens Et ergo ul-
teriori non eget declaracione quod iusto bello fratres de domo theutonicorum poterunt
possunt re privare infideles terris quas occupant vel occupaverint, Et
paulus errat affirmans contrarium

Item postea ibidem sic infert Et ergo fratres de domo theutonicorum bellantes contra infideles
quamvis homines sepe occidunt non tamen committunt homicidium

Conclusio xxviii omnem terram quam fratres de domo theutonicorum de manibus infi-
delium ereptam tenent iuste possident probat contra precedenti
Item in fine 2e probacionis concludit quod paulus contra xxx conclusionem affirmans quod

f. 291

Et quia hec doctrina pestifera repugnare videtur ... ordinem et diuino
ratione primi videtur erronea ... ratione secundi videtur heretica · primi consi-
deratio est moralis scilicet practica iuridice / de 2° est speculatio scilicet theologice
Et ideo expedita de primo venio ad secundum / quod facilius cognoscitur ...
Et intrando materiam resoluo ipsam in ... grauia causa quod dicit ... phisicorum
tunc enim arbitramur scire unumquodque / cum causas ipsius cognoscimus usque ad elementa
Causa finalis que est prima causarum est · ut omnes poloni cum ipsorum Rege
occidantur · Efficiens est ipse auctor libelli · materialis vero siue subiectum
est Rex polonie et poloni · in quantum occisione digni · quod omnia ista intitulatur
denunciare · de ipso Rege et de polonis / quod sint ypocrite / quod sint sacrilegi · persecu-
tores ecclesie heretici etc. prout patet per omnia c. · tandem multis suadet et con-
cludit quod debent occidi
Causa formalis est modus procedendi / qui est doctrinalis et argumentatiue et etiam
imperatiuus quod non solum intitulatur probare arguendo sed etiam imperat vitam
eternam omnibus qui ad exterminium polonorum et Regis se acceperint:
Istis premissis ulterius aduertendum / quod predicta omnia sequentia · prefundamento
presupponit bellum polonorum fuisse iniustum ex parte ipsorum contra fratres de prussia
dicens sic in primo c. Et sicud operis euidencia demonstrat / contra quam nullus
auditur appellans / quod Rex polonie fecit hec omnia scilicet mala et enormia ibi
enumerata : Et hoc etiam denunciat per istum tractatum ... Postea
in iij c° probat hoc idem arguendo multis mediis · quod Rex et poloni
fecerunt ista mala Et sic probat idem per ... faciendo ... et petendo ...
Et quia sermones sunt accipiendi secundum subiectam materiam et tota materia
huius libelli est moralis et iuridica igitur secundum iura intelligenda · et omnes
iniurie hic contente finaliter resoluuntur ad iniustum bellum polonorum et in
ipsum / Ideo aduertendum quod sicud iustum bellum uel iniustum non cadit in cognitionem
actus uel ... nec in cognitionem alterius virtutis uel habitus / nisi solius iusticie
que est virtus moralis / cuius obiectum est ius · siue iustum ut patet ... ethicorum
vnde ... ibidem diffiniens iusticiam dicit · Et est habitus secundum quem operantur
iusta et volumus iusta · Sic similiter est dicendum · de hoc quod aliquis dicatur ypocrita
sacrilegus hereticus etc. que sunt quedam iniusta / non potest aliter constare / nisi per ...
iusticie / ex facto enim euenit quod aliquis sic dicatur · ex facto ius oritur sicut
iura quod probatur in c. de mulier. ... et c. symo. de symo. Sicud enim
iusticia habet iudicare de iusto tamquam suo obiecto Ita et de iniusto · ...
... eadem est disciplina Et sic omnes tales propositiones que ad finem resoluuntur

et verificari ſunt ex ſcto · ſicud in ꝓpoſito Rex eſt ſacrilegus · poloni ſte ypocrite · heretici etc. poloni hoc fecerunt · nō ſunt ſcibiles p medium doctrine et ſcie cuius peſſiue eſt ex ꝓpoſitionibꝫ pſe notis ſicud iſte ſompniator ſompniauit in ꝓpoſito · Sed ſunt ſcibiles per viam Juſticie cuius peſſiue eſt Judicius ex pbacionibꝫ legittimis ſuatis ſeruandis et debitis ſolepnibꝫ Juris adhibitis · Quecunque enim cognicio Juridica procedit ex ſingularibꝫ facti circumſtanciis que iuſtificant / uel iniuſtificant aggrauant ul nō ypm factum · vt in Canone homo pamus xl · di · de Jure iurando cum quis · Sicud enim cecum Judicare de coloribꝫ p ſenſum auditus / aut ſurdum de ſono Judicare p ſenſum viſus / nō eſt poſſibile · ſic in ꝓpoſito materiam Juridicam doctrinaliter ul ſcientifice determinare eſt cecum de coloribꝫ iudicare p auditum etc. Ex quibꝫ neccario ſequitur qꝫ omnes concluſiones hic poſite ſunt falſe / et omnes pbaciones erronee · et per conſequens tota ſua doctrina erronea peſtifera et iniuſta ·

Dico falſe / qꝛ in preſenti materia ſolum dr̄ iniuſtum · in materia theologica dr̄ hereticum etc. Dico falſe Ideo qꝛ in Jure de ipſorum veritate nō apparet Nō apparere autem et nō eſſe in preſenti materia Juridica equipollent / pbatur p c · ordinarij de offi · ordinarij li · vj · et qꝫ notat in glo · qꝫ nō per l · in lege · ꝛ l · rutilia · polla · ff · de contrahen · empt · et in c · ſolempnitates de conſe · di · 1 ·

Omnes enim tales ꝓpoſiciones · Rex eſt perſecutor eccleſie · poloni ſunt heretici etc. ſunt male ſonantes criminoſe ſcandaloſe iniuſte / que ſcandala et crimina · de Jure nō preſumuntur de aliquo / niſi pbentur legittime / cum quilibet preſumitur bonus niſi contrarium appareat de preſump · c · ſi · Cum igitur de talibꝫ criminibꝫ nō appareat de Jure intelliguntur nō eſſe ut in Juribꝫ allegatis et p conſequens omnes tales ſunt falſe de Jure ·

Expeditus de iſto preambulo venio nūc ad 2m quod eſt principale in iſta materia · ſcilicet ſuadere homicidia iniuſta polonorum / et ſuadendo tradere de hoc dogma hereticum quod intendit p iſtas concluſiones que ſequuntur

Prima qꝫ vniuerſitas peſtifera polonorum debite pene retribucione quouſque ꝓpetrati ſceleris vlcione plena recipiat procellenda eſt / et ponit tit cum in eodem calo / qꝛ peſtifera vniuerſitas polonorum tota eſt obnoxia / quia pestem hereſeos totam inuaſit ab eccleſia reſecuit

2a qꝫ Principes ſeculi ulcionis gladio tenentur abſque omni diſſimulacione polonos omnes cum eorum Rege · uel maiore parte eorum extinguere / Aut principes eorum et Nobiles omnes in patibulis · contra ſolem ſuſpendere

3a quod absque omni relatratus calumpnia principes seculi in polonis et eorum rege Jaghel tenentur indispensabiliter iniuriam dei morte vindicare et iste ponitur in c. xij

4a Principes seculi consencientes sceleri polonorum cui impedire potuerunt digni sunt morte eterna. de c. xij

Quinta conclusio. Quod ceteris paribus polonos et eorum regem Jaghel belli certamine magis meritorium est occidere quam paganos. de c. xi et xij

Sexta conclusio. Principes seculi qui polonos et eorum Regem Jaghel pro deo occidunt faciunt opera pietatis.

Septima conclusio. Quod merentur vitam eternam facientes.

Octava. Non solum principes seculi sed etiam securissime omnes inferiores qui ex caritate contra Polonos se accinxerit vitam merentur eternam. hec ponuntur in c. xij

Hee conclusiones et si que sunt alie similes non solum sunt false, nec solum in moribus erronee sed in fide. Quod autem sunt false supra dictum est, et ideo absolute negande. Et quia suadent homicidia fieri iniusta et iniuste sunt bonis moribus contrarie, Verum quod talia homicidia sunt lege divina in utroque testamento prohibita. Exodi. xx: non occides, et deutro. tes. de pluribus passibus. j. pe. 3. 2 4o c. Math. v. etc. Ideo sunt heretice et catholice veritati repugnantes. heresis enim secundum b. Jeronimum est dogma catholice fidei contrarium.

Quod autem talia homicidia sunt iniusta que hiis conclusionibus persuadentur patet multipliciter. respondeo primo ratione homicidij in se. quod est de genere malorum et ex suo nature malum, et quo omni iuri contrarium, divino. naturali. et humano. et quo prohibitum, Unde in iure datur talis regula. Cum aliquid negative expresse promulgatur vel precipitur sive prohibetur semper intelligitur prohibitum nisi inveniatur iure concessum. Ita ponit glo. ar. de c. inter corporalia de transla. prela. Et ibi esse exemplificat de istis preceptis negativis non occides. non furtum facias. que intelliguntur omni casu prohibita. nisi inveniantur concessa. ut patet xxiij q. v. Non licet. ubi dicitur quod non licet occidere quo ad se. nec alium. nisi ubi iura permiserunt. ut se se defendendo. ut de homicidio. si quis. Idem intendunt theologi dicentes quod precepta negativa obligant semper et ad semper. Precepta vero affirmativa licet semper obligant non tamen pro semper.

Sunt eciam iniusta ratione modi. quod forma tali subicitur cum dicitur quod poloni sunt velut persecutores ecclesie. heretici etc. que omnia falsa et erronea ut supra dictum est. Et io clare constat illud dictum hic locum non habere Malefactores ne paciaris

vine, vbi homicidiu admittit^r ex iusta causa

Tercio sit iniusta ratione Regis polonie et etia polonorum, qui non solu suadentur occidi sine iusta causa. sed inponuntur eis iniuste siue false multiplices calupnia, et iniusta causa ut dictum est. Et quod hoc sit per modum sacre et doctrine, que non admittit probacionem in contrarium tollit in hoc polonis et Regi licitam defensionem que fundatur in iure naturali Et per consequens tollit ius naturale. // Talis enim doctrine siue sacre est talis que excludit omne dubium, cum sit ex principiis per se notis ut docet Aristoteles primo posteriorum. quod non facit opinio que est cum formidine ad oppositum et ideo contrariam recipit probacionem — *[margin:] ᵒ i⁹ no rapit pbacom i ɔtriū*

Hanc defensionem expresse tollere polonis voluit cum dixit sic in 3º capitulo Ne aduersario locus relinquatur defensioni scriptura et ratione voluimus et vtile est demirari. quod Iugel fecit hec omnia cum polonis, Talis enim processus diuinatiuus non compatitur secum processum Iudiciarium respectu eorundem cum diuisorum tarum que sunt scientia et iusticia diuisi debent esse effectus.

Quarto sit iniusta respectu principum quibus suadetur talia homicidia et eorum respectu aliorum inferiorum. et hoc respectu tollitur etiam iuris ordo et cognicio iuridica, quod peccatum qui non est iudex non potest seruari iuris ordo. Na sententia a non suo iudice lata non tenet de iudiciis at si clerici cum si. Si enim peccat mortaliter secundum Ray. iudex condempnando et minister occidendo aliquem hominem reum mortis iuris ordine non seruato. quod probatur ad Ro. xiij. xxiij q. iiij § penult et c. cum q. miles et c. cum minister. c. officia. c lex eterna. et c. qui percutit in quo concordat Bamfre. multo forcius peccaret mortaliter ille qui non est iudex occidendo aliquem sine causa et iuris ordine non seruato, quod facit dictum dogmatizat per dictas conclusiones

Et licet ponantur in aliquibus conclusionibus ex predictis illa verba ex caritate et pro deo etc. tamen in hac materia nichil ibi operantur. ymmo venenum. ut sub colore ipsorum pallietur ista heresis Cum dicit quod omnes infideles qui ex caritate contra polonos se actemperent vitam merentur eternam, quia non habet ibi locum caritas vbi de maleficiis agitur committendis est quod nullus ex caritate potest malum facere siue peccare. Si enim malum est, nec ex caritate potest fieri. qui sine digna publica administratione malum interficit quod veluti homicida iudicabitur et tanto amplius quanto sibi potestatem, a deo non concessam vsurpare non timuit secundum B. Augustinum primo de ci. et in canone xxiij q. viij c. si. quanto ergo magis malum est inferiori occidere hominem non maleficum. vel de cuius maleficio non constat. sed est in proposito nullus sane mentis ignorat Et tamen suadet ista conclusio paliando cum isto verbo ex caritate dicit enim b. tho. 2ª 2ᵉ q. lxiiij ar. ij. et iij Cum sicut ad medicum pertinet precidere membrum putridum qui fuit ei commissa cura salutis tocius corporis. sic solum ad principem vel habentem

a. f. 289

Conclusio viii Propter peccatum ydolatrie vel transgressionis legis nature coherceri possunt infideles alias incorrigibiles brachio seculari et bellum indici potest iuste contra tales Et dicit hanc conclusionem ce Innocentius et doctores in c. quod super hiis de vo. et vo. re dicit Jnnocentius quod licet Jnnocentius dicat quod tale bellum movendum est per solum papam et non per alium id ubi quis de suo iure contendit tamen dicit quod per Jmperatorem aut eius auctoritate hoc fieri posse et debere videtur quia habet exercitum gladii materialis

Conclusio ix Quod dicitur de infidelibus pacificis aut mansuetis a principibus orthodoxis vel christifidelibus aliis minime expellendis sive impugnandis intelligendum de illis qui absque blasphemia et impedimento fidei ydolatrie cultu legis transgressione naturalis persecutione christianorum sub ecclesie seu imperii dominio sive potestate degentes et per obedienciam debitam ea recognoscunt Et in probacione dicit Quia illi infideles qui ecclesie seu Jmperii dominium potestatem et iura non recognoscunt sunt turbatores et persecutores fidei et christianorum blasphemi hostes et inimici ac rebelles pertinaces et resistentes iniuste Ideo non sunt neque dici possunt pacifici et mansueti

Tunc sic respondendum ad predictas ix conclusiones patet sufficienter ex premissis Et per istas ix conclusiones predictas stabilire de iure intendebat potestatem Jmperatoris respectu infidelium ad effectum ut miliciam Cruciferorum de Prussia excusaret prout excusare nititur in conclusionibus sequentibus et ut eciam fundaret huiusmodi donaciones ut pretenditur eis factas de quibus supra in themate tractatu primo sed deficit in salutari suo scribendo huiusmodi infamias falsas quia nec saluari possunt taliter quocumque modo nec fundari Et ideo eciam iste scribens non videtur ab errore vitio excusari ymmo beatus Tho. in suo quodlibet in quadam conclusione dicit quod in hiis que ad fidem pertinent vel ad bonos mores nullus excusatur si erroneam opinionem sequitur in talibus enim dubiis ne de facili prandus et assensum cui enim assentit opinioni alicuius magistri contra manifestum scripture testimonium sive ecclesie contra id quod publice tenet etc In talibus autem non potest ab erroris vitio excusari

Conclusio xma Pugna Cruciferorum domus theutunicorum hospitalis beate marie Jerosolimitani quam pape seu Jmperatoris auctoritate vices ipsorum et tocius christianitatis vice et nomine contra dictos pro tempore committunt infi-

deles impari iuste no pt nec a quoque tamque illicita reprobari Concor
dat dns Jo falkemberg in suis xv. xvii et xviii conclusionibus pro
bat quia tales blasphemi et turbatores fidei etc sicut supra Item pro
bat quia talis ipsorum pugna e a sanctis patribus et principibus catholicis
ac ab ecclia dei communiter approbata tum p primevam ipsorum Cruciferorum
ad actum huiusmodi institucionem tum p diversorum privilegiorum super hoc datorum
concessionem tum p Regum principum et aliorum fidelium auxilii
prestacionem et concursum ut dicit notum ee in facto Item probat dns
quia in huiusmodi pugna concurrunt omnia que ad qualificacionem iusti bel
li requiruntur Auctoritas s. principum vz pape et Imperatoris Item cau
sa iusta quia contra violatores legis nature transgressores fidei turbatores
Iurium et terrarum xpianorum temerarios et illicitos occupatores rebelles
et iniuste resistentes ut pferuntur. Item intencionis rectitudo s. principalis
ad honorem dei quietem et salutem xpianorum conservacionem et ampli
acionem fidei recuperacionem Iurium et bonorum ecclie Imperii et catholicorum
cohibicionem et emendacionem malorum Item concurrit psonarum pugnancium
habilitas quia tales actus sunt principaliter instituti et contra crucis xpi
inimicos signo crucis insigniti etc Insuper multa alia inducit hortalia
in iure erronea et in fide subiungens circa finem quod si in tali pugna
multi moriuntur eorum dz divicie imputari Inducit etiam multa q
faciunt contra conclusionem predictam et solvit p distinccionem supradictam quod omnia
debent intelligi contra ipsum de hijs qui dominium ecclie vel Imperii recog
noscunt

Conclusio xma e simpliciter falsa cum suis probacionibus et iustificans
pugnam Cruciferorum iniustam et directe legi divine contrariam tamquam
defendens errorem e in bonis moribus erronea et in fide et ideo etiam
hereticalis ut vr Patet falsitas ex supposito supponitur enim quod omnes
tales infideles sunt blasphemi ydolatre psecutores xpianorum et oc
cupatores terrarum ipsorum etc quod cum de isto in iure non appareat intelligi
de iure non ee verum quod dr p iura superius allegata et p consequens conclusio
absolute e neganda Non enim dicti infideles intelliguntur de iure
impedire fidem deum blasphemare etc nisi de hoc appareat quia
tales proposiciones que ad factum resolvuntur et verificande sunt ex facto non possunt
dici vere nisi de veritate facti appareat quod fieri contingit dupliciter aut ad
sensum aut ad intellectum Et quia ad sensum hoc nobis non pt apparere
nisi solum illis qui sensibus corporalibus aut viderunt eos colere

ydola aut audiuerint deum blasphemari etc. Nec etiam ad intellectum
de hoc constat non deciditur per viam iusticie et per declaracionem in iure le-
gitimam. Cum igitur de predictis nec habeatur euidencia sit sensibus
exterioribus nec euidens iuris que est euidencia intellectus non potest dici
vera aut notissima prout iste scripsit in suis probacionibus 1a etc.
Ex quibus euidenter patet hoc dictum esse erroneum in continuum allegatum
ad excusandum expugnaciones in paganis videlicet quod in huiusmodi omnia concurrunt
que ad qualificacionem iusti belli requiruntur cum in contrarium sit
veritas nam omnia hic deficiunt que ad iustum bellum requiruntur
ymmo omnia que iniustum bellum faciunt hic concurrunt videlicet auctoritas
res causa animus et persona xxiii q. ii in summa. Cum non potest dici
hic interuenisse auctoritas cum per falsas bullas de ea non potest apparere et si ap-
pareret error superioris minime excusaret secundum hostiensem in summa de treuga
et pace § 1. et Item error. Sed nec talis milicia est pro rebus repe-
tendis vel pro defensione patrie sed causa pro terris infidelium acquirendis
et ipsorum subiectione et exterminacione ut patet ex ipsorum articulis et
his auditis et hoc modo militare peccatum est quod probatur xxiii q. i mi-
litare ubi dicitur secundum Augustinum quod militare non est delictum sed propter
predam militare peccatum est nec rempublicam gerere criminosum est sed ideo gerere
rempublicam ut diuicias augeas dampnabile videtur. Est etiam iniustum
ex causa quia non pugnatur hic ex necessitate aliqua que necessitas est causa
iusti belli sed sola voluntate contra Augustinum dicentem Ergo pacem habere vo-
luntatis bellum autem debet esse necessitatis. Non enim pax queritur ut bellum
exerceatur sed bellum geritur ut pax acquiratur xxiii q. i noli exi-
stimare. Insuper est iniustum ex animo videlicet quia non solum dominandi li-
bidine et subiciendi sibi partes infidelium sed etiam aliena taliter
rapiendi et occupandi et tale bellum est culpabile e ca et q. que
culpatur ubi dicitur quod in bello sunt quedam reprehendenda scilicet no-
cendi cupiditas ulciscendi crudelitas libido dominandi etc. Ex
racione personarum est iniustum que se religiosas pretendunt quia si a-
liis religionem vel regulam non professis talis milicia esset dampna-
bilis forcius regularibus contra sue professionis. Et posito sine pre-
iudicio veritatis quod pugnare cum infidelibus non recognoscentibus impe-
rium etc. pro recuperacione terrarum vel Romanum Imperium etc. ut hic preten-
ditur esset licitum aut iustum non tamen hoc pertinet aut pertinere posset
ad religiosos sed pocius seculares ad milites quia iste actus non est

religionis cuius est omnia immediate dirigit ad honorem dei et diuinum cul-
tum Hec autem milicia dirigit ad ſeipſum et ad ſuum priuatum comodum ſcilicet
vt immediate ſibi deos infideles ſubiciat et pro ſe ipſorum dominia retineat
vt ex hiis ipſorum et articulis ſecundum beatum Bern. ad templarios milites ſcri-
bens dicit talem miliciam eſſe ſecularem non religioſam ſic inquiens
primo c. O vera ſancta et tuta milicia atque a duplici illo periculo prorſus
libera quo id hominum genus ſolet frequenter periclitari vbi dumtaxat
christus non eſt cauſa militandi Quociens namque congrederis tu qui miliciam
militas ſecularem timendum omnino ne aut hoſtem quidem in corpore
te vero in anima aut tu forte occidaris ab illo et in corpore ſimul et in anima
Ex cordis nempe affectu non belli euentu penſatur vel periculum vel
victoria christiani etc. Et quia talis pugna vel milicia que eſt ad ob-
tinendum aliquid temporale eſt contra ſtatum religionis

n f. 285

publicam potestate cui cura comunitat̃ comissa est malefactores occidere
In quo doctor . pe . de tarā . in scripto super 3o smarum d. xxxvij Allex.r &
halis v 3a pte sue sume / et alij doctores comuniter. Calr de illa con-
clusione est dicendu . Cum polonos et eorum Regem p deo occidunt faciunt
opa pietat̃ absolute est h̃etica . sed ista Cruciferi consules huius ciuitat̃
p deo occidunt faciunt opa pietat̃ . Et sūt legis dīne pcepta . vt dictū est
et g.o nō pnt ee ppt deum .
Ex quibz euident pz q talia vba in fraudem et in fauorē h̃esim pdictorum
sūt apposita . Iura enim magis mente considerant q̃ verba xxxviij . q . sedulo .
) . q . i . marchion cum multis sī Cum nō intencio vbis . s̃ vba intentōi
seruire debent . de v sig. ptea et . c . in hijs . Et ergo vbi de intencōne sbdolu
constat . pprietas vborum nō est curanda . ut dicunt dicta Iura . cū sī . Et sūt acci^di
sedm intentionē promulgantis / & ca intelligencia vborum ex causis est assu^di
dicendi pbat tex . de v . sig . intelligencia . Et q hic clare constat de prīsa in-
tencōne pfenti . qui nitit.r ad extminiu polonorum et Regis p falites et
caliūpnias . iam dotendo . iam deum p eis dēptando . qui hoc facerent In-
pudicas canes eos asserendo Rege alio noīe q̃ est sibi impositu d bap.mo
dēppte noiando / et atrocissimas alias Iniurias irrogando . Et ergo co-
stat manifeste q pdca vba p colore ad palliandu h̃esim sūt expressa .

Et quia dixi q p̃fate conclusiones absolute et ppe sūt h̃etice Nam lic
aliquid esse heticum plibus modis capit.r . vt xxiiij . q . iij § . qua vo 2 dc.
firmissime dehe . h̃esis tn 2m B . tho . 2.a 2.e q . xi . ar . i . ppe consistit circa ea q
sūt re a xpo tradita . / cu quis nō eligit ea quibz xpo assenciat . s̃ q.e s̃ ppa
mens suggerit Vnde diffinit.r taliter h̃esis est dogma fl̃m catho.ce vti
cōrrarium et est de mente Ieronimi xxiiij . q . iij hes.
Circa aūt veritate catholicam . que est fides nra . est ea considerare q̃ queda
p modum pmorum pnciporum vt sūt artli fidei . Queda p modū conclusionum
vt sūt alie vitates similes lege dīna nobis demonstrare z i canonē Biblie co-
phense / 2o quecunq scripta p declaracōne fidei . sed sūt scripta sanctorum doctorum
sacra scripturam exponentiu . vel q sūt pmulgata p instruccōne & pstabili-
mēto fidelium sicud sūt dīuisa decreta et decretales Eple Et sedm h
ta h̃esis consueuit capi tpliciter sz strictissime put est dogma flm
articulis fidei cōtrariū xxiiij . q . i . hec est fides . Scdo nō sic stricte pt
est dog . flm dīne legi cōtrariū vt dco . c . hes . Et q in dīna lege nō nisi
veritates fide credibiles cōtinentur / q q repugnat dīne legi hoc re-
pugnat nre fidei Nam sed scia est habitus firmis z veris p demonstrat̃

acquisita et iii aristoteles 2o posteriorum Sic fides est habitus firmus et verus per auditum verbi dei acquisitus Eo quod et iii Ad Ro. x c. ffides est ex auditu. auditus autem per verbum dei Et vocatur verbum dei sacra scriptura predicata siue lecta inspirata inspirata uel per studium acquisita.

2o heresis accipitur largo sumpto vocabulo prout est dogma sumptum dei statuta ut decreta sanctorum patrum aut determinationi Ecclesie contrarium quod probatur xix di. nulli fas et xxiv q. ij. Si quis dogmata

Ex quibus dictis sequitur euidenter quod doctrina conclusionum predictarum non est tantum simpliciter sed est duplex heresis. et duplex heretica. patet quia non solum diuine legi contraria Sed etiam legi canonice et ecclesiastice instituto prout patet de homicidio per Iuliani li. vj et in multis alijs passibus

Cum igitur media sapiunt naturam suorum extremorum quod patet. xlv di. disciplina. de dona. cum apostolica cum si Et multe alie conclusiones huiusmodi sunt tamquam media ad inferendum finaliter dictas conclusiones hereticas Sequitur quod omnes tales dictiones sapiunt heresim. sicut sunt iste Rex et poloni sunt persecutores Ecclesie sunt ydolatre sunt sacrilegij sunt heretici et quod omnes tales licet non sint heretice sapiunt tamen heresim in ordine ad finem ad quem sunt. Et denominando totum a suo principali quod intenditur tota ista doctrina possit dici heretica.

Conclusio expositiua. Ista hec doctrina non solum est falsa et erronea sed inquantum diuine legi repugnat est heretica impia et insana. inquantum suadet sic homicidia iniusta et iniuste fieri est periculosa. scandalosa temeraria et crudelis. inquantum tollit polonis licitam defensionem quod Ius naturale est sediciosa iniuriosa et pollicie turbatiua et per consequens piarum aurium offensiua et pro tali condempnanda.

ad f° 28[illegible]

q talis impugnacio illicita usurpacione rei aliene furtum includit et rapi-
nam errat etc

Conclo xix In festo purificationis et etiam assumpcionis sancte marie licitum
est fratribus de domo theutonicorum adversus infideles bellare vel ad bella
procedere

Conclo xx Dampnata heresis est dicere q poloni cum eorum Rege et duces eciam
auxilio infidelium licite vastaverunt et tenent eciam dictos fratres et qui eis
erant dampnum Et in alio tractatu Accipe gladium sic dicit Dampnata
heresis est dicere q Rex polonorum licite per auxilium infidelium fratres de domo
theutonicorum oppugnavit Et loquitur de oppugnatione anno domini anno x° x°
die xv mensis Julii inchoata. hanc conclusionem nititur probare multis racionibus
que sunt in alio tractatu contra polonos Item dicit in 7ta probacione sic
Certissimum est q poloni cum eorum Rege et duces in hoc q eciam auxilio
infidelium vastaverunt constituerunt dyabolo et ergo vere est quod 9° dicit
Item in probacione viij dicit Ex doctrina pauli manifesta heresis est scilicet illa
Q princeps christianus necesitate iminente sine peccato ad sui defensionem et sue
terre uti potest auxilio infidelium non solum sibi subiectorum sed eciam aliorum
intelligendo de infidelibus pacificis non hostibus nobiscum cohabitantibus active
vel passive Et in fine sic dicit Et hinc quidem heresis et aliorum errorum
quos in favorem paganorum et humiliacionem christianorum paulus inveniet plures
quos nominat aspitore ideo illi quemadmodum ipse omnes condempnandi sunt
et minime allegandi / Et attende q per similes raciones quas inducit
hic usque in fine libri deducitur q nullus princeps posset licite debellare christianos aliquos per auxilium quorumcumque hominum quos sciret esse
peccatores et adversarios dei sine caritate que facit amicum dei
Attendas eciam q conuocat de isto nomine Eccam qui dicit q poloni etc
oppugnaverunt Ecclesiam

Conclusio xxj Pro dampnis omnibus et singulis que auxilio
infidelium poloni cum eorum Rege et duces fratribus de domo theutonicorum et eorum
subditis irrogaverunt tenentur eis de necessitate salutis satisfacere

Conclo xxij Xpiani qui cum polonis cum eorum Rege et ducibus auxilio
infidelium adversus fratres de domo theutonicorum bellantes sunt mortui
omnes ad eterne dampnacionis descenderunt amaritudinem, Circa dictam q doce

in pctō mortali sꝫ mortui / et mi^me pcās est est orandum.

Conclusio xxiiij poloni corꝫ Reges et duces corona Regni meruerunt amittere Et in pbatione 2a dicit qꝫ poloni corꝫ Reges et duces sꝫ exheredatores hostes Et ce et amplius eam leserunt qꝫ ipi infideles Et notandum qꝫ fundat istas tres conclusiones in ponibꝫ addendo iniurias atrocissimas et inducendo media que ad manifestum errorem ptinent si omnie sic reputarent bone. Item notandum spalit hec cla que incipit Deus qui no est indutus vestimento ultionis &c post ad 2a pbatione.

Primo respondetur sup terris Pomeranie Colmen Michalowen et aliis circa flumie Visle in Regno Polonie q ordo fulcitus est pluribus pvilegiis et litis autenticis prime cond Reg Bohemie et Vngarie Johis et karoli dnatorum qui fuerunt arbitri et arbitratores inter Regem kazimirum et Regnum Polonie ab una et magrum et ordinem ptibus exalta.

Item pfati Regis kazimiri

Item ducum Mazonie

Item omn platorum Regni Polonie

Item omn notabilium civitatum Regni Polonie

Item abbatum et Abbatissarum Regni Polonie

Item litas confirmacoins moderni dni Regis Polonie omn pvilegiorum que ordo habet a suis pdecessoribus et Regno Polonie

Item litam sup ppetua pace facta int modernum dnm Regem Polo et ordinem an Thorun

Ite copmissum et punctuacom moderni dni Regis Romanorum et Vngarie Vigore cuius dcas litas pacis in omnibus et articulis et punctis ppetuas declarat et confirmat etc. / quod etiam per Snias diffinitivas legatorum sedis aplice fuit declaratum nec aliis de hac qo mota erat que sine nulla apptione suspensive in rem transivit iudicatam

Advertant prudentes viri diligenter q iste rusiones dnorum Cruciferorum n eos relevant, nec in aliqua iustificant sed potius ipsorum iniusticia q fouerunt atque semper atque fovent arguunt et declarant.

Et primo in eo q dicunt, q ordo ipsorum sit fulcitus pvilegiis et litis autenticis super terris de qbus agitur, qd utique prima facie verum non apparet. Nam si talia haberent vel eos relevare possent si hrent, illa in prompto habuissent, psertim ad istam gardiam faciendam. Si eam facere voluissent aut vellent tum no ignorent q ptiti[ub] discordia vertitur super dictis tris. Nec sufficiat dictis fratribus solo vba sed necesse hnt realiter iustificare suum titulum et adh venire sine dubio, de Jure compellerentur maxime cu sr eisdem tris domini Regis Polo intencio de Jure com est fundata, cu sit notorium q intra limites regni polo dicte terre sunt contente et semper erunt antequam

iustificaverint in istis partibus dicti fres. / Secundo adducunt p v quod ~~admisistrandum~~ hic allegant talia vero ptendentes iustificare suum titulum in eisdem terris, per que iustificarent nullomodo pt. Nam primo allegant duas Snias arbitramentales vz primam Bohemie et Vngarie Regum, Secdam Regis Vngarie per quas non potuit neque pt eis dari titulus, quia Snia diffitia non dat aliu titulu sed declarat — forcius non dabit arbitralis vel arbitramentalis, que non declarat aliquem taliter Jus habere cum talibus Sniis statuere, solum metu pene. ~~Tercio allegant duplicem intervenisse concordiam inter Reges Polonie ex una, et ipsos fres, prima Regis Kazimiri, scda Regis moderni ante Thorun facta cui maxime innititur~~. Nec dicta Snia arbitralis sive arbitramentalis Bohemie et Vngarie Regum etiam si alias de Jure valet. qd non creditur pt facere dictas tras non esse intra limites Regni polo aut dictos fratres eximere a Jurisdicone Regis polonie, quin ipsi debent recognoscere de Jure et tenent Regem polonie tamqm suum superiorem, nec unquam huius Snia emologata fuerat a partibus, quin imo Reges polo pro tpe existentes, nunq recedere voluerunt, a titulo, et pp hoc diversse discordie hinc inde sepius sunt orte. / Tercio ad iustificandum suum titulum allegant duplicem intervenisse concordiam, inter Reges polonie ex una, et ipsos fres, primam Regis Kazimiri, scdam Regis moderni ante Thorun factam cui maxime innititur. Que quidem concordie sive litas non conferunt titulum alias non habenti cum de hac non agebatur in eisdem litis. Sed agebatur de pace ppetua hinc inde observanda q dicti fratres diversimode violarunt et sepissime, primo pdictam concordiam Kazimiri sine litas quas se habere pretendunt, sigillatas Sigillis, tam ducum quam prelatorum et Baronum etc. Regni polonie violaverunt dissidantes patentibus suis litis Regem et omnes supradictos, Regnumque Polonie, dissidacione

facta cum suis exercitibus banderiis erectis atrocissime vastarunt ipsumque Regem et omnes subdictos sepissime dictis iniuriis offenderunt et sic ab illa parte perpetua recesserunt, et sic eos hujusmodi litere concordie non relevant, cum de Iure ita est, ei frangenti fidem etiam si esset iurata, fides frangatur eidem Iura de hoc varia patentibus non expedit allegare, que melius vos ipsi nostis. Et idem penitus est dicendum de literis concordie, facte ante Thorun per quas maxime nituntur se tueri dicti fratres volentes, quod dominus rex Polonie cogatur eis servare pacta que ipsi sibi servare minime voluerunt contravenientes factis, et vastantes terras regni Polonie, prout hoc est notorium. Nec ipsi hoc aliquo inficiari possunt. Nec eos aliis dicta concordia Thorunensis sive littere possunt in aliquo relevare, cum tales litere sicut ipso Iure nulle tamquam continentes errorem manifestum divini Iuris et humani, cum in ipsis agitur de conversione infidelium ad fidem christianam mediante gladio et materiali, quod non licet, cum sit prohibitum per concilium generale de quo in c. cum sincera xl. v. di. ~~vel~~ dicto Rursum quia agitur in ipsis de occupatione terrarum et possessionum ipsorum infidelium sine iusta causa, quod est contra ius naturale et divinum. Cum etiam quia dicte litere manifestam iniquitatem continent in eo quod omnia dampna hincinde subditis utriusque partis irrogata remittuntur, consensu eorundem subditorum et voluntate minime accedente, quod utique est iniquum et iniustum, et hac vero nisi aliter pax haberi non posset, quia tunc ex hac causa tamquam urgenti videtur valere transactio prout notat hos. in summa de pe. et re. § quibus et qualiter ad fi. ver. Sed pone quod guerra, Sed ista causa esset hic inserenda prout dictum et aliter, quod ex parte iniuste impugnantis, cum hujusmodi sit isti fratres quibus non licuit dare causam istis guerris, prout dederunt, primo per suam diffidacionem, Secundo per diffidacionis realem execucionem, per concordiam hujusmodi sive per talem promissionem dampnorum seu liberacionem etiam pro bono pacis factam, non purgatur peccatum possidencium bona sic deperdita, nec consequenter et quittacio per tales absolucionem aperto, quia pro quorum dampnis non possunt agere, nec ipsa remittere, sicut Inno. et alios doctores per ipsum in c. Sicut de iu. iurando. Idem dicit hos. quando est dubium de iniusticia belli.

+ Et tam hoc est advertendum quod licet caveatur in eadem concordia quod super quibuscumque alios reg dissensionibus debet veniri ad xii viros et tandem ad papam et .. pres. ... dissensionibus orte per eandem concordiam, compromittens in Regem Polonie, nunquam ... in concilium generale constanciense et eciam in plures alios prout constat parcium literis ... nunquam fratres istam concordiam in aliquo observabat, Immo nec fratres volunt ... contradicere domino Regi Polonie per expressum eciam re integra et post, quod non volunt.

Item specialiter super terra Colmensi respondetur quod ordo habet literas ducum Mazovie donacionis eiusdem

Item confirmaciones speciales et Imperiales super donacionibus et literis eisdem

Item super Castro Dobrzino respondetur quod spectabat ad Marchiam Brandburgensem et illa racione dominus Rex modernus ungarie prout etiam Marchio Brandburgensis super sit domino generali quod defensio feudi spectavit ad eum tamquam ad Marchionem Brandburgensem

Item ordo emit illud Castrum a quodam olico von der hast dictorum dominorum feudi super quibus et empcionis literas eciam et feudo ordo habet bonas literas

Item super limitibus dictorum dominorum Mazovie inspiciantur litere super hujusmodi limitibus. et si ibi sit aliqua differencia seu defectus ordo fert se ad amicabilem composicionem

Item super Castro Nyemel respondetur quod nunquam spectavit ad terram Zamuthorum sed ad terram Curonie et ordo habet bonas literas quod ad eum spectat

Item ad estimaciones dampnorum et penarum etc. respondetur quod ipse ordo plura dampna passus est.

Etiam respondetur quod Rex et regnum vicerunt per eum et non ordo.

Tandem etiam allegant hic triplicem confirmacionem, per quam etiam iustificare predictum titulum terrarum predictarum, videlicet confirmacionem Regis moderni Polonie, qui dicitur confirmasse ipsorum omnia privilegia, Secundo confirmacionem sedis Apostolice, Tercio confirmacionem Imperialem quecumque confirmacionem, non possunt etiam eis dare titulum, Sed si iustum reperient, illud confirmant, Quia iustum titulum prius eos habere presupponunt, Quarto pro iustificacione tituli quantum ad ducatum sive terram Culmensem allegant donacionem ducum Mazovie, quam non habent sine dubio, nec est verisimile quod duces Mazovie donavissent eis ducatum sive Comitatum Culmensem licet quesitum

Sequuntur Articuli continentes terras Culmensem Pomeranie et Michalowiensem ac etiam depositiones testium super ipsis publicate et redacte ad publica Instrumenta ex originali Registro cause Regis Kazimiri contra Cruciferos extracti

Et licet in originali ponantur triginta Articuli continentes plures terras occupatas et per Cruciferos una cum multa dampna ac magna illata per eosdem tamen hic non pono alios nisi dumtaxat continentes dictas terras

Articuli terre Culmensis — In primis probare intendit Quod terra Culmensis cum omni districtu et territorio suo et cum Civitate Culmensi Torunensi una cum omnibus opidis Castris villis sitis et locatis infra dictum Territorium Culmense a flumine Wisla usque ad flumen Ossa vulgariter nuncupatum pertinet ab antiquo ad Regnum polonie et est sita infra metas eiusdem Regni et quod principes polonie qui pro tempore fuerunt ipsam possederunt nomine Regni eiusdem et quod de hoc est publica vox et fama — i

Item probare intendit Quod homines habitantes infra Regnum polonie et nulli alii eidem Regno continentes tenentur sedi apostolice ad solvendum annis singulis denarium beati Petri tamquam censum eidem sedi de ipso Regno debitum et quod hoc est notorium — ii

Item probare intendit quod homines habitantes infra idem territorium Culmense et pro loco supranominato solvunt domino pape et ecclesie Romane denarium beati petri tamquam censum eidem ecclesie debitum per Regnum polonie et tamquam pro Regno eiusdem pro dictis Cruciferis indebite detentum — iii

[...]ticulo [...]al terre — Item probare intendit Quod ducatus et terra Pomeranie cum omnibus territoriis et districtibus sitis et locatis infra ipsum scilicet Gdansk Swiecze Slupsk Thczew Stalgart Chojna una cum aliis opidis Castris et villis infra ducatum pomeranie constitutis sunt site infra Regnum predictum polonie et ad ipsum Regnum pertinet ab antiquo et quod hoc est notorium — iiii

Item probare intendit Quod totus ducatus Pomeranie cum omnibus suis locis predictis est de diocesibus Gneznensi et wladislaviensi Ecclesiarum que sunt infra Regnum polonie et Gneznensem provinciam ad quas et Gneznensem et wladislaviensem Ecclesias et ad earum Episcopos pro tempore spiritualium decimarum per Pomeraniam pertinet et possidetur ab ipsis ab antiquo usque modo et quod hoc est notorium publicum et manifestum — v

vi Item probare intendit quod dictus wladislaus clare memorie olim polonie
Rex pater prefati domini kazimiri polonie moderni Regis memoratam terram
Pomeranie cum eius pertinentiis possedit tamquam propriam nomine Regni
polonie et quod de hoc est publica vox et fama

Item probare intendit quod magister et fratres Cruciferi de prussia ordinis
vii antedicti qui pro tempore fuerunt per violentiam et cum valido exercitu erectis
vexillis et cum strage multorum militum et hominum dicti Regis wladislai
occupaverunt et deinceps detinuerunt occupatam terram predictam et du-
catum pomeranie cum magno dampno eiusdem Regni et quod hoc est
notorium quod dampnum se extendit usque quadraginta quinque mi-
lia marcarum polonicalium ponderis et monete

Item probare intendit quod pro recuperandis predictis dominos Janislaum Gneznensem
viii Archiepiscopum et domaratum olim poznaniensem episcopum ac dominum Nicolaum
Abbatem monasterii de mogilno Gneznensis diocesis tunc a sanctissimo patre domino
Johanne papa xxii super hoc specialiter deputatos factis iuris ordine
et iuris processibus sententia diffinitiva lata est ante xvi annos que dudum
in rem transivit iudicatam super terra sive ducatu pomeranie predicte clare
memorie domino wladislao olim polonie Rege patre Serenissimi domini
kazimiri nunc Regis polonie et contra magistrum et fratres ordinis sancte
Marie Theutonicorum de prussia eiusdem ducatus iniustos detentores
qui pro tempore illo erant per quam sententiam idem ducatus pomeranie dicto Regi
wladislao restituendus adiudicatus est cum fructibus inde perceptis
et qui percipi potuerunt et cum litis expensis que per iudices ante-
dictos taxate sunt ad triginta tria milia marcarum et subsecuto
iuramento partis solvata

ix
Tres sequentes articuli
concernunt terram michalo[vie]
Item probare intendit quod terra michalouiensis cum territorio et districtu
et attinentiis eius est sita infra Regnum polonie et pertinet ab
antiquo ad ipsum Regnum et quod hoc est notorium

x Item probare intendit quod magister et fratres Cruciferi de prussia ordinis supradicti
qui pro tempore fuerunt et nunc sunt ipsam possederunt et tenuerunt et possi-
dent et tenent nomine pignoris cum omnibus proventibus utilitatibus fructibus et
pertinentiis a xxx annis citra et quod hoc est notorium

Item probare intendit quod ipsi sunt infra dictos annos de eisdem terre fructibus
xi utilitatibus et proventibus usque et ultra duodecim Centenaria marcarum
polonicalium ponderis et monete

Sequuntur dicta testium citatorum iuratorum et examinatorum et non sunt servando ordinem secundum que examinati fuerant pro a senioribus incipiendo summatis et breviatis ac permodum summe ut facilius quilibet videant

Jaroslaus Gneznensis

Primus testis Reverendus in Christo pater dominus Jaroslaus Archiepiscopus Gneznensis super primo articulo interrogatus dixit verum esse prout in eodem articulo continetur interrogatus de causa scientie dixit quia semper audivit a suis maioribus et antiquioribus videlicet a domino Jacobo olim Archiepiscopo Gneznensi predecessore suo et ab aliis militibus et nobilibus Regni polonie quod Regnum polonie extenditur usque ad flumen Ossa et dicta terra Culmensis est de Regno polonie et infra ipsum Regnum. Et semper ab antiquis principes polonie eam tenuerunt et possederunt quousque dux Conradus dominus dicte terre Culmensis eam concessit Cruciferis de prussia pro expugnatione infidelium prutenorum qui erant in circuitu dicte terre Culmensis quibus expugnatis et subiugatis debebant dictam terram restituere sibi vel suis heredibus ut dixit. Dixit etiam quod vidit litteras illius ducis Conradi protestatorias apud dominum Wanconem ducem ploczensem qui fuit nepos dicti ducis Conradi in quibus continebatur hoc quod dictum est supra. Dixit etiam quod de predictis est publica vox et fama — deponit super terra Culmensi

Item super secundo articulo interrogatus dixit verum esse prout in articulo interrogatus quomodo scit dixit quia ipse Archiepiscopus semper audivit quod denarius beati petri in Regno polonie solvitur et solvebatur. Et ipse dominus Archiepiscopus recepit eum per quadraginta annos et adhuc solvitur. Et numquam audivit quod extra limites Regni polonie solvatur ut dixit etiam esse notorium apud homines

Item super tercio articulo dixit verum esse que in ipso continentur interrogatus de causa scientie dixit quod ipse scit quod ab antiquo solvebatur dictus denarius beati petri in dicta terra Culmensi sicut in terra que est infra Regnum et de Regno polonie licet post cessaverunt eum solvere et recusaverunt tamen quia propter hoc fuerunt excommunicati nunc solvunt et compelluntur solvere sicut illi qui sunt de Regno polonie et infra ipsum Regnum et tamquam in terra que est pro Regno polonie ut dixit interrogatus quomodo scit quod modo solvatur dixit quod audivit a collectore domini nostri pape in Cracovia et a domino episcopo Cuyaviensi

Item super iiii articulo interrogatus dixit verum esse quod ducatus et terra pomeranie est infra Regnum polonie et pertinet ac pertinuit ad Regnum polonie semper ab antiquo de quo memoria hominum in contrarium non existit interrogatus quomodo scit dixit quia per principes polonie fuit possessa et ipse dominus Archiepiscopus recordatur quod dominus Rex premislius quondam eam tenuit et possedit pacifice et quiete sicut Rex polonie et nomine corone Regni polonie et post eum dominus Wladislaus Rex et pater prefati domini Kazimiri Regis et est notorium apud omnes homines quod nulla potest tergiversatione celari — hic deponit super terra Pomeranie

It[em] s[upe]r quinto Arti[cu]lo int[er]rogat[us] dix[it] v[er]a esse que in ip[s]o [con]tinet[ur] int[er]rogat[us] de ca[usa]
s[cienti]e dixit q[uod] Archiep[iscop]i Gneznen[sis] qui fuit p[ro] t[em]p[o]re antecessor[es] sui ponebat
ibi Archidiaconu[m] qui vocabat[ur] Archidiaconu[s] pomeran[ie]. Et ip[s]e d[omi]n[u]s
Archiep[iscopu]s recordat[ur] de duob[us] Archidiacon[is] d[i]c[t]e t[er]re v[idelicet] de Joh[ann]e d[ic]to Skorek
et de alio d[ic]to Boxa qui vocabat[ur] Archidiaconu[s] pomer[anie]. dix[it] et[iam] q[uod]
recordat[ur] q[uod] f[rate]r Dominic[us] Machlen[sis] Ep[iscop]us et f[rate]r paulus Ep[iscop]us Stopolen[sis]
vicarii Archiep[iscop]i Gneznen[sis] qui t[un]c erat tenebat d[i]c[t]am t[er]ram pomeran[ie]
nomine Archiep[iscop]i Gneznen[sis] sicut vicarii int[er]rogat[us] quid sc[i]t de ep[iscop]o
Wlad[islaviensi] dix[it] q[uod] est notoriu[m] et t[un]c ip[s]e est in poss[essio]ne q[uia] Eccl[es]ia Gneznen[sis] est
spoliata p[ar]te sua p[er] d[i]c[t]os Crucifer[os] except[is] iur[ibus] Eccl[es]iis et aliquib[us]
de novo fundat[is]

It[em] s[upe]r vj Arti[cu]lo int[er]rogat[us] dix[it] v[er]um esse [pro]ut po[nitu]r in Arti[cu]lo int[er]rogat[us] de ca[usa]
s[cienti]e dixit q[uod] d[omi]n[u]s Wlad[islaus] quonda[m] Rex polo[nie] successit in d[i]c[t]a t[er]ra pomer[anie]
et in Reg[no] polo[nie] d[omi]n[u]s Premislio Regi quonda[m] polo[nie] et d[omi]n[u]s d[i]c[t]e t[er]re et ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ suo t[em]p[o]re possedit ea[m] pacifice et quiete sicut d[omi]n[u]s et Rex
polo[nie] et sicut t[er]ra que est infra Regnu[m] et que p[er]tinet ad ip[su]m Reg[num]
et o[mn]es obediebat et s[er]viebat d[i]c[t]o d[omi]no Wlad[islao] in ead[em] t[er]ra et de hoc est
publica vox et fama. dixit et[iam] q[uod] ip[s]e d[omi]n[u]s Archiep[iscop]us vidit plures
dicti d[omi]ni Wlad[islai] euntes et redeuntes de d[i]c[t]a t[er]ra pomeran[ie] et nepotes
suos qui possidebat et regebat eand[em] t[er]ram et o[mn]ia Castra ip[s]i[us] t[er]re
nomine eiusd[em] Wlad[islai] Reg[is]

It[em] sup[er] viij Arti[cu]lo int[er]rogat[us] dixit v[er]a esse que in eo [con]tinet[ur] int[er]rogat[us] de ca[usa] s[cienti]e
dixit quia ip[s]e fuit vnus de illis iudicib[us] qui d[i]c[t]am s[ente]n[ti]am de qua po[n]itur
[con]tulerunt a d[omi]no Joh[ann]e p[a]p[a] xxij deputat[is] cum d[omi]no Domarath[o] quonda[m]
Ep[iscop]o poznan[iensi] et d[omi]no Nicolao Abb[at]e Mon[asterii] de Mogilno et vi[rtu]te dicte
[com]missionis a d[omi]no n[ost]ro p[a]p[a] eis facte in d[i]c[t]a causa iur[is] ordine obs[er]vat[o]
p[ro]cesserunt et quia inveneru[n]t esse p[ro]batu[m] d[i]c[t]am t[er]ram pomeran[ie] sp[ec]tar[e] ad
ip[su]m d[omi]n[u]m Wlad[islaum] et eum fuisse in poss[essio]ne ver[a] d[i]c[t]e t[er]re pacifica et q[ui]et[a]
[con]dempnaverunt dictos Cruc[iferos] p[er] diffinitiva[m] s[ente]n[ti]am ad restituend[um] sibi d[i]c[t]am t[er]ram
et in fructib[us] inde p[er]cept[is] et in exp[e]ns[is] fact[is] in dicta causa v[idelicet] in xxxiiij
milib[us] marc[arum] argent[i] [pro]ut po[nitu]r de qua s[ente]n[ti]a [con]stat p[er] l[itte]ras eor[um] seu
publicu[m] instru[mentu]m int[er]rogat[us] de t[em]p[o]re dixit q[uod] n[on] bene recordat[ur] t[ame]n cred[i]t
q[uod] sit fact[um] ad p[lu]s a decem et nove[m] a[n]nis citra [et iste test[is] in o[r]iginali
est xxxij in ~~[illegible]~~ ordine]

Secundus test[is] R[everendus] p[ate]r d[omi]n[u]s Joh[ann]es Ep[iscop]us Cracovien[sis] int[er]rogat[us] sup[er] p[ri]mo
Arti[cu]lo dixit ~~v[er]um esse int[er]rogat[us] de ca[usa]~~ s[e] t[ame]n sc[i]r[e] quia s[e]p[e] audivit q[uo]d dic[eba]t[ur]
publicat[ur] notorio et co[mmun]a fama p[ro]t[est]a[n]te q[uod] t[er]ra Culmen[sis] est de Reg[no]
polo[nie] et infra ip[su]m Regnu[m] [pro]ut po[nitu]r in Arti[cu]lo. dixit et[iam] q[uod] sunt xv
an[n]i t[ra]nsacti vel citra q[uod] ip[s]e erat Cancell[arius] Cujavien[sis] in minorib[us] [con]stitut[us]
p[er] d[omi]n[u]m Wlad[islaum] Rege[m] p[ro] t[un]c Re[gem] polo[nie] p[at]re d[omi]ni Kazimir[i] Reg[is] et erat
t[un]c eod[em] t[em]p[o]re cum erat Cancell[arius] in d[i]c[t]a t[er]ra Cujavie in Ciu[ita]te Brest[en]
ad q[ua]m Mag[iste]r g[e]n[er]alis Crucifer[orum] miserat quenda[m] f[rat]rem sui ordinis vocatu[m]

Sc[un]d[u]s test[is] Jo[hannes] Ep[iscop]us Cracovien[sis]

presidente
Zygardum de Swarczburg presidendo tractatui pacis et concordie inter dominum
dominum Wladislaum super terra Culmensi et Pomeranie quas idem dominus Wladislaus
Rex petebat et volebat sibi a dictis Cruciferis quia sue erat et
ad eum pertinebat nomine Regni sui dixit inter cetera quod Avus suus dictam
terram Culmensem dedit eisdem fratribus Cruciferis tradidit concessit et
concessit propter propinquitatem paganorum infidelium qui erant in circuitu dicte
terre sub hoc pacto et conditione quod subiugatis dictis paganis eadem
terram Culmensem Castra ac alia loca ipsius prout eis concessa fu-
erant restituere deberent Avo dicti domini Wladislai seu eius successoribus
sine contradictione aliqua pacifice et sine lite. Et super pacto et
conditione huiusmodi dicto fratri Zygardo ostendit litteras magistri ordinis Crucife-
rorum qui tunc temporis erat cum quibus pactum huiusmodi et conditio inita fuerat

Item super ii articulo interrogatus dixit verum esse prout in eo continetur. Interrogatus
de causa scientie dixit quod ipse recepit et collegit denarium sancti Petri
pro domino Andrea de Wyerulis quondam et domino Galhardo de Cardubio
nunciis et collectoribus domini nostri pape et adhuc recolligit et recipit
sed subcollector et nunquam audivit quod in illis partibus tamquam exemptis extra
Regnum Polonie solvatur

Item super iii articulo interrogatus dixit quod bene audivit quod solvunt. Dixit etiam
quod scit quod fuerunt excommunicati Civitates infra terram Culmensem quia non
solvebant denarium sancti Petri sicut alii de Regno et sicut illi qui sunt
infra Regnum Polonie per dominum Andream de Wyerul quondam nuncium
Apostolicum et collectorem dicti denarii in Regno Polonie

Item super iiii articulo interrogatus dixit se bene scire quod dicta terra Pomeranie est
infra Regnum Polonie. Dixit etiam se fuisse in tractatu quodam habito
inter dominum Wladislaum quondam Regem et fratres Cruciferos pro dicta terra Pomeranie
in quo tractatu dicti Cruciferi offerebant eidem domino Regi x milia
marcarum puri argenti et quod eis remaneret dicta terra et etiam da-
bant sibi quasdam possessiones quas habent infra terras Cuyavie et
Michalovie vel hoc volebant construere et dotare unum claustrum
de xxiiii fratribus professis cuiuscumque Religionis que magis placebat
placeret dicto Regi qui perpetuo pro salute animarum eiusdem Regis
et parentum suorum deberent in dicto claustro deservire Et insuper vole-
bant servire domino prefato Wladislao in omni necessitate sua cum centum
militibus armatorum

Item super quinto articulo interrogatus dixit esse notorium quod omnes sciunt

Item super vi articulo interrogatus dixit verum esse prout in articulo ponitur.
Interrogatus de causa scientie dixit quia ipse fuit in tractatu quando dominus
Wladislaus quondam Rex suis nepotibus Kazimiro et Premislio ducibus
concessit dictam terram Gnewkoviam et tenendam nomine suo et dicti

Regni sui et mandavit ipsis omnia castra et loca ibidem assignari
qui quidem duces aliquo tempore dictam terram Pomeranie tenuerunt et
possederunt nomine dicti Wlad(islai) et premissi Regis sicut ab eodem
fuerant quousque Cruciferi de Prussia eam expugnaverunt et dictos
duces expulerunt inde et eiecerunt violenter et quod de hoc est publica
vox et fama et iste testis in originali est positus in nono ordine

Tercius testis Reverendus pater Johannes episcopus Poznaniensis interrogatus super primo
articulo tunc dixit se audivisse esse notorium quod quidquid est a flumine
Ossa usque ad flumen Wisla totum est de Regno Polonie.
Interrogatus quomodo hoc scit dicit quod audivit a senioribus suis
et fama est publica apud milites et generos personas Regni

3) testis Jo(hannes) episcopus Poznaniensis

Regni dixit etiam se audivisse a progenitoribus suis quod dux Conradus
dux illius terre Culmensis qui tenuit dictam terram que est infra
Regnum Polonie pro eo quod ab infidelibus Pruthenis infestabatur
vocavit in defensionem sui et dicte terre Culmensis prefatos Cruciferos
et tradidit eis dictam terram et audivit etiam ab aliquibus quod dicti
Cruciferi tenebantur eam restituere sibi subiugatis Pruthenis
tunc paganis

Item super ii^o articulo interrogatus dixit verum esse prout in eo continetur interrogatus
quomodo scit dixit quia a memoria vidit plures et audivit
quod in Regno Polonie solvebatur denarius beati Petri et solvitur et quod
numquam audivit extra fines dicti Regni eum solvi videlicet in Hungaria
Bohemia Marchia etc. et dixit hoc esse notorium

Item super iii^o articulo interrogatus dixit verum esse prout in eo continetur interrogatus
quomodo hoc scit dixit quod terra Culmensis fuit Vincta apostolica suppositi
ecclesiasticis interdicto et civitates in ea excommunicati per dominum Johannem
Papam XXII pro eo quod cessaverat per multos annos solvere Romane
ecclesie dictum denarium sed postmodum in ecclesia Romana convenerunt ut
solverent et nunc solvunt tamquam in terra que est pars Regni Polonie
sicut in aliis terris solvitur dicti Regni

Item super iiii^o articulo interrogatus dixit verum esse prout in eo continetur
interrogatus quomodo hoc scit dixit quod quidam duces Pomeranie nove
Cristianorum tamquam veri duces eorum in possessione pacifica et erant
dicte terre ipse tenuisset in sententia agens ad hoc non contrarians
contulit eandem terram duci Premislio tunc Regi Polonie
suo consanguineo qui premisso Rex post mortem eiusdem
consanguinei intravit et possedit dictam terram pacifice usque
ad mortem suam et iste testis vidit et novit utrosque eorum et audivit

vidi ibi ducatum
ducari et per
premislium et per
Wlad(islaum) et contra
alia quod pa…
vi articuli

va
~~Tandem cum dominus Premislaus mortuus fuisset sine prole masculina Barones milites et nobiles ac Cives et tota terra tam Regni polonie quam terre pomeranie receperunt dominum Wlad tunc ducem Cuyauie in Regem dixit etiam quod presens fuit et vidit quod idem dominus Wlad receptus fuit in dominum pomeranie et Regem polonie per Barones nobiles et alios de polonia et pomerania dixit etiam quod fuit circa consilium quod Barones et alii de polonia et pomerania tractabant quem vellent habere in dominum post mortem Regis premislii~~ vacat

Item super quinto articulo interrogatus dixit verum esse prout in eo continetur interrogatus quomodo scit vidit quod ipse transivit per dictam terram pomeranie pluries et tam ~~in castris~~ bibit et comedit et pernoctavit pluries in pluribus locis dicte terre et tunc vidit quod ville Castra et loca alia dicte terre pomeranie obediebant procuratoribus ducis Archiepiscopi Gneznensis et episcopi wlad et iste testis quotiens illuc venerat receperunt et procurabant eum bonis dictorum ducum interrogatus si est notorium vidit quod sic

Item super vi articulo interrogatus dixit verum esse prout in eo continetur interrogatus de causa scientie vidit quod presens fuit quando dominus Wlad receptus fuit in dominum pomeranie dixit etiam quod cum quidam dux pomeranie nomine Mistiwogius tamquam verus dux existens in possessione pacifica et quieta dicte terre prole ducis premislao tunc Regi polonie suo consanguineo qui premislaus Rex post mortem eiusdem Mistiwogii intravit et possedit dictam terram pacifice usque ad mortem suam et iste testis vidit et novit utrumque eorum Tandem cum dominus premislaus mortuus fuisset sine prole masculina Barones milites et nobiles ac Cives et tota terra tam Regni polonie quam terre pomeranie receperunt dominum Wlad tunc ducem Cuyauie in Regem dixit etiam quod presens fuit et vidit quod idem dominus Wlad receptus fuit in dominum pomeranie et Regem polonie per Barones nobiles et alios de polonia et pomerania dixit etiam quod fuit circa consilium quod Barones et alii de polonia et pomerania tractabant quem vellet habere in dominum post mortem Regis premislii dixit etiam quod vidit et presens fuit in multis conflictibus quod milites nobiles et omnes de pomerania venerunt in subsidium contra adversarios dicti domini Wlad Regis contra henricum ducem Glogovie dixit etiam quod vidit et audivit quod pomerani obediebant sibi tamquam domino suo dixit etiam quod vidit eum possidere dictam terram pomeranie pacifice et quiete et tenebat Castra villas et omnia loca sub potestate sua et omnes habitantes in eis serviebant ei sicut eorum vero domino dixit etiam quod quidam nomine Bogus

qui fuit serorius eiusdem epi deponens sive ipsius testis fuit iudex
pomeranie qui etiam gubernabat dictas terras ex parte dicti dni Wlad(islai) Itemque
et habitabat in Castro Gdansk de quo ipsi Cruciferi eiecerunt et etiam
iste articulus dicit multa alia. Interrogatus quanto tempore possedit dictas
terras prefatus dnus Wlad(islaus) Rndit quod ab anno dni m cc lxxxxvj
usque ad annum dni m ccc viij et sic in originali continetur super quo
articulo

Item super vij articulo interrogatus dixit quod est publica vox et fama quod mul-
tos ita fecerunt Cruciferi prout continetur dicto et se audivisse
a quodam nepote suo dicto Pribigneus qui presens fuit quando
Cruciferi expugnaverunt et ceperunt Civitatem Gdansk valido
exercitu et violenter et multos milites et alios ibidem interfecerunt
et ita esse notorium quod nulla tergiversatione celari potest et dixit quod
idem testis plura alia super ipso articulo signato prout continetur in originali videlicet
quod sui nepotes presentes fuerunt in pomerania sed filii dicti Bogussa
et multi alii ceperunt et expugnaverunt Civitatem Gdansk tunc
exercitu valido et multos milites et alios ibidem interfecerunt Et
occupato Gdansk et dicto Bogussa ibidem de castro eiecto congre-
gato valido exercitu et hostili cum machinis et aliis instrumentis
bellicis iverunt ad Castrum Swecza dicte terre pomeranie et ipsum val-
laverunt et stantes ibi per iiij septimanas in obsidione eiusdem. Et
corrupto ibidem uno de custodibus dicti Castri per promissionem pecunie
ut dicitur Castrum tradet idem Custos dictus Chadronez omnes balistas
et omnia instrumenta quibus defendebat Castrum clam et occulte
fregit et destruxit et cordas balistarum precidit Sic quod cum dicti Cruciferi
insultum facerent illi in Castro volentes ad sua arma recurrere invene-
runt destructa propter quod periti inermes non valentes ultra defendere
salva vita tradiderunt dictum Castrum eisdem Cruciferis qui Cruciferi
occupato dicto Castro deinde totam terram pomeranie occupaverunt et gen-
tes dni Wlad(islai) Regis profugaverunt et alios occiderunt Interrogatus
de tempore quo tempore occupaverunt dictas terras pomeranie seu Castra
Gdansk et Swecze Rndit quod de anno dni m ccc viij inceperunt
occupare dictum Castrum Gdansk et deinde totam terram continuando
occupaverunt violenter

Item super viij articulo Interrogatus dixit verum esse prout in dicto articulo ad literam
continetur Interrogatus de causa scientie dixit quod tempore fuit cum aliis commissariis
deputatis ad citandum arbitros et Cruciferos prout fecerunt et post-
modum in iudicio retulerunt etc.

Item super ix articulo ~~viij~~ Interrogatus dixit verum esse et notorium
super aliis subsequentibus dixit se ab aliis audivisse (Et iste testis
in originali c 29 in ordine

Kazimir dux

Nuncat testis dnus kazimir dux Cuyauie Interrogatus super primo articulo dixit se audiuisse a parentibus suis et a senioribus terre polonie et Culmen quod Atavus ipius testis qui loquitur videlicet dux Cunradus ipam concessit Cruciferis depressa per expugnationem infidelium pretenorum sub condicione et pacto quod expugnatis ptes debent eam libere restituere et quod de hoc est publica vox et fama

Item super iiij articulo interrogatus dixit verum esse prout in articulo ponitur interrogatus quomodo scit dixit quod quamplures fuerunt principes polonie sicud in dicta terra pomeranie qui tenuit et possederunt eandem terram et omnia castra villas et loca ipius tamquam primorum suum et specialiter principes polonie quorum unus dictus Atavus ipius testis prout videlicet fuit dnus Samboginus quo mortuo incunctis testis successit sibi in parte eam contingente in divisione videlicet Tczew sic quod aliis duobus principibus mortuis dux Mestiwogius compulit eandem inter de illa parte sua et possedit dictam terram totam pacifice et quiete ad mortem suam qua terram dedit dnus premislio Regi quondam polonie qui etiam eam possedit pacifice scilicet Rex polonie et verus dnus usque ad mortem et fuit Rex wladislaus prout infra dicitur in vi articulo

Item super v articulo interrogatus dixit verum esse prout in articulo ponitur interrogatus de causa scientie dixit quod vidit dnum Jacobum quondam Archiepiscopum Gneznen et dnum Gerwardum quondam episcopum wladislaviensem in eadem terra pomeranie sepius uti iurisdictione sua et ita reputabantur et quod hoc est notorium

Item super vi articulo interrogatus dixit verum esse prout in articulo ponitur interrogatus quomodo scit dixit quod ipse testis vidit sepius eum dominari et preesse dicte terre scilicet dnum et Regem polonie et ita reputabatur apud omnes et quod omnes tam prelati quam nobiles obediebant sibi scilicet dno dicte terre et Regi polonie dixit etiam quod idem dnus wladislaus qui fuit patruus ipius testis commisit sibi eandem terram gubernandam et suis fratribus qui dictam terram et omnia castra villas et loca infra ipam sita possederunt et gubernaverunt nomine dicti dni wladislai regis per quamplures annos quousque fuerunt expulsi de eadem terra violenter per dictos Cruciferos qui dictam terram occupaverunt et dictum dnum wladislaum Regem ea spoliaverunt quod dixit esse notorium et quod est de hoc publica vox et fama

Item super vii articulo interrogatus dixit verum esse prout in eo continetur interrogatus de causa scientie dixit quod ipse tunc erat in quodam castro dicto Gniewe pro prefato dno wladislao Rege et vidit dictos Cruciferos venientes cum copioso exercitu valido vexillis erectis et hostiliter cum quamplurimis machinis ad ipsum castrum

vallantes dictum castrum

ꝯcusserunt per quatuor septimanas et ipsum expugnantes per quatuor septimanas
tandem violenter intraverunt et deinde totam terram et ipsum testem ac fratrem
suum Premisliam qui tenebat dictum Castrum et totam terram Pomeranie
de eodem Castro fugaverunt et etiam secuti fuerunt eum per duo miliaria
ad capiendum ipsum vel interficiendum. Dixit etiam quod postquam habuerunt Castrum
Swecze venerunt ad Castrum Gdansk et ipsum obsederunt cum machinis
et interfecerunt ibi omnes polonos in magna multitudine quotquot poterant in-
venire. Et dixit quod Theutunici in eadem Civitate Gdansk defraudaverunt
polonos qui etiam ibi erant. Dixit etiam quod est notorium omnibus hominibus illius
terre. Interrogatus si scit in quanto sit dampnificatus dictus Rex ex tali occu-
pacione dixit quod sit possibile usque ad xl milia marcarum de quibus potest
et magis quia ipse testis audivit quod solum de portu maris qui est circa Gdansk
habuerunt Cruciferi uno anno x milia marcarum

Item super ix articulo et x et xi dictis articulis interrogatus distincte super singulis dixit quod terra
Michalowiensis esset suorum predecessorum ipsius et fratris sui ducis Lestkonis
et est infra Regnum polonie et eam tenuerunt duces polonie a xxx annis
citra et plus tenuerunt quousque per fratrem suum Lestkonem fuit Cruciferis
inpignorata contra voluntatem et in preiudicium ipsius testis et quondam
fratris sui mortui scilicet Premislii ~~qui tunc dedit duci Lestkoni~~. Dixit
etiam quod ipse testis quod cum voluisset redimere ab eisdem Cruciferis dictam terram
obtulit eis ipse testis et pretaxatam pecuniam quam pro qua inpignoraverat
dictus Lestko, quam noluerunt recipere nec terram restituere. Interrogatus
si scit quantum perceperunt de ea, dixit quod ultra duo milia marcarum

Et iste testis est xlmus in ordine ~~originali~~

Vus testis Lestko dux Cuyavie

Undecimus testis dictus Lestko dux Wladislauiensis lx annorum et miles interrogatus
super primo articulo dixit vera esse que ponuntur in eo. Interrogatus de causa scientie
dixit sicut alii quod dux Conradus concessit eam Cruciferis tali pacto ut
expugnarent paganos ultra flumen Ossa eam restituerent etc. Et dixit
etiam quod ipse testis vidit et legit privilegium quod fuit factum de dicta
concessione et quod erat sigillatum sigillo magistri generalis qui tunc erat
et vocabatur Papo. Dixit etiam quod pluries vidit et tenuit dictum
privilegium. Dixit etiam quod dux Boleslaus de Mazovia patruus suus
mandavit sibi illud privilegium ut recordaretur quod ipsi habebant ius in dicta
terra Culmensi usque ad flumen Ossa et si non posset eam recuperare
quod recordaretur saltem ut post mortem suam ut eam recuperaret si posset.
Interrogatus quanto tempore est quod vidit, dixit quod vix sunt xx anni et
est publica vox et fama

Item super ii articulo interrogatus dixit verum esse prout in eo ponitur. Interrogatus qualiter
hoc scit dixit quia pluries vidit solui et quod hoc est notorium

Item super iij articulo interrogatus dixit contenta in eo vera esse interrogatus
de causa sciencie dixit quod audivit eos exclamare quod non solvebat denarium
denarium ß nro solvit dixit etiam quod civitates infra dictas terras Culmensem
statuit in multos xxiij annis quousque relaxavit illud dominus
Balthazardus Judex prout tunc.

Item super iiij articulo interrogatus dixit verum esse interrogatus quomodo scit dixit
quod ipse et fratres sui Premislius et Kazimirus tenuit dictam
terram per tres annos et quod dominus Wlad[islaus] eam possedit bene per quadraginta
annos pacifice tamquam dominus verus et legittimus quousque Cruciferi
de potencia ipsam violenter occupaverunt cum magna strage multorum
militum et dixit quod eam tenuit nomine domini Wlad[islai] quousque
fuit expulsus dixit etiam quod ipse testis tradidit dicto domino Wlad[islao]
claves Civitatis et Castri Gdansk quod est caput totius Pomeranie
et inde eam tenuit per quadraginta annos dixit etiam quod dux Mistwogius
patruus ipsius testis possedit eam diu ipsum bene per l annos et
post eum tenuit princeps Polonie sicut terram que est infra Regnum
et de ipso Regno Et dixit hoc est notorium

Item super v articulo interrogatus dixit verum esse interrogatus quomodo scit
dixit quod vidit Archiepiscopum Gneznensem et episcopum Wlad[islaviensem] per se
ibidem decimas sed diocesanum dicte terre et ipse testis pluries tenuit
fructus decimarum ab eisdem et quod vidit eos exercere iurisdictionem
episcopalem in eadem terra

Item super vj articulo interrogatus dixit quod ipse testis tradidit claves Civitatis
et Castri Gdansk domino Wlad[islao] tamquam Regi et domino dicte terre
que Civitas et Castrum est caput totius Pomeranie quam Wlad[islaus]
tenuit bene per quadraginta annos quousque Cruciferi eum spoliarunt dixit
etiam quod fratres ipsius testis Premislius et Kazimirus eam nomine
dicti Wlad[islai] patrui sui tenuerunt et est publica vox et fama

Item super vij articulo interrogatus dixit se audivisse a patribus suis fratribus
et ab aliis multis qui fuerunt fugati de eadem terra prout in articulo
continetur et dixit esse notorium

Item super viij articulo interrogatus dixit vera esse quod fuit publicus quando sententia
diffinitiva fuit lata prout ponitur

Item super ix articulo interrogatus dixit verum esse prout ponitur interrogatus de
causa sciencie dixit quia ipse eam tenuit et pater et avus suus
et omnes predecessores sui ab antiquo de cuius contrario non

est in eodem tamquam principes Polonie et sic terram que est infra
Regnum Polonie. Et dixit quod hoc sit notorium

Item super x articulo interrogatus dixit verum esse que in eo continentur
Interrogatus de causa scientie dixit quod ipse testis impignoratam eam pro fratribus
Cruciferis ad redimendum se de captivitate in qua fuerant in Hungaria
per Regem Bohemie. Dixit etiam quod ita obligata erat ipsis
ut soluta eis pecunia ipsorum dictam terram ei restituere tenerentur.
Interrogatus de quanta summa impignoravit dixit quod pro centum et lxxx
marcas monete Torunensis. Interrogatus quis erat tunc magister Cru-
ciferorum dixit quod vocabatur Czak et ille sibi pecuniam
assignavit. Interrogatus de tempore dixit quod sunt lx xxx anni et est
notorium

Item super xi articulo interrogatus dixit verum esse quia dicta terra
valet dictis Cruciferis quolibet anno trecentas marcas et
plus et est notorium

Et iste testis est lxxx in annis

Sextus testis frater Nicolaus inquisitor heretice pravitatis in maiori
Polonia ac prior conventus predicatorum de Syradia. Interrogatus super primo
articulo dixit verum esse prout in eo ponitur. Interrogatus de causa scientie
dixit quia ipse fuit lector in civitate Culmensi in conventu
eorum et plures antiqui fratres narraverunt sibi quod quidam legatus
de latere missus erat in Prussiam a papa et cum cepisset exercere iuris-
dictionem sue legationis in terra Culmensi credens fuisse Prussiam
et cepit incedere ibi sicut legatus in provincia sibi deputata et cum
dictum erat sibi quod terra Culmensis esset in Regno Polonie deposuit sua
insignia et veniendo ultra flumen Ossa resumpsit insignia et
iurisdictionem. Dixit etiam quod quidam magister generalis de Prussia dictus
Karolus vocavit istum testem tunc priorem in Helbingo ad Marien-
bork et ibi ostendit sibi multa privilegia sui ordinis et litteras inter
quas erat privilegium de concessione facta dictis Cruciferis de
terra Culmensi per principes Polonie quod privilegium vidit et legit
ipse testis de verbo ad verbum totum. Interrogatus quid continebatur in eo
dixit quod dicta terra fuit eis concessa eo pacto et condicione ut ex-
pugnatis paganis et infidelibus qui erant ultra flumen Ossa de-
bebant eam restituere et dixit quod de hoc est publica vox et fama

Sextus testis Nicolaus inquisitor heretice pravitatis

Item super ii articulo interrogatus dixit verum esse et notorium quod ipse recollegit denarios nomine Collectoris pape in wratisl(avia)

Item super iii articulo interrogatus dixit verum esse quod ipse vidit eum solum in terra Culmen

Item super iiii articulo interrogatus dixit verum esse interrogatus quomodo scit dixit quod audivit a progenitoribus et est notorium ut dixit

Item super v articulo interrogatus dixit verum esse quod ipse testis cum fuisset tempore in helbingo ibat cum domino Gerwardo episcopo wladislaviensi vidit quod obediebatur sibi tamquam dyocesano et de decimis illis recepit dabat partem sibi predicatoris similiter est de archiepiscopo et dixit esse notorium

Item super vi articulo interrogatus non vidit sed alii precedentes

Item super vii articulo similiter et dixit quod ipse testis illo tempore fuit in Culmen in conventu predicatorum et tunc vidit fratres dictos Cruciferos et exercitum eorum qui ibat ad terram pomeranie ad expugnandum Castrum Swecze et postea vidit conventus et ecclesias sui ordinis videlicet in Gdansk et in Tharszowo destructa et cremata per dictos Cruciferos cum Claustris et domibus eorum

Item super viii articulo dixit se audivisse latam sententiam diffinitivam et dixit quod vidit et audivit eos excommunicari et ipse est testis de mandato Judicum sepius eos denunciavit excommunicatos ad requisitionem domini Regis quia non restituebat sibi dictam terram

Et iste testis est xxxxi in ordine

Septimus testis Albertus palatinus Bresten(sis) miles interrogatus super primo articulo dixit verum esse prout in eo continetur interrogatus quomodo scit dixit quod ipse testis et alius testis qui post eum ibidem in ordine sequitur habuit unam villam dictam Czelata in confinibus terre Culmen inter terram Culmen et michalowiam et audivit a patre suo qui fuit homo antiquus et a patruo suo qui fuit adhuc antiquior et villanis dicte ville qui fuerunt nimium antiqui homines quod dux Conradus dominus dicte terre et princeps de Regno polonie sepius impugnatus per prutenos vocavit dictos Cruciferos et concessit eis terram Culmen eo pacto et condicione quod effec(tos)

vii testis palatinus Bresten(sis)

expugnatis prout eam restituerunt etc.

Item super ij et iij articulis rudit sicut alij supra

Item super iiij articulo dixit verum esse prout in eo ponitur et esse notorium

Item super v articulo rudit verum esse quia vidit dominum Bernardum Episcopum Wladislaviensem et dominum Jacobum dey Swinka Archiepiscopum Gneznensem quemlibet in parte sua in dicta terra etc.

Item super vj articulo rudit verum esse interrogatus de causa scientie dixit quod ipse vidit dominum Wladislaum in Swecze et in Gdansk et in tota terra dicta vidit etiam ducem Cristinum cum quo fuit sepius ibidem et dixit esse notorium etc. ut dixit quod dicti fratres sunt dictus Bo gumilus fuit sicut Capitaneus pro domino Wladislao Rege in dicta terra etc.

Item super xj articulo dixit verum esse prout in eo ponitur interrogatus quo scit dixit quia scit duas villas in dicta terra Michalouiensi videlicet Szelata et Swirczini et vidit quod principes polonie videlicet lesthkone premislia et kazimirus fratres et duces de Regno polonie eam possidere et dixit esse notorium

Item super viij articulo interrogatus dixit verum esse prout ponitur interrogatus de causa scientie dixit quia ipse fuit prius quam dux lesthko qui erat antiquior fratribus dixit quia ipse fuit prius qui dux lesthko qui erat antiquior inter alios fratres suos predictis fratribus suis dictam terram Michalouiensem impignoravit provinciali ordinis Cruciferorum interrogatus in quanta summa dixit quod pro quingentis marcis monete Torunensis et dixit quod sepius fratres dicti lesthkonis obtulerunt dictas quingentas marcas volentes redimere dictam terram sed fratres Cruciferi hoc facere noluerunt interrogatus quantum tempus est dixit quod sunt xxx anni vel circa et dixit esse notorium

Item super xj articulo dixit quod credit quod iam habuerunt Cruciferi per quam eandem terram tenuerunt magis quod xij centenaria marcarum etc.

Et iste testis est lxij in ordine

viij testis Johannes palatinus Wladislaviensis

viij testis dictus Johannes de plomkowo palatinus Wladislaviensis miles iuratus super primo articulo dixit verum esse prout in articulo continetur et dixit se audivisse a suis parentibus et senioribus dixit etiam quod duces qui fuerunt in dicta terra eam Cruciferis concesserunt ut expugnatis prout eam restituerunt etc. de quibus duabus unus fuit Atavus Regis kazimiri

It[em] s[upe]r ij° Art[icu]lo dixit ut sup[ra] alij

It[em] s[upe]r iij Art[icu]lo dixit sicut precedens et dixit q[uod] ressaruerat solue[re] xxij denar[ios] ibi et ideo fuit excommunicat[us] auct[oritat]e pape s[ed] quia modo soluit s[icu]t alij qui sunt de Reg[n]o polon[ie] ideo sunt absoluti

It[em] s[upe]r iiij Art[icu]lo Interrog[atus] dix[it] esse v[er]u[m] et esse notor[ium] p[re]ut in eo [con]tinet[ur] Interrog[atus] de ca[usa] sc[ienti]e dixit q[uod] vidit et plures fuit in d[ic]ta t[er]ra et vidit Mistwog[ium] premislau[m] [et] c[eteros] d[omi]nari It[em] dixit esse notor[ium]

It[em] s[upe]r v Art[icu]lo dixit esse v[er]u[m] et notor[ium] p[re]ut in eo [con]tinet[ur] et dixit q[uod] vidit d[omi]n[u]m Jacobu[m] quo[n]da[m] et d[omi]n[u]m Janislau[m] Archiep[iscop]um Gneznen[sem] et duos vislau[m] et Gerrardu[m] quo[n]da[m] tu[n]c ep[iscop]os wladisl[avienses] sepius et fuit plures apud eos et in curijs eor[um] in d[ic]ta t[er]ra et tu[n]c vid[i]t q[uod] obediebat eis tanq[uam] diocesanis dixit et q[uod] Ep[iscop]o wladislavien[si] solvit[ur] adhuc decime s[e]c[un]d[u]m Archiep[iscop]o quia eas detinet Cruc[iferi]

It[em] s[upe]r vj Art[icu]lo dixit esse v[er]u[m] et notor[ium] p[re]ut p[onitu]r Interrog[atus] de causa sc[ienti]e dixit q[uod] ipse fuit plures in d[ic]ta t[er]ra et vidit d[omi]n[u]m wlad[islaum] Regem ibi d[omi]nari et possideri Interrog[atus] q[uo]m[od]o p[er]venerit ad eu[m] illa t[er]ra dixit q[uod] d[omi]n[u]s Mistwog[ius] ut s[ci]t[ur] ex p[ro]le legittima masculina recepit in filiu[m] adoptivu[m] d[omi]n[u]m premislau[m] tu[n]c duce[m] polon[ie] et p[ost]ea Rege[m] sub t[a]li [con]dic[i]one q[uod] q[ui]cu[m]q[ue] eor[um] p[ri]us moreret[ur] sine p[ro]le legittima vnus alt[eri] succedet in ducatib[us] eor[um] subsequenti inra mento p[ro]cer[um] d[i]c[t]e t[er]re qui ad hoc vocati p[er] d[omi]n[u]m Mistwog[ium] [con]senserunt t[a]li successioni et ipse test[is] erat p[ro]ut t[un]c ista et mortuo p[re]d[ic]to Mistwog[io] successit sibi premislius tand[em] mortuo premislio Rege polon[ie] et duce pomeranie sine p[ro]le masculina [con]venerunt omnes nobiles pomer[anie] et Regni polon[ie] de quor[um] n[umer]o ipse test[is] erat ad tractand[um] cui d[ic]ta t[er]ra pomeranie et Regni polon[ie] debetur et tu[n]c d[omi]n[u]m wlad[islaum] tu[n]c ducem Cuyavie qui h[ab]ebat filiam fr[atr]is premislij Regis in vxore[m] m[at]rem Reg[is] kazimir[i] omnes vnanimit[er] elegerunt ta[m] in ducem pomeranie q[ua]m in Regem polon[ie] et dixit q[uod] ipse test[is] comedit pane[m] istor[um] triu[m] s[upra]d[ictorum]

It[em] s[upe]r vij Art[icu]lo dixit v[er]u[m] esse et notor[ium] p[re]ut [con]tinet[ur] Interrog[atus] de ca[usa] sc[ienti]e dixit q[uod] d[omi]n[u]s premislius nepos d[omi]ni wlad[islai] Regis qui tenebat d[ic]tam t[er]ram noi[ee] d[i]c[t]i Regis misit ip[su]m testem q[ui] tu[n]c erat palat[inus] Cuyavie ad Cruciferos qui cu[m] exercitu suo erant an[te] Castr[um] Gdanense expugna[n]tes illud ad reducendu[m] memorie

pacta que fecerint dicto duci ac quod cepissent eandem terram gubernaturi vel
quod sibi servaverint Cruciferi recipere a patruo suo dictam terram
gubernandam promittentes sibi nec facere aliquam molestiam vel aliquod
impedimentum etc. Interrogatus unde scit dixit quod audivit hoc ab ...
... dictum Castrum. Interrogatus quomodo scit quod fuissent Cruciferi dixit
quia vidit eos facie ad faciem et fuit locutus cum eis et vidit eorum
vexilla etc.

Item super viii articulo dixit se audivisse ita verum esse sicut primo dixit et quod vidit
et audivit dictos Cruciferos excommunicatos publice quia non restitue-
bant dictam terram pomeranie domino Wladislao Regi etc.

Item super x articulo interrogatus dixit verum esse et notorium prout in articulo continetur
interrogatus quomodo scit dixit quod ipse vidit in eadem terra Michalonie duces
de Regno polonie dominantes tamquam terre que est de Regno polonie possi-
dentes interrogatus qui erant illi duces dixit quod dominus Lestsko et dominus Kazi-
mirus et dominus premislius fratres et domini dicte terre

Item super xi articulo dixit verum verum esse prout ponitur et notorium interrogatus de causa
scientie dixit quod ipse testis cum duce Lestkone impignoravit dictam terram
Michaloviensem Cruciferis de prussia pro certo et ... marcarum interrogatus
in quo loco fuit hoc dixit quod in Grudencz interrogatus qui erat tunc
magister Cruciferorum dixit quod quidam dictus Ozak et quidam alter fuit pro-
vincialis illo tunc dictus Guntherus qui dedit sibi illam pecuniam sed pro
ea ut audivit ipse dominus Lestsko recepit ab eis mille marcarum pecuniam
... pignori dixit etiam quod fratres eius Lestskonis vel Kazimirus
et premislius volentes recuperare dictam terram obtulerunt eis pecuniam
memoratam quod facere renuerunt et ipse testis hoc vidit et eos
monuit ut restituerent eandem terram recepta pecunia interrogatus in quo
loco fuerunt moniti dixit quod in Thorun ... cum offerebat illam
dictam pecuniam dixit quod eidem Gunthero qui tradiderat pecuniam
interrogatus quot anni sunt quod fuit facta impignoratio dixit quod sunt xxx
annos

Et iste testis est xxiiii in ordine

xx testis Mathias Castellanus de Gnewkow

Nomine testis Mathias Castellanus de Gnewkow interrogatus
super primo articulo dixit se audivisse a suis progenitoribus quod dominus Conradus
concessit eis illam terram sub pactis prout supra in aliis

Item super ii et iii articulis dixit sicut et alii

Item super iiii articulo dixit esse notorium et dixit quod vidit in terra

pomer' ducez Mistwog' et ducez premislium p(er) ea(m) Regez seu
at et dux wlad' Regez ibi dicari etc

Ite sup v artic(u)lo dixit ve(ru)m esse q(uod) ipse vidit intra pomer' Jacobu(m)
Archiep(iscopu)m wislau et Bernardu(m) ep(iscop)os etc ut sup(ra)

Ite sup vi artic(u)lo int(er)rog(atu)s dixit ve(ru)m esse int(er)rog(atu)s de ca(usa) scie(ntie) dixit p(ro)u(t)
omnia s(upra) test(is) imme(dia)te p(re)cedens

Ite s(upe)r vii artic(u)lo dixit ve(ru)m esse p(ro)ut p(ro)p(on)it(ur) et esse notoriu(m) int(er)rog(atu)s de ca(usa)
scie(ntie) dixit q(uod) tu(n)c fuit in Cast(ro) Swecze p(ro) ducibus premislio et
kazimiro sup(ra)dict(is) et audito q(uod) ex(er)citus Cruciferor(um) erat an(te) Castru(m)
Gnewsse et ip(su)m vallaverant et intraverant violent(er) ad magna(m)
strage(m) multor(um) militu(m) et alior(um) ho(min)u(m) et q(uod) duces premislius
et kazimirus exiuissent dicta(m) terra(m) et fugerant de quoda(m) Cast(ro) dicto
Crzeszow ipse test(is) qui loquit(ur) exiuit Castru(m) Swecze et fugit

Ite s(upe)r ix artic(u)lo int(er)rog(atu)s dixit ve(ru)m esse et notoriu(m) int(er)rog(atu)s q(uomod)o scit
dixit p(ro)ut omnia sicut test(is) imme(dia)te p(re)cedens

Ite s(upe)r x artic(u)lo int(er)rog(atu)s dix(it) se audiuisse q(uod) dux lesthko sine satu(m)
alior(um) fratru(m) impignorau(i)t etc dixit eciam se audiuisse q(uod) alii fr(atr)es
abstulerunt Cruciferis pecunias qui eas recip(er)e noluit etc

Et iste test(is) est xxxv in ordine

Andreas Kozpierz

Decimus test(is) Andreas miles Castell(anus) de Kozpierz int(er)rog(atu)s s(upe)r p(rim)o
artic(u)lo dixit ve(ru)m esse p(ro)ut p(ro)p(on)it(ur) int(er)rog(atu)s q(uomod)o scit dixit q(uod) audiuit
a p(at)re suo q(uod) dux Conradus vocat(us) Cruciferis de prussia concessit eis
terram Culmen(sem) eo pacto ut sup(ra)

Ite s(upe)r ii et iii artic(u)lis dixit esse ve(ru)m q(uod) audiuit eos [illegible]
plures quia ibi solvebat denar(ium) s(ancti) p(etri) et alii ut Reg(n)o Polo(nie)

Ite sup iiii artic(u)lo int(er)rog(atu)s dixit esse ve(ru)m et notoriu(m) p(ro)ut p(ro)p(on)it(ur) int(er)rog(atu)s
q(uomod)o scit dixit q(uod) ipse audiuit et plures fuit in pomer' et vidit
duce(m) Mistwog et p(er) eu(m) premislium et p(er) ea(m) wlad' Regem
dicari et possideri eu(m) quibus plures fuit iste test(is) in pomerania

Ite s(upe)r v artic(u)lo dixit ut p(re)cedens test(is)

Ite s(upe)r vi artic(u)lo dixit ut p(re)cedens test(is)

Ite sup vii artic(u)lo dixit esse notoriu(m) et dixit t(em)p(o)re quo expugnabat

Cruciferi pomeraniam Rex wladislaus audito quod iam vallaverat Castrum
Charsow misit ipsum testem cum quibusdam aliis ad pomeraniam
in subsidium dicti kazimiri Nepoti suo qui tenebat dictam terram
et cum iam appropinquasset cum aliis audiverunt dici quod Cruciferi ceperunt
iam Castrum Charsow et etiam alia Castra ibidem et tunc ipse testis
reversus fuit cum aliis etc.

Item super viij articulo dixit se audivisse quod lata fuit sententia etc. dixit
etiam quod audivit eos excommunicatos quia nolebant restituere dictam terram

Item super ix articulo dixit esse notorium et dixit quod ipse vidit in terra
Michaloviensi dominum ducem lestkonem primislium et kazimirum
fratres et dominos dicte terre etc.

Item super x articulo dixit verum esse In brzest quo scit dixit quod dux lestko
ipso teste presente et audiente tractavit in thorum cum dictis Cruciferis
super obligatione terre Michaloviensis et tunc eam obligavit etc.

Et iste testis est xxvj in ordine

xj testis paulus palatinus lancicien(sis)

xj testis paulus palatinus lanciciensis miles In brzest super primo articulo
dixit verum esse prout continetur in articulo quod scit dixit quod audivit
a patre suo et ab aliis senioribus suis quod dux Cunradus contulerat
Cruciferis dictam terram etc. prout super dixit palatinus

Item super ij articulo dixit sicut super dixerunt alij

Item super iiij articulo vidit sicut alij et etiam super v

Item super vj articulo vidit sicut alij et dixit quod ipse fuit in dicta terra
officialis domini wladislai Regis cum quodam fratre suo et eam tenuit

Item super vij articulo vidit sicut alij et dixit quod ipse vidit et presens fuit
quando Cruciferi expugnabant dictam terram quod appropinquabat ad exercitum
eorum ad considerandum ipsorum potentiam dixit etiam quod illo tempore occide-
runt sibi duos patrueles et quendam generum suum et dixit quod ipse
Commendatorem qui tenebat partem Castri Gdanensis occidit eos manu
propria

Item super ix x et xj articulis vidit sicut et alij super nominati testes

xij testis michal iudex lancicien(sis)

xij testis michal iudex lanciciensis miles deponit super primo articulo
de duce Cunrado sicut et alij super dicta dixit et quod pater suus fuit in terra quia tamen
quos Cruciferi abstulerant ipse testis fuit in
districtum

Item super ij vidit prout super

Item super iii interrogatus dixit verum esse quod civitates in terra Culmensi solvunt denarios sancti Petri sicut in aliis terris Regni polonie et dixit quod ipse vidit quod pater suus solvebat in terra Culmensi pro familia sua

Item super iiii articulo et vi dixit prout super pro aliis

Item super vii dixit eciam verum esse prout in articulo continetur et dixit quod quando Cruciferi expugnabant terram illam multos de parentela sua perdidisse qui in captione Castri Gdansk fuerunt per Cruciferos decollati

Item super ix articulo dicit esse notorium

Item super x articulo dicit eciam verum esse et dicit quod dux lestko impugnavit eam ut supra et iam sunt xxx anni

Et iste testis est viii in ordine

viii testis Michael sub iudex lanciciensis miles deposuit tam super terra Culmensi quam pomerania et Michalouiensi sicut alii precedentes Et iste testis est ix in ordine

viiii testis Reverendus pater dominus Johannes Abbas Monasterii sancti Adalberti in plocsko tam super terra Culmensi quam pomerania et Michalouiensi deposuit ut alii supra Et est xi in ordine

xx testis dominus Thomas de zagaiczkowo miles interrogatus super primo articulo dixit verum esse quod terra Culmensis est de Regno polonie prout in articulo ponitur Interrogatus de causa scientie dixit quia hoc audivit quod principes polonie semper tenuerunt eam et quod sit publica vox et fama Et dixit etiam se audivisse a progenitoribus suis quod tunc dicti Cruciferi venissent de novo et intrassent dictam terram invenerunt unam magnam arborem prope Thorun prope miliare in qua fecerunt sibi unam turrim et in tantum unam Curiam ubi tenebat sua pecora quidam nobilis prout totum accipiebat eis et ipsi tunc mutuo adduxerunt Curiam et rogaverunt eos ut daret eis unum pratum ubi possent tenere animalia sua et in illo prato fecerunt Curiam per medium et Castrum ... pratum et sic paulatim intraverunt dictam terram Culmensem dixit eciam quod ipsi Cruciferi ter in septimana infallibiliter

fuerunt elemosinales principibus polonie

Item super ij et iij Articulis dicit verum esse et dicit quod bene scit quod fuerunt expoliati quod non solvebat denarium s. p. et ipse testis erat illo tempore habitator in illa terra Culmensi et uxor sua tunc mortua fuit ibidem et sepulta ex cimiterio

Item super iiij Articulo interrogatus vidit verum esse Interrogatus de causa sue sciencie dixit de duce Cristinico de et de aliis principibus et de rege Wlad' et quod illi ea possederunt dixit etiam quod quidam Petrus Cancellarius dictus filius Swanze qui tenebat pro illo Wlad' Rege Gdansk Tharszow et iii Castra de terra pomeranie insurrexit contra dictum Regem et rebellavit sibi et adhesit Marchioni Maydburgensi et tunc illo tempore Cruciferi intraverunt dictam terram ad admonitionem dicti Regis domini Wlad' contra illos fraudulentos ita quod dictus Wlad' sibi tenebat Castrum Gdansk et expugnabat Castrum quantum poterat et tunc dicti Cruciferi venientes in occursum hominibus qui erant infra dictum Castrum pro dicto Wlad' intraverunt et demum omnes homines Regis expulerunt et per minas dixerunt dicto Regi quod ipsum venderet eis et totam terram pomeranie quod facere noluit et tunc dicti Cruciferi videntes quod Rex nolebat eis vendere dictam terram iverunt cum valido exercitu ad Castrum Swecze quod vallaverunt et ceperunt violenter quo occupato iverunt ad Castrum nove Tharszow et ad Civitatem Gdansk et multos tam nobiles quam alios infra dictam Civitatem Gdansk interfecerunt ut ipsorum hereditates possent pro se habere et ipse testis fuit presens ubique cum eis in corpore exercitu sub galea sua

Item super vj et vij Articulis dixit verum esse prout in eis ponitur Interrogatus de causa sciencie dixit quia vidit et dominum Wlad' ibi dominari et suos officiales pro eo per totam terram dixit etiam quod cum Cruciferi occupassent terram pomeranie miserunt ad eundem Regem Wlad' quod ea eis venderet sed cum ille noluisset eis vendere iverunt ad Marchionem Maydburgensem et dixerunt sibi quod cum ipsi expulissent gentes et homines suos de dicta terra pomeranie quod venderet eam eis quod fecit pro decem viij milibus marcarum Et ipse testis portavit dictam pecuniam eidem Marchioni et eam iuvit ponderari Interrogatus quot annorum sit dixit quod xxx anni vel circa

Item super aliis articulis concernentibus terram Cuyavie deponit Interrogatus quot sunt anni sicut terram Cuyavie occupaverunt dixit quod fuit nunc in festo pasche viii anni

Item super articulis de terra dobrinensi optime deponit et dixit quod vidit in terra dobrinensi ducem Semouitum fratrem wladislai Regis dominum illius terre cum quo iste testis comedit et bibit pluries ibidem. Et etiam Regem wladislaum post mortem Semouiti ibi dominari quia dicta terra erat patrimonialis corporis eius vidit filios ducis Semouiti sed postmodum wladislaus Rex dedit ducatum lancicien nepoti suo filio Semouiti et solus tenuit terram dobrinensem

Item dixit quod ipse testis erat cum Cruciferis in exercitu eorum quando occupaverunt dictam terram [villas etc. invaserunt] Interrogatus quot sunt anni dixit quod sunt xx anni vel ultra Interrogatus quis possidebat dictam terram dixit quod wladislaus dux lancicien nomine domini wladislai patrui sui

Item super xvi articulo dixit verum esse prout ponitur et quod tenet eam iure pignoris et dixit se hoc audivisse a nativis dicte terre et ita erat dictum in Regno polonie Interrogatus quot anni sunt dixit quod xxx vel circa

Item super xix articulo et super xx et xxi et xxii et xxiii et xxiv articulis Interrogatus dixit se audivisse prout in articulis continetur. Dixit etiam quod ipse testis insequebatur dictos Cruciferos cum domino wladislao Rege quando viderunt et invenerunt ignem in Gnezna et in aliis locis pluribus quia ubicumque transibat totum cremabat et spoliabat prout ponitur et mulieres et virgines oppresserunt et defloraverunt et dixit hoc esse notorium

Item super xxvi articulo dixit verum esse prout ponitur Interrogatus de causa scientie dixit quod ipse vidit quando cremaverunt et spoliaverunt dictum locum Pysdri cum monasterio fratrum minorum et ecclesiam dixit etiam quod ipse testis cum aliis nobilibus de polonia habuit conflictum et bellum preliare cum dictis Cruciferis circa dictum locum Pysdri dixit etiam quod illo tunc recepit sibi filium suum infra ecclesiam prochialem dicti loci quem absconderat uxor advocati eiusdem loci in salmarcello et ad hunc tenet

enim captivum Interrogatus quot sunt anni dixit quod sunt viij anni
dixit etiam quod quidam Cruciferorum posuit propria manu incendebat
domos et ponebat ignem in eis in dicto loco et vocabatur Jacobus
et optime vocatus est brunez idem incendiarius

Et iste testis est l in ordine

xvij testis xvij testis peregrinus de Zagangkowo domicellus deponit super terra
dobrinensi quod presens fuit in eorum exercitu cum eis

Item super aliis dictis libelli optime deponit quod fuit presens quia erat continue in eorum exercitu
cum eis illo tempore Et est lj testis in ordine

xliij xviij testis dominus Antonius andree de Crusznica miles Interrogatus
super primo articulo dixit sicut alij de duce Cunrado quod eis concessit dictam terram etc.
Item interrogatus super ij et iij articulis dixit ut alij et dixit quod habitantes in dicta
terra Culmensi fuerunt expoliati xviij annis quia non solvebant decimam
sed ipse sciuit alij de Regno polonie
Item super iiij v et vj articulis dixit ut alij quia vidit continuo privilegia
... Regis in polonia et quo tempore alter successit ut supra dixerunt alij
Item super vij articulo dixit de visu quod erat presens in articulo posito Interrogatus de causa scientie dixit
quod ipse fuit presens in pomerania in castro Tharsoll cum duce kazimiro sicut
familiaris qui tunc eundem pro privilegio tenebat dictam terram nomine Regis sicut
Regis et cum audisset quod iam Cruciferi cum eorum exercitu intrassent terram ipsius
hostiliter et cepissent civitatem Ostrowsk (?) in nocte quia eis erat tradita per ...
theutonicos ubi multos homines interfecerunt et nulli polonis pepercerunt nec
pueris nec adultis ipse testis cum duce kazimiro et duobus aliis iverunt
ad exercitum Cruciferorum ad loquendum cum magistro cum ibidem premissa in capite
dominus dux supplicavit quod desisteret a captione et destructione dicte terre et a ...
tione ipsius et dicendo quod ipse accipiebat dictam terram gubernandam nomine ...
Regis sollicitatus per eundem magistrum quod sibi permiserat cum nullo impedire
Et dominus magister [illegible] et dixit quod magistro sibi placuit quod ipse dux non
debet neque tenuit dictam terram quia vult alter magister potest quod ipse magister
plus voluit habere dictam terram quam quod cum domino ... Et tunc dominus dux
flexis genibus et iunctis manibus coram dicto magistro supplicavit et rogavit ut
desisteret a captione et ... dicte terre et quod sibi premissa observaret quod
cum facere noluit dedit tamen sibi libertatem exire dictam terram pomeranie cum hominibus
suis salvis personis et bonis omnibus et cum tunc civitatem ad prandium quod facto cum
recessisset de palatio et ... et venisset ad castrum Tharsoll tunc vexilla
Cruciferorum in civitate et exercitus eorum erat iuxta castrum et ipse dux misit
iterato dictum testem ad magistrum ut servaret eis promissum quod possent recedere
salvis personis et bonis Cum magister audivit credebas tu et dux quod nos dor-
miamus certe credatis quod non volumus dormire sed laborare et ideo vade
et dic duci quod ... dictum castrum et reddat vel defendat se cum quo
... ipse testis ... recessit ad castrum Belcze

q2 no potuit se i tantis toll'is defend' | 2 i cotinenti Cruciferi inederet
2 remanent dcti castri 2 demum omnes villas i circuitu | postmodum
venientes ad castrum Elberge illud vallauerunt | 2 tunc ligna a circuitu
fecerunt ad facilius expugnandum | et xii patibula fecerunt ante castrum
ad trahere, 2 quolibet die suspendebat duos vel tres pauperes de
ex foris illorum q erat i castro | 2 cu sic fecisset x septimanis expu-
gnatus no poterat eis plus resistere | nec dns suus potat eos defend'
ipsa tum treugarum | 2 tunc tradidit eis castrum | dixit 2 q ibi erat
qui gubernator noie zifridus de Gmena | qui qz volebat destrue
corpore estando onerabat ... suum cordis | 2 nunq volebat tamen
n bibe quas suspendebat polonos | qz qz potat i ueniri | qz diu dura
durabat ille corde | 2 ipse testificauit eu | s postea deus permisit
cu q2 diu staret ad igne tal... sic | dyabolus fregit ei collum 2 proiecit
ad supp igne 2 ita fuit combustus i igne | Interrogatus qz sic
dixit q sic xxx ani vel circa | ... qz sic ani

abinicio certas possessiones easdem in eodem ducatu, vel saltem possessiones erant
eos ibidem in eisdem possessionibus. Ipsi tamen fratres tamen ~~fratres~~
Crucis Culmen sunt possessionum spoliantes prout spoliaverunt
totum dominium dicti ducatus prout usurpavit et usurpant
de presenti, exclusis ducibus mazovie supradictis. Nec est verum quod
ipsi prius fuissent dum ducatus antequam erat Regnum Polonie Immo
longe ante fuit regnum polonie antequam ipsi tamen advene et peregrini
venerunt ad has partes

Et dato sine preiudicio veritatis quod per duces mazovie fuisset eis fac-
tum larga donatio, tamen ducatus Culm. et pertinentia, eos tamen rele-
vare non patitur talis donatio, Cum sententia diffinitiva sit pro hac lata pro
Rege et Regno polonie contra dictos fratres, super eodem ducatu sive terra ante apostolica
Quatuor ... Sententia nulla appellatione suspensa ... in terra Juditio, et sic de Jure
sententia lata contra fratres partis vene. ... v. p. norunt de his Jura
et ideo non allego. Concludendo dicitur ad omnia ista supradicta que
ipsi allegant prout ... quod ipsos relevare non possunt allegata
Immo ipsi diversimode venerunt contra ista, Bella movendo
Regnum vastando Regem et principes ac Regnicolas Regni Polonie
diversis Iniuriis atque dampnis afficiendo sepissime, propterea dictis
terris eciam reddiderunt se indignos, et de Jure ... non debent quis
comodum consequi, quod ... est impugnare, ~~put~~ et est regula
Juris de re. in. li. vi. Et ex his prout p. v. colligere quid veritatis
aut iustitie habeant dicta scripta atque facta ~~...~~ Horum fratrum

Patet eciam ad aliud verum ubi pretendunt multa dampna ipsis illata
per dominum Regem polonie et ~~...~~ Quibus ipsimet causam prestiterunt
diffidando et bellum movendo ut supradictum est. Et ideo sibi imputent
non domino Regi Polonie

Jacob aut genuit ioseph virum marie de qua natus est ihesus qui vocatur xpistus
Originalis ca 1 2 vitatiue in elb' pnoali lcon Invocanda vide indicatum in primo
o maria de qua natus est ihesus qui vocatur xpistus. neque enim laus altera tibi pcla
rior dari pt quam quod ex te natus sit dns noster ihesus xpistus tibi quoque vir fuit ioseph
iustus et virgo tue testis et custos virginitatis iacob mecum genuit ioseph virum
marie. tu hodie regali ex progenie exorta refulges cuius precibus nos adiuvari
mente et spiritu devotissime postulamus. fac nos obsecramus in hac sanctissima
nativitate tua mori peccatis mori mundo vivere et renasci deo fac nasci in
nobis per gratiam ihesus qui vocatur xpistus quemadmodum ipsus in te natus per fidem
et amore dicente aug. quod nasceretur per corporalem incarnationem cum divine in
carnationi faciende consensisti salutata prius ab angelo sicut et nunc te
salutamus implorantes et dicentes ave.
Jacob aut genuit etc Nativitas est hodie sancte marie virginis prees celeberrima
prees apostoli dnu sapientes et ornatissimi viri. cuius nunc est hodie nativitas
cuius laudes inclitas conabor ut potero deducere modo quodam scolastico plus
quam declamatorio et acaurato sermone et hoc ex passum ex libro libris tamquam
ex principiis nre fidei firmissime credulitatis tenendis. Sic enim phus solet
ex principiis naturalibus cogimur ad elicendas conclusiones nunc credenti nunc p
babili quam procedo. Offeruntur aut nobis ex passum mathei libro libris duo
nre fidei principia. primum quod ex maria natus est ihesus qui vocatur xpistus
et ita fuit mater dei quia xpistus deus. alterum quod ioseph fuit vir marie et ita
caput eius quia caput mulieris vir secundum apostolum Ex hoc aut duplici principio
concluditur alterum duplex primum quod decuit ut maria tanta puritate niteret
sicut dicit anselmus qua sub deo maior nequit intelligi. alterum quod decuit ut
ioseph tanta prerogativa polleret quam similitudine et convenientia exprimeret talis
sponsi ad talem sponsam mariam de qua natus est ihesus qui vocatur xpistus Unde sicut
laus marie laus est xpisti filii sui sic laus ioseph vir premium redundat vel
utrisque ihesu et marie Sic ex adverso dicit sapiens quod dedecus filii est pater sine
honore Similiter dedecus sponse est sponsus sine honore dedecens Soluntur ex
his que aut de marie aut de ioseph precipuis dignitatibus et excellentiis
virtutibus operibus et gestis ampliora non tradit sacra scriptura. neque enim mundus
duo ipse capiet omnes qui super his scribendi erunt libros. Sed ex hoc quadruvio
principio inclusit secundissimo quodam copiosissimo et amplissimo laudum seminario habet
devoti contemplantis animus unde facilius assurgat ad laudes quantaslibet marie
et ioseph. Quod sic. Recte. desiderabat eis per sufficientiam aut vocalem contine
ad laudes quas in aliis oratum est eadem angelicos considerat nam habet hoc ihe-

rarchicus ordo secundum dyonisium ut inferiorum virtutes sint in superioribus perfectiori modo reposite quemadmodum sapiencia perfectior est in cherubin seraphin quam in cherubin Est autem maria super choros angelorum per graciam et gloriam sublimata quale aliquid de ipso ioseph negare non audeo sed nec affirmare presumo Erunt igitur in ambobus perfectiones ceterarum creaturarum irracionabilium et racionabilium eciam angelicarum eminenti quodammodo incompossibiles et attribuibiles Et hoc quod late pateat ad commendacionem utriusque perspicuum est sollerter intuenti et per consideracionem intranti campos amplissimos omnium virtutum donorum beatitudinum fructuum spiritus et similium / Colligamus tamen ex hiis principiis laudes utriusque ioseph scilicet et marie coartando sermonem circa ea que in benedictissima nativitate marie concurrerunt intersecando de iusto ioseph virginali sponso suo quia laus eius marie laus est. Et hoc sub quadruplici consideracione fiat agetur in prima de nobilitate origine marie et ioseph agetur in alia de sanctificacione utriusque agetur in tercia de forme expressione in utroque agetur in quarta de multiplici unitate christi et ioseph et marie Erit autem deductio mea imitatoria sanctorum ac devotissimorum patrum qui ad commovendam piorum mentium devocionem dixerunt multa de sanctis et de divinis que et qualia magis ex coniecturali quadam probabilitate quam ex fidei veritate tenenda sciebant Sic eorum que dicentur plurima volo possim intelligi Ita ut non tamen que facta sunt quam que fieri potuisse pia quadam religiositate credi possunt absque ulla assercionis temeritate et sine preiudicio sine sanioris sententie

prima consideracio

Maria de qua natus est ihesus qui vocatur christus sicut fuit regali ex progenie david exorta Ita ioseph virum marie decuit et legimus de domo david extitisse progenitum. hoc ex ewangelica tradicione certum est. Sed potest hic primo intelligi de nobilitate secundum quid sit et quid in se graciam laudis habeat. de moribus multi nobilium sicut apud aristotilem apud marronem apud salustium apud boecium et alios plures invenimus Etenim cum nobilitas sit quedam de maioribus veniens laus parentum hoc in ipsa nobilitate bonum est ut imposita nobilibus necessitudo videatur ne a maiorum virtute degenerent. Aliud nobilitatis bonum quod probabile est secundum aristotilem ex bonis bonos nasci presertim ubi disciplina bonarum artium et virtutum ita consistit a parentibus tradi potest et debet nobilibus et hoc si nec non ficto nomine nobiles velint haberi Colant in primis precipua sollicitudine deum cuius oraculum ad puerulum samuelem tale fuit est / qui me contempnunt erunt ignobiles Neque enim facit nobilem antiquitas diviciarum ut videtur aristotiles describere neque dominacio super ceteros aut aliquid huiusmodi temporale dat nobilitatem sed servitus dei cui servire regnare est cuius agnicio summa libertas est Sic agatha theologizans gloriabatur inter opprobria dicens Summa ingenuitas

ista e in qua xpi seruitus comprobat Ex quibz elicit protinus fas nobis e
mariam et joseph summa nobilitate preditos fuisse. Que racio: Nimirum quia
suprema eos in dei obsequio etiam corporali seruitute exhibuisse credi debet
nobiliores igitur quam nobilissimus regum dauid sicut eos sanctiores et timo
ratiores in dei fuere seruitio / Quippe illa fuit mirabilissima stupendaque no
bilitas dauid dicit veridice ipsi michol irridenti et compuncti eum in corde
suo Viuit dominus quia ludam ante dominum et vilior fiam plusquam factus sum et ero humilis
in oculis meis ij re. 6. Porro si de nobilitate corporis quam dicere videtur ar
moniaca complexionis dispositio bona loquimur. Inuenimus marie corpus miraculose compositum
quippe ex utero sterili formatum e ab illo cuius perfecta sunt opera qui eius perfecte materiam disposuit
ex qua marie corpus formatum organizatumque e Et proinde colligimus quod neque mali
uolus aspectus quibuslibet ex planetis nocuisse credendus e in ipso conceptionis aut na
tiuitatis exordio sicut nec huiusmodi sortitio subiacebat celorum influxibus quam quia agebat
hic totum gratie magis erat quam nature Videretur hoc loco efficax argumentum contra superstitiosa
neque fundabile astronomorum de iudicijs circa natiuitates hominum tradicione quo ad plu
ma quam asserunt quam gratia dei et libertas arbitrij sit domina obtinet super naturales in
plurimus quam per experiencias supras ex hominum operacionibus nulle potuerunt regule
certe tradi et vniuersales Sed hec omittamus quam ad alia sermo dependeat. Inquirendum
est de anne sterilitate unde erat. Non enim videtur quod ex senectute ut sermo licet
annus appelletur dum de marie conceptione sit mencio Constat enim ex hystorijs
et Josephi testis e quod anna post genitam mariam ex ioachim sponso duobus viris nupsit
cleophe et salome et a primo mariam cleophe ab altero mariam salome suscepit
quarum genealogie metris comprehense sunt Anna tribus nupsit iohachim cleophe salo
meque Ex tribus ipsa uiris peperit tres anna marias Quas duxere ioseph alpheus
zebedeusque Prima ihesum iacobum ioseph cum simone iudam Altera dat iacobum dat
tercia datque johanne. / Inueniuntur proinde doctores aliqui sacri modicum ut dominus
armacanus confessione faciens de nobilitate ioseph et marie an videlicet illa
talis fuit et tanta per proxima ipso dauid secundum veram genealogie legem quod vel ipsa maria
vel ipse ioseph hereditario successionis iure debuerit in regnum temporale dauid sub
limari Et an ihesus videlicet fructus ventris marie fuit iure ponendus super sedem
dauid et thronum eius tamquam rex temporalis et spiritualis iudeorum Unde communis inquirit ab
aliquibus si mulieribus sexui defectu masculino apud reges ius successionis ad
regnum debeat etiam iure diuino et naturali et inpermutabili competere Que disceptatio
non parua inter duo regna francorum clarissima francie et anglie vel fuit vel fuerit
controuersia sicut ex opusculis huius modi confectis scimus pro quorum sermones obmittere

decrevim⁹ ꝗ pñti. Puto tamē ꝓbabilr ꝙ regnū xp̄i sup̄ iudeā nō fuit
tp̄ale sed sp̄uale sicut in alijs regionibꝫ. Dicit̄ aut̄ specialr̄ rex iudeoꝝ qm̄
eis in ꝓpria ꝑsona regale sacerdociū exercuit p̄dicando ꝓpt̄a dicit nō sū missus
nisi ad oues que ꝑierāt dom⁹ isrl̄ hec eniꝫ fuit ꝓpria rō decepcōnis iudeoꝝ
circa xp̄m ueꝝ messiā qm̄ oīa que de xp̄o regno dicunt̄ in scriptur̄ accipiebāt
carnalit̄ seu tp̄alit̄ eū tn̄ pilato ut̄ dixit Regnū meū nō ē de hoc mūdo
Sꝫ et alter quēnti dic frī meo ut diuidat h̄editatē respōdit quis me ꝯstituit
iudicē sup̄ uos et ita de plurimis fatendū tamē ē ꝙ xp̄e ē rex regū ꝛ dūs
dnanciū iure ꝛ titulo multiplici quēadmodū mlt̄ doctores declarāt quidā doctor an-
glican⁹ ꝓbare uolens ꝙ falsū ꝛ blasphemū ē dicē ꝙ xp̄o ꝑus mendicauit ꝯ
potuit mendicare Est eniꝫ mendicare xp̄m mendicare petē de solo debito
nāli sine omī dignitate iusticia seu debito ꝑsonali habito ad petitū fuit
aut̄ impossibile xp̄m aliq̄ petiuisse seu mendicasse hostiam uel aliud de so-
lo debito nāli sine omī dignitate iusticia seu debito ꝑsonali hoc igr̄ fa-
ciendo fictus extitisset ꝛ falsus cū sibi competeret dignitas ꝑsonal̄ ex iusticia
et debito quā dignitatē respondere nō poterat scdm̄ ueritatē. fictio aut̄ longe
erat ab eo. Mendicans igr̄ idꝫ desertū dicens ꝙ inerne desertus ē aut̄ hꝫ
dignitatē aliquā ꝑsonalē et iustā ad petendū id qd̄ petit ut q̄z ministrauit
illa sp̄ualia sicut p̄dicacōnē orōnē uel missā uel tp̄alia sicut obsequiū et
sic nō petit ex solo debito nālis indigencie quo in ueritate omīa sit q̄d
sed habꝫ debitū ꝛ obligacōnē iuris ꝑsonali ꝯsurgēt ex iure diuino atq̄
nāli / et ita nō ue mendicat et si mendicare se dicit fingit hoc ꝛ mentit̄
Si aut̄ nō habꝫ titulū meriti cuiuslibꝫ ꝑsonal̄ ꝛ ē in ueritate ꝑditus nec
p̄t exhibē meritū ꝑsonale fatendū ē in hoc casu ꝙ uacat ꝛ licite men-
dicus ē. Si uō desiat uerūtn̄ ꝙ ut ꝙ nō indigꝫ uel si indigꝫ p̄t retribuē
uel retribuit meritū ꝑsonale ista ꝑsonis ē ficta ꝛ ypocritalis mendicatas ꝯtra
aut̄ scdus effugiet fictū nec ypocrita placebit deo Cum late nō pateat h̄
materia uidete doctorē p̄dictū. Videte ꝛ uerū uidebitis. Sꝫ ꝯtra dubitat̄
cū maria ꝛ ioseph fuerit de regia stirpe ꝓgeniti quo pacto uoluit ipse
ioseph similibꝫ opibꝫ intendē. fuit eniꝫ faber lignari⁹ Simili dicit ihs⁹
maria opi textrino operam dedisse Rndem⁹ mirandū nō eē si paupertatis
honeste p̄dicator et amator ihūs uoluit in honesta paupertate nasci
ꝛ laboriosissim⁹ cū laborantibꝫ educari dans in hoc exemplū omībꝫ
etiā nobilibꝫ ne uacent inerti ocio qd̄ ē fons ꝛ origo omī uiciorꝫ
qm̄ multa mala docuit ociositas Recogitent insup̄ nobiles et ignō

biles illud psalmi labore manuum tuarum quia manducabis beatus es et bene tibi erit. Ceterum plurima sup
petebat hoc loco que innoma contra quosdam superbe et enerviter ociosos presertim
ecclesiasticos et religiosos Sed adversus eos satis sit volumen illud exiguum quod de opere
monachorum composuit augustinus a quo postulus de sancto amore veritatis suscepit et explicando
disseruit Itaque illud quod de forti muliere predicat sapiens maxime convenit quia panem ocio
sa non comedit sed quesivit lanam et linum et operata est consilio manuum suarum quod de
viro subinfertur mistice de ioseph viro sua quia nobilis in portis vir eius Et hec interim
de nobilitate ioseph et marie dicta sufficiant Sequitur de eorum ab utero sanctificatione
// Maria de qua natus est ihesus sicut fuit in utero sanctificata priusquam nasceretur Ita de
ioseph virginali viro suo pia probabilitate credi potest quamvis forte non omnino
similiter. Porro forsan hec dissimilitudo notanda in hoc quod ioseph post originale
contractum sanctificatus est in utero baptismo flaminis sicut Johannes baptista et alii plurimi
Sic eciam in officio Ihesolimitano de ioseph composito continetur et ex premissis quasi
duplici principio sequi videtur Maria non ita percipit gratiam sanctificationis ut quamvis
lege qua tenetur obnoxia peccato originali iuxta causas universales generationis
ab adam traducte. non sic autem ihesus filius eius qui non ex virili concubitu genitus est
nichilominus ipsa maria lege privata et privilegiata sic preventa est ut neque
illud originale contraheret quia hoc et potuit et decuit sed ut professimus salva
tor filius eius prestantissimum in matre sua modum salvationis impenderet eualt
hoc Scripturis videlicet eam sic a peccato ut in illud in quod aliquando casura erat
ipso sanctificante et gratiam infundente non caderet Et ita contrivit caput serpentis
nunquam inde ab eius pede contrita. Constat itaque deum nondum salvationis
sue non ita legibus communibus tradicionibus vel sacramentis imposuit alli
gasse qui absque preiudicio legis eiusdem possit pueros nondum natos ex utero
matris sanctificare gracie sine baptismo vel virtute. Debent igitur mulieres pregnantes sibi
et viro suo pro se et aliis diligentius preces fundere deo et ad sanctos angelos custodes
hominum eciam puerorum in utero. Debent ad ceteros sanctos sanctasque omnes confugere quatenus
infans nondum natus si forte moriturus est priusquam ad baptismum flaminis gratiam per
venire valeat dignetur ipsum dominus ihesus summus pontifex baptismo spiritus sui pre
veniendo misericorditer conferre Quis enim scit si forte exaudiat deus pro
quibus non devotus sperare valeat quod orationem humilium et in se sperancium nequaquam
despiciat. Proficiat hec consideracio ad exortacionem devocionis in parentibus
prestat ad levandam eorum angustiam dum sine baptismo decedit puer qui non omnis
inde spes salutis ablata est / Sed nec absque revelacione dei fatemur certitudo
Sed obvenit in hac consideracione sedula et in similibus dubitatio theologorum salubrime cora

hoc sacris concilijs publice pertractanda, veritas enim maior mouebit ut hoc fiat quam
antea credidimus. Dicat quippe nostra consideratio quod maria fuit in votis sanctificata idem
et ipse ioseph Constat autem quod hoc in scriptura sacra que est canon biblie neque
continetur expliciate neque ex contentis in eadem deducitur evidenter Est igitur quod
Si de veritate fidei tenenda est vitas nostre consideracionis stabilis Et hoc est investigare
sub generali regula quod vitas est certa fide et de salutis veritate tenende que de
sola probabilitate que de pietate fidei et que sit impertinens vnde proposuimus
per vnicam distinctionem sextuplicem collocando veritates pertinentes ad religionem
christianam sub sex gradibus adinuicem ordinatas inserendo breues et paucas propositiones
correlarias que forsitan minus huic predicacionis loco quam exercicio scolastico
inspirauit. quale exercitium posterius hic separamus nos hac dubitacione relicta
transibimus ad religiosas consideraciones tertiam et quartam ⸿ Tercia consideracio
Maria de qua natus est ihesus sicut habuit repressionem fomitis originalis ne ad
viciosam exardesceret concupiscentiam Sic de ioseph virginali sponso suo intelligi
pie potest propter statum suum matrimonialem cum maria coniunctus est Vnde sicut maria potuit
ex sincera dicere illud sarre iunioris filie raguel Tu scis domine quia numquam concupiui virum
et mundam seruaui animam meam ab omni concupiscentia ~~virorum~~ virorum aut cum timore tuo non
cum libidine mea consensi suscipere Sic ipse ioseph potuit apud deum gloriari
ista enim pie teneo Tu scis domine quia numquam concupiui feminam et mundam seruaui animam meam
ab omni concupiscencia vxore aut cum timore tuo non cum libidine mea consensi
suscipere Testis et assertor huius sine nobis est ihesus libello de perpetua virginitate marie
contra heluidium Similiter hugo de sancto victore in tractatu de coniugio beate
marie et alij sanctorum plurimi Ioseph enim propter mansissime virginem non dubitat
astruere Joseph itaque plus quam iungeretur cum virgine maria corruptus vel vxoratus
non fuerat Et hoc conformiter concludimus ex eo quod si deus mirabiliter sue iam puerpere
veteranam dare custodem noluit nisi virginem scilicet Jo. cancellarius quintomagistros estimandum est
quod hoc fieri noluit in adolescenciori etate Similiter filius ihesus sicut non voluit
ut nasceretur nec nutriri nisi in puritate virginali Porro ioseph si ab
vxore post immediatum tempus impurarius gemuit semetipsum sicut ecclesiasticus as-
tronomus habet quod non cognoscebat eam donec peperit filium suum primogenitum
et hoc propter reuerenciam tanti sacramenti tantique misterij. Hinc aptissime datur
intelligi quod nec post partum cognouit eam quem virgo mater erat tunc ratione quam
prius ut ab eius se cognicione separaret. et hoc nobis non ut dubium sed ut certa
fide tenendum nunc ducitur sicut quod maria post partum inuiolata permansit
Addamus quod ioseph cum esset vir iustus cum parua fomite originali periit

repressio vel extinctio haberet. Ita enim decebat ut nec marie speciositas nec
familiaritas sibi cederet in scandalum vel ruinam, ipse ex conuictu et cohabitacione
familiari marie non mouebatur ad libidinem sed ad castitatem tam ex huiusmodi repressione
fomitis in seipso quam ex marie virtute et merito quam ex disciplinato conuersacionis mo-
re. Hinc figuraliter introducitur illud de Sunamite que erat puella pulchra nimis et
dormiebat in sinu dauid qui tamen non cognouit eam nec in eius concupiscenciam quodlibet
exarsit. Sic enim verissimum est de maria et coniuge sua quod ex conuictu vel associacione vir-
ginali eam carnis titillacio nullius pruritus nulla illecebrarum pruriencia racione vel mo-
tu veniens sibi inseparabat eam aliorumque prestasset saltem venialiter quod augustinus negat. negant
et doctores quod gracie plenitudinem habuit ad vitandum ex omni parte peccatum plus quam
adam ex originali iusticia. Tradit dominus bonauentura hoc se habuisse a iudeorum
fideli relacione quod nullus ex aspectu gloriose virginis quamuis esset pulchra nimis vere-
batur vel inflammabatur ad fedam carnis concupiscenciam sed eam pocius extinguebat ille
eius aspectus qui frigidus quidam ex oculis eius virgineus spirauerat vel effluxerat a sua
mente castissima sicut ex aduerso de petulancia ac petulante mulieris verum est illud oracii
et vultus nimium lubricus aspici. Sic de talibus notauit iacobus oculos maiores habentes
plenos adulterii et insaciabilis delicti. Vnde consurgit fascinacio quedam illecebrosa in
aspicientes. Meminit me lacius alibi cum de concepcione virginis sermo fieret maciam
hanc per similitudines et raciones pertractasse. Vt de sauina herba et aliorum quorundam
preciosorum lapidum mouet aspectus ad castitatem. Eciam preterea quod ad confirmandum
marie perpetuam virginitatem cum ioseph non oportet credere ipsum ioseph instar viri
marie senio fractum debilitatum ac frigidum fuisse dum nupsit marie adolescentule
ad saluandum castissimum atque pudicissimum cum ea conuictum. Potuit itaque plus o-
pari spiritus sanctus in conseruando castitatem ipsius ioseph per repressionem vel extinctionem fo-
mitis originalis in ipso quam senectus vel senium operetur. Exemplum quod nesciat quosdam senes
hominum vel hominum spurcissimos et fedissimis libidinibus exarsisse eundem post desideria sua
et in adinuencionibus suis turpissime quales eciam vel cogitare vel dicere pudor et fetor
est computrescentes. Sensit virtutem gracie qui dixit Scio quod continens esse non possum nisi
dederit dominus. Sic autem existimo ioseph fuisse iuuenem sicut iuniorem terminos ponit
ysidorus quos extendit a xxviii anno ubi terminat adolescenciam usque ad annum l. quo
tempore etas nostra senectutis inchoat. Fuit igitur ioseph dum primo desponsatus est sub primo
anno constitutus nec vero in opposito libellus de infancia saluatoris qui inter dampnatos
est. Mouet ad hec pie tenendum multiplex racio. Primo propter misterium prophetandum quo dicitur
in ysaia letabitur sponsus super sponsam et habitabit iuuenis cum virgine in gloriam mi-
litarem et ordinaria dicat ioseph cum maria. Mouet hystorie consideracio quod
cleophas frater mariti alie ex cuius filia sororis marie virginis ex maria geniti
sunt quatuor fratres iacobus ioseph symon et iudas habuit fratrem ipsum ioseph virum marie

filiastre sue Non videt' g° pbabile qz in etate tantu distaret ioseph z cleophas fres
Mouet 3° finis et racio desponsacionis marie cu ioseph q' vo principali duplex as
signat'. Vna ppt ministeriu et obsequiu pstandu ipi marie z puo ihu cu tibz in
egiptu illic manentibz et inde remeantibz et inn usqz ad pfectam etate Constat
aut qz ad talia no fuisset ydoneus ho senio confract' z impotens qlis eqz amplius
ut ei ministraret qm ministret et quaz pocia onerosior marie qm obsequiosior extitisset
Altera vo fuit ad conservandu marie famam apud pfidos iudeos z ad incarnacois
ministeriu celandu demonibz. No affuisset psus si ioseph senex frigidus et qsi
maleficiatus palam appuisset. tal' em quo pacto credi potuisset alic' pr infantis
Queret aliqs Cur igr senex depingitur. Depingitur alicubi senex ppt mentis
et castitatis virtute sicut dicit sapiens qz etas senectutis vita inmaculata
Quo contra dicit pphetas fimo qz maledictus puer centu annoz. Vel io pinge-
bat' senex ab inicio nascentis ecclie dum marie ppetua virginitas nondu ut mo
radices fixat in cordibz fideliu ne suspicaret' carnale aliqd de ioseph e maria
hinc fortassis obmissa e sollepnizacio celebris de eo venerando fere toqz iugio
Depictus tn iuuenis ioseph incedit in etate iuuenili quale pdiximus sicut in
hac alemania crebro notum. Vel dic illud oracij Pictoribz atqz poetis qd
libz audendi semp fuit eqa ptas Suggerebat hoc loco religiosa studiositas prima
congrue de castissima z sctissima conversacione ioseph cu maria. de confabulaci
bz suis dimissimis in loco peregrinacois sue sup misteriis me redempcois sup can
tici ipius marie zacharie z symeonis Sup hijs pocia omnibz q dicebant' de puo
ihu z que videbant' in eo z que revelabant' ab angelo ymo z q felici con
pimento tu maria dilacrans / Vnde sicut decuit mariam ut summa puritate ni
teret sic decuit ut haberet suo mo parem sponsum purissimu q' cu ppetua virgle
virgo prius ac postqz pmanet / Vterqz regali pgenie veniens z illustris
/ Vterqz sanctificacione ex utero susceptus. / Cu maria plena gra fonte repleta
mansit ioseph repletus gra pcium salutis mortale qdlibz superante / Vouit ma
ria virginitatem vouit z ipe ioseph fm doctores cu voto no repugnat va
matrimoniali contractu nec corporis mutua translacio in quo matrimonio fuit fides
ples atqz sacram / Nouit maria misteriu incarnacionis a seculis abscondi
tu angelo indicante nouit z ioseph amonit' sup hoc in sompnis et ut credendu
pie prius edoctus familiaritate a maria sicut beatam ceciliam legimus Valeriano
sponso suo dixisse Est michi ministeriu qd tibi revelabo amantissime iuvenis si
tota illud fide custodias zc Quid m fuit audacior maria dno confidens

angelo ergo ioseph sponsu suu pudicissimu cu eet iustus q̄ ceteru erga
balerianu que urgebat impetus nuptiarum / Turbata e maria in angelica
salutacoe sed no conturbata uel incredula · turbatus e et ipe ioseph ad
stupendu tante nouitatis miraculu ita ut maria nollet traducē no tm
conturbatus ul culpabilit incredulus ꝫ stupor quidm apphendit eu sicut de
petro legimus qui ait ad ihesum Exi a me dne qr pctor su ioseph sibi indigu
coniugio tam excellentissie virgis marie indignu se iudicabat · ppterea no
ex incredulitate suspiciosa ꝫ ex pfundissima humilitate videt̃ maria traducere
noluisse sed q dixisse Exi a me dna qr pctor su hinc angelus ad eu ioseph
fili dauid noli timere accipe maria coniuge tua. no dixit. noli incredulus esse
Visitauit maria zacharia et elizabeth no dubiu qn de licencia et consensu ioseph
vel sui ia de sacro incarnationis instructi · visitauit et ioseph ul illo tpe uel in
solempnitate paschali que pxima erat et ad qua ire iubebat lex in ihrlm
Decantauit canticu maria et mit et ipe zacharias no dubiu qn pcepts et
consortius canticorum istorum ioseph extitit // Congratulata e maria cu ceteris pa
tribus et cognatis ipi elizabeth puerpe qui iohanne enixa e · a q congratulacoe
ioseph alienus no fuisse putandus e // Recogitabat maria signu datu ipi achab
de virgine pitura in se completu fuisse glabat / et hoc ipe ioseph magni
ficabat deu in corde suo et assidue gras agens // Obediuit ioseph edicto qd fe
cit cesar augustus obediuit et maria Scptu e enim q ioseph iuit in bethleem
cu maria uxore sua pignate sciebat enim obediendu ee ptatibus sublimioribz
qm sic e voluntas dei // Maria ihm filiu suu pmogenitu mox ut natus e
adorauit cu gaudio et exultatione · ioseph ab hac adoratoe gaudio et exul
tacone nequaq alienus fuisse credendus e // Maria ꝯseruabat oma que
dicebantur de puo ihu p pastores p tres reges p symeone p anna p ceteros
conferens ea in corde suo et admirans no ex ignorantia ꝫ ex insolita misterij re
uelacoe ioseph similiter na scptu e q erat pr ihu et mir admirates sup hiis
q dicebantur de puo // Obediuit ioseph angelo iubenti in sompnis ut acciperet
matrem cu puo et fugeret in egiptu obediuit et maria noua illa puerpa et de
licata iuuencula nocte consurgens in q peregrinatoe laboriosissima dicere potuit ut illud
ad dnm Cantabiles michi erant iustificacones tue in loco peregrinatonis mee vnde
quida metrice scribit inducitur ex psona peregrinatu et psallencium de lege dni vs Esto pe
grinis nobis cantabilis alma · lex dni releuans tedia dura vie · Nam fugiunt tpes
cras p inania cure · carmina diuinus qd modulatur amor · Ergo aduena misteris
mes incola terris Sis psalles liricis fingit apta modis Sic no te tota lacrimas

valle molesta. ſʒ celo potius dicere te positam. Et o bone ihu o salutifer xpe quis
sufficienter existimare potuit progressum ingressum et egressum peregrinacionis illius septenalis
quantus fuit hinc labor dolor et timor. quantus inde amor sapor et dulcor
Et unde fit. nimirum ex diuina consolacione que facit cum temptacione eciam pro-
uentum. Ex mutua Ioseph sub collocucione et allocucione Ioseph cum maria et cum
bono cum puero ihu. Ex recogitacione tandem diuini consilij super redempcione generis
humani sicut augustinus confitetur quod non saciabatur dulcedine mirabili super altitudine consilij
diuini in redempcione generis humani. Quis dicet me finxisse collocucionibus huiusmodi eos per-
egrinantibus hijs concessit astitisse eius yconomia illa honesta paupertate gra-
tissima viri et vxoris cum filio vbi pro famulo dabatur asinus sed iam nemo considerare
potuit. Unde si uetus illa mater elizabeth exclamauit prophetice ad beate marie
salutacionem. si exultauit pre gaudio iohannes infans in ventre suo. Quid ex cotidiana
cohabitacione et allocucione cum maria et puero ihu iustus ioseph accepit diuine con-
solacionis et consolacionis dici nequit. Quis det me vidisse baiulare in vlnis pre-
ciosum pro filijs hominum quem blandiebatur arridenti quem condolebat vagienti quem
frequenter tibi karissimo sponso suo ioseph baiulandum commendauit osculandumque tradi-
bat legimus preterea ihm duodecim annorum fuisse esse sub dicione fuisse ioseph et
marie. Que subiectio sicut inestimabilem notat humilitatem in ihu ita dignitatem in-
comparabilem significat in ioseph et maria. Porro legimus in nupcijs marie
ihm astitisse hoc enim iohannes argumentatur Sic et in obitu felici ioseph cre-
dendum est mariam sponsam et filium ihu corporaliter affuisse cum enim xpi passi-
one defunctus est. Alioquin custodia matris alteri commissa non fuisset hinc met-
rice quidem. Venerat illa dies que vitam morte parans perpetua tibi iuste ioseph
dauid inclita proles. Xpus adest ad matre sua pia quibus officiose. funeras
letum plando solantur eum. Ora liquida lacrimis obplevit amans obortis. Talis
amor. etenim sancte cuncte fas est. Et prem ihus et sponsam ~~[illegible]~~ fleuit mo-
riente virgo benigna sue fidi custode amato. procubuit lecto complexans membra
pudicos oscula dat labijs mi vir conclamat abis ne dilecte vale mi
ecce ihus tuncas placida ac sede locabit. Constat ipse ioseph paciosa
morte quieuit. legimus xpo moriente multa corpora sanctorum surrexisse
et venisse in sanctam ciuitatem iherusalem et apparuisse multis hinc sancte dicat
apostolus accepit mulieres de resurreccione mortuos suos Recogitat ero pius
animus si iustus ioseph vnus ex illis putandus est extitisse quod marie apparuit karis-
sime sponse que eam consolatus sit qui tandem xpo in celum ascendente simul et ascen-
dente glorificatus non dubium in anima sed an in corpore nescio deus scit et col

mors ioseph

nota

locatus e a dextris ipius ihu hoc e in potioribus bonis suis Concluditur ad ex
imu qp premissis et aliis mirabilibus iusti ioseph sermonis qui vere qp religiose
fecerunt et fecerunt qui celebritatem de virginali coniugio marie cu ioseph q festivitate
sollempne de beato tristia eiusdem ioseph pagine suaserunt tam verbis qm in scriptis suis
et scripta qui ul habent vel habeant sicialiter pro ea sunt amor linguet et ad
ultimam se transfert consideracionem eaque post illud de nobilitate ioseph et marie in
prima consideracione de hinc de ipsorum sanctificacione in altera rursus de sommis revelacione in
tercia loquitur de multiplici nativitate ihu et de habitudine qua habet ad mariam
atque ioseph huiusmodi nativitatis // De maria natus e ihc qui vocatur xpus x^a consid^o
medio corporali sed spirituali quod et de virginali sponso suo ioseph suo modo dici potest
racion equivoce dici pt qp de ioseph natus sit ihus modo quo blasfemat iudeus
infelix qui dicat xpm ex ioseph semine esse natum quod cul hoc a pietate fidelium
Sz attende triplicem ihu xpi nativitatem. attendat et triplicem habitudinem eternalem
corporalem spiritualem vel mentalem nascitur enim eternaliter ex patre quadmodum nascitur splen-
dor ex luce coeternus luci hinc e illud ecce canticum O oriens splendor lucis
eterne et in persona sapiencie inveniatur dicit ecclesiasticus Ego ex ore altissimi prodii
primogenita ante omnem creaturam . et ysay. Generacionem eius quis enarrabit Et in
psalmo Ex utero ante luciferum genui te In hac eternali nativitate ihu neque
maria neque ioseph concurrunt Altera natus fuit ihu xpus corporaliter in mundo ex vir-
gine de qua angelus ad mariam Spiritus sanctus superveniet in te et virtus altissimi ob-
umbrabit tibi ideoque quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius dei Et hoc factum e cum
completi sunt dies marie ut pareret et peperit filium suum primogenitum Et in hac quidem
nativitate sola maria materiam ministravit alteri qp corpus marie fuit ipius
ioseph uxor matrimonii quo fit mutua translacio corporum vi ad invicem et econ-
verso amplius si ad intellectum sobrietate dicatur sub nobis sit qp ex corpore et carne io-
seph natus e ihc xpc Et hoc dici forsitan posset nisi piarum aurium timeretur
offensio adiudicamus tu ex lege vetus qp si frater decessisset sine prole frater superstes
ducebat uxorem defuncti ut suscitaret semen eius de nato inde puer dicebatur filius
non quidem naturalis sed legalis illius qui iam obierat fratris Sic enim concordatur elbanus secundum
genealogie xpi dum ioseph legitur habuisse duos patres unum quem matheus nominat ia-
cob alterum quem appellat lucas heli qui legalis fuit pater iacob ut naturalis Quocirca
ista minimus per intelligenciam huiusmodi ne pariat versionem vel scandalo nescientibus mo-
re scripture qui ioseph habuit duos patres naturales vel qp ecclesie metum sit put op
ponit iulianus Proinde quidem dicitur intellectus quo ioseph dicitur e pater ihu xpi
non dum a iudeis hoc putantibus et carnaliter sentientibus sed ab ipsa eciam virgine maria

fili mi quid fecisti nobis sic. Ecce pater tuus et ego dolentes querebamus te. Fuit
itaque ioseph pater ihesu reputacione fuit pater cura[t]ione quia in eius fuit thoro progeneracione non quidem sua sed marie uxoris sue quo cooperante spiritu sancto et quodammodo virtus
ioseph genitor non carnali semine sed mistico spiramine. Preterea ioseph pater non quidem
naturalis sed legalis pueri ihesu dici potest cui ipse suus suscitavit semen carnali vel eciam
Natus est igitur ihesus in terra seu fundo ipsius ioseph de qua terra clamat ysayas
Rorate celi desuper et nubes pluant iustum aperiatur terra et germinet salvatorem. Et in psalmo veritas de terra orta est. Quid mirum competat ergo ipsi ioseph ius aliquod legale ultra
ceteros homines in videlicet pueri ihesu formacione qui natus est in ea et ex ea cum
eius dominium iure matrimoniali vere translatum erat in ipsum ioseph. Unde non contemnebatur maria vocare ioseph dominum suum quemadmodum de sara ad abraham scribit
apostolus. Unde et preponit eum sibi ubi dicit Ecce pater tuus et ego dolentes querebamus te
nimirum quia maior in maria quam in sara humilitas et ioseph dignitas abrahe dignitate superabat. Fuit autem hec paracio pueri ihesu in te maria per spiritum sanctum de
consensu vero vel interpretativo filii tamen ioseph. Volebat enim ut fieret voluntas
dei per omnia cum esset iustus hoc est dicimus ad excludendum pueros adulterinos vel
alios in quibus mariti vel non consenciunt vel consentire racionabiliter nequiunt. Nullum
circa ius pariunt in talibus filiis licet in fundo suo genitis. Videlicet puer. Libet
hic exclamare O miranda precessus ioseph sublimitas tua. O dignitas incomparabilis ut mater dei regina celi domina mundi appellare te dominum non indignum putavit
Nescio sane preter ortodoxos quod hic amplius habeat miraculi vel humilitas in
maria vel in ioseph sublimitas. Utrumque incomparabiliter excipit uterque puer ihesus de
vidisti in secula de quo scriptum est in deum est ei erat subditus eis Subditus fabri
is qui fabricavit auroram et solem Subditus fuit ioseph cui flectitur omne genu
celestium terrestrium et infernorum. Cuperem michi verba suppeterent ad explicandum tam
altum et absconditum a seculis misterium tam admirandam venerandamque trinitatem
ihesu ioseph et marie. Velle michi quidem adiacet sed posse non invenio ac in ipso
conatu deficio. Unum ad gratiam similem et gloriam nam non tollat sed extollat et perficiat recogitemus pia devocione quod si vinculo quodam naturalis obligacionis consurgit
filii ad matrem et matris ad sponsum suum et viceversa sicut filii et matris ad fidelissimum
vigilantissimum et sedulum custodem et nutricium ioseph qui fuit caput marie
hinc inde aut certe aliquam principatum dominacione vel imperium in mariam sicut
et maria suo modo in filium suum ihesum iure naturali meruit. Quantus existimandus est iustus
ipse ioseph nunc in gloria et in celis qui talis et tantus inventus est hic in miseria et
in terris. Preterea si non meruit ihesus qui ait ubi ego sum illic et minister meus erit

illa proximior videtur collocandus in celo qui in misterio fuit vicinior obsequentior atque
familiarior post mariam inventus in terris. Sed hec hactenus de ipsa nativitate corporali ihesu christi
cum praecepit quemadmodum ioseph extant super viros electos et de sublimitate sua aliqualiter
aptum est honore sanctorum statusque omnium inter quos non est contentio quis eorum iudicatur esse
maior ac intelligentie sobrietate semper salvus. // Aut de tercia nativitate que spiritualis est
et omni devote virtuti gratabilis sermo loquitur de qua christus apud iohannem ait Oportet vos
nasci denuo Et iterum quod natum est ex carne caro est et quod natum est ex spiritu spiritus est In
hac autem nativitate vicissitudo mirabilis est quia deus nascitur ihesus in anima devota per fidem
et gratiam sit anima verbigena hoc est verbum generans et mater dei quia tamen anima nedum per
naturam sed per gratuitam adoptionem est filia ut verum sit de tali qualibet anima quia ipsa est
virgo mater filia itaque quia mater sit testis est omni exceptione maior qui ait Qui fecerit vo-
luntatem patris mei qui in celis est ipse meus frater soror et mater est. Porro de filiatione
quid iohannes quid paulus dicunt scimus. Dedit eis potestatem filios dei fieri inquit io-
hannes Et quibus. Subdit quia per fidem his qui credunt in nomine eius Eodem eum teste
omnis qui credit quoniam ihesus est christus ex deo natus est Sequitur aliud quod pertinet
ad hanc verbigene dei matris et filie virginitatem Qui non ex sanguinibus ait neque ex
voluntate carnis neque ex voluntate viri sed ex deo nati sunt. Nescio dicam quod sentio
nescio si satis assequar verbis / suppleat inopiam meam sapientissima virtus verbum
itaque consideratur in anima rationali quiddam indivisibili quidam subalit. portiuncula quedam
virginalis que nec obnoxia potest esse violationi. hec appellatur a doctoribus quandoque
sinderesis quandoque apex mentis quandoque scintilla rationis quandoque naturalis instinctus ad
bonum. habent autem sinderesim nec ipsi violatores et constupratores anime perdimo-
nes corrumpere possunt etiam in inferno quia ad bonum stimulat et ad malum remur-
murat hinc nascitur acerbissimus ille vermis qui non moritur hinc rixa dis-
pendens et dissipans super quam cogitari potest animam infelicem Deum sinderesis impellit
ad dilectionem dei sed improba voluntas toto odiorum conatu resilit in adversum
Sed quid ista de sinderesi Certe ut ostenderemus eam semper virginem esse que
dum caret obvibrante et stimulante spiritu sancto manet infelicitatis sterilis. Dum autem
adest eis spiritus visitans gratificans et fecundans fit ipsa verbigena hoc est verbum
pariens et hoc sine corruptione quia non ex sanguinibus corporalium fantasmatum
neque ex voluntate carnis desideriorum sensualium neque ex voluntate viri hoc
est ex potestate liberi arbitrii sed ex deo est quidquid hic natum est neque tamen ex-
cluditur sinderesis rationis consensus Sed dum mediante gratie afflatu secreto et in-
timo veluti clauso super animam ostio suggerit adventum verbi in mente respondet
sinderesis humili genuflexione Ecce ancilla domini fiat michi secundum verbum tuum
Deinde visitat elizabeth senem et corruptam per quam inferior designatur inferior

porcio racionis se convertens ad corporalia et terrena Unde quodammodo violatur luz
ex munere divino iohanne in se recipiat / hoc est graciam participat Et ita gaudio
marie verbigene in elizabeth gaudio patri eius · quod divinarum rerum meditatur
hiis ita visus et per captu tamen rei terminus exposita · de hac virginali na-
tivitate et filiacione dei in anima nascitur ihesus qui vocatur xpistus nulli dubium relin-
quitur vitas in hiis principalem quarte consideracionis Ex sola tamen ex maria que
ex ioseph natus est ihesus qui vocatur xpistus Et si traducere placuit verba the
matis ad hunc anagogicum intellectum potius convenienter aptare quod iacob genuit
ioseph virum marie Quid enim per iacob qui supplantator appellatur recte
accipitur quam lucta et supplantacio viciorum quod fit in activa in qua prius exerci-
tatur contemplativa vita est Oportet insuper ut activa meditacionem ex se gignit
Est autem meditacio vehemens animi applicacio ad divinum aliquid investigandum
cognoscendum et degustandum Que meditacio recte per ioseph exprimitur quod
ioseph accrescens interpretatur Nec enim potest aliter anima melius excrescere spiritualibus
incrementis quam per meditacionem fortem et salubrem per quam ascendit anima de vir-
tute in virtutem reiecta vel superata fluxibilitate mancium cogitacionum et
voluptabilium desideriorum carnalium enervacio Haec insuper meditacio quod robusta est
neque fluida vel enervis sicut est ipsa cogitacio rectissime vir dicitur Et eciam
vir · vir utique marie per quam mens omnis illuminata vel illustrata divinorum in-
telligitur · Audi meditacionem illuminantem In meditacione mea inquit psalmista
exardescet ignis · ecce splendor illustrans Ex hac autem maria mistica
nascitur per contemplacionem ihesus qui vocatur xpistus non quidem ex commixtione vi-
ri sed quod est meditacio sicut expositum est mistico spiramine dei spiritus sancti
obumbrat animam / ad terrena concupiscenda refrigerans ab ardore illecebrarum
carnalium · illuminat autem ad divina libere intuenda longe lateque contemplanda ac
degustacionem quam suavis est dominus Haec est illa beata unitas in qua castissimis
amplexibus tenetur et deosculatur puer ihesus in qua pascitur et nutritur lacte de-
vocionis et melle contemplacionis in qua dulcor et splendor est Ecclesia
versa vice renascitur anima xpisto ut ita se mutuo contueantur adolescentulus
et adolescentula in mentis excessu et dicat ad dilectum dilecta dilectus meus
suppleat contineat michi et ego illi / Haec gloriosa valde desideranda unitas sic
enim nascens succedit deo patri in nobilitate qua deus efficiatur ipse proprie
dimitatis ut dicitur boecius Et propheta ait in persona domini Ego dixi dii
estis et filii excelsi omnes · ad quam maria fuit divina ut ea que de sapiencia
scribit ecclesiasticus ea nunc transferat ad mariam ut est illud ab
inicio et ante secula creata sum et cetera Succedit peccatum tale deo in dilectione

Videte magis Johannes qualem caritatem dedit nobis deus pater ut filii dei nominemur
et simus. Succedit in similitudine quia omne quod natum est ex deo vincit mundum
Et iterum omnis qui natus est ex deo non peccat. Nonne tibi magna videtur simi-
litudo vincere mundum et non peccare. Succedit demum in hereditate quia si
filii et heredes / quo cum nisi qui renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest introire in regnum
dei quod est hereditas patris nostri. Legitur apostolus dixisse Gaudeant bene nati Gaudeant
plane qui non ex sanguinibus neque ex voluntate carnis neque ex voluntate viri sed ex
deo nati sunt. Nec dicto quocumque maledicat Iob et Ieremias natalem suum reputantes illud
apud omnes nascimur filii ire / hec est mutabilitas nature corrupte quia seclusa gratia misera-
bilis est homo natus de muliere. Deplorat Iob brevi vivens tempore repletur multis miseriis
Et ecclesiastes laudavit magis mortuos quam viventes et feliciorem utroque qui nondum
natus est. Etiam in re stultissimum est solempnizare natalem huiusmodi quemadmodum fecit
Herodes diem natalis sui celebrare in quo Johannes occisus est iniuste. Gratia perdita hinc
re fuit traditur gens esse que natales hominum deplorat et gaudet in molennibus
Dies vero natalis spiritualis dum homo regeneratus est per gratiam baptismi vel fluminis vel
flaminis sub hac intencione celebrari potest neduum sine culpabili reprehensione sed
cum laudabili gratiarum actione apud deum qui talem dedit nasci demum. Propterea
post celebritatem nativitatis beati Johannis baptiste sanctissimam et iocundam quia sanctus procreatus
natus est per sanctificacionem instituit ecclesia natalem beate et gloriose semper virginis marie ce-
lebrari sed amonita prius miraculo addidit genitricis octavas propter adipiscendum
sicut hystorie traduntur ecclesie pacem sub uno pastore. Hinc de ordine natalium eciam
devotiva solempnitas patris ebuat incunctanter. Sed vero propter sine consilium con-
gruat huic sacrosancte synodo laudis aliquid vel honoris instituere pro virginali marie
sponso Ioseph cuius honor redundat in sponsam et in eum qui de ea natus est Ihesum
Cristum vidit vere valitudinis sapientissima devocio. Non quod multiplicacione festivitatum
apud vulgus quod de labore manuum vivere habet suadeamus. Esset vicina apud
tales huiusmodi numerus festivitatum onerosus sicut in reformacione hic in concilio notatum
est. Sed apud ecclesiasticos et de ecclesiasticis talia loquimur dum de celebritate virginalis
coniugii Ioseph cum maria vel de eius felici transitu sit solempnitatem exop-
tamus. Ad quid ita est. Sane quoniam multe et intercessione tanti tamque potentis
et imperiosi quodammodo patroni apud sponsam suam de qua natus est Ihesus qui vocatur
Cristus reddatur ecclesia unica non et certa summo pontifici sponso suo vice Cristi
Nos denique singuli deo renascamur felici natalitate hic per gratiam et in futuro per
gloriam quod est natale sanctorum. Concedente rege et sponso filio quondam suo in-
gloriosissime Ioseph viri marie de qua natus est Ihesus qui vocatur Cristus. Amen.

Declaratio compendiosa q veritates sint de necessitate salutis credende / q de sola proba-
bilitate tenende / que de pietate fidei reputande Et q sint impertinentes iudicande
Et hoc sub distinctione uel gradu sextuplici q ad quaternarium reducitur. pro solucione du-
bitacionis q nuper movebatur in sermone de nativitate beate marie virginis consideracione facta
Anno 1416.

Primus gradus veritatum credendarum est canon totius scripture sacre et singulorum que in
ea literaliter asserta sunt sic videlicet q non stat ad fidem ut aliquis dissentiat pertinaciter alicui
contento in eadem scriptura ad intellectum spiritus sancti qui est verus et proprie sensus literalis Si alle-
gacio contra sufficiat illud Matthei 5° Amen quippe dico vobis donec transeat celum et terra iota
unum aut unus apex non preteribit a lege donec omnia fiant Et iterum Amen dico vobis celum
et terra transibunt verba autem mea non preteribunt Constat autem q canon biblie lex est
per revelacionem habita cuius assertiones literales continentur Huic unico literali principio omne
revelatum a deo est verum et q scriptura sacra continens a deo revelata sic q in omni
sui parte est verbum dei quod transire non potest. Faciat ad hoc decretum 1° decreti cap. Ego solum.
Et ad Galatas. et quis nescit

2us gradus est veritatum ab ecclesia determinatarum et que ab indubitata relacione apostolorum
per successionem continuam devenerunt Est autem hec ecclesie auctoritas tanta ut dixit
Augustinus Evangelio non crederem nisi me auctoritas ecclesie compelleret. quamquam vicissim dici posset
ecclesie non crederem si non auctoritas sacre scripture impelleret. et ita diversis respectibus
auctoritas utriusque mutuo se confirmat Advertendum tamen est q non omnia que traduntur uel ce-
lebrat ecclesia publice legenda sunt de necessitate salutis credenda sicut probabit ex quinto
et sexto gradibus veritatum. sed duntaxat illa que sub diffinicione iudiciali traduntur esse
credenda. uel opposita reprobanda concurrente universali totius ecclesie consensu impli-
cite uel explicite vel interpretative

3us gradus est veritatum specialiter aliquibus revelatarum que ab illis quibus revelacio facta est
absque ulla dubitacione credende sunt Alioquin non esset revelacio dei cuius ratio est ut
sit certa. Ceteri vero quibus non est huiusmodi revelacio facta non obligantur credere nisi
vel per miraculum uel per scripturam sacram et propterea per ecclesiam declaretur eiusdem Sic enim
Johannes baptista missionem suam ostendit per scripturam propheticam. Et apostolus paulus contulit
evangelium suum quod habuerat per revelacionem cum petro et aliis de ecclesia / non q dubitaret
de illo evangelio. peccasset enim nec dixisset. etiam si angelus de celo aliud vobis evan-
gelizaverit anathema sit Sed ideo contulit evangelium suum ut approbaretur per ecclesiam
ad credulitatem aliorum et non ad suam. quia dixit q sibi nichil contulerunt petrus
et ceteri. sed dexteras dederunt cum cognovissent graciam dei que data erat sibi
Demum complexe huiusmodi gradus veritatum reducatur ad unum scilicet ad veritates que credi
debent immediate et explicite a deo revelate esse

4us gradus continet veritates omnes et singulas que ex premissis veritatibus concluduntur
in gradu certa in lumine fidei uel evidenti in lumine naturali / quamuis non in propria forma

verbo illic habeant. Quadmodum ista veritas est de necessitate salutis credenda
quod Christus habuit nervos et venas cum tamen in scriptura sacra non habeatur in propria verborum
forma et ita de similibus sic multis. quamvis ista est evidens gratia necdum in lumine fidei sed
in lumine naturali apud philosophos quod Christus fuit verus homo ergo quod Christus habuit venas et nervos. propositiones tamen
sine temeritate vel distinctione fidei fuerunt aliquae quaestiones fidei ad philosophos paganos
per veritates deducte. quia videlicet poterat acuti philosophi quid ex presupposita lege vera
licet ab eis non credita gratia esset elicendum in bona et evidenti gratia. Et hic est
secundus gradus principalis. primus vero ad verum reducitur
Rursus in quinto gradu qui tamen est in ordine reponuntur veritates ille que ex veritatibus
quadruplicis gradus antedicti vel aliquibus earum deducuntur in gratia tantummodo probabili vel
topica. Vel dicitur in ante ponitur propositio que ad fidem est impertinens cum suppositum esse vel
dicat autem aristoteles illud esse probabile quod omnibus et maxime sapientibus verum apparet
non autem illud quod modestis videtur verum dicitur probabile quia stultorum infinitus est numerus.
Veritas autem non impertinens ad fidem illa solum dicitur que nec in gratia evidenti nec in
gratia probabili in ea sequitur vel repugnat. Porro dicitur propositionibus fidei apponitur
aliqua que non est de fide tunc totum quod est una copulativa non potest simpliciter dici de fide
quia copulativa sequitur debiliorem partem. Ut si in ea esset una contingens tota esset con-
tingens cum tamen essent mille necessarie. dicatur nichilominus talis propositio ad eius verificationem re-
quiritur una propositio non pertinens ad fidem quia sapit fidem si sit vera vel quod sapit heresim
si sit falsa Et sic potest describi propositio sapiens heresim. quia est propositio ex cuius concessione
et assumpto aliquo quod non potest rationabiliter negari sequitur heresis in fide. Ut si quis
dicat quod verus Gregorius non fuit papa. quia supposito quod non posset rationabiliter negari
hystorie dicentes ipsum fuisse rite electum et susceptum in papam licet non sint de fide
sequitur ista heresis quod rite electus in papam non est nec fuit papa. Unde non est propositio ita
catholica si sibi iungatur aliquid impertinens ad fidem quin totum hoc complexum remane-
at ad fidem impertinens. Exemplum ut ista propositio biblia est falsa est heretica et si adderetur
quod biblia quam habet Johannes est falsa non est heretical licet dicens possit sapere heresim
supponendo quod Johannes non habet bibliam nisi correctam.
Postremo in casibus huius quinti gradus et sexti sequentis verum est quod cause fidei
referende sunt ad papam vel sacrum generale si super eis dubitatur sed determinatio vel etiam
aliqua auctoritas omnes causas in aliis causis que tres primos gradus et quartum respi-
ciunt nisi forte per appellacionem
Denique in sexto gradu qui quartus est in ordine collocantur veritates ille que tamen
non faciunt ad intendendam vel fovendam devocionis religiosam pietatem que saltem
magis inducuntur ad inflammandum affectum quam ad instruendum intellectum. Ubi pietas
devota magis inspiratur quam veritas certa. Ubi hoc verum reprobatur si adesset asser-
cionis temeritas pertinax eliciuntur aliqua exemplorum per earum vel ratione certa ipsa veritas quasi

supersticione hoc e religione supfluam et bariam induceret Unde sicut dicat aug^us nichil refert quedam falsa pbabiliora ee quibusdam veris ita nichil refert quedam falsa pie credi nisi q ea rone qua falsa sunt vel si sciunt ee falsa credi possint/ procul hoc a pietate fidelium Sed cadit existimacio ut pia credulitas non sup veritate ut falsitate sed tamen sup apparencia ut pbabili^r et hoc utiqz non e piculosum ut falsum qr constat de apparencia et pbabili^r. Qd plures ut veritas ignota e/ prout sapientissime dixit Iohannes q de talibus eligibilius e pie dubitare qz temere diffinire Sicut stat alicui q^m questionum ee pbabile et unum stat ad alterum non in veritate sed in pbabilitate Sic duabus ptibus utriusqz questionum credi pt ad fidei pietatem dum tamen sit minimus ab assercione ptinaci alienus. Respicit aut iste gradus legendas et miracula sanctorum vitas patrum/ visiones devotarum psonarum Revelaciones et opiniones sacrorum doctorum q omnia suscipit eccia et legi pmittit/ non q determinet talia de necessitate salutis ee credenda sed qr pficiunt ad commovendos affectus pios fidelium et in edificacione eorum dum in talibus nichil de contrario sit ee falsum q^mvis eciam nesciatur illud contradictorium ee verum/ qr nec oportet nec ut tale credendum ppo- nitur Ita q magis hic attenditur id q pia recogitacione sic potuit q id qd factum e et hoc apud oratores archiereum reputatur qui ex aliorum psonis dicunt ea non q psone dixerunt sed q dicere potuerunt sicut in legenda bte agnetis et bti sebastiani et similium continetur.

Sequuntur aliqui ppositiones revelande q ptinuatis materiam elucidant

p^m contrarium Falsum blasphemum et hereticum e asserere q sensus litteralis sacre scripture sit aliquis falsus Patet ex dictis in pmo gradu. Et quia secundum aug^m solummodo pt ex sensu litterali scripture sacre efficax argumentum sumi non aut ee efficax argumentum si sensus litteralis necdum in dubium sed in falsum verteretur. Et tamen ppt concordandum aliquos si videantur aliter dixisse. dicimus q aliud e littera aliud e sensus litteralis vel q de sensu litterali scripture sacre ipsissime locuti sunt Est enim sensus litteralis ille et ppe dictus ille quem spus sanctus pricipaliter intendebat. et q ex circumstanciis litterae scripture sacre colligi pt et debet sicut expositores sacri sancti atqz docuerunt Alioquin periret omnis soliditas pbacionis a scriptura sacra sicut arguit aug^us ad Iero^m et habetur di. ix. si in aliquo suo sensu litterali ee falsa qr ppsicuum e q sic nichil pbat Et tunc posset semper dici ad omne suptum de sensu litterali scripture q sensus litteralis bene e falsus et ita nichil pbat qr regula non traditur ab adversariis qn e falsus et quando verus

ix^m contrarium Falsum blasphemum et ~~erroneum~~ hereticum e q de notis p experienciam vel de credibilibus p racionem naturalem non sit fides eciam ppe dicta. licet non sub rone experiencie

vel evidentie rationis naturalis fides habeatur. sed alio respectu inmediate scilicet divine
revelacioni prout fides est ex auditu, auditus autem per verbum Christi ad Ro. x°. Patet quoniam pre
cepta decalogi evidencia sunt in lumine naturali et ista deus est. Similiter quod roma fuit vel
iherusalem fuit notum per experienciam. Hec nichilominus prout nobis in scriptura sacra traduntur
tamquam approbata per ecclesiam sunt etiam fide tenenda quoniam credulitas omnium traditorum
in scriptura sacra innititur huic principio solum credito et naturaliter incognito quod tota sacra
scriptura a deo revelata est. Remanet igitur incognitus totus sub hac credulitate ratione.
Unde quoniam inferri posset quod tot sunt articuli fidei quot sunt veritates contente in scrip
tura sacra nisi forte fiat restrictior accepcio articulorum fidei pro illis tantummodo verita
tibus que continentur in symbolo apostolorum que scilicet de directo et inmediate respi
ciunt misterium gloriose trinitatis et incarnacionis benedicte, communis eciam sit vel verius
generalis ratio credendi scilicet divina revelacio in tantum quod sub hac racione non minus alia
credenda sunt firmiter hoc est absque formidine de opposito proposiciones contingentes de
futuro quam proposiciones necessarie sicut apparet de ista Resurrectio mortuorum erit.
Possent quoniam inferri plurima qualiter sit vel non sit auctoritas condendi articulos
fidei et si posset fieri novus articulus. Secundo utrum possit proposicio fieri heretica de non
heretica. Tercio demum possit aliquis esse nesciens hereticus et ita de plurimis
que brevitas mihi omittere.

Falsum blasphemum et hereticum est asserere quod assertiones opposite preceptis decalogi
non spectent ad fidem tamquam repugnantes fidei. Aut quod non sint iudicio fidei
reprobande. Et quod iudices ordinarii non habeant super hiis reprobandi et condemp
nandi facultatem ubi notorie scandalizant. Patet ex premissis addito quod
assercio proposicionis ad unam partem notat firmam adhesionem cum remocione probabilitatis
alterius partis. Et hoc in falsis proposicionibus sine maiestatis temeritate et presumpcione fieri
nequaquam potest.

Falsum blasphemum et hereticum est asserere quod precepta decalogi non sint de fide
eciam prout sunt quorum repugnancia debeat evidentia in lumine naturali. Patet ex declaracione
premissorum. Unum aliud. Qui ergo solvit unum de mandatis istis minimis et docuerit
sic homines minimus vocabitur in regno celorum et accipitur hic minimus negative
id est nullus et ita separatus a regno celorum quod est certum hereticus iudicandus
si se nolit corrigere.

Obligatur aliquis certa et expliciter fide credere et nullatenus dubitare et | pro eius communi [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] si [illegible] [illegible] adducitur in unum
sub pena heresis quod aliqua proposicio vera est. de qua aliquis potest ad tempus sine culpa
dubitare. Et hoc specialiter in exemplo simplici potest ostendi sicut in simplici

Ex quo correlaria subsequuntur

2m Obligatur aliquis utputa theologus exercitatus in scripturis sacris legendo et
considerando eas acuta et explicita fide tenere et nullatenus dubitare multa
de quibus simplex et ydiota requisitus rationabiliter si non pertinaciter dubi-
taret ut quod tobias habuit canem vel aaron barbam. Vel archa testamen-
ti de pilis caprarum cooperta. Datur enim et hec regula quod dubius in fide
infidelis est/ quod intelligitur ubi dubitat aliquis illa que tenetur explicita fide
credere sicut oportet in multis presertim in doctoribus et prelatis

3m Obligatur aliquis utputa canonista exercitatus in determinacionibus sancte ecclesie
legendo et considerando eas acuta et explicita fide tenere et nullatenus dubitare
multa de quibus simplex et ydiota immo et theologus aliquis in casu requisitus
rationabiliter si non pertinaciter dubitaret patet ut prius. Et sic dicitur de ex-
ercitatis in predicacionibus et narracionibus publicis nostre fidei quibus etiam
eciam laici quandoque ad plura explicite credenda tenentur ceteris paribus quam tales vel
alii non instructi

4m Obligatur aliquis utputa doctus et exercitatus in logicalibus moralibus et pru-
dencialibus sentire certa et explicita fide tenere et nullatenus dubitare multa de
quibus simplex et ydiota vel non sic exercitatus rationabiliter dubitaret tamen sine pertina-
cia dubitaret. Racio autem precedencium omnium una est quod cui plus committitur
ab eodem plus exigitur. Unde reputari debet una conclusio deducta ex scripturis
sacris/ uni magno logico vel philosopho vel theologo evidens vel certa et quam
alius ydiota vel inexercitatus poterit ad tempus vel falsam vel solum probabilem et me-
taphorice reputare. Denique sequitur ex hiis omnibus quod iudicium et cognicio fidei licet
auctoritative spectent ad prelatos et doctores/ spectare tamen potest ad alios quam theologos
deliberatio sicut et cognicio super hiis que fidem respiciunt ita etiam ut ad lay-
cos multos hoc possit extendi et plus aliis quam ad multos clericos

Rursus correlarium unum sequitur ex predictis

. 1 . Ex officio dignitatis episcopalis tenetur prelatus cognoscere tenorem scripturarum et
catalogi necdum implicite sed explicite presertim ad iii constitucione sua precipitur
utrumque testamentum se scire vetus et novum. Et si nesciat vel dubitet ubi
non est dubitandum proinde redditur inexcusabilis attento quod de talibus preceptis
apostolorum dixit paratum dare satisfaccionem omni poscenti racionem de ea que in vobis
est fide et spe. Unde etiam secundum iura humana non admittitur aliquis allegare
ignoranciam in illis que ex officio suo statu vel gradu scire debet

Ex officio doctoralis auctoritatis in theologia tenetur doctor cognoscere tenorem pre-
ceptorum decalogi nedum impliate sed expliate / et pariter est de hiis que sunt saltem
doctrinalis racione maxime in meliori gente doctorum nec in contrarium excusacio igno-
rancie prodest tali de hiis

Stat aliquem posse reputari vehementer et racionabiliter suspectum de heresi dum
dogmatizat doctrinam aliquam vel de ipsa dubitat. Ubi vel quando alius similia fa-
ciens vel dogmatizans aut dubitans suspectus in fide nequaquam haberi debet / pa-
tet in eruditis professoribus sacre scripture et sacrorum canonum et in habentibus re-
velacionem specialem respectu non eruditorum rudium atque simplicium et in prelatis
quibus annexa est obligacio ista prodendi nedum impliate sed expliate

Stat in hoc sacro concilio constanciensi reperiri quosdam qui circa dilacionem re-
probacionis nove assercionis denunciatorum in materia homicidii tyrannorum et insi-
diarum mortalium nequaquam culpandi sunt quamvis aliorum expectabant iudicium ubi ty-
ranni possunt alii de fautoria et suspicione fautorie heretice vehementi illatis
excusari. quia ad eos spectabat provisionis modus et pondus huius negocii

Auctoritas ex primo genesi dicit. Augustinus ad Iheronimum epistola ubi de ix dicitur.

Ego solis eis libris scriptorum (scripturis) qui iam canonici appellantur didici hunc timorem ho-
noremque referre ut nullum eorum scribendo errasse audeam credere etc.

Si ad sacras scripturas vel causas admissa fuerint vel officiosa mendacia quid in eis
remanebit auctoritatis / que tamen de scripturis illis sententia proferetur cuius pondere
contemptuose falsitatis conteretur vel obteretur improbitas. Hec eadem Augustinus de unico baptismo li. ii

Quis nesciat sanctam scripturam canonicam tam veteris quam novi testamenti certis ter-
minis suis contineri eamque posterioribus omnibus episcoporum litteris ita preponi ut de illa
omnino dubitari et disceptari non possit utrum verum vel utrum rectum sit quidquid in ea
scriptum constiterit esse. Episcoporum autem litteras que post confirmatum canonem vel scripte
sunt vel scribuntur et per sermonem forte sapienciorem cuiuslibet in ea re pericioris
et per aliorum episcoporum graviorem auctoritatem doctioremque prudenciam et per concilia licere repre-
hendi si quid in eis forte a veritate deviatum est

Duo descripciones aliquas que sequuntur ex premissis

Veritas catholica potest describi quod est veritas habita per divinam revelacionem
immediate vel mediate explicite in propria forma verborum vel impliate in bona
et certa quadam

Fides pro habitu infuso describitur quod est habitus supernaturaliter infusus inclinans ad
credendum catholicis veritatibus

Fides pro actu describitur quod est assensus verus et certus catholicis veritatibus ex infusa fide proveniens

Fides p habitu acq̄sito sic describitur conformiter ad descriptiones quas dat phūs de sua arte et sapia q̄ est habitus verus et certus p auditum verbi xp̄i acq̄situs sicut dicit apl̄s

Ro x° q̄ fides est ex auditu et auditus p verbum xp̄i Et augꝰ dicit q̄ p scientiam fides saluberrima gignitur etc. Dicitur verus ad dr̄iam erroris / certus ad dr̄iam opinionis. acquisitus p auditum ubi ꝯtra ad dr̄iam scīe artis sapie et intellectus

Fides p obiecto quandoque dicitur ipsa ꝓpositio credita uel aggregatio multorum credibilium seu veritatum catholicarum ut hic/hec est fides catholica etc. / Et quandoque dicitur ipsa ratio sufficiens ꝓ ꝓpositionem creditam seu catholicam et ita nulla ratio est q̄ eadem possit sub fide. Quandoque dicitur ipsa ratio credendi et hec una est omnium credibilium. sed auctas plurime veritatum revelantur que nunc videntur in enigmate Et sub hac voce dicitur fides argumentum non apparentium Secus erit dum videbimus facie ad faciem

Veritas impertinens ad fidem est que nec sequitur nec repugnat ad catholicas veritates

Veritas superans fidem est veritas continens aliquid ut aliquam que sunt ꝓpositiones de fide cum aliquo ut aliquibus adiunctis que non pertinent ad fidem seu catholicam veritatem Et opposita fluunt dicitur superans fidem sicut illud quod adiunctum est sit tale quod non possit ut [illegible] rationabiliter negari quamvis non sit de fide

piritus domini repleuit orbem terrarum Sapientie primo. Hoc preclarum sapientis eu-
logium hoc inspiratum et prophetatum diuinus oraculum decantat in exulta-
cione cordis in iubilo uocis sanctam matrem ecclesiam recolens in ipso misteriorum meritum sus-
pendium nimis admirandum spiritus domini in orbe terrarum. qui apparuerunt apostolis dispertite
lingue tamquam ignis seditque super singulos eorum spiritus sanctus. quo repleti ceperunt loqui
uariis linguis magnalia dei prout uel spiritus sanctus dabat eloqui illis Et o utinam patres
celeberrimi et fratres in corde spiritu nunc collecti utinam daret eloqui nobis spiritus iste domini
magnalia dei que sua sunt / daret uoci sue uocem uirtutis qui ipse continens omnia
scientiam habet uocis quo inspirati locuti sunt sancti dei homines qui dedit uerbum
euangelizantibus uirtute multa Non enim uos estis qui loquimini dicebat christus apostolis sed spi-
ritus uestri qui loquitur in uobis Cadat o utinam modo sicut olim in ecclesia primitiua
dum petrus loqueretur apud cornelium cadat spiritus sanctus super omnes audientes uerbum quia
nisi spiritus sanctus cordi assit audientis ociosus est sermo loquentis ait gregorius et augustinus
cathedram in celo tenet qui corda docet Repleat igitur totam domum istam in qua
sedentes estis uos apostoli uiri uos in corde spiritu concordie adunati adunati quia
hic et nunc cum maria matre ihesu Audiuimus ne uirgo sacratissima dicam te presentialiter
hic adesse ubi filius tuus inde emmanuel secum est et ubi spiritus eius adest in medio
adest utique et si non forte corporali dimensione quamquam hoc impossibile agitur per cor-
pus gloriosum per agilitatis et subtilitatis dotes adeste spirituali super nos influxu et
intuitu conuertentes ad nos illos tuos misericordes oculos ad quam suspiramus
gementes et flentes in hac lacrimarum ualle Implorantes adductum spiritum sanctum in nos
et super nos hodie mediante te uirgo misericordissima quam non solum ut spiritus medium
ad sufficientiam uel excellentiam sed ad exuberantissimam et formalem redundantiam
impleuit ut ipsam in nos alios refundens quod ut fiat te te salutamus exora-
tes et exoramus salutantes per illud angelicum Aue gratia plena dominus tecum

piritus domini repleuit orbem terrarum. Ad iocundissimam hanc et diuinam sapientis uo-
cem ad hoc celeste carmen amenissimum ad sonorissimam hanc suauissimamque totius
orbis armoniam sacrarum iste cetus ordo iste deuotissimus nunc non assurgere deberet
anagogicos mentis excessus in secretos cordis iubilos cum exultabundo quodam
carminis tripudio quia hec est dies quam fecit dominus exultemus et letemur in ea Et certe
dignum est ut in solempnitate sancti spiritus omnis spiritus laudet dominum laudet modulizet
in organis hoc spirituali flatu repletis pulchra uarietate sonantibus pro distinctione
donorum munerum et uirtutum quasi totidem fistularum Itaque uenit populus quasi sic iubila-
cione laudis et exultacionis Fallor si non hoc innuendo propheta quod de christo dicit
quod ascendens super omnes celos sedens quod ad dexteram patris promissum spiritum sanctum ho-
dierna die in filios adopcionis effudit Sequitur Euangelicus prophetis gaudijs totus
in orbe terrarum mundus exultat Quare? Quia pleni sunt celi et terra maiestate
glorie spiritus sancti. Hinc celum laudibus intonat mundus exultans iubilat gemens

Vlulat molle camen seu distantem nunc in celo qd' laudibz intonat tonitrui tenore
no velut ex utroqz compositum dum hic mundus exultans jubilat cum propha dicente miam
et iudiciu cantabo tibi dne Tale nos hodie carmen cane convenit dum p man
ditum seculi nunc in electis et nusticie in reprobis miraculum spc dni replevit orbes
terrarum Et animadvertat precor vita beatitudo cum spc iste dnu qui replevit orbe
terrarum spus e huius sacri concilii Grandis plane dignitas talis admirandaqz
sublimitas ut eodem spu animet formet vivat et vegetet hec sacrosta synodi
eciam repntans quo spu connecti dicitur in unum pr et filius Sed nec sic decebat
ut xpi sponsi et ecclie sponse sue eet unus spc. Maior enim adhesio ul mi
mior qualis ee pt qz sponse ad sponsum. Dicat aut apls qz q adheret deo
unus spc e cum eo Demqz primitiua eciam describens lucas multitudinis
nsp credencium erat cor unum et aia una Quid plura quem mus. cum oraret
pro eis qui no exaudiri meruit ut credentes in eum eent unum sicut ipse et pater
unum sunt. sunt aut unum in spu sco quem no ois sibi ad credentes. hic e ille
spc dni qui replevit orbe terrarum Replevit sine mora ut in principio fecit
deus celum et terram cum spc dni ferebatur sup aquas no exclusus uel elatus quin
intus fovebat eas scdm aliam translacione. no inclusus uel arctatus neqz enim quicquam
subsistere pt qd' no replevit spc dni p essencia potencia atqz presencia hoc habz
articulus prius damnatus qz causa prima sit remonstrata qz no propinquissima
error omnis insup opa trinitatis sint indivisa no quidem ad intra ut Io andree
sunt p argumento processionis spc sci ab utroqz sed ad extra inchoacionis completa
formacio rerum modo et ornatus earum appropriatur spui sco p quanto diuina boni
tas tamqz causa finalis que principalissima causarum e movit ad rerum creacione
ut in eas sese diffunderet Est enim bonum sunt diffusivum hinc iob ait spc
dni ornavit celos concordiit ad psalmistam verbo dni celi firmati sunt
sequitur et spu oris eius omnis virtus eorum hoc vidit dionysius dyonisius qui
ordinans noia dei p respectum ad creaturas posuit bonum qd' appropriatur spui sco
esse primum nomen dei et prius illud collocavit qz nomen hoc ens. hoc et
plato et multi poetarum inter suos theologi sub quodam involucro sapinasse
videntur dum dixit cum virgilio sp bis meum principio celum
Gratissima prius hec speculacio eciam philosophatum perscrutati quemadmodum
spc dni replevit orbe terrarum Altius longe gravior dimor atqz sublimior offertur
consideracio si de opibus creacionis ad recreacionis opa convertitur mentis acies
fidei lumine collustrata purgataqz. Illic offertur celeberrimum solempnitas
hodierne misterium quo nullum stupore mirabilius nullum salubritate fructuo
sius et efficacius excogitari pt eam spc dni replevit orbe terrarum. hoc est
p figuram quam replevit homines orbe terrarum habitantes continens sibi p contento
uel locus p locato. Quippe et homines hiis modo no reducemur dicta possint or
bes terrarum multis similitudinibz sed ex hac naturam qz egredientes a deo p crea
cione et recreacione rursus a scriptis et omnibz creaturis in deum q e alpha

et eo principium et finis reducuntur per cognicionem et amorem. Ob talem vero cir-
culum vel orbem intelligibilem quem non recte nominavit homines iustos orbes terre
et quia terrenos quasi cum spiritualibus suis habent corpus quod terrenum terram inhabitat / vel
ideo terre nominantur orbis terrarum propter virtutis stabilitatem et promptitudinem. Ob hoc
firmavit enim deus orbem terre qui non commovebitur. terre stabilitas et de rotis
volubilibus Ezechielis primo capitulo quod ubi erat spiritus impetus illuc gradiebantur rote omnia. allu-
dit huius oracioni dicens de viro sapiente quod est totus teres atque rotundus // Vadit
rursus in eandem similem alios animus / nam nisi rectos revocans itus flexos iterum
cogat in orbes que nunc stabilis continet ordo dissepta suo fonte fatiscant / hic
est cunctis communis amor / repetuntque boni fine teneri quia non aliter durare queant
nisi converso rursus amore refluant cause que dedit esse. quod bonum diffinivit philosophus
Aristoteles primo Ethicorum: bonum est quod omnia appetunt // Denique sicut homo dicitur omnis creatura, dicitur
creatura mundi / dicitur microcosmus, sic eum notare orbem terrarum satis putamus. De-
scripsit pulcherrime anime boecius per dictum orbicularem circulum intelligibilem de
egressu creaturarum a deo et regressu rursus ad ipsum deum dicens: repetunt proprios
queque recursus / redituque suo singula gaudent. nec manet ulli traditus ordo
nisi quod finem iunxerit ortum stabilemque sui fecerit orbem. ¶ Talem vero intelligibilem
hominum spiritus eo perfectiorem sibi faciunt orbem quo perfectius atque divinius spiritus vite est in se
ipsis tamquam in rotis illis propheticis que plene sunt oculis intus et extra scilicet per
intelligenciam / extra per corpoream sensacionem. Deduxit hanc reductionem dominus Bona-
ventura cardinalis in itinerario suo mentis in deum quo libello et auctore suo
laus omnis est inferior. Talis erat orbis terrarum quilibet ex apostolis et discipulis per-
tinentibus in unum cum mulieribus et Maria matre Ihesu. quorum vivificatum est illud dictum
per Iohelem: Et quidem in novissimis diebus effundam de spiritu meo super omnem carnem
et prophetabunt filii vestri et filie vestre. utrumque notat sexum. Vivificatum est vero
illud sapientis prout tractum scriptum: Spiritus domini replevit orbem terrarum. Cuius repletionis
sensibile fuit signum doctrina linguarum per eundem spiritum collata. de quo protinus
subditur: Et hoc quod continet omnia scientiam habet vocis. nam eo replente apostoli vo-
ces dulces intonant sonantur dei magnalia // Huius ita quasi prophematibus
et litteralis elocucio quousque ad ulteriora pergat sermo unum velut inveniendum
domini sui quem reverendissimum patrem doctorem incomparabilem ac preceptorem meum
precipuum dominum cardinalem cameracensem excusat a desidiosa vel viciosa committi mu-
tacione et exiguitatem meam relevat a temeraria presumptione. Designatus itaque
fuerat eidem R. p. sermo presens acceptandus compilandusque ipsum ex magistro et iam
mediocre commendabat. Sed febris valida sic eum corripuit ut in lecto et inter
medicos decaderet. Iussit igitur sibi eundem petendi sive missio non iussit ut sic

Spiritus demonum 3es

Repletio spiritus triplex

ardem loco sui / parui licet impar viribus non in mea / sed in obediencie virtute et in verbi benedictionis excepta benignitate et affluentissima spe sed bonitate spem reponens qui iubes pollicitus est dilata os tuum et implebo illud. Obedivit qui dixit os meum aperui nec frustratus est quod sequitur. et attraxi spiritum. Porro nichil ex meo est quod vel penalitatem vel offensionem sonet propono dicere Oportet me id quod ullo tempore fui. habundet satis est ad loquendum solempnitatis hodierne misterium gaudet quod spiritus domini replevit orbem terrarum Et verum spiritus domini non spiritus mundi non spiritus carnis non spiritus demonum qui sunt tres immundi spiritus quos in apocalipsi Iohannes vidit egredientes de ore bestie in modum ranarum qui garrule sordide turgide quod sunt Spiritus insuper qui non permanet super eum cum ne hoc est carnaliter vivere quod spiritus est qui vivificat et caro non prodest quicquam Spiritus quo degustato desipit omnis caro. qui scrutatur etiam profunda dei et omnia diiudicat. hic hodie spiritus replevit orbem terrarum non qualitercumque sed copiosissima repletione / invenitur itaque spiritus domini repletio multiplex et signanter triplex. Repletio sufficientie qualis est in omnibus fidem spem et caritatem habentibus sicut est etiam in parvulis baptizatis. vel in utero sanctificatis quemadmodum de Iohanne dixit Gabriel quod spiritu sancto replebitur adhuc ab utero matris sue Altera est repletio habundantie vel excellentie qualis fuit in prothomartire Stephano quem elegerunt apostoli plenum fide sapientia et fortitudine qualis repletionis proprietates sunt perfecti et contemplativi. Demum repletio tertia est redundantie vel superffluentie quale in supremo christus habuit quoniam in ipso habitat plenitudo deitatis corporaliter. post ipsum Maria gratia plena sed ceteris per partes datur Marie non se infudit plenitudo gratie tota ut a quo capite descendet omnis influxus vitalis et spiritualis per Mariam qui per collum in cetera membra totius ecclesie. hac prima repletione licet dicuntur hodie susceperunt apostoli quod repleti sunt omnes spiritu sancto. tunc enim spiritus domini replevit orbem terrarum adeo quod ita nimirum ut per redundantiam et superffluentiam in omnem terram exivit sonus eorum et in fines orbis terre verba eorum. Repletione prima operatur spiritus sanctus in activis incipientibus et proficientibus et hec quidem bona sufficiens quod est. Repletione altera operatur spiritus sanctus in contemplativis et perfectis et hec melior excellentior quod indicatur. Tertia vero gaudet spiritus sanctus viris heroicis pollentibus et excitatis in virtute vita activa simul et contemplativa. quibus non tollit actio contemplationem nec actionem contemplatio prohibet aut refugit hec est optima replente superffluenter ac redundanter in alios derivata ad imitationem angelorum quibus hoc insigne est quod in eis non obsistit theoria

ugi miſtio · contēplacō ſalz actōni ymo uo cōtemplant̄ eo aternā arte
pma quo ſcdm illā hnt exēplavit opari Exemplu de ſcptore 1 exēplari
libro et line · hinc in ſtala iacob viſi ſut angeli aſcendētes p cōtēplacō
ne 1 deſcendentes p miniſtracōne Et qm jerarchie et ſublīs platorū ſe
amabiliū status exigit cōplecōne hmōi pfeſſimā et optimā · debet eū
dn̄e gregorio · platus eē actōe ꝑpuꝰ 1 p cēt̄s in cōtemplacōe ſuſpēctꝰ
ut ſit ambidext̄ ſicut aioth · dicunꝰ aliī de cōplecōe tali que cōtem
placōne p̄it 1 actione cōplectit̄ vbi cōtēplacō nō ıā inſequit̄ actōne
ut in ſuo actiſſicōmb ſeu gnācōmb pmordio ſed ipam puenit informat
pcurit vegetat roborat digit ac et pſiat Neqꝫ eni fallit̄ q̄ vitam
actuā in duos ſecnit ſtatus aut gradus quoꝝ alt̄ ē pmꝰ ad cōtēplacō
ne 1 hic quid inpfectus ſolliatꝰ amorꝰ et turbidꝰ · Martha martha ſolli
cita es et turbaris erga plima · In alto aut reqiueſcit quedā pax et tr̄
quillitas ex cōtēplacōmb ſapide condimēto 1 ex influxu eiꝰ cōtinuo
repit̄ ita ut in ſpū lenitatis agat oīa dorat 1 corrigat oīa qꝫ nichil
de radice amaritudinis ē in corde ſicut ē dū in ſpū vehementi cōterūt̄
naues tharſ / hic habet veritatē illud gregorī pulcherrimū verbū vā iuſticiā
cōpaſſionē habet · falſa indignacōnē · Talē habuiſſe cōplecōnē aplm colli
gimꝰ ex eplis 1 actibꝫ ſuis · Cōuerſatꝰ ſū ait int̄ vos in oī humilitate
lacrimis et manſuetudīe · ſcio habūdare ſcio penuriā pati Et iterū Omibꝫ
omīa factus ſū et ſuadebat gaudē in dnō ſemp et nichil ſolliciti eē
q̄ triſtes ſemp aut gaudentes · Ut ſit in aduſis 1 pſperis idē vultus ut aug̃
quādmodū in ſocrate predicabat · Dearticulabit̄ aut id qd reliquū ē pmo
mis in triplici conſideracōne Pma loquet̄ de mō quo p ſpm ſcm̄ generat̄
cōplecio / 2ª loquet̄ qualis ſit ex ſpē ſcō cōplecōe cōtēplacio 3ª loquet̄
quādmodū plenitudinē cōtēplacōnis conſequit̄ comes actio.

Spūs dnī dū replet hoīem more oīb̄ reꝝ facit hoc nō quadā neceſſitate
ſed gratuito ſpontaneoqꝫ voluntatꝭ atqꝫ libertatꝭ arbitrio · docuit hoc ipē qui
modico loquens dixit ſpē ubi vult ſpirat · et aplūs poſtqꝫ dixiſſet qꝫ diuiſiones
gratiaꝝ ſunt eminens eas ſubdidit hec aut opat̄ omnia unus atqꝫ idē ſpūs
diſtribuens ſingulꝭ put vult Itaqꝫ deus ſicut dicit iob lumē terrꝫ ı̄ manibꝫ
claudens et apiens put vult · qui cuī vult inſpet̄ et que vult induiat
hoc ē in induracōe pmittit · neqꝫ ei dicē quis ſi pt eur ita facis eciā
ſi pcurīt nacōnes quas fecit cū ē p roē volūtas q̄ oīa quecūqꝫ vo · fecit in
celo 1 ı̄ tra ı̄ ma · 1 ı̄ o · abiſſ · Deſeat ad hmōi conſideracōnis inſcrutabile
abiſſū oīs pene philoꝝ aſtrologoꝝ expiatoꝝ ſtoicoꝝ ymo 1 peripa
teticoꝝ pſcrutacō dicentū vel deū nō eē ul nō curare reb̄ cōi ſe uel agē

necitate nate sicut sole et igne. Quid ideo mirandum si deum non sicut dum glorifi-
cauerunt neqz gras egerunt si non speraverunt ab ipso pro orones aliquod suffragium
neqz pro lacrimas / hoc enim fatuum hoc amile hoc delirum iudicabat. docet hoc oro
cathonis apud salustium. Hoc aut a mra et be religionis abhorret tradicone
que toties monet venite adoremus et procidamus ante deum plo. c. de. Et item Sacri-
ficium deo spus contribulatus cor cot. et hu. deus non despiciet. Talibz enim lacrimarum hostiis
placatur deus Refert in vitis patrum de illo machario anachoreta magno qui in-
terrogatus verbum a fratribus ingemuit dicens ploremus fratres ploremus vbi lacrime
purgant peccata ne illic plorare contingat vbi lacrime exurunt corpora nostra impos-
sibile est enim oro non plorare dicebat magnus arsenius aut hic pro penitentia aut
illic pro dampnacione Porro teste aplo quid oremus sicut oportet nescimus sed
spus ipse est qui orat ad deum pro nobis gemitibz inenarrabilibz glo. orare facit. de
quo itaque nimirum ut pro profunda humilitate reddat animam suspicientis capacem Super quem
requiescet spus meus quit dns nisi super humile et quietum et trementem sermones meos. Est
aut humilitas ut hec abyssalis altitudo iudiciorum dei honoretur casto silentio in
fidei simplicitate quam habet paupercula mulier plus aliquando quam sapientes huius
seculi qui perscrutatores maiestatis opprimuntur a gloria sicut oculus nicticoracis a
clarissima luce solis si eum grandi intuitu reverberatur. Cur illum impleat illum non
impleat noli querere si non vis errare. nondum impleris. ora ut implearis. Nam qui
vult ex principiis optimarum dei donacionum oportet oracionibz ardua ut in beneficiorum
precipuum ipse quidem omnibz adest. non aut omnia ei assunt / tunc aut ei assumus cum cas-
tissimis oracionibz devotaque revoluto animo comprehendimus / hic dnus dyonisius exemplificat
de cathena intelligibili porrecta in celum et de corda nauis herente litoribus
per quam nauis ad litus non litus ad nauem deducitur / Vult igitur aliquis repleri spu
sco. vult exemplo. Ascendat exemplo aplorum in superiora domus in cenaculum
grande stratum hoc est in apicem mentis sue. claudat fores hostia et fenestras
sensuum per quas mors ascendit. Colligat in unum vires suas omnes. sedeat
quiescens. perseveret orans. recogitat cum propheta omnes annos suos in amari-
tudine anime sue cum spe salutis consequende. sic enim erit cum maria qui amaru
mare et qui interpretatur mare salutis nominatur. flat repente de celo. qui vehemens fo-
mitus dolorum iudiciorum terrificantes ut a timore dei concipiatur spus salutis vt deinde
immisso desuper igne fiat inflamatum cor et vires carnalium affectionum comminu-
antur in desideria fervencia fluctorum supernorum fontis vite. Quisquis receptaculum tale
parauit replebit eum mundus divinitas deitatis. Aliud mirabile nimis est
et nescio si magis intro gustu et experimento cognoscibile quam explicabile verbo
quam racione sed potest ut spus sanctus sponte preveniat animam quam repleturus est non pre-
cens ex operibz vel meritis quoniam non ex operibus sed ex vocante dominus est Jacob.

dilexi esau autem odio habui. Ipsam nichilominus animam cohortantur scripture sacre ut
se preparet ut se disponat ut faciat quod in se est predictis et similibus modis orando
lacrimando gemendo velut aliqua operatur ad spiritus sancti susceptionem unde et dei nos
coadiutores esse tradit apostolus Et ex si nichil prius coagit arbitrium liberum initium.
Fatendum est plane quod arbitrium coagit per consensum spontaneum obediente primo
motioni spiritus sancti sed ut ita coagat et obediat hoc iam non ex se est sine gratia
sed quod gratia preventum est et per eam salubriter tractum. Neque tamen id minus ad meri
tum deputatur animae consensus huiusmodi sicut a certis arguit per se contra tussianum dicit
quia iste consensus vivificatus et formatus a gratia quam si per impossibile consensum huic
ex puris naturalibus elicuisset sine gratia. ymo placitior et acceptior est deo con
sensus talis quanto deus in eo magis invenit munus suum quod acceptet sicut
beneficiatus non id minus sed plus amat vivificatum animam prout reddit
humilior et devotior ex ea consideratione quod quicquid habet muneri prevenientis gratie
donat. Quo contra stultissima est presumptio putantium se prevenire deum ipsumque
velut obsequio suo allicere ad hominis actionem. Error iste fuit pelagianorum et omnium
sed est qui sapientes sunt in oculis suis quia terrena sapiunt nec ista propter quod
ea sunt possunt nisi docuit et expleverit eos misericordie spiritus dei depulso
spiritu tumido mundi. Demum ipse salutem nostram non nobis sed deo quia si fecit nos
et non ipsi nos in esse nature dicit psalmista. non minus prestandum est de esse
gratie quod est reparatio quedam. docet hoc oratio psalmiste Emitte spiritum tuum et creabuntur
et renovabis faciem terre. Scandalizantur aliqui homines quales presumimus carnales fi
lii huius seculi quod non capiunt quod huiusmodi preventio non tollat libertatem atque
negant dicunt quia in deo sit inveniendi vicissitudinis obumbrationem aut personarum
acceptionem vel inefficaciam operationis dum a preventione resilit quis et peccat
Perpendunt prius illud augustini quod deus sic res administrat ut eas propriis motibus
agere sinat. liberum igitur arbitrium ab hac lege minime dicitur exceptum.
Nec exemptum est liberum arbitrium fatemur quin sinat ipsum deus agere propriis
motibus sive libertate. quod tanto liberius et efficacius sinit quanto ipsum amplioris pre
veniens gratia vivificat informat corroborat et languidum erigit et sanat
Ducto exemplo gratie quod dum egrotus homo sanatur a deo non ideo deus eum propriis
motibus agere non sinit sed ad eos aptiorem reddit. Addatur ad hec consideratio
salubrium et alta quod in ordine et latitudine spiritualium carismatum invenitur
ipsi motus singularis virtutum suo modo diviniori liberiori et excellentiori quam ad
modum suos motus habet naturalium agendi ordo. Sic motus fidei est miracula
agere. Si habueritis fidem sicut granum sinapis dicetis huic monti tollere et mittere
motus spei liberationem a deo recipere. quia in me speravit liberabo eum motus caritatis

habē omnia que sunt dei coīa amicorum enim oīa sunt quod. Unde pr̄ ellius ad seniorē
filium fili omnia mea tua sunt etc. Et ita de reliquis virtutibus sciencie concordancias o-
mitto. Constat autem quod sicut corpus propter aīam ē non ecō. Sic corporalis omnis iste motus
naturalium agencium ordinatus ē subiectus et subserviens ad agencia supernalia diuinorum
carismatum. Que in re prospiciam fit porissima seu certissima pulcherrima quod nos tē-
bat rerum ordinē deus inter eterum motus salutis obediencialis impedit deum ad fidē
ad spem ad caritatem nostrorum per voluntate vel ipsorum vel ecie miracula spc̄ sancti operatur.
Sic hodierna die factus repente de celo sonus sic ignis per linguas dispertitus
sic linguarum aplorum prius ineruditas motus in sonos varios sic eloquencie
tanta vivacitas in eis ut intra milia hominum breui ordine ad sermone mox
convertet hō piscator et sine litteris petrus. sic constancia tam admirabilis et cele-
ritati sobrie similiter deum ibat apli gaudentes a conspectu consilii quoniam digni habiti
sunt pro nomine ihū contumeliam pati. Sic denique stupendum illud vincens omnem
admiracionē miraculum quod infra paucissimos annos omnem regionē que sub celo ē
a solis ortu usque ad occasum et ab aquilone et mari predicati sunt tam audientia
quam efficacia homines paucissimi ignobiles et inopes replenetes mundum evangelio dei
quod erat legibus et moribus inueteratis summe contrarium iudeis scandalum et grecis stul-
ticia sicut augustinus et crisostomus eleganter exaggerant in consideracione legis nostre. hec
inquam oīa et similia miracula si ad sola corporalia respicias videntur contra motum
naturali contraria. si vero naturam comparaveris ad graciam iudicabis naturam ut ancillam gracie
sicut deus ordinabiliter paruisse. Ordo quippe qualis alius varior qualis naturalior ē
quam ut replente spiritu sancto orbem terrarum noua fierent oīa nouus rex noua lex
noua signa noua mirabilia. Innoua signa immuta mirabilia petit sapiens. Et
in apocalypsi dicitur qui sedet in throno. Ecce noua facio oīa. Poterat hec longius
longissimum protrahi sed compellit meor ad alteram me transferre consideracionē.

2a consideracio

Spiritus domini deum replet hominem incolam orbis terrarum non necessitate sicut demon ē
sed spontanea voluntate. attollit ipsum ut in arce contemplacionis perfeccionis ascendat
propriam itaque spiritu domini repletionē consequitur libera mentis elevacio sursum ducens
instar teste ovi de qua fecit quod crore repleta et obstructa si ad fervendum solē
exposita sit sursum abit austrum vos gracia. Pondus meum inquit augustinus amor meus
illo feror quocunque feror. Hoc proprium amoris pondus si non potius levitas dicenda
est. Erige sunt ipsum a turbida fluctuacione fantasmatum et exundacione desi-
deriorum carnalium tenebrosa caligine ut superans liber evadat in auras. Ut ferat-
ur super aquas cogitacionum vagacium et instabilium semper motu similium ut evadat
de tenebris et umbra mortis ubi prius erat vinctus in mendicitate et ferro
male consuetudinis et fomitis originalis. Senserat experimento felici replecionis
hac spiritu domini sursum agente ipsa inter augustinum sancta monica hec alii in cena
sancti cipriani invenimus suscepit sacram ceremonie in qua plenitudo gracie velut de suo

fonte sumitur. dum praeterea corpore a terra levato tales erumpit in voces volemus in celum volemus in celum fideles. A qua dum postmodum quereretur quid sibi voluisset hec insolita clamositas et elevacio ipsa, ut erat tota columbine simplicitatis pie benigneque reddit: Et quid velles quid quereres? Cor meum et caro mea exultaverunt in deum vivum. congruit id quod sequitur. Altaria tua domine virtutum sepe contulerunt hanc elevacionem. Tale aliquid de sancto thoma refertur cuius corpus etiam contemplando levabatur a terra. Sic in vitis patrum specialiter maria magdalena et egipciaca secundum legimus. Quod de ipsa maria iuvencula tympanista. Et exultavit ipso facto se saltavit spiritus meus in deo salutari meo. Tale aliquid sensit augustinus qui de se loquens confitebatur: Introducis me aliquando in affectum quendam inusitatum valde quasi perficiatur nescio quid erit. quod ista vita non erit sed resorbebor etc. Hec est ascensio in deum quam petebat qui dicebat Quis dabit michi pennas sicut columbe et volabo et requiescam. Ecce que sunt penne tales nisi ipsa contemplacio que describitur a contemplacio ricardo quod est liber mentis intuitus in divina spectacula cum admiracione suspensus. Vel ut augustinus ait contemplacio est ad dei invisibilia salubriter affixe animi mentis illuminacio. Vel ut hugoni placet contemplacio est vivacitas intelligencie que cuncta palam habens aperta visione cognoscit. Unde et illud Spiritus omnia scrutatur. glossa. scrutari facit etiam profunda facit. Ad quod traducitur illud ecclesiastes. lustrans universa in circuitu celestium salz terrestrium et infernorum pergit spiritus sequitur et in circulos suos revertitur. hoc fit dum quis puritatem delectabilitatemque considerat. Hanc consideracionem sequitur lacrimosa devotio flante spiritu sancto iam flavit spiritus eius et fluent aque. In quibus aquis lacrimarum se lavat balneat et baptizat contemplativa anima quemadmodum dixit ad apostolos christus Vos autem baptizabimini spiritu sancto. Et quidem nichil ita animam lavat purificat decorat illuminat et elevat sicut intima compunctionis devocio. Ad hanc sequitur mentis illuminacio nova quedam neomenia iuxta illud ysaye. Non abscondam ultra faciem meam ab eis eo quod effuderim super eos spiritum meum. Hec autem facies dei plena graciarum que est sol iusticie nulla racione videri potest sine delectacione quia dulce lumen et delectabile est oculis intelligencie sanis. videre solem. Tunc sentitur virtus et vitas ubi illius spiritus meus super mel dulcis quod senserat sapiens qui iocundus exclamabat O quam bonus et suavis est domine spiritus tuus in nobis. Tunc enim sentimus meliorem mentem et rorem virtutum ineffabilibus et ignotis ineffabiliter et ignote coniungimur ait dionysius. Ineffabilis igitur delectacio dum fit ineffabilis sciencie connexus coniuncto. Et quoniam eorum dicente dionysio divinus amor extaticus est et perfecte amatorem sui iuris esse non sinit sed amati. Ad hanc delectacionem amorosam sequitur transformacio exemplo auri et argenti quod quando durum est et solidum sed per virtutem ignis calefit

contemplacio quid sit

et liquescit ac in aliam mutatur maneriem ut qualibet forma possit recipere. Exem-
plo ferri candentis quod plicabile redditur naturam ignis induens / exemplo etiam
aeris lucidi. Exemplum de gutta aque que multo vino mixta convertitur in ipsum
non placet propter errorem almarici parisius dampnati et aliorum dudum animam contemplantis
in deum converti et per hoc id esse quod habebat in primo genere et habere solum esse ydeale
in deo. Itaque non hoc modo sed potius fit in anima transformatio quedam per spiritum sanctum
sicut notat apostolus dicens / nos autem revelata facie gloriam domini speculantes transfor-
mamur a claritate in claritatem tamquam a domini spiritu. De claritate fidei in claritatem
cognitionis. De claritate rationis in claritatem intelligentie. De claritate cognitionis intellectualis
in claritatem experimentalis notitie in affectu. Deinde sequitur defectio sive casus
vel extasis / exemplum de alauda que quando illuminatur ascendit ascendens cantat et iu-
bilat cantus obliviscitur sui et tandem veluti stupida ut spasmata cadit. Sic
devoti nos interdum extaticis contemplationibus et divinis splendoribus repleti supra
propriam radiorum in beatis experimentis per excessum mentis defectionem concordie ad
psalmistam. Defecit in salutare tuum anima mea. Et iterum defecit caro mea et
cor meum deus cordis mei et pars mea deus in eternum. Et in prosa continuatur
et defecit. talia sunt sine modo. Hec est preciosa in conspectu domini mors sanctorum
cuius quam optavit balaam dicens moriatur anima mea morte iustorum. O
bona mors suspirat viduus que vitam non aufert sed mutat in melius. Cum
enim formidatur lugubria ubi non sentitur vita. Quid habet peccandi potentiam
que transcendit cogitandi consuetudinem. Excedente quippe anima et si non a vita
etiam a sensu vite necesse est ut nec vite temptatio sentiatur. Ultima hac morte
frequenter cadam ut laqueos mortis evadam nec sentiam luxurie mortifera blandi-
menta. nec ire vel avaritie vel impatientie stimulos molestias sollicitudinum
et curarum. Talis ut opinor defectio angelice puritatis est mundi delectationibus
corporum similitudinibus non involvi. Sed hoc plane fieret forte ut mors di-
lectio. quia sicut animam mors a corpore sic animum dilectio separat a mundi vanitate
ymo et quodammodo ab ipso corpore. Legisse memini me de quadam muliere devota
que sermone super transformatione mentis in deum per dilectionem die penthecostes audi-
to cum anxiabatur pre gemitibus inenarrabilibus suspiriis atque singultibus que
deum culpabatur et pulsibus oraculis prohibetur a circumstantibus cum clamoribus suis
turbaret audientes nec ypocrisim ostentaret. tunc statim quievit inclusa ipsa
compresso spiritu velut mustum sine spiraculo quod lagunculas novas disrupit
non valens amplius plenitudinem fervendi spiritus intus sic cepe disruptis ve-
nis et nervis expiravit. Vita per mea fidel sic enim pie credi ...

beata mritur amore effecta que iā carne potāt nedū illud amore langueo
philocapta sū. amo q amore. Vulnerata caritate ego sū sed et amore morior
morior melis ? amato viva dūrsus defectione p̄dam. Sequit aut codormitat
abstraio queda simplificat ? vnies cū dō. atq; suo mō meī deificamē qm
ptus mis altitatibz ? conceptis curisq; conclusi ? suprmdtme explicat
dmū monade congrgam ait dns dyomꝰ conformit ad illud eruditoris sui
pauli Mortui estis et vita vrā abscondita ē cū xpo in deo. hec ē pax q
q exsupat oem sensū pax qua mundꝰ dare nō pt. qr dnr dō pssura in
me pace habebitis ait xpc. Gra rgra in vetere in latus in dorsū nō
alibi pace iuenies nō alibi sanctitate. Grꝰ ē alexander cui totꝰ orb nō
sanctitate sed ardentiore dnacōnis libidine mpllabat nec erat totꝰ orbis
illi nisi volus quiulꝰ. Sic in auaris sic in voluptuosis intellige q de siliquis
porcorū qrunt nec possūt satiari dnone rabida fames qm nec saturat o
culus visu nec auris auditu. Solus spc dm ipe ē q repleet in bonis
desiderium nrm. qui adipe frumēti saciat nos. qui dat māna absconditū quo
gl'ia pastus eructat. q mag multitudo dulcedis tue dne quā abscondisti
timētibz te. hic ē calculus filiorū dei hns nome pus scriptū qd nēo nouit
nisi qui accipit. hic in dnā caligine instar moysi vocat spc. hic in sibilo
aure tenuis sentit dns. hic in thalamo dormit et requiescit salomō pacificꝰ
et benyamin adolescentulꝰ in mētis excessu. h gustat' sauꝰ mell' fauus gre
illuiatōne intellectꝰ. mel gre dulcoratōne affectꝰ. hic moyses inspiciens ducit
grege vitrū suarū in interiora deserti. hic sedet solitarius ? leuat se sup se. vbi
dns loquit' ad cor eiꝰ. hic dicit petrꝰ bonū ē nos hic ee. et philippus.
sufficit. et maria mag'na q vidi dnm ? hec dixit michi. hic introducit' aīa
in cella vinaria vbi bibit ebria sobrietate spc vbi superabundet epithala
mices vba dimidiat. dilectus meꝰ michi ait ? ego illi. Ego dormio ? cor meū
vigilat. hic obtestat' dilectꝰ de dilecta. Adiuro vos filie ihrlm ne suscitetis
neq; euigilare faciatis dilectā donec ipa velit. Volt aut dū pondꝰ amorosū
spūalis horologiꝰ cadit ? mēte pautir vocat ? insonat ad opus actiue pro
dilectōne p̄ximorum. Pro quo sit hec 3ª et ultima ꝯsidiaªo.

// Opus dm dū replet hoiem incolā orbis terrarū p plenitudine redūdat
aīe constituit ipm fortē ? expeditū ad opa vite ꝯtemplatiue ? actiue. Vidimꝰ
hoc in maria que post susceptā gre plenitudine in xpi cōceptione ptinꝰ
iuit in motana cū festinatōe ministratura elizabet cognate sue. Retundit'
hoc exemplo arrogās begardorum stultitia q in tale se libertate spc ex cōtem
platōe intrauit ascendisse ut nō amplius teneant' dīvis obsequiis parere talis
similibz quo cont' ē illud xpi Si diligitis me mādata mea suate. Et pfecto
tato ee humilior atq; ad fraterna pmptior quisq; debet ex muere quo se

obligacione et conspirat in reddenda rone nã cũ plenitudo legis sit dilao
signũ uo dilcoıs sit exhibitio opis qui nõ diligit ope ꝓximũ quõ legem
impleuit. ꝓximũ attendite nõ dicitũ nõ errore suũ qr qui diligit iniqtatẽ
odit aiam suam cũ. Cetm legimꝰ moyse postq̃ locutꝰ ei fuerat dns in
monte caligine qn ad ppli tumultuant̃ regime descendebat tabulas leg̃
ferns et ex contemplacõis interior redundãcia facies eiꝰ radiosa cornutaqz
videbat̃ exterius sicut lampas ex luce sic corpꝰ totũ ex intra cõtemplacõe
lucescit pulchrificat̃ et nitescit/ hinc vultus hinc oculi hic tota corpis
compo diuina aliq̃ sobriũ modestũ serenũ z decorũ p̃ se ferunt. Sed velamẽ
facie hanc humiles dicebat secretũ meũ michi secretum meum michi. legiꝰ
aplm postq̃ raptus in celũ celũ audiuerat archana verba q̃ nõ licet
homĩ loq̃/ postq̃ insup mete excesserat deo et dixerat nra conuersatio i
celis ẽ. hic talis et tantus regredit̃ ad disponẽda cubilia maiorꝫ ad
verbã ad tumultus. ad vincula. vbi q̃ amplius mirem̃ nescio vel sublimi
tatẽ in cõtemplacõe/ vel humilitatẽ in actione. vbi deũ quodã mõ ppter
deũ despiciens cupiebat anathema ee cũ xpo p ppl'o ad xpm trahendo.
Scripsit Crisostoꝰ salubrimũ de compunctione librꝫ vbi regẽ dauid mirat̃ et
extollit sup modũ q̃ tal fuit in actione regiminis regni cũ assiduitatẽ com
No de rege dd punctionis intime. cuiꝰ vocs iste sut. tota die gestatꝰ ingrediebar lauabo p
singulas noctes lcm meũ. fuerunt m̃ lacrime mee panes die ac nocte O
culi mei semp ad dnm̃ Et talia sine nũo p psalteriũ. Verũ hoc sibi psta
bat spus forte quo confirmari petebat dicens Redde m̃ leticiã salutaris tui
et spu pn̄li cofir̃ me Sequit̃ ptinens ad actiuã. docebo iniquos vias tuas
rẽ. Velle darẽ hic spaciũ quo Sctissimũ viꝛ regie copiae licet in hac
laude xpi dauid Eũ nempe labor mirãdibĩ actiue vite iugit̃ exerct In
quo nichiloꝰ spui deuocõis habitacẽ comptũ ẽ p colloacõnes deuotas
usqz ad cõpunctione lacrimosa audiciam. hus oculi vidi et sensi Exultans
nunc in spu confiteor tibi pr̃ qm fidelit̃ in actione laborati quẽqz pls
intime cõtemplacõis insidiis q̃ nõ nullis in ociosa vita cõtemplacõis
hmõi tota sollicitudie industriaqz qrebãt Ita pr̃ qm sic bñplacitũ ẽ
ante te. bñplacitũ nõ mihi. Ut nõ gloriet̃ aĩt te stulta psũptio omĩs
carnis s; qui glat̃ in te gloriet̃. Inuenis p̃terea deuoti bnardi desid
riũ tale q̃ gr̃am pdicacõis seu instrucõis sic in alios effundat ut
nõ canale qd' ptinus sitiat̃ seruat retinens sed ut concha plena supeffluens
seu fons viuꝰ ppetua vena scaturiens qui nec facile turbat̃ et tur
batꝰ ptinꝰ ad nitore pristinũ redit dd quid ita qrebat sine vite. Ut
nimiꝛ actio cõtẽplacõis gr̃am nõ auferret. hinc ẽ enĩ q̃ ad fr̃es
documentũ q̃ in qualibꝫ actione moneret illiꝰ ecclastice cohortacõis

Sursu corda. Cui tam vocat qui frequenter vtinam fieret cursio. habemus ad
dominum. Quod quod anthonius post plenitudinem contemplationis in deserto hauste ipse nec
ex occursu frequenti fratrum neque ex circumstantibus turbis dum alexandriam conu
venisset aliquid turbationis vel molestie sentire se fatebatur. hoc miratus est
hilarion sed tanta tamque radicata stabilitate anthonius mens immota manebat
aut si mouebatur cito redibat in equipondium. datur exemplum sensibile de acu nau
tarum affecta per magnetem que mergitur redit ad poli conspectum. Hanc stabilitatem
contemplationis in actione et actionis in contemplatione fuisse credendum est in beatis
gregorio et benedicto et similibus plurimis sanctis et ipsis apostolis atque discipulis hodierna
die factum non dubito. Porro de martiribus laurentio vincentio et talibus
beatus ricardus sentit eos in medijs ignibus ad diuina suspensos feruentiusque fuerant
in corpore. hoc sonat illa vox vincentij dum diceret corpus machina tandem terre
mit in sublime agor et omnes principes tuos seculo altior o tyranne despicio
Quod autem in christo patiente non ita fuit dispensatio fuit quia mira redemptione. Alioquin
delectatio interior corporea cum absorbuisset tristicia. Rursus metaphysicaliter
cum theologice considerans. quod hec spiritus domini superfluens repletio stabilit animam in spiritua
litate eo quod a materialitate que secundum aristotelem malefactum operatur ipsam magis ac
magis purgat et elongat. hinc fit ut absente huiusmodi repletione spiritus domini ipsa
cupiditatis fumus loco sancti vel euacuatur penitus sicut in beatis vel diminuta languescit
nescitur ut in viatoribus perfectis Superaddamus quod spiritu domini quos repleuit deos
facit non qualiumcumque rerum sed omnium. Omnia inquam sunt mea inquit apostolus. Nam quicumque spiritu
dei aguntur hij filij dei sunt hij liberi sunt. quia ubi spiritus domini ibi libertas quod si
filij liberique sunt. heredes eos esse consequens est. heredes quidem dei coheredes autem
christi. christum vero dominum esse omnium multiplici titulo quis ambigit aut prudens quis
neget cum coheredibus suis omnia tribuere habundanter ad fruendum vel ad obsequium
hoc est apostoli Scimus quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. Et sic omnia
ut etiam aliena mala. Attenditur rursus hoc dominium super corpus quod obedit
prompte spiritui sic repleto longe excellentius quam uidit aristoteles Cuius tamen est hec sententia
quod in virtuoso omnia consonant rationi. Datur et ipsum dominium super exteriora in languo
ribus curandis in subiciendis demonibus et generaliter in mirabilibus faciendis quociens
expedit vel persone facienti vel alijs pro quibus fiunt sicut ordine nature id deponimus
que subditum esse Quod si ita sensisset auicenna ponens materiam exteriorem subditam
esse rationali anime vbi fidelis inuenitur magnum nullo tolerabiliter dixisset sed alia fuit
intentio sua // Colligimus ex premissis quod ad mortem mutatione notabilem in minore
cosmo scilicet in hominibus consequens est mutationes in maiori cosmo hoc est in maiori
mundo notabiles fieri sicut in diluuio sicut in fulminatione penthapolis pertactis
sicut in horrendo scelere iudeorum pro nece christi quando sol obscuratus est terra tremuit pe
tre scisse sunt etc. Denique quid desperatio iniustorum assidua motu suo possit hoc
et iacobus et eloquia sacra et miracula crebra testantur / hodiernum iniuriam etiam inalis.

q^d orantibus aplis patratu e. Aliqui sollicitat ipe het pdicta nonnullos int
aplos insticiois uel studiositas uel curiositas / Querunt alii. Cur nd sicut
alim sig eos qui credunt no sequnt. Ut spectes tollat ut linguis loquat
nouis etc Videt gg in omel ell de ascensione 2 aplus dicit q lingue
sut in signum no fidelibus sed infidelibz. Querunt alij qualis illa fuit
linguar varietas an diuisis sonis cacl lingua resonabat uel an unus sonus
se valo modo intelligibile reddet sicut in audientibz erat varietas / Videt
sedm mag ee pbale // Amplius querit si donu hoc linguar collatu est
mulieribz et marie matri ihesu sedetibz 2 orantibz in cenaclo cu reliquis / dubz
difficultate dat apli q doce mulierem no pmittit. / Sed aliud e q^d lex
cois vetat aliud q^d priuata seu priuilegiata concedit itaq maria aplor
fuit apla // Amplius querit si aplor eplis erat doni illi latere engua
ut p legerem varietate scipse daret intelligi sic sicut lingue / hoc no e
potuit // Querunt amplius an soli apli darent hoc mo visibili spm scm
pbabile e q sic. qus simo mag oppositu putauit dicens. da et m
hac ptate etc Et hic de symonia qui ee declamatio posset q p gemma ad
tininnu // Querunt alij si hodierna die spc sco repletos confirmit aplos
mite doctorizatos sic q peccare no posset ul errare. Cu de petro dicat paulus
q repehensibil erat q no recte ambulabat ad ueritate ell / Et concedimus
rephensibilitate fuisse venale no mortale // Sed cur hac die penthe
costes ponit q alia dat e spc scus. ut scibz ex ignea lex noua tu
daret qua vetus donata e // Cur possit repentinus ac vehemens sonus
Cum solet hoc spc bonu facere ad humiliatione. malignus ex opposito blan
dit ad arrogancia // Cur cu aplis 2 discipulis cohitabat mulieres m
a sed pribz postmodu cohitacio talis culpata phibitaq e. Dicim nunc
tales in gra confirmari concedere 2 humano cohitacio q h rara aut e
in trs / Ceterm quo de spc scus docuisse discipulos oem veritate cu hoc
sit appatu falsu cu p multas veritates phanoru nescisse videant ut geo
metria astronomia etc Videt doctores q sac scripture p anthoria de omi
veritas in quo supba consideret nonnullor garrulitas / Sollicitat alios
misterio de spu sco Qr et qualibz mod mittit Qualiter illabit Quo
pcedit a patre 2 filio. 2 hic de sacramento grecor plurima Quo remissione p
catoru faciat scus spc. Et si det plenitudo potat creatiue sit spu sco
gratificate seu sine gra gratu faciete. qui hic e quid lacij herecor ut
videmus in hoc concilio Rursus q 2 quales sut irremissibiles in spm
scum blasphemie 2 de distinctione donor eius 2 a virtutibz beatitudi et
fructibz. Item p q sig cognoscit aduentus spc sci in mente Quibz inspir
argumentis seu regulis pbant spc si ex deo sut. Deniq si quis possit spc

cardinaliter de se nos alios qui habet spiritum sanctum. Videamus hereticos promptos ad moriendum plus aliquando quam fideles catholicos. Et unde procedit hoc? Videtur enim quod in ipsis hereticis gaudium ad mortem, sed aridum, effectum plenum desperationis et nullius consolationis vacuum. In ipsis vero catholicis minus turbatis gaudium est caritate conditum, humile, pacatum, benignum, plenum spe atque fiducia, intus suaviter consolante. // Talia magis ac magis occurrebat speculanti tractanda, sed aliud tempus aliud locum sibi expostulat. Ipsa congessisse satis fuit. Finiamus tandem in oratione et adventum spiritus sancti in nos deprecantes dicamus cum ecclesia: Veni sancte spiritus, qui in die bona venimus ad te, reple tuorum corda fidelium et tui amoris in eis ignem accende. Quem ignem misit dominus in terram et voluit vehementer accendi. Fomite vite sitiamus et ad ipsum veniamus, prestante eo qui est deus benedictus in secula. Amen.

Explicit sermo factus coram [illegible] generali concilio per d. Cardinalem [illegible] in die [illegible] julii anno domini M cccc xli

bsecro vos tamquam advenas et peregrinos abstinere etc.
Existimate fratres verbum hoc obsecracionis salubris humilis et pie non meum esse
verbum. parum enim habet ex me ponderis et auctoritatis accipite potius illud
tamquam ab ecclesie principe petro sicut verba eius continentur originaliter prima petri 2o et
recitatur in epistola dominice currentis Obsecro etc. Itaque sicut dicit coapostolus petri
paulus Quamdiu sumus in hoc mundo peregrinamur a domino dicens ex sua quilibet cum
propheta incola ego sum in terra peregrinus et advena Cuius racionem reddit idem apostolus
hebr. xi quoniam non habemus hic civitatem manentem sed futuram inquirimus Iherusalem illam
civitatem que edificatur ut civitas. Et cetera glosa dicta sunt de te civitas dei etc. Quis
nos deducet in civitatem hanc munitam. quoniam felix illa civitas etc. Hoc a longe
prospicientes olim moyses et levi non sine misterio quondam duobus primo
genitis suis imposuerunt nomina gersan et gerson que interpretata sonant idem
quod advena vel peregrinus // Sunt igitur nobis advenis et peregrinis cantabiles ob
sacre beati petri iustificaciones dum in loco peregrinacionis mee Ad hoc enim suis
est conductus iste stacionis celeberrime ut maius et amplius consequamur quod quo. Ab eo quod
peregrinantibus duobus discipulis et de se colloquentibus comitibus nodum credentibus se comparuit
scripturas aperuit. cor accendit. dans illud intelligi quod promiserat. Ubi duo vel
tres congregati fuerint in nomine meo ibi in medio eorum sum ait ipse. Nunquam non de ardentes
est quod dominus sit in loco isto Adest utique cui milia milium serviunt et decies centena mi
lia assistunt ei Ad quod ita est. Nimirum ut in proverbium laberii a seneca et macro
bio positum comes facundus in via pro vehiculo sit Et quid facundius verbo dei in
excelsis. Et nobis vero patres et fratres reverendissimi preclarissimi sapientes atque carissimi nos
que per varios casus per tot discrimina rerum tendimus non in lacium sed in celum exorandus
est ipse idem christus ihesus qui nostre peregrinacionis est dicente boecio dux semita terminus
idem ne peregrinantes nos deserat sed comitetur ducat dirigat et perducat Consequimur
hoc quamvis tuis intercedentibus meritis o beatissima dei mater et virgo que puerum ihesum
peregrinantem in terra egipti cum fidelissimo et iusto ioseph virginee sponso tuo ba
iulasti fovisti nutristi custodisti Sic tu nos advenas et peregrinos spiritualibus aux
iliis fove nostre obsecracioni non abnuas in nostre miserie mee peregrinacionis
et angustie velut absolve peccatores sine quibus nunquam fores tali digna filio ut
ut impetremus adimus cum fiducia thronum gracie tue rite salutantes obsecrando
et obsecrantes salutando et dicentes illud angelicum Ave gracia etc.
Obsecro vos etc. Non errarunt profecto princeps ecclesie petrus dum cunctos homines ob
secrantur benevolentissima pietate magis quoniam imperio commonuit eos advenas et
et peregrinos. Cum ita est ut in peregrinacione vie statuerint pro habitacione patrie sed ad
eterna semet quesierint aliud quam pecora et pecudes et alie quam dives ille de quo luce
qui dicebat anima mea habes multa bona reposita in annos plurimos etc. Sed quoniam
per statum nature destitute nos corporea heu mole pressi et oppressi non possumus
ad celum patriam nostram quam a longe salutamus suspirantes curvas. in terra dicas

sat̄ cogit instar sisiphi fabulosi quā assidue mola sua ducit et obruit / cor
pus enim qd corrumpit aggravat aīam clausā tenebris ꝛ a° ex ceto ait virgilius
et vincta in medietate et servo dixit ꝓpha · hinc ē illa psal^ta ꝗstio heu
me q incolatus meus ꝓlongatus ē etc · Quid misericors et miserator dns
restaurator vie duo vie via vitas et vita qua rone posset meo vita volun
libus celeriter mutuo ad ipm pcem vrm q in celo ē destinare Quia prius quid
dicam vel dei benignitas vel hominis dignitas vel orationis ptas · dicam ystorum q̄libet
ita ē credite · mutuus hic ē oro que duabus aliis sublimior ē fide et spe que
animata ē caritate ꝛ q ornata ē tamquam plurimis vaȝs virtutum multiplicitate
Unde quid ē oro nisi ascensus vel elevatio mentis in deum p pium ꝛ humile
affectum quo fit ut deum orantes nos familiari quadam ꝓximitate deo colloquimur
Potest illud philosophi de boecio a me sonorum ad id traduci qd asserimus
Sunt etiam pene volucres michi · Que celsa conscendant poli · Quas sibi ad
velox mens induit · / Terras perosa despicit / Aeris immensi superat globum / nubesque
post tergum videt / quique agili motu calet etheris / transcendit ignis verticem · don
in astriferas surgat domos etc · Bene habet igitur · fiat nobiscum magnifice
deus dum nobis advenis ꝛ peregrinis in loco horroris ꝛ vaste solitudinis
dedit tale mutuum q mutantes vitas offerrimus deo et opere desideratum impetrimus
et offerrimus · Obsecro vos igitur vel pres ꝛ fres obsecro voce petri mei tamquam
advenas ꝛ peregrinos assumatur ab unoquoque vrm sedulus iste mutuus oro
omni quidem tempore nam oportet semper orare ꝛ non deficere · Precipue tamen in hac
hora et die dum ad hoc ipm status ē conventus iste sacratissimus hic devo
tissima processio / hic et sacrosancte synode peculiaris quedam collectio cum pro
vris omnibus ipsi [illegible] sublevandis cum spatiis ut eligat deus legatos huius sa
cri concilii ad dum vrm destinatos ut venientes veniant cum exultatione
portantes rusionis optate manipulos / fiat inquam oro quamvis det deus
voci sue vocem virtutis · Dat michi evangelizanti verbum virtute multa
impleat os meum qui p ꝓmissiones vias quibus omnino fas est non credidi illud
aperuit neque enim existimavi q vllo modo decet possem sermo michi de re salubi
rima ad peticionem talem lic̄ servo valde nimis ꝓposita locaturo dissuspicerat
onus istud videntibus pr e debitor cunctis gigantis humeris suis [illegible] virtutem vobis
abstulit · conabor primo ꝓlixitatem non p assibus esse ut ap̄ virgilium ē Eninc
in ordine lucido ꝛ brevi q nichil ē qd tegere texere ordine longum con
dicciones et ꝓpetates quas hic dabis in diebus hic nre peregrinacionis oracio
devota vel observatio cohereat sermo in mo° timore ꝛ verba pro
mittere ex ple Unde erimus ne p diversa vagetur ꝛ diffluat Quamvis ex ea sex
oronis ꝓpetates inuo tradere ꝯsideraciones sumaꝫ ex eadem ꝯpla · Primam ꝯsup

familiai groſſa et palpabili ſilitudine pegni mag ſcolaſtico doctuali et condiano
qm̄ acaurato ſmone loquēs. habet em̄ ſat venuſtat ype ſmo diu etiā vbꝫ vilibꝫ
verborꝫ pamcal opꝫ quadmodū vitate dū de tīa orta ē nō auro uel ſericꝫ ſed
pānicalis vngo mīd inuoluit Sit igr̄ orō uel obſecratio qm̄ euolet libiq̄ in
celū qm̄ agilis ⁊ expedita abſtinē ꝛc̄. de hinc bonis aſſociata. cōuſatcōe
virūꝫ ꝛc̄ Diuerſus pacis et benigna. vt in eo qd̄ de vob ꝛc̄. Sit libera
nec ſimlit alligata. liberi eſtote ꝛc̄/ Sit amicabil ⁊ modeſta. omēs honorate
Sit demū humilis et ſubdita. ſubditi eſtote ꝛc̄ // Dicam̄ igr̄ ꝯſequēdo q
orō ſit agilis ⁊ expedita tamq̄ curſor leuis explicās vias ſuas et ſicut
virgula fumi quadmodū poſtulabat qui dicebat. dirigat ad te orō mea ſicut
incenſū in conſpcū tuo. hoc aūt fiet ſi obſeruanti pct̄ obediuim̄ abſtinēdo
nos a carnalibꝫ deſideriꝭ que militat aduſus aīam. Mala ꝯpiſus diuerꝫ mili
tia peſſilos et cuncta deſideriorꝫ carnaliū. audi qualiū. qꝛ occidit pigrū. qbꝫ
ſubſeruiūt. Ocau ſubuſſatꝫ ſodome voluptas eſtē malorꝫ. vanū gaudiū qd̄
in puncto ad inferna deſcendit. cibus duodecimus et potus mc̄ que caput
iohanis ꝛcꝫ que abſcidit. hiis ⁊ ſilibꝫ pgrauat orō hiis ꝯſtante aūt cael
lit penē cuis. Figura habem̄ p mā conſidacōne in abraha cui iuſſo p
grauari dom̄ ē Egredere de tīa tua et de cognatōe tua ⁊ de domo pris tui
hoc ē de terenis affectibus/ de pcā occaſionibꝫ q ſūt pcā mag cognato de d
meſtiꝫ mc̄ carnis ⁊ tamq̄ parius ꝯuſacōnibꝫ et deſideriꝭ. Potuat mc̄ et
poſtq̄ trahi ſmo nr̄ p concordātias ex ſcriptura ad eruditōne morale aſ
ſūptas ſed ecce ardēꝫ occurrit in ipā meditatōe mea ſtudioſitas ſpecula
tiuꝭ poſtulās vt ꝓponēs aliqꝭ doctuales ⁊ ſcolaſticas claras inſerēm̄ ſiat hoc
p^a q̄ſdā^o ꝯintelligat ſtudioſitas // Efficatior ē orō ceterꝫ paribꝫ que ſpualior eſt
⁊ a carnalibꝫ deſideriꝭ remocior. hinc ē qꝛ vi oratores adorāt deū in ſpū
et vitate. Orabo ſpū mq̄ aplus orabo et mēte cūd ſit illi quos mc̄
pat xp̄c ex ubis yſaye ꝯplus iſte labiꝭ me honorat. cor aūt eorꝫ ꝛc̄
2^a // Efficatior ē ceterꝫ paribꝫ theologorꝫ orō q ſup fide ſimpliciū clariore et
puriore hnt de diuina bonitate cognitōne. Eſt em̄ tal orō ſpualior et a fan
taſmatibꝫ corporis alienatior. hec orō quo ꝯt ad ſumā difficultate et
pait aia. nō autē de orōe extaſtica. // Efficaxꝫ ē orō puerorꝫ baptizatorꝫ
orō in quibus nodū viget deſideria carnalia qꝛ p regeneracōne facti ſūt filij
dei et placabiles ei hinc ē illud Ex ore infanciū ⁊ lactenciū ꝛc̄ anima
debet̄ puꝭ reuerencia ve ve q uerꝭ opibus aut exeplis ꝯſtituit hac pui
tate angelicā // Sit orō bonis aſſociata ſicut ſubdit aplꝭ petrꝫ. cōuer
pp̄etas ſacōne mq̄ virūꝫ hntes bonā. Impoſſibile ē em̄ ſicut dicit Ieronī mltorꝫ p
ces nō exaudi. ꝯtrā dū ap machab. factus ē cōuent̄ ut oraret vnd̄
et habitabat apli pit dū illos orātes illuſtrūt diuitatꝫ plenitudo/ hinc
pkā ē illa xp̄i ꝓmiſſio. Si duo uel tres ex uob conſenſerīt de or ꝛc̄

sup tra fiet eis a pre meo Colligam9 hic specialiter tres doctrinas
Efficatior e ceter9 paribus oro multitudis ꝯgressionali z locali adiuncte q
dū sūt loco separati ad hui9 ꝯgratione sacris & debet usus esse // Efficatior e
oro ceter9 paribz dū fit p vniuersali bono eccie z ad ei9 ꝑceptu ul ordinatio
ne qm dū fit tm̄mō p seipso. // Efficatior e oro multitudis dū illic p
sati eaā z peccatores orat qm si nulla uiget taliū oro // Sit oro pa 3a ꝓprietas
ciens et benigna quadmodū illatas iniurias sportz perfectū sustine ut non
rideat aulibz factis nec litiget. ꝑdat de suo potz ut pace obtineat Sic e
debet oro. qd nōt petr9 qn dū ait Ut in eo q detractat de uos tanqm
de malefactoribz ex bonis opibus uos ꝯsiderantes glorificet deum in die visita
tionis qn scilz dicet/ hy sūt quos aly habuim9 in derisū et in similitudine im
ꝓperij nos insensati uita illoꝝ estimabam9 insania et fine illoꝝ sine ho
nore ecce quō computati sūt int filios dei et int sctos sors illoꝝ e. Colli
gam9 hic triplicē speculatione. // Efficacior e plurimū oro illoꝝ qui diffa
matones z detractōnes paciēt p ueritate uel iusticia sustinuit patiut
in dauid respectu semey maledici et de sara filia raguel & thobia Job
et silibz qui maledictione meliorauit se et suscepit bndictione. // Efficacior
est pauperū oro sicut dicit psalmista Exaudiuit pauperes dns et vinctos
suos nō despexit Silis e oro de hys qui in infirmitatibz suis cor-
poris grās agūt deo et orat qd indicit aplūs dū ait q virtus in infir-
mitate ꝑficitur Tot ora z linguas lazar9 habebat etc // Efficacior e plu
rimū oro illoꝝ qui spūales temptatones sustinet paciēt in tm q moles
tiores aly sūt apud volentes bene viuere q corporales molestie ul paup
tas corporis nō de blasphe. nō qui insaniūt q desūt ꝯsolationes ex
pte s ꝓy multitudine doloꝝ etc // Sit oro libera nec obligata uel 4a ꝓprietas
alligata rebus hui9 mundi p vincula cupiditatis ꝯtra subdit petr9 qi li
beri. libertate scilz tali q summa ingemiscimus e in qua fruit9 xpo probat
Est eni fallax alia quedā libertas omi seruitute deterior quā notat pe
trus cū subdit nō qi uelamē hntes malicie libertate sed ut serui dei
Talis e perdit qui uelut onagrum se liberū natū putat dū dimittitur
ire post desideria cordis sui in adinuentionibz suis pessimis. qr vos lascivietis etc
sed inutil e infelicit9 vnde aug9 felicitate z impunitate peccandi O
infelix miser de quo nec cui peccare licebat. Sic ex sinu plonis deducit
vocatus: Colliguntur hic tres speculatiue utilitates // Efficatior e ceteris pa
ribz oro religiosoꝝ quibz ex voto uel regula facile mi9 lic q aliorū
si in religionis sue tenire absque intermissione seipsos colligat et vinculis
occupationum externarum nō dissolvat pedes affectionum suarum // Acceptabil

plurimum e oro solitarior in desertis ubi dum somno nescio quid semius emicat
et libius mens euolat ad penetrandum celestia Sic omnis religio quanto sibi suffi
cientior e et sollicitudis minus habens tanto e ad continuationem contemplationis abilior
licet non semper ad inchoationem nove experi // Acceptabilior e oro pro sepso vel
pro paucis quo ad satisfactionem faciendam. quam dum ad satisfaciendum pro pluribus pro
susceptione bonorum temporalium semet orans obligauit Et hic erit gradus magistro
de valore orationis duplis ascribitur non de re sanctis ordinis. // Sit oro ami
cabilis et modesta conscripta ad id quod subditur in epistola. omnes honorate fraternitatem
diligite deum timete regem honorificate. hinc ioseph peregrinantes fratres commonuit
ne irascamini in via Ad quod morum conformitas que multum prestat dicatur ex.
xx. eadem lex erit indigene et colono qui peregrinatur apud vos Et exo xxiij. peregrino
molestus non eris scitis enim quia et ipsi peregrini in terra egipti. quem materia e orationis
modestia quam generat timor dei iuxta pri. petri c nolite mirari peregrinari in
feruore qui ad temptationem nobis fit. zelus absque discretione precipitat. // Efficatior
e ceteris paribus oro pro inimicis quanto videtur difficilior et ex maiori caritate
orandum hinc. Samuel et moyses // Acceptabilior e ceteris paribus oro pro
regibus et principibus et aliis in potestate constitutis quanto bonum quod expedit prelatis
ipsos culpabiles valde sunt maledictionem eis imprecantes quibus e impossibile mi
randum quam hinc homines super capita sua duxerunt In nullo ita vel ipsi irritandum in
deum re / vis aperta re / Efficatior e oro quanto benedictior e sub deo et casti
deum timoris plus retinens. vnde in vitam compertum nichil ee ita efficax ad gratiam dei
vel inueniendam vel consumandam vel recuperandam quam si semper inueniaris non alta sapere
sed sapere ad sobrietatem. Demum beatus vir qui semper e pauidus // Secundum effectus sit oro
humilis et subdita immo quod concluditur in epistola Subditi estote in omni timore do
minis non tantum bonis et modestis sed etiam discolis hoc e enim gratia Iterum eum do
mina lex huius iubeat qui obturat aurem suam ne exaudiat hac lege oro eius scrib
sapientis est execrabilis. preterea obedientiam semper et humilium deo placuit oro Oro
humiliantis se nubes penetrabit. Est autem humilitas triplex In intellectu In af
fectu et in effectu Ex cuius humilitatis carentia presertim in intellectu ex depravatione
in affectu consurgente peruenit errores omnes et scandala in ecclesia sancta dei
dum scilicet humana presumptio non vult captiuare suum intellectum in obsequium fidei
sed querit ambulare in magnis et mirabilibus super se Declarat hoc pulchre
actor summe de viciis et virtutibus assignans causas errorum contra fidem tractatum
de fide circa finem / Item enim qui intellectus superba presumptio dicat aliquem ordinem
nil valere. Quare. Quia vel tenet omnia de necessitate absoluta euenire vel deum
futura non curare. vel omnia fortuito agi sicut notat claudianus Sepe mi dubiam
traxit sententia mentem Aut quia sic deus vos administrat ut eos propriis motibus agere sinat. Et ita quod prestat

negant oro. Fuerunt tamen alij qui dicunt ordines non nisi a radiacione celesti suscipe virtute ut aliquando de radijs. Fuerunt qui negaret noctibus orandum esse aut in locis sacris plusquam in prophanis. Dixerunt alij quod ordines tunc omnes polluti sunt per symoniam. Dixerunt alij ut beghardi non esse vocalem orandum sed tantum mentalem in quadam libertate spiritus quam dicunt non subici preceptis divinis. Et errores alios quos omnes dinumeret prolixitas. quod ordinat apud deum necessitas oro quam in fide fieri debere tradiderat iacobus. postulet inquit in fide. Hic late patet materia grandis tam super sermonem nostro principe quam super alijs que per principii iussus et obediens speculo. Tandem sub epilogo concludentes dicamus quod adversus omnes insultus adversariorum potestatum adversus phasmata errores et scandala spiritualis nequicie adversus denique laqueos omnes quos contra via peregrinacionis nostre absconderunt superbi efficacissimum remedium est habere communem orationem fide et spe subnixam et animatam caritate nam hec est victoria que vincit mundum fides nostra de qua dirigitur oro alacer fidelis et volucer modo ad deum cui dicebat fidelis rex iosophat ij paralipomenon xx Cum ignoramus quid agere debeamus hoc solum habemus residui ut oculos nostros ad te dirigamus per orationem scilicet que victoria et domina nata est. Sit igitur iudicans iste modo quod probari est agilis et expeditus. Bonis associatus. placatus et benignus. liber et non secularibus alligatus. Amicabilis et modestus. humilis et subditus. hec est enim gratia in christo ihesu qui est deus benedictus in secula. Amen

Explicit sermo domini Cancellarij parisiensis factus in galio generali concilio contra generales processiones.

Prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrorum. Ita loquitur in psalmo propheta Exurgat
Cuius inicium est Exurgat deus et dissipentur inimici eius etc. Fiat ita quesumus prosperum
iter faciat nobis deus salutarium nostrorum auxiliante beatissima virgine in qua sicut
apud salutem gloriarum est omnis gratia vie quam imploramus et salutamus dicentes domine
prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrorum. Ita si credimus et speramus o domine deus
salutarium nostrorum nec mirandum si speramus et credimus quoniam te donante assumus ecce
ordinacioni sanctissime nuper facte quam inspirasti sit conventus iste celebrarimus et de-
votus ad orandum et deprecandum faciem tuam plenam gratiarum et dicendum. Domine salvum
fac regem iterque suum in salutem tue prosperitatis dispone. Sed quare nobis prosper-
um fieri petimus viri patres et fratres reverendissimi sapientes illustres atque doctis-
simi et in omni virtutum decore preclari nobis nempe prosperum iter quo pacto si
petimus qui loco manemus nec movemur quoque ex dispositione Sed pro eo videlicet im-
petimus hoc est ad utilitatem nostram ad obsequium ad universale
agendum faciat iter nobis hoc est ad utilitatem nostram ad obsequium ad universale
ecclesie pacem clementissimus vester pastor custos ecclesie fidelissimus prosperum sit iter
suum supplicatur et salubriter imploremus quoniam in prosperitate sua nostra salus reponitur
Ita enim prosperum faciet iter nobis o deus salutarium nostrorum si pedes custodie regis
nostri in viam pacis direxeris si concesseris reddire eum cum exultacione portantes ubertates
unionis presentes manipulos. Sic enim fratres habebit ex sententia dicere cum abraham
suo quod prosperum fecerit iter suum. quod proinde fuis scandit in omnibus ad que preoptat
Ambulet igitur ipse vester via recta per arma iusticie a dextris et a sinistris te du-
ce et te comite qui es via veritas et vita te duce ad eum intellectum tibi dabo
et instruam te in via hac qua gradieris firmabo super te o. in mandes deus angelis
tuis ut custodiant eum in omnibus viis suis portent eum in manibus tue protectionis
ut non offendat ad lapidem cuiuslibet obstaculi vel obduracionis pro adversa pede
suum zelum suum Sic enim prosperum iter faciet nedum sibi sed nobis hoc est ad utilitatem
nostram tu deus salutarium nostrorum. // Provocat sermo meus prolixius extendi
quem devotas per regis itinere prospero fundendas oraciones commonefaceret atque suaderet
Sed inspicio vestrum devocionis ardorem quod ut continuetur vel in maiorem desideriorum fla-
mmam erumpat non eget flatu verborum meorum exiguo quod si enim satis in mente
dictacione vestra exardescat ignis piorum sanctorum desideriorum. Ut ingiter levatis sursum
cordibus. Ut tractis ex imo pectore suspiriis atque gemitibus dicat unusquisque
apud semetipsum prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrorum. faciet quod stat
apud semetipsum prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrorum. faciet quod sicut
ita et apud hebreos ut de littera dicat futurum indicativum quod optativo solet poni
Consultat nunc paululum et pergat ad alia non aliena sermo meus circa quod offert
in ipsa meditacione mea iter quoddam non terrestre quod agitur pedibus corporis sed spi-
rituale et celeste iter civitatis quod peragitur pedibus mentis qui sunt cognicio
pes sinister in intellectu et volicio pes dexter in affectu. Hoc iter quale est si

quis interrogavit. Respondeat propheta illud esse viam mandatorum dei quam necdum
ambulasse sed cucurrisse gloriabatur ipse cum ait. Viam mandatorum tuorum cucurri cum dila-
tasti cor meum Et rursus. In via testimoniorum tuorum delectatus sum sicut in omnibus divi-
ciis et talia sunt in hac materia absque numero. Etenim tu qui peregrinaris hic a domino si per-
gendo vis ad vitam ingredi serva mandata. Hec est enim via regia, hoc iter
prosperum hec compendiosa semita que ducit ad vitam. Dicit vero inde michi videor
consequenter in ipsa meditatione mea colligere esse sacrosanctum presens concilium ut
viam istam prepararet et dirigat ut prosperum hoc iter fiat concedente deo sa-
lutarium nostrorum. Ve mundo a scandalis ve hostilibus insidiis super quibus est
illa prophetica conquestio. In via hac qua ambulabam absconderunt superbi laqueum
michi. Quis autem omnia in hoc iter mandatorum dei posita superborum demonum car-
nis et mundi scandala dinumeret. Quis omnes laqueos nodos retes et modos
agnoscat quos non cum anthonio pavescens exclamavit. Hos domine laqueos
omnes hec scandalorum retia quis evadet. Atqui vivus deus salutarium nostrorum
qui prosperum nobis facit iter spirituale mandatorum suorum dum voluntatem facultatemque
contulit conveniendi simul et in unum convocandi ac congregandi eccle-
siam ut videant quid facto opus esset ad tollendum tot scandala posita in
viis syon ita ut lugeant eo quod non essent qui veniret ad sollempnitatem. Hic
offendebat scandalum scismatice divisionis. Hinc scandalum multiplex here-
tice pravitatis hinc multiplicata super numerum scandala offensionis et etiam
criminalibus viciositatis. Obsidebat precipue iter hoc spirituale monstrum hor-
rendum ingens male potens superbia et filia eius improbissima dira dominandi
libido prohibebat toto malignitatis spiritu et affectu ne celebraretur generale
concilium quod efficacissimum erat et pene unicum adversus hec omnia scandala
remedium. Confluxit vero nunc omnis fidelium turba nunc magnifice gratias
referat deo salutarium nostrorum qui prosperum facit iter mandatorum suorum dum contulit
celebrari sacrosanctum hoc generale concilium sufficiens. Ad scismatum sedacionem ad
heresum extirpacionem. Ad morum reformacionem. Et hoc ex parte in hoc concilio
practicatis consiliis non tam declarare quam summatim narrare vel enorme
cinatibo non accurato quidem sed cottidiano declamatorioque sermone. Sat erit
ita loqui ut intelligar. Considerans itaque in talibus oculis presens generale con-
cilium et actus eius invenio quod ipsum ab initio spiritualiter removit primo contrarium
scandalum obstans scismatis sedacioni. Removit aliud contrarium scanda-
lum nocens heresum extirpacioni. Removit alium contrarium scandalum contrarians morum
reformacioni. Et ita contrarians ut iam non esset prosperum sed infaustum iter pacis
fidei et virtutis conformiter ad hanc triplicem quaternitatem scandalorum invenimus

duodecim conclusiones regulas aut leges que in hoc concilio explicite vel implicite sta-
bilite sunt quasi totidem directiones salutares per quas per ipsum iter facit nobis deus sa-
lutarium nostrum Ut in hoc itinere sit unitas vie primi Sit veritas vie secundi sit bo-
nitas vie tercii Sit insuper modus species et ordo Sit denique mensura numerus et pondus
conformiter ad potenciam sapienciam et bonitatem patris et filii et spiritus sancti Hoc modo per ipsum
iter facit nobis deus sibi ut sit iter planum iter lucidum iter pulchrum iusti-
cia ponit in via gressus suos dum vestigia sua relinquit impressa que eciam tradimus
signa ne oberremus vel exorbitemus nobis data. Pro prima parte que est de via
pacis assignetur prima lex sive directio liberans iter nostrum a primo scandalo que data
est in sessione publica Va aprilis anni presentis. Concilium generale potestatem a Christo
immediate habet. cui quilibet cuiuscumque status vel dignitatis eciam si papalis existat
obedire tenetur in hiis que pertinent ad fidem et extirpacionem scismatis ac generalem
reformacionem ecclesie dei in capite et in membris Constituenda quoque esse in-
videtur in edicionibus legis per insculpenda per omnes etates salubriter hec determina-
cio lex vel regula tamquam directio fundamentalis et velut infallibilis adversus
monstruosum horrendumque offendiculum quod hactenus positum erat per multos de ecclesia
in itinere mandatorum dei determinantes ex textibus grosse non ad regulam [illegible]
et etiam accepte. papam non esse subiectum generali concilio neque iudicari posse
per ipsum Cum preterea generale concilium totum ab ipso robur immediate sumebat nec
poterat sine eo casu quocumque vel convocari vel stabiliri. Cum nemo dicere poterat
ei. cur ita facis qui solutus erat legibus et super ius Et ita de pluribus per
que blanda fallacia et subdola adulacio fovebat libidinem dominandi et tyrannidem
ecclesie destructivam potestatis seu eius usum convertebat Ita ut non pateret via reduc-
cionis sive pacis Scripsit super hoc errore vel scandalo reverendissimus pater dominus
cardinalis cameracensis preceptor meus melius dudum et nuper antequam fieret hec consti-
tucio reputans esse perniciosissimum sic asserere sicut et de multis dictis per quosdam
iniuriose suis iuribus positivis anotavit. Nunc ex quo lex posita est. nec
iam licet dubitare. probaciones omittamus sola hec probacio sufficiet Si ecclesiam non
audierit sit tibi ut ethnicus et publicanus etc. // Concilium generale potest cum quis
reputatur summus pontifex in eius confusione inducere sed auctoritative compellere
ad offerendum viam cessionis vel ad cedendum papatui eciam sine culpa sua licet
non sine causa. Quale ea multis esse potest quemadmodum publicis sermonibus
tactum fuit in hoc concilio. Hec lex per hoc sacrum concilium determinative sta-
tuta est et in [illegible] Johanne XXIII practicata qui viam cessionis urgente concilio primum
obtulit deinde cessit. Tollitur ex hoc scandalum dicencium viam cessionis practi-
cari non posse invitis contendentibus de papatu. Tollitur denique collusio seu
tergiversacio volencium invito generali concilio vel eciam per maiorem partem papatum detinere nunc
aut quandolibet in futurum Exemplum si potest summus pontifex dare libellum repudii

ecclie sponse q sicut exigit dilectum et laudat. cum no vicarius ponit sponsa
xpi repudiare uel dictu sponsu suu sed sponsi vicariu pstit ubi subest uel
culpa uel causa // Concilium gnale sic e sup ppm q eius bullas et p
cessus uel ordinacones et statuta pt mutare uel annullare Potest insup
tnslacone curie rone a loco concilij impedire. compellere etiam sub stare ppm
in concilio et ita de silibz hoc determinatu e in publica sessione et mltis
practicatu. Tollitur ex hoc scandalum quo p indirectu quereret mic aut alis
dissipare gnale conciliu. // Concilium gnale sic e sup leges omes positiuas
uel a sumis pontificibz ul a gnalibz concilijs editas q eas pt mitigare
mutare uel tollere p quanto videntur impedimento ul scandalo ee ad unitatem ec
clesiastice vnionis. hoc practicauit pns concilium tollendo penas omes
et inhabilitacones ic. Suspendendo insup futura sumi pontificis eleccione
recipiendo denique ad cautelam i humili quadam condescensione pticulari consirma
cone concilij a no ppa cu mlte similibz q i qualia unitatis positiuorum rigor
no admittit 2ª ps pncipal de via veritatis

Exposuimus in hac pma pte quatuor scandalorum gnera quibz obsistit pns
concilium ut pstm unitatem faciet nob deus salutariu morum ad dirigendos pe
des nros in via pacis et ad sedacone scismatice diuisionis. Transeamus p
2ª pte ad destructone alterius quarti scandali quo videbatur impediri declaracio veritatis
i heretice prauitatis destructio

// Concilium gnale pt i debet contra omem psonam cuiuscumque preminencie ul
status existat absque fauore uel timore ul psonarum accepcone iudicare de ea
hesis crimine. Patz ex tenore commissionis date reuerendissimis pribz dnis quatuor
cardinalibz i alijs de qualibz nacone. hoc insup practicatum e contra missi
cone facta de ppa Jo. xxiij i cu Jo. Huss q prius ee status pui habuit
tn fautores plurimos fortes acres et potentes. Hoc aut e prosper i efficax
vel ad extirpacone errorum du mltis parat sed constanter procedit ad emen
dacone uel si corrigi noluerit ad punicone i exterminacone errantium Alio
qn no solu destruuntur errores si permittuntur libere i impuniti pandes i notorij
verbis aut factis heresum defensores Ut pra pdicatoribz theologice veritatis
no subest plena libertas eliminandi legem suam. Tollitur ex hoc a pnti
concilio dem phi illius q leges compabat tele aranearum eo q debiliores
muscas retinet transmittitur fortiores // Concilium gnale pt i debz
assertones hereticas i erroneas in fide et moribz q fuerint i sunt d scan
dalum publicum diligenter examinare reprobare i dampnare eciam no facto p
us ul simul possit aduersus assertores. Hoc plures practicatum e de hoc

concilio ut de assercionibus quod communicandi erant layci sub utraque specie. Et de ista assercione
quilibet tyrannus potest et debet etc. Denique tamen rationes quam similitudines manifeste et
exempla storum probant idem. ut de falso numismate et falso libello. Tollitur ex hoc scan
dalum ut tolli debet corpus quod pro uno accessorio quod in facto consistit eluadacio
ne vitatur vel impeditur vel paraſtinatur. hic aut paraſtinatur quod non impeditur.

3 dictio // Concilium generale potest dampnare propositiones multas cum suis actoribus licet habere glosas
aliquas vel expositiones vel sensus logicales non possint. Hoc practicatum est in
hoc concilio de multis articulis Wycleff et Johannis Huss quorum aliqui poterant ut de
vi logice vel gramatice defensionem aliquam recipere ut in articulis qui sunt indefiniter
traditi ut quod loquuntur de possibili. Posset logicari est latum nimis. Vel quod posset
ad aliquem sensum verum trahi si seorsum totaliter ponerentur. Sed concilium hoc sol
lerter attendit primo quod non est hylarium intelligentia dictorum ex causis assumenda dicendi
Item illud Augustini liberis verbis utuntur philosophi et in rebus ad intelligendum
difficilibus offensionem piarum aurium non pertimescunt. Nobis autem fas est theologis ad
certam regulam loqui fas est. Illud denique observandum fidatum in Aristotele quod sermones ac
expediendi sunt secundum materiam subiectam. Unde moralis sua scientia et theologia sua habent
propria logica et sensum naturale aliter quam speculative scientie. Hec dictio ut leges pre

Nota
uenit hackenus polavere universitatem parisiensem a pluribus erroribus dum scolasticos
suos semper ad certam regulam fidei loqui iussit et compulit. Utinam in aliis
studiis habet similis disciplina teneatur mala libertas est male et erronee loqui

4 dictio. posse // Concilium generale potest et debet dampnare propositiones multas ut assertiones que
nimis non possent ex solo et nudo textu expresso sacre scripture patenter reprobari
sceluss expositionibus doctorum ut usu celebri ecclesie et ceterorum etc. Hoc practicatum
est in hoc concilio de multis assercionibus Wycleff et Johannis Huss. Primo et de ista
quod est communicandum pro laycos sub utraque specie panis et vini. Hec dictio vel lex pre
venire faciat ure ad hereses et hereticorum exterminacionem. Cum heretici quos vidimus
defensionem suam ut plurimum acceperunt quod noluit hereses absolute indicare sed in
condicionali si videlicet ex rigore textus scripture sacre convincerentur contra
dictas quod expositiones doctorum decreta et decretales sunt apocrife neque de eis cu
randum est. Hec autem presumptio quam late pateat ad errores nemo non intelligit

Tercia pars principalis de via morum ut virtutum

Declaratur vel narratur scandalum quatuor obviantibus errorum expressacioni
loquam pro ethica et ultra parte aliqua de remocione totalis scandalorum obsta
culorum morum reformacionum in capite et in membris. Narrando quedam
lege ut dictione practicatam in hoc concilio ut presertim vere faciat nobis

1 dictio salutaris in via morum et virtutum deus salutarium morum
Concilium generale sic est supra papam et aliud quelibet de ecclesia quod ipsum papam posset

deponere pro quocumque crimine de quo notorie et incorrigibiliter scandalizat ecclesiam
Hoc practicatum est contra dominum de Jo xxiij et pariter de Jo xxij in cuius electione
non inficiatur quod fuit hereticus vel a fide devius Et si ita actum est de cedro libani
quid non timebit humilis herba deserti. dicebatur etiam circa fuit et convictus
quod fuerat notorie symoniacus Ex quo confunditur quorundam illa temeritas quod papa in
collacione beneficiorum non posset committere symoniam ut disputabat vel diffin
iebant // Concilium generale eciam non possit nec debeat plenitudinem
potestatis papalis commisse a Christo Petro et successoribus eius tollere vel minuere sed
de ea gratias agere deo qui contulit eam quam venerari debet et amplecti pro
melioris usum potestatis illius certis legibus et statutis limitare in edificationem ecclesie
Hoc practicavit presens concilium tum in multis tum specialiter in hoc quod legem
prescripsit eligendo in papam futurum et suis electoribus. Quis reverendissimum patrem
dominum Angelum Corrario ob laudabilitatem sue cessionis spontanee nullus papa fu
turus posset eum a collato cardinalatu et potestate legati nec hoc concilium potest depo
nere nec eum super premissis quibuscumque factis quomodolibet impetere vel punire iure quidem
et indulgenti condescensione. Hoc factum est ut exemplum posteris detur utiliter cedendi
dum id efflagitat ecclesie vel pia utilitas vel urgens necessitas. Expedit autem nunc
circa summi pontificis electionem ita et circa multa generalem statum ecclesie concernencia
in quibus summi pontifices usum plenitudinis sue potestatis passim nimis verterunt in
abusum ut quia noluerunt generalia celebrare concilia nec inferioribus prelatis inferiora
iura ordinaria relinquere etc in statutis generalium conciliorum nunc cassando ea nunc
mutando nunc ad libitum interpretando nunc privilegia et exempciones largiendo pa
lam et absque manifesta racione vel utilitate deviarunt. Unde sicut in usu dispensacionum
concessione privilegiorum innovacione decretalium non expedit usum potestatis papalis sic
restringi ut in omni casu tali fiat ad concilium generale recursus propter difficulta
tem et raritatem sue convocacionis qualiter non erat in primitiva ecclesia quando communi con
sensu dicte ecclesie in communi fiebant omnia Sic non expedit talem laxacionem sed quod vim et
robur generalium conciliorum in suis constitucionibus passim tollat et enervet Consi
derari posset in hoc loco aristotelis tradicio de triplici policia regali scilicet vel mo
narchia in qua unus bonus principatur cui tyrannis opponitur. Altera est aristocracia
ubi dominantur pauci et boni cui opponitur oligarchia. Tercia ponitur tymocra
cia in qua populus vult dominatur cui opposita habetur democracia Esset autem inter
istas policias illa melior quam aliquam singulariter que ex regali et aristocracia
componitur ut in regno Francie ubi rex instituit parlamentum a quo iudicari
non refugit Esset vero omnium optima et saluberrima policia que triplicem hanc bonam
complectitur regalem ~~aristoc~~ aristocraciam et tymocraciam. Est autem generale
consilium policia talis composita habens suam direccionem magis ex assistencia speciali

spe sca et pmissione ihu xpi qm ex natura vel humana sola industria hinc est il
lud qd pdiximus q ipm e salubria et efficacissima regula ad regimen eccle
tranquillu vel osuandu vel reformandu ut incmediu tamqz supmus et suf
ficiens legislator vniuersalis et potens. Experiencie pcia legittimis et securis nec sus
pectus racionabilit ab aliquibz xanis eu pdat omni ut qsi omni eor consensu
vel assensu. Quid aut e gnale concilium alis descriptu e et respecto // Concilium
gnale e congregacio legittima auctte fca ad aliqu locu ex omni statu iherarchico
tocius eccle catholice nulla fideli psona que audiri requirat exclusa ad salu
briter tractandu et ordinandu ea q debitu regimen vniuersalis eccle in fide et mo
ribz respiciunt. // Deduci posset ex hac descripcoe cu pcedentibz qualiter ple
nitudo ptatis eccialis collata e a xpo in hijs q sup narrata sunt. In aliis etiam
q leges naturalis canon. et ciuilis sibi tribuunt ut monarchie supmo stat et
concordat cu ptate concilij q dicta e qm in concilio eccialis potestas includit
eiusmodi alia sit hec ptas in ecclia alia in concilio sicut alie claues petro tradite
sunt alie eccle vni concilium in multis q papa respiciunt habet auctem consili
atiua et dictatiua. ecclia collatiua et executiua. Non enim posset concilium p
se ipm vel absolue in foro oscie vel psbiteros ordinare vel corpus xpi consecr
vel debellare manu armata infideles Et ita de multis Sz ad ipm spectat
circa hec hmoi consulere vel dictare cuius dictamini q repugnat contumacit
repugnat spui sco cuius e ipm concilium in dictando vel consulendo orga
num in hoc ubi vo ptate habz dictatiua. et osiliatiua. Voluntas exe
cu vel execucoie // Concilium gnale pt de diuisionibz et guerris
inter principes xanos sciencis in pnicie eccle xanitatis et pdicionis hom
in aia et corpe auctte legittima cognoscere phibendo eis vias facti et ad
suscipiendu vias iuris et racionis p censuras ecclasticas compellendo hoc
practicare proposuit Serenissimus rex romanorum sp augustus q pusqz recederet ab
hoc concilio ad locu conuencionis cu rege arragonum et pe de luna ordine
ad deputatos habuit omni religiosa pietate et vere xana religione plenis
sima quia hijs auribz no sine pia compunccoe letus audiui Narrauit
illic sponte sua et tendere post sedacoem scismatis ad pacificacoem regum
francie et anglie cu minime p auctem huius concilij. Narrauit de pa
cificacone regis polonie cu prutenis. de hinc de passagio lo. Et eo
tunc pdicte pacificacoinis regis polonie id fundamentu seu regulam ponunt
inducendo qualibz pcio ut se gnali concilio sueqz diffinicoi prsus
submitterent cuius auctem ipse inz rex quadmodu tunc et plures annat

(3 duac

sub attestacione divini nominis protestatus est debebat et volebat esse subiectus Et
hoc in speculum et exemplar eciam cuiuslibet principis catholici temporalis

Octavo // Concilium generale potest et debet constituere crebriorem generalium conciliorum celebracionem quam retroactis temporibus fuerit celebrata ut de decennio in decennium prefixa futuris pontificibus sublimis ista lege quam transgredi non liceat. Fundatur in premissis hec consideracio et per argumentum ex opposito quoniam si tot et tam enormia scismata pervenerunt ecclesie dei dum cessatum est a conciliis generalibus quanta deinde erit salutaris utilitas ex frequenciori celebracione perspicuum est. Quis itaque nesciat quod inde superiorum peccata minus vigebunt dum mortem sibi senciet et peccandi licenciam vel impunitatem spe. dum sibi redditurus se venire coram iudice suo generali concilio conspiciet Sunt quippe non nulli qui et si deum non timent homines tamen verentur Denique si non sit assidua lex viva dirigens reges et actuans leges mortuas ad effectum ipse non satis proficiunt. Unde et philosophus tradens satagentes medium virtutis non potuit illud efficacius invenire quam ut diceret prout sapiens iudicabit

// Poterant ex premissis omnibus velut ex fundamentalibus quibusdam regulis derivacionibus et signis in via mandatorum dei leges elici particulares ad tollendum scandala impedienda conspectui iter pacis fidei et virtutis ad sedacionem scismatum quo ad primum ad extirpacionem errorum quo ad secundum Et ad reformacionem morum quo ad tercium Sed neque tempus neque locus sufficiunt Quam tetigerunt insuper multa ex eis prudentes et studiosi sunt in scriptis Quam vero sub debet huiusmodi leges et constituciones particulares magis per mutuam collacionem omnium de concilio agitari tractari et diffiniri iuxta regionum aut provinciarum diversitates. Quia denique decreta et decretales videntur habundare sufficere si per legem vivam fieret efficax execucio alioquin multiplicacio constitucionum huiusmodi eciam penalium quoque plus oneraret et aggravaret quam sublevaret aut proficeret

Faciamus tandem in ordine finem verbi ut vobis revolvamus ad alia Et dicamus obsecrantes conspectum iter faciat nobis deus salutarium morum iter nedum terrestre sed spirituale et celeste iter civitatis ad deum salutarium morum qui est deus benedictus in secula Amen

a mbulate dū lucē habetis ut nō tenebre vos comprehendant. Jubet
hoc xp̄us p̄res orthodoxi p̄res nō in tabulis ereis ut olim apud
romanos sed in libro vite conscripti. Jubet inquam xp̄us originaliter Jo. xij et
recitative in ewangelio sabbati p̄ntis. Vos obedienter audite. Ambulate nō passibz corporis
sed processibus mentis. Ambulate de virtute in virtutem dū lucē habetis et qualem
lucem videat super nos cuius hoc verbum est Qui sequitur me nō ambulat in tene
bris sed habebit lumen vite. Assis invocatus dñe Jhesu praeclarissime sol iustitie discu
tiens nebulas et pondera carnis. atque tuo splendore mentem absque te enim corpori
ti nostri processus mens erit et ipsa luce velicta tendit in exterias ne tenebras
hoc ne fiat tu mediatrix tu advocata et exoratrix nostre supplicationis adeunda es
virgo gloriosissima que tu nominis interpretatione es illuminata et illuminatrix dicens et
quo lumine gratiosius luce gratie quo sic illustrata es ut dicitur in apocalipsi
mulier amicta sole / Hoc tu nobis lucem ut infundas de plenitudine tua sup
plices ~~exoramus~~ imploramus salutantes et dicentes Ave // Ambulate dū lucem
habetis ut nō tenebre vos comprehendant. Super ista est id sed dixi et inspecto
super ista est p̄res celebrium deus qui glorificatur in consilio sanctorum dicente psalmista.
Magnus et terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt cuius habet tenemus in
fallibilem promissionem Mt xviij Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine
meo ibi in medio eorum sum Sic vidit psalmista dum cecinit in consilio ius
torum et congregatione magna opera domini et magna plane ymmo ingentia fa
ciendimus in hoc consilio dei opera spontanea et virtus sperata cessionis viam
prebeo cum ipse semetipsum et ut glorificatur fecit omnia deus cuius delicie sunt
esse cum filiis hominum ipse quo pacto ascendens est praeclarior celebritate glorificari qui
in consilio iustorum eius laus eius est in ecclesia sanctorum. Tales nos esse convenit ortho
doxi et amabiles patres ac domini ut consilium sit sanctorum et iustorum quos po
suit deus in mundo qui vera totius luminaria vos in quam estis super mundi Siquidem
hoc constituti estis alios purgare illuminare atque perficere mente ministerio cum sanctus est conve
tus iste sacrosanctus dum adunatus est cetus dum congregati estis etiam ut de macha
beis scribitur ipsis orarent et peterent manum a deo et ut opitulante eo decernerent quod
sancto opus esset Exultat anima ipso levans in circuitu oculos et videns omnes istos qui
congregati sunt tibi. hoc est ad utilitatem tuam o populo christiane. Congaudet admi
rans spiritus meus et in hac erumpit ecclesiastici carmen voce Cives apostolorum et domes
tici dei advenerunt hodie portantes pacem et illuminantes patriam dare pacem
gentibus et liberare populum domini. Qualiter liberare? Exhortando clamandoque Ambu
late dum lucem habetis ut nō tenebre vos comprehendant. tenebre divisionum
scismaticorum. tenebre tot errorum et heresum tenebre demum horride tot viciorum per

ecclasticum corpus vasto quodam turbine insaciabili expandeaciu Ambulate
igr dum lucem habetis ut non hec vos tenebre comprehendat. lucem itaque habetis
patres lucidissimi xpm q ubi e in loco isto nr emanuel qui interpretatur nobiscum
deus cuius hec e certissima promissio Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad con
summacione seculi. deus iste e qui glorificatur in concilio sanctorum magnus et terribilis super
omnes qui in circuitu eius sunt. Et vere in circuitu tuo dne vos omnes ee dnm quem
tu velut spera intelligibilis cuius centrum ubique e circumferencia nusquam tu ubique es ex
non exclusus intus non conclusus super non elatus infra non prostratus. Ideo magnus
valde terribilis gloriosus et superexaltatus in secula Ecce patres orthodoxi op ad hoc
xpm ut glorificetur deus et illustretur eccia mire celebriter prosequitur universitas cultus
et amatus corum q xane religionis pietate. q summa doctrina respicit ipsam ad exe
plar xpianissimi regis francorum principis sui dignantissimi legacione mittit. quos primo
ea que pacis sunt. deinde scdo que fidei sunt. deinque 3o q virtutis et ecclasticae libertatis
qm ad hec tria principaliter synodus hec sacra tendit. Jussit hesterno vespere per
ambaxiatores et nuncios suos hic presentes quatenus hoc matutino tpe esse habiturus o
racione noie suo pro veritatis elucidacione circa ea q pro hoc sacrum concilium agen
da videntur occurre. Nullus opinor mirabitur si ad hanc iussionem ego fragilitatis
mee conscius et temporis arctacione pressus expaui Nihilominus in dno cuius glorifica
cione fisus et de studio perito super hac q veritatis inquisicione ancorum. regis pxia et conc
regni sui volutate per instructiones cognita. Jussioni deinque mire inclitissime
cuius lege dimittere neqs morem a sapiente ego tamen obediens filius parere desiderans
conatus sum aggredi ad humili dicendorum omnium ad hoc sanctorum concilium submissione
ut iure suo dirigat ordinem vel acceptet vel corrigat Et in primis quatenus habeatur
ordo dicendorum lucidus et brevis quia nihil e quod requiritur ordine loquendi Convertimus
interim dilato themate oculos mee consideracionis ad hoc q dominus e deus ee
q glorificatur in concilio sanctorum q magnus e et terribilis sd o. q d e. o st. designamus
in hoc psalmiste verbo nisi me intuitu me pro nulla vagem. Fallor si non ibi vi
debimus huius sacrosancte synodi causam quadruplicem efficientem videlicet formalem finalem et
materialem. Vult aliquis cognoscere causam efficientem. plane illa e deus magnus
et terribilis cuius instinctu inspiracione afflatu et attractu collecta e nunc
eccia sicut elevatus spiritu precinit psalmista dnm ee q dispersiones israel congre
gabit. q congregat electos suos a quatuor ventis a solis ortu et occasu ab
aquilone et mari. tamen q cepit orandus e ut ipse prosequatur. leva in circui
tu tuo o sancta eccia oculos tuos et vide omnes isti congregati sunt venerunt
tibi. Quid in contingat tibi quod ille propheta loquitur ysayas tunc videbis et af
flues a mirabitur et dilatabitur cor tuum. Et si dilatetur nunquam non implebit
illud spiritu suo deus. Porro causa formalis e hec ipsam collacio seu

corpo concilii sacri in spu sco formate et exemplante q e nexus et unitas
copaginas in unu diuisa mebra sacri Sic agnoscat etiam petrus p scripta ut spu
sancto congregata hostili nullatenus incursione turbetur Quocirca ad prima finale huius
sacri couenens causa Sane illa e ut glificetur deus magnus et terribilis iuxta
uoce apli dicentis omnia in gliam dei facite . hec itaqz vera hec efficax semita
ad omnia que uolumus adepcione si pmo qsierimus gliam sua . dedit hoc intelligi
dns ait . pmu qrite regnu dei et iusticia eius et hec omnia adicient uobis / Omnes
postremo q in circuitu dei sunt accipiunt ueluti p ca materiali et de se informi-
ni . na sicut hominibus p scismata peccatibz conspersis e unitas sub dei quodam
deformacione qm ho finis e omni creatibz ploñe et arche . uere e aut finis exagetria
finis omnia modari Sic ex adiuso uenimur omnia p hoc sacrum conciliu dno
efficacie formare et finiente reformanda Ita enim de pcioso sanguine xpi canit etiam
tiia ponti(us) astra mundus quo lauantur flumine . Quocirca uidere fas e deinceps
quo titulo relucet in causa efficacie ac refidz infrustrabilis auctas que ca
e deus magnus et terribilis ex quo omnia in mensura Relucz in ca formali
exemplaris unitas ut sint omnes unu sicut est nunc in concilio sacro et hoc
in deo p quem oia in numero Relucet in causa finali spualis utilitas qr ut
glificetur deus in quo oia in pondere . Demu concludit in causa materiali gnalis
uniuersorum reformandorumqz uniuersitas omni statuum qui in circuitu dei sunt qr omnia
reforment in numero pondere et mensura concordite deo ex quo oia habent modu
unitas et mensura . p quem omnia habent spes uitas et numerus In quo oia habent
ordo bonitas et pondus . quo pondere influunt omnia in causa q dedit ex deum
prima tplicitas appatur patri . sedi filio / 3 spui sco . Bene hec . Jacta sunt fundata
solidata quadrangula supedificare possumus tetras pictagoricum hoc e quadruplicem
conclusionum pieta ul structura et dica p prima conclusione . Deus magnus et terribi-
lis sit glificatur in hoc concilio sacro qr eius sufficienter pbet et infallibile
auctem ut causa efficiens quo ad pmu fundamentu / Rursus p 2a conclusione
Deus magnus et terribilis trahit et alliat omnes in communi xpianos ad unu
ueri capitis unitate tamqz causa formalis et exemplaris quo ad secundu fundamentu
pmu in reformacione . Amplius p 3 conclusione . Deus magnus et terribilis sit
glificatus uult in hoc concilio sacro qr omnia pcipue fiat ad honore et
conseruacione sue legis ac fidei sine qua ei placere nemo pt q ad 3m fun-
damentu ipm in reformacione . Demu p 4ta conclusione deus magnus et terribilis
patris e uerbi omnibz in primis hominibz concordi p hoc conciliu sacrum gnda
reformacionis pulchritudine glificacione ordine et decore cu puisionibz pro
uenis aduersus eos q non in rectitudine morum sz in circuitu pgunt uiciorum
Et hoc p 4e conclusione spo ultimu fundamentu q est 3m in reformacione .

Poterat hic ordo teneri sub hys terminis sed alia pgrediendi suaserunt via
verbi thematis que in methaphora lucis fundata sunt Reddam igitur et ponam
lucem divini precepti quia preceptum domini lucidum illuminans oculos. lucerna insuper divine legis
sicut petrus loquitur ut ardente docet posita super candelabrum luceat omnibus qui in do-
mo sunt que domus est ecclesia vel hoc sacrum concilium vice sua. Diffundat et spargat
consequenter lux ipsa veritatis ecclesiastice duodecim consideraciones quasi totidem effulgentissimos
radios veritatum particularium splendidos et choruscantes. Ponamus in primis
primo ea porrecte sicut aut digito demonstremus lucem apostolici simboli quo dicitur
Credo in spiritum sanctum et universitatem. Unde universitatem. Certe unam sanctam catholicam
et apostolicam ecclesiam. Unam propter colligacionem ad unum caput primarium xpm et
vicarium summum pontificem sanctam propter sacrorum hoc est sacramentorum ordinem et remissio-
nem peccatorum ut inferius subditur. catholicam hoc est universalem quia ab eius obligacione
nullus viator immunis est apostolicam quia in apostolorum et prophetarum per quos spiritus sanctus
locutus est doctrinis fundata est et per similium filiorum successiones duratura
Dicitur sed quia nullus qui vel haberi vel dici velit xpianus colligatur se dicit ad hanc
lucem Superaddamus lucem alteram apostolici verbi conformem huic luci. Solliciti
servare unitatem spiritus in vinculo pacis unum corpus unus spiritus sicut vocati estis
in una spe vocacionis vestre unus dominus una fides unum baptisma. unus deus
et pater omnium qui super omnes et per omnia et in omnibus vobis etc. Et ipse dedit quos-
dam apostolos quosdam autem prophetas. alios vero evangelistas. alios autem pastores et
doctores ad consumacionem sanctorum in opus ministerii in edificacionem corporis xpi
donec occurramus omnes in unitatem fidei agnicionis filii dei in virum per-
fectum in mensuram etatis plenitudinis xpi Sequitur veritatem autem facientes in
caritate crescamus in illo per omnia qui est caput xps ex quo totum corpus con-
pactum et connexum per omnem iuncturam subministracionis secundum operacionem in mensuram
uniuscuiusque membri augmentum corporis facit in edificacionem sui in caritate
hec apostolus ad ephesios 4º. Et in hanc sententiam multa ad colossenses primo et 2º et prima ad cor.
12 et ad ro. 12 posita sunt / hec autem comparacio ubi corporis ad mysticum mul-
tum lucis affert mysterioribus veritatis nedum apud philosophos sicut aristoteles et plurimum
sed apud theologos paulum precipue. Diffundentur vero sicut premisimus 12
consideraciones ex hac simboli et apostoli doctrinali luce quasi totidem radii veritatis radius primus
splendidissimi // Ecclesiastica unitas ad unum caput xpm sit et agglutinatur
per amorosum spiritus sancti vinculum mediantibus divinis carismatibus talibusque gratificantibus dis-
posicionibus vigentibus in corpore mistico complexionalem armoniam vivificam et de-
centem ad opera vite spiritualis sufficienter efficiendam // Ecclesiastica unitas ad u-
num caput secundarium quod dicitur summus pontifex xpi vicarius fiendior est multipli-
cior copiosior et maior quam fuit congregacio synagoge et quamvis sit congregacio ...

sub uno rectore Rege vel imperatore // Ecclesia habet potestatem seu facultatem ex
unitiva gratia sibi insita per spiritum sanctum quod semper potest continuari in integritate et unita-
te membrorum suorum tam essencialium seu formalium quam materialium atque fluctuum
Ecclesia habet sponsum indefectibilem Christum sic quod lege stante nec Christus potest ipsi spon-
se sue ecclesie dare libellum repudii nec econtra // Ecclesia non ita ligatur matri-
moniali vinculo ad vicarium indefectibilem sponsi sui quin mutuo se possint absolvere
et dare libellum repudii // Ecclesia vel generale concilium est cui veritas et regula a
spiritu sancto dictata tradita a Christo ut quilibet cuiuscumque status eciam papalis exstat eam
audire ac eidem obedire tenetur alioquin habendus est ut ethnicus et publicanus patet
ex immutabili lege divina a Christo promulgata. / Concilium generale sic describi-
tur. Concilium generale est congregacio legitima auctoritate facta ad aliquem locum ex omni
statu ierarchico tocius ecclesie catholice nulla fideli persona que audiri requi-
rat exclusa ad salubriter tractandum et ordinandum ea que debitum regimen e-
iusdem ecclesie in fide et moribus respiciunt // Eciam vel generale concilium dum dic-
tat aliquid ecclesie regimen concernencia papa non sit est super pura causa postquam
quod possit pro libito dissolvere talia dictata per eandem eo modo et intencione
quibus dictata conclusaque sunt // Eciam vel generale concilium quamvis non pos-
sit tollere plenitudinem potestatis papalis a Christo supernaturaliter et misericorditer collatam
potest tamen usum eius ~~[illegible]~~ limitare sub certis regulis ac legibus in edificacionem
ecclesie propter quam papalis auctoritas et alteri homini collata est Et in hoc est tocius ecclesiastice
reformacionis stabile fundamentum // Eciam vel generale concilium potuit et
potest congregari sine expresso consensu vel mandato pape eciam vite electi et vi-
ventis in multis casibus. Unus inter ceteros est si accusatus et evocatus sit ut
audiat ecclesiam iuxta legem evangelicam allegatam cui legi subiectus est et ipse renuit
contumaciter ecclesiam convocare. Alius casus ubi materie grandes concernentes re-
gimen ecclesie veniunt terminande per generale concilium et papa renuit gravatur illud
evocare. Alius si iam dictum sit per generale concilium quod debeat tali vel tali
tempore convocari. Alius casus est ubi probabilis est dubitatio super contendencia
plurium de papatu // Eciam seu generale concilium si viam aliquam conclusit
seu dictavit acceptandam esse a papa pro terminacione scismatis ipse tenetur illam
acceptare / et ita secundum separacionem ad tenetur ad cessionem et dum ultro offert eam
et prevenit ipse redditur multipliciter commendandus // Eciam seu generale concilium
precipue debet intendere ad prestacionem unius pastoris ad extirpacionem errorum
et emendacionem criminum sine personarum accepcione Similiter ad hoc quod ierarchicus
ordo ecclesiasticus prelatorum et curatorum multipliciter turbatus reformetur ad
similitudinem celestis ierarchie et conformetur ad regulas primitus institutas

Ecclia no habet efficatius mediu ad gnale simpliu reformacione qm si sta-
tuat' gnaliu conciliorum continuacio / celebracione quotaliud no omittendo
Explicit. Et attendat benignus lector q' plator huius sermonis I Cancellari(us)
pisien(sis) pressus nimia tpis angustia plationes scriptas no apposuit ad
has consideraciones sed put in mente a lingua ex recordacione pluriu
opusculorum pstrim tpe concilii pisani dum absens ab eo legebat psius
insens materiam hanc quam in tractatulo quod sub xx° consideracionu mo
scriptis reposuit aut imitari e veniet aut dies cum aufert ab eis sponsus
Ubi pdte consideraciones et in corpore una cum legatis anglie pgentibus
ad concilium pisanum tunc psius habita pluribus solidiori manifestate
sunt argumento qui tractatus 2 ipse predicavit in publicum. Ut hec ergo
voluit fiat 2c
Amplius uo in legacionis omnis impositum p carissimum rege francorum
ac universitatem pclarissimam pisien(sem) proposuit idem cancellarius post ubi de
ecclesiastica unitate subiunge de errorum extirpacione s impeditus nec pro
amicorum suasione pro tpis artacione 2 ut in prolixitate no incideret fas-
tidium silencio pterit quorum aliqui sedimata hec subnecti sunt
Glorificacione dei prece aplici prece glosi possimus ee sine huius ecclie
sanctorum quorum pleni sunt celum et terra o deus magne et terribilis gloria tua
quia non iam ambulet in errorum circuitu impiorum super terram. sed agnoscat
quam magna e gloria divine sapiencie sequi te dominum p semitas legis tue pa-
cificas quia pax multa diligentibus legem tuam et no e illis scandalum et
qui si credit eius sapiencia michil dulcius quam respicere in mandatis dei Sed
ve mundo a scandalis ve tibi mala voluntas 2 id mala quam arrogancia
superbia gloriam propriam querens anponens eam dine nolens subiri legi sue
neque captivare ociu intellectum in obsequium fidei. hinc hereses et errores
impiis hic scandalorum turbaciones horrende hic ordine violato plurima
sedaque confusio hinc tandem in hominibus 2 ex quibus p omnia que ipse homines
fecit deus suboritur sequitur no gloria dei no pax hominibus s set quod
alteracio monstrum 2 abiectis universitate gre spiritum 2 cadaverosa monstru
ossium defectum no tam formam quam deformitatem inducens. Deplorat
hanc pessimam rerum vicissitudinem carissimus francorum rex cum cetera toto
regni sui universitate dolet compatitur et ab hoc sacro sanctorum concilio legitimas
pvisiones efflagitat. No consideratur plor ab exspectacione sua / no
liter. careat prorsus desideriorum suorum affectibus sed et priorum sequitur sua
plebs rege videlicet filia sua pisien(sis) universitas / nec tantum sequitur s pre-
cedit humilitate salua quoque conciliis suis exhortacionibus aliis doctrinis

sciens quod veritas custodit regem fortior sicut petram se positam apostoli iussu ut potens
sit exhortari in doctrina sana et eos qui contradicunt arguere qui posuit archus opera duo
sapientis. Demumque parata est tamquam posita in luce ecclesie ad satisfactionem omni posce-
nti rationem de ea que in ipsa est fide et spe ut in omnibus et per omnia glorificetur deus
Insurrexerunt etenim post aliqua tempora plurime doctrine peregrine varie pestifere et dampn-
nate obtenebrantes ecclesiam per multa quamtamque membra per regna per provincias per
regiones insignes. Compassum est ad expellendas huiusmodi doctrinarum tetras calig-
nes nunc lumine disputationis doctrinalis per doctores et universitates nunc flabel-
lo iudicialis reprobationis per diocesanos et inquisitores heretice pravitatis in anglia
in ytalia in praga in francia. Nondum tamen ut illuminari vel emendari sufficeret
insipientium ceca et stulta improbitas assertorum sectatorumque suorum quorum error assidue
sicut cancer serpat et alicubi palam quasi nudato ense per naciones et populos
impudenter erumpat. Compertum nunc est per splendidissima et inexpugnabile huius sacri
concilii lucem provida celsitate de remediis institui ut quos spreverunt prelatos
et doctores divisim positos tamquam lucernas in domo dei revereantur eos conspirantes
et obediant deo in unum hac ecclesie domum collecti dabunt auctoritatis sue robur
et pondus. ibunt in splendore fulgurantis haste reprobationis iudicialis qualem
nemo qui christianus videri velit audebit contempnere. Esto contempnat ipse tamen de
contemptu suo fulguratione concinnationem subibit ut iustum est. Et quoniam caritas
sicut incipit a se et a suis in dilectionis exhibitione sic in correctionis et emen-
dationis preparatione priorem esse locum debet ne subeat illud ypocrisis vilium me-
dice cura te ipsum et illud de apostolo sumat Qui predicas non furandum furaris
non occidendum occidis non fornicandum [illegible] et ita de reliquis. hinc sa-
cerrimus rex noster suaque per adoptionem dignitatem carissima filia parisiensis universitas
voluerunt karissimus a regno et a suis provinciis quorumlibet errorum zizania more
ut erumpere seu germinare senserant diligenter opprimi resecarique nunc falce
doctrinali nunc securi pastoralis sententie ita tamen ut non simul eradicaretur et triticum
Sunt plurima rei quam loquimur documenta e quibus unum quod novitate advocatorum
precellit [illegible] in medium deducemus. Extat parentes regis nostri litteras quas
audire libeat. legi debebat hec littera pars cuius initium est post intitulationem
Regia maiestas nostra. Dehinc subiungendum erat. Audiunt siquidem hec cum
aliud multorum quantus in sanctissimo rege nostro fervebat zelus ad ea que fidei sunt
absque omni personarum acceptione absque respectu carnis et sanguinis
servat ipse deus magnus et terribilis qui glorificatur in consilio sanctorum qui salu-
briter et patenter [illegible] Ambulate dum lucem habetis Subdit monitionis
causam ne tenebre vos comprehendant Et quales oro deteriores fugibiliores
horribilioresque tenebre quam errorum et heresum circa prima precepta moralium

principia ut sunt non periurabis. non occides. non insidiaberis. Terreat ipsos
ecclesiasticos pastores et doctores positos in lucem aliorum si non ad exemplar tam
insigne atque preclarum sanctissimi regis nostri nos eos illuminet accendat et inflamet ze
lus domus dei vox domini Clama ne cesses et annuncia populo meo peccata sua Si
non vigeat eos pro debito constanti qualitate ad effugacionem errorum tenebrosorum
et ad illuminacionem errancium neque enim potest immergi salubritatis sine scandalo primo
sed quamdiu impune perhemacia manet in errantibus convalescat et seminat
errores novos est Sed in ipsa meditacione mea videtur occurrere qualis homo
non sapiens quod dei sunt deum non invocans. illic quippe trepidat timore ubi non
est timor imaginans est michi susurracione tremula magnus ardens et terribilis
quem tangunt et notant errores huiusmodi. princeps est Seminus ait quod sapiens enim
ait indignacio principis mors et vir prudens placabit eam Quid quando si
seminat si sediciones excitet si bella moveat si secum plurimos hos erroribus
hos permissis in errore suo trahat ita ut si fieri potest moveantur eciam electi
vide sedulo ac iterum iterumque recogita ait qualis homo ne fortassis obiciat ipse fecit
tam desideratissime ideoque in iamnus expediti pacis eque gaudens obex vel totalis
disrupcio. At vos nichil hic tale timendum o strenuissimi pugiles fidei o
potentissimi legum divinarum defensores. nichil inquam tale timendum timentibus deum
et obedientibus iussionem qua dixit Nolite terreri ab eis qui corpus occidunt a
nimam vero occidere non possunt Ita dico vobis huic timete. timeatur deus et non terreat
homo. Anime deum suadet augustinus et minatur mundum universum videbis Tollatur hec
suspiciosa pigri formidacio domini hec est in via deviantibus suum quod presto nigra
mors et vincta securitas est nil timere potest deum Cuius hec iussio est usque ad mortem
certa pro iusticia Et iterum Esto fidelis usque ad mortem et similia // Potuimus rem
hanc in longius deducere pro qua interim satis sunt breves et parvule con
sideraciones que tangunt radices moralis laicosque vitant

// Providendum est generali divisioni pro ecclesiastica membra superiori non minus
ac libere et efficaciter quam scismati super concordia de papatu. Ecclesia quippe magis
in fide quam in scandario capite fundata est

Providendum est constanter pro hoc sacrum concilium ad extirpacionem errorum
et emendacionem errancium quanto quod errant plures sunt potenciores et maio
res. Et si quis dixerit quod bella suscitabuntur diffamat eos nimis neque eis
levitas credi debet

Providendum est ad emendacionem errancium pro eos qui se dicunt amicos eorum
vigilancior sollicitudine quam pro expresse aliis partibus

Prestantes scienter impedimentum ne errantes resipiscat et corde credat ad iusticiam et ore faciat confessionem ad salutem habendi sunt hostes capitales errancium et salutis eorum

Prestantes scienter impedimentum ne tollantur errores et errantes corrigantur aut reddantur sunt rei de dampnis omnibus tam spiritualibus quam temporalibus que obvenerunt pervenerunt aut venient

Omissio seu dissimulatio prestancium impedimentum nedum positive sed privative vel omissive directe vel indirecte per cautelas humanas ne tollantur errores causat suspicionem de fautoria heretice pravitatis quandoque levem quandoque vehementem quandoque convincit iure caritatis obligacionum

Inexcusabilior et altius punitior est error in principiis legis naturalis sicut sunt precepta decalogi secundum planum et literalem intellectum verborum apud omnes utentes racione quam sit error in articulis fidei que sunt supra nature facultatem et in agibilibus quam speculativis

Conditionalis protestatio vel confessio non sufficit ad confessionem purgacionem legitimam super publicacione vel defensione vel advocacione errorum quorum opposita veritates tenentur credi explicata fide tenere

Diffamatus publice et notorie super publicacione aut defensione errorum contra veritatem fidei et bonis moribus tenetur seipsum purgare si potest coram iudice legitimo eciam nemine eum personaliter accusante. tenetur eum purgare famam propriam et ab aliis scandala posita removere

Ad efficacem errorum extirpacionem qui sunt iam dampnati per ecclesiam magis procedendum est in generali concilio per invocacionem brachii secularis adversus pertinaces quam per curiosam reexaminacionem Et notetur quod non sufficit auferre errores quam diu perseverant errorum assertores

Procurator generalis concilii debet ex officio procedere contra notorios et publicos errantes ut resipiscant aut corrigantur longe diligencius quam contra violatores spiritualis iurisdictionis temporalis et hoc requisitum est prius coram rege permissio sermonum

Pax regnorum et sanitatis unius potest efficacius et divinius procurari quam per legitimam extirpacionem errorum et correctionem errancium

Querere provisionem super extirpacione errorum et correccione errancium non est impedire prosecucionem unionis ecclesiastice sed est eam promovere et accelerare multipliciter ita ut verum sit quod oportet unum facere et aliud non omittere

ſtimo me beatū apud te o ſacroſanctū conſtan̄ conciliū. o cetus cele-
bris rꝛmor patrum ac ceteroꝝ dnoꝝ in om̄i ſapiencia et doctrina ac moꝝ
honeſtate fulgencium Eſtimo inquā me btm cum ſim me defenſurus hodie
in pn̄tia te ſciente omnia iudicia q apud iudeos ſed ſanos ſint conſuetudines
et queſtiones ꝓpter qd obſecro ut pacienter me audias. Verba ſunt iſta beati
lucas cuius hodie natalis inſtat celebritas qui comes indiuiduus fuit egregii doctoris
pauli. lucas inquit eſt mecum ſolus Et alibi ſalutat vos lucas medicus kmus
cuius uba omnia ſcdm ꝯmuniū ſunt languentis ale medicina Unde cum paulus ſuiſſet
a feſto traditus in vinculis agrippe regi dixit ille rex ei ꝑmittitur tibi racionem
reddere ꝓ temetipſo. Tunc paulus extenta manu eſtimo me btm inquit apud te rex
agrippa cum ſim me defenſurus hodie in pn̄tia te ſciente omnia q apud iudeos ſunt
conſuetudines et queſtiones ꝓpter qd obſecro ut pacienter me audias. Sic ego de
materia noue aſſercionis rmis patribus ac ceteris dnis commiſſariis in cauſa fidei ꝑ me
inchoatarum ex ipſoꝝ nunc ordinacione racionem redditurus eſtimo me beatum ꝓpter
qd obſecro vniuſquemq; ut pacienter me audiat Et in primis quidem dandus ē
ordo dicendis et euitanda confuſio. habendus ē inſuper ſermo doctrinalis abſq;
ulla ornacione vel apparatu verboꝝ qualis ē materie que tractatur accomodus
Deinq; recordanda ē nunc diſtinctio ne fallat nos equiuocatio quam diſtinctionem
memini me notaſſe cum preteritas vo aſſerciones cum ſuis reprobacionibus iudicaui.
Poſſumus itaq; materiam hanc dupliciter conſiderare. Vnomodo pure theologice et abſolute
ꝑ conſideracionem ad conformitatem vel deformitatem ſcdm leges diuinas traditas in ſcrip-
tura ſacra Aliomodo magis reſpectiue et ſcdm terminos iuris poſitiui In primo tractatur
de veritate ipius fidei. In 2o de veritate perſonali. Vel ita dicamus poſſe nos vno-
modo conſiderare aſſerciones vel aliomodo ipos aſſertores aut reprobatores. Primum
hactenus obſeruaui in omni iudicio cum pariſius quod in hoc ſacro concilio recogitans
primo profeſſionem meam et officium Cancellariatus pariſienſis licet indignus deſeruio quoniam
pariſius ſic tractantur materie fidei ꝑ ſacram theologie facultatem cum deferuntur
frequenter a diuerſis mundi partibus ymo et a romana curia non numquam quia habeat
eiuſdem facultatis doctrinale iudicium vbi nichil vnquam agitur de perſonis niſi prius
ſaltem diſcuſſum ſit de doctrinis Conſtituit ſupra michi ipſo quod finalis intencio mea
ē ad extirpacionem erroꝝ qui ſic pullulant pro et debz ꝑ eoꝝ reprobacionem doctrinalem
ſeu iudicialem qui dampnentur errores. Rurſus 3o conſtat quod liberi puri
vix et actus exequitur veritas et falſitas reprobatur cum conſtituitur ſola lex diuina iudex
in noua conſideracione ariſt. in polit. qui enim ponit inquit legem iudicare ponit deum. qui
autem addit hominem addit et beſtiam Et hoc dicit ꝓpter ſenſualitatem beſtialem de
qua virgilius in 6. hinc metuunt cupiunt gaudentq; timentq;. Conformiter ad illud

pſaycu Confuſa ſut hic om̄a ſpes metus meror gaudiu Quocirca cōſulit
apud boeciu phia. Tu quoqȝ ſi vis luce claro cernē veru tramite recto carpe
callē gaudia pelle pelle timorē ſpemqȝ fugato nec dolor nubila mens
ē vinclaqȝ frenis hec ubi regnāt. Demqȝ p hūc modu ſalubius obſuarī
illud augꝰ in regula q ſiat correco cu dilacōne pſonar et odio viciorꝫ
nec mē videt qui qualiſcūqȝ turbacio pacꝭ. Dm quoqȝ iudices facilius
ſe expediut ſi pus inſtruūt circa intereſſe fidei q̄ ſi ſtatim cāmos iurꝭ poſi
tiui pus diſtraccat materiam tamqȝ ꝯphana ſupꝫ intereſſe pſonali q monſtrat
apte quīqȝ meſtes in tali diſcuſſione ſola ſeīc ia occupati Vnde et nōnulli
ex dn̄is cōmiſſarijs ſicut rueūmꝰ p̄r dn̄s car̄ camācen et ipe ꝯmotor
concilij ad hoc intendᵒ quolibꝫ noluerut. hanc ego modeſtiā conabor
in actu pn̄ti poſſetenꝰ obſuare qd obſtēe neqȝ iū nec cauſe fidei q̄ diſcutiūr
officiat uel obſit Sicut eīn plurimi q̄admodu conati ſut aliq̄ inigiꝰ hāc
materiam trahē ad pſonalia in piudiciu nedu cauſe fidei ſed fame p l̄ras
ꝛ aliꝰ falſo leſe In quibꝫ diluēdis atqȝ repellendis ſi ſmo flecteī̄ cog
noſcetur apta viitas in elucidacōne clariore cauſe fidei et in laudē nō
mediocrē ipius tractancu adiſus obtrectātes/ q̄uis p̄ra nō ſufficient
exterpant errores ſi notorie pſeuāt errātes/nichiloꝰ ſpandu ē q corrigeīt
omes ad ſināy concilij Quid igīr nōc ē puocarē uel accuſarē pſonas
errantes ſi dampnarē ſatꝭ ſit errores. hys ita ꝓlocutꝭ veniamꝰ ad
materiam q̄ noue aſſertiones cu ſuis rꝓbacōnibꝫ habet ꝓ cuiꝰ intellcu
faciliori ponatꝛ uelut in vna decretali caſus longꝰ de hinc viis ſub ꝯtexto
a b c.

Caſus ē

C rꝭ ſupmꝰ habet d et b vaſallos ſuos quorꝫ vnꝰ nō erat ſubiectꝭ
alteꝛ q̄ faciut confederacōnes adinuīc ſub ꝯm iuramentꝭ terribilibꝫ fir
matas, B conducat hoies p̄x et p̄cio, q̄ p inſidias pmeditatas interſicut ſubi
to d. nō diffidatu nec de hoc pmonitu neqȝ tale aliq̄ timēte et hoc inſcio
c rege. Tandē b ſcrip̄ āuocat et ꝯponit ſe laudabilit egiſſe ymo ſeciſſe de
bitū ſuu erga deu et regē. ꝓ cuiꝰ iuſtificacōe ponit uel ponī facit tanquā
p quibuſdā regulis ſeu maximis noue has aſſertiones. Itaqȝ p p̄ma iuſti
ficat mortē ipius d, q2 erat tyrānꝰ ut dicit machinās p fraudes ꝛ ſortilegia
ac malu ingeniu in mortē ſui regꝭ C ꝛ in p̄mis q2 p ipm rege nō po
tāt bono mō de ipo fi iuſticia. ꝓ 2a aſſꝫ dicit ſe auctorizatu fuiſſe
ut ſic ageret p leges diuīa nāle ꝛ huāna. Deinde p 3ā et 4tā iuſti
cat ſub regula gnāli tyrānorū q d debebat vilit ꝛ p inſidias mori
Rurſus p qutā ſextā ꝛ 7a iuſtificat q rꝭ eū debꝫ auoāe remunerārē
ꝛ vi ſamarē p epl̄as et aliꝰ vl'riuqȝ ꝯmdē iuſtificat ſe ancthl egiſſe

contra precepta dei bene intellecta non secundum literam sed ad sensum suum et hoc in
octaua. Postremo iustificat quod in nullo premissorum fuit confederacionibus non
obstantibus et hoc per regulam generalem in assercione nona datam.

Casus breuis

Quilibet tyrannus potest et debet licite et meritorie occidi per quemcumque vasallum
suum vel subditum eciam per insidias et blandicias vel adulaciones non obstante
quocumque iuramento seu confederacione factis cum eo non expectata sentencia vel mandato
iudicis cuiuscumque. Hic casus quamuis sit decisus per hoc sacrum concilium quod est hereticus
et sequatur ex tercia et quarta premissis prima et ultima, nichilominus videtur aliquibus dimittere
poni. Primo quia non loquitur de auctorizacione per leges diuinam naturalem et humanam ut
in 2a. 2o non ponit quod viliter vel ignominiose et subito id est sine diffidacione de-
beat occidi ut in 3a et 4a. Deinde non ponit quod ipse debeat auctor remu-
nerari et honorari ut in 4a 6a et septima. 5o dimittit assercionem octauam de fal-
sitate sensus literalis scripture sacre et quod quilibet sit infidelis vel ereticus eius.
Denique silet quod Christus ipse supremus non habet talem potenciam in suo regno quod de q
vasallo suo non posset facere iusticiam.

Queritur nunc si hee xii assertiones in forma sicut sunt veniant iudicio
fidei reprobande. Et quamuis quod hec iam determinata sit per iudices fidei inquisitores
de consensu et approbacione reverendi patris domini episcopi parisiensis et facultatis theologie cleri sui, ymmo si casus
breuis videtur positus est et elicitus ex hiis xii assercionibus tamen continentur in eis
sufficiencius licet dimittere sicut patere videtur intuentibus diligenter primam terciam et 4am
et ultimam assertiones. inter quod decisa est per hoc sacrum concilium dum dampnauit
ista Quilibet tyrannus etc velut hereticam. nichilominus ponentur hec que induerunt conclu-
Nouem assertiones cum suis reprobacionibus iudicialiter mediate spectat ad
fidem eciam explicare. Et sunt, prout in cedula continentur racionabiliter iustificare
potuerunt insuper per doctores et ordinarios locorum doctrinaliter ac iudicialiter
aliter condempnari. Sunt denique per hoc sacrum concilium vel per sedem apostolicam de
necessitate salutis reprobande et hoc vel vel interpretatiue.
Ex quibus conclusionibus probatur que spectat ad theologiam imprimis et ad
iudicem fidei potentem similiter applicare quid de intellectu personali sentenciandum vel a-
gendum erit per strictum canonicum. Sed prius superius premonendum ulterius tollendum
contrarium scandalum quod nos reclamacionibus inter agentibus possit obsistere
et aures aliquorum que sunt oppleti ut obsurdescerent veritati. Est enim quod
nulla vera generalis vilificacio fidei, puta depressio catholice doctrine vel
quolibet verbo vel actu dicatur. Hic est error in fide. Hec heresis vnde vnus

deputetur hoc erraticis qui prius ad ea que solius facti erant scripturam sacram et fidem
pertrahere conati sunt impugnare. hinc ista fidei vilificatio hinc occultatio veritatis
catholice non a defendentibus eam ne taliter occultetur / Ecce insuper aliorum querela quod
nichil hic sit amore fidei sed odio personali vel rancore sed favore inordinato
seu partialitate Sed contra ille omnium infelicissimus iudicandus esset et miserabilior
omnibus hominibus qui cum certissimis incommodis medium bonorum temporalium sed et vite periculo
tenderet in infernum Et quomodo tenderet. hoc utique propter peccatum odii vel favoris inordinati
quia stipendia peccati mors non solum sed eterna. Ceterum non quis in hac re loquitur sed
quo animo loquitur sed quam verum sit id quod loquitur attendere vos convenit // Ecce rursus
conqueruntur alii dicendo quod nichil hic cum modestia vel prudencia talis aut talis agit
sed innititur fantasie proprie et furiositati. Maledictus furor eius quia pertinax et emulacio
quia dura contra tales et tales de illa nacione vel facultate pro libris et aliis contradicunt
Arcius consolatur exemplum Christi quem ob predicacionis fervorem sui eciam parentes dixerunt
in furorem versum esse Et de prophetis prioribus verum invenimus dictum verum. quid queritur
insanus iste Demas contra quod dicit propheta cum propheta a domino. Consilium meum iustificaciones
tue. Ille iam non proprio capiti fumositati vel imprudencie innitens dicendus est sed solidissime
veritati auctoritati. Amplius in hac parte si testimonium hominum recipimus illud habundancius
longe est pro nobis tamen minus quam minus congruitur ad exemplum quidam. Ecce insuper
quanta regni francie diffamacio in quo tot errores exorti dicuntur et firmantur
Primo non rursum habeat quispiam hoc obicere ad opprobrium quia ad singularem et
incomparabilem laudem eiusdem regni et incolarum cedit ista errorum non quidem publi
catio sed virtuosissima debellacio quam neque ipso sanguini neque distinctionibus innumeris
neque ipse pater vite quin primum ut errores in eodem regno capiunt ut ita dicam
exurere vel in nostro germine carpere cepimus observetur illud de psalmo Filia
Babilonis misera beatus qui tenebit et allidet parvulos suos ad petram Et illud
de nasone Opprime dum nova sunt subiti mala semina morbi Est enim humanum
inde peccare sed ut dicimus confessum a peccato resurgere eamque prorsus virtute fortiori
pede. // Hys ita standum ne pergentibus nobis ad veritatis inquisicionem noc
eat error. Deducemus primam partem conclusionis ex multiplici radice et principa
liter investigando doctrinaliter et radicaliter quid ipse sit fides. et unde quis
denominatur catholicus fidelis. Et ex opposito quid sit error in fide vel heresis
et quis denominatur errans in fide vel hereticus Et primo vero etc. prime acceptionibus
aliis de fide. quia fides quandoque dicitur sponsio .i. Thi 5° quia primam fidem irritam fecerunt. Et quandoque
fidelitas proverbiorum 20. virum fidelem quis inveniet Quandoque constancia Ro 14 Omne quod non
est ex fide peccatum. Quandoque sacramentum fidei Augustinus ad bonifacium quando est parvulos habere
fidem nisi fidei sacramentum. Accipiamus de suspensione fidei de qua locuturi sumus ex

nota

fides

verbis apostoli ad ro. 10. Ubi dicit quod fides est ex auditu Auditus autem per verbum dei Unde
sicut aristoteles describit scienciam quod est habitus firmus et verus per demonstracionem acquisitus
Ita dicere possumus quod fides est habitus firmus et verus per auditum verbi dei acquisitus
Et vocatur hic verbum dei scriptura sacra vel inspirata vel predicata vel scripta
seu lecta / Pro 2o autem descripcionis declaracione sciendum est quod sicut sciencia multi
pliciter accipitur sic et fides / quantum spectat ad propositum . Accipitur enim sciencia quandoque pro
habitu prout descriptum est . quandoque pro actu scilicet pro assensu ex tali habitu pro
cedente . quandoque pro obiecto illius habitus vel actus Et hoc dupliciter sicut est duplex
obiectum quod scimus Unum est conclusio demonstrata metaphorice vocata vel scripta . a
liud est res significata per conclusionem / unum vocatur obiectum materiale . aliud formale secundum
thomam . Amplius sciencia quocumque predictorum modorum accipiatur solet sumi dupliciter / Uno
modo pro uno vel simplici tali habitu vel actu vel obiecto Alio modo pro collacione
multorum huiusmodi habituum vel actuum vel obiectorum quemadmodum dicimus phisicam esse u
nam scienciam sic methaphisicam sic medicinam et sic de aliis . Conformiter ad predictas distinc
ciones dicimus quod fides accipitur quandoque pro habitu / et sic data est descripcio. Quandoque pro actu
ex tali habitu procedente et proprie pro maiori assensu fidei Improprie pro actu exteriori
qui ex hoc maiori procedit quemadmodum dicimus iste fideliter agit Rursus accipitur fides
pro obiecto fidei scilicet pro proposicione credita sicut est iste articulus deus est trinus et unus / a
ciam res per hac proposicione significata sic dicit aliquis . deus est fides mea Et sic de
complexe significabilibus huiusmodi sermo posset quem omittimus . Postremo fides ac
cipitur quolibet modorum predictorum quandoque pro uno habitu vel actu vel obiecto
quandoque pro collacione plurimorum vel omnium quemadmodum in symbolo apostolorum vel athanasii
vel concilii niceni vel sacre scripture dicimus fidem catholicam contineri / Unde et sic
loquitur athanasius dicens Quicumque vult salvus esse ante omnia opus est ut
teneat catholicam fidem Et de proximo fidem subiungit Fides autem catholica hec est
ut unum deum in trinitate etc . Consequenter notandum est quod fides pro habitu dupli
accipitur . pro infuso scilicet et pro acquisito Sicut eciam una sapiencia humana infusa patuit
hoc in christo et salomone . alia acquisita qualiter descripta est quod est habitus firmus per de
monstracionem acquisitus . Dicimus consequenter per declaracione descripcionis premisse
de fide habituali acquisita que infusam presupponit vel eidem innititur et ab ea
formatur si perfecta est . quod fides dicitur habitus firmus . ad dictam opinionem vel suppo
sicionis mee sicut ponebat petrus abelardi per beatum bernardum in hoc redar
guitur . hec autem firmitas vel certitudo alia est a certitudine spei quam una respi
cit intellectum . affectum alia . Thomas dicit quod certitudo est ex voluntate surgente
intellectum . Addit in descripcione verus ad dictum habitus hereticalis fidei qualem habent
heretici Subiungitur tamen quod dicta specialiter ad alios omnes habitus intellectuales

per auditum verbi dei acquisitus. Pro quo notandum est quod ratio specifica fidei est quod
accipiat certitudinem suam et veritatem illustrativam intellectus humani ab auctoritate divina per
hoc scilicet deus ita iussit dixit vel revelavit mediate vel immediate per verbum suum
inspiratum magis vel exterius predicatum auditum vel lectum. Et sic loquitur thomas et
ceteri quod formalis ratio omnium credibilium una est scilicet veritas prima ita quod assentire
aliud non est pertinens ad fidem. et sic requiritur fides infusa ad assentiendum catholice
et hoc si non potest si quis errat in una tali veritate pertinaciter quia iam deest sibi
ratio formalis credendi alioquin non esset pertinax. Hinc oritur differentia certi-
tudinis fidei ad certitudinem scientie. quoniam illa sumitur ab evidentiis terminorum per locum
ab auctoritate altera deducitur ab intrinsecis sicut per locum a diffinitione et similibus
Et ita habemus certitudinem unam ab extrinsecis qualem habet fides alteram
ab intrinsecis qualem habet scientia Et hoc sufficiat ad propositum de certitudine non intendo
de sermone de aliis habitibus ceterorum principiorum tam intellectualium quam mora-
lium in quibus est certitudo evidentie ex terminis In aliis per [illegible] experientiam
In aliis per quandam adherentiam voluntatis stabilientis se ac figentis in aliquo
a quo non vult dimoveri sicut dicimus hominem innixum muro solido certum esse
qualiter etiam dicimus quod certa est in deo spes mea / caritas mea timor meus et
ita de reliquis ad affectum spectantibus. Forte autem quod ipsa fides certi-
tudinem suam sic accipit ex voluntate que deo iubenti seu revelanti vult
immobiliter credere cui consonat illud augustini Cetera potest homo nolens credere autem
non nisi volens Ex quo fit ut fides et habeat meritum et captivet omnem intel-
lectum in eius obsequium quantumcumque videantur rationes philosophice vel hystorice seu ge-
ometrice seu fantastice fidei repugnantes / et quod ipsa sint nulle solu-
biles per intellectum supra/ Ex quo fit preterea quodammodo vicecuisa ut ipsam fidem
neque demonstratio neque experientia neque intelligentia rationis tollat vel eva-
cuet quoniam sic innititur auctoritati prime quod sive habeat evidentiam rationis sive
non habeat credens in auctoritate et non alteram pertinaciter firmitatem Unde
tho. expresse 2a 2e q i articulo 10 in responsione ad primum argumentum sic ait
Cum homo habet voluntatem credendi ea que sunt fidei ex sola auctoritate divina
etiam si habeat rationem demonstrativam ad aliquod eorum puta ad hoc quod est deum
esse non propter hoc tollitur vel minuitur meritum fidei hec ibi Ex quo fit insu-
per quod fides potest in patria manere cum visione beata vel hic in via per raptum
qualis fuit in paulo vel cum intelligentia clariori fidei qualis fuit et est
in doctoribus contemplativis et per magicos excessus illustratis mirabiliter a
motibus certis nec obviat illud apostoli Fides est substantia rerum sperandarum
argumentum non apparentium. nec illud gregorii Fides non habet meritum

Ubi humana racio prebet experimentum. quam visio patz ex premissis acute pensatis
pro quibus statim ex° istud quod de ista triangulus habz tres angulos equales
duobus rectis patet ut de ho prius habe certitudine ex auctoritate doctoris quale non oportet
eum dimittere habita postmodum certitudine altius gradus ex demonstratione vel experi-
encia fundatus. ¶ Deinde deducatur ex premissis pro re qua intendimus quod prin- no
cipia tam intellectualia quam moralia sibi revelata ex eis demonstrata / sibi probes
philosophis per experienciam habita prius tamen sub fide quam tradi prius a deo iubente
et auctorizante sic quod detur assensus eis non quod sint evidentes sed quod sic deus
iubet revelat aut dicit prout eciam catholice ut scriptura sacra nobis tradit Unde
consequenter ad hoc dico pt non irrationabiliter quod fides hic in via semper est quodammodo
non apparentium sub racione formali. Vel obiectali ipsius fidei quam licet veritas prima
sit de se evidentissima et certissima cui fides innititur nichilominus quod veritas hec prima tradidit
credibilia revelata vel alia quibus ad credendum stat ex sola fide ecclesie vel scrip-
ture sacre quae scilicet eciam scriptura sacra nobis ita tradunt unum quod thobias habuit
canem et abraham filium potuit esse notum per experienciam et ita de innumeris Sed quod iste
veritates sint nobis a deo tradite per scriptores librorum continentium talia / est creditum et
non scitum nec evidens ¶ Alia distinctio. quod dum sunt prius de fide et continet quatuor
gradus quedam pertinencia quorum opposita sapiunt heresim quedam impertinencia tantum
de fide et cetera. Consonat iure descripcioni descripciones alie Una est apostoli ad hebreos
xi fides est substancia idest fundamentum rerum quas speramus que sunt deus et cetera et
quas tendimus per amorem articulorum idest certus non apparentium ut in se vel in racione
obiectali scilicet materialiter aut formaliter ut dictum est Item augustinus libro de predestinatione
Fides est cogitare cum assensione ea que ad sanam pertinent religionem. Item ysidorus
Fides est qua beate credimus id quod nequaquam videre valemus. Item expositor Fides est
firmissime religionis fundamentum et integritatis. Fides est virtus qua ea que ad fun-
damentum religionis pertinent recte firmiterque creduntur. ¶ His ergo ita presuppositis
atque declaratis que in dubium trahi possent. dicimus consequenter quod in proposito nostro
fide accipimus obiective pro collacione omnium credendorum prout ex habitu fidei prius
descripsimus. Unde statim concluditur veritas prime partis nostre conclusionis principalis quod hec
ut assertiones que spectant ad divina precepta sunt de fide. Notandum tamen illud circa
quod oppositorum eadem est disciplina ¶ Deinde pro declaracione maiori placet annotare
ad quos moralia precepta in forma ut in effectu articulos symboli specula-
tivos reducuntur / cuius ita sit quod cuilibet precepto correspondet dictamen practicum
verum / quod ita credendum est sicut articulus fidei in speculativis / diliges deum. corres-
pondet istud dictamen. deus est diligendus / Et istud non occides proximum non est
occidendus glo propria voluntate et ita de reliquis. Dicimus ergo quod iste articulus
est de articulis symboli quod proximo est deus verus et deo vero. credendum ergo iubet

et tradit e verum Jubet aut decem precepta legis non occides etc. 2 cap. 4. 2 26 et alibi
multis locis ergo. Item arguitur e ex scripture sacre sunt verba que producuntur in testimonium con-
surrectionis ibi secundum scripturas. tradunt aut scripture decem precepta. Igitur. Item arguitur
e ex spiritus sanctus locutus e per prophetas quidquid igitur prophete dicunt per ipsum e verum
fuit aut moyses propheta qui tradidit decem precepta legis. Ideo 2 xpc fuit ille
propheta magnus de quo dicitur. is qui fuit plenus gratie et veritatis et per quem veritas
facta e Item in duobus preceptis de dilectione dei et proximi que tradidit
xpc multis locis. tota lex pendet 2 prophete Sunt igitur de lege et prophetis et
consequenter omnia moralia precepta que deducuntur ex ipsis. Item finis legis
secundum apostolum e dilectio et ut vitam eternam consequamur. hoc aut facere non possumus
nisi servando precepta Si vis ad vitam ingredi serva mandata Et tamen hoc fac et
vives Item ad aliam partem articuli que dicit et propter nostram salutem que salus non
habetur sine preceptorum observantia. pertinet igitur ad hunc articulum vitam eternam
salutem reductive. Item quodlibet preceptum includit in se dictamen rationis sedem quod
sit bonus actus precepti. sicut hoc preceptum non occides. habet istud dictamen
non licet occidere. fundatum in hoc universali precepto. non facias aliis quod non vis
R tibi fieri quod principium e de scriptura sacra. cap. 4 Item arguitur e ex e una ecclesia
catholica 2 apostolica que est fundata in doctrina apostolorum quos spiritus sanctus docuit
omnem veritatem et doctores non cessant successores. et ideo errare non potest errare. Et ita
quidquid iubet e verum. Jubet aut decem precepta et conclusiones ex eis. ergo pertinet
ad hunc articulum unam sanctam ecclesiam. etc. // Amplius 3° deducatur per exempla
2 ex heresis descriptione Omnis heresis pertinet ad fidem. quia secundum communem heresis e
heresis dogma falsum fidei orthodoxe contrarium. Constat aut ex determinationibus ecclesie
quod multe assertiones iudicantur heretice que sunt circa precepta moralia ta-
mquam/ exemplum de ista Usura non e peccatum mortale. Item de ista fornicatio simplex
non e peccatum mortale. Item de ista/ non e licitum orare. Item de ista. licitum e
tenere uxorem fratris sui. pro qua Jo. martyr fuit. Item de ista licitum e unicuique
non misso sermone prohibito predicare. Item de ista populares possunt dominos suos
R ad libitum corrigere. Item de ista/ quibus tradantur etc. que nuper dampnata e ut
heretica Item generaliter nulla e propositio vera que non possit sic catholice dum sibi traditur
credenda ex scriptura sacra sicut ad propositum dicit jdus ex apostolus de versu ethnico
ut poetico fecit catholicum dum ait Corrumpunt bonos mores colloquia mala
R pessime Unde quando nimis de fide videtur quod ex tobias habuit canem et aaron
barbam et hii qui ista negarent pertinaciter essent heretici quia repugnarent isti
Ro articulo Scriptura sacra e vera in se et in suis partibus. Fallitur igitur hoc argumentum
hoc non e de credibilibus articulis nostre fidei expressis igitur non e de fide

Sequit^r ex pmissis q moralia et philo^lia pnt ee et sut de fide v intra
no tn in quantu pfessa sut philosophica ad geometricalia Sed de moralibz quam
illa faciunt ad unitatem eccie q debet ee una nedum unitate sacroz et c
dibiliu mentaliu sed etiam actione et gubernatoe pacifica in agibilibz mora
libz nali lege cognitis. No de fide q supeminz roni semp sicut oleu
aque sic q incipit fides ubi ro desinit et no pt tamen esse ro nalis qin
supeminat fides ei. Item constat sm plimos doctores q expediunt
valde multa ad credendu gnalr omnibus pplis quoz aliq sut euidentia
doctis. ut dcm ee. Et hoc pp^t errores phoz et alioz sic in pposito de p
ceptis moralibz que licet sint euidentia bn dispositis in iudicio rone tamen
ex consuetudine puersa et aliunde multi contingunt errores. Ut scrpsi (?) dixit
ee opus intrmine vtutis sc iniustia Et in quibusq regionibz dicitur ee
religiosu occide pntes senes &c. Ita de multitudine uxoru. de furtis de rapi
nis de adulteriis in quibz errant hoies nisi p lege dina docerent &c. possz
poni in casu nro pnti. Nota tamen q ad assentiendu catholice cuicu
q veritati quantumcuq stat^r p experienciam ul demonstratione requirit^r fides infu
sa que monstrat et ondit rone obiectale credendi ista q deus tale vita
te tradidit aut iussit p se imediate vel p eccliam aut scripturam sacram
Nota quod nulla e noua heresis. Et q determinatio eccie no e nisi declaco
ul adiectione pene. No okam lib^o 2° pmc ptis p totu. No quid e
explicare de fide illud scilz q ve^d et clare sequit^r ex hys q sut pnc de
fide et explicare continet^r in scriptura. Unde q xpus habuit nuhos no e
explicare sub hac forma Sili q no omis mulier hns capillos ruffos
no possit mrsari (?) a quocuq sed sequit^r euident ex scriptura No q nulla
e quela dnoz tpaliu qin posset ad conciliu de iure gnale emanda si
reducat^r ad licitu ul illicitu inxo consideratoe ultima illis smonis ppsm
iur &c. / Demuz notandu e q in hoc actu plime rones sut inducte
ad declacone fidei ptis Sz qm alibi sut tn epilogando qm lacioi smoe
deducte ista omittit^r Tandem reuolando ad pncipiu recitabit^r q admo
dum festus ad paulum se defendente dixit insanis paule multe te lre ad insania
conuertut. no insanio respondit paulus optime feste sed vitatis et sobrietatis
uba eloquor. Et hinc conuersus ad agrippam. credis inquit rex agrippa
pphetis scio q credis Sic loqr aplus habeo fas dicendi unicuiq vrm o
reuerendissimi pres et dni ac doctores cu sapia et doctrina plenissimi q creditis pphetis
illi aut testimoniu dat de dna concepto et de sequelis eoru q dina vitate fundata
sut et ad credendu licet intelligant^r imposita. Credis igr agere q panem

ut obsecratio facta erat me audisset Sic exoro videns vivus deus qui quid verbum non habeo credite ut faciat vitam et ipsa liberabit vos et in eterna tabernacula sua luce perducet prestante eo per quem vitas et gratia facta est Jhesu xpo qui est deus vivus in secula dinme.

Sequitur confirmatio nove assertionis. primo per auctores 2° per rationes. 3° per exempla.

Augustinus primo de ci. dei hiis exceptis quos vel lex iusta generaliter vel ipse fons iustitie deus specialiter occidi iubet quisquis hominem vel seipsum vel quemlibet occidit homicidii crimine meruit 23 q 4

Glosa exordi ut cum minister iudicis occidit eum quem iudex occidi precepit homicida non est sed si id sponte faciat homicida est etiam si eum occidit quem scit a iudice occidi debuisse 23 q 4

Item in decretis gregorius prohibet illo precepto non occides quisquis sua auctoritate in necem alterius armari 23 q 6

Item alexander de hales 3° libro d 1a qod utrum maleficus prohibeatur occidi sic dicit dicit maleficus occiditur ab illo qui habet ad hoc potestatem ut a principe seculari et secundum hoc non prohibetur interfectio malefici dicit interficitur ab illo qui non habet potestatem et secundum hoc prohibetur interfectio malefici

Item augustinus 2° libro contra manicheos ille mihi augustinus gladium accepit qui nulla superiori ac legitima potestate vel iubente vel concedente in sanguine alicuius armatur

Item in decretis ex dictis augustini. Omnis potestas illud aut eius auctoritatem quod legitima potestate vel qui ut ait apostolus non sine causa gladium portat cui omnis anima subdita esse debet ad eum venit omnis in quem qui sine huius auctoritatem gladium accepit gladio peribit.

Item alexander de hales 3° libro in q illa vero illi qui non habet potestatem vel universaliter prohibeantur maleficium occidere in solutione secunde rationis sic ait. non sequitur in multis de causis ista interfectio est secundum legem ergo qui interficit facit secundum legem quod ad interfectionem secundum legem sufficit solum reatus quo dignus sit interfici quod ad interficere aut secundum legem requiruntur plura iusta causa iustus ordo iustus animus iusta causa ut si reus meruit interfici iustus ordo ut occidens habeat potestatem et convictus sit reus de crimine augustinus super v. mathei Officia vindicte puniendi implere quod iudex quod lex iustus animus ut fiat solo amore iustitie non libidine vindicte vel appetitu pene

Item de halis in solucione tercie racionis eiusdem questionis que stat prius sic ait. dicendum secundum aug. 2o li. contra faustum ille utitur gladio qui nulla superiore ac legitima potestate vel iubente vel concedente in sanguine alicuius armatur

Item s. tho. 2a 2e q. lxiiii art. 3o querens utrum liceat persone private hominem peccatorem occidere determinat in racione quod ad illum solum pertinet occidere cui committitur cura communitatis conservande sicut ad medicum pertinet precidere membrum putridum quando sibi fuerit commissa cura salutis tocius corporis Cura autem communis boni ut ibidem dicit tho. commissa est principibus habentibus publicam auctoritatem et ideo eis solis licet malefactores occidere non autem privatis personis hec dicit tho. in formalibus verbis. Idem in solucione 2 eodem art. 3e racionis qua arguebatur quod privata persona operatur illud quod est utile bono communi sed occisio malefactorum utilis est bono communi ergo laudabile est quod private persone occidant malefactores Respondet dicit thomas quod facere aliquid ad utilitatem communem quod nulli nocet hoc est licitum cuilibet private persone Si autem sit cum nocumento alterius hoc non debet fieri nisi secundum iudicium eius ad quem pertinet extimare quid sit subtrahendum partibus pro salute corporis. non lege aliqua quod iustum est iuste exequaris

Item hec eadem que scribit tho. in summa ponit petrus de tarentasia in scripto super sententias

Item fr. augustinus de anchona in sua summa de potestate ecclesiastica querit an papa possit dispensare quod aliquis alium occidat sine transgressione precepti divini Et respondet quod solum quatuor casus excipiuntur in quibus hoc licet in aliis autem non licet primus casus exceptus in bello iusto Secundus in eo qui habet officium iudicis et publice potestatis. 3us si ex divino precepto expresso 4us si ex divina inspiracione interiori et privato consilio dei

Item salberiensis in suo policratico li. 3o c. ubi accipe inquit gladium intelligitur qui eum propria temeritate usurpat non qui utendi accipit a domino potestatem utique qui a deo potestatem accipit legibus servit et iusticie et iuris famulus est. qui vero eum usurpat iura deprimit et voluntati sue leges submittit. in eum ergo merito armantur iura qui leges exarmat et publica potestas servit in eum qui evacuare nititur publicam manum Et cum multa sint crimina maiestatis nullum gravius est eo quod adversus ipsum corpus iusticie exercetur Tirannus ergo non modo publicum crimen sed si fieri posset plusquam publicum est

Item salberiensis li. viii c. xix in quo loquitur de interfeccione plurium tyrannorum eodem fine sic dicit hoc cavendum docent hystorie ne quis illius moliatur interitum cui fidei aut sacramenti religione tenetur astrictus Nam et sedechias ob neglectam fidei religionem legitur captivus et quod in alio regum iude non memini cuius sit occulus eius quod deus cui iuratur eum ex eo iuste iuratum etiam tyranno lapsus est perfidia non proposuit ante conspectum suum sed licet venenum licet videam ab infidelibus

[illegible]

aliqui usurpata nullo unquam pie indulta lego fuisse. non quod tyrannos de medio
tollendos esse non credam sed hoc sine religionis et honestatis dispendio nam et
dauid regum quos legimus optimus et qui excepto sermone urie ethei in omnibus in
culpatus incessit licet tyrannum grauissimum sustineret et eum perdendi sepe nactus fuit oc
casionem ei tamen parcere maluit confisus de misericordia dei qui eum sine peccato potuit liberare
decreuit igitur expectare patienter ut ille visitaretur a domino reddita cauitate aut in prelio
caderet aut alias iusto dei iudicio moreretur. Siquidem vel ex eo potest insigniri parcitas eius
quod cum oram clamidis eius precidisset in spelunca et alibi de nocte custodibus incessus cus
todis negligentia intercepisset ipsum regem coegit confiteri quod dauid causam agebat
iustiorem Et hic quidem modus delendi tyrannos utilissimus et tutissimus est si qui
premuntur ad presidium clementie dei humilitate confugiat et puras manus leuantes
ad dominum deuotis precibus flagellum quo affliguntur auertat. peccata enim delinquen
cium vires sunt tyrannorum Unde achior dux omnium filiorum amon saluberrimum hoc de
dit holoferni consilium Perquire inquit mi domine mi si est aliqua iniquitas populi in con
spectu dei eorum et ascendamus ad eos quia tradens tradet eos deus eorum tibi et
subiugati erunt sub iugo potestatis tue / si autem non est offensio populi huius coram deo suo
non poterimus resistere quia deus eorum defendit illos et erimus quod in opprobrium uniuerse
terre

Item in decretis xxiii q v et scribitur a b° aug. de ciuitate dei Quicumque sine
aliqua publica administratione maleficum siue sacrilegum adulterum periurum uel quemlibet
criminosum interfecerit aut truncauerit vel membris debilitauerit velut homicida iudi
cabitur et tanto acrius quanto non sibi a deo concessam potestatem abusiue usurpare
non timuit. Sequuntur aliqua excepta ab alexandro de hal

de homicidio

Utrum hoc precepto non occides prohibeatur occisio hominis malefici quod indeterminate
dicitur non occides. Solutio / homo maleficus qui reus est potest interfici dicitur ex eo
quod homo est uel quod maleficus. Quod homo est eum interficitur odio persone et hoc modo prohibetur
cum dicitur non occides supple hominem quod homo / Quia maleficus est occiditur et interficitur odio
malicie et amore iusticie Et tunc distinguendum est aut occiditur ab illo qui ad hoc
habet potestatem ut a principe seculari Et secundum hoc non prohibetur hic interfectio male
fici. Aut interficitur ab illo qui non habet potestatem et secundum hoc prohibetur hic. Prohi
betur enim hic occisio hominis in quantum homo et occisio malefici inordinata Et hoc
est quod dicit ieronimus super ezechielem qui malos percutit in eo quod mali sunt et habet
causam interfectionis idest potestatem ut occidat pessimos minister est dei. hec alexander de
hal. 3a parte sue summe parte 4a q. super illo precepto non occides ar. 2o

An alii qui non habent potestatem uel prohibeantur maleficum interficere Solutio non
habens potestatem est interficere voluntate aut necessitate aut casu. primo modo simpliciter
et indistincte est illicitum Unde non ad hoc quod sicut dicitur in legenda beate lucie

homo habet ex ministerio mortis non vite quia omnis vita a deo solo est nec eam dat volunt-
per ministerium sicut ergo auferre vitam alicuius sine ipsius voluntate et auctoritate semper est illi-
citum sic et multo forcius occidere quod est auferre vitam sine dei voluntate et auctoritate
cuius ipse vita et cuius solius est vivificare semper erit illicitum unde deuteronomii xxxii ego
occidam et ego vivere faciam. Idcirco quicumque non accipit potestatem vel a divina auctoritate
que est in lege vel ab eius voluntate scilicet dei intellecta per internam inspiracionem si inter-
ficit facit contra illud preceptum non occides. Si autem non habeat potestatem interficit neces-
sitate defendendo se quia hoc erit dupliciter. vel omni prohibicione ecclesie semota so-
la prohibicione dei precepti posita. et tunc distinguendum est. quia tunc vel talis necessitas
est evitabilis vel inevitabilis. si sit evitabilis necessitas scilicet quia possit aliter evadere
sicut fugiendo vel alio modo homicida est talis si interficit et peccat contra illud
mandatum non occides. Si vero sit inevitabilis quia non possit evadere nisi interficiat aut
occidat motus ira vel libidine vindicte aut cum dolore evadendi necessitate ut dicit augustinus
in omeliis super matheum. cum homo ab homine occiditur multum distat utrum volendi accipi-
endi vel iniuste aliquid auferendi sicut fit a latrone vel obediendi ordine sicut a iudice
vel evadendi vel subveniendi necessitate. primo modo occidens homicida est. 2o non
iudicabitur aliquis homicida quantum ad culpam quamvis incurrat quantum ad irregularitatem
prohibicione ecclesie nicolai videlicet pape ut patet distinctione l direxi. de clericis quibus consulu-
isti scilicet qui se defendendo paganum occiderunt si postea per penitentiam ad pristinum
statum redire aut ad altiorem ascendere possunt scito nos nullam occasionem dare nec ullam
tribuere licentiam eis qualibet hominem quomodolibet occidendi. nullo casu licet clericis
occidere dicit ille et est canon nicenum distinctione eadem. Si quis homicidii aut facto aut consi-
lio vel precepto aut defensione post baptismum convictus fuerit et per aliquam subrepcionem
ad clericatum venerit deiciatur et in fine vite sue communionem tantum accipiet. Item
canone ex concilio eleckyn de clericis qui in obsidione positi sunt statutum est qui altari
ministrat et christi corpus et sanguinem tradit ab omni humano sanguine etiam hostili
se abstineat quia si in hoc maculavit purgari per penitentiam officio et communioni reddatur.
Si ergo necessaria est penitentia in occidendo fuit culpa patet ergo quod clericis nulla ne-
cessitate licitum est occidere. laycis vero cum predicta distinctione licet cum inevitabilis
necessitas et nulla libido vindicte sed sola intencio conservacionis proprie salutis secundum concessionem.
Si autem non habens necessitatem interficit casu hic dicitur secundum decretale libro 5o titulo de homicidio
quod interficiens casu aut dabat operam rei licite aut illicite. Si rei illicite reputatur
homicida contra istud preceptum. Si vero rei licite tunc distinguendum secundum canonem
quia aut adhibuit diligenciam quam debuit aut non. si sic non reputatur homicida
si non homicida reputatur unde dicit canon distinctione l. Sepe contingit dum quis opi nemo
insistens arborem incidit ut aliquis subtus ipsam veniens deprimatur et ideo si

voluntate vel negligencia madentur arbore sua est ut homicida pune debet omnino
submitti / quod si non hoc eum suma non constringit h. dicit alexander de hal[es] summa parte 2
q. iii. 4° 2 6°

Item sanctus thomas 2a 2e q de insidiis ... bat eos in quibus est mediacio vel fracto ...
Item potest videri sine doctorum multorum in summa confessorum super vocabulum istud bellum
homicidium insidie quinto 2 similiter in bartholina et alias similiter

Item sanctus thomas in suo de regimine principum ad regem vel reginam cypri. Quia
ergo unius regimen preeligendum est quod est optimum et contingit ipsum in tyrannidem
converti quod est pessimum ut ex dictis patet diligenti studio laborandum est ut
sic multitudini provideatur de rege ut non incidat in tyrannum primum autem necessarium
ut talis conditionis homo ab illis ad quos spectat hoc officium promoveatur
in regem quod non sit probabile in tyrannidem declinare. Unde samuel dei providentiam
erga institucionem commendans ait. quesivit sibi dominus virum secundum cor suum et precepit
ei dominus ut esset dux super populum suum. Deinde sic disponenda est regis gubernacio
ut regi iam instituto tyrannidis subtrahatur occasio. Simul etiam sic temperetur eius po
testas ut in tyrannidem de facili declinare non possit. Que quidem quomodo fiant
in sequentibus considerandum erit. Demum vero curandum est si rex in tyrannidem
diverteret qualiter posset occurri. Et quidem si non fuerit excessus tyrannidis utilius est
remissam tyrannidem tolerare ad tempus quam contra tyrannum agendo multis se impli
care periculis que sunt graviora ipsa tyrannide. potest enim contingere ut qui contra tyrannum
agunt prevalere non possint et sic provocatus tyrannus magis deseviat quod si quis
prevalere possit adversus tyrannum ex hoc proveniunt multociens gravissime dissensio
nes in populo sive dum in tyrannum insurgitur sive post deiectionem tyranni dum
erga ordinacionem regiminis multitudo separatur in partes. Contingit etiam interdum ut dum
alicuius auxilio multitudo expellit tyrannum ille potestate accepta tyrannidem arripit
et timens pati ab alio quod ipse in alium fecit graviori servitute subditos opprimit
sic enim in tyrannide solet contingere ut posterior gravior fiat quam precedens dum
precedencia gravamina non deserit et etiam ipse ex sui cordis malicia nova excogi
tat. Unde syracusanis quondam dyonisii mortem omnibus desiderantibus anus quedam
ut incolumis et sibi superstes esset jugiter orabat. Quod ut tyrannus cognovit cur
hoc faceret interrogavit. Tunc illa. puella inquit existens cum gravem tyrannum haberemus
mortem eius cupiebam quo interfecto aliquantulum durior successit eius quoque fi
nem dominacionis existimabam magnum esse. Tercium te importuniorem habere cepimus
rectorem. Itaque si tu fueris absumptus deterior in locum tuum succedet. Et si sit
intollerabilis excessus tyrannidis quibusdam visum fuit ut ad fortium virorum
virtutem pertineat tyrannum interimere seque pro liberacione multitudinis exponere periculis
mortis. Cuius rei exemplum etiam in veteri testamento habetur nam aioth quidam eglom

regem moab qui gravi servitute populum dei premebat sica fixa in eius corpore interemit
et factus est populi iudex. Sed hoc apostolice doctrine non congruit. Docet enim nos
petrus non tantum bonis et modestis verum etiam discolis dominis reverenter subditos esse
Hec est enim gratia si propter conscientiam dei sustineat quis tristicias paciens iniuste. Unde
cum multi romanorum imperatores fidem christi persequerentur tyrannice magnaque multitudo tam
nobilium quam populi esset ad fidem christi conversa non resistendo sed mortem paciendo tole
raverunt tyrannum et armati sustinentes pro christo laudantur ut in sancta thebeorum
legione manifeste apparet. Magis quam aioth iudicandus est hostem interemisse quam
populi rectorem. Licet tyranni etiam in veteri testamento legantur occisi fuisse ut hii
qui occiderunt ioab regem iuda quamvis a cultu dei recedentem filios eius reservantes secundum
legis preceptum. Esset autem hoc multitudini periculosum et eius rectoribus si privata
presumptione aliqui attemptarent presidentium mortem etiam tyrannorum. Plerumque enim huiusmodi
periculis magis exponunt se mali quam boni. Malis enim solet esse grave dominium non
minus regum quam tyrannorum quia secundum sententiam salomonis dissipat impios rex sapiens.
Magis ergo ex huiusmodi presumptione immineret periculum multitudini de amissione boni regis
quam remedium de substractione tyranni. Videtur ergo contra tyrannorum sevitiam non privata
presumptione aliquorum sed auctoritate publica procedendum. Primo quidem si ad ius alicuius multi
tudinis pertineat sibi providere de rege non iniuste ab eadem institutus potest destitui
vel refrenari potestas eius si potestate regia tyrannice abutatur. Nec putanda est
talis multitudo infideliter agere tyrannum destituens etiam si eidem se in perpetuum ante
subiecerat quia hoc ipse meruit in multitudinis regimine se non fideliter gerens
ut exigit regis officium quod ei pactum a subditis non servetur. Sicut romani tar
quinium superbum quem in regem susceperant propter eius et filiorum tyrannidem a regno eie
cerunt. minori scilicet consulari instituta potestate. Sic et domicianus qui modestis
simis imperatoribus vespasiano patri et tito fratri eius successerat dum tyrannidem
exerceret a senatu romano interemptus est. omnibus que ipse ante perverse fecerat
per senatusconsultum iuste et salubriter in irritum revocatis. quo factum est ut beatus
iohannes ewangelista dilectus dei qui per ipsum domicianum in pathmos insula fuerat exilio
relegatus ad ephesum per senatusconsultum reverteretur. Si vero ad ius alicuius
superioris pertineat multitudini providere de rege expectandum est ab eo remedium contra
tyranni nequiciam. Sic archelao qui in iudea pro herode patre suo regnare iam ceperat
paternam maliciam imitante et iudeis contra eum querimoniam ad cesarem augustum
deferentibus primo quidem potestas sibi diminuta est. ablato sibi regio nomine et medi
etate regni sui inter duos fratres eius divisa. Deinde cum nec sic a tyrannide
compesceretur a tiberio cesare relegatus est in exilium apud lugdunum gallie civitatem
Quod si omnino contra tyrannum auxilium humanum haberi non possit recurrendum est

ad regem omnium deum qui est adiutor in oportunitatibus in tribulatione Eius enim potestati
subest ut cor tyranni convertat in mansuetudinem secundum sententiam salomonis Cor regis in
manu dei est quocumque voluerit inclinabit illud Ipse enim regis assueri crudelitatem
qui iudeis mortem parabat in mansuetudinem vertit Ipse est qui nabugodonosor crudelem
regem convertit sic quod factus est divine potestatis predicator. Nunc ergo inquit ego na-
bugodonosor laudo et magnifico et glorifico regem celi quia opera eius vera et vie eius
iudicia et gradientes in superbia potest humiliare. tyrannos vero quos reputat con-
versione indignos potest auferre de medio vel ad infimum statum reducere secundum
illud sapientis Sedes ducum superborum destruxit deus et sedere fecit mites pro eis Ipse
est enim qui videns afflictionem populi sui in egipto et audiens eorum clamorem phara-
onis tyrannidem deiecit cum exercitu eius in mare Ipse est qui memoratum nabugodonosor prius
superbientem eiectum non solum de regni solio sed etiam de hominum consorcio cito in simili-
tudinem bestie commutavit nec est abbreviata manus eius ut populum suum a tyrannis
liberare non possit promittit enim populo suo per ysayam requiem se daturum a labore
et concussione et servitute dura qua ante servierat Et per ezechielem dicit. li-
berabo gregem meum de ore eorum pastorum qui pascunt se ipsos Sed ut hoc beneficium
populus a deo consequi mereatur debet a peccatis cessare quia in vindictam peccati divina per-
missione impii accipiunt principatum dicente domino per ozee. dabo tibi regem in furore
meo Et in iob dicitur qui regnare facit hominem ypocritam propter peccata populi
Tollenda est ergo culpa ut cesset tyrannorum plaga.

Et nota de david qui non occidit saul tyrannum nec iudei occiderunt popm
propria auctoritate licet eis tyrannus contra cesarem videretur

Item quod non per insidias et subito debeat proximus quantumcumque sceleratus interfici nota-
tur primo c. illud exodi xxi Si quis per industriam occiderit proximum suum et per insi-
dias ab altari meo evelles eum ut moriatur

Item illa decretalis que incipit pro humani que inter cetera sic dicit contra interfici-
entes per assissinos et absque publica auctoritate

Cum igitur illi qui sic horrenda inhumanitate detestandaque sevicia mortem sitiunt
aliorum ut ipsos faciunt per assissinos occidi non solum corporum sed mortem procurant
etiam animarum nisi eos exturbans gratia divina prevenerit ut sint armis spiritualibus
premuniti ac omnes potestates tribuantur a domino ad iusticiam rectumque iudicium exercendum
quos tanto periculo volentes occurrere circa talia nephandos presumptores
ecclesiastice animadversionis mucrone ferire ut metus pene meta huiusmodi pre-
sumpcionis existat presertim cum non nulli magnates talium primi formidantes co-
acti fuerint securitatem ab eorundem assissinorum domino impetrare sicque ab eo non
absque sue dignitatis opprobrio redimere quodammodo vitam suam sacro approbante

conciliis statuimus ut quicunque princeps prelatus seu quevis alia ecclesiastica secularis ve
persona quempiam Romanorum pontificum prefatos assisinos interfici fecerit vel eam mandaverit quamvis
que mors ex hoc forsitan non sequatur aut eos receptaverit vel defenderit seu occul-
taverit excommunicationis et deposicionis a dignitate honore ordine officio et beneficio incurrat
sententias ipso facto Et illa libere alijs per illos ad quos eorum collacio pertinet con-
ferantur Sit etiam cum suis bonis mundanis omnibus tamquam paganus religionis emulus
et a toto christiano populo perpetuo diffidatus Et postquam probabilibus constiterit ar-
gumentis aliquem scelus tam execrabile commisisse nullatenus alia excommunicationis vel
deposicionis seu diffidacionis adversus eum sententia requiratur

Item in libro de vicijs et virtutibus c. xij de ira per zelum ad punicionem alterius non
debito faciendam tria pertinent scilicet ordinata potestas in persona vindicante quia oportet
quod sit iudex vel prelatus et sic sit dei minister meritum in persona de qua sit vindicta
scilicet peccatum. finis debitus. fieri enim debet amore iusticie et conservacionis rei
publice vel correccionis absque odio et appetitu punicionis vindicacio sine
hijs non est virtutis sed vicij. hec tangit apostolus ro. xiij. dicens non sine causa
gladium portat etc. finis. / dei minister est etc. ordinata potestas. vindex
in iram ei qui male facit. etc. meritum.

Quoniam desunt multis volentibus ingredi in theologia qui sunt in hoc sacro constanciensi
concilio originales libri sanctorum. placeat quod qui reprobacionem premisse assercionis et
aliarum ex ea sequencium videat diligenter originalia sanctorum posita in decretis 2ª
q. 1 per totum ubi docetur quod nullus est condempnandus presertim ad mortem absque iudi-
ciario ordine / ymmo quod etiam in notorijs oportet quod per iudicem notorietas decla-
retur Ante omnia hoc possit fieri per illud quod non habet publicam auctoritatem et quod idem
non sit accusator testis et iudex. Videantur in speciali c. ista primum ex auctoritate
augustini nos in quemquam etc. 2m ex auctoritate constantini iudex criminosum / alterum ex
verbis augustini de penitencia multi corriguntur etc. sequenti ex eodem aug. si peccavit
Alterum ex auctoritate cucurristi ppe. deus omnipotens

2ª pars consideracionis per rationes

Postquam inducte sunt auctoritates et doctrine sanctorum sequuntur nunc raciones.
Subditus et vasallus non est iudex legitimus domini sui ad iudicandum eum personaliter
presertim ad mortem Sed in casu premisse assercionis oporteret oppositum dici quod dicatur quod
licitum est cuicumque etc. hoc autem non esset verum nisi occisor constitueretur esset vindex
videlicet iudex legitimus occisi Ita quod ex opposito sequitur oppositum et tali per dici / quis
te constituit iudicem super istum non subditum non premonitum te inquam subditum eius
vel vasallum vel similem forte vilissimum proditorem qualem lex permittit in causa

mortis alterius quod nemo testis sit iudex pars et executor. Ex si nisi lege divina nec ad tes-
timonium unius debet mori quantomagis ad testimonium nullius. Rursus si culpat apostolus
illum qui iudicat alienum servum eciam de illo dicemus qui proprium iudicat dominum eciam ad
mortem crudelissimam cum dicit petrus. Servi subditi estote in omni timore dominis non
tantum bonis et modestis sed eciam dyscolis. non dicit interficite
2 Amplius prelates non possunt ad arbitrium punire dominos suos sicut est condempnatus articulus
in concilio Wycleff. Sed hec assercio dicit longe peius quod dicit quod subditi possunt occidere
ymo debent sicut infra deducetur qualicumque fidelitatis iuramento non obstante Et
ita nisi deum dominum ... ... perniciosior est hec doctrina quam opinio Wicleff in
hac parte. Unde et in alio articulo dampnato ponit Wicleff quod principes vel layci possunt
a clericis delinquentibus removere bona temporalia. hic autem dicit quod a principibus tyrannizantibus
removeri debet vita auctoritate privata vel populari. posset igitur a fortiori removeri per-
petua
3 Amplius sacerdos non potest predicare nisi auctoritate publica fungatur sicut patet ex condemp-
natione unius articuli Wicleff et Johannis huss et per decretalem Cum autem predicatio non sit
de se illicita quemadmodum est occisio hominis sequitur quod absque auctoritate publica seu missione
non potest tyrannus occidi et peior est in hoc assercio quam Johannis Wicleff ut antea
dicebatur Similiter arguitur de libellis famosis quos non licet ponere contra quemcumque
propria auctoritate hoc tamen minus est quam occidere Similiter arguitur de accusatore in iudicio quod
nisi probet accusator punitur pena talionis. punietur ergo rationabilius ille qui occidit
si in probatione quod egit rationabiliter defecerit Et ita de similibus multis que nedum lege di-
vina sed naturali et politica prohibentur quamvis nemo sit suus sibimet iudex dicunt
secundum leges Similiter apud priores in scolis hec est statuta lex ut nullus de alio
quantumcumque ledente ipsum vindictam accipiat aliorsum verbaliter tamen ledere aut
conturbare ingratum. ymo et apud latrones tiranos et paganos lex huiusmodi prestatur.
ymo et apud demones quod statum pervenit nisi quod arguit Christus de sathana
qui nequaquam in seipsum divisus est Rursus hoc est contra ordinem theutonicorum ordinem
cuilibet nature per quem secundum dyonisium constitutum est a divina lege ut infima redu-
cantur ad suprema per media et nec sibi iudicis auctoritatem vel honorem usurpet
4 Amplius si ab hoc precepto generali non occides excipitur tyrannus. Vel hoc est propter
enormitatem criminis et hoc non. quia hereticus est peior. Vel quia excipitur expresse in scripturis
et hoc non ymo prohibitum
5 Amplius si ille qui vult occidere regem suum potest a quolibet interfici alius quam unum vel volens
inducere regem ad peccatum mortale ut est heresis sit peius potest ergo quilibet
interfici qui machinatur regem inducere ad heresim vel peccandum
6 Amplius si sufficit post interfectionem dicere quod interfectus volebat occidere regem

absque alio documento notorio. videmus quanta esset libertas in occidendo dominos suos pro arbitrio subditorum

7 Amplius fiat deductio contra omnes assertiones similiter ex una principali radice. Queritur itaque si pro casu tyranni dicti unicuique subdito vel vasallo auctoritate legitima occidendi eum. Aut vasallus peccat differendo vel non. Si peccat, ergo tenetur mortificare statim eum dum potest et ita idem non est tantummodo licitum mortificare sed debitum. Si non peccat ergo tenetur observare iuramentum fidelitatis quo tenetur domino suo ut vasallus et ita si mortificat periurus est et peccat et sic ex quo non mentitur eius oppositum dicat prima assertio. Et tenetur servare iuramentum fidelitatis seu confederationis. cuius oppositum dicat ultima assertio et non tenetur occidere per insidias et turpiter contra alias assertiones Unde iudex ordinarius et legitimus hoc non posset licite quia debet ordinem iuris observare salte vocando reum et examinando cum ceteris circumstantiis

8 Amplius resolvendo materiam ad radicem difficultatis videbimus quod non potest inveniri veritas prime assertionis et consequenter aliarum nisi in casu solo ubi vim vi oportet per istam repellere in casu scilicet quod rex esset in tali periculo mortis per unum proditorem de quo loquitur assertio quod non posset aliter evadere mortem nisi proditor ille vel tyrannus mox mortificaretur per unum vasallum regis qui hoc posset et nullus qui tunc alius defensor appareret. In quo casu peccaret vasallus regis si non defenderet regem a morte etiam per occisionem proditoris si non posset aliter fieri Et ita venimus ad hoc quod vasallus in nullo casu potest mortificare proditorem proditorem nisi in casu necessitatis in quo peccaret omittendo Constat autem quod prima assertio et quelibet alie generaliter se extendunt et ideo false et male sunt

9 Amplius subditus et vasallus qui privata lege mortificat proditorem illum vel tyrannum de quo loquuntur assertiones non habet plus de auctoritate legitima quam haberet iudex ordinarius pro morte tyranni sicut constat Sed iudex ordinarius sicut ipse non possit mortificare talem proditorem non monitum non citatum non convictum patet igitur falsitas assertionum

10 Amplius queritur Si subditus vel vasallus mortificat tyrannum illum de quo loquuntur assertiones aut hoc facit contra auctoritatem mortificando eum. vel hoc solum facit quia intendit protegere regem suum a morte Si primum intendit principaliter ipse peccat et est ipse homicida etiam ubi alias iuste meruisset mori secundum Augustinum et doctores Si secundum principaliter intendit hoc non potest contingere nisi in casu iuste et necessarie defensionis si vim vi repellendo cum moderamine inculpate tutele. hoc est quod rex suus non potest aliter evadere. Constat autem quod assertiones generaliter posite sunt

Amplius assertiones concludunt quod mortificator de quo fit sermo debet laudari et remunerari tam a rege quam a ceteris. et quod debet factum suum laudari et publicari tanquam

licitu et meritoriu. Rex igr̃ et quicumq̃ alij fideles si reputabat illud infectore et dicit q̃ male fecit vel si eu voluit vexare diffamare vel punire peccant grauissime et iniuste agunt ymo errant in fide et moribꝫ et sunt maledicti dicentes bonum malu ꝛ malu bonu Et si hoc pertinaciter agunt hoc ē si nolunt desistere sunt palam heretici Qualia ud sint hec inconueniencia cecus ē q̃ nõ videt

12 Amplius querit̃ si talis proditor poterat repelli ab occasione regis per aliud et alio modo ꝛ alio tempore. Vel nõ. Si primu vasallus seu confederatus poterat ꝛ ita debebat seruare iuramentu fidelitatis nec confederatu occidere. Si dr̃ s'm ipse igr̃ erat solus q̃ hoc modo ꝛ hoc tempore debebat regem suu defendere et ita nullus alius hoc poterat uel debebat qui peccasset. loquitur̃ g̃ nimis generaliter assercio

13 Amplius arguit̃ in speciali contra illa assercione que posuit q̃ obseruare est sensum litterale sacre scripture ē occidere animam suā Et hoc ponitur̃ qr dicit assertor q̃ cuilibz licitu ē infestare sensum scripture sacre ꝛ diuinoꝝ preceptoꝝ et vbi eiusmodi qui casus occurrit sicut ponitur̃ de hoc precepto nõ occides q̃ in casu necessitatis ineuitabilis volendo defendere ti ciuitatem vnā ul' suu regem pt̃ priuata auctoritate inuasores occidere sine agendo contra verbum intellectu huius precepti nõ occides. Videamus h' primo q̃ habemus ex hac declaracione illud quod prius arguebamus scilꝫ q̃ in solo casu necessitatis vbi nõ patet aliud saluacio sui regis assercio prima habet veritatem. Rursus dicimus q̃ in casu talis necessitatis occisor est innocens apud deum nec est vel homicida qr nõ intendit occidere sed regem suu a morte iminente protegere sicut iudex nõ reum intendit interficere sed legibꝫ obedire. Dicimus g̃ini q̃ si posset ostendere iudiciali tale fuisse casum necessitatis ineuitabilis iudicaretur absolutus ymo laudaretur̃ sꝫ si nõ vult aut nõ pt̃ ostendere tunc iudex publicus debet eu sicut verum homicidam reputare ꝛ dampnare nõ laudare Constat aut q̃ assertiones loquunt̃ sub generalitate maiori

14 Amplius contra assercione nonā de iuramento seu confederacione. Queritur̃ si tunc dicens confederacione poterat absq̃ peccato seruare illa. Vel nõ. Si primu tunc tenebat illa obseruare ꝛ transgrediendo peccabat. qr nõ vergebat in detrimentu anime Si secundu illud iuramentu nõ fuerat licitu. si tale periculu anime pendebat̃ ex fiebat iuramentu. aut si nõ pendebat̃ tale periculu anime sꝫ occurrit nunc ex improuiso bene conceditur̃ q̃ peccaret obseruando tale confederacione. sꝫ hoc esse nõ pt̃ sicut argutu ē prius nisi dicatur̃ q̃ forcior obligacio superuenit propter casum necessitatis ineuitabilis que compellit occidere tale confederatu vim vi repellendo cu moderamine inculpate tutele et nõ ē alius casus in q̃ iuramentu illud nõ sit obseruandu stando in terminis in quibꝫ assertiones prores posite sunt.

Amplius ad idem sub brevioribus terminis. Aut assercio hec nona loquitur de preiudicio temporali vel spirituali. Si primum tunc tale preiudicium eciam mortis corporalis non impedit quin fides sit servanda, ex quo non vergit in anime detrimentum, immo hoc requirit ordo caritatis quod plus debet amari anima quam corpus. Si autem loquitur principaliter de preiudicio anime tunc assercio vera esset, sed hoc debuisset explicari, quod tamen non factum est, sed oppositum datum est intelligi. Loquitur enim assercio de preiudicio uxorum vel liberorum. Constat autem quod iuramentum factum a marito vel patre non vergit in preiudicium anime uxoris vel filiorum licet aliquando vergat in preiudicium temporale, sicut patet in iuramentis nobilium qui redeunt ad suos hostes relinquendo proprias uxores et liberos et reddendo se in carceribus suorum hostium quorum arbitrio possunt mori. Patet eciam de mercatoribus qui pro servanda fide perdunt quandoque totam suam substanciam.

Amplius arguitur insufficiencie presupposito casu assercionis. Queritur enim utrum occidens tyrannum cum quo habet considerationes stat certitudinaliter et notorie quod ille tyrannus sit machinatus in mortem regis, vel an sufficiat hoc tantummodo probabiliter seu per coniecturas. Primum non ponitur in assercionibus et secundum non sufficiat ad iustificandum tantam mortem. Contra assercio loquitur de machinacione pro fraude vel sortilegia. Sed sepius evenit quod talia fieri nequeunt certitudinaliter et notorie, cum machinacio de vi vocabuli et similiter fraus notent secretum vel celacionem.

Amplius inquiritur si tyrannus ille seu proditor de quo sit sermo posset et vellet coram iudice ordinario iudicari, an esset auctoritate privata interficiendus per subditum vel confederatum aut vasallum. Et constat quod non, quia nullus quantumcumque criminosus vel adversarius debet interfici privata auctoritate si potest per publicam auctoritatem fieri iusticia de eo. Immo iure dampnatus ad mortem potest auctoritate privata interfici quin sit homicidium verum et malum. Sic dicitur de desertore milicie et fure nocturno et insidiatore in stratis publicis, secundo de hostibus in bello iusto quia si possunt ipsi et similes subiugari iudiciario ordine et publico, ille ordo semper est preponendus. Oportet igitur quod interficiens tyrannum de quo sermo stat certitudinaliter quod nullo modo potest de illo tyranno iusticia fieri neque sufficiunt coniecture sed hoc non ponit assercio quare etc.

Amplius confirmando premissa sic arguitur: nullum quantumcumque criminosum potest aliquis debite occidere vel occidi facere nisi ordine premisso si potest ordinarie sine manifesto periculo vel publice perturbacione[?]. Constat autem quod nulla privata persona habet maiorem auctoritatem super non sibi subditum quam rex habeat in subditos, ergo etc.

Amplius cum contingat in omni actu vel policia tyrannidem exercere sicut papa potest esse tyrannus super ecclesiasticos et abbas super monachos et episcopus et decanus super canonicos

et cappellanos et maritus contra sponsam et suos. Ecce quanta datur licencia quod quilibet
possit ut tyrannus interfici eciam per sacerdotem et in loco sacro et per vilissimas perso-
nas et confederatas et subito sine diffidacione et per beneficia et per mediacia etc.
20 Amplius. licet iste assertiones videantur solum loqui de tyranno ille tamen extenduntur
ad omnem hominem generaliter sive virum sive mulierem. Racio est quia de qualibet persona
dici potest quod machinatur in mortem regis sui vel naturalis domini per fraudes vel sortilegia
Et quod hoc facit ut auferatur dominacio regalis vel naturalis a rege vel domino. Constat
autem quod ex casu assertionis licitum est immo meritorium talem personam occidere vel occidi facere
propria auctoritate. Et si opponitur quod non. quia superior potest de tali persona sumere iudicium hoc
non valet. primo quia quilibet potest oppositum fingere vel asserere. Ex quo non requiritur
certitudo et notorietas sicut deductum est prius. Item quia assertio prima dum addit si-
cut adverbium nominatim presupponit veritatem illorum que premissa sunt sed specificat casum
in quo magis seu nominatim illa que premittuntur habent veritatem. exemplum est in multis non
autem premittitur quod non posset aliter fieri iusticia
21 Amplius epilogando sic arguitur precepta moralia presertim generalia que data sunt
hominibus tamquam prima principia regulativa vite humane aut quasi huiusmodi velud racionis debent
esse clarissima et que non egeant difficili et varia interpretacione et nominatim illa que
conservant humanam policiam in sua firmitate et civilitate sicut sunt ista tria non occides
non assumes nomen dei tui in vanum. non occides per industriam et insidias Exodi xxi. Ita
quod preceptum quodlibet presupponit unam assertionem que non minus tenenda est quam articulus fidei
ut istud preceptum non occides presupponit quod nullatenus est occidendum sic intelligendo
quemadmodum legislator dedit intelligi et ita de reliquis. Consequenter error in talibus
est error in fide quem presupponit et substernit sibi ius naturale unde licet occidere non
sit heresis tamen asserere quod liceat occidere est heresis et ita de periurio et reliquis
~~Consequenter error in talibus est error in fide quem presupponit~~ Constat autem ex ~~deliberatione~~
determinacione doctorum omnium quod preceptum istud non occides habet hunc intellectum planum
et grossum quod nullus homo debet occidi ab alio sponte vel ex intencione si non ha-
beat publicam auctoritatem vel administracionem. debet igitur teneri in suis terminis nec est
aliquando fas aliter interpretari. Dicitur autem sponte vel ex intencione propter illos qui vim
vi coguntur repellere aut qui occidunt a casu quia talem intencionem occidendi non habent
22 Rursus hoc preceptum non assumes nomen dei tui in vanum. docet quod omne iura-
mentum de liberate et licito factum est servandum dum non vergit in anime detrimentum
eciam usque ad mortem corporalem quia plus debemus deum et eius fidem diligere quam corpus
Verum si prohibetur omne mendacium multomagis periurium non negatur tamen quin in oc-
currente racionabili auctoritas superiorum ut dei vicarii vel prelati dispensantis ma[illegible]
ligatur excepta

Rurſus hoc preceptum de non occidendo per induſtriam et inſidias docet quod nullus pt licite pure inſidias proxima tamen media licita per que moueatur ex ipſo Et hoc in certam proximi periculum dampnationis aie cuius ſalus debet preferri saluti medium corporis alicuius ſ. Ita quod nullus non premonitus nec diffidatus pt voluntarie interfici quia ſi ſit diffidatus iam non debet cenſeri mortuus ſubito cum ſibi precauere debuerit . Conſtat autem quod ex aſſertionibus prenominatis patent euertuntur hec tamen precepta ſic intellecta et per doctores ſacros expoſita et que ſunt de primis impreſſionibus vel inſcripcionibus nature ſeu iuris naturalis Et que nemo capax rationis permittitur ignorare

Amplius ſi tyrannus contracte acceptus pro illo qui machinatur contra ſalutem reipublice debet licite interfici aut mandari interfici a quocumque ſubdito etc. multomagis debet interfici aut mandari interfici tyrannus ille qui machinatur contra ſalutem totius rei publice quanto bonum commune melius est bono particulari . et quod hoc licite fiat a quolibet ſubdito reipublice etc. hoc autem dicere est palam facere hanc aſſertionem cuiuslibet tyranni etc. que ut heretica dampnata est ab hoc sacro concilio

Tercia pars que procedit per exempla.

Amplius deduci premiſſa poſſunt per exempla ab hiſtoriis ſacris et aliis autenticis aſſumpta oſtendendo qualiter nemo priuata auctoritate occidens alium ſponte et abſque diuina reuelatione laudatur ſed inculpatur conformiter ad dictum et auctores ſtoicos . nullus preterea frangens iuramentum volens euitare proprium diſpendium vel ſuorum laudatur ſed nec inſidie in quibus est mendacium vel iuramenti fractio unquam laudate ſunt Et ex hac conſideratione videtur faciliter et breuiter ad omnes hyſtorias que poſſent induci per premiſſis aſſertionibus Unde ſi laudantur occiſores tyrannorum vel aliorum hoc est quia fungebantur publica auctoritate Ut quia occiſi erant hoſtes rei publice et diffidati aut diuina reuelatione quandoque fiebat hoc

Sic patet quid dicendum ſit de lamech qui occidit caym quamuis ſcelestiſſimum quia inde punitus est gen iiii

De moyſe qui occidit egipcium exo. ii et act vii ubi patet quod habuit mandatum a deo

De phinees qui occidit zambri num xxv Ubi patet quod habuit preceptum a deo et moyſe

De ſimeone et leui qui occiderunt ſichimitas et inde maledictionem patris meruerunt gen 34

De armigero qui interfecit ſaul patet quod male ii reg primo

De aioth qui occidit eglon iudicum iii quod bene quia erat hoſtis publicus et diffidatus

De iahel que interfecit ſiſaram iudicum iiii videtur de licita quando laudatur

De ſamuele qui occidit agag i reg xv . Bene quia erat hoſtis publicus

De abſalon occiſo per ioab ii reg xviii Bene quia erat hoſtis publicus et vita eius fuiſſet periculoſiſſima

De abner filio ner quem ioab occidit fundendo sanguinem belli in pace ii reg iii
hoc pessime et inde occisus est per salomonem
De helya qui occidit prophetas baal iii reg xviii. bene quia habuit preceptum dei
De hyeu qui insidiose locutus est. nec tamen de mendacio laudatur sed de zelo iiii re
g. sicut et judith non laudatur de mendacio sed de voto
De holoferne occiso a judith xiii ut supra
De athaly quam occidit ioadas iiii reg xi. bene quia erat hostis publicus et ioadas
habebat auctoritatem
De ioab occiso a suis iii reg in Sermoni puniti sunt. Et de senacherib oc
ciso a filiis iiii reg xix. hoc iusto dei iudicio licet cum peccato filiorum
Rursus de sedechia qui fregit pactum initum cum periurio violat regem babilo
nis. inde tamen punitus est.
Item de regulo qui rediit ad cartaginenses sub promissione ut suaderet sub iuramento
tunc erat mos romanorum quod si quis non observasset iuramentum suum prestitum
hostibus mittebatur captivus et ligatus ad eos sicut narrat tullius 3° de officiis
Item de morte julii cesaris fuerunt apud romanos sine contrarie. quidam sicut va
lerius maximus et sui similes dixerunt mortem eius fuisse iniustissimam et vocat interfecto
res eius parricidas quia non reputabant eum tyrannum. alii sicut tullius dixerunt op
positum quia reputabant cesarem publicum tyrannum atque notorium et pro tali a sena
tu et populo romano habitum et ita quod diceba[n]t cum auctoritate publica romana
bellicum occisum.

Sequitur cedula quedam circa declaracionem falsitatis
prime assertionis que fundatur circa illa que habentur ut q. 1.

Itaque pro declaracione prime assertionis que sic incipit. licitum est unicuique sub
dito etc. considerare attendere quod cum bonum et similiter verum sint ex omnibus cir
cumstanciis ut dicit dyonisius si deficit una circumstantia propositio universalis redditur
falsa. Requiruntur autem multe circumstancie si predicta propositio debeat dici vera
Prima circumstancia. Requiritur ad verificacionem eius quod ille de quo loquitur sit
notorie tyrannus talis sicut describitur. Et hoc notorietate iuris vel facti
alioquin quilibet fingere posset de quolibet quod esset tyrannus. Et notatur quod
sit notorium iuris quia scilicet reus confitetur in iudicio vel convincitur sine contra
dictione. Et quid est notorium facti quod scilicet nulla potest excusatione negari
quamvis scilicet sit semper evenit ex talibus argumentis. Unde non est procedendum
ad talem mortem ex meris et levibus coniecturis vel suspicionibus ut dicebatur
Item requiritur quod sit notorium talem de quo loquitur non posse comprimi per

In nomine domini nostri Ihesu Christi / Cum res agatur ad substituendum caput univer-
sali matri nostre Ecclesie militanti que videtur aliqualiter impugnari dicentes
suspicionaliter in futurum aliqua per quorum eundem electum libertatem fore notoriam
propterea hec suppono. Quodam nuper anno domini millesimo quadringentesimo xvii° die
mensis Maij proximo / hora vesperorum in capella capituli Constanciensis ecclesie Reuerendissimi
patres domini sancte Ecclesie Romane Cardinales fuissent rogati exhortati
per specialiter et instanter ac etiam requisiti de ipsis tribus videlicet / Primo quod
dignarentur decreta sacri Concilij Constanciensis firmiter observare / Secundo quod
de electione futuri summi Pontificis tractare citius non deberent / et antequam Castel-
lani sacro Concilio se vnirent / Tercio quod eosdem Castellanos reciperent
una cum Concilio ut secundum Capitula in Narbona concordata et inserta Con-
cilio se vnirent / Quequidem requisicio facta est per serenissimum Romanorum et
cetera Regem / ac etiam per ambassiatores solennes aliorum Regum multorum / per
nonnullos Electores Imperij personaliter tunc presentes, ac etiam alios Prelatos et magis-
tros necnon Ambassiatores principum aliorum / et etiam ducum aliorum diuersorum /
necnon Vniuersitatum Studiorum diuersorum videlicet Parisiensis Oxoniensis ac multarum
aliarum / qui omnes supradicti in dicta requisicione presentes erant / necnon pro maiori
parte totum Concilium faciunt / Verumquidem domini Cardinales per deliberationem quam
super hoc habuerunt concluserunt dare duorum suorum ut ipsi videlicet xxix die
mensis Maij que fuit Vigilia Pentecostes / Premissis aliquibus verbis quo
[illegible] dictis Vniuersitatibus et nacionibus [illegible] loco
hac cedulam que sequitur obtulerunt in scriptis /

Sequitur copia cedule duorum cardinalium

Ad laudem etc. ad pacem et vnitatem vniuersalis Ecclesie ad totius populi christiani
ad defendendum auctoritatem et honorem huius sacri generalis Constanciensis Concilij /
ut electio futuri Romani et summi pontificis proxime fienda firmiori auctoritate
ac pleniori robore assensu sit fulcita [illegible] nationum et ne attentata-
tur Ecclesie super dicta electione imposterum vlla retractio vllius scrupuli in
mentibus hominum resideat / quod [illegible] vnio plenissima et perfecta
[illegible] Serenissimus Romanorum et Hungarie etc. Rex dominus Sigismundus
suorum habendorum laborum fructum et gloriam recipiat / Et ut Reuerendi patres
et nobiles et spectabiles viri et doctores insignes ac ceteri legati Serenis-
simi Regis Castelle nomine dicti Regis prefato sacro Concilio se vniant

[illegible] collatione prius [illegible] cardinalium

qui noluit se unire nisi sub certificati de modo electionis pace et maxime
qui erunt electores. Collegium sancte Ecclesie Romane Cardinalium ad quos
de iure pertinet ius eligendi Romanum et summum pontificem duos legatos
summum misit est certificatus offert se sacro Concilio atque legatis predictis pro hac
vice dumtaxat ad eligendum Romanum et summum pontificem una cum istis
Cardinalibus de qualibet natione in eodem sacro Concilio presenti exponte et
nominati aliqui prelati et alie persone ecclesiastice. quorum et quarum
cum numerus ipsorum Cardinalium non excedat quos et quas quelibet ipsarum na-
tionum duxerit ad hoc eligendos seu eligendas cum ipso Collegio admit-
tunt. hoc tamen in ipsa electione observando quod non valeat electio neque
electus pro summo pontifice habeatur nisi due partes Cardinalium in Concla-
vi existencium et due partes ceterorum cum Cardinalibus ad eligendum admittendorum
et tunc admissorum consenciet et consenserint. hoc etiam observando atque ex-
nunc volunt et intendunt vota quorumcumque in ipsa electione emittenda nulla esse
nec aliter intendunt aliquem consentire nisi ut premittitur due partes Car-
dinalium et due partes aliorum predictorum principaliter ac per accessionem in unum con-
cordaverint. hoc etiam adiecto quod prelati et alii cum ipsis Cardinalibus ad electionem
huiusmodi admittendi omnes et singulas constituciones decretales et penales et
Electionem Romani pontificis editas atque consuetudines observari consuetas
quemadmodum ipsi Cardinales observare tenentur. et ad illorum observanciam astrin-
guntur. Tenentur insuper iurare et iurent dicti electores Cardinales et
alii cum ipsis ad electionem procedant in huiusmodi electionis negocio attendat
quod eis imminebit cum deliberatione agitur de vicario Ihesu Christi successore beati
Petri universalis ecclesie rectore gregis dominici directore puriter et sincere [illegible]
tibus et quod iudicet publice utilitati militantis ecclesie proficere omni omnino
[illegible] persone vel alio inordinato affectu odio gratia vel favore abiectis
procedent ut eorum ministerio de utili et ydoneo universali ecclesie provideatur
pastore et hec omnia fiant sacro summo si sibi placet approbante Concilio.
Et propterea hiis in presencia [illegible] de summis omnibus si qui in presenti supplicante
et nos omnes et singuli Cardinales qui premissis consentimus omnibus [illegible]
[illegible] coram die qua ordinarie convenimus collegialiter concorditer nos
huic cedule propriis manibus subscripsimus in testimonium premissorum

Sequitur responsio ad predictam cedulam
quam sacro concilio subicio corrigendam.

Cedula per dominos Cardinales oblata de modo eligendi
summi pontificis est impeditiva unionis, reformacionis
et heresum extirpacionis et ideo tamquam fautrix anti
quorum scismatum fautrix heresis et erroris est erronea, iniusta
contraria, inhonesta est et impossibilis ad finem ad quem
presens Concilium tenditur et ideo nullomodo admittenda.
Preclarissima racione materie attendendum enim collegium dominorum
Cardinalium solet distingui a sacro concilio et a principibus
specialiter contra presens concilium tempore quo se viderunt extra
concilium et non intra non debent admitti ad aliquos actus
concilii quia secundum apostolum nichil ad nos de hiis que foris
sunt. Cum igitur spectat ad summum pontificem eligendum sibi de unico
et bono pastore et concilium generale immediate reputatur
summum pontificem eligere Cardinales vero non mediate sed immediate
dicte quam tamen clerum et prelaciam Romane Ecclesie. Secundo vero
quod talis electio est actus proprius concilii generalis et quia domini
Cardinales eidem concilio adhuc non. Preterea se ponentes est
ipsum iniuste adclamari hereticum tamquam suspecti de Ecclesie
non esset admittendi quia licet quamque per difficultate conve-
niendi dominum concilii vacationis videri esse ius eligendi Car-
dinalibus concessisse tamen ubi cessat tal difficultas pre
est in concilio generali apparet non intelligitur abdicasse sive
iura summi pontificis et tamen quibus committitur adhuc hoc
Concilium dominis Cardinalibus intelligitur contra se statuisse. Et
quia presens concilium representat totam Ecclesiam militantem
ideo non tenetur eis servare dominum iura communia que arcere non
possunt nisi subditos statuentes, ut dicit de Constitutionibus c. 1.
et ideo Ecclesiam per concilium Ecclesiam dei catholicam i. Item
Preterea per collegium Cardinalium non reputatur medietatem
militantis Ecclesie nec facit medietatem Concilii generalis non
sunt domini Cardinales. Separare contendere in presenti Concilio
de electione summi pontificis esse equaliter ad eos pertineat

et ad totalem ius eligendi, nec eadem iure eis competit
quo competit generali Concilio, et ideo non possunt paritatem
istam pretendere racione sui iuris, quia tamen sit humanum et similiter
racione ipsorum, et etiam quo ad multos dubitatur, non sit iuri
divino publico ac certissimo quo Concilium formatur vel
etiam regulariter aliquo derogare, nec sibi adequari
videtur quia ista cedula non solum preferre nititur iuri predicto divino
publico et certissimo ius humanum et preferri in eo quod dicit quod ad eos scilicet Car-
dinales de iure pertinet ius eligendi Romanum pontificem,
sed etiam tacite videtur excludere ab electione totum Concilium
ipsis adiunctum non pertineat, quia cum de uno concedatur ius electionis
patet quod de aliis negatur secundum communem dicendi et sermonem communem
quod in multis locis, patet evidenter quod est iuri divino humanum dero-
gativa, cum tale ius humanum non possit nec equari, sed tantum
in suis debilius et ignobilius propter debitum ius divinum, igitur
est rei publice detractiva et toti ecclesie militanti offensi-
va.

Vide supra [illegible] de opposito [illegible]

Item in eo quod ponit auctoritatem humanam scilicet ipsorum Cardina-
lium contra divine et generali Concilij, cum ipsum Concilium sit a
spiritu sancto congregatum et formatum divina quoque lege approbatum,
Cardinalium vero auctoritas est ab homine scilicet a papa qui eos
creavit tales, licet etiam sit dicendum aliquem per approbationem
tamen eos ecclesiam non intelligitur approbasse in sui ipsius destitu-
tionem et rebellionem sed ad edificacionem, quia turpis est pars que
non convenit suo universo

Item negando sit ut permittitur generali concilio potestatem eligendi
negatur sibi potestas unionis, cum enim de post plurimis contingentibus
aberrationis temporibus monstrose electionibus unius capitis est medium proprie
unionis, quia sic corpus non est reale nec perfectum sine ca-
pite, sic non est perfecta unio nisi per caput habens unum
caput et quod ad generale Concilium pertinet facere unionem huiusmodi
perfectam, nullus dubitat, quia ad hoc est specialiter congregatum De iure
etiam debent pertinere et omnia media, et specialiter dicta
electio, que probant iura generalis Bulgaria et c. capta de offi-
cio delegati: cum similibus. Cum igitur ista cedula tacite neget sibi
electionem totaliter et totaliter generali concilio negat et illud

quod contra scisma et per quod est processus unionis negativa
// Contra quia tamen sacrum concilium est medium adhuc, ut patet unionis
reformatione et heresum extirpatione quia per illa tamen est primo
convocatum, quicumque igitur resistit aliorum mediis, sine dubio
resistit et fini ad quem tenditur per media sed per proprie sine dubio
non est quod ista cedula concludens modum eligendi Romani
pontificis contra requisitionem concilii vel saltem maioris partis
ipsius scismatum de contrario resistit concilio et ideo est sacri
concilii turbativa, quod liberto sibi apparuit in pluribus effectibus
et nationibus. Ex quo sequitur necessario quod est impeditiva unionis
et antiquati scismatis nutritiva etc.
// Postea resistit etiam sacro concilio suo decreto repugnando in eo quod
destruit et enervat aut saltem enervare nititur reformationem de
tanti scismatis, quia reformat cum decretum reformat medium scismatum
et materiam pro electione sacro concilio, et per enervat potestatem
scismatum concilii, quia ipsius sacrum concilium non potuisset liberam reforma-
tionem electionis sine aut contra potestatem reformationem de electione
propter quod adesset suspendere tractare vel expresse. Et de quanto
ipse quo adessent suspendere tractare vel expresse. Et de quanto
iure scismatis concilii vincere ius domini et sacrum concilium ad
suum placitum limitare videtur nimis temeraria cum tamen
ius domini concessio sacro concilium nititur non per nunc debet
scismatis regulis vel formis limitari, cum et scriptura per
regulis donati non velit etiam publicare.

// Remedio ad singulas particulas scismatis cedule que in principio
tempore et processus multa videntur permittere et sub spirituali colore
colore possibile, dicendo quod talis electio summi pontificis fir-
mior erit et plenius roborabitur assensu, et nullus princi-
pum resistet in melioribus scismatum nulla fiet in dubium contractio
plenissima unionis fidelium sequitur et processus. Dominus Sigismundus Romanorum
Rex suorum laborum fructum et gloriam consequetur etc. que omnia re
vera sunt impugnatione ... Wittenberg. Namque licet ad pacem et con-
cordiam sonare cedula in principio videatur, non tamen per totam
consistentiam contradictionem et discordiam ad pacem et concordia
devenimus nec unitatis per totam divisionem generatur, quia contra
non curatur nisi suis iuribus. Et cum subiungitur quod addere secun-
dum clausulam subintelligere qua tamen per impugnat et

honor summi pastoris totaliter subintelligere quod totum vilipendit et
contempnit sibi legem talem imponendo et dicendo quod admittat
tamen alii denominationibus qui minimum Cardinalium non concedunt
et aliter sua electio non valeat neque electus pro summo pontifice
habeatur nisi due partes Cardinalium etc. Dicta Cedula est ut
contraria sine dubio sibi ipsi et ideo tamquam impossibilis et
repugnans sermo contrario et sibi adque tendit contempnenda
Et quod privatam utilitatem et propriam interesse duorum Cardina-
lium videtur preponere utilitati publice et toti ecclesie militanti
tamquam inhonesta iniusta et iniqua more cepti libelli
esset dentibus lacerandum
Preterea est alius erronea in eo quod dicit in clausula subscripti
hereticus electo summi pontificis consistit sanior auctoritas ac plenitudo
roborabitur consilii etc. Et sic distinguendo inter Cardinal-
et Concilium contradicens sibi ipsi Cardinalis et Concilium
ponit in minimum concludit eos tamquam adversarios alterum
militante et ideo dicta Cedula duos Cardinalibus si bene
intelligitur est iniqua. Est insuper iniqua quia concludens in eis
principaliter voluntate in eo quod sic dicit licet quod omnino vo-
luit et intendit sub duorum Cardinalium votum comprehendi
in ipsa electione comitiendum nulla esse nec aliter procedunt
in aliquo consentire etc. sunt incredula totiens. Et cum dicit
quod sanior auctoritas roborabitur scilicet talis electio per tertium Car-
dinalium consistere negat veritate in Concilio generali esse concil-
tem sanctissimam et supremam quod sonare videtur blasphemiam et heresim
quia si sanior auctoritas per tertium Cardinalium consistit est quod
propterea non est sanctissima vel suprema quia ad errorem hereticorum
sunt attendenda. quia norma auctoritas non addit aliqua maiores
sanioris auctoritatem generalem que est suprema inter includens
sanioris et clarissima et divina quia sanior et maior neque est et
tum tenendum licet nunc quaelibet auctoritas inferior sit dicta quod in pluribus
alternativis iudiciis maior parte minor sunt in pluribus
contrarie sic nec maior parte minor videntur. Dico ergo
quod cum ad cardinales iure humano pertinet electio quod summi
concilium cuius auctoritas est illimitabilis humano iure non
possit papam eligere nisi sit cum ipsis vel quod electio talis
non valeat nisi Cardinalium ad hoc concurrunt due partes
non est verbis error nec est proprium de hoc dubitare

in eo quod eos ... et distinguendo ... generali ... diversa ... non deberet ... corpus

// contra dictam Cedulam que offertur pro Concilio et contra Castell
num per contenorem dum in re continet aliud in colore preculo
pretendi. quod ipsi Castellani pro Concilio unic. noluit in
demodo electionis sue consentienti esset concilio qui sunt erunt
electores ut patet in cedula et ideo domini Cardinales habeant actione
et colore se tenent quibus precedentes ut videtur obtulerunt
eis iterum modum electionis et contra Concilio consentiunt eius de
eodem quomodo mens est Et quia tales consentiendo non abrupto fides depende
aliunde sed a concilio magis vere est credere quod eos revalet omni
sicut de ipso scismate quod in eis est et quos se crediderunt
et dimiserit sit a concilio Non enim eos de alieno sed consentire potuit
quod est in potestate aliorum contra consentire eos de iure intelligunt
dato quod de ipso et quoniam est scilicet quod volunt istud modo pro ipsis
inter posse et per quos volunt scismata quod patet videntur
confirmare propter clausulam ubi dicitur quod concurrit volunt et
confirmare etc. electione emittenda nulla esse nec
intendunt vota conformiter et alia consentire etc. Et sic propterea non
aliud intendunt et aliquid consentire etc. Et sic per istas nomine
scismatis inducunt intrahunt et impellunt Castellanos
a concilio et ablatione eorum et per quos de iure ille dicitur. sunt
sine antiquo scismati et petro de luna in suo malo
sine confirmare Ex quo patet evidenter et contra concepti
propositum confirmare Ex quo patet evidenter et contra concepti
per pacta et Capitula in Narbona concordata et firmata
per pacta et Capitula in Narbona concordata et firmata
quod Regis in fructu suorum laborum de
violenter Serenissimi domini Regis in fructu suorum laborum de
firmandi Sacrum Concilium super professione. veneris Varia
et Castellani a prestito iuramento tenentur absoluti. quia
stante tali scismate et discordia quibus suis iuratis non
tenentur nobilissimi se unire in sunt enim iurantes de iure
conditiones possibiles et honestas ut per se rebus eodem statu
permansit et quia suorum quilibet non permansit in eodem statu
concordie sed erat tempore iuramenti ipsorum non tenentur dicti Castel
lani de bonis scismate ponere se ad aliud ut videtur. Mi
nime equipollentes quia hinc cedule et epis
tole non videntur. impugnabiles quia hinc cedule et epis
simati ottoni Romani presenterunt qui eo statim debent
ad concilium quo sunt unic. se capitulis debent non fecerit

Ad quod sicut scisma fuit sufficiendi contra electoribus probabat et sic per istos [illegible]

sequitur ordine proposito electionis materiam intimat
Unum remedium est quod ad modum electionis ipse solus partium et dico
quod est impossibile ad presens dominorum corpora dicta patet quia in nullo iure
tradito super prelatos Cardinales est inventum quod non habent potestatem fa-
ciendi legem legem eligendi de iure non subsistit contra regulam ea
que sunt tua sunt quorum; de re. iu. li. vi / Est cum hoc tamen iterum cum
omnia ut supra concilia approbaverit ordinationem et suppleret de
plenitudine potestatis / quemadmodum reperitur evidenter per illa clausula que fuit
posita lex et habet omnia firmiter supra fuerunt concilio sibi pla-
cuerunt concilio / et defectus omnis si qui fuerunt suppleverit etc.
Est remedium appositum ut videtur ad recipiendum concilium ut sibi sub
hac valore potestatem tribuit eligendi quia actu non habent ordina-
tione quam concilii obsistente quod possibile modum et formam eligendi ordina-
et per videtur tamen propter / Insuper quo ad modum proponentium modus est
suspectus in eo quod dicitur quod nullus personarum de collegio nisi Cardinalium
non expedit Nam dum Cardinales non sunt unum Collegium unum
corpus unus volunt et consensus de iure presumitur quod ad eam quod
continuit utilitatem. morum collegii vel honore et quod sunt eis adhuc
similes videntur. que locum custodiunt de causa etiam vel collegio fuerunt
sit electio nisi ibi aliquis dignus possit reperiri / quod patet
lxi. di. nullus invitis / et ideo presumitur non nolle aliquem extra
suum collegium eligere / alii vero non fuerunt unum collegium sed
sunt diversorum corporum et nationum propter ipsius diversitatem nationum /
et ideo similiter sunt vincendi pro aliorum potentiam alii timore alii
favore etc. / Et quia interest unita virtus per te fortior est se
ipsa dispersa in parte alia / ideo nunc manebit in Cardinalibus
tota potestas eligendi super eorum voluntate et non in toto illo / Et quia
iste modus presumitur non habere prudenter et sinceriter eligerent quod
maioris requiritur. adhuc negotio ut ista causa communi lxi. di. ideo
modus iste est suspectus valde et per eius de iure non potest
ex cedimus vel admoneatur / Est etiam suspectus dilatio quia continet
viam et modum includendi causae quam utilitatem de pastore in brevi
ampliandi dilat et includendi omnes vias possibiles et per eius pos
sibiles includendi presidentem /
Plura suspectus videtur. vocem dicendi Cardinalium tamen quia nisi
tunc se adversos ostenderent et concludunt sine deliberatione concilii

tum quia medici boni in clerico sit talis consilium spiritu vestri impie
contendunt in qua re facto non potest presumi ~~[illegible]~~ aliqua sinceritas vel pu-
ritas cum de iure eius hoc non competat / et ideo presumitur fraus et dolus
Et de isto videtur notorie quod dictum concilium et quod Capitula facta
in narbona quod requisitorum Concilii et evidens est iniquitas
Est propter eius ronem Castellanorum qui eorum statum nemine ad con-
cilium cum omnia bonis per concilio debent ordine agentes propterea
intrant eius dictis Cardinalibus petitionem electionis / adque ipse res
et concepit aliis huius negocii circumstantiis eam ipse si expressa
indirecta et obliqua non potest esse nisi de iniquitate et collusione
detestantis suspecta contra partem
Ex quibus patere evidenter quod stantibus tot et tantis suspicionibus detestan-
tibus et notoriis huius negocii et materiam dicte electionis tangentibus
propter obliquitatem et iniquitatem notorias non potest sacrum Concilium de iure
neque debet vel prelati et alii ~~[illegible]~~ domini decreti contra prelatum con-
tra bona / sive adhibere aliquatenus prestare assensum vel consensum sive videatur
vel ~~[illegible]~~ videantur tante iniquitati impunitionem vim prestare ence tegere
quia non est putandum dicit Canon honor ille summum qui fuit
quod divine legis precepta collatum / nec esse hoc copule publico quod non evitatur
prave regimen quod ange dispensare hoc est di[illegible]
Nec obstat quod dicitur inter duo mala minus est eligendum / adque [illegible]
tatem inter ista cedula sacrum concilium deduxit ut adveniendum pessima
Castellanorum dementia adque pessima mala plurimum / aliorum / Et dico quod
non est minus malum isto casu per tales modos principes sinistros
et pravos dei ecclesiam opponere periculo et fortune / totique regnum tali
nubilo involvere errore quia tunc castellanis qui sunt bene regem
tempore quo aliter nollet pre bene / Nec debemus nos minus malum
committere vel alius vitet magis malum porro di pessima et contra quod
ait lotharius / licet enim quod minus malum sit tollerandum passive ut vitetur
magis malum non tamen minus malum est positive aliquatenus com-
faciendum / quemadmodum contingeret in proposito / si sacrum concilium haberet iniquitate
notoria victum et committeret consentiret tanto malo
Preterea dato enim quod sacrum concilium consentiret similiter modo vel romanus
alius simili defectu sic extorto consensus instantia Cardinalium
importuna venia talis non possit dici electio canonica id est dispensatio cum
spiritus sanctus qui effugit fictum non esset ibi summus motor / sed tal[is] ut videtur
Cardinalium instantia vel pocius importuna et notoria
trahens pocius in talis suspiciones detestandas et sic consequenter omnia
alia media istius est isto casu esse [illegible] non potest ibi esse

pruitas et preitus ubi trahit ad operandum talibus operibus mone-
tum inquit. Unde si penitens totalis metu minoris mali eniteret
ad operandum Cardinalis hugo in textum manere talis non habet
videtur non esse spes ipsius principaliter sed illorum operum proprie voluntate
dictat parte nec esse ibi timor qui foras mittit eius timorem
per esse potentis inquitatis ad opera inquit. Secunda ista conclusio ista pe-
tiit per penitens consilium per totalis et per quos constituit inferna aut
succurrendum esse potius aromatibus devotis piorum meritum quod contra
argumentum.

In nomine domini in quo vivimus movemur et sumus. Ad aperienda pregnatam ma-
teriam grandi periculo involutam ac nexus sive complexiones venenatas pestifer-
a involucra huic sacro Constanciensi generali consilio cuius est curata corrigere opp-
ressam iusticiam relevare sine dubiis imponere et que officiunt vel offendunt ab ecclesia
dei officiatur removere ne falsitas aut fallacia operibus veritati preiudicet et ini-
quitas prevaleat equitati. In facto presupponendo ex pendente coram serenissimo principe domino
Sigismundo Romanorum et Ungarie etc. Rege arbitro et nobili domino B. de Macra suo sub-
arbitro de communi et expresso pariter consensu partis et assensu clarius et assumptis generis
discordie materia questionis inter serenissimum principem dominum Wladislaum regem
Polonie et sibi adherentes ex una et magistrum generalem ordinis fratrum de Prussia
qui se nominant fratres hospitalis sancte Marie Iherosolimitanum de domo Theutonicorum
parte ex altera super nonnullis terris dominiis et earum limitibus etc. idem magister pro fundanda
sua et sui ordinis intencione produxit in eodem iudicio certas litteras et articulos
que quidem littere ad iustificandum dictam dicti ordinis sic producte sunt duplices aliis
obmissis que dubium non faciunt. quedam dominorum Romanorum pontificum quedam imperatorum.
Et in prima alias fecit in tempore videlicet Frederici secundi imperatoris continetur do-
nacio eis facta terrarum Prutenorum tunc infidelium ipsarum nominatim et expresse scilicet Prus-
sie Curlandie et Lethowie quas nunc tenent dicti fratres et in genere omnium
aliarum terrarum ipsorum infidelium quascumque conquisierint prout eadem eorum baudeyis et
specialiter. In secunda littera eiusdem Frederici que unius mensis spacio vel quasi statim
sequebatur donantur eis terre alie magne provincie nominatim et specifice scilicet
terre Samagitarum Russie et Lituanie quas cum maxima potencia populi fidelium
quamvis congregato omni anno conveniencium non potuit expugnare preter unam
partem terrarum Samagitarum pro dolore quam nunc tenent. Deinde produxerunt littere
sub titulo Alexandri quarti et tandem eciam sub titulo Clementis quarti Romanorum pontificum
qui postea sequebantur In quibus litteris continetur donacio eis facta omnium
terrarum generaliter quascumque paganorum adiuti subsidio prout eripere de manibus
paganorum. Tandem sequitur littera Ludowici quarti imperatoris donacionem terre
Lituanie expresse continens et consequenter aliorum imperatorum littere confirmatorie
In quibus omnibus litteris nichil aliud pro causa ponitur nisi hoc pro causa as-
seritur et presupponitur tamquam esset notorium quod ipsi fratres ad hoc ibi fu-
erunt missi et vel ut cultum catholice fidei ampliarent prout de hiis omnibus
constat notorie et clarius apud acta et in processu dicte cause.

Isto preludio in facto sic premisso moventur principaliter circa hoc tria dubia
Primum concernit dictas litteras in se an scilicet possent de iure sustineri ut argui
non valeant vicio falsitatis. Secundum dubium surgit ex theorica cavillata litterarum
et practica militandi que tangitur in predictis articulis et hoc respicit in se
ordinem fratrum predictorum an scilicet huiusmodi eorum ordinem vel sue religionis vel inde
ac favor vel defensio tamquam conservari debeat iure publico aut consuetudinario vel

approbato in dei ecclesia debeat. Tercium dubium tangit ipsorum dominia utrum an aliqui
aut aliquis vel possessio vel dominium possit vel potuit acquiri de iure huic ordini
et ibi examinabitur an donationes iste valide aliquo potuerunt. Et hoc triplex
erit principalis pro presenti occupatio. Et quia ex predictis iuribus oritur quod probatur in c.
de multa. de preben. de symo. c. de symoniace ~~hic suppono verba quasi ad glossam eius de~~
~~bere et prefatos articulos in fine subiciam~~ Ideo pro evidencia pro tenore verborum
premissorum una cum dictis articulis hic suppono quod verba ad glossam eius debere et prefa
tos articulos in fine subiciam. Et licet in scripti serie taliter postponuntur tamen
in proposito locum maiorem obtinebunt et que hic subsequuntur erunt vice maioris
ad elicienda debita conclusionem

Veniendo igitur ad primum propositum principale pro explicanda melius ista
materia causa quare in omnibus privilegiis fratres hospitalis ihosolimitani etc. appellantur
cum tamen veraciter isti fratres nec fuerunt nec sunt tales realiter in effectu. Pro
cuius evidencia est sciendum quod non de ihrlm sed de acon provenit ihrlitanie iste
ordo dicitur olim suscepisse initium secundum quod ipsorum asserunt et tradunt ipsorum
gesta analia atque scripta Cum scilicet in defensione terre sancte de ipsa acon
vani visserunt sarracenis et ibi illi fratres tenuerunt hospitale colligentes
debilitatos infirmos et pauperes. Nec constare potest quod unquam in ihrlm ha
buisset aliquod hospitale. Tandem successu temporis honorius papa tercius statuit
eis talem ordinem quod deberent tenere ibi ordinem fratrum hospitalis ihrlitani iohan
nitarum quantum ad pauperes et infirmos et etiam ordinem templariorum quantum ad cle
ricos et milites pro defensione terre sancte prout hoc continetur in quodam eorum privi
legio in hiis verbis Honorius etc. premisso prohemio subdit Novella plantatio
come vestrum vere apostolice gratie irrigata pomis et fecunditate bonorum operum qua
viget ad presens et vigebit favente divina clementia in futurum vigilanti cura
impendio adiuvare. Eapropter dilecti in domino filii vestris iustis postulationibus
clementer annuimus et domum vestram seu hospitale in quo estis ad dei laudem
atque defensionem suorum fidelium et liberandam populi christiani congregati cum omnibus
possessionibus et bonis suis que in presenciarum legitime habet aut in futurum
iustis modis prestante domino poterit adipisci sub beati petri et nostram protectione
suscepimus et presentis scripti patrocinio communimus etc. Et subiungitur paucis in
positis Statuimus ut ordo fratrum hospitalis ihrlitani circa pauperes et infirmos. ordi
no fratrum milicie templi circa clericos et milites receptus ibidem temporibus observetur
etc. Datum anagnie per manum magistri Guimbaldi sancte romane ecclesie vicecancellarii
viii kalendas augusti indictione x. incarnationis dominice anno m cc lxxx. Hoc privilegium
non est de minimis verborum productorum in presenti causa productorum. Ex quo privilegio
patet occasio data fratribus se taliter appellandi. Non tamen hoc vitiat privilegia
verba sed ea potius arguunt falsitatem cum isti non solum non sunt fratres hospitalis
ihrosolimitani iam destructi secundum exigentiam dicti privilegii sed nec alicuius cuiusque
hospitalis. Verba enim debent deservire rebus non res verbis ad hoc c. de intelligentia
de verbo signif. et i. q. i. in tercio Et ideo verba sunt intelligenda cum effectu de

de eli no vesi delatio. Pro aug matie eluadacioe claroni tplexi erit co-
sideratio de puti. Pma versat circa sibalia hui9 ordis mo maxime pao
pivilegii Scda e de ysti fribus an alig mo dici valeat tales quales sc co-
prendut salz fres hospital ahzlitani Tercia erit de ysti 2 de omnibz alys
cor pivilegys

Quantu ad pmu suffaact colligit ex pdcis pricipale hui9 ordinis v
eo q ipi9 e versari circa hospitalia infirmor et paupm et hec e hui9 reli-
gionis ppria matia vn in collonibz prim abbas nestor eiuida suma sue i-
tentionis erga hemi secreta 2 cordis gstraunt puritate. quidu erga instituto
ne frm et ad cenobior curam quosda zenodochii idz hospital delectat ob-
sequiu 2c Et qvis etia mo pmissa clitatus 2 milicia armata v hoc
ordine requirant tame ista psupponut pmu tamq fudamentu sicut actus
sdary psupponut actu pmu et q accessoria sun pricipale Cia pmu tamq
substaciale convenit omnibus suppositi tam cliri qm laici istius ordinis.
milicia uo armata no nisi tantu laici q cliis bella gere no convenit
xxiii q viii clitici 2c. hys a quibz nec e ecou militibz convenit officiu clicale
Ex quo sequit q lz milicia sit naturalis huic ordini no tame e de sba ordinis
na nec templarior milicia cu ista imitat sicut in illo ordine pricipale qd
pbat glo. i. xxiii q. i. duo sut quia ad fi. dices q lz templary sint ecclastice p-
sone tn possut movere arma ex pmissione eccie qi hoc eis alit no licere
2 p quis hoc no erat illi ordini nale sed adventiciu 2 accidentale lz post-
modu necitate urgente no solu ipor miliciam etia toleravit sed etia et
hospitalarior miliciam p defensione tre scte spalit deputavit sm ostn m.c. ad
libandu de iudeis/ Ex quo infert q de na istius ordis sine milicie e ipos
debe pricipalit hospitalibz inherere 2 insiste ircalit 2 ee hospitalarios no
solu voce sed etia sigificatione xxiii q. v. c. i. et xxxvi q iii dicat 2 michilo-
ut etia eent milites sm qualitate psonar alit no gsonat gstatu pivile-
2c. Ad resolvedu aut hoc aliquatn gsiderus pmittamq nalia fudamenta
na sicut in rebus nalibus intuemus divsar spez e ita ordo respicitur finis
ad que ille ordinant sic q lz int se sint divsa 2 divsos mot particulares hnt
tame put respiciut vnu coem tm sut ita 2 sut vni9 mot respicitur fis
Et dm eius na q lz cor 2 actus eius erit in potm sic qd in potm
idz causa finis qui e eis i potm respectu om illor pardmiw 2 put e pmu
movens dr pricipiu in qntu efficit dr eic put imponit omnibz tm agentibz
pticularibz ppe ipm. dr mesura qi mesurat motu illor agentiu sic q
finis e pmu 2 ultimu vnicuiq rei 2 io dr potissima causar qi omnia me-
dia agut ppt ipm Simile dicend e in ppoito v q natm gsequitur qi ars imi-
tat natm 2c na omnis multitudo hoim divsas volutates habetiu si concordar
debet oportz eos conveire in aliquo vno ppoito si pveire debet ad fine ultimu
oportz q pmo ordinet ad fine pximu 2 ille dr causa final cor q sut ad

ipm 1 talis debz attendi nō causa remota siue impulsiua pbat de ma 1 obe.
Solite xxiij q 1 · dixit dns de quisi quiq' ex pte ij et ſ nō iniq ff de acqren
re domi Et id dr pncipiū ordinis totiꝰ multitudinis agentiū ppt ipm
~~diuendū cōm~~ gprodo Et ſi ē diuꝰ finis. nō duo tota illa multitudo dr diuꝰ ordo
Et ſi ē idē nō diuisū omēs dnt vnꝰ ordo ul cuiusꝫ ordinis cuiusꝫ natē rē qa
qual ē causa talē pducat effcm 1 · q · 1 · fert rc Obstinato rc nece et xiiij q 6
Septiū plxo di hinc ē Et quemadmodū p causā notificat effcus sic econt
causa p effcm xij q ij inno. Descendendo pticularis ad diuersū ordinē
istoꝝ finiū quo tendūt ad diuersitatē sūma finis primꝰ quo omnibꝫ iuxta
pmissa indicat 1 quadmodū diuersi 1 singuli ordinant 1 hic scdm ipos tan
qi indicat in istꝰ litis cū dr fribus hospital nō dicat simplr fribus sed p
respectū ad hospitale tamqꝫ ad comune ipoꝝ pncipiū causam siue finē qꝫ scdm
ipos iste generis casꝰ hospital ipos generit de quanto causam 1 originem ipoꝝ
exprimit nā ſi ē dare effcm salꝫ fres hospital ē dare causam fuis nālr pre
cessisse salꝫ aliqd' hospitale arguendo ab effcū ad causam xxiiij q · 1 · nō autē
ramꝰ C de sūa trin · ſ nos ꝗ inrcones 1 qꝫ ſ nō Et licꝫ cā nālr precedit
causatū de pē dr ij Quia radix nō hꝫ stat effcm ee sine cā propt
nālē inseparabilitatē 1 subordinacōnē essencialē sublata enī cā tollit effcū
de app cū essentie vꝫ Causatū pmit causa perempta suū nō d' indicis c · ita q̊
vnda / Ex quo infert qꝫ fres hospitales ee sine hospitali ē cōn nāꝫ huiꝰ
ordinis qꝫ effcm ee sine causa repugnat huic ordi rerꝫ vniusi nā enī
huiꝰ ordinis attendi debet penes finē ad quē illa fraternitas imediate
ordinat · Dico imediate qꝫ causa pxima ē finał remota uō ē impulsiua
ar · ff locati ſ q domū de re iuꝛ pruilegiū 1 qꝫ ſ nō li · vj · Sublato igitꝛ
fine illa multitudo nō habeꝫ ordinē remanꝫ ociosa et eciā monstruosa ·
Ex quibꝫ concludit qꝫ hospitale ul hospitalia sūt de substācia istius
religionis ul ordinis nō clericatꝰ ul milicia 1 hꝫ · quantū ad primū —

/ 2ª consideratio

Quantū uō ad consideracōnē scdm attendo pmo qꝫ pdcm pruilegiū nō
videt datū ordini sed fribus illiꝰ loci tantū fauore defensionis ē
re sce qd' pbant vba illa domū btām siue hospitale in quo estꝰ
Et eciā vbiū in fine positū salꝫ idē obseruet · Idē ē de aliis ipoꝝ prui
legiis Sꝫ qd' ordini colligit euident ex pmissis qꝫ cū isti fres in substā
cialibꝫ dō ordis deficiūt nō sūt hospitalarij sed potiꝰ templarij appella
di qꝫ nec sequūt pdcām institucōnē aplicā nec alꝫ ppriā sui ordinis
originē et natām a qua talr recesserūt qꝫ destructa acon nō sequūt
hospitalia qꝫ in hospitalibꝫ de actū nō morant ad curandū infirmos
1 paupes sed in ordine templarioꝝ dūtaxat usqꝫ mō remanserūt qꝫ
~~destructa acon nō sequūt~~ quantū ad clericos 1 milites ordinis q in castro

habitant fortiſſimis ⁊ alijs eorum conventibus licz non ſit eis taliter per eccliam con
ceſſa primo cum intencione etiam agitur cum iſte ordo dudum per eccliam ſit ſublatus ·
¶ Et pro expedicione iſtius plenior ſciendo in facto quedam notoria mecum hijs
que ex ipſorum privilegijs poſſunt elici ¶ poſtquam civitas acon fuiſſet destructa vel per
dita et ſic per conſequens ceſſavit ibi domus hoſpitale · fratres illi de ordine non
ad hoſpitalia ſed ad caſtra fortiſſima divertentes poſuerunt ſe ad miliciam
in partibus ~~Pru~~ polonie livonie etc ad acquirendas terras prutenorum ⁊ aliorum
tunc infidelium in quibus quidem caſtris conventualiter cum preſbiteris ⁊ clericis ſue re
ligionis morantur construxerunt in eis oratorijs ⁊ ibidem proficiunt licz poſtmodum
multiplicati in alijs partibus ubi caſtra et fortalicia non habent morantur in
civitatibus non tamen in hoſpitalibus · Super quibus quidem ſunt plures litteras pon
tificis ⁊ privilegia talia qualia extraxerunt ſub nomine fratrum hoſpitalis theo[tonicorum]
⁊ per talibus ſe adhuc gerunt ⁊ appellant ſe ¶ Et circa hoc queritur de duo
bus primo an iſti cruciferi dici de iure valeant fratres predicti hoſpitalis theoſo[nicorum]
ad effectum quod excuſari in eis valeat vicium falſitatis puta mendacij vel ſi
mulacionis · 2º dato quod non · cum religionis dici debeat · cum ipſorum clericis diſ
conveniunt armatam miliciam proſiteri · De hoc dicam ut ſi in ſecundo propoſito pri[mi]
Sz quo ad primum dico quod non poſſunt dici tales quales vita non ſunt quia ceſſan
te ſic tam hoſpitalium hoſpitalarij eſſe deſierunt quia relata poſita ſe ponunt
et perempta ſe perimunt nam ad poſitionem cauſe ponitur effectus ⁊ ad remocionem
removetur de pe · i · de reſuſcitatione ⁊ ſi ita ut ex B omnis qui diligit ¶ Preterea
quod conveniunt in fine principali hij ⁊ illi ergo nec conveniunt in principio propor
tionaliter quia finis nomen trahit quam ad ſe ſuum principium ⁊ quidquid eius proxim
di quia ff de le in ſi qui in pn · nam finis ſine principio eſſe non poteſt ſpe ij pr
de ſen & iij par an (?) ¶ Si ergo non conveniunt in fine nec in principio
ergo nec in medijs cum media ſapiunt naturam extremorum de dona · et dilatione
de app inquiſicioni diverſitas autem finis facit diverſitatem ordinis ut ſupra premiſſum
eſt in prima conſideracione ⁊ ad diverſitatem cauſarum ſequitur diverſitas effectuum
bene que i in ſeptimum de conſe dis ij quia corum de reſtitucione olim & elec cum inter
bonneſias ⁊ c cum inter canonicos & g ceſſante preben cum in eccleſia li 6 agitur etc
¶ Preterea nullo modo poſſunt cenſeri idem ordo hic ⁊ ille nec eadem religio quia q[ue]
cumque ſunt eadem ſpecie ſunt eadem in ſubſtantia ⁊ que cumque ſunt talia habent eundem effectum
producunt non di & re in ii ſh poſſeſſorio li · bi nam q ſecundum effectum principaliter con
veniunt dicantur ſimpliciter convenire racionem q in ſex ſº ex & app cum ſpali de
elec dudum ij ¶ Sz quia iſti fratres licz nomine hoſpitalariorum ſibi attraxerunt
tamen verum nominis ſubtraxerunt ⁊ effectum ſequitur quod inter hos ⁊ illos non eſt
aliqua identitas ⁊ per conſequens falſo ſe fratres hoſpitalis theo[tonicorum] appellant ¶ Preterea

res q transiunt in naturam aliam iam alio iure e censenda quam prius propter
diversitatem ordinis et mutacione forme alia res videtur probatur in l proponebatur
ff de iudi et quibus mod usufructus amitt l repeti sequitur istos fratres cum p
mis ex cuius ordinis nature sive religionis no posse iudicari Quia mu
tatio forme no reducibilis ad primam maciam facit rem desinere sub appellacione
prime materie probat l qd tamen § illud ff de le in xvi q i si quis sanctis c cum
antiquitas de decimis grumssio c cum in ma i c ii c i § cetera li vi i cle de
con cum sit · i cum isti no pnt reduci ad hospitalia in quibus no sunt in aliquo
obligati ex quo in hospitalibus professione no fecerunt v i c / Nec e credendum
p religione ordinis predicti suffice q ipsorum cruciferi in castris morantibus i lo
ge ab hospitalibus separatis ymo eis stantibus ad ocium alii hospitalia infirmorum
p ipsorum conversos aliquos et de bonis ordinis ipsorum procurant Ciam sic agendo
hospitalium se dnos faciunt no ministros cum tamen hospitalarii de bonis hos
pitalium vivere debeat sed no eis Et quidquid possidet no nomine ordinis sed nomine
hospitalium debent possidere ar op de isti po olim / nec alii dicendi sunt
hospitalarii qui no se hospitalium ministerio dedicat et hec e huius religionis principale
i substanciale qd etiam probatur primo iure postea rone. Nam hec e natura hos
pitalium ut in lege Iustiniani canonizata xvi q i ubi ponuntur diversa
nomina hospitalium i c in glo ii dicitur et ad hoc sunt hospitalia instituta
ad recipiendum peregrinos paupes ad curandum infirmos senes i paupes ad
pascendum pueros parentibus orbatos ad alendum infantes in cle ii de religiosis in
glo xenodochiis i sup verbo elemosinariis nam talia xenodochia alii
vocantur elemosine v i domus glo. alii domus dei de app dilectis Aliqui tres
in hospitalibus ptinz instituti ad hospitalarios pertinere ic ¶ Sed forsan
cruciferi obiciunt predicta suffice i ex hoc censeri se hospitalarios dicunt
nos certis diebus in septimana omnibus paupibus undecumque venientibus damus ele
mosinam i ad hoc certi de fratribus deputantur et sic in prussia de fratribus observatur
Item in certis hospitalibus quibus atque loci infirmos curantur p aliquos de fratribus
licet conventuales no morantur in hospitalibus sed in castris ic Ista autem sunt
effectus hospitalium Et quia de iure ita e quotiescumque aliquid e dispositum ad ali
quem finem ut effectum si habemus effectum no e de alio curandum xvi q iii
cum de actu ad peticione i c ii c i i vi li vi et in cle constitucione § fi de
elect no ergo oportet fratres curare de hospitalibus ¶ Ho Ista religio sicut
i quelibet alia debet ex quo incorporatur omnibus suis suppositis quam profitentur
singuli ut salvi se no per alios sed per seipsos in actibus virtutum exerceant. Profes
sio huius religionis exigentia spe i principaliter circa infirmos i pau
peres ic ad perfectionem caritatis que e finis omnium religionum de quo dicit ipse

scdm btm thom Sublat igit hospitalib; sublata e facultas et comoditas p
fati exercity qd e imediat finis religionis isti et p quis sublata e ab ist
fribus ista religio Vn b. tho. hat adiunctione et siles huioi rephat dices
q viali falsitat incurrit q ex pte eccie cultu dei exhibet contra modu diva
auctte ab eccia constitutu et in eccia consuetu 2a 2e q. xciii ar. 1 Nec ipsi
fres hospital de quo dicit debet q de sub ipis paurat infirmos in alig
hospitali aut dat ints pdca elemosina q hoc eciam faciunt deuoti cives et
alij seculares sed q p pfessione religionis ad ministeriu aliquor hospitaliu
se astringut dicti fres hospital in que et de que inf no 10. in v et Johs de v
in ultia atque firmat dcam instra circa concessione alexandri sup ubo fribus
p una e alb de quo in glo / Stat patz eciam pdca no posse pacedi rone
loci de quo se noiant salz rone hospital ihow q nulls salte tempe date
om istar litterarum erat in rerii natura Et dato q hospitale iho no a civi
tate sed a pvincia ihosolimitana dicat in ppo mr cuius vitoriu acon
vali et ppre rone sue pfessionis religionis ul ordinis nec illi loco al
ligati Item nec illius hospital fres pnt dici qd an centu annor spaciu
e destructu Sequit q nec rone religionis ul ordis nec rone loci
ul pfessionis pnt dici fres hospital ihrlitam Ex quibz infert q in
gentibus se p talibz mendaciu ul simlatio no vitat qd b. tho diffinat
2a 2e q cxi ar. 1 dices q sicut ad virtute vitat ptinz ut aliqs tale
se exhibeat exteri p sig exteriora quals e Signa at exteriora no solu
sut verba sed eciam fca Sicut g vitati opponit q aliqs p uba exteriora
aliud significz qm qd hent apud se qd ad mendaciu ptinz Ita eciam vitati
opponit q aliqs p aliq sig fcor ul rer aliqd de se significz contrariu ei
qd in eo e qd ppric simlatio dr Vnde simlatio e ppric mendaciu qd dat
in exteriobz signis fcor / no rfert aut sm eund b. tho. ver qb mentiat ubo
uel fco q. brevibz pcam ad hoc eciam e cavend prox q b. cavere Et ita de ſes
Quatuu uo ad consideratione tcia ptinz e adiuvend Et si dicat q pnkes
lre de quibz agit fuerut impetre p illos q vere erat fres dci loci
sequit q isti ouastri brevius sic lris alienis tamq ppris incurrut biou
falsitat Si uo sut p ipsimz impetre et sut ipor ppre tuc sequit q no
solu iste lre de quibz hic appaz sz alie omes ipor lre qruvacij libtatu
donacionu confirmacionu et quorcuq cessiones ul pvilegia de quibus
no appaz cessit eis ul concessa sub noie ul titulo fratru hospital ihrlm
sut notorie fle written ipo pre atq nulle Dato q manifeste condiciones
implicat salz ipos ee fres hospital et ita nullius hospital q notoriu est
q nulli hospitali sua pfessione obligant vel ex eo eciam q in talibz lris

notorie falsa causa exprimit falso cum se tales asserunt ut s falsitas aut ex
omni dispone viciat not glo pe in c qr de consa i affi // Sed contra pre
dicta opponit q licz isti fres scdm naturam sue religionis no sunt hospitalarij ꝗ
pnt uti pnilegijs alienis scilz hospitalariorum et templariorum tamqꝫ prijs
ex spali pnilegio dni honorij de quo statim dicta Et qr hospitalarij i tem
plarij ad hoc sunt spali deputati ut intendat continue defensioni terre sce
scdm ost q h not in c ad liberandum de iudeis in pte decisa q sunt innoc
centij 3 de passagio terre sce quam quidem decisam ost in glosa i d sup ubo
quibusqꝫ religiosis commodis unde dicit ost q multis pnilegijs sunt decora
ti ut patz de pnile dilo i c porro de decis ex pte tua s sz predecessor
quam innocentiana decisa una cum glo ost pont ibid io an de ubo ad ubum
in nouella Sequitur q isti fres in oibz huiusmodi pnile debet ex dicta con
cessione exparari pdictis // Sed ut plenius ista materia ptractet est sciendum q prout
docz copia alterius pnilegij honorij in dicta causa no pducti ipse honorius con
cessit eis libitates etc hospitalariorum i templariorum cuius exprimens istis ubis
Cum igitur ordine frum hospital ihrosolim inibi circa paupes et infirmos
fratrum uel milicie templi circa clericos et milites in domo una pride insti
tutum laudabiliter obsuet etc omnes emunitates ac indulgentias benignius
domibz pdictorum hospital et templi ab apl sede concessas domui vre conce
dimus i ut eis utamini libere sicut illi auctoritate aplica indulgemus etc // Et io
solicite dicendum e ad pdicta q p istud pnilegium i p alia quecumqꝫ silia
nichil e concessum istis fribus. tum qr falsa causam exprimit ut s dcm e nam sicut
sna lata ex falso instincto no tenz ita concessio ex falsa causa C si ex
flo instru l i i y tum qr pnilegium continet dumtaxat domum illam pfati
hospitalis ihrosolim i ipius fres fauore defensionis terre sce ut eo q in pnile
n dco dicit domui vre unde destructo loco ab hostibz destructa sunt oia
ipius pnilegia ita pont not glo si d c abbe de ubo sign cum d si Et l io an
sup ea dicit destructo et no reedificato alo reedificatum habebit eadem
pnilegia sz immo all de elect qr diligentia ul scdm cum pnilegium datum
ordini durat ordine durante datum uo loco ul possessionibz q sunt ordis
durat etiam remoto ordine de reli domi c y de sta mo recollectis io
an / 3 dcm pnilegium nichil concedit istis fribz qr dat ronem obseruantie
illius religionis q cessauit de qua sonat pnilegium a qua quidem religione
oio isti fres deficiunt cum sint alterius generis et pfessionis ab illis ut s dcm
e Et io cessante ca cessat pnilegium pbat in glo in xvi q i genua unde
si aliqd pnilegium datum e religiosis cessante religione cessat pnilegium in xxv
q y s ultimo i dco c abbe de ubo sign // Sz adhuc q pdicta opponitur isti
fres conueniunt cum hospitalarijs et olim templarijs in milicia ratione cuius illi

fuerūt a iure p̄uilegiati ut dixi ē s̄ᵐ ostē. ergo isti debet censeri cōs iure cū
illis cū istorum et illorum sit eadē rō de treu͂ sla pla. mē cor.lia § 1. ¶ Solucio dic
quod nec in isto conueniūt cū illis quia illorum milicia fuit spālit p defensione
tre s̄ce deputata ut s̄ ē all' Istorum uo sunt nec spāli nec gnāli ē approbata
ymo ē manifesta erronea quia ē pncipalit ad occupandū tras et dnia alie
sūt paganorum et p̄ qnš ad offendendū pncipalit sed nō ad defendendū
nisi p̄ accidens sicut omēs fatent̄ pducētes istas lrās q̄ omēs de hoc dāt
optimū testimoniū quia eā soli fatent̄ quia expssū in suis articlis instis posit
et ad iustificandū sua dnia in pdcā causa oblat et qd ē satis notoriū
tam apud fideles q̄m etiā apud infideles. Insup illorum milicia fuit necitat
istorum uo sunt ē mē volūt sicut declarāt omēs iste corum lre Et io illa fuit
ab eccā approbata tamq̄ iusta Istorum uo milicia tamq̄ sacris canonibus in
mica ē reprobata tamq̄ iniusta ex aid et ex cā io cpatz xxiij q. 1. quid cul
pat' ij q ii c 1 et ē in glo mag. Unde b aug Pacē hrē volūtatis ē bel
lū aut debet ee necca no eni pax qrit ut bellū exceat̄ s̄ bellū gerit ut
pax habeat̄ Itaq necitas hoste deprimit nō voluntas xxiij q 1. noli. qd
pseqnē plenius h' circa cōcessionē alex'ri in glo sup vbo infestis et etiā alibi
¶ Ex quibz sequit̄ quod nec sunt exempti a soluendis decīs nec p̄uilegiati
indulgēciis exempcōibz libtatibz emunitatibz ul quibuscūqz cōcessionibz
uel p̄uilegiis s̄z p omīa et in omībz iure cōi ut corum bonis et domibus sūt
censendi ¶ Et sequit̄ 2o quod p̄uilegias indulgencias pdcās fore apud istos
fres lrās passagii cōn infideles ul cōcessiones aliqs hmōi quibz decipi
unt̄ hoies est spēs falsitatis ¶ Et quia iste lre de quibz hic agit̄ sūt pl'e
maiu' tū quia et falsū manifeste psupponūt et enūciat ut dixi ē et pa
tebit inf' multiplr circa textū tū quia nō solū cōn stilū romān cur sed etiā cōn
ius sc̄ptū pt' sicam ipe fabricate qd psunt̄ p c licz 2 c quonigm de crime falsi
tū quia nō solū in iure sūt erronee sed in fide et moribz sediciose et als piarum
aurium offensiue ut dicā infra in 2o cpposito pncipali ¶ Sed ex hijs infero
quod isti fres vtentes ejsde lrīs sūt excōicati ipo iure donec satisfecerint cōpete
ter p c ad falsarioꝝ de crime falsi § q̄ vo na hec dat̄ dicit ut falsantes
uel falsari procurantes ipsas lrās et vtentes fals' quia solū vtens infra xx dies
potest sibi puidere et penā euadē qui dies dant̄ sibi a iure ad examinand
eas et consulendū si sūt fal'e uel ne. Post xx dies seruā ē pnia idz tar
da et io excoicati sūt laici et clici ult' hoc bnficiis et officiis spoliandi.
Fz falsantes ul falsari pcurātes stati cū suis fautoribz et defensoribz sūt ipo
iure excoicati et bnficiis p̄uati dco c ad falsarioꝝ ¶ Ex quibz infero 3o quod isti
fres pducentes istas lrās in causa pdcā quā habet cū scismatico rege po
lonie ad optinēdū dnia aliena et de qbz constat notorie apud acta et in

possu dee cause sut tamq falsay piunendi Et dico piunendi sine accusatore et
sine alia pbatone ex quo de hoc e euidentissima suspicio ij q i de manifesta
et q v nota in glo ij q d pbat osti in sūma e ti § qualis pbatio eta pu dicto
q in quo e falsi sut queda spalia na licz ab initio requirit pbatio luce clarior
tamē ex quo de instrumento pducto habet eta suspitio de flo p falso habe
nisi a pte pducente vitas compbet et ad pena pcedit ut C de pba l
uibem q als no contingit ij q i pmo ff de penis l absente 2o q depna
qd sine accusatore q als no contingit regulariter ij q i nichil ff de inun
2 hono l munere § defensores osti de hac matia dico extensius inf circa
concessionem que dni alexandri sr ubo insurgit Et tn de pmo pu

2 pp pu le

Ptrando aut matiam scdi pposti pncipal pt no immo dubitari q
postq constat istos fres no mixtos hospitalib 2 p qns no ee eiusde
religionis cu hospitalarijs et constat de ipor pfessione eius ergo
religionis sine ordinis existat ad pfessio sz aliu religionis ordine ee
no pt qr sut id in effectu pbat glo sup ubo pfessio de reli do c uinco li
Ad dissoluendu uo clarius istu nodu ex eit hic consideratio. Una qr
geni religionis initiu 2a religionis mediu siue statu 3a fine 2 effectu
quibz habitis patebit rndsio ad scdm pncipale ppositu ¶ Et qntu ad
pmu istor pnuttam q tullius pmo rethor et ysidorus vm li ethi dicat
q religio appellata e qr p ea uni deo religamus animas nras ad cultu
diuinu uinclo seruiendi Hec religatio fit in principio uni cuiusqz religio
nis ut in bapmo xpi ubi inicatur xpiana religio uel in spualibz religionibz
cu quis obligat se ad ea que sut religionis ¶ Scdm uo aug de ciuitate di
libro xo Religio dicit p habet a re eligendo deu que amisimus negligentes
Et undecuqz dr religio pprie importat ordine ad deu ipse enim e eni
pncipali alligari debemus tamq indefiencti principio ad que etia nra
electio assidue dirigi debet sicut in ultimu fine sm b tho 2a 2e q lxxxi
ar i ut 2o hic aut ordo quo ad ipm deu ordinam et dirigimr e una
queqz religio a qua tamq a suo fine pximo debz ee denominatio ouis ille
ordinis ad hoc fac c cu in beati de elec qui ele ul bo insinuate sic dicu
fres pdicatoru ul minoru tal loci 2c Et licz omnes iste partes hre 2 alie
huius religionem istorum frm uident declarare in eo q in ipsis exprimut fres
hospital ihcosu 2c tn hoc no habz vitate fudamentu qr hec ne e ipor
religio ut sup dcm e 2 dicetr clarius infra Et de alia ipor religione non
appar qr alia no pferunt neqz habet qr si alia eet ab illa debet ee de
noiatio mxo inra pdca qr fines habet denoiare res ff ad l fal l 16 q gn
gentie § si opus Sequitr ninio q ipor pfessio e simulate religionis.

Simulata aut religio e ypocrisis ut dicit magister secundum b. tho. Et simulatio e per im
mediatum quod in exterioribus signis factorum consistit ut dictum supra secundum eundem. Si dicatur quod
sunt de ordine militum quod propter miliciam contra infideles exercendam iste ordo secundum propositum
e principaliter institutus ut dicitur in articulo infrascripto. // Oppo ad hoc quod elucidator huius
materie uelocior etiam dato quod hec milicia sit licita videtur sequi quod iste ordo non
e religiosus sed potius secularis quia milicia non e actus religionis sed potius
magnificencie que e inferior virtus moralis et e pars fortitudinis dirigens hominem circa
negocia bellica 2o tullius primo rethorice et aristoteles iiii ethicorum. Religio aut est
pars iusticie habens preeminenciam inter virtutes morales in eo quod magis de propinquo or
dinat et dirigit hominem ad deum quam alie virtutes morales in quantum scilicet dirigit etiam
que directe et immediate sunt in honorem dei et divinum cultum sicut sunt sacrificia et
oblationes etc. Unde tullius 2o rethorice inter maioribus ad iusticiam pertinet reli
gio pietas gratia vindicatio observantia et ueritas // Solutio potest dici secundum b tho.
2a 2e q. lxxxviii ar. ii quod religio habet duplices actus quosdam proprios et imme
diatos quos elicit per quos homo ordinatur immediate ad solum deum sicut sacrificare
adorare etc. Alios aut actus habet quos producit mediantibus virtutibus inferioribus
quibus imperat ordinans illos in divinam reverenciam quia virtus que operatur circa finem
imperat virtutibus ad quas pertinet ea que sunt ad finem. Unde iacobi primo religio munda
et immaculata apud deum et patrem hec e visitare pupillos et viduas in tribulatione
eorum. Secundum predicta actus religionis per modum imperii e visitare infirmos pu
pillos et viduas in tribulacionibus eorum e tamen actus elicitus a misericordia que e inferior virtus
moralis immaculatum se tenere ab hoc seculo imperative religionis e elicitive vel
temperancie vel alterius virtutis. Sic de milicia e dicendum quod ad religionem pertinet
imperative in quantum scilicet ad honorem dei et divini cultus defensionem // Ex quo
videtur statim sequi quod clerici et presbiteri istorum fratrum non sunt eiusdem ordinis cum ist
laicis militibus. Ideo quia clerici non sunt professi regulam respectu milicie nec sunt ad
miliciam ordinati. Et diversitas cause facit diversitatem in effectu ordinis igitur etc.
Revera huic articulo non dubitatur soluto. Unde b tho 2a 2e q. clxxxviii ar. i dicit
quod status religionis e quoddam exercitium quo quis exercetur ad perfectionem caritatis.
Sunt aut opera caritatis diversa quibus homo vacare potest. Similiter et diversi modi exercen
di. Et ideo religiones possunt distingui dupliciter secundum diversitatem eorum ad que ordinatur
sicut si una religio ordinatur ad peregrinos hospitio suscipiendos alia ad re
dimendos captivos vel ad visitandum infirmos etc. Alio modo potest esse diversitas
religionum secundum diversitatem exercitiorum puta quia in una religione castigatur cor
pus per abstinenciam ciborum in alia per exercitium operum manualium vel asperitatem
vestium etc. — Sed quia finis e potissimum in unoquoque maior e religionum
diversitas que attenditur secundum fines ad quos religiones ordinantur quam que atten
ditur secundum diversa exercitia et secundum quod nostra comparatio secundum finem e absoluta quia finis
querit propter se scilicet secunda e respectiva quia exercitium non propter se queritur sed propter finem secundum
10 ar. quod hanc materiam de religionibus late tractatam per b. tho. 2a 2e ...

ad ſūmā in c ſane de regula q̄d̄ d in ſ card flor ibidē multū exigit ¶ Ex qb̄
ināo ſequit̄ q̄ licȝ tam clici q̄ milites laici in dcōꝝ ſrm̄ ꝯuētibȝ pſitēat̄
regulā ſcī aug̃ nō tn̄ ipi clici cū dcīs militibȝ p̄nt dici eiuſdē religionis
ordinis uł eciā pſſionis Racio q̄ licȝ iſti et illi idē ſūt pſſi nō tamē
rēſpētu eiuſdē ſinis diuiſitas aut ſinis facit ſimplr̄ diuiſitatē ordis ut p̄dcm̄
ē / ydēptitas aut r̄gule nō facit ydēptitatē in r̄ligione q̄ plēs religi-
ones diſtincte ut fratꝝ p̄dicatoꝝ minoꝝ hoſpitalarioꝝ ⁊c̄ pſitent̄ eandē
regulā b aug̃ r̄. ¶ Ex quo ulti⁹ inferit̄ q̄ clicoꝝ hmōi ſcā pſſio in
manibȝ laicoꝝ ē erronea ac ſacꝝ canonibȝ inimica. dico p̄mo erronea
q̄ contr̄ p̄hibicōnē gnālis concilij ſcā de quo in c. ſi de reli do qd̄ p̄hibet
ne quis pſiteat̄ religionē niſi p ſe ap̄ca approbatā q̄d̄ in c vnico e. ti. li. vi.
r ſꝫ ⁊ i 10 in no̾ła p̄ʒ io mo id p de anc̄ colligit̄ q̄ illud qd̄ agit̄ contra
p̄hibicōnē conſtitucōnis nō valȝ ut io ā in c ad aplicā de r̄gula ſup
ūbo obtinet p le nō dubiū C de le et ſufficit legiſlatorē id voluiſſe
nō ob. con̄ multa fieri p̄hibent̄ ſcā tn̄ valent de mīn̄ cōtrac̄ cont̄ mi
dic eciā̄ p totū eciā intelligit̄ cū alia puta p̄hibet alia uō uel
eadē conceduntur con̄ ſtm̄ valē vnde idā que cont̄ ius de re iur̄ li bi bb
in glo. dat̄ huic contrario cōplexo ſolucio ¶ Secūdo ſcdō ad id coh̄dē
et cōgrui nō p̄nt quibȝ ſtudia ſūt diuiſa xvij q vij in noua actore ⁊ hȝ
bere in clauſtralibȝ ſcdm̄ io an q̄ hoc notat in c cū deputati de iudi
ſup ūbo ſtudijs et id dc̄ q̄ hoīes diuiſe pſſionis ſiue diſparꝭ cultus
nō debet ſociari in uno officio de elec cū tamen hoc verū q̄ nō debent
ſociari collegialiter ut ſint unū corp⁹ uł collegiū ſȝ ut ſinguli nō p̄hibē
tur utputa q̄ ſint arbitri uł iudices ⁊c̄ r̄ d in ſrm̄ card flo de ele. i.
de elec p⁹ pau.. ¶ Dixi eciā q̄ ſit iuri canonico inimica tal pſſio q̄
nāle ē cuilibȝ agenti ꝑpt̄ ſinē omnā que ſub ipō ſinē contment̄ dirigē ad eūdē
ſinē ſibi p̄ncipaliter̄ conſtitutū. nā ſinis trahendo ad ſe ſuū p̄ncipiū mōt ſup̄i⁹
alł eciā trahit oīa media que ſub ipō p̄nt. tamē q̄ ſub eodē gnē continent̄
q̄ media p̄ticipat nātam ſuoꝝ extremoꝝ xlv di diſciplina xxiiij q iii ſexo ſitē
de offi cuſto c. i. Nec media p̄nt ee ſine ſuis extimis de app. ūuſſicōi de co
na cū dilectus ff de libe ⁊ poſtu l in ſ an h̄ēdes b ſȝ inueni Non p̄t igit̄
clicus p uotū obie ſubiect⁹ laico ad aliud dirigi niſi ad ea q̄ ſūt militar
⁊ p gn̄is eiue cuiuſcūq ordini clicali xxiiij q viii clici ⁊ c. hijs a quibȝ
nō eni p̄t idē ordo ſiue eadē res aut ~~eiuſd~~ corp⁹ diuiſo iure cenſeri de deci
cū in tua ⁊ q̄ r̄ nō ff de uſucapi l cū h̄ Si eni dirigit̄ ad aliud cū p̄n̄
ſequit̄ iā neccāo diuiſitas ordis ⁊ p gn̄is ex diuiſitate effectus diuiſitas cāe
Si uō ad nichil dirigit̄ erit inutiſ et deriſoria tal obie pſſio ¶ Ex
quo eciā ſequit̄ q̄ votū hmōi clicoꝝ ⁊ laicoꝝ qualitercūq dicat̄ ſolēp
mr emiſſū eos nō obligat ad ipi⁹ religionis obſeruanciā īmo ad nulla

religione simplr cos obligat de quo mandebat ista specifice dutaxat pro
fiteri et no alia. qr primo e regula neo pt de regu iur li bi 2 qr not
ibi dy 2 reatat 10 an in novella sup glo y qr si pfitens sciuit impossibili
tate consentire no videt ff de acq 2 obli no solu si ignorauit impossibi-
litate error ipediuit consensu ff de iur om indi si p errore ff de iudi
l y. deficit ergo natlis obligatio defectu ofensu 2 p qns con̄ ratione voti
e tal pfessio. Nota etiam pr 10 an in no de vo c bino li bi est aliud
bom cu delibacoe fcta pmissio probis q. i. de iudus y de a re etiam mala
uel de bona sine delibacoe no obligat 2 ratione 2 gotfre adh de voto
c bemes de regula ad irritum 2 c. ti c constitucionem in si li bi 2 archi
P 2o ad pfate conclonis facit glo que incipit quo ad ex tipice de vo c
bino de reli do li bi q h determinat scilz si huic ordine intendebat pfiteri
2 no aliud no e obligat alias sic et credit ei qr no verisile qr sit immemor
sue salutis q 1 q bi scilz all glo ad hoc gmll q hoc psi quit in spe
de sta mo l xix 2 l xl all archi ad hoc qr deus cor interrogat xviij
q b si quid 2 dcarta cu voluntate de sen exco Vacc ait ipsi y scdi e qr hoc
casu iste pfitet tria substancialia religionis scilz obuiam castitate 2 pau
ptate 2 etia modu vivendi scdm tale regula re ppt ista religione quid
ingredit alias no fuerus Si igit prudens no tenz nec etia accessorium de fide
inpru int dilcos Vetus ubi apperz illud vita voluisse absolute mutare
qr hoc casu no obligat illi religioni tn obligat ordini in gn ut in c
no solu 2 sc de regula li bi ¶ Ex quo etia sequit qr si tal pfessio
dimisso huiod religionis habitu vertat ad sclm no opte hoc sinam ex
co incurrit a iure plata cont tales 2 in c y ne cle ul mo li bi Vacc
hs ponit ibid in y glo qr intelligit de hijs q pfitent tacite ul expsse
religione apbata p se ap. de vo c bino li bi Et inde e qr si laicus p
fessus huic ordine ul etia clic/ nondu in sacris ordinib ostitut p huiod
pfessione matrimoniu contrhet tenet utiqz matrimoniu p ontractu nos ob
tali pfessione pbat clare p c qr vo. de voto 2 voti re li bi Et ro huius e
qr no e una de religionibz p se ap. apbat ut clare parebit infra
2 hs etia glo ibd apbat q incipit ergo si pfitet dicens qr hoc ver e 2
si qu pfitebat. iste credebat illa fuisse apbata 2 hoc quo ad considat
pma scdi ppoti pncipal

Quantu ad scdam consideracone q versat circa mediu etiue p qd ap
pbai ul rpbai debeat an scilz p mediu coe apbat sit ul apbari
potuit iste ordo aut stat e hic aduertend qr eo loco religiosis 2 ordia
que sc hre asserunt isti fres pfitri ofuenerut huc errore ex una pte
sc religiose hospitalarios simulantes 2 p talibz se gerentes ut pbat 2 dicaut

corū omēs hec cū tn̄ sūt frēs nulli⁹ hospital̄ nec aliquoꝝ ꝗ gaudent solo noīe
ut s̄ dcm̄ ē Et ex alia pte miliciā crudelitatꝭ exercentes q̄ omi iure ē ꝓhibita
in q̄ eciā nichilomin⁹ religionē simulant nō pt̄ nec potuit hᵉ ipoꝝ ꝓfessio
siue status p eciam approbari tacite ul̄ expresse ymo nec debz ūz pt̄ aliq̄ dissi-
mulacōe tolerari. cū ipoꝝ nulla alia reformacō pt̄ fi̇ nisi ex toto et to-
talit̄ tollat̄ ab ecclīa iste status et dissimulacio Reformac̄ eni dicim⁹ qd̄
ad p̄ore formā aut statū reducim⁹ isti u̇o frēs p⁹ amissionē t̄re scē uel
saltē a tpe quo se posuerūt ad ptes polonie liuonie prussie ic̄ qd̄ tpo
bene colligit̄ ex dcꝭ istarū litaꝝ nulla formā uiuendi unq̄ habuerūt
neq̄ statū. nuq̄ aliquē religiosū ordinē tenuerūt nisi sb̄ crudelitate
ꝑ milicia ꝑ hospitalitate ypocrisim ꝛ ꝑ gnˀs simulacionē religionis in uerbꝭ
ut dcm̄ ē que uicia supdcā ꝛ alia plā sic inherent ossibꝫ hui⁹ status in
sepabilit̄ q nisi radicit⁹ euellat̄ hoc pestiferū fūdamētū r̄lia nuq̄
cessare potit̄ ista simulacio tn̄ ex ea pte q̄ꝛ se frēs hospital̄ nominat nisi
pellant̄ ad hospitalia ut signatū in re suo signo in uoce debite rideat
q tn̄ facē nō couenit ex quo coꝝ ꝓfessio eos nō artat ad hospitalia
q̄ui eciā ex pte milicie coꝝ nō cessabit dcā simulacio nā dato q ra
ficaret̄ hec ipoꝝ milicia ut saltz nō nisi causa iuste exigente pugnare
deberēt cū infidelibꝫ ꝛ q̄ꝛ tal̄ causa militādi in istꝭ fribus nuq̄ erat
ut uidēt̄ ꝓbacē coꝝ iste lrē ꝛ forte tal̄ cā iuste bellandi nuq̄ accidꝫ
saltꝭ in ill̄ ptibꝫ ubi ipi sūt ꝛ ubi possēt ec̄ iuiles nō expedit neq̄
decz ecciam talē miliciā approbarē ut toto illo tempe stent ad occā
nā scdm̄ b. tho. q eccā aliqˀs religiones ad militandū instituit hoc
ideo et tūc fecit ꝓpt̄ defcm̄ pncipum sclauiū qui maḡ necatas resistendi
infidelibꝫ tūc urgebat ꝛᵃ ꝛᵉ q Clxxxviii ar iiio fi. q ce omo cessat
in ill̄ ptibꝫ et in istꝭ fribꝫ igr̄ ic̄ Nec hoc ē credendū q rō pont
quē sepe fallit ignorancia fcōꝝ ꝛ q̄ ad importunā instanciā quˀqꝫ nō
gcedenda concedit approbauit istū statū siue hoc collegiū concedendo
aliq̄ puilegia ic̄ q̄ꝛ si uitas hui⁹ negocij sibi fuiss; declāta nullaten⁹
talia gessisset ymo dudū deleuit templarios a quibꝫ isti descenderūt
mō ipoꝝ puilegiū de quo sup̄ tactū ē in pncipio et io ipoꝝ uidēt̄
successores ꝛ in malo segacs licꝫ se hospitalarios simulābat hospita
lia modicū cognoscentes // ¶ Ex quibꝫ infert̄ sup̄ dictꝭ q isti frēs
nō solū pnt de iure relinqre istū suū habitū qn̄ placꝫ uiz de necitate
salutꝭ tenent̄ ad hoc eciā si nō placꝫ. Ad ꝓbacōne p̄mi faciūt supdcā
in consideracōe p̄ma hui⁹ scdi pncipal̄ ꝓpositi q̄ꝛ postq̄ istoꝝ ꝓfessio
fuit coꝝ religioni dcē eos nō obligat contra ꝓhibicōne gnalis concilij

in c ne nimia de reli do 2° ti c bnico li bi qui possit bnius ipsorum coru alia p
fitcri de religionibz approbat qua maluit ut in pluribz all' ut Armanie in
seculo si in pfessione homi fca no intendebat alia nisi illa pfiteri p c
no solu 2 c sc de regula et do c bnico de reli do li bi Et no obligante
principali accessoriu eos no obligat sequitur q ad defendu ipsu habitu que
deseruit nullus eorum obligatur probat hoc vl^a accessori de re iur li bi Et p
quis pt coru quilibz de suo mantello sibi facere vnu par caligarum ut alis
a se pice sine reuingro dum suu habitu quem sibi platz. ¶ Scda pars pbz conclus
declat na postq. c eiusdem pra inhibitio canali gnalis expsse phibemus
ne quis sibi assumat aliqua de religionibz q no sit p sede ap^ta approba
cuius phibitionis ignorancia no pt aliquem excusare 1 q iiij § ult xxxviii
di si in laicis et in suma ex de postu pla c 1. nec sufficiat h' credere religi
one fuisse approbata ex quo requirit debita psuasio ipsius pfitentis ut lata
culpa effugiat q dolo compatur et p qua sp hoc casu psumitur ubi de contrario
no apparz unde dicit lex Reus eni violate legis habetur q contra legem ausus
spare qd licitu no e C de pe b sub f in pri Sequitur q iux inceptatione
h' istorum fratrum pfessio dicenda e legis canonice ymo pcepti trasgressio q fratres
osti 2 doc quod in c illud de ma et obe opatur peccatu mortale ubi dicat
jo an fr^s osti sup vbo nota q tales inobediens tenetur infamis all^r de elec
c duo iij b' de hoc eciam pri Et qr tales inobediencia peccat excoicandi sunt
fr^s osti ad hoc inducat c iij c ti de ma 2 obe vbi dic q si qs venit contra
dcartu epi ab ecclia abicat^r 1qz excoicetur all' glo xi q iij si qs nob 2 c
sc 2 sedat in illo ij et d c d si qs no obedivit principi morte moriatur
qd exponit glo do c iij morte scilz eterna qr eterna no infert morte cor
pale Et qr de quanto ho in culpa diucius pseuerat de tanto maior e ipsius eterna
cā ~~que purgatio~~ qr diuturnitas temporis no minuit pctm sed auget ut d
c no debet de 9sang^e 2 affi nec pctm dimittitur nisi pus purgata eterna
cā que purgatio alr fi' nequit nisi ad qd erat vetitu dimittatur cu effcu
de pe d 1 pfecta prima sequitur q de necessitate salutis tenentur isti fres huc er
rore suu cu effcu corrigere 2 a se do sui erroris huiusmodi habitu tenent quem
cora ̄ venone ¶ Tercia habitus in religiosis exterior e quoddam signum statum
religionis repsentas qr scdm b tho. habitus statut puta religionis vel
clericatus significat statu quo quis obligatur ad opa pfessionis sz qr in istis
fratribus status deficit religionis cu ipsorum no sit aliq religio sz sola reli
gionis simulatio ut e dum Simulatio no fr^s eiusd b tho. e spes mendacium
qd datur in exterioribz signis factorum ut pmissu e. quid ex hoc inferri aliud
potest nisi q iste coru habitus importat mendaciu qd e ypocrisis c iij eiusd b.
doctoris ypocrisis aut e simulatio no omnis sz solu illa qua qs simulat pso
na alius sicut cu pctor simulat psona iusti 1de si no religiosus simulat psona

religiosi 2a 2e q c xij ar 1 vbi bts gregorius xxj vel xxxj mor que alle(gatur) in sto
doctor e q ar 2e d(icit) Sunt nonnulli qui et sanctitatis tenent habitum et professionis meritum
exequi non valent hos nequaquam credendum est in ypocritarum numerum currere quia aliud est
infirmitate aliud malicia peccare Sed illi qui tenent habitum sanctitatis et meritum professionis
non exequuntur sunt simulatores quia exterior habitus sanctitatis opera professionis significat
Constat autem quod talis ypocrisis est mortale peccatum quod idem b(eatus) doctor determinat
eadem q(uestione) ar iiij sic dicens quod in ypocrisi duo sunt scilicet defectus sanctitatis et simulatio
ipsius Si ergo ypocrita dicatur ille cuius intentio fertur ad utrumque ut aliquis scilicet
non curet sanctitatem habere sed solum sanctus apparere vel religiosus sicut consuevit
accipi in sacra scriptura sic manifestum est quod est peccatum mortale sicut in proposito
Si autem ypocrita dicatur ille qui intendit simulare sanctitatem a qua deficit per
peccatum mortale tunc quamvis sit in peccato mortali ex quo privatur sanctitate non tamen
ipsa simulatio est ei peccatum mortale sed quandoque veniale quod distinguendum est ex fine
quia si repugnet caritati dei vel proximi est peccatum mortale puta cum simulat sanctitatem
ut falsam doctrinam disseminat vel ut adipiscatur ecclesiasticam dignitatem indignus
vel quecunque alia temporalia bona in quibus finem constituit h(ec) s(anctus) b(eatus) thomas Sed quia
in proposito bona acquirenda et etiam acquisita sunt finis et causa huius habitus et ypo
crisis ut plurimum iste hic ut et ar(ticulus) igitur de peccato mortali non est dubium quod non
cessat nisi cesset iste habitus et simulatio i(ta) etc Et quia iste status hominum pec(cat)orum
secundum suam naturam est illicitus quod ostendit malus finis Et aliis est iure clarissimum
quod sit prohibitus igitur nullomodo in dei ecclesia tolerandus Quintum probat iste hic cum
articulus / Sed pro evidentia secundi est advertendum quod doctores distinguunt collegium per
doctores in c dilecta de excess prelatorum Certa quedam collegia surgunt quasi naturaliter ut illa
que sunt de iure gentium ut collegium civitatis ville castri etc Aliud est collegium
quod non est ita naturale nec de iure gentium sed mere voluntarium sicut collegium
canonicorum vel religiosorum etc et de istis secundis dicit inn(ocentius) et card(inalis) flor(entinus) ibidem Et dicit
talem regulam Quod omne ~~prohibitum~~ collegium est prohibitum nisi inveniatur expresse
approbatum in iure ad hoc inducit idem tex(tus) et ff de colle(giis) illi(citis) ~~ff~~ l(ex) si quis
bata at in iure sunt omnia collegia eorum que faciunt artem licitam in civitate
vel municipio Et etiam approbata sunt omnia collegia intuitu pietatis
ut eorum qui sunt ad adiuvandum oppressos vel alendum expositos ff de colle(giis) illi(citis)
l 1 Et hac dicat ver(ba) inn(ocentius) Solares Sed si sunt religiosi collegia ipsorum non
sunt approbata nisi sint de religionibus approbatis de reli(giosis) do(mibus) c fi 2 c et c unico
li vi et card(inalis) 2 v(olumine) glo(sa) super verbo presumptuosa dicto c unico d(icit) quod violator legis
est qui absque licentia principis novum ordinem vel collegium sibi instituit all(egat) ff
de colle(giis) illi(citis) l 1 et in dicto c fi Sic est et fuit in proposito cum isti fratres fecerunt
sibi novum ordinem asserentes quod per istas eorum falsas litteras iste ordo sit institutus

ad extimandu infideles etc q nō ſolu nouu ſed valde ē erroneu in religione
xpiana Omia em collegia ſcdm io an de c dilca ſut licita que ciuili que ſut
cōa religionis dumō nil faciat cōtra ſena cōſultorum idz dumō nil mali faciat
occaſione collegij qd' ſit phibz illicita collegia et hec collegia licz noīe bonu
habeat tamē qz male opant' ſut illicita et io ſcdm ipm deſtruēda et ad hoc
fac l ult c ii et l gtā ibi poita io an Conſtat aūt notorie tam ex iſtar
lrar theorica qm etiā ex euidētiſſia iſtor ſcdm practica ſic toti mudo
notoria q ipor fines ſut homicidia voluntaria rapine et latrocinia ſic hoc
etiā fatent' in dict ſuis articul ut dcm ē et p qus oſtat euidētiſſime nō
ſolu iure canō et ciuili ſz etiā iure nāli et diuo ipor collegia hmōi ee
phibita et dapnata / Et id auctē hui ſacri concilij iudicio penit' deſ
truenda Et hec ſufficiat p pnti

Quantu uō ad tcia conſidacone ptinet dicit b. doctor 2a 2e q clxxxviij
ar. 2o q religionis ſtatus ordinat' ad pfcone caritatis q ſe extendit ad di
lcone dei et pximi . Ad dilcone dei directe ptinz vita cōtēplatiua q ſoli deo
vacare deſidat ad dilcone aūt pximi ptinet vita actiua q deſuit neceſſitat
ibus pximor Et ſicut ex caritate diligit' pxim' ppt deu ita etiā obſe
quiu delatu in pximu redudat in deu ſcdm illud mathei 25o Qz uni ex mi
nimis meis feciſt mi feciſt &c et hmōi obſequia pximis ſcā in qutu ad deu
referut' dnr ee ſacrificia queda ſcdm illud ad heb vlo Beneficiencie et
comonis nolite obliuiſci talibz em hoſtijs pmeret deus Et qz ad reli
gione ptinet ppe ſacrificiu offerre deo conſeqs ē q aliq religiones
ad opa actiue vite ordinant' ſicut hoſpitalitas miliaa etc Sz qz euide
ter conſtat ex pduct dcor ſcdm in iudicio et ipor ar in quibz expreſſe confite
t' q ipor ordo ad extimandu infideles et ad occupandu ipor bona et
dnia ē inſtitut' et q io ipe ordo ia aliq dnia infidelu ad maxima effuſioe
ſanguis xpiani acquiſiuit q nūc poſſidz aſſerētes q hoc fac licaut eor ordini
et hoc ſcdm ipos declant pnces lre ſequit' iudicio ipor ſtatu nō ee ad p
fcone caritatis ſed potius aucdelitatis nō ad beneficēcia oſtendenda ſed ad ſe
uicia exercenda nō ad ſubueniēdu pximo ſz ad nocumētu inferēdu qd'
ē nimis erroneu in religione xpiana et repugnans dilcoi dei et pximi
ac ipi euāgelice veritati Igit' ē euidens ſtatu ipor nō ee aliq' religionis
ſz erroris Et qz nichil contrariat' caritati niſi peccatu mortale de pe di cau
tas et c qz radix et nōt glo or in pheio h b. ſup ubo vndacone Igit' ſe
quit' ex iſt lris et ar q iſte ordo fudametalr' oſiſtit in pcco mortali Et
fidei qz caritas nō ſtat ee ſine fide de c caritas nec fide ee utile ſine
caritate dicēte aplo pa ad cor xiij ſi habuero oem fidē ut mōtes traſferā
caritate aūt nō habeā nichil ſu ut nichil mi pdeſt etc Sequit' q iſte

ordo siue status est etiam contra fidem. licet enim peccatum infidelitatis sicut et aliud quodlibet peccatum
in homine diligendum non est tamen secundum naturam humanam secundum quam ad ymaginem
et similitudinem dei factus est homo ex caritate propter deum diligendus est quilibet nostro precepto
domini luce x° et mathei v c. de pe. di. ii. Ergo si caritate verum in c. proximos et se
e. di. de. ter. proximos autem diligimus sicut nos si non propter aliquas utilitates non
propter sperata beneficia vel accepta non propter affinitates vel consanguinitates
sed propter hoc tantum quod sunt nature nostre participes diligamus et in glo. ordinaria in
verbo participes dicit quod iudei et sarraceni proximi nostri sunt et ideo sunt a nobis
diligendi sicut nos videlicet ad id ad quod nos. Et ideo pia admittitur conversatione
cum infidelibus et ad mensam sedere cum eis ut eos possimus lucrifacere xi q. iii
ad mensam. Et autem non possunt eis possessiones et dominia auferre patebit
clarius infra. Dico ergo secundum quod dicunt isti homines quod iste eorum ordo gloriosus per
tas suas est institutus ~~vel fundatus super homicidio~~ ad exterminandum infideles
et ad recipiendum eis bona temporalia etc. quid est hoc aliud dicere quam quod iste eorum
ordo est institutus vel fundatus super homicidio violentia furto rapina et la
trocinio. Certe necesse est hoc fateri quod offendit non modicum pias aures
et per quod negare non potest hanc esse sectam erroneam in dei ecclesia nullo modo
tolerandam. Nam scribit b. tho. 2a 2e q. clxxxviii ar. iii quod hec militia que
est propter aliquid mundanum tenendum est omni religioni contraria sed illa que pro diuini cul
tus defensione et salute publica vel etiam pauperum oppressorum pertinet ad religionem. Idem
notat Jo. an. et doc. in c. sane de regula. Cum autem istorum fratrum militia non est talis ut
immediate premissum est ymmo habet se per contrarium ut patet ex practica ipsorum bel
landi que toti mundo notoria nam de facto ipsi huiusmodi eam instar religiose militie
exercende converterunt se ad mundana ad congregandum diuitias ad acquirendum
magnarum terrarum et principatuum dominia cum notoria iniuria aliorum et per quod non
ad defendendum sed ad offendendum et opprimendum alios prout omnes iste terre
sive declarant luce clarius et etiam ipsimet fatentur in dictis suis articulis per expressum.
Patet igitur evidenter istos fratres in dei ecclesia esse ociosos et nedum inutiles sed
nocivos. Et sequitur necessario ex premissis hanc ipsorum militiam esse omni religioni
contrariam. Et quod vitium religioni oppositum secundum eundem b. tho. dicitur supersticio igitur hec
ipsorum militia non religio sed supersticio potius est dicenda. Supersticio enim ut
refert idem sanctus doctor secundum glo. ad coloss. ii c. est que traditioni humane nomen
religionis applicatur. nam quicquid quantum de se est non pertinet ad dei gloriam neque ad hoc
quod mens feratur in deum aut quod carnis inordinate concupiscentie refrenentur aut
etiam si sit preter dei et ecclesie constitutionem vel contra consuetudinem communem que secundum
augustinum pro lege servanda est totum hoc in cultu diuino reputandum est superfluum et super
sticiosum 2a 2e q. xcii ar. 2. Unde b. iheronimus scribens ad eliodorum epistolam statum
talium detestatur dicens sunt inquiunt sunt ditiores religiosi quam fuerunt secula
res possidentque opes sub xpo paupere quas sub locuplete dyabolo non habuerunt

ſuſpirat eos etiā diuites quos tenuit mūd⁹ an mendicās qd b. thōs intelligit
ubi ſūt ſup habūdantes diuitie q̄ habent qui gpe ul p quatꝫ abuſu etiam
ſinguli de ciuitate ſupbiūt ꝛ laſciuiūt dcā q ē hōꝛ xbiꝫ ar by qs mꝫ
locū habet in ꝑpoito ¶ Et qꝛ iſta ſupſtitio erroꝛ innitit q ꝛepugnt
fidei ut dcm̄ ē que ē virtus theologica ꝛligione altioꝛ Veniendo ergo
ad viciū fidei oppoſitū qd ē infidelitas ꝛ ſpāliori vocabulo heſis dr ē ad
uertendū ſcdm petꝝ de tarātaſia 4º ſinaꝝ di xxiiij q heſis interptatur
diuiſio ꝛ qꝛ pma adunacō fidelium ē p fidē io diuiſio a qi fide ſpalit heſis
appellatur concor tho idem in ſcp ꝛ not arch xxiiij q iij i c heſis Cum ē
iſte ordo erroꝛ contrm fidei contrium que ſcdm aplm p caritate opatur
ad gal 5º c in eo ſalꝫ qꝛ includit violenciā ꝛ rapinā ſeditiones ꝛ homici
dia ꝛc quis igr dubitabit eum ordine crudele ee heſim excludente
fidē aplicam cui⁹ fidei forma ē caritas ꝛ ſine qua impoſſibile ē placē deo
ad heb x. c. cui⁹ actus nō ſolū ē credē deū ſicut credunt demones ꝛ contre
miſcunt iacobi 2º c. nec ſolū credē deo qꝛ etiā ē informis fidei q ſine
opibꝫ caritatis mortua ē ut dr in eod c ſꝫ credē in deū ut dr in ſimbolū
aplicum idꝫ credendo p dilacōne dei vidēꝫ ꝛ pximi ire in eū ſcdm aug
ut q⁹ inſinuat illud apli Qui p fidē vicerunt regna adepti ſūt ꝛpmiſſio
nes ꝛc heb xi c ¶ Item quidē opponit veritati diuine ſcptue ul canonice
etiā opponit ſume veritati a qua ē qd pbat do c heſis xxiiij q iij ꝛ xxv q. i.
violatores ꝛ p qns opponit fidei que innitit ſume veritati tanq ſuo obiecto
ſed nō ē dubiū hunc erroꝛe inſanie contra pcepta decalogi nō occidas non
furtū facias ꝛc igr ꝛc. Inſup dicit apls omnē enī lex in vno ſmone
completur ſalꝫ diliges pximū tuū ſicut teipm ad gal 5º Et alibi ſcribit q
pximū diligit legē impleuit Ex quo deo ſequit qꝛ iſta heſis in eo qꝛ
excludit dilacōne pximi contrariat etiā omi legi ꝛ rebellat diuine ma
ieſtati. Includendo aut violenciā ꝛ rapinā includit dnandi libidine et
ſupbiā q ē omī viciorꝫ mr gnans tam ſpualia vicia qꝫ carnalia q apls
iii c e 6 ad gal enumat ſalꝫ fornicatio luxuria inimicicie contenciones ire rixe
dolorꝫ ſuit⁹ ſecte ꝛc dicens qꝛ qui talia agūt regnū dei nō conſequentur Ex
quibꝫ ſequitur iſtū ordine nedū nō ee ſtatū ad pfcōne caritatis put deſeruit
religio ut ſup dcm̄ ē ſꝫ nig ee abiſſū pctoꝝ atqꝫ ſectā pſudiſſe inpietatis
ſic parent gluciete humana corpa ꝛ aīas quas tranſmittit ad dapnacōnis
voraginē cruciati ꝛ p qns ſequitur hanc crudeliſſimā heſim a xpifidelibus
penit⁹ deuitandā ꝛ eciā radicit⁹ extirpandā. Tales enī iudeis et ſarra
cenis ſūt multo peiores qꝛ illi nō tantū nocēt dei eccie quantū iſti ſi hy
adeunt de quo inf⁹ clari⁹ apparebit Et etiā qꝛ infidelitas heticoꝝ vt
tho. ē grauius pctm quam infidelitas alioꝝ qꝛ hetici q pfitent fidem eccliē

et ea corrumpit gravius peccat quam iudei qui fidem numquam susceperunt. hii tamen iudei qui
susceperunt figuram eius in veteri lege quam male interpretantes corrumpunt gravius
peccant quam gentiles qui nullo modo fidem ewangelii susceperunt 2a 2e q. 10 ar. 6. De
tanto autem ista secta est aliis heresibus deterior de quanto sub maiori latitat ypo
crisi maiori innititur errori ac maiori erit destructioni. Si de ypocrisi loquamur
nulla videtur maior ista nulla palliacior, nam sub religioso habitu religio
nis que penitus nulla est eo quod se fratres hospitales patenter nominant et hospita
lia non cognoscunt sic ista heresis palliatur. Unde origenes super omelia tractans
illud Mat. 7 c. attendite a falsis prophetis qui ad vos veniunt in vestimentis
ovium intrinsecus autem sunt lupi rapaces etc. dicit attendite quoniam hoc est considerate
quod non sint oves sed lupi in vestimento ovium quod non sunt religiosi sed irre
ligiosi in figura religiositatis quod non sunt pauperes sed vitatores vacui pauperum
predatores etc. Et quod hoc sit verum a fructibus eorum cognoscetis eos de
quibus fructibus inferius apparebit circa textum. Quantum vero ad errorem istum licet
quo ad ea circa que erratur alie secte videntur prevalere in errore sicut
arriana secta que diversitates in trinitate substanciarum asseruit etc. sed nec ar
riana nec nestoriana nec aliqua aliarum sectarum quas enumerat gratianus 24
q. 3 in fine videtur fuisse tante cecitatis mentis ex parte errancium quanta est
ista secta prussiana. Cecitas autem mentis et ebitudo sensus sunt vicia
opposita dono intellectus quorum primum scilicet cecitas et 2m ad intelligendum debilitat
primum ex luxuria nascitur 2m oritur ex gula secundum gregorium 31 moralium et tho
2a 2e q. 15 ar. 1 et 3. Cecitatem quidem cecitas sui vicio excludit principium in
tellectualis visionis dupliciter uno modo scilicet spontanee avertendo ab ipso iuxta
illud ps. noluit intelligere ut bene ageret. Alio modo per occupacionem mentis
circa ea que magis diligit scilicet temporalia etc. unde illud ps. Supercecidit
ignis scilicet concupiscencie et non viderunt solem videlicet iusticie. Et inde est quod is
ta secta prussiana tenet et asserit quod licitum sit paganos propter bona temporalia
obtinenda exterminare quoslibet infideles et ad hoc sunt conformiter eorum iste
libre taliter qualiter subtilitate quibus hiis multitudo fidelium generaliter est decepta
quod ad practicandum hunc errorem forsan credentes obsequium prestare deo licet infi
deles ipsis templariis vene in subsidium visitarunt. Hinc eciam est quod plura
dominia infidelium sunt per eos acquisita hoc errore et per eos occupata licet
indebite et iniuste sicut est dominium prussie curlandie et alia que nominantur
in eorum libris et solum hoc fatentur in suis articulis. Et licet error do
natistarum rebaptizans catholicos et asserens minorem patre filium et filio minorem spiritum
sanctum fuit nimium dilatatus sub temporibus valentis destruxerat eciam ut gratianus
asserit totam pene affricam decepat. Ista vero heresis prussiana multo magis de
struxit eciam ac longe plures ac longiori tempore quam illa partes venenavit

xianas vix ē regnū ul nacio que hec errore ꝯpolluta remansisset afflue
bat enī eis in subsidiū armata milicia de omībꝫ fere ptibꝫ xianis de yta
lia de francia de anglia etc ꝛ pstim de tota q̃i germania vbi eciā possident
castra ꝛ magna dñia ꝛ sup oia ptes ille totalit fuit infecte quas deo mo
occupat ide templū ut prussia liuonia etc Et io ista secta ē alijs heresibꝫ
deterior de q̃nto ē alijs magis erronea magis eccīe destructiua ac eciā multi
plicius offensiua. Ex eo ē magis erronea qz nō solū repugnat iuri diuino
sed eciā nāli scilꝫ qđ tibi nō vis fieri alteri ne feceris qđ ē ꝯseruatiuū societatis humane
unde btūs aug^o. Nō ergo suspiciamus pctores ex eo hoc qz sunt pctores sed tn
eos qz et homines sunt humana consideracione tractemus ꝓsequimur in eis ꝯtra
iniquitate misericordia cōem naturam [illegible] in canone duo ista xxiij q iij. et tolle
do sic uīs societatis humane tollit eciā precepta moralia Repugnat eciā
iuri canonico et ciuili qđ in alijs heresibꝫ non contingit saltē ita clare ac ꝑ hoc
errat in moribꝫ ꝛ in fide Posset eciā ex hoc dici magis erronea alijs
in q̃ntū ex se plures alios errores grauissimos propagauit multi ꝛ multis de
quibꝫ dicetur infra hoc tempore. Ut qz vsitauit regulariter vnā de infideles bis in anno
in maioribꝫ anni festiuitatibꝫ scilꝫ assumpcionis ꝛ purificacionis bte marie
eo qz iste suā sectā appellauit ordinē bte marie de domo theuto^{cor} sed ab
sit ista blasphemia a xpi fidelibꝫ qz iste error bte virgini que salute mundi
genuit ascribat ul sui sacri nois titulo aplicetur nominetur. destruit ac magis
eccliam in eo qz magis resistit ecclastice ptati q̃ua sublata destructa ē eccia
Qz aut resistit patꝫ qz statuit eccia in toletano generali concilio et precepit
nemini deinceps ad credendū vim inferre nec eos molestare qz inuiti nō sunt
saluandi sed uolentes ut fuerint forma iusticie plb dī de iudeis Ista secta
resistendo tenꝫ contrariū ꝛ expresse asserit qz licitū sit eos inuadere ꝛ de manibꝫ
eorum bona ipsorum eripere tamen ad fidem compellere alioquin exterminare ꝛ sic plus
quam a C ho annis continue practicauit sicut ostendit istarum antiquitas [illegible]
ꝛ notorietas facti dat testimoniū Et dico a tanto tempore practicauit ne
mine se opponente qđ ē mirabile domino pdicto fauore ptibꝫ ope [illegible] ꝛ
fauore qđ ē multū execrabile nec tamē ꝯtra in huiusmodi ꝓsidentiū ꝑ tempore
sedi aplice saluo semꝑ honore ꝛ reuerencia de sede qz talia bnde neglexe
runt ul fortasse noluerunt Quos de hoc arguit sermo ꝯphetus ezechiel xx
ꝛ sic de. v. c. s. qz errauit nō reuocastis qđ perierat nō requisistis ꝛ in c.
displicꝫ xx q iij ¶ Ex quibꝫ dictis sequitur qz hec secta nō ē simplex
sed ad minus ē duplex heresis ꝛ duplex heretica Primo in q̃ntū violatiua
preceptorum eccie siue sedis apostolice xxiij dī nulli qz preceptum [illegible] ē aplice
precepti contrarie heresi dī si quis psbrorum preciꝑ qz ariolandi ē nō obedire
ꝛ scelus ydolatrie nolle acquiescere verba sunt bti greg^{ij} ibi porta Et talos

dm̄ h̄etici largo sumpto vocabulo secundum ostiensem in summa de h̄e. § 1 v. 2 qui transgreditur. Et
dicitur etiam blasphemus quia unum genus blasphemationis est in spiritum sanctum est violare canones
cuius iussu et gratia sunt editi xxv q. 1 violatores Secundo modo est heresis in quantum
est error contrarius divine scripture xxiiij q. iii heresis et non refert secundum theologos quo
deprehendatur iste error dicto videlicet aut facto quia verbo est falsum verbis asserere et opere de
monstrare quod facto etiam negatur Christus quod est veritas xi q. iii estimat et non solum in falsis
verbis sed etiam in simulatis operibus mendacium est xxii q. v cavete. Utroque enim istorum
aliter sapiendum ille verbo iste facto quam spiritus sanctus efflagitat a quo scriptura Unde licet
ista secta expresse non ponatur inter illas heresum quas gratianus enumerat ut predixi
tamen continetur sub clausula generali ibidem in fine posita que est talis Ex quibus aliter sentit
vel intelligit scripturam quam sensus spiritus sancti flagitat a quo scripta est etiam si de
ecclesia non recessit potest h̄eticus appellari Unde non tenetur neque debet in talibus
respondere ignorans Et hec heresis apercius declaratur in eo quod iste liber inducat
ad probandum singulariter et expresse istum articulum qui sequitur in hiis verbis
Item ponunt quod ordo iste ad hoc institutus seu confirmatus existit ut quibuslibet
hostes crucis Christi invadere eosque cum potentia exterminare et terras seu dominia
eorum de manibus eorum eripere et in usus suos convertere pro augmento catholice
fidei possint valeant et debeant etc. Ecce quanta cecitas huius pertinacie quante
presumpcionis temeritas et non minor protervitas quam audax obstinacio et audacia
obstinata audere prorumpere ad tanta insaniam coram iudice in iudicio et offer-
re in scripto notorie scilicet huic ordini esse institutum ut exterminet personas
et bona sua rapiat Et sequitur in eodem articulo ibidem ad literam Cuius scilicet in
stitucionis et literarum huiusmodi auctoritate terram scilicet subaudi illam de qua ibi agitur in ar-
ticulo sequitur in articulo cum terris circumadiacentibus ab infidelibus et Christi nominis inimicis
ordo expugnavit et optinuit sub magnis sumptibus et laboribus et non modica
suorum sanguinis effusione ea expugnando et funditus devastando et hoc fuit et e-
rat publicum et notorium. Ista sunt verba eorum pro omnia in eodem articulo contenta
quod cuius articuli probatores etiam testes inducunt ut ibidem asserunt licet ea ac
dendo sine testibus Ecce quam impius quamque crudelis est error iste quo dicitur in eo pre-
cedenti quante populorum strages quot homicidia que sequebantur et alia etiam nephanda
plurima quantaque paganorum multitudo est decepta a tanto tempore hoc errore quos
scripsit describere Cum quidem error per eosdem cruciferos valide defenditur et sive per
terram infidelium iam de facto per ipsos occupatam usurpatam et violenter occupatam agitur
sive per quibus adhuc aspirant usurpandis prout hoc ostendit notorietas
confessionis ipsorum necnon agitatorum in hoc sacro concilio pro eis et factorum suorum
dant etiam in dicto suo articulo quod talia que suprascripta sunt facere licet huic ordini
et hoc probant per istas literas ostendendo sic ad personas Et tandem ad articulos pertinentes
polonie inter alia per viri lumine dant in scriptis et dicunt sic de verbo ad verbum
Quia samagite qui fuerunt prout hodie sunt et maiori parte infideles et sub

ine minima nullum ius habentes scilicet in terris predictis nephas est dicere eos et eorum terras sub certis finibus et limitibus comprehendi cum ipse eorum presidia procul dubio sint a fidelibus extra fines orbis terre expellendi etc. et plures tales absurditates exprimunt quibus fides Christi nimium offenditur evacuatur caritas et christiana religio contempnitur vilipenditur

Factis autem ipsorum aliis notoriis manifestavi sacri concilii relictis hoc solum hic oportet licet dolenter dicere quod nuper nondum biennio elapso vulgari fama attestante ad C milia vel circiter christianorum armatorum isto errore per eos seductorum et per eos seductorum bellando tempore uno die perdiderunt passive occasione dominii dominorum Samogitarum quod taliter usurpare conabantur et conantur quod cum sit causa notorium necessario potius licet debet per hoc sacrum concilium istud silencio pertransiri ymmo procedendum videtur tamquam super notorio ad extirpandum hanc heresim pestiferam populo christiano / Ex quibus inferuntur quod hec secta aliis heresibus est multiplicius offensiva quia offendit in anima passive et active per scandala etc. offendit in corpore per sediciones et homicidia. offendit et in rebus per rapinas et latrocinia quod in aliis taliter non contingit.

¶ Ex quibus inferuntur conclusiones infrascripte. Prima quod iste heresis que tam simplices quam imperiales asseruntur non solum dicende sunt false nec solum in parte erronee sed in fide contra dictos articulos et per consequens iudicio fidei condempnande nam in quantum sunt caritatis exclusive proximi et per consequens dei quia proximus propter deum diligitur ut deus est corpori sunt contra fidei destructive patet ex illarum virtutum connexione quam habet adinvicem scilicet fides spes et caritas de pe. di. ii pt 2 § responsibus q. c. de bap. maiores et quoniam et se et sunt ele ... de summa tri. et fide ca. ad fi. In quantum vero sunt ad absorbendum ius alienum sine iusta causa sunt iniqu(e) et iniuste et prout sunt ad impugnandum alios sunt temerarie et via dantes ad violenciam et rapinam ad homicidia et alia scelera sunt iniuriose et crudeles sediciose atque scandalose etc. ideo de quanto contrariantur preceptis decalogi sunt impie et iniuste ac piarum aurium offensive et per talibus condempnande

¶ 2o sequitur quod magister Iohannes ne licet ipsi cruciferi vigore litterarum predictarum invadere detinere vel eciam occupare terras et dominia Prussie Curlandie Lettonie preter terre Samagitarum etc. vel eciam aliquem spoliare de eisdem prout de facto detinet et occupat quarumcunque invasiones detentaciones et occupaciones huiusmodi fuisse et esse violentas illicitas et iniustas dictis occupatoribus in eisdem terris et dominiis nullum penitus ius tribuentes—

¶ 3o licet bene sequitur et colligitur ex premissis quod tanta sit et fuit notorietas huius heresis quod inquisicio non est locus videtur tamen nichilominus utilis declaratio sacri concilii quod declaret hanc sectam esse et fuisse hereticam ad reddendum cautos cunctos populos christianos presertim patet nam iste usus bellandi quod in se est erroneus est quasi notorius toti mundo cum iste heresis attestantur Unde dicat primo quod non est necesse ad hoc ut processus notorii locum habeat quod omnes circumstancie

sunt note alias nullum maleficium posset esse notorium quia nullum est quod non posset
habere aliquam circumstanciam per quam excusari posset de actu cum dicatur Et ergo
sufficit quod factum non possit inficiari licet excusari posset ad hoc ut processus locum
habeat sine ordine iudiciario quod est notatum [illegible] in c. vestra de coha-
bitatione clericorum et mulierum / hic autem in proposito non solum non potest negari factum quod quasi toti
mundo est notorium sed etiam tollitur omnis excusatio per istas litteras et articulos
Et quia tales dum publice excommunicati ut in c. [illegible] de appellationibus igitur publice sunt vi-
tandi Et secundum Ostiensem in summa de here. § qualiter deuitentur tales notorii. Vitandus est
etiam sine denunciatione cum nulla possit tergiuersatione celari factum in se enormissimo
et etiam secundum ipsum talis est impetendus xxiii q. v dispar et sic et [illegible] hac in-
telligit xxiii q. i c. i et ii et v § i et v q. iii nolite. Non autem secundum eum per de-
clarationem faciendam est quia multi sunt qui de facto ignorant ipsos esse hereticos qui in-
quinari possunt de facili ex ipsorum commercio sicut hactenus factum est communiter. Qui non
taliter maculati sunt vitantes eos in rapina vel in bello huiusmodi heretico et
iniusto ut saluti sue anime sciat melius prouidere. Et ex his patet quid sanctus
sentire debeat de illis qui fuerunt ope dictorum cruciferorum in bello huiusmodi perempti
Contra istos templarios per sacrum hoc concilium penis debitis validis com-
pellendos ad relinquendum hunc errorem ipsosque ab hac secta pestifera to-
taliter resiliant cum effectu. Patet istius vero quia ad hoc est principaliter inter cetera
hoc sacrum concilium congregatum ut hereses extirmet que extirmari non
possunt nisi etiam extirmentur rebelles heretici brachio seculari sicut prac-
ticatum est iam in eodem sacro concilio de duobus hereticis rebellibus Jo. Huss et
Ieronimo quia non est crudelitas crimina pro deo punire sed pietas secundum b. Ieronimum in
canone xxiii q. v non est crudelitas Et dico quod debet totaliter resilire cum ef-
fectu deponendo habitum huius professionis ac relinquendo penitus et ex toto omnia
bona possessiones et dominia taliter acquisita quia impossibile est eos aliter debitam
agere penitentiam pro peccato quia sacramentalis satisfactio ergo [illegible] dei et ideo habetur
in c. satisfactio de pe. di. iii satisfactio est causas peccatorum excidere nec eorum sug-
gestionibus aditum indulgere Et quia iste possessiones et dominia fuerunt causa
huius erroris sicut ostenditur iste littere note est ergo istam causam excidere et dominia
relinquere quia sic cessante cessabit error alioquin impossibile est cessare peccatum
stante causa peccati Et dico quod ad hoc sunt realiter compellendi per hoc sacrum
concilium etiam inuocato brachio seculari probatur xi q. i si quis sacerdotum et c.
petimus Nam hoc casu a regibus terre contra inimicos suos auxilium peti
debet etiam secundum augustinum in epistola ad bonifacium cuius verba leguntur in canone
non inuenitur xxiii q. iiii Unde Ostiensis in summa de here. § qualiter deuitentur v. et licet
ultimum medium dicat quod manu militari sunt hereticis bona auferenda quia secundum
ysidorum et augustinum et alios sanctos nullo iure possunt heretici possidere. Nam in quo ca-

xm xpm sut omnia eccia i di ius nale nec iure diuo sicut filius dei ostendit di-
cens aufert a vob regnum et dabitur genti facienti fructus ei Ite labores impior
iusti edent. Ite omnia sut iustor viii di quo iure. Item nec civili nec canonico
ut declat id osti dicens consequi in § qua pena feriat q no solu bna s insup
2 diuisis penis sut puniendi 2 hoc ideo q hereticus omnes offendit Nam eius
in religionem diuina committitur in omnem fert iniuria et io publicari bona decret
C e ti manicheos vero q debemus dimitte multo grauius illius q pbra
mta delinqunt de iudeis e in quibusdam § ultio q longe grauius e diuina q temporalem
offendere maiestatem de hoc bgem Et io subdit ibid osti q loca q tenent
heretici ecclie applicantur ut C e ti cuncti no obstat q dr q confiscatu debet
ut C e ti si q ortodoxe q secundum cum hodie ecclia pfecit ut in autentica de
ecclia ti § si aut ortodoxi 2 subdit ultius canones aut quibz in hac pte
standu e penam imponunt excois depois ieor ablacois militar pse
cucois 2 sctari curie tradicois Hec intelligo ego ita ee de locis rpor
ppriis quibz ex facto heresis fecit se indignos q etia hodie sut ipo iure
confiscata p c cu scz de he li vi Secus e de locis 2 de bonis q occupat
isti templarii prussiani q ista nuqa fuerut eorum nec ee potuerut ad
quor restitucionem sp tenebant 2 tenent etia ante heresim de quo dicet
infra C Quinto sequitur q tam vasalli q alii nobiles 2 omnes ppli singuli
2 ecia vniversi omnium illar parcium scz prussie livonie noue marchie pome
ranie 2c quascuqz occupat dci cruciferi no solu eis obedire in aliquo
no tenent sed etia de iure strictissime phibent Primu pbat osti in pfato
§ qua pena dicens Absolutos ecia se nouerit a debito fidelitatis oma
gii 2 totius obsequii puta q iuramen erat quibuscuqz lapsi manifeste
vel notorie in heresim si aliq pacto vel aliqua firmitate tenebant astricti ut
in c absolutos e ti Ergo nec vasalli spali stipulacoe vel iuramento tene
tur astricti ar xv q vi iuratos 2 c nos stor q iuramentu intelligit
hec condicione tacita scz si in fide pmansit 2c ar xxii q iiii ne
quis osti Sz q pfati omnes eis fauere vel obedire phibent na talis obia
no pt ee sine fautoria heresis 2 sine auxilio prauaru hereticor 2c q strictissime
phibet in gnali concilio qm tales puta receptatores defensores 2
fautores sut siclo excoicati ipo iure sicut 2 ipi heretici qua excoicacone
si p annu sustinuerit sut infames inhabiles ad publica officia acti
2 passiue intestabiles nec succedut in hereditate nullus tenet eis rndere
in quocuqz negocio s ipi tenent aliis iusticia cor 2 sine sut nulla
atqz nulle ecia ab officiis 2 bnficiis deponendi 2c ut in c excoicamus de
he § credentes Et ulterius ista ia dca hodie nouo iure credentes recep

tatores defenſores ⁊ fautores hẽticoꝝ ⁊ ipoꝝ filij uſqꝫ ad ſcdam gnacõne
ad nullũ bñficiũ eccliaſticũ admittunt ⁊ qꝫ ſcãus ſit ẽ ĩmitũ ipo iure Et
qñcũqꝫ ſtient eos pſūpſit eccliaſtice tradẽ ſepulture excõicat) ẽ ipo fcõ uſqꝫ
ad ſatiſfactõne ydoneã nec abſoluit͛ niſi ꝓpijs manibꝫ publice extumulet
⁊ piciat hmõi corpa dapnatoꝝ put hᵉ ⁊ alia hnt͛ in c q̊cũqꝫ e ti li vi
Sexto ſequit͛ qꝫ q̃uis dc̃e gentes ⁊ ꝓpli pẽcũ p̃dc̃oꝝ de mora oblĩe pſtite
dictꝝ cruciferꝝ nõ videnẗ poſſe de iure excuſari ipꝫ tn̄ adhuc de iure imīnẽ
et ĩnme debet ꝯtīus piculũ nõ ſolũ in conſcīa ⁊ fama ſꝫ ecīa in corpibꝫ
et bonis ſi a dcã coꝝ oblia nõ reſiliet ṽalit cũ effcũ ⁊ niſi ſibi in hoc
talit ꝓſpiciat caueat ⁊ prudent͛ ꝓuideat qꝫ aplꝯ nõ foueat dcõs hẽticos
nec r̃cipiat uel defendat ſtatõ ꝓmi dcũ ẽ Cũ enī heſ ꝓphc̃ heat rep
hendi ſalꝫ ꝑ euidẽciã fcĩ · ꝑ legittimã ꝓbacõne ul ꝑ ꝓꝑam cõfeſſione qꝫ
nõt glo or in c pe e ti utrobiqꝫ ſup ũbo dephenſi Et iſti nõ debet ig-
nõe dcõs cruciferos ꝑ euidẽciã fcĩ fuiſſe ⁊ ẽẽ notorios hẽticos ex quo ipoꝝ
error ẽ notoꝛiꝯ ſalꝫ militandi modꝯ quo notorie violẽcia infert͛ hominibꝫ
nõ ſine ꝑuaricacõe diuine legꝭ manifeſta q̃ꝛ cont͛ pcepta dei moralia ut dcĩ
ẽ quoꝝ pceptoꝝ ignorãcia nõ toleratur in laicꝭ xxxviij di ſi in laicꝭ ⁊ q
q̃ ignorat ignorabit͛ ꝯꝯ aplꝯ j ad corꝭ xiiij c ⁊ nõt c di in ſũma ergo
eis mora ñrõ ꝓhita ẽ nociua / Sꝫ 2ᵒ aut͛ dcõ concluſis idem ponit glo
in c excõicamꝯ de hẽ ſup ũbo defenſores ſalꝫ qꝫ ſine talibꝫ defenſoribꝫ ⁊c
hẽtici diu manẽ nõ pnt Vnde merito iſti ſut puniendi ſicut pena ad hẽticoꝝ
allegat xj q iij q̃ conſentit Et io tales r̃ceptatores hẽticoꝝ fautores
ul ecīa defenſores impugnandi ſut cũ hẽticꝭ iuſto bello ꝑ reges ⁊ pricipes
xp̄ianos quoꝝ ẽ officiũ extirpandi hẽticos manu militari xxiij q v prin-
cipes ſcli ⁊ c regũ officiũ bona aũt acq̃ſita iuſto bello de iure ſunt occupa
cium e cã ⁊ q dicat aliqꝭ cũ ſi ita rebelles inuadendi ſut ⁊ ipoꝝ bona
auctẽ ecc̃ie ꝑ alios catholicos occupanda qd̃ nõt᷑ io an poſt oſti dcõ
c excõicamꝯ ſup ũbo poſſidat ꝑ iura ṽ allegata ymo ſꝫ ꝯ cũ ſut ecīa dele-
vitandi ⁊ ciuitates cremande ⁊ ꝓbat͛ in c ſi audieris xxiij q v ubi glo
or ꝯnꝫ hoc expſſe ⁊ ad hoc in tex adducit͛ illud deutᵒ xiij c Si audieris
in vna ex ciuitatibꝫ quas dñs deus dabit tibi inhitãe illic dicẽtes
eamꝯ ⁊ ſuiamꝯ dijs alienis quos nõ noſti interficies necab q̃ ſut in
ciuitate orẽ gladij ⁊ incẽdes ciuitatẽ ignī ⁊ erit ſine habitatore in eternũ
⁊c quo pcepto dicit tex · mathatias indiũ interfecit q̃ ad arã ſacri-
ficaturꝯ ydolo acceſſerat ⁊cꝯ Sꝫ hic incidit illa qõ oſti in ſũma
e ti ꝯ qualit͛ dcuncẽ qua ſic qrit uꝫ catholici ꝓꝓa auctẽ poſſint
hẽticos ſpoliare · Et videtꝫ tenꝯ ẽẽ qꝫ ſꝫ fiat ſpali edicto pricipis ul
ecc̃ie ne alias ex cupiditate ul vlcõe potꝯ qꝫ ex iuſticia ul obediẽciã

pugnare videantur xxiij q i · quod culpatur 2 q y c i 2 q in fine dec ff rap.
2 gos | Hanc solucionem credo simpliciter veram ubi ipsi heretici aliquid fuis
sent habuissent vel ubi esset etiam inimiciciarum suspicio que maxime esse con
suevit inter vicinos occasione dominiorum etc. · hic autem aliena hoc ipsorum
errore notorio per violenciam notorie occupavit 2 ergo cessat videtur capi
ditatis ratio quo ad alios cessat suspicio vicinis quo ad ignotos cessat igitur
ratio cupiditatis 2 etiam vicinis ex parte eorum quorum interest se ab oppressione vio
lenta defendere 2 quorum interest dei iniuriam de directo vindicare | Licet pri
ma dico propterea interesse genericam non debeat fieri auctoritate propria ubi potest
cum oppressoribus fieri iusticia quia tamen isti templarii nullum in temporalibus volunt habere
iudicem etiam non quia dicunt quod ex donatione imperatoris habent prussiam 2 alia temporalia
imperatore non quia dicunt quod eadem bona eque habet 2 ita etiam vix ab ecclesia
Et sic nervi testiculorum leviathan perplexi sunt Et quia ex duabus causis non potest
qui dominium licet ex pluribus causis possessio quis acquirat de fine instrum inter di
los 2 in c ut quod duas de elec li vi Isti ergo sicut dubitare habent quod illarum
donationum magis valuit ex quo utraque valere non potuit sic merito dubitare
habent quis eorum sit iudex ordinarius in temporalibus licet nunc utraque donatio vale
potuit sicut infra declaratur In isto casu huius notorie perplexitatis ipsorum necessario
etiam quia de facto iusticiam non patiuntur · quia de facto nec pape nec imperatori obediunt
puto licitum de propria auctoritate et se defendere a violenta oppressione et etiam
sua recuperare Ideo quia postquam iusticia non habetur progressum fuit civili vel po
litico 2 defensio est iuris naturalis recurrendum est ad ius naturale 2 ista est forma
Inno et doct in c olim i de resti spo | Exemplum colligitur ex processu domi
ni de rege polonie qui ad litigandum cum eisdem templariis prussianis pri
mo tempore Jo pape xxij postea tempore benedicti coram delegatis iudicibus a sede
apostolica super tribus ducatibus nobilibus scilicet pomeranie culmen 2 michalo
vien quos quidem ducatus dicti templarii a regno polonie abstraxerunt sen
tencias diffinitivas pro se 2 pro regno polonie et contra dictos cruciferos templa
rios reportasset ubi dicti cruciferi fuerunt condempnati ad restitucionem dicto
rum terrarum ad satisfactionem dampnorum 2 ad reedificationem ecclesiarum 2 mo
nasteriorum quas 2 que cum sacramentis 2 sanctorum reliquiis cum localibus innumeris pro
cessis 2 thesauris aliquibus per eos asportatis cremaverunt cum civitatibus
villis 2 opidis plurimis in regno polonie cum magnis exercitibus vastaverunt
tunc dominum regnum sed dictarum sentenciarum nulla potuit fieri penitus execucio usque modo
nisi collisio gentium 2 strages populorum quia sentencias excommunicationum 2 censuras
ecclesiasticas contempserunt in quibus etiam censuris perierunt nec ecclesias ree
dificaverunt nec terras restituerunt nec in aliquo obediencie exstiterunt
Similiter cum imperator per sentenciam domini Re. ro. 2 hungarie etc 2 per ipsius sentenciam

arbitrale sub magnis penis fuissent condempnati prelatis et ecclesiis necnon aliis
de regno polonie ad restitucionem possessionum et aliorum ablatorum etc. que postmodum
dampna maxime ecclesiis nuper intulerunt tempore istius novissime vastacionis dicti
regni sed neque penas dicte sentencie neque regem romanorum neque suum executorem specialem
missum ad exequendum premissa in aliquo curare voluerunt ut pareret sicut nec
usque modo paret neque curat sed ad electores imperii appellavit illudentes scilicet
scandalizantes predicta prout de hiis omnibus clara sunt documenta in processu dicte cause
per ea que ibi continentur. Si autem de aliis regibus et principibus christianis quorum
interesse putatur non verti et in quibus suspicio propter vindicte excluditur et cu-
piditatis contra quod an saltem non expectato edicto ecclesiastico possint ut debeant
huiusmodi vi oppressos iuvare et defendere vel dei iniuriam sine alio respectu vindicare
¶ Dico de iure quod sic maxime in casu supradicto propter notorietatem criminis Si
enim hereticum punire potest privata persona forcius potest res publica potestas sed quod
privatus potest glo. c. 23 q. 5 si audieris et not. archi. c. q. 8 in c. quod pauci
ubi dicitur quod non licet privato aliquem occidere sed est verum preterquam aliquis excepto
heretico alias dicto c. si audieris ubi de hoc et c. q. 8 c. legi iure excepto la-
trone publico c. eadem q. 5 c. ad hoc. Et ideo dicte potestates non solum possunt sed tenentur
hoc implere eciam propter ipsorum officium de liberare de manu caluniancium
vi oppressos 23 q. 5 Regum officium ubi adducitur ad hoc illud Iere. 22 c.
ad dictum in textu ut autem eis preceptorum dei maiorem dicit propheta incutit no-
bilitatem constanciam et non solum eripiant saltem oppressos sed ne paciantur quidem ut
vel inimicicia eveniat eos ab aliis contristari. Predicta ipsorum eciam de
defendere rem publicam postmodum eciam et maxime fidem dicunt ipsos nam sepe
regnum celeste per terrenum regnum proficit ut qui intra ecclesiam positi contra fidem
et disciplinam agunt rigore principum conterantur in canone c. eadem 23 q. principes
seculi ubi subiungitur cognoscant principes seculi deo se debere rationem reddituros eciam
propter eciam quam a Christo tuendam suscipiunt etc. ¶ Et ideo scripturam inferi-
ex premissis quod regibus et principibus christianis etc. adest incumbit necessitas de iure fa-
ciendi predicta quod nisi officium sue potestatis impendant fideliter in hoc ut circa extir-
pacionem heresium a peccato mortali et a fautoria heresis non videntur posse excusari
probat hoc canon predicta 23 q. 8 in fine ubi dicit quod crimina que potest emendare
non corrigit ipse committit et in canone error 83 di. negligere quippe
cum possis perturbare perversos nichil aliud est quam fovere nec caret scrupulo
societatis occulte qui manifesto facinori desinit obviare idem in c. consentire
e di. ¶ Quod autem tales a fautoria heresis non videntur excusari not. Io. an. in
novella post archi. idem per de ac(c)usa. in c. qualiter de he. li. vi. super verbo fautores
dicens quod non est eadem condicio personarum privatarum et illorum qui in publica potestate sunt
positi cum ex sola obmissione possunt dici fautores qui scilicet non fugant vel puniunt etc.

all' xxiij q iij § pt 2 q 6 § biops 2 q viij p'tea 2c' puate no' psone no' ca-
piendo uel detinendo no' dur' fautores cu' talia ptinet ad prelatos xxiij q
v si de area ¶ Octauo sequit' ex pmiss' p forcior a fautoria heresis nõe
excusant' pstantes expsse dicti cauastis in iudicio d' ex iudicio gsilud
amplius uel fauore nisi aliq's fa ignorancia pbabili excipet 2 asserentes ea
eis dcos articulos aut eos ul dcas eor' litas defensantes sut sine dubio
erroris iniqui 2 pruitatis heretice defensores No' pmi assignat' p io an
in no' pi archi' dco c qaus sup illos fautores eciā p sto quis foueat
pbacone no indig' puta q' tali elimosina peccat sic si p ipso intueat
iudicio 2 si qua sut silia all' xxiij q iij c' iusta ex de he' accusat' § sa-
cerdotes ibi de hoc 2 c ut inquisicois § phibem' h b Ex sto eciā deuenit illa
pbacio 2' ipm all' no' iij q i § qs ac ad gcor d' nõis alls de admo gstare
no' poss xxxiij di erubescat in si xxiij q iij deus qui ip q iij alior' ex
de usur' in ciuitate Item indicia q ad bonu' retorqri no' pnt nec ad
aliud ex ad id qd indicat p pbacoibz sut hnda C de dolo l dolu' Item
dicit q illos fauc qs poss excusando heticu' no' ex lingue lubrico nec
p ioca qualis sut aduocati q eciā eos defendendo ipor' excessus ex
cusant pnt dici fautores Et q sic excusatores fauce dicant dicit pa-
ce xi q iij timendo ij q i c si Item colorate defendens dr fauc io an gl
sola aut sui pte dca gls p io an ibid post archi declar' sup illos de-
fensores na quis qs defendit errore quis psona errante pmo c
dapnabilior simplr 2 dr heresiarcha xxiij q iij qui alior' 2 sic loquit'
xi q iij qui gsentit de illo salz q errore defendit 2 errante p pbm
t qui alior' dr' ex c acrius puniend' quã errans ad id c glo d' c ex
comunim' de heti sup illos defensores Ex quibz constat euidenter quid
sit sentiendu 2 ecia faciendu de illis qui publ' dcos errores defen-
dendo defendunt et errore 2 pstim de illo q dogmatizauit dcos arlos
suu' nome eis apponendo

Restat nũc uide' de 2° pricipali quid sit iuris de ter' possessionibz
2 diuis p ipos acq'sitis tam q p rapinã quã q alijs modis licet uidet'
acq'sita Et circa hoc in gne dat' talis conclo Qz in omibz que possident
ul detinet qd sonat mag' pe nichil penit' iuris ul dominij habuerut
umq' uel habe potuerut neq' hnt de pnti aut hre pnt sed omia gtulibz
opimet iniuste detinet 2 omy eor' iniusti occupatores existut. Et hoc
hic restat declarandu No pmo q' nichil iuris eis acq'ri potuit in eis
neq' pt Qd' bex' e tam ex pte eor' quibz acq'ri dz quã ex pte ear' q
sitar' siue donatar'. quã ecia ex pte donacium 2c Et quilibz istor' psequ'

sigillati Et secundum hoc triplex erit etiam hic consideratio Quoniam huius materie intellectus pleniori Et quantum ad primum Prima consideratio est respectu donancium scilicet pape et imperatoris qui tales dicuntur fecisse donationes. An hoc facere potuerunt Et licet sint quosdam determinare istum articulum sit ponderosum in oculis tamen quia pro veritate habenda etiam de celestibus disputatur desisione hic quoniam aggrediar

Vero quia iste due potestates in proposito videntur concurrere circa eandem materiam possent etiam moveri aliqua alia dubia scilicet per quam illarum dicta debet translatum ius sine dominio nam licet possessio ex pluribus causis quarum habeatur ff de acquirenda possessione possideri non ex pluribus tamen dominium non nisi ex una causa et dicitur enim quod meum ex una causa non potest meum esse ex alia nisi desinat esse meum de fide instrumentorum dilectos vel aliorum facit c. ut quod duas de elect. li. vi Et istud dubium presupponit aliud dubium an scilicet imperatori vel utrique eorum competit de iure aliqua superioritas vel maioritas super infidelibus qui non recognoscunt suum imperium etc. Talia dubia et similia declarantur inferius in glossa circa litteram Et benedicte ad propositum non est dubium quia licet imperialis potestas a deo est unde quod dicit apostolus ad ro. xiii omnis potestas a domino deo est et in canone xi quoniam in omni potestas tamen non immediate est a deo sed per subalternam emanationem a vicario christi vero apostolici que est vicarius utriusque quidquid dicant aliqui legiste tamen hoc declaravit textus nota post decisum est in pluribus c. de ma. et obe. solite de iudi. novit qui filii sint legitimi per venerabilem de elec. fundamenta de re iudi. ad apostolice li. vi et in ambiguitate opinionum magis standum est legi canonice quia dicit doctor quia pape non alteri data est talis interpretatio dubiorum et in disti. et 10 in post c. ad deo c. per venerabilem Cepit enim imperium ab eo tempore quo incepit sacerdocium scilicet a christo qui fuit rex et sacerdos Et io nomine imperatoris nomine est respectu regum nam primus imperator tempore scilicet octavianus ille fuit primus augustus ut in glo. ff de adul. l. i. in ver. ante nec non fuit aliquis imperator sed reges tamen ut patet per omnes libros regum Cum igitur imperium suscepit vires iure positivo et iure canonico approbatum xcvi di. c. cum ad verum et post infideles iure positivo non stringuntur canonico vel civili sed tamen modo naturali et primo in c. quia super his de voto sequitur quod non imperatori sed soli christi vicario immediate et quaelibet de iure sint subiecti et hoc ponit io an. in c. i de consti. et primo quia hanc materiam late prosequuntur et doctores quidem post eum dicto c. quia super his Et ego colligendo post eos dico extensius infra et prima questionum quod dicitur secundo de imperatore in glo. super libro monarchia et super libro auctoritate et potestate et licet huiusmodi materia plenius est videnda Non quoniam est dubium quia nulla ipso iure est ista imperialis donatio in nostro proposito tamen quod deficiens in radice potestatis Sed nec etiam quod plus donatio valeret potuit quia ius divinum et etiam naturale repugnat enim iuri divino quo dicitur pasce oves meas ipsas exponere prede vel rapine sine iusta causa hoc utique

comittat pastorali officio oves xpi lupis rapacibz comitte lacerandas
No enim debet hoc solus facere a quo tenetur alios phibere de nat ex libe
ventre c vrmo cum concor 2 no e dubiu quoslibz infideles ee oves xpi
2 illud jo x c alias oves habeo que no sut de hoc ovili s3 etiae q̄s
oportz me adducere ut sit vnu ovile 2 vn9 pastor ¶ Preterea ex alio
iste donacones no potuerut vale ipsi vtriusqz ptat qr donare illud q̄s
no pt nisi sit dns illi9 vel 2 j osti in fi. de dona s quis possit donare
p l ff de re mur cum ius e donandi ad hoc etia e illa r. la nemo porest
plus iuris transferre in alium qm qd sibi cpetere dmostatur de re iur li vi Sz
notu e q nec ppa nec imperator e dns terrar quas possidet gnalit
infideles nec etia quas possident xpiani quo ad ppiū 2 singulare dominiu
nisi illarum dutaxat e dns q pr ipm imperatore regitur C de sum trin 2 fi ca
cuctos pplos 2 ibi p Cy no ob. iura q dicut q omnia sut imperatori
vin di quo iure C de de q̄dvi psp bene azeone Jn q ipe e princeps
mundi 2 dns ff ad l rodia de ptato qr hec 2 silia intelligut q omnia
sut imperatori quo ad iurisdicione 2 tuicone Sic 2 omnia q sut in regno
sut regis quo ad iur nc 2 defensione no quo ad ppetate 2 singulare
dmn ita not archi xxiij q vlt s qmuis 2 de hoc sat in spe de feud s
qm v xvij ad duobz x sc. Item q imperator dr dns mundi intelli
apti ne s no actu ff de nata repri l pe. Alij dicut q e dns cura 2
sollicitudie ar ff de nego gest l si pupilli Cu igr de tre de quibz
in pposito no fuerut deor donacu ppe nulla potuit ee donato ¶ Et
si obiciatur princeps pt tolle re vnı9 2 dare alteri ut dicit mar in l bene aze-
none C de q̄dve psp pt etia rotunda q̄bat 2 cu ut dr Cy in l rescripta
C de pcibz impa offen fa. q not osti in c ad vemissiet de iudi p jo
an in c ex pte de offi de le fit. ~~nove~~ qm inaciota 2 c p pn l 2 q not
glo in c dilcus de offi le fit q not jo an in nevauralibz in c q ob
gram de re iur li vi. ¶ Ad qd rnn p l Item si vbcatud a contrario ssu
ff de rei vendi vbi licz princeps de facto possit alicui auferre rem sua
hoc tn e vero ex causa que publica concenat vtilitate 2 data reco-
pensa qr dicat alis no fa. l lucius ff de euict 2 hoc e q volut
doc 2 pstim dns bar in j osti ff 2 expsse in l ne luci9 2 in l omnes
C si q ius ut vtilitate publica 2 hoc tenet glo 2 doc in l rescripta et
in l quociens C de pcibz impato offen 2 arch xv q iij p pn. 2 sup
glo sidue xxv q j dud se cmictit ad no x di c j 2 xxiij di c j ~~....~~
vbi ita dicit glo 2 hoc e ideo qr dma sut de iure gencium ut in l ex
hoc iure ff de iusti 2 iure 2 princeps no e dns singularium rer licz
sit dns vniuersitatis quo ad ptectone ut s 2 p bal i dicta le vn azenone

ymo plus dicit bal post cllbrd de suza et nito de ayar in l. quod se patri C und li
bel quod non potest princeps tollere feudum vasallo suo licet vazallus in feudo non habeat
ius plenum dominii. Si enim princeps possit sine causa rem alterius tollere ad quid cum
eo contraheretur si non tenetur ad observandum contractum. Cum ergo cum eo possit
contrahi et ipse teneatur ad observantiam contractus ut not. Cy in l. digna vox
et C de le et no. in l. si C de trisact cum etiam contra ipsum praescribatur ut not. l. imperium
ff de iur om iud et per modernos in c. cum contingat de fo compe. sequitur quod
rem alterius pro libito tollere non potest nisi ex causa iusta. Unde et si princeps possit tol
lere alicui actionem et de facto tollat tamen iudex ex officio suo hoc non obstante
actori iustitiam ministrabit ut not. Inno in c. quae in ecclesiarum consti. / Et si dicat
papa potuit de plenitudine potestatis talem donationem facere. Dicendum quod cum hic in
proposito non intervenerit consilium fratrum quod tamen praelati habent in plenitudine potestatis ut
not. Jo. an. in c. per venerabilem qui filii sint le. oportet dicere quod hic non inter
venit plenitudo quia certa pro defectat. Hinc est quod dicit Jo. an. quod nedum in pro
visionibus in quibus requiritur de iure plenitudo potestatis sed etiam multae provi
siones facte per celestinum fuerunt postea per bonifacium revocatae quia erant
sine consilio fratrum in c. ~~de~~ super eo de pre le li. Nec etiam papa intelligitur
uti illa plenitudine potestatis nisi hoc exprimat ut pulchre not. Jo. de lignano
in dicto c. per venerabilem qui fi. sint le. ymo etiam requiritur propter expressionem cle
de plenitudine potestatis quod etiam exprimatur ex certa scientia papae alias presumitur nolle
velle abuti potestate ordinata. ista est glo. oz et singularis xvi. q. vi. in c.
placuit / Et nec plenitudo potestatis in papa posset hoc operari ut patet per
Inno in c. quod super his de voto ubi postquam dixit papam de plenitudine
potestatis ~~in talibus facit~~ habere superioritatem super infideles subdit dominia eorum
non posse ab eis auferri sine causa quia sunt de iure naturali gentium ut ibi. Et etiam
etiam nec plenitudo potestatis in talibus facit vale secundum imperatorem parte non
vocata ut not. in l. si C de le et de hoc est pulchre tex. in cle pastoralis §
cum ibi nec potestas supplere de re iudi ubi sententia fuit nulla quia processus fuit
parte non citata legitime. Nam citatio nihil aliud est quam quaedam facultas defensio
nis de mea et obe inter quatuor xi q. i nos de qui est et c. non sine et l. de unoquoque
ff de re iudi praecluditur ergo via citationi et praecluditur via defensioni sed defensio est de
iure naturali l. ut vim ff de iusti et iure et iura naturalia sunt immutabilia etiam
per principem ut in § si iusti de iure naturali gen. et cum igitur hoc tenet laud. de
dicta cle pam de leza et gemi hanc opinionem tenet glo. et dicit bal. in l. si C
de le et dicit ~~de~~ bal in l. princeps ff quod sine sunt app. vestim. Nec supple
defectum hic expressum ut in dicta cle. quia illa solum ad solemnia refertur non
ad substantialia ut in c. ulla de elec et not. spe. ti. de legato § nunc
ostendendum et x ubi et not. in c. i de transact cum si patet igitur evidenter ex
predictis omnes istas donationes factas dictis conventibus de iure non potuisse

valere neque posse Et hec quantum ad primam consideracionem respectu donacionis. [V]e — 2ª consid.
nio ad consideracionem secundam et quam gerunt etiam spaliter res donatas scilicet terras
et dominia mo(do) istarum tenore literarum que licet istarum donacionum fuit ipso iure nulla
tamquam de non suo facta quia aliena res donari non potest saltem quo ad hoc ut statim
dominium transferatur nec enim habet in preiudicium domini ut ff. de dona. l. ij quia quod
quis non habet transferre non potest in alium C. de dona. si filius i. q. vij. dubitandum de
iure patro quod ad ~~consider~~ consultacionem ad fi. 2m opti in sum. de prescr. ff. ho-
tur per donato ubi enim pure donatur res que est in potestate hostium non in dominio
donatoris talis non habet donatio probatur in tex. et in glo. in c. abbas de pen. et
re. nisi li. vi in quo allegabatur ubi casus de rege aragonie qui donauit hos-
pitalariis locum de rosell eo quia spectabat ad regnum licet tunc esset in potestate
sarracenorum et inducitur l. in glo. vi quia liber homo et fundus hostium et que nata sunt
non conuenit venire in stipulacione venire non possunt ff. de ver. obl. l. liber
homo et l. si stipulor. similiter nec legatum habet quod prestari consultari velut homo
non potest ut ibi. hoc bene 2m d pe. de ancarano ibidem in suo ve. non. in
rebus que sunt fuerunt hostium si autem semel fuerunt nostre ac ab hostibus
occupata possunt donari pure legari et in stipulacionem deduci propter spem
quam habemus iure postliminii ut l. id quod apud ff. de le. i. ubi 2m ipsum
ex predictis infert bar. quod concessio regni iherusalem facta quondam pape regi karolo et suis
successoribus licet nil teneret de eo valuit concessio quia solum illud regnum fuit romanorum
et constitit concessio propter spem postliminii ut dixi. Ex predictis dixit patet que
res infidelium possunt licite occupari et efficiuntur occupancium et que non de quo remittit
ad c. quod super hiis de voto ubi doct. gen. pertractat late istam materiam primo
primo concludendo quod non licet infidelibus suas possessiones et dominia auferre
quia sine peccato et ex auctoritate ea possident que non solum propter christianos sed pro
qualibet humana creatura sunt facta ad quod inducitur tex. exodi xx. et c. scilicet
non occidas non furtum facias ubi fi. ij b. aug. in verbo non occidas omnis
violencia est prohibita in verbo non furti omnis rapina ut patet in canone xxiii
q. v. dixit dominus et sic usque ad fi. conc. in exodo quod postea infra latius
circa concessionem que dicitur alexandri in glo. sup. verbo quaslibet loca et sup.
verbo christianos etc. ¶ Ex quibus iam supradictis sequuntur euidenter con-
clusiones infrascripte primo sequitur istos fratres in acquisicione terrarum quas pos-
sident pugnando cum infidelibus numquam habuisse iustum bellum ita porro
quod non obstante fulcimento istarum literarum constat et auctoritate impugnandi tales
infideles error auctorizantis non excusat etiam si esset probabilis saltem
a toto quia composito errore est satisfaciendum de fructibus et de fructibus et
quibus quod not. osti. in suma de treuga et pa. § i. v. iste error. Hic autem

error in pposito nullo mo potuit esse pbabit qr neqz ppa neqz imperator potuit dare licenciam rapiendi aliena uel violenciam inferendi hominibz sine causa contra jus nale et diuinum et contra precepta decalogi igr etc. Ex aut ex plibz alys causis fuerunt hec iniusta bella ipsorum & consequenter iniustitia carta vestre concessionis presentis q dr alexandri in glo sup vbo fecerit z sup vbo insistat etc.
2o sequitur istos fres nunqz habuisse nec hre iustum titulum in terra prussie curlandie liuonie et in omnibz alys terris quas isto mo occupant put hoc sufficienter ostendunt eorum iste lre. Patz qr ille terre sp prius fuerunt infidelium z no pt constare q an occupacione hmoi aliqui fidelium extitisset z quas dd cruciferi vigore pndcarum lrarum potentia vi et potencia bellorum extorserunt de manibz paganorum cum inmanima effusione sanguinis xanni put hoc expresse fatentur in suis articulis z eciam e fre toti mundo notorium etc.
3o sequitur q de necitate salutis tenentur isti fres dictas terras prussie liuonie curlandie letonie z omnes alias dumtaxat quas taliter acquisierunt p rapina ut e illa pars terre samagittarum cum castro memla sup qua inpdictas partes fuit qd z quam idd cruciferi fatentur expresse in pfatis articulis se hoc nud habuisse. Patz huius conclois veritas qr ex quo hmoi presentis donacones no pnt neqz potuint eis dare iustum titulum qr nulla presentium donacionum de iure valuit ut pdixi ius iste no pnt esse occupanciam ut s dictum e. Et pcum no dimittitur nisi restituatur ablatum ut in c. licet pcum de re juris li vi. Et dico q debent ea restituere iniuriam passis uel legitimis eorum successoribz alioqn tamen in bonis vacantibz habebit locum occupacio qr res q in nullius bonis sunt nisi dei conceduntur occupanti nisi de rerum dvis § vi ius. Vel possz no improbabiliter dicere qr talium e vaga restitutio et incerta succedit ro eciam dupliciter jure primo roe superioritatis & iure devolucionis qr hoc casu ad rpam tamqz ad inmediatum superiorem talium infidelium bona devoluuntur, 2o roe dispensacionis qr talia dispensare in pias causas habz eciam 2m gen communem doctorum ray osti etc. tractancium materiam restitucionum Et no eciam alyquis particularis qr in nullius dyocesi talis rapina e commissa igr Ro eciam vez ro. pontifex sub quo e orbis vniuersus Vnde d in fi canonis florem in c ad dilcta de excessis pla in ulna q querit de que ptinebunt bo collegy dissoluti. et dicit q si no fuerunt collata a singulis s aliunde obuenerunt redeunt ad eum q contulit uel disponuntur p superiore sic dicit fecisse fuisse de bonis templariorum qn ille ordo fuit destructus quorum bona disposuit eciam ro. ut voluit tamqz superius z q eciam heat superius 2m eum glo est singularis in c qr diuersitatem de concess pben adhuc vel ele voluerit de hoc cum dd gcor d p de anora ibidem q hanc materiam resumpsit in c vnico de

resi. de. li. b) sal. apud quem debent remanere bona soluto collegio et dicit quedam
sunt collegia que habent aliquid non propter se sed ut distribuant inter alios ut sunt
collegia hospitalium que habent bona ut nutriant pauperes et alios infirmos
et tunc destructo collegio non remanent apud collegiatos quia non habent hoc
propter eos sed propter publicam utilitatem ut in civitatibus de le. i. sunt enim iudici ministri
et ideo apud ipsos sed eorum nullum debet comodum remanere ut si qui titio de
le. ii. pe. de mora ¶ Secundo sequitur ex premissis quod possessores evidenter constat
ex ipsis hiis istos sed in terra prussie nullum ius habere et etiam in aliis quas ip-
so modo occupant per rapinam in casu quo eas non bellant dimittere prout te-
nentur facere sine mora tenentur etiam eos ad hoc compellere etiam invocato si
opus fuerit brachio seculari Et autem sine mora tenentur omnes terras huiusmodi
dimittere non est dubium quia sunt semper in mora ff de condi. furtiva l. si pro fure §
condictio et l. penult. Et ideo dicit textus in c. sepe de resti. spo. quod non nullum consit
quo ad periculum anime iuste detinere aut invadere alienum Et b. tho. 2a 2e q. lxvi
ar. viii dicit quod ille qui debet restituere tenetur statim restituere quia sicut rem re-
cipere alienam est peccatum contra iusticiam ita etiam detinere eam quia per hoc quod aliquis
detinet rem alienam invito domino impedit eum ab usu rei sue et sic ei facit
iniuriam manifestam est autem quod nec per modicum tempus licet in peccato morari
sed quilibet tenetur statim peccatum deserere iuxta illud eccl. xxi Quasi a facie colubri
fuge peccatum etc. Et quod etiam tenetur eos compellere ad dimittendum ista do-
minia probat archi. ii q. i. in primis in princ. dicens Si constat de spoliatione
vel rapina debet subsequi restitutio etiam si non petatur quia spoliator vel raptor
mortaliter peccat et in enormibus et publicis quis compellitur ad penitentiam xlvi
di. nec licuit penitentia autem non potest nisi re restituta xiiii q. vi si res. hoc
secundum canonicam equitatem que iuris rigori prefertur cum sit scripta et adde quod dicit
i. q. iiii quia presulatus super i. glo. archi. que glo. i. dicit sufficit enim constare de
spoliatione licet spoliatus non petat restitutionem alleg. ii q. i nonne vi q. i. preterea
ex. de eo qui possessor est etiam secundum ibi dat archi. super dicta glo. quia ad officium
iudicis pertinet violentias cohibere xxiii q. v regum officium multo magis enim in-
dex tenetur aliquid facere ex officio licet non petatur ut not. ii q. vi contendunt
quod per modum querele iniuria denuntiatur archi. eiusdem no. x an. in c. bone de app.
super alia glo. post. ostien. ubi dicit quod licet quandoque non competat interdictum in quo
notatur est proprie possessionis et spoliatione tamen qualitercumque tamen res aliena
pervenit ad alium sine iusta causa iuxta canones iudicis officium contra illum qui
litigiis intentatur et sic potest intelligi de iudicio quia ... Et procedit hoc ex
equitate naturali de qua de re iuris locupletari ... Equum enim est ut red-
das quod de meo pervenit ad te ergo et ex equitate canonica hic implorabitur
iudicis offi. ii sed potius ex canonica ar. de iudi. dilecti secundum ostien. x an.

Ex quibz sup̃dict̃ patz manifeste dolus et iniq̃tas fr̃m p̃dcõr cõmiss̃e
cũ sup castro welunia in tr̃a Samagitar̃ ul̃ ꝓpe eã situato cor̃ ser̃mo
rõ. ⁊ Ungar̃ ⁊c̃ rege tamq̃ arbit̃o p̃dc̃o ⁊c̃ cũ serenissĩs principibz rege polonie
⁊ iłł magno duce lituanie vbi dicit̃ in p̃fat̃ ar̃. ex ip̃or̃ ordo a p̃gen
toribz rg̃ ⁊ duc̃ p̃fator̃ cũ maxima effusiõe sanguis xp̃ani expugnat
dcĩ castr̃ ⁊ possederat cũ alijs t̃ris circũiacentibz ⁊c̃ Et ꝯ huiꝰ iniq̃tas
ẽ q̃ dolo petit q̃ petit qd̃ r̃stitue tenebat̃ ut in r̃la dolo de re iur̃ li. vi
ip̃i aut̃ nõ solũ dcm̃ castr̃ tenebant̃ r̃stitue ꝫ etiã castr̃ dom̃ memlo
qd̃ ẽ in eadẽ tr̃a eodẽ mõ occupat̃ eodẽ mõ oĩno tenent̃ r̃stitue cũ
villis et nemoribz samaytenhayme ⁊ aliis ip̃os indicupat̃ ⁊ alijs de quibz
patent̃ in eisdẽ ar̃. ⁊ ad hoc sũt realiter compellendi cũ effcũ etiã
brachio seculari ut dcĩ ẽ q̃ talia nõ potant̃ ee occupatiõ n̄ sine p̃
cato retinni nã tal̃ res furtiua uel vi possessa dr̃ viciosa quã nõ pt̃ vsur
pac̃ ul̃ p̃scribe fur uel raptor nec aliꝰ q̃uis ab eis emerit ul̃ aliõ acce
pit bona fide iusta de usucapi ꝯ furtu ⁊ s̃ qd̃ at Unde talibz raptoribz
notorijs denegat̃ p̃ma ⁊ ecclastica sepultur̃ q̃ aliter saluari nõ p̃nt nisi p̃
possit abłata r̃stituat Cleri nõ eos sepelientes uel etiã absoluentes a
oor rapine p̃ticipes officio ⁊ bñficio sũt p̃uandi qd̃ p̃bat̃ in c̃ sup eo
de rap̃ ⁊ ibi ẽ casus ¶ Constat insup clarissĩe ex p̃missis dcõs fr̃es
stulte ⁊ temerarie p̃didisse multa milia armator̃ p̃ pugnã dc̃o cũ p̃fato
serenissĩo rege polonie occasione p̃dcor̃ siue occasione dnĩj samagitar̃
p̃dcõr q̃ taliter vsurpar̃ conabant̃ de q̃ sup̃ dictũ in ⁊o ꝯposito p̃n̄a ꝯsi
deratõe ⁊a. ip̃os q̃ sem̃p fuisse in culpa tot homicidior̃ sacrilegior̃ ⁊ om̃
scelor̃ q̃t ⁊ qualia nõ solũ in p̃dc̃a guerra ꝫ in omnibz alijs guer
ris gageant p̃ut ẽ dcĩ ẽ quibz ip̃i tales p̃ acquirend tr̃is p̃dict̃ tam
p̃tinaciter q̃ nõ solũ tenent̃ de rapinis ꝓprijs simil̃ homicidijs ⁊ alijs
cõmissis sceleribz ꝫ etiã alior̃ ⁊ nõ solũ p̃ p̃petrat̃ p̃ suos ꝫ etiã ꝯ
suos ⁊c̃ ut l̃ q̃m ad lege iuliã de vi pub̃ca ⁊ p̃ ost̃ in sũma de pe et re
ꝯ quibz ⁊ qualit̃ ꝯ ꝯ ꝯ de rapina Et ex p̃dict̃ iã apparz q̃ iure ip̃is
ꝯpetat ad petendũ t̃rã ul̃ dominiũ samagitar̃ p̃dcor̃ ⁊ tm̃ de conside
ratõe ⁊a. ¶ Veniendo mõ ad t̃ciã ꝯsideratõne q̃ ẽ circa id circa q̃
rit̃ nõ solũ ex huiõi donacõibz de quibz in p̃dict̃ l̃ris ⁊ in p̃mis duabz
consideracõibz fit mẽtio ꝫ quocũq̃ acq̃rit̃ ⁊ qualit̃cũq̃ Et sic loquendo
de acq̃sit̃ indistincte ⁊ gñali adhuc pt̃ fi duplr̃ aut quo ad dnĩũ
aut quo ad administracõne ip̃or̃ q̃ sicut differt inter dnĩm ⁊ iniustr̃ sine
seruũ q̃ ẽ gr̃a sũi dnĩ ⁊ nõ ꝯ Sic int̃ ius dnĩj ⁊ ius administrandi aliq̃s
res Si loq̃m p̃mo mõ ⁊ tũc ẽ de iure q̃ nichil pt̃ acq̃ri ist̃ fr̃ibus
cũ ip̃i nõ sũt capaces alicuꝰ dnĩj nã q̃admod̃ dr̃ de monachis ⁊ mendicantibz

ipso quod bone debent de fructibus dotis sue monasterii quod not. Jo. an. in c. Johannes de
regula in q. 2a pe glo. ... de in c. card. ibidem in vi. quero vtrum ex ipsos non debz
monasterium fundari sine dote sufficienti 1 q. ii placuit de insti. c. 1 in auten. ut de
inmatus sit minus ole in posito in mendicantibus ubi succedunt elemosine loco dotis
Jo. an. et s. Sic eadem ratio est dicendum de istis fratribus et aliis religiosis qui in professione
sione abdicaverunt a se omne dominium de sta mo ad monasterium ad si que res
sunt mundi iuristi et sunt quam ... bini de ... et que per eos acquirit hos
pitali vel monasterio etc. in quo professi sunt acquiritur de regula c. si de offi. or. c.
quanto 2 ... Jo. an. de hoc dat racionem secundum ubo pania et ... q. ii abbates Et sicut
sunt non sibi acquirit sed domino ff. de acquiren. pos. l. 1 sic eciam ipsi fratres cum non
sint simpliciter ... sed propter hospitale paucumodo cuius fratres esse dicuntur et non eorum
nam hospitale non est principaliter propter ipsos sed propter pauperes et infirmos ...
q. bini Sanctorum de quo supra patuit et ideo quicquid legatur vel donatur hospi
tali intelligitur donatum pauperibus ita ponit nobiliter Jo. an. in c. ... de ...
sione ... secundum ubo pauperum Possident enim ... et ... ff. de
acquiren. poss. ... ad heredes in glo. de ... Et ideo quicquid eis donatur intuitu hospi
talis intelligitur esse factum de testa. cum in officiis et c. ... hinc est quod dominium
rerum istarum et locorum de quibus hic agitur etc. posito quod esset iuste acquisita non est
apud fratres nec est apud ordinem sed est radicaliter et principaliter apud hospitale
meum enim est quod mei causa fit non de arte ... et quod michi sunt meum est ff. si ...
... l. si ... Et licet apud religiosos sit administrandi potestas a qua
sunt de facili remouibiles vtrum quod administrat nomine ipso et nomine ... de
loci administrat ... quod tota potestas monasterii dicatur spectare ad abbatem patet non
... q. ii nulla potestas in dominium eius nec potest esse apud singulos obstante
professione singulorum nec potest esse in ... apud omnes quia ... est ... in totoque
... non ... c. 1 ... de ... c. maioribus in glo. 1 et cle. ne Rom.
de elec. 1 ... Ex quibus liquet manifeste quod apud istos fratres nulla potest esse
dominium vtrum ... quod nec castrense peculium quod ex militia acquiritur cadit in
singulos neque in vniversos Ex quibus infertur Quia cum constat euidenter
istos homines non esse fratres aliter hospital. ut ... est nisi ymaginarie ...
... omnem transactionem omnem donacionem et generaliter omnem contractum in quo transfertur
aliquod dominium cum istis fratribus factum esse invalidum Sequitur similiter omnem sententiam
diffinitivam adiudicatoria alicuius possessionis vel dominium esse nullam Ideo quia
neque conveniri neque agere possunt nisi nomine hospitalis vel alterius domus religiose
huiusmodi vel conventus cuius quidem paries ... sunt non dominium nam omnes
administratores pauperum nomine intelliguntur 1 q. ii saluator ... Jo. an. in c. quanto
de offi. or. super glo. hic patet ... quod ubi agitur de pecunia vel alia causa ...
[illegible] ... irregulare non habet locum ... non enim potest monachus vel alius

regularis aulis conuenire cum nec proprium habeat xix q. i. nolo et c. nō dicatur nec
sufficiat nomine ordinis agere ut conclusum est sicut diximus de capitulis ut collegiis secu-
laribus quorum professioni nō repugnat habere aliquid proprium ut possessio⁹ dominium quod
repugnat regularibus nisi racione hospitalis etc. ut predixi l. hic ad hoc quod not.
io an in no.la in c. abbe de sen. et re iudi li. vi sup glo. y in fi. Ubi refert
io mo. et post eum arch. dicit quod quamquam abbas agit pro se et suo conuentu ut ibi quamquam
nomine sui monasterii de fide instru. inter dilectos in prin. et hoc ideo quia prelati sunt
procuratores non domini de dominia fraternitatis et ideo nō nomine suo sed sue ecclesie ut digni-
agunt ad quod faciunt nota per io an in c. cum dilecta de rescrip. sup glo. fi. et in c.
eo docet e. ti. de iudi. cum deputati et in c. ex litteris de proba. sup. verbo nō potest
¶ Ex quibus etiam infertur quod quamvis isti fratres tenentes possessiones et magna terrarum
dominia nomine sui ordinis et nō nomine hospitalis etc. voto ipse professionis dampn-
nabiliter fundarunt et tamquam peccatum [illegible] de iure permedi [illegible] quia ex
quo hospitale iherosolimitanum in terra sancta nō est eius nomine nō potest aliquid possideri
quia is dicitur possidere cuius nomine possidetur de resti spo. cum benigniss. Nec nomine
locorum aliorum que obtinent patet aliquid possidere quia illa nō potuit acquiri aliquid
nec in ea cadit aliquod dominium ut statim patebit nisi sequitur ergo quod te-
nebant ea nomine ordinis tenent etiam ea nomine proprio quia totum includit suam
partem vela in toto de re iuris li. vi. et idem est in dicitur toti q. ii. pro xxiiii q. vi.
penale ex quo sequitur peccatum usurpacio meum enim est quod in est commune cum
aliis et e contra quod iurat suum nō esse iurat sibi commune nō esse ff de verbo sig.
l. pupillus § ult. et facit ad hoc c. cum in illa de preben. li. vi. et quod ibi not. in
glo. fi. ¶ De aut dominio terrarum predictarum etc. nō cadit in loca alia que obtinet
in prussia et alibi declarat primo ordo prepositus quia tenebatur in fundandis
eius domibus. nam cum eadem loca putata conuentus ipsorum et oratoria tunc primo
mo esse inceperunt et pro ipsos fratres fuerunt postquam dicti fratres armis etc. predicta
dominia habuerunt quia ante hoc prius ea acquisiuerunt et etiam tenuerunt nomine proprio
uel nomine sui ordinis licet de iure nō potuerant ut predixi et pro quamvis nec in dictos
suos nouos huiusmodi conuentus transferre aliquod eorum dominium potuerunt cum nichil
dat quod nō habet i. q. vii. dat. Nec racione istarum donacionum de quibus in
istis litteris eorum probatur potuit ipsis conuentibus acquiri aliquod dominium quia tempore
date earundem litterarum per quas dicunt suum ordinem institutum ad expugnandos
infideles etc. tunc dicti conuentus in rerum natura adhuc nō fuerunt. Et quod monaste-
rium quod nondum erat aliquid sed donacio nō valebat ex quo est in c. abbate sane
de re iudi. in § allegabatur li. vi. sicut nec rei que nondum est posset dari
priuilegium nec fructus constitui adh. de eccle. edi. c. ad audienciam y ubi de hoc
nec matrimonium acusari potest quod nondum est de despon. impu. ad dissoluendum
cum codicibus ibi posit. ¶ Relinquitur igitur quod predicta dominia que dicuntur ex istis dona-
cionibus accreuisse nō potuerunt aliter veribus subsistere nisi in hospitali ut in dicto

mo religiosa aliqua fuisset radicata quod hospitale ut quam domum tunc tempore
date istarum litterarum realiter habuissent isti fratres Et non potest dici de aliis qui
de ipso hospitali Iherosolimitano cuius se fratres esse asserunt et cuius nomine omnia fuerunt
per eos acquisita ut patet ex istis litteris Nam religiosi non possunt aliquid acquirere nisi suo
monasterio etiam si esset fugitivus ut Jo. an. in c. quanto de offi. ordi. et nota in c. si
de regula ubi dicit idem Jo. an. in c. ad olim ij de preben. super verbo promoti Quod si
religiosus sibi stipuletur vel monasterio suo sive personaliter et quocumque modo alio
contrahat monasterio acquirit quia non valet ff. de stipula servorum l. servus meus et plene
ibi est ista materia Et quia a multis retroactis temporibus predictum hospitale
Iherosolimitanum est destructum et sine ista destructione acquisitione dictorum bonorum possit
vel etiam istas litteras quo casu donatio fuit nulla ut in iuribus allegatis et acquisitio
huiusmodi non potuit hic effectum sive sequatur et hoc etiam casu cessante causa scilicet
hospitali cessavit ipsius dominium in omnibus istis bonis etc. Et nec etiam nomine
locorum et questuum predictorum que non sunt hospitalia poterat acquiri aliquid ipsis
fratribus etiam postquam ea habuerunt Et per istam evidentiam est hic considerare
ordinem inter ista scilicet predictas donationes ipsos fratres bona temporalia et conventus
prohibitos ut inter ista sit duplex principium medium et finis Et quantum est ex parte
donationum nichil acquiri potuit tamquam hiis que tunc in rerum natura non fuerunt
ut in iuribus allegatis nec ex parte fratrum qui sine conventu sive aliter acquirunt omnia
nomine ordinis faciunt non nomine suorum questuum vel domorum quorum etiam que-
stuum scilicet dominium non ministri dicto domino tam ratione fundationis quam ratione subiectionis
ratione subiectionis quia subiciuntur ordini tamquam suo fini sub quo sunt et per ea
que sunt finaliter conservandum ratione autem subiectionis huiusmodi prout est quedam
sunt repugnat capacitati dominii Nec etiam ex parte ipsarum possessionum que
in dictis ipsorum questibus non possunt radicari et fundari quia dicti questus in hoc
loco sive proposito tenent locum medii medium autem non potest esse fundamentum
sed solum continuum cuius extremitatis recte quiescit ipso fini Et cum est recte de questibus
Et quia etiam effectus dictorum questuum non est verbis publicatis que dicit causam eius ac-
quirendi dominium ut per civitatibus de le. si est verbis privata quia sunt medium ad ac-
quirenda plurima dominia paganorum ipsis fratribus iuxta declarationem istarum litterarum
quod ad religionem non pertinet ut dictum est ut supra ex quo ordo iste habet se quo
ad ista omnia tamquam media per modum cause efficientis et finalis Preterea
quia talia loca et questus qui non sunt sedis institutione approbata sunt in
generali concilio expresse prohibita de reli. do. c. ne nimia et similia nec
possunt dici religiosa loca nisi auctoritate accedente approbata ut est ad hoc etiam
non talia donari et alienari possunt ut primo in c. cum dilectus de dona. ubi
dicit in fine Quod cum beneficium privatum hospitale sibi construit sua auctoritate
non ideo est locus religiosus sed forte hoc competit ex privilegio hospitalariis

ſtē jo c. vij. jo an. dē c. int dilcōs qd ſac loca & hoſpitalia gſtruere pnt / qd ſi h
e bn intelligendu e tn ſaluo iure dyoceſani & in eo & ſpus ab ipo petita
hoc nſi aliud in pulegio exprimat de dca dudu de vbo ſigf benes li vj
io an / Iſtud aut pulegiu no coueit iſtis fribz ut dē in pa pn. gpoito e dcla
tu gſidrōe. iij ſequit qp omes guetus in quibz indiſtauerut iſti fres ſut
loca puata & pphana quibz nullu diuiu acquirit ymo phibit pricipio
et fine huius coꝝ ordinis inquo pus plita et media ptiopat nam Gomez
de dona ap. xlv di diſtp lia ſequit qp tam couetus gm poſſeſſiones
puta caſtra tre & qlibz admīſtratio coꝝ e eis phibita ozā om cuiꝰ ſi
nis e malus ipm e malu ſ ſinis iſtoꝝ couetuu caſtroꝝ trāꝝ poſſeſ
ſionū admīſtratonū e malꝰ igr qlbz iſtoꝝ e malū tonz gna in 2o
1e ſig maior e de iure ewides qr ſm qualitate finis accipiēda ſut me
ad fine de guiſi quiga accedes lin di lege & no 2 xbj q in volun
more manifeſte gſtent iſti fres in ſuis ar. dicūt qp ad hoc e ordo coꝝ
inſtitutꝰ p iſtas bras ut quoſtīqz infideles exſtimeīt & bona de
manibz coꝝ eripiat / cuiꝰ dcu crudelitate cuacuat caritas ppes offendit
nec modicu debilit fidei fame ut de ſe notu e ſgr qns diffiteri
no pnt Et ſi domꝰ ſcdm conditone inhabitaciu denoiacone recipiūt
inſiciari no potit qp caſtra et couetꝰ pdci domꝰ religioſe dici no po
terut aut religioſoꝝ ſ loquedo ſalua pace et reuerencia ſuis dicunt
ſpelūce latronu ¶ Ex quibz ſupdictis infrūt aliq gcloes.
P[r]imo ſequit qp bona gnalr omnia qliticiqz p eos acqſita vel
detenta ſut de iure vacancia qntu e ex pte iſtoꝝ frm & p gns om cau
p eos illicite occupata. Dico noiant qntu ex pte ipoꝝ e qz qntu e
ex pte alioꝝ quibz de iure gpetit repeticio & reſtitutio ut qi ſut eis
p violentiā ſpoliati &c no ſut vacancia qz ius & dniu remanz apud
ipos ſpoliatos ¶ 2o ſequit qp loqdo etiā cit hīſm tu omagia
vaſalloꝝ qm ſubiectio ciuitatu trāꝝ & qzplibz gmitatu & etiā ſubditoꝝ
et ſingularīu pſonaꝝ etiā iuramento firmā ipo iure huic coꝝ ordini no
obligat nec ciuitates ille nz illi tenent iſtis fribz tamqp ſuis ſupioribz de
iure in aliq obedie gpatz iſtiꝰ vitas qz ex quo conſtat qp guetuu & ordo
pdcoꝝ nullu pt hre diuiu nulla in eis fudat iuriſdtio & ſic ex oppoito
nulla ſubiectio & ſic nulla ſubiectionis obligatio ergo ipo iure nullu fi
delitatis huiꝰ iuramentu exiuit iuramentu meu no pt fare eu dnm qui de
iure dns ee no pt nā pacto puatoꝝ iuri pubco nn derogat de fo
cop. ſi diligeti cu ſuis cotoꝝ & farit opnc ad hoc vlra nemo pt de re
iure li vj & qq ſi ca nōt dyſ qz aut iſte iuraco ſauit ipoſſibilitatem

ꝯsentire nō videt(ur) ff de acti 2 obli nō solū nec scd'm iur(a) v(er)ba ē obliga-
toriū cū bo mores ꝯsistit iuramentū ut in r(egu)la nō ē obligatoriū de
re iur(is) li. Si ignorant impossibilitate error impediunt ꝯsensū ff de iur(is) ig(noranti)a
om(n)i iudi si p(er) errore 2c defiat ibi n(atur)alis obligacio i(gitur) 2c. 3o sequit(ur)
q(uod) obligacio eis fcā de ducatu q(ui) noua marchia appellat(ur) fuit 2c ipso
iure nulla 2 io p(otes)t serenissimus princeps d. Sigismundus ro(manorum) 2 vng(arie) 2c rex ad que(m)
de iure p(er)tinz eunde ducatu de ipsor(um) manibz recipe etiā ipsis nolētibus
sine aliq(u)a pecunie solucōe patz q(uia) nullū ius p(otes)t ꝯpete(re) dict(is) fr(atr)ibus
eunde ducatu 2 quelibz aliud detinendi nec aliq(uo)d iure p(ossu)nt rep(er)ete(re) pecunia(m)
mutuatā cu(m) sint istor(um) om(n)i pen(itu)s incapaces ut d(ict)u(m) i(gitur) Et etiā q(uia) tal(is)
obligacio q(ua)ntū ē ex p(ar)te fr(atr)um transit in n(atur)am ꝯtractus vsurar(ii) q(uia) nichil
ꝯputare in sorte(m) ꝯsueuerūt in talibz ꝯtractibz etiā vid(etu)r exterminata
iā pecuniā capitalis 2 eadē ē ro(acio) de alijs principibz 2 eor(um) ducatibz et
dominijs. 4o sequit(ur) euident(er) ex p(re)missis istos fr(atr)es nichil habuisse
nec h(abe)re potuisse detinendi dnia ad rege(m) 2 regna polonie de iure sp(ec)-
tancia q(ue) de fcō occupat. Et p(er) ꝯns sequit(ur) euident(er) de nō iure ipsor(um) sup(er)
t(er)r(is) pomeranie Culmen(sis) michaloviens(is) quas a regno polonie abstrax(er)
erunt Et eadē ē ro(acio) de t(er)ra reg(is) dacie 2 alior(um) principu(m) vicinor(um) //
4o sequit(ur) ipsos fr(atr)es fuisse in culpa om(n)i(um) gueraru(m) 2 strag(is) ꝑplor(um) q(ue)
hac occasione int(er) regnu(m) polonie ex vna 2 ipos ex alia p(ar)te initiate
sequebat(ur) 2de int(er) ipos 2 alios principes eadē r(aci)o(n)e 2 in(de) de 3o. h(abe)t(ur) 3(o) ꝯposicio
principal(is). Cu(m) igi(tur) euident(er) constat ex p(re)dict(is) ad p(re)dictos cru-
ciferos nichil iur(is) p(er)tinere de omnibz p(re)fat(is) bonis t(er)r(is) 2 dnijs p(er) eos occupat(is)
ut d(ictu)m ē tu(m) q(uia) sūt eor(um) penit(us) incapaces tu(m) q(uia) fl(a)titas l(itte)rar(um) istar(um) falsam
causā eis ꝯstituit occupandi / tu(m) q(uia) ea detinet noīe hospitalis q(uo)d in r(ea)l(ita)te
n(atur)a nullū ē notorie / tu(m) q(uia) optinet ea p(er) rapina(m) notoria. Igit(ur) constat
notorie de nō iure ipsor(um). Et p(er) ꝯns constat nullā eis p(er) dict(is) dnijs com-
pete(re) actione(m) nec etiā excepcione(m) s(ed) simpl(ici)t(er) p(er) hanc sacrā sinodū for-
realit(er) ꝯpellendos eē eff(ectu)m ad eor(um) dimissione(m). Et sic patz q(uo)d sit
dicendū ad q(uo)dlibz ꝯpositū principale.

lexander Iste alexander secundum quod asserit iste dominus cruciferi et habetur in actis cau
se supradicte fuit papa quartus Et iste incepit anno domini m cclxiiii et presedit annis vi
post cuius obitum vacavit papatus mensibus tribus et diebus xiiii Post istum alexandrum
sequebatur immediate urbanus iiii de quo fit mencio statim in glosa immediate sequente
Et tandem post urbanum quartum spacio iiii annorum interposito ut quidam sequebatur clemens
papa iiii cuius littera esse dicitur que infra sequitur immediate post istam et sunt ambe eiusdem
tenoris verborum una de alia non faciens mencionem Et quod fredericus eius imperator
cuius dominus dicit litteras que infra sequuntur longo tempore precesserat istum alexandrum
sicut colligitur ex hystoriis et cronicis De cuius quidem imperatoris litteris penitus
nulla fit mencio in ipsis Ex quo iste ro pon. videntur esse surrepticie et false
Item dicunt isti cruciferi in suis articulis instrumentis primo eorum articulo quod iste eorum
ordo sit per sedem apostolicam institutus Et istas litteras exigo in litteris frederici predictis falso
dicunt quod tunc fuisset fratres ordinis etc. cum tunc adhuc non fuit aliquis in instituto eorum
Fratribus fraternitas multis modis fuit in iure ut notat Io an de regula c
iohannes in principio et archidiaconus xvi q i in ad mensam Sed omissis modis aliis illud modo
est ad propositum et est fraternitas id est incorporacio fratrum Io an sive aliorum religionum
incorporacio et de hac habetur extra de regula de clericis cum in uno et dilecta
et olim legebatur quod clerici ut hoc insinuatur Io an Ope. ti. de sta mo... ... ...
xxxvi dicit quosdam fratres militare ordinis sancte marie esse congregatos quod solam
penitus obedienciam suis superioribus et tamen vivunt cum uxoribus in propriis domibus
et eciam de novo contrahunt nec propriis carent quia omnia eis licere dicunt unde illud
a sede apostolica sibi concessum illumque ordinem bononie incepisse Io an non in addi
pe ibidem dicit sic Scias quod urbanus quartus pontifex sui anno primo concessit hanc
regulam et modum vivendi in quo sunt primo clerici et milites professi et quotidianes
et omnes isti penitus regulam augustini Io an Et dicit isti fratres tenentur dicere
eciam ecclesiastice persone largo sumpto vocabulo xvi q i duo sunt genera et gaudent
privilegio persone xvii q iiii si quis suadente putat non in glosa i in decreto c duo sunt
et dominum religiosi racione professionis ... Io an sic ... ... quod non de novo ex
Hospitalis verba debent intelligi cum effectu de clericis resi. c — infra plus primo
relatum Et per hoc non est nomen et ordinem istorum fratrum non possunt dici debere esse hospi
talarios non secundum denominacionem tantum sed rei ... lex non est verbis ... ...
de clericis ... ... cum non ... effectus nec nomen debent habere i q i c ...
i q i ... Et de hoc sufficienter in primo proposito principali
Sancte marie ponitur ad differenciam fratrum hospitalis sancti Io. ierosolimitani et eciam
fratrum hospitalis sancti sepulchri de quibus eciam in c. cum dilectis de dona. Et di
cunt illi iohannite quod isti fratres theutonici receperunt ab eis habitum quia a cruce rubea
alba receperunt sibi mantellum album a mantello vero rubeo nigro receperunt sibi crucem
nigram. De quo quidem ordine quod non sit dicitur supra in secundo proposito principali

lexander Epc servus servorum dei
Dilcis filys mgro et fratribz
hospitalis sce marie theutoni
corum iherosolimit Salutem et aplicam bnd

Operis scilz pugnandi cum
infidelibz qr de alio ope non
pt intelligi ut declarant sequentia
et sic euidenciam declarat. narra
ut narracionem debite aptet
peticio tamqm consequens ex premiss
et habeatur persuasio cum sit cpol
ne Vnde et concludit petitio
Certe ut deputet omnes ibi ille
bellis qui ad subsidio xpianorum

put capi de manibz paganorum. Que cum suadz hoc ut ro Certe hac ponit
narraco scilz qd ad hoc insistit ut fide amplict ibi etc Dic quo modum de
clarat opis eiusdem. de quo ope intelligitur hac euidencia/certe ut talia sint
subiecta qlia pmittuntur corpus pdicam ff de l acquile si pmus sum exe de fide
instru int dilcos ad h/ de quo ope concludit peticio q est cum narracionis
de eode intelligenda e narracio et non de alio qr intelligentia verborum ex causis e
assumenda dicendi de iiibus sig intelligentia etc in hys facit xxii q v humane
aures i q i marchion Sz de bello faciendo contra paganos dicat peticio er
go de isto etiam ope intelligit narraco nam scriptura hunt determinare sua p
cedencia et qmqz contrariu ut xxvii q ii Coniuges xxxiii q v aplus et ibi
glo h ad si etiam si eiusdem opis acciperetur h pro alio ope quam pro bello ista
narracio sive peticionis effectum non inferret qr ex forma peticionis formanda
e sma de acta qualitate et qn i de symo lz heli. Verbi gra ponud dany scilz
vos insistitis ut fide ibi amplietis ponamus pro pdicatione etc de quo e eui-
dencia non g sufficienter inferret ista qd io daunde sint vos terre quas ad sb
sidio xpianorum eripe poteritis etc qr rursum e conformandum peticioni ff de int
roga acta de etate de fide instru c int dilcos d glo ari v b c e optime ad alia
Euidencia Sacramentum p euidencia e de aliqua re certitudo sine aliqua hesitacione
pbat hoc ex in c ad comingat de respp etc audiunt de mr vesti/ et qr duplex
pt ee certitudo vna q fit sensui de re corporali alia vero viuid ex alio insinu
et scdm hoc duplex e euidencia scilz facti sive opis et euidencia p racoms
sive iuris Sz quia auctoritate hoc opus pugnandi exerent h non expmit non
eni silari hoc debuit cum omnes qui gladium acceperit scilz sua auctoritate gladio pe
bit marth xxvi xxiii q iiii tres psonas ad h. Vnde jo an i d in cardi
flor d c fine de regula sequendo beaty thom de aqno scribunt qd religio non fit
instituitur ad militandum qp religiosi ppa auctoritate liceat bella gerere sed solu
auctoritate principis sive iudicis xxiii q ii iustu bellum qd cum declaracone
faciunt non p pmo in c olim i de rest spo ad h nec bellum psum iustu
nisi pbet cum ista qlitas tamqm ab extrinseco adueniens non psumitur nec nisi

appeat inꝰ no p̄mo in c dudu de psūpti debebat ergo exp̄mi hic auctas
ꝫ nec sufficiat sola auctas ad iustificandu istud bellu nisi etiã causa
belli iusta appeat qr nõ sufficiat narrare factu nisi causa narret nõ de re
sp̄ dilaud i inomine cu bellu in se considatu e de gnr malor tamq̄
offensiuu pximi in lege phibitu salz nõ occidas p q̄d omis violentia phi
bet xxiii q b dixit dns potiꝰ psumit iniustu in dubio inꝰ illud omne ma
lefitii pue psumit actu de psūp c i in glo fi ad fi qr in hmoi phibet
ff intelligunt phibita nisi iueniant concessa ad hoc glo mag in c me
corpalia de trsla pla ad fi. debuit ergo causa exp̄mi legitia et dico ca
pxima et final nõ remota de qua infra in hac lra qr illa ipulsiua et re
mota bellu nõ iustificat Ratio quoniã due cause cocurrit in eunde effectu b
na ut pxima alia ut remota iste effectus e a ca pxima nominandꝰ de cõces
pben qr dubitate i nõ p̄mo de testi testiom C de re pmi ex placito Ex
quo igr de iustificatione belli hmoi istor hic nõ appz nec belli euide
nisi iusti pt ee causa ad mouendu iuste anim concedent ad ea q̄ infra i
peticõne concluditur i hoc io ne bicau honor remuneret lxxxiii di nec
conseqns e istam lram ee falsam

Declarante Vide qual' bitas istius lre ppria sedet pusy ul' amarne pur
datu inuit et videt istos fres pugnates cu infidelibz in ptibz orientalibz
et liuonie etc p certu dietas ul' qr distantibz a pusio qr aliꝰ opis euide
cia sibi declarare nõ potuit nisi opus pateat sensibz corpalibz q̄d ondit
virtus vocabuli Ex tali em euidentia opis surgit notoriu facti etiã que ad
illos q̄ ibide in loco expnces nõ iudeuit Et io in diffinitõe ipius pomit
cu dr notoriu e publica seu famosa insinuatio ul' pclamatio quis ex
euidentia rei pueniens q̄ nulla pt tergiuersatione celari etc jo an in c vestra
de cohi cleri i muli Vnde licz in ptibz liuonie etc sit hꝰ opis euidentia
ul' etiã notoriu facti tamen ppter locoru magna distantia repugnat hꝰ
ul' ee euidens pusy euidentia opis ul' etiã notoriu facti nisi pbet ee
notoriu sed q̄d opatie facit c ad nram in de iureiurando i tunc p notorio
pt bn reputari habei i teneri nõ ppter euidentia opis s ppter euidentia
pbationis quo casu dicit potiꝰ notoriu iuris s nõ facti sedm ea que
notantur p doc dco c vestra Ideo melius dixisset manifesta opatione
declarante qr qr dixit opis euidentia declarante qr manifestu e qd oritur
ex publica insinuatione et cor i fama pancor qr nõ in c vestra de coha
cle i muli etc jo an Vnd qr qn agit ad condepnatione alicꝰ manifestu
debz pbari antq̄ aliqs condepnet de consang i affi sup eo xi q in cor q
accusant hic aut agit ad pena p hac lram salz ad puatione terrar
etc ut infra seqr certu e qr hec lra vim tacite condepnationis obtinet

notoriu

manifestu

concedes licentia spoliandi infideles ius manifestum h[abe]t non sufficiat in probando istud

Ad hoc. Respondetur ad hunc finem principaliter ut sequitur in littera huius autem finalitas finis non potest esse causa efficacis istud opus cum h[oc] insistitur quia bellum non est ad hoc institutum ut per ipsum cultus fidei amplietur sed ut tactum est supra institutum est propter deum vel propter iniuriam propulsandam vel propter vindictam in rebellibus inferendam xxiij q. i. militare. Verbus autem vicendum est ad eum finem ad quem destinatur sicut vel instituitur non de apparatu ad intentionem de actu inficientis intellectu et religio de qui gerit ... ex capitulo et de penis ... li. vi. Et que inducta sunt ad unum effectum non debet induci ad contrarium ff. de adq. le. l. legata inutiliter ... xvij. di. deinde ... di. ... xvj q. i. legi ... q. ij. ... et re ... quod ob ... li. vj. Nec etiam finis iste quantum de se est potest bellum efficere eius probatur xxiij q. i. noli et non enim pax quaeritur ut bellum exerceatur etc. Ex quo patet quod cum per effectum debet probari aliquid ad ... xij q. ij ... xxiij q. i. non auferamus quod evidentia huius operis militandi quod opus nec est causa nec effectus istius huius finis nullo modo potest nobis declarare quod ad hunc finem insistatur etc. quia non probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse de ... inter corporalia et ibi in glo. ... Et quia iste finis de quo hic agitur non potest esse huius operis scilicet militandi vel pugnandi causa principalis licet sit forte finis operantis et bellantis non est utique dispositiva causa huius operis quae debet attendi non autem causa impulsiva operantis de ma. et obe. solite xxiij q. i. dixit dominus de ... ex ... non ... ff. de ... etc. Unde sequitur necessario quod ex evidentia istius operis non potest inferri evidentia huius finis. Sed nec etiam iste finis potest dici operantis et bellantis tamquam primum in intentione et ultimum in executione hec autem intentio nisi demonstretur aliquo opere est nobis incognita cuius solus deus est cognitor et iudex xxxiij di. erubescant. Et ... iudicium ... alius ... non potest aut cognoscere. xxiij q. iij deus qui ... q. iij alio[rum] ex de usuris in civitate ad fi. ... Patet ergo huius cause finalitas ... quod evidentia huius operis habet intentionem declarare quod isti curaverunt hunc finem intenderint. Ex quibus evidenter concluditur quod ista littera scripturam destruit quia falsitas causae totam dispositionem falsificat quemadmodum falsa causa viciat sententiam de rescri. in presentia et ... de re iudi. cum venerabilis et ... ti. pasto[r]alis in cle. Sed contra videtur ad eundem animum ex facto declarat de ma. et obe. legebatur de hijs quae fiunt a pluribus ex ore eorum ... ibidem ... et constat hic per rei evidentiam de effectu scilicet quod reducti sunt infideles ad fidem in partibus prussie etc. ... iste finem sequitur quod isti intenderunt cultum fidei etc. Solutio quod factum est non est opus sed effectus operis ... quo opere cessante tamquam principali cessavit eius eventus tamquam accessorium de pre[bendis] aut ad presentia non valet argumentum nec illud principalitatis debet ad ... ff. si cum pe. ... non ... ex effectu cognoscitur ... operis ... xliij di. c. i. ex de ... c. ij li. vi ff. de hijs qui ... in fa. l. ij ... criminosum non ... ex eodem effectu cognoscitur qualis est intentio operis subsequentis quod contrariorum contrarie debet esse cause xxxvj di. hospitiolum. Vel solue aliter

Constat hic principale negocium esse in persecucione et in servi quod probant ista verba in littera ad hoc insistitis videlicet ad hunc finem ut cultum etc. Ergo per respectum ad principale talia causa debet esse media promovencia principale tamquam accessoria natura sequencia suum principale quia res accessoria debet regi iure sui principalis ubi sed illa que facta sunt non possunt iam non esse facta nec possunt sed ipsi non sunt predicta ad promocionem huius negocii et per consequens littera de illis non potest intelligi. **Ferventer** quia iste fervor est crudelitatis non caritatis ut declarat hic ista littera quia petunt terras quas per violenciam possunt eripere etc. allegantes pro causa hic in ista narracione quia huic operi ferventer insistunt etc. quod est crudelitas que reprobatur xxiii

Operis evidencia declaramte quod vos ad hoc ferventer insisti tis ut cultum catholice fidei.

q iii quid et q v c. verum solum nichil enim inhumanius nichil cupiditate nocendi fieri debet sed omnia consulendi caritate xxiii q v predest severitas et c. cum q i noli ad finem. Et quod ex caritate agendum est non ex furore xxiii q iii similitudines sequitur talia bella si fuisset iusta ex causa quod tunc sit quia non quasi necessitate sed quasi voluntate pugnatur xxiii q i noli ubi ponitur verba beati augustini quam pacem habere voluntatis est bellum autem debet esse necessitatis non enim pax queritur ut bellum exerceatur sed bellum geritur ut pax habeatur. Itaque necessitas hostem deprimit non voluntas. Unde tullius in libro de officiis cum sint duo genera decertandi unum per disceptacionem alterum per vim illud proprium hominis hoc beluarum. confugiendum est ad posterius si superiore uti non licet. Et ex hac littera sequitur istorum fratrum crudelitas et narracionis falsitas scilicet quod hoc modo cultum divino insisterent etc.

Insistitis sed non per apta media quia per iustam pugnam ut dicunt quod quo sciendum quod bellum dicitur iustum quinque modis quos persequitur glosa sua xxiii q ii c. i scilicet racione persone ut si fuerit persone ecclesiastice quibus non est licitum fundere sanguinem c. cum q viii clerici et sic habemus a quibus racione rei ut si non est de repetendis rebus aut pro defensione patrie ut c. q ii c. i et q viii si nulla racione et ut supra in proxima notula quia scilicet sola voluntate non necessitate pugnatur. quia est iniustum ex animo ut si animo ulciscendi fiat ut c. q i quid culpatur. Quarto si non sit auctoritate principis dicto c. quid culpatur et c. cum q ii c. i. Alia ad hoc vide c. q i in glosa illa que appellatur. Et ex hiis quinque potest respondi ad hoc quod bellum sit iustum quod persequitur hostiensis in summa sua de penitencia et remissione sed quibus et qualibus sed quid de rapina hec autem bella istorum fratrum in proposito est iniustum quatuor modis ut patet ex hac littera et eciam in aliis verbis sed in textu primo racione rei quia non est pro defensione patrie nec pro rebus ablatis repetendis sed pro alienis terris invadendis et rebus usurpandis et sic causa est iniustum ex animo xxiii q i quid culpatur. Tercio ex causa est iniustum ut patet

bella [illegible]

ex notta pxime pcedenti e° ex aucte quã no exprimit q t exprimi hic debuit ut & in notta sc° iiª euidentia patz ∓ in ipa deficiat z p qnd patz h° lre falsitas.

Cultu Iste e finis pncipal de quo hic agit' scdm ubã istorz narracãu hz no sedm mete ut declat ista lrã nã iste cultus sit mailes z insulsus q sit p tyrãnide vn legit' in canoe q aut xlb di noua ud z inaudita e ista pdicato q berbibus exigit fide cui tã iura clamat nemem ee cogend ad bonũ no suscepitũ xxiiij q b c i z e glo sup' Et id in c sicut indi ex de iudeis ad lram de euuppe p fide hic no credit' q ad sanoz bapma no spontaneus sed bi cogit' puenie vbi pbat' e glo. i q nullus ad fide cogendus e xxiiij q ad fide q fides ex nctate ee no debet xlb di de iudeis z c q aut z c qui sicut no eni tales inuiti saluadi sut s; volentes ut im° q° sit forma iusticie dcs c de iudeis vbi poit' vo huius dcd sicut eni ho ppriij arbitrij voluntate spenti obediens pyt sic vocante gra dei no bi s; libã voluntate p'e ment' conuersione quisq saluat' Sut tam mali inchlomy excitandi quis exhortationibz dcd c sicut quas primus xxiiij q iii c ult z qualis hoc intelligat' habet' cs de bap maiores z dco c q sicut z c de iudeis Et q dco c q sicut de sic ad lram Ex sincera intentione xpianos adz infideles a ãnti religione ad fide rectam cupiunt adduce blandimets debet no asperitatibz stude' z c Constat aut h' dcos fres alid face scilz p bella et oppssiones igr ar° a contro sensu dco c. qd e in iure validd qstat eos no habe sinceram intentione ad cultũ fidei qd etiã expsse ibidz declat lrã cui subdit' nã qui aliud agunt z eos scilz infideles sub tali uelamie a qsueta rit' sui volut cultura remoue suas illic magis qm dei pbant' causas attende z c° sc' flitas huius lre in eo q dicit dcos fres ad hoc pncipaliter insisk ut cultũ fidei z c Sz qre infideles no debet induci ad fide asperitatibz vo poit' ibide scilz ne quorz mete reddita roe plano potant reuocare pellat pcul aduersitas vnde colligit sicud sco ist fribus put dicitur infrã in scdã lrã fdici ppatoris sed alio samagitas

Catholice fidei pmo e contra catholica fide z p° dica hesis duplex iste modus pugnandi paganicos primo in qntũ violatiuus pceptorz sedis ap'ce sue ecclie xxiiij di nulli q potius paganitur ap'ce pcepts contraire xxiiij di si qui psbid de quo mde in glo imc' pcedeti Et tales dnt heti a largo sumpto vocabulo z ostedi in sup' de heti § i q n b z q tu sc dut vn btus doctor z z° q x ar viii dicit q gentiles z iudei z tales q fide non susceperunt nullo modo sut ad fide compellendi ut ipi credat q credit' volutate e z ppt' hoc fideles xpi frequent contra infideles bellũ mouet no q ut eos ad credendũ cogat q si eos etiã vicissent z captiuos haberet in eorz libertate relinqrent an credere vellent s; ppt' hoc ut eos compellant ne fide impediat Scds mo de hesis in qntũ e error vitati contrariũ scptue

canonice et alias xxiiii q iii heresis unde hereticus proprie est qui errat in hiis ad que
cognicionem expressam vel explicitam tenetur omnis homo si assit prematica de quo
dictum est supra in proposito 2o principali in consideratione 2a Sed stricto modo dicitur he-
reticus qui aliter sentit de articulis fidei quam romana ecclesia xxiiii q i heret et hec est fides
et est communiter secundum communem opinionem in summa de heresi ubi supra

Prussie Nota quod ea tempore date predicti terra prussie habuerunt ex concessione
federici secundi imperatoris qui hanc concessionem alexandri precessit ex annis vel quia a
quo quidem federico expresse eandem terram prussie cum aliis terris scilicet curlandie
et letowie sibi donari pecierunt et licenciam ipsas acquirendi ut patet infra in lit-
tera prima dicti federici ad cuius terre expugnacionem et possessiones eius coadesse fuerunt per
principes polonie qui conradi tandem cum adiutorio polonorum terras sibi subie-
cerunt et divino occupaverunt et eo diu de prussia hodie appellantur Et demumque
fortificati per impensis eius beneficiis a polonis terras terras et ducatus a regno
polonie abstraxerunt de quibus polonos offenderunt et offendunt multo crude-
lius quam umquam rabies olim paganica prutenorum offendebat quas quidem ter- nota
ras a ducibus regni polonie non a multis sunt qua arte habuerunt Super quibus
etiam inter regem polonie et dominum ordinem est questio antiqua cuius occasione nondum elapsis
est annis dictus ordo ecclesia multitudine gencium armatarum exposuit in polonia
magne strugi In quarum bona de predictis terris sive ducatibus ecclesia culmensis est
sita que licet sit fundata de bonis principum polonie et multis dotata posses-
sionibus atque bonis tamen per prefatos cruciferos fuit pro maiori parte dictis posses-
sionibus spoliata et tamen episcopi quam canonici ibi religiosi assumuntur et non alii
quam de ipsorum fratrum ordine ut apud dictos cruciferos laycos maneat auctoritas
imperandi episcopo et clericis non necessitas obsequendi quod iura detestantur ut in c
ecclesia sancte marie de constitutione quod ... non placuit et se. Idem est in ecclesia po-
mezaniensi Idem in ecclesia zambiensi et eo remansit apud ipsos peccandi licen-
cia et errores seminandi quod omnia opera missionis lucidius declarabit.

Livonie Quomodo autem in illis partibus versati sint isti fratres res dicta est notoria
quia postquam fuerunt in illis partibus grosse recepti ditati et magnificati per pla-
tos ecclesiasticos et ab eorum et presertim a rigensi ecclesia que sibi est solempnior et metropo-
litica terras bona et possessiones in feudum ab eis receperunt ut eas ab hostibus
defenserent tandem bonis dictarum ecclesiarum saturati et vasalli ipsorum existentes et pre-
sertim rigensis predicte pro defensione quam sibi impendere debuerant plures successive
venerabiles patres eiusdem ecclesie archiepiscopos necnon inferiores platos et canonicos suadente
demum dyabolo captivantes manibus sacrilegis turpiter et enormiter tractaverunt
eandemque solempnem ecclesiam temerarie occupantes in vituperium non modicum sta-
tus ecclesiastici sibi indecenter subiugarunt et turpiter subiecerunt De dictam ppa-
ancillam sibi facientes placitamque de ecclesie eiecerunt de sua ecclesia et cum eo bonos
proprie dicentes usque ad mortem in exilium profugarunt canonicos et clericos eius ecclesie

captiuatos tractauerunt crudelit et finalit expulerunt de ciuitate rigen. Similiter ciuitate rigen castra villas et opida et omnia bona dicte ecclesie occuparunt et usque
modo detinent occupatas et occupata ponentes silvo tam archiepiscopum quam canonicos in
eadem ecclesia iam de suo ordine exclusis alijs et sic statum illius ecclesie immutarunt
aliasque ibi ecclesias suffragraneas multiplicibus oppresserunt iam igne iam alijs dampnorum
generibus dampnificauerunt propter quod etiam ex isto capite omnia bona que a dicte ecclesie
in feudum habuerant sine dubio ipso iure perdiderunt per se et pro suo
e quibus Et quia facta ista maxime de predicta rigen ecclesia adeo sunt notoria quod
nulla tergiuersatione celari possunt non videtur necessaria iudicis declaratio cum in pro
omni dicto et gerendo de anno isto quod non venit in notoria continuo optima fide faciet errorem

Contiuus Expedit videre in suo quem fructum iste ordo facit modo etiam in
partibus contiuus prussie et liuonie quia dicit saluator in ewangelio a fructibus eorum
cognoscetis eos et quod istud verificabitur quod ibi laborant pro augmento catholice
fidei. Est presuppositum quod partes sunt cum ipsis confinantes. Et dicte ex vna parte mare
ubi habent portum magnum in quo suarum mercanciarum negociaciones exercent
Ab alia parte est dominium domini stulpen ducis principis catholici cuius terras subie
cerunt ignis voragini nam post et contra formam serenissimi principis domini Sigis
mundi regis ro. et vngarie inuentes cum valido exercitu xxviij villas cum ex
ecclesijs vna cum sacramentis et reliquijs sanctorum combusserunt et prout in articulo dedu
citur apud acta alijs verbis et in toto loco villas sibi spoliauerunt alias com
busserunt et multos homines occiderunt nobiles decapitauerunt honestas mu
lieres et virgines oppresserunt etc. Dampna ibidem estimantur ultra C lxxxx milia
florenorum et dampna irrecuparabilia seuicia inhumana sibi sepius intulerunt
Ab alia vero parte est regnum polonie in cuius gremio creuerunt sicut quemadmodum
mus in pera et serpens in gremio suis reddunt hospitibus sic se ad poloniam
habuerunt vsurpantes et occupantes terras et dominia regis polonie quas terras
licet Wladislaus pater kazimiri rex pro tunc polonie contra eosdem per processum
iudicialiter per diffinitiuas sententias obtinuit ducatum pomeranie euicerat non tamen
iuris huius et sententiarum predictarum debitam executionem habere vnquam potuit vel eius
successores quocumque occasione eius striges nimie erant in populo christiano Et ob hoc
eciam in quodam conflictu non C annis lapsis magnam perdidit multitudinem
generacionum armatorum Et postea congregata multitudine in magno numero armatorum
regnum polonie inuaserunt et hostiliter vastauerunt ciuitates comburentes castra
villas et oppida multiplices oppresserunt et incinerauerunt ac homines crudeliter occiderunt
et prout narratur in quadam sententia diffinitiua legati sedis apostolice super hoc lata de qua con
stat ibidem apud acta ut patet ex inspectione registri dicte cause Et ecclesias cum
reliquijs sanctorum cum earum villis et oppidis asportatis inde libris calicibus thesauris
et rebus ibi depositis pretiosis igne cremauerunt ac terras alias a predicto regno
polonie occuparunt propter quod per parte sedis apostolice tempore vrbani pape xij tunc

d acquisicione terre
pomeranie

incendiarij et ~~raptores~~ sacrilegi atque generalis cum omnibus commendatoribus et
preceptoribus dicti ordinis in prussia fuerunt denunciati excommunicati ac ad reedificationem
ecclesiarum necnon omnium ablatorum et dampnorum restitutionem ac etiam terrarum omnium
condempnati per iudices de latere sedis apostolice quod hec omnia et alia multa enormia atque
seua narrantur de ipsis in dicta sua sententia cui etiam sicut nundum paruerunt quia
neque reparauerunt ecclesias neque restituerunt terras in quibus condempnati fuerunt scilicet
pomeranie culmen et michalouien neque dampna ymmo postea etiam terram
dobrinen que est ducatus notabilis regni polonie per violentiam receperunt et multa
alia fecerunt que hominis vix sufficeret describere Tandem nuper de anno domini m cccc x
cum magna potentia inuaserunt idem regnum polonie et cum nimia crudelitate vastaue-
runt · Et ipsi domini fratres sancte marie ad dies celebres et festiuos beate marie atten-
dunt ut frequenter in quibus ut plurimum aggrediuntur et exercent huiusmodi scelerata
crudelia opera atque seua siue cum christianis siue cum paganis Unde huius noue
vastacionis tempore quam ipso die assumpcionis sancte marie inceperunt ecclesias cum villis
opidis et castris combusserunt virgines oppresserunt milites et nobiles in castris detolla-
uerunt muros ad terram deiecerunt ecclesias possessionibus et aliis bonis spoliarunt
Que quidem ecclesie istarum imperpetuum guerrarum temporibus Gneznen metropolitana ad valorem
Wladislauien plusquam ad C milia florenorum
ab ipsis perculerunt absque dampnis illatis hominibus ecclesiarum earum Et si prelati dictarum
ecclesiarum ex aliqua causa perticulari vel sine causa vellent tot et tanta dampna silencio
pertransire ecclesia tamen romana que est omnium caput non debet hoc tollerare Et licet in conflictu
que nuper habuerunt cum rege polonie magnam multitudinem gencium perdiderunt
ut supra tactum est Super quibus omnibus erat compromissum inter partes in serenissimum dominum
Sigismundum romanorum et vngarie regem qui in sua sententia arbitrali precepit eis ut posses-
siones et omnia ablata restituere deberent cum effectu predicti cruciferi pro cuius execu-
cione facienda misit vnum de suis nobilibus quem executorem debite ipsa debuit
demandare cui quidem sicut etiam nundum paruerunt neque hodie parere volunt
et nec dictum executorem exequentem predicta curare uel adiuuare voluerunt ymmo
licet in prefata sententia compromissi tamen erat quod quacumque aliqua parcium laudo contra-
uenerit teneatur x milia marcarum argenti pro pena incurrere quarum tercia parte camere apostolice pro quarta tercia
regi et pro quarta tercia parte tenenti exsoluendas Isto non obstante mox post et
contra dictam sententiam arbitralem iterum cum banderiis eorum regnum polonie inuaserunt
et more solito vastauerunt villas opida fortalicia cremauerunt predas quam
plurimas asportarunt ac mercatores milites presbiteros et quosdamque homines de regno
polonie inuenire potuerunt in suis dominiis sine causa aliqua submerserunt et occiderunt
Et tamen prefatus dominus dux stulpen[illegible] bienius quam alii duces de regno polonie
qui sunt et vocantur duces mazouie necnon et alii multi regnicole et regno
post et contra dictam sententiam arbitralem innumera dampna et molestias diuersas

et multas ab ipis exceperunt. de quibus omnibus constat sufficienter apud acta tam de
dno rege dacie qui etiam ex uno angulo de spolijs et dampnis et molestacionibus
ab ipsis recepit sua parte Que quidem supradicta dampna una cum pluribus penis quas
meruerunt laudum predictorum violatores sunt deducta et probata apud acta coram subar-
bitris prefati arbitrii licet sine declaracione remanserunt Et hec pene probate vlsque
ad tantam summam se extendunt quod soli tamen apud pro sua parte non vel vix posset
satisfacere cum toto dominio prussie et sic etiam de alijs quibus debentur Cum igitur de
istis fratribus nulla posset fieri iusticia et tam ecclesiastica auctoritas esset eis ludibrio
quam etiam secularis nulla sinarum pro sui alia exceptio ut experiencia docuit quam gladius
diu vis acutus et grandis strages populorum sequitur istos fratres tamquam notarios
et dampnosos non esse ab ecclesia tolerandos Ab alia vero parte prussie et etiam
livonie sunt lituani neophiti et samagite qui quanta dampna in rebus et posses-
sionibus et hominibus ac vastaciones et iniurias et a quanto tempore ab eis pertulerunt
superius dictum est hoc etiam certum est quod cum dominus dominus wladislaus modernus rex polonie
de gentilitatis sue errore operante dei virtute inductus fuisset per polonos ad
suscipiendum sacri baptismatis sui eorum infidelis pro quod pretendendo iam ad poloniam
magistro generali predicti ordinis notificavit suum propositum petendo quod vellet esse
pater suus spiritualis illucque etiam accederet et eum de sacro fonte levaret Ille magister suas
occupaciones allegando hoc facere non curavit Sed dictus dominus wlad. quod suscipiendo sa-
cro baptismate prout baptizatus erat cum suis fratribus ac ipso pro instructore fidei
manente in polonia demorante dictus magister cum valido exercitu invasit sua dominia scilicet
terras lituanie conando intimum ea recipere et etiam occupare et qui pro hoc cupiens ipsum
a suo bono proposito retractare Et cum per solempnes nuncios pro faciendo treuga
pulsaretur rendit hoc sibi non esse commissum per papam et sic forciter inhesit vasta-
cionibus terrarum predictarum prefatus vero dominus wlad. rex iam suscepto sacro baptisma-
te rediens ad propria suos subditos in terra lituanie et etiam principes suos
fratres alios et consanguineos baptizari procuravit Ecclesias tam cathedrales quam a-
lias edificavit et fundavit videntes hec samagite vicini principum et etiam
dominorum lituanorum qui fuerunt homines liberi se prefato regi cum suis dominijs spontanee
subiecerunt baptizari etiam cupientes eorum postmodum propter actus infestos et qui
terminos ac impedimenta quamplurima dominorum cruciferorum facere differebant tunc ut
quod ab hijs aliqualiter respiravit propter regis prefati potenciam sacrum baptisma
susceperunt et adhuc alij eorum successive baptizantur qui ~~volentes dictos neophitos~~
~~a sanctitate retrahere ut sic eos libius invadendi et eorum dominia occupandi tamen~~
~~hec videntur~~ Sed hoc intellecto cruciferi quod lituania iam facta fuisset sancta quam
multorum annorum studio non sine magna strage populorum sibi acquirere conabantur qui
volentes dictos neophitos a sanctitate retrahere ut sic eos libius invaderent et eorum
dominia occuparent tamen hec videntur conspirata magna potencia cum maiori
ferocitate quam prius vincentes eos plures vastarunt et gaudia dixerunt se esse sanctos

uel nomen xpianum habuerunt illos crudeliter necauerunt mulierbri sexui et sacer
dotali ordini non parcentes ac eorum nouellas ecclesias cum sacramentis et sanctorum reliquiis
ignis voragine redigentes in fauillam ubi eciam germanum fratrem prefati domini regis
principem utique xpianum decollauerunt captiuatum et conuersa hac sua crudelitate
sibi in gaudium caput ipsius in lancea ad ostendendum omnibus per exercitum portaue
runt qui hac inanitate sue seuicie alios deterrere cupientes infideles ne fidem
susciperent xpianam hancque crudelitatem sue peruersitatis se intrantes cum valido ex
ercitu armatorum bis in anno ad minus continuauerunt pluribus annis continuis rege
prefato iam xpiano existente Et licet sepe et sepius tante atrocitatis iniurie sedi apostolice
fuissent exposite atque diu prima xpi tamen vicarius et mundi huius gubernacula possi
dentes cum omni reuerencia loquendo quod deberent nunquam manum apponere curauerunt
efficacem nulla est penitus facta missio nulla subsecuta aliqualis vindicta
qui ad eos de omnibus xpi de luporum faucibus extrahendis non spectarent Et quod
libet reges et principes xpianos huius rei querele iam per nuncios iam per litteras sedule
visitarent nullibi remedium nusquam in mundo auxilium est repertum Et quod malo
deterius in hac miseria videbatur xpiani falsa instructione decepti credentes obsequium
prestare deo eisdem cruciferis in auxilium contra deos neophitos in magna multitudine
confluebant Et quo ipsi erant cruciferi apud xpi fideles infecto maneperandi
hoc retorquere in prefatum regem polonie ac polonos conabantur et conantur sua
assertione licet veritati inimica per vniuersas mundi partes quod scilicet dominus Wladislaus prefatus
rex polonie cum polonis et fratre suo domino Witoldo magno duce lituanie tamquam
relapsi apostatica vesania essent sed infideles quibus ad fidem sancte fidei uniti ad
subuersionem xpifidelium anhelarent ut qui per hoc dicti cruciferi culpa quam sce
lerum palliata possent sectolas aduersus dominum regem polonie sibi in auxilium fortiorum
excitare Et hec pauca ex multis sufficiant pro primo. ¶ Effectus denotant

tam in orientis quam prussie ac
liuonie et in conterminis eis par
tibus ad dei gloriam amplietis

Amplietis conuictu super dic
et ideo apostolus dicit hoc verbum suppo
nitur in hac littera quam dicit apostolus
Et quod huius ampliacionis catho
lice fidei littera aliud modum hic
non exprimit nisi referret se ad o
pus cruciatum in genere ideo debet
intelligi iuxta communem modum ordinarium quod scilicet fit per predicacionem verbi dei quia hunc
modum xpus instituit primo exemplo postea verbo dicens Euntes in mundum
vniuersum predicate verbum dei omni creature quod crediderit etc. nunc ultra non dixit
quod non crediderit per gladium feriatur et bona sibi rapiantur hoc autem predicandi
officium est sacerdotum et dyaconorum per di. c. et c. eorum quod ad hoc deleguntur unde
apostolus ad ro. x. Quomodo predicabunt nisi mittantur de hoc ex iuncto et c. ex
communicamus et c. s. quia uero Cum autem isti sunt layci ydiote non possunt hunc modum seruire

relinquit ergo q ille mod9 subintelligit ex ordinac9 que determinant sequencia
ut sup dcm e in noctla sup ubo opis sed ille no e ad dilatacoem fidei institut9
ut s sup ubo ad hoc agit hec lra falsa.
Plequat hec lra destruit eciam semet ipam ex ista cla Cu enim constat ex
pcedentibz istos fres dare opam rei illiate z de sua malicia nec debent
comodu reportare de dolo et colu ex lris rpugnat iusticie q io se ap
ipos graciosi favor affluencia psequat primo iustus videtur z bis ut eos
senci furor habudancia psequat q q stultus e in culpa sapiens debet ee
in pena xxxviij di q eta z not de inm ect c. fi in glo. fi Et dignu
e ut male iuri publica egestate laborent ff de petu bone fidei
Hinc e. hoc e sig illacois q ex ipsa irracoe istis ista peti fi glis irraco tal peti zpuiso.
Supplicacoibz vide qm crudelis e ista peticio q crudelitati exorande
petit licencia et io e inhonesta et in qntu e ad impugnadu infideles
e temeraria et sediciosa est et z iniusta q ad faciedu violetia p primo bia
pans homicidijs z sceleribz infinit Et qa e ad absorbendu ius alienu io
e iniqua et in qntu e cont scripturas canonicas e erronea Et put gnat
pcept dni e impia ac insana ac rat duis lese maiestat dine scanda
losa piarupz aurium offensiua ac tamqz inhonesta stulta et iniusta hinc
dco cathomis inimica qd iustu e petito ut qd videat honestu nam stul
tu est pete qd possit iure negari
Incluiati Et male q ista peticio erronea et inqz no debuit moue
aim rei et iusti iudic qual e ppa q omes iudicat ipm ab nullus xo q in
cutta p orbe z c p pri. Et q no e iudex in q no e iusticia xxiij q ij iustu
bella — bellu sequit q iste no sunt ppa a q possit ista lra p falsitate confecta Si eu
fuisset ppa vidisset scriptu enim e neminem concutiat neqz calupnia faciat
estote contenti stipendijs bris luce iij c. qd btus aug9 exponit de mili
tibz prectoribz z ec hntibz stipendia de publico quadmodu sut isti fres milites
z dicti fidelium prectores hntes p suis stipendijs magnas possessiones a
pncipibz polonie assignatas z alias ad ipos ambiciose acquisitas Et subdit b
aug9 aut ubi ponit in canone xxiij q. i militare q amplius querit talis ca
lupniator petator e re publice gdi cludsu e et re agit et concussio so sima
dapnat b z in glosi Concussio aut ta iure cauit q cauli punit pena q
druplu xxxviij di z. i. q bis sanctimus Et subdit ibidem btus aug9 nam licz
militare no e delam fi ppt pda militare pecon e nec re ic pub gere
clausu e fi io agit rem publica ut diuicias augeas bidet ee dapnabile
ppta stipendia militibz sut constituta nedu sciptus querit fup pdo crassent
idz inpbe d aliena semat ul aliena inuadant unde qd no e de pe di
i aut frd na omia bella culpant bbi aliqd istoz concurrit scilz nocendi
cupiditas blasfendi crudelitas implacatus atqz iplacabilis anim9 feritas

rebellandi et libidine dominandi xxiii q. i. eamus culpat. **Quecumque loca.** hic enim domina imperii et possessiones licite sine peccato possunt esse apud infideles quas possidebunt iure et gentium secundum doc. postea in c. super his de vo. et vo. re. et nota ferre an in c. si a subdelegato de offi. de le. et ibi sin. glo. que dicit

Sedi apostolice delectabile redditur ut nos graciosi favoris affluencia prosequatur Hinc est quod nos vestris supplicacionibus inclinati

de possessione probatur quia in ver. bitate domini est terra et plenitudo eius de decima c. tua nobis Sed ipse deus hec omnia subiciat vero creature quod quidem fecit omnia genesis i. c. Et eo solem suum facit oriri super bonos et malos Et lege ista a principio erant omnibus communia tamen quia naturale est vel gentium ... negligi et communio discordia parit ff. de le. ii. cum pater § dulcissimis Hinc est quod primorum ... usibus inductum est quod alius alia alii alia possidentur et apparent sibi Et eo iure gentium ... naturali et humano sunt distincta domina et regna divisa i. di. ius gentium et ff. de iust. et iure. le. ex hoc et nota de sid. eum et si cum c. i. super ubi disposuit Ex quo patet quod ab inicio ... creature non erant in bonis alicuius nisi dei et eo occupanti concedebantur vel deus ... de legitur omnis locus quem calcaverit pes vester vester erit et dicat vester erit quia preoccupata ab uno non licet alii occupare vero pubi xxxii ne transgrediaris terminos proximi tui etc. Et lege naturali eciam erat prohibitum neque alteri faciat quod sibi non vellet sicut in principio decretorum Postea habuerunt eciam primi parentes specialia domina per divisiones sicut patet in abraham et loth quorum unus accepit ad unam partem et alius ad alteram genesis xiii c. Insuper de domino dicit inno. quod super homines tamen super servos nullius habuit dominium ante ius gentium nam cum omnes homines erant liberi inst. de libertinis § i. De imperio autem dicit quod iure naturali patresfamilias super familias suas habebit eciam a principio videlicet quemadmodum et hodie non habet nisi in paucis C. de patria potestate per totum Et dicit quod deus a principio ... iure naturali quod late prosequitur de fo. compe. licet i. de quo inde ... in libro ... imperatorum in verbo monarchia. **Subsidio** hoc subsidium ... est et b. aug. cuius verba ponuntur in canone si vis xxiii q. vi. non enim opus est quod ad peccandum adiuvat **xpiani.** multi enim fuerunt ... seducti ... occasione horum verborum que ...

Omnes terras regiones Castra villas seu oppida et quecumque loca que vos adiuti subsidio excitatus xpiani eripere poteritis de manibus paganorum

fluebat per miliciam in subsidium cruciferorum ad impugnandum infideles credentes beneficio ... non esse peccato irrevocabili non solum temporali sed eciam quia in talibus parum interest de rapere et de rapina posse xvi q. i. si cupis xxxii q. ... di. c. i. et de sid. **Eripere** videlicet ex ... rapere quod sonat in violenciam et maioris pene est eripere violenter

alias q. mi suam xxiii q v ponale que quid violencia sit pena no e inferenda
alicui sine culpa vel saltem sine causa quia re q culpa carz in dispmi votam
no convenit de consti c cognoscentes 2 peccata tantum suos debent tenere auc
tores de hijs q sunt a ma p ca ll assumit de sen ex eo roma s vniversitate li vj
p stellibz cum infideles puniuntur de ira c i in archiepatu ergo sine causa
no sunt puniendi ubi di satis puisio Et quia infideles no sunt puniendi nisi in
casibz no p pmo 2 doc in c qd sup devoto 2 vo re ut stilz si insultat gl
xpianos et eos impediunt in cultu dei di Si xpianos opprimunt si pdicatores
eius no admittunt et gnalr si peccant contra legem nature que omnibz gentibz
e comunis nullum aut istorum apparz in hac lra igitur nichil e qd iustificet istam
violenciam quia no esse 2 no apparere equipollet de elec ut circa s pe li vi de
gste di i solempnitates sequitur ratione hanc lram notorie esse iniquam 2 p
gns irrita atqz falsam

Paganorum Nota quod pagani sunt hic p infideli sile de divor in ca
gaudemus glo ar et hec declarant precedentia et sequentia in illo xpiani 2
xpianos q ponuntur ad dram infidelium Et de hijs paganorum in gne et quia cōma
pbat media xxxviii di q ea hm d c i de gste d in sabbo igitur attento
fine ad que agitur quia ad reducendum infideles ad cultum xpianum ut patz i
lra gnalr oportz intelligi verbum paganorum quia eadem e ro reducendi ad
fidem mansuetos infideles 2 blasphemos pacificos 2 eos q psequuntur xpianos
in ppinquis et remotis gl et media sunt scdm hec colligenda et intelligenda
ut in pluribz alle 2 de gnsi giugata attendes 2 not xvi q in volumus Ex
quo sequitur qd hito respectu ad huc fine verba huius lre nulla sunt nec
pstacone recipiunt qu stringentur ad casum legitimum iusti belli scdm quam
ins vale posset potius qz pure ut stilz intelligentur solum de paganis infes
te molestantibz xpianos rc nec licz medium quqz e hic ad se finem eorum
xxxviii di q ea ad si hoc verum diximus na negocij de quo agitur no repugnat
xxiij q viij aplls 2 ibi glo si dat contra Cum aut hic pncipalr agitur
de infidelibz ad cultum fidei reducendis vi armorum ut patz in lra et in p
stacone ul suppone q fuit motiva ca concedendi iste concessionem e obmissa ca
bellum huiusmodi iustificans ut s in illo cunctacia pz no intelligitur gl hic respe
titur de restrip olim 2 c cum q xvi d pucunt xxiii q iii quid culpatur
de pe di in iudas quia causa et causatum debet esse eiusdem nature 2 qualitatis e iure
in causa cum ea ms d in effectu causato i q i quodqz sacros 2 c ato tpem
2 c sit 2 se de pe di y quia vado no de cen dilo de offi de le si sup gra li
vi sz ad defectum cause influentis sive iustitie cum paca reddit invalide
i q i q ppone 2 q vi dubium de gste d in quo de re ins nec pt
ad contra li vi sequitur hanc gcessionem esse inutilem.

xpianos) de iudicatu de paganis q cu apud ipos sit iusta rex dnia et
primo 2 doc in c. q sup de vo 2 vo re de quo dan e sat sup in vbo quad
q loca no lic infidelibz suas possessiones 2 dnia auferre qz sine pcto
2 de auctore ea possident q no solu ppt xpianos sz p qualibz huana
creatura facta sut Ad hoc adducit pino tex exod xx c sil no occidas no fur
tu facias vbi sedm b aug in vbo no occidas omis violencia e phita In
vbo vo furti omis rapina ut patz xxiii q v dns dns 2 sic usqz ad s con in
expods 2 io in c penale ibi de furti em noie vbi intelligit omis illicita
vsurpatio rei aliene no em rapina pmisit q furtu phibuit sz utiqz furti
noie le ve te eciā rapina intelligi voluit a pte em totu significauit q
illicite rez pximis aufert Rapina em e spes furti sm glo dco c finale pe
nale na omis raptor e fur ut insti de vi bo rap in pn Ed aut ta pie nali
q dno tam 2 ciuili caueat q infidelibz no e inferenda molestia sm cause
nale em e qd tibi no vis fieri alti no facias ut in pn decretor et cotra
dicat dilcom pximi cont peptu dni omes em infideles pximi nri sut
de pc d y pximos 2 c no illi tm pximi et hec molestia io ta pie tam
qm ciuili phibet de iud c y 2 c sicut xxiii q viii dispar e de paga et
cond sacerdotes l xpianis cu si

Non possederit hc vba ut sentit cont infideles qz qd de xpianis negat
gnis intelligis patz q de alijs conceditr xxv d quaf cu i si sz ista stetur ar
guit ta dne qm huane legis phibicio ut v imediate dixi e 2 in vbo quad
q loca illa em que in nullis bonis sut inst dei occupanti conceduntr inst de
reru diui § si vo Et io melior e condicio occupantis de elect si qs iusto 2 de
pcurat si duo li viz ff de re diui l lapilli qre sequit q inst subsit cu legit
no sut spoliandi vbi d sat pusio pox q ult tuentu cu locupletan qs no
debeat cu altius iniuria 2 iactura ut in re lia locupletari de re iur li viz

Et nuc hic ponitr ppt reseruato qua reseruat sedi apca istaru terraru
dnium cuius quide reseruacois tacitinas reddet oes lras ipatos scp surrepticias

Et ppetatem. eodp sunt p dnio directo ut ff de vbo sign l rectid 2 sic
debet hic capi ut in sequetibz videatr ista frbz alias concessisse ibi ad omn
iure 2 ppetuitibz concedimus &c Et in eo q hic dr ex nuc iu nis e ppetate
suscepimus qr an hoc istoru no fuit vero dnium apud xpianos sz apud infideles
arg opi osti gtria q e q in aduetu xpi omis iur pricipatus 2 dnium
subtracta fuerut ab infidelibz 2 translata ad fideles. hunc aut pricipatu
comisit petro 2 successoribz &c put not de voto q sup et q hijs q non
recognoscunt eccie dnium vl romn impiu liceat eet talia auferre Ex
q opi sequntr multe absurditates na si istoru dnium no eet ap infideles
sequitr q xpiani possent sine pcto furari subtrahe rape 2 inuade 2 occupare
tras &c infidelium no recognoscentium romn impiu &c eciā si velint no

bisaũ paaficeꝛ viuẽ Item sequit᷑ q ius nãle nõ habet hic locũ scꝫ q tibi nõ vis fi ⁊c
Item q hec regula pccm nõ dimittit᷑ nisi ablatũ rstituat᷑ Item dĩne leges p
hibẽtes scꝫ nõ occidas nõ furtũ facias et multe alie leges nõ ligarẽt paganos
surripientes rẽs infideliũ . hꝫ ex

dũmodo nõ ꝑtineant ad aliq̃s x̃anos ul' x̃ani ea nõ possederunt a tempe cui' extat memo.ª ex nũc in ius ⁊ ꝓprietatẽ bti pet᷑ suscipimus

opi gnd nõ tenet᷑ vñ d. pe de ancorano in rpeticõe c peccm de re iur li bi rplicando hãc opi[nionem] mẽ alias rõnes dicit sic mouere primo qꝛ bona hostiũ sunt nr̃a ⁊ capti ꝯ tũc sunt serui tũ ẽ cũ
bellũ indictũ ut ꝯ hostes de captiuis ⁊ tũc cũ occupant᷑ in bello incipiũt
ẽẽ nr̃a ergo prius erat dñiũ apud eos qꝛ qd' de uno tempe pmittit᷑ de alio
ꝓhibet᷑ ꝯ statu liberũ ff de le ij sic c nõne de psũp ymo in tali bello capti
x̃ani efficiunt᷑ serui ipoꝝ ut patꝫ in toto ti de captiuis et nõ pnt sine pccõ
fugẽ ut furtũ dñis suis ut ipe osti in sentit in suma de pe ⁊ re ꝯ quibꝫ
et qualit᷑ sub ꝯ quibꝫ accusatoribꝫ ⁊ quid si opponãs si enĩ erũt penitꝰ
incapaces dñioꝝ nr̃a ab eis capti nõ fierẽt ipoꝝ serui cui' ꝯiũ ipe firmat

Bti petri hoc eos rcipit ab eccia et io ineruit ad impatores ⁊ impetra
runt ab eis terras infideliũ cũ pleo dñio sꝫ aliq̃ excepcõe ut pꝫ ꝯ lr̃as sꝫ

Suscipimus Et male qꝛ ppa nõ debuit hoc face a quo tenet᷑ alios ꝓhibẽ
de nat ex libs vent c viuto ⁊ qui me defendẽ tenet᷑ me nõ debꝫ ipugnẽ
xxiij q uña cum xxiii di c ulr ff de condi indebiti sꝫ a sre nõ enĩ inde
debet nasci iniurie vñ iura nascũt᷑ de acu quali ⁊ qñ i° xj q in pncie

Postq̃m ymo etiã et anteqũm qꝛ infideles q̃nitũcꝫ nõ rcognoscãt rõ.
imperiũ aut dñiũ eccie ij eo q sunt oues xpi p creacõne iꝫ illud io x alias
oues habeo q nõ sunt de hoc ouili ⁊c de pe ⁊ mc. subsũt xpo vicario nr̃o
illud ell[iciu]r ad petrũ placũ pasce oues meas qd' gnalit dictũ ẽ ⁊ io gnalit
intelligendũ Et io ppa tenet᷑ eos defendẽ ⁊ quibꝫ patria ꝑuisione tenet᷑ nisi fu.
consulẽ nõ debet eos sine causa rõnabili spoliac de eoꝝ poss ⁊ ppe c cõ
quente xvj q i pdicator vñ q i clemes de pben c ij de cen cũ ꝯplic
Et io nõt Ino in c q sup de vo ⁊ vo re q solus ppa habꝫ eos punie quo
aes excedũt si adest facultas et potẽcia sed si nõ pt tũc qꝛ ipe solus hꝫ
eis bellũ indicẽ debet diuocare brachiũ sclare Ex quibꝫ sꝫ hũc nõ sunt
sꝫ ꝯ ppa q nõ solũ hẽs xpi oniculas [?] pasce ⁊ a lupis defendẽ sꝫ solꝫ eas

x̃anũ cultũ ista ẽ ca finał ꝓpt quã principalit agitur. inni᷑ deuorare

Reducta hꝫ reductio ẽ iuribꝫ inimica qꝛ si infideles intelligerẽt q rduc
eoꝝ debet eẽ p subtraccõe bonoꝝ sine pccõ forẽ a fide nr̃a retraherẽt᷑ ⁊
erũt in sua pfidia nequiores iustissime enĩ ẽ metꝰ amissio oim̃ bonoꝝ
pbat᷑ in c abbas q metꝰ causa ꝯtra ex quo infideles nõ sũt ad fidẽ cogẽdi

ꝑ tolerandi ⁊ sacris exhortationibus inducendi xlv di. de iudeis xxiii q. vi ad
fidem q tolerantia ecet ⁊ q salubris exhortatio ad fidem si auferr eis bona dimna
et honores. cum ista eet dura coactio q e prohibita ad finem ipsis temporalibus
no pt diu vita hois durare ar. i q. iii si quis obiecit io no debet p alia
via admitti de pen dis. ii c ad quod vna via de re iur. li vi
Vobis no singulariter singulis nec generaliter vniuersis fratribus eiusdem ordinis quia
talia dantur ee predicta qualia promittit eorum subiecta ꝑ sup premissis de
fratribus ve et nove hospitalis io. in verbo hospitalis q de illis hic debz intelligi
⁊ no de alijs quos sacri exp duorum istorum ⁊ aliorum religiosorum consideratio vna
quod consideratur absolute in se sine aliquo alio respectu ⁊ hoc modo repugnat eis
hre proprium tam singulis quam etiam vniuersis obstante professione ipsorum de no hndo pprio
de sta mo cum ad monasterium ⁊ q i no p io an in fi quo cum nec castrense pe
culium qd acquirit ex militia cadit in aliquem ipsorum nec in omnes cum idem sit in
i toto qd in parte not xiv di c i in cle de elec ne rom i ꝙ de pben maioribz
in pri glo. alia e consideratio ipsorum p respectu ad finem ⁊ effectum ad quem sunt que
si debet considerari nunc e eos hre vite necessaria et hoc casu no repugnat eis
appetas in q sta q possessiones loci illius accrescunt simul omnium no alicui singulorum
ad hoc inde q no io an in c Johes de regula p glosam q ii et io administr-
atio talium e apud vniuersitatem no apud psonas singulares professione cui libz
obsistente vn q administrat noie vniuersitatis no noie pprio administrat Sic
de q to ptas monasterij spectat ad abbatem not xlii q ii nulla ubi de hoc
Et q effectus siue finis ad quem immediate dirigitur hic ordine ut respectu dd fres
e duplex vnus rone hospitalis circa qd versatur iste ordo naturaliter uel versari debz
tamquam circa propriam materiam alius finis e rone eorum militie lz iste 2us presup-
ponit ralio primum tamquam fundamentum ut s dicitur e in primo pri. consideratione prima
Et io hic in tex intellige vobis no simplr ⁊ tamquam vobis pri. ꝑ tamquam pcuratoribus
huiusmodi hospitalis ⁊ tamquam administrantibus ideo ad illud effectum ad quem e eidem
hospitali ministrantibus ⁊ hoc declarant verba q sequuntur in lre sacra et domui
vre cupientes ⁊ quieta no dimisit no quid domui d qua dormiunt ut conue-
dit io q tal domus accessorie sequitur ipsos fres ꝑ domui q p modum pfone
finalis cause trahit ad se dom ordine ⁊ omnia q consequuntur ipsum sicut pos-
sessiones io. ꝑ Sed cur domui adiciut hnt multos questus tam in
Domui vestre prussia quam in alijs ptibus. videtur intelligi de domo pri-
de qua originaliter exiuit ista fraternitas ⁊ de q se nominant stili de hospitali
ihrsolimi p ea q no in c cum abbas ⁊ d in glo eccie qd de offi de le ⁊ in cle
⁊ si principalis de resto in glo ii Sz cum q cum jerosolimitana ciuitas e p sarracenos
occupata p quod hospitale p inhabitatores xianos derelictum ut q no tenentur
isti fres illud sequi ⁊ io no pt de ipso intelligi vim q cum natura hospita-
laticum e ipsos ee sine hospitali sicut monachos sine monasterio de sta mona c ii

d' ꝑpote religiosorum

et de capell' noua e pe videt' ntio debe intelligi q dom hospit' ihesoli
censeat translatu fictoe iur ad translacoine psonar vne gnex p c translato
de consti eu si na p hospitale quoz intelligit mon hos put no de elec
cupientes i § li bi in glo eis si h. et in ppan sup ca vne cum maior sive
capitalis psidencie locy dicat pncipal p ea qle et no in phemio bisi p
salutat in pn. sicq ubi ppa e
vo xlvi q i sic no imo de iure
iur Ego archi de pben pnti
li vi Soluco ista · vo q acqrund.
duplice h'nt respctu 2 ordine vno
mo considant in ordine ad suu
fine pncipale alio mo ad media
q sut ad fine scilz ad ipos fres
q ea adminstrat idz ad tale ef
fem ppt que ea ministrat int
quos e supius et infi'y et ido
ppus h'nt respcu illud qd e p
us in illo gnie scilz nogem hos
pital q vne gnalis adminstr
acoine quoz intelligit noie hos

et illa sub speciali protectione ac defensione aplice sedis postq ad xpianu cultu reducta fuerit ppetuis temporib; pmane sanctimus ipaq; vob' et domui vre cu omi iure et ptinentibus suis ac decimis exinde pvenientib; concedimus in ppetuu libere possidenda :

pital ut sup allegatu e quemadmodu noie ecce quoz platus intelligit de
testa vassisi 2 by q·i· sic Et put habet respctu ad fine nulla e peminencia
sive prioritas q id e finis omi gnctuu scilz collige 2 fouere paupes et infir
mos 2c Et ido no habet unde magr debent ee istiy gnetus et no altiq cu sb
sit eade vo quo ad omnes 2 p gne id ius de e translato 2 de trasla in ecclia 2
vo intellige domui vre idz domib; vris resoluendo numy singulare in num
plurale p h.o in di omnes in p.a glo / Vm q isti fres no acqrunt nisi sue
domui de qua sut de offi or gnto 2 c fi de regla no pt hic de alia domo
intelligi nisi de q pmissu e sup 2 de qua se asserunt scilz domo hospital ido
sc q talia debet ee pdicata qlia subiecta pmittut na pdicata habet det
minare sua sequentia 2 eo xxxiii q by aplus eu si nec vne gnex hosp iero
censei debz translatu ad alios gnetus ad translacoine psonar q illa conexo ee
desijt apud istos que fuit apud illos q re 2 noie fuerut fres hospital 2c
q isti ab illor natu 2 ordine recesserut ut e dm e in pmo pposito pn.
considacoe 2a Nec isti coru gnetus q no sut hospitalia put succedr in locu
da hospital ut ex hoc eande denoiacoine habeat q vis succedes in locu altiq
si debz eode iure censeri debet ee eiusd nature eu pma de bap maiores v eu
ergo ut lite pen ecci 1 ad sua si Quia ydeptitas iuris surgit vne sili
tudinis de 1 stip c y de trasla int cor 2a q 1 Secus si isti gnetus fuisset hosp
q tuc vne successionis hmoi 2 conformitate nalis potuisset dici ierosolim q q
finis causat a pn.o ex nena osequencia vs sy pncipiu indicat 2 no sy

sine xxxviii q ii cu incipiat .i. q.i. principatus et c paulus de pe d in c libro
de episcop c.i. et c si eo tpe li bi et mele litas c. ti. ex quo sequitur quod istorum corporum
conventibus posito quod ita in rerum natura tunc fuisset et posito quod alie donationes iste
valuissent nichil acquiri potuit per huiusmodi donationes et per quas nec istis fratribus
aliquid ius competit in terris quas occupat occasione istarum donationum de quo
est dictum est in 3° proposito principali consideratione 3ª quia nec isti quicquid possunt dicta hospitalia
ipso iure nec isti fratres sunt fratres hospitalis Ihrlm et per quas licteras istas litteras tunc
que sunt manifeste false tunc quia eos notorie non cognoscunt venire tamquam fratres
pumedi de quo supra in primo proposito principali consideratione 3ª et per quas sunt
excommunicati ipso iure donationes satisfecerit et restituat occupata per c ad falsarios
de falsariis et eum nevo.

Et decimis vide deuo come magnum
istorum fratrum ad altum fidei nec
volunt quod deus ibi habeat sua
parte decima cum est omnino iuste quod
istorum per eos debita ut est ti de
decimis tua ii deus cum quod dignitatem
est totam dedit dignatus est decima
ma reciperet non sibi sed clericis

Ita q̄ terre regiones castra ville
aut opida et loca hu̇moi p̄ uos aut
quoscūq̄ alios nulli⁹ vnq̄ȝ subici
antur dominio potestatis :-

consuetudine xvi q.i. decime non sufficiat istis terrarum dominium nisi etiam habeant dominium
decimarum quod dicturpat debet ex ap ecclesiam xvi q.i. moderamine in glo bona
cum hec decimas laici possidere non possunt de pxp eam

Imperpetuum an decime possunt laicis concedi in feudum in perpetuum. dicunt quod non
quod probatur multis ubi xvi q.i. c ult de decimis et c quamvis de his que fiunt a prelatis c. cum ap. etc.

Ulle hec libertas est perniciosissima quia et ii licet aug. nichil est infelicius infelicitate
peccantium que penas meretur impunitas et mala voluntas velut hostis interior
roboratur verba ponuntur in canone xxiii q 4 paratus.

Possidenda Nunquam isti fratres ea que vigore istarum litterarum possidebit iuste possidebit
videtur quod sic quia auctas iudicis facit licitum quod alias non est licitum ff de minori
s aut ptor & quod tunc cum ibi non et quod auctoritas superioris excusat non lxxiii d solempnitate in ii i glo de tempore ordinandis in glo obtemperare Sed contrarium est verum
quia de auctoritate superioris non apparet per istas falsas litteras Et dato quod appareret tamen
auctoritas superioris quod non potest prohibitionem tollere in delicto non excusat non de re
iuris quod quas li bi casus constat aut hunc modum acquirendi ex furtum et
rapina divino et naturali iure prohibitum ut dicitur in libro peccatores res aut furtiva
quanto diutius detinet tanto gravius peccatum est quia diuturnitas temporis non minuit
peccatum sed auget et tanto graviora sunt peccata quanto diutius infelicem animam detinent
alligata de consue c cum tanto in a fin- s et in mora ff de condi furtiva

Acquisita capitur in mala significatione idest erepta vi ar- et re furtiva gl.
morum ut concor cum precedenti Sed quid de illis que iusto bello aut aliis modis

litera ſunt quaeſita de hoc dubitare ſecundum archid. non est inutile. So. est prompta quantum ad
bellum rigore iſtarum literarum quod inique ſunt iuſtum nec etiam ante iſtas literas vide ſ.
in verbo evidentia quod etiam ex ipſorum articulis infraſcriptis verbum colligitur in eo quod dicitur
quod iſte ordo per has literas ſit

Volumus tamen quod poſtquam illa dominio et proprietatem a uobis fuerint acquiſita et poſſeſſa pacifice nos omnium ipſorum et predictarum etiam decimarum etiam pro parte eccleſiis earumque prelatis conſtituendis ibidem iuxta prudentiam ſed apoſtolice tenemur aſſignare

inſtitutus ad hoc. Item ergo
ante inſtitutionem non ſunt
eis licitum pugnare xxiij q. i.
duo ſunt genera et pro genus quod
est actiſſimum vi armorum per
ipſos et quocunque tempore
est illicitum et iniuſtum.

Aſſignare ymmo de neceſſitate
ſalutis tenentur quod poſſe omnia ſic rapta et aliter male quaeſita reſtituere omnes
qui ſucceſſerunt in re huiuſmodi viciosa quia peccatum non dimittitur niſi reſtituatur abla
tum ut in regula peccatum de re iuris li. vi quod plenius preſequitur oſtienſis in ſumma de pe
Infringere ymmo ſcripturas infringunt et deſtruunt ut ex ſupradictis ni. et re. § quid de rapina
apparet. Verum totum inſtrumentum caſſatur in quo aliqua falſitas invenitur. inſtrumentum non ſpe
de inſtru. edi. c. in u. et no. Carta cum dicitur falſa ex dicto ul tanto notatur ...
di in memoria et vide quod non plus di ua. inſtancia de crimine falſi ad falſatores
et c. ſe. Ex quo infertur quod iudices iſtarum literarum manifeſte falſis pena falſatorum de
iure ſunt puniendi patet quia ſecundum leges civiles tales ſunt falſarii ff. de falſariis
ſi quis obrepſit et non ... di in memoria in glo. magna quod ipſo facto eſt falſarius
ſi carta appareat falſa pena autem falſi ſecundum le. ul. quia falſi est deportatio et
bonorum publicatio ſi falſarius liber fuit ſed ſi ſervus ultimo ſupplicio punietur ut ff.
de fal. l. i. § ultimo. Secundum

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostre protectionis et conceſſionis paginam infringere uel ei auſu temerario contraire

canones autem quicunque literas
pape falſaverit ul ſunt ille
ipſius ſcientes est excommunicatus
et debet tradi curie ſecu
lari detentus et degradatus
c. ti. c. ad falſatorum. hoc verum de illis qui per ſe ul per alios vicium falſitatis exercet
et etiam est non per ſuſpicionem ſed per ſua evidentia. Si autem dubitetur utrum falſarius est
capiendus et in carcere detrudendus et ſuper pena ro. pontifex conſulendus ex
di in memoria de falſa ſuper eo. De uero utuntur literis falſis per alios impetratis
ſi clerici ſunt ab officio et beneficio ſpolientur. ſi laici excommunicati donec ſatiſfecerint
competenter dicto c. ad falſatorum § quia uero. ... ſi fuerint ignorantes uſque ad xx
dies excuſantur qui conceduntur ad inquirendum utrum ſint false et aut reſignent
ul deſtruant ſi volunt excommunicationem evadere quod non poteſt abſque licentia ſedis apoſtolice
relaxari. c. ti. c. dura. nec ſimplicitas ul ignorancia hic excuſat quia tenetur

a piacoribus inscre het nō opz in sūa de falsa § et qualiter puniat. Et sic q
in qō falsi sut queda spalia 2° qz opz post gestum in sua c. ti § qual probacio ce
pū nā licz ab inicio requirat probacō luce clarior tū ex quo de instrumento pro
ducto habet eta suspicio de falso p falso habet nisi apte pducente vitas co
pbet 2 ad pena pcedit ut C de pba l p iubemus q alb nō contigit ij q i
primo ff de penis l absentē / 2° condepnat ĝs sine accusatore q alb non
contigit regulariter ij q i. nichil ff de muneribus et hono l munerū § defensores

Presumpserit primo postquam constat euident ex pducti istorum fratrum atqz facti
notoriis huc ipsorum nō ee ordine approbatum s; big horrore 2 errore intolerabile
licz religionis noie palliatum sequitur ulterius nō ee p ecclesiam dei ulcius tolerandum
ubi eni religionis effectus deest nec nome debet habere pbat^r xxxiiij di q
ipsi 2 lxiiij di cui cpo 2 ibi glo q incipit s nomē dicat Et q quorumqz auctore
aliqd sit institutum 2 quantacumqz diu obtentum si nō subest cā ut si l̃ onerosum
expandum e pbat xij di omnia de consue di i. placuit p xx q i. hac consuetu
dine lxiij di § verum eo de con pueit bn glo si deo c corepē si re puere
nec nome hic merentur cū ibi si pbita quod eni aliud ecr dissimulare huc
errore q tacite approbare qd absit ab ecclesia sponsa & q error cui nō re
sistit approbat lxxxiij di error. et ueritas cū minus defensat opprimit nec
caret scrupulo societatis occulte 2c ſe quod pdest alicui suo errore nō pos
sui qui consensum prestat errati lxxxiij di in istorum 2 c odia 2 c culpa Et
q constat notorie p verum euidenciam istos fres de prussia indupatos ad hac
ipsorum potenciam 2 diuicias deuenisse p usuras mercancias negociaciones et
rapinas quibz insistunt ulterius p oppressiones ecclesiarum 2 ecclesiasticarum psonarum
ac ecclesiarum aliarum Et constat eciam notorie q fere contra omnes ex omni pte vicinos suos
et principes xpianos nimia crudelitate egerunt Regna principatus terras limites
2 dnia eorum nominaqz acceptantes tenere occupare nō mllasqz ex eisdem ter
limitibz 2 dnijs de facto occupantes ut & in ubo prussie liuonie 2 in ubo
coeterminis ptibz sepe 2 sepius dnorum principum terras 2 dnia hostiliter 2 notorie
ad banderijs cumqz expensis inuadendo cremando p violenciam occupando depri
sicando
ferando Rapiendo sanguine
truculentissime 2 sepius ef
fundendo milites 2 vigines
opprimendo homines utriusqz
sexus sine iura 2 sine
iusticia subiugendo rura
dando incendio sacerdota
h ordini minus defendes

Si quis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis dei et beatorum petri et pauli aplorum eius se nouerit incursurum. Datum Auinione viij kl febr anno Pont nri Anno sexto :—

ecclias et monstia 2 alias sacras edes violando cremando aliaqz tot 2 tanta
scena et enormia frequenter perpetrando q 2 qualia vix faciat gens infidelis

q̄ omnia cū in tantū ſint notoria ꝙ nulla tergiuſacione celari p̄nt de qua no-
torietate clara dabit̾ ꝓbacio cū r̄quiret̾ de hoc ſumaria informacio de quo-
rū etiā conſtat apud acta cauſe ſup̾ in p̄ui ꝓlibate Graue igit̾ nephas videt̾
ſine dubio tot ⁊ talia tolerare qm̄ ſcḋm canonicas ſanctiones hec ſūt culpe
in quibȝ culpa ē relaxare vindictā de penis ⁊ remiſſ c. i. Vnde criſ ſup̾ math ſinu
vias dei diſſimulare nimis ē impiū ⁊c̄ Et attento eciā ꝙ a tanto tempe
quo ingreſſi fuerunt in illꝰ ptibȝ pruſſie ⁊ liuonie dc̄i fr̄es lituanos ⁊ ſama-
gitas olim infideles nūc uō dei grā̄ conuerſos ⁊ nr̄os dn̄i Regꝭ po-
lonie fr̄es xp̄ianos cōtinue impugnauerūt nūq̄ iuste regulariᵉ bis i anno
ut ſup̾ in libro corſiꝰ cū infinitꝭ aīaꝝ fideliū et infideliū detrimēto et
iactura et in hoc eciā p̄ut a nō nullꝭ fr̄ibꝰ ꝑſtiterunt ꝑ ꝑximā occaſione
ꝙ pfati ⁊ eciā alij infideles vicini nō fuerūt dudū conuerſi ad fidē xp̄ianā
⁊ fatent̾ hoc ſoli pfati neophiti aſſerentes ꝙ niſi dc̄i fr̄es poſuiſſet eis
obice moleſtando eos q̄ cōtinue ⁊ t̾ras ipoꝝ bona et dn̄ia conātes mag-
no ſtudio occupare eoſqꝫ ſibi ſubiugare ⁊ libtates eoꝝ eis auferre ⁊c̄ dudū
fuiſſet vna cū alijs facti xp̄ani Ex quibȝ omnibȝ ſupdictꝭ conſtat euidentꝰ
iſtud genus homi̾ fuiſſe ⁊ eē ad nō modicū dei eccīe nocumētū ac eciā
fidei xp̄iane.

Lemens Ep̄us ſeruus ſeruoꝝ dei
Dilc̄is filijs mgr̄o hoſpital' ſancte
marie theutonicoꝝ ih'oſolimitan̄
⁊c̄ p oīa ut ſ Datū pruſij ij kl'
Junij Pont' nr̄i anno primo.

Clemens] Iſta l̄rā q̄ dicit̾ eē
clemētꝭ ꝑꝑe qrti p omnia de v̄bo
ad v̄bū cuiꝰ tenoꝛ v̄boꝝ eſt
ut p̾cedēs ſolū in ꝑꝑo noīe ⁊ in
datꝭ dn̄ice nec iſta fuīt merito
ne de ꝑma lig clemētꝭ q̄rti ſe
ꝯbat alexandꝝ q̄rtū ſpano qui
vi anoꝝ et modico ult̾

Hic incipit tractatus in quo agitur de litteris imperatorum que quidem littere sunt quinque quarum due Friderici secundi una ludwici una karoli et una Wentzelai regis Romanorum Et sciendum quod istarum litterarum solum transsumpta sunt producta apud acta et non originalia. transsumpta autem robur non habent etiam si per manum tabellionis sint scripta nisi ipsum exemplar auctoritate iudicis sit scriptum de fide instrumentorum c. i. et ult. immo si etiam sigillo et auctoritate ipsius episcopi aut iudicis esset transsumptum [illegible] immo verum si instrumentum faciat mentionem de alio instrumento non creditur ei nisi exhibeatur primum c. de eodem auctoritate si quis contra. omnes iste littere imperatorum nullam mentionem faciunt de litteris Romanorum pontificum qui precesserunt longo tempore in quibus omnium istarum terrarum proprietas reservatur b. petro ut supra dictum in littera alexandri in verbo beati petri. Iste vero carent de alia non faciunt mentionem excepta penultima et ultima etiam si de ipsis constaret viderentur surrepte ac impetrate. Prime due littere sunt friderici secundi. prima in qua dantur eis terre per expressum prussia litwania et russia nec non omnes alie terre in quibus tam scismaticorum quam infidelium ad quas etiam sunt vexillis potenter protingere In secunda vero dantur eis terre curlandia lettonia et samagitarum Et datur iste due littere in data per unum mense vel quasi et sunt in aliis quasi eiusdem tenoris verborum non tamen in posteriori fit mentio de priori Que quidem littere non possunt summari propter multa verba Sed dividas sic breviter ex qua divisione patebit summarie. Dividitur in duas partes principales. primo ponitur narratio 2o provisio 2a ibi nos igitur prima subdividitur in duas In prima narratur ad quid deus constituit imperium et circa quod vero debeat mentio imperatoris 2o inseritur magistri hospitalis theutonicorum ierosolimitani petitio ibi hinc est. 2a vero pars principalis in qua ponitur provisio subdividitur in duas primo providet 2o in quem acceptari prohibet et penam adicit 2a ibi post hec. prima in duas nam primo donat eis terras infidelium 2o concedit eis multa iura et privilegia in eisdem 2a ibi liceat igitur insuper prima in duas quarum primo donat terras 2o ordinat quod huiusmodi infideles postquam conversi fuerint terras ipsorum propriatas in feudo a prefato magistro recipiat ibi nos igitur. prima adhuc in duas quarum primo donantur eis terre prussie lituanie et russie et quevis alie in quibus etiam ipsarum attinentiis tam scismaticorum quam infidelium in 2a hanc donationem generale determinando extendit et extendendo specificat donationes scilicet omnes partes et fines infidelium ad quoscumque fines et partes ipsorum sive vexillum ad exitum transierit 2a ibi et etiam et per quas donavit eis terram tartarorum turcorum et sarracenorum et omnium aliorum infidelium O quam liberalis fuit iste imperator in re aliena

Ad hoc videlicet ad hunc finem ut sequitur in littera et quo ad istam primam particulam in summa hoc intendit quod ad hoc deus istius friderici imperium statuit et ampliavit ut ipse intendat depressioni et conversioni infidelium dando [illegible] facultatem subiugandi ipsos et convertendi quod est erroneum prout inferius apparebit

Fidem Clarum non est hoc causa finalis propter quam deus principaliter imperium instituit quod ad hoc agitur de conversione infidelium quod gerit fidei et est causa fidei propagande una de omnibus causis spiritualibus que soli petro et suis successoribus sunt reservate

et id nō sine iniuria cū aliis fuisset pmissa relapsus vt he petro dicebat dicit
in alterū luce b c xxiii q i nō turbat. nō spectat hoc ad imperatoris officiū
cui dūtaxat tpalia sūt cōmissa de iure i obe solite rc nouit de iudiciis sed
talis cōmissio fidei ppagande cōtinet sedē aplica de bap maiores circa prin
exprimendo igit sic cum notorie falsum sit illud quod inde sequit scilz sua
prmissionem notorie falsa de resp sup hoc

Parauit O dñe imperator nō tibi pdicacōis ellii ē cōmissa sed gladii tpalis
nō ad ppagandā fidē sed pocius ad defensandā cū sis ecclie aduocatus i defensor
nec ad depssionē infideliū sz ad ministrandā cuilibz iusticiā tā fideli qz etiā
infideli idcirco imperator tribz corōis corōnat scilz ferrea q̄ signt in eo fortitudinē argē-
tea que significat in eo claram in ipso iusticiā quā semp pmittit firmiter seruāre et
iudē breuiter qd suū ē. tercia aurea que signt in ipso p aliis excellentiā de hac
cplia corōna nō jo an in cle ne romani de iur iur dicit ergo qz deus ad p-
dicacōnē ellii imperiū pparauit vel ad ppagadā fidē in gētibz ē minus pfidē-
falce sua mittē in messe aliena

Hec auctas ubi pugnat qz fide spectat ad ecclam i° jo an in sū
de pe et re § quib; i quali b quid de rapina et id hec indulgencia sine fa-
cultas p istū imperatorē cōcessa ē nulla ipso iure qz ea q̄ fiunt a iudice si ad eū
nō spectat officiū ullibz nō subsistunt ut in c° cū de re iud li bi i ff e ti sim
a iudice q̄ ī° ss glo habz etiā si bonū ē qz faciat iudex eū quo nō spectat
ad eius officiū ullibz nō subsistit ponit exēplū i xcbi di bene quidē ubi licz statuere ro
ecclie alienari nō posse fuit bonū tñ statutū imperatorū sup hoc nō ualuit
qz ad eius nō ptinebat officiū ut ī gnāle enim ē qz nō sufficit bonū facere ni
id bñ fiat xbi q i inochri de postu c iij de collu c i i qz ī nō nā in eo qz ās
facit nō ptinet ad suū officiū nō dr iudex sz tamqz puata psona i° jo an
post io ino in nouella in dcā vblā.

Fridericus scdus diuina fauente clemencia rom Imperator semp augustus
Ihrlm et Sicilie rex Ob hoc deus imperiū nrm pre regibz tre sublime cō
stituit et in diuersis mūdi climatibz nre iurīdictionis terminos ampliauit
ut ad magnificandū in futurū nomē eius et fidem in gentibz ppagan
dā nre sollicitudinis cura uersetur put ad pdicacionē euāgelii sacrū ro
manū imperiū ad hoc deus pparauit ut nō minus ad depssionē sed plus
ad cōuersionē gentiū incredibiliū intendamus illius pmissionis grām
indulgentes quo viri catholici p subiugandis barbaros nacōnibz et
diuino cultui refoīndis ustancia diuturni laboris assumant et incessanter
res et psonas exponant

In iherusalem Vide ipsum narrantem notoriā falsitatē. Dicit se ingressum hosp[...]

in ihrlm, q nunq salte exns mgr ul aio cendi ibi mgrm fuit in ihrlm nec
tamq mgr ibi hospitali adminstrauit nec ad hoc e clauis in mgrm ut illi
hospitali administraret cu illuc con phibicone ppe sy rpus spali lre nco bene pt
Terras vide q ad hoc tinat pcta istorum deuoto de qua in lra hoc e qd p
ca gert qd etia inflg meliq declat v nos igr attendentes fluente deuoto
ne cuiusq mgri qua p terras sue domui gqrend feruet estuabat etc et vide
s c. x in libro cultu qr fr bin ambrosiu mcs auai lmoais cupiditat
aspecta gratrs aurp mnuet qm sole z ipa auai oro ad dolaur gert i xlbq di sicut hym.
Prussia Ex hoc no q iste lre manifeste false tam de dedit istis fribus pruf
sia expugnandi z occupandi z p quos clare constat istos fres etia ex isto ca
pite in terra prussie no habe aliquem iustu titulu z p quos gpellendos ad
dimittendu ipam tamq re rapta et notorie viciosa ficat c qr bo de iudi
z dyo s in libro c. i. in libro assignat ut p omnia dicat eade rone de omnibus
alijs terris quas vigore ul potius occasione istarum lrarum nephandarum talit occupa
uerut sicut sut liuonia curlandia lettonia z pls mag terre samagitarum qua e
cia ad pns occupat etc de quibz in se lra patz etia clarissime ex istis lris
nunq iustu bellu habuisse istos fres z p quos xfideles ad ipos p milicia ex
ercenda confluentes fuisse gtue deceptos hoc errore q ee no potuit sy dolo dui
tiam dolo eni facte videt qui cont iura uicat ut in rg q cont de re inplibi.

Hinc est igitur q prntis privilegij serie volumus fieri notum vniuersis nunc im
pij qui sut et in posteru veniendis qualr fr henricus hoenloch ve
nerabil mgr sacre domus hospital sce marie theutonicorum in ihrlm
fidelis nr nobis proposuit deuota animu sui volutate reserando q ipe
et fres domus sue feruenti desiderio ad ppaganda fide catholica et omi
potentis obsequiu in prudencia dei auxilij beniuole labore assu
mererut et insisteut ad inuadendu conqrendu terras istas videlicz
prussia lituania et russia in laude veri dei et magnificetia nram
diligent implorabat et petebat humilr q nra sibi serenitas et do
mui sue concedet et cofirmaret omes terras quas in prenominatis p
tibz prussie lituanie et russie cu fratru suorum instancia conqrent
Concedimus hec concessio e nulla ipo iure tamq de no suo facta qr alie
rib donari no pt de quo dcm e satis supra in 3o gpcto prncipali gsideracone secda Oz
nec etia donare potuit illud ius suu qd sibi rone impij cpetit scilz ius supiori
tatis et iurisdiccionis in dictis terris z quibuslibz alijs qr cu istud sit ius publicu ab
dicare a se no potuit quo ad istos dutaxat nisi hoc faceret quo ad omnes
dimittendo imperiu nec tale ius e pscriptibile quo ad hoc q aliqs fiat acefali

quia eorum obiectum non caruit presumptione de presumptione ad non licet. Et est dicendum similiter pro omnia hic sicut diximus de plenitudine iuris presulis quod necessario presumitur pro ad nullus infidelis sit capax talis iuris presumitur tamen possunt aliqui iura particularia que habet papa in aliquo loco de presumptione ad audientiam et c. cum nobis de quo non est in foram causis de posito vero et post In hoc tamen non obstante dicatur quod de facto presumptione aliquam parti contra imperium quod non recognoscit imperatorem ut dicitur de rege Francie qui sibi sunt lex et per venerabilem. Ex quibus sequitur notando quod iste imperator per hanc literam et sic nichil eis concessit dominium aut ius superioritatis imperatori competit super infidelibus non recognoscentibus suum imperium presumitur infra et in verbo monarchia et in verbo auctoritatem. Ex aut hec donatio sit nulla respectu eorum quibus sit dicto infra in verbo domini vero et dixi supra in 3o proposito principali consideratione secunda.

Transierit supple et ea secuta fuit propterea quam sit ista donatio scilicet quod ille partes reducte fuerunt per vos ad fidem quia hec causa supra in principio finaliter et ideo ergo intelligi repetita de rescriptis olim et c. causa que patet ergo quod non est simpliciter donatio unde quantumcumque vexillum eorum transierit illas partes etiam si ipsas sibi subiugaret de facto non tamen ad fidem converterit vel eorum conversi in ipsis eorum aliorum supposito quod esset alias valida talis donatio nichil nisi in illis partibus ex ea possent sibi vendicare ipsi fratres hec enim est natura donationis ob causam quod non validatur nisi ea subsecuta C. de dona. ob causam et ff. de condi. causa data per totum et quia ideo cessavit causa prius questione scilicet per alios scilicet per polonos presertim in terris Samagitarum et Lithuanie ut supra segregatio que ad ipsos cessavit ista donatio de appellatione causa cessante patet igitur quod male dicunt infra in articulis quod eis ius competit ad terras supradictas

De speciali et imperiali nostre maiestatis gratia concedimus eis has terras quas vel qualescumque alias cum eorum attinentiis Salmaticorum aut infidelium deo faciente conquirent vel que quacumque fide declinaverint catholica vel postea se locaverint. Et eas eidem magistro et successoribus suis in predictis et quibuscumque aliis quibus laus in celo et fides in terra roboratur et eorum pro augmentatione propria eos magis reddere volentes, priores et prius effusione sanguinis eorum manus a deo mitium et premium sempiternum obtinendum donamus ex imperiali singularique nostre maiestatis gratia confirmamus magistro. Et ubi vexillum eorum vel ad quoscumque fines et partes infidelium transierit cum exercitu eosdem fines et partes in perpetuum obtineat libere teneat et quiete. Vel si castra edificaverint expugnaverint et ea possederint et eis dei permissione inexpugnaverint sepedicto magistro et successoribus suis cum omnibus attinentiis debent in pristinam restitui possessionem.

Monarchia imperij. Ad sciendum an imperatori aliqua iure competit aliqua superi-
oritas uel iurisdictio super infidelibus non recognoscentibus suum imperium scilicet quod possit
eos iudicare punire et de urbibus eorum disponere uel eis bellum indicere etc. Est hic breviter
advertendum quod sunt nonnulli ponentes duplicem potestatem siue superioritatem in hoc mundo
terrestri quarum una dicunt non dependere ab alia nec alteram subordinari alteri sed
utramque esse a deo immediate videlicet potestatem pape in spiritualibus et potestatem imperatoris in
temporalibus et secundum hoc oportet ponere duplicem monarchiam ita quod omnes tam fide-
les quam etiam infideles debent subesse imperatori in temporalibus de iure diuino uel natu-
rali et pape in spiritualibus Et de hac opinione fuit iste imperator ut patet hic in
littera Sed quia ista donatio est causa fidei propagande ut dixi in principio que est causa
mee conclusionis ergo falsum est quod iste textus in proposito hoc respectu contineat sub mo-
narchia imperij continente et tenendo priorem opinionem secundum ea que dixi supra est in verbo in-
dulgentes Et pro ista opinione apparentia facit xcvi di. cum ad verum et cum ad verum idem
quoniam ventum est nec imperator iura pontificatus arripiat nec pontifex nomen im-
peratoris usurpet Item in autentica de consulibus § fi. colla. iiij de quod deus mi-
sit imperatorem tamquam legem animatam in terris per quod arguitur quod imperium est a deo nam
imperium et sacerdotium a deo fluxerunt in autentica quomodo oportet episcopi in principio colla. i. hic
est quod ipse dei filius recognoscens iura imperatoris celestis sibi ordinatione con-
cessa soluit tributum iubens que cesaris sunt dare cesari et que sunt dei deo matth.
xxij et xi q. i. magnus Item allegatur illud converte gladium in vaginam jo. xviij quod
etiam allegatur pro contrario Item quod imperator est dominus mundi ut ff. e. in verbo conceditur
et plura alia // Sed in contrarium est ueritas scilicet quod utraque iurisdictio spiritualis
et temporalis est in papa probatur xxij c. i. cum dicitur quod iura celestis et terreni imperij
petro sunt commissa de electione de vitrio v. c. nouit de iudicio secundum glossam y. confor-
mando se dicte glosse que ibidem determinat de hac materia q. committit qui filij sunt legitimi
per ostiensis et c. per venerabilem qui filij sunt legitimi plene per innocentium de fo. compe. licet per jo. xcvi di. quoniam
et xcvi di. cum ad verum et c. y q. vij sed hijs ita Et dicit quod hanc conclusionem gu-
canoniste tenent et in fi. card. florentinus dicit quod hanc conclusionem etiam approbauit
prout dictum est in pluribus capitulis ubi de ma. et obe. solite de iudicio nouit quod
filij sunt legitimi per venerabilem de elect. fundamenta de re iudicata apostolice li. vi et hec habet
antiquissima consuetudo cuius contrarij non est memoria et secundum hanc potestatem papa
ut superior imperatoris transtulit imperium de grecis in germanos prout notat glossa
super verbo transtulit de elect. per venerabilem que translatio facta fuit per stephanum papam
qui martirizatus fuit postea ut habetur in speculo hystoriali libro v. 2x 2 46
et se. Oportet igitur fateri quod imperium dependet a potestate pape nam ad ipsum
spectat examinatio approbatio et reiectio electi ad imperium nam et electio imperatoris
pertinet ad principes scilicet coloniensem treuerensem maguntinum etc. qui eminentur de re iudicata
apostolice in glossa pe. li. vi Et hoc de iure positivo per concessionem pape dicto c. venera-
bilem ostiensis hoc exponit de iure idem naturali ratione quod duo capita imperabat Illud autem

ius datu principibz p[ro]bis confirmatu e p [con]suetudine f[act]a cuius [con]tr[ari]a ubi e
aliqd difficile sup quo sint opi dicit doc q standu e dicto eccie ad hoc tex de co
sue c fi de iura calup c i q fi sit le p bened ubi de hoc casus clau[su]s 1 ind tex
ut lite no cotes qui 1 no de fo compe lit/ et dicas con ex p[re]cepto di mala
morte debz perire dco c p bened. In quo c dicat Jo an post osti q in aligui
opioni mag[is] extendu e le canonice qui dicts sto[rum] ul iuratos qr pp[ri]e no alic
data e talis interpretaco dubio[rum] vir 1 impator ad ipm recurrit C de su[m]a trin
l fi id osti Et arguit l[ic]et abbas legistis qui in suis opi no stat casu co[m]pre
hensato p decretale Jo no de lingua m c solite de ma 1 obe. Dicit q in hac
matia bn inducunt leges 1 canones p 1 con fz ille no bn credim qr pp[ap]a facit
decreta 1 impator leges 1 nullus ydone[us] testis in causa sua Et id ostendit ro
nibus ibid 1 melius in c novit de iudi sup glo. y in fine stilz q in pp[ap]a e vtrig
ptas sic arguedo Suppone vnu q vniuis debz ee principat[us] in vniuso qr in
habentibz ordine ecul[ia]e in vniuso dividibz spe impossibile e duo ee cu psta qr
si ecent duo repugnantes insurgeret destructio si disparates ergo vn[us] superflu[us] ergo
hy nd ecent existes fz impator no e maior ergo pp[ap]a qr entia nolut mala
disponi multitudo principatuu mala g[ener]o vn[us] princeps hec deduc sunt phi xii
methaph. ut demonstrz vnu ee sz principat[us] pp[ap]is e spualiu imperat[or] tpaliu
talia sunt ordinata in spualia sicut in suu fine i q iii si quis obiecerit ergo
pp[ap]alis spualiu 1 tpaliu tenz hec gna qr implicat fine 1 ordinatu ad fine
ff de pena l ad legatu et l ad re Confirma pp[ap]lis e aiar[um] imperialis corpaliu
sed aia dnat[ur] corpi sicut dns suo ut patz y politico[rum] dns ergo dm e f dns sui
tenz gna p v[er]o si vnus vniuerte te vniuo et te de concessi pben autte li vi Con
firma pp[ap]a e dns aie 1 opacoinu ei[us] impator cor[poris] corp[us] aut e instru[men]tu opaa
onu aie g[ener]o 1e tenz gna qui agens principale e pstans instrumentali[ter] operante sicut
sciens scauri y q by g Jte balaam Jte principat[us] pp[ap]e e infusus a dn xpo di
in novo principatus imperial ab hoie ptiy di legim[us] effectus aut inmediatus
dl excedit effecti huanu arguedo a nobilitate cause 1 sup nobilitate effectus
de ecle missa ad marthe. Jte xpus habuit quoda ptatem petri sunt vicari[us]
q g[ener]o habuit quoda ptatem tem hec gna qr vicari[us] habz id consistoriu cu ordi
na[ri]o de gsue c y li vi Jtem demrat[ur] q vn[us] solus sit princeps qr principatus op
tim[us] e ubi vn[us] principali[ter] principat[ur] hc demrat[ur] y politico[rum] 1 e ad instar
yconomia ut scribit primo yconomico[rum] Est ergo nece hre vnu solu principem
in orbe hic no pt ee principat[us] imperial ad que nichil e de spualibz ergo
e pp[ap]alis Jte regimie trestre debet ee vniforme regimini celesti cu ab illo
dependz tota na de su[m]a trin c i. 1 p[ri]mo methaur 1 p[ri]mo celi sz in regimie celesti e
devenire in gne corpeo[rum] ad speram celeste nobilissima ad cui[us] motu mo
ue[n]t[ur] omes spe inferiores sic in gne spualiu e devenire ad principiu nobilissim[um]
a quo cuncta dependet ut c stat allet. sz nobilissimu corpeo[rum] e dstrin no
bilissimi spualiu cu ab illo procedat 1 spualia et corpalia ergo sic in regie
trestri e devenire ad principe tpaliu 1 ille e impator sic ad principe spualiu

et illud est papa ergo imperator erit ministrum pape sicut arguendo a luminaribus sol illuminat
diem et noctem diem per se noctem per ministerium scilicet lunam unde secundum diversitatem aspectus lune
ad solem variatur lumen lune ita papa de per se illuminat diem id est animam et noctem id est tem
poralia temporalia per ministerium scilicet imperatorem Ex quibus infert Io. de lignano quod pape potestas
est una sola et imperialis que illius pedissequa Io. de lignano // Ex quibus sequitur quod istius orbis
terrarum omnes nationes generaliter monarchia non apud imperatorem sed est apud vi
carium Christi qui de iure habet utrumque gladium eo quod habitu et origine immediate fuit in ecclesia
inter laicos sed iurisdictionis exercitium sive potestas actualis in rebus temporalibus divino
nutu per ecclesiam data fuit imperatori xcv di. cum ad verum quod prosequendo dicit anchara
de butrio in c. licet de foro competenti post Inno. dicit Nec hoc per se statuerunt summi
pontifices sed ab origine sic statutum fuit Deus enim a principio creavit celum et terram et omnia
que in eis sunt angelica et humana natura spiritualia et temporalia ipsam quod per se ipsum
rexit sicut factor suam rem gubernare solet et bonum quod fecerat . ipse precepta dedit et
transgredienti penam imposuit genesis ii ex omni ligno etc. ipse etiam prevaricantibus
penam imposuit ade et eve genesis iii mulieri quoque dixit et ade quod creavit
autem per se ipsum cayn punivit et lamech habetur genesis iiii Et sic eodem modo per se ipsum
deus usque ad noe Et tempore noe cepit deus creaturas suas regere per ministros quorum
primus fuit noe . de quo quod fuit rector populi apparet quia dedit sibi gubernationem ar
che per quam ecclesia significatur genesis vi et vii ita quod etiam noe et filiis dedit
victoriam et legem dedit genesis ix Ubi etiam licet non legatur sacerdotem fuisse sacer — Noe sacerdos
dotis tamen officium exercuit statim post egressum arche antequam populus legem daret genesis
viii scilicet edificavit autem noe altare quod officium sacerdotis est Simile abraham et cayn
fecerunt etc. In hac vicaria successerunt iudices patriarche reges sacerdotes
et alii qui pro tempore fuerunt in regimine populi iudeorum et sic duravit usque ad
Christum qui fuit et est naturalis dominus et rex noster de quo in psalmo deus iudicium tuum regi da
etc. et ysaye xxxiii dominus iudex noster legifer dominus rex noster Et ipse ihesus Christus vica
rium constituit suum petrum et successores eius suos quando ei dedit claves regni celorum
et quando dixit ei pasce oves meas Et ideo quamvis in multa distincta sint officia
et regimina mundi tamen quandocumque necesse est ad papam est recurrendum utputa in du
biis vel rone iustitie allegate vel negligentie in iustitia ministranda ab imperatore
vel quocumque iudice seculari et per eum ostendit anto. de bu. Sed posset hic dubitari ex quo
ecclesia habet utrumque gladium potestate et habitu quare ecclesia non actu et executione
Solutio executione gladii temporalis alii exercuit etiam per sacerdotes xxiii q. i. relatum.
Sed quia ministerium novi testamenti est ministerium mansuetudinis et sacramenti unitatis sa
cramento vero altaris convitat unionem et cetera quam significat unio anime ad corpus
quia sicut anima unificat corpus sic populus per sacrum unificat ecclesiam quod executio
gladii temporalis qui dividit animam a corpore penes ministrum sacramenti unitatis esse
non debet Adducit ad hoc Io. an. in c. novit de iudiciis et Io. an. de butrio illud
Io. xviii Conde gladium tuum in vaginam Et inducit etiam Io. an. verba bernardi ad
eugenium papam dicentis aggredere subditos suos verbo et non facto quando usurpare

gladiu temptas que semel iussus es impone in vaginam et p' ad thim iy c opor-
tet epm nō ee percussore dc eni b' u s gladiu materiale habz ppa intu imperator
iussu miles bsu uel manu Et hec eciā innuit extravagans bonifacij q incipit vnā
sanctam dnte de bu ij f crd Et ideo execucione gladij temporalis transtulit etiam in impera-
tore et ceteros reges et eo translato, nō obstāte pt qr pp'ea possunt in alios transferre quā
nob' nō liceat retinē xij q ij quatuor vi q iij te quidē Et secundum hoc iuris imperialis
eciā procedit a deo qr uoluntate dei fuit ut exerceat̄ p imperatore Et hoc mō pro-
ducit ira q dicunt nō se impedit de temporali iurisdicione nisi in certis casibz etc Et sic
intelligit̄ ille cano cū ad verum vebij di in q' alle. Et insup aliqñ fuit cō obs-
uacia ante tempus gre scdm qd' tempus rōm benedicauerit procedit illa cantā
p que aliqñ inserui pt pro independencia imperij a ppa scdm d in f canch dne pe
de anna in rspetacone circa c. i. de consti d. hat constitucio ee equa gnalit
considerata q due sūt imperiales inter antiquis temporibz apparz hac in dubium reuo
catum de ista maioritate et superioritate. procedente uō tempore ppt discordias
et dissensiones exortas int summos pontifices et imperatores declaratum ē q ppa
habz utrumqz gladium et superioritatem ad imperium et hinc ē q eum coronat et inun-
git et quandoqz deponit ut hoc p iura nouissima pbat̄ in c ad apostolice de re iudi-
ca li vj et cle pastoralis ad si c ti et infra iuram cle i et plenius in extravaganti
Bonifacij viij que incipit vnam sanctam sice vagante imperio succedit in iurisdictione
secularis et ibi nō p primo et scdo de ant/ Sed dicet aliqs ipsi rōm ponti-
fices statuerūt in suum fauorē quibz nō videtur credendum qr in re ppa nul-
lus debz ee iudex nz testis neqz arbiter C ne qs in sua ca in rub' et in ing'
e l nullus de testi canonizata ij q iij etc Ad hoc rndz primo in dco c licet
et ostendit latius in c p venerabilem q fi sunt le et iij sui c ti § qualit̄ i Ro hoc primo
ondit dicens q dux ē potestas spiritualis q caput summum pontifice et sclarus q ca-
put hnis rege ad hoc de eta et quali c pe et vi di duo Spiritualis aut̄ prior
ē temporali in tribz dignitate ul maioritate in qntum spc ē maior q corpus de
transla c ij vbi abraham patriarcha ut minor obtulit melchisedech decimas
ut maiori genus xpm vndixit illi melchisedech ut maior facit ad heb vij
Est prior institucione vbi sacerdotium melchisedech precessit lege scripta de quo in c
translato de consti fuit exo xxxviij c in si Sicut p sacerdotium dō iubente fuit or-
dinata regalis potestas i Ro viij c in si vbi dixit dns ad samuele Constitue
sup eos rege Tercio ē prior auctoritate sine potestate qr spiritualis terrena instituit et
iudicat ut dco c p venerabilem ipsi crescit qr anglos etc xxxvij di § ecce vlaq
hoc pbat roe ordinis in dtā auctoritate quo oportz ipos in pn consueuerunt eū
digniora preuniti de ma et obe c i et c statuimus. 2° hoc pbat roe subiecti
ctū enī ē q qnto qs melioribz prest tanto maior ee dephendit̄ in auctoritate
de desen cui § nos igit̄ Sz aīa cui ppa prest preminendo ē omnibz rebz humanis
quibz prest imperator ut C de sacrosanc eccis l perpimus. Secundum istam superioritatem

pbat ex bi sidi sicut enim ponit duo pncipia e hetiad q si c pe Sic ponit duos bi
carios equales in ti hetiad bidet quo ad nos ptinz nc igit hetici bidatur hec
tua sit fides q sicut e bnus deus imutabilis de sum tnt c 1 sit 2 bnus sit bicarius suus
in ti gnalis 2o obstat q potestas ex eod pncipio 2 q impiu sicut 2 sacdo
cum sit a deo na impiu e a deo no imodiate sed p debita 2 subaltna emanatio
ne a bicario ihu xpi 2 fi hoc loquit aplus ad ro xiij c no e ptas ni a deo
vel aliud impiu put dicit quida sepatione executionis qalis a spuali a deo est
disponete et bolente q hij gladij exocent p diusos si ordinat hos gladios
exocnam queda ordine int se habet ut inor a maiori pcedat Et q q de
ista distictione duar dignitatu ptit debz intelligi de diuisione sed no pur
ut dc rex in l int tutor ff de administratu sec no solu hee due ptates si
omnes sut a deo etia mala deo pmittente bnd xpus in passione pilato p
sedi no habes ptate in me ulla nisi eet tibi data desup p hoc tamen
no tollit ordo q sit in bnctione conatione 2 alijs de quibz in cle 1 iur iuram
na hic ordo suat in regibz q bnguit de sac bncti c 1 2 saul fuit bnctus
a samuele ut habet 1 Rx bnj 2 1 q iudices bnd si de ee cumslibz nos e bnc
tio sacdotalis mlto magis de ee illius q e sup omnes reges bij q 1 in apibz
impiu ergo e a deo ut a pma causa 2 a bicario dei tamq a causa sda
2 q qda agens instrmetale Non obstat etia q xpus tbutu soluit 2
q sut cesaris sibi madauit dai na ipe soluit ut bitarz scandalu math xbij
c 2 xxbij q 1 ia unde na limitate dixit q sut cesaris rc illa enim dictio q
e elatiua ut li 1 C de sum tn no q omnia dari sibi iussit si q sua sut qi
no omnia Et nos q de hoc interrogatus petijt sibi dari numisma 2 interro
gauit cuius erat illa ymago 2 rnsu fuit q cesaris tuc dixit reddite q
sut cesaris cesari p hoc iubes sibi reddi ymagine sua 2 forte sic reddit
ut scandalu euitarz no obstan eca q petrus phibuit uti gladio qz no
iussit ut abiret si ut in bagina conderet impauit qr exocnam ausens no
impiu phibes 2 quymo ex alia aucte colligit btruq gladiu ee penes
ecclam p illa uba Ecce duo gladij hic sch in eccia 2 no dixit xpus aliqu
supfluu si sat ee Vltij qrit ibi petrus de dacia in quo qsistit illa ma
ioritas pape ad impatore. Et dicit q qsistit pmo in eo qd dixi de appba
cone bnctone et consecrone p que exocnam 2 administratione consequit lic
alij tenet q an appbatione possit administrare ut no in cle de iurament 2
plene p oldra q 214 2o qsistit in mnis difficultatibz p quas jam
religio tota uel ps posset cumsiad detmeta pati ut patz ex c in c pas
toral de re iudi in cle 2 in dco c p bene S rationibz q si sut le in hijs
enim arduis casibz q occurut nece fuit p bnu rei pubc puidi l ij S no
iussie ff de iur iuran 2 c p hnam de homi li bi fuit q no jo an in dco
c p bene sup ubo casualr in nouella 2 c q sed hijs de boto in glo.

mag^r b' cardinq tn primo scrin' 2 b de iurans at in nouis vbi uo ista difficul-
tas et negociorum quantitas no occurit habz locum qua ut psonis rebz 2 causis
ecclesiasticis psit papa et in ipsis canones fuerit. laicis aut causis 2 rebz ipsorum
psit imperator 2 ipius leges obseruent ut s leges facturiss C de legibz 2 hoc
mo inter eos ptas 2 iurisdiccio sunt distincte p de aut^r conclude q ptates q
ad exercicium sunt distincte s quo ad potestatem bto petro utraque e concessa sed ex
ercicium gladij tpalis papa committit imperatoribz Et per premissa videri iam
possit ad id qd querebat supra in pri^o huius glo s de hoc dicam clarius in glo
subsequenti

Nos igitur attendentes prumptamque uoluntatem et feruentem deuocionem
eiusdem magistri qua pro terris sue dominio conquirendis feruet in dominio elluabat
et ipse terre sub monarchia imperij sint contente uolumus et ex speciali gracia
concedimus quod hij idem prutenorum litwani et ruteni qualscunque terras post
resipiscenciam et conuersionem eorum obtinuerint In pheodum ab eodem magistro
et successoribus suis debent recipere perhenniter et habere Nos etiam confidimus
de prudencia eiusdem magistri quod homo sit potens uerbo et ope pro sua et su-
orum fratrum instancia potenter incipiet et conquisicionem earundem terrarum
viriliter prosequetur nec desistet inutiliter ab inceptis quemadmodum plures multis
laboribus in eodem negocio frustra temptatis cum indeuiter perficere defecerunt.

Auctoritatem hanc auctoritatem siue ptatem no habz de iure imperator supra in
fidelibz nec eorum bonis suum imperium no recognoscentibz / quod autem eundem melior
e sciendum q ista superioritas seu regimen in terris surgit tribz modis primo per
voluntatem dei reuelatam aliquibus hominibus 2° per consensum eorum qui reguntur 3° per
violenciam. primo et 2° modo regimen e iustum 3° no 2^m primum modum iustifi-
catur ptas pape incipiens a ptate tradita patribz in ve te. postea assumpta a
xpo 2 translata in petrum et successores huius eadem ptas iustificatur 2° ex quo
(tota eccia catholica e omnium fidelium congregacio in hoc consentit quod e iam approbata
antiquissima consuetudine cuius contrarij memoria no existit Cum igitur no constat
imperium supra infideles predictos quali^r esset iustificatum primo a sedis modo no pt
dici imperatorem aliquam ptatem habere supra dictos infideles s tm 3° per violenciam
et tyrannidem propterea cum hec auctoritas quo ad imperatorem supersit limites
a iure positos qz a iure positiuo e introducta xrrbis di cui ad bene q u x^o q
fuit rex 2 sacerdos fuit bto petro immediate concessa ut in precedenti glo dixi
e s huius infideles iure positiuo no artantur quod imperij recipiunt sicut nec
iudei dum transgressores legis ecclesiastice quam imperij administrauit aliquin ecclesie conpel

lendi hiis et illis ad obseruanciam noue legis aut etiam pro earum amonicioni et per quos ad fi-
dem inducere quod pura prohibet ne offendat iusticiam xlv d. de iudeis de quo dixi supra
c. i. in libro eiusdem. Sequitur igitur quod nullo iure actualiter subsunt imperio imperatori
et per consequens nec ad hanc ipsi obligantur compellendi quemadmodum romani tyrannice sibi
subiugauerant sed tamen iure diuino cum quod iure naturali quelibet creatura debet subesse suo
creatori et iure diuino constat eundem petrum et successores eius esse vicarium crea-
toris et de iure diuino igitur constat infideles omnes generaliter de iure subesse sibi vica-
rio iure exorbitantes vnam scienciam sicut alle. Constat igitur quod hec superioritas super
huiusmodi infideles non apud imperatorem sed est apud papam et hoc in 10 an. in c. v. de
consti. post principium dicens quod pagani et infideles et si non subsunt pape spiritualiter
de quorum gaudemus subsunt tamen temporaliter et eciam quod non principium de voto super hiis. Ex
quo infertur quod solus papa habet eis bellum indicere et eos punire quociens peccant
contra legem nature ex quo non habent nisi legem nature ar. genesis xix c. ubi sodo-
mite quia contra legem nature peccauerunt puniti sunt a deo. Cum igitur iusticie dei sunt
nobis exemplaria non apparet quare papa qui est vicarius dei hoc non possit. Nec etiam de-
beat diuina facultas assit. Sic iudeos potest iudicare si contra legem peccant in mo-
ralibus et ideo si contra legem suam hereses inuenerint et hac racione motus papa gregorius et
innocencius mandauerunt comburi libros tales in quibus continebantur hereses et
puniri illos qui tales hereses sequerentur vel docerent et de illis libris dicitur in speculo his-
toriali li. xxxiii c. c. xviii et sic [illegible] d. in c. contra post principium dicit quod sicut hiis

Auctoritate eidem magistro concedimus predictam terram cum iure et totis viribus
se intromittendum concedentes et confirmantes eidem magistro et successoribus
eius et domui sue in perpetuum omnes terras quas in partibus prussie
lituanie et russie deo cooperante conquiret velut vetus et debitum ius
imperii in montibus planiciebus nemoribus fluuiis et in mari eas absque omni
exactione habeant seruicio et immunes libere possideant atque regant et nulli
proinde respondere teneantur. Liceat insuper eis per omnes terras conquisitionis
eorum sicut illa que acquisita sunt et acquirenda fuerint ad commodum domus
passagia et theolonia ordinare nundinas et alia fora statuere monetam
cudere talias et alia iura exigere directuras per terram in fluminibus et in
mari sicut utile viderint stabilire fodinas auri et argenti et alterius
metalli ac salis que sunt aut inuenientur possidere perhenniter et habere.

Intromittendum. Vide quod hic datur causa homicidiis rapinis et multis malis
aliis contra ius naturale diuinum et humanum et ideo iste littere sunt erronee impie et insane.
Vide de hoc supra c. i. in libro petitionibus.

Hic non est defectus verte infra aliud folium

Et confirmantes no pt ūd ſimul donari et confirmari qr donaco et cofirma
tio ſut incopaſſibilia reſpectu eiuſdē pbat̄ in c int̄ dilcos de fide inſtru § cete
rū ꝛ ꝙ ibi not̄ p do anto de butri

ſ̃o **Vetus ius imperij** Nullū bngū fuit ſub imperij an xp̄i natū qr nomē impa
toris nouū ē reſpectu regū q̄ fuerūt omī tpe nā p̄mꝰ imperator tpe xp̄i ſcilꝫ
octauianꝰ ille fuit p̄mꝰ auguſtus in glo ff de adulter̄ l· i· vnde in toto be te
nō ē imperator aliqͦs ſꝫ reges tantū p omes libros regū Julius ceſar no fuit
imperator ſed ceſar ꝛ ab eo omes dicūt ceſares ab ~~ob~~ octauiano omes dicūt
auguſti cepit eīm imperiū ab eo tpe quo cepit ſacerdociū ſcilꝫ a xp̄o qr xp̄us fuit
rex ꝛ ſacerdos ut ſup̄ dcm̄ ē c· c· in glo magna ſꝫ conſtātinꝰ fuit p̄mꝰ impa
tor xp̄ianꝰ Et io d in f· cānꝰ flor̄ poſuit nobilr̄ in c· bemelo de elec Et
multa ingenia ſe in hoc bexauerūt ut inq̄rerēt initiū monarchie eccleſie
ꝛ pdierūt plurimi libri ꝛ multe monarchie ſꝫ nulla diſputaco pt ee inutilior
xp̄ianis qr bitas ē ꝙ imperiū ceptū fuit romīs de facto p oppreſſione aliarū gē
ciū ſic et in alijs regnis q̄ habuerūt monarchiā ut fuit regnū qd̄ dicitur
babiloniū ſtē regnū macedonicū qd̄ florruit ſub alexandro ꝛ cartaginēſ
ſe qd̄ floruit cū hanibal dux cartaginēſ plurimis annis baſtauit ytaliā
ut patꝫ in titolivio de ſcdo bello punico habetur etiā monarchia noua
q̄ intit̄ oſtende ꝙ ſꝫ vtriuſqꝫ gladij ptās fuit apd ſūmū pōtificē ꝛ in be
te et in nouo fuit ꝛ alia monarchia quā cōpilauit dantes poeta flo
rentinꝰ ꝛ qr fuit gibelinꝰ intitur oſtende ꝙ imperiū ī nullo dependꝫ a pp̄a
ꝛ ppt illud tractatū fuit ppe conbuſtione tanq̄ hereticus ſtē aliū librū
edidit demenardꝰ paduanꝰ doctor inſignis ſcripturarū dīnarū q̄ adheſit
bauaro cont̄ quē pceſſit eccīa Jtem intit̄ etiā marſiliꝰ oſtende ꝙ ptās
coacta vdꝫ p quā armis poſſit aliqͦs cogi no poſſ ee apud ppm ꝛc f cānꝰ
ſꝫ qͥqͥ ſit de hoc ſat̄ dcm̄ ſup̄ in glo magna

Ad comodū domꝰ ſcilꝫ tpe date iſtiꝰ donacionis ia hic valid ut p hoc
excluderetur omes domꝰ in pruſſia ꝛ in alijs terr̄ de quibꝫ in iſtis lrīs fit me
tio q̄ domꝰ in acq̄ſicoē hmōi terrarū poſtea huic ordini accreuerūt qͥbꝫ dcīꝫ
p donacoes hmōi nichil penitꝰ acq̄ri potuit eo ꝙ nichil datur ſibi ipī et
etiā qr inſtito qd̄ nōdū erat aliq̄ ſꝫ donaco no valebat vt ē in c· albe
ſane de re iudi ū allegabatur in fine li bi ſicut nec rei q̄ nōdū ē poſſet
dari pͥuilegiū nec futurꝰ cōſtitui ad h̄ de eccle edifi ad audienciā ij ū de h̄
nec matrimoniū accuſari pt qd̄ nōdū ē de deſpon inpube qd̄ ad diſſolue
dū ſi eſt gͦ nō dicendū ꝙ illi tantū domini quā tūc obtinebat an iſtas
lrās fcē ſūt iſte donacones cū adhuc neqꝫ pruſſiā nꝫ alias terras de qͥbꝫ
in lrīs iſtis fit medio habuerūt Et ex quo aliquā domū hic no ſpecificat
illa duntaxat ſubintelligitur ſpecifica de quā ſup̄ in narracoē pmiſsāt ſcilꝫ
domui hoſpital qd̄ ē in iherlm̄ de quā ſe dixe vs q̄ ſupplicat qr ex preditic
bꝫ debet intelligi ſequentia ar xxxij q· iij qd̄ cruſde xovij di pueri ~~pauj~~

xxiiii q. 6 c. quod bellica quia alias donatio facta domini in generali nulla esset eo quod generalitas sicut et infinitas actum viciat de quo ff. ad [illegible] et i. [illegible] de app. ad [illegible] de cap. mona. c. i. de elect. ut circa [illegible] ad alia loca vel personas alias hec donatio extenditur licet essent eiusdem ordinis [illegible] quia non novi ordinis istorum fratrum ut novi [illegible] istorum sit ista concessio et omnia privilegia quando hunc isti fratres sunt obtenta nomine hospitalis iherosolimitani et sic novo loco et sic destructo loco destructa sunt omnia privilegia [illegible] abb. [illegible] signum de quo dixi c. supra [illegible] 3° preposito privilegiis [illegible] 3.

Concedimus insuper iudices et rectores qui subiectum eis populum tam eos qui conversi sunt quam omnes alios in sua superstitione degentes iuste regant et dirigant et excessus malefactorum animadvertant secundum quod ordo exigit equitatis. Preterea mundanas et criminales causas audiant et diffiniant secundum calculum rationis. Adicimus etiam ex gratia nostra quod magister et successores sui iurisdictionem dominium et potestatem habeant et exerceant in terris suis quam aliquis princeps imperii melius habere dinoscitur in terra quam habet ut bonos usus ponant et consuetudines assisias faciant et statuta quibus fides credentium vigoretur et omnes eorum subditi pace tranquilla gaudeant et fruantur. Post hec autem privilegii presentis prohibemus quod nullus princeps dux marchio comes prelatus advocatus officialis nec ulla persona sublimis vel humilis ecclesiastica vel mundana audeat quicquam attemptare contra tenorem istius nostre donationis et confirmationis. Quod si quis facere presumpserit se nostre celsitudinis indignationem noverit et penam quingentarum librarum auri incursurum quarum medietas camere nostre reliqua passis iniuriam persolvetur. Unde presens privilegium in omnibus suis punctis et articulis eque tenore predictorum donationis et confirmationis nostre voluntatem et gratiam integrum debet incorruptum et inviolabile in perpetuum observari. Ad futuram memoriam huius concessionis nostre et perpetue confirmationis manendum hoc privilegium fieri iussimus et sigillo nostre maiestatis signo presso fecimus communiri. Huius rei testes sunt illustres Conradus electus in romanum regem Eberhardus archiepiscopus Salzeburgensis etc. Anno domini M cc xlv mense maii etc.

Fredricus secundus divina favente clementia Romanorum Imperator semper augustus
Jherusalem et Sicilie rex. Ad hoc deus imperium nostrum pre regibus orbis terre sublime
constituit ut per diversa mundi climata dicionis nostre terminos ampliavit et
ad magnificandum in seculis nomen eius et fidem in gentibus propagandam precipue
ad predicationem evangelii sacrum romanum imperium preparavit sollicitudinis nostre
cura versetur ut non minus ad depressionem quam conversionem infidelium gentium in
tendamus illius provisionis gratiam indulgentes per quam viri catholici sub
iugandis barbaris et divino cultui reformandis instantia diuturni laboris as
sumant et tam res quam personas exponant. Hinc est igitur quod per presentis privilegii
seriem volumus fieri notum universis nostri imperii qui nunc sunt et in posterum
venerint qualiter frater Henricus de Hoenloch venerabilis magister sancte domus hospitalis
sancte Marie theutonicorum Jherusalemitanorum fidelis noster devotam ac sui voluntatem at
tentius referendo proposuit coram nobis quod ipse et fratres domus sue pio estu
antes desiderio ad dilatandam fidem catholicam et cultum divini nominis amplian
dum sub consideratione divini auxilii laborem libenter assumerent et insisterent
oportune ad ingrediendum et obtinendum terras Curlandiam Letowiam et
Samagittarum ad honorem et gloriam veri dei. Et celsitudinem nostram attentius
implorabat quod si dignaremur et animi vota sua et ut auctoritate nostra fretus
inciperet ingredi et prosequi tantum opus et ut nostra sibi et domui sue
concederet et confirmaret serenitas omnes terras que in partibus predictis Curlandia
videlicet Letowia et Samagittarum per suam et fratrum suorum instantiam fuerint ac
quisite et insuper domum suam immunitatibus libertatibus et aliis concessionibus
quas de acquisitione predictarum terrarum petebat nostre munificencie privilegio
muniremus ipsi ad ingressum et conquisitionem terrarum predictarum continuis et
indefessis laboribus bona domus exponent et personas. Nos igitur attendentes
promptam et expositam voluntatem et ferventem devotionem eiusdem magistri qua pro
terris ipsis sue domui acquirendis ferventer induci estimabatur et quod terre ipse sub
monarchia imperii sint contente. Considerantes quoque de prudentia magistri eius
dem quod homo sit potens opere et sermone et per suam et fratrum suorum instantiam po
tenter incipiet et conquisitionem terrarum ipsarum viriliter prosequetur nec desistet
inutiliter ab incepto sic ut plures multis laboribus in eodem negotio frustra
temptaverunt cum viderint proficere defecerunt auctoritatem eidem magistro concessimus
terras predictas cum viribus et totis conatibus invadendi concedentes et con
firmantes eidem magistro successoribus eius et domui sue imperpetuum omnes
terras quas in partibus Curlandie Letowie et Samagittarum deo favente
conquiret velut vetus et debitum ius imperii in montibus planicie nemo
ribus fluminibus et in mari ut eas libere et ab omni servitio et exactione teneant

et immunes et nulli teneantur inde nisi tantum nobis et successoribus nostris Romanorum
principibus inde. Liceat insuper eis per omnes terras consilio eorum sicut acqui-
site per eos et acquirende fuerint ad commodum domus passagia theolonea ordi-
nare nundinas et fora statuere monetam cudere tallias et alia iura competentia di-
recturas per terram in fluminibus et in mari sicut utile viderint stabilire fodinas
et minerias auri et argenti ferri et aliorum metallorum ac salis que fuerint
vel invenientur in terris ipsis possidere perhenniter et habere. Concedimus insuper eis
iudices et rectores terre qui subiectum sibi populum tam eos videlicet qui con-
versi sunt quam alios omnes in sua superstitione degentes iuste regant et
dirigant et excessus malefactorum animadvertant secundum quod ordo exegit equitatis
contra civiles et criminales causas audiant et diffiniant secundum calculum rationis.
Adicimus insuper ex gratia nostra quod vir magister et successores sui iurisdictionem
et potestatem illam habeant et exerceant in terris suis quam aliquis princeps imperii
melius habere dinoscitur in terra quam habet ut bonos usus et consuetudines
ponant assisias faciant et statuta quibus et fides credencium roboretur et omnes
eorum subditi pace tranquilla gaudeant et utantur. Ceterum auctoritate presentis privilegii
firmiter prohibemus ut nullus princeps dux marchio comes prelatus ad-
vocatus officialis nulla vel persona sublimis vel humilis ecclesiastica vel
mundana contra presentis concessionis vel confirmationis nostre tenorem audeat ali-
quid attemptare quod qui presumpserit indignationem nostri culminis et penam quin-
gentarum librarum auri se noverit incursurum quarum medietatem camere nostre
reliquam vero passis iniuriam applicetur. Ad huius igitur concessionis et confir-
mationis nostre robur perpetuo valiturum maiestatis nostre impressa iussimus communiri. Hui-
us rei testes sunt Conradus illustris in Romanorum regem electus Eberhardus Salzbur-
gensis archiepiscopus Sifridus Ratisponensis episcopus imperialis aule cancellarius etc. Acta
sunt hec anno dominice nativitatis M et quadragesimo quinto mense Junii tercia
indictione imperante Frederico domino nostro gloriosissimo Romanorum imperatore semper augusto
Jherusalem et Sicilie rege Romani imperii eius anno xxvi regni Jherusalem xxi regni
vero Sicilie xlviii. Datum Verone etc.

Lodewicus quartus dei gratia Romanorum imperator semper augustus universis Christi fidelibus
presentibus et posteris gratiam suam et omne bonum. Multifariam multisque modis va-
riis populis Christianis quos orthodoxe fidei fulgor illuminat diversarum virtutum iubare
irradians et preclaris sacrum ac felix Romanum imperium auctor mundi preeminentia prin-
cipibus quibuslibet barbarorum populorum nationibus fecit in providentia disponente
omnium domino efficiet in suo nempe publice rei tuicio de stirpe germana pul-
lulans virtutesque suas exinde munimine celebri undique militia solidat et confirmat

Sicut eminencia extollitur et pugilum xpisti crucis contra inimicorum infidelium malicia ex
mundi finibus profugatur Ea propter non tantum in viris armatis militibus seu bellorum duci
bus quantum in religiosorum assidue deo militancium devotis intercessionibus et aliis piis
operibus nostre spei anchoram figentes choruscantis ecclesie nostre solium sublimius et solidius
in speculo sublevatur religiosam itaque vitam ducentibus serenitate nostram convenit prospicere
pice ipsorum utilitatibus intendere ut felicis status recipiat incrementum ad eorum fa
cultates augendas graciosam largicionis principum expectatur Inter ceteros autem illi perpue
mam graciam beneficia et benivolenciam promerentur quibus hospitalitatis piissime
sime et defensionis rei publice interno alia pietatis opera suffragantur
quibus abiectis rebus suis propriis voluntatibus abdicatis spretoque suorum corporum
cruciatu ascendentes in adversum pro romano imperio et domo israhel se non
formidant exponere et in proprio sanguine pro fide catholica et palmis legibus
aciarum suarum pallia rubricant veluti venerabilis in xpisto frater theodericus de al
denburg magister generalis princeps noster et romani imperii karus Ceterique fratres
ordinis hospitalis beate marie domus theutonicorum iherosolimitani quorum sancta religio
ab imperialibus beneficiis sumpsit inicium ac imperialis ortus floridus impera
torum plantula et factura a nullo principe tantum quantum ab imperatoribus
in rebus temporalibus incrementum Sane quia venerabiles magister et fratres prelibati et
totus illibatus ordo grata et laboriosa ad divini nominis laudem et gloriam
et catholicam fidem ampliandam servicia in quibus agendis incessanter et
strenue se immiscent se nobis valde graciosos et placidos reddant non demum
to ad tam pii negocii subsidium fervendis desideriis anhelamus ipsos ad
benivolos applausiue dulcedinis admittentes amplexus non novissimis
gratis temporibus illustris princeps patruelis noster dilectus henricus dux bava
rie egregias edificiorum structuras in infidelium lethwanorum regionibus
primogenitas indissolubilis imperpetuum ad totius ortodoxe fidei machinam
supportandam annecte altissimo veluti columpnarum constanciam permansuras ut
pote castrum capitale totius terre lethwanie prudenter construxit cooperante
ad hoc venerabilium magistri generalis et suorum fratrum consilio et auxilio ad cuius
patruelis nostri incrementum et strenuitatem multa preclarorum fratrum ipsius et beato ordini
memorato ad laudem et gloriam omnipotentis dei et beatissime virginis marie
matris sue gloriose terram lethwanie cum omnibus pertinenciis suis et pribus cum
cumque ydiomatis sive samagitte kurlandie sive russie vel aliis cuiuscumque
existant prout nunc sunt vel ad quamcumque fidem declinaverint de imperiali
auctoritate donamus pure et irrevocabiliter sine proprio imperpetuum pro se et suis
successoribus recipientibus dictam terram dantesque fratrem theodericum fidelem nostrum et
imperialem principem nomine dicti sacri ordinis investimus de eadem cum administra
cione temporalium et iurisdictione cuiuslibet plenariam principatus Cum quidem castro

principali iure nro patruel' dilcõis nomē et insignia armor9 et vexilli terre
bauarie que beyeren dr appareat ita insignia sui vexilli ea debent ho
noris 2 dignitatis prerogatiua pollē ut p omibz vexillis aliis in expedici
omibz contra littbanos sint anciora ingressu et ultiā in recessu Et nichilominus p
dce regionis incole quos opitulante dno conditore in eadē tra felici succeden
tempe habitare contigit in pfato castro capitali debebunt requirē sua iura
Dnis eciā patruel' nri dilcõis glē dei omibus sue glose nō imemor sed
iuste et religiose cogitans delibauit vna ad pfato nigro gnali maturo
phabito consilio instituend et constituend fore in pdca tra qn primū ea
omipt deus fide catholica aplicauit ecclam cathedralē in q tamq in eccia
metpolitana archiepus sit metpolitanus vna ad tam instituend ppetuo pma
nebit Et si qui suffraganei opitulante do in postm exabunt illi eid archiepo
tamq suo metpolitano suberunt 2 sibi adhibebunt in omibz obiam reue
renciā debitā et honorē Que quid eciā 2 archiepatus beyere appellabitur
in eternū In cuius rei testimoniū presentes conscribi et nullā bulla aurea sig
nostr mo consueto iussimus Dat gmund Datum Monaci xxvii nou decembr an
no dni m ccc xxxvii

Item Karolus quartus Imperator qui fuit rex bohe confirmat oia priuilegia
lras libertates indulta et in omibz punctis 2 talis ex certa scia approbat q ordo
optinuit a romis regibz 2 imperatoribz Et apponit penā contra attemptantē psi
menti scilz C librarum auri puri p medietate imperiali fisco p alia medietate
ordini applicand Datum nurembgs anno dni m ccc lv xiii kl Januarii

Item Wenczelaus romanorum 2 bohemie rex lram karoli quarti patris sui continentem
in se de vbo ad vbum lram friderici scdi quam confirmat etc insertam in sua ed
lra de vbo ad vbo continen scilz lram karoli et contentā in lra karoli
scilz lram friderici scdi vtraque confirmat 2 ex certa scia omia priuilegia ordini
concessa ab ecclasticis ul secularibz psonis 2 dictas lras in omibz punctis 2 talis
approbat 2 de nouo concedit Et addicit insup ex certa scia in ppetuum fres
et ordo tamq ad nos et imperium sine medio ptinens in castris possessionibz
et oppidis bonis hominibus 2 subditis suis q 2 quos in presencia possidet 2 in
futurum iusto titulo possidebunt a nullo penitus hoie sive archiepo epo duce co
mite aut alio cuiuscumque ptatis eminē in aliqua aduocacionis officio sive
iure subiectionis aut imposicionis vectigalium angariarum parangariarum fumorum
ul solucionum vexacionibus tedijs uel molestiis grauari possint 2 debeant
Sz in hijs sint oio liberi 2 exempti lras si q prdret postmod de cetero cassado

pena addicat C mrc auri purissimi quam contrafaciens incurrat compo-
tacioes quociens contrafecit cuius medietas fisco cesario alia ordini persolvatur
acta sunt hec in sessionibus nostris Frankford in curia dominorum theutonicorum anno
domini m cccc xxxiiii vi kl novembris

Die lune xiii mensis Januarii Judex cum assessoribus pro tribunali loco con-
sistorii sedentibus obtulit Casp procurator magistri generalis quosdam articulos super
castro de Veluna sicut infra signabitur
Quorum tenor de verbo ad verbum sequitur et est talis

Coram vobis nobili viro et egregio in utroque iure licenciato domino be-
nedicto de macra domino de Czuthz commissario et executori in causis ver-
tentibus seu verti sperantibus inter serenissimum principem dominum Wladislaum regem polonie
supremum ducem lithwanie etc illustrem principem dominum alexandrum alias Witoldum
magnum ducem lithwanie eorum terras subditos et coadiutores parte ex una et
magnificum et religiosum principem dominum henricum de plawen ordinis beate marie
theutonicorum magistrum generalem eiusque ordinis terras subditos et coadiutores parte ex
altera ab illustrissimo principe et domino domino Sigismundo romanorum rege semper augusto
et hungarie etc rege etc arbitro arbitratore et amicabili compositore principali in
causis suprascriptis a prefatis partibus concorditer electo ad recipiendum nonnullas proba-
ciones pretium infrascriptas et exequendas certas sententias pronunciaciones laudum seu
arbitria per prefatum dominum romanorum et hungarie regem alias latas pronunciatas specialiter
deputato ad docendum et ostendendum quod prefatus dominus alexander prefatum dominum
henricum et suum ordinem certa area seu aggere fructibusque prestitutis agris cultis
et incultis silvis mericis nemoribus pratis pascuis venacionibus aliisque omnibus
utilitatibus quos et que ipse et suus ordo longis retroactis temporibus prout inferius
clarius deducetur in dicta terra area seu aggere et terris eis adiacentibus posse-
dit habuit tenuit percepit usque ad presens tempus spoliacionis eorundem in qua
seu quibus ipse dominus alexander prefatus castrum Velune nuper videlicet anno domini m
cccc xii infra metas et granicias prefati ordinis contra deum et iusticiam
in preiudicium dicti ordinis pronunciacionem et gravamen construxit et erexit teme-
rarie et iniuste spoliavit et eadem sic occupata detinuit in aperte sue pietatis
pacis perpetue alias inter ipsum et dominum ordinem solempniter ordinate et firmate
violacionem, Quare dicti magistri generalis et sui ordinis dante facultate et

exhibent articulos infrascriptos et eos et contenta in eis dat coniuncti et divisim ac narrative et dispositive et sic eis et singulariter singula petunt per parte adversam medio iuramento responderi

In primo ponunt et dicunt et probare intendunt quod ordo seu religio fratrum beate marie theutonicorum prefatorum a romanis pontificibus ad hoc principaliter et specialiter institutus seu confirmatus existit ut quoslibet hostes crucis christi invadere ... cum potencia exterminare et terras seu dominia eorum de manibus eorum eripere et in usus suos convertere pro augmento catholice fidei possint valeat et debeat cuius auctoritate prefatus ordo terram aream seu aggerem in quo prefatus dominus alexander ... castrum erexit ut prefertur cum terris circumiacentibus inferius et superius ab infidelibus et paganis nobis immicis ante tempora prescriptionis longe ut infra parebit clarius expugnavit ac iure belli devicit et obtinuit duo sub prefato vocabulo velune castra in eadem seu eisdem per infideles huiusmodi successive constructa sub magnis sumptibus et laboribus et non modica paganorum sanguinis effusione pro exaltatione ortodoxe fidei inde expugnando et funditus devastando et hoc fuit et est verum publicum manifestum et notorium

Item ponunt dicunt et probare intendunt quod magistris generalibus qui pro tempore fuerunt et prefato ordini licitum fuit dicta castra ut premittitur expugnare et aream seu aggerem ipsius cum ceteris circumiacentibus superdictis de manibus huiusmodi infidelium eripere et in usus suos convertere non solum auctoritate predicta verumetiam ex gessione ... regni lithwanie terrarum russie samagitarum omniumque terrarum seu districtuum in terra samagitarum situatarum omniumque aliarum provinciarum infidelium terrarum prefati ordinis finitimarum felicis memorie quondam ludovici quarti romanorum imperatoris et presertim myndolbe regis lithwanie apostolicis et imperialibus confirmationibus roboratis prout in litteris desuper confectis plenius continetur etiam vera transsumpta in vim probationis producunt in medium ad que etiam se refert in quantum faciunt pro parte sua et contra partem adversam et non aliter nec alias nec ultra

Item ponunt et dicunt et probare intendunt quod prefatus dominus henricus suique predecessores et ordo predictus terram aream seu aggerem cum terris adiacentibus a metis samagitarum que vulgariter samaytenhoyne appellantur usque ad flumen merula inclusive et usque ad metas seu granicias lithwanorum in longitudine cum omnibus usibus usufructibus piscaturis agris cultis et incultis mericis nemoribus pratis venationibus aliisque fructibus seu utilitatibus ab annis X XX XXX XL L LX ultra ac citra et tanto tempore quod legitimam prescriptionem inducunt usque ad tempus spoliationis subscripte habuerunt tenuerunt et possederunt prout probabiliter constat videlicet per castrum beyern ...

an pfatos annos p felicis memorie quendam Henricum ducem Bauarie cum adiutorio
et potencia ordinis prope dictum castrum Welune ad quartale vnius miliaris construct
a quo etiam dictum castrum Welune fuit ab infidelibus expugnatum et p ordinem e
victum et castra Jorgenburg Marienborg Gotteswerde Nackewerder etc infra
et supra dictam aream p pfatum ordinem constructa erecta et postea pfatis
dominis rege et duce scientibus et non contradicentibus ymo pfato domino duce
opem et auxilium dante et scite ordinis in constructum castri Dobese alias
p ordinem constructi in ascensu dicti fluuij Meuula supra aream dicti castri
Welune cum suis subditis et artificibus et hoc fuit et est verum

Quintus articulus narrat quod p dominum Alexandrum ducem Littwanie et ingvm
ordinis fuit terra limitata inter terram Prussie et Samagitarum In qua quidem
limitacione etiam pars terre Samagitarum fuit adiuncta terre Prussie in fauorem
ordinis propter bonum pacis quam limitacionem dominus rex Polonie approbauit etc p 47

Item ponunt et dicunt quod pfata metarum limitacio et graniciarum distinctio
amplius cessit prout cedit et sic fuit in fauorem pfatorum dominorum regis et ducis
et suorum heredum et successorum quam ordinis nam propter huiusmodi metarum distinctionem
ordo videbatur recedere a titulo quem habuit in bonis terris et partibus et pos
sessionibus quas dudum pre belli ut pfertur vltra pfatas granicias in terra
Littwanie et Russie a pfatis dominis antequam ex aqua et spiritu sancto renati forent
ac eorum progenitoribus sibi tunc hostibus in scuto fidei et gladio virtutis
dei acquisiuerunt et ad quas alias iustum titulum pretendebat que utique va
lore illorum bonorum et terrarum que supra pfatis gadibus metis seu granicijs
ordini venit seu venerunt excedunt in multo Et quamuis ordo ad dicta
bona terras seu possessiones que sub pfatis metis sibi venerunt iure bel
li iustum dudum acquisiuerat titulum et alias ex concessionibus et donacionibus
supradictis et eadem seu easdem p tempora legitime prescripcionis vigore eiusdem tituli
possedisset prout possidet nichilominus ut maior inter pfatos principes
et ordinem nutriretur pax et caritas in graniciis et limites huiusmodi vo
luntarie tunc consensit sed nunc protestantur solempniter coram vobis quod si non infra
petunt ad possessionem pacificam dictarum terrarum aree seu aggeris et aliorum
quibuslibet unde spoliati existunt restituatur et sibi satisfiet de dampnis
dannijs et interesse infra deducendis et agendis et petentes non solum pfatas
terras quibus spoliati existunt ut pfertur videlicet totam terram Littwanie et
alias terras ad quas ante prescripta pace et concordia et metarum distinc
cione iustum titulum acquisiuerat coram sibi competente iudice loco et tempore
oportunis.

In sexto ar(ticu)lo dic(it) in summa q(uod) d(ictu)m castr(um) Welune fuit expugnatu(m) p(er) ordi-
ne(m) a p(ro)genitorib(us) reg(is) et duc(is) eisde(m) rege et duce tu(n)c dict(is) suis p(ro)genitorib(us)
tu(n)c in paganismo existentib(us) et q(uod) id ordini licuit ip(su)m castr(um) et alia cor-
dina tam de ipsor(um) q(ua)m et p(ro)genitor(um) suor(um) manib(us) eripe(re) et ad mero et
mixto d(omi)nio in usus suos (con)u(er)t(er)e et sibi eadem app(ro)p(ri)are auctib(us) sup(ra)dict(is)

In sep(tim)o ar(ticu)lo dic(it) q(uod) post expugnac(i)o(n)e(m) h(uius)mo(d)i rex et dux p(re)d(ic)t(u)m d(ictu)m cas-
tr(um) siue aream cu(m) t(er)ris circu(m)iacentib(us) de quib(us) (con)t(ra)ho v(er)tit(ur) possederunt

In octavo ar(ticu)lo dic(it) q(uod) posito q(uod) ex successione paterna rex et dux in d(ic)to cast(r)o
uel area (et)c(etera) aliq(uo)d ius p(re)tend(er)e potuiss(en)t tam(en) in limitac(i)o(n)e f(a)c(t)a p(er) ipsos et
ordine(m) de qua d(ictu)m e(st) spontanee et de certa ipsor(um) sc(ienti)a a d(i)c(t)a area et t(er)r(is) circu(m)-
iacentibus recesserunt eas(dem) ordini app(ro)priando

In nono ar(ticu)lo dic(it) q(uod) d(ictu)m castr(um) siue t(er)ra in q(ua) e(st) situatu(m) nu(m)q(uam) fuit nec e(st)
de t(er)ra Samagitar(um) ymmo distat q(ua)tuor miliarib(us) a met(is) Samagitar(um) q(ue) vulga-
rit(er) s(e)c(un)d(u)m ipsos dicu(n)t(ur) Samaytenheyne que sunt queda(m) nemora p(ro) met(is) ten-
ta et habita a tanto t(em)p(or)e cui(us) (con)t(ra)rii memoria ho(m)i(nu)m no(n) existit ex quib(us)
nemorib(us) suis siue met(is) se defend(er)e (con)sueuerunt quoties p(er) ordine(m) fuer(un)t inuasi

In decimo ar(ticu)lo dic(it) q(uod) no(n) e(st) memoria ho(m)i(nu)m q(uod) Samagite u(m)q(uam) h(ab)itass(en)t ult(ra) p(re)d(ic)ta
nemora siue metas (con)t(er)mi(n)i in t(er)ritorio in quo d(ictu)m castr(um) e(st) constructu(m)

In undecimo ar(ticu)lo dic(it) q(uod) ordo d(ic)t(a)m aream siue t(er)ra(m) in q(ua) d(ictu)m castr(um) e(st) erectu(m)
possedit a t(em)p(or)e p(re)scripc(i)o(n)is legittime absq(ue) ullo Samagitar(um) i(m)pedime(n)to et q(uod) ip(s)i
Samagite ex(tra) d(i)c(t)a nem(or)a in eod(em) t(er)ritorio sub pena capit(is) nu(m)q(uam) uenari uel
alia fac(er)e p(re)sump(s)erunt saluo q(uod) in c(er)ta p(ar)te eiusd(em) t(er)ritorii de licencia co(m)mendator(um)
de Ragueth et de Memel p(ro) pensio(n)e ui(n)i mell(is) p(ro)uenien(tis) eisd(em) co(m)mendator(ibus)
annuati(m) soluenda p(er)missi sunt uenari (et)c(etera)

In xii ar(ticu)lo dic(it) q(uod) a p(re)d(ic)to t(er)ritorio p(ro) venac(i)o(n)ib(us) et aliis dict(is) co(m)mendator(ibus)
s(ic) (con)sueuit h(uius)mo(d)i soluc(i)o a t(em)p(or)e cui(us) (con)t(ra)rii ho(m)i(nu)m no(n) existit

In xiii dic(it) q(uod) illi Samagite q(ui) tale(m) censu(m) soluebant ordini de eod(em) t(er)ritorio
appellaba(n)t(ur) Dyrsnede luthe id e(st) ho(m)i(n)es pac(is)

In xiiii q(uod) antiq(ui)t(us) ordo t(er)ra(m) Samagitar(um) possederat d(ic)t(a)m aream d(i)c(t)i castri
ac sup(ra)s(cri)pt(is) castr(is) eoru(n)dem valitatib(us) tamq(uam) sp(eci)ale(m) t(er)ra(m) et a t(er)ra Samagitar(um)
distinctam et diuisam possedat

In xv° dic(it) q(uod) q(uod) antiq(ui)t(us) d(ictu)m castr(um) e(st) constructu(m) de nouo nu(m)q(uam) p(ri)us fuit
inhabitatu(m) p(er) Samagitas s(ed) p(er) alios infideles a quib(us) ordo illud expugn(au)-
it ut p(re)s(er)tur

It(em) xvi dic(it) q(uod) ordo fuit in possess(i)o(n)e pacifica d(i)c(t)e aree et t(er)rar(um) circu(m)iacen-
ciu(m) ac p(er)cepc(i)o(n)is o(mn)i(u)m p(ro)uentuu(m) ear(un)d(em) p(er) d(omi)nos (et) p(ro)p(ri)a q(ue) uigore
concordie tor(un)ien(sis) p(er) Swidrigeyl(onem) et Wigand(um) reg(is) roborar(i) debuit p(er)petuis
temporibus ordini remane(re)

In xlvii dicitur quod frustra dicitur quod dictum castrum seu fuisse pro terra Samagittarum vel
in patrimonio regis et ducis ymo ordo fuit in possessione ex titulo et iure superdi

In xlviii dicitur quod posito quod terra esset in terra Samagittarum propter hoc non licuit
dictis duci dictum castrum ibi edificare

Item quod declaracione dictorum articulorum dat et dicunt quod ipse ordo dictum castrum ab infi
delibus expugnavit et civitatem et terram seu fundum eiusdem de manibus eorundem eripu
eritis progenitoris dictorum regis et ducis et quod a tempore expugnacionis eiusdem dictus
fuit in plena possessione usque propriendi fructus ~~cum~~ etc.

Item in casu et eventu quo pars adversa prescripcionis interrupcione pretenderet
aut et probare intendit ex aliqua papa quintus et clemens etc. quartus magistro et fr
hospitalis sancte marie theutonicorum de benignitate apostolica omnes terras regna
castra villas seu opida et quecumque loca que ipsi adiuti subsidio christianorum sani
tempore potuerunt de manibus paganorum in ius et proprietatem beati petri suscep
et sub speciali protectione etc. prout in litteris

Item ponit etc. quod vigore concessionum predictorum nunquam potuit interrupi prescriptum
per quoscumque actus in illis terris et presertim super quibus concessio veritur quas ordo
manibus infidelium eripuit et possedit etc.

Postea ubi videntur articuli quod parte regis et ducis oblatorum dicitur ad c
articulo quod Samagitte semper fuerunt prout hodie sunt pro maiori parte infideles
fidei nostre inimici nullum ius habentes sed nephas et dicitur eos et eorum terras
certis finibus et limitibus comprehendi ac propter eorum perfidiam perculdubio sunt a
libus extra fines orbis terre pellendi

Vox remissionis peccati remittitur eis ... et sacerdos peccata dimittit ... sacerdos remittit ut in themate ...

mortuus fuerat et revixit ... et in veritate ...

Nam et ego quod donavi

signu[m] donaui p[er] vos
in p[er]sona xpi Ideo i[n]
d[icitu]r q[uod] plus d[eu]s remittit
p[e]cc[a]ta in confessione q[uan]tu[m] ad
p[ri]ma tria p[re]dicta s[ed] q[uia] solus
deus remitt[it] offensa[m] la
uat macula[m] et dimitt[it]
pena[m] et[er]na[m] Sacerdos v[er]o d[icitu]r
q[uo]d sacerdos remittit p[e]cc[a]ta in
te[rcio] [et] q[uar]to ad alia t[ame]n q[ui]a
s[ed] p[er] ip[su]m absolutio[nem] ex se ip[s]a
diminuit pena[m] p[ur]gatoria[m]
in satisfactoria[m] co[m]mutat
et de ipsa satisfactoria p[ar]te[m]
relaxat [et] Jacobus de vo
ragine in s[er]mone de s[an]c[t]o
petro Et in isto li[bro] vide
sup[ra] de ead[em] mat[er]ia in s[er]mo
ne In octaua pasche q[uasi]
m[odo] obscuri[ta]s

De Eodem

In diebus ill[is] dixit ysaias
p[ro]ph[et]a D[omi]n[u]s deus aperuit
m[ih]i aure[m] Ego aut[em] no[n] co[n]
dico retrorsum no[n] abij
Isa[ie] l[?] Scribi[tur] in gest[is]
ro[manorum] q[uo]d erat quida[m] impera
tor qui h[ab]uit filia[m] mul
ta[m] delicate et sue volu
tate secuta [et] que da[m] ra
ptore et latrone Adue
nies quida[m] pugil fortiss[imus]
pugnat [contra] latrone[m] et [?]
vicit et filia[m] imp[er]ator[is]
eduxit et ea[m] p[er] reconcili
acio[n]e[m] cu[m] p[at]re reco
ciliacio[n]e[m] viro nobili [?]
copulat[ur] Hec m[u]lta dona in
q[ua]rto recepit [Pri]mo a p[at]re
recepit tunica[m] p[ro]lixam [et] in
diu[ersi]s coloribus [con]textam in q[ua]
sc[ri]ptu[m] erat dimisi tibi ne ad
Sc[d]o a rege recept[it] corona
aurea[m] in qua sc[ri]ptu[m] erat [?]
me tua dignitas T[er]cio a p[ro]p[ri]a
to[r]e recept[it] anulu[m] in q[u]o sc[ri]ptu[m]
erat . Dilexi te disce dilige[re]
me [Quarto] a mediatore rece
pit sc[d]m anulu[m] in q[u]o sc[ri]p
tu[m] erat quid feci tibi q[uam]o et
quare [Quinto] a filio reg[is] accept[it]
aliud anulu[m] in q[u]o sc[ri]ptu[m] erat
Nobilis effecta es [con]tem[ne] no
bilitate[m] tua[m] ne [con]te[m]pneris [Sexto]
accepit a fr[atr]e [pro]p[ri]o aliud anulu[m]
In quo sc[ri]ptu[m] erat attende ad me
ne timeas fr[ater] en[im] tuus sum
Septimo accepit a sponso sigil
lu[m] in q[u]o sc[ri]ptu[m] erat Co[n]iuncta
es m[ih]i iam amplius noli err
are . Per ista[m] filia[m] delitate
nutrita[m] de[no]t[atur] m[u]l[ie]r [?] cr[e]a[ta]
tate Quam a [m]atri[m] ea[m] s[an]c[t]a
trinitate benedicte tuus orna
ta [et] sup[er] illud Gen[esis] faciamus
hominem ad ymagine[m] et similitu
dine[m] n[ost]ra[m] In memoria em[m]
h[ab]itat p[ate]r pu[n]gi sub[s]tractore [?]
recordacio[n]e In m[en]te filius
p[ro]uida boni a malo discussio[ne]
Et voluntate sp[iritu]s sanctus p[er]
intima[m] dilectione[m] Hec t[ame]n qui
no[n] fac[it] ymagine[m] benedicte
t[ri]nitatis des[tru]at qu[ia] co[m]mitt[it]
p[e]cc[atu]m Sz p[?] co[m]mitt[it] p[e]cca[tu]m q[?]

in conspectu regis ymaginem eius
luto depinxit/ hec ȝ enim filia
potentissimi imperatoris dun
da deuotione iuxta illud Nonne ipse
e pater tuus qui possedit te
et fecit et creauit te. quod dicit Sco vtique
dicimus pater meus de eo potius sese
pro cunis non timebit te longe
ingerend. Et filia tunc scilicet imperatoris
quando reiectis, friuole mandatis
patris voluntarie se subiciat dya
bolice prauitati. Cum tunc dicitur
Jere 19 Si vis adulterata mundi
filia mandati dei Sed miles for
tis id est Christus condolens quod ita pul
cra virgo adulterata ȝ cum dyabo
lo tunc adulterio commititur coram patre
suo Ezechielis 16 Ezechiel capitulo 72 iuxta
me discooperuisti te consensisti
probasti et suscepisti adulteros
id est dyabolum suscitatur cum dyabolo
ad pugnam et vincit eum et ab
stulit sibi eam iuxta illud Luce
11o Cum fortis armatus id est dy
abolus custodit atrium suum in
pace sunt omnia que possidet Sed cum
venit fortior id est Christus aufert
omnia/ hic miles id est Christus reconci
liat istam filiam deo patri propria
morte quod sonat ad eum Christus morte
crucis virtute passionis sue tenebras
que alias deo patri fuissent non re
conciliata iuxta id Apocalypsis primo
Dilexit nos et lauit nos a
sanguine suo. hec filia per despon
sationem est in fide iuxta illud
Osee 2o Sponsabo te mihi in
fide. Sponsa dona percepit pro

accepit recepit tunicam que
pollinata fuit coloribus
restitutam iuxta illud psalmiste
Astitit regina a dextris tuis
in vestitu deaurato circum
data varietate et accep
ta esse dicitur illud proprie quod
cum vilis vestis sponsa
fuit de sancti apostoli
sumitur Sco dicit dominus ad
sponsam filii sui Apocalypsis 3o
vestimentis albis induaris ut
non appareat confusio nu
ditatis tue. licet enim quod ve
stigia peccatorum in anima peccatoris
vacuata remaneant Sed in
onigl. tunc filia non sunt pro
infamia sed pro decore Sicut
cicatrices militis vulnerati
in iusto bello sunt sibi pro
honore In hac autem tunica
prius scriptum erat Dimisi tibi
hec debita quod dicitur Si non fuissent
de gratia tibi facta ergo Ego
recordabor et peccatorum peccatorum
iuxta id de vtrius 32 Ab
scondam faciem meam ab eis
et recordabor nouissima
eorum Sco dicit Augustinus in soli
loquiis In anima ȝ prima
qua sequitur coniungat cul
pa Secundo a rege recepit co
ronam auream id est arbor vitam
eternam in qua scriptum erat
Some tua dignitas co
gnata infamia sponsa erat
digna que fuit sponsum
perege et ad liceret labu
Sed et peccatis anima per de
lictorum mandati regis compleri

ixij fuit adiudicata mor
ti etiam. Et sponsus illius
restituit eam hereditati et e
huius figura habetur Iudicum
xv. capitulo Sampson for
tissimus dilexit mulierem
meretricem propter quam captiua
tus est. et post ea mor
tuus est in medio ini
micorum suorum. Et certe propter
amorem animae peccatricis
dignatus est sponsaliter
mortem pati temporalem
Luce xxiiii. Venit enim
filius hominis querere et sal
uum facere quod perierat. Certe
...
dit imperator filie possing
...
caritas sine fletu. Oc
tus copia sine defectu. Septi
amicicia sine odio. Octauus
pax sine minatione. Nonus
velocitas sine pondere. Decimus
scientia sine errore. Undecimus
memoria sine obliuione. Duo
decimus sanitas sine infirmitate
Sequitur ut intelligatur illud scri
ptum in corona quam rex obtulit
filie. Ecce quanta dignitas. huius
figura habetur Apocalipsis xii°. Mulier
amicta sole. et luna sub pedi
bus eius. et in capite corona
stellarum xii. Decimo sequitur filie
scilicet anime. Ipse pugnator dedit
anulum in manu dextra ro
tundum foramen. In quo scriptum
est. Dilexi te. Iuxta illud Iere
mie ii°. Recordatus sum tui miserans
adolescentiam tuam et
caritate desponsationis quia
secuta es me in terra. Ideo di
cit: Dilige me. Si ego non di
lexissem. peccata tua redimere noluissem.
Sequitur Ysaie lxiii°. Vestimentum
tuum sanguine est in torcu
lari. et tibi igitur. Et forte
dicit peccatrix anima. Cum sit ita
distorta facta sum per diuersa
tempora peccatorum. forte dicit
quod essem sponsa tua
Iuxta illud Ieremie xxvii°.
...
lacrimis

alli alias magis Sed forte dicis
laborari non valeo. Dicis po
ssi respondere Ego supponam fac
solucio quod inter 3 cum illud
Dei voco Affectus parvulus a
que ut lancelle pondera var
Minatur aut dictum facere po
sse unum theme de hic tres
modos quos compressit angelus
Esdre pondera in statera pondus
ignis idest pondera ut plus
deum amas quam aliquam creaturam
cum amor inter ignis lux
vi o ignem veni mittere in terra
et quid volo nisi ut accendatur
Si plus ergo age deo aquo
hes tunc enim plus deum dili
gis qui propter quicumque comodum
in nullo casu velles peccare mor
taliter Sed heu nunc facimus
Sepe enim propter lucrum unius ale
ut vel sile mensure vel modi
ce delectacionis quod transit deorsum
et ut augeatur ignis amoris
superiorem thematis sursum Vnde Au
gustinus Amor meus pondus meum
quo feror. Vis pondera ignem
infinitum qui ita ponderosus
3 homo quod complicaturo et
Vnde Gregorius hic lugent dolor tamen
forti ne flamma tamen obscuritate
mors sine morte. finis sine
fine Et super omnia ibi 3 inef
fabilia divine visionis [illegible]
gitamus pater timebis. Item
pondera ignem i amorem dei er
ga nos crema tamen esset [illegible]
nos assumpsit infirmitatem tamen
esset immortalis assumpsit mor
talitatem tamen esset dilectus assu
d lio psit paupertatem vnde angelus
[illegible] et [illegible] Deus meus
quod digne libra tibi Secundo

dixit angelus Esdre. Me
sura in flatum venti i. ta
tam tuam mensuram que ve
to operatur Vnde Job Memento
quod ventus est vita mea
Ideo compara florem Sic
ut omnis caro fenum
et omnis gloria eius quasi flos
feni Mensura igitur ventum
orientalem per quem signifi
catur pueritia et invenies
impotentiam infantiam et lac
um. Etate enim dicit alia
ut pluribus nisi misere
tur [illegible] miser est
impotens ac nullus tempus
Alia tamen filius est homo
miser nudus alia cum
clamore sed miser homo
tamen fletu nascitur. [illegible]
[illegible] loquitur iam prophetisat
suam miseriam ut ait aug
Mensura ventum australem
qui est calidus et humi
dus per quem adolescencia de
signatur et invenies de
lectacionem [illegible] et [illegible]
et in inclinatione Mensura
deinde ventum occiden
talem qui est frigidus
et humidus per quem signi
ficatur decrepitas et invenies
putredinem et fetorem et
estas [illegible] Et [illegible] cum
mensurabis et corde pe
satis alto venies nubes
tribulacionis [illegible] per in
bes plurima salvatorem
[illegible] Deinde sen
tas dilectionis [illegible] fice
Tercio dixit angelus Esdre
Revoca diem que preteriit

· i cogita singulos vite
tue menses dies et ho
ras quas ista expendisti
corpore bene vel male et
dic cum rege Ezechia Re
cogitabo tibi omnes an
nos meos in amaritudine
anime mee quia ut dicit
Bernardus Omne tempus in quo
deo non cogitas te re
puta perdidisse et pro omni
bus reddere deo eo. Exemplum
habemus de uno heremita
qui post vitam inordina
tam et malam conversus ad
emendam venit alter heremi
ta interrogat eum quante e
tatis esset Respondit ille
tantum se habere etatis unior
dierum Et cum ille miraretur
iste exposuit dicens Ecce
omne tempus meum inutiliter
expendisse preter unior die
bus quibus in penitentia per
mansisset Renova ergo
hos dies tuos preteritos
tos et futuros et inveni
es quantum deo persolvisti et
quantum adhuc teneris Hec
facies lacrimabiliter Et et
laudiceus juxta illud Tho
bie xii Cum orabas cum
lacrimis ego obtuli ora
nes tuas Quarto hec
filia a mediatore Ro q
est mediator dei et homi
accepit xiii anulum i ro
lumis sinistre manus in
quo scriptum invenimus. Aspe
ci quantum · et quare ecch

feci tibi ecce me ipsum exina
nivi formam servi accipiens
Ecce quantum erat usque ad morte
tuis Ecce quare erat ut tu esses
liberatus a morte eterna Ideo
dixit dux Luce xv° Cogita
batur in omnes quia movem
ones qua perdiderat tanto a filio
regis illud scripto · quibus in cel
prem sine viro · et in eis
matres sine patre Juxta id
poete Ego sum vinus et no
bis eterna vinus et piens
telo sine matre quia solem
et habet matrem in tris sine patre
quia humore terre · Hic filius
regis dedit xiiii anulum spo
sue i foramen dextre pedis
in quo scriptum est Nobilis filia
es domine Nobilitatem tuam ne q
temperes Magna enim nobili
tas facta est tue que prius erat
adultera diaboli Nunc autem facta
est sponsa filii regis summi · Hec
antequam debet bene relinque
prius eligat mori Juxta illud
23° Moria̅ cum in mea in istorum mor
te et fiet novissima mea hore
filia eterna secundum dictum Apostoli
ii ad Thimotheum Ideo venio
coronabit nisi qui legitime certa
verit Ecce hec cum peccatis re
ordinat istam nobilitatem Juxta
illud Jere 3° Effrons meretricis
facta est tibi noluisti erube
scere. Sexto a filio regis illud scripto
accepit alium anulum sinistra fora
mine sinistre pedis in quo scrip
tum est Attende ad me ne tre
as · Ego cum tuis sum · q d

licz p̄stasti solidos similes in mente restituere. Sic p̄o c̄rmatus pe-
pit similiter antiqui sue solid
dimitte petitum ergo te libenter
gratia sinsipiant ... ad communioni
adhuc eo contentus ad vos et Iohis
primo ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus. Domus eius
in civitate pctorum patris zc
venie ... solido patus esse eius
sinstipe apoc ... ego sto ad
hostium et pulso si quis mihi aperuerit intrabo et cenabo cum eo
dispone ergo in ita terra facile
la scz contritionem confessionem et satisfactionem
et duas tibi dabit tria. pro contritione
dabit remissionem peccatorum. pro confessione dabit gratiam. pro satisfactione eternam vitam. Sed preceptis
sua apposuit suo sigillum a sol
valuit littere in hoc sigillo scriptum z comitta eum in satanam
plus noli errare. q. d. ecce eo
fidem quam amavi te quia et
latus meum dedi perforari ut
patet quam amor meus qui fit in corde. qp si curas ve ...
sicut Iohannes apoc primo vidit aquilam volantem per medium celi clamantem voce magna ve hominibus
habitantibus in terra scz non diligentibus primum quia tres triplici morte morientur primo in eternam quam
gratiam amittunt. secundo in corpore quod
dissolvetur. tercio in utroque quando
dampnabuntur. Quarta persona
clamat cuius ... terra. tria. tria audi ... et sa-
tiamus ergo scdm consilium apli ad
Gal. vi°. dum tempus habemus operemur bonum ad fructum vite possidebitis
eternam ... et ... nunc

Utrius sunt lupi rapaces
apud ... rapina committitur contra deum et proximum. proximo quicumque modis primo a-
ufendo sua quotiens modo Iob
proximo agrum non suum demetunt et vineam eius quem
vi oppresserunt vindemiant
Abacuk ... ve illi qui multiplicat non sua. secundo substrahe
do iusticiam. unde eccl. iiii° fili
li elemosinam ne defraudes
pauperi. et oculos tuos ne
transvertas a paupere. Ambrosius
non minus est crimen habenti
tollere quam cum possis et habes
indigentibus negare. esurientium panis quem tu detines nudorum vestimentum z
quod recludis miserorum redemptio pecunia quam in terra
effodis. tantorum ergo bonorum
scias invadere quantis potes
prestare et non facis. tercio accipiendo non licita. unde ambo
... accipit et non indiget
rapit. Iob xx° ignis devorabit tabernacula eorum qui
munera libenter accipiunt. Isaie
xxxiii°. beatus qui excutit
manus suas ab omni munere
quia in quorum manibus
iniquitates sunt dextera eorum repleta z muneribus. quarto
detrahendo vel corrumpendo
famam vel silendo cum locus
et tempus z quomodo ...
sylibus ... rapacitas
tua veniet altius et si media
non corrumpis silentio ...
linor eius ... fama ... ex-
cellentia cogitat alienam
obstinat. ... proximo detrahit aliqui rei ipse se in futurum

ypocrita quid est

obligat cūto occultando
vitalis doctrinam xpi. xxv.
abscondit frumēta male
dicit in pplis ubi dicit
Greg' Ulla pena plecten
di sunt qui cū frume ta
ne peccavit pane prepter
gente non ministrat sicut x
xxv. Oportuit non dedisti pe
cuniam meam ad usuram. Deo
vero quatuor modis primo p
latorum tum quibus non suffit
invadendo xxi. viiio. Non
si quere fi iudex nisi va
leas virtute irrumpe in
iquitates ne forte timeas
faciem potentis et po
nas scandalum in agilita
te tua. Jeob. dixi. tu dena
rium igitur negotiator te
nes alterius loco qui pe
cuniam duplicatā potest octu
prosti sicut. Quomodo erudide
illam ut que etiam tuam occu
pat dedo gloriam sibi att
ribuendo seu vindictam re
petendo quam dns sibi re
servat retinet. In Isaie. xlii.o
Gloriam meam alteri non dabo
Deuter. xxxiio. Mea
ultio et ego retribuam ei.
Rom. xiio. Michi vindic
ta et ego retribuam. Et dns
Cum iuxta. Cum vidimu
ut adeo moveret vindic
tam. Tertio vim intellectum de
sceptura divina subtrahendo
so magnum sacrilegium. Ro
no enim peccatus non fruar
finalis. ubi dicit glo. Sermone
de xpo in lege Jeob. Terti
us. qui aliter septuagiam in
telligit et ipsius spiritus sancti fla
gitat a quo scripta sunt

certo ab unitate ecclesie aliquem
separando. In Joh. xo. lupus ra
pit et dispergit oves. his duo
bus ultimis modis maxime rapina
committit heretici qui suam divine
scripture petunt et ab unitate ecclesie
fideles dividunt. In no in virtu
lupi rapaces dicunt. In sequitur
a fructibus eorum cognoscetis eos.
Ceci lupus tectus pelle ovina
per vocem cognosci et pastum ovibus
balat inclinata deorsum lupus
ululat cum celum sic ypocrite. idem
simulatis signum ovibus occura ma
ducat lupus carnes. qui ypocrita
que gaudet et bellis lupus est
detrahunt maxime cognoscuntur ypocrite
dicunt dicit Aug. in. z bonorum
oppressio quia opprimunt bonos vel
persequendo facto vel detrahendo dic
tis omnes enim ypocrite detrac
tores sunt Secundum z reprehensio a
liorum qui faciunt ut videant hic
zelum. Tertium z impatiencia in adver
sis. Omnes enim moventur et offen
duntur ad contumelias sibi dictas
querunt namque gloriam et ideo dolet
ad contumeliam. In Jeob. non queres
gloriam et non dolebis tu ingloriosus
fueris. qui laudem non appetit nec
contumeliam sentiet tit. xxiio
Doctrina viri per patientiam noscitur
Potest etiam addi quintum. scilicet opera que
familiariter agunt in quibus aliter
deprehenduntur sicut z in vita et ge
stis dissolutis et inlicite gestis
et aliis operibus carnis. Ecce qui
stare in occulto sunt ab ipsis tun
pe z et dicit. In ypo obliget qui le
sunt vel ipsis in indicando ut fun
dei videri. In in vitis patrum legi
tur cum quidam venator ad mo
nasterium beati Antonii diverteret in
venit monachos ridentes et de
spexit eos in corde suo. quod beatus
Antonius sentiens dixit ei. dic

fr[atr]es quare non esse tensum teneas ar-
cum tuum cum semper nudit (?) Si
semper tensus esset laxesceret nec
fortes sagittas emittere posset
Tunc dixit ei Sic de nobis aliquem
rigorem deponimus ut ad opus
dei ferventius assurgamus Sc[ilicet] fortius
ut fiat fortis dissecuti arcus (?)
Doctrina hereticorum potest cognosci at-
tributis. Primo quia in occulto predi-
cant prov. 9o Aque furtive dul-
ciores sunt et panis absconsus sua-
vior. Unde dicit Ioh. 18o Ego
palam locutus sum mundo. Secundo quia
predicant mulierculis et simplicibus
de quibus dicitur. Ex his sunt qui penetrant
domos viduarum prov. 9o Si quis
est parvulus declinet ad me. Tertio
quia detrahunt ecclesie prov. 30o
Est generatio que patri suo maledicit
i. deo patri qui est ecclesia universalis
pr. et que non benedicit matri sue
i. ecclesie. Secundo de malis catholicis
qui sunt in ecclesia voce non opere ore
non mente. ore non re nomine non
numine nomine non merito. Ps. dominus dicit
Non omnis qui dicit mihi domine domine
Arma non folia vocum sed fructus
bonorum operum deus requirit a nobis
Unde maledixit ficum foliosam Mat.
21o Et nota quod quidam vocant
semel dominum qui sunt eum tamen in
ore Ysa. 29o Populus hic labiis
me honorat etc. Secundo quidam vocant
bis qui credunt corde et confitentur
ore sed opere contrariant ad Titum 1o
Confitentur se deum nosse factis
autem negant. Bulsus (?) cum dicit nos
prodest clamor (?) dicta et esse potius
catholicos cum non prodest dici ab
hominibus appellari et iudicio vite
carnes malicia fures immundicia
vulpes astucia vana gloria volu-
ntas reputari. Ioh. 2o Qui dicit
se nosse deum et mandata eius
non custodit mendax est. Alii ter
vocant corde ore et opere scilicet
corde assentiunt ore confitentur

opere attestantur Iac. 2o Ostende mihi
fidem tuam ex operibus
Alii nec corde nec opere sed
ore vocant sed vana
cogitant loquuntur mala
operantur contra quos Ysa. 1o Vos
qui innocentes iniustis. Nec
qui iudicatis vel sedent in
iudicio et loquuntur vani-
tates. Secundo Hunc sancte quod
quod dicit Cor. 12o Nemo
potest dicere dominus Ihesus nisi in
spiritu sancto. Item quod dicitur Rom.
10o Corde creditur ad iustitiam
ore autem confessio fit ad salu-
tem. Ad quod dicendum quod in prima auc-
toritate dicere sumitur et vadit
sermo quod fit et voluntate et
mentem dicentis. Et ideo
sic inuocant nomen domini sal-
vus erit. Secundo auctoritas
intelligitur de illis qui corda san-
ctificant labia mundant ut
de pura pectoris vox procedat.
Et talis confessio fit ad sa-
lutem. Ait Christus omnis qui con-
fitebitur me coram hominibus con-
fitebor et eum coram patre
meo. Secundo vide de istis quibus
promittitur regnum dei cum sedit
Sed qui facit voluntatem
patris mei qui in celis est
ipse intrabit in regnum celorum
Augustinus voluntas dominus quam
Christus fecit et docuit. Humilitas
in conversatione stabilitas in
fide verecundia in verbis in fac-
tis iustitia in moribus disci-
plina in fratribus pax amare
in deo quod pater est timere
deum quod Christo nihil prepo-
nere quia nec ipse nobis ali-
quid preposuit sed se exposuit
morti propter nos. Et sic fiant hec
scilicet voluntas dei. Et est volu-
ntas bona scilicet incipientibus
beneplacens proficientibus per-
fecta perfectis et nihil ultra
querentibus

...ofēcia

Corporalis ꝫ quid ꝙ
potius dare ☉

Habentibus dare nichil
aliud ꝫ nisi pro te ꞇ q ꞇ

Ante missam cum tabulis seu lignis
compulsat^r donec sabbato in ecclesia ubi
eadem die crisma conficitur Gloria pre dicit
intonatur et gloria in excelsis cantatur
sed Credo et Ite missa est non dicitur
kyrieleyson et sanctus solempniter dicitur Et
si crisma non consecratur Gloria et gloria
in excelsis non dicitur Ad missam nos
aut kyrieleyson dominicale dicitur vocem.
Oremus Deus a quo et iudas reatus
sola afflectamus genua non dicitur Epistola
convenientibus vobis in unum Graduale
Dale Xpc factus est Kyrie Ante
diem festum Credo non dicitur Et post
eum libet ad osculandum non afferunt
offertorium Dextera domini Prefacio cum
salutem Sanctus et agnus dei
dominicale dicitur Sed dona nobis pacem
in tercia vice sed miserere nobis ter pax
non datur quia osculo pacis traditus
est Xpc Communio Dominus ihesus postquam
finita communione incipit prelati
Cantore imponente ad vesperas super
psalmum antiphona Calicem salutaris
post Credidi ut supra sine capitulo
et ympno versus ad Magnificat antiphona Ce-
nantibus quo finito et antiphona repe-
tita presbiter stans ante altare qui
celebrat missam cum versibus claudit cum
oratione que legitur post Canticum Dy-
acono benedictionem suscipiente Insuper
vos altaria a dyacono vel subdyacono
denudantur Cantantibus choris
Diviserunt sibi vestimenta mea Et nuda per-
maneant altaria usque ad horam pro-
tam sabbati Ad completorium Tabu-
la pro campanis pulsatur continue usque
ad sabbatum ad octo horas

Nota in parasceue officium quod agi-
tur loco misse post nonam sacerdos cum
ministris indutus et intrans ad alt-
are dicit orationem Aufer a nobis Deinde
prosequitur altari osculato Non praecipitur
dicatur confessio post orationem sacerdotis

Subdyaconus legat hanc prophe-
tiam sine titulo et tituli
tonaliter lectionem In tribulacione
sua Titulus Domine audivi
Deinde presbiter stans ad altare
cooperto nuda palla subiungit
Oremus Dyaconus flectamus
genua levate Oremus Deus
qui peccati Tractus sine titulo
legatur presbiter Dixit dominus ad
Moysen Titulus Eripe me
Inde legitur passio sine salu-
tacione et titulo Egressus
ihesus tono aut quo et alie
passiones ubi autem dictum
fuit partita sunt duo dyaconi
albis induti et stolis indu-
ti ad altare cursim veniunt
et duo levitantes ad hoc parata
d'altari accipiunt et in se-
cantando defferunt passione
finita presbiter stans ad altare
prosequitur Oremus Dilectissimi
nobis presbiter vos stans circa
tus Deinde presbiter hanc orationem
dicit Finita autem ipsius presbiteri
oratio Omnipotens sempiterne deus qui
in ducta apostolico finita
autem presbitero Dyaconus dicit
levate et tunc presbiter erigitur
et presbiter finita oratione Choro
amen et sic ad omnes sequen-
tes orationes ad orationem vero pro
iudeis flectamus genua non
dicitur nec amen quia genu
flexio dum deridebant
orationibus finitis Duo presbiteri
discalciati induti nigris ca-
sulis cum cooperta nigra
casula deponunt circa altare
et cantant Popule meus quid feci
tibi Et tunc presbiter induetur
indutus missa casula tacite
sequatur ipsos portando sta-
tim Acoliti vero stantes
ex opposito cantent Agyos otheos

Chorus a prelato incepto cum
tota genuflexione cantet
Sanctus deus et c. et omnibus
solus faciat sibi veniam
Tunc duo presbiteri cantent
alte [illegible] eduxi te ste
acoliti Agyos. Chorus Sanctus
sanctus. post tertiam stationem presbiter
qui orationes dixit ante
altare discooperta cruce
incipiat Ecce lignum cum
genuflexione. Chorus
iungitur post Venite in [illegible]
ti in via per ordinem [illegible]
[illegible] repetendo Ecce lignum
Deinde omnibus populus non [illegible]
[illegible] sed crucifixum [illegible]
[illegible] dominice passionis pro
assumto tamen [illegible] aut
[illegible] fabricator mundi Alia
[illegible] admirabile Duo canto-
res cantent hunc ympnum
Crux fidelis et dulce lignum
uniuscuiusque repetitur Tunc po-
ita ante altare presbiter qui
officiat Corpus domini pridie
consecratum accipiat et cum
ministris suis Thuribulo
et luminaribus ante altare
accedat et confessionem fa-
ciat Tunc altare palliis
coopto vinum cum aqua mix-
tum in calice ut solitum
est officiat et prelatus vel
ebdomadarius corpus domini
cum corporali solito more
componat et sacrosanctum
corpus domini [illegible] digitis super
calicem teneat et sublevan-
do corpus domini cum calice
mediocri voce dicat Pre-
ceptis salutaribus et prius
usque ad finem dominice orationis
Chorus subiungit Sed libera
presbiter accepta patena dicat

p. chorus fidel. non pa[illegible] lingua [illegible] por et ad [illegible] usque fideles

sub silencio amen et orationem Liba-
nos quesumus domine. Inde accipiens hostiam
frangat in tres partes et duas pa-
rtes reposito in patena tertiam teneat
et post omnia secula seculorum medio-
cri voce cunctis respondentibus
amen ipse unam partem in calice
mittat nichil dicens Pax vobis nec
dicitur Agnus dei nec pax datur
et communicat ipse suam complens
que dici solent ab illo loco Do-
mine Ihesu Christe fili dei vivi qui ex voluntate Patris(?) da michi hoc corpus
et sanguinem usque ad finem in
perceptione et post perceptionem Tunc
cum prelato fratres qui voluerint commu-
nicent si quid de eukaristia rese-
rvatum fuit ipsemet sumat aut ali-
cui dabit Nona [illegible] hostia aliqua
causa [illegible] si forte evenerit ob-
[illegible] Communione peracta sequitur
Vespere submissa voce post Confite-
bor post Domine probasti post Eri-
pe me post Domine clamavi post
Voce mea sequitur Magnificat antiphona Cum ac-
cepisset vero Christus acetum et c. [illegible]
oratio Respice quesumus domine post Miserere
mei deus Christus factus est Tunc pre-
latus cum ministris procedat ad lo-
cum ubi corpus recondi debet Con-
ventu [illegible] cantate sed humi-
li voce Responsorium Recessit pastor Versiculum Ante
[illegible] luge Responsorium Ecce quomodo moritur
iustus cum versibus Tunc collatha
cum reverencia a prelato aspergitur et in-
censatur et subtracto uno corpali
alteri tegitur et apposito lapide sequitur
Responsorium Sepulto domino cum versu et re-
petito sequitur Super(?) Christus factus est loco
eius et [illegible] in Syon oratio Deus
qui filii tui [illegible] ardens repon-
dis sepulcrum **In vigilia pa-
sche Sabbato sancto Nona**
dicta prelatus preparatus cum ministris
procedat ad benedictionem novum ignem

precedentibus vexillis candelis co
rtinis thuribulo vacuo aqua be
dicta et excusso igne de cristallo
vel de silice accendunt et cantet
septem pueri pueriles submissa vo
ce sine gloria patri et sine letania
sic. incipientes absoluti sunt
genuflexione. post deinde
in fine [illegible] ordine ad ingentes
post laudate dominum in sanctis
eius ps. hic v. Christus factus est
kyrieleison pater noster adiutorium
nostrum dominus vobiscum oremus inde
dicit orationes que habentur in agenda
ad benedicendum ignem et positis hiis
carbonibus in thuribulo thurificat
et aspergit ignis et ex cereis ex
eo accensis pueri duo incipiunt
ympnum Inventor rutili choro
respondente hunc versum ad singulos
versus ympni predicti Et pluribus ce
reis [illegible] reportato igne canit choro
stante [illegible] tunc convenientibus ad chorum
cum lumine reddit. lumina incendunt
deinde dyaconus preparatus inclin
ans se ad altare aliquam benedictione
accepta voce magna incipiat exultare
Exultet iam angelica turba celorum
et cum cantatum fuit ad hunc lo
cum ubi dicitur Incensi huius sacrificium
dyaconus ponit quinque grana thuris
in cereo in modum crucis et ubi
dicit igne accendit ibi incendit
Finita benedictione cerei legantur
lectiones sine titulis a sacerdoti
bus cappis indutis a senioribus in
cipiendo [illegible] cathezizantur
infantes [illegible] prophecia In princi
pio creavit deus [illegible] trac
tus [illegible] stans ad altare
[illegible] solempniter ornati in
duti dicit orationem sine salutatione
[illegible] premittit oremus flectamus
genua [illegible] oratio Deus
qui mirabiliter [illegible] choro re
spondente amen etc. ad reliqua

Secunda/ Factum est in vigilia
qua finita cantores incipiunt
tractus Cantemus domino gloriose
Deus cum oratione. lectio Scri
psit moyses canticum/ tractus
Attende celum oremus Deus
qui nobis ad celebrandum. le
ctio Apprehendent septem mulieres
tractus/ vinea facta est oremus
Deus qui celi [illegible]. trac
tus sicut cervus sine le
ctione/ oremus Concede quesumus
omnipotens deus Deinde proce
dit ad fontem duobus
cantoribus cantantibus in
cipiunt Rex sanctorum per ordinem
choro respondente Rex sanctorum
et alia vice [illegible]
[illegible] Ceroferarii [illegible]
quos subdyaconus ferens cri
sma [illegible] duo thuribularii
[illegible] quos accoliti induti
cappis ferens cereum paschale
Subdyaconi vero ferentes oleum
et crisma debent esse induti
albis subtilibus et planetis
[illegible] Deinde sequitur dy
aconus plenarium ferens quem
omnes sequuntur presbiter et venien
tes circa fontem [illegible] choro
stante in loco consueto [illegible]
fons benedicitur et ante infusionem
olei et crismatis [illegible]
[illegible] aqua [illegible] in [illegible]
ad aspergendum [illegible] pueri
baptizato si habentur redeant
ad chorum cum letania a duobus
cantanda kyrieleison [illegible]
[illegible] choro [illegible]
usque ad finem [illegible]
[illegible] chorum [illegible]
[illegible] qua completa usque
[illegible] dyaconus acce
dat [illegible] cantat [illegible]
accedens cum iubilo [illegible]
[illegible] kyrieleison paschale [illegible]

presbiter cum ministris attendens ad
altare solito modo faciat con
fessionem et omnibus aliis peract
is incipit Gloria in excelsis et
hec eadem perficiente omnia signa
compulsantur deinde presbiter
premissa salutatione dicit oratio
Deus qui hanc sacratissimam
diem noctem Epistolam inci
pit prelatus Si consurrexistis
cum Christo cum titulo sacro le
gitur in publico post epistolam
incipit prelatus Alleluia bis
repetendo Cantores versum
Confitemini domino Alleluia post
versum non repetitur Sed alter
prelatus incipit tractum Lau
date dominum omnes gentes Lu
men non portatur sed solum inte
men quia sancte mulieres querentes
sepulcro domini querebant non
lumen lumine fidei in corde pe
fecte ferebant Ewangelium Vespere
autem Sabbati quod cum salutatione
et tytulo legitur et lectum
ewangelium ad osculandum non fertur
Credo non canitur Sed post ewangelium
dominus vobiscum dicitur et oremus
et offertorium non sequitur Se
cretum Suscipe quesumus domine preces
hic secretum cum hodierna co
mplenda per totam octavam
dicitur et omnibus diebus usque
ad ascensionem quando de resurre
ctione cantatur Prefatio pas
chalis Te quidem domine omni
tempore in vigilia pasche usque
ad ascensionem omnibus diebus
dominicis et festivis Excepto
festo Philippi et Jacobi et
invencione sancte crucis
Consideratum tamen diligenter quod in vi
gilia pasche dicitur Te quidem
domine omni tempore sed in hac potissimum nocte pa
schali et per totam vero octavam
dicitur Sed in hac potissimum die
gloriosius p. Ab octava usque ad
ascensionem dicitur Sed in hoc potissimum
gloriosius. In tempore Communicantes canitur quod plac
Communicantes et noctem et Hanc
igitur oblationem hodie etiam infra dur
que et per totam octavam repetuntur
Agnus dei et communio canitur nec pax
datur Statim cum presbiter communicat Sa
cerdos incipit ad vesperas Alleluia
Alleluia post Laudate dominum omnes
gentes cum gloria patri et iterum Alleluia
Immediate sequitur Vespere autem
Sabbati perlectum psalmus Magnificat cum
gloria patri et repetitur Tunc presbiter
Stans ad altare subiungit Dominus
vobiscum Oremus Spiritum nobis
domine hac sola oratione clauditur
missa et vespere et cum Benedicamus
Iubilo patris et filii et spiritus sancti amen

Accipiendo thuribulum

Incensum istud domine
digneris benedicere et in odorem suavitatis
suscipe in nomine patris et filii et spiritus sancti amen

Thurificando

Incensum istud a te domine
benedictum ascendat ad te domine et descen
dat super nos misericordia tua et dirigatur oratio
mea sicut incensum in conspectu tuo

Reddendo thuribulum

Elevacio manuum mearum sacrificium vespertinum qui vivis
et regnas deus per omnia secula seculorum

Non accedit michael confessor virgo quod inu
Magdalene dedit sancte marie que negavi
ferunt et vos simus minorem et apostolus dicit
Credo tenet cathedram demas olim qui
domini gestis terminavit vel tempus ad est
tuo canunt michael cantat per voces

Introductio sacerdotis ad ecclesiam

Ingredere in domum domini tui et adora
filium eius cuius propheta es vocatus in
regnum eius. Ipse tibi tribuat sempiternam
potenciam. temporalem. felicitatem. lon
gam vitam ut merito dei genitricis
virginis marie et beati N. quorum festa
celebramus pastor regimine celi
valeas cum beato Christo le in caelo
misso ingredi in vitam eternam Amen.

Hys omnibus prohibetur cor-
pus xpi recipere / primo omnibus
in fide katholica dubitantibus si non
credunt verum corpus xpi esse in sacramento
sanctae eucaristie Item omnibus heretic-
is iudeis paganis et omnibus recipienti-
bus et non soluentibus et pater noster
ave maria et credo ignorantibus
omnibus incendiariis ecclesie villarum
civitatum Incantatoribus et incanta-
tricibus omnibus adulteris seu thorum
legittimorum violantibus qui alios
decipiunt cum falsis taxillis omnibus
non confessis nec vere penitentibus omnibus
excommunicatis omnibus peccata dimitte-
tibus propter ipsorum verecundia qui divi-
dunt in una parochia unum peccatum
in alia aliud omnibus in peccato
mortali perseverantibus omnibus
qui proponunt in cordibus suis qui vo-
lunt reddire ad pristina peccata facta
confessione et nolunt peccata deponere
omnibus manifestis usurariis omnibus
... omnibus iram et iracundia
contra inimicitias cum suis proximis
habentibus non ex corde dimitte-
ntibus omnibus furibus latronibus
spoliatoribus hystrionibus omnibus
homicidis omnibus falsariis et qui
per ... non sunt absoluti Item
qui sacerdotes et clericos ordinatos
percusserint usque ad effusionem san-
guinis omnibus sacrilegis symo-
niacis omnibus ecclesiarum spoliatori-
bus omnibus qui scienter permittunt
in suis domibus adulterari seu for-
nicari omnibus qui decimas ecclesie
non soluunt rite nec soluere intendunt
omnibus illegitime Item omnibus me-
tricem foventes omnibus taxillatoribus
lusoribus et omnibus permittentibus
in domibus suis ludere taxillis et
consencientibus et aliis de lucro
illorum utuntur Item qui iura ecclesie
non soluunt et qui columbacorum
sive denarium sancti petri Item non

accedant ad contritionem et con-
fessionem quod tenentur Item in-
imicitiam habentes et non indu-
lgentes Item furiosi et total-
stulti et racione carentes Item
qui ab ingressu ecclesie sunt suspensi
pensi Item ... non sa-
tisfacientes Item falsarii ...
... et sigillorum Item pri-
mos non habentes et racio-
carentes Item ... pro ... ordinibus
vagantes et cum ... ...
non manentes Ioculatores
fistulatores Item contra pro-
prium confitentibus et ...
... et alia facta sine
licentia plebani participa-
tibus Item qui ... ...
tatem non reddunt ad ...
Item qui non sunt confessi ista
quadragesima Item ... con-
tinuis ... Item qui in ...
manent occulte vel manife-
ste et non sunt copulati per sa-
cerdotem Item qui ... ...
et emunt et reddere non curant
Item qui falsas habent vel dant
mensuras puta ... vel
... Item qui solvere non curat
qui ... Item qui cum Iude-
is usurariis ... vel
... Item qui ... co-
... Item ...
... non introducti ... per
... Item ...
stant in ... matrimonio Item
... Item qui falsum
testimonium ... Item qui pa-
tres percusserint usque ad effusionem
sanguinis Item qui ...
non complent ...

... clemens ... pon-
tifex ... et ... et ...
omnibus corpus xpi supradictis
nominatis

INSTYTUT OSSOLIŃSKICH